

9
18 K
25

FAUSTO STABI
ROMA
LEGATORE DI

Hieronym⁹.

Ambrosius.

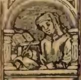
Augustinus.

Gregorius.

Bernardus.

Chrysostom⁹.

Tertullian⁹.

Basilius.

Ciprianus.

Hilarius.

DIVI HIERONYMI SACRARVM LITERARVM

interpretis vt celeberrimi, ita & peritissimi in vitas patrum opus pium, Christianoq; lectori perutile: cuius crebra lectio peccatoris etiam saxeum cor emollit, ac ipsum ad nostræ religionis zelum non mediocriter allicit.

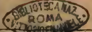
Quæ autē errata insigne hoc opus fœdabant nunc diligenter emendata fuere.

Adiectus est insuper Alphabeticus Index, in quē res scitu dignæ, quo verborum licuit compendio, congestæ sunt, quo singula quæ scire volet studiosus lector facile inueniat.

C. D. 19 C.

M.D.XXXVIII.

de vrbe

Tabula Alphabetica.

E occasione styli hoc in ope obseruati ꝗsq̃ legētiū: aut audiētiū offendiculū patiat̃: q2 nō p ofa ꝓcedit vel an tea hu9 materie exēplaria ꝑspexit: facilevenīā dabit:postq̃ multoꝝ diuersitatē ꝯfusam intuet̃. Eo ꝓpter idipꝫ in q̃tuor ptes diuisam differēteſq̄ distixi. In cui9 prima collegi ī vnū historialia. In pte scd̃a libellos ⁊ doctrinalia: In pte.iij. de regulari obseruātia. Et finali pte de laude ⁊ tutū efficacia. Ita sane vt ps pr̄a p historias: scd̃a p libellos: ⁊.§.pars tertia p rubricas: ⁊.iiij pars p rubricas capl̃a distinguat̃. Et vt clarior noticia tabule sup eo habeat̃ nūerū foliis cōnsūerau. Hec exordio p̄tis opis ad ḡnalē ei9 noticiā sufficit ꝑmisisse: ad cui9 ꝯplemētū me ꝓmoueat illa q̄ oīū est artifex sapiētia increata in scl̄m scl̄i benedicta. Amen.

Tabula Alphabetica.

¶ Incipit registrum secundi libri de vita sanctorum patrum.

¶ Finis.

¶ Incipit prologus sancti Hieronymi Cardinalis presbyteri in libros vitaspatrum sanctorum Egyptiorum: etiam eorum qui in Scithia Thebaida atq; Mesopotamia morati sunt: non solum quos oculis vidit: maximoq; labore cõspexit verum et q̃plura a fide dignis relata conscripsit notabili diligentia. Deniq; aliorum etiam autenticorum libellos fideliter e greco in latinum transtulit: et ab aliis translata pro sui perfectione huic operi inseruit.

Benedictus deus qui vult omnes homines saluos fieri: et ad agnitionem veritatis venire: qui etiam nostrũ iter direxerat ad Egyptum. Et ostendit nobis mirabilia magna ad posteritatis memoriã ꝓ futura: et qbus nõ solũ nobis causa salutis oritetur verum et historia salutaris: atq; ad doctrinam pietatis aptissima conderetur que virtutis iter agere volentibus gestorum precedentium fide amplissimum tramitem pendat. Quamuis ad tantarum rerum narrationem minus idonei sumus: nec dignum videatur ingentium rerum exiguos ac paruos fieri autores: precelsasq; virtutes humili narrare sermone: tamen quoniam fratrum charitas: eorum qui in monte sancto Oliueti commenẽt: hoc a nobis frequenter exposcit: vt Egyptiorum monachorum vitam virtutesq; animi: et cultum pietatis atq; abstinentie robur: quod in eis coram vidimus: explicemus precibus ipsorum qui hoc imperant adiuuandum me credens aggrediar: non tam ex stylo laudem requirens q̃ ex narratione rerum edificationem futuram legentibus sperans: dum gestorum vnusquisq; inflammatus exemplis horrescere quidem seculi illecebras: sectari vero quietem: et ad pietatis inuitatur exercitia. Vidi ergo et vere vidi thesaurum Christi in humanis absconditum vasculis: quẽq; thesaurum repertum nolui tanq̃ inuidus occultare: sed quasi pro multis inuentum proferre in medium: et facere communem: certus q̃ quanto plures ex eo fuerint ditati tanto mihi amplius acquireretur. Ego enim locupletior fiam cum aliorum salus ministerij mei fuerit quesita mercimonia. ¶ In principio ergo narrationis nostre adesse nobis precamur gratiam domini nostri Jesu Christi: cuius virtute omnia hec pietatis exercitia apud Egypti monachos habentur. Vidimus enim apud eos multos patres celestem vitam in terra positos agentes: et nouos quosdã prophetas: tam virtutibus animi q̃ vaticinandi officio suscitatos: quibus ad testimoniũ meritorum nec signorum quidem ac prodigiorum deerat efficacia. Et merito. Cur enim qui nihil terrenum: nihil carnale cupiunt: non accipiant celestem potestatem? Nonnullos namq; eorum ita ab omni malicia et cogitatione et suspitione vidimus alienos: vt nec si aliquid mali adhuc gereretur in seculo meminissent. Tanta in eis erat trãquillitas animi: tantusq; inoleuerat eis bonitatis affectus: vt merito de eis dici possit. Pax multa diligẽtibus nomen tuum domine. Commanent autem per heremum dispersi et separati cellulis: sed charitate connexi. Ob hoc autem dirimuntur habitaculis: vt silentiũ sui quietem et intentionem mentis diuina sectantes: nec vox aliqua: nec occursus vllus aut sermo aliquis otiosus obturbet. Intentis ergo in suo quisq; loco animis: velut boni patres Christi expectant aduentum. Aut tanq̃ miles paratus in castris imperatoris presentiam: vel vt fideles serui aduentatem dñi sustinẽt libertatem sibi pariter et munera largiturum. Oẽs ergo hi nullã cibi aut indumenti: aut vllius horum sollicitudinem gerũt. Sciunt eñi q̄ scriptum est. Hec oĩa gentes cogitant: ipsi vero iustitiam et regnum dei requirunt et hec oĩa s̃m ꝓmissionem saluatoris apponũtur eis. Deniq; eorum plurimi forte si aliquo necessario ad vsus corporis eguerint: nõ ad humana ꝓfugia: sed ad deũ versi: et ab ipso tanq̃ a patre poscentes: q̃ poposcerint illico consequuntur. Tãta namq; in eis fides est: que etiam montibus vt trãsferantur valeat imperare. Unde et nonnulli eorũ irruptiones fluuij in perniciẽ vicinarum regionum concitatas orationibus represserunt. Et pede incedentes alueí eius profunda digressi sunt immanesq; eius bestias peremerũt. Et plura atq; immensa signa: que a prophetis et apostolis antiquitus gesta fuerant: consummauerunt: vt dubitari non debeat ipsorum meritis adhuc stare mundum. Sed illud valde mirum est: cum semp optima queq; rara sint et difficilia: in illis eñ vtrũq; pariter conuenisse: vt et numero immensi sint: et virtutibus incomparabiles. Sũt enim et alij in suburbanis locis: alij per rura plures aũt et egregiũ per heremum dispersi et velut quidam celestis exercitus in procinctu positus: atq; in tabernaculis degens ad obediẽtiam preceptorum regi semper intentus: armis orationum pugnãs et scuto fidei ab inimico insidiãte protectus regnum sibi celeste conquirunt. Sunt ergo ornati moribus quieti/lenes/trãquilli/ et charitatis vinculis velut quadam germanitate constricti. Ad emulationem vero virtutum certamen ingens exercẽt et agones. Studet eñi vnusquisq; clementior altero: alio benignior: hoc humilior: illo patientior inueniri. Si quis aũt sapiẽtior ceteris fuit: hic ita cõmunis erga omnes et mediocris existit: vt s̃m mandatum domini omnium minimus: et omnium seruus esse videatur. Quia ergo dei munere donatũ mihi est et videre eos: et interesse conuersationi eorum et de singulis iam nunc: que ad memoriam dominus reduxerit enarrare tentabo: vt hi qui non viderunt eos in corpore: opera eorum discentes vitãq; eorum perfectam lectionis iudicio colligentes: ad emulationem sancti operis inuitentur: et perfecte patientie palmam requirant.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit narratio.

¶ De sancto Joanne Egyptio heremita.

PRimū igit̄ tanq̄ vere fundamētum nostri operis ad exemplū bonorū oīm sumamus Egyptiū Joannē: q̄ vere etiā solus satis supq̄ sufficiat religiosas ⁊ deo deuotas mētes ad vtutum culmen erigere: ⁊ ad perfectionis vestigia cōcitare. Hunc em̄ vidim⁹ in Thebaidis partibus in heremo: q̄ adiacet ciuitati Lyco: in rupe quadā mōtis ardui cōmanētē. Ascēsus ad eū difficilis: adit⁹ monasterij eius obstrusus ⁊ clausus: ita vt a quadragesimo etatis sue anno vsq̄ ad nonagesimū: quē tūc gerebat cū eū vidim⁹: monasteriū ei⁹ nullus intrauerit. Aduenīētib⁹ vō ꝑ fenestrā se vidēdū prebebat: ⁊ inde eis vel vbū dei ad edificationē: vel si qua fuissent ꝯsolationis respōsa reddebat. Mulierū tn̄ illuc nulla: nec ad cōspectū quidē ei⁹ accessit: sed ⁊ viri raro ⁊ certis quibusq̄ temporibus. Cellā sane hospitalē extrinsec⁹ fieri ꝑmisit: in qua aduentātes e longinquis regionib⁹ paululū requiescerēt: ipse vō intrinsecus solus soli deo vacans: nō diebus nō noctibus a colloquijs dei ⁊ oratione cessabat: diuinū illud: ⁊ qđ supꝰ oēz mentē est: tota mētis puritate conspiciēs. Quāto em̄ se ab humanis curis et colloquijs sequestrabat: tāto illi vicinior ⁊ propinquior deus erat. In tāta deniq̄ mētis sue synceritate ꝓfecerat: vt nō solū eorū q̄ erant sciētiā consequeret̄ a dn̄o verū et eorū que futura erant prescientiam mereret̄. Euidenter namq̄ ei dn̄s prophetie gratiam contulit: ita vt nō tātū ciuibus ⁊ ꝓuincialibus suis si forte percōtaret̄: futura ꝑdiceret: sed ⁊ imperatori Theodosio: vel quos belli exitus habiturus esset: vel quibus modis victoriā caperet de tyrānis: sed ⁊ quot irruptiones passurus esset gentiū barbarū sepe predixerit. Quodā etiā tēpore cum gēs ethyopū Romanū militē circa cinerē (q̄ prima est ex Ethiopie partibus Thebaidis ciuitas) incursaret: ⁊ strages plurimas nostroꝝ dedisset: predāq̄ duxisset veniētis se Romano duci: ⁊ metuēti ꝯfligere cū eis eo q̄ exigu⁹ ei erat militū numerus: ⁊ hostilis cōtra se innumera multitudo. Joānes statutū designās diē: ꝑge (inq̄t) securus die em̄ qͣ dixi ⁊ hoste prosternes: ⁊ spolia capies: ꝑdāq̄ reuocabis. Qđ cū fuisset impletū etiā apd Augustū: qꝛ charus acceptusq̄ futurus esset ꝑdixit. Hec apud illū ꝓphetie gratie habebat: vt magis hoc illorū qui ꝑcontabant̄ q̄ suis meritis ascriberet. Dicebat em̄ nō pro se hec: sed pro illis qui audisit a dn̄o ꝓnunciari. ¶ Aliud quoq̄ ꝑ eū mirum valde dn̄s ostendit. Tribunus quidem ad agendum militē pergens venit ad eū ⁊ obsecrare eum cepit: vt permitteret etiam coniugem suam venire ad se. Multa nāq̄ eam dicebat pertulisse pericula ob hoc tm̄ vt faciem eius videret. Tunc ille negat vnq̄ moris fuisse vidēdi mulieres: ⁊ ꝑcipue ex quo in illius rupis se monasterio cōclusisset. Tribunus persistit: obsequēdo ⁊ confirmādo: q̄ nisi videret eū: esset sine dubio in multa tristitia peritura. Cūq̄ iterū ac sepius eadem precaretur: ⁊ causam mortis eum sue cōiugis cōfirmaret futurū: atq̄ inde eam interitum: vnde salutē sperauerat accepturam. Tūc fidem ⁊ importunitatem eius aspiciēs senior. Uade inquit videbit me coniunx tua hac nocte: nō tamen veniet huc: sed in domo sua atq̄ in lecto suo manebit. Post hec verba abscedit vir: ambiguitatē respōsi in pectore suo versans. Cūq̄ hec etiā coniugi nunciasset: similiter modo nihilominus etiā mulier sermonis incerto fatigabat̄. Sed vbi somni tēpus aduenit adest homo dei ꝑ visum: ⁊ adsistens mulieri fides inq̄t tua magna est o mulier: ⁊ ideo veni desiderio tuo satisfacere: te tū moneo: nō vt faciē corporalem seruorū desideres dei: sed vt gesta et actus per spiritū contēpleris. Sp̄s enim est qui viuificat: nam caro nō ꝓdest quicq̄. Ego aūt nō quasi iustus aut propheta vt putas: sed ꝓ fide vestra intercessi pro vobis apud deū ⁊ concessit tibi oīm morboꝝ (quos in corpore tuo pateris) sanitatē. Eris ergo ex hoc sana ⁊ tu ⁊ vir tuus: ⁊ benedicetur domus vestra. Sed ⁊ vos memores estote bn̄ficiū a deo vobis collatis: ⁊ timete dn̄m semꝑ nec amplius q̄ stipendijs vestris debetur aliquid requiratis. Sufficiat ergo tibi hoc q̄ vides me in somnio: ⁊ amplius non requiras. Euigilans aūt mulier indicauit viro suo q̄ viderat queq̄ audierat: sed ⁊ habitum viri ⁊ vultū: atq̄ oīa signa eius exposuit. Super que admiratus vir eius: regressus ad hominem dei gratias refert: et acceptis ab eo benedictione perrexit in pace. ¶ Alio quodaz tempore prepositus quidam militum venit ad eū cuius vxor grauida ab eo relicta est in domo sua. Et illa ipsa die qua ille ad beatum Joannē venerat: partum edens periclitabatur. Tunc sanctus homo dei: si scires inquit donum dei: ⁊ qꝛ tibi hodie natus est filius gratias ageres domino. Sed scito matrē pueri periclitatam: aderit tamē dn̄s ⁊ inuenies eam sanam. Festina ergo ⁊ redi in domum tuam: ⁊ inuenies puerū septem dierum: et vocabis nomē eius Joannē: hic nutriatur in domo tua absq̄ vlla cōtaminatione gētili septē annis: quibus peractis trade eū monachis erudiendū sanctis ⁊ celestib⁹ disciplinis. ¶ Multis preterea ad se veniētibus siue ꝓuincialibus siue peregrinis: cū res poposcisset: occulta cordis eoruz indicabat: ⁊ si quid forte peccati ab eis in occulto fuisset admissum secretius corripiēs arguebat: et ad emendationē ac penitētiam prouocabat. Nili quoq̄ fluminis abundantia siue aquarū penuria futura esset predicebat: sz ⁊ si forte ex offensa hoīz plaga aliqua ⁊ correctio a dn̄o immineret: similiter premonebat: ⁊ si quid cause esset: ꝓ qua introduceret̄ fames: aut castigatio designabat. Sanitates quoq̄ ⁊ curas corporum: ita deposcentibus conferebat vt omnem ex hoc iactantiam fugeret. Non enim permittebat ad se incommodatos deferri: sed benedicēs oleum dabat ex quo peruncti sani fierēt a quacūq̄ infirmitate tenerent̄. Senatoris cuiusdā aliqñ vxor excecata est: hec deꝑcabatur virū suū vt eā ꝑduceret ad hominē dei. Cui cū responderet vir suus non ei esse moris videndi mulierē rogat vt indicaret ei tātūmodo imbecillitatis sue causam ⁊ deprecaret̄ vt orationē faceret ꝓ se. Cūq̄ legationē pertulisset vir eius ad eū orans ⁊ benedicens oleū mittit ad illam. Ex quo

per triduū inungens oculos suos visum recepit
⁊ deo gratias egit. Sed ⁊ multa eius sunt gesta q̄
narrare satis longū est. Unde omissis his ītertz
que auditu cōperimus ad ea q̄ oculis nostris con
speximꝰ veniamꝰ. Septē fuimꝰ simul fratres co-
mitātes qui ad eum venimꝰ. Cūq; salutassemus
eum omnisq; nos letitia suscepisset ⁊ vnūquēquā
nostrum gratifice alloqueretur rogatus a nobis
oratione simul ac benedictionē dare. (Hoc enim
moris est apud egyptios monachos: vt ibi adue
nerint fratres: statim p orationē sibi inuicem se-
derent) interrogabat si quis in nobis esset cleri-
cus. Et vt omnes negauimus. respiciēs ad singu
los ītellexit esse īter nos quēdā q̄ huius erat or-
dinis sed latere cupiebat. Erat enī diaconꝰ ⁊ hoc
preter vnū solū qui et fidus erat etiā ipsi itineris
comites ignorabāt. Uisurus enim talco ac tātos
viros humilitatis gratia celare voluit gradꝰ sui
honorē vt īferior haberet in ordine ī his qbus se
longe inferiorez esse meritis indicabat. Sanctꝰ
ergo Joānes vt eū vidit eūdē cū esset adolescen-
tior ceteris digito ostēdēs euz. Hic inquit dyaco-
nus est. Et cum adhuc negaret: apprehēdens eū
manu sua exosculatus est ⁊ dixit. Noli fili nega-
re gratiā dei: ne incurras pro bono malum: pro
humilitate mēdacium. Cauendū nanq; est omni
modo mendaciū: siue pro malo: siue etiam pro bo
no proferri videatur: quia omne mendacium nō
est adeo: sed sicut saluator dicit a malo est. At ille
his auditis quieuit: blādā nanq; eius correptio
nem equanimiter tulit: ⁊ cum orationez domino
obtulissemus: post finez vnus ex fratribꝰ nostris
terciano typo. id est febre grauissime vexabat: ⁊
rogabat hominē dei. vt ab eo curaretur. ¶ Qui
ait ad eū. Rem tibi necessariaz cupis abijcere: vt
eni corpora nitro vel alijs huiusmodi lincamen
tis abluunt a sordibꝰ: ita anime lāguoribꝰ alijsq;
huiusmodi castigationibus purificant. Et post-
q̄ de his nobis multa per doctrinam mysticā dis
seruit: benedicens tandem oleum dedit ei. Quo
perunctus eger omnem continuo abundantiam
fellis euomuit: ⁊ sanissimꝰ redditus: pedibꝰ suis
ad diuersoriuz redijt. Post hec iubet officia erga
nos humanitatis atq; hospitalitatꝭ expleri ⁊ cor
pori curam geri. Ipse vero sui negligēs nostri sol
licitus erat. Jam enim continuo vsu ⁊ iugi ꝯsue
tudine nec recipere cibum nisi in vesperum pote
rat ⁊ hūc exiguū. Erat autē attenuati ⁊ aridi cor
poris pre abstinētia capilli eius ⁊ barba quasi ex
lāguore nimio rara ⁊ tenuis: vtpote quem nullꝰ
sufficiens cibꝰ nutriret: nec letior aliquis humor
infunderet. Obseruabat enim tūc: cuz iam nona
genariam (vt supra diximus: ageret etatē) vt nul
lum vt paucis vtar verbis per ignem paratū su
meret cibū. Igitur post hec hospitalitatis officia
regressos ad se sedere nos iubet: ⁊ tunc demū qui
dem vnde vel cur aduenerimꝰ inquirit: cum iam
nos letos ⁊ omni cuz gaudio tanq̄ natos ꝓprios
suscepisset. Cūq; respondissemus ꝙ de hierosoly
mis ad eum vtilitatis ⁊ ꝓfectꝰ anime nostre cau
sa venissemus: vt ea que olim ad auditum nostrū
fama pertulerat: ⁊ ipsi nūc oculis nostris cerne-
remus: quoniā quidem tenacius solent inherere
memorie ea que oculꝰ viderit q̄ que auris audie
rit. Tunc beatus Joannes vultu placidissimo ⁊
quasi subridens ex abundantia letitie hoc modo
respōdit ad nos. Miror inquit ad modūz dulcissi
mi pueri laborem vos tanti itineris suscepisse cū
nihil ad hec dignum in nobis videre possitis. Ho
mines enim sumus humiles ⁊ exigui: nihil habē
tes in nobis vel quod expeti debeat vel mirari.
Et tū etiaz si esset aliquid in nobis fm opinionē
vēstram: non tale quale legitis in prophetis dei
⁊ apostolis. Quid vtiq; ob hoc ī oībꝰ dei ecclesijs
recitant: vt exempla vite hominibus nō de lōgin
quis ⁊ peregrinis locis q̄rant. sed domi vnusq̄sq;
⁊ apud se habeat qd̄ debeat imitari. Unde pluri-
mū miror intentionem vestri laboris ac studij: ꝙ
profectus anime vestre causa tantas superare re
giones: tantosq; labores subire voluistis cū nos
eousq; pigritia desidiaq; constringat: vt nec cellu
las nostras pergredi audeamus. Uerūtamē quo
niam putatis esse in nobis aliq̄d ex quo ꝓficere
debeatis: hoc primū vobis iudicandū est: vt hoc
ipm ꝙ venistis ad nos ⁊ tantum laborem vidēdi
nos suscepistis: ne iactantiā alicuius habeatis ꝓ
spectum vt non tam proficere ad animi v̄tutēz q̄
ꝓferre se ⁊ iactare vnusquisq; vestrum velit: pro
eo ꝙ viderit eos: qui apud alios ex auditu solo co
gniti videantur. Graue est iactantie vitiū: ⁊ peri
culosum nimis ⁊ quod de ipso etiam perfectiōis
fastigio deijcit animas: ⁊ iō hoc vos primos oīm
cauere volo. Est autē species mali huius duplex
q̄dem. Nōnullis eīn accidit in ipsis statim initijs
conuersionis sue: cum parū aliquod vel abstinen
tie impenderint vel pecunie in pauperes eroga-
uerint: ⁊ cū de eis ita sentire debeāt: quasi ꝙ spe-
derit abiecerint ita agūt ⁊ ita sentiūt: quasi eminē
tiores sint illis: q̄bus aliq̄d elargiti sunt. ¶ Alia
vero est iactātie species cū quis ad summā virtu
tem preueniens. nō totū deo: sed suis laboribꝰ ac
studijs deputat: ⁊ dū ab hominibus gloriaz que
rit: perdit eam que a deo est. Propter quod filio
li mei fugiamus omni genere iactātie vitium ne
forte incurramus eum lapsum: quē diabolus in-
currit. Hic preterea cordi nostro ⁊ cogitationibus
p̄cipua adhibēda est diligentia. Obseruādū nāq;
est ne qua cupiditas: ne qua voluptas praua: ne
ꝙ desiderium vanum: ⁊ qd̄ non est fm deum radi
ces in corde nostro defigat. Ex huiusmodi eīn ra-
dicibus cōtinuo pullulāt vage ⁊ inutiles cogita-
tiones: ⁊ in tātū moleste sunt: vt nec orantibꝰ no
bis cessent: nec in cōspectu dei cōsistentibꝰ nobis
⁊ precibus pro salute nostra offerentibus excant
sed rapiunt a nobis captiuam mētem: ⁊ cum cor-
pore stare videamur in oratiōe sensu ⁊ cogitatio
ne euagemur ⁊ ducimur per diuersa. Si q̄s ergo
est qui se putat renūciasse mūdo ⁊ operibus dia-
boli: nō sufficit in eo renūciasse: vt possessiones ⁊
p̄dia ceteraq; seculi negocia reliquerit: nisi etiaz
ꝓprijs vitijs renunciauerit: ⁊ inutiles ac vanas
abiecerit voluptates. Hec eīn sunt de quibꝰ apo-
stolus dicit. Desideria vana ⁊ nociua q̄ mergunt
hominē in interitū. Hoc est ergo vere renunciasse
se diabolo ⁊ operibus eius. Diabolus enim per
alicuius vitij ⁊ occasionē ⁊ praue voluptatis adi
tum irrepit in cor nostruz: q̄r vitia ex parte illius
sunt: sicut v̄tutes ex deo sunt. Si ergo sint vitia
in corde nostro: cum venerit princeps eoꝝ diabo-
lus: quasi ꝓprio autori dant locum ⁊ introducūt

cum velut ad possessionē suaz. Et inde est q nūq̄
huiusmodi corda pacem habere possunt: nunq̄
quietem sed semper conturbant: semp terrētur:
ꝛ nūc vana leticia: nūc inutili tristicia deprimun
tur. Habent enim intra se habitatorē pessimum
cui introeundi ad se locum per passiones suas ꝛ
vitia fecerūt. E contra vero mens que vere renū=
ciauit mūdo hoc est que abscidit ꝛ amputauit a se
omne vitiū: ꝛ nullū introitū ad se diabolo reli=
quit aditū: iracundiam cohibet: furorē reprimit
mendacium fugit execratur inuidiam ꝛ nō soluz
nō detrahere sed nec malum qdem sentire: aut su
spicari de proximo suo patitur: que fratris gaudia
sua dicit ꝛ tristitiam eius suam tristitiā deputat.
Que hec ergo ꝛ horū similia obseruat mens: spi=
ritui sancto aperit in se locū. Qui cū īgressus fue
rit ꝛ illuminauerit eā semp ibi iam gaudia: sem=
per leticia: semp charitas: patientia: longanimi
tas: bonitas ꝛ oēs qui sunt fructus spiritus oriū
tur. Et hoc erat quod dicebat dn̄s in euangelio.
Nō potest arbor bona malos fructus facere neq̄
arbor mala fructus bonos facere. Ex fructib⁹ em̄
pbatur arbor ꝛ cognoscitur. ¶ Sunt autem nō=
nulli qui videntur seculo renūciasse ꝛ curam nō
adhibent ad mūdicias cordis: neq̄ vt vitia ꝛ pas=
siones resecent ex anima sua moresq̄ componāt
sed hoc tātum studēt: vt videant aliquos sancto=
rum patrū ꝛ audiāt ab eis aliqua verba: que nar
rantes aliis gloriant se ab illo vel illo didicisse: ꝛ
sicubi forte vel audiendo vel legēdo paruz aliqd
sciētie acqsierint: continuo doctores fieri volunt
ꝛ docere nō ea q̄ egerint sed que audierint ꝛ vide
rint despicientes ceteros. Affectant ipsi sacerdo
tium atq̄ immergere se conant ad clericatū: ne=
scientes: qz minoris condēnationis est si qs ipse
virtutibus polleat ꝛ alios tamen docere non au=
deat: q̄ si ipse passionib⁹ ꝛ vitiis pmatur: ꝛ alios
de virtutibus doceat. Sic ergo filioli mei neq̄ fu
giendum omni modo dicimus clericatū vel sacer
dotium: neq̄ rursus omnimodis expectādus sed
danda opera est vt vitia quidē a nobis depellan=
tur ꝛ virtutes animi cōquirant dei autē iudicio
relinquēdum est: quē velit ꝛ si velit assumere sibi
ad ministeriuz: vel ad sacerdotium. Non em̄ qui
seipsum ingesserit sed quē dn̄o assumpserit ille p
batus est. ¶ Monachi autē illud opus est preci=
puuz vt orationē puram offerat deo nihil habēs
in cōsciētia reprehensibile sicut dn̄s dicit in euā
gelio. Cū steteritis ad orationem remittite fra=
tribus vestris si qd habetis cōtra eos ex cordib⁹
vestris: nisi em̄ remiseritis fratribus vestris nec
vobis remittet pr̄ vester celestis. Si aūt remiseri
tis fratrib⁹ vestris ꝛ vobis remittet pater vester
qui in celis est. Si ergo mūdo (vt supra diximus)
corde astiterimus ante deum: ꝛ liberi ab omnib⁹
his vitiis ꝛ passionibus quas supra diximus pote=
rimus in q̄tum possibile est etiaz deum videre: ꝛ
orantes oculos cordis nostri in ipsum dirigere ꝛ
videre inuisibilez mente non corpore: intellectu
scientie nō carnis aspectu. Nemo enim se putet
posse ipsam (sicut est) diuinam substantiā cōtue=
ri: ita vt speciem sibi aliquam aut imaginē fingat
in corde corporeā alicui⁹ imaginis similē. Nulla
forma in deo cogitetur nulla circūscriptio sz sen=
sus ꝛ mēs que sentiri quidez possit: ꝛ perstringe=
re mentis affectum: non tamen comp̄hendi aut
describi aut enarrari valet. Et ideo oportet euz
omni reuerentia ꝛ metu accedere ad eū ꝛ ita eū
librare mētis intuitū: vt omne quicquid pōt splē
doris: claritatis: fulgoris maiestatis mēs huma
na conspicere: super omnia esse euz sentiat semp:
ꝛ hoc sicut diximus si pura mēte fuerit: nec vllis
praue voluptatis sordibus occupata. Et ideo in
hoc maxime oportet operam dare eos qui renū=
ciare seculo volunt ꝛ deuz sequi vident sicut scri
ptum est. Uacate ꝛ cognoscite quoniam ego sum
deus. Si ergo cognoueritis deuz in q̄tū homini
possibile est tūc demum etiam reliquoruz q̄ sunt
sciētiam capiet ꝛ mysteria dei agnoscet: ꝛ q̄to pu
rior in eo fuerit mēs: tāto plura ei reuelat deus ꝛ
ostēdit ei secreta sua. Amic⁹ em̄ iam efficitur dei
sicut illi quibus in euāgelio dicebat saluator. Iā
non dico vos seruos: sed amicos. ꝛ omne quicqd
petierit ab eo tāq̄ ab amico charo prestat ei deus
Ipse quoq̄ virtutes angelice ꝛ cūcta mysteria di
uina tāq̄ amicū dei diligunt eum ꝛ obsequūtur
eius petitionibus. Et hic est quē a charitate dei
(que est in xp̄o Jesu) neq̄ mors separat: neq̄ vi=
ta: neq̄ angeli: neq̄ principat⁹: neq̄ potestates:
neq̄ alia creatura. Et iō charissimi qui qdem hoc
elegistis vt deo placeatis: ꝛ ad charitatez eius p
uenitatis date operam alieni effici ab omni iactā
tia: ab omni vitio animi: ab omnib⁹ delitiis corpo
ralibus. Delitias autez corporales nō solū illas
putetis quibus homines seculi fruunt: sed absti
nenti delitie credēde sunt quicquid pro cupidi=
tate sumpserit etiā si vile illud sit: ꝛ qd in vsu esse
abstinētibus solet. Aqua deniq̄ ipsa vel panis si
cum cupiditate sumatur. id est nō vt necessitate
corporis sz vt animi desiderio satisfiat. Hec etiā
abstinenti in delitiarum vitium ducit. Oportet
em̄ in omnibus consuescere animaz vitio carere.
Ideo deniq̄ domin⁹ docere volens animam desi
deriis ꝛ voluptatib⁹ suis resistere: dicebat. Intra=
te per angustam portaz: qz lata est ꝛ spaciosa via
que ducit ad mortem: angusta autē ꝛ arcta via est
que ducit ad vitam. Lata est ergo via aīe cū qua=
liscūq̄ desiderio suo satisfecerit angusta vo est cū
voluptatibus suis repugnat. Multum tamē pro
dest ad hec obtinēda secretior habitatio: ꝛ cōuer
satio solitaria: qz interdū per occasionem adueni=
entium fratrum ꝛ euntium ꝛ redeuntium frequē
tiam abstinentie ꝛ parsimonie frena laxātur: ꝛ p
huiusmodi occasiones venitur paulatim in cōsue=
tudinem ꝛ vsum delitiarū: ꝛ sic interdū etiaz per
fecti iam viri capiunt. Ideo deniq̄ ꝛ Dauid dice=
bat. Ecce elongaui fugiēs ꝛ mansi in solitudine:
expectabaz eum qui saluum me faceret a pusillo
animo ꝛ tempestate. ¶ Postq̄ autem multa no=
bis sanctus Joannes de iactantie vitio aliisq̄ q̄
plurimis vtiliter disseruit: ad vltimū dixit. Refe
ram aūt vobis quid etiam nuper cuidaz ex fratri
bus nostris acciderit: vt cautiores vos precedē=
tia exēpla cōstituāt. Erat quidaz apud nos mona
chus in hac vicino heremo cōmanēs: cui habita
culum spelūca erat: vir summe abstinentie quoti
dianū victū labore manuū querēs in orationib⁹
die noctuq̄ persistēs: cunctisq̄ animi virtutibus
florens. Sed his tot is successib⁹ elatus confidere
quasi in pfectibus suis cepit: ꝛ nō deo totum: sed

sibimetipsi quod profecerat deputare. Hanc aūt eius inmanis animi presumptionem temptator cōtinuo accendit: ⁊ laqueos parat. Quadam nāq die ad vesperam fingit speciem decore mulieris oberrantis per heremum: que velut fessa post nimium laborem accedens ad ostium spelūce monachi se lassabūdam simulās ac fatigatā intrinsecus semetipsam ꝓiecit: atq aduoluta genib⁹ viri vt sui misereat exorat. Nox eīm me infelicē inquit in heremo latitantē cōprehēdit: iube me requiescere in angulo cellule tue: ne forte efficiar nocturnis bestijs preda. At ille primo miseratiōis obtētu recepit eā intra speluncam requirens q̄ ei cā errādi ꝑ heremū fuerit. Illa causam fingit satis accurate: ⁊ interim venena blādimentoꝝ atq illecebre virus ꝑ omnē textum narratiōis interserit nūc se miserandā: nūc etiam defensione dignam ostendēs elegantia ⁊ suauitate sermonis inclinat animum hoīs: ⁊ in affectū sui illecebroso amore deflectit. Hinc iā inter blādiora colloquia locus risusq miscent manus etiam procax ad mentum barbāq quasi venerandi specie protēditur: tum ꝯo palpare ceruicem mollius collumq lenigare. Quid multa? Ad vltimum captiuum ducit militem xp̄i? Cōtinuo enim perturbari intra semetipsum: ⁊ libidinis fluctibus estuare cepit: nequaq̄ laboꝝ preteritoꝝ: nequaq̄ professionis ac ꝓpositi sui memor. Paciscitur cum cordis sui ꝯcupiscētia: ⁊ intra archana cogitationum suarū fedus cū falsa cupiditate cōponit. Inclinat stult⁹ latera sua: ⁊ efficitur sicut equus ⁊ mulus quib⁹ non est intellectus. Atq vbi obscenos iam conabatur inire complexus illa vlulatum teterrimū dire vocis emittens vmbra vt erat tenuis ꝑ manus amplectētis elabitur: ipsum quoq de decorosis motibus inanes auras sectātem fedissima cū irrisiōe deseruit. Tūc preterea multitudo demonum in aere ad hoc ipm spectaculum cōgregata: clamore ingētī: cū cachinno exprobrationis eleuato (inqt) o monache monache: qui vsq ad celum extollebas: quō demersus es vsq in īfernū? Disce ergo q2 qui se exaltat humiliabitur. Tunc ille velut amens effectus: ⁊ deceptiōis sue pudorem non ferens grauius a semetipso decipitur: quam fuerat a demonibus deceptus. Cū eīm debuisset reparare semetipm ⁊ renouare certamen: ac satisfactione sui lachrymis ⁊ humilitatis fructibus: prioris elationis culpam delere: hoc non faciēs sed desperans semetipm (sicut apls dixit) tradidit omi impudicitie ⁊ iniquitati. Regressus est eīm ad vitā secularē: preda demonum factus. Refugit nāq cōspectus oīm sanctorum: ne quis posset eum salutaribus monitis de precipitio reuocare. Si enim reddere semetipsum priori vite ⁊ abstinentie voluisset: recuperasset sine dubio ⁊ locū ⁊ gratiam. ¶ Denique audite qd ⁊ de alio viro gestum sit: similiter cuidam tentato: sed non simili exitu tentationis effuso. Fuit quidā vir in hac ꝓxima ciuitate vitā turpissimā ꝑ omne facinus ducens: ita vt opinatissimus in flagitijs haberetur. Hic aliqñ de miseratione cōpunctus ad penitentiā cōuertit: ⁊ intra sepulchrū se quoddā concludens prioꝝ scelerū pollutiōes lachrymarum fontibus diluebat: diebus ac noctibus in faciē ꝓstratus ⁊ nec subleuare quidē ausus oculos ad celum: neq vocē emittere: ⁊ nomen dei noīare: sed in solis gemitibus ⁊ fletibus perdurabat: ⁊ tāq̄ viuēs sepultus de inferno iā quodāmodo mugitum cordis gemitusq reddebat. Cūq in his posito ei septimana vna trāsisset: noctu venīūt ad eū demones in sepulcro clamātes ⁊ dicētes. Quid est hoc qd agis o impurissime et flagitiosissime? posteaq̄ omni spurcitia: omniq impuritate satiatus es: nūc vis cast⁹ ⁊ religios⁹ ꝓcedere? ⁊ postea q̄ ꝯsenuisti in sceleribus: nec iā sufficiūt vires ad facinora delēda: nūc Christian⁹ videri vis: ⁊ pudicus ⁊ penitēs? quasi ꝯo ali⁹ tibi iā vlius possit dari locus satiato in malis: nisi ille q̄ tibi nobiscū debet. Un⁹ ex nōbis es: alius iā esse non poteris. Redi ergo magis: redi ad nos ⁊ qd superest tibi tēpus in perfruenda voluptate nō perdas preparamus abundantes delitias preparamus scorta nobilissima: ⁊ cuncta alia: que florem tibi possint reparare gratissime iuuētutis. Quid temetipm vanis ⁊ inanib⁹ ꝯficis cruciatibus? Quid temetipsum ante tēpus supplicijs tradis? Quid enim aliud eris passurus in inferno: nisi hoc qd nūc tibiipsi concitas? Si te pena delectat expecta paululum ⁊ inuenies paratā: nūc interim fruere muneribus nostris: que dulcia semper ⁊ grata duxisti. Hec ⁊ huiusmodi plura explorantibus eis ille iacebat immobilis: nec auditū quidē suū conuertens ad eos: nec vllum penitus sermonē respondens. Cūq illi sepius hec eadem repeterēt ⁊ alia duriora: nec ille oīno moueretur in furorē prolapsi demones: vbi viderūt verba contemni: verberibus eū aggressi sunt: multisq supplicijs excruciatū semmecē reliquerūt. Nec tamē in tot tātisq cruciatib⁹ moueri saltē potuit a loco: in quo orationis causa iacuerat. Postera die qdā suorū requirētes eū humanitatis dūtaxat gratia: inueniunt penis incredibilibus affectū ⁊ causam percunctantes cum didicissent: rogabāt: vt cure gratia reportari se ad domū propriā pateretur. Abnegat: ⁊ in eodem permanet loco. Tunc vero ⁊ sequenti nocte repetentes demones grauiorib⁹ eū verberibus cruciabant. Sed nec sic quidē moueri voluit a loco meli⁹ esse dicēs morte subire q̄ vltra demonibus obedire. Nihilominus tertia nocte multitudo conuenit demonū: ⁊ absq vlla miseratione irruētes in eū omnibus penis cruciatibusq cōficiunt. Cūq iā corpus defecisset in supplicijs extremus: tū spūs obsistebat imperio demonū. Qd vbi impij preuiderūt exclamātes voce magna: vicisti inquiūt vicisti: ⁊ mox velut virtute quadā celit⁹ fugati precipites abscedūt: nec vltra ei quicq̄ sue artis: aut sceleris intendunt. Ipse vero intantum virtutibus animi ꝓfecit: et ita ornatus morib⁹ effectus est: ac totius diuine gratie gloria repletus: vt omnis hec regio quasi e celo eum lapsum videret: ⁊ vnū esse ex numero crederet angelorum: oēs pene simul atq vno ore dicētes: hec est mutatio dextere excelsi. Quanti exemplo eius qui iam semetipsos desperauerāt rursus per penitentiam ad spem salutis regressi sunt ⁊ emendationem sui: quam prius desperauerant presumpserūt? Quanti admiratione eius de ipso iam inferno peccatorū retracti sunt: ⁊ ad virtutis indolē reparati? Illo nāq tāta immutatione cōuersio: omnibus omnia visa sunt possibilia.

Non solum autē emendatio morum florebat in
eo ꝛ assumptio virtutū: verū gratia dei plurima
ei collata est. Signa enim ꝛ ꝓdigia que ab eo fa-
cta sunt: quātū apud dn̄m haberet meritum testa
bantur. Sic humilitas ꝛ conuersio bonorū oīm
materiā prebet. Elatio ꝛ desperatio interitus et
mortis est causa ad effugiendum vero ꝑiculi la-
psum ꝛ conquerendā dei gratiam atq; ipsius di-
uinitatis euidentiorem noticiam capiendā plu
rimum prodest secretior cōuersatio: ꝛ heremi in-
terioris habitatio. Qd̄ vos non tam verbis q̄ re
bus ipsis ꝛ exēplis melius docere puto. ¶ Fuit q̄-
dam monachus qui in heremo hac (que pre cete
ris interior est) habitabat. Hic cū plures annos
in abstinētia perdurasset: et prouectus tempore
prope iam ad senilē venisset etatē omni virtutū
flore adornatus ac totius cōtinentie magnitudi
ne sublimatus. Qui cum in oratiōib⁹ ꝛ hymnis
sedule deo deseruiret: tā q̄ e merito militi suo do
minus remuneratiōes parat: vtpote qui in cor-
pore adhuc positus instar angelorū incorporee vi
te officijs fungeret̄ dignū iudicās annonam cele
stem prebere ei in deserto: qui celestē regem per-
uigilibus presto labat̄ excubijs: vt digne fruere-
tur celestib⁹ alimonijs. ¶ Volēs ergo deus etiā
in hoc seculo remunerare eius fidele propositū
ad prouidentie sue solicitudinem quotidiani vi-
ctus eius reuocat curam. At cū cibi vsum popo-
scisset nature necessitas: ingrediēs speluncā suā
inueniebat mense panē superpositū: mire suaui
tatis: mirisq; candoris. Ex quo refectus ꝛ gratias
diuine prouidentie referēs rursus ad hymnos ꝛ
orationes conuertebatur. Ad quē multe etiā re
uelationes multeq; de futuris rebus a deo ꝑmo
nitiōes fiebant. In his ergo talibus ac tantis ꝓ
fectib⁹ positus: q̄ gloriari quasi de meritis suis
cepit: ꝛ celestis beneficij munus: vite sue meritū
ascripsit. Continuo subintrat eum parua quedā de-
sidia animi tam parua q̄ nec posset aduertere.
Post hec creuit maior negligētia: ita vt tardior
iam fieret ad hymnos: sed ad orationem pigrius
surgeret. Psalmi quoq; ipsi (non ea qua prius vi
gilātia) ab ipso canerentur: sed vbi parum q̄d ex-
hibitū fuisset soliti ministerij anima ei⁹ quasi ni
mio labore fatigata requiescere festinabat: q̄ sen
sus eius reprob⁹ effectus: de sublimiorib⁹ ad in-
feriora corruerat: ꝛ cogitationes sue per diuersa
cum precipitia rapiebant. Erat enim iā in corde
eius clandestina quedam ꝛ turpis ac nefanda co
gitatio: ꝯsuetudo tū prior velut si decursus aque
etiā cessante remigio adhuc priore impetu naui
gium ferat: ita ꝛ vetus institutio ad ꝯsueta hoīm
officia trahebat. Ob quam causam ꝛ adhuc stare
in suo statu videbatur. Hic ergo cum post oratio-
nes cibum solitum requisisset ad vesperā ingres
sus locū: in quo refici ꝯsueuerat: inuenit solitū pa-
nem mense superpositū: ex quo refectus nihil de
eorū que in corde suo versabatur emēdatione cu-
rauit: neq; immutationis sue dāna persensit: sed
spernēdo minima paulatim se casurum nō intel-
lexit. Interea cū grauī iā libidinis incēdio stimu
laret̄: ꝛ inflāmat⁹ turpis cōcupiscētia raperetur
rursus ad seculū: illa interim die cohibuit se ꝛ so
lita hymnorū ꝛ orationū mysteria ex more ꝑsoluit
atq; ingressus vt cibum sumeret: panem quidem

inuenit mēse superpositū: sed aliquantulum sor-
didiorem. Admiratus est: ꝛ tristis effectus intel-
lexit q̄ ipsum respiceret hoc genus mōstri: tamē
cibo sumpto refectus est. Post in diē tertiū repli-
catis vrgeri stimulis cepit: occupauerāt eū cogi-
tationes eius quasi iam presentis ꝛ secū positē:
secūq; accūbētis imago mulieris: quā ꝛ cōplecti
sibi videbat̄: ꝛ ad turpes vsus habere substractā.
Processit tn̄ sequētis die absoluta psallēdi ꝛ orā
di officia: sed stabat vagus oculis: ꝛ mēte captiu⁹.
Cūq; solito ingressus ad vesperam requireret ci-
bum: panē quidē inuenit super mensam: sed sor-
didissimū ac aridissimū: ꝛ quasi a muribus vel ca
nibus vndiq; corrosum. Tūc ille vt hoc vidit in-
gemuit: ꝛ lachrymas fudit: s; nō ita ex corde: nec
ita vberes que possent flammātis ignis extin-
guere. Veruntamen sumit cibum: sed neq; qualē
consueuerat: neq; quantū solebat. Cum interim
cogitationes eū tanq̄ cohors barbarica vndiq;
circūuallant ꝛ omni ex parte in eum tela iaculan
tur ac vinctū captiuumq; eum ad seculū trahunt.
Exurgens ergo cepit iter agere noctu per here-
mū: ꝛ tēdere ad ciuitatē: sed vbi dies facta est ci-
uitas quidē adhuc longe aberat. Ipse vero cum
rapidissimo estu torqueret̄ ꝛ fatigaretur in here-
mo vndequaq; versus ꝯsiderare oculis cepit ꝛ re-
quirere: sicubi esset in vicino monasteriū. Et cum
respexisset fratrum quorundam cellulam: tende-
bat illuc: vt apud eos requiesceret. Quem vbi ad
esse censere serui dei: cōtinuo precurrūt in obuiā
et velut angelum dei excipientes adorant: pedes
lauāt ad orationem inuitāt: mensam ponūt atq;
omnia ſm diuinū mandatū complent charitatis
officia. Verum vbi refectus est: ꝛ paululum re-
quieuit: ex more quasi ab eruditissimo patre cepe
runt verbū edificationis expetere: ac monita sa-
lutis inquirere. Interrogauerūt quoq; eum quo
modo quis diaboli laqueos possit effugere: aut si
quādo turpes iniecerit animo cogitationes: quo
modo depelli possint ꝛ abijci. Cum ille vt compul
sus est monita fratrib⁹ dare: ꝛ salutis eos viā do-
cere ac de insidijs demonū (qua serui dei intēdūt
facere sermonē: illos quidem plane ꝛ sufficienter
docuit: sibi x̄po) ipsi stimulos cōpūctionis infixit
ꝛ in semetipsum regressus ait. Quomō ego alios
moneo: ꝛ ipse decipio: aut quomō alios corrigo q̄
me ip̄m non emendo? Age ergo miser facito ipse
prior que facere alios doces. Cūq; huiusmodi in-
crepationibus vteret̄ aduersus semetipsum: ꝛ in-
tellexisset se miserabiliter supplātarum. Vale di-
cēs fratrib⁹ ꝯtinuo se cursu rapidissimo in here-
mū dedit: ꝛ ad speluncā de qua discesserat: redēt ꝓ
sternēs se dn̄o in oratione dicēs. Nisi dn̄s adiu-
uisset me: paulomin⁹ habitasset ī inferno anima
mea. Et iterū paulominus fui in omni malo: et
paulominus cōsummauerūt me in terra. In hoc
vero completū est quod ait scriptura. Frater fra-
trē adiuuās exaltabit̄: sicut ciuitas munita ꝛ for-
tis. Post hec ergo permāsit omni vita sua in lu-
ctu ꝛ lachrymis vidēs diuinitus sibi cōcessum ce
lestis mēse bn̄ficiū ꝑdidisse: cepit eū in labore rur
sus ꝛ sudore vult⁹ sui mēducare panē suū. Cōclu-
sit aūt se intra speluncā: atq; in cilicio ꝛ cinere ia-
cens tādiu lugens flensq; ꝑmansit in orationib⁹
donec assistens ei angelus dn̄i diceret ad eū. Su-

ſcepit dn̄s penitētiā tuā ꝛ repropiciat⁹ eſt tibi:ſꝫ
caue ne vltra elatus decipiaris. Venient ad te aūt
fratres quos tu ipſe docuiſti deferētes tibi bene=
dictiones:quas ſuſcipere recuſes:ꝛ ſumēs cū eis
cibū age gratias deo tuo. ¶ Hec aūt locutus ſuꝫ
vobis filioli mei:vt ſciretis quanta ſit in humili
tate firmitas ꝛ in elatione ruina ꝙ maxima ideo
denicꝫ ꝛ ſaluator noſter primā beatitudinē d̄ hu
militate docuit dicēs. Beati paupes ſpiritu quo
niam ipſoꝝ eſt regnū celoꝝ ſimul hm̄ōi exēplis di
ſcentes.vt cautiores ſitis:ne a demonib⁹ in cogi
tationū ſubtilitate ſeducamini. Propterea eciā ꝛ
forma huiuſmodi inter monachos obſeruat̃:vt ſi
quis ad eos veniat:ſiue vir ille ſeu mulier ſit:ſiue
ſenex ſiue iuuenis:ſiue ignot⁹:ſiue not⁹ ante oīa.
vt oratio fiat ī nomē dn̄i innocet̃:q: ſi fuerit ali=
qua trāſformatio demonis:continuo oratione fa
cta diffugiet. Si vero in cogitatiōe veſtra ſuggeſ
ſerint ipſi demones aliquid vnde laudari debea
tis ꝛ extollimō acquieſcatis eis:ſed tunc magis
voſmetipſos humiliate in cōſpectu domini ꝛ pro
nihilo ducite:cum vobis illi aliquid de ſectanda
laude ſuggeſſerint. Denicꝫ ēt me frequēter demo
nes noctibus ſeduxerūt:ꝛ necꝫ orare me necꝫ re=
quieſcere permiſerūt:fantaſias quaſdaꝫ per noctē
totam ſenſibus meis ꝛ cogitatiōibus ſuggerētes
Mane vero velut quadaꝫ illuſione proſternebāt
ſe ante me dicētes. Indulge nobis abba:q: labo
rem tibi incuſſimus tota nocte. Ego aūt reſpōdi
ad eos. Diſcedite a me omnes qui operamini ini
quitatem ꝛ non tentetis ſeruuꝫ domini. Et vos
ergo filioli quietē ſilētiūcꝫ diligite:ꝛ ſciētie ope=
ram date:atcꝫ exercete voſmetipſos vt frequenti
collatiōe mentē veſtram purā exhibeatis deo:ne
oratiōes veſtre impediant̃ apud deū ꝙuis etem̄.
illi bonū opus agāt:ꝛ ſit in illis ꝓbabilis ꝯſciā.
quo inter ſeculares poſiti exercent̃ ī operib⁹ bo=
nis ꝛ occupāt ſemetipſos actibus religioſis ꝛ ſā=
ctis:vel hoſpitalitateꝫ ſectādo:vel charitatis mi
niſterijs obſequēdo:vel miſericordias ac viſita=
tiones aliacꝫ hm̄ōi opera explēdo:in quib⁹ aliis
quideꝫ bonis ſemꝑ aliquid conferāt ſemetipſos
tamē caſtos ſeruent. Sunt ergo ꝛ iſti probabiles
ꝛ valde probabiles qui nobis actibus placēt deo
ꝛ ſunt operarij inconfuſibiles mandatorū dei:ſꝫ
tamen hec oīa terrenos habēt actus:ꝛ erga ma=
terias corruptibiles geruntur. Qui vero in exerci
tio mentis deſudat:ꝛ ſpiritales intra ſemetipſuꝫ
excolit ſenſus: lōge illis ſuperior iudicādus eſt.
Locum namcꝫ intra ſemetipſuꝫ preparat:vbi ſpi
ritus ſanctus habitet:ꝛ obliuionem quodāmodo
capiens terrenorum: ſolicitudineꝫ gerit de cele
ſtibus ꝛ eternis. Cōſtituit enim ſemetipſum ſem
per ante conſpectum dei:ꝛ omnes preſentium re
ruꝫ ſolicitudines poſt tergum iaciens ſolo diui=
ni deſiderij colore conſtringitur:ꝛ iō in laudibus
dei poſitus:ꝛ hymnis ꝛ pſalmis die ac nocte non
poterit ſatiari. Hec ꝛ multa alia his ſimilia btūs
Joannes per triduum cōtinuo loquens ad nos
animas noſtras reficit ꝛ innouauit. At aūt cepi=
mus velle ab eo proficiſci datis nobis benedictio
nibus:pergite inquit in pace o filioli:hoc tn̄ ſcire
vos volo qđ hodierna die victorie religioſi prin=
cipis Theodoſij alexādrie nunciate ſunt de Eu=
genio tyranno. Neceſſe eſt autem ꝛ ipſum Theo=
doſium non multo poſt propria morte vitam fini
re. Cumcꝫ profecti ab eo fuiſſemus hec ita geſta
eſſe ad fidem cōperimus vt ipſe predixerat. Poſt
dies autem paucos inſecuti ſunt nos quidaꝫ fra=
tres annunciantes nobis quod ipſe ſanctus Joā
nes in pace quieuerit. Obitus autem ipſius ta=
lis quidem fuerat. Per triduū inquiunt nulluꝫ
ad ſe introire permiſit:ꝛ poſitis genibus in ora=
tione reddidit ſpiritū:atcꝫ ita perrexit ad domi=
num cui eſt honor gloria laus ꝛ imperium in ſe=
cula ſeculorum. Amen.

¶ Vita ꝛ geſta ſancti Hor abbatis: cui diuini=
tus collata eſt literarum ſcientia.

Vidimus ꝛ aliū apud The=
baideꝫ venerabilem viruꝫ
Hor nomine:hic multoruꝫ erat
monaſteriorum pr̄ ꝗ habitu ipſe
honoris videbatur angelici no=
naginta iā agens etatis annos:
barba prolixa ꝛ claritatis cani=
cie ſplendida vultu ꝛ aſpectu ita
letus vt plus aliquid habere ꝙ
in hominis natura eſt viſio ipſa
videret̃. Hic prius in vltima he=
remo plurimis abſtinētie laboribus exercitatus
poſtremo in vicino vrbis loco monaſterium inſti
tuerat. ¶ In adiacentibus aūt habitationis ſue
locis:diuerſis generis arborum ſiluas ipſe per ſe
plantaris ponēdo conſueuit:in quibus vt nobis
a plurimis ſanctis patribus affirmatum eſt ante
illius aduentū nullum omnino virgultum fuit.
Ob hoc aūt plantauit hāc ſiluaꝫ vt fratres quos
ibi cōgregare cupiebat nō haberēt neceſſitatem
ligni gratia longius euagādi habēs curam: ꝛ in
his que miniſterio corporis neceſſaria ſunt:ſꝫ ꝓ=
cipue ſalutis eorum ac fidei. Ipſe tamen cū eſſet
in heremo herbis paſcebatur ꝛ radicibus quibuſ
dam:ꝛ hec ei dulcia videbantur. Aquam vero ſi
quādo inueniſſet bibebat:orationib⁹ ꝛ hymnis
occupans omne diei tempus ac noctis. At auteꝫ
ad maturam ꝑuenit etatem apparuit ei angelus
dei in heremo ꝑ viſum dicens. Eris in gēteꝫ ma
gnam:ꝛ multus tibi populus credetur:ꝛ erunt ꝗ
per te ſaluandi ſunt multa milia hominū. Quā=
toſcunqꝫ auteꝫ in hac vita poſitus conuerteris ad
ſalutē ſuper tātos principatū accipies in futuro
ꝛ nihil verearis:nūꝙ ciū aliqđ tibi deerit eorum
que ad vſum corporum requiruntur quoties hec
popoſceris a deo. Hec cum audiſſet ad viciniora
loca accedit:ꝛ primo ſolus ſub paruo tugurio qđ
ſibi ipſe ꝯſtruxerat habitare cepit oleribus cōpo
ſitis veſcēs:ſolio interdum et iā poſt cōtinuata
ieiunia. Literas primo ignorauit. Cum auteꝫ de
heremo ad hec que ſupradiximus viciniora habi
taculis loca acceſſiſſet data eſt ei diuinitus gr̄a:ꝛ
cū a fratribus oblatus ei fuiſſet codex quaſi olim
iam ſciēs literas legere cepit. Collata eſt ei ad=
uerſus demones etiaꝫ virtus:ita vt multi ex his
quos vigebāt demones etiam inuiti ad eū rape=
rentur:proteſtantes ſummo cum clamore de me
ritis eius. Sed ꝛ alias ꝗplurimas ſanitates ope
rabatur. Congregabant̃ interim ad euꝫ plurime
multitudines monachoꝝ:inter quos cū etiā nos
aduenissem⁹:viſis nobis letiſſim⁹ reddit̃. Cūcꝫ
ſalutās nos oraſſet more ſibi ſolito pedes hoſpi=

rum ꝓpriis manib⁹ lauit: ⁊ docere nos ex scripturis que ad edificationem vite ac fidei pertinēt cepit. Erat eñ ei docendi gratia a deo collata. Cuz itaqꝫ plurima nobis scripturarū capitula sapienter disseruisset: rursus ad oratione̅ conuertebat. Consuetudo autē erat ei non prius corporalez cibū sumere ꝙ spiritalē christi cōmunione̅ acciperet. Qua percepta post gratiarū actione̅ adhortari nos etiā ad reficie̅dū cepit ipse tame̅ sedens nobiscū nū̄ꝙ cessabat aliquid de studiis spiritalibus cōmonere. Narrabat ergo nobis tale aliqd. Scio inquit hominez quēdam in heremo ꝑ tres continuos annos nullū sumpsisse terrenū cibuz: angelus eñ dñi tertia quaqꝫ die escam deferebat ei celestem. Et hec ei cibus erat ⁊ potus. Et iteruz scio huiusmodi hominē ad quē venerūt demōes in specie celestis militie ⁊ habitu angeloꝝ: curr⁹ igneos agentes: plurimo apparatu: tāꝙ magnū aliquē regem deducentes iisqꝫ qui ceteris vt rex haberi videbatur⁹ dicebat ad eū. Implesti omnia o homo: superest tibi vt adores me ⁊ transferram te sicut Heliam. Sed monachus hec audiēs dicebat in corde suo quid est hoc? Quotidie ego saluatorē q̄ est rex meus adoro. Hic si esset ille: quomodo a me hoc posceret qḋ indesinenter me facere sciret? ¶ Et post hec respondit ad ipsum. Ego habeo meū regē quē quotidie sine intermissiōe adoro tu aūt nō es rex meus. Et continuo inimicus ad hec verba nū̄ꝙ cōparuit. Uerum hec ille quasi de alio nobis narrās sua gesta sub alterius persona memorat. Patres tñ qui aderāt ipsi nobis affirmabāt ꝙ ipse esset qui hec vidisset ⁊ audisset. Erat eñ hic magnificus pater q̄ inter cetera bona etiā hoc prestabat aduenie̅tib⁹ fratrib⁹: ⁊ cum ipso habitare volentib⁹: ꝙ faciebat cōuocari fratres q̄ secum erāt: ⁊ in vna die aduenienti fratri cellulam edificabāt. Et erat in hoc opere magna alacritas fratrū. Unoquoqꝫ coꝝ festināte lateres conuehere aut lutū porrigere aut aquā īfundere aut ligna deferre. Ubi vero ꝑfecta fuisset ipse cay ofibus vtensilibus vel necessariis instructā tradebat fratri. Hic aliqñ cum falsus quidam frater ad se venisset ⁊ vt videretꝛ nudus vestimenta sua occultasset arguit eum corā omnibus: ⁊ in mediū q̄ occultauerat ꝓtulit: ⁊ ita pertimuere oēs vt deceteros nemo auderet coram ipso fallere. Tāta in eo erat virtus animi: ⁊ tanta diuine gratie magnitudo: quā abstinentie labore ⁊ fidei puritate quesierat. Multitudines aūt fratrū cū ipso posite tanta gratia erāt replete: vt cū ad ecclesiam cōuenirēt chori coꝝ vestibus ac mētib⁹ resplēdētes ad imitationem virtutum celestium in hymnis ⁊ laudibus dei peruigiles viderentur.

¶ De sctō Ammone abbate triū miliū mōachoꝝ.

Uidimus autē in thebaide etiā aliū virū noīe Ammonem patrē triū miliū circiter monachorū qui thebenēsiꝫ appellabantur ingentis abstinētie viri: quibus vsus est indui colobiis ꝙ si saccis lineis: ⁊ pelle confecta a collo post tergū ⁊ latus descendente contegi cuculis etiam caput operiri: maxime cum ad cibum cōuentum fuerit: eis etiā velare faciem ne alius aliū partius cibum sumētez deprehendat. Est autē eis ⁊ in capiēdo cibo summum silētiū: ita vt nec putetur in eo loco esse aliquis hominū vbi sedēt ad mensas: ⁊ omnis eorū conuersatio ita in multitudine posita quasi in solitudine: dū ita latet vniuscuiusqꝫ abstinentia vt ab alio deꝑhendi non possit. Sedent ergo ad mēsam contingētes magis ꝙ sumētes cibos vt nec defuisse mensis: nec tñ ventri satisfecisse videantur. Maior quippe est continentie virt⁹ his abstinere que in occultis habētur ⁊ non in omnibus.

¶ De sancto Benone angelici ordinis viro ⁊ abbate.

Uidimus ⁊ aliū senem mansuetudine oēs holes ꝑcellentem abbatem Benonez noīe de quo asserebant fratres qui cuz ipso erant quod neqꝫ iuramentū vnꝙ neqꝫ mēdaciū de ore eius ꝓcesserit neqꝫ vllus hoīm iratum vīderit eum aliquando aut sermonē superfluū ociosumqꝫ proferentem: sed erat vita eius in summo silentio: moresqꝫ tranquilli: ⁊ per omnia quasi angelici ordinis vir: humilitas quoqꝫ immēsa: ⁊ in omnibus pro nihilo semetipsum ducēs. Deniqꝫ nobis multū rogantibus vt aliquē sermonez ab eo edificationis audiremus vix impetrare voluimus: vt pauca nobis de mansuetudine loquereꝛ. Hic aliquādo cū bestia quedā que hypotam⁹ appellaꝛ sibi regionē ꝓximā vicināqꝫ appellaꝛ vastaret: ipse rogatus fuit ab agricolis ⁊ immediate venit ad illū locū: ⁊ cū ad immanem beluā puenisset ait ad eā. Precipio tibi ī nomine Jesu xp̄i ne vltra vastes hanc terrā. Tunc illa quasi angelo persequēte: effugata nusꝙ oīno cōparuit. Similimodo etiam cocodrillum ab eo alio tempore fugatum perhibebant.

¶ De Oxirinco ciuitate vbi nullus manet hereticus.

Uenimus autem ⁊ ad ciuitatem quandam Thebaidis nomine Oxirincum in qua tanta religionis deprehendim⁹ bona vt ea nemo digne sufficiat enarrare. Repletam namqꝫ monachis intrinsecus vidimus: et extrinsecus omni ex parte circūdatam ⁊ edes publice (si que in ea fuere) ⁊ templa' superstitōis antique habitationes nunc erant monachorūz: ⁊ ꝑ totam ciuitatem multo plura monasteria ꝙ domus videbanꝛ. Sunt aūt in ipsa vrbe: quia est ampla valde ⁊ populosa duodecim ecclesie: in q̄bus publicus agiꝛ populi cōuētus: exceptis monasteriis in quibus per singula loca orationum domus sunt q̄ certis tēporib⁹ ad oratione̅ frequētanꝛ. Sꝫ nec porte ipse nec turres ciuitatis: aut vllus oīno angulus eius monachoꝝ habitationibus vacat: quiqꝫ ꝑ omnē partē ciuitatis die ac nocte hymnos ac laudes deo referētes vrbē totā quasi vnā dei ecclesiā faciūt. Nullus eñ ibi inuenitꝛ aut heretic⁹ aut pagan⁹: sed oēs ciues christiani: ⁊ etiam oēs catholici: vt nihil oīno differat: si episcop⁹ in platea orationē aut in ecclesia faciat.

Ipsi quoq; magistrat⁹ aut principales ciuitatis ⁊ reliqui ciues studiose p singulas portas statuūt eos qui obseruāt vt sicubi apparuerit pegrinus aut pauper: certatim ad eū currāt ⁊ qui p occupauerit abducit vt que sunt necessaria consequant. De his autē qui erga nos ab ipsis populis gesta sunt: videntib⁹ transire nos per ciuitatem suā: ⁊ velut angelis occurrētibus atq; honorem deferētibus quomodo enarrem? Aut de ipsis monachis ⁊ virginibus: quorū innumere multitudines (vt supra diximus) in illa vrbe habent. Req̄rētes eīn a sancto episcopo loci illius viginti milia virginū: ⁊ decē milia monachoꝝ ibi haberi comperimus. Quorū omnium affectuz erga nos ⁊ honorem quem exhibebāt: vobis exponere nec sermo sufficit: nec verecundia pmittit quomodo palla nostra scinderentur: vnoquoq; nos sibi rapiente ⁊ ad se adducere cupiēte. Vidimus quoq; ibi plurimos sanctoꝝ patrū diuersas dei gratias habentes: alios in verbo dei: alios in abstinētia alios in signis ⁊ virtutibus ministrantes.

¶ De sancto Theone qui triginta annis silentij habuit obseruationem.

Vidimus ⁊ aliuz non longe ab vrbe: ad eam partez que mittit ad heremū nomine Theonem virum sanctū intra cellulaz suā clausum ⁊ solitariuz q perhibebatur triginta annis silētij habuisse continentiam: quiq; tam multas virtutes faciebat vt propheta apud illos haberet. Conueniebat namq; ad eum per dies singulos infirmorū plurima multitudo ad quos ille per fenestraz manū pferēs: ⁊ vnicuiusq; capiti superponēs ac bñdicens eos sanos ab omni egritudine remittebat. Hic etiaz ipso visu tam venerabilis erat: tantāq; reuerētiā gerebat in vultu vt inter hoies angelus videret: ita letus oculis: ⁊ plen⁹ toti⁹ gratie apparebat. ¶ Huic cum paruum ante tps: vt cōperimus nocte latrones superuenissent: aurū se apud eū īuēturos sperātes: oratione sola ita vinxit: vt forib⁹ eius affixi mouere se omnino nō possent. Mane vero cum ad eum turbe solito cōuenissent ⁊ viderēt ad ianuas ei⁹ latrones: volebāt eos igni tradere. At ille rerū necessitate cōpulsus: vnū eis solum locutus est verbuz. Sinite (inqt) istos abire illesos: alioqn gratia a me fugiet sanitatū. Populi aūt vt audierāt hec contradicere non audētes dimiserūt eos. Latrones vero vidētes quod secum est gestum abiecta scelerum volūtate preteritorum malorum penitētiam gerētes ad monasteria vicina cōfugiunt: atq; ibi emēdatioris vite formam modūq; susceperūt. Erat aūt supradictus vir eruditissimus nō solum egyptiorū ⁊ grecoruz lingua sz etiā ⁊ latinorum: vt ⁊ ab ipso ⁊ aliis qui ei aderāt didicimus. Sed ⁊ ipse reuelare cupiēs ⁊ cōsolari peregrinationis nostre laborem: in tabula scribens ad nos gratiam doctrināq; sui sermonis ostendit. Erat autez ei cibus absq; ignis opere: dicebant autē q ⁊ noctibus ad heremum pgrediēs comitatu vteret; vltimo heremi bestiarum. Ipse vero hauriens aquā de puteo suo ⁊ prebens eis pocula: obsequij eaz remunerabatur laborem. Huius aūt rei manifestum dabat indiciū q vestigia bubalorum caprarumq; ⁊ onagroruz circa eius cellulā plurima deprendebantur.

¶ De sancto Apollonio confessore ⁊ virtutibus eius.

Vidimus ⁊ alium sanctū virum nomine apollonium apud Thebaidaz in finibus Hermopolis ad quā ciuitatem saluatorem cum Maria et Joseph de iudee finibus venisse tradunt secundū prophetiā Esaie dic. Ecce dñs sedet super nubem leuem et veniet in egyptū: ⁊ cōmouebunt simulachra manufacta egyptiorum a facie eius ⁊ cadent in terrā. Vidimus ergo ibi etiā ⁊ templū ipsum in quo ingresso saluatore corruisse omnia ydola in terrā ⁊ comminuta esse memorabant. ¶ Vidim⁹ ergo supradictū virū in vicino heremo sub monte quodam habentē monasteria. Erat eīn pater monachorum circiter quingentorum: ⁊ famosissim⁹ in omnibus Thebaide finibus habebat. Opera eīn magna erāt ei ⁊ xtutes multas: signaq; plurima ⁊ pdigia faciebat per euz deus. A pueritia nāq; in abstinentia nutritus est: qui cum ad maturaz peruenit etatem gratia dei semper cum ipso creuit. Erat eīn annorum fere octoginta cum euz vidimus in monasteriorum congregatione florentem sed ⁊ ipsi qui videbantur eius esse discipuli ita perfecti erant ⁊ magnifici vt omnes pene possent signa facere. Quindeciz ergo annoꝝ secessisse cum ad heremum ferebant: atq; ibi cū quadraginta annis fuisset in exercitijs spiritalib⁹ cōuersatus aiebant vocem dei ad eum delatam dixisse. Apolloni per te perdam sapientiam sapientium in egypto: ⁊ intellectum prudentium reprobabo. Perdes autem mihi ⁊ eos qui inter ipsos sunt sapientes babylonis: ⁊ omnem culturā demonioꝝ subrues. Perges ergo nūc ad loca habitabilia: generabis eīn mihi populum substātiuū ⁊ perfectum emulatorem operum bonorum. At ille respondens ait. Aufer a me domine iactantiam: ne forte elatus super fratres meos cadam ab omnibus bonis tuis. Rñdit ad euz rursus diuina vox. Mitte manū tuā ad ceruicem tuam: ⁊ quod comprehēderis constringe ⁊ sub arena obrue. At ille sine mora iniecta manu ad ceruicē suā apprehēdit quasi paruulū quēdam ethiopem: ⁊ continuo demersit eū sub arena clamantem ⁊ dicentē. Ego sum supbie demō. Post hec vox ad eū facta est a deo dicens. Perge nunc: omnia enim quecunq; a deo poposceris ↄsequeris. Ille ergo post hec perrexit ad ea loca in quibus homines habitabāt. Temporib⁹ aūt Juliani tyrāni hec fiebāt. ¶ Fuit aūt in locis illis spelūca quedam heremo vicina in qua habitare cepit: indesinēter die ac nocte orationibus vacans: easq; (vt aiebat) per diem centū vicibus totidēq; noctis tēpore curuans genua cōsignabat deo. Cibo autem magis celesti q humano vtebat. Indumētuz eius stupeū collobiū erat qđ apud illos lebites appellat: ⁊ linteū quo collū et caput obuoluerat. Que tn indumenta pmansisse ei ferebant in deserto nūq veterata. Erat ergo in vicino heremi loco in virtute spirit⁹ degēs signis

Sanitates miras efficiẽs quas enarrare ꝓsus im
mẽsitate (sicut ab his qui cũ ipso erãt seniorib⁹
cõperim⁹) vox nulla sufficiet. Fama aũt magnifi
ca de eo peruulgata: cũ ammiratione olim quasi ꝓ
pheta aliqua aut apostol⁹ haberi cepisset: vicinis
regionibus monachi diuersis ex locis ꝯueniebãt
ad eũ ⁊ tãꝙ pio patri magna munera: suas singuli
quiqꝫ alas offerebãt. At ille vnũquẽqꝫ eoruz tota
religione suscipiẽs: alios ad bene operãdũ: alios
ad bene intelligẽdũ ꝓuocabat. Sz ⁊ ipse prius ea
ostendebat exẽplis que verbis docere cupiebat.
Aliis q̃dem diebus vnũquẽqꝫ apud semetipsum
exercere abstinentiam quã posset suggerebat: die
vero dominica gratia charitatis secũ om̃s cibuz
sumere hortabat: cũ tñ ipse solitis abstinẽtie ob-
seruationib⁹ deseruiret: herbis solummodo aut
oleribus vtens nec vsuz aut ministeriũ ignis ad-
mittens. ¶ Hic cũ audisset iuliani (vt supra dixi
mus) tẽporibus fratrem quendã ad militiã com
prehẽsuz detineri in carcere venit ad eũ cũ fratri
bus cõsolãdi gratia: vt moneret eũ in necessitate
tenere ꝯstantiã: atqꝫ iminẽtia contẽnere ac deri
dere pericula. Tẽpus enĩ ait certaminis adest: in
quo fideliũ mentes tẽtationibus ꝓbande sunt et
noscende. Cũqꝫ his ⁊ aliis verbis roborareẽ ani-
mus adolescẽtis superuenit centurio: ⁊ indignat⁹
introire ausus esset: claues extrinsec⁹ carceri im
posuit: ipsum quoqꝫ ⁊ omnes q̃ cum eo venerant
pariter cõclusit quo scilicet etiaz ipsi similiter ad
militie detinerentur officium. Cõstituens quoqꝫ
custodes ꝙplurimos abscessit. Medio autem no
ctis astare visus est angelus ingenti luce resplen
dens ⁊ obstupefactis perterritisqꝫ custodib⁹: car-
ceris claustra patefecit. Tunc vero ipsi custodes
aduoluti ad pedes sanctoꝝ rogabãt eos discede-
re dicẽtes: melius sibi eẽ mori pro his ꝙ diuine
virtutis obsistere: que eoꝝ curã gerebat. Mane
vero etiam ipse centurio cum principalib⁹ viris
festinus ad carcerem venit: rogans vt discederẽt
omnes qui teneri videbantur. Dicebat enim do-
mum suam terremotu magno cõcidisse: ⁊ electos
quosqꝫ famulorum suorum peremisse. Sancti vo
his auditis hymnum deo laudesqꝫ cecinerunt et
regressi ad heremum erant in vnum positi: secun
dum apostolorum exemplum habentes animaz
vnam ⁊ cor vnum. ¶ Pater autem senior doce-
bat eos vt quotidie proficerent in virtutib⁹ ⁊ in-
sidias diaboli: quas per cogitatiões inferret ho-
minibus in initiis statim retunderẽt. Sic enĩ aie
bat. Si cõfringat caput serpentis oẽ eius corpus
emortuum redditur. Ob hoc enim mãdat nobis
deus obseruare caput serpentis: vt oĩno statim
ab initio: nec recipiam⁹ malas ⁊ sordidas cogita-
tiones in corde nostro. Quando ergo magis dif-
fundi non cõuenit in sensibus nostris cogitatio-
num fantasias: quas etiaz ab initio recipi vetat?
Sed ⁊ illud monebat: vt in virtutib⁹ animi alter
alterum vincat nec patiatur seu vnusquisqꝫ inferio
rem proximo suo fieri. Hinc autem dicebat. Scia-
tis ergo vos ita proficere in virtutib⁹: si nulla vo
bis passio fuerit dominata erga mundana deside
ria. Hoc est initiũ donorũ dei. Quod si etiam ad
hoc venerit quis vestrũ: vt ⁊ signa ⁊ mirabilia fa
ciat non extollat ꝓ hoc: neqꝫ in cogitatione sua
erigatur tanꝙ ceteris prelatus: sed nec hoc ipm

hominibus debet ostẽdere: ꝙ donum gratie huius
acceperit: alioquin seducit seipsum: ⁊ ipse decipiẽ
⁊ gratiam perdet. ¶ Habebat ergo hanc magni-
ficam verbi dei doctrinam: sicut ⁊ nos etiam ipsi
ex parte experti sumus. Sed ⁊ maiorez habebat
in operibus gratiaz. Omne enĩ quicquid petisset
a deo sine mora consequebatur. Sed ⁊ reuelatio-
nes ei plurime ostendebantur. Deniqꝫ seniori fra
trem suum: qui ⁊ ipse in heremo defunctus est: cũ
quo plurimo tempore egerat vitam perfectam: vi
dit in somnis in sede apostolica residentem: atqꝫ
vnum ex ipsis hereditatem sibi virtutẽ ⁊ gratiaz
reliquisse. Cũqꝫ etiam ꝓ semetipso oraret: vt velo
cius cum dominus assumeret: ⁊ cum ipso sibi re-
quiem prestaret in celis responsum est ei a domi-
no saluatore parũ adhuc ei temporis in terris de
beri: donec vite ⁊ cõuersationis ei⁹ plurimi emu-
latores existant: populos nãqꝫ ei plurimos credẽ-
dos esse monachorũ: ⁊ exercitum quendã piorũ
vt per hec dignaz pro talibus meritis remunera
tionem inueniret apud deum. Hec autez vt vide-
ita gesta sunt. Cõuenerũt enim ex omni loco mo
nachi fama ⁊ doctrina ei⁹ inuitati: ⁊ precipue exẽ
plis eius ꝙplurimi seculo renũciantes: qui con
uentum quendam magnificum fecerunt apud eũ
in supradicto mõtis loco: communem vitã mẽse
vnius vnanimiter conseruantes. Hos ergo tãꝙ
vere celestem quendam ⁊ angelicum cernebam⁹
exercitum omnibus virtutibus adornatum. Nul
lus sane in eis sordibus vtebatur indumentis: sz
splendore vestium pariter atqꝫ animorũ nitebãt
ita vt sm scripturam letaretur heremus sitiẽs: ⁊
multi filii eius viderentur in deserto. Que ꝙuis
de ecclesia dicta sint tamẽ in egypti desertis hec
etiã hystorica relatione completa sunt. Ubi enĩ
tante per vrbes multitudines venisset ad salutẽ
quanta egypti deserta ꝓtulerunt? Quãti populi
habentur in vrbibus: tante pene habentur in de
sertis multitudines monachorum. Unde mihi vi
detur etiam apostoli dictũ in eis esse cõpletum: ꝙ
vbi abundauit peccatũ: ibi abũdauerit gratia. Abũ
dauit enĩ aliquãdo immundus ydoloꝝ cultus in
egypto sicut nusꝙ gentium. Canes enĩ ⁊ simias
atqꝫ alia portenta olim venerati sunt. Alia quoqꝫ
⁊ cepas ⁊ nõnulla olerum genera deos credebãt
sicut ab ipo patre Apollonio tradẽte didiscimus
causam enĩ nobis prisce eoꝝ suprascriptiõis hoc
mõ exposuit. Bouẽ quidẽ deũ crediderunt aliqñ
egyptii: ꝓ eo ꝙ per ipsum rura excolentes victuz
cibumqꝫ capiebant. Sed ⁊ aquam nulli colebant
pro eo quod vniuersas rigabat egypti regiones.
Colebant quoqꝫ ⁊ terram: vt pote vberiorem cete
ris terris. Canes etiã vt supra diximus ⁊ simias
ac diuersa herbarum genera atqꝫ olerũ colebãt:
pro eo quod occasionem sibi salutis per hec venis
se opinabanẽ temporibus Pharaõis. Circa hec
enim singula occupatio eis exorta videbat: cũ ille
patres nostros persequens submersus est: ⁊ vnus
quisqꝫ id per quod occupari visus est ne Pharao
nem sequeretur: hoc sibi reputauit deum dicens.
quia hoc mihi de⁹ fuit hodie vt nõ sequerer Pha
raonẽ ⁊ simul cum ipso demergerer. ¶ Hec ergo
erant verba sancti Apollonii que nobiscũ loque-
batur. ¶ Sed multo magis illa scire oportebat ꝙ
in operibus ⁊ virtutibus habuit. Erãt aliquãdo

[illegible]situ sancti Apollonij positi decē circiter
[illegible]am vici: apud quod demoniaca superstitio
summo studio colebatur. Tēplum enim erat ibi
amplissimum atq; in eo simulachrum: qđ moris
erat circūferri a sacerdotibus bacchantiū ritu cū
reliqua multitudine circumeuntibus ⁊ quasi pro
aquis pluuialibus ꝓphana mysteria peragētib⁹.
Contigit autem sub eo tempore quo huiusmodi
ab eis orgia gerebanť iter agere beatum Apollo
nium per ipsa loca cum aliquantis fratribus. Et
cū vidisset infelicē turbas quasi demone q̄dam
agi bacchariq; p cāpos miseratusq; errorē eorum
fixis genibus inuocauit dn̄m ⁊ saluatorem nr̄m:
⁊ oēs eos qui cerimonijs demoniacis agebantur
cum simolachro suo stare fecit immobiles nec ꝓ
gredi omnino vsq̄ posse. Atq; ita p totam diē ra=
pidissimis adusti estibus pmanserunt ignoran=
tes vnde eis herere vno in loco immobiliter cō=
tigisset. Tūc sacerdotes eorum dicebant quendā
christianum in regionibus vicine heremi cōma
nentem Apolloniū noīe ⁊ ipsius esse hec opera:
qui nisi esset exoratus eis periculum permansu=
rum. At autem ad rei tante miraculum conuene
runt vndiq; qui audierant ⁊ percunctantes que
tāti causa extiterit mōstri ignorare se penitus fa
tebanť: suspitionem tn̄ dari sibi dicunt supradi=
cti viri quē ⁊ exorari pro se deposcunt. Tunc q̄dā
ex ipsis vere eos opinari aiunt: nam ⁊ vidisse eū
illo itinere pretereuntem confirmāt ⁊ tn̄ adhibe
re que putabant prodesse auxilia non morantur.
Adducunt boues quorū virtute videretur posse
moueri simulachrū. Sed cū nec sic q̄dem aliquid
ꝓfecissent omni auxilio frustrati legatos ad ho=
minē dei mittunt pollicētes vt si eos resolueret ab
his vinculis pariter quoq; erroris in eis vincu=
la dissoluere. Hec vbi nunciata sunt ei sine mora
descēdit ad eos ⁊ oratione sola deum fusa omes
resoluit. At illi sine dilatione vnanimiter oēs cō
fugiunt ad eum saluatori deo nostro credētes et
gratias referentes. Simulachrum vo quod erat
ligneum continuo igni tradunt: ipsi autem secu
ti hoīem dei atq; edocti ab eo fidem christi eccle=
sie dei sociati sunt. Plurimi vero ex ipsis cū ipso
māserūt ⁊ etiam nūc in monasterijs degūt. Facti
tn̄ huius mirabilis fama vbiq; diffusa est ⁊ multi
ꝓ hoc ad fidem domini conuertebantur ita vt in
oībus illis regionibus nullus iam pene gētiliū
remaneret. ¶ Post aliquantum temporis certa=
men erat de finibus inter duos vicos: hoc cū nū
ciatum esset sancto Apollonio festinās ad eos pa
cis gratia. Sed illi furore cōtentionis incēsi nul
lo gn̄e ad pacis concilium flectebanť: maxime q̄
vnius partis populus plurimū fiducie in virib⁹
cuiusdā latronis gerebat qui ipsius certaminis
signifer videbať. Hūc cū videret Apollonius pa=
ci resistentē dixit ad eū. Si mihi o amice acq̄esce
re volueris ad pacem rogabo deum meū ⁊ remit
tet tibi peccata tua. At ille cum audisset nihil of
no distulit sed genibus eius prouolutus supplica
bat ei. Tunc deinde conuersus ad turbas que cū=
secute fuerāt fecit omnes cū pace discedere. Qui
bus recedētibus ipse permansit cum hoīe dei ex=
pectās ab eo ꝓmissum. Tunc vero Apollonius
assumens eum ⁊ cum ipso iter agens ad monaste
rium docebat eum mutare debere ordinem vite
⁊ patienter a deo querere mīam ⁊ promissionem
ei⁹ ex fide expectare: oīa eīn possibilia dicebat esse
credenti. Cumq; noctis tempore simul in mona=
sterio requiescerent p visum ambo vident se eē in
celis: ⁊ assistere ante tribunal xp̄i. Uident etiam
angelos dei ⁊ sanctos quosq; adorātes dominū.
Et cum hec videntes etiam ipsi adorassent deū:
vox domini ad eos defertur dicens. Licet nulla
sit cōmunio luci ⁊ tenebris: nec sit aliqua portio
fideli cū infideli. tn̄ donatur tibi salus istius pro
quo supplicasti Apolloni. Sed ⁊ alia multa cum
audissent in celesti visione posita: que neq; sermo
enarrare sufficit: neq; auris audire: surrexerunt
a somno ⁊ q̄ viderant fratribus indicarunt. Ad=
miratio autem ingens esse cepit. Cū vnū atq; idē
somnium vterq; narraret. Permāsit autem cum
fratribus latro ille iam sanctus vitā suā moresq;
ad oēm innocentiā pietatēq; cōmutans tanq̄ in
agnū versus ex lupo vt in eo plenissime cōpleri vi=
deretur ꝓphetia Esaie dicētis. Lupi cum agnis
pascenť: ⁊ leo ⁊ bos simul paleis vescēť. Uidim⁹
ibi quosdā etiam gentis ethyopum viros cū mo=
nachis viuētes: ⁊ multos ex ceteris monachis
in obseruātia religionis ⁊ virtutibus animi ꝓcel=
lentes vt ⁊ in ipsis compleri videretur scriptura
q̄ dicit. Ethyopia ꝓueniet man⁹ eius deo. Adhuc
autē in gestis sancti Apollonij ferebať hoc. Lis
quodā tpe dicebať exorta inter duos vicos quoꝝ
vn⁹ christianoꝝ alius gētiliū fuit. Procedūt ex
vtraq; parte armatoꝝ turbe plurime: accidit autē
vt vir sctūs Apollonius superueniret. Cūq; eos
hortareť ad pacē q̄dā eoꝝ q̄ inter gentiles quasi
caput ⁊ causa belli illius stabat hō truculētus et
ferus: obsistebat ei vehementer dicens nō se per=
mittere fieri pacē vsq; ad mortē suā. Tūc ille fiat
(inquit) vt optas. Nullus enī alius preter te peri
metur: sed ⁊ morti tuo cōgruum honori tuo tibi se=
pulchrum fiet: nō terra sed bestiarum ac volucrū
vētres. Et cōtinuo sermo ei⁹ efficiť veritas. Nul=
lus enī ali⁹ ex vtraq; parte nisi solus ipse cecidit.
Quē cū sub arena obruissent magne ingressi inue=
nerūt corpus illius a bestijs consumptum laniatumq;
atq; a volucribus deuoratū. Cumq; oēs ammira=
tionem habuissent q̄ sermo hominis dei ita fuis=
set impletus cōuersi sunt omnes ad fidem salua=
toris domini ⁊ Apollonium ꝓphetam ꝓdicabāt.
¶ Sed ⁊ hoc vos nō effugiat quod ab eo primis
adhuc diebus (quibus in spelunca habitare cū
paucis fratribus ceperat) factū didiscimus. Dies
sanctus aderat pasche: ⁊ cum solēnitas vigiliaꝝ
sacramentorumq; intra speluncam fuisset exple=
ta: atq; ex his que fuerāt apud eos refectiō parare
tur. Erant autē eis pauci tm̄modo ⁊ sicci panes et
atq; olera ex his que sale aspersa reponi apud eos
solenne est. Tūc Apollonius fratres qui secum
erant alloqui ita cepit. Si est in nobis fides ⁊ ve=
re fideles sumus famuli christi: petat vnusquisq;
nostrū a deo si quid quis quasi in die festo sume=
re libēter habet. At illi ipsi potius (qui eos etate
⁊ meritis precelleret) hec a deo poscēda permit=
tunt semetipsos inferiores huius gratia iudicā=
tes. Tūc ille cum omni alacritate orationem fu=
dit ad deū. Qua expleta cum omnes respondis=
sent amē. Ecce repente ante fores spelunce asta=
re vident homines quosdā sibi penitus ignotos.

quiqꝫ tam multas copias rerum oīm que ad visus
vbertatē ciborum pertinēt detulerunt: vt neqꝫ tā
multa neqꝫ tā diuersa facile quisq̄ viderit in qb⁹
erant quedam que omnino in egypti regiōibus
nusq̄ visa sunt. videlicet pomorū genera: ⁊ ma-
gnitudo īcredibilis vue: nuces: ficus: mala q̄ꝫ pu-
nica: ⁊ cū his omnia fauī atqꝫ mellis et lactis co-
pia ⁊ panes calidi ⁊ mundissimi: qui tū peregri-
ne esse viderentur ꝓuincie. Viri vero qui hec de-
tulerāt statim vt ea monachis tradiderūt quasi
festinanter ad eum a quo missi fuerant redire cu-
piētes mox discedunt. Tūc ipsi monachi gratias
dño referentes ex his que sibi fuerāt delata vesci
ceperunt. Quorū copia tanta fuit vt vsqꝫ ad diē
penthecosten quotidie ministrata sufficerēt cer-
ti q̄ huc sibi a deo solēnitatis gratia missa sunt.
¶ Comperimus etiam hec: q̄ q̄dam ex fratribus
cui deerat hūilitatis ⁊ māsuetudinis gratia: po-
poscit ab eo vt peteret a dño vt sibi donaretur
hoc munus: orante illo tanta in eum gratia man-
suetudinis ⁊ humilitatis aduenit vt oēs fratres
stuperēt de trāquillitate animi eius ⁊ modestia
in q̄ prius nihil horū viderant. ¶ Orta est aliqñ
fames apud thebaidam. Sciētes autem habita-
tores terre illius q̄ monachi q̄ cum Apollonio
dño seruiebāt frequēter etiā sine cibo ꝑ dñi gratiam
pascebant: oēs simul cū vxoribus ⁊ filiis ꝑgūt ad
eū cibū simul bñdictionēqꝫ poscētes. At ille ni-
hil dubitās ꝓferre cepit ex his q̄ ad vsum fratrū
reposita erāt ⁊ dare singulis copiose. Cū ꝟo tres
sole panū sporte remāsissent: fames aūt ꝑplm ve-
hemēter vrgeret iubet in mediū portare sportas
q̄ sole sup fuerāt vni⁹ diei victū mōachis ꝑbiture
⁊ in auditu toti⁹ ꝑpli: q̄ famis necessitate ꝯflure-
rat eleuatis ad deū oculis manibusqꝫ ait. nūq̄d nō
valet man⁹ dñi multiplicare hec? Sic dicit spūssā-
ctus. Non deficiet panis in sportis his: donec sa-
tiemur oēs de frugibus nouis. Etiā ⁊ plurimi ex
his q̄ tūc ꝑsētes fuerāt: ꝯfirmabāt quatuor conti-
nuis mēsibus: nec cessatū est vnq̄ erogari panis
ex sportis: neqꝫ deesse potuit aliqñ. Similiter au-
tem ⁊ alio tēpore fecisse eū de frumēti ⁊ olei spe-
cie perhibebāt. Quib⁹ ꝟtutibus motus diabol⁹
dixisse ad eū fert. Nunqd Helias es tu aut alius
aliqs ꝓphetarum vel apostolorū: q̄ hec facere au-
sus es? At ille rādit ei. Quid em̄: nōne ⁊ ꝓphete
⁊ apostoli hoīes erāt q̄ nobis ⁊ fidē suam ⁊ grām
tradiderunt? Aut tūc deus presens erat nunc ꝟo
absens est. Absit. Deus oīa pōt. ⁊ que pōt: semper
potest. Si ergo deus bonus est: tu quare mal⁹ es?
Hec vt supra iam diximus a senioribus viris re-
ligiosis ⁊ sanctis per eum gesta esse: fideli narra-
tione cōperimus. Et quāuis eorum fidelis sit ha-
benda relatio: maiorem tū fidē rerū ꝓstituit etiam
hocq̄d nosipsi oculis nostris inspexim⁹. Plenas
em̄ sportas panib⁹ deferri vidimus ⁊ vacuas mē-
sas ⁊ cū replerentur panib⁹ mēse atqꝫ ad oēm sa-
tietatem cōsumerētur: plene nihilominus recol-
ligebātur. ¶ Aliud quoqꝫ quod apud eū mirū vi-
dim⁹ non silebo. Tres eramus nos fratres q̄ ad
sanctū Apolloniū venimus: ⁊ ecce longe adhuc
nobis positis ab eius monasterio: occurrerūt fra-
tres qui ab ipso ante triduū audierāt de aduētu
nostro: occurrerunt aūt nobis cum psalmis. Hoc
enim moris est eis facere in aduentu oīm mona-

chorum. Et adorātes in faciem suas vsqꝫ ad terrā
osculabātur nos atqꝫ ostendentes nos sibi inuicem
dicebāt. Isti sunt fratres de quorū aduētu aū tri-
duū nobis pater Apollonius predixerat dicens.
Post triduum affuturos tres fratres de Hieroso-
lymis veniētes. Alii vero ex fratribus ꝓcedebāt
nos: alii sequebantur: vtraqꝫ tū turba psallebat.
Ubi autem appropinquare cepimus: audita voce
psalmi etiā ipe sanctus ꝓcedit in occursū. Et vt
vidit nos statim prior adorauit vsqꝫ ad terram: et
surgēs osculo nos suscepit. Ubi autē ingressi su-
mus monasteriū oratione prī⁹ (vt moris est) da-
ta: pedes nostros propriis manibus lauit: ⁊ cete-
ra que ad requiē corporis pertinent adimpleuit.
Hec autem ita facere ei mos erat omnibus aduē-
iātibus. Illud quoqꝫ moris erat apud eū: vt fra-
tres qui cū ipso erant: non prius cibum sumerēt:
q̄ cōmunionem dñicam perciperent: circa horā
diei nonam: ⁊ post hoc interdum sic vsqꝫ ad vespe-
ram permanebant dum verbum dei audiētes de
mandatis domini adimplendis sine intermissio-
ne docebantur. Post hec iā cibo sumpto alii ipso-
rum ad heremum secedebant per totam noctem
scripturas diuinas memoria recolētes: alii in eo-
dem loco ad quem conuenerant permanebant: ⁊
vsqꝫ ad lucem in hymnis ⁊ laudibus dei peruigi-
les durabāt sicut ⁊ ego ipse presens vidi. Aliquā-
ti ꝟo ex ipsis circa horam nonam cum descendis-
sent de mōte percepta dei gratia statim descēde-
bant: solo hoc spirituali cibo contenti: ⁊ hoc facie-
bant per plurimos dies. Supra montem autem
letitia ⁊ gaudiū inerat eis: ⁊ tāta exultatio quan-
ta haberi ab vllo hoīm nō possit in terris. Null⁹
in eis tristis oīno inueniebatur: sed ⁊ si aliqs vl-
lus fuisset aliquātulū mestior: statī pater Apol-
lonius causam mestitie perquirebat. Frequēter
autē etiam si aliqs occultare voluisset: ipse enun-
ciabat q̄d lateret ī corde: ita vt is qui patiebatur
agnosceret. Monebat ergo eos dicēs: nō oporte-
re prorsus inesse tristitiā his qb⁹ salus in deo est
⁊ spes in regno celorū. Tristentur aiebat gētiles:
⁊ lugeāt iudei: plangant sine cessatione peccato-
res: iusti ꝟo letentur. Nā si illi qui terrena dili-
gūt: sup fragilibus ⁊ caducis rebus letant nos q̄
tāte glorie spē: ⁊ eternitatis habem⁹ expectatio-
nem cur nō omni exultatiōe letemur. Denū apo-
stolus nos ita monet dicēs. Semp gaudete: sine
intermissione orate: in oībus gratias agite. Sed
qs possit doctrine eius ⁊ ꝟborū gratiā sufficiēter
exprimere. vnde silere de his melius censeo q̄ pa-
rum indigne ꝓloqui. ¶ Multa em̄ nobis etiam
secretius de rōne abstinentie et conuersationis
integritate: multa etiā de hospitalitatis studio
disserebat: ⁊ precipiebat attētius vt aduētantes
fratres quasi domini suscipiamus aduentum.
Nam et adorari fratres aduenientes propterea
(inquit) traditio nostra habet: vt certum sit in
aduentu eorum aduentum christi haberi. Sic
enim ⁊ Abraam suscepit eos: qui homines qui-
dem videbantur dominus autem in eis intelli-
gebatur. Interdum etiam contra voluntatem co-
gere debemus ad corporalem requiem fratres si-
cut sancti loth exēpla nos edocent: qui angelos
vi ꝯpulsos: ad domus sue adduxit hospitiū. Sed
ex hoc monebat: vt si fieri possit: quotidie mona-

chi cõmunicarẽt mysterijs xp̃i:ne forte qui se lon
ge facit ab his longe fiat a deo:qui autẽ frequen
tius hec suscipit:frequentius ipsum videat susci
pere saluatorẽ:quia ⁊ ita ipse saluator dicit. Qui
manducat carnem meam ⁊ bibit sanguinē meū
in me manet ⁊ ego in eo. Sed ⁊ ipsa commemora
tio dominice passionis cū assidue fit a monachis
plurimum vtilitatis eis confert ad exemplum pa
tientie. Sed ⁊ commonitio datur per hec: vt stu
deat vnusquisq; ita semꝑ paratꝰ inueniri ne indi
gnus dominicis mysterijs habeat. Addebat au-
tem his ꝙ etiā remissio peccatoꝝ ꝑ hec credenti-
bus detur. ¶ Ieiunia sane legitima id est quartā
⁊ sextam feriam monebat non esse soluenda nisi
grandis aliqua necessitas fieret:qꝛ quarta feria
iudas de traditione domini cogitauerat; ⁊ sexta
feria crucifixus sit saluator. Uidebitur ergo ꝙ in
his diebꝯ sine aliqua necessitate soluit statuta ie
iunia:vel cum tradente tradere saluatorē vel cū
crucifigentibꝯ crucifigere. Dicebat ergo:vt si for-
te in diebus predictis superueniret aliquis fratrū
siquidem ante horā nonā laboris causa se velit
reficere:ponēdam ei esse mensam soli quod si no-
lit nō esse cogendum:communis nāq; huius ob
seruātie traditio est. Culpabat sane eos valde ꝙ
vel comā capitis nutriunt:vel ferrū in collo cir
cōferūt:vel aliquid tale (quod ad ostensionē ho-
minum fieri videatur) gerunt. Certum est enim
inquit:ꝙ isti ab hominibꝯ laudē querant:⁊ ostē-
tationis causa hec faciant:cum mandatū sit etiā
ieiunia ipsa in occulto esse celebrāda:vt deo soli
sint cognita:qui videt quod in occulto fit:⁊ red-
det palam. Sed vt videtur isti non sunt contenti
eius testimonio ⁊ remuneratiōe:qui videt in oc-
culto:sꝫ manifestari apud homines se volūt. Ois
ergo abstinentie ratio in occulto habēda est: vt ⁊
corpus ieiunijs fatigetur ⁊ tamē non apud homi
nes iactātia:sed apud deū retributio queratur.
Hec ⁊ multa alia nobis de conuersatione mona-
chorum per totam differēs septimanā dierum:⁊
fidē doctrine gestoꝝ suorum autoritate confir-
mans:vbi ꝓficisci cepimus:ꝑducēs nos aliquā
tulū monebat dicēs. Ante omnia pacē habetote
inter vos:⁊ nolite abinuicē separari. Tūc cōuer-
sus ad fr̄es ꝙ simul cū eo ꝑducētes nos aderant.
Quis (inquit) vestrū fratres prōptus est deducere
eos vsq; ad vicina patrū monasteria. Et cū pene
omnes promptissime semetipsos obtulissent:⁊ ꝓ
gredi nobiscū vellēt:ipse sanctus pater Appollo
nius elegit ex omnibus tres:qui ⁊ grecā linguā
⁊ egyptiacā bñ nossent:vt sicubi necessariū fuis-
set interpretarent nobis:qui ⁊ in collocutionibꝯ
suis edificare nos possent. Mittens ergo eos no
biscū ꝑcepit ne prius a nobis discederēt:ꝙ oēs
patres atq; omnia ꝙ vellemus monasteria videre
mus:ꝙ vix oēs circuire nemo sufficiat. Bñdicēs
ergo nos dimisit:atq; in hec verba bñdictionem
dedit. Bñdicat vos dñs ex syon:⁊ videatis q̄ bo-
na sunt hierusalē:omnibus diebus vite vestre.

¶ Finit vita beati Apollonij.

¶ De sancto Ammone abbate qui dra-
conem interfecit ⁊ latrones conuertit.

Que audiuimꝰ de Ammo
ne quodā sācto viro: cuꝰ
etiā locū i quo habitauerat vidi
mus i deserto:omittēda nō cre
didi. Igitur cū ad locū eius per-
uenissemus: ⁊ ꝓgrederemur ad
partē deserti cōtra meridiem vi
dimus per arenā vestigia tra-
ctus draconis ingentis: cuius
tāta magnitudo apparebat: q̄si
trabes aliqua per arenam du-
cta videret. Nō vt vidimꝰ timo
re ingenti ꝑcussi sumus. Fratres aūt qui nos de-
ducebant hortabant nos nihil oīno formidare:sꝫ
magis fiduciam capere:⁊ per vestigiū sequi draco
nē. Uidebitis eni inquiunt quātū valet fides: cū
a nobis eum videritis extingui. Multos enim ⁊
dracones ⁊ angues ⁊ cornutas manibus nostris
peremimus:sic enim scriptum legimus:qꝛ credē
tibus in se concedit saluator calcare:super serpē
tes ⁊ scorpiones:⁊ super omnē virtutē inimici.
Sed illis hec dicētibus nos pre infidelitatis fra
gilitate magis magisq; metuebamꝰ:⁊ rogabamꝰ
eos:ne velint sequi draconis vestigia:sꝫ potius vt
recto itinere ꝑgeremus. Unus tamē ex ipsis ala-
critate impatiens insecutus est draconē. Et cū
non longe inuenisset eius speluncam clamabat ad
nos vt iremus ad eum:⁊ videremus exitum rei.
Quidam tamen ex fratribus occurrēs nobis qui
in vicino habebat monasteriū:ꝓhibuit nos ire.
Dicens ingentis esse magnitudinis bestiam nec
posse nos ipsum saltē visum eius aspectūq; tole-
rare ꝑcipue quia nihil tale in vsu habuerimus vi
dendi. Semetipsum vero fatebat frequenter vi-
disse ipsam bestiam:cuius vastitas quidem incre
dibilis:lōgitudo vero distēdebatur in quindecim
cubitis. Cūq; nos ad locum dehortatꝰ esset acce-
dere ipse properās fratrē:qui illic nos hortaba-
tur paratus ad perimendam bestiā abstraxit:se-
cumq; reuocauit:⁊ nolētē discedere nisi extingue
ret:eam multa prece eū deflexit. Qui cū venisset
ad nos:ignauiam nostram infidelitatēq; redar-
guit. ¶ Peruenientes autem nos ad cellulā fra-
tris illius qui nos rogauerat:cū omni gratia ab
eo suscepti requieuimus. Ille ergo narrabat no
bis:ꝙ in illo loco vbi ipse cōmanebat fuisset qui-
dam vir sanctus cuius ipse esset discipulꝰ Ammō
nomine per quē plurimas virtutes fecerat domi
nus. Inter cetera igitur etiā hoc de eo narrabat.
Frequenter (inquit) veniebant ad eū latrones.
panem quo solo vescebatur auferentes ei:⁊ si qđ
erat quod ad victum sui continentissimū repo-
situm videbatur. Cumq; frequenter ab his mole
stiam pateretur quadam die ꝓcessit ad heremū
⁊ inde rediens duos dracones ingentes secū co-
mitari iussit. Atq; ad ostiū monasterij sui mane-
re eis ꝑcepit:ingressumq; suare. Uenientes ex mo
re latrones:vident ꝙ essent custodesꝰ i limine. Et
vt viderunt dracones exanimes ⁊ amentes effe-
cti:obmutuerunt statim ⁊ cōciderūt. Quod vbi se
nior sensit:egressus inuenit eos semineces:⁊ acce
dens atq; erigens eos increpabat dicens. Cerni-
tis quantū vos digniores estis bestijs. Ille etenī
nobis ꝓpter deum obediunt:vos autem nec deū
timetis:nec vitam seruorū dei inquietare erube-

scitis. Verūtamen introducens eos in monaste-
rium posuit eis mensam et iubet vt perciperent
cibū. Illi vero corde compuncti: ⁊ ab omni men-
tis sue immanitate mox conuersi: multis seruis
dei (qui ante hos seruire deo ceperunt) breui me
liores fiunt. Intantum enim per penitentiā pro
fecerunt vt post non multum temporis: etiā ipsi
eadem facerent signa: easdemq̄ virtutes. ¶ Alio
preterea tempore immanissimo⁹ quodaꝫ dracone
vicinas vastante regiones: ⁊ plurimos perimen-
te venerunt habitatores loci illius ad supradi-
ctum patrem rogantes eū vt in regionibus suis
perimeret bestiam simul etiaꝫ vt ad misericordiā
flecterent senem puerum quendam pastoris filiū
secum deferunt: qui solo visu draconis exterrit⁹
mente exciderat: et a flatu solo bestie exanimis
portabatur ac turgens. Tunc ille puerum quidē
perungēs oleo restituit sanū. Semetipsum vero
ad necem draconis instigans: illis interim quasi
qui nihil eos posset iuuare: promittere nihil vo-
luit. Mature autē surgens abiit ad digressus be-
stie: ⁊ figens genua sua in terrā deprecat⁹ est deū
Tunc bestia cum ingenti impetu venire super eū
cepit teterrimis flatibus ac sibilis: stri doribusq̄
premissis. At ille nihil horum metuens cōuers⁹
ad draconē dicit. Perimat te christus filius dei:
qui perempturus est cetū magnum. Et vbi hec se
nior dixit statim dirissim⁹ draco simul cū spiritu
euomens venenum: disruptus crepuit medius.
Cum autē cōuenissent finitimi habitatores ⁊ fra
cti draconis miraculo obstupescerēt: fetoris vehe
mentiam non ferentes congregauerunt super eum
arene moles immēsas astante tamē ibidē patre
Ammone: quia nec sic quidem cū mortua fuisset
bestia: sine illo appropinquare ei audebant.

¶ De sancto coprete presbytero
et heremita.

Erat quidā pater in ipsa here
mo habēs monasteriū Co-
pres noīe vir sanct⁹ annoꝝ circi
ter octoginta: ⁊ ipse multas vir-
tutes faciēs: languores curās et
efficiens sanitates: sed et demo-
nes fugās ⁊ multa mirabilia fa-
ciēs. Ex quibus nōnulla etiā in no
stri p̄sentia effecit. Is ergo cū vi-
disset nos: ⁊ osculo salutasset: at-
q̄ ex more post orationem etiam pedes lauisset:
requirebat a nobis que gererētur in seculo. Nos
autem rogabamus eum: vt ipse magis nobis de
suis gestis aliqua narraret: ex quibus actibus q̄-
busve meritis dn̄s ei tantam gratiā contulisset:
exponeret. At ille nihil dedignatus est: ⁊ sue vite
⁊ prioruꝫ suoꝝ narrare nobis ordinē cepit: quos
sibi lōge illustriores fuisse perhibebat seq̄ ipsorū
parua vix exēpla sectari. Dicebat ergo: nihil ma-
gni est o filioli: qđ in nobis videtis ad cōparationē
sanctoꝝ patrū. ¶ Erat enī quidā ante nos vir no
bilissimus p̄t noīe Mutt⁹. Hic fuit primus in hoc
loco monachus ⁊ in oī hac heremo viā salutis oī
bus nobis primus ostēdit. Hic aūt primo gētilis
fuit latronum maximus: ⁊ sepulchroruꝫ violator
atq̄ in omnibus flagitiis opinatissimus: ad queꝫ
taliter modo occasio salutis aduenit. Nocte qua-
dam ad domum cuiusdam virginis deo cōsecrate
expoliandi gratia perrexit cūq̄ machinis quibus-
dam: que huiusmodi artificibus note sunt dom⁹
eius tecta conscendisset: querēs quali arte vel quo
aditu ad penetralia eius irreperet difficultate p-
petrādi operis tunixus. plurimū noctis tēpus in
tectis positus sine vllo trāsegit effectu. Post mul
tos vero animi conatus frustra adhibitos veluti
fessus somno opprimit: ⁊ per visuꝫ assistere sibi vi
det quendā religiosum habitu fulgentem ⁊ dicē-
tem. Desine iam ab his flagitiis: ⁊ ab effusiōe hu-
mani sanguinis cessa atq̄ ab execrabilib⁹ furtis:
ad laborem religiosum conuertere vigilias: ⁊ susci
pere celestem angelicāq̄ militiam: atq̄ ex hoc iā
animi virtutibus viue: ⁊ ego te huius militie ducē
atq̄ principē faciam. At ille cum gratāter que si-
bi offerebantur audisset: ostenditur ei exercitus
monachoruꝫ: ⁊ principatū tenere super eos iube-
tur. In his euigilans astantem vidit sibi virginē
⁊ requirētem: quis aut vnde vel cur illic adesset.
At ille quasi amens effect⁹ nihil ei respōdit: sꝫ tā
tum vt ecclesiā sibi ostēderet: rogat. Illa vero cum
intellexisset esse in re aliquid operis diuini: homi
nē perducit ad ecclesiā: ac p̄sbyteris offert. Ad quo
rum ille vestigia prouolūs. orabat christianū se fie
ri: ⁊ locum sibi penitentie dari. Presbyteri vero: qui
cognouerāt virū hunc omnium esse scelerū auto-
rem mirantur si hec vera loqueret. Et cum perse
uerantia sui fidem rei fecisset: monent eū vt si hec
vellet illa penitus omitteret. Dehinc cū religio-
nis initia suscepisset orat sibi precepta dari quibus
viam salutis deberet incedere. At ille tres ei pri
mi psalmi versiculos tradūt. Quibus ille diligen
ter cōsiderātis sufficere sibi autem ea ad viā salu-
tis ⁊ sciētiam pietatis. Tribusq̄ diebus p̄manēs
apud eos ad heremum proficiscit: vbi plurimo tē
pore demoratus: ⁊ die ac nocte in oratione cū la-
chrymis perdurans. cibū ex radicib⁹ accipiebat
herbarum. ¶ Regressus autem ad ecclesiaꝫ tres
versiculos psalmi quos a presbyteris perceperat
non solum verbis sed ⁊ rebus atq̄ operibus red-
didit. Presbyteri vero mirabant q̄ subito cōuer
sus acerrimam statim inierit abstinētiā ⁊ instru-
entes euꝫ plenius ex diuinis scripturis hortabā-
tur secum demorari. At ille ne videret eē inobe-
diens vnam apud eos exigens septimanā: rurs⁹
pergit ad heremum: atq̄ ibi cōtinuo per septem
annos in oī abstinentia degens: plenitudinem
gratie consequitur a deo. ita vt pene omnes scri-
pturas memoriter teneret. Panem vero domini
ca tantum die sumebat: ⁊ hunc diuinitus delatū.
Nam cum oraret surgēs ab oratione inueniebat
panem positum: quē nemo hoīꝫ detulerat. Hunc
vbi cum gratiaꝝ actione sumpsisset: sufficiebat ei
vsq̄ ad alteram dominicam diem. Post multum
vero temporis: iterum regressus ex deserto: exem
plo abstinētie sue q̄ plurimos ad imitationē sui
inuitauit: inter quos accessit ad eum adolescens
quidam cupiens eius esse discipulus. Cui ille cū
habitum monachorum hoc est leuitinaꝫ ⁊ cucul-
lā ac melotem que est caprina pellis imposuisset do
cere eum de ceteris monachorum institutionib⁹
cepit. Multa sane cuꝫ solicitudine curabat si cubi
christianorū quis fuisset defunct⁹: vt sepeliret eū
Quem cum vidisset adolescēs ille discipul⁹ suus
summa cum diligētia mortuis indumenta aptā-

tem dicit ad eum. Pater velles vt ⁊ me mortuum
ita induceres ac sepelires. At ille ait. Ita inqt fa=
ciam ⁊ tam copiose te induā donec dicas sufficit.
Post nō multum vo tēporis: defunctus est ado=
lescēs: ⁊ predictus sermo completur. Cum enim
plurima ei circundedisset indumenta: ait ad eum
coram oībus. Sufficiunt tibi hec ad sepulturā fi=
liole: an adhuc vis vt aliquid addamus. Tūc de=
functus vocem cunctis audientibus emisit: obue
lata iam facie vultuqꝫ ꝯstricto ⁊ dixit. Sufficit pa
ter: impleſti quod ꝓmiseras. Obstupuerunt autē
qui per presentes aderant: et ammirati sunt val=
de: super tam mirabili facto eius. At ille sepulto
adolescēte continuo ad heremum redijt: summo
studio iactantiam declinans. ¶ Quodam autem
spe iterum de heremo venit ad visitādos fratres
quos ipse instituerat: ⁊ cum qdam ex eis in extre=
mis diem ageret reuelatū est ei a dn̄o q̄ esset mo=
riturus. Hora autem iam erat ad vesperam decli=
nans. Festinabat ergo: vt eū videre posset. Uicus
autem vbi decumbebat eger longo adhuc aberat
spacio: ⁊ nolēs noctu introire vicum: simul ⁊ sal=
uatoris sermonē intra semetipsuz meditās: quo
dixit. Ambulate dū lucē habetis vobis: ⁊ q ambu
lat in luce nō offendit. Cum videret iam solē de=
mergi: ait ad eum. In noīe dn̄i nostri iesu christi
sta paulisper i itinere tuo: ⁊ expecta me donec ad
vicum perueniam. At ille cū aliqua iam mergi ce
pisset ex parte restitit: nec prius accubuit q̄ homo
dei perueniret ad vicum. Hoc autē manifestū fa=
ctum est hominibus illis qui in eodem vico habi
tabant. Stantes eīn ⁊ intuentes moras solis in
occasum mirabant oēs quid sibi vellet hoc q̄ tot
horis in occasum suū non descenderat sol. Uidē=
tes autē patrē Mutium de heremo venientē: que=
rebant ab eo quid hoc esset signi quod ostēderat
sol. At ille respondit eis. Nō meministis vocem
domini ⁊ saluatoris nostri dicentem. Si habue=
ritis fidem sicut granum sinapis maiora horū si=
gna facietis? Cū aūt intellexissent ad eius fidem
solē stetisse: timore magno exterriti sunt plurimi
qꝫ ex eis iunxerūt se ei discipulos: ⁊ sequi eū cepe
rūt. Cū aūt ingressus fuisset domū illius fratris
ꝓ quo festinauerat: ⁊ inuenisset eum iā defunctū
oratiōe facta accedens ad lectū osculatus est eū:
⁊ ait. Quid magis desiderij habes frater abire ⁊
esse cū christo an permanere in carne? Tūc ille re
cuperato spiritu paululum residens: ait ad eum.
Quid me reuocas pater. Melius est mihi redire
⁊ eē cū christo: pmanere aūt i carne mihi necessa=
riū non est. Cui pater Mutius. Dormi ergo inqt
in pace fili: ⁊ ora ꝓ me. At ille cōtinuo reclinans
se in lecto dormiuit. Hi aūt q aderāt obstupuerūt
dicentes. Uere dei homo est hic. Tūc ille induit
adolescētem vt sibi moris erat satis decore: et to=
tā noctē in psalmis hymnisqꝫ peruigilem ducēs:
honeste iuuenē tradidit sepulture. ¶ Aliū autem
fratrē cū visitasset decūbētē vbi vidit eū quietez
mortis difficulter accipere ⁊ grauiter consciētie
sue metu redergui ait ad eum. Cur imparatus es
fili ad ꝓfectionem tuā? Accusatrix vt video igna
uie tue tecū pergit cōscientia. Tunc ille exorabat
eū dicens. Obsecro te intercede ꝓ me ad deuz vt
mihi parui temporis spacium largiatur quo pos
sim emēdare vitā meā. At ille nūc inquit spaciuz
penitentie requiris vbi vite tpˢ impleſti? Quid
faciebas in omni hoc vite tue tempore? Nō potui
sti vulnera tua curare. Quinimo ⁊ recētiora sem
per addebas. At ille cū permaneret exorās ait ad
eū senex. Si vltra nō addes malis tuis mala: ora
bimus ꝓ te deum. Bonus est eīn ⁊ patiēs ⁊ indul
get tibi parū aliqd tēporis vite: vt oīa debita tua
reddas. Et cum post hec orasset deum surgens ab
oratione: ait ad eū. Ecce tres annos tibi dn̄s con
cessit in hac vita tātum: vt ex animo ad peniten=
tiam cōuertaris. Et apprehēsa manu eius: eleua
uit eū de lectulo. At ille surgēs sine aliqua dila=
tione secutus est eum ad desertum. Et vbi cōple=
ti sunt tres anni: reuocabat eū ad locū: vnde euz
assumpserat iam non quasi hominē sed quasi an=
gelum ex hoīe deo consignans: ita vt omnes mi=
rarētur de cōuersatione eius. Cūqꝫ conuenissent
ad eū fratres plurimi statuit eū in medio: atqꝫ ex
ipso materiam sumēs per totam noctem doctri=
nam de fructibus penitētie ⁊ cōuersiōis ꝓduxit
ad fratres. Ipso vo sermonē faciēte quasi dormi
tare frater ille cepit paulatī: ⁊ cōtinuo in perpe=
tuum quieuit? Tunc facta oratione sup eū ⁊ oībus
que ad sepulturam pertinēt: ex more cōpletis: ad
heremum ꝓperanter abscessit. Frequēter aūt et
nilum fluuium hunc immanem pedibus transi=
uit: aquam vsqꝫ ad genu habēs. Alio quoqꝫ tēpo
reclausis ostijs: fratribusqꝫ in superioribus sola=
rijs sedētibus ipse ingressus est ad eos ⁊ frequen
ter ad quēcūqꝫ locū ire voluit q̄uis longe positū
intra momētū temporis inuentus est. Nā primo
adhuc tempore cōuersionis sue cum esset in here
mo ⁊ septimanā ieiunasset: aiunt occurrisse ei ho
minem in deserto habentem panē ⁊ aquam qui ⁊
hortatus est eum accipere cibū. In alio quoqꝫ tē
pore demō assistēs thesauros auri plurimos q̄s
pharaonis fuisse perhibebat ostēdit ei sub terra
demersos. Cui rn̄disse fertur pater mutius. Pe=
cunia tua tecum sit in interitum et perditionem.
Hec ergo ⁊ his similia plurima effecit deus p eū.
Sed ⁊ alij nihilominus fuerūt ante nos multi pa=
tres qbus dignus non fuit mūdus signa celestia
⁊ ꝓdigia facientes? Quid ergo miramini si nos
parui hoīes parua faciamus: claudos aut cecos
curantes quod et medici ex arte facere possunt.
¶ Et cū hec nobis Copres senior enarraret vnus
ex fratribus nostris quasi incredulitate eorū que
dicebant̄ tediare cepit: ⁊ p̄ tedio dormitare. Cūqꝫ
somno fuisset oppressus vidit per visum librū au
reis litteris scriptum in manibus senis copretis
ex quo narratio eius deduci videbat̄: ⁊ adsistentē
quēdā clarissimi aspectus virū: canicie veneran=
dum: comminatione sibi magna dicētem. Cur nō
audis attēte que recitant̄: sed incredulus dormi=
tas. At ille conturbatus euigilat ⁊ statim nobis
secretius latino sermone que viderat enarrabat.
¶ Inter hec autem vidimus rusticanū quēdam
accessisse ad ostium senis habētem vas arena ple
num ⁊ expectātem donec senex sermonē sue nar=
rationis expleret. Nos aūt videntes eum inter=
rogauimus seniorem qd sibi vellet rusticanus iste
stans: ⁊ arenā tenēs in vase. Respondit ad nos se
nior dicēs. Non quidē oportebat me o filioli hoc
vobis prodere ne gloriari videamur: ⁊ merces la
boris pereat: sū pro edificatiōe vestra ⁊ vtilitate

qui tam longo itinere venistis ad me non patiar
etiam hoc abscondi a vobis sed enarro opera dñi
qui dignatus est implere per nos. Terra regiõis
hui⁹ q̃ in vicino nobis posita colitur sterilis val
de ⁊ infructuosa fuit: ita vt si quãdo semina ex ne
cessitate suscepit duplicata vix redderet. Ver=
mes cũ quidã nascebãt in ipsis germinũ culmi=
nibus ⁊ ascẽdẽtes segetẽ succidebant. Erant aũt
agricole loci ipsius gẽtiles. Hos cum docuissem⁹
domino credere: ⁊ fidẽ christi recipere: christiani
iam facti venerũt ad nos ⁊ rogãt vt oremus dñm
pro segetibus ipsoꝝ. Et cum diceremus eis nos
quidem oraturos: sed fidẽ ipsorum requiri apud
deū: que hoc precipere mereat ille ex arena hac
que calcatur a nobis sinus suos replentes offe=
rũt nobis rogantes vt in noĩe dñi bñdiceremus.
Et ego ad eos fm fidem (inquam) vestram fiat vo
bis. Tũc illi auferentes arenam secum miscẽt se=
minibus que seminaturi erãt ⁊ spargũt ꝑ agros
⁊ tm̃ fructum ex eo colligunt quãtum nulla vñq̃
potuit egypti terra colligere. Ex eo ergo cõsuetu
do est eis bis per annos singulos venire ad nos
⁊ eadem expectare a nobis. ¶ Sed ⁊ illud nõ ce=
labo vos quod mihi deus ad gloriã noĩs sui pre=
stitit. Descenderam aliquãdo ad ciuitatem ⁊ in=
ueni ibi virum quendam doctorem manicheorũ
seducentem populos: cum hoc habui conflictum
sermonis. Sed quia erat versutus nimis: ⁊ ꝯclu
dere eum verbis non poteram: veritas ne audito
rum turbe lederentur: si ille quasi superior abces
sisset in verbis dixi. Accẽdite ignem plurimum
in medio platee ⁊ ambo intremus in flãmaz si q̃s
nostruz ex ea nõ fuerit adustus: huius vera fides
credatur. Qđ cũ dixissem valde placuit populo
⁊ ꝯtinuo ignis accendit plurimus. Tũc ego apph=
hendens eum cepi mecum pertrahere ad ignem.
Et ille nõ ita inquit: sed vnusquisq̃ nostrum sin=
gulariter ingrediatur. Primus tñ tu debes intra
re qui hoc proposuisti: ⁊ ego in noĩe christi consi
gnans memetipsum ingressus sum ignem. Flam
ma vero huc illincq̃ diuidi ac dispergi ⁊ refugere
penit⁹ a me cepit. Steti in medio ignis dimidia
fere hora: ⁊ in noĩe dñi in nullo penit⁹ lesus suz.
Videntes aũt populi cũ ingẽti admiratione accla
mauerunt ⁊ benedixerunt deum dicẽtes. Mira=
bilis deus in sanctis suis. Ceperunt autẽ vrgere
etiam manicheum vt introiret in ignez. At ille
reluctari cepit ⁊ subtrahere se. Tũc cõprehẽden=
tes eũ turbe iniecerunt in mediũ ignis: ⁊ statim
circundans eũ flamma atq̃ adurẽs semiustũ red
didit. Exiliũ quidẽ cũ dedecore ex vrbe populus
eiecit: clamãs ⁊ dicens. Viuus ardeat seductor.
Me vero assumentes secum et benedicentes do=
minum ad ecclesiam perducunt. ¶ Alio quoq̃ tẽ
pore dũ transirẽ iuxta templũ quoddã vidi ibi sa
crificare gentiles ⁊ aio ad eos: Cur vos cum sitis
hoĩes rõnabiles immolatis mutis ⁊ insensibili
bus simulachris. Non eñ vos multo magis sine
sensu estis q̃ illi quibus immolatis. Ad hũc ser=
monẽ dñs aperuit eis intellectũ ⁊ relinquentes
errorẽ suũ quẽ agebãt secuti sũt me: ⁊ crediderũt
saluatori nostro deo. Fuit mihi aliqñ hortulus
monasterio vicinus: in quo ꝓpter aduẽrãtes fra
tres olera colere videbamur. Quidã aũt gẽtilis
ingressus est nocte: ⁊ furatus est olera. Que cũ ꝑ=
tulisset ad domũ suaz igni apposuit vt coqueret.
Cũq̃ tribus horis ꝯtinuis ingẽti igne suggesto:
neq̃ seruare neq̃ molliri aut calefieri aliquaten=
nus potuissent: sed ꝑmãsissent eadẽ viriditate q̃
in ollã missa sũt ⁊ neq̃ aqua qđ ẽ ipsa vel leuiter
calefieri potuisset: in semetipm̃ regressus ille qui
furat⁹ est: excepta rursus de foco olera reportabat
ad nos ⁊ ꝓsternẽs se añ pedes nr̃os rogare cepit:
vt pcñ sui veniã mereret: ⁊ fieret xp̃ian⁹: qđ ⁊ im
petrauit. ¶ Accidit aũt eadẽ die hospites venire
ad nos plurimos fratrũ: qb⁹ opportune olera ipsa
parata sunt gratias ergo referentes dño ꝓ mira=
bilibus suis duplicẽ letitiam gessimus: ⁊ ꝓ salute
hominis ⁊ pro beneficijs diuinis.

¶ Incipit vita de sanctis Syro Esaia et Paulo.

Abbas Syr⁹ aliqñ ⁊ Esa=
ias ⁊ paulus occurrerũt sibinui
cem ad ripã fluminis. Erãt autẽ
isti viri iusti summe abstinẽtie ⁊
totius religionis. Hi pergebãt
visitaturi sanctum quendam vi=
rum noĩe anuph. Aberat autem
monasterium ad qđ ibant: man
sionibus tribus. Cum ergo vel=
lent transire fluuiũ: nec esset co=
pia trãsmeãdi: aiunt inter semetipsos. Petam⁹
a dño gr̃am: ne impediat nobis boni operis iter.
Et cõuersi ad abbatẽ Syrũ: tũc (aiunt) ꝑcipue per
te a dño ꝑscim⁹ eñ audiri: ⁊ citq̃ ꝑstabit tibi que pe
tis. At ille cohortatus etiam ipsos secũ genua fi=
gere in oro͂ne prostrauit se in faciẽ corem dño. Et
cũ impleta oratione surrexissent ecce vidẽt appel
li nauigiũ ad ripã fluminis paratũ ad iter quod
acturi erant ⁊ expeditũ. Hoc ascendentes aduer=
sus fluminis cursum ita velociter ferri ceperũt:
vt inter horã vnã: toti⁹ itineris (qđ peracturi ꝑ
triduum erant) cõficerẽt spaciũ. Cũq̃ applicuis=
sent ad terrã Esaias ait. Dñs mihi ondit virũ ad
quem ꝓperamus occurrentẽ nobis: ⁊ vniuscuius
q̃ nostrũ secreta cordis aperientẽ. Sed ⁊ paulus
ait. Et mihi ondit dñs q̃ post triduũ educat eum
de hoc mundo. Cũ ergo iter qđ ducit ad monaste
riũ de flumine incedere cepissent: ꝓgressiq̃ eẽnt
paululũ occurrit eis supradictus vir ad quẽ visi=
tandum pergebant: ⁊ salutans eos ait: bñdictus
deus q̃ vos mihi ⁊ sic in corpe: ⁊ añ iam ostendit
in spiritu. Et tunc cepit de vniuscuiusq̃ eorũ me=
ritis que habebant apud deũ: atq̃ actib⁹ memo=
rare. Tũc paulus ait. Qm̃ ⁊ nobis dñs ostendit
q̃ post triduum te de hoc mũdo assumat petimus
a te: vt etiam de tuis nobis virtutibus ⁊ actibus
qb⁹ dño placuisti enarres: nec verearis iactãtie
notam. Abscessurus enim de hoc mundo ad imi=
tationem posteris gestorum tuoꝝ memoriã dere
linque. Tunc ille. Nihil inquit magnum fecisse
memini: hoc tamen custodiui: ex quo nomen sal=
uatoris nostri in persecutiõe ꝯfessus sum: ne post
cõfessionem veritatis mendacium de ore meo ꝓ
cederet: neq̃ pro amore celestium terrenuz aliqđ
ꝯquirerem: sed nec gr̃a dñi in his defuit mihi. Nũq̃
enim me fecit in aliquo egere terrenis: oẽm quem
desideraui cibum angelorum mihi deferẽs mini
sterio. Nihil a me occultauit dominus eorũ: que
geruntur in terris: nunq̃ defuit in corde meo lux

clius per

tius per quam suscitatus somnū corporis nō requireremus: desideriū habens semper vidēdi eum. Sed ⁊ angelum suum assistere mihi fecit edocētem me de singulis quibusq; virtutibꝰ mūdi. Lux mētis mee nisi ꝙ extincta est. Omne quod petij a domino sine mora cōsecutus sum. Ostēdit mihi frequenter multitudines angelorū assistentiū sibi: vidi ⁊ cetū iustorum: congregationesq; martyrum: monachorū conuentus: omniumq; sanctorum dūtaxat quorū opus non est aliud nisi laudare semperꝗ benedicere deū in simplicitate cordis ⁊ fidei. Vidi econtrario sathanam ⁊ angelos eius eternis ignibus tradi: ⁊ rursus iustos eterna leticia pfrui. Cū hec ⁊ multa alia his similia p totum triduum enarrasset eis: tradidit spiritū. Et cōtinuo vidēt ipsi ab angelis suscipi eius animam: atq; ad celos ferri: ita vt vocē hymnorum audirent etiā ipsi: a quibus vna cū angelis ala eius abscedens dominum collaudabant.

¶ De sancto Heleno.

Fuit ⁊ alius vir sanctꝰ Helenus nomine hic a puero in seruitio domini omni cū cōtinētia ⁊ castissimis institutionibus enutritꝰ ad summa merita puenerat. Deniq; cū adhuc puer esset in mōnasterio: si necessariꝰ fuisset ignis: vt de vicino peteretur: ardētes prunas vestimento ferebat illeso. Quo admirantes oēs q̄ aderāt fratres: studiū animi viteq; eius ac meriti cupiebant. Huic quodā tēpore cum solus esset in heremo: desideriū vescēdi mellis exortum est: ⁊ cōuersus vidit in saxo fauum mellis inherētē: sed intelligēs inimici hāc esse fallaciam cōtinuo semetipsum increpās ait. Discede a me deceptrix ⁊ illecebrosa cōcupiscentia. Scriptum est enim. Spiritu ambulate: ⁊ desideria carnis ne pficeritis. Et statim derelinquēs etiam locum ipsum: decessit ⁊ abijt in desertum: atq; ibi tan ꝙ pro carnis concupiscentia puniendā ieiunijs semetipsuz cepit affligere. Tertia autem septimana ieiunij sui videt in deserto iacere diuersa poma dispersa: ⁊ intelligēs dolos inimici ait. Non manducabo neq; contingā: ne fratrē meum: hoc est animam meā scandalizem. Scriptum est enim quia non in cibo solo viuit homo: sed in omni verbo dei. Cumq; ⁊ sequentem septimanam ieiunaret: paululū in somnum deductus est: ⁊ ecce angelus astitit ei per visum dicēs. Surge iam ⁊ que inueneris tibi apposita dubitās his vescere. Et surgens vidit atq; fontem lenibus repletum fluentis: eiusq; ripas in circuitu herbis q̄busdā teneris odoratisq; pretextas. Et accedēs decerpere cepit ⁊ edere similiter ⁊ ex fonte poculum sumere. Affirmabat autem se nun ꝙ in omni vita sua tāte dulcedinis aliquid: ⁊ tante suauitatis hausisse. Inuenit autem in ipso loco etiā speluncam quandaz: intra quā aliquā diu requieuit. Et cum reficiēdi corpusculi tempus ⁊ necessitas affuisset: per dei nihilominꝰ gratiā: nihil deerat eorum que poscebat a domino. ¶ Quodam vero tempore pergebat ad visitandos fratres iconomos: quibus etiam que necessaria erant ad refectionem corporis deferebat. Et cū in itinere eorum que portabat onere grauaret: vidit eminus onagros transire per desertum ⁊ exclamauit dicens. In nomine dñi nostri iesu xp̄i veniat vnus ex vobis ⁊ suscipiat sarcinam meam. Et ecce vnꝰ ex omni grege tota cū mansuetudine pgit ad eū. Tunc ille prebenti se sponte et onus imposuit ⁊ ipsi insedit: ⁊ cum velocitate ab eo ad cellulas fratrum quo pergebat euectus est. ¶ Alio rursus tēpore dominica die venit ad quoddā monasteriū fratrum: et cum vidisset eos non agētes solēnitatem diei causam requirit. Cum autem dixissent pro eo ꝙ presbyter non adesset qui trans flumen maneret: propter metum enim cocodrilli transire nullus audebat. Tunc ille si vultis inquit ego eam: ⁊ adducam eum ad vos. Et continuo ad ripam fluminis pergit. Ubi cum nomen dñi inuocasset: presto fuit belua: ⁊ que solebat adesse ad pniciem hominum: affuit nūc ad vehiculum iusti: tergo quoq; suo suscipiens eum cū omni metu sub lecta vsq; ad partem ripe vlterioris euexit. Adijt cōtinuo p̄sbyterum: ⁊ exorare eum cepit: vt veniret ad fratres. Erat autē indutus vilissimo ⁊ abiectissimo idumento. Super quo miratus p̄sbyter: quis aut vnde esset: vel q̄d sibi vellet inquirit. Ubi vero cognouit esse hominem dei sequi eum cepit ad flumen. Et cum causaretur non inueniri nauigium quo transiri possit: tunc abbas helenꝰ. Nihil inquit verearis pater: ego tam nunc parabo vehiculū. Et exclamās voce magna: adesse bestiam iubet. Que statim voce eius audita affuit ac dorsum suū ad vehendū placite pbuit prior ipse ꝯscēdens inuitat ⁊ p̄sbyterum dicens. Ascende nihil formidās. At ille visa belua exterritus retrocedere ac refugere magis cepit. Oēs aūt q̄ aderāt stupor ingens ⁊ metus inuasit: videntes eum cocodrillo euectū fluminis alueū trāsmeare. Sed vbi descēdit: secū pariter in siccum eduxit etiam bestiam dicens ad eam. Melius est tibi mori ꝙ tot scelerum ⁊ tot homicidiorum inuolui reatu. At illa statim corruens expirauit. Interea per triduū in monasterio sanctus Helenus permanens docebat fratres spirituali doctrina: ita vt etiā nonnullorum cogitationes cordis ⁊ secreta consilia proferret in medium ⁊ alium quidem proderet spiritu fornicationis vrgeri: aliū spiritu iracūdie aliū vero cupiditate pecunie: nonnullos autem et iactantie ac spiritu superbie illudi. Alterius vero māsuetudinis: alterius iustitie: alterius etiā patientie testimonium dabat: ⁊ sic vtraq; ex parte aliorum vitia: aliorum etiam virtutes animi exaggerās: ad oēs eos pfectus mirabiliter excolebat. Agnoscētes ꝰo singuli quiq; ita agi inter semetipsos vt ille nūciauerat corde cōpuncti emendabant. Profecturus aūt ait ad eos: preparate olera ad aduētum fratrum. Et illis preparantibus ꝯtinuo superuenerūt fratres q̄bus honorifice susceptis: ipse contendit ad heremū. ¶ Rogabat vero eum q̄dā de fratribus vt pmitteret ei secū esse: ⁊ degere in heremo. Cumq; rñdisset ei graue rē negociū: ⁊ plurimi laboris obsistere tentationibus demonum: eo contētiosius iuuenis persistebat promittens se cuncta tolerabiliter perlaturum: tm̄ vt preberet ei copiā cōsortij sui. Et cum pmisisset secutus est eū ad heremū: quē ille in vicina sibi spelunca habitare iubet. Tūc demones

aduolantes per noctē primo fedis ⁊ turpibus eū
cogitationibus exagitāt: post hec vero etiā violē-
ter irruere ⁊ necare eū aggrediunt. Effugiēs au-
tem iuuenis: ⁊ peruolans ad cellulā sancti Hele-
ni: quibus malis vrgeretur exponit. Tūc senior
ɔsolatus eum paucis verbis: ⁊ de virtute fidei ac
patiētie commonens: statim reuocat ad speluncā:
de qua fugerat: ⁊ tanq̄ sulcum quendā per hare-
nam extra cellulā iuuenis digito suo ducēs: pre-
cepit in nomine domini ne audeāt demones sta-
tutum transgredi limitem: ⁊ ita verbi eius virtu-
te adolescens permāsit de reliquo securus. ¶ Fe-
rebat etiā de illo iuuene: quod ⁊ ipse in heremo
positus celestes sepe percepisset cibos fratribus
ad se veniētibus: cum nihil habuisset quod appo
neret: affuisse quendā adolescētē panes ei ⁊ que
erant necessaria deferentem: eaq̄ cū ante spelun
cam eius deposuisset: vltra nusquā cōparuisse di
xisse vero cum ad fratres. Benedicamus dominū
qui preparauit nobis mensam in deserto. Hec et
alia plurima de sanctorum patrum vita ⁊ conuer
sationibus enarrās nobis pater copres: ⁊ cū omi
effectu instruēs: post edificationis sermonem in-
troduxit nos in hortum ostendēs nobis arbores
palmarum aliorumq̄ pomorum quas ipse plāta
uerat ⁊ dicebat. Hec mē in heremo plātare rusti-
canorum fides ammonuit. At enim vidit eos tan-
tam fidem habere vt harenā sub nostris vestigiis
colligētes per agros suos spergerēt ⁊ terrā fer-
tilē ad totius fecunditatis verterēt vberantē pu
dor in quā est: si nos inferiores his inuentamur
in fide: quorum fides per eos cognita est deo.

¶ De sancto Helya.

VIdimus ⁊ aliū senem vene
rabilem Helyam nomi-
ne in finibus ciuitatis Antinoo
que est metropolis Thebaidis:
centū fere iam ⁊ decē (vt diceba-
tur) annorū super quam dicebāt
q̄ vere spiritus Helye in eo re-
quieuisset. Multa enī de eo ⁊ ma
gnifica ferebantur. Septuagin-
ta namq̄ annos in solitudine va
stissima cum transegisse perhibe
bant cuius deserti horrorem terroreq̄ nullus ser
mo digne poterit exponere. Ille ergo sedebat se
nior tota hac etate: humane habitatiōis nesciēs
loca. Semita autē erat angusta ⁊ scrupea: qua ad
eū ducebat: que vix inueniri a cōmeantibus pos-
set. Locus vero ipse in quo sedebat spelūca erat
terribilis quedam: ⁊ intuentibus plurimū hor-
roris incutiens. Ipse autē trementibus iam mē-
bris: prematura quatiebat etate. Incessabiliter
faciebat signa p singulos dies: ⁊ cūctes ad se quas-
cunq̄ incommoditate cōstrictos omnimodis re-
soluebat. Cuncti vero patres confirmabant: quod
nullus osno meminisset hic quādo secessisset ad
heremū. Cib⁹ ei erat panis exiguus ⁊ paucissime
oliue vsq̄ ad vltimā senectutē. Nā ⁊ in iuuētute
sua septimanas frequēter ieiunasse perhibebat.

¶ De sancto Pythirione.

reterea redeuntes ex Thebaide vidi-
mus montē quendā preruptum fluuio
imminentē cīstione minacis saxi aspe
ctu etiam ipso terribilem: in quo erāt
per ipsa precipitia speluce difficilis a[illegible]
his monachoꝝ plurimi ɔmanebant quoꝝ pater
erat nomine Pythirion. Hic et ex discipulis btī
Antonij fuit: ⁊ post illius obitum cum sancto ha-
bitauerat Ammone. Post hui⁹ quoq̄ abscessum
in hoc se constituerat mōte. Sed ⁊ tanta in eo erat
virtutum copia tāta gratia sanitatum ⁊ potestas
aduersus demones: vt duorum merito summorū
virorum solus hereditatem consecutus duplici-
ter videretur. Hic ergo multis monitis nos edi-
ficās: multaq̄ doctrina instruens precipue tamē
de discretione spirituum nos docebat: dicēs esse
quosdam demones: qui certis quibuscunq̄ vitijs
obsequuntur: quicq̄ cum affectus anime possibili
ter ⁊ vitiose viderint moueri conuertunt eos ad
omne facinus malū. Si quis ergo est qui vult de-
monibus dominari prius vitijs suis ⁊ passionib⁹
dominetur. Quodcūq̄ enim vitium proprie pas-
sionis abiecerit: huius vitij demonē poteris etiā
de obsessis corporibus effugare. Et ideo conandū
est paulatim propria vitia superare: vt possimus
etiam demones superare: qui huiusmodi vitijs
obsequuntur. Hic secundo reficiebatur in septi-
mana pulticulas accipiēs ex farina: nec poterat
iam accipere aliam escam: neq̄ etate: neq̄ con-
suetudine permittente.

¶ De sancto Eulogio.

VIdimus et alium sanctum
patrem Eulogiū nomine
qui in offerendis sacramentis cā
tum gratie accipiebat a domino
vt vniuscuiusq̄ accedentium ad
altare dei merita culpasq̄ cogno
sceret. Deniq̄ ex monachis quos
dam volentes accedere ad com-
municationem retinuit dicens.
Quomodo ausi estis accedere ad
sacramenta scūm mens vestra et propositum sit
in malo. Deniq̄ aiebat. Tu hac nocte habuisti co
gitationes fornicandi. Tu vero dixisti in corde
tuo nihil interest siue iustus ad sacramenta: siue
peccator accedat. Et alius dubitationē habuit
in corde suo dicens. Quid enim me sanctificare
ɔmunione potest? Hos ergo et singulos remoue
bat a communione sacramenti et dicebat eis. Se
cedite paululum et agite penitentiam: ⁊ vt purifi-
cati per satisfactionem ⁊ lachrymas digni habea
mini communioni Christi.

¶ De sancto Apelle.

VIdimus et alium presbyte
rum in vicina regione no-
mine Apellem virum iustū. Hic
faber erat ferrarius: ⁊ que neces
saria erant fratribus operabat.
Quodam autem tempore cū ad
fabrilia opera vigilaret in silen-
tio noctis cōuersus diabolus in
formā mulieris speciose venit ad
eum tanq̄ aliquid ei operis defe
rens. Tunc ille crepitū manu nu
da de fornace ferrum candens in faciem eius ie-
cit. At illa clamās ⁊ vlulās aufugit: ita vt omnes
fratres qui in circuitu commanebant vlulatum
eius fugiētis audirent: ⁊ ex eo iam vir ille in vsu
habuit ferrum candēs manu nuda tenere nec le-

li. Adhuc ergo cũ venissem⁹ ꝛ humanissime nos
suscepisset: poscebam⁹ ab eo vt nobis vel de suis
vel de eoꝝ quos ꝓcipuos in cõuersatione sancta
sciret: virtutib⁹ loqueref. Tũc ille. Est inquit in
hac heremo, vicina frater quidam nomine Joãnes
etate ꝓuectus: vita moribus atq; abstinẽtia cun
ctos ꝓcellens. Hic primo cum secessisset ad here-
mum tribus cõtinuis annis sub cuiusdã saxi ru
pe stans semꝑ orauit: ita vt nunq̃ omnino resede
rit neq; iacuerit. Sõnum aũt tantum cepit ꝗtũ
stans rapere potuit. Cibum vero nũq̃ nisi die do
minica sumebat. Presbyter eñ tunc veniebat ad
eum ꝛ offerebat ꝓ eo sacrificiũ: idq; ei solum⁹ sa-
cramentum erat ꝛ victus. Huic quodã die satha
nas surripere volens trãsfigurauit se ĩ ꝑsbyterũ
qui venire ad eũ solebat: ꝛ preueniens horam so-
litam simulat se sacramẽtoꝝ gratia venisse. At il
le vigilãter intelligẽs diaboli fraudẽ cũ ĩdigna-
tione quadã ait ad eũ. Omnis doli omnisq; frau
dis pater: inimice omnis iusticie nõ desinis sedu
cẽdo animas christianas: sed ausus eo ẽt ad ipsa
te ĩmergere terrifica ꝛ sacrosctã mysteria. At ille
respõdit ei. Putaui inqt q̃ possim te ludificare.
Sic eñ ꝛ aliã quẽdam ex vestris decepi: ita vt et
mẽte excederet ꝛ ꝑderet sensum. Quẽ cũ creden
tem mihi in sanuz reddidissem: tot iusti orãtes ꝓ
eo vix cum ꝛ loco ꝛ sanitati restituere potuerũt.
Et hec cũ dixisset demõ aufugit ab eo. Erat autẽ
supradictus vir ꝑsistens in opere cepto atq; ĩ ora
tione perdurans. Pedes vero eius ex eo q̃ mul-
to tempore immobiles fuerũt disrũpebantur ita
vt saniẽs ex eis ꝓflueret. Tres aũt cum complẽ-
rentur anni affuit angelus dñi: ꝛ ait ad euz. Dñs
Iesus xp̃s ꝛ spiritussanctus susceptis orationib⁹
tuis: ꝛ corporis tui cicatrices sanat ꝛ celestis ci-
bi id est verbi ꝛ sciẽ sue tibi abũdãtiã donat. Et cõ-
tingẽs os eius ac pedes ꝛ ab vlcerib⁹ cũ sanum
reddidit ꝛ repletũ sciẽtie ꝛ doctrine gratia cibi
famẽ sentire nõ fecit. Jubet aũt trãsire eũ ad alia
loca: ꝛ heremũ circũeuntẽ visitare etiaz alios fra
tres: ꝛ edificare eos in verbo ꝛ doctrina dñi. Do-
minica autem die ad eũdem semꝑ reuertebaf lo-
cum simili modo sacramẽtorũ gratia: reliqs ve-
ro dieb⁹ etiã opus manuũ faciebat ꝛ operabatur
in iumentorum cingula ex palmarũ folijs texẽs
vt in illis locis haberi moris est. Quodã vero tẽ-
pore claudus aliqs ire ad ip̃m voluit vt ab eo cu-
raretur. Contingit autem vt animal ipsius quod
ascensurus erat cingulũ manibus hominis dei
factũ haberet. ¶ Cum ergo imponeref ille clau-
dus supra iumẽtum: statim vt contigerũt pedes
eius illud cingulũ: sanus effectus est. Sed ꝛ qui
buscũq; egris benedictuz panem misit: statim vt
ex eo perceperũt sanati sunt. Et alias multas vir
tutes ꝛ sanitates ꝑ euz dominus impleuit. ¶ Ha
buit autẽ ꝛ hãc gratiam super omnes pene cete-
ros homines vt vniuscuiusq; fratrũ õ vicinis mo
nasterijs cõuersatiõ ei reuelaref: ita vt scriberet
ad patres eoꝝ ꝛ commoneret: q̃ ille ꝛ ille segni
ter agunt: nec rectum in timore ꝓpositum gerũt
ille vero ꝛ ille in fide ꝛ animi virtute ꝓficiũt. Sz
ꝛ ad ipsos patres scribebat: alijs quidẽ q̃ multũ
tediosi essent erga fratres: ꝛ pusillanimes circa
patientiam: alijs vero q̃ bene constãter ꝛ solicite
agerent ꝛ sufficienter consolarentur fratres. Et
cuid huic meriti pro virtutib⁹: quid vero illi cor
reptionis immineret a domino ꝓ ignauia predi-
cabat: ꝛ ita eorum q̃ absentes erant actus ꝛ cau-
sas ac merita vl' negligẽtia describebat: vt audiẽ
tes hi (de quibus dicebat) cõsciẽntia cõuicti ne-
gare nõ possent. ¶ Docebat tamẽ omnes: vt a vi-
sibilib⁹ ꝛ corporeis reb⁹ cor ꝛ animũ ad inuisibi-
lia ꝛ incorporea trãsferrẽt. Tempus eñ (inquit)
est vt ad huiusmodi studia transeamus: neq; eniz
semper pueri ꝛ semper infantes esse debem⁹: sed
aliquãdo iam ad spiritalia ꝛ altiora conscendere
ꝛ virorum sensus capere: atq; ad perfectiorẽ sub
ire intelligẽtiam: vt possimus virtutibus animi
entescere. Sz ꝛ multa alia de hoc viro sanct⁹ ho
mo dei Apelles narratione nobis fidelissima cõ
mẽdauit: que cũcta conscribere: ꝛ longum videf
ꝛ pro magnitudine sui nonnullis fortasse audiẽ-
tium vix credibile.

¶ De sancto Paphuncio.

Vidimus ꝛ aliud monaste-
rium sancti Paphũcij ho
minis dei: qui nominatissimus
in illis locis anachoritis: ꝛ vlti
mi habitator fuerat deserti in re
gionibus eracleos: splẽdide vrbis
apud thebaidam. De hoc ergo fi
delissima patrum narratione cõ
perimus: q̃ cum fuisset vite an-
gelice quodam tempore orauc-
rit ad deum vt sibi ostẽderet cui
sanctorum similis haberef. Assistens vero ange-
lus dei respõdit ei: q̃ similis esset symphoniaco
cuidam qui in vico illo cantandi arte victuz que-
reret. Tunc ille obstupefactus nouitate responsi
cum omni properatione pergens ad vicuz requi
rit hominem. Et cuz inuenisset studiosissime per
cunctabaf ab eo: quid nam sancti ꝛ religiosi ope
ris gestũ sit ei: omnesq; actus ei⁹ curiosius discu
tit. At ille respõdit ac reus erat se esse indignissi-
me vite hominẽ peccatorem: atq; ante non mul-
tum temporis ex latrone in istud quod nũc exer-
cere videf fedum artificium deuolutum. Paphũ
cius eo magis instabat requirens si quid ei forte
vel inter latrocinia pij operis fuisset admissum.
Nihil inquit mihi ꝑscius sum boni. Hoc tñ scio
q̃ cum inter latrones essem capta est aliqñ a no-
bis virgo deo cõsecrata: huius cum ceteri colle-
ge mei latrones cuperẽt eripere pudorem: obieci
me medium: ꝛ eripui eam de contaminatione la
tronum: ꝛ nocte deducens eam vsq; ad vicum do
mui sue restitui intactam. Alio quoq; tempore
inueni mulierem honeste forme in heremo oberr-
rantem. Hec cũ interrogaretur a me: cur aut quo
modo in hoc loco deuenisset respondit. Nihil me
interroges infelicissimam mulierem: nec causas
requiras: sed si ancillam placet habere abducito
quo vis. Mihi enim infelici est maritus qui de-
biti fiscalis gratia sepe suspensus ꝛ flagellat⁹ ac
penis omnibus cruciatus seruatur ĩ carcere nec
aliam ob causaz ꝓducif nisi vt tormẽta patiatur.
Tres autẽ nobis filij fuerũt qui pro eiusdez tam
debiti necessitate distracti sunt. Ego quoq; miser
rima q̃ ad similes penas inquiror de loco ad lo-
cum fugitans inedia miserijsq; confecta: per hec
nunc latitans oberro loca: triduum hoc sine cibo

tam ducēs. Ego vidi hec audiui: miseratus adduxi eam ad speluncam: ⁊ reficiens animam eius fame collapsam dedi etiā trecentos ei solidos pro quibus se ac maritum ⁊ filios nō solum seruituti: sed ⁊ suppliciis afferebat obnoxios: ⁊ reuocatam eam ad ciuitatem omnes eos data pecunia liberaui. Hoc solū scio me fecisse ī latrocinio meo. Tūc pater paphnucius. Ego inquit nihil tale feci tamē credo etiam ad te peruenisse ꝙ celebre paphnuciū nomē inter monachos habeant. Fuit eīn mihi nō mediocris studij vt vitā meā in huiusmodi excolerem disciplinis. Deus igit̄ de te mihi reuelauit: qz nihil minus apud ipsum meriti habeas ꝙ ego. Quia ergo frater vides te nō minimo loco haberi apud deum: non negligas animam tuam. At ille statim fistulas quas manu gerebat abiiciēs secutus est eū ad heremum: ⁊ artem musicam in spiritualem commutās vite mētisqꝫ armoniam: per integrum triēnium arctissime se tradidit abstinētie: in psalmis ⁊ orationibus semeipsum die noctuqꝫ exercēs: atqꝫ iter celeste animi virtutibus ingenio inter sctōꝝ angelicos choros reddidit spiritū. ¶ Postea ꝙ hūc paphnucius omni exercitij virtute ꝯsūmatū ꝑmisit ad dn̄m: ipse acrioribus semetipsum studijs ꝙ prius exercuerat agēs iterum domino supplicabat vt sibi ostenderet quis ei esset similis super terrā. Fit ergo vox ad eum dicēs. Similē te esse nosce primario vici huiꝰ: qui est in proximo. Quibus auditis paphnucius sine mora ad eū properans pulsat ad ostium domus eius. Ille vero cui moris erat suscipere hospites occurrit ei: atqꝫ introducit in domū suā lauās quoqꝫ pedes eius apposuit mēsam: egitqꝫ conuiuium: inter epulas vero percunctari paphnucius cepit ab hospite qui actus eiꝰ: qꝰ studium cuiusqꝫ operis haberet exercitia. Ille vero cum de se humilia responderet: ⁊ latere in bonis ꝙ publicari mallet: perurgebat paphnucius dicēs reuelatū sibi esse a domino ꝙ dignus esset consortijs monachorum. At ille ergo magis humiliora de seipso sentiens aiebat. Ego quidē in nullo mihi boni alicuius sum cōscius. Uerū qz verbum dei factum est ad te eum quē nihil latet celare non possum. Hec ergo que mihi in medio multoꝝ posito in vsu sunt loquar. Triginta iam completi sunt anni ꝙ ꝯtinētie consensum habere me cum coniuge mea nulliꝰ agnouit. Suscepi autem ex ea tres filios: horum eīn causa solūmodo cognita est mihi vxor: nec preter eā aliā: nec ipsa vltra iam cognita. Suscipere hospites nūꝙ cessaui: sed ita vt neminē ante me pateret aduenienti occurrere peregrino. Non dimisi vnꝙ de domo mea hospitē sine viatico: pauperē nullū despexi: sed que necessaria fuerāt ꝑbui. Si in iudicio sedi: nec filij mei ꝑsonā cōtra iustitiam accepi. Alieni laboris fructꝰ nunꝙ introierunt in domum meā. Item si vidi nūꝙ preterij donec reconciliarem dissidētes ad pacem. Nemo vnꝙ deprehēdit in culpa famulos meos: nunꝙ greges mei leserunt fruges alienas. Uolētes seminare in rure meo nūꝙ prohibui: nec vberiora mihi noualia elegi: steriliora illis dereliqꝫ. Quantum in me fuit nūꝙ permisi: vt potentior infirmū premeret. Semper studui in vita mea: vt neminem contristarem. Judicium si fuit apud me: neminem cōdemnaui: ⁊ dissidentes reuocare in cōcordiam studui. Hec interim mihi vite īstitu. deo donāte hactenus fui. ¶ Audiens autem hec beatus Paphnucius caput eius exosculans benedixit eum ⁊ dixit. Benedicat te dominus altissimus ex sion: ⁊ videas ꝙ bona sunt hierusalē omnibus diebus vite. Quia ergo bene hec ⁊ conuenienter implesti illud tibi deest quod bonorum omnium summum est: vt omittens cuncta ipsam iam sequaris dei sapiētiam ⁊ secretioris scientie inqꝫ ras thesauros: ad quos aliter non poteris peruenire: nisi abnegeꝰ teipsum: ⁊ tollas crucem tuam ⁊ sequaris christum. At ille cū audisset hec nihil moratus nec omnino aliqd in domo sua ordinās secutus est virum pergens cum ipso ad desertum. Cūqꝫ venissent ad flumen nusꝙ ad trāsmeandum reperto nauigio: Paphnucius precepit intrare se cum pedibꝰ fluuiū: cuius in illis locis profunda habebatur altitudo. Transierūt ergo pariter fluuium ita vt aqua eis vix ad latera perueniret. Ubi vero venit ad desertum: collocat hominem Paphnuciꝰ in cellula quadā: haud procul a suo monasterio posita ⁊ conuersationis spiritualis ordinem tradidit: perfectorumqꝫ studiorum exercitia docet: sciētiarum quoqꝫ secretiora ꝯcredit. Cūqꝫ eū in omnibus instruxisset semetipsum: denuo maioribꝰ exercitijs dedit: exiguos priores deputās labores quibus cōferri potuerit: his qui seculi videbant actibus occupari: hoc enim sibi dicebat. Si isti qui sunt in seculo tātū boni operis [illegible] quanto nos studere debemus plus vel amplius in abstinentie labores eos antecedere. ¶ Tempore autem aliquanto in his transacto: ⁊ ad sciētie perfectionem perducto: eum quem perfectum iam in operibus assumpserat quadam die Paphnucius sedens in cellula sua vidit animā eius inter angelorum choros assumptā dicentium. Beatus quem elegisti ⁊ assumpsisti: habitabit in tabernaculis tuis. Et cum hec audisset agnouit assumptum esse ex hoc mūdo virū. Tunc vero paphnucius persistebat in ieiunijs ⁊ orationibꝰ semetipsum ad maiora ⁊ ꝑfectiora extēdens: ⁊ rursus orabat dominū vt sibi ostenderet cui similis haberetur inter homines. Rursus ei vox diuina r̄ndit dicēs. Similis es negociatori quem videris ad te venientē: sed exurge velociter ⁊ occurre ei. Adest enim vir cui te similem indicaui. Et Paphnuciꝰ sine mora descēdens occurrit cuidam negociatori Alexādrino viginti milibꝰ solidorū merces tribus nauibꝰ deferenti ex thebaida: ⁊ quoniā erat religiosus ⁊ bonorum operum studiū gerens decem legumiuū saccos pueris suis impositos ad monasterium dei hominis deferebat ⁊ hec ei causa adeundi Paphnucium fuit. At ille continuo vt eū vidit quidagis (inquit) o preciosissima ⁊ deo digna anima. Quid tibi cū terrenis est labor: cui sors ⁊ societas cū celestibꝰ data est. Relinque hec illis qui de terra sunt ⁊ de terra cogitant: tu aūt regni dei (ad quod vocatꝰ es) negociator efficere ⁊ sequere saluatorē a quo paulopost assumendus es. At ille nihil omnino differēs ꝑcepit pueris suis: vt omnia que superessent (multa eīn iā ipse ꝑ se distribuerat) pauperibus erogarēt. Ipse vero sequens sanctum Paphnuciū ad desertum in eodem ab eo constitutus est loco ex quo ⁊ priores ad deū fuerāt assumpti: ⁊ similiter ab eo de om-

nibus instructus in exercitijs spiritualibꝰ ꝛ diuī
ne sapiētie studijs permanebat. Breui autē tēpo
re consummato: etiā hic trāslatus est ad cōgrega
tionē iustorū. Et nō multo post ipse etiā Paphū
cius in ipsis summe abstinētie exercitijs ꝛ labo-
ribus vitam posuit. Astitit enī ei angelus dñi di-
cens ad eū. Ueni iam benedicte dñe ꝛ ingredere
(q̄ tibi debent) eterna tabernacula. Ecce enī me-
cum adsunt ꝓphete q̄ te in suū suscipiant chorū.
Hoc aūt tibi prius idcirco nō reuelaui: ne forte
elatus dānū aliquod tui laboris incurreres. Et
vnā post hec in corpore adhuc positꝰ diē ducēs:
cū quidā presbyteri ad eū visitādū venissent oīa
eis que sibi dñs reuelauerat nota fecit dicens ad
eos. Nullū in hoc seculo debere despici: etiā si la
tro sit aliquis: aut in scena positꝰ: etiā si cultū ru-
ris exerceat: ꝛ cōiugio videat astrictꝰ etiā si nego
ciator dicat: ꝛ mercimonijs inseruiat tamē i om-
ni ordine humane vite sunt anime deo placētes
ꝛ habētes actus aliquos occultos q̄bus delectat
deus vnde constat: non tantū professionē vite aut
habitus speciem deo esse placitam quantum syn
ceritatem atq̄ affectionem mentis ꝛ operū pro-
bitatem. Et cum similia de singulis quibusq̄ dis
seruisset tradidit spiritum. Euidenter autē pres-
byteri qui aderant ꝛ omnes fratres viderunt eū
ab angelis suscipi: hymnum cantantibus ꝛ col-
laudantibus deum.

¶ De sancti Isidori monasterio.

Uidimus apud Thebaidā
etiam Isidori nominatissi
mū monasteriū amplissimis spa
cijs circumspectum: muroq̄ cir-
cundatū i q̄ habitātibꝰ viris lar
ga prebebantur habitacula. In-
trinsecus putei plures horti ir-
rigui oīm quoq̄ pomorū arbo-
rumq̄ paradisi ꝛ quecunq̄ neces
saria vsibus erant sufficienter:
imo ꝛ abūdanter prouisa: ob hoc
vt nulli monachorū habitantiū intrinsecus ne-
cessitas vlla fieret exeundi foras ad aliquid re-
quirendū. Senior quidā vir magnus grauisq̄: ꝛ
de primis electus ad ianuam sedēs hoc habebat
officij vt aduētātes ea lege susciperet: qua ingressi
vltra non exeant. Si ergo semel ingredi placue-
rit stat immobilis lex: sed qđ est ammirabilis: in
gressos nō tā legis necessitas: sed vite btitudo re
tinet ac ꝑfectio. Hic ergo senior in ianua sibi ipse
cōmanet: adherentē sibi habeat hospitalē cellulā
in qua aduētātes hospicio recipiat ꝛ omni huma
nitate refoueat. At ergo ꝛ nos ab eo suscepti sumꝰ
introeūdi q̄dē copia nobis nulla fuit: ab ipso au
tē didicimꝰ que institutionū btitudo gereret in-
trinsecꝰ. Duos aiebat esse solos seniores viros q̄-
bus ꝑmissa est egrediēdi ingrediēdiq̄ libertas: q̄
opera fratrū dispēsare: ꝛ q̄ necessaria sunt inferre
curarēt: ceteros xp̄o ita esse in silētio ꝛ quiete ora-
tionibus ꝛ religiosis studijs operā dātes atq̄ ani
mi virtutibꝰ pollētes: vt oēs signa faciāt: ꝛ q̄d vere
oīm mirificū signū sit nullꝰ eoꝝ egritudinē cuius-
q̄ infirmitatis incurrit: sed cū vnicuiq̄ vite finis
affuerit: omnimodis prenoscēs ꝛ indicās ceteris
fratribus suis de suo exitu atq̄ vale dicēs ad hoc
ipsum recubans spiritum letus emittit.

¶ De sancto Serapione.

Sed et in regione arsenoite.
Serapionē quēdā p̄sbyterū
vidimus multoꝝ monasterioꝝ
p̄rez sub cuiꝰ cura plura ꝛ diuersa
monasteria: q̄si decē miliū habe-
bantur monachoꝝ qui oēs ex la
boribus proprijs quos precipue
messis tēpore mercede manuū
conquerebant: partem plurimā
ad supradictum patrem cōferen
tes in vsus pauperū destinabāt.
Hoc aūt moris erat nō solū ipsis sed et omnibus
pene egypti monachis vt messis tēpore locēt ad
metendum opera sua: atq̄ ex ea mercede octoge-
nos vnusquisq̄ modios frumenti: plus minusq̄
conquirit: ꝛ horum partem plurimam pauperū
vsibus afferunt: vnde non solum regionis ipsius
egentes alantur: sed ꝛ alexādriam naues frumē-
to onuste diriguntur: vel in carcere conclusis vel
relictis peregrinis ac egentibus ꝓroganda. Neq̄
enī intra egyptum sufficiunt pauperes q̄ possint
misericordie eorum fructꝰ et largitates absume-
re. Uidimus autem in regionibus mēpheos ꝛ ba
bylonis innumeras multitudines monachoꝝ
apud quos ꝛ diuersos virtutum gratias ac morū
ornamēta perspeximus. Ibi autem tradunt esse
loca illa in quibus Joseph fertur recōdidisse fru-
menta quos ꝛ thesauros Joseph vocant. Alij ve-
ro Pyramides quas dicunt ipsas esse in q̄bus pu
tant frumenta nunc congregata.

¶ De sancto Apollonio monacho ꝛ martyre.

Tradebāt ergo seniores ho
rum fuisse quendam ꝑsecu-
tionis tempore monachū noīe
Apollonium. Qui cum vitā ma
gnificā egisset inter fratres etiā
diaconus ordinatus est. Tēpo-
re ergo persecutionis erat ei stu
diū singulos quoq̄ circuire fra-
tres: ꝛ cohortari eos ad marty-
rium. Cūq̄ fuisset etiā ipse com-
prehensus ꝛ in carcerem trusus
gentiliū plurimi tā q̄ insultaturi veniebāt ad eū:
ꝛ verbis blasphemijs ꝛ impijs ꝯturbabant. Inter
quos fuit q̄dā philemon noīe choraula famosissi
mus ꝛ omni populo amabilis. Qui cum multis eū
fatigaret iniurijs impium ꝛ scelestum ꝛ seducto-
rem vocans multorumq̄ mortaliū deceptorem:
dignumq̄ esse ab omibus odio haberi. Cūq̄ hec
ꝛ multa alia aduersū eum grauiora loqueret: ridi
dit Apollonius dicens. Misereatur tibi deus fili
ꝛ nihil tibi horum que locutꝰ es reputet ad pec-
catum. Hec cū audisset philemon corde compun-
ctus est: vimq̄ verborum eius iub humano more
in sua mente persensit: intantum vt christianum
se repēte fateretur. Et inde statī peruolat ad tri
bunal iudicis atq̄ in cōspectu iudicis totius po-
puli proclamās iniuste (inq̄t) agis o iudex viros
religiosos et deo amabiles puniens nihil enim
christiani vel male faciūt vel docent. At ille hec
audiēs primo quidem putabat vt pote loci illius
hominem ioci aliquid ꝓponere. Sed cū vidisset
hec eū serio ꝓsequentē: ꝛ cū omni constantia assi-

stentē: insanis inquit o Philemon ⁊ mēte captus es subito? At ille. Ego inquit nō insanio: sed tu iniustissimus atq; insanissimus iudex es: qui tot iustos iniuste perimis viros. Ego enī xpianus sum: quod est hominū genus optimū. ¶ Tunc ille coram populo cepit eū primo plurimis blādimētis reuocare velle in id quod eū nouerat: sed vbi immobilem vidit oīa intēdit in eū genera tormentorū. Cognito vero q ex verbis Apollonij hec ei fuerit facta ꝯmutatio: correptū etiā Apolloniū grauioribus subdidit tormētis ⁊ deceptoris in eū criminē exaggerat. Apollonius vero vtinā inquit ⁊ tu iudex ⁊ omnes qui assistunt ⁊ audiūt me: hūc meū quem dicis errorem deceptionemq; sequeremini. At ille vbi hec audiuit ⁊ ipsum ⁊ Philemonē ignibus tradi in cōspectu ppli iubet. Illi vero postq ingressi sunt flāmas beatus Apollonius cūctis audientibus clamat ad dn̄m dicēs. Nō tradas dn̄e bestijs aīas cōfitētiū tibi: sed ostende nobis dn̄e euidenter salutare tuū. Igitur vbi hoc in auditu populi ⁊ iudicis ad dn̄m locutus est Apollonius repente nubes repleta rore circūdedit viros ⁊ flāmas accēsi ignis extinxit: sup quo obstupefacti ⁊ iudex ⁊ populus vna voce oēs clamare ceperunt. Magnus ⁊ vnus est deus christianorū solus immortalis. Sed hec cū fuissent prefecto Alexādrie nūciata: semetipso truculētior reddit: ⁊ electis quibusdaz de officio crudelissimis ⁊ seuissimis nō tā hoībus q bestijs mittit: q ⁊ ipsum iudicē: q mirabilibus diuinis crediderat: ⁊ eos p quos xp̄us dei apparuerat vinctos in Alexādriā deducerēt. Igitur cū adducerent oēs pariter victi: affuit gratia dei in verbo: ⁊ cepit Apollonius eos q se vinctos deducebant fidē dei docere. Quiq; cū dn̄i misericordiam credidissent: ⁊ fidē dei tota cordiu firmitate recepissent semetipsos cū his quos exhibere venerant: vinctos offerūt iudici: ⁊ christianos se esse pariter ꝯfitent. Quos cū prefectus in fide dei ꝑtinaces ⁊ immobiles ꝓuidisset. Uniuersos pariter iubet in ꝓfundū maris demergi: ignorās impius q d ageret. Hoc enī sanctis non mors sed baptisma fuit. Sed horū corpora sine dubio dei ꝓuidētia integra illibataq; maris vnda reportauit ad littus queq; ab his q obsequij causa simul venerant suscepta ac reuocata sub vno sepulcri domicilio collocata sunt: a quibus vsq; ad presens tēpus virtutes multe ⁊ signa mirāda omnibus ꝯsummantur: sed ⁊ vota oīm atq; orationes suscipiunt ab eis ⁊ cum fructu petitionis implent quo etiaz nos dignatus est dominus adducere: ⁊ vota nostra orationesq; complere.

¶ De sancto Dyoscoro.

Uidimus ⁊ alium venerabilem patrem apud Thebaidam Dyoscorū nomine: presbyterū habētem in monasterio suo centum fere monachos: quē tempore eo quo acceditur ad sacramenta summam curam summāq; perspeximus adhibere diligentiā ne quis eoruz qui accedunt in aliquo deferret ꝯsciētie maculam intaniū vt etiā de his eos ꝯmoneret: que accidere p somnia hoībus solent: vel p fantasias mulierū apparētiū: vel etiā p naturalis humoris abundantiā. I... quidē absq; mulierū fantasijs tale aliq... ...niat nō esse peccatū. Ingenitus enim humor in corpore vbi ꝓpria repleuerit receptacula: suis necesse est vt meatibus digerat: ⁊ ideo nō trahit ad peccatū. Ubi vero visus mulierū ⁊ blandimēta carnis occurrūt in hoc iā desijs anime: ⁊ erga huiusmodi cogitatiōes atq; illecebras occupare dari ꝯfirmabat indicia. Debere ergo monachos (aiebat) oī genere a cogitatiōibus suis repellere huiusmodi simulachra indulgere eos oīno l hec blādimēta diaboli sēsus suos: alioquin nihil interesse videbit inter eos ⁊ illos q seculo viuūt. Sz laborādū est monachis vt etiā naturalē humorē p multū longiorē abstinētiā ⁊ frequē tes orationes domēt ac superēt fluxūq; eius labē: orationis ⁊ ieiunij cōmutatione ꝯstringāt. Deniq; (aiebat) ⁊ q delitijs viuunt si forte corporis sui egritudo deposcat: ab oībus q noxia esse iudicauerit medicus abstinebunt: cur non hec multo magis monachus faciat cui anime ⁊ spiritus sanitas expectenda est.

¶ De Nytrie monasterijs.

Uenimus autē ⁊ ad Nytriā famosissimū oībus Egypti monasterijs locuz qui quadraginta fere milibus abest ab Alexādria ex noīe vici adiacētis ī quo nytrū colligit: nytrie vocabulū trahēs ꝓspiciēte hoc credo iam nunc diuina ꝓuidētia: q in illis locis peccata hoīm tanq nytro sordes ablueda essēt ⁊ abolēda. In hoc igitur loco quingēta fere: aut nō multo minus cernūt vicina sibi ⁊ subuna pte posita monasteria: in quibus aliqui plures: alij pauci: nōnulli etiā singulares habitāt: ⁊ mansionibus quidē diuisi: aīo autē ac fide ⁊ charitate valde cōiuncti ⁊ inseparabiles manēt. Huic ergo cū appropinquaremus loco vbi pegrinos fratres aduētare senserūt serui dei: ꝯtinuo velut examē apud singuli quiq; ex suis cellulis ꝓruūt: atq; obuiā nobis leto cursu festina alacritate ꝯtēdūt: portātes secū q plurimi ipsorū vrceos aque ⁊ panes sm q ꝓpheta corripiēs quosdā dicit: qz non existis filij israel in obuiā cū pane ⁊ aqua. Sic deinde susceptos nos adducūt primo cū psalmis ad ecclesiā: lauūt pedes ac singuli quiq; lintheis quibus vtebātur abstergūt quasi vie laborē leuātes: re autē vera vite humane erūnas misticis traditionibus abluētes. Quid ergo nūc de humanitate eorū: quid de officijs: quid de charitate loquar cū oēs gestirent nos ad suū quisq; introducere monasteriū: ⁊ non ea solum que hospitalitati debētur expleri: sed et insuper aut de humanitate qua ipsi pollebāt docere: aut de mansuetudine atq; alijs huiusmodi bonis q apud illos velut ad hoc ipsis de seculo sequestratos: diuersa quidem gratia: vna tamē eademq; doctrina discuntur. Nusq sic vidimus florere charitatem. Nusq sic vidimus opus feruere misericordie: ⁊ studiū hospitalitatis impleri. Scripturarū vero diuinarū meditationes: intellectus atq; sciētie diuine: nusq tāta vidimus exercitia. vt singulos pene eorū oratores credas in diuina esse sapientia.

¶ De loco qui dicitur Cellia.

POst hunc vero alius est locus in deserto interiori: decem fere ab hoc milibus distans: quem locum pro multitudine dispersarum in heremo cellularum: cellia nominauerunt. Ad hunc locum hi qui prius fuerunt imbuti ⁊ secretiorem iam depositis rudimentis ducere volunt vitā secedūt. Heremus eī est vasta ⁊ cellule tāto inter se spatio directe diuidūtur vt neq in cōspectu sibi inuicem, neq in vocis auditu sint posite. Singuli per cellulas cōmanent silentium ingēs ⁊ quies magna inter eos est: die tantum sabbati ⁊ dominica in vnum ad ecclesiā conueniūt: ⁊ ibi semetipsos luce tāꝗ celo redditos vident. Si quis forte in cōuentu illo defuerit: intelligunt statim eum corporis aliqua inequalitate detentum: ⁊ ad visitandum eum non omnes simul: sed diuersitate tēporis omnes adeunt: portantes vnusquisq si quid apud se est: quod ergo possit gratum videri. Aliam vero ob causam nullus audet proximi sui obturbare silentium: nisi si quis forte qui pōt vbo instruere: ⁊ velut athletas in agone positos sermonis consolatione vngere. Multi ipsoꝝ a tribus ⁊ quatuor milib⁹ passuum ad ecclesiā conueniūt: ita longo a semetipsis spatio habitationis eoꝝ cellule dirimuntur: sed charitas in eis tanta est: ⁊ tanto inter semetipsos ⁊ circa oēs fratres ꝯstringunt affectu: vt in ammiratione ⁊ in exemplo sint omnib⁹. Unde ⁊ si quis forte voluerit habitare cum eis: vbi sciet esse perint vnusquisq cellulam suam offert.

De sancto Ammonio abbate.

VIdimus quendam apud eos venerabilem patrem Ammonium nomine: virum in quem dominus omnem plenitudinem spiritualium contulerat gratiarū. Charitatis in eo gratiam si videres: nihil tale vsq vidisse te crederes. Sed ⁊ si humilitatem considerares: longe eū in hoc dono prestantiorem ceteris fatereris. Et rursus si patiētiam: si mansuetudinem: si benignitatem in singulis eum ita precellere iudicares: vt quid cui preferri debeat ignorares. Donum vero sapientie ⁊ scientie tantum ei contulerat dominus vt nullū fere ex omnibus patrib⁹ ita penetrasse aulas totius scientie crederes: nec ita aliquem receptum esse intra cubiculum sapientie dei omnes quicūq eum viderent faterentur. Huic erant duo fratres Eusebius ⁊ Eutimius. Nam dioscorus qui maior natu in eis, fuerat ad episcopatus officiū raptus est. Hi ergo fratres erant ei non solū carne: sed ⁊ vita atq institutione ⁊ tota animi virtute germani. Qui omnes simul eos, qui in illis locis habitabāt fratres tāꝗ si nutrix foueat filios suos: ita vnumquēq instruentes consolabantur ⁊ docētes ad summam perfectionem nitebantur educere. Vidimus ergo supradictum hominē dei Ammoniū habentē monasteriū inter eos muro circūdatū: quod in illis locis ex lateribus crudis fieri facile solet amplū ⁊ omnib⁹ necessarijs instructū: in quo etiā puteū ipse foderat. Uenit autem quidam frater qui saluari apud eos volēs adijt eundē Ammoniū rogans sicubi esset cellula vacans: in qua habitari posset. Tunc ille. ego (inquit) requiram: sed donec inueniā hic esto in hoc monasterio. Ego enim iam nunc egrediar vt requiram. Et relinquens ei oīa pariter cū monasterio ipse procul ab eo loco paruissimam cellulā reperit: atq in ea cōstituit: fratriq qui nuper aduenerat: nec intelligēti ex integro cū oībus que in eo fuerāt recessit monasterio. Sꝫ ⁊ si plures fuissent qui forte venientes ad eos saluari cuperēt: supradictus vir fratribus cōgregatis oībus cum alacritate iuuātibus sub die vna monasteriū cōstruebāt. Et cū singulis quibusq expleuisset numerum monasterioꝝ: inuitabantur hi qui mansuri erant ad ecclesiā: quasi refectionis gratia: quibus nihil occupatis vnusquisq fratrū de cellulis suis preferētes que necessaria erāt singuloꝝ nouas cellulas instruebant: ita vt ex collatione charitatis nihil omnino vel vtensiliū: vel q ad victū requirunt deesset: nec tū manifesta fieret vniuscuiusq oblatio. Regressi ergo ad vesperā hi quibus fuerant cellule preparate inueniebāt posita omnia q ad vsus essent necessaria: ⁊ ita instructa habitacula vt nihil prorsus deesse prospicerent.

De sancto didimo.

VIdimus inter eos quendam ex senioribus virum bonum nomine Didimū: in quo multa erat domini gratia quā in eo etiā vultus ipse indicabat. Hic scorpiones ⁊ cerastas: idest bestias quas cornutas vocant ⁊ angues: que in illis locis ꝓ feruore solis acerrimi habent tanꝗ terre quosdam vermiculos pedibus conculcabat ⁊ ita extinguebat: vt nihil ab eis omnino pateretur.

De sancto Cronio.

VIdimus etiā alium apud eos summe antiquitatis patrem Cronium nomine: in senectute bona et perfecta etate durantem: centum namq et decē agebat etatis annos. Hic ex discipulis adhuc beati Antonij supererat: cui⁹ inter ceteras animi virtutes ⁊ humilitatis grām vidimus immensam.

De sancto Origene.

ERat autem et alius adhuc ex discipulis Antonij Origenes nomine: vir p omnia magnificus: et summe prudentie: cuius sermo et narratio de virtutibus optimi magistri hominis dei edificabat omnes audiētes: ⁊ inflammabat vehementer ita vt oculis cerni que ab eo narrabantur putares.

De sancto Euagrio.

VIdimus ibi ⁊ sapientissimū virū ac p oīa mirabilē Euagriū noīe: cui inter ceteras animi vtutes tāta ꝯcessa est grā discernendoꝝ spirituū ⁊ purgandoꝝ sicut apostolus dicit cogita

tionum vt nullus alius putaretur ex fratribꝰ ad tantum subtilium ⁊ spiritualium rerum scientiã peruenisse. Cui ꝙuis rebus ipsi ⁊ experimentis: ⁊ (quod est super omnia) per gratiam dei magnã collata fuerit intelligentiam: accidit tñ ⁊ hoc vt multo tpe instructus fuerit a beato Machario: quem famosissimũ in dei gratia signisq; ⁊ virtutibus insignem fuisse oĩbus notum est. Hic ergo Euagrius incredibilis erat abstinẽtie: super oĩa tamen monebat fratres si quis forte studium gererent vel humiliandi corporis: vel fantasias ab eo demonum propellendi: ne in bibẽda aqua largiore mensura vterentur: dicebat enim. Quia si aqua multa corpori infundatur maiores fantasias generat ⁊ largiora receptacula demonibus prebet. Sed ⁊ multa alia de abstinentia: summa cum deliberatione edocebat. Ipse autem, non solũ aqua parcissime vtebaẽ: sed ⁊ pane penitus abstinebat. Illi ꝯo q̃ ĩ illis locis morabanẽ fratres: pane solo ⁊ sale cõtenti erãt vt in illa oĩ multitudine: vix inuenires aliquẽ qui oleo saltẽ vtereẽ. Plures aũt ex eis nec iacẽtes somniũ ꝫ sedẽtes: ⁊ (vt ita dicam) in meditatione diuinorum verborum positi capiebant.

¶ Finit vita sancti Euagrij.

¶ De sancto Machario egyptio.

Narrabat autem nobis quidam ex patribꝰ q̃ ibi erant ꝙ ĩ locis illis duo Macharij q̃si duo celi luminaria refulsissent ex q̃bus vnꝰ egyptiꝰ genere: ⁊ discipulꝰ beati Antonij fuit: alius alexãdrinus. Quibus vt vocabula noĩs: ita vt ꝟtutes animi ⁊ celestiũ gratiarũ magnificẽtia concordabat. Vterq; eñ macharius abstinẽtie exercitijs ⁊ virtutibꝰ animi equaliter pollẽs: hoc solo aliꝰ ꝑcellens: ꝙ quasi hereditatẽ gratiarũ ⁊ virtutũ beati Antonij possidebat. Hunc deniq; ferunt: aliqñ cũ homicidiũ in locis vicinis fuisset admissum: ⁊ innocẽti cuidam impingereẽ crimen admissum cõfugisse ad eius cellulam is qui calumniam patiebatur: affuisse etiam eos qui perurgebant allegantes ⁊ dicẽtes periclitari seipsos: nisi cõprehẽsũ legibus traderẽt homicidam. ¶ Is vero cui crimen impingebatur cum sacramentis affirmabat cõscium se non esse sanguinis illius. Et cum diu ab vtraq; pte certamẽ habereẽ: iterrogabat sanctus Machariꝰ vbi sepultus esset qui dicebatur occisus. Cũ designasset locũ cũ omnibus qui ad perurgẽdum hominem venerãt pergit ad sepulchrum atq; ibi fixis genibus inuocato christi nomine ait ad eos qui assistebãt. Nunc dñs ostẽdat si vere reus est hic: qui perurgeẽ a vobis. Et eleuata voce ex noĩe clamabat defunctum. Cũq; eo vocatus de sepulchro respõdisset ait ad eũ. Per fidem xp̃i te obtestor: vt dicas si ab hoc hoĩe q̃ calumniã patiẽ occisus es? Tunc ille de sepulchro clara voce rñdit dicẽs. Nõ se ab eo esse iterfectũ. Et cũ obstupefacti oẽs decidissent in terrã ac pedibus eius aduolutereñẽ rogare ceperũt vt interrogaret eũ a quo eẽt occisus. Tũc ille hoc (inq̃t) non interrogabo. Sufficit enim mihi vt innocẽs liberetur: non est autem meũ vt reus prodatur.

¶ Aliud quoq; eius genus miraculi ferebaẽ. Cuiusdã e vicino oppido patrisfamilias virgo filia per fantasias magicas videbaẽ hoĩbus ĩ equinũ animal versa vt putaretur equa esse ⁊ nõ puella. Hãc adduxerunt ad eum. Tunc ille percunctaẽ. Quid sibi vellent. Aiunt parẽtes eius. Equa hec quam vidẽt oculi tui puella virgo ⁊ filia nr̃a fuit ꝫ hoĩes pessimi magicis artibꝰ in aĩal hoc qđ vides eam verterunt. Rogamus ergo vt ores dñm ⁊ cõmutes eam in id qđ fuit. At ille ait. Ego hãc quam ostenditis mihi puellam video nihil in se pecudis habentẽ. Hoc aũt qđ dicitis nõ est in eiꝰ corpore: sed in oculis intuentium. Fantasie enĩ demonũ sunt iste: non veritas rerum. Et cum introduxisset eam cũ parẽtibus suis intra cellulã: fixis genibus orare xp̃m cepit: simulq; ⁊ parentes hortabatur secũ dño supplicare: ⁊ post hec perũgentes eam oleo in nomine dñi: omni fallacia vi sua expulsa virginẽ videri oĩbus vt etiam sibi videbatur efficit. ¶ Alia quoq; iunior puella ad eũ deducta est cuius obscena corpis ita omni ex parte computruerunt: vt consumptis carnibꝰ interiora quoq; ⁊ secreta nature nudareñẽ: ac ꝟmiũ ebulliret inde innumera multitudo: ita vt nec accedere quidẽ quisq; ad eã posset pre fetoris horrore. Hec cum allata a parentibus ⁊ proiecta fuisset ante fores eius miserans virginis cruciatus equo animo ĩquit esto filia: hec tibi ad salutẽ dominus nõ ad interitum dedit vnde prouidẽdum est magis vt sanitas tua nullum tibi periculũ cõferat. Et cum institisset orationibus per septẽ cõtinuos dies: ⁊ oleum benedicẽs in nomine domini perungeret membra eius: ita eam sanã reddidit vt muliebris in ea nature nulla forma: nulla species appareret: sed esset ei inter viros conuersatio absq; feminee suspitionis obstaculo. ¶ Aiebãt ꝑterea ⁊ aliqñ venisse ad eum hereticũ quẽdam hieracytam quod genus hereseos inueniẽ apud egyptum. Hic cum per multam loquẽdi artem plurimos fratrũ qui habitabant in heremo conturbaret ausus esset iam coram ipso fidei sue asserere prauitatẽ. Cui cũ resisteret senior ⁊ contradiceret: ille verba simplicia argumẽtis callidis eludebat. Sed cũ videret sanctus fidẽ fratrũ periclitari q̃d opus est (inquit) nos verbis cõtẽdere ad superuersionẽ audientium. Eamus ad sepulchra fratrũ: qui nos precesserunt in domino: ⁊ cui nostrum ꝯcesserit dominꝰ suscitare mortuum de sepulchro sciant omnes q̃ illiꝰ fides ꝓbatur a deo. Sermo hic omnibus qui aderãt fratribus placuit. Processerũt ad sepulchra hortaẽ Machariꝰ hieracytam: vt euocaret mortuum in nomine domini. At ille. Tu inquit qui proposuisti prior reuoca. Et machariꝰ prosternẽs se in oratione ante dominum vbi sufficiẽter orauit eleuatis sursum oculis suis ait ad deũ. Tu (inquit) domine quis ex duobus nobis rectam fidẽ teneat ostẽde eleuato mortuo hoc. Et cum hec dixisset: fratris cuiusdã nomẽ qui nuper ĩ fuerat sepultus euocauit: cui ille cum de tumulo respondisset: accedentes fratres continuo que superposita erãt auferũt: ⁊ eductum eũ de sepulchro resolutis fasciolis quibꝰ ꝯstrictus erat exhibuerũt viuentẽ. Hieracyta ꝟo vbi hec vidit obstupefactꝰ in fugam

...:quem fratres quoq; omnes insequētes:
extra terminos terre illi⁹ exturbauerūt. Multa
etiam alia ferebant de eo que nimis prolixa sunt
ad scribenduz:sed ex his paucis etiā cetera eius
opera noscuntur.

¶ De virtutibus alterius Macharij
videlicet Alexandrini.

Alius vero sanctus Macha
rius magnificas etiaz ipse
virtutes consūmauit:de qbus ⁊
alij nonnulla scripserūt:que suf-
ficere possunt ad virtutis ei⁹ ma
gnitudinem contuendaz:⁊ ideo
nos ea compendio preterimus.
Ferebant tamen eum amatorez
fuisse heremi super omnes cete-
ros:ita vt etiam vltima ⁊ incessi
bilia deserti perscrutatus sit lo-
ca vsq; quo inueniret (vt ferebatur) locum quen-
dam in vltimis heremi constitutuz:⁊ diuersis ac
pomiferis arboribus consitum:⁊ omnib⁹ bonis
repletum vbi etiam duos fratres inuenisse fereba
tur:quos cum rogaret vt paterētur a se deduci il
luc monachos:vt ibi habitarēt:qm̄ quidā locus
⁊ amenus esset ⁊ abundās in omnib⁹ necessarijs:
Respōderūt. Non posse adhuc illuc plures addu
ci:ne forte venientes per heremū a demonibus
deciperentur. Multos enim dicebant esse demo
nes in deserto ac monstra:quorū molestias ⁊ cal
liditates ferre multitudo insueta nō posset. Re-
gressus tū ad fratres cū indicasset de oportunita-
te loci multoꝝ inflāmati sunt animi vt pgeret il-
luc cū eo. Sȝ vbi patres reliq̄ senserūt a ios iuue-
nū ꝯcitatos:restiterūt eos salubriori ꝯsilio dicen
tes. ¶ Locus ille si vere vt iactat a Jamne:⁊ mā-
bre ꝯstitus est:nō aliud de eo credēdum est nisi q̄
diaboli opere ad deceptionē nostrā pparatus sit.
Si enī vere vt phibēt deliciosus est ⁊ abūdās:qd
sperabim⁹ in futuro seculo:si hic delicijs fruimur.
Et hec atq; alia hmōi dicētes iuuenū feruentes
animos represserūt. Locus autem in quo habita
bat ipse sanctus Macharius Scithiuz appellat.
Est autē in heremo vastissima positus diei ⁊ no-
ctis iter habēs de nytrie monasterijs:⁊ illuc nul
la semita:neq; terrenis aliqbus colligit vel mon
stratur indicijs:sed ⁊ stellarum signis ⁊ cursib⁹ p
gitur. Aqua raro inuenitur ⁊ sicubi inuenta fue-
rit:odoris qdē dirissimi est ⁊ quasi bituminea:sȝ
saporis innoxij. Sunt ergo ibi viri valde perfecti
nec enī patit tam terribilis locus:nisi perfecti ꝓ
positi habitatores:summeq; abstinētie:charitatē
tamē inter se ⁊ erga oēs (si q̄ forte ad eos accesse-
rint) summū studiū gerunt. ¶ Fertur deniq; cuz
sancto Machario vuaz quis aliq̄n detulisset:ille
qui s̄m charitatem nō que sua sunt:sed q̄ alteri⁹
cogitaret ad aliū fratrē detulit eā (qui quasi infir
mior videbat) iubet. Tunc ille gratias egit deo
ꝓ fratris officio:sȝ ⁊ ipse nihilominus plus de ꝓ
ximo q̄ de semetipso cogitās ad aliū pertulit:et
ille iterū ad aliū. Et sic eū p oēs cellulas q̄ lōge a
semetipsis per heremū disperse erāt vua circula-
ta esset:ignorātib⁹ eis quis eā primo misisset ad
vltimū ipsi deferꝰ:qui eā miserat. Gratulatus est
ergo sanctus Macharius q̄ tantā videret in fra-
tribus cōtinētiam:tantāq; charitatē ad actiora
semetipsum spiritalis vite extendit exercitia. Ad
fidē nāq; cōfirmādā nobis affirmatū de eo est ab
his qui ex ore eius audierāt:q̄ quodā tēpore no-
ctis demon ad ostiū cellule eius pulsauit dicēs.
Surge abbas Machari:⁊ eamus ad collectā:vbi
fratres ad vigilias congregant. Sed ille q̄ gratia
dei repletus falli nō poterat itellexit diaboli eē
fallaciā:⁊ ait. O mēdax ⁊ veritatis inimice. Quid
enī tibi cōsortij:qd societatis est cū collecta ⁊ con
gregatione sanctoꝝ? At ille. Latet ergo te inquit
o Machari q̄ sine nobis nulla collecta agit nulla
q; cōgregatio monachoꝝ. Veni deniq;:⁊ videbis
opera nostra. Tunc ille. Imperet inquit tibi dn̄s
demon immunde. Et conuersus ad orationē:pe-
tijt a domino:vt sibi ostenderet si hoc verū eēt:qd
gloriatus est demon. Abijt ergo ad collectā:vbi a
fratribus vigilie celebrabant:⁊ iterū in oratione
dominum deprecatur:vt sibi veritatē verbi hui⁹
ostendat. Et ecce vidit p totā ecclesiā quasi paruu
los quosdam pueros ethyopes tetros discurrere
huc atq; illuc:⁊ velut volitādo deferri. Mos autē
est mihi sedentibus cūctis:ab vno dici psalmū ce
teris vel audiētibus vel respondētibus. Discurrē
tes ergo illi ethyopes pueri:singulis qbusq; sedē
tibus alludebāt:⁊ sic vbi duob⁹ digitulis oculos
cōpressissent statī dormitabat. Si cui vo in os
immersissent digitū:oscitare eū faciebāt. Vbi vo
post psalmū ad orādum ꝓcessissent fratres pcur-
rebāt nihilominus singulos:⁊ ante aliū iacētem
in oratione quasi mulieꝝ specie ferebant an̄ aliū
quasi edificātes:aut portātes aliquid:aut diuer-
sa queq; agētes apparebāt. Et quecūq; demones
quasi ludēdo formassent hec orātes illis i corde
sui cogitatione versabāt. A nōnullis tū vbi aliqd
hoꝝ agere cepissent:quasi vi quadā repulsi pcipi
tes deijciebant:ita vt nec stare quidē prorsus:aut
trāsire iuxta eos auderēt alijs vero etiā infirmis
fratrib⁹ supra ceruices ⁊ dorsa ludebāt qr̄ nō erāt
i sua oratiōe intēti. Hec cū vidisset sctūs Macha
rius igemuit grauiter:⁊ lachrymas pfundēs ad
dn̄m:respice (ait) dn̄e ⁊ ne sileas:neq; mitigeris
de⁹. Exurge vt dissipant inimici tui:⁊ vt fugiāt a
facie tua qm̄ aīa nostra repletur illusionib⁹. Post
orōnē tū examinādē veritatis grā seorsum euoca
tis singulis qbusq; fratrib⁹:ante quoꝝ faciē vide-
rat demones diuerso habitu:⁊ varijs imaginib⁹
ludētes:requirit ab eis si in orōne vl' edificādi co
gitatiōes habuerint:vel iter agēdi:vel alia diuer-
sa:q̄ vnicuiq; imaginata p demones viderat ⁊ sin
guli eoꝝ ita ꝯfitebant in corde suo fuisse vt ille ar
guebat:⁊ tunc intellectū est:q̄ oēs vane ⁊ supflue
cogitatiōes quas vel psalmoꝝ vel orōnū tpe vnus
quisq; cōceperit ex illusiōe demonū fiunt:ab his
autē q̄ omni custodia seruāt cor suū tetri repellū-
tur ethyopes. Deo enī coniuncta mens vt in tpe
precipue tempore orationis intēta:nihil alienū
nihil superfluuz recipit. Aliud quoq; multo terri
bilius addebat qd vidisset eo tempore quo fra-
tres accedebāt ad sacramēta. Vbi porrexissent ad
suscipiendū palmas in nōnulloꝝ manib⁹ preue-
niētes ethyopes carbones deponere:corpus autē
qd tradi manib⁹ sacerdotis redire videbatur ad
altare:alijs vero quos melioꝝ merita iuuabāt:ex
tendentibus manus ad altare longe recedere de
mones ⁊ cū ingenti metu effugere:angelū enī dn̄i

assistere videbat altari q̄ cū sacerdotis manu/suā quoq̄ manū in sacramentorū distributione exponeret. Et ex hoc etiā ꝑmansit ei a deo gratia ista: vt in vigilijs fratrū psalmorū ⁊ orationis tēpore: si quis aliud aliquid scd̄m illusionem demonum in corde cogitasset: agnosceret: ⁊ accidētiū ad altare vel indignitates: vel merita eum nō laterēt. Quodam autē tempore ambo Macharij hoīes dei cū fratris cuiusdā vidēdi gratia iter agerēt ascenderunt nauigiū quo fluuiꝰ trāsiri solet. In quo nauigio erāt simul q̄dam tribuni diuites hoīes ꝓponētes equos plurimos ac pueros: ⁊ multa secū ministeria habētes. Horū vnus cum videret in vltima nauigij parte vilibus indumētis atq̄ ad oīa expeditos iacere mōachos ait ad eos. Beati estis vos q̄ huic seculo illuditis nec q̄cq̄ ex eo inq̄ritis nisi indumētū vilissimū parcissimū victū. Tūc vnus de Macharijs respōdit ad eū. Uere quidem vt dicis q̄ deū sequimꝰ: illudimꝰ mūdo: sz miseremur vestri: q̄ vobis ecōtrario mūdꝰ illudit. Tūc ille cōpūctus sup hunc sermonē: statim vt ꝑuenit ad domū suā: derelictis oībus vel distractis q̄ habebat: et pauperibus datis ipse deū sequi cepit ⁊ ad monachorū exercitia ꝑperauit. Sz ⁊ multa (vt diximꝰ) alia de operibus sctī Macharij Alexādrini mirabilia ferunt: ex q̄bus nōnulla in .xj. libro ecclesiastice hystorie inserta: qui requiret inueniet.

¶ De sctō Ammone primo nytrie monacho.

Nitrium sane habitationis monasteriorū que sunt in nytria sumptum tradebant ab Ammone quodam cuius animam (cum exisset de corpore) vidit ferri ad celū sctūs Antonius sicut refert scriptura illa que vitā describit beati Antonij. Hic igit̄ Ammō locupletibꝰ ⁊ ꝑnobilis parētibꝰ natus est a q̄bꝰ inuitus ad nuptias cogebat̄. Et cū vim parētū nō posset effugere/accepta ꝟgine cū intra nuptiales talamos cōuenissent: ⁊ data eis essent cubiculi secreta silētia: alloq̄ puellā de pudicitia ⁊ cōseruāda virginitate cepit ⁊ hortari dicēs. Quia corruptio sine dubio inueniet corruptionē: incorruptio ꝟo incorruptionē sperat. Multo meliꝰ est si vterq̄ nostrū in ꝟginitate ꝑduret q̄ vt alter corrūpat̄ ex altero. Acquiescit virgo silētio tegit̄ incorruptionis thesaurus. Cūq̄ plurimo tēpore soliꝰ dei cōtēti testimonio deo magis essent q̄ carni ⁊ sanguini cōiūcti: post obitū parētū: ille q̄dē ad hūc vicini deserti secedit locū: virgo vero intra domum residens in breui ⁊ ipsa multitudinē virginum ⁊ ille multitudinem monachorū congregabat. Cūq̄ secretius resideret in heremo adolescens quidā qui morsu canis rabidi in rabiē versus est: multis vinctus cathenis ad eum deducit̄ prosequentibus eū parentibus suis: ⁊ rogantibꝰ pro eo. At ille quid (inq̄t) mihi molesti estis o homines? Supra merita mea est qd̄ expetitis: sz tamē hoc vobis indicare possū: q̄ in manibꝰ vestris est eiꝰ sanitas. Reddite vidue bouē suū quē furati estis: et sanus reddetur vobis filius vester. At illi extimuerūt quidē valde: q̄ ea que ī secreto gesta sunt nō latuerūt hominē dei. Gauisi sūt tamē q̄ hāc eis viā salutis ostendit: ⁊ sine mora vt reddiderūt direptā: orāte hoīe dei etiā iuueni sanitas rediit. Alio quoq̄ tempore cū venissent ad eū quidā probare volens animos ipsorū dicit doliū sibi eē necessariū: vbi aquā pro aduenientibus cōgregaret. Et cū polliciti fuissent allaturos se vnꝰ ex ipsis graue sibi duxit: dicēs ꝑiclitare posse camelū suū si ei tā graue onus imponeret. Et ait ad alterū. Tu si vis aut potes defer: ego camelo meo parcā ne moriat̄. Tūc alter ait. Mihi inquit vt ipsi nosti camelus non est: sed asinus. Nunq̄d qd̄ camelꝰ portare nō pōt: valet asinus portare? At ille facito inquit qd̄ vis tu videbis. Ego enim non interimā camelū meū. Tunc ille ego inquit impono asino meo pōdus: qd̄ tu camelo tuo onerosū dicis: ⁊ merito homini dei satisfaciā qd̄ impossibile est esse possibile. Et ita impositū doliū asino suo ꝑuenit vsq̄ ad monasteriū hominis dei: ⁊ ita vt nec sentiret asinꝰ se aliq̄d oneris portare. Quē vt vidit Ammon: bene fecisti inq̄t in asino deferēs dolium: college enī tui camelus mortuꝰ est. Et regressus inuenit ita gestum vt predixerat famulus dei. Sed ⁊ multa alia ꝑ eū signa dominꝰ ostendit. Nam ⁊ fluuiū nylū cū transire vellet: et exuere se erubesceret ꝟtute dei subito ī alterā ripam translatus dicitur. Beatus autē Antonius in summa ammiratione vite huius iustitiā: atq̄ animi eius virtutes habuisse memoratur.

¶ De sancto pyamone.

Non autem mihi videtur dignum etiam eius heremi habitatores q̄ parthenio mari adiacet ⁊ vicina ē oppido quod dyolcho dicitur silentio preterire. In quo vidimus quēdam presbyterum admirabilē nomine Pyamonē totius hūilitatis ⁊ benignitatis virū habētē etiā reuelationū grām. Deniq̄ cū quodā tp̄e dn̄o sacrificia offerret: vidit āgelū dei stātē iuxta altare: ⁊ vniuscuiusq̄ monachorū accedētiū ad altare: scribētē nomina ī libro quē tenebat in manibꝰ quorūdā tamē nomina nō scribentē. Cumq̄ diligēter obseruasset senior: q̄ essent quorū nomina nō scripsisset postea q̄ sunt cōpleta mysteria: ⁊ vnūquēq̄ eorū seorsū vocans perscrutat̄: q̄d eis in occulto peccati fuisset admissū: ⁊ inuenit ex confessione eorum vnūquēq̄ mortalis peccati obnoxiū. Tūc hortatus est eos agere penitentiā: ⁊ semetipsum cū eis ante dominū prosternens die ac nocte tanq̄ ipse in eorū pctīs esset obnoxius flebat: ⁊ tandiu permāsit cum eis in luctu ⁊ lachrymis ⁊ penitentia: donec iterū videret eundem angelum stantem ⁊ scribentem accedētium nomina. Et postea q̄ omnium scripsit: tunc etiā illos ex nominibꝰ euocantē atq̄ ad recōciliationē altaris inuitantē. Et vbi hec senior vidit: intellexit eorum susceptam esse penitentiā: ⁊ sic eos altari tota cū gratulatione restituit. Hunc etiā quodā tempore ferebant a demonibꝰ ita verberatum: vt stare aut moueri omnino de loco nō posset. Et cum dies adesset dominica: ⁊ res posceret offerri sacrificium iussit se fratrū manibus ad altare portari. Ubi cum in oratiōe iacuisset astantem continuo vidit angelum domini qui stare solebat altari: ⁊ porrigentē sibi manum atq̄ eleuātem se de terra: ⁊ statim dolor omnis ita ab eo discessit: vt solito sanior redderetur.

De sancto Joanne.

ERat in ipis locis vir sctūs ac toti⁹ grē dono repletus Joānes noīe in q̄ tāta erat cōsolatiōis grā: vt quacūq3 mesticia: q̄cūq3 tedio oppressa fuisset aīa paucis eius sermonib⁹ alacritate ⁊ leticia repleret᷑. Sed ⁊ sanitatū grā plurima ei a deo donata est. In aliis quoq3 q̄ plurimis locis egyptii: sparsim vidimus sctōs dei virtutes multas ⁊ mirabilia faciētes ⁊ grā dei plenos: s3 paucos ex multis memorauim⁹. De oīb⁹ em̄ explicare supra vires nr̄as est. Nā de his q̄ ī superiore thebaida .i. circa siem syenē habitare dicūt᷑: auditu solo cōperimus: q̄ his pene oībus quos vidimus: celsiores ⁊ magnificētiores habebantur. Accedere ad ipsos ꝑ itineris periculo nequiuimus: q2 quāuis oīa illarum partiū loca latronibus incursentur: illa tn̄ que vltra ciuitatē syco sunt etia3 barbaros patiūtur. Et ideo null⁹ nobis ad eos accessus fuit: q2 reuera nec eos quos superius memorauimus: absq3 periculo vidimus.

De periculis itineris ad heremos.

SEpties nāq3 in hoc itinere periclitati sum⁹ in octauo autē sicut scriptū est: non obtinuit nos malū: deo nos in oīb⁹ ꝓtegēte. Deniq3 semel ꝑ q̄nq3 dies ac noctes incedētes ꝑ heremū: siti ac lassitudine periclitati sum⁹. Alio q3 tēpore incurrim⁹ loca ī q̄b⁹ est cōuallis q̄dā humorē ex semetipsa gignens salsum: quē cōtinuo calor solis velut hyemalē pruinā ingelat: ita in salē stringit: ⁊ tāq̄ sudes acutas ex ipso sale efficit: atq3 ita oīa illa exasperāt loca: vt nō solū nudos pedes vt habebam⁹ nos: s3 ⁊ calciamētis munitos terebret ac secet. In his ergo inuēte magno cū ꝑiculo vix euasim⁹. Tertio cū nihilomin⁹ ꝑ heremu3 ꝑgerem⁹: incurrim⁹ vallem quādā humorē ex semetipsa similr̄ gignētē s3 infra semetipsam eū seruantē cuius solū lapsū ⁊ ferū dū scenosū reꝑierā trāsire cupientes vsq3 ad latera descēdim⁹. Cūq3 pene ibidē in eadē mergeremur exclamātes ad dn̄m vocē psalmi ꝓtulimus dicentes: Saluum me fac deus qm̄ intrauerunt aque vsq3 ad aīam meam. Infixus su3 in limo ꝓfundi: ⁊ non est substantia. Quartum pertulimus in aquis quibusdam que ex inundatione fluminis nyli remāserāt: in q̄bus triduo cōtinuo afflicti vix euadere potuimus. Quintum periculū fuit nobis a latronibus cum secus mare iter perageremus: qui per decem milia passuum insequentes nos ⁊ quos perimere ferro non potuerant pene exanimes reddiderūt ꝑ fugā. Sextū discrimē nobis in ipso flumine nylo fuit: in quo nauigantes pene submersi sumus. Septimū in stagno qd̄ mareothe vocabulo appellatur vento seuiēte in insulam quādam eiecti sumus hyeme grauissima sup nos ⁊ tempestate fluente. Erat em̄ temp⁹ quo epyphaniorum dies celebrant᷑. Octauum aūt fuit: q̄ cū ad nytrie monasteria venirem⁹: locū quendam incidimus in quo restuātes nyli aqua residēs velut stagnū quoddā effecerat ī quo multe bestie: p̄cipue cocodrilli plurimi erāt. Qui cum ad tēpēriē solis extissent: resoluti circa ora stagni iacebāt: ita vt ignorantib⁹ nobis mortui viderētur. Et cum accederemus ad videndū mirandūq3 magnitudinem bestiaꝝ: quas exanimes putabamus: continuo vt sonum pedum senserunt excitate: irruere ⁊ insectari nos vehementer ceperunt. Nos aūt magno cū clamore ⁊ metu nomē christi inuocauimus: cuius misericordia affuit: ⁊ bestie q̄ cōtra nos insurrexerunt: quasi ab angelo repellerete: in stagnū ꝓtinus proiecte sunt. Nos autem cursu cōcito ad monasteria festinauimus gratias agētes deo nostro qui nos de tātis periculis liberauit: ⁊ tāta nobis ostēdit mirabilia. Ipsi gloria ⁊ honor ⁊ ptās ⁊ imperiū: in secula seculorū. Amē.

Finit vita ⁊ cōuersatio sanctoꝝ patrū egyptiorū: ⁊ q̄ in scithia ⁊ thebaida morabant᷑: quemadmodū bt̄us Hieronym⁹ mlto labore cōperit ⁊ relata a fide dignis audiuit. Et diligēter cōscripsit.

Incipiūt gesta sanctoꝝ patrum egyptiorū scithie ⁊ thebaide: q̄ btūs Hieronymus autētice cōscripta reperit: ⁊ greco fideliter in latinū trāstulit: imo etiā ab aliis translata in vnum collegit.

Prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam sancti Pauli primi heremite.

INter multos sepe dubitatū est: a q̄ potissimū monachoꝝ herem⁹ habitari cepta sit. Quidā em̄ alti⁹ repetentes a beato Helya ⁊ Joanne principalia sumpsisse dixerūt q̄rū ⁊ Helias plures nobis videt᷑ fuisse q̄ monachus ⁊ Joannes añ ꝓphetare cepisse q̄ natus esset. Alii autem in quam etia3 opinionē vulgus omne consentit: asserunt Antonium huius propositi caput: qd̄ ex parte verum est. Nō em̄ tā ip̄e ante oēs fuit q̄ ab eo oīm inītata sunt studia. Amathas vero ⁊ macharius discipuli Antonii: e quibus superior corpus magistri sepeliuit: etiam nūc affirmāt Paulū quendā thebeū principē rei istius fuisse: sed non nois quam opinionē nos quoq3 ꝓbamus. Nōnulli ⁊ hec ⁊ alia ꝓut volūtas tulit: iactitāt sub terraneo specu crinitū calcaneo tenus hoīem ⁊ multa alia ꝓsequi ociosum est incredibilia fingentes: quorū q2 impudēs mendaciū fuit repetienda q̄dem eorū īsa videt᷑. Igit᷑ q2 de Antonio tā greco q̄ romano stylo diligēter memorie traditū est: pauca de Pauli primi heremite p̄ncipio: ⁊ fine scribere disposui magis q2 res omissa erat: q̄ fret⁹ ingenio. Quō aūt in media etatē vixerit: aut quas sathane pertulerit insidias nulli hoīm compertum habetur.

Incipit vita sancti Pauli primi heremite.

SVb decio ⁊ valeriano persecutoribus: quo tēpore Cornelius Rome Cyprian⁹ carthagine felici cruore dānati sūt multas apud egyptū ⁊ thebaidā ecclesias tempestas seua populata est. Voti tunc christianis erat ꝓ chr̄i nomine gladio percuti. Verū hostis callidus tarda ad mortem supplicia cōquirens animas q̄rebat iugulare nō corpora. Et vt

ipse qui ab eo passus est. Cyprianꝰ ait volētibus mori nō pmittebat occidi. Cuiꝰ vt crudelitas notior fiat duo memorie causa exempla subijcimus. Perseuerātem in fide martyrē: ⁊ inter eculeū flāmasq; victorem iussit melle perungi ⁊ sub ardentissimo sole ligatis post tergum manibus reponi: scʒ vt muscarū aculeis cederet: q̄ ignitas sartaginꝭ ante superasset. Alium iuuenili etate florentem in amenissimos hortulos pcepit adduci ibiq; inter candentia lilia ⁊ rubentes rosas cum leni murmure iuxta serperet riuulus: ⁊ molli sibilo arborꝫ folia ventus stringeret: sup stratū plumis lectulum resupinari iussit: ⁊ ne se inde posset excutere blandis sertorꝫ nexibus irretitum relinq̄. Quo cum recedentibus cunctis meretrix speciosa venisset: cepit delicatis stringere colla complexibus ⁊ quod dicto quoq; scelus est manibꝰ attractare virilia vt corpore in libidinē cōcitato se victrix impudica superiaceret. Quid ageret miles christi aut quo se cōferret nesciebat quē tormēta nō vincerāt ne superaret abhominata voluptas. Tandē celitꝰ inspiratꝰ: pcisam morditꝰ linguā in osculātis se faciē expuit: ac sic libidinis sensuʒ succidens doloris magnitudo preripuit. ¶ Per idem ergo tp̄s quo talia gerebant̄ apud inferiorē thebaidam cum sorore iā viro tradita post mortem amborum parētum in hereditate locupleti. Paulus relictus est annorū circiter sedecim: literis taʒ grecis q̄ʒ egyptiacis apprime eruditus: mansueti animi deū valde amās. Sed dum persecutionis detonaret pcella: in villā remotioreʒ ⁊ secretiorē recessit. Ueꝝ q̄d pectora humana nō cogis auri sacra fames? Sororis maritꝰ cepit pdere velle quem celare debuerat. Nō illū vt assolet vxoris lachrymę: nō cōmunio sanguinis: non spectans cuncta ex alto deus a scelere suo reuocat. Aderat: instabat: crudelitate quasi pietate vtebatur. Qḋ vbi prudētissimus adolescēs intellexit: ad montium secreta cōfugiens: dum psecutiōis finemꝰ pstolaretur: necessitatem in voluntatē vertit: ac si paulatim pgrediens: rursumq; itidē subsistens: atq; idem sepius faciens reperit saxosum montē: ad cuius radices haud grandis spelunca lapide claudebat̄. Quo remoto vt est cupiditas hoīm auidius occulta cognoscere animaduertit intus nō grande vestibulū. Qḋ apto desup celo: patulis diffusa ramis: vetus palma pterxerat: fontem lucidissimum ostēdens: tantūmodo foras eadem continuo que genuerat terra sorbebat. Erāt preterea per extensum montem non pauca habitacula: ⁊ in quibus scabre iā incudes ⁊ mallei (q̄bus pecunia furtiua signabatur) videbant̄. Hūc locum egyptiorum litere ferunt furtiuam monete officinam fuisse: ea tempestate qua cleopatre iunctus Antonius est. Igitur adamato ⁊ quasi a deo sibi oblato habitaculo: oēm ibidem in orationibus ⁊ solitudine duxit etatem: cibū ⁊ vestimentum palma prebebat. Quod ne cuiq̄ʒ impossibile videatur. Iesum testator ⁊ sanctos angelos eiꝰ in ea parte heremi: que iuxta syriā in sarracenis iungitur: ⁊ vidisse me monachos ⁊ videre e q̄bus vnus triginta iam pannos clausus: ordeaceū panē mādNucabat: ⁊ luculentā aquaʒ bibebat. Alter in cysterna veteri quā gētili sermone syri gubba: alū gypti vocant: quinq; caricis p singulos dies sustentabatur. Hec incredibilia vidētur his qui non crediderint oīa possibilia esse credentibus. Sed vt ad id redeam vnde digressus sum: cū iam centesimo tertiodecimo etatis sue anno beatus Paulus celestē vitā in terris ageret: ⁊ nonagenariꝰ in alia solitudine moraretur. Antoniꝰ vt ipse asserere solebat hec in mētē eius cogitatio incidit nullū vltra se meliorē monachoꝝ in heremo cōcidisse. At illi p noctem q̄escēti reuelatum est esse aliū interius multo se meliorē ad quē vidēdū deberet pperare. Ilico erūpēte luce venerabilis senex infirmos artus baculo regēte sustētās cepit ire velle q̄ nesciebat. Et iā media dies coquēte desuper sole feruebat nec tñ a cepto itinere deducebatur dicens. Credo in deū meū: q̄ seruū suū quē mihi pmisit ostēdet nec plura his interea ꝯspicat̄ hoīem equo mixtū: cui opinio poetaꝝ cētauri vocabulū indidit. Quo viso salutaris impssiōe signi armat frōtē. Et ex tiro (inq̄t) qua nā in parte dei seruꝰ hic habitat. At ille barbarū nescio quid infrendēs ⁊ frangēs potius verba quā ploquens: inter horrentia ora satis blādū q̄siuit alloquiuʒ ⁊ cum dextre manus ptentione cupitum indicat iter: ac si p patentes campos volitando trāsmittens se in fugam: ex oculis mirātis euanuit. Ueꝝ hoc vtrum diabolus ad terrendū eū simulauerit an vt solet heremus monstruosoꝝ ferax aīalium: istam quoq; gignat bestiam incertum habemus. ¶ Stupēs itaq; Antonius ⁊ de eo quod viderat secum voluēs: vlterius progrediebatur. Nec mora inter saxosum cōuallem aut grādem homūculum videt: aduncis naribus frōte cornibus asperata: cuius extrema pars corporis: in caprarū pedes desinebat. Ad hoc spectaculum Antoniꝰ scutum fidei ⁊ loricam spei bonus preliator arripuit nihilominus memoratum animal palmarū fructus eidem ad viaticum quasi pacis obsides offerebat. Quo cognito: gradum pressit Antonius ⁊ quisnam esset interrogans hoc ab eo responsum accepit. Mortalis ego suʒ ⁊ vnus ex accolis heremi: quos vario delusa errore gētilitas faunos et satyros ⁊ incubos colit: legatione fungor gregis mei. Precamur vt p nobis communem dominū deprecceris: quem p salute mūdi olim venisse cognouimus: nā in vniuersam terram exiuit sonus eius. Talia eo loquēte: longeuus viator vbertim lachrymis faciem rigabat: quas magnitudo leticie indices cordis effuderat. Gaudebat q̄ppe de xp̄i gloria: ⁊ de interitu sathane: simulq; ammirās q̄ eius posset intelligere sermonē: ⁊ baculo humuʒ pcutiens: aiebat. Ueh tibi alexādria: que pro deo portenta venerraris: veh tibi ciuitas meretrix in quā totiꝰ orbis demonia ꝯfluxere. Quid nūc dictura es? Bestie xp̄m loquūtur: ⁊ tu p deo portēta veneraris. Nec dum vba compleuerat: ⁊ quasi pānigero volatu petulcum animal aufugit. Hoc ne cui ad incredulitateʒ scrupulum moueat: sub rege Cōstantio vniuerso mūdo teste defenditur. Nam ad alexandriam istiusmodi homo viuus pductus magnū populo spectaculū prebuit: et post ea ne cadauer examine calore estatis dissiparetur sale infusum ad Antiochiam: vt ab imperatore videret̄ allatum est. ¶ Sed vt ppositum psequar Antonius cepta regione pergebat ferarum tantum vestigia intuēs ⁊ heremi latam vastitatem

quid ageret quo verteret gradu nesciebat. Iam altera illuxerat dies restabat vnum: vt deseri se a christo nõ posse confideret. Perseuerãs secũdas in orationibus exigit tenebras: et sub dubia adhuc luce: nõ longe intuetur lupã sitis ardoribus anhelantem: ad radices mõtis irrepere. Quem secutus est oculis: et iuxta speluncam: cum fera abijsset: accedens cepit introspicere: nihil curiositate proficiente: tenebris aufferentibus visum. Verũ (vt scriptura ait) perfecta dilectio foras mittit timorẽ: suspẽso gradu et anhelitu temperato: callidus explorator ingressus est: ac paulatim progrediẽs sepiusque listens sonum aure captabat. Tandem per cece noctis horrorem procul lumẽ intuitus: dum auidius properat offenso pede lapidem in strepitum concitat. Post cuius sonitũ beatus Paulus ostiũ quod patebat claudẽs sera obfirmauit. Tunc vero Antonius pre foribus corruens: vsque ad sextam amplius horam aditum precabatur dicens. Qui sim: vnde et cur venerim nosti. Scio me nõ mereri cõspectum tuum: tamen nisi videro: nõ recedam. Qui bestias suscipis: hominẽ cur repellis. Quesiui et inueni. Pulso vt aperiatur mihi. Quod si nõ impetro: hic moriar ante postes tuos: certe sepelies vel cadauer meũ. Talia perstabat memorans fixusque manebat. Ad quẽ: responsum Paulus ita reddidit heros. Nemo sic petit vt minetur. Nemo cum lachrymis calũniam facit et miraris si nõ recipiã te: cum moriturus aduenerις. Sic arridẽs patefecit ingressum. Quo aperto: dum in mutuos miscerentur amplexus: proprijs se salutare ceperũt nominibus: gratie domino in commune ab eis referuntur. Et post sanctum osculum: residẽs Paulus cum Antonio: ita exorsus est. Et quẽ tanto labore quesisti putribus senectute membris operit inculta canicies. En vides hominem in puluerẽ mox futurũ. Verũ quia charitas omnia sustinet: narra mihi queso quomodo se hominũ genus habeat. An in antiquis vrbibus noua tecta consurgãt quo mũdus regatur imperio. An supersint aliqui qui demonũ errore decipiãtur. Inter has sermocinationes suspiciunt alitẽ coruum in ramo arboris consedisse. Qui inde leuiter subuolẽs integrũ panẽ ante mirantiũ ora deposuit. Post cuius abscessum eya inquit Paulus: dominus nobis prandiũ misit. Vere pius: vere misericors. Sexaginta iam ãni sunt quod dimidiũ semper panis fragmenta accepi: verum ad aduentum tuum militibus suis christus duplicauit annonam. Igitur in deũ gratiarum actione celebrata: super vitrei fontis marginem vterque consedit. Hic vero quis frãgeret panem orta contentio pene diem duxit in vesperũ. Paulus more cogebat hospitij. Antonius iure refellebat etatis. Tandem consiliũ fuit vt apprehẽso e regione pane: dum ad se quisque nititur: pars sua remansit in manibus. Dehinc paululũ aque proni in fonte ore lamberũt et immolantes deo sacrificium laudis: noctẽ transegere vigilijs. Cumque iam esset terris redditus dies: beatus Paulus ad Antonium sic locutus est. Olim te frater in istis regionibus habitare sciebam: olim cõseruũ meũ mihi promiserat dominus. Sed quia iam dormitionis tẽpus aduenit: et quod semper cupierã dissolui et esse cũ christo peracto cursu superest mihi corona iustitie: tu missus a dño es: qui humo corpusculum tegas imo terram terre reddas. His Antonius auditis flens et gemens ne se desereret: atque vt comitem talis itineris acciperet: precabatur. Et ille. Nõ debes inquit querere que tua sunt: sed que aliena. Expedit quidẽ tibi sarcina carnis abiecta agnum sequi: sed et ceteris expedit fratribus vt tuo adhuc instituantur exẽplo. Quãobrẽ perge queso (nisi molestum est) et palliũ quod tibi Athanasius episcopus dedit: ad obuoluendũ corpusculũ meũ defer huc. Hoc autẽ beatus Paulus rogauit, nõ quod magnopere curaret: verum tectum putresceret cadauer an nudum quippe qui tanti tẽporis spacio cõtectis palmarum folijs vestiebatur: sed vt a se recedenti meror sue mortis alleuiaretur. Stupefactus Antonius quod de Athanasio et de pallio eius audierat quasi christum in Paulo vidẽs: et in pectore eius deũ venerans vltra respõdere nihil ausus est: sed cũ silẽtio lachrymãs: exosculatis eius oculis manibusque ad monasteriũ quod postea a sarracenis occupatũ est regrediebatur. Neque vero gressus sequebãtur animũ: sed cũ corpus inane ieiunijs seniles etiã anni frangerẽt ãio vincebat etatẽ. Tãdẽ defatigatus et anhelãs ad habitaculũ suũ: cõfecto itinere peruenit. Cui cũ duo discipuli: qui ei iã longeuo ministrare ceperãt: occurrissent dicẽtes. Vbi tãdiu morat9 es pater: respõdit. Ve mihi peccatori: qui falsum monachi nomẽ fero. Vidi helyam et Ioãnẽ in deserto: et vere in paradiso Paulũ vidi. Ac si ore compresso: et manu verberãs pectus a cellula pallium protulit. Rogantibusque discipulis vt plenius quid nam esset rei exponeret ait. Tẽpus loquẽdi et tẽpus tacẽdi. Tũc egressus foras: et nec modicũ quidẽ cibi sumẽs per viã qua venerat: regrediebatur. Illum sitiens: illũ videre desiderãs: illũ oculis ac mente cõplectẽs: timebat enim quod euenit ne se absente debitum christo spiritũ redderet. Cumque iã dies illuxisset alia et trium horarũ spacio iter remaneret: vidit inter angelorum cateruas: et inter prophetarũ et apostolorũ choros: niueo Paulũ cãdore fulgentẽ in sublime cõscendere. Et statim in faciẽ procidẽs sabulum capiti suo superiaciebat: plorans atque eiulãs. Cur me inquit paule dimittis. Cur abis insalutatus. Tã tarde notus quã cito recedis. Referebat postea beatus Antonius tanta se velocitate quod reliquum erat vie cucurrisse: instar auis peruolaret. Nec immerito. Nam introgressus speluncã vidit genibus complicatis erecta ceruice: extensisque manibus in altum corpus exanimũ: ac primum et ipse viuere eum credens pariter et orabat: Postquam vero nulla vt solebat suspiria: precantis audiuit in flebile osculum ruens intellexit quod etiã cadauer sancti viri deum (cui omnia viuunt) officio gestus precaretur. ¶ Igitur obuoluto et prolato foras corpore psalmis quoque ex christiana traditiõe cantatis cõtristabatur Antonius: quod sarculum: quo terram foderet nõ habebat. Fluctuans vario mẽtis estu: et secũ multa replicãs: si ad monasteriũ reuertar quatriduani iter est: si hic maneã: nihil vltra proficiã. Moriar quod vt dignũ est et iuxta bellatorẽ tuũ christe ruẽs extremũ alitũ fundã. Talia eo aio voluẽte: ecce leones duo ex interioris heremi parte concurrẽtes volãtibus per colla iubis ferebãtur. Quibus aspectis primo exhorruit: rursusque ad deũ mẽtẽ referẽs: quasi columbas videret: mansit intrepidus. Et illi quidẽ directo cursu ad cadauer beati senis substiterunt adulãn-

tibusque caudis circa eius pedes accubuere fremitusque ingenti rugientes: prorsus vt intelligeret eos plangere quomodo poterant. Deinde haud procul ceperunt humum pedibus scabere arenamque certatim egerentes: vnius hominis capacem locum effodere; et statim quasi mercedem pro opere postulaturi cum motu aurium ceruice deiecta ad Antonium perrexerunt: manus eius pedesque lingentes vt ille animaduerteret benedictionem eos a se deposcere. Nec mora in laudatione Christi effusus: quod cum muta quoque animalia sentirent ait. Domine sine cuius nutu nec folium arboris defluit nec vnus passer ad terram cadit: da illis sicut tu scis. Et manu annuens vt abirent imperauit. Cumque illi recessissent sancti corporis oneri seniles curauit humeros et deposito eo in fossam desuper humum congregans tumulum ex more composuit. Postquam autem dies illuxerat alia: ne quid pius heres ex intestatis bonis non possideret tunicam eius sibi vendicauit: quam in sportarum modum de palme foliis sibi ipse contexuerat. Ac sic ad monasterium reuersus discipulis ex ordine cuncta replicauit: diebusque solennibus pasche vel penthecostes semper Pauli tunica vestitus est. ¶ Libet in fine opusculi interrogare eos qui patrimonia sua ignorant qui domos marmoribus vestiunt qui vno lino villarum insuunt precia huic seni nudo quid vnquam defuerit. Vos ex gemma bibitis ille Christo cauis manibus satisfecit nature. Vos in tunicis aurum texitis: ille nec vilissimi quidem vestri mancipii indumentum habuit. Sed econtrario illi pauperculo paradisus patet: vos auratos gehenna suscipiet. Ille Christi vestem licet nudus seruauit: vos vestiti sericis indumentum Christi perdidistis. Paulus vilissimo opertus puluere iacet resurrecturus in gloriam: vos operosis saxis sepulchra premunt: cum vestris opibus fortassis arsuros. Parcite queso vos parcite saltem diuitiis quas amatis. Cur mortuos vestros auratis obuoluitis vestibus? Cur ambitio inter luctus lachrymasque non cessat? An cadauera diuitum nisi in serico putrescere nesciunt? Obsecro quicunque hec legeris: vt Hieronymi peccatoris memineris cui si dominus optionem daret: multo magis eligere tunicam Pauli cum meritis eius quam regum purpuram cum regnis suis.

¶ Finit vita beati Pauli primi heremite.

¶ Incipit prologus Euagrii presbyteri ad Innocentium episcopum in vitam beati Antonii abbatis.

Presbyter Euagrius Innocentio carissimo filio in domino salutem. Ex alia in aliam linguam ad verbum expressa translatio sensus operit et veluti leto gramine sata strangulabat. Dum enim casibus et figuris seruit oratio: quod breui poterat indicari sermone longo ambitu circumacta vix explicat. Hoc igitur ego vitans vitam beati Antonii te petente transposui: ita vt nihil desit ex sensu cum aliquid desit ex verbis. Alii syllabas aucupentur et literas tu quere sententias.

¶ Incipit prefatio Athanasii episcopi in vitam sancti Antonii monachi.

Athanasius episcopus ad peregrinos monachos. Optimum fratres inijstis certamen. Aut equari egyptiis monachis: aut superare nitentes virtutes instantia. Etenim apud vos iam plurima sunt monasteria: monachorum quorum nomen est celebre. Et hanc voluntatem vestram iuste quisque mirabitur: orationibusque vobis optatum deus tribuet effectum. Quoniam igitur exegistis a me vt vobis scriberem de conuersatione beati Antonii volentibus discere quemadmodum ceperit quiue fuerit ante sanctum propositum: qualem etiam habuerit terminum vite: et si vera sunt ea que de ipso fama dispersit: vt ad eius emulationem atque exemplum vos instituere possitis magna cum leticia suscepi vestre charitatis imperium. Mihi etenim imperium ingens lucrum est atque vtilitas hoc ipsum quod recordor Antonii. Et vos cum ammiratione audientes scio eius propositum cupere sectari: perfecta est siquidem ad virtutem via Antonii scire quis fuerit. Ergo vt breuiter dicam ex omnibus que de eo referentium sermo iactauit credite: et minima vos existimate audisse de maximis: quia non ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere cum et ego rogatus a vobis quantacunque per epistolam significauero: non equalia sim eius meritis narraturus. Sed et vos omnes huic nauigantes studiose percontamini: quo singulis que norunt referentibus: congrua dignaque tanti hominis relatio compleatur. Disponebam itaque post lectionem literarum vestrarum aliquos ad me monachos inuitare et maxime eos qui crebro ad eum ire consueuerant: vt plenius aliquid addiscens: munera vobis maiora transmitterem. ¶ Sed quoniam et nauigationis tempora labebantur: et literarum portitor vehementissime festinabat: ideo ea que et ipse noueram (frequenter enim eum visitaui) et que ab eo didici qui ad prebendam ei aquam non paululum temporis cum eo fui: dilectioni vestre indicare propero virorumque curam veritatis habens vt neque plus aliquis audiens miraculorum congestionem non credat: nec rursus meritis eius inferiora cognoscens non putet dignum esse miraculo pro tanti nominis viro.

¶ Explicit prologus.

¶ Incipit vita sancti Antonii abbatis ab Athanasio episcopo alexandrino conscripta: et ab Euagrio presbytero e greco in latinum translata: atque a beato Hieronymo huic libro inserta.

Igitur sanctus Antonius nobilibus religiosisque parentibus natus in egypto oriundus fuit tanta suorum et sua nutritus cura: vt nihil aliud preter parentes domumque cognosceret. Et cum iam puer esset non se literis erudiri non ineptiis infantium iungi passus est fabulis: sed dei desiderio flagrans: secundum quod scriptum est: innocenter habitabat domi. Ad ecclesiam quoque cum parentibus sepe conueniens nec infantum lasciuias: nec puerorum negligentiam sectabatur: sed tantum ea que legebantur auscultans: vtilitatem preceptorum vite institutione seruabat: non fuit: vt solet illa etas incuriosus pro variis et delicatis cibis vnquam tedio fuit: non esce mollioris blandimenta sectatus est: his solum que dabantur contentus: nihil amplius requisiuit. ¶ Post mortem autem parentum annorum circiter decem et octo seu viginti cum sorore admodum paruula derelictus est: et domus et sororis honestam curam gerebat. Necdum vero sex fluxerant menses quibus ad ecclesiam vt solebat accurrens recordabatur quomodo et apostoli omnibus spretis secuti fuissent saluatorem et multi (vt legitur in actibus apostolorum) facultatibus suis venditis: precia ad pedes eorum detulissent

egētibus partiēda queue aut quāta spes ijsdē re-
posita esset in celo. Talia secū voluēs intrauit ec-
clesiā: et accidit vt tūc euāgeliū legeret: in quo do
minus dicit ad diuitē. Si vis pfect⁹ esse: vade vē
de oīa tua q̄cūq̄ habes et da pauperibus: et veni et
sequere me et habebis thesaurū in celo. Quo au-
dito quasi diuinit⁹ hmōi iā memoriā ɔcepisset: et
veluti ppter se hec esset scriptura recitata. Ad se
dnicū trazit imperiū: statimq̄ egressus possessio-
[illegible]em quā habebat dimisit. Arure aūt erāt ei trecē
[illegible]iugeres: et valde optimi: qs vicinis largitus est
[illegible]e aliquo aut sibi aut sorori molestia gigneret.
[illegible]etera vo q̄ immobilib⁹ possidebat: vniuersa vē
[illegible]lit et aggregato nō exiguo pcio indigētibus de
[illegible]:paruo ob sororē reseruatis: q̄ sexu et etate vi-
[illegible]er infirmior. Rursus aūt ecclesiā igressus
[illegible]udisset dnm in euāgelio dicentē. Nolite co-
[illegible]re de crastino relictā quoq̄ portionē paupe-
[illegible]is distribuit neq̄ se versari passus est domi:
[illegible]orore fidelib⁹ ac notis vginibus cōmendata
[illegible]d eaꝝ nutriret exēplū vt ipse iā oīb⁹ secul vtm
[illegible] liber asperū atq̄ arduū arripuit institutū.
[illegible]ecdū aūt tā crebra erāt in egypto monasteria:
[illegible]eq̄ olno quisq̄ aliquā solitudinē nouerat: et q̄s
cūq̄ in xpi seruitute sibimetipsi pdesse cupiebat:
non longe a sua villula separatus instituebatur.
Erat igitur in agello vicino senex q̄dā vitā so
litariā a prima sectatus etate: hūc Antonius cū
vidisset emulatus est ad bonum. Et primo q̄dem
incipiēs etiā ipse in locis paululū a villa remo-
tiorib⁹ manebat: exinde aūt si quē vigilātē i hoc
studio ɔpererat: pcedēs q̄rebat vt apis prudētis
sima nec ad habitaculū suum aū remanebat nisi
eius quē cupiebat: frueret aspectib⁹: et sic tāq̄ mu
nere mellis accepto abibat ad sua: tali ibidē isti-
tutus exordio. Cūq̄ p dies singulos ita animum
roboraret: vt nec opum paternarum: nec suoꝝ me
minisset affinium: oēm etiā desideriū et sollicitudi
nem erga id qd ceperat: vt exerceret: operabatur
manibus suis sciēs scriptū esse: q̄ nō operat non
māducet. Mercedē sane opis sui pcio panis exce
pto egētibus largiebat. Orabat frequēter: qppe
q̄ didicerat q̄ oportebat sine intermissione dnm
rogare. Auditioni etiā scripturarū ita studiū
ɔmēdabat: vt nihil ex ei⁹ aīo laberet: sed vniuer-
sa dni pcepta custodiēs memoriā p libris habe-
ret. Sic suā vitā instituēs ab vniuersis fratribus
puro diligebat affectu: et oībus ad quos spiritali
studio discēdi pgebat obediēs pprias singuloꝝ
gratias hauriebat: huius ɔtinētiā: iocūditatē il
lius sectabat: istius lenitatē: illius vigilias: alte-
rius legēdi emulabat industriā. Istū ieiunantē.
illum humi quiescentē mirabat. Alterius patiē
tiā: alterius māsuetudinē pdicabat. Oīm quoq̄
vicariā erga se retinēs charitatē: atq̄ vniuersis
virtutum partibus irrigatus ad sedem ppriam re
grediebatur. Ibi secū vniuersa pertractās: oīm in
se bona nitebatur exprimere. Nec q̄ vo aduersus
coeuos aliq̄n mouebat: sz ea tm̄ flāma egregio vi
ro crescebat in pectore: ne secūs cuiq̄ in predictis
operibus inueniret. Et hoc ita faciebat vt cū oēs
gl̄ia anteiret: oībus tñ charus esset. Naz et vicini
monachi: ad quos sepe veniebat Antoniū viden
tes deicolam nuncupabant: indutisq̄ nature vo
cabulis q̄dam vt filium alij vt fratrē diligebant.

Dū hec gereret Antonius: q̄bus oīm in se pro-
uocaret affectum: inimicus nois xpiani diabol⁹
impatiēter ferēs tātas in adolescēte virtutes vete
ranis eū aggressus est fraudibus et primo quidez
[illegible]ntans: si quo modo posset ab arrepto eū institu
to detrahere. Immittebat ei memoriam possessio
num: sororis defensionē: gñis nobilitatē: amorē
rerū fluxā seculi gloriā: esce variā delectationē: et
reliqua vite remissioris blādimēta: postremo vir
tutis arduum finē et maximū perueniendi laborē
necnon corporis fragilitatē: suggerebat et etatis
spacia plixa: prorsus maximā ei cogitationū ca-
liginē suscitabat: volēs eū a recto pposito reuo-
care. Postq̄ aūt diabolus oronibus ei⁹ ad dei
ɔpassionis fidem se intellexit elidi: ɔsueta aduer-
sum oēs adolescētes arma arripiens: nocturnis
eū inquietabat illecebris. Per dies etiā tā aptis
in eū telis irruebat: vt nullus ambigeret: q̄n An-
toni⁹ ɔtra diabolū dimicaret. Nam et ille cogita-
tiōes sordidas conabat inserere: et hic eas oratu
submouebat assiduo. Ille titillabat sens⁹ naturali
carnis ardore: hic vigilijs ieiunijs corpus omne
vallabat. Ille p noctes in pulchre mulieris vte-
bat ornatū: nulla omittēs figmēta lasciuie: hic
vltrices gehēne flāmas: et dolorem vermis recor
dās ingeste sibi libidini opponebat. Ille lubricū
adolescentie iter et ad ruinā facile pponebat: hic
eterna futuri iudicij tormenta ɔsiderās: illesam
aīe puritatē p tētamēta seruabat. Ista aūt oīa ad
ɔfusionē diaboli fiebāt. Qui eñ similē se deo fie-
ri posse existimabat: nūc ab adolescēte miserrim⁹
vincebat et q̄ cōtra carnē et sanguinē seuiebat: ab
hoīe q̄ carnē portabat: elisus est. Adiuuabat eñ
seruū suū dñs: q̄ nr̄i gr̄a carnē suscipiēs victoriaz
corpi ɔtra diabolū largit⁹ est: vt singulis ita cer-
tātib⁹ apl̄icū liceret pferre sermonē: nō ego autez
sz gratia dei mecū. Postremo cū nec hoc argu
mento destruere posset Antonium draco teterri
mus: et videret se semper ab eius cogitationibus
superari: scḋm qd scriptū est: stridēs dentibus et
vlulans: qualis est merito: talis apparebat et vul
tu: puer horridus atq̄ niger: ad eius se genua p-
uoluēs: humana voce deflebat dicēs. Multos se
duxi, plurimos decepi: nūc aūt vt a ceteris sctiso
ita et tuo labore sum pstrat⁹. Quē cū interrogas
set Antoni⁹ q̄snā esset q̄ talia loqueret. Ego sum
fornicationis amicus: ego multimoda turpitudi
nis aduersuz adolescēte sarma suscepi: hinc et spi
ritus fornicatiōis vocor. Quātos pudice viuere
disponētes fefelli quot tenuiter incipientes ad
sordes pristinas redire persuasi. Ego sum ppter
quē ppheta lapsos increpat dicēs. Spiritu forni-
catiōis seducti estis: et reuera p me illi fuerāt sup
plātati. Ego sum q̄ teipm sepe tentaui: et semp re-
pulsus sum: cum hoc christi miles audisset gr̄as
agens deo: et largiore aduersus inimicum con-
fortatus audacia ait. Multum ergo despicabilis
multumq̄ contēptus es: nam et obscuritas tua: et
etas infirma: signa sunt rerum. Nulla mihi iam
de te cura est. Dñs mihi auxiliator est: et ego expul-
tabo super inimicos meos. Et statim ad vocē ca-
nētis fantasma quod videbatur: euanuit. Hec
autem Antonij cōtra diabolum fuit prima victo
ria: imo virtus in Antonio saluatoris: qui pecca-
tum in carne cōdemnauit: vt iustificatio legis in

nobis cōpleref: qr nō ſm carnē ambulamus: ſed
ſcōm ſpm. Sed neqȝ Antonio vincēdi ſecuritatē
dedit vnus triūphus nec diaboli ſemel fracte de-
fecere vires. Nā ⁊ iſte vt leo rugiēs querebat adi
tum p quē poſſet irrumpere: ⁊ ille ſcripturaꝝ do-
ctus eloquio: nō ignorabat multas eſſe demonū
captiōes. Propter qđ ſolerti ꝓpoſitū labore ſer-
uabat: ɔſiderās: qr poſſet ſathanas in carnis col-
luctatiōe ſuperat⁹: nouaꝝ aduerſus ſe artiū ma-
chinas cōmouere. Idcirco magis ac magis ſubiu
gabat corp⁹ ſuū ne vincēs alia in aliis vinceref.
Diſponēs igit̄ duriori ſe vite lege cōſtringere: cū
oēs īfatigabilē adoleſcētis mirarēf inſtātiā cun
ctū tolerāter ferebat laborē: qr volūtarie ſeruitu
tis: lōgo in dei ope ſtudio ɔſuetudinē in naturaȝ
verterat. Inedie aūt vigiliaꝝ tantū patiēs erat: vt
plus faceret ꝙ ab vllo p illū poſſe fieri crederef.
Pernoctabat in orone ſepiſſime: edebat ſemel in
die: poſt ſolis occaſum. Nōnunꝙ biduo triduoqȝ
ſic pmanēs: vt vix q̄rta demū die cibū vellet acci-
pere. Sumebat vo panē ⁊ ſalē: potūqȝ aq̄ paruulū
de carnib⁹ vo ⁊ vino tacere meli⁹ puto qꝫ dice-
re: qr nec apđ plurimos q̄dē monachoꝝ iſtiuſmo
di eſce in vſu habebāf. Quin et aūt ſic mēbra cōce
dēs vt ſtico ɔtexto atqȝ cilicio vteref. Nōnūꝙ etiā
ſup nudū humi iacens: ſine ſtramine pmanebat:
vnguēta penitus repudiās. Dicebat eñ minime
poſſe vtētiū: ⁊ pcipue iuuenum corpora roborari:
ſi olei eſſent perunctione mollita: oportere vero
aſperos carni labores impare: ſcōm apoſtoli pce
ptum dicēs: qñ infirmor: tūc fortior ſum. Aſſere-
batqȝ ſenſuȝ animi ſic poſſe reuiuiſcere: ſi corpis
fuiſſent impetus fatigati. Unde nec temporū lō
gitudine laborum merita pēſabat: ſed amore ⁊ ſi
mulatu ſpōtaneo ſemp tanꝙ in principiis conſti-
tutus: ad profectus metus deſideriū concitabat.
Nouiſqȝ cupiēs augere pterita: ſupra memorati
doctoris ſermonum recordabaf: qui ait. Preteri
ta obliuiſcens: ⁊ in futurum cōualeſcens. Memi
nerat quoqȝ Helye ꝓphete dicētis: viuit dñs cui
adſto hodie añ ipm: ⁊ diſſerebat cur hodie eēt ap
poſitū qr nō cōputabat helyas pteritum temp⁹:
ſed tanꝙ quotidie in certamine conſtitutus: ta-
lem ſe pbere cupiebat qualem ſciebat dignū dei
eſſe cōſpectibus purū corde: ⁊ paratū obedire vo
luntati eius. ¶ Igitur ſanctus Antonius ſecuꝫ
reputās oportere dei famulū ex inſtituto magni
helye exēplum capere: ⁊ ad illud ſpeculū vitā ſuā
debere componere ad ſepulcra lōge a villa cōſti-
tuta receſſit: vni de cognatis mādans vt ſtatutis
dieb⁹ ſibi alimēta referret. Et cū in vna memoria
ſupradict⁹ frater eū clauſiſſet: ſol⁹ ibidē morabā
tur. ¶ Metuēs ergo diabolus ne acceſſu tempo-
ris heremū quoqȝ habitare faceret: iā eū aggre-
gatis ſatellitib⁹ ſuis varia cede lacerauit: vt do-
loris magnitudo ⁊ motum auferret ⁊ vocē. Nā ⁊
ipſe poſtea referebat vulnera fuiſſe tā grauia: vt
vniuerſa hoīȝ tormēta ſupatēt: ſed dei ꝓuidētia
q̄ nūꝙ in ſe ſperātib⁹ deeſt: ɔſeruauit eū. Alio die
ts quē ſupradiximus frater aduenit: cibos defe-
rēs quos ei deferre cōſueuerat: atqȝ eū iacentē in
terra ſemimortuū: fractis foribus inuenit. Quē
impoſitū humeris ad villule domiciliū reportā-
uit. Quo audito ingēs vicinoꝝ atqȝ affiniū mul-
titudo ɔcurrēs: triſti in medio poſito funeri debi
tū reddebat officiū: ⁊ iā in media noctis pte trāſ-
greſſa cū iā opportunus ⁊ gratus puigiles oīum
oculos vicerat ſopor. Antonius (aīa paululū re
deunte) ſuſpirans eleuauit caput: ceteris vo al-
ta quiete ꝓſtratis: cum a quo delatus fuerat vigi
lare ɔſpexit: eūqȝ nutu aduocās obſecrauit vt nul
lo penitus excitato ad priſtinū ſe referret habita
culum. Relatus ergo iuxta conſuetudineȝ ſolus
iterum permanebat ⁊ ſtare q̄dem ꝓpter recētes
plagas non poterat: orās vero ꝓſtratus poſt ora
tionem clara voce dicebat. Ecce adſum ego An-
tonius nō fugio veſtra certamina etiam ſi maio
ra faciatis: nullus me ſeparabit a charitate xpi:
Pſallebatqȝ dicēs. Si cōſiſtant aduerſum me ca
ſtra: non timebit cor meum. Talia eo docēte bo-
norum hoſtis diabolus ammirat⁹ ꝙ poſt tot ver
bera auſus fuiſſet reuerti: ɔgregatis canib⁹ ſuis
⁊ ꝓprio furore ſe laniens: videtis (ait) qr nec ſpi
ritu fornicationis: nec corporis doloribus ſupe-
ratus: tam audacter laceſſit: Oīa arma corripite
acrius nobis impugnandus eſt ſentienſqȝ debet
ſcire quos ꝓuocet. Dixit ⁊ adhortātis vocem au
dientiū turba cōſenſit: qr innumeras ⁊ diuerſas
habet diabol⁹ artes nocēdi. Sonit⁹ igit̄ repenti
nus increpuit: ita vt loco funditus agitato ⁊ pa-
rietibus patefactis multifaria demonuȝ exinde
turba ſe funderet: nā ⁊ beſtiarum ⁊ ſerpentiū for
mas induētes oēm ꝓtinus locū replenere fanta
ſiis: leonū: taurorū: lupoꝝ: aſpidū: ſerpentū: ſcor-
pionū: nec nō ⁊ pardorū atqȝ vrſorū. Hec ſingula
ſm ſuā fremebant naturā. Rugiebat leo occide-
re volēs thaur⁹ mugitu ⁊ cornib⁹ minabaf. Ser-
pētes ſibilo pſonabant. Lupoꝝ impet⁹ inhiabat.
Pard⁹ diſcolor auctoris ſui calliditates varias
īdicabat. Truces omniū vultus ⁊ vocis horride
dirus auditus Antonius flagellat⁹ atqȝ ɔfoſſus
ſentiebat q̄dē aſperiores corporis dolores: ſȝ ſte-
rius durabat mēte peruigili. Et lȝ gemitū vulne
ra carnis exprimerēt: Senſu tñ idē manēs quaſi
de inimicis luderet: loquebaf ſi viriū aliquid ha
beretis: ſufficeret vn⁹ ad preliū. Sed qm dñs vos
eneruante frangimini: multitudine tentatis in-
ferre terrores: cū hoc ipm infirmitatis indicium
ſit ꝙ irrationabiliū formas induitis beſtiarum.
Rurſumqȝ ɔfidēs aiebat: ſi q̄d valetis. Si vobis i
me ptātē dñs dedit: ecce pſto ſum: deuorate ſi vo
nō poteſtis: cur fruſtra nitimini. ¶ Signū ei cru
cis ⁊ fides ad dñm inexpugnabilis nobis murus
eſt. ¶ Multa ɔtra ſcm̄ Antoniū minātes freme
bāt dētib⁹ ſuis: ꝙ nullus coꝝ tētamēta ſequeref
effectus. Sed maxime ecōtrario gigneref illuſio.
Nō oblit⁹ Jeſus colluctationis ſerui ſui eiuſdeȝ
ꝓtector fact⁹ eſt. Deniqȝ cū eleuaret oculos: vidit
deſup culmē apiri ⁊ deductis tenebris radiū ad
ſe lucis illucere. ¶ Poſt cuius ſplēdoris aduētū
nec demonum aliqs apparuit ⁊ corporis dolor ex
templo deletus eſt. Edificiū qꝫ qđ pauloante diſ
ſolutū fuerat: inſtauratū eſt. Illico pñtiā dñi ītel-
lexit Antonius: ⁊ ex imo pectore trahens longa
ſuſpiria ad viſionē: que ei apparuerat: loquebaf
ſic. Ubi eras bone Jeſu: vbi eras. Et quare non a
pīcipio affuiſti hic vt ſanares oīa vulnera mea:
Et vox ad ſcm̄ Antonium facta eſt. Antoni hic
erā: ſed expectabā videre certamē tuū. Nunc aūt
qr dimicādo viriliter nō ceſſiſti: ſemp ero auxiliator

tibi:⁊ faciā te in omī orbe nominari. ¶ His auditis exurgēs infantiū roborat⁹ orabat vt intelligeret plus se recepisse tūc viriū ꝗ̄ ante ꝑdiderat. Erat aūt tūc Antoni⁹ annoꝝ.xxxv. Exhinc cū vt voluntati ꝓ̄pter merita religiosa succrescerēt: vadens ad supradictū senē ꝓcabat vt in deserto pariter habitarēt. Causante illo senile euum: ⁊ rei nouitatem: solus cōtēdit ad montē ⁊ heremi adhuc monachis ignote vite rupto metu viā conat⁹ est pandere. Sed nec tunc cessauit malignus aduersarius. Nam impedire eius ꝓpositū volens argēteum discum in itinere proiecit. Quo viso Antonius callidi artificis cognouit astutiam: stansq; intrepidus: ⁊ discum toruis intuēs oculis: doli auctorē in fantasmate obiurgabat argēti: talia secū reputāns. Vñ hic in deserto discus? Aut ū hoc iter est nulla sunt vestigia cōmeantiū. Lapsus de sarcina pre magnitudine latere nō potuit: s; ꝗ ꝑdiderat reuersus ob solitudinē locorū inuenisset ꝓfecto qđ ruerat. Hoc artificiū diabole tuū est: nō impedies volūtatē meā argētū tuū tecū sit in ꝑditionē. Et hoc illo dicēte: discus ille vt fumus a facie ignis euanuit immediate. Dehinc non vt ante e in fantasmate: sed ingētē auri massam in itinere cōspexit. Verū hanc vtrū diabolus attulerit: an ad Antoniū ꝯprobādū: q2 nec veris opib⁹ infestaretur: virtus celestis ostēderit ignoratur. Hoc tantum agnouim⁹: q2 qđ visum est aurū fuit. Et ille magnitudinē ammiratus radiātis metalli rapido cursu quasi quoddā vitaret incendiū: ad montem vsq; perrexit ibi flumine trāsuadato: inuenit castellū desertū plenū ob tempus ⁊ solicitudinē venenatorū aīaliū in quo se cōstituēs nouus hospes habitauit. Statimq; ad eius aduentū ingēs turba serpentiū quasi ꝑsecutorē passa ꝓfugit. At ille obstructo lapidibus introitu panes mensium sex: vt Thebeis mos est: secū recōdēs (n; crebro per annū incorrupti durare solēt) necnō ⁊ exiguū habēs aque solitarius ꝑdurabat nusꝗ̄ inde ꝓcedens: nunꝗ̄ aliquē suscipiens intantū: vt cū his in anno ꝑ tectū desuꝑ panes acciperet: nulliū cum deferentibus haberet alloquiū. ¶ Multis igitur videndi eū desiderio ⁊ studio requirendi ante ostiū ei⁹ ꝑnoctātib⁹: audiebant vt vulgi voces aduersus Antoniū tumultusq; dicētiū. Quid te nostris ingeris habitaculis: qđ tibi ⁊ deserto: abscede a finib⁹ alienis nō poteris nr̄as insidias sustinere q2 quidā ꝗ foris erāt existimabāt aliquos hoies scalis positis introisse ⁊ ibidē ꝯtēdere. Postꝗ̄ autem ꝑ cauernā introspiciētes nulliū viderūt: demones ꝯtra eū intellexerūt ꝯtēdere: ⁊ nimio metu perterriti Antoniū auxiliū flagitabant. At ille ostio ꝓpinquās ad ꝯsolādos fratres ne timerent atq; vt inde recederēt: precabat trepidantibusq; asserebat a demonib⁹ incuti metū signate vos in quiētē ⁊ abite securi: istosq; semetipsos sinite deludere. Itaq; illis reuertētibus hic remanebat illesus nec vnꝗ̄ in certamine lassabatur. Accēdētiū eum augmēta profectum: vel debilitas repugnātium maximū ꝯtētioni leuamē addiderat: tum ⁊ animo cōstātiā suggerebat. Rursusq; ad heremū venientibus turbis quidā mortuū eū existimauerāt se reperturos ille aūt psallebat intrinsecus. Exurgat de⁹ ⁊ dissipent inimici eius ⁊ fugiāt ꝗ oderūt eū a facie eius. Sicut deficit fumus deficiāt: vt liquescit cera a facie ignis ita pereāt peccatores a facie dei. Et iterū oēs gētes circūdederunt me: ⁊ in noīe dn̄i vindicaui in eis. Sic Antonius annis viginti solitarie trāsactis atq; ab hoīm segregatus aspectibus ꝑdurauit. Cū ergo multorū ⁊ ꝓpositū imitari cupiētiū: ⁊ notorū multitudo ad eum cōcurreret: necnō ⁊ patiētium infinita se caterua glomeraret: tādē pene iam ꝑ vim forib⁹ euulsis: quasi ex aliquo celesti aditu cōsecrat⁹ apparuit: obstupuerūt vniuersi: ⁊ oris gratiā: ⁊ corporis dignitatē ꝗ nec ꝑ quietē intumuerat: nec ieiunijs demonūq; certamine faciē ei⁹ pallor obsederat: sed ecōtrario quasi nihil tēporis egisset antiquus mēbrorū decor ꝑseuerauerat ꝓ tā mira que in nullo animis ꝑturitas fuit. Nunꝗ̄ hilaritate nimia resolut⁹ in risum est nūꝗ̄ recordatione peccati tristitia ora cōtraxit: non magis stupētiū se eleuatus est laudibus. Nihil ī illo indecēs solitudo: nihil asperū quotidiana cū hostib⁹ bella cōtulerant: sed temperata mens equali ad cuncta ferebat examine. Plurimos igitur ab immūdis spiritibus ⁊ infirmitatib⁹ varijs dei gratia ꝑ Antonium liberauit. Sermo eius sale cōditus: consolabatur mestos: docebat inscios: ꝯcordabat iratos omnibus suadēs nihil amore christi anteponēdū. Preponebatq; ante oculos bonorū magnitudine futurorū: ⁊ dei clemētiam: ⁊ beneficia retexebat indulta: ꝗ ꝓprio filio suo nō pepercit: sed ꝓ nostra omniū salute eum tradiderit. Nec mora plura audiētium corda: ab humanarum rerū cōceptum hec eius suasit oratio: ⁊ habitāde heremi istud exordiū fuit. ¶ Quid sane ⁊ in arsenoytano oppido gestū sit: nō trāsibo silētio. Nā cū fratres vellet inuisere: ⁊ riuulum Nyli qui cocodrillis ⁊ multis suis fluminis bestijs plenus erat trāsuadere esset necesse: tā cū comitibus suis trāsijt illesus: ꝗ̄ inde redibat incolumis: rursusq; in ꝓstini laborib⁹ perseuerās: multos magisterio suo fratres ꝯfirmauit: ita vt breui tp̄e plurima fierēt monasteria. Nouos antiquosq; monachos ꝓ etate vel tp̄e: paterno moderabat affectu. Quadam autem die cum sanctus Antonius a congregatis fratribus rogaret: vt eis instrutoria largiret precepta ꝗbus cū ꝓphetica fiducia exaltās vocē aiebat: ad omnē quidē mandatorū disciplinā scripturas posse sufficere: sed ⁊ hoc optimū fore si mutuis se inuicem fratres sermonibus cōsolarentur. Et vos ergo inquit vt patri referre ꝗ̄ nostis: ⁊ ego ꝗ̄ per lōgam etatē consecutus sum quasi filijs indicabo. Hoc sit aūt primū cunctis in cōmune mādatum: nulliū in arrepti ꝓpositi vigore lacessere: s; quasi incipientē augere semꝑ debere qđ ceperit: ꝓsertim cū humane vite spacia: eternitati ꝯparata breuissima sint. Ita exors⁹ paululū siluit ⁊ ammiratus dei nimiā largitatē: rursus adiecit dicēs In ꝓsenti hac vita equalia sunt ꝓ rerū ꝯmutatione cōmertia: nec maiora recipit ab emēte ꝗ̄ vēdicat. Promissio aūt vite sempiterne vili ꝓcio ꝯparatur. Scriptū est eñ. Dies vite nostre septuaginta anni: aut vt multū octoginta: ꝗcꝗd reliquū est labor ⁊ dolor est. Cū ergo octoginta aut centū vt multū annis laborātes in dei opere vixerim⁹: nō pari tp̄e regnaturi sum⁹ in futuro: sed ꝓ annis ꝓdictis oīm nobis seculoꝝ regna tribuerētur. Nō terrā hereditabimus: sed celū: corpus quoq; cor-

ruptū relinquētes: idipsum est incorruptione re-
cipiemꝰ. Ergo filioli nō vos aut tediū defatiget:
aut vane glorie delectet ambitio: nō sunt enī ꝯdi
gne passiones huius tp̄is ad futurā gloriā q̄
reuelabit̄ in nobis. Nemo cū despexerit mūdū re
liqͥſſe: se arbitretur ingētia: qꝛ ois terra ad īfini-
tatē ꝯparata celoꝝ breuis ac pua est. Si ergo nec
vniuerso orbi renūciātes dignū aliqͥd habitacu-
lis possumꝰ ꝯpēsare celestibꝰ: se vnusquisq; ꝯside-
ret: ꝛ statim intelligit: puis iugeribꝰ agri ꝛ parie-
tibꝰ: vel modica auri portiōe ꝯtēpta: nec gloriari
se debere: quasi magna dimiserit nec tedere: qua-
si parua sit recepturꝰ. Ut ei ꝯtēnit aliqͥs vnā ereā
dragmā ad dragmas cētū aureas ꝯquirēdas: ita
etiā q̄ totiꝰ orbis dn̄m derelīqͥt: cētuplū de melio
ribꝰ p̄miīs in sublimi sede recipiet ad summū il-
lud ꝓspicere debemꝰ: q (ꝛ si nostra velimꝰ retēta
re diuitias) lege mortis ab ipsis diuellimur inui
ti: vt ī libro ecclesiastici scriptū est. Cū ergo nō fa
cimꝰ de necessitate ꝟtutē. Cur nō ad lucrāda re-
gna celestia vltro relinqͥmꝰ: qd̄ lucis istiꝰ fine pdē
dū ē: Nihil cōcurare sit xp̄iano q̄ secū auferre nō
possunt: illud potiꝰ debemꝰ expetere qd̄ nos du-
cat ad celū: sapiētiā scʒ ꝛ castitatē: iusticiā ꝟtutē
sensum pnigile: pauperū curā: fidē ī xp̄o robustā
animū ire victorē: hospitalitatē. Hec sectātes mā
sionē nobis in terra celoꝝ sm̄ euāgeliū p̄parabi-
mꝰ. Cōsideremꝰ dn̄i esse nos famulos: ꝛ seruitutē
debere ei a quo creati sumꝰ. Ut enī seruus p̄teriti
gratia famulatus p̄ entis aut futuri nō cōtēnit im
periū: nec audet asserere q ex labore trāsacto in-
stātis operis habere debeat libertatē: sʒ iugi stu-
dio vt in euāgelio scriptū est: eadē semꝑ exhibet
seruitutē vt dn̄o placere possit: ꝛ ne meritū lucref
ꝟbera: sic ꝛ nos diuinis cōgruit parere preceptis
sciētes q equus ꝛ iste retributor: in quo quē q̄ in
uenerit ī eo sit iudicaturꝰ qd̄ ꝓphetica ꝑ ezechie
lē voce testat̄. Nā īfelix iudas ꝓpter vnīꝰ noctis
impietatē: omī p̄teriti tp̄is labore priuatꝰ est. Id
circo senēdꝰ est ꝯtinuus īstituti rigor: habētibus
deū auxiliatorē: sicut scriptū est: qꝛ omī ꝓponēti
bonū deus cooperat̄. Ad inertiā autē calcandam
apostoli p̄cepta replicemus quibus se mori quoti
die testabant̄: sic ꝛ nos humane ꝯditiōis vitā an
cipitē retractātes nō peccabimus: cū enī ꝛ excita
ti mane a somno ad vesperā nos puenire dubite-
mus: ꝛ q̄ cti corpꝰa ꝯcedētes: de lucis nō cōfidamꝰ
aduētu: ꝛ vbiq; nature acuite īcerte memores dei
nos ītelligamꝰ ꝓuidētia gubernari. Hoc mō nō
delinquemꝰ: aut aliqua fragili cupiditate rapta
bimur: sʒ nec irascemur q̄dē aduersus aliquē ter
renoꝝ: nec ꝛ ꝯgregare thesauros ābiemꝰ: qͥn po-
tiꝰ metu q̄tidiani recessus ꝛ se iugēdi corpis iugi
expectatiōe oīa caduca calcabimꝰ. Cessabit mu-
lierū amor libidinis extinguet̄ īcēdiū: inuicē no
bis debita n̄ra donabimꝰ ante oculos semꝑ habē
tes vltime retributionis aduētū: qꝛ maior formi
do iudicij ꝛ penarū timor horridus simul ꝛ lubri
ce carnis incētiua dissoluit: ꝛ ruētē alaʒ quasi ex
aliqua rupe sustētat. Idq; precor vt ad finē ꝓposi
ti boni oī labore tēdamꝰ. Nemo post tergū respi-
ciēs Loth imitet̄ vxorē p̄sertim cū dn̄s dixerit in
euāgelio nullū ponētē manꝰ sup aratrū ꝛ respiciē
tē retrorsuʒ dignū esse regno celoꝝ: respicere aūt
retrorsum nihil aliud est q̄ in eo penitere qd̄ ce-
peris ꝛ mūdanis rursus desideriis obligari. ...
lite q̄so ꝟtutis tā q̄ impossibile nomē pauere: ...
pegrinū vobis aut ꝓcul positū videat̄ hoc studiū
qd̄ ꝛ n̄ro dei gr̄a p̄cedēte pēdet arbitrio huiꝰ ope
ris hoi incerta natura est ꝛ eiusmodi res est q̄ no
strā tm̄ expetat volūtatē. Greci studia trāsmari
na sectent̄: ꝛ in alieno orbe ꝯstitutos inanis lite-
rarū querēt magistros: nobis ꝟo nulla ꝓficiscē-
di nulla trāsfretādi fluctꝰ necessitatis imminet ī
oī sede terrarū ꝯstituta sūt regna celoꝝ. Vñ ꝛ dn̄s
ī euāgelio ait. Regnū dei intra vos est: ꝟtusq; in
nobis est mētē tm̄ reqͥrit humanā. Cui enī dub
est qꝛ naturalis aīe puritas si nulla fuerit ex-
secus sorde polluta fons sit ꝛ origo ꝟtutū. B...
necesse est eā esse quē creauerit bonus autor. ...
si forte cūctabimur audiamꝰ Jesum filiū in ne...
pplo dicentē. Recti sit facite cor vestrū ad dn̄m d...
isrl̄. Nec Joānes dissonā tulit de ꝟtute sētē
p̄dicās rectas facite vias vr̄as. Siq̄dē hoc e...
ctū esse animū: cū eiꝰ pricipalis integritas n...
vitioꝝ labe maculat̄ si naturā mutauerit: pu...
tūc dr̄ si ꝯditio seruet̄: ꝛ virtus est. Animā nos...
cōmēdauit nobis deus: seruemꝰ depositū quale
accepimus: nemo causari pōt extrinsecus sitū qd̄
in se nascit̄: facturā suā q̄ fecit agnoscat opus suū
inueniat vt creauit. Sufficit nobis naturalis or
natꝰ ne deturpes hō qd̄ tibi largitio diuina ꝯces
sit. Opera dei immutare velle polluere est. Illud
etiā solicite ꝓuidere debemꝰ vt tyrānicā ire supe
remus insaniā: qꝛ scriptū est. Iracūdia viri iusti-
tiā dei nō opat̄. Et iterū desideriū ꝯcupiscēs pa-
rit pctm̄ quo pfecto mors gignit̄. Diuine vocis p̄e
ceptū est vt iugi custodia tueamur animū: qꝛ exer
citatos ad supplātādū habemꝰ inimicos demo-
nes. s. ꝯtra quos nobis sm̄ aplicā ꝯtestationē pu-
gna sine intermissione est. Ait enī. Nō est vobis
colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: sʒ aduer-
sus principatꝰ ꝛ ptātes huiꝰ mūdi. Aduersus spi
ritalia neq̄tie in celestibꝰ. Ingēs eoꝝ turba ꝑ istū
volitat aerē nō ꝓcul a nobi; hostiū caterua discur
rit. Et diuersitatē q̄dā eoꝝ nō est mee prauitatis
exponere: sed hāc maioribꝰ cōcēdo rōnē. Qd̄ aūt
in ꝓ̄ptu est ꝛ ignorare non expedit: dolos. s. eoꝝ
aduersus nos ꝯpositos breuiter īdicabo; hoc pri
mū mentibꝰ debemꝰ affigere: nihil deū fecisse qd̄
malū est: nec ab eius institutione demonū cepisse
initiū. Peruersitas ista nō nature: sʒ volūtatis ē
vitiū. Boni etenī vtpote a deo ꝯditi ex ꝓprio mē
tis arbitrio ad terras ruere de celis: ibiq; in ceni
sordibꝰ volūtate gētilitatis ēplas instruxere cul-
turas. Et nūc de nobis torquent̄ inuidia: atq; vni
uerse mala cōmouere nō cessent: ne pristinis eoꝝ
sedibꝰ succedamꝰ. Diuersa aūt eoꝝ ꝛ partita neq̄-
tia est. Quidā enī ad summū nolēdi verticē pue
nere. Alij ex ꝯparatione peioꝝ videnf esse leuio-
res: atq; oēs ꝓ possibilitate viriū diuisi: ꝯtra sin-
gulos causas sumpsere certaminis. Idcirco nobis
munus necessariū est spirituū discernēdoꝝ a dn̄o
petere: vt possimꝰ (tā fraudes eoꝝ q̄ studia p̄uidē
tes) aduersus dispares pugnā vnū dn̄ice crucis ele
uare vexillū. Hoc munere Paulus accepto doce-
bat dicēs. Non enī eius ignoramus astutias. Ad
cuius exēplū etiā nos opʒ ex his q̄ passi sumꝰ mu
tuis nos inuicē īstruere sermonibꝰ. Hostile illis
cōtra oēs xp̄ianos: maxie ꝟo cōtra monachos et

virginespxpi odiū est. Corā semitis laq̄os ptēdūt
eor̄ inētes/impuis atq̄ obscenis cogitationib⁹ cū
nitunt̄ euertere: s₃ nihil vobis in hoc terrorib⁹ in
cutiāt. Fidelibus cū orōnibusq̄ atq̄ ieiuniis ad
dn̄m 9lugiētib⁹ statim corruūt nec tū si paulum
cessauerint: plenā ꝑ uicisse cē victoriā. Solēt etiā
saucij grauius assurgere: ⁊ mutata arte pugnādi
cum in cogitatiōe nihil egerunt: pauorib⁹ terrēt
assumēt: o nūc mulierē: nūc bestiarū ⁊ serpētium
formas necnō ingentia q̄dā corpora: ⁊ vsq̄ ad te
ctū dom⁹ porrectū caput: infinitas spēs ⁊ militū
cateruas. Que oīa ad ꝑmū quoq̄ crucis signū
euanescūt. His quoq̄ agnitis fallaciar̄ modis i
cipiūt ꝑ sagere: ⁊ futuror̄ cītū euēt⁹ velle ꝑdice
re. Cūq̄ ⁊ i his 9tēti fuerit: ipm iā sue neq̄tie pri
cipē ac toti⁹ mali summitatē ad subsidiū sui cer
taminis vocāt. Crebro deniq̄ Antoni⁹ talē₃ a se
visu₃ diabolū asserebat: qualē ⁊ iob diuo: dn̄o re
uelāte cognouerat. Oculi eius tanq̄ luciferi ⁊ ex
ore eius ꝑcedūt lāpades icēse. Crines quoq̄ in
cēdiis spargunt̄: ⁊ ex naribus eius fum⁹ egredit̄:
quasi fornacis estuātis ardore carbonū. Aia ei⁹
vt pruna: flāma vo ex ore ei⁹ glomerat̄. Cū hmōi
terroribus visus est demonū pnceps: inq̄t Anto
nius ⁊ ingētia sepe vt dixit: ꝑmittēs impietatis
sue desurit lingua magniloqua: de qua dn̄s triū
phauit ad iob dicēs. Arbitrat̄ eē ferrū vt paleas
eramētū vt lignū putridū: maria vt terrā: tartari
ꝑfundum tanq̄ captiuum estimabit: abyssum vt
deambulatoriū. Per ꝑphetam quoq̄ increpat di
cēs. Persequēs cōprehēdā ⁊ oēm orbē terrarū
manu mea vt nidū obtinebo: ⁊ vt oua derelicta au
ferā. Sic iniqu⁹ funereas euomēs voces: bū viuē
tiū aliquos frequenter illaqueat. Sed nos nec
eius pollicitatiōib⁹ credere: nec minas formida
re debem⁹. Fallit em̄ frequēter nihilq̄ verū im
mittit. Nā si nō mēdacia cūcta loq̄ret̄: quō talia
⁊ tā infinita ꝑmittēs hamo cruciū vt draco adūca
tus a dn̄o est: ⁊ capistro ligatus vt iumētū: ⁊ quasi
mācipiū fugitiuum vinctus circulo: ⁊ armilla la
bia ꝑforat⁹ nullū oīno fideliū deuorare ꝑmittit̄.
Nūc miserabilis vt passer ad nidū irretit⁹ a xpo
est: nūc comites suos q̄si scorpiōes ⁊ serpētes cal
cantes xpianor̄ subtractos gemit. Ille q̄ vniuer
sa maria a se deleta plaudebat: ille q̄ orbē terrar̄
manu sua tenere pollicebat̄: ecce a nobis vincit̄:
ecce me aduersum se ꝓhibere nō pōt disputantē.
¶ Cōtēnenda est filioli penitus cū inanibus ver
bis supba iactātia. Fulgur ille q̄ lucere se simu
lat nō veri splēdor est luminis: s₃ q̄b⁹ ausurus est
idicat flāmas. Nā dicto citius recedens: suarū se
cū refert simulachra penarū. Solēt et̄ cū modu
latione nōnūq̄ apparētes psallere. Proh nefas
adhuc ⁊ i puro ore sacra scripturarū eloq̄a medi
tant̄ frequēter legētibus nobis quasi echo ad ex
trema v̄ba rn̄dēt. Dormiētes quoq̄ excitant ad
orādū: vt toti⁹ noctis somnū eripiāt: plerosq̄ et̄
in monachorū nobiliū habitu coercent: ⁊ pristi
na quibus 9scij sunt pctā imputāt: s₃ spernende
sunt eor̄ increpationes ⁊ ammonitiones ieiunā
di vigiliar̄ quoq̄ fraudulēta suggestio. Ob id em̄
familiares nobis spēs assumūt: vt affinitate v̄in
tū noscētes facilius virtutes interficiāt ⁊ innocē
tes quoq̄ ꝑ spēm honestatis elidāt. Impossibile
postea duruq̄ hoc studiū ꝑdicāt: vt dū onerosū
esse videt̄ qd̄ ceptū est: ex desperatiōe tediū: ⁊ ex
tedio succedat ignauia. ¶ Idcirco ꝑpheta miss⁹
a dn̄o luctuosa renūciās sublimi voce dicebat.
Ve illi q̄ potat ꝑximū suū₃: subuersiōe turpida.
Hmōi em̄ exhortamēta deprauatoria sunt itine
ris qd̄ ducit ad celū. Idcirco cū₃ venisset dn̄s ad
terras: ⁊ vera de eo demones sutti ꝑdicarēt vere
(cū dicebāt) tu es xps fili⁹ dei viui: vociferātiu₃
ora claudebat: q̄ vinctas hoim linguas soluebat
ne cū ꝑconis veri puersitates venenatas misce
rēt: ⁊ vt nos eius exēplo et si ꝓfutura suaderent:
in nullo his cōmodarem⁹ assensum: q₂ profecto
nō 9gruit post libertatē a dn̄o 9cessam: ⁊ scriptu
raru₃ ꝑcepta vitalia: a diabolo viuēdi capere 9si
lia: q̄ suū deserēs ordinem sacrum sibi temerauit
imperium. Propterea etiā dn̄s eu₃ de scripturis
loquētē iubebat tacere: q₂ petōri dicit deus. Qua
re tu enarras iustitias meas: ⁊ assumis testamē
tū meū ꝑ os tuū? Oīa demones simulāt: colloquū
tur sepe cum fratrib⁹: sepe cu₃ turba incognitos
excitāt sonit⁹. Manus applaudunt: sibilant inci
pienter cachinnant: vt vel in pficto petī xpianu₃
pectus introeāt. Cūq₃ ab vniuersis fuerint repul
si: ad extremū debilitatē suā lamentatione dete
stant̄. Et dn̄s q̄dem quasi deus ⁊ sue 9scius mate
statis obmutescere his imperabat: nos autē vesti
gia sctōr̄ inherētes: eandē gradiamur viā q̄ me
moratas subtili⁹ fallacias prudentes canebant.
Cum 9sisterer aduersum me petōr obmurui ⁊ hu
miliatus sum ⁊ silui a bonis. Et iterū. Ego vero
tanq̄ surdus nō audiebā: ⁊ tāq̄ mut⁹ nō aperiēs
os suū: ego sum factus vt hō nō audiēs. Christus
silētiū imperauit vt nos diabolo nihil credamus
⁊ vincamus. Si orare cōpellūt: si ieiunia suadent
nō ex eor̄ nos monitis: sed ex nr̄a 9suetudine di
rigam⁹. ¶ Deniq₃ etiā si irruētes mortē nobis in
tētare videant̄: irridēdi potius sunt q̄ timendi:
q₂ cum sint debiles minantur cuncta nec faciūt.
¶ Hec q̄dem de istis tā trāsitorie dixisse me me
mini: attū eadē nūc explicāda sunt latius: q₂ nō
mediocrem affert repetitio cautelā. Aduenientē
dn̄o destructus est inimicus: ⁊ oē penit⁹ eius ro
bur elāguit propter qd̄ pristine virtutis memor
quasi tyrānus iam senescēs ⁊ cum ruisse se videat
in ꝑnicie crassatur humanā: nec tū pōt firmū deo
pectus cogitationū ⁊ ceterarum fraudum arte ꝑ
uertere. Nam luce clarius est: quia aduersarij no
stri cū₃ nec humana carne sint septi: vt causari va
leant: idcirco nos a se nō posse superari: q₂ clauso
hostio intrare nō valeāt. Et reuera si fuissent hoc
fragili corpore colligati: obserato introitu ijsdē
negaret̄ accessus. Cum aūt vt dixim⁹: hoc impe
dimēto sint liberi ⁊ obstructa penetrent: atq₃ in
omni licēter voluerīt aere manifestū est: ob enarra
tionē eor̄ ꝑmanere ecclie corp⁹ illesu₃. ¶ Deniq₃
satellites impij cū pncipe suo diabolo: quē salua
tor i euāgelio homicidā ⁊ pfcm malitie ab initio
fuisse firmat: nobis aduersum se dimicātib⁹ forti
ter nullo modo cessissent si ptās eor̄ nō fuisset ab
lata. Nam si mētior: cur nobis sathanas parcis: q̄
vbiq₃ discurris? Cur q̄ nullo clauderis loco aduer
sum te vincētiū ⁊ disputātium nō potes labefacta
re 9stantiam? S₃ forrasse nos diligis: quos quo
tidie conaris obruere aut credibile est te esse bo
nitatis magistrū ⁊ fauere magis optimis q̄ noce

re. Et qd tamē charū tibi pōt esse ꝙ ledere: maxi-
me eos q̄ tuis sceleribus viriliter repugnant: ſm
qd̄ scriptum est: qꝛ abominatio est peccatoris ptōri
Quis tam fecundū ad maliciā possidet pectus?
Quis taʒ medietas implere conaṫ insidias? Sci-
mus te impurissimū cadauer. Scimus qꝛ idcirco
viuim⁹ xp̄iani: ꝛ ꝯtra te nobis est secura ꝯgressio:
qꝛ infirmarus es a dn̄o. Ideo de tuis ꝯfoderis ia-
culis: qꝛ minationē tuā nō sequiṫ effectus. Qd̄ si
fallimur cur cū terrore simulato: cur cū magnitu-
dine corporū nr̄am aggrederis fidē? Si volunta-
tem sequereṫ possibilitas tātū tibi velle sufficiat
Is eñ potētie mos est: non extranea fallacie ar-
gumēto ꝯquirere: sed sua virtute complere qd̄ cu
piat. At nūc dū thetrali mutatione formarū qua-
si rudem infantiā senilca niteris simulatione de-
ludere: exhaustas vires manifestiu ꝫ pbas. Nun-
quid nā verus ille angelus ꝯtra Assyrios missus
a dn̄o aut populoꝝ eguit societate: aut sonitus q̄s-
siuit: aut plausus non potius tacitā exercēs pote
statem: centū octoginta quinqꝫ milia hostiū ser-
mone velocius iuxta iubētis dn̄i prostrauit impe
rium. Uos ergo cū fragiles sitis viribus: ppetuus
vos ꝯsequiṫ interit⁹. An dicet aliqs. Cur diabo-
lus egrediēs beati Iob omnē in ruinam impulit
domū? Cur eius operibus penitus dissipatis: pa-
rietum quoqꝫ fundamēta subuertēs: vnū nume-
rose sobolis coaceruauit sepulchrum? Cur ipsum
ad extremū dir̄i vulneris nouitate pcussit? Qui
hoc opponit audiat e diuerso nō diabolū potuisse
hoc: sed dn̄m a quo ptās aduersuʒ nos dupliciter
datur: vel ad gloriā si pbamur: vel ad penā si de-
linquimus: qn̄ poti⁹ ex hoc aīaduertat nec ꝯtra
vnum qdē hoīem diabolū quicꝙ potuisse si non
ptātem accepisset a dn̄o. Nullus eñ qd̄ sue dit io
nis est ab alio depdaṫ. Sed qd̄ iob memoro: queʒ
nec expertum potuit vincere. Nec ecōtra iumen
ta quidem eius: ꝛ ꝯtra oues nec ꝯtra sues sine cō
sensu dei propriuʒ robur exercuit: sicut in euāge
lio scriptum est. Demones aūt rogabāt eū dicen-
tes. Si eiicis nos mitte nos in gregem porcoruʒ.
Quō igitur qui porcoꝝ expetūt mortes: imaginē
dei hoīem ꝛ tā charū cōditori aīal suo valebūt iu
re peruertere. Magna dilectissimi aduersum de
mones arma sunt vita sincera ꝛ itemerata ad deū
fides. Credite mihi experto: pertimescit sathanas
recte viuentiū vigilias/orationes/ieiunia/man
suetudinē/voluntariaʒ paupertatē/vane glorie
cōtemptū/humilitatē/miaʒ/ire dn̄atū/ꝛ precipue
purū erga xp̄m amorem. Nouit teterrimus colu
ber ex pcepto dn̄i sub iustoruʒ se iacere vestigiis:
qui ait. Ecce dedi vobis ptātē calcare sup serpen
tes ꝛ scorpiōes: ꝛ sup oēm virtutē inimici. Si au
tem ꝛ diuinationē se habere simulātes venturos
fratres nūciauerint ꝛ affuerint quos venire pdi
xerant: nec sic fides est ꝯcedenda mēdacibus: ob
id eñ pcessere venientes vt credulitas sibi pareṫ
ex nuncio: ꝛ postea aditus ex credulitate fallacie.
Verū in hoc nullū xp̄iano dʒ esse miraculū cū nō
tm̄ q̄ leuitate nature pfecta discurrūt valeāt pue
nire gradiētes: sʒ hoīes ꝗꝫ equoꝝ velocitate pre
uecti nūciāt affuturos. Nō eñ ea q̄ nōdū fieri ce-
pta sunt referūt: qꝛ dn̄s solus cōscius est futuroꝝ
sʒ quoꝝ ꝯspiciūt i actu initiū: eoꝝ sibi tāꝙ fures
apd̄ ignaros vēdicāt notionē. Nā quātos nūc pu

tatis q̄ ꝑūt vel ocitate puerili istū ceptū nr̄o [illegible]
tra se sermōes aū relatū alicui⁹ ꝯ positi lōge ma-
nētib⁹ indicare. Qd̄ vobis pspicuū fieri pōt exē-
plis. Si qs a thebaide aut alicui⁹ regionis oppi
do ceperit pficisci: ꝛ hūc demones i itinere vide-
rūt ambulātē ꝑnicitate memorata ꝑūt pdicere ve
nientē. Ita ꝛ d̄ nyli innūdatiōe solent: cū multas
in ethyopia viderint pluuias e q̄bus fluuius itu
mescēs vltra alueū effluere ꝯsueuit: pcurrētes ad
egyptū: nūciāt amnis augmētū. Hoc aūt ꝛ hoīes
(si illis sceleritatis esset tāta natura) facile nun
ciarēt. Ut eñ speculator beati dauid ad vertice lo
ci celsioris ascēdēs: prior ꝙ hi q̄ i terra erāt ꝯ
ctēs venientes nō qdā incerta de futuris sʒ de i
q̄ venire ceperāt: nūciabat sic ꝛ demones cur
uigili oīa ꝯsiderātes: rapido cursu sibi inicē n
ciāt. Sʒ⁹ si forte ꝯtigerit: vt dei nutu ad finē ceꝫ
nō veniāt: hoc est si aut viator e media regredi
via: aut suspēsus nubib⁹ atqꝫ ad altū celi cardi
deferaṫ tūc decipiētū vna cū credētib⁹ error i
tur. Hec gētilitatis fuere pricipia: his ꝑstigio-
bolis apd̄ delubra demonū quōdā credebanṫ ora
cula: q̄ aduētu dn̄i nr̄i iesu xp̄i indicto silētio obmu
tuerūt: suosqꝫ pdidere captiuos. Quis rogo medi
cū ex obseruatione morboꝝ (cū aīe estuātis incē-
diū de venaꝝ pulsu leui digitoꝝ scrutaṫ attactu)
diuinā arbitraṫ habere noticiā. Quis gubernato
rē nauigationis sue viā iter celi sydera redrente
maiestatis omine veneraṫ? Quis agricolā de ari
dis estatis feruorib⁹: aut de hyemali aquaꝝ largi
tate: vel frigore disputātē nō toti⁹ ex ꝑtis laudat
ꝙ dei ꝯsecrat noīe? Uerū vt ꝯcedam⁹ pauli ꝑ si
vera demones nūciarēt rn̄dete mihi qs fruct⁹ est
nosse ventētia? Nūqd aut sciēs hec aliqū laudat⁹
aut punit⁹ est nesciēs? In hoc vnusqsqꝫ sibi ꝑpa
rat: seu tormēta seu gloriā si vꝫ negligat scriptu-
raꝝ mādata: vel faciat. Null⁹ ob id nostrū hāc ar
ripuit vitā vt habeat pscietiā futuroꝝ: sed vt pce-
ptis dn̄i obediēs: amic⁹ incipiat eē de seruo. Cu-
rādū est nō pscire q̄ veniant sʒ implere que iussa
sunt: nec i istitutionib⁹ bonis hāc flagitare merce
dē cū magis debeam⁹ victoriā cōtra diabolū ab
auxiliatore dn̄o postulare. Sʒ si forte aliqs hoc li
bēter: vt futura cognoscat habeat purū coꝛ qꝛ cre
do animā deo seruientem si in ea perseuerauerit
itegritate: qua regenerata est plus scire posse ꝙ
demones. Talis erat aīa helysei q̄ aliis incogni
tas virtutes videbat. Nūc iam ceteras vobis de-
monum explicabo fallacias. Solēt nocte venien
tes angelos dei se fingere: laudare studiū mirari
ꝑseuerātiā: futura ꝑmia polliceri. Quos cū vide-
ritis tā vos ꝙ domos vestras crucis armate signa
culo: ꝛ ꝯfestim dissoluenṫ i nihilū qꝛ metuūt illū
tropheū in quo saluator aereas expoliās ꝑtutes
horridas eas fecit ostētui. Solēt et variis salta-
tionib⁹ mēbra torquere: ꝛ nostris ꝑcaciter offer-
re se visib⁹: vt mēte pauore: ꝛ corpus horrore con
cutiāt. Sʒ ꝛ in hoc fides deo tota fugat eos quasi
infirma ludibria. Nō est aūt difficilis bonorū spi
rituū maloꝝqꝫ discretio: q̄ si deo tribuēte pendi-
tur. Sanctoꝝ angeloꝝ amabilis ꝛ trāquill⁹ aspe
ctus est: qꝛ non cōtendunt neqꝫ clamabunt: neqꝫ
aliquis audiet vocē eoꝝ: verū tacite leniterqꝫ ꝑ-
perātes: gaudiū: exultationē: fiduciam peccatori
bus infundūt. Si qdem cum illis est dn̄s: qui est

dons τ origo leticie. Tūc mēs nostra nō turbida
sedlenis τ placida angelorum luce radiat: tunc aīa
celestiū pmiorum auiditate flagrans effracto si pos-
set humani corporis domicilio et mēbris exone-
rata mortalibus cū his q̄s videt abire festinat ad
celum. Horū tanta benignitas est vt si q̄s pro cōdi
tione fragilitatis humane miro fuerit eorū ful-
gore perterritus oēm cōtinuo ex corde auferant
metum. Ita gabriel cū zacharie loquereē in tem
plo τ angeli cū diuinū virginis partū pastoribus
nūciarēt: τ qui dñici corporis agebāt excubias: se
curis videntium se mētibus ostēdētes: ne metuerēt
imperabāt. Metus em̄ nō tm̄ ex pauore animi q̄
tum ex magnarū rerum sepe concutitur aspectu.
Pessimorum vero vultus truces: sonitus horrēdi sor
didi cogitatus: plausus motusq̄ indisciplinatorum
adolescentum vel latronū: e q̄bus cōfestim timor
anime sensibus torpor incurrit: odiū christiano-
rum: monachorum meror: tedium suorum recordatio τ
metus mortis: cupido nequitie: lassitudo virtutis:
cordis hebetatio. Si igit post timorē horrore cō-
cepto successerit gaudiū: et ad deum fiducia atq̄
ineffabilis charitas venisse sciāmus auxiliū: q: se-
curitas aīe: p̄sentie maiestatis indicium est. Sic
nāq̄ τ abraā patriarchā videns deū gauisus est. τ
Joānes cum mariā superuenisse sentiret q̄ in sacri
vētris hospitio vniuersitatis gestabat parētem:
exultauit necdum nat⁹ in gaudiū. Si aūt incussa
formido p̄māserit: hostis est q̄ videtur q̄m nec re
fouere nouit vt gabriel pauentē virginē ne timeat
iubet: τ sicuti pastores nūcio cōsolati sunt: q̄nimo
pauorē duplicat: vt vsq̄ ad p̄fundam impietatis
foueā: vt sibi holes p̄sternant: impellit. Exinde
misera gētilitas dñice interdictionis ignara fal-
so demones deos opinata est xp̄ianorum aūt popu-
los his fallaciis irretiri nō passus est dñs: q̄ dia-
bolū in euāgelio audacter sibi principatū oīm p̄-
sumētē repulit dicēs. Uade retro sathanas. Scri
ptū est em̄. Dñm deum tuum adorabis: τ illi soli
seruies. Horum verborum etiā nobis licētia est tributa:
q: idcirco locutus est talia: vt similitudo tētamē
torū autoritate nostri frangerent eloquij. ¶ Illud
quoq̄ mei charissimi ammoneo: vt vite magis sit
vobis q̄ signorum solicitudo. Nullus ex vobis hec
faciens aut ipse supbia intumescat: aut despiciat
eos q̄ facere non p̄nt. Conuersationē magis scru
tari singulorum in hoc et imitari vos que perfecta
sunt cōuenit: τ implere q̄ desunt. Nā signa facere
nō est nostre paruitatis: sed dñi potestatis q̄ ad disci-
pulos gloriātes in euangelio ait. Ne gaudeatis:
q: demones vobis subiecti sunt: sed q̄ noīa vr̄a
scripta sunt in celis. Noīm em̄ in libro vite cōscri-
ptio: testimoniū est virtutis τ meriti: expulsio aūt
sathane largitio saluatoris est. Unū his q̄ nō in vite
laboribus: sed q̄ in p̄digijs exultabūt dicentib⁹.
Nōne in tuo noīe demonia eiecim⁹: τ in tuo noīe
virtutes multas facim⁹: r̄ndebit dñs. Amen dico
vobis nō noui vos. Discedite a me operarij iniq̄-
tatis. Nō em̄ nouit dñs vias impiorum: hoc ergo ma-
gnopere postulemus: vt donū spiritualū discernen
dorum mereamur accipe: quo s̄m s̄niam scripturarum
oīni spiritui nō credamus. ¶ Uolueram q̄dem iam
finire sermonē: τ silentio premere quecūq̄ mee
acciderant paruitati: s; ne putetis me frustra cō-
memorasse q̄ inuenire nō possent: idcirco l; mei-

piens fiam tñ dñs qui secrete mētis est inspecto^r
nouit non me causa iactantie sed vestri gratia p̄
fectus hoc facere pauca replicabo de plurimis.
Quoties me nimis laudibus efferre conati sunt
cum a me in noīe dñi maledicta reciperent. Quo
ties augmēta nyli fluminis futura dixerūt: cum
a me audirent τ hoc ad vestram quid ptinet curā.
Quoties minitantes vt milites armati scorpio
nibus equis: beluis: τ varijs serpētibus circūde-
derunt me τ domum in qua eram repleuerūt: cū
ego econtra psallerem hi in curribus τ hi in eq̄s:
nos autē in nomine dñi dei nostri magnificabi-
mur: τ statim mīa xp̄i fugabātur. Quodā aūt tpe
cum ingenti luce venientes dixerūt venimus An
toni n̄m tibi p̄bere fulgorem: Et ego clausis ocu
lis: q: lucē diaboli dedignabar aspicere orabā et
dicto citius impiorum lumē extinguebat. Post mē
ses aūt paucos: cū me corā psallerēt: τ de scriptu-
ris sibimet sermocinarent tāq̄ surd⁹ nō audiebā
Cōmouerunt aliqn̄ monasterium. Et ego mente
imobili dñm dep̄cabar. Sepe strepit⁹ sepe salta-
tiōes: sepe sibilos ingesserunt: τ me psallēte: son⁹
eorum in voces flebiles vertebant. ¶ Credite mei fi-
lioli qd̄ dicturus sum: vidi aliqn̄ diabolū celsum
corpore: q̄ se dei virtutē τ p̄uidētiā habere ausus
est dicere: τ ait ad me. Quid vis vt a me tibi done
tur Antoni. At ego spectaculū maximū in os ei⁹
ingeminās: totū me inest xp̄i noīe armat⁹ ingessi
τ statim ille p̄cer⁹ aspectu: īter medias man⁹ exo
leuit. Jeiunāti etiā mihi visus est vt monach⁹ et
panes offerēs: his sermonib⁹ suadebat vt vesce-
rer τ huic aliq̄d indulgerē corpusculo. Et tu inquit
hō es: τ hūana fragilitate circūdaris: labor pau-
lulū cōquiescat: ne egritudo surripiat. Illico luri-
dā faciē serpētis agnoui: τ cū ad cōsueta xp̄i muni
mēta cōfugerē: tāq̄ p fenestram fum⁹ laberet eua-
nuit. Auri q̄m discipulā mihi in deserto frequēter
tetēdit qd̄ ideo offerebat: vt aut visu irretiret me
aut tactu vapularet me. Nā sepe me a demonib⁹
nō denego verberatū. Canebā aūt sic. nullus me se
parabit a charitate xp̄i. Ad cui⁹ vocis auditū i se
inuicē furiētes: nō meo sed dñi fugabant ip̄io:
q̄ ait. vidi sathanā q̄si fulgur cadētē de celo. Hec
ergo filioli apl̄ici memor eloquij in me transfor-
maui: vt p̄positū vestrū nec demonum terror: nec
aliq̄ lassitudo dissolueret. Sed q̄m ob vestrā vtili
tatē multa memorādo insipiēs factus sum: hui⁹
rei vobis ipartiri cupio notionē quā verā null⁹
ambigat audientiū. Pulsauit aliqn̄ demon mo-
nasterij ostiū egrediēs video hoīem enormi subli
mitate porrectū caput vsq̄ ad celū. Cū ad hoc q̄s
nā esset inquirerē ait. Ego sum sathanas. Et ego
q̄d inq̄ hic q̄ris: r̄ndit. Cur mihi frustra imputāt
monachi: Cur mihi xp̄ianorū populi maledicūt:
Et ego: iuste faciūt. Tuis em̄ frequēter molestan
tur insidijs. At ille ait. Nihil ego facio: sed ipsi se
inuicē turbāt. Nam ego miserabilis factus rogo.
Nōne legisti: q: defecerūt inimici framee in finē
τ ciuitates eorum destruxisti. Nullū iā habeo locum
nullā possideo ciuitatē iā mihi nulla sunt arma.
Per oēs natiōes: cūctasq̄ p̄uīcias xp̄i psonat no
mē solitudines iā̄ monachorum stipāt choris. Ipsi
se q̄so tueant τ me sine cā nō lacerēt. Tunc ego dei
gratiā cū alacritate mirat⁹: sic ad eū locut⁹ sum.
Nō tue veritati: que nulla est tam nouam τ tā in-

auditā ascribo sententiā. Nā cū fallacie caput sis hoc sine mēdacio coact⁹ es ꝯfiteri: vere enī Jesus tuas sūdit⁹ surripuit vires: ⁊ honore nudat⁹ angelico volūtaris in sordib⁹. Utꝫ dū vba ꝯplueram: ⁊ ille sublimis saluatoris noīatione deiec⁹ est. Que ergo tā o filioli poterit residere cūctatio ꝗ trepidatio manebit vlteri⁹? Quis vos ex turbo poterit ꝯuellere? Secure sint anime singulorꝫ nō sibi fingāt vanas cogitationes: vana discrimina: nō aliquis timeat a diabolo sublatū ad precipitia se posse deferri. Pellat oīs anxietas: dñs eī qui nostros prostrauit inimicos: manēs vt ꝓmisit in nobis a varijs nos sathane muniuit incursibus. En ipse diabol⁹: ꝗ hmōi cū suis satellitib⁹ exercet astutias: nihil se posse contra christianos fatet. Jā cure xpianorꝫ ⁊ monachorꝫ sit: ne ꝑ eorū inertiā vires demonib⁹ ꝓbeant. Nā quales nos in nfas repererint cogitatiões: tales se nobis prestare ꝯsueuerūt. Et si qđ in pectoribus male mētis aut pauoris semē inuenerit: quasi latrones ꝗ deserta obsidēt loca: ceptos cumulāt timores: ⁊ crudelit' imminētes: infelicē puniūt aīam. Si aūt alacres fuerim⁹ in dño ⁊ futurorꝫ bonorū cupido nos succēderit: si semp oīa manib⁹ dei ꝯmittam⁹ nullus demonū ad expugnādū valebit accedere magis aūt cū munita in xpo corda conspexerint: ꝯfusi reuertunt. Jta ⁊ Job firmatū in dño diabol⁹ refugit: ⁊ infelicissimū Judā expoliatū fide vinculis captiuitatis innexuit. Una est enī rō vincēdi inimicū leticia spūalis: ⁊ anime dñm semꝑ cogitātis iugis recordatio: que demonū ludos quasi fumū expellēs: ꝑsequet aduersarios poti⁹ ꝗ timebit. Nō est enī nesci⁹ sathanas ignū futurorꝫ: sed estuātis gehēne copiosa nouit incēdia. Szvt meā iā claudat oro: illud in finē ꝯmemoro. Cū aliqua se vobis obtulerit visio: audacter requirite qs sit ille: ⁊ vñ venerit: ac sine mora si sctōꝝ fuerit reuelatio: angelica ꝯsolatione timor verteret in gaudiū. Si vero diaboli fuerit oblata tētatio: fidelis anime percūctationib⁹ euanescet: qꝛ maximū est securitatis iudiciū interrogare quisnam est ⁊ vnde. Sic ⁊ naue filius auxiliatorē suum interrogādo cognouit: nec Danielem percunctantē latere potuit inimicus. Postꝗ Antonius dicēdi finem fecit: letantibus cunctis: in alijs virtutis cupido exardescebat: in alijs infirma refouebat fides: ex aliorum mētibus false opiniones pellebātur: ex aliorum sensibus inanium terrorꝫ pellebatur accensio: simulꝗ cum iam demonū insidias contēnerent: mirabātur in Antonio tantam gratiam spirituū discernendorꝫ: quam domino tribuente perceperat. Erāt igitur in mōte monasteria tāꝗ tabernacula plena diuinis choris psallentiū: legentium orantium: tantiꝗ ieiunandi ⁊ vigiliarꝫ ardorē cunctorum mentibus sermo eius afflauerat: vt future spei auiditate: ad charitatē mutuā ⁊ misas indigentibus exhibendas: iugi studio laborarent: qui infinitam regionem quandam⁊ oppidum a mundana conuersatione seiunctum plenū pietatis atꝗ iustitie videbant incolere. Quis tantū monachorū agmen aspiciens: virilē illū concordie cetū cernens in quo nullus nocēs nulla detractio susurronis: sed multitudo abstinētiū et certamē offitiū erat: non in hāc statim erūperet vocē: quā bone domus tue Jacob tabernacula tua israel tāꝗ nemora obūbrātia: tāꝗ po sus sup fluuios: tāꝗ tabernacula ꝗ fixa sunt dño: tāꝗ cedri circa aquas. Dū hec ita geruntur quib⁹ indicis beate vite studiū cresceret Antonius mānsionem in celo positam recordās: ⁊ presentis vite despiciens inanitatē: quasi parua essent: quecūꝗ iam gesserat separatus a fratribus instituebatur. Cūꝗ eum siue cibū siue somnū indulgere corpusculo aut alias nature necessitates cogeret humana ꝯfectio: miro afficiebat pudore ꝗ tantā anime libertatē modici carnis terminis coerceret. Nā frequēter cū fratribus sedēs a cibo ꝗ fuerat apposit⁹ memoria esce spūalis abstrahebat. Edebat tamē vt pote homo sepe solus: sepe cū fratribus. Et cū hec mira (vt ꝑdixi) ageret: ꝯfusiōe me adhibēdū magnopere corpori diligētiā ꝑsuadebat dicēs: nec corp⁹ esse penit⁹ enecādū: ne operatio cōtra volūtatē creatoris dissolueret ⁊ ob oē studiū anime cōferēdū: ne vitijs fugara corporeis ad eternas inferni tenebras truderet: quinimo in dulciū sibi ꝓpter alteros in carne impe vindicās domiciliū suū: vt apls Paulus ad tertiū celū subleuaret. Asserebat hoc a saluatore ꝓceptū in quo ait. Nolite soliciti esse corpori ꝗd vestiamini: ⁊ ne quesieritis ꝗd māducetis aut ꝗd bibaris: qꝛ hec gētes ꝗrūt: vester aūt pater nouit ꝗ indigetis his oībus. Querite ergo pmū regnuꝫ dei ⁊ iustitiā ei⁹: ⁊ hec oīa adūcient vobis. His rebus trāsactis: cū ꝑsecutio impiissima Maximiani furore Cesano vastaret ecclam: sctīs martyribus Alexādriā ꝑductis: relicto ⁊ ipse monasterio secut⁹ est futuras xpi victimas dicēs. Pergamus ad gliosos fratrū triūphos: vt aut ipsi cōgrediamur aut spectem⁹ alios ꝑliātes. Et amore quidē iā martyr erat: sed cū tradere se vltro nō valeret: ⁊ sociari cōfessorib⁹ in metallis: vel in carceribus ꝯstitutis: magna cū cura ⁊ libertate ingredientes ad iudicē exhortabat: ne terrore imploꝝ subacti dñm negarēt. Jāꝗ sentētia coronatos exultans quasi ipse vicisset: vsꝗ ad locū felicis sanguinis ꝓsequebat. Quāobrē mot⁹ iudex ob Antonij sociorūꝗ eius constantiam precepit nullū penitus monachorꝫ aut obseruare iudiciū aut in ciuitate versari. Et ceteris quidē oīb⁹ in illa die placuit abscōdi. Antonius autē impauidus neglecto ꝑsecutoris imperio lauit empeditē.i. scapulare suū. Et alia die stās in quodā eminēti loco cādēte preeminēs veste: ꝓcedētē iudicē suo ꝓuocabat aspectu flagrans cupiditate martyrij: ostēdebatꝗ nobis ꝯteptorē penarū ⁊ mortis in xpianos animū ꝑseuerare debere intātū vt cōmitaret: qꝛ volēti pati ꝓ dei noīe martyriū nō dabatur. Sed dñs ꝗ suo gregi parabat magistrū seruauit Antonium vt institutio (sicuti factū est) monachorū: non solum oratione eius: sed ⁊ cōspectibus firmaretur. Nōꝗ tñ a ꝯfessorū vestigijs separatus est: qꝛ maxima circa eos cura ⁊ charitatis vinculo colligat⁹ magis carcerē patiebat exclusus. Postꝗ autem ꝑsecutionis turbo defluxerat ⁊ btō episcopo Petro iam ob martyrij gloriā coronato ad pristinuꝫ monasteriū regressus est: quotidianū fidei ac cōsciētie martyriū merebat: acrioribus se ieiuniis vigilijsꝗ conficiens. Uestimēto cilicino intrinsecus desuper pelliceo vtebat: nunꝗ corpus lauās nōꝗ a pedibus sordes abluens nisi cū per aquaꝫ

transire necessitas cōpulisset. Nullus denicꝫ An
tonij corpus nudū anteꝙ moreretur vnꝙ vidit.
Quodā aūt tpe cuꝫ ab oīm se amouisset oculis: ꝛ
clauso monasterio neminē omnino susciperet mar
tinian⁹ militū ꝑpositus cuius filia immūdi spi
ritus infestationibus quatiebat pulsans ostium:
obsecrabat vt suo pignori subueniret ꝛ exiēs deū
pro filia deprecaretur. Tunc ille aperire quidem
minime voluit prospiciēs vero desuper ait: o ho
mo quid meum poscis auxilium. Mortalis ꝛ ego
sum: ꝛ tue socius fragilitatis. Si autē credis in
christum cui deseruio vade ꝛ ſm fidē tuā ora deū
ꝛ sanabit filia tua. Cōfestiꝫ ille credēs abijt: ꝛ in
uocato Jesu filiam reduxit incolumem. Multa
ꝛ alia mirabilia per illū dñs operat⁹ est ꝛ merito
q̄ in hec ꝑmisit i euāgelio. Petite ꝛ dabit vobis.
Inuenito q̄ eius gratiā meret accipere suā poten
tiam nō negauit. Nā plures vexatoꝝ ante mona
sterū ei⁹ clauso introitu dormiētes fidelib⁹ ꝑ eū
ad xp̄m ꝑcib⁹ curabant. Hec illi multitudo veniē
tiū desideratā solitudinē auferēs tedio fuit. Me
tuēs itaqꝫ ne signoꝝ copiosa cōcessio: aut suū ani
mū extolleret: aut alios plus de se ꝙ videbāt in
ipso cogeret estimare: ad supiorē thebaidem ꝑge
re cogitauit: vbi null⁹ eū agnosceret. Et a fratri
bus acceptis panib⁹: sedebat sup fluminis ripaꝫ
trāsituꝫ nauis obseruās. Illo talia cogitāte vox ad
eū desup facta est dicēs. Antoni quo ꝑgis ꝛ qua
re: At ille intrepide quasi cōsuetā vocē loquētis
agnosceret: rn̄dit. Qm̄ nō sinūt me quiescere popu
li idcirco ad supiorē thebaidē ire optimū duxi ꝑ
cipue q2 ad ea exigor: q̄ vtutē mee pusillanimita
tis excedūt. Et vox ad illū ait. Si ad thebaidē va
das ꝛ ad pastoralia vt cogitas ꝑgas: maiorē ac du
plicē sustinebiꝫ laborē. Si āt vere quiescere cupis: va
de nūc ad interi⁹ desertū. Cūqꝫ Antoni⁹ diceret
ꝛ q̄s mihi locū aliū poterit ostēdere: Ignar⁹ au
tem sum locoꝝ. Confestim ei vox q̄ loquebat sar
racenos indicauit: q̄ mercādi gr̄a ad egyptum ve
nire cōsueuerāt. His appropinquās Antonius:
rogauit vt se pariter adducerēt i desertū. Nullus
obnisus est: ſꝫ tanꝙ a deo missum comitem susci
pientes amplexi sunt eius societatē. Trib⁹ autē
dieb⁹ ꝛ noctib⁹ itinere cōfecto: inuenit montem
valde excelsum: ad cui⁹ radices fons aque dulcis
latebat. Et cāpus haud magnus totum ambiēs
mōtē q̄ palmis ꝑpaucis: ꝛ his neglecti ꝯsit⁹ erat.
Hūc Antoni⁹ locuꝫ quasi a deo sibi offerret am
plexus est. Is eīn erat quē sibi ad fluminis ripaꝫ
sedēti q̄ loquebat: ostēderat. Et primo q̄dē acci
piēs a comitib⁹ panes solus remāsit in mōte nul
lo alio cū eodē ꝯuersante. Quasi ꝑpriā eīn domū
agnoscēs habebat locū illū. Sarraceni q̄ꝫ viden
tes ei⁹ fiduciā optato ꝑeū trāsitu panes eidē cū
leticia deferebāt: necnō palmaꝝ (licet mediocri)
attamē aliquāto solatio refouebatur. Exinde cū
fratres agnito loco tāꝙ ad patrē filij sollicite ali
mēta trāsmitterēt: vidēs Antoni⁹ q̄ ob suū refri
geriū multis onerosus labor indiceret: ꝛ parcēs
et in hoc monachis rogauit vn uꝫ de aduenientib⁹
vt sarculū sibi bis acutū cū frumēto deferret. Qui
bus allatis circūiens mōtē haud grādeꝫ: culture
aptuꝫ reperit locū ad quē deriuata aqua desuper
poterat influere. Ibiqꝫ seminauit: atqꝫ exinde an
nuū sibi panē laborās: gaudebat q̄ sine cuiusq̄
molestia ex ꝑprijs manib⁹ viueret in deserto. Sꝫ
cū rursus et illuc q̄dam venire cepissent miserti
est lassitudini eoꝝ: ꝛ oluꝰ i paruo terre cespite co
luit: vt post asperū iter aliq̄n venientes: solatio re
fouerent hoc fratrū fuit refrigerium ꝛ paruulam
messem quā bestie que propter aquam illuc adue
niebāt depaste sunt: e q̄b⁹ vnā apphēdēs dixit o
bus. Cur me leditis: nihil a me lese. Recite: ꝛ i no
mine dn̄i ne huc appropietis vlterius. Quis nō
credat post hāc denūciationē quasi timētes nūꝙ
illuc bestias ꝑpinquasse. Sic Antonius īpenetra
bilia mōtiū ꝛ deserti intestina captāte orationib⁹
etiā deductū introeuntes fratres magnis vix ꝑcib⁹
extorserūt: vt oliuas ꝛ legumē: ꝛ oleū: qd̄ post mē
ses aliquot ministrabāt dignaret accipere ꝛ seni
li modicū laxaret etati. Proh nephas q̄ntas ibi
ꝯuersans expt⁹ est luctas vere secū qd̄ scriptū est
nō illi aduersus carnē ꝛ sanguinē fuisse colluctia
tionē ſꝫ aduersuꝫ pricipatus ꝛ ptātes: ab is q̄ ad
eū igrediebant: agnouim⁹. Illic eīn tumult⁹ vo
ces ꝛ ꝑpli armorūqꝫ sonit⁹ prorsus plenū mōteꝫ
demonū multitudine se vidisse referebat: ipsum
et quasi cōtra inimicos palā resistēteꝫ: ꝛ fortiter
colluctantem. Qui tamē i aduenientes suo refoue
bat horteru: ꝛ flexis genibus armisqꝫ orationum
omnē sathane ꝯsteruebat exercitū. Admiratio
ne plane dignum est: iam inmani solitudine vnū
hominē: nec demonuꝫ quotidianus expauisse cō
gregationes nec tātarum bestiarū quadrupedūꝫ
siue reptiliū diuerse cessisse feritati. Juste dauid
cecinit. Qui cōfidunt in domino sicut mōs syon:
non cōmouebitur in eternū. Inmobilē ꝛ trāquil
lam retinēs animi firmitatē: ꝛ demones fugabat
ꝛ feras: sicut scriptū est secum pacificabat. Sed ꝛ
dyabolus vt supradictus propheta ait obseruās
eum: frendebat dētibus suis: ꝛ ille saluatoris au
xilio ab vniuersis tutus perseuerabat insidijs.

¶ Quadam ergo nocte cum puigili cura obsecra
ret dominum tātos in monasterium eius bestia
rū greges coaceruauit: vt omnes heremi beluās
circū se aspiceret. Que cum rugitu ore morsum
corpori iminarent: intellexit hostis astutias dixit
qꝫ. Si a dn̄o tu me vobis est tributa licentia deuo
rare cōcessum: si autem demonū huc venistis im
pulsu: quā ocius abite: quia christi famulus sum
ita factū est: ꝛ cum iubentis voce omnis bestiarū
multitudo quasi maiestatis vbere cederetur: au
fugit. ¶ Nō multi post hec fuxerant dies ꝛ alia
oritur cum eodē hoste certatio. Operāte illo (nā
semper: vt venientibus pro his que sibi detulerāt
aliquod munusculū rependeret laborabat) die
quadam sportelle texebat triciaꝫ: siue funiculuꝫ.
Ad cuius motū exurgens vidit bestiā pubetten⁹
humanā speciem ꝑferentem que exinde in asinā
finiebatur. Post cuius aspectum vexilluꝫ crucis
in frōte sua pingens hoc tātum ait. Christi seru⁹
sum: si ad me missa es nō fugio nullum in medio
spaciū. Et statim informe prodigium dicto ocius
cum satellitū turba fugiens: ꝛ in medio cursu ruens
extinctuꝫ est. Ista aūt explosi mors atqꝫ euocatio
ꝑdigij demonū erat cōmunis interritus: q̄ omni
studio laborātes Antonium a deserto deducere
nō valuerūt. ¶ Mirādis plus mirāda succedūt.
Nō grāde post ista tempus excesserat: ꝛ tātarum
victoriarū homo fratrū precibus vincitur. A mo

nachis cū rogat⁹ vt eos dignaret̄ inuisere:vna
cum his ꝓfectus est impositis camelo aqua ⁊ pa
nib⁹:q̄ nusq̄ preter monasterii locū ex quo haus
serāt:potabilis aqua per arētē viaȝ reperiebat̄.
Verū ī medio itinere bibēdi subsidia defecerunt.
Ardor nimi⁹ estus intolerabilis mortē cūcta mi
nitant̄. Circūeūt ⁊ querūt saltiȝ collectā pluuiis
lacunā nihil prorsus remedii:nihil occurit penit
tus ad salutē. Camelus q̄si pitur⁹ ⁊ ipse estuās di
mittit̄:estuāt pectus exurit̄ ⁊ sitis desperatione
feruescit. Mouit senē fratrū cōmune discrimē ⁊
vehemētissime ꝯtristat⁹ īgemuit. Dehīc ad solita
ꝑcū auxilia cōfugiēs paululū ab eis secessit:ibiq̄
genib⁹ fixis supplices man⁹ tetēdit ad dn̄m. Nec
mora:⁊ ad primas rogātis lachrymas in oratio
nis loco fons ebulliēs erupit ibiq̄ extincta siti ⁊
arētia mēbra refecta sunt:⁊ plenis virib⁹ inuētū
potāt camelū. Ita eīn casu euenerat:vt camel⁹ er
rās ꝑ heremum dn̄ funiculum trahit in quodā la
pide eiusdē alligati de funiculi teneret̄. Tādē cō
fecto itinere ad monachos q̄ inuitauerāt ꝑuenit.
Tūc v̄o q̄si patri oēs obuiā currunt:⁊ honorifico
salutatu in oscula eius ⁊ amplex⁹ certatim ruūt.
¶ Proposito seruēti gaudet Antonius:⁊ letan
tibus de aduētu suo cūctis:quasi encenia de mō
te portās spiritualia impTit̄ alimēta. Laudat ve
terū studia:hortat̄ nouoꝝ. Sororē quoq̄ iā vetu
lam virginē vidēs ⁊ aliarum puellarū magistraȝ
mira exultatiōe sustolit̄. ¶ Exīde quasi diu ab
esset ab heremo rursuȝ festinauit ad mōtē. Pluri
mis iā ad illū veniētib⁹ cū ēt vexati a demonib⁹
malo necessitati coacti auderēt dēserta penetrare
quos ille cōsolās ⁊ monachis in cōe ꝑcipiēs ale
bat. Credite ī iesum fideliter:mētē a malis cogi
tatiōib⁹:carnē ab īmūdiciis seruate purā ⁊ iuxta
eloq̄a diuina ne seducamini in saturitate vētris.
Odite vanā gloriā orate sepissime: psallite vespe
⁊ mane ⁊ meridie:⁊ mādata scripturaꝝ reuoluite.
recordamini gestoꝝ q̄ scī dei fecerūt:vt exempli
memoria aīam īcitet ad v̄tutē refrenet a vitiis.
Suadebat ēt iugi meditatiōe retinēdū apostoli
sermonē quo ait:sol nō occidat sup iracūdiā v̄raȝ.
Nō tm̄ aūt sup iracūdiā solem occidere non debe
re interpretabatur:sed ⁊ super omnia delicta ho
minum:ne peccatorum vnq̄ nostrorum aut in no
cte luna:aut ī die sol testes abscederēt. Illi⁹ quo
q̄ eam monebat precepti q̄d dicit. Diiudicate vos
metipsos:⁊ probate vt rationem diei noctisq̄ fa
ciētes:si in se delictū dep̄hēdissent peccare desi
sterēt. Sin aūt null⁹ error decepisset ꝑseuerātes
instarēt potius incepto q̄ arrogātia tumidi:aut
alios cōtēnerēt:aut sibi iustitiā vēdicarēt:iuxta
supradicti doctoris eloquiū dicētis. Nolite iudi
care añ tēp⁹ magis debere eos christo:cui soli oc
culta patēt:reseruare iudicium. Multas esse:vt
scriptum est vias que videtur hominib⁹ iustas:
fines eaꝝ ad ꝑfundū respicere inferni. Sepe no
stra nō posse nos intelligere peccata:sepe falli in
ratiōe gestorū:aliud eē dei cūcta cernētis iudiciū
qui non ex superficie corporū:sed ex mētium iu
dicat archanis. Equū aūt eē nos nobis cōpati ⁊
inuicē onera nostra portare vt concesso examine
saluatori ꝓprias ꝯsciētias nosmetipsos diiudicā
tes frueremur. Nec nō precipiebat magnū eē vir
tutis viā:si singuli vel obseruarēt q̄d regerēt vel
vniuersas mētium cogitatiōes fratrib⁹ referrēt.
¶ Nō eīn posse aliquē peccare cuȝ relatur⁹ esset
ad aliū quecūq̄ peccasset:⁊ subire pudorē ī publi
cū turpia ꝓferendi. Denique nullū peccātē coram
alio peccare etiā si peccet tamen testē vitare pec
cati mētiri magis ⁊ negare:⁊ vet⁹ delictuȝ nouo
īficiēdi augere delicta. ¶ Igit̄ q̄si sub oculis agē
tes nr̄is:⁊ cogitatu cōfundimur ⁊ actu si omnia
referēda faciam⁹:multo aūt magis si peccata no
stra fideliter describētes digeram⁹ ī ordinē. Tūc
v̄o annotatio delictorū fratrū videbit̄ oculis:tūc
timebim⁹ peccati maculas:cōsciētie ipsi nos ar
guēt a piceo. Et quomō meretricib⁹ mēbra mi
tes ꝯfundunt̄ ad p̄ntiā ceteroꝝ:ita ⁊ nos eru
scem⁹ ad literaꝝ scripturas:hec agam⁹ hāc vi
tis gradiamur viā:⁊ corpora mētib⁹ subiug
pniciosas diaboli cōteram⁹ insidias. Talib⁹ se
nib⁹ hortamētisq̄:⁊ veniētes ad se monachos
citabat ad studiū ⁊ parētib⁹ ꝯdolebat pluresq̄
rū dn̄s per Antoniū liberauit. Nūq̄ tamen: au
de īcolumitate curatorū est inflat⁹ ad gloriā s
cōtristat⁹ de obsessis adhuc corporib⁹ murmu
uit. ¶ Magis autem eodem semper animo ⁊ vu
tu manēs gratias deo referebat suadens occup
tis vt correptionē qua vexabant̄ patiēti⁹ ferrēt.
Nō enim Antoniū aut cuiusq̄ hominum omnino
hanc esse medicinam:sed dei solius: qui ⁊ quib⁹
vellet:⁊ quo vellet tēpore daret sanitatē. Ita cō
solatione sua ⁊ vexatos equanimiter ferre tenta
tionē ⁊ iam liberatos nō sibi:sed deo gratias re
ferre docebat. ¶ Frontho autem quidā vir ex pa
lestinis qui infestissimo demonio vexabatur. Nā
⁊ linguam eius laniabat dentib⁹ ⁊ oculoruȝ nite
bat̄ lumē extinguere:ꝑrexit ad mōtē: rogabat
q̄ beatum senem:vt pro se dn̄m rogaret. Orauit
Antoni⁹:dixitq̄ ad eū. Vade ⁊ curaberis. Illo in
credulo sibi ⁊ violēter ibidem cōtra preceptuȝ re
moranti eadē geminabat Antonius dicēs. Hic
curari nō poteris:egredere ⁊ calcata egypto sta
tim te misericordia christi consequet̄. Tādem cre
didit ⁊ ꝑfect⁹ est:ac viso egypto ꝑm ꝓmissionem
senis quā ei dn̄s orāti reuelauerat infestatio ces
sauit inimici. ¶ Virgo vero q̄daȝ que a tripolita
ne regiōis ciuitate deuenerat:inauditis ac flebili
b⁹ morbis laborabat. Etenī nariū purgamēta:ocu
lorū lachrymę:auriū putridus humor in terrā ca
dēs cōfestim in vermes vertebat̄. Augebat cala
mitatē corp⁹ paralisi dissolutū:oculos quoq̄ per
uersos ꝯtra naturā habēs. Hāc parētes eius de
ferētes cū ad Antoniū monachos ire didicissent
credētes ī dn̄o q̄ ꝑtinacē sanguinis fluxū in euan
gelio tactu fimbrie stare ꝑceperat. Rogauerūt vt
miserabilē filie comitatū susciperēt. Illis renitē
tib⁹ eā vsq̄ ad antoniū ꝑducere: remāsere paren
tes foris cū filia debili apud beatū ꝯfessorē ⁊ mo
nachū Paphūtiū:qui effossis pro christo oculis:
sub maximiano ꝑsecutore tali dehōestamēto cor
poris plurimū gloriabat̄. Peruenerūt igitur ad
antoniū monachi. Cūq̄ de morbo puelle referre
disponerēt relationē eorū senis sermo ꝓuenit: ⁊
omnē debilitatis ⁊ itineris vsq̄ ad sanctū paphū
tiū causam quasi ipse īterfuisset exposuit. Rogan
tib⁹ aūt eū monachis vt parētib⁹ cū filia ꝑmitte
retur ingressus:non concessit:sed ait. Ite ⁊ inue
nietis puellā si nō est mortua curatā. Et adiecit.

Nullus debet ad meã humilitatẽ peruenire: qꝛ
largitio curationum nõ est humane miserie: ſed
Jesuchriſti misericordie: que vbiq3 in ſe credẽti
bus preſtare cõsueuit auxiliũ: quãobrẽ ⁊ illa pro
qua petitis: ſuis ꝓcibꝰ liberata eſt: ⁊ cum ad dñm
orarẽ ego: mihi pñtia ſanitatis eius idulta eſt:
dixit ⁊ ꝑm vba eius puelle icolumitas ſecuta eſt.
Nã egreſſi foras ad beatũ Paphuntium ⁊ filiã
ſoſpitẽ: ⁊ parentes letos repererunt. Nõ multuz
aũt poſt iſtos dies cum duobꝰ fratribus intercũ
tibus ad Antoniũ aqua in itinere defeciſſet: ⁊ vt
no ſiti mortuo alter iaceret in terra mortẽ expe
ans. Antonius ſedens in monte celeriter ad ſe
uos monachos vocauit: qui ſorte ibidez ſuntre
ti: ⁊ feſtinato ꝓcepit vt lagenã aque aſſumen
: inuaderẽt iter qđ ducit ad egyptum: dixitq3.
us e fratribus huc aduenientibꝰ modo migra
ad dominũ: alter ſi nõ ſuccurreritis ei ad iet.
cem mihi nunc oranti reuelatum eſt. Sic aũt
xta preceptum eius monachi feſtinantes ex
ctum corpus inueniunt terra illud operien
: alterũ refocillatum ſuo iunxerũt comitatui.
rat aũt ſpaciũ itineris vniꝰ diei: fortaſſe aliq̃s
oc querat: cur nõ anteq̃ moreret Antonius di
erit incõgruo prorſus chriſtianis argumẽto vti
ur qꝛ nõ Antonij ſed dei fuit iudicium: qꝛ ⁊ de re
cedente quam voluit ſententiã tulit: ⁊ de ſitiente
reuelare dignatus eſt: hoc tãtum in Antonio mi
rabile eſt: ꝙ in monte remotiſſimo ſedens corde
peruigili cũcta procul poſita domino iudicãte co
gnoſceret. ¶ Alio rurſus ĩ tempore cũ ſederet in
mõte: ⁊ oculos ſubito tẽdiſſet in celũ vidit neſcio
quam animã letãtibꝰ in eius occurſu angelis: ad
celũ ꝑgere. Cuiꝰ ſpectaculi nouitate ſtupefactus
beũs dixit ſanctorꝫ chorꝫ: orauitq3 vt ſibi ei pñs
cognitio panderet. Et ſtatim vox ad eum facta in
quiẽs iſtã eſſe Ammonis monachi animam: qui
nytrie morabat. Erat aũt ammon vir grãdeuus
q̃ ꝑſeuerãter a pueritia vſq3 ad ſenectutez in ſan
ctitate vixerat. Itinere quoq3 dierũ .xiij. ſpacio a
nytria locus in quo ſedebat Antoniꝰ diuidebat.
vidẽtes aũt eũ monachi ammirãtez qui venerãt
depꝓcati ſunt vt cauſaz hylaritatis ediceret. Qui
bus ait. Modo ammon quieuiſſe: quẽ ꝓpter fre
quẽtẽ eius ad Antoniũ cõmeatum: ⁊ ꝓpter cele
ritatẽ indultorꝫ ei a dño ſignorꝫ optime nouerant
de q̃bus ẽt hoc vnũ dicenduz eſt. Neceſſe eñi fuit
aliq̃n flumẽ nomine licũ ſubitis aquis inundatũ
tranſuadere: rogauitq3 theodorꝫ q̃ cũ ipſo erat vt
paululũ a ſuo ſepararetur aſpectu: ne nuditatem
corporis inuicez vterq3 cõſpicerẽt. Receſſit theo
dorus. Nihilominus ille ſeipm̃ euz nudare velle
erubuit. Cogitãtẽ aũt cum in alteram ripaz vir
tus diuina trãſpoſuit. Rurſuſq3 theodorꝰ vir ⁊ ipſe
deo deuotus trãſiẽs ad ſenem mirari cepit: ꝙ taz
velociter fluuium tranſuadaſſet. Cũq3 nihil hu
moris in pedibus: nihil in veſtibus eius aque cõ
ſpiceret: rogauit eũ vt tam incredibilẽ trãſlatio
nẽ quaſi filio pater exponeret. Nolente illo dice
re q̃ accederãt amplexus eſt pedes eius iurauitq3
nõ ſe dimiſſurũ priuſq̃ ſibi id quo celabat refer
ret. Vidẽs ergo ſenex cõtẽtioſe vincere volentez
fratrẽ: exegit viciſſim ab eo vt nulli hoc ante ſuã
mortẽ idicaret: atq3 ita ꝯfeſſus eſt: ſe ſublio ĩ alte
rã ripã fuiſſe trãſpoſitũ: neq3 omnino vndis im

preſſiſſe veſtigia: dñici corporis hoc tãtũmodo pri
uilegiũ aſſerens eorꝫ quibus vt ipſe apoſtolo Pe
tro donauerat: vt aquarꝫ leuitate humanũ corpꝰ
inſiſteret. Hec aũt theodorus ꝑmiſſo tpe nõ di
xit poſt eius mortẽ retulit. ¶ Monachi ergo q̃bꝰ
dixerat Antonius de morte ammon: notauerũt
diẽ ⁊ veniẽtibꝰ de nytria fratribꝰ: poſt dies trigi
ta ſciſcitãtes reperũt illo die illaq3 hora dormiſ
ſe Ammõ qua animã eiꝰ ferri ſenex viderat: vtri
q3 igit puritatẽ mẽtis in Antonio mirati ſũt quõ
rei tam lõge geſte ſtatim ad eũ fuiſſet perlata co
gnitio. ¶ Archelaus quoq3 comes cũ eũ inueniſſet
in exteriori mõte rogauit: vt oraret ꝓ policratia
publij filia: q̃ in laodicia erat admirabilis: ⁊ xpo
dedicata virgo. Patiebatur eñi peſſimos ſtoma
chi ⁊ lateris dolores q̃s ieiunijs nimijs vigilijſ
q3 contraxerat ⁊ erat penitus tota debilis corpo
re. Orauitq3 Antonius: ⁊ diez (quo oratio fuerat
facta) annotauit Archelaus. Rediijt in laodiciaz
⁊ inuenit virginem incolumẽ. Percũctatus diẽ
ſanitatis reperit tꝑs medele: cũ annotatione cõ
gruere. Et oẽs ammirati ſunt agnoſcẽtes eo tpe
illã a dño fuiſſe a doloribꝰ liberatam quo orans
Antoniꝰ ꝓ ipſa bonitatẽ ſaluatoris inuocauerat
¶ Sepe etiã ad ſe venientiũ turbarũ ante dies et
mẽſes: ⁊ cauſas ꝑdixit ⁊ tẽpora. Nã quoſdã vidẽ
di eũ tãtũ deſideriũ alios imbecillitas: nõnullos
obſeſſa a demonibus corpora pertrahebãt nemo
tñ vnq̃ vexationem: aut detrimentũ laboris iti
neris ꝯqueſtus eſt: regrediebãtur oẽs ſpirituali ci
bo pleni. At ille ꝓcipiebat: nõ ſue laudi hanc am
mirationẽ ab eis applicari debere: ſed dñi qui ſui
notionẽ hoĩbus ꝓ capacitate mortalitatis indul
ſerit. Quodaz aũt tpe cũ exiſſet ad exteriora mo
naſteria: ⁊ rogatus eſſet a fratribus: vt in naui q̃
dã cũ monachis ꝓficiſcentibꝰ iret: aſcendit: ⁊ ſo
lus ex oĩbus odorem ſenſit teterrimũ: aſſerebant
cuncti piſcium ſalſorũ ⁊ caricarꝫ eũ in naui poſita
rum hunc eſſe putorez. At ille alterius rei fetorẽ
ſe ſentire affirmauit. Adhuc loquẽte illo: adoleſ
ſcẽs q̃dã poſſeſſus a demone: q̃ ꝓcedẽs iuxta cari
nã ſe abſcõderat repẽte exclamauit. Quo ſtatim
p Antoniũ in noĩe dñi ieſu chriſti curato: itellexe
re vniuerſi diaboli illũ fuiſſe putorẽ. ¶ Alius q̃3
ad eũ vir inter ſuos nobilis demoniosꝰ adducit
tanta oppreſſus inſania: vt ſciret ſe eſſe apud An
toniũ: nec nõ corporis ſui ſuperflua comederet.
Quãobrẽ rogatꝰ ſenex ab his qui eũ adduxerant
vt ꝓ illo dñm oraret: infantũ iuuenis miſerie cõ
doluit vt tota nocte peruigilans cũ eo aduerſꝰ pa
tiẽtis inſaniã laboraret. Sed cũ iam luceſceret: ⁊
obſeſſus impetu in Antoniũ facto vehemẽter eũ
impuliſſet iraſci ceperũt q̃ eũ adduxerãt cur ſeni
feciſſet iniuriã. Quibus antoniꝰ ait. Nolite alie
nã culpã iuueni miſero aſcribere: furor iſte obſi
dẽtis eſt nõ poſſeſſi. Idcirco aũt in hãc ꝓrupit do
lẽs hoſtis audaciam: qꝛ dñs ad aridã regionẽ ire
eũ iuſſit: ⁊ expulſi ſathane iudiciũ iſte aduerſum
me impetꝰ fuit. Nulla poſt verba ⁊ mora: ⁊ adole
ſcẽs recepto ſenſu: ⁊ grãs agẽs deo: ⁊ loci vbi eẽt
agnouit: ⁊ toto Antoniũ ꝯplexãs deoſculatus eſt
affectu. ¶ Innumera ⁊ alia iſtiuſmodi ſigna ſunt
que monachorꝫ cõcordi ſepe relatiõe cognouimꝰ.
Verũ nõ tantũ his adhibẽdis eſt ſtupor: qꝛ iniſto
plus q̃ ſequitur cõditionẽ noſtre fragilitatis exce

dū̃t. Hora circiter nona: cū̃ ante cibū̃ orare cepis-
set: raptū se sensit in spū̃: ⁊ ab angelis in sublime
ferri ꝓhibētibus trāsitus aeris demonibus cepe
runt angeli contradicentes requirere q̄ esset: cau
sa retinēdi nullis existētibus in antonio crimini
bus. Illis vero ab exordio natiuitatis replicare pec
cata nitētibus: calūniosa angeli ora clauserūt di
cētes: nō debere eos a natiuitate ei⁹ delicta narra
re: q̄ iam xp̄i essent bonitate sopita: si qua aūt sci-
rent ex eo tēpore: quo factus est monachus: ⁊ deo
se cōsecrasset: liceret ꝓferri. Accusabant demōes
multa procaciter mentientes: ⁊ cū̃ deessent ꝓba-
menta fallacibus: liber Antonio cōsensus aperi
tur. Et statim rediēs in se: in eo loco in quo stare
ceperat: hoc se rursum vidit esse qđ fuerat. Tunc
vero oblitus esce ex illa hora noctem gemitu ac la
mentatione transegit reputās secum humanorū̃
hostium multitudinē: ⁊ colluctationē tanti exer
citus ⁊ laboriosū per aera iter ad celū̃: ⁊ hoc apo
stoli dictū̃ quod ait. Nō est vobis colluctatio ad-
uersus carnē: sed aduersum principes potestatis
huius aeris. Qui sciens aereas potestates ob id
semper tentare: luctari ⁊ contendere ne nobis li-
ber transitus esset ad celum hortabatur monens
Assumite arma dei: vt possitis resistere in die ma
la: vt nihil mali habēs: quod de vobis dicere pos
sit inimicus confundatur: nos aūt apostolici ser-
monis recordemur dicētis. Siue in corpore siue
extra corpus nescio: deus scit: ⁊ paul⁹ quidē vsq̄
ad celum tertium raptus est: ibiq̄ auditis verbis
ineffabilibus descendit. Antonius autē vsq̄ ad
aerem sublatus post colluctationem liber cōsen-
sus apparebat. Habebat etiam istiusmodi donū
Si cuius rei sedens in monte ignar⁹ fuisset: ⁊ ei⁹
secum inquireret notionem: orāti ei a domino re-
uelabatur: ⁊ erat sm̄ quod scriptū̃ est a deo doct⁹
¶ Denique cum a fratribus haberet iste tractatus
⁊ ab eo sedule sciscitarent: quēadmodū̃ se post cor
poris sarcinam anima gereret: quiue ei loc⁹ post
exitum concederetur: proxima nocte vox desuper
nomē eius inclamitans ait: Antoni exurge: exi ⁊
vide. Qui exurgens egressus est: sciebat enim q̄-
bus respōdere deberet. Et eleuatis ad celū̃ oculis
vidit quēdā lōgū̃ atq̄ terribilē: caput vsq̄ ad nu-
bes attollētē vidit etiā pēnatos quosdā euolare
cupientes ad celū̃ atq̄ illū̃ extensis manib⁹ ꝓhi-
bere transgressum: e quibus alios apphensos eli
debat ad terrā: alios frustra retinere cōtendens
dolebat super se ad celestia trāsuolare: ⁊ maximū̃
gaudiū̃ mixtū̃ merore: victi victoresq̄ tribuebāt
statimq̄ ad eū̃ vox facta est dicens. Aduerte qđ
vides. Et sic cepit illuminato corde intelligere:
aiarū̃ esse consensum ⁊ diabolum ꝓhibētē: qui ⁊
sibi retinere obnoxios: ⁊ in sanctorū̃ q̄ decipe nō
poterat cruciaret volatu. Ꝺis visionū̃ exēplis in
citat⁹ quotidie ad meliora crescebat. Neq̄ vero id
qđ sibi reuelatū̃ fuerat causa iactantie: fratrib⁹ in
dicabat: sed cū̃ orās iugiter dei laudaret auxiliū:
interrogātib⁹ cōpellebat edicere: nec spirituales
filios pura in xp̄o aīa occultare dec̄ volebat: ꝓser
tī cū̃ huiusmodi signorū̃ relatio ⁊ amorē ministra
ret ꝓposito: ⁊ fructū̃ laboris ostēderet. Nūq̄ ille:
aut ira subita concitat⁹ patiētiā rupit aut humi-
litatem erexit ī gloriā. Nā oēs clericos vsq̄ ad vl-
timū̃ gradū̃ ante se orare cōpellēs. Episcop⁹ quo

q̄ atq̄ presbyteris quasi humilitatis discipul⁹: ad
benedicendū̃ se caput submittebat: diaconos vero
q̄ ad eū̃ vtilitatis cā veniebāt cū̃ pio adiutorio eo
rum eis p̄sentibus disputaret ad orandū̃ dn̄m sibi
ꝓponebat nō erubescēs ⁊ ipse dicere. Nā ⁊ inter
rogabat frequenter eos cū̃ quib⁹ era: ⁊ si aliquid
ab eis necessariū̃ audierat: se fatebat adiutū̃. Ha-
bebat aūt ⁊ in vultu magnā gratiā: ⁊ admirabile
a saluatore etiā hoc munus aceperat. Si q̄s enī
ignarus ei⁹ inter multitudinē monachorū̃ eum vi
dere desiderasset: nullo indicāte ceteris ꝑtermis-
sis ad Antoniū̃ currebat: ⁊ aīe puritatē agnosce-
bat in vultu: ⁊ ꝑ speculū̃ corpis gratiā sancte mē-
tis intuebat. Nā semꝑ hilarē faciē gerens liq̄do
ostēdebat se de celestibus cogitare sicut scriptura
ait. Corde letāte vultus floret: sꝫ in merore ꝯstitu
to tristat. Ita ⁊ Iacob agnouit Labā socerū̃ suū
insidias sibi machinantē dicēs ad filias ei⁹. Nō
ē facies p̄ris vr̄i sicut heri ⁊ nudiustertius. Sic Sa
muel agnouit Dauid letificatos enī habebat ocu
los: ⁊ dentes sicut lac cādidos. Similiter agnosce
bat Antoni⁹ q2 semꝑ eandē faciē: inter ꝓspera et
aduersa retinēs nec secūdis extollebat nec frāge
bat aduersis. Erat aūt in vultu amabilis ⁊ ī fidei
puritate mirabilis. Nūq̄ ei scismaticorū̃ se miscuit
cōloqui: antiq̄ eorū̃ sciēs prauitatē atq̄ transgres
sionē. Nun̄q̄ manicheis aut alijs hereticis salutē
amicabilia v̄ba largit⁹ est: nisi tantū̃ ea q̄ eos pos
sent ab iniq̄tatis errore reuocare denūciās taliū̃
amicitias atq̄ s̄mones ꝑditionē esse anime. Sic
etiā arrianos detestabat vt oīb⁹ diceret nec iuxta
eos quidē esse accedēdū̃. Nā cū̃ venissent quidā
arriani te rēpta post eorū̃ examinationē infidelissi
ma secta effugauit eos de mōte dicēs mīto serpē-
tib⁹ deteriores horū̃ esse sermones. Mētiētibus
aūt arrianis aliq̄n̄ Antoniū̃ ita vt se credere am
miratus eorū̃ audaciā ⁊ iusti doloris ira cōmotus
rogatusq̄ ab epis atq̄ vniuersis frīb⁹ alexādriā
descēdit: ibiq̄ arrianos publico sermone cōdēna
uit vltimā hāc esse heresim ⁊ p̄cursorē antichristi
affirmans: p̄dicauitq̄ in populo filiū̃ dei nō factu
rā: nō ex nō extātib⁹ sꝫ ꝓpriū̃ ⁊ vnius cū̃ patre
substātie: ne creatura potius aut adoptio: aut ap
pellatio videret impiū̃ esse dicēs vel mēte cōcipe
re: erat q̄n nō erat: cū v̄bū̃ dei de⁹: q̄ est semꝑ patri
sit coeternus qi ex eo nat⁹ est patre q̄ semꝑ est. Vn̄
aiebat. Cū̃ arrianis vobis nulla sit ꝯiūctio. Que
enī societas luci ad tenebras. Vos fideliter credē
tes christiani estis: illi v̄bū̃ id est filiū̃ q̄ ex deo pa
tre est creaturā docētes nullo interuallo a genti-
bus separent: q̄ seruiūt creature poti⁹ q̄ creatori
qui est benedictus in secula. Ipsa (nihil credite)
trascuntur elemēta: ⁊ oīs cōtra arrianū̃ furorē sꝫ
apostoli dictū̃ ꝯgemiscit creatura: q2 sibi dominū̃
suum ꝑ quē oīa facta sunt videat coequari: alias
aggregari. Hec tanti viri p̄dicatio exprimi nō po
test quantū̃ ad fidē populos roborauerit. Letabā
tur q̄ppe hostilē ⁊ christo inimicā heresiꝫ anathe
matizari ab ecclesie colūna. Nulla tūc etas nulli⁹
sex⁹ domi remāsit. Taceo de christianis cū̃ paga-
ni quoq̄: ⁊ ipsi ydolorū̃ sacerdotes ad dominicum
imperiū̃ ꝯualebāt dicētes. Deprecamur: vt videa
mus hoīem dei: q2 hoc apud vniuersos cōspicuū̃
erat nomen Antonij. ¶ Ambiebant quoq̄ saltim
fimbriā vestimēti eius attingere multū sibi ⁊ ea

.. ꝓdesse credẽtes. Quot tūc diabolica obsidio
ne ⁊ varijs infirmitatibꝰ liberati: q̄r simulachris
erepta sunt spolia: quātī etiā ab errore gētiliū te
tracti nostro iūcti sunt gregi? Tanti certe: vt pau
corū dierū spacio ex idoloꝝ supstitione cōuersio
oēm pannū credentiū vinceret turbam preterea
cū irruētē multitudinē comites repellerent: exi
stimātes tedio illi cōuentū populi fore ipse tran
quillo animo dicebat: Nūqd hic cetus demonū
maior est turbis? Nūquid obsequētiū multitudo
collocatorū in mente nostrorum cateruis est nu
merosior? Accidit etiā vt cū eum redeūtem circa
portam prosequeremur: a tergo quedam mulier
clamitaret dicēs. Expecta hō dei: filia mea atro
cissimo vexat demonio: expecta obsecro expecta:
⁊ ego corruēs inter eam. Hoc audito ammira
bilis senex a nobis ammonitus: volens tñ ⁊ ipse
uiuiū substitit. Cūqꝫ appropinquāte muliere
illa iaceret explosa orauit tacitus iesum: et ad
comminationem eius statim spiritus impurus
egressus est. Puella incolumis: populus in lau
dibus dei: mater in gaudio fuit. Ipse aūt letabat
ad desideratam solitudinem repedabat. Erat
autem valde sapiēs ⁊ hoc in se mirabile habebat
quia cum literas non didisset ingeniosissimus ⁊
prudentissimus immobilis et mansuetus erat.
¶ Aliqñ etenim philosophi duo gentiles vene
runt ad eum putātes Antonium se posse decipe
re. Erat enim in superiori monte. Quos cum vi
disset paganos intellexit ex vultu: ⁊ ꝓcedens ad
eos per interpretem: ita cepit appellare. Quare
tam longe ad stultum hominem sapiētes se vexa
re voluerunt? Illis dicentibus non esse illū stul
tum sed nimium sapientem: vigilāter respondit.
Si ad stultū venistis: superfluus est labor vester.
Si autem putatis me sapientem esse ⁊ sapientiā
habere bonum est: imitamini que probatis: quia
bona conuenit imitari. Si ergo ad vos venissem
vos imitarer: sed q̄r vos ad me quasi ad sapientē
venistis: estote sicut ego sum xp̄iani. Abscesserūt
philosophi vtrūqꝫ mirātes: ⁊ accumen ingenij et
demoniū expulsiones. Alios quoqꝫ similiter mū
di sapientes: qui cum irridere cupiebant: q̄r līas
ignoraret: tali disputatione colligauit dicens.
Respondete mihi. Quid prius est sensus an lite
re. Et quid cuius exordium. Sensus ex literis: an
litere oriuntur ex sensu? Illis asserentibus: quia
sensus esset autor atqꝫ inuentor līarum: ait. Igit
sicut sensus incolumis est: hic līas non requirit.
Quis presentium post hanc colluctationem non
exclamauerit: cum obstupuerunt: ⁊ ipsi qui victi
sunt: tātam in imperio literarum sagacitatē ani
mi ammirātes. Neqꝫ eñ vt in solitudine ⁊ mōti
bus versatus: atqꝫ omnem ibidem exigens vitā z
aggrestis ⁊ rudis erat: sed lociūdus atqꝫ affabilis
sermonem s̄m apostoli preceptum diuino cōditū
sale ꝓferebat ita vt inuidia careret: ⁊ amore oīm
potiretur. ¶ Inter hec quasi parū esset: his gēti
litatem fuisse superatam: et tertio venerunt viri
omnis secularis prudentie nuge secuti: atqꝫ vni
uersis ꝓphetie studijs artium suarum estimatio
ne doctissimi. Hi cum rationem ab eo exigerent
fidei quem in xp̄o habemus: ⁊ niterentur arguta
sophismatum interrogatione de diuina cruce eū
illudere. Intra silentium paululum doce cōpres
sa: primum eorum miseratus errorē est. Deinde
per interpretem: qui eius verba diligētissime in
grecum solebat exprimere sermonem: ita exorsus
est dicēs? Quid pulchrius est quid ve honestius
crucem colere: an adulteria: parricidium vel ince
stum: his assignare quos colitis: cū in altero con
temptus mortis insigne virtutis sit: in altero tur
pis religio fuit obscenitatis magistra. Quid me
lius est dicere qꝫ dei xp̄ū manēs vt erat ob salutē
nostrā humanum corpus assumpserit: vt societa
tē ⁊ mortalitatis nos eueheret ad celū: principes
qꝫ nature celestis efficeret an vt ipsi asseritis di
uine mentis haustū: ad terrena veneranda caput
submittere: vt pecudū atqꝫ serpentiū formis cele
ste nomen includere. Quo ore christianorum cre
dulitatem audetis irridere: dicentium christū fi
lium dei sine sui detrimento: ⁊ cepisse esse qđ nō
erat: ⁊ māsisse qđ fuerat cum ipsi aīam de celesti
bus detrahentes: non tm̄ hoīm: sed ⁊ pecudū so
leatis sepelire corporibus: christiana credulitas
pro salute mundi deum suum venisse testat: vos
vero in natam animaꝫ predicantes: vltro citroqꝫ
transfertis. Christiana fides oīpotentiā dei cle
mētiāqꝫ veneratur. Cōsequēter incarnationē di
cit deo fuisse possibilem: ita tñ vt nō euacuauerit
dignatio dignitatem: vos q̄ aīam ex splendidissi
mo dei fonte manentem turpiter decidisse iacta
tis: qui mutabilem ⁊ conuertibilē eam post sui di
minutionē audetis asserere: iā illā quoqꝫ naturā
dominam seculoꝝ per anime cōtumelias impia
lingua temeratis. Imago eñ que s̄m nos natura
lem similitudinem sui retinet autoris: cui vna est
ex quo defluit: eademqꝫ substātia humiliati ⁊ ꝓ
prias ⁊ iniurias cōsequenter ad suam originē re
mittit. Igitur animaduertite cōtumelias aīaruꝫ
ad patrē: vt appellatis eam: per vestram blasphe
miam redundare. Crux christi domini dei nostri
nobis ingeritur. Rogo que hic est religiōis obsce
nitas? Nonne potius est crucē: aut alicuius gene
ris mortem ab iniquis hominibus illatam patiē
ter substinere q̄ isidis plāgere post osiriꝫ vagos
incertosqꝫ discursus. Pudeat queso vos insidiaꝝ
typhonis pudeat saturni fuge: ⁊ deuorationis cru
delissime liberorum. Erubescite parricidiū ouis
⁊ incestum erubescite: raptū eius ⁊ coitum mulie
rum atqꝫ puerorum. Ille sicut vestri fingūt poete
ad explēdum immanissime libidinis furorē: mol
les dedit in amore vagitꝰ: ille in diane sinꝰ
tpē amator ⁊ p̄cium: ille modulatus aleo: ledeos
pertulit amplexus: ille in ꝓpriū seuiens sexum re
gium puerū ministris auibus polluit. ¶ Hec vos
creditis: hec colitis: hec sunt vestroꝝ ornamenta
tēplorū. Ex quo deprecor ꝓ vestra salute: nostra
dicta pēsare iudicio. Eccia an nihil libris credē
da sunt xp̄ianis? Si nihil nec crucis quoqꝫ cui de
trahitis nomē agnoscitis. Si vniuersa credēda
sunt cur eū in ijsdē libris cruci surrectio copulet
passionē diuinā stolido laceratio eloquio: ⁊ nō sta
tim iūgitis cecoꝝ visuꝫ: surdoꝝ auditū: claudorū
gressuꝫ lepre emūdationē seruiēs ambulāti deo
suo mare demonū fugas resurrectionē mortuorū
⁊ defunctoꝝ ab inferis reditus. Hec oīa scripturis
quas interpellitis inserta sūt: ⁊ ijsdē voluminibꝰ
ꝯtinētur p̄conia maiestatis ⁊ mortis. Quāobrē
odio quo libuit estis abiecto iucnietis illico: ⁊ deū

verũ esse Jesum: ⁊ salutis humane gratia fragilē
assumpsisse naturā. Uestrā tamē nobis (si non pu
det) narrate religionē. Sȝ quas (o error infelix)
poteris referre culturas de tāta rerum feditate:
atqȝ vecordia nisi forte vt audio fabulas asseritis
deoꝝ vestroꝝ: ⁊ obscenitates ⁊ crudelitates: ⁊ va
nitates: ⁊ mortes tegētes eas allegoricis velami
nibus: liberū raptū: terram ꝓserpine: semiclau
dum Uulcanū ⁊ debilē ignem: Junonem aerem:
Appollinē solem: Dianā lunā: Neptunū maria:
et libidinum principē Jouem etherem interpre
tantes. Nec post hanc excusationis procacitatē
deū: sed creaturas cōtempto creatore suscipitis.
Quod si pulchritudo vos elementorum ad suam
traxit venerationem: modū erat fas custodire et
oportebat mirari tantū: nec colere ne facture ve
neratio creatoris esset iniuria. Nam sm istiusmo
di quam vos sequimini formam ratio est prepo
stera atqȝ peruersa: et architecti honor migrauit
ad domum ⁊ medici sciētia ad remedia ꝯfertur
oim quoqȝ artificiū merita vel laudes ad opera
trāsferentur. Quid ad hec dicitis: vt agnoscam⁹
que sit crucis ridicule vobis ignominiosa ꝯfusio.
Hac disputatiōe cōuertentibus inter se philoso
phis oculos: simulqȝ mussitātibus: subridens An
tonius rursusqȝ per interp̄tātem ait. Predurum
namqȝ cuncta victor videtur operi quoties iusto
vniuerse rei tenore calcato: laboris merita factis
magis ꝙ̄ factoribus astruūtur. Elementa q̄dem:
vt memorauit ex ipso conspectu suam comprobāt
seruitutem. Sed qm̄ vos obseruatione dyalecti
ca necessaria (vt putatis) queqȝ colligitis: hec q̄ȝ
artificia: etiam nostram religionem compellitis
affirmare. Rn̄dete mihi. Cognitio dei quēadmo
dum manifestius approbatur: ꝑ lectionem v̄bo
rum: an per op̄ationem fidei. Et q̄d antiquius est:
operatio fidei: an disputatio ꝑ argumenta proce
dens. Illis rn̄dentibus firmiore sermonibus ope
rationem esse: ⁊ hāc liquidā de deo cognitionē:
bn̄ eos ⁊ ipse dixisse ꝯsentit: q2 operationem que
ex fide descēdit animi generat affect⁹: dyalecticā
v̄o ex artificio cōponentiū sumpsisse oppositiōis
exordia. Cū ergo ait operationem fidei aīo sitam
q̄s habuerit sup̄flua erit v̄boꝝ ꝯpositio ꝑ quā ꝯce
ptam sensu nr̄o credulitatem tentatis euellere: ⁊
tn̄ sepe nostras explicare īntelligētias nō valetis.
Ita solidiora sunt mentis opera: ꝙ̄ sophismatuȝ
fraudulenta cōclusio. Nos christiani mysterium
vite nr̄e nō in sapiētia mundi habemus repositū
sed in v̄tute fidei: q̄ nobis a deo tributa ꝑ xp̄m est
Hāc orationis mee v̄itatē rerū q̄ quotidie gerun
tur ordo cōmēdat: vobis imperitis ⁊ lr̄arū v̄rarū
ignaris ad dei cognitionē eius solum verba suffi
ciunt. Ecce nos tot gētilitatis gregib⁹ abstractis
in vniuersum orbem quotidie ꝓpagamur: vobis
v̄o post aduentū dn̄i nō sc sophismatū deserūt v̄
sutie. Ecce nos simplicē xp̄i fidē docti ydolatriaȝ
debellauim⁹: ⁊ ꝑ p̄dicationē ignominiose crucis
aurata tēpla ceciderunt. Uos si potestis ostēdite
qua ꝯtextione v̄boꝝ gētilitatē xp̄o p̄ponere suase
ritis. Per oēs iā terras de⁹ dei fili⁹ xp̄s est agni
tus nihil eloquētia sophismatū nihil disputatio
p̄ble multitudini pōt obesse credētiū. Crucifixuȝ
nosam⁹ ⁊ vniuersi demones (q̄s vos vt deos coli
tis) rugiūt: atqȝ ex obsessis corp̄ib⁹ ad p̄imū p̄ū

ce crucis signum fugātur. Ubi sunt illa fabulosa
oracula: vbi egyptioꝝ incātationes q̄ magoꝝ ꝑ
fecere carmina? Certe tūc vastata sūt oīa: cū de sua
cruce mūdo xp̄s intonuit. Nihilomin⁹ vos preter
missis beatoꝝ caterunis: gl̄iosaȝ iesu mortē irride
re conamini. Illud aūt quale est: q̄ nūꝙ̄ insectatiōe
regali ꝯcussa gētilitas: imo seculo chara ⁊ hoīm
p̄sidijs fulta iā corruit. Nos famuli xp̄i q̄ plus p̄
mimur: eo magis assurgim⁹ ⁊ florem⁹. Uestra si
mulachra ornatus quondā septa parietib⁹: iā ve
tustate collapsa sunt. Xp̄i v̄o doctrina (q̄ vobis
stultitia videt̄ ⁊ ludus) iȝ tyrānica ꝑsequētiū p̄n
cipū tentamēta pepulerint: iȝ varijs sit incursata
terrorib⁹: nullo tn̄ terrarū orbe ꝯcludit̄ nullo gē
tiū barbaraꝝ fine ꝓhibet̄. Qn̄ eīm diuine sciētie
tātus splēdor illuxit. Qn̄ tot simul in se cōuenere
v̄tutes? cōtinētia in matrimonio: v̄ginitas in ec
clesia floret martyriū ꝓ dn̄o suo gloriosa cōstātia
quoꝝ olim crux xp̄i principiū est. Cū interim eos
inter tātos v̄tutū choros syllogismoꝝ retia ten
ditis: ⁊ verā rerū lucē tenebrosis conamini argu
mētatiōib⁹ obuoluere. Ecce nos vt dixit doctor
noster non in gētili ꝑsecutiōe: sȝ in fide aptissima
suadem⁹ q̄ v̄boꝝ affirmationē p̄uenire cōsueuit.
Alsuȝ q̄ppe patiētes a demonib⁹ vexari q̄s cū in
medium ꝓduxisset v̄ba repetiuit dicēs. Nūc vos
collectionibus v̄ris: ⁊ q̄ vultis malefico carmine
deos vestros quos putatis expellite: sin autē nō
potestis victas submittite man⁹: ⁊ ad xp̄i trophea
confugite ⁊ statim crucifixi credulitate maiesta
tis potētia ꝑsequet̄. Dixit ⁊ inuocato noīe iesu: cū
vitale signū in sacrosancto trinitatis p̄missset in
frontib⁹ vna cum expulsis demonib⁹: vana p̄sen
tiū p̄boꝝ ꝯfutata sapiētia est. Expauerūt eīm stu
pētes hoīem cui post tm̄ ingeniū affluxerat signo
rū diuina largitio. At ille vniuersa xp̄o q̄ curaue
rat ascribēs visus est affectu reciproco ⁊ ait. Noli
te me putare his sanitatē dedisse: xp̄s per seruos
suos facit ista miracula. Credite ⁊ vos ⁊ videbitis
q2 deuota deo fides: nō eloquētie vanus tn̄ morta
lia signa mereatur. Cōfugite ad crucifixi legem:
nosqȝ eius imitamini famulos: ⁊ hoc sciētie sine
contēti: nulla deinceps secularis imprudētie ar
gumēta queratis. Hactenus Antonis dicēte: mi
ro philosophi stupore perculsi: ⁊ cū honorifico sa
lutatu ab eo recedētes: multum ei⁹ sibi fatebāt̄ ꝓ
fuisse cōspectū. Hoc in eo viro mirabile est vt ho
minē in extremo mūdi limite cōditū: ⁊ fauor prin
cipum ⁊ oīs celebraret aula regalis. Nā ⁊ cōstan
tinus augustus ⁊ ei⁹ liberi ꝯstās atqȝ cōstantius
talia cognoscentes crebro ad eū quasi ad patrem
missis lr̄is obsecrabāt vt reciprocis eos scriptis
hylararet: at ille eiusmodi monēs q̄lis ⁊ aīꝙ̄ lite
ra ad eum venirēt fuerat: nec salutatione princi
pium mouebat̄ ⁊ tanꝙ̄ nō acceptis literis ꝯuoca
tis monachis alebat. Reges seculi ad nos mise
rūt ep̄las q̄ hic christianis adhibēda miratio est
Licet eīm diuersa sit dignitas attn̄ eadem nascēdi
moriēdiqȝ cōditio est. Illa sunt veneratiōe oīm ꝑ
colēda: illa toto animi affectu retinēda sūt: q̄ ho
minibus deus legē scripserit: q̄ per filium suū ꝓ
prius ecclesias ditauerat eloquijs. Que mōachis
est ratio cū epistolis regū. Cur accipiā lr̄as q̄bus
cōsueta nesciā reddere salutationis obseq̄a. Igit̄
rogatus ab vniuersis fratrib⁹: vt christianos re

..s suis lr̃is refrigeraret:ne scꝫ p siletiū eius exa
sperarētur:ad susceptas epistolas cōuenietia re=
scripsit:laudauit primū ꝙ christū colerēt:deinde
salutaria ꝑsuasit ne magnā putarētregiā potesta
tē:ne ꝑsentie carnis imperio tumētes:se hoies
esse nescirēt:ꝛ iudicādos a xp̄o obliuiscerent. Ad
postremū clemētie circa subiectos ꝛ iustitie:curā
quoqꝫ inopū admonuit:atqꝫ vnū sēpiternuꝫ esse
regē olm seculorū iesum xp̄m epistolis testatus
est. His pricipes susceptis vehemētissime letabā
tur. ¶ Sancta quoqꝫ apud cūctos Antonij flagra
at opinio:ita vt eius se filios cuperēt nominari
igna etem cū aduenietibus affabilitas omniū
e studiū ꝯuerterat postqꝫ ergo gētiles cōfuta=
ecges ammoniti fratres ab eo sunt ꝯsolatione
uati ad interiorē mōtē:ꝛ ad rigorē solitū gres=
est:ibiqꝫ sepe cum introeūtibus deambulās
resides stupebat:sicut in daniele scriptuꝫ est ꝛ
eriectis horarū spacijs cōsequētia respōdebat
intelligeret aliqua reuelationis vidisse secre=
Nā in mōte positus ea q̄ in egypto longe gere
ant ꝑuidēs ep̄o Seraptoni ibi cōstituto narra=
uit. Lamētabilis sequit visio:ꝛ omni lachrymaꝝ
um fonte plangēda. Cum eni cū fratribus circa
se sedētibus operaretur intēte fixit oculos in ce=
lum gemēs atqꝫ suspirās. Et post aliquātum spa=
ciū reuelatiōis incepte nimio dolore cōtremuit:
ꝛ statim fixis genib' ante dei vultum prouolut'
orauit:vt clemētia sua futurū aduerteret scelus
Succedūt orationi lachryme:metus ingēs inua
dit ꝑntes obsecrāt vt tāte calamitatis exponeret
visionem. Singultus occupant vocem:lingua fle
tibus prepeditur ꝛ in medio conatu sermo gemi
tu interrumpit. Vix tamen vociferatione fletuo
sa ait. Melius erat o filioli impēdēs piaculū cita
morte lucrari. Sic icipiēs rursuꝫ lachrymis vi=
citur ꝛ inter egra suspiria tādē pectori cōmēdās
vocē:magnū inqt quoddaꝫ ꝛ vniuersis seculis in
auditū iminet nephas. Magno fides catholica
turbine subuertet:ꝛ hoies iumentis similes:xp̄i
sctā diripiēt. Vidi eni altare dn̄i mulorꝫ circūdas=
tū multitudīe q̄ crebris calciū ictib' oīa dissipa
bāt. Hec est causa gemituū quos audistis. Et fa=
cta est vox dn̄i dicēs. Abominabitur altare meuꝫ
nec mora visionē sequt effectus. Nam post annos
duos seua arrianorꝫ irrupit isania. Tūc ecclesiaꝝ
rapine:tūc diuinorꝫ temeratis vasorꝫ:tunc pollu
tis ethnicorꝫ manib' sacra polluta sunt ministe=
ria:tūc paganorꝫ opificū ꝑsidia aduersum xp̄m cō
parata cū assumptiōe palmarꝫ:qd ydolatrie ap̄d ale
xādriā insigne est ad ecclesiam ꝑgere cōpellebant
xp̄iani:ita vt arrianorꝫ populi crederēt. Proh sce=
lus horret anim' replicare q̄ gesta sunt virginū
matronarūqꝫ erept' pudor:sanguis ouiuꝫ xp̄i in
xp̄i tēplo effusus venerāda respsit altaria: baptis
teruꝫ ꝓ volūtate gētiliū pollutū est. Nihil defuit
visionis:veritatem monstrauit effect' ꝙ calcitrā
tiū mulorꝫ idisciplinatio arrianorꝫ eēt īpietas.
¶ Sꝫ istā tristitiā ꝯsequentis reuelatiōis ꝓspe=
ritate ꝯsolat' ē ꝛ ait. Nolite filioli merori vos pe
nitus dedere:vt eni irat' est dn̄s sic rursum mise=
rebitur:ꝛ suū cito ecclesia recuperabit ornatum:
eosqꝫ q̄ in persecutionibus fidem domini seruaue
rint solito videbitis fulgore relucentes. Reuer=
tent ad foueas suas serpentes:ꝛ religio longius

propagabit: tantum videte ne fidei vestre synce=
ritas arriana labe sordescat. Non apostolorū:sed
demonum ꝛ patris eorū diaboli:ista doctrina est
ob id per insipientiam iumentorum similis pecu
dum eorum expressus est animus. Hucusqꝫ Anto
nius. ¶ Sed nos minime conuenit diffidere:tam
grande miraculum per hominē potuisse ostendi
Saluatoris enim promissio est:ita dicētis. Si ha
bueritis fidem vt granū sinapis dicetis huic mō
ti transfer te: ꝛ transferet ꝛ nihil impossibile erit
vobis. Et iterum. Amen amen dico vobis omne
quod petieritis patrem in nomine meo dabit vo
bis. Petite ꝛ accipietis. Ipse eniꝫ suis discipulis
ꝛ vniuerso credentium regi:nunc subiectionē de
monum:nunc variarum infirmitatū pollicēs cu
rationem aiebat: Gratis accepistis : gratis date:
nunquid sue virtutis iperio curabat Antoni'?
Nihil quid sue possibilitatis arbitrabatur quod fe=
cerat orationib' nō preceptis demones morbiqꝫ
cesserunt:ꝛ ad christi dei nostri nominationē sem
per vniuersa perfecta sunt: Nemo sapientium sa=
nitatum admirationem ascribat Antonio sꝫ do=
mino iesu q̄ solitaꝫ erga creaturas suas exhibēs
beniuolētiam:nunc quoqꝫ per electum famulum
suum indulgēter exercuit. Antonius tm̄ orabat:
ꝛ ob vite eius merita cuncta dominus largiebat.
Sepe autem ꝛ contra voluntatem: ad exterioreꝫ
montem a fratribus perducebatur. Et cum iudi=
ces qui ad interius archisteriuꝫ propter asperita
tem itineris:ꝛ obsequentium multitudinē ꝛ hor
ridam solitudinem ire nō poterant: precario que
rerent: vt eius fruerent aspectibus nec impetra=
re possent: q̄ molestissime ferebat vexationē dis=
cursum. Ipsos cathenos quos aut noxietas : aut
vigor publicos constrinxerat: ad eum destinabāt
scientes tales ab Antonio non posse cōtēni: quo
rum fletibus superat' pertrahebatur ad exterio=
rem montem agnoscens laborem suum vtileꝫ mi
seris fore. Suadebatqꝫ iudicibus qui eum inuita
uerant vt in sententia proferēda: ꝛ odio ꝛ gratie
dei timorem anteponerent: nec ignorare eos de=
bet quod scriptum est. Quocūqꝫ iudicio iudicaue
ritis in eo iudicabit de vobis. Attamen inter me=
dios ꝑmoneo chare sibi solitudinis recordabat.
Post coactam itaqꝫ presentiam quā ducis ꝑces
ꝛ qd verius est miserorꝫ fletus extorserant post sa
lutaria monita: post reorum commēdationē quo
rundam vero et absolutioneꝫ: postulanti duci vt
paulo largius eidem suam presentiaꝫ indulgeret
ait nō posse se diutius ibidem morari grato vsus
exemplo: ꝙ sicuti pisces ab aqua extracti mox in
arenti terra morerentur: ita ꝛ monachos cum se=
cularibus retardātes: humanis statim resolui cō
fabulationibus. Ob id ergo (inquit) cōuenit vt pi
sces ad mare: ita nos ad montem festinare: ne tar
dātibus nobis aliqua propositi succedat obliuio
¶ Hec tanta hominis sapientia dux miratus iu=
stam de eo tulit veraqꝫ sententiā dicens. Uere istū
esse dei famulū: nec in rustico hoīe potuisse tantā
aliqū inesse sapiētiam: nisi diuino amore regere=
tur. ¶ Preterea cū balacius qui sub nestorio ꝑfe
cto alexandrie dux egypti fuit: homo arriane ini=
quitatis studiosissimus fautor: ita xp̄i ecclesiā ꝑse
queret: vt aio vesano virgines monachosqꝫ nuda
tos verberaret in publico: ad eum Antonius lite=

ras misit: querū ista sententia est. Uideo iram dei venientē super te: desine persequi xpianos: ne te ira occupet q̄ proximū iam tibi minat interitū. Legit infelix epistolam ꝛ irrisit atq̄ in eam expuens proiecit in terrā: portitores quoq̄ multis affi ciēs iniuriis: Antonio talia renūciari precepit: Quia cura tibi tantopere monachoꝝ est etiam ad te meivigoris transiliet disciplina sed ꝯfestim mi nitatorem oppressit supplicium: ꝛ post quinq̄ dies os effrenatum vitio diuina compescuit. Egredit enim ad primā mansionē alexandrie que appellat chereum: cum supradicto egypti p̄fecto nestorio vehuntur equis quos inter oēs balacius: cuius erant māsuetissimos nutrierat. Cū ergo pariter solito sibimet equi alluderent: mitior quo nesto rius vehebat: morsu repentino balaciū decussit in terrā ac si in eū inhians femora eius lacerauit atq̄ cōtriuit: vt statim relatus ad ciuitatem post tertiū diem moreret vniuersiq̄ agnoscerent mi narum ab antonio predictarum effectum quanto tius ꝯsecutum: digno persecutoris fine completo.

¶ Ceteros ad se venientes mira cū modestia an tonius admonebat vt oblita seculi dignitate: re motioris vite beatitudinē appeterēt. Si qui aūt maiori p̄tāte premebant nec poterāt obtinere iu stitiam: ita eos obnixe defendebat vt ipse p̄ illis pati videret iniuriā. Multis vtilis fuit preclari senis oratio: magnis diuitiis ꝛ altiori gradu mili tie derelicto eius adhesere curriculis. Et vt infini tā breui s̄mone cōprehēdā: bonū egypto medicū xp̄s indulserat. Quis nō tristitiā apd̄ antoniū mu tauit in gaudiū? Quis nō iramverterit in pacē? Quis orbitatis luctū: nō ad eius tēperauit aspe ctum? Quis nō merore paupertatis (quo p̄mebe tur) abiecto: statim ꝛ diuitiū despexit opulētias: ꝛ in sua letatus est paupertate? Quis post lassitu dinē monachus non eius vegetatus hortatus est? Quis adolescētie etatis accēsus ardoribus nō ex eius admonitu pudicitie amator fuit? Quis vexa tus a diabolo sine medella redijt? Quis inimici co gitationib⁹ distract⁹ nō cecā tēpestate sopita: se reno regressus est aīo? Sciebat enim quo q̄sq̄ labo raret incōmodo: ꝛ ex vite meritis discretionē spi rituū agnoscēs adhibebat verboꝝ (p̄ut erant vul nera) sanitatē. Unū effectū est vt post ei⁹ doctrinā oēs diaboli pāderent insidie. Multe q̄ ad ei⁹ cō speciū desponsate puelle ab ipso pene talamo re cedētes in ecclesie matris gremio ꝯsederūt. Quid plura? Totius orbis hoīes ad eū ꝯfluebant ꝛ vni uersarū gētiū varietas: bellicosissimū ꝯtra demo nes virū ꝯspicere gestiebāt. Nullus se frustra illuc venisse ꝯquestus est: oībus delectabile atq̄ iocū dū laboris commertiū est. Fatigatio enim itineris emolumētum viatici reprobat sicut rei p̄bauit ef fectus. Nā post resolutionē eius quasi cōi funere orbitatis excepto: p̄priū singuli parentē luxerūt.

¶ Quis aūt finis vite eius fuerit dignū est ꝛ me commemorare ꝛ vos cum desiderio audire: qz ꝛ hoc in eo imitabile effectis fuit. Iuxta cōsuetudinē ad visendos fratres qui i exteriori mōte erat venit: ibiq̄ a diuina p̄uidentia de sua morte ꝯdicēs ita exorsus est dicens. ¶ Ultimū filioli patris audite sermonē: nō enim arbitror q̄ in hoc seculo iterū vos vi suri sim⁹? Cogit ꝯditio nature: vt post cētenariū numerū (quē annis duo q̄ suggredior) iā resoluar

Ita locutus audientiū pectora ꝯtristauit: gemit⁹ lachrymeq̄ dicta merētia ꝯsecute sunt. Amplexa bant eū vniuersi: quasi iā de seculo recessurū. At ille tanq̄ aliena deserēs ad p̄priā patriā p̄fectu rus magna cū leticia p̄cipiebat: desidiā instituto nō debere surripere sed iāq̄ quotidie morituros vt ante p̄dixerat a sordibus cogitationib⁹ aīam custodire: ꝛ oēm emulationē ad ictōs quoq̄ ꝯuer tere: ad melecianos vō scismaticosq̄: nec p̄pe q̄ dem accedere. Scitis enim (aiebat) eoꝝ antiquam ꝯuersitatē: neq̄ cū arrianis cōmunioni iungami ni: qz impietas eoꝝ iā oībus manif. sta est. ¶ His etiā illud addebat nulliū debere xpianū cū seculi viderit p̄tātes: p̄ arrianoꝝ ꝛ melecianoꝝ pugna re nequitia: a xp̄i cū discederēt veritate mortaliū illas esse defensionē nec diu fallacē p̄manere nos se fantasiam. Quapropter (aiebat) custodiēda est pia fides xp̄oꝝ patrū religiosa traditio: quā ꝛ scri pturarū lectiōe ꝛ crebro me paruitatis didicistis admonitu. Finito s̄mone fratres eū vehemētissi me retardabāt: glorioso patris cupiētes termino decorari. Sed multas ob causas quas ꝛ silētio de monstrabat: p̄cipue tū ob p̄suinpiam egypti con suetudinē ꝯtradixit. Mos etenim egyptijs est no biliū ꝛ p̄cipue beatoꝝ martyrū corpora linteami ne q̄dem obuoluere: ꝛ studiū funeri solitū non ne gare: terra vō nō abscondere: sed suplectulos do mi posita reseruare. Hunc honorem quiescētib⁹ reddit inueterata cōsuetudinis vanitas tradidit. De hoc antonius sepe ꝛ ep̄os deprecatus est vt po pulos ecclesiastica ꝯtestatiōe corrigerēt: ꝛ laicos viros ac mulieres rigidius ipse ꝯuenit dicēs: nec legitimū hoc esse nec deo placitū: quippe cum pa triarcharū ꝛ prophetarū sepulchra (q̄ ad nos vsq̄ perdurant) hec facta ꝯuincerent. Dn̄ici quoq̄ cor poris exēplum oportere intueri iubebat: qd̄ in se pulchro positū lapide vsq̄ ad resurrectionis diē tertium clausum fuerit. Atq̄ his modis vitiū cir ca defunctos egypti etiā si sancta essent corpora coarguebat dicens. ¶ Quid maius aut sanctius corpore pōt esse dn̄ico: qd̄ iuxta ꝯsuetudinē gen tium ceteraꝝ humo ꝯditū esse scimus? Hec iusta ꝑsuasio multorū infixū euellit errorē: ꝛ repositis in terra cadaueribus dn̄o grās pro bono magistro protulerunt. Metuēs ergo cōsuetudinē supradi ctā ne eodē etiā circa se laberent errore celeriter vale dicēs monachis q̄ ꝯfluxerāt ad amicū virtu tis habitaculū repedauit. Post menses aūt pau cos cū nō mediocre incōmodum senilia membra turbasset: vocatis ad se duobus fratrib⁹ quo ibi dem ante quindecim annos modico interuallo seiunctos instituerat quiq̄ et iā seni ceperāt mi nistrare: ait. Ego quidē filioli s̄m eloquia scriptu rarum patrū gradior viam: iā enim dn̄s me inuitat: tam cupio videre celestia: sed vos o viscera mea ad moneo: nec tanti igitis laborē repetēte perdatis. Hodie vos religiosum studiū arripuisse arbitra mini: si cepte voluntatis fortitudo succrescet. Ua rias demonū nostis insidias: vidistis eoꝝ ꝛ ip̄et⁹ feroces ꝛ vires effeminatas. Ad iesum suspirate: ꝛ credulitatē nois eius vestris figite mentibus: ꝛ a certa fide vniuersi demones fugabunt. Memētio te etiā admonitionū mearū: ꝛ incerte cōditionis vitam quotidie ancipitē pertractate: ꝛ celeste vo bis premiū sine certamine tribuet. Scismaticoꝝ

quoq3 ꝛ hereticoꝝ venena vitate: meq3 circa eos
odium sectamini: qꝛ xp̄i sunt inimici. Scitis ipsi
q̄ nullus mihi nec pacificus quidem sermo cum
eis aliq̄ fuerit ꝓpter prauā eoꝝ volūtatē: ꝛ perti-
nax contra xp̄m bellum. In hoc aūt magis estote
solliciti vt dn̄i p̄cepta seruetis: vt post mortē ve-
stram sancti quiq3 quasi amicos et notos in eter-
na vos recipiant tabernacula. Hec cogitate: hec
sapite: hec retexite: et si qua mei vobis cura: si q̄
patris memoria est: si mihi vicarium rependatis
affectū: nullus ad egyptū meas p̄ferat reliquias:
ne vano corp⁹ honore seruet̄: ne vperatri ritus a
me vt nostis etiā circa me seruēt̄ obsequia. Hui⁹
enim rei gr̄a maxime huc sum regressus. Uos igi-
tur humo tegite: vos patris operite corpusculū:
illud quoq3 senis vestri custodite mādatum: vt
nemo preter vos̄am dilectionē locū tumuli mei no-
uerit. Cōfido in dn̄o qꝛ necessario resurrectiōis
t̄pe hoc corpusculū resiliet īcorruptū. Uestimēto-
rū aūt meoꝝ sit ista diuisio. Mellotē ꝛ palliū tri-
tum cui superiaceo athanasio ep̄o date qd̄ mihi
nouū ipse detulerat. Sarapion ep̄s aliū accipiat
mellotē: vos cilicinum habetote vestimētū ꝛ va-
lete viscera mea. Antonius enim migrat ꝛ iā non
erit in p̄nti seculo vobiscū. Uerba finierat: ꝛ oscu-
lantibus se discipulis extendens paululū pedes
mortē letus aspexit: ita vt ex hilaritate vult⁹ ei⁹
angeloꝝ sanctoꝝ (qui ad p̄ferēdā aiam ei⁹ descē-
derant) p̄sentia nosceret̄. Hos intuēs (tāq̄ ami-
cos videret) aiam exalauit: ꝛ additus est patrib⁹
s̄m ordinem scripturarū. Seruauerunt mādata
discipuli: inuolutū vt p̄ceperat corpus humo ope-
rientes ꝛ nemo interim vsq3 ad hāc diē p̄ter eos
vbi sit conditū nouit. Legatari⁹ aūt Antonij bn̄-
dictionē q̄ tritum palliū cū mellote imperio ei⁹
meruerat accipere. Antoniū in Antonij muneri-
bus amplectit̄: ꝛ tanq̄ magna hereditate ditat⁹
leta̅nter p vestimentū recordat̄ imaginē sancti-
tatis. Hic antonio vite terminus fuit ista princi-
pia meritoꝝ. Que lȝ parciori (vt p̄dixi) sermone
seruauerit: tn̄ ex his potestis aduertere qualr̄ hō
dei a pueritia ad senectā vsq3 puenerit: ꝛ qd̄ om̄i
semper dubitatione calcata nec longiori nec lon-
geue quicq̄ etati aliqn̄ concesserit. Magis autē
equalitatem propositi tenens: nec vestimētū mu-
tauit nec pedes lauit: nec escā sectat⁹ est meliorē
oculoꝝ q̄3 aciē ꝛ numerū dentiū lȝ paululum ob
etatē viderētur attriti: necnō pedū incessum: to-
tius etiā corporis firmitatē ita cōtra iura nature
meritoꝝ gratia custodiuit vt lautoꝝ corporū que
balneis atq3 delitijs ꝯfouētur: hilarior eius caro
videret̄. Hoc etiā fratres qd̄ p omnes ꝓuincias
amor eius famaq3 volitauit: quē nec libroꝝ disse-
minatoꝝ oratio luculēta: nec mūdane sapientie
disputatio: nec nobilitas gn̄is nec opum infinita
cōgestio commēdauit: cui olim ore est ascribendū
nisi xp̄o: cui⁹ hoc donū est q̄ deuotos eius aios:
erga suam preuidens maiestatē hoiem alio pene
orbe celatum ꝛ inter tātas positum solitudines
gallie/africe/hispanie/italie/illirico: ipse etiā q̄
vrbium caput est rome: vt in exordio promiserat:
demōstrauit. Creatoris est ista benignitas: q̄ fa-
mulos suos lȝ nolētes: nobilitare ꝯsueuit: vt vir-
tus possibilis nec vltra humanā eē naturā sctōꝝ
doceatur exēplis ꝛ ad beate vite imitationem: ex
fructu laboris optimus q̄sq3 impellat̄. Hūc itaq3
fratres librum magnopere perlegere curate: vt
agnita fideli vita sublimium monachoꝝ: sciatis
q̄ saluator noster iesus xp̄s glorificātes se glori-
ficat: ꝛ seruientibus sibimet non tantū regna ce-
loꝝ: sed etiam hic in ipsis montiū secretis latere
cupiētib⁹ fame tribuit nobilitatē. s. vt ꝛ ipsi fruāt̄
laude meritoꝝ: ꝛ ceteri eoꝝ ꝓuocent̄ exēplis. Si
autē necessariū fuerit hec gentibus legite: vt vel
sic agnoscāt: qꝛ dn̄s nr̄ iesus christus nō solum est
deus dei filius: sed etiā his qui eū sollicite colunt
ꝛ in eū fideliter credūt: hāc dedit p̄tātē: vt demo-
nes quos illi deos esse arbitrantur: conculcent
atq3 eijciāt: deceptores. s. hominum: ꝛ totius cor-
ruptionis artifices.

¶ Prologus sancti Hieronymi presbyteri
in vitam beati Hylarionis.

In sanctis orōnib⁹ tuis me-
mēto mei de⁹ ac dignitas v-
ginū nona sella. Scripturus vitā
beati Hylarionis habitatorem
ei⁹ in uoco sp̄m sctm̄: vt q̄ illi v̄tu-
tes largitus est: mihi ad enarran-
das eas sermonē tribuat vt facta
dictis exequant̄. Hui⁹ nāq3 ꝯuer-
satio ꝛ abstinētia: ac p̄clara dona
mirabiliū q̄ opat⁹ est vt ait Cris-
pus tāta ac talia habent̄: quantū
vel ex paruulis v̄bis potero extollere cuiuscunq3
preclara ingenia. Alexāder magnus macedo: vel
quem pardum vel hircum caprarum Daniel vo-
cat: cum ad Achillis tumulū puenisset: felicē te
ait dico iuuenis q̄ magno frueris p̄cone meritoꝝ
homerū vz significās. Porro mihi tāti ac talis vi-
ri cōuersatio vitaq3 dicēda est: vt homerus quoq3
si adesset vel inuideret materie: vel succumberet.
Quāq̄ eni sctūs Epyphanius salamine ꝛ Cypri
ep̄s q̄ cū Hylarione plurimū cōseruatus est lau-
dem ei⁹ breui ep̄la scripserit: q̄ vulgo legit̄ defun-
ctum tn̄ aliud est locis cōibus laudare: aliud de-
functi ꝓprias narrare v̄tutes. Unde et nos fauore
magis illius q̄ iniuria: ceptum ab eo opus aggre-
diētes maledicoꝝ voces ꝯtēnimus q̄ olim detra-
hētes sctō Paulo meo nūc forsitā detrahēt ꝛ Hy-
larioni: illi solicitudines calūniantes: huic obij-
ciētes frequētiā multoꝝ: vt q̄ semp latuit: nō fuis-
se qꝛ minus visus est: vilis existimet̄. Fecerūt hoc
ꝛ maiores eoꝝ quondā pharisei: qb⁹ nec Joānis
heremus atq3 ieiuniū: nec dn̄i saluatoris turba:
cibi potusq3 placuerūt. Uerū destinato iā opi im-
ponā manū ꝛ scilleos canes obturata aure trāsi-
bo. Opto vt in xp̄o p̄maneas. Et memor in orō-
nibus tuis sis mei virgo sacratissima.

¶ Incipit vita beati Hylarionis Heremite.

Hylarion ortus est ex vico
thabatha q̄ circiter quinq3
milia a gaza vrbe palestine ad au-
strū situs est: cū parētes haberet
ydolis deditos sicut rosa de spi-
nis floruit. A qb⁹ missus Alexā-
driā grāmatico tradit⁹ est: ibiq3
q̄tuȝ illa patiebat̄ etas: magna
ingenij ꝛ moꝝ documēta p̄buit
breui char⁹ oībus ꝛ loquēdi ar-
te nō ignarus quodq3 his mai⁹.

dibus est xpo credens. Nō circi furiorib⁹ nō hare
ne sanguinis nō theatri luxuria delectabat: sȝ il-
li tota volūtas in ecclesie cōgregatione erat. Au
diens aūt celebre tūc nomē Antonij qđ per oēs
egypti populos ferebatur incēsus visendi eū stu
dio: perrexit in heremuȝ. Et statim vt eum vidit
mutato pristino habitu duob⁹ fermē mēsibus iu-
xta eū māsit: ɔtēplans ordinē vite eius morumqȝ
grauitatē: ꝙ creber in oratione: ꝙ humilis in su-
scipiēdis fratrib⁹: seuerus in corripiēdis: alacer
in exhortādis esset: τ vt continētiā cibiqȝ ei⁹ aspe
ritatē nulla vnꝙ infirmitas frāgeret. ¶ Porro
frequētiā eoꝝ qui ad eū ob varias passiones τ im
petus demonū cōcurrebant: vltra non ferēs: nec
cōgruum esse dicēs pati in heremo populos ciui
tatis: sicqȝ sibi magis incipiēdum esse vt cepisset
Antonius illū quasi virum fortem: victorie pre-
mia accipere: se necduȝ militare cepisse: reuersus
est cū qbusdā monachis ad patriā: τ parētibus iā
defunctis: partē substātie fratribus partē paupe
ribus largitus est: nihil sibi oīno seruās: τ timēs
illud de actibus apostoloꝝ ananie τ saphire: vel
exēplum vel supplicium: maximeqȝ dñice sententie
memor dicētis: q̄ nō renunciauerit oībus q̄ possi
det non pōt meus esse discipulus. Erat aūt tunc
annoruȝ q̄ndecim. Sic nudus τ armatus in xpo
solitudinē q̄ in septimo miliario ad maiuma ga
ȝe emporio p littus eūtibus egyptum: ad leuam
flectitur: ingressus est. Cūqȝ essent cruenta latro
cinijs loca: τ ppinqui amiciqȝ ei⁹ imminēs peri-
culū denūciarent: cōtempsit mortē vt mortē eua
deret. Mirabātur oēs aīm: mirabātur etatē nisi
q flamma q̄dā pectoris τ scintille fidei in oculis
relucebat. Leues erāt gene: delicatū corp⁹ ac te-
nue: τ ad oēm iniuriam patiēs: qđ leui vel estu vl'
frigore posset affligi. Igitur sacco tantum mēbra
coopertus: τ pelliceuȝ habens τ empeditem hoc
est palliū qđ illi beatus Antonius ꝓficiscēti de-
derat sagūqȝ rusticū inter mare τ paludem: vt va
sta τ terribili solitudine fruebatur quindecim tā
tū caricas post solis occasum edens. Et qꝛ regio
latrocinijs infamis erat: nūꝙ in eodē loco quisꝙ
habitare ɔsueuerat. ¶ Uidens hoc diabolus: qđ
faceret τ quo se verteret torquebatur q̄ gloriabat
ante dicēs: in celū ascēdā super sydera celi ponā
nidum meum τ ero similis altissimo: cernebat se
vinci a puero τ pri⁹ ab eo fuisse calcatū: ꝙ p etatē
peccare potuisset. Titillabat itaqȝ sensus eius: τ
pubescenti corpori eius insolita voluptatū incē-
dia suggerebat. Cogebatur eū tyrunculus xpi co-
gitare qđ nesciebat τ eius rei animo causam vol
uere: cuius experimēta nō nouerat. Irat⁹ itaqȝ
sibi: τ pectus pugnis verberans quasi cogitatio-
nes cede man⁹ posset excludere: ego te inqt asel-
le feriam vt nō calcitres: nec hordeo alam. Sȝ pa
leis fameqȝ conficiam τ siti: grauiqȝ onerabo pō
dere. Per estus inducā τ frigora vt cibuȝ potius
ꝙ lasciuiam cogites. Herbarum ergo succo τ pau
cis caricis post triduū vel quatriduum deficiētē
alam sustentabat orans frequēter τ psallēs τ ra-
stro humū fodiens: vt ieiunioꝝ laborē labor ope
ris duplicaret: simulqȝ fiscellam hoc est sporcellā
iunco texens emulabatur monachoꝝ egypti di-
sciplinam: τ apostoli sententiā dicētis. Qui autē
non operatur nō mānducet. ¶ Sic attenuatus et
intantum exhaustus corpore: vt ossibus vix here
ret: quadam nocte infantiū cepit audire vagitus
balatus pecorū: mugitus boum: planctus quasi
muliercularū: leonum rugitus: murmur exercit⁹
τ prorsus variarum portēta vocum: vt ante soni-
tu ꝙ aspectu territus caderet. Intellexit hec esse
demonuȝ ludibria: τ prouolutus genibus crucē
christi signabat in fronte: taliqȝ armatus casside
τ lorica fidei circūdatus: iacens fortius preliaba
tur quodammodo videre desiderans quos horre
bat videre: τ solicitis oculis huc illucqȝ circunspi
ciēs: τ cum interim ex improuiso splēdēte luna:
cernit redam feruentibus equis super se irruere.
Cūqȝ inclamasset Iesum: ante oculos eius repen
tino terre hiatu: pompa oīs illa absorta est. Tūc
ille ait. Equum τ ascensorem proiecit in mare. Et
hi in curribus τ hi in equis: nos autem in nomi-
ne dñi nostri magnificamur. Multe sunt tētatio
nes ei⁹: τ die noctuqȝ varie demonum insidie ꝙs
omnes narrare velim: modum excedam volumi-
nis. Quoties illi nudās mulieres cubanti ac cir
cumiacentes finxit: τ multoties esuriēti largissi
me apparuere dapes. Interdum orantem lupus
vlulans τ vulpecula ganniēs trāsiliuit: psallen-
tiqȝ gladiatorum pugna spectaculum prebuit vt
vn⁹ quasi īterfectus τ ante pedes illius corruēs
sepulturam rogaret. Orabat semel fixo in terraȝ
capite: τ vt natura refert hominū abducta ab ora
tione mēs nescio quid aliud cogitabat: insiliuit
dorsum eius festinus agitator τ latera calcibus:
ceruicē flagellādo verberās: eya inqt curre cur dor
mitas τ cachinnās desup si defecisset an hordeū
vellet accipere sciscitabat. Igitur a sextodecimo
vsqȝ a vicesimuȝ etatis sue annū: estus τ pluuias
breui tuguriūculo declinabat: qđ iunco τ carice
texerat: extructa deinceps breui cellula: q̄ vsqȝ ho-
die ꝑmanet: latitudine pedū quatuor altitudine
vo pedum quinqȝ: hoc est statura sua humilioreȝ
porro lōgitudine paulo ampliorē ꝙ eius corpus-
culum patiebatur: vt sepulchrū potius ꝙ domuȝ
crederes. Capillū semel in anno pasche die totō
dit. Supra nudā humū hoc est terrā stratūqȝ iun-
ceū vsqȝ ad mortē cubabat. Saccū quo semel fue-
rat indutus nunꝙ lauans: superfluum dicēs mūdi
cias in cilicio querere. Nec mutabat alteram tu-
nicā nisi cū prior penitus scissa esset. Scripturas
quoqȝ sanctas memoriter tenens post orationem
psalmos quasi deo presente recitabat. Et qꝛ lōgū
est per diuersa tempora magnalia eius dicere cō
prehēdā breuiter ante lectoris oculos vitā eius
pariter exponēs: τ deinceps ad narrādi ordinem
regrediar: a vicesimoprimo anno vsqȝ ad vicesi-
mumsextum p tres annos dimidiū lētis sextariū
madefactū: aqua frigida comedit τ alijs tribus
annis panē aridum cum sale τ aqua. Porro a vi-
cesimoseptimo anno vsqȝ ad tricesimū herbis ag
grestibus τ virgultoꝝ quorūdam radicibus cru-
dis sustentatus est. A tricesimo aūt primo vsqȝ ad
tricesimumq̄ntum annū sex vncias ordeacei pa-
nis τ coctū modice olus absqȝ oleo ī cibo habuit.
Sentiēs aūt caligare oculos suos τ totū corpus
in petiginē τ puniceam quandā scabredinem cō-
trahi ad superiorem victum adiecit oleum τ vsqȝ
ad sexagesimūtertiū vite sue annū hoc cōtinētie
concurrit tenore: nihil extrinsecus aut pomorū

aut leguminis: aut cuiuslibet rei gustās. Inde cū se videret corpore defatigatū ⁊ propinquā putaret imminere mortē a sexagesimoquarto anno vsqꝫ ad octuagesimū pane abstinuit: incredibili feruore mētis: vt eo tpe quasi nouꝰ accederet ad seruitutem dñi quo ceteri solēt remissius viuere. Flebat aūt ei de farina ⁊ ꝯminuto olere sorbiciuncula cibo ⁊ potu vix quinqꝫ vncias appendētibus. Sicqꝫ cōplēs ordinē vite: nūqꝫ ante solis occasuꝫ nec in diebus festis: nec in grauissima valitudine soluit ieiuniū. ¶ Sed iā tēpus est vt ad ordinem reuertamur. Cū habitaret adhuc in tuguriunculo: annos decē ⁊ octo: latrones ad eū nocte venerunt vel estimātes habere aliquid qđ tollerent: vel in ꝯtēptū sui reputātes fieri: si puer solitariꝰ eorū impetus nō pertimesceret. Itaqꝫ inter mare ⁊ paludē a vespera vsqꝫ ad solis ortum discurrentes nūqꝫ locū cubilis eius inuenire potuerūt. Porro clara luce reperto puero: quasi per iocum quid inquiunt faceres si ad te latrones venirent. Quibus ille rñdit. Nudus latrones nō timeo. Et ille certe aiunt occidi poteris. Possum inqt possum: ⁊ ideo latrones nō timeo: qꝛ mori paratꝰ sū. Tunc ammirati cōstantiā eius ⁊ fidē cōfessi sunt noctis errorē deinde vite pollicētes correptionē.

¶ Uigintiduos iā in solitudine habebat annos: fama tantum notus oībus: ⁊ per totas Palestine vulgatus vrbes. Cū interim mulier qdā Eleutropolitane vrbis cernēs despectui se haberi a viro ob sterilitatē (iam eñ ꝑ annos quindecīꝫ nullos cōiugij fructus dederat) prima irrūpere ausa est beatū Hylarionē: ⁊ nihil tale suspicāti: repētē genibus aduoluta ignosce inquit audacie ignosce necessitati mee. Quid auertis oculos? Quid rogātē fugis? Noli me mulierē despicere: sed miserā. Hic sexus genuit saluatorē nō habēt sani opꝰ medico: sed q̄ male habent. Tādē substitit: ⁊ post tpꝰ visa muliere interrogabat causas aduētꝰ eiꝰ: ac fletū. Et postqꝫ didicit leuātis ad celū oculis redire eā iussit: euntēqꝫ eam lachrymis ꝓsecutꝰ est. Expacto aūt anno vidit eā cum filio. Hoc signorū eius principium aliud maius signū nobilitauit.

¶ Aristhene Elpidū (qui postea prefectꝰ pretoriū fuit) vxor valde nobilis inter suos ⁊ inter christianos nobilior: reuertēs cū marito ⁊ tribus liberis a beato Antonio gaze ꝓpter infirmitatē eorū remota est. Ibi eñ siue ob corruptū aerem siue (vt postea claruit) ꝓpter gloriam Hilarionis serui dei enutrita pariter arrepti oēs a medicis desperati sunt. Jacebat vlulās mater: ⁊ quasi inter tria filiorum discurrēs cadauera: quē primū plangeret nesciebat. Agnito aūt qđ esset quidam monachus in vicina solitudine oblita matronalis pompe: q̄ si se matrē nouerat: vadit comitata ancillulis ⁊ eunuchis vixqꝫ ei a viro suo suasuꝫ est: vt asello sedēs pergeret. Ad quē qū venisset. Per eū te (ait) Jesum clementissimum dominū nostrū obtestor per crucē eius ⁊ sanguinem: vt reddas mihi tres filios: vt glorificetur in vrbe gentiliū nomē dñi saluatoris. Ingrediat᷑ seruus eius gazā: ⁊ marnas corruat. Renuente illo ⁊ dicente: nunqꝫ se egressum de cellula: nec habere cōsuetudinē vt nō modo ingrederetur ciuitates: sed nec villas ingrederet᷑ ꝓstrauit se humi crebro clamitās. Hylarion serue christi redde mihi filios meos quos Antoniꝰ tenuit in egypto: a te seruētur in syria. Flebant cuncti q̄ aderant: sed ⁊ ipse negans lachrymabatur. Quid multa? Nō prius mulier recessit: qꝫ ille pollicitus est se post solis occasum gazā introiturū. Qui postqꝫ venit singulorꝫ lectulos ⁊ arentia mēbra cōsiderās inuocauit iesum. Et o mira virtꝰ statim quasi de tribꝰ fontibus sudor pariter erupit. Eadē hora acceperūt cibos: lugētemqꝫ matrē cognoscentes ⁊ benedicentes deum sancti manꝰ deosculati sunt. Qđ postqꝫ auditum est lōge lateqꝫ percrebruit certatim ad eū de syria ⁊ egypto populi confluebāt ita vt multi christiani fierēt ⁊ se monachos ꝓfiterent᷑. Necdū eñ tunc monasteria erāt in palestina nec quisqꝫ monachos ante sanctum Hylarionē in syria nouerat. Ille fundator ⁊ eruditor huiꝰ cōuersatiōis ⁊ studij in hac ꝓuincia fuit: habebat dñs Jesus in egypto senē Antoniū ⁊ in palestina hylarionem iuniorē.

¶ Facidia viculus est rinocorure vrbis egypti: de hoc decē iā annis ceca mulier adducta est ad beatū hylarionē allataqꝫ ei a fratribus (iā enim multi cū eo monachi erant) oēm suā substātiam se expendisse ait in medicos. Cui respōdit.

¶ Si que inqt in medicos ꝑdidisti dedisses pauperibus: curasset te verꝰ medicus Jesus. Clamāte aūt illa ⁊ misericordiā deprecāte expuit in oculos eius: statimqꝫ saluatoris exēplo virtus eadē secuta est sanitatis.

¶ Auriga quoqꝫ gazensis in curru ꝑcussus a demone: totꝰ obriguit: ita vt nec manus agitare neqꝫ ceruicē posset flectere. Delatus ergo in lectulo cū solā linguā moueret ad preces audiuit nō priꝰ posse se sanari quousqꝫ crederet in iesum: ⁊ spōderet artis pristine renūciaturum. Credidit spopondit: sanatus est magisqꝫ de aīe qꝫ de corpis salute exultauit.

¶ Preterea fortissimꝰ iuuenis noīe messicas de territorio hierosolyme: tantū sibi plaudebat in viribus: vt qnde cīꝫ frumēti modios: diu lōgeqꝫ portaret ⁊ hāc haberet palmā fortitudinis sue qꝫ asinos vinceret. Sed hic afflatus a pessimo demone non catenas non cōpedes: nō claustra ostiorꝫ integra patiebatur. Multorꝫ nasos ⁊ aures mordicꝰ amputauerat: horꝫ pedes: illorꝫ guttur fregerat: tantiqꝫ sui terrorem oībus incusserat: vt oneratus catenis ⁊ funibus ꝑ in diuersa nitentiū quasi ferocissimꝰ taurus ad monasteriū ꝓtraheret᷑. Quem postqꝫ fres videre ꝑterriti (erat eñ mire magnitudinis) nūciauerūt patri. Ille sicut sedebat iussit eū ꝓtrahi ⁊ dimitti solutoqꝫ ait. Inclina caput ⁊ veni. Tremere miser cepit et ceruicē flectere nec aspicere ausus: ꝯtra oīqꝫ ferocia deposita pedes sedentis lambere cepit. Adiuratus itaqꝫ ⁊ extortus demō qui iuuenem possederat septima die egressus est.

¶ Sed nec illud tacēdū est qꝫ orion vir primariꝰ et ditissimꝰ vrbis achillee que mari rubro imminet a legione demonū possessus ad eū perductus est: manus: ceruix: latera: pedes ferro onerata erāt: furorisqꝫ seuitiā torui oculi minabant᷑. Cūqꝫ deābularet senis cū fratribus: ⁊ de scripturis nescio qđ interꝓtaret᷑: erupit ille de manibus se tenentium. Et dū ꝑuenisset ad sanctū hylarionem statim amplectēs eū post tergū in sublime eleuauit. Et clamor ingēs ortus est ab oībus: timebāt eñ ne ꝯfecta ieiunijs mēbra collideret. Et sanctꝰ hylarion ridēs sine inquit ⁊ mihi meā palestritaꝫ

dimitte ac sic reflexa super humeros manu caput eius tetigit: apprehensoq₃ crine ante pedes suos adduxit: ꝯstringens e regione ambas manus eiꝰ ⁊ plantas vtroq₃ calcans pede: simulq₃ congeminans torquere demonum turbas cepit. Cumq₃ ille eiularet: ⁊ reflexa ceruice terram vertice tāgeret dn̄e inquit iesu o me miserū solue captiuū vt vnū ⁊ plures vincere tuum est. Rem loquar inauditā. Ex vno hoīs ore diuerse voces: ⁊ cōfusus populi clamor audiebant. Curatus itaq₃ ⁊ hic post non multum tꝑis cū vxore ⁊ liberis venit ad monasteriū plurima (quasi grām redditurꝰ) dona afferēs Cui sctūs ait. Nō legisti qd giezi: qd simon passi sunt: quoꝝ alter accepit preciū: alter obtulit vt ille emeret gratiam spūssancti: hic mercaret. Cumq₃ orion flēs diceret: accipe ⁊ da pauperibꝰ. Tu melius inquit tua potes distribuere q̄ ꝑ vrbes ambulas ⁊ nosti pauperes. Ego qui mea reliqui: cur aliena appetā. Multis nomē pauperum: occasio auaricie est. Mīa artē nō hꝫ. Nemo meliꝰ erogat q̄ qui sibi nihil reseruant. Tristi autem ⁊ in arena iacenti: noli inquit cōtristari fili: quod facio ꝓ me ⁊ pro te facio. Si em̄ hec accepero: ⁊ ego offendaꝫ deū: ⁊ ad te demonū legio reuertet. Quis vo silētio possit preterire q̄ zazanus maiumites haud lōge a monasterio eius lapides ad edificādum de ora maris excidēs: totus paralysi solutꝰ est: ⁊ ab operariis sociis delatꝰ ad sanctū Hylarionē statim ad opus reuersus est. Etem̄ litꝰ qd Palestine Egyptoq₃ pretēdit ꝑ naturā mollibus arenis in saxa durescētibꝰ asperat: paulatimq₃ coherens sibi glarea perdit actū cū nō perdat aspectū.

¶ Sed ⁊ Italicus quidē eiusdē oppidi municeps xp̄ianꝰ aduersum Gazēsem virū marne idolo deditum: circi equos currules nutriebat: hoc siqdē in Romanis vrbibꝰ iā exinde seruabat a Romulo vt ꝓpter felicē Sabinarū raptū ꝯscio quasi ꝯsilioꝝ deo q̄drige septeno currāt circuitu: ⁊ equos partis aduerse frāgere victor sit. Hic itaq₃ emulo suo habēte maleficum que demoniacis qbusdaꝫ precantationibus ⁊ huius prepediret equos: ⁊ illius ꝯcitaret ad cursum venit ad btīm Hylarionē ⁊ non tā aduersariū ledi q̄ se defendi obsecrauit. Ineptū visum est venerando seni in hmōi nugis orationē ꝑdere. Cumq₃ subrideret ⁊ diceret: cur em̄ nō magis equorū preciū ꝓ salute anime tue pauperibus erogas? Ille respōdit functionē esse publicā: ⁊ hoc se nō tam velle q̄ cogi: nec posse hominem christianū vti magicis artibꝰ: sed a seruo potius xp̄i auxiliū petere maxime ꝯtra Gazēses aduersarios dei nō tam sibi q̄ ecclesie xp̄i insultantibus. Rogatus ergo a fratribus qui aderāt sanctus paterā fictilē in qua bibere ꝯsueuerat: aquā iussit impleri eiq₃ tradi. Quā cū accepisset italicꝰ stabuliū ⁊ aurigas suos currūq₃ ⁊ repagula aspersit. Mira vulgi expectatio. Naꝫ ⁊ aduersariꝰ hoc ipsuꝫ irridēs diffamauerat: ⁊ fautores Italici sibi certatim victoriā pollicētes exultabāt. Igit dato signo haud aduolant: illi prepediunt: sub horum curru rote feruēt: illi preteruolātiū terga vix cernūt. Clamor vulgi nimiꝰ ita vt ethnici quoq₃ ipsi conclamarēt: marnas victus a xp̄o est. Porro furentes aduersarii Hylarionē malefici xp̄ianorū ad supplicium poposcerant: Indubitata ergo victoria ⁊ illis ⁊ multis dehinc circensibus plurima fidei occasio fuit.

¶ De prefato Gazēse Emporii oppido: ꝓpter virginē dei vicinꝰ iuuenis amādo deperibat. Qui cū frequēter tactu: iocis: nutibus: sibilis ⁊ ceteris huiuscemodi (que solēt moriture virginitatis esse principia) nihil ꝓfecisset perrexit Memphim se vt confesso vulnere suo: magicis artibus rediret ad virginē. Igitur post annum edoctus ab Esculapii vatibus nō remediātis aīas: sed perdētis: venit presumptum animi stuprum gestiēs: ⁊ subter limen domus puelle: quedam tormēta verboꝝ ⁊ portētuosas figuras sculptas in eris cypri lamina defodit: illico insanire virgo ⁊ amictu capitis abiecto: rotare crinē: stridere dētibus inclamare nomē adolescētis cepit. Magnitudo quippe amoris se in furorē vterat. Perducta ergo a parētibus ad monasteriū seni traditꝰ: vlulāte statim ⁊ ꝯfitēte demone vim sustinui (inqt) inuitus huc adductus sum. Quā bene memphis somnis hoīes deludebā: o cruces: o tormētaq₃ patior. Exire me cogis: sed ligatus subter limē licio ⁊ lamina teneor. Nō exeo inqt nisi me adolescēs q̄ detinet dimiserit. Tūc senex ait. Grādis fortitudo tua: qui licio ⁊ lamina strictꝰ teneris: Dic quare ausus es ingredi puellā dei. Vt vt seruarē virginē. Tu inqt seruares ꝓditor castitatis. Quare nō potiꝰ in eū qui te mittebat ingressus es? Ut qd inquit intrassem in illū qui habebat collegā meū amoris demonē. Noluit aūt sanctꝰ anteq̄ purgaret virginē: vel adolescētē vel signa iubere perquiri: ne aut solutus incātationibꝰ recessisse demon videret: seu ipse sermoni eiꝰ accōmodasset fidē asserēs fallaces esse demones: ⁊ ad simulandū callidos: sed magis reddita sanitate increpauit virginē: cur fecisset talia ꝑ que in eam demō intrare potuisset.

¶ Nō solū aūt in Palestina ⁊ vicinis Egypti vel Syrie vrbibꝰ: sꝫ etiā in longinquis ꝓuinciis fama eiꝰ creuerat. Nāq₃ candidatus Constantini imperatoris: rutilus coma et cādore corporis indicās ꝓuinciā (inter saxones quippe ⁊ Alamanos gēs est nō tā lata q̄ valida: que apud historicos Germania: nūc Frācia dicitur) antiquo ab infantia possessus demone (q̄ noctibus eū vlulare: ingemiscere: ⁊ fremere dētibꝰ ꝯpellebat) secreto ab imperatore euectionē petiit causam ei simpliciter indicās. Et acceptis ad ꝯsularē quoq₃ Palestine literis cū ingēti honore ⁊ comitatu ad Gazā deductꝰ est. Qui cū a decurionibus loci illiꝰ q̄sisset: vbi habitaret Hylariō monachus: territi Gazēses ⁊ putātes aliqua rōne eū ab imperatore missum: ad monasteriū cōciti perrexerūt: vt ⁊ honorē ꝯmēdato exhiberēt: ⁊ si q̄ de preteritis iniuriis Hylarioni essent offense nouo officio delerent. Deambulabat autē tūc senex in arenis mollibus: ⁊ secū de psalmis nescio qd murmurabat: vidēsq₃ tantā turbā venientiū: substitit ⁊ resalutatis oībus manu eius bn̄dicēs post horā ceteris abire ꝑcepit: illū vo cū seruis suis ⁊ apparitoribus iussit manere. Ex oculis em̄ eius ⁊ vultu cur venisset agnouerat. Mox ergo ad interrogationē suspēsus hō vt vix terrā pedibꝰ tāgeret: ⁊ immane rugiēs: syro (quo interrogatꝰ fuerat) sermone rn̄dit: videres de ore barbaro: ⁊ q̄ frācā tm̄ ⁊ latinā linguā nouerat: syra ad purū verba resonare: vt nō stridor nec aspiratio nō idioma aliqd Palestini deesset eloquij. Cōfessus est itaq₃ quo ꝑ

eū intrasset ordine ꝛ vt interp̄tes eius intelligerēt
q̄ grecā tm̄ ꝛ latinā linguā nouerāt: grece quoq
eū īterrogauit. Quo sitr ꝛ in vba eadē r̄ndente:
multasq īcātationū occasiões ꝛ necessitates ma
gicarū artiū ondēre: nō curo ait: q̄bo intraueris
ſꝫ vt exeas ī noīe dn̄i nr̄i iesu xp̄i impero. Cūq cu
ratus esset simplicitate rustica decē auri libras
offerēs ordeaceū panem ab eo accepit: audiēs ꝙ
qui tali cibo alerent̄ aurū ꝓ luto ducerēt. Parū
est de hoībus loq̄: bruta quoq aīalia quotidie ad
eū furētia ptrahebant̄ equoꝝ seu vaccaꝝ. Came
lū enormis magnitudinis: q̄ multos iā obtriue
rat triginta ꝛ eo ampliꝰ viri distētū solidissimis
funibꝰ cū clamore adduxerūt. Sāguinei erāt ocu
li spumabat os volubilis lingua vrgebat: sup oēꝫ
terroreꝫ rugitꝰ personabat immanis. Iussit igit̄
dimitti senex: statimq ꝗ̄ adduxerant: ꝛ qui cum
sene erant vsq ad vnū oēs diffugerūt. Porro ille
solus p̄rexit obuiā ꝛ sermone syro nō me inq̄t ter
res zabule tāta mole corpis. Et ī vulpecula ꝛ in
camelo vnꝰ atq idem es. Et īterim porrecta sta
bat manu. Ad quē cū furēs ꝛ quasi deuoratura se
uiēs belua puenisset: statiꝫ corruit submissumq
caput terre coequauit: mirātibꝰ cūctis qui aderāt
post tātam ferociā tātam subito mansuetudineꝫ.
Docebat autem eos senex hoīm causa diabolum
etiā iumenta corripere: ꝛ tanto eoꝝ ardere odio:
vt nō solū ipsos, sed ea quoq que ipsoꝝ essent cu
peret interire. Huiusq rei ꝓponebat exēplum: ꝙ
antēq̄ beatū Iob tētare pmitteret̄: oēm substan
tiam eius interfecerit. Nec mouere quēpiam de
bere ꝙ dn̄i iussiōe duo milia porcoꝝ a demonibꝰ
interfecta sunt si quidē eos q̄ viderāt nō potuisse
aliter credere exisse de hoīe tātā demonū multi
tudinē: nisi grādis porcorum numerus: ꝛ quasi a
multis actus pariter corruissent. ¶ Tp̄s deficiet
si voluero vniuersa signa q̄ ab eo sunt perpetrata
dicere. In tātū a dn̄o eleuatꝰ fuit gloriaꝫ: vt btūs
quoq Antoniꝰ audiens ꝯuersationē eius scribe
ret ei: libēterq eius ep̄lam sumeret: ac si qn̄ de sy
rie partibꝰ ad se languētes perrexissent diceret
eis. Quare nos tam lōge vexare voluistis: cū ha
beretis ibi filiū meū hylarionē? ¶ Exemplo itaq
per totaꝫ palestinam innumerabilia monasteria
esse ceperūt: ꝛ oēs ad eū monachi certatim curre
re. Qđ ille cernēs laudabat xp̄i gratiaꝫ ꝛ ad ꝓfe
ctum aīe singulos cohortabat̄: dicens preterire fi
guram mūdi huius ꝛ illam veram esse vitam que
p̄sentis vite emeret̄ incōmodo: volēs aūt exēplū
eis dare et humilitatis ꝛ officij: statutis diebus
ante vindemiam: lustrabat cellulas monachoꝝ.
Quo postq̄ cognitū esset a fratribꝰ: oēs prius ad
eū ꝯfluebāt: ꝛ comitāti tali duce circuibant mona
steria: habētes viaticū suum: q2 interdum vsq ad
duo milia hoīm ꝯgregabant̄. Sed ꝛ ꝓcedente tp̄e
vnaqueq villa vicinis monachis ad susceptionē
sanctorum gaudēs cibos offerebat. Sāne quan
tum fuerit in eo studij: nulluꝫ fratrem q̄uis humi
lem: q̄uis pauperem preterire illud iudicio est: ꝙ
vadens in desertum cades ad vnuꝫ ex discipulis
suis visendū cū īfinito agmine monachoꝝ: perue
nit helusaꝫ. Eo forte die quo anniuersaria solēni
tas oēm oppidi populū in templum veneris, con
gregauerat. Colūt aūt illam ob luciferū: cuiꝰ cul
tui sarracenoꝝ natio dedita est: ſꝫ ꝛ ipsuꝫ oppidū
ex magna parte semibarbarū esse ꝓpter loci situ
dicit̄. Audito ꝙ sanctus hylarion p̄teriret (mul
tos eni saracenoꝝ arreptos a demone frequēter
curauerat) gregatiꝫ ei cū vxoribꝰ ꝛ liberis obuiā
ꝓcesserunt: submittētes colla: ꝛ voce syra barech
i. benedic inclamantes. Quos ille blande humi
literq suscipiēs: obsecrabat vt deū magis q̄ la
pides colerēt: simulq vbertim flebat celū spectās
ꝛ se pollicēs: si xp̄o crederēt: ad eos crebro ventu
rum. Mira domini gratia: nō prius eū abire pas
si sūt: q̄ future eccl'ie limitē mitteret: ꝛ sacerdos
eorum: vt erat coronatꝰ christi signo, denotaret̄.
¶ Alio quoq anno cuꝫ exiturus esset ad visenda
monasteria ꝛ dirigeret in cedula apud quos ma
neret: ꝛ quos in trāsitu visitare deberet: scientes
monachi quēdā de fratribꝰ parciorem: simulq cu
pientes vitio eius mederi: rogabant vt apud euꝫ
maneret. Et ille quid inquit vultis ꝛ vobis in iu
riā ꝛ fratri vexationē facere? Qđ postq̄ frater ille
parcus audiuit: erubuit ꝛ annitentibꝰ cūctis vix
ab inuito impetrauit vt suum quoq in mānsionū
ordinem poneret. Post diē ergo decimum vene
runt ad eū: custodibꝰ iā in vinea (quasi vitia esset
aliena) ab eo dispositis: qui cum lapidibus ꝛ gle
baruꝫ iactu fundeq vertigine accedētes deterre
rent: sine esu vuarū mane oēs ꝓfecti sunt ridēte
sene: ꝛ dissimulante se ante scire quod euenerat.
¶ Porro suscepti ab alio monacho cuiꝰ sabbas
vocabulū est: debemus quippe parci tacere voca
bulum. Largi dicere: q2 dn̄icus erat dies: inuita
bantur ab eo vniuersi ad vineam vt ante horā ci
bi vuarū pastu laborē vie subleuarēt. ¶ Et sanctꝰ
Hylarion maledictus ait: q̄ prius refectionē cor
pori q̄ aīe q̄sierit. Oremus: psallamus: reddamꝰ
dn̄o officiū: ꝛ sic ad vineā ꝓperabitis. Completo
itaq ministerio in sublimi stās: bn̄dixit vinee: et
suas ad pascēduꝫ dimisit oues. Erant aūt q̄ vesce
bantur: nō minus tribus milibus. Cumq centū
lagenis extimata adhuc integra fuisset vinea post
dies viginti trecētas fecit. Porro ille parcus fra
ter multo minus solito colligēs: etiā id quod ha
buerat vsum in acetum sero doluit. Hoc aūt mul
tis fratribꝰ senex ante futurū dixerat. Detestaba
tur aūt p̄cipue monachos: q̄ īfidelitate quadā in
futuruꝫ seruarēt sua: ꝛ diligētiā haberēt vel sum
ptuum: vel vestium: aut alicuiꝰ rei eū seculo trās
eūtis. ¶ Deniq vnum de fratribus in quinto a
se miliario manēteꝫ: q2 cōperit hortuli sui nimis
cautū timidūq custodē: ꝛ paruꝫ tū habere nūmo
rum ab oculis suis abegerat. Qui volēs sibi recō
ciliare senē frequēter veniebat ad fratres maxie
ad esycium quo ille vehemētissime delectabatur.
Quodā ergo die ciceris fascē virētis sicut in her
bis erat detulit. Quē cū ad vesperum esycius po
suisset in mensam: exclamās senex se putorē eiꝰ fer
re nō posse: simulq vnde esset īterrogauit. Rn̄dē
te autem esycio ꝙ frater quidā p̄mitias agelli sui
fratribꝰ detulisset: nō sentis inquit putorē teter
rimum ꝛ in cicere fetere auaricias. Mitte bobus
mitte brutis animalibꝰ ꝛ vide si comedant. Qđ
cum ille iuxta p̄ceptum in p̄sepia posuisset exter
riti boues ꝛ pluꝰ solito mugientes ruptis vinculis ī
diuersa fugerūt. Habebat eni senex gratiam hanc
vt ex odore corporum vestiumq: ꝛ eorum rerum
quas q̄s tetigerāt: sciret cui demoni vel cui vicio

subiaceret. ¶ Igit senex sexaginta tres habens annos vite: cernēs iam grāde monasteriū: ⁊ multitudinē fratrū secum habitantiū: turbasqȝ eorū: qui diuersis languoribus ⁊ immundis spiritib⁹ occupatos ad se deducebant: ita vt omni genere hōminum solitudo p circuitū repleretur: flebat quotidie: ⁊ incredibili desiderio cōuersatiōis antiqua recordabatur: interrogatus autem a fratribus quid haberet cur se cōficeret: aiebat. Rursus ad seculū redij ⁊ recepi mercedē meā i vita mea. En omnis palestina ⁊ vicine puincie existimant me alicuius esse momēti: ⁊ ego sub pretextu monasterij dispēsationē: fratrū: ville possessiones et suppellectilē habeo. Seruabat ergo intēte a fratrib⁹ maximeqȝ ab esycio: qui miro amore venerationis seni deditus erat. Que cū ita lugēs biēnio tractaret: aristhene illa cui⁹ latius supra fecimus mētionē: pfecti tūc vxor: sed nihilōminus ambitu pfecti habēs venit ad eū: volēs etiā ad Antonium pgere. Cui ille flens ait. Vellem ipse quoqȝ ire si nō carcere huius monasterij clausus tenerer et si eūdi fruct⁹ esset. Biduo em̄ hodie est q ex hac luce subtractus: ⁊ totus mūd⁹ tali parēte orbatus est. Credidit illa ⁊ substitit: ⁊ post paucos dies veniēte nūcio Antonij dormitationē audiuit. Mirent alij signa sancti Hylariōis ⁊ portenta q fecit: mirent īcredibilē abstinētiā: scientiā: humilitatē: ego nihil ita stupeo: q gloriā illam ⁊ honorem calcare potuisse. Cōcurrebant episcopi psbyteri: clericorū ⁊ monachorū greges: matrone quoqȝ christianorū grādis tentatio: ⁊ hinc inde ex vrbibus ⁊ agris vulgus ignobile: sȝ ⁊ potētes viri ⁊ iudices: vt bñdictū ab eo panē vel oleū acciperēt: at ille nihil aliud nisi solitudinē meditabat in tantū vt quadā die pficisci statuerit: ⁊ adducto asello (nimis qppe exesus ieiunijs vix īgredi poterat) iter arripere conaret. Qui cū per heremū isset: ⁊ quasi vastitas ⁊ exitium palestine indiceretur: plusq decē milia hominū diuerse etatis ac sexus ad retinēdum cōgregata sunt. Immobilis ille ad pces ⁊ baculo harenam discutiens loquebat. Fallacē deum meū nō facio: nec possum videre subuersas xp̄i ecclesias: calcata xp̄i altaria: filiorū meorū sanguinē. Vniuersi aūt qui aderāt intelligūt reuelatū ei quiddam esse secreti: quod nollet cōfiteri: ⁊ nihilominus custodiebāt eū ne pficisceret. Decreuit ergo publica voce oēs cōtestans nō cibi se nec potus quippiam summere nisi dimitteretur. Et post septem dies inedie tādem relaxatus causa: ac vale dicēs plurimis cum infinito agmine persequētium venit bethyniū: vbi psuasis turbis vt reuerteretur elegit quadraginta monachos qui habebāt viaticū: vt possent ieiunantes ingredi: id est post solis occasum cibū sumere. Quinta igitur die venit pelusiū visitatisqȝ qui in vicina heremo ⁊ ī loco qui lyconos dicitur morabātur: perrexit triduo ad castrū thombaston: vt videret dracontium episcopum ⁊ confessorem qui ibi exulabat. Quo incredibiliter cōsolato tanti viri presentia post aliud triduū multo labore babylonem peruenit vt inuiseret philonem episcopum ⁊ ipsum cōfessorem. Constātius enim rex arrianorum fauēs heresi vtrunqȝ in ea loca deportauerat. Inde egrediens per biduū venit ad oppidū afroditum vbi conuento dracone baysano q locatis dromedibus: camelis ob a... in heremo penuriam cōsueuerat esites ad Antonium ducere cōfessus est fratribus instare diem dormitionis beati Antonij: ⁊ peruigilē noctē in ipso quo defunct⁹ fuerat loco: a se ei dēbere celebrari. Trib⁹ ergo dieb⁹ per vastam ⁊ terribilē solitudinem: tandem ad montem altissimum peruenerunt repertis ibi duob⁹ monachis Isaac videlicet ⁊ plusiano: quorum Isaac interpres Antonij fuerat. Et quia se prebet occasio: ⁊ ad id loci venimus dignum videtur breui sermone habitaculū tanti viri describere. Saxeus ⁊ sublimis mons p mille circiter passus ad radices suas aquas exprimit: quarum alie harena ebibūtur: alie ad inferiora dilapse paulatim riuum efficiunt. Supra quē ex vtraqȝ ripa palme innumerabiles: multū loco ⁊ amenitatis ⁊ cōmodi tribuūt. Videres namqȝ senē huc atqȝ illuc cū discipulis beati Antonij discurrere: hic aiebāt psallere: hic orare: hic operari hic fessus residere solit⁹ erat. Has vites: has arbusculas: ipse plātauit illam areolam manib⁹ ipse composuit. Hanc piscinam ad irrigandū hortulum multo sudore fabricatus est: istū ad fodiendū humū plurimis annis habuit. Iacebat Xo in stratu ei⁹: ⁊ quasi calēs adhuc cubile deosculabat. Erat autem cellula non plus mensure p quadrū tenēs q homo dormiēs extēdi poterat. Preterea in sublimi mōtis vertice quasi p cocleā ascēdētibus ⁊ arduo valde nisu due eiusdē mēsure cellule videbant in quib⁹ venientiū frequētiā ⁊ discipulorū suorū cōtuberniū fugiens moratus est: verū he in viuo excise saxo: ostia tantum addita habebāt: postq autem ad hortulū venerāt: videtis inquit Isaac hoc pomeriū arbusculis consitū ⁊ oleribus virēs: ante hoc ferme triēniū cū onagrorum grex vastaret vnū e ductorib⁹ eorū stare iussit: baculoqȝ tundēs latera ei⁹ ait. Quare comedistis q nō seuistis? Et exinde exceptis aquis ad quas potandas ventilabāt nūq eos nec arbusculas nec olera cōtigisse dicebāt. Preterea rogabat senex vt sibi locū tumuli ei⁹ ostenderēt. Qui cū seorsū eū abduxissent vtrū ne monstrauerint ignorat: causam occultādi iuxta pceptum beati Antonij fuisse referētes: ne pgum⁹ q in illis locis ditissimus erat sublato ad villā suā sancti corpore martyriū fabricaret. ¶ Igit reuersus afroditon duobus tm̄ secū fratrib⁹ in vicina heremo moratus est: tāta abstinentia ⁊ silentio dedit⁹: vt tūc primū se cepisse xp̄o seruire diceret. Porro iā triēniū erat q clausum celum illas terras arefecerāt: ita vt vulgo dicerēt Antonij mortē ēt elemēta lugere. ¶ Fama quoqȝ hylarionis nō latuit īcolas loci illi⁹: ⁊ certatim viri ac mulieres ore luridi ⁊ attenuati fame pluuias a seruo xp̄i. i. a successore Antonij deprecabant. Quos ille cernēs mire doluit eleuatisqȝ ad celum oculis ⁊ vtrasqȝ in sublime erigēs palmas statim impetrauit quod rogauerat. Ecce autē sitiēs harenosaqȝ regio postq pluuijs irrigata est tantā serpētiū ⁊ venenatorū animaliū ex improuiso ebulliuit multitudie vt pcussi inumerabiles nisi hylarionē adcōcurrissent: statim interirent. Bñdicto itaqȝ oleo vniuersi agricole atqȝ pastores: tangētes vulnera: certam salutē presumebāt. Videns aūt se ēt ibi miris honoribus affici: perrexit alexādriam inde ad interi⁹ monasteriū oasam

träſiturus. Et qꝛ nunq̄ ex quo ceperat eſſe mona
chus in vrbibus manſerat diuertit ad quoſdam
fratres notos ſibi in bruchum haud ꝓcul ab Ale
xandria. Qui cū miro gaudio ſuſcepiſſent ſenem ⁊
iam vicina nox eſſet repēte audiūt diſcipulos eiꝰ
aſinum ſternere: illiſq; parare proficiſci: itaq; ad-
uoluti pedibꝰ eius rogabāt ne hoc faceret: ⁊ ante
limē ꝓſtrati citius ſe mori q̄ carere tāto hoſpite
teſtabantur. Quibus ille reſpōdit. Idcirco abire
feſtino ne vobis moleſtiam generē. Certe ex po-
ſterioribꝰ cognoſcetis nō fruſtra me ſubito receſ-
ſiſſe. Igit̄ Gazāſes altera die cū littoribꝰ ꝓfecti
(nā pridie eū veniſſe cognouerāt) intrātes mona
ſteriū: cū illū minime repeꝛiſſent adiuicē loque
bantur. Nōne vera ſunt que audiuimꝰ: Magnus
eſt ⁊ futura cognoſcit. Urbis eīm Gaze poſtq̄ ꝓ-
fecto de Paleſtina Hylarione Julianus imperio
ſucceſſerat: deſtructo monaſterio eiꝰ: ꝑcibuſq; ad
imperatorē datis ⁊ Hylarionis ⁊ Eſycij mortem
impetrauerat: amboq; vt q̄rerent̄ toto orbe ſcri-
ptū eſt. Egreſſꝰ ergo ſctūs Hylarion de Bruchio
per inuiā ſolitudinē intrauit Oaſam: ibiq; anno
plus minꝰ exacto (qꝛ illud quoq; etiā ſui fama ꝑ-
uenerat) quaſi iam in oriēte latere nō poſſet: vbi
multi illū ⁊ opiniōe ⁊ vultu nouerāt ad ſolas na
uigare inſulas cogitabat vt quē terra vulgauerat
ſaltē maris celaret. Eodē ferme tēpore Adrianꝰ
diſcipulus eius de Paleſtina ſuperuenit dicens
Julianū occiſum chriſtianū imperatorē regnare
cepiſſe: idō reuerti eū debere ad monaſteriū ſui reli
quias. Qḋ ille audiēs deteſtatꝰ eſt: ⁊ cōducto ca-
melo ꝑ vaſtā ſolitudinē venit ad maritimā vrbē
Lybie paratoniū: vbi Adrianꝰ infelix volēs Pa
leſtinā reuerti: ⁊ priſtinā ſub noīe magiſtri q̄rēs
gloriā: multas ei fecit iniurias. Ad extremū con-
uaſtatis: q̄ a fratribꝰ ei miſſa detulerat: neſciēte
eo ꝓfectꝰ eſt. Sup̄ hoc ſane: qꝛ alter locꝰ referēdi
nō eſt hoc aūt tm̄ dixerim in terrorē eoꝝ: q̄ magi-
ſtros deſpiciūt: q̄ poſt aliquātulū tp̄is morbo re-
gio ꝯputruerit. Habēs ergo ſenex zazanū ſecū: a-
ſcēdit claſſem ⁊ Siciliā nauigabat. Cūq; venūda
to euāgelioꝝ codice quē manu ſua adoleſcēs ſcri
pſerat dare naulū diſpōeret i medio ferme adria
naucleri filiꝰ arreptꝰ demone: clamare cepit ⁊ dice
re. Hylarion ſerue dei cur nobis ꝑ te ⁊ in pelago
tutos eſſe nō licet: Da mihi ſpaciū donec ad terrā
veniā ne hic eiectꝰ ꝑcipiter i abyſſos: cui ille. Si
deꝰ meꝰ (ait) tibi cōcedit vt maneas: mane. Sin
aūt ille te eijciet: q̄d mihi inuidiā facis hoī pctō-
ri atq; mēdico. Hoc aūt dicebat: ne naute ⁊ nego-
ciātes q̄ in naui erāt ſecū ad terrā ꝑuentiſſent: ac
ꝓderēt. Nec multo poſt purgatꝰ eſt puer patre fi-
dē dāte ⁊ ceteris q̄ aderāt: nulli ſe ſup̄ nomine eiꝰ
locuturos. ¶ Ingreſſus aūt pachinū ꝓmōtoriū
Sicilie: obtulit nauclero euāgeliū ꝓ ſubiectiōe
ſua ⁊ zazani. Qui nolēs accipere maxime cū vide
ret eos excepto illo codice: ⁊ his q̄bꝰ veſtiti erāt
amplius nihil habere: ad extremū iurauit ſe nō
accepturū. Sz ⁊ ſenex aſſenſus eſt fiduciā paupis
cōſcientie ⁊ in eo magis letabat̄ q̄ nihil haberet
ſeculi: ⁊ ab accolis illiꝰ loci mendicꝰ putaret̄ por-
ro recogitās ne negociatores de oriente venien-
tes ſe notū facerēt: ad mediterrā ea fugit loca. i. ſ
viceſimo a mari miliario: ibiq; in quodā deſerto
agello lignoꝝ quotidie faſcē colligēs imponebat
collo diſcipuli: quo i ꝓxima villa venūdato ſibi
alimoniā ⁊ his q̄ forte ad eos veniebāt pauxillū
panis ſumebāt. ¶ Sed vere iuxta quod ſcriptū ē.
Non poteſt ciuitas latere ſuper montem poſita.
Scrutariꝰ quidā dū in baſilica bti Petri apoſto
li Rome torqueret̄: ꝓclamauit in eo immūdꝰ ſpi
ritꝰ. Ante paucos dies Siciliā ingreſſus eſt Hy-
larius ſeruus xp̄i: ⁊ nemo eū cognouit: vt putat ſe
eſſe ſecretū: ego vadā ⁊ ꝓdā illū. Statimq; cū ſer-
uis ſuis aſcēſa in portu naui: appulſus eſt pachi-
num ⁊ ꝯducente demone ante tuguriū ſenis ꝓſ-
tratus illico curatus eſt. Hoc initiū ſignoꝝ eius
in Sicilia: innumerabilē deinceps ad eū egrotā-
tiū ſed ⁊ religioſoꝝ hoīm adduxit multitudinē:
intantū vt de primoribꝰ viris tumēs quidā mor-
bo intercutis: atq; eadē die qua ad eū venerat cu
ratus ſit. Qui poſtea offerens ei infinita munera
audiuit dictū ſaluatoris ad diſcipulos. Gratis ac
cepiſtis gratis date. Cū hec ita gerunt̄ i Sicilia:
Eſyciꝰ diſcipulus eius toto ſene orbe q̄rebat lu-
ſtrans littora deſerta penetrās ⁊ hāc tātū habēs
fiduciā qꝛ vbicūq; veniſſet diu latere non poſſet.
Trāſacto ergo iā triēnio: audiuit mothone a quo
dā iudeo vilia ꝓplis ſcruta vēdēte: ꝓphetā chri-
ſtianoꝝ apparuiſſe in Sicilia: tanta miracula et
ſigna facientē: vt de veteribus ſctīs putaret̄. In-
terrogans itaq; habitū eius ⁊ inceſſum: ⁊ linguā
maximeq; etatē diſcere nihil potuit. Ille eīm qui
referebat famā a ſe veniſſe hoīs teſtabat̄. Ingreſ-
ſus ergo adriā proſpero curſu venit pachinū ⁊ in
quadā curui littoris villula: famā ſenis ſuſcitās
cū ſonaret: nihil ita in eo cūctis admirātibus q̄
q̄ poſt tāta ſigna atq; miracula: nec fragmē panis
quidē a quoq̄ in illis locis accepiſſet. Et ne lōgū
faciā ſermonē: ſctūs vir Eſycꝰ ad magiſtri genua
ꝓuolutus plātaſq; eius lachrymis rigans tandē
ab eo ſubleuatus: poſt bidui triduiq; ſermonē au
diuit a zazono: nō poſſe ſenē iam in illis habitare
regionibus: ſed velle ad barbaras quaſdā ꝑgere
nationes: vbi ⁊ nomē ⁊ ſermo eiꝰ ignotꝰ foret. Du
xit itaq; eum ad Epidauꝛū Dalmatie oppidū vbi
paucis diebꝰ in vicino agello māſitās nō potuit
abſcōdi. Siq̄dē draco mire magnitudinis: q̄s gē
tili ſermone boas vocāt: eo q̄ tam grādes ſint: vt
boues glutire ſoleāt: omnem late vaſtabat ꝓuin
ciam: ⁊ non ſolum armenta ⁊ pecudes: ſed ⁊ agri
colas quoq; et paſtores tractos ad ſe: vt ſpiritus
abſorbebat. Cui cū pirā iuſſiſſet ꝑparari: ⁊ oratio
ne ad chriſtum miſſa euocato precepiſſet ſtruē li-
gnoꝝ ſcādere: ignē ſuppoſuit cūcteq; ſpectāte ple
be: immanē beſtiā cōcremauit. Unī eſtuans q̄d fa-
ceret quove ſe verteret: aliam parabat fugā: ⁊ ſo-
litarius terram mēte peruſtrans merebat q̄ ta-
cente de ſe lingua miracula loquerētur. ¶ Ea tē
peſtate: terremotus totius orbis qui poſt iulianꝰ
mortem accidit: maria egreſſa ſunt terminos ſu-
os: ⁊ quaſi rurſum deus diluuium minaretur: vel
in antiquum chaos rediret oīa naues ad ꝑrupta
dilapſe mōtium pepēderunt. Quod cū viderent
epidauritani fremētes vcz fluctus: et vndarū mo
lem ⁊ montis rugitum littoribus inferri: veren-
tes quod iam eueniſſe cernebant: ne oppidū fun-
ditus ſubuerteretur egreſſi ſunt ad ſenez: ⁊ quaſi
ad preliū proficiſcentes poſuerūt eum in littore.
Qui cū tria crucis ſigna pinxiſſet in ſabulo ma-

rios: manusq; contra tēderet: incredibili dictu est in tantam altitudinem intumescens mare: ante eum steterit: ac diu fremens: et quasi ad obicē indignans: paulatim in semetipsum relapsum sit. Hoc Epidaurus ⁊ oīs illa regio vsq; hodie predicat matresq; docēt filios suos: ad memoriā in posteros transmittēdā vere illud quod ⁊ ad apostolos dictū est: si credideritis dicetis mōti huic: transi in mare: ⁊ fiet etiā iuxta literā impleri pōt si tñ quis habuerit apostolorū fidē ⁊ talē qualē illis habendam dñs imperauit. Quid eñi interest vtrū mōs descēdat in mare: an immēsi vndarū mōtes repēte obriguerint: ⁊ ante senis tm̄ pedes saxei ex alia parte molliter fluxerint? Mirabat̄ oīs vrbs ⁊ magnitudo signi salinis percrebuerat. Qd̄ intelligēs senex in breui lembos clā nocte fugit: ⁊ inuēta post biduū oneraria naui perrexit ad Cyprū. Cūq; inter maleas ⁊ cytherā pyrate derelicta classe in littore: q̄ nō antenna: sed cōto regit̄ duobus haud paruis myoparonib̄ de se dromone occurrissent denuo hinc inde fluct̄ vertēte remige oēs q̄ in naui erāt trepidare: flere: discurrere: ꝑparare cōtos: et quasi nō sufficeret vn̄ nūcius: certatim seni pyratas adesse dicebāt. Quos ille ꝓcul intuēs subrisit: ⁊ cōuersus ad discipulos modice inq̄t fidei: quare trepidatis? Nunq̄d plures sunt hi q̄ Pharaonis exercit̄: ⁊ tñ oēs deo volēte submersi sūt? Loq̄bat̄ ⁊ nihilomin̄ spumātib̄ rostris hostiles carine iminebāt iactu tm̄ lapidis in medio. Stetit ergo in ora nauis: ⁊ porrecta cōtra venientes manu: hucusq; ait venisse sufficiat. O mira rerū fides: statim resilire nauicule ⁊ impellētib̄ contra remis ad puppim impet̄ redijt. Mirabant̄ pyrate: post tergū se redire nolētes: totoq; corporis nisu vt ad nauigiū ꝑuenirēt velocius multo q̄ venerāt ad litt̄ ferebant̄. Pretermitto cetera ne videar in narratione signorū volumē extēdere hoc solū dicā: q̄ ꝓspero cursu inter cicladas nauigās hinc inde clamātiū de vrbib̄ ⁊ victis ad litt̄ cōcurrentiū immūdorum spirituū voces audiebat.

¶ Ingressus ergo sctūs Hylarion Paphū vrbem Cypri: nobilē carminib̄ poetarū: q̄ frequēti terre motu lapsa: nunc ruinarū tm̄ vestigijs: qd̄ olim fuerit: ostēdit in scd̄o ab vrbe miliario habitabat ignot̄: gaudēs q̄ paucis dieb̄ quiet̄ viueret. Verū nō plene viginti trāsiere dies: cū p oēm illam insulā vicosq; quicunq; immūdos habebant spiritus clamare cepertsit venisse Hylarionē seruū xp̄i ⁊ ad eū se debere properare: hoc salamina: hoc curium: hoc laphite: ⁊ vrbes relique conclamabant plerisq; asserētib̄ scire se q̄dē Hylarionē: ⁊ verū illum esse famulum dei: sed vbi esset ignorare. Intra triginta igitur nec multo amplius dies ducenti ferme iā viri q̄ mulieres ad eū cōgregati sunt. Quos cū vidisset: dolēs q̄ se nō paterent̄ quiescere: ⁊ quodāmodo in vltionē sui seuiens tāta eos orationū instātia flagellauit: vt quidā statim: alij post biduū triduūve: oēs vero intra vnā hebdomadā curarent̄. Manēs itaq; ibidē biēnio: ⁊ semper de fuga cogitās Esyciū ad se venire sperabat: ⁊ Palestinā misit ob salutationē fratrū ⁊ monasterij sui cineres inuisendos. Qui cū reuertisset cupiēti rursum ad Egyptū nauigare: hoc est ad ea loca q̄ vocāt̄ bucholia eo q̄ null̄ ibi xp̄ianorū eēt: sed barbara ⁊ ferox natio suasit: vt in ipsa magis insula ad secretiorē locū conscenderet. Que cum diu lustrās omnia reperisset: perduxit eum duodecim milibus a mari procul: inter secretos asperosq; montes: ⁊ quo vix reptando manibus genibusq; possit ascendi. Quo introgressus cōtemplatus quidē est terribilem valde ⁊ remotū locū arboribusq; hinc inde circundatum: habentem etiā aquas de supercilio collis irriguas: ⁊ hortulū ꝑamenū ⁊ pomeria plurima: quorū fructū nunq̄ in cibo sumpsit: sed antiquissimi iuxta tēpli ruinam ex quo vt ipse ferebat ⁊ vt discipuli ei' testabant̄: tam innumerabilium per noctē ⁊ diem demonū voces resonabant: vt exercitū crederes. Quo ille valde delectatus: quod .s. agonitas haberet in ꝓximo habitauit ibi per annos quinq; ⁊ sepe inuisente se Esycio: in hoc extremo iam vite sue tēpore refocillatus est: q̄ propter asperitatē difficultatēq; loci: ⁊ vmbrarū (vt ferebatur vulgo) multitudinem nullus aut rarus ad se posset vel auderet ascendere. ¶ Quadā autē die ingressus sanctus Hylarion hortulū: vidit hominem toto corpore paralyticū iacentē ante fores interrogauitq; Esycium quisnā esset vel quomodo fuisset aduectus. Qui respondens ait procuratorem fuisse ville: ad cuius ius hortulus quoq; in quo ipsi erant pertineret. Et ille collachrymās tendensq; ad iacētem manum: tibi inquit dico in nomine domini Jesu xp̄i surge ⁊ ambula. Mira velocitas. Adhuc enim verba in ore loquentis voluebant̄: ⁊ iā membra solidata ad standū hominē subrigebant. Quod postq̄ auditū est: etiā difficultatem loci: ⁊ iter inuiū plurimorum vicit necessitas: nihil ꝑ circuitum cunctis villis obseruantib̄ q̄ne quoquomodo laberetur. Disseminauerat enim hoc de eo rumor: diu enim in eodem loco manere nō posse. Quod ille nō leuitate quadam aut puerili sensu victus faciebat: sed honorem fugiens ⁊ importunitatem: semper silentium ⁊ vitā ignobilem desiderabat. ¶ Igitur octogesimo etatis sue anno: cū absens esset Esycius: quasi in testamenti vicem: breuem manu propria scripsit epistolā oēs diuitias suas ei derelinquēs: euāgelium scilicet ⁊ tunicam saccinam cucullam ⁊ palliolū: nā minister ei' ante paucos dies obierat. ¶ Venerūt itaq; ad egrotantē de Papho multi religiosi viri maxime quod eum dixisse audierāt iam se ad dominū migraturū: ⁊ de corporis vinculis liberandum. Sed ⁊ Constantia quedā sancta femina cuius generū ⁊ filiā vnctione olei de morte liberauerat. Quos omnes adiurauit vt ne puncto quidē hore post mortē reseruaretur: sed statim eū in eodem hortulo terra operirēt: sicut vestitus erat in tunica cilicina: cuculla ⁊ sago rustico. Jāq; modicus calor tepebat in pectore: nec preter sensū q̄cq̄ viui hominis superaret: ⁊ tamen apertis oculis loquebatur. Egredere quid times? Egredere q̄d dubitas anima: septuaginta ꝓpe annos seruisti Christo ⁊ mortē times? Inter hec verba exalauit spiritū. Statimq; humo obrutū: ante vrbi sepultū q̄ mortuū nunciauerūt. Quod postq̄ Palestine sanctus vir audiuit Esycius: perrexit Cyprū simulās se velle in eodē habitare hortulo vt diligentis custodie suspitionē accolis tolleret: cum ingēti vite sue periculo: post decē ferme menses corp' ei' furat' est: qd̄ maximā inde deferēs: to

tis monachoꝝ ⁊ oppidoꝝ turbis ꝓsequētib⁹: in antiquo monasterio ꝯdidit: ibiq͡ꝫ illesa tunica cu culla: ⁊ pallio: ⁊ toto corpore: quasi adhuc viueret integro tātisq͡ꝫ fragrāte odoribus: vt delibutū vnguentis putaretur apparuit. Nō vr̄ mihi in calce libri taceda ⁊ Cōstātie sanctissime femine illius mulieris deuotio: que perlato ad se nūcio: qḋ corpusculū hylarionis palestine eēt: statī exanimata est verā in seruū dei dilectionē morte quoq͡ꝫ cōprobās. Erat cū solita puigiles in sepulchro ei⁹ noctes ducere: ⁊ quasi cum p̄sente ad adiuuādas orōnes suas sermocinari. Cernas vsq͡ꝫ hodie miram inter palestinos ⁊ cyprios ꝯtētionē: his corpus hylarionis: illis spiritū se habere certātib⁹: ⁊ tū vtrobiq͡ꝫ magna ꝗtidie signa fiūt: sꝫ magis in hortulo cypri: forsitā q꞉ plus illū locū dilexerat.

Finit vita sancti hylarionis.

Incipit prologus beati Hieronymi presbyteri in vitam sancti malchi captiui monachi.

Qui nauali p̄lio dimicaturi sunt ante in portu ⁊ tranquillo mari flectunt: gubernacula remos trahūt: ferreas manus ⁊ vncos preparant dispositumq͡ꝫ per tabulata militem pendenti gradu ⁊ labente vestigio stare firmiter assuescunt: vt qḋ in simulachro pugne didicerint: in vero certamine nō ꝑtimescant. Ita et ego q̄ diu tacui (silere quippe me fecit: cui meus sermo suppliciuꝫ est) prius exerceri cupio in paruo opere: ⁊ velut quandam rubiginem lingue abstergere: vt venire possim ad hystoriam latiorē. Scribere enim disposui (si tamen dominus vitā dederit) ⁊ si vituperatores mei saltem fugientem me: ⁊ clausum persequi desierint ab aduētu saluatoris vsq͡ꝫ ad nostram etatē: id est ab apostolis vsq͡ꝫ ad huius tēporis fecem quomō ⁊ ꝑ quos christi ecclesia nata sit ⁊ adulta: persecutiōis creuerit martyriis coronata sit: ⁊ postq̄ ad christianos principes venerit potētia quidē ⁊ diuitiis maior: sed virtutibus minor facta sit. Uerum hec alias: nunc que imminet explicemus.

Finit prologus beati Hieronymi in vitam sancti Malchi.

Incipit vitam eius.

Maronias. xxx. ferme milibus ab antiochia vrbe syrie: haud grandis ad orientem distat viculus huc post multos dn̄os vel patronos: dū ego adolescentul⁹ morarer in syria: ad pape Euagrii necessarii mei possessionem deuolutus sum: quem idcirco nūc nominaui vt ostēderem vnde nossem qḋ scripturus sum. Erat aūt illic senex quidam nōie malchus quem nos latine regē possumus dicere: syrus natione ⁊ ligua: ⁊ vt rebar eiusdē loci īdigena. An⁹ quoq͡ꝫ in eius cōtubernio valde decrepita: ⁊ iam mortis ꝓxima videbat: tā studiosi ābo religiōis sic ecclie limē terētes: vt zachariā ⁊ Helisabeth de euāgelio crederes nisi q꞉ Joānes in medio nō erat. De his cū curiose ab accolis quererē: q̄ nam esset eorū copla matrimonii: an sāguinis an spirit⁹ omnes voce cōsona sanctos: ⁊ deo placidos ⁊ mira nescio q̄ rn̄debant: qua cupiditate illect⁹ adorsus suꝫ hominē: ⁊ curiosius sciscitās rei fidē hec ab eo accepi. Ego inq͡t maronite nisibeni agelli colonus solus parētib⁹ fui. Qui cū me quasi stirpeꝫ generis sui h̄dē familie ad nuptias cogerēt monachū me potius esse velle respōdi. Quātis pater minis q̄tis mr̄ blāditiis ꝑsecuti sunt vt pudicitiā ꝑderē hec res sola iudicio ē q꞉ ⁊ domuꝫ ⁊ parētes fugi. Et q꞉ ad oriētē ire nō poterā ꝓpter vicinam persidem: ⁊ romanorū militū custodiam: ad occidentem verti pedes: pusillum nescio q̄d portans viatici quod me inopia tantuꝫ defenderet. Quid multa: perueni tādem ad heremū calchidos: que inter mynas ⁊ heroas magis ad austruꝫ sita est.

Ibi repertis monachis eoꝝ me magisterio tradidi manu ⁊ labore victum queritās: lasciuiamq͡ꝫ carnis refrenās ieiuniis. Post multos annos incidit mihi cogitatio vt ad patriā pergerem: ⁊ duꝫ adhuc viueret mater iam enim patrem mortuuꝫ audierā: solarer viduitatē eius: ⁊ exinde vendita possessione partem erogareꝫ pauperib⁹: ex ꝑte monasterium cōstruerem. Quid erubesco confiteri infidelitatem meam? Partē in sumptuuꝫ meorum solatia reseruarē. Clamare hoc cepit abbas meus dyaboli esse tētationē ⁊ sub honeste rei occasiōe antiqui hostis astutias. Hoc eē reuerti canem ad vomitum suum: sic multos monachoruꝫ esse deceptos: nūq̄ diabolum aperta fronte se ꝑdere. Proponebat mihi exēpla de scripturis q̄plurima: inter que illud ab initio: qḋ adam quoq͡ꝫ ⁊ euam spe diuinitatis supplantauerit. Et cuꝫ persuadere nō posset prouolutus genibus obsecrabat ne se desererem: ne me perderem: ne aratrum tenēs post tergum respicerem. Ach misero mihi. Uici pessima victoria reputans illuꝫ nō me vtilitatem sed suuꝫ solatium querere: profectuꝫ ergo me de monasterio quasi fun⁹ efferret ad extremum vale dicēs. Uideo ait te fili sathane notatum cauterio non quero causas: excusationes nō recipio: ouis que de ouili non regreditur lupi statim morsib⁹ patet. De heroe ad edessam pergentib⁹ vicina est publico itineri solitudo ꝑ quā sarraceni incertis semper sedib⁹ huc atq͡ꝫ illuc vagantur. Que suspitio frequentiaꝫ in illis locis viatorum cōgregat: vt imminens periculuꝫ mutuo auxilio declinetur. Erāt in comitatu meo viri femine: senes iuuenes: paruuli nūero circiter septuaginta. Et ecce subito equoruꝫ cameloruq͡ꝫ sessores ismahelite irruerūt: crinitis vittatisq͡ꝫ capitibus ac seminudo corpore pallia ⁊ latas caligulas trahētes. Pendebāt ex humero pharetre ⁊ laxos arcus vibrantes hastilia longa portabāt. Non enim ad pugnandum sed ad predandum venerāt. Rapimur dissipamur: in diuersa distrahimur. Ego interim lōgo postliminio hereditari⁹ possessor ⁊ sero mei cōsilii penitens cum alteri⁹ muliercula in vnius heri seruitutē sorti⁹ venio. Ducimur imo portamur sublimes ī camelis: ⁊ ꝑ vastam heremū semper ruinam timētes herem⁹ potius q̄ sedem⁹. Cibus semicrude carnes: ⁊ lac cameloꝝum potui erat. Tandem in grādi amne trāsmisso peruenimus ad interiorem solitudinē vbi dn̄am eiusq͡ꝫ liberos ex more gentis adorare iussi ceruices flectim⁹. Hoc quasi clausus car-

cere mutato habitu id est nudꝰ ambulare disco.
Naȝ aeris quoqꝫ temperies ꝑter pudicitiã nihil
aliud velari patiebatur. Traduntur mihi pascēde
oues ⁊ in malorꝫ cõparatiõe hoc fruor solatio: ꝙ
dominos meos ⁊ ꝯseruos rarius video. Uidebar
mihi aliqd habere scti iacobi: recordabar Moy
si ⁊ qui ⁊ ipsi in heremo pecorꝫ quõdã fuere pasto
res. Uescebar recēti caseo ⁊ lacte. Orabã iugiter
canebam psalmos quos in monasterio didicerã.
Delectabat me captiuitas mea. Agebãqꝫ dei iu-
dicio grãs ꝙ monachũ quē in patriam fuerã ꝑdi
turꝰ in heremo inuenerã. O nihil inquã tutũ apđ
dyabolũ: o multiplices ⁊ ineffabiles eiꝰ insidie: sic
quoqꝫ me latentem inuenit inuidia. Dominꝰ vi-
dens gregem suum crescere nihilqꝫ in me depħē
dens fraudulētie: sciebã eñi apostoluȝ precepisse
dominis sic quasi deo fideliter seruiēdũ: ⁊ volēs
me remunerari quo fidum sibi magis faceret tra
didit mihi illã cõuersam, mecũ aliqñ captiuã. Et
cũ ego refutarem. Dicerēqꝫ me christianũ nec mi-
hi licere vxorē viuentis accipere: si quidē captus
nobiscũ vir eius ab alio dño fuerat abductꝰ. He-
rus ille placabilis ĩ furorē versus: euaginato me
cepit petere gladio: ⁊ nisi festinus brachio tenere
mulierē ꝑoccupasseȝ ilico fudissē sanguinē. Iã ve
nerat tenebrosior solito: ⁊ mihi nimiumꝰ matura
nox dico: in speluncã semirutã nouã cõiugē: ⁊ pro
nubēte nobis tristicia vterqꝫ detestant alterutrũ:
nec fatemur: tunc vere sensi captiuitatē meã pro
stratusqꝫ humi: monachũ cepi plãgere quē ꝑdebã
dicēs. Huccine miser seruatꝰ suȝ: ad hoc me mea
scelera ꝑduxerũt: incanescente vt iam capite vir
go maritꝰ fierē vxoris aliene? Quid ꝓdest paren
tes patriã: rē familiarē ꝯtēpsisse ꝓ dño: si hoc fa-
cio: qđ vt ne facerē: illa ꝯtēpsi: nisi ꝙ forte ꝓpter
ea hec sustineo: qꝛ rursum patriaȝ desideraui: qđ
agimus aïa? Perimꝰ an vincimus? Expectamꝰ
manum dñi: nõ ꝓprio mucrone ꝯfodimur. Uerte
in te gladium: tua magis mors timēda est ꝙ cor-
poris: hȝ ⁊ pudicitia seruata martyriũ suũ. Iace-
at insepultꝰ xp̄i testis in heremo. Ipse hero mihi
ꝑsecutor ⁊ martyr. Sic factꝰ eduxi ĩ tenebris mi
cantē gladiũ ⁊ acumine ꝯtra me verso: vale inꝙ
infelix mulier: habeto me potiꝰ martyrē ꝙ mari
tũ. Tũc illa ꝓuoluta pedibus meis: ego te inquit
ꝑ iesum ꝑ huiꝰ hore necessitateȝ rogo ne effundas
sanguinem tuum sanguinē meũ vel si mori pla-
cet in me primũ verte mucronem: sic nobis potiꝰ
cõiũgamur. Etiam si vir meus ad me rediret ser
uarem castitatem: quã me captiuitas docuit: vel
interiorē anteꝙ perderem: cur morieris ne mihi
iũgaris: ego morerer iungi velles. Habeto ergo
me cõiugē pudicitie: ⁊ magis anime copulã ama
to ꝙ corporis. Credant dñi maritũ christꝰ noue-
rit fratrē. Facile ꝑsuademꝰ nuptias cũ nos vide
rint sic amare. Fateor obstupui ⁊ ãmiratus virtu
tem femine coniugem plus amaui. Nunꝙ tamē
illiꝰ nudũ corpus intuitus suȝ: nũꝙ carnē tetigi
timēs in pace perdere: qđ in prelio seruaueram.
Trãseunt in tali matrimonio dies plurimi: ama
biliores nos dñis fecerũt nuptie simulate. Nulla
fuge suspitio: interdũ in mēse toto aberã: fidus gre
gis pastor per solitudinē. Post grãde interuallũ
dum solus in heremo sedeo: ⁊ ꝑter celum terrãqꝫ
nihil video: cepi mecũ taciꝰ voluere: ⁊ inter mul-
ta monachorum ꝯtubernia recordari mal-
chꝰ patris mei qui me erudierat tenuerat ꝑdi-
derat. Sicqꝫ cogitãs aspicio formicaruȝ gregem
angusto calle feruere videres onera maiora ꝙ cor
pora: alie herbarũ qdam semina forcipe oris tra
hebãt. Alie gerebant humũ de foueis: ⁊ aquarũ
meatus aggeribꝰ excludebant. Ille venture hye-
mis memores: ne madefacta huiꝰ in herbam hor
rea vterent: illata semina precidebãt: de luctu ce-
lebri corpora defuncta portabãt. Quodqꝫ magis
mirum esse in tãto agmine egrediens non obsta-
bat intrantibus: quin potiꝰ si quã sub fasce vidis
sent ⁊ onere cõcidisse: suppositis humeris adiu-
uabant. Quid multa? Pulchrum mihi spectacu-
lum dies illa ꝑbuit. Unde recordatꝰ salomonis
ad formice solertiã nos mittētis: ⁊ pigras mētes
sub tali exēplo suscitãtis cepi tedere captiuitatꝭ
⁊ monasterij cellulas querere: ac formicaruȝ illa
rũ solicitudinē desiderare: vbi laborat in mediũ
⁊ cũ nihil cuiusꝙ ꝓpriũ sit: oim oĩa sunt. Regres
so ad cubile: occurrit mihi mulier tristitiã animi
vultu dissimulare nõ potui. Rogat cur ita exami
natꝰ sim: audit cãm: hortor ad fugã: nõ aspernat:
peto silētiũ: fidē tribuit: ⁊ iugi susurro inter spē ⁊
metũ mediꝫ fluctuabamꝰ. Erãt mihi ĩ grege duo
hirci mire magnitudinis: qbꝰ occisis vtres facio
corũ carnes viatico ꝑparo. Et primo vespe putãti-
bus dñis nos secreto ꝯcubitare: inuadimus iter
vtres ⁊ partē carniũ portãtes: Cũqꝫ ꝑuenissemꝰ
ad fluuiũ (nã decē milibꝰ aderat) inflatis ⁊ accēsis
vtribꝰ aquis nos credidimꝰ paulatiȝ pedibꝰ sub-
remigãtes: vt deorsum flumine deferēte ⁊ multo
lõgiꝰ ꝙ cõsideramꝰ in alterã nos exponente ripã
vt vestigiũ sequētes ꝑderēt. Sȝ inter hec madefa-
cte carnes ⁊ ex ꝑte lapse vix tridui cibũ pollicebã-
tur. Bibimꝰ vsqꝫ ad satietatē: future nos siti ꝑpa
rãtes: Currimus post tergũ semp respicimꝰ, ⁊ ma
gis noctibꝰ ꝓmouemur vel ꝓpter ardorē solis ni
mium. Pauco miser et referēs ⁊ iam securus: to-
to tñ corpore ꝑhorresco. Post diē tertiuȝ dubio
aspectu ꝓcul respicimꝰ duos camelos sedētes: ve
nire cõcite: stansqꝫ mens mali ꝑsaga putare dñm
meditari mortē: solē cernere nigrescēteȝ. Dumqꝫ
timemꝰ ⁊ vestigiũ ꝑ arenas: nos ꝓditos intellexi
mꝰ: offēdit ad dexterã specꝰ lõge sub terra pene-
trãs. ¶ Igitur timentes venenata aĩalia (solent
qppe vipere reguli ⁊ scorpiones: ceteraqꝫ huiusce
modi feruorē solis declinãtia vmbras petere) in
trauimꝰ quidem speluncam: sed statim in ipso in
troitu sinistre nos fouee credidimus: nequaꝙ vl
tra ꝓgrediētes: ne dum mortem fugimus incur-
reremus in mortem: illudqꝫ nobiscuȝ reputãtes:
si iuuat miseros dominꝰ habemꝰ saluteȝ: si despi
cit peccatores habemus sepulchrum. Quid pu-
tas nobis fuisse animi qđ terroris: cũ ante specũ
haud ꝓcul starent dominus ⁊ ꝯseruus ⁊ vestigio
indice iaȝ ad latebras peruenissent. O multo gra
uior expectata quam illata mors. ¶ Rursũ ⁊ cũ la
bore ⁊ timore lingua balbutit: ⁊ quasi clamãte do
mino loqui vel mutire nõ audeo: mittit seruũ vt
nos de specu ꝓtrahat: ipse camelos tenet et eua-
ginato gladio nostrum expectat aduētũ. Interea
tribus ferme vel quattuor cubitis introgresso fa-
mulo: nobis ex occulto tergũ eius vidētibꝰ. Nam
oculorum istiusmodi natura est: vt post soleȝ vmb

…s intrantibus ceca ſint omnia: vox per antrū ſonat exite furciferi. Exite miſeri. Exite morituri. Quid ſtatis: quid moramini? Exite: dominꝰ vocat. Adhuc loquebatur: ⁊ ecce per tenebras aſpicimus leenam inuaſiſſe hominē: ⁊ gutture ſuffocato: cruentum intro trahere. Jeſu bone. Quid tunc nobis terroris quid gaudij fuit. Spectabamus hoſtem noſtrum perire domino neſciente. Qui cū videret illū moras facere ſuſpicatꝰ duos vni reſiſtere: ſed ⁊ iram differre non valens ſicut tenet gladium ad ſpeluncā venit ⁊ clamore rabido ſerui increpās ſecordiam prius a fera tempꝰ eſt quā noſtras latebras ꝑtetiret. Quis hoc vnq̄ crederet vt ante os noſtrum ꝓ nobis beſtia dimicaret. Sublato ergo illo metu: ſimilis añ oculos noſtros verſabatur interitꝰ: niſi q̄ tutius eſſet leonis rabiem quā iram hominū ſuſtinere. Pauemus intrinſecus ⁊ ne mouere quidē nos auſi: preſtolamur euētum rei inter tanta pericula: pudicitie tantum cōſcientia pro muro ſepti. Leena inſidia carēs: ⁊ viſam ſe eſſe ſentiens: apprehēſum morſibus catulū matutina. Affert: nobiſq̄ cedit hoſpitio. ¶ Neq̄ tū ſatis creduli ſtatim erupimꝰ ſed expectātes diu ⁊ egredi cogitantes: illius nobis ſemꝑ figurabamꝰ occurſū. Sub tali ergo terrore ⁊ illa trāſacta die exiuimus ad veſperam camelos (quos ob nimiā velocitatē dromedarios vocāt) preteritos cibos in ore voluere: ⁊ in aluū miſſos iterū retrahere. Quibus aſcenſis: ⁊ noua ſiſtertia refocillati: decima tādē die ad romana ꝑ deſertū caſtra peruenimꝰ oblatiq̄ tribuno rei ordinem pandimꝰ. Inde ad ſabaudianū meſopotamie ducē tranſmiſſi camelorum accepimus precium. Et q2 iam abbas ille meus dormierat ī domino: ad hec delatꝰ loca: me mōachis reddo: hāc trado virginibꝰ: diligens eam vt ſororem non tū me ei credens vt ſorori. ¶ Hec mihi ſenex malchꝰ adoleſcētulo retulit. Hec ego vobis narraui ſenex Caſtis hyſtoriā caſtitatis expono virginibꝰ virginē cuſtodire exhortor: vos narrate poſteris, vt ſciāt inter gladios ⁊ deſerta ⁊ beſtias pudicitiā nunq̄ eſſe captiuam: ⁊ hominē Chriſto deditum poſſe mori non poſſe ſuperari.

¶ Finit vita beati Malchi monachi captiui.

¶ Incipit vita ſancti Pauli ſimplicis.

Fuit quidam inter diſcipulos ſancti Antonij Paulꝰ nomine cognomento ſimplex. Hic initiū ꝯuerſionis ſue huiuſmodi habuit. Cū vxorē ſuā cum altero concubitantē vidiſſet nulli quicq̄ dicens egreſſus eſt domū ⁊ meſtici animi factus: in heremū ſemetipſum dedit. Ubi cū anxiꝰ oberraret: ad monaſteriū venit Antonij: ibi ex loci amenitate ⁊ oportunitate cōſiliū capit. Cumq̄ adijſſet Antoniū: vt iter ſalutis ab eo inquireret: ille intuēs hominē ſimplicis nature: reſpōdit ei ita demum eū poſſe ſaluari: ſi his que a ſe dicerent obediret. Tunc illa oīa quecūq̄ preceperat facturū ſe eſſe reſpōdit. At ergo ꝓmiſſionē eius ꝓbaret Antonius ante fores celluie ſtanti: hic inquit: expecta me orās donec egrediar. Et ingreſſus manſit itrinſecꝰ ꝑ totū diē ⁊ noctē: ꝑ feneſtrā tū ex alto frequētiꝰ reſpiciēs videbat eū indeſinēter orātē: ⁊ nuſq̄ prorſus ſe mouētē: ſꝫ ſtare ī eſtu diei et rore noctis: ⁊ ita eſſe mādati memorē vt ne parū quidē a loco ſe moueret. Egreſſꝰ aūt die poſtera Antoniꝰ inſtruere eū ⁊ docere de ſingulis cepit quomodo opere manuū ſolitudinē ſolaret ⁊ digitis quidē corporis opus carnale: cogitatione vero mētis ⁊ animi intētione oparet q̄ dei ſunt. Cibū quoq̄ in veſꝑa ſumere ⁊ ꝑcipue in potu: ꝯfirmās non minꝰ ꝑ aque abūdantiā fantaſias aīe fieri: q̄ ꝑ vinū calorē corporis increſcere. Et vbi plene eū qualiter in ſingulis agere deberet inſtruxit: in vicino: hoc eſt in tribus a ſe milibꝰ cellulā ꝯſtituit: ibiq̄ eū exercere qui didicerat iubet. Ipſe tū frequentiꝰ viſitās eū gratulabat: deꝑhendēs illū in his que ſibi tradita fuerant: tota intentione ⁊ oī ſollicitudine permanētem. ¶ Quadam aūt die cū veniſſent ad ſctm̄ antoniū fratres magni q̄dē ⁊ ꝑfecti viri accidit etiā paulū adeſſe pariter cū eis. Et cū ſermo de profundis rebus ⁊ myſticis haberetur: cūq̄ de prophetis ⁊ ſaluatore plurima tractarētur: paulꝰ ex ſimplicitate animi īterrogat ſi xp̄s prius fuerit aut ꝓphete. Ubi vero Antoniꝰ cum pro eo q̄ tam abſurde interrogaret quaſi erubuiſſꝫ blādo motu (vt erga ſimpliciores ſolebat) ſilere atq̄ abire eū iubet. Ille autem qui oē quodcūq̄ ab eo dictū fuiſſet tanq̄ preceptū dei ſeruare inſtituerat: abſcedens ad cellulā ſuam tanq̄ mādato accepto: ſilentiū gerere īſtituit: nec omnino aliquid loq̄. Qđ cū cōperiſſet Antonius: mirari admodum cepit vnde hoc illi obſilentia placuiſſet: quam a ſe ſciebat non eſſe ei iniunctam. Cūq̄ iuſſiſſet eū loqui: ⁊ cur ſiluerit interrogaret: dicit ei Paulus. Tu pater dixiſti mihi: vt irem ⁊ ſilerem. Et obſtupefactus Antonius ita ab eo ſermonem quem ille negligenter protulerat obſeruatum: omnes inquit nos ille cōdemnat. Cum enī nos de celo dominum nobis nō audiamꝰ loquētem: ab iſto qualiſcūq̄ ſit ſermo: qui ex ore noſtro ecciderit: obſeruat. Multa tamen ⁊ ſanctus Antonius docere eum volens: de obediētia precipere ei ſolitus erat: etiā que rō ⁊ cauſa nō poſceret: in quibus eius animus erga obedientiam ꝓbaretur. Haurire namq̄ aliqñ eum aquam iuſſit ex puteo ⁊ in terrā tota die effundere ⁊ ꝯtexta ſportas reſoluere: ac denuo texere: ⁊ veſtimentū diſſuere: ⁊ iterū reſuere ⁊ rurſus reſoluere ⁊ in pluribus huiuſmodi exercitijs ab eo memorat imbuꝰ vt ī nullo prorſus etiā q̄ ꝯtra rōnē impari videbāt diſceret cōtradicere: ⁊ ita per hec oīa informatus tpe breui ad perfectionē venit. Ex cuius exēplo docebat beatus Antonius: q̄ ſi quis vellet velociter ad ꝑfectionē venire: nō ſibijpſi magiſter fieret: nec ꝓprijs voluntatibꝰ obediret: et ſi rectū videret eſſe qđ vellet: ſed ſcđm mādatū ſaluatoris obſeruādū eſſe: vt ante oīa vnuſq̄ſq̄ abnegaret ſemetipſum ſibi: ⁊ renūciet ꝓprijs volūtatibus: q2 ⁊ ipſe ſaluator dixit: ego veni nō vt faciā voluntatem meam: ſꝫ eius qui miſit me. Et vtiq̄ volūtas xp̄i nō erat cōtraria volūtati patris: ſed neq̄ q̄ venerat obediētiā docere inueniret nō obediēs: ſi ꝓpriam faceret volūtatem: quo magis ergo nos iudicabimur obediētes: ſi ꝓprias nō faciamus. Denique ſupradictus Paulus exēplo nobis eſt q̄ obedientie ⁊ ſimplicitatis merito in tantū ſpiritalū

gratiarū culmen ascēdit: vt multo plures ⁊ potē tiores virtutes per ipsum: ꝙ per sanctum Antonium dñs fecerit. Et qm̄ ꝓ affluentia gratiaꝝ ad eum multi ex omnibus terre ptibus cōfluebāt vt curarētur ab eo verens beatus Antoniꝰ ne molestia multitudinis fugaret in interiori heremo quo accedi facile ab aliquo nō possit: ꝯmanere eū fecit: vt venientes magis ipse susciperet Antoniꝰ Si quos vo ipse nō potuisset curare: hos ad Paulum tanꝙ pleniorem sanitatum gratiam habētē mittebat: ⁊ ab illo curabant. Tantum autem simplicitatis fuisse apud eū ⁊ fiduciā tradunt: vt quodam tpe cum quidā rabiē patiens in modū canis laniaret omnē qui ausus fuisset ad se accedere: et perductus ad eum fuisset instabat orationi: vt demonē qui eum vrgebat fugaret. Et cum mora fieret nec celer sequeret effectus quasi infantiū more indignatus dixisse fertur ad dñm. Uere nō mā ducabo hodie: si eum nō curaueris. Ec continuo quasi delicioso domino satisfactū est a deo: et statim curatus est rabidus.

Finit vita beati Pauli simplicis.

Incipit vita sancte Paule edita a sancto Hieronymo presbytero.

SI cuncta mei corporis mēbra verterent in linguas et os artus hūana voce resonarēt nihil dignū sancte ac venerabilis Paule virtutibꝰ dicerē. Nobilis genere sed nobilior sanctitate: potens quondā sed nūc xp̄i paupertate insignior. Gracchorū stirps: soboles scipionū: pauli heres cuius vocabulū trahit mecie papyrie mris affricani vo ac germana progenies Rome ptulit bethleē ⁊ auro tecta fulgentia: informis luti vilitate mutauit. Nō meremꝰ ꝙ talē amisimus: sed gratias agimꝰ ꝙ habuimus: imo habemus. Deo eñ viuunt oīa ⁊ quicquid refertur ad dñm in familie nūero computatur: ꝙꝙ amissio illius celestis domus habitatio sit. Que ꝙdiu in corpe fuit: pegrinata est a dño voce semp flebili querebat dicēs. Heu mihi qr peregrinatio mea ꝓlongata est: habitaui cū habitātibus cedar: multū pegrinata est aīa mea Nec mirū si planxerat se versari in tenebris. Hoc eñ cedar interptat eū mundus in maligno positus sit: ⁊ sicut tenebre eius ita ⁊ lumē eius. Luxq in tenebris luceat: ⁊ tentare eam non comprehēderūt. Unū ⁊ illud crebrius referebat: aduena ego sum ⁊ peregrina sicut omnes patres mei. Et iterū Cupio dissolui: ⁊ esse cum christo. Quoties aūt infirmitate corpusculi (quam incredibili abstinētia: ⁊ duplicatis cōtraxerat ieiunijs) vexabat: dicebat: corpus meū subijcio ⁊ in seruitutē redigo ne alijs predicans ipsa reproba inueniar: ⁊ bonū est mihi vinū non bibere ⁊ carnē nō māducare: ⁊ humiliaui i ieiunio animā meā ⁊ totū lectū meū versasti in infirmitate mea: ⁊ vsata sū i miseria: dū mihi infigit spina: atq inter doloris aculeos quos mira patiētia sustinebat quasi apros sibi celos aspiceret: loquebat. Quis dabit mihi pēnas sicut columbe ⁊ volabo ⁊ requiescā: Testor Iesū ⁊ sanctos angelos eiꝰ ipsumq ꝓpriū angelū q custos fuit comes admirabilis femine: me nihil in gratiā nihil in ore laudantiū: sed ꝙcquid dicturꝰ sum pro testimonio dicere: ⁊ minus eius esse meritis: ꝙ ꝙ totꝰ orbis canit. Sacerdotes mirant: virginū chori desiderāt: monachoꝝ ⁊ pauperū turba deplangit. Uis lector eiꝰ breuiter scire virtutes. Oēs suos pauperes: paupior ipa dimisit. Nec mirum de proximis ⁊ familiola quam vtroq sexu de suis ⁊ ancillis i fratres sororesq mutauerat ista proferre: cum eustochium virginem et deuotam christo filiam: in cuius consolationē libellus hic cuditur: procul a nobili genere sola fide ⁊ gratia diuitem dereliquerit. Carpamus igitur narrādi ordinem. Alij altius repetiāt ⁊ a cunabulis eiꝰ ipsisq (vt ita dicam) repondijs matrem blesillam ⁊ rogatum preferam patrem quorū altera sciptonum gracchorūq progenies est: alter per omnes grecias vsq hodie ⁊ stematibus ⁊ diuitijs: ac nobilitate agamēnonis fertur sanguinem trahere qui decennali troiam obsidiōe deleuit: nos nihil aliud laudamꝰ nisi quod propriū est: ⁊ purissimo sctē mētis fonte pfert: ꝙꝙ dñs ac saluator in euāgelio doceat aplos sciscitantes qd illis redditurus sit: q oīs sua ꝓ nomine eius dimiserant: cētuplū in p̄sentiarū recepturos: ⁊ in futuro vitā eternam respōdit. Ex quo itelligimꝰ nō laudis esse possidere diuitias: sꝫ ꝓ xp̄o eas ꝯtēnere: nō tumere ad honores: sed ꝓ fide eos paruipendere. Uere qꝺ pollicitꝰ est seruis suis ⁊ ancillis: saluator reddit in presenti. Nāq vniꝰ cōtempsit gloriā vrbis totius orbis opinione celebrat. Quā rome habitātē nullꝰ extra romā agnouerat latērē i bethleē ⁊ barbara ⁊ roma terra miratur: cuius eñ gentis hoīes ad sancta loca nō veniāt. Quis aūt in sanctis locis preter Paulā: qꝺ plus iter hoīes miraretur: inuenit. Et sicut inter mltas gēmas preciosissima gēma micat ⁊ iubar solis paruos stellarū igniculos obruit: ⁊ obscurat: ita cūctorū virtutes ⁊ potētiā sua hūilitate superauit: minimaq fuit inter oēs: vt oīm maior esset ⁊ quāto plus se deijciebat: tāto magi a xp̄o subleuabat. Latebat ⁊ nō latebat: fugiēdo gloriā: gloriā merebat: ꝙ vtutes quasi vmbra sequūtur ⁊ appetitores sui deserēs: appetit ꝯtēptores. Sed quid ago narrādi ordinē pretermittens. Dum in singulis tenore nō seruo precepta dicendi. Tali igitur stirpe genita est: iūctumq viro toxotio qui enee ⁊ iuliorū altissimū sanguinem trahit. Unde etiā xp̄i virgo filia eiꝰ eustochium iulia nūcupatur: ⁊ ipse iuliꝰ a magno demissum nomē iulo. Et hoc dicimꝰ nō quo habitātibus grādia sint: sed quo cōtēnentibꝰ mirabilia. Seculi hoīes suspiciunt eos q his pollent priuilegijs nos laudamꝰ qui habētes paruipēdāt hec si habere noluerint predicamꝰ. His inꝙ orta maioribꝰ ⁊ fecūditate ac pudicitia ꝓbata: primū vo deinde ꝓpinquis ⁊ totiꝰ vrbis testimonio: cū qnq liberos edidisset: blesillā sup cuiꝰ morte eā rome cōsolatus sum paulinā (que sanctū ⁊ admirabilem virum: ⁊ ꝓpositi ⁊ rerū suarum pāmachiū reliquit heredem: ad quē super obitu eiꝰ paruū libellum edidimꝰ) eustochium q nūc sanctis locis virginitatis ⁊ ecclesie monile preciosū est: rufinā que immaturo funere pium matris animū ꝯsternauit: ⁊ toxotiū: post quē parere desinit: vt itelligeres eā nō diu seruire voluisse officio cōiugalis sꝫ mariti desiderio (q mares optabat liberos) obe

Postq̄ vir mortu⁹ est: ita eū planxit: vt ꝓ[illegible]a moreretur: ⁊ ita se cōuertit ad domini seruitutē vt mortem ei⁹ videretur optasse. Quid ergo referam ample ⁊ nobilis domus quondā opulentissime omnes pene diuitias in pauperes erogatas? Quid in cunctos clemētissimum animū ⁊ bonitatē: etiam in eos quos nunq̄ viderat euagantem? Quis inopum moriens non illius vestibus obuolutus est? Quis clinicorum nō eius facultatibus sustentatus est: quos studiosissime tota vrbe ꝑquirens dānū putabat si quisq̄ debilis ⁊ esuriens cibo sustentaretur alterius. Spoliabat filios ⁊ inter obiurgantes ꝓpinquos maiorez se eis hereditatez xp̄i misam dimittere loquebatur. Nec diu potuit excelsi apō seculū generis ⁊ nobilissime familie: visitationis frequentiam sustinere. Merebat honore suo ⁊ ora laudantium declinare ⁊ fugere festinabat. Cūq̄ orientis ⁊ occidentis ep̄os ob quasdam ecclesiarum dissensiōes romam imperiales litere cōtraxissent: vidit admirabiles viros christiq̄ pontifices paulinū antiochene vrbis ep̄m ⁊ epyphanium salamine cypri que nunc cōstantia dr̄: quoꝝ epyphanium etiam hospitem habuit. Paulinum in alia manentem domo quasi proprium humanitate possedit quorum accensa ꝟtutibus per momenta patriā deserere cogitabat. Non domos non liberorum non familie non possessionum: non alicuius rei q̄ ad seculum pertinent memor: sola (si dici pōt) ⁊ incomitata: ad heremū antoniorū ⁊ paulorum ꝑgere gestiebat: tandē exacta hyeme apto mari redeūtibus ad ecclesias suas ep̄is: ipsa voto cum eis ⁊ desiderio nauigabat. Quid vltra differo? Descēdit ad portū fratre cognatis affinibus ⁊ (qḋ his maius est) liberis ꝓsequentibus ⁊ clemētissimā matrem vincere pietate cupientibus. Jam carbasa tendebant ⁊ remorū ductu nauis in altū ꝓtrahebatur. Paruus toxotius: supplices man⁹ tendebat in littore: rufina iā nubilis vt suas expectaret nuptias tacens fletibus obsecrabat ⁊ tn̄ illa siccos tenebat oculos ad celū pietate in filios pietate in deū suspirās. Nesciebat se matrē vt xp̄i probaret ancillā. Torquebant viscera: ⁊ q̄si a suis mēbris distraheret cū dolore pugnabat: in eo cunctis admirabilior: q magnā vinceret charitatez. Inter hostiū man⁹ ⁊ captiuitatis durā necessitatē: nihil crudeli⁹ est q̄ parētes a filijs separi. Hoc cōtra iura natura plena fide patiebatur imo gaudēs appetebat amorē filioꝝ: maiore i deū amore ɔtēdēs i sola eustochio (q̄ ⁊ ꝓpositi ⁊ nauigationis ei⁹ comes erat) ꝗescebat. Sulcabat interim nauis mare ⁊ cūctis q̄ eā vehebant littora respicientib⁹ illa auersos tenebat oculos ne videret quos sine tormēto videre nō poterat. Fateor nulla sic amauit filios quib⁹ antequā ꝓficisceretur cuncta largita est exheredās se i terra vt hereditatē inueniret in celo. Delata ad insulas pontias (quas clarissime quondā feminarū sub domitiano principe pro ɔfessione noīs christiani: flauie domicille nobilitauit exiliū) vidensq̄ cellulas in quib⁹ illa lōgum duxerat martyriū sumptis alijs hierosolymā ⁊ sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti: ⁊ oīs pigra velocitas. Inter scillā ⁊ caribdim adriatico se credēs pelago quasi ꝑ stagnum venit methonem: vbi q̄ refocillato paululum corpusculo: ⁊ salo tabētes artus in littore ponens ꝑ maleā ⁊ citheram: sparsasq̄ per equor cycladas ⁊ crebris freta cōcita terris post rhodum ⁊ liciā tandem venit cyprum: vbi sancti ⁊ venerabilis epyphanij pedibus obuoluta decē ab eo diebus detēta est: non in refectionem (vt ille arbitrabat) sed in opus dei vt res probata est. Nam oīa illius regionis lustrās monasteria prout habere poterat refrigeria sumptū fratribus reliquit quos amor sancti viri de toto illuc orbe conduxerat. ¶ Inde breui cursu trāsfretauit seleutiā de qua ascēdens antiochiam sanctiq̄ confessoris paulini modicū charitate detēta media hyeme calente ardore fidei: femina nobilis que prius eunuchorū manibus portabatur: asello sedēs ꝓfecta est. Omitto cyrie colles ⁊ fenicis iter: neq̄ enī odeporicū ei⁹ disposui scribere ea tm̄ loca nomīo q̄ sacris voluminibus cōtinētur. Berito romana colonia ⁊ antiqua vrbe sydone derelicta: in sarepte littore helye ingressa est turriculā in qua adorato dn̄o saluatore per arenas tyri in quibus paulus genua fixerat peruenit ad achoum q̄ nūc ptolomais dr̄: ⁊ per campos magedo iosie necis concio intrauit in terrā philistym: mirata ruinas dor vrbis quōdam potissime ⁊ versa dic stratōis turrim ab herode rege iudee in amore cesaris augusti cesareā nuncupatam in qua cornelij domum xp̄i vidit ecclesiam ⁊ philippi ediculas ⁊ cubiculū quatuor ꝟginum prophetissarum: deinde antipatrida semirutum oppidulum qḋ ex patris noīe herodes vocauerat ⁊ lyppā ꝟsam in diospolim: dorcadis atq̄ enee resurrectiōe ⁊ sanitate inclytam. Haud ꝓcul ab ea arimathiam viculū ioseph q̄ dn̄m sepeliuit: ⁊ nobe vrbe quōdā sacerdotū: nunc tumul⁹ occisorū: ioppen quoq̄ fugiētis portum ione: ⁊ (vt aliq̄d ꝑstringā de fabulis poetaꝝ) religate ad saxum ādromede spectatricē: repetitoq̄ itinere nicopolim q̄ prius emaus vocabat apud quā in fractione panis dn̄s cognitus cleophe domū i ecclesiam dedicauit atq̄ inde ꝓficiscēs ascēdit bethoron inferiorem ⁊ superiorē vrbes a salomone rege cōditas: ⁊ varia post hec a belloꝝ tēpestate deletas ad dexterā respiciēs aylō ⁊ gabaon vbi iesus fili⁹ naue cōtra q̄nq̄ reges dimicans soli imperauit ⁊ lune ⁊ gabaonitas ob dolum ⁊ insidias federis impetrati in aquarios lignariosq̄ damnauit. In gabaa vrbe vsq̄ ad solū diruta paululū substitit recordata peccati ei⁹ ⁊ cōcubine in frusta diuise: ⁊ tribus beniamin in sexcētis viris ꝓpē pauꝟi reseruate. Quid diu moror? Ad leuā mausoleo helene derelicto q̄ a dyabenoꝝ regina i fame populū frumēto iuuerat. ingressa est hierosolymā vrbē trinonomā iebus salē hierusalē que ab helio postea adriano de ruinis ⁊ cinerib⁹ ciuitatis i helia suscitata est. Cūq̄ ꝓcōsul palestine (q̄ familiā eius optime nouerat) p̄missis apparitoribus iussisset parari pretoriū: elegit humilē cellulā ⁊ cūcta loca tāto ardore ac studio circuiuit vt nisi ad reliq̄ festinaret: a primis nō posset abduci: ꝓstrataq̄ an̄ crucem quasi pendentē dn̄m cerneret adorabat. Ingressa sepulchrū resurrectiōis osculabat lapidē quem ab ostio sepulchri remouerat angelus ⁊ ipm corpori locū in quo dn̄s iacuerat quasi sitiēs desideratas aquas fidei ore lābebat. Quid ibi lachrymarū: quantū gemituū: q̄d doloris effu-

derit: testis est cuncta hierosolyma: testis est ipse dñs quē rogabat. Unde egrediēs ascēdit syō que in arcē vel speculā vertitur. Hāc vrbē expugnauit quondam ⁊ edificauit dauid: vñ de expugnata dr. Ueh tibi ciuitas ariel .i. leo dei ⁊ quondā fortissima: quā expugnauit dauid. De ea q̄ edificata est. Fundamēta eius in mōtibus sanctis diligit dñs portas syon sup oīa tabernacula iacob: nō in eas portas quas hodie cernim⁹ in fauillas ⁊ cineres dissolutas: sed portas quib⁹ infernus nō p̄ualet: ⁊ per quas credētiū ad xp̄m ingredit̃ multitudo. Ostēdebatur illic colūna ecclesie porticū sustinēs infecta cruore dñi: ad quā vinctus ducit̃ ⁊ flagellatus. ¶ Mōstrabat̃ locus vbi sup cētum viginti credentium animas sp̄ūssanctus descenderat: vt Johelis vaticinium compleretur. ¶ Deinde pro facultatula sua pauperibus atq; ɔseruis pecunia distributa: p̄rexit bethleē: ⁊ in dextera parte itineris stetit ad sepulchrū rachel: in q̄ beniamin non vt mater vocauerat moriēs benoni: hoc est filius doloris mei: sʒ vt pr̄ p̄phetauit ī sp̄ū: filiū dextre ꝓcreauit: atq; inde speculū saluatoris introiens postq̄ vidit sacrū vginis diuersoriū vbi cognouit bos possessorē suū: ⁊ asin⁹ p̄sepe dñi sui: vt impleret̃ illō qð in eodē ꝓpheta scriptū est. ¶ Beat⁹ q̄ seminat sup aquas: vbi bos ⁊ asin⁹ calcāt: me audiēte iurabat cernere se fidei oculis infantē pannis inuolutū: vagiētē in p̄sepio: deū magos adorātes: stellā fulgentē desup: matrē vginē: nutritiū sedulū: pastores nocte veniētes: vt viderēt vbum qð factum erat: ⁊ iam tunc euangeliste Joānis principium dedicarēt. In principio erat verbum: et verbum erat apud deum et deus erat verbum ⁊ verbum caro factum est: paruulos interfectos herodem seuientē: Mariam ⁊ Joseph fugiētes in egyptū mixtisq; gaudio lachrymis loquebatur. Salue bethleem domus panis: in qua natus est ille panis q̄ de celo descēdit. Salue effrata regio liberrima atq; carpofora cui⁹ fertilitas deus est: ex te mihi egredict̃ q̄ sit princeps israel: ⁊ egressus eius ab initio a dieb⁹ eternitatis. De te quondam micheas propheta vaticinatus est: tu Bethleem domus effrata: non minima es in millibus iuda. ¶ Propterea dabis eos vsq; ad tēpus parientis partum: ⁊ reliquie fratrum ei⁹ cōuertentur ad filios israel. In te eñi natus est princeps: qui ante luciferum genitus est: cuius de patre natiuitas omnem excedit etatem: ⁊ tandiu in te dauitici germinis origo permansit: donec virgo pareret: ⁊ reliquie populi credētes in christū conuerterentur ad filios israel: ⁊ libere p̄dicarēt. Uobis oportebat loqui primum verbum dei: sed quoniam repulistis illud et indignos vos iudicastis eterne vite: ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim dominus. Non veni nisi ad oues pditas domus israel. Et eo tp̄e Jacob super eo verba cōpleta sunt. Non deficiet princeps ex iuda: neq; dux de femore eius: donec veniat cui repositū est: ⁊ ipse erit expectatio gentium. Bene enim dauid iurabat: bene vota faciebat dicens. Si introiero in tabernaculum domus mee: si ascendero in lectum strati mei. Si dedero somnum oculis meis ⁊ palpebris meis dormitationem. Et requiē temporibus meis donec inueniam locum dño tabernaculum deo Jacob. Et statim quid desideraret exposuit atq; oculis prophetalibus quē nos iam venisse credimus ille venturū esse cernebat. Ecce audiuimus eum in effrata inuenimus eū in campis silue zoḣ quippe sermo hebraicus: vt te docēte didici. nō Mariā matrē dñi hoc est astin sʒ iþʒ id est aston significat. vnde loquitur confidēter. Introiuimus in tabernaculum eius adorauim⁹ in loco vbi steterunt pedes eius. Et ego misera atq; peccatrix: digna sum iudicata deosculari presepe: in quo dominus paruulus vagijt: orare etiā in spelunca in qua virgo puerpera deum fudit infantē. Hec requies mea q̄ domini patria est: hic habitabo: quoniam saluator elegit eā: paraui lucernam christo meo: anima mea illi viuet: ⁊ semē meum seruiet ipsi. ¶ Haud ꝓcul inde descendit ad turrim ader: idest gregis: iuxta quā Jacob pauit greges suos: ⁊ pastores nocte vigilantes audire meruerūt: gloria in excelsis deo: ⁊ super terrā pax hoib⁹ bone voluntatis. Dumq; seruāt oues inuenerunt agnum dei puro ⁊ mundissimo vellere: quod in ariditate totius terre celesti rore completū est: cuius sanguis tulit peccata mundi: ⁊ exterminatorē egypti militis fugauit in postibus. Statimq; ɔcito gradu cepit p viam veterē pgere que ducit gazam ad potētias vel diuitias dei: et tacita secū voluere quō eunuchus ethiops gētiū populum p̄figurans mutauerit pellē suam: ⁊ dux vetus relegit instrm fontes reperit euāgelij: atq; inde ad dexteram transijt ad bethsur: ⁊ venit erchol: que in botrum vertitur. Uñ in testimonium terre fertilissime et in typum eius qui dicit. Torcular calcaui solus: ⁊ de gentibus non est vir mecū: exploratores botrum mire magnitudinis portauerūt. Nō est longū spaciū: intrauit sarre cellulam videns in cunabulis Jsaac ⁊ vestigia: querc⁹ Abraā sub qua vidit diē christi ⁊ letatus est atq; inde cōsurgens ascēdit hebron: hec est cariathharbe id est oppidū viroꝝ quatuor: vʒ Abraā Jsaac ⁊ Jacob: ⁊ Adam magni: quem ibi conditū iuxta librū Jesu naue: hebrei autumo: lʒ plerisq; caleph quartum putent: cuius ex latere memoria demōstratur. Noluit pgere cariathsepher. id est viculū literarum: q2 contemnens occidētem literam reparat sp̄m viuificantē: magisq; mirabat̃ superiores ⁊ inferiores aquas quas othoniel fili⁹ iepho necenem ꝓ australi ⁊ arida possessione susceperat: et quaꝝ ductu sicco s priores instrumēti agros fecerat irriguos vt redemptionem veterū peccatoꝝ aquis baptismi reperiret. Altero die orto iam sole stetit ī supercilio capharberuch: id est ville benedictionis: quem ad locum Abraam dñs persecutus ē. Uñ latā despiciēs solitudinē: ⁊ terrā quōdā sodome ⁊ gomorre adame ⁊ seboim ɔtemplata est balsami vineas in engaddi: ⁊ segor vitulam consternātē: q̄ prius bale vocabat̃: ⁊ zoaram: hoc est paruulā syro sermone translata est. Recordabat̃ spelunce loth: ⁊ versa in lachrymas: virgines socias admonebat: cauendū esse a vino in quo est luxuria: ⁊ cuius opus moabite sunt ⁊ āmonite. Diu herens in meridie: vbi sponsa cubantē reperit spōsum: ioseph inebriatus est cū fratribus suis. Reuertit̃ hierosolymā: ⁊ per tecuā atq; amos rutilātem montis oliueti lucē aspiciāt: de quo saluator ascēdit ad patrē: in quo pannos singulos vacca rufa in holocaustum dñi cremebat̃: ⁊ cuius cinis

expiabat ppl'm israel: in quo iuxta Ezechielē che
rubin de tēplo trāsmigrātes: ecclesiā, dn̄i funda-
uerūt. ¶ Ingressaq; sepulchrum lazari Marie ⁊
Marthe vidit hospitiū: ⁊ bethfage villā sacerdo
taliū maxillariū ⁊ locū in quo pullus lasciuiens
gētiū dn̄i frena suscepit: apostolorūq; stratus ve
stibus: mollia terga ꝓbuit ad sedēdū. Rectoq; iti
nere descendebat hierico: cogitās illum de euan
gelio vulneratū: ⁊ sacerdotib' ⁊ leuitis mētis fe
ritate ꝑtereūtibus: clementiā samaritani. i. custo
dis: qui semineceȝ suo imperio imposito iumēto
ad stabulū ecclesie reportauit: ⁊ locū adōmim: qđ
interpretatur sanguinū (q2 multus i eo sanguis
crebris latronum fundebat incursibus) ⁊ arbo-
res sicomorum zachei. i. bone pn̄ie opera quibus
cruenta dudū ⁊ noxia rapinis ꝑtā calcabat: ex-
celsumq; dn̄m de excelso virtutum intuebat: ⁊ iu
xta viā cecoꝝ loca q̄ receptis luminibus vtriusq;
ppl'i credentis in dn̄m sacramēta premiserat. In
gressa hierico vidit vrbem: quaȝ fundauit ayel in
abyram primogenito suo ⁊ cui' portas posuit in
segub nouissimo filioꝝ. Intuita est castra galga-
le ⁊ aceruum preputioꝝ: ⁊ secūde circūcisionis my
sterium: ⁊ duodecim lapides qui de iordanis alueo
illuc translati duodeciȝ apostoloꝝ fundamēta fir
mauerant: ⁊ fontē quōdā legis amarissimū ⁊ ste-
rilem: quem verus heliseus sua ꝯcludit sapiētia
⁊ in dulcorē vbertatēq; ꝯuertit. ¶ Vix nox trāsie
rat feruētissimo estu venit ad iordanē: ⁊ stetit in
ripa fluminis: ⁊ orto sole solis iustitie recordata
est: q̄ꝺ in medio iordanis alueo sicca sacerdotes
posuerint vestigia: ⁊ ad helie atq; helisei impe-
rium stātibus ex vtroq; latere aquis: iter vnda ꝑ
buerit: pollutasq; diluuio aquas: ⁊ totius huma
ni generis īterfectione maculatas: suo dn̄s mū-
dauerit baptismate. ¶ Lōgū est si velim de valle
achor dicere. i. tumulti atq; turbarū: in qua furtū
⁊ auaritia condemnata est: ⁊ de bethel domo dei
in qua super nudam humū: nudus ⁊ pauper dor-
miuit Jacob ⁊ posito subtus caput lapide: in za-
charia septē oculos habere describitur: ⁊ i Esaia
lapis dicitur angularis. Vidit scalaȝ ad celū vsq;
tendētem: in qua dn̄s desuper innitebat: ⁊ ascen-
dentib' porrigens manum ⁊ negligentes de sub
limi ꝑcipitans. Sepulchraq; in monte effraim ie
su filij naue: ⁊ eleazari filij Aarō sacerdotis: e re-
gione venerata est: quoꝝ vnus cōditus est in tan
nata septētrionali parte mōtis gazaz: alter in ga-
baath filij finees: satisq; mirata est: q' distributor
possessionum sibi montana ⁊ aspera delegisset.
¶ Quid narreȝ de sylo in qua altare dirutū ho
dieq; monstratur: ⁊ raptum sabinarum a tumulo
tribus biniaminaca ꝑcurrit. Trāsiuit sichē (non
vt plerique errāter legunt sychar q̄ nunc neapolis
appellat) ⁊ ex latere montis garizim extructam:
circa puteum Jacob intrauit ecclesiam: sup quaȝ
dn̄s residens sitiensq; ⁊ esuriēs: samaritane fidei
sanctus est: que quinq; mosaicoꝝ voluminum vi
ris: ⁊ sexto quē se habere iactabat errore dosithei
derelicto veruȝ messiam ⁊ verum reperit saluato
rem. Atq; inde diuertēs vidit duodecim patriar-
charum sepulchra ⁊ sebastem. i. samariam: que in
honorem augusti ab herode rege greco sermone
augusta est noīata. Ibi siti sunt helise' ⁊ abdias
ꝓpheta: ⁊ (quo maior īter natos mulieꝝ nō fuit)
baptista Joānes vbi multis incrculit mirabilib'
Nāq; cernebat demones varijs rugire cruciatib'
⁊ ante sepulchra sanctoꝝ vlulare hoīes lupoꝝ vo
cibus: latrare canū: fremere leonū: sibilare serpē
tiuȝ: mugire tauroꝝ: alios rotare caput: ⁊ post ter
gum terram vertice tangere: suspēsisq; pede femi
nis vestes non defluere in faciem. Miserebat oīȝ
⁊ ꝑ singulos effusis lachrymis: christi clemētiaȝ
precabat: ⁊ sicut erat inualida ascendit pedibus
montem: in cuius duabus speluncis ꝑsecutionis
⁊ famis tempore abdias propheta centum ꝓphe
tas aluit pane ⁊ aq̄. Hinc cito itinere ꝑcucurrit
nazarā nutriculā dn̄i: chanaā ⁊ capharnaū signo
rum eius familiares: lacū thiberiadis nauigāte
dn̄o sanctificatū ⁊ solitudinē in qua mltoꝝ popu
loꝝ milia paucis saturati sunt panib' ⁊ reliquijs
nascentiū repleti sunt cophini duodecim tribuū
israel ascendebatq; montem thabor: in quo trās-
figuratus est dn̄s: aspiciebat procul montes here
mum ⁊ hermoniim: ⁊ cāpos latissimos galilee: in
quib' sisara ⁊ oīs eius exercitus barach vincēte
prostratus est torrens cyson qui mediaȝ planiciē
diuidebat ⁊ oppidū iuxta naym: in quo vidue su-
scitatus est filius mōstrabat. Dies me prius q̄ ser
mo deficiet: si voluero cūcta percurrere: que pau
la venerabilis fide īcredibili peruagata est. Trāsi
bo in egyptuȝ ⁊ in sochot atq; apud fontē sanson
(quem de molari maxille dente produxit) subsistā
parūper: ⁊ arentia ora colluam vt refocillatus vi
deam morastim sepulchrum quondam michee ꝓ
phete nunc ecclesiam: ⁊ ex latere derelinquā cho
reos / getheos / maresa / idumeaȝ ⁊ lachis: ⁊ ꝑ are
nas mollissimas per gentium vestigia subtrahē
tes latamq; heremi vastitatem veniaȝ ad egyptū
fluuium syor: qui interpretatur turbid': ⁊ quinq;
egypti transeam ciuitates: que loquūtur lingua
canadithidi: ⁊ terrā gessen ⁊ chananeos: in q̄bus
fecit deus mirabilia: ⁊ vrbem no. que postea versa
est in alexādriam ⁊ oppidum domini nytriam in
quo purissimo virtutuȝ nytro: sordes lauant quo
tidie plurimorum. Quod cum vidisset occurrēte
sibi sancto ⁊ venerabili episcopo Isidoro confesso
re ⁊ turbis innumerabilibus monachoruȝ ⁊ q̄b'
multos sacerdotalis ⁊ leuiticus sublimabat gra-
dus letabat ad gloriam dn̄i: sed se indignam tan
to honore fatebat. Quid ergo narreȝ macharios
arsenios: serapiones: ⁊ reliqua columnaruȝ chri
sti nomina? Cuius non intrauit cellulam? quorū
nō pedibus aduoluta est? Per singulos sanctos
christum se videre credebat: ⁊ q̄cquid in illos cō
tulerat contulisse se in dn̄o letabatur. Mirus ar-
dor ⁊ vix in femina credibilis fortitudo oblita se
xus ⁊ fragilitatis corꝑe īter tot milia monacho-
rum cum puellis suis habitare cupiebat: ⁊ forsitā
a cunctis eam suscipiētibus impetrasset: nisi ma-
ius sanctoꝝ locoꝝ traxisse desiderium: atq; ꝓpter
feruentissimos estus de pelusio maynmam naui-
gatione ꝑueniens: tanta volocitate reuersa est: vt
auem putares. Nec multo post in sanctā bethleē
mansura veniens perpetuo augusto per trienniū
māsit hospitio donec extrueret cellulas ac mona
steria ac diuersoriū peregrinoꝝ iuxta viam cōde-
rat: in qua Maria ⁊ ioseph hospitium nō īuene
rant. Hucusq; iter eius descriptum est: qđ mltis
virginibus ⁊ filia comite peragrauit. ¶ Nunc vit

tus eius latius describat: que ipsius propria est
exponenda deo iudice ac teste: profiteor me nihil
addere nihil in maius extollere more laudantiũ
sed (ne rerum excedant fidez) multa retrahere: ne
apud detractores: et genuino semper dente roden
tes fingere putet et cornicem esopi alienis colori-
bus adornare: q̄ prima xp̄ianoꝝ virtus est tãta se
humilitate deiecit: vt qui eam videret: et pro cele-
britate nominis videre gestiret ipsam esse nõ cre
deret sed ancillarum vltimam. Et cuz frequentiꝰ
choris virginum cingeretur: et veste et voce et habi
tu et incessu minima omnium erat. Nunq̄ post vi
ri mortem vsq̄ ad diem dormitionis sue cuz vllo
comedit viro q̄uis eum sanctum et in pontificali
sciret culmine positũ. Balnea nisi periclitãs nõ
adijt: mollia etiã i grauissima febre lectuli strata
nõ habuit sed super durissimam humum stratis
cilicioliis quiescebat (si tñ illa quies dicẽda est) q̄
iugibus pene orationibus dies noctesq̄ iũgebat
illud implens de psalterio. Lauabo per singulas
noctes lectuz meũ lachrymis meis stratũ meum
rigabo. In qua vt fontes crederes lachrymaruz:
ita leuia peccata plangebat vt illaz grauissimoꝝ
criminum crederes ream. Cũq̄ a nobis crebrius
moneretur vt parceret oculis: vt eos suaret euã-
gelice lectioni: aiebat turpanda est facies: quam
contra dei preceptum purpuris et cerusa et stiblo
depinxi: affligendum est corpus quod multis va-
cauit delitijs: longus risus perpeti compensandꝰ
est fletu: mollia lintheamina et serica p̄ciosissima
asperitate cilitij commutanda. Que viro et seculo
placui: nunc xp̄o placere desidero. Si inter tales
tantasq̄ virtutes castitatem in illa voluero p̄dica
re superfluus videar: in qua (etiã cũ secularis eẽt)
olim rome matronarũ exẽplum fuit: que ita se ges
sit vt nunq̄ de illa etiã maledicoꝝ quisq̄ auderet
fame confingere. Nihil animo eius clemẽtius: ni
hil erga humiles blandiꝰ fuit. Nõ appetebat po
tentes nec tamẽ superbos et gloriolam querẽtes
studio despiciebat. Si pauperem viderat sustẽta
bat si diuitem ad bene faciendum cohortabatur.
Liberalitas sola excedebat modum et vsuras tri-
buens euersuram quoq̄ sepe faciebat vt nulli sti-
pem rogantium denegaret. Fateor errorem meũ
cur in largiẽdo esset profusior arguebam illud p
ferens de apostolo: non vt alijs refrigeriuz vt vo
bis aũt tribulatio: sz ex qualitate in hoc tempore
vt abundãtia vestra sit ad illoꝝ inopiam. Et hoc
de euangelio saluatoris qui habet duas tunicas
det alteram non habenti: et prouidendum esse ne
qđ libenter faceret semper facere nõ posset: mul-
taq̄ hmõi que illa mira verecũdia et s̄mone par-
cissimo dissoluebat testẽ inuocans dñm se pro il-
lius noĩe cuncta facere: et hoc habente voti vt mẽ
dicans ipsa moreretur: vt vnũ nũmum filie non
dimitteret: et i funere suo alieno syndone inuolue
retur. Ad extremuz inferebat. Ego si petiero mul
tos inueniam qui mihi tribuãt: mendicãs si a me
non acceperit (que ei possum etiam ite alieno tri
buere et mortuus fuerit.) A quo aĩa eius require
tur? Ego cautior in re familiari esse cupiebaz sed
illa ardẽtior fide toto saluatori animo iũgebatur
et pauperez dñm pauper spiritu sequebať: reddẽs
ei qđ acceperat: p ipso pauper facta. Deniq̄ cõse-
cuta est qđ optabat et in grandi ere alieno filiã, de
reliquit: qđ hucusq̄ debẽs nõ suis viribꝰ sed chri
sti se fidit misericordia redditurã. Solẽt plereq̄
matronarum buccinatoribus suis dona cõferre:
et in paucos largitate profusa manuz a ceteris re
trahere: quo illa oĩno carebat vitio. Ita cũ sin-
gulis suam pecuniã diuidebat vt singulis neces-
sarium erat: nõ ad luxuriam sed ad necessitatem.
Nemo pauperuz vacuus reuersus est. Qđ obtine
bat non diuitiarum magnitudinem sz prudẽtia
dispensandi illud semper replicans: beati miseri
cordes: qm̃ ipsi misericordiam ɔsequẽtur et sicut
aqua extiguit ignẽ: ita eleemosyna extinguit pec
cata: et facite vobis amicos de iniquo mãmona q̄
vos recipiãt i eterna tabernacula et date eleemo
synam: et ecce oĩa munda sunt vobis et verba Da-
nielis regẽ nabuchodonosor premonẽtis: vt elee
mosynis redimeret peccã sua. Nolebat in his lapi
dibus pecuniam effundere: qui cum terra et seclo
transituri sunt: sed in viuis lapidibꝰ qui voluunť
sup terrã: de q̄bus in Apoca. Joã. Ciuitas regis
magni extruitur: quos in saphirũ smaragdum et
ceteras gemmas esse vertendos scriptura cõme-
morat. Uerum hec cõia possunt esse cum paucis:
et scit diabolus in summo culmine virtutuz posita
vnde loquiť ad dominum post amissam Job sub-
stantiã: post euersam domuz: post liberos interfe
ctos: corium pro corio: et oĩa q̄ habuerit homo da
bit pro aĩa sua: sed extende manum tuam et tange
ossa et carnes eius nisi in faciem benedixerit tibi.
Scimꝰ plerosq̄ dedisse eleemosynã sed de pprio
corpore nihil dedisse/porrexisse egentibꝰ manuz
sed carnis voluptatem superatos: dealbasse ea q̄
foris erãt: et intus plenos fuisse de ossibꝰ mortuo
rum. At nõ Paula talis que tãte ɔtinẽtie fuit vt
ppe mensuram excederet et debilitatẽ corporis
nimijs ieiunijs ac labore ɔtraheret q̄ exceptis fe
stis diebus vix oleũ in cibo caperet: vt ex hoc vno
estimaretur. Quid de vino et liquamine et piscibꝰ
et lacte ac melle et ouis et reliq̃s q̄ gustu suauia sũt
indicarit: in q̄bus sumendis q̄dam se abstinẽtissi
mos putãt: et si his ventrez ingurgitauerint: tutã
pudicitiã suspicanť. Semper virtutes sequiť in-
uidia: feriuntq̄ summos fulgura mõtes. Nec mi-
rum si hoc de hoĩbus loquar cum etiam dominꝰ
noster phariseorum zelo sit crucifixus: et oẽs san
cti emulos habuerint: in paradiso quoq̄ serpens
fuerit cuiꝰ inuidia mors introiuit in orbẽ terraꝝ.
Suscitarat ei dñs adam qui eã colaphizaret: ne se
extolleret et quasi quodam stimulo carnis septus
admonebat ne magnitudine virtutũ altius sape-
ret alterisq̄ vitijs feminaꝝ se in excelso crederet
constitutam. Ergo aiebam liuori esse credẽduz et
dãdum in fante locũ qđ fecisset iacob in fratre suo
Esau et dauid in ptinacissimo inimicorum Saul:
quoꝝ alter i mesopotamiã fugerit alter se alophi
lis tradiderit: mallẽs hostibꝰ q̄ inuidis subiace-
re. At illa iuste rñdebat hoc dicẽs. Si diabolꝰ cõ-
tra seruos dei: et ancillas nõ vbiq̄ pugnaret: et ad
oĩa loca fugiẽtes p̄cederet si nõ sanctorũ locorũ
amore retineret et bethleẽ meã i altera reperire
possem parte terraꝝ. Cur enĩ nõ patiẽtia liuorem
superẽ? Cur nõ humilitate frangã supbiã et per-
cutienti maxillã alterã nõ offerã dicẽte apostolo
Paulo: vincite in bono malũ: Nõne apostoli glo
riabanť: qm̃ p dño passi sunt ɔtumelias? Nõne ipse

saluator humiliauit se formã serui accipiẽs fact⁹
obediẽs patri vsqz ad mortẽ: mortẽ aũt crucis vt
nos sua passione saluaret. Iob nisi certasset et vi-
cisset in ꝑlio nõ accepisset coronã iustitie: nec au-
diuisset a dño: putasne me tibi aliter locutũ ꝙ vt
appareres iustus. Beati dicunt in euãgelio q ꝑse-
cutionẽ patiuntur ꝓpter iustitiã. Secura sit ꝯsciẽ-
tia ꝙ nõ ꝓpter pctã patiamur: ꝛ afflictio in seculo
materiã ꝑmiorũ est. Si qñ ꝑctor fuisset inimi-
cus ꝛ vsqz ad ꝟboꝝ iurgia ꝓsiluisset illud psalterij
decãtabat. Cum ꝯsisteret peccator aduersum me
obmutui ꝛ silui a bonis. Et rursuz. Ego eñi quasi
surdus nõ audiebã: ꝛ q̃si mut⁹ nõ aperiẽs os suũ:
ꝛ factus suz quasi hõ nõ audiẽs nec habẽs in ore
suo increpationes. In tẽtationibus ꝟbo deutero-
nomii ꝟba voluebat. Tentat vos deus vester: vt
sciat si diligitis dñm deũ vestrũ ex toto corde vr̃o
ꝛ ex tota aĩa vestra. In tribulationibus ꝛ angu-
stiis Esaie replicabat eloq̃a. Qui ablactati estis a
lacte: qui abstracti ab vbere tribulationẽ sup tri-
bulationẽ expectare: spem super spẽ adhuc pusil-
lũ ꝓpter maliciã labioꝝ ꝓpter linguã malignaz.
Et scripture testioniũ in ꝯsolatiõẽ suã differe-
bat ablactatoꝝ esse ꝛ coꝝ q ad virilem etatẽ pue-
nissent: tribulationẽ sup tribulationẽ sustinere:
vt spẽ sup spẽ mererẽt accipe: sciẽtes qm̃ tribula-
tio patiẽtiã opat: patiẽtia ꝓbationẽ: ꝓbatio spẽ:
spes aũt nõ confundit: ꝛ ꝙ is q foris est noster hõ
corrumpit: ille q intus est innouet ꝛ in ꝑsentiaꝝ
momentaneũ ꝛ leue tribulationis noster eterne
glorie põdus operet in nobis nõ aspiciẽtib⁹ q vi-
dẽtur sed q nõ vidẽtur. Que eñi vident tẽporalia
sunt q aũt nõ videt eterna. Nec longũ fore temp⁹
etiã si humane impatiẽtie tardũ ꝯ videat: qñ dei
statim sequat auxiliũ dicentis. Tpe oportuno ex
audiui te: ꝛ in die salutis auxiliatus sum tui. Nec
dolosa labia ꝛ linguas iniquoꝝ eẽ metuẽdas: cũ
dño adiutore letemur ꝛ ipm audire debeam⁹ mo
nentẽ ꝑ patientiã vestrã possidebitis aĩas vr̃as:
ꝛ nõ sunt condigne passiones huius tpis ad futu
ram gloriam q reuelabitur in nobis: ꝛ alibi. Pa
tiẽter agamus in oĩbus q accidũt nobis. Patiẽs
eñi vir multus in prudẽtia: q eñi pusillanimis est
vehemẽter insipiẽs est. Itẽ in laboribus ꝛ crebra
infirmitate dicebat. Qñ infirmor tũc fortior suz:
ꝛ habemus thesaurũ istũ in vasis fictilib⁹ donec
mortale hoc induat immortalitatem ꝛ corrupti-
uum hoc vestiat incorruptionẽ. Et iterum: sicut
abundãt passiones xp̃i in nobis: ita ꝑ xp̃m abun
dat ꝯsolatio. Ac deinde vt socij passionũ estis: ita
ꝛ cõsolationis eritis. In merore cãtabat. Quare
tristis es aĩa mea: ꝛ quare conturbas me. Spera
in deo qm̃ adhuc ꝯfitebor illi salutare vult⁹ mei ꝛ
deus me⁹. In ꝑiculis loquebat. Qui vult venire
post me: abneget semetipm ꝛ tollat crucẽ suã qt̃i
die: ꝛ sequatur me. Et iteꝝ q voluerit aĩam suam
saluã facere perdet eã: ꝛ q ꝑdiderit aĩam suã pro-
pter me saluã eã faciet. Qñ dispẽdia rei familia-
ris ꝛ auersio toti⁹ patrimonij ei nũciabat aiebat.
Quid eñi ꝓdest hoĩ si totum mundũ lucrifecerit:
ꝛ anime sue dãnum habuerit? Aut quam dabit
homo commutationem ꝓ aĩa sua? Nudus exiui
de vtero matris mee: nudus ꝛ redeam. Sicut pla
cuit dño ita factum est: sit nomẽ dñi benedictum.
Et illud. Nolite diligere mundum: neqz ea que in

mundo sunt: qm̃ omne quod in mundo est deside
rium carnis est: ꝛ cõcupiscẽtia oculoꝝ et supbia
vite huius que non est ex patre: sed de mundo est
ꝛ mundus transibit ꝛ concupiscentia eius. Scio
eñi scriptas infirmitates grauissimas liberorũ
ꝛ maxime toxotij sui quẽ plurimũ diligebat cũqz
illud virtute complesset: turbata sum et non sum
locuta: in hec ꝟba prorupit. Qui amat filiuz aut
filiã sup me non est me dignus. Exorans ad dñm
loquebatur possidẽ filios mortificatorum qui ꝓ
te quotidie mortificãt corpora sua. Noui susurra-
tionem quandã (quod genus hoim vel pernicio-
sum est) quasi beniuolum nũciasse: ꝙ ꝓ nimio fer
uore ꝟtutũ quibusdã videretur insana: ꝛ cerebrum
illius dicerent ꝯfouẽdũ. Cui illa rñdit. Theatrũ
facti sumus mundo ꝛ angelis ꝛ hoĩbus. Nos stul
ti ꝓpter xp̃m sed stultum dei sapientius est homi
nibus. Unde ꝛ saluator loquitur ad patrẽ tu scis
insipientiam meã quã in euãgelio et ꝓpinqui q̃si
mentis impotẽ ligare cupiebant ꝛ aduersarij su-
gillabãt dicentes demoniũ hz ꝛ samaritanus est:
ꝛ i belzebub principe demonioꝝ eijcit demonia.
Sed nos audiam⁹ apostolũ cohortantem: hec est
gloria nr̃a testimonium ꝯsciẽ nr̃e: qm̃ in sanctita-
te ꝛ sinceritate ꝛ gratia dei conuersati sumus in
hoc mũdo. Et dñm dicẽtẽ ad apostolos. Ideo mũ
dus vos odit: qr nõ estis de mũdo. Si eñi essetis
de mũdo amaret vtiqz mũdus qd̃ suũ erat. Et ad
ipm dñm ꝟba vertebat dicẽs. Tu nosti cordis ab
scõdita ꝛ hec oĩa venerũt sup nos: ꝛ nõ sum⁹ obli
ti tui: nec inique egimus in testm̃ tuũ nec auersũ
est retrorsum cor nr̃m. Et ꝓpter te mortificamur
tota die: ꝛ reputati sumus vt oues occisionis: sz
dñs auxiliator me⁹ nõ timebo qd faciat mihi hõ.
Legi eñi. Fili honora dñm: ꝛ ꝯfortaberis: ꝛ extra
deum nullum metueris. His ꝛ talib⁹ testimonijs
quasi armatura xp̃i: ꝛ aduersus quidẽ oĩa vitia sz
ꝑcipue instruebat se cõtra inuidiã seuientẽ: ꝛ pa-
tiendo iniurias furorem rabidi pectoris mitiga
bat. Deniqz vsqz ad diẽ mortis ꝛ huius patiẽtia
ꝛ aliorum zelus oĩbus patuit: q suum rodit auto-
rẽ: ꝛ dum emulũ ledere nitit: in semetipm ꝓprio
furore bachatur. Dicã ꝛ de ordine monasterij quõ
sanctorum continentiam in suum cõuerteret lu-
crum. Seminabat carnalia: vt meteret spiritua-
lia: dabat terrena: vt celestia tolleret: ꝑdita conce
debat vt ꝓ his eterna mutaret. Post viroꝝ mo-
nasteriuz qd̃ viris tradiderat gubernãdũ plures
ꝟgines quas e diuersis ꝓuincijs congregarat: tã
nobiles ꝙ medij et infimi generis i tres turmas
monachoꝝ diuisit ita dũtaxat: vt in opere et cibo
separate: in psalmis ꝛ orationibus iungerentur.
Post alleluya cantatum quo signo vocabantur
ad collectaz nulli residere licitũ erat sed primas
vel inter ꝑmas veniẽs: ceteras operiebat: pudore
ꝛ exẽplo ad laborẽ eas ꝓuocãs nõ terrore. Ma-
ne hora tertia: sexta nona vespa: noctis media: ꝑ
ordinẽ psalteriũ canebat: nec licebat cuiqz soroꝝ
psalmos ignorare nec nõ de scripturis sanctis aliqd quo-
tidie discernere. Die tñ dñico ad ecclesiam ꝓcede
bãt ex cui⁹ habitabãt latere: ꝛ vnãqqz agmẽ ma-
trẽ ꝓpriã sequebat. Atqz inde pariter reuertẽtes:
instabãt opi distributo: ꝛ vel sibi vel ceteris indu-
mẽta faciebant. Si q erat nobilis: nõ ꝑmittebat
nec de domo sua habere comitẽ: ne veterũ actuũ

memor: ⁊ lasciuiētis īfantia errorē fabricaret antiquū: ⁊ crebra ↄfabulatiōe renouaret. Un⁹ oim habitus: lintheamine ad tergendas solū manus vtebāt. A viris tāta eis erat separatio vt a spadonibus q̄z eas se iunxerat: ne vllā daret occasione lingue maledice: q̄ sctōs carpere solita est in solatium delinquētū. Si qua ꝟo vel tardior erat: vel nō inueniebāt ad psalmos: ꝟl ope pigrior: varijs eā modis aggrediebāt. Si erat iracūda blādicijs si patiēs in correctiōe: illō aplī imitās. Quid vultis in ꝟga veniā ad vos an in spū lenitatis ⁊ mansuetudinis? Excepto victu atq̄ vestitu nullā habere quid rei patiebant: dicēte Paulo. Habētes victū ⁊ vestitū his ↄtēti sumus ne ↄsuetudine pl⁹ habēdi pberet locū auaritie: q̄ nullis explet opibus ⁊ quanto plus habuerit plus requirit: ⁊ neq̄ copia neq̄ inopia minuit. Iurgātes inter se smone blādissimo sedebat: lasciuiēte adolescētulaꝝ carnē: crebris ac duplicatis frangebat ieiunijs: malens eas stomachū dolere q̄ mētē. Si vidisset aliquā cōptiorē cōtractione frontis ⁊ vult⁹ tristitia arguebat errantē dicēs mundiciā: ⁊ turpe ꝟbum atq̄ lasciuum nunq̄ virgineo ore pferendū: q̄b⁹ signis libidinosus anim⁹ ostiditur: ⁊ p exteriorez hoīem interioris hoīs vitia demōstrāt. Quā linguosam ⁊ garrulam ⁊ pcacē risu rixisq̄ ↄspexerat delectari ⁊ sepius ↄmonitā nolle ↄuerti: inter vltimas ⁊ extra ↄuētū sororꝝ ad fores triclinij orare faciebat: ⁊ separatim cibū capere vt quā obiurgatio nō correxerat: pudor emendaret. Furtū q̄si sacrilegiū detestabat: ⁊ qō inter seculi hoīes vel leue putatur vel nihil: hoc in mōasterijs grauissimum dicebat esse delictū. Quid memorē clementiam ⁊ sedulitatem in egrotātes quos miris obsequijs ⁊ ministerijs ↄfouebat. Cūq̄ alijs lāguentibus large preberet oīa: ⁊ esum quoq̄ exhiberet carniū: si q̄n ipsa egrotasset sibi non indulgebat: ⁊ in eo inequalis videbat q̄ in alijs clementiam in se duritiam cōmutabat. Nulla iuuenum puellarū sano ⁊ vegetatiuo corpore tante se dederat ↄtinētie quāte ipsa fracto ⁊ senili debilitatoq̄ corpusculo. Fateor in hac re ptinatior fuit: vt sibi nō parceret: vt nulli crederet admonēti. Referā qō expertus sum. Mēse iulio feruētissimis estibus īcidit ī ardorē febris: ⁊ post desperationē cū dei mīa respirasset: ⁊ medici suaderēt ob refectionem corporis vino opus esse tenui ac paruo ne aquā bibēs in hydropem ꝟteretur: ⁊ ego clā beatum papā Epyphanium rogarez: vt eā moneret: imo compelleret vinum bibere: vt erat prudēs et solertis ingenij statim sensit insidias ⁊ subridēs meum esse qō ille diceret intimauit. Quid plura Cum beatus pōtifex post inuita hortamēta exisset foras: querēti mihi q̄d egisset r̄ndit. Tm̄ pfeci vt seni hoī pene suaserit ne vinum bibā: hec refero nō qō inconsideranter ⁊ vltra vires sumpta onera pbē: monēte scriptura. Sup te onus ne leuaueris: s; qō mētis ei⁹ feruorē ⁊ desiderium fidelis aīe: ex hac quoq̄ pbare velim ↄseuerātia dicētis. Sitiuit ī te aīa mea q̄ multipliciter tibi ⁊ caro mea. Difficile est modū tenere in oībus. Et vere iuxta philosophorum snīam: mesotes: aretes: yperbolai kakiiim qō nos breui sentētiola exprimere possumus: ne q̄d nimis. Que in cōtemptu ciborum tantem habebat pertinaciam in luctu mitis erat ⁊ suorū moribus frāgebatur maxime beroꝝ. Nam in viri ⁊ filioꝝ dormitiōe semp pe[...]clitata est: ⁊ cū os stomachūq̄ signaret: ⁊ matris dolorē crucis niteret impressione linire superabatur affectu: ⁊ credulam mentē parētis viscera ↄsternebāt: aloq̄ vincēs fragilitate corpis vincebat. Quā semel lāguor arripiēs longo tpe possidebat: vt ⁊ nobis inq̄etudinē ⁊ sibi discrimē afferret. In quo illa letabat p momēta ↄmemorās miser ego hō: q̄s me liberabit de corpe mortis hui⁹? Dicat prudēs lector p laudib⁹ me vituperationē scribere. Testor iesū cui ⁊ illa seruiuit: ⁊ ego seruire cupio me in vtrāq̄ partem nihil fingere: sed quasi christianum de christiana que sunt ꝟa proferre idem historiam scribere non panegericū et illius vitia alioꝝ eē ꝟtutes. Vitia loquor fm animum meū ⁊ oīm fratrum ac sororum desideriū: q̄ illam diligimus ⁊ absentem q̄rimus ceterum illa impleuit cursū suum fidemq̄ seruauit: ⁊ nūc fruitur corona iustitie: ita ⁊ vidimus in ciuitate dn̄i ꝟtutum in ciuitate dei nr̄i. O beata rerū commutatio. Sicuit vt semper rediret desperit lacus cōtritos vt fontē dn̄i reperiret. Uestita est cilitio: vt nunc albis vestibus vteret ⁊ diceret. ¶ Scidisti saccū meum: ⁊ induisti me letitia. Cinerem sicut panem manducauit: ⁊ potionem suam cū fletu miscebat: dicēs. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte: vt in eternū pane angeloꝝ vesceretur ⁊ cancret. Gustate ⁊ videte q̄m suauis est dn̄s: ⁊ eructauit cor meū ꝟbum bonū dico ego opera mea, regi. ⁊ Esaie (imo dn̄i p Esaiam) in se cerneret ꝟba cōpleri. Ecce q̄ seruiunt mihi manducabunt, vos aūt esurietis: ecce serui mei bibent, vos aūt sitietis: ecce q̄ seruiunt mihi letabitur, vos aūt cōfundemini: ecce qui seruiūt mihi exultabūt in gaudio, vos autem clamabitis ob dolorem cordis: ⁊ propter contritionem spiritus vlulabitis. Dixeram lacus eam semper fugisse cōtritos: vt fontem dn̄i reperiret: vt posset leta cantare sicut desiderat ceruus ad fontes aquaꝝ ita desiderat aīa mea ad te deus: q̄n veniam ⁊ apparebo ante faciē dei mei. ¶ Tangam ergo breuiter quō hereticoruz cenosos deuitauerit lacus: ⁊ hos instar habuerit ethnicorum. Quidā veterator callidus atq̄ (vt sibi videbatur) doctus atq̄ sciol⁹: me nesciente cepit ei proponere questiones ⁊ dicere. Quid peccauit īfans vt a demone corripiatur? In qua etate resurrecturi sumus si ī ipsa qua morimur: ergo nutricib⁹ opus erit. Si in altera nequaq̄ erit resurrectio mortuoꝝ sed trāsformatio in alios. Diuersitas quoq̄ sexus maris ac femine erit an nō erit: si erit sequentur ⁊ nuptie et concubitus ⁊ generatio. Si non erit sublata diuersitate sexus: eadem corpora non resurgunt aggrauat enī terrena habitatio sensum multa cogitantem: sed tenuia te spiritalia dicente apostolo seminat corpus animale ⁊ resurget corpus spiritale. Ex quibus omnibus probare cupiebat rōnales creaturas ob quedaz vitia: ⁊ antiqua pctā in corpora esse dilapsas ⁊ p diuersitate meritis peccatoꝝ tali vel tali conditione generati: vt vel corporum sanitate gauderent ⁊ parentum diuitijs ac nobilitate vel ī morbidas carnes ⁊ domos inopum venientes penas pristinorum luerēt delictorū: ⁊ p̄senti seculo atq̄ corporibus quasi carcere clauderentur

claudebantur. Qđ cū audisset ⁊ ad me retulisset iudicās hoīem mihiq₃ incubuisset necessitas: nequissime videre ac mortifere bestie resistendi: de qbus psalmista cōmemorat dicēs. Ne tradas bestijs aīas ↄfitētes tibi. Et increpa dñe bestias calami: q̄ scribētes iniq̄tatē loquūť cōtra dñm mēdaciū: ⁊ releuāt in excelsum os suū: cōueni hoīez ⁊ orationib⁹ eius quā decipere nitebať: breui interrogatione ↄclusi: vtrū crederet futurā resurrectione mortuoꝝ an non? Qui cū credere se respōdisset: intuli. Eadē resurgent corpora: an altera? Cūq₃ dixisset eadē: sciscitatus sum. In eodē sexu an altero? Ad interrogata reticēti ⁊ instar colubri huc atq₃ illuc trāsferēti caput ne feriretur: qr⁹ (inq̄) taceas: ego mihi ꝑ te rñdebo ⁊ ↄsequētiā īferā. Si nō resurget mulier vt mulier: neq₃ mascul⁹ vt masculus: nō erit resurrectio mortuoꝝ: qr sexus mēbra nō fuerunt vbi erit resurrectio mortuorū q̄ sine sexu nō ↄstat ⁊ mēbris. Porro si corpoꝝ nō erit resurrectio: nequaq̄ erit resurrectio mortuorū. Sed ⁊ illud qđ de nuptijs obijcis. Si eadē mēbra fuerint sed nuptias: a saluatore dissoluiť. Erratis nesciētes scripturas neq₃ ꝟtutē dei. In resurrectiōe eñi mortuoꝝ neq₃ nubēt neq₃ nubenť: sꝫ erūt siles angelis. Ubi dr nō nubēt neq₃ nubēť sexuū diuersitas demonstrať. Nemo eñi de ligno ⁊ lapide dicit: nō nubēt neq₃ nubenť: q̄ naturā nubendi non habēt: sed de his que possunt nubere: ex xp̄i gratia ac virtute non nubunt: q̄ si opposueris: quō erimus similes angelis cū inter angelos non sit masculus nec femina: breuiter ausculta. Nō substātiā nobis angeloꝝ sed cōuersationez et beatitudinē repromittit: quō ⁊ Joānes baptista anteq̄ decollareť angelus appellatus est: ⁊ oēs sancti ac ꝟgines dei etiā in isto seculo vitam in se exprimunt angeloꝝ. Qñ eñi dr eritis similes angelis: similitudo ꝓmittitur: nō natura mutatur. Simulq₃ rñde. Quō illud interpreteris q̄ thomas dñi resurgentis palpauerit manus et viderit latus lancea vulneratum: ⁊ Petrus in littore dñm stantē ↄspexit: ⁊ fauum mellis ac partē assi piscis comedentē. Qui stabat habebat ꝑfecto pedes q̄ mōstrauit latus vulneratū vtiq₃ ⁊ ventrem et pectus habuit: sine qbus non sunt latera ventri ⁊ pectori coherētia. Qui locutus est lingua ⁊ palato ac dētibus loquebať. Sicut eñi plectrū chordis: ita ⁊ lingua illidiť dētibus ⁊ vocalē reddit sonū. Cuius palpate sunt man⁹ ↄſr ⁊ brachia habuit. Cū igiť oīa mēbra habuisse dicať necesse est vt totū corpus habuerit: qđ ↄficiť ex mēbris nō vtiq₃ femineū sed virile. i. eiusdē sexus in quo mortuū est. ¶ Qđ si oñderis ergo ⁊ nos post resurrectionē comedemus: ⁊ quō clausis ingressus est ianuis cōtra naturā pinguiū ⁊ solidoꝝ corporū audies. Noli ꝓpter cibū resurrectionis fidē in calūniam trahere. Nam ⁊ archisynagogi filie suscitate iussit iesus cibū dari: ⁊ lazaro quadriduano mortuo cum ipso scribiť iniisse ↄuiuiū: ne resurrectio eorum fantasma putareť. Sin aūt qr⁹ clausis īgressus est ianuis: ⁊ idcirco spiritale ⁊ ethereum corp⁹ niteris approbare: ergo ⁊ anteq̄ pateretur: qr cōtra naturam grauium corporū super mare ambulauit: ⁊ spiritale corpus habuit: ⁊ aplūs petrus qui ⁊ ipse sup aquas pendulo incessit gradu: spiritale corpus habuisse credēdus est cum potētia magis et virtus ostēdatur dei qñ fit aliquid cōtra naturā. Et vt scias ī signoꝝ magnitudine nō nature mutationē. Sed dei omnipotentiā demōstrare Petrus q̄ supra mare ambulabat cepit infidelitate mergi nisi eum man⁹ domini subleuasset dicētis. Quare dubitasti modice fidei? Miror aūt te obdurare fratrē loquētē dño. Infer digitū tuū huc ⁊ tange manus meas ⁊ porrige manū tuam ⁊ mitte in latus meū ⁊ noli esse incredul⁹ sed fidelis. Et alibi. Uidete manus meas et pedes meos: qr ego ipse sum. Palpate ⁊ videte qr spūs carnem ⁊ ossa nō habet: sicut me videtis habere. Et cū hec dixisset ostēdit eis manus ⁊ pedes. Ossa audis ⁊ carnem ⁊ pedes ⁊ manus: ⁊ globos mihi stoycoꝝ atq₃ aeria quedā deliramenta confingis. ¶ Porro si queris cur infans a demone corripiatur qui peccata non habuit: aut in qua etate resurrecturi sumus (cum diuersa moriamur in etate) suscipiet. Judicia tua abyssus multa ⁊ profunda altitudo diuitiarū sapiētie ⁊ scientie dei: q̄ inscrutabilia testimonia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie ei⁹. Quis enim cognouit sensum dñi: aut quis consiliarius eius fuit? Etatū aūt diuersitas non mutat corporum varietatē. Cū enim corpora nostra quotidie fluant ⁊ aut crescant aut decrescant. Ergo tot erimus hoīes quot quotidie cōmutamini. Aut ali⁹ fui cum decē annorū essem: alius cum quinquaginta: alius cū iam toto cano capite sum. Igitur iuxta ecclesiarū traditiones: ⁊ apostoli Paulū illud est respondendū qđ in virū perfectū ⁊ in mēsuram plenitudinis xp̄i resurrecturi sum⁹ in qua etate ⁊ Adā conditū iudei autumāt: ⁊ dominum saluatorē legim⁹ resurrexisse ⁊ multa alia que de vtroq₃ testamēto in suffocatiōe heretici ꝓtuli. Ex quo die ita cepit hoīem detestari ⁊ oēs q̄ eiusdēz dogmatis erāt: vt eos voce publica hostes dñi ꝓclamaret. Hec dixi non vt breuiter heresim cōfutarem cui multis voluminibus respōdēdum est: sed vt fidē tāte femine ostēderē q̄ maluit inimicitias hoīm subire ꝑpetuas q̄ se offensaz amicitijs noxijs ꝓuocare. Dicā ergo vt ceperā nihil īgenio eius docilius fuit: tarda erat ad loquēdū: ⁊ velox ad audiēdū memor illius ꝑcepti: audi israel ⁊ tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter ⁊ cum amaret historiā: ⁊ illud ꝟitatis diceret fundamētum magis sequebať intelligētiā spūalem: ⁊ hoc culmīe edificationē aīe ꝓtegebat. Deniq₃ ↄpulit me vt vet⁹ ⁊ nouū testm̄: cum filia me disserente ꝑlegerē. Qđ ꝓpter verecūdiā negās: ꝓpter assiduitatem ⁊ crebras ei⁹ postulationes prestiti: vt docerē qđ didicerē: a semetipso ꝑceptore: sed ab illustribus ecclīe viris. Sicubi hesitabā ⁊ nescire me ingenue ↄfitebar: nequaq̄ volebat mihi acq̄scere: sed iugi interrogatione cogebat vt e multis varijsq₃ sententijs q̄ mihi viderenť ꝓbabiliora īdicarē. Loq̄r ⁊ aliud: qđ forsitā emulis videať incredulū. ¶ Hebreā linguā quā ego ab adolescentia multo labore ac sudore ex pte didici: ⁊ infatigabili meditatione nō desero: ne ipse ab ea deserar discere voluit: ⁊ ↄsecuta est: ita vt psalmos hebraice cantaret: ⁊ sermonem absq₃ vlla latine lingue ꝓprietate resonaret. Qđ q̄dē vsq₃ hodie in sctā filia ei⁹ Eustochio cernim⁹: q̄ ita semꝑ adhesit matri: ⁊ ei⁹ obediuit īperio: vt nūq̄ absq₃ ea cubaret nunq̄ ꝓcederet: nūq̄ cibū caperet: ne vnū quidē

nūmū haberet ꝑtātis sue: sed et paternā ⁊ mater-
nam substātiolam a matre distribuit pauperibus
⁊ pietatē in parēte hereditatē maximam: ⁊ diui-
tias crederet. Nō debeo silentio preterire: quāto
exultauerit gaudio ꝙ Paulā neptem suā leta ex
Toxotio genitā: imo voto ⁊ future ꝟginitatis re
promissione conceptā audierat: in cuius ⁊ crepi-
taculis balbutiēte lingua alleluia cātare auiceqꝫ
⁊ amite nomine dimidiatis ꝟbis frāgere. In hoc
solo patrie desideriū habuit: vt filiū nurum ⁊ ne-
ptē renūciare seculo Christoqꝫ seruire cognosce-
ret: qđ ⁊ impetrauit ex parte. Naꝫ neptis Christi
flāmeo seruatur nurus eterne se tradens pudici
tie: socrus opera fide ⁊ elemosynis sequit: Ro-
meqꝫ conat exprimere: qđ Hierosolymis illa cō-
pleuit. Quid agis aīa? Cur ad mortē eius venire
formidas? Iādudum prolixior liber cuditur dum
timemus ad vltima ꝑuenire quasi tacētibus no-
bis: ⁊ in laudib⁹ illi⁹ occupatis differri possit oc-
cubitus. Huiusqꝫ ꝓsperis nauigauimus ventis: ⁊
crispantia maris equora labens carina sulcauit:
nūc scopulis incurrit orō: ⁊ tumescētibus fluctuū
mōtib⁹ presens vtriusqꝫ monasterij intentat nau
fragiū: ita vt cogamur dicere preceptor salua nos
perimus. Et illud. Exurge vt quid dormis domi-
ne? Quis enī possit siccis oculis Paulam narra
re morientē? Nam grauissimā inualitudinē imo
quod optabat inuenit: vt nos desereret ⁊ dn̄o ple
nius iungeretur. In quo lāguore Eustochiū filie
probata semper in matre pietas ⁊ magis ab omni
bus cōprobata est. Ipsa assidere lectulo: flabelliū
tenere sustentare caput puluillum supponere: fri
care pedes manus stomachumqꝫ confouere mol-
lia strata componere: aquam calidam temperare
mappulā apponere: omniū ancillaruꝫ preuenire
officia: ⁊ quicquid alia fecisset de sua mercede pu
taret subtractū. Quibus illa precibus: quib⁹ illa
mentis ⁊ gemitu: inter iacētem matrem ⁊ specum
dn̄i discurrit: ne priuaretur tanto cōtubernio ne
illa absente viueret: vt eodem feretro poiretur.
Sed o mortaliū fragilitas ⁊ caduca natura: ⁊ ni-
si xp̄i fides nos extollat ad celū ⁊ eternitas ani-
me ꝓmittatur: cū bestijs ⁊ iumētis vna conditio
est corporū idē occubitus iusto ⁊ iniusto: bono et
malo: mūdo ⁊ immundo: sacrificanti ⁊ nō sacrifi-
canti sicut bonus ita ⁊ qui peccat: sicut qui iurat:
sic ⁊ is qui iuramentum metuit similiter ⁊ hoies
⁊ iumenta in fauillā ⁊ cinerē dissoluuntur. Quid
diu differo: ⁊ dolorē meū in aliōs immorando fa-
cio lōgiorem? Sentiebat prudentissima femina-
rū adesse mortē: ⁊ frigēte alia parte corporis atqꝫ
mēbrorū solū aīe tepore in sancto ⁊ sacro pectore
palpitare: ⁊ nihilominus dum ad suos pergeret
alienosqꝫ despiceret: illos versiculos suspirabat:
Dn̄e dilexi decorē domus tue ⁊ locū habitatiōis
glorie tue ⁊ ꝙ dilecta tabernacula tua dn̄e virtu-
tum concupiscit ⁊ deficit anima mea in atria dn̄i.
Itē elegi abiecta esse in domo dei mei: magis ꝙ
habitare in tabernaculis peccatorū. Cumqꝫ a me
interrogaret cur taceret: cur nollet respōdere in-
clamātī: an doleret aliquid: greco sermone respō
dit Nihil habere molestie: sed oīa quieta ⁊ tran-
quilla respicere. Post hec obmutuit ⁊ clausis ocu
lis quasi humana despiceret: vsqꝫ ad expirationē
anime eosdē repetebat ꝟsiculos: vix ⁊ aure appo-

sita quod dicebat audire possemus: digitumqꝫ ad
os tenens: crucis signum pingebat in labijs. De-
fecerat spūs ⁊ anhelabat in mortē: animaqꝫ erū-
pere gestiens ipsum stridorem quo mortalium vi
ta finitur in laudes dn̄i conuertebat. Aderāt Hie
rosolymorū ⁊ aliarū vrbiū episcopi ⁊ sacerdotes
inferioris grad⁹ ac leuitarū innumerabilis mul-
titudo oē monasteriū virginū ⁊ monachorū cho-
ri repleuerāt. Statimqꝫ audiuit spōsum vocantē
surge veni ꝓxima mea: speciosa mea: colūba mea
Quoniā ecce hyems transijt: pluuia abijt: sibi iera
respōdit. Flores visi sunt in terra: tempus sectio-
nis aduenit: ⁊ credo videre bona dn̄i ī terra viuē-
tium. Ex hinc nō vlulatus nō planctus: vt inter
seculi hoīes fieri solet: sed psalmorū linguis di-
uersis examina concrepabant trāslataqꝫ eꝓorum
manibus ⁊ ceruicem feretro subijciētibus cū alij
pōtifices lampades cereosqꝫ proferrent: alij cho-
ros psallentiū ducerēt in media ecclesia in spelū-
ca saluatoris est posita. Tota ad fun⁹ eius Pale
stinarū vrbiū turba cōuenit. Quē monachorū la
titātiū in heremo cellula sua tenuit. Quā ꝟginū
cubiculorꝫ secreta tenuerūt? Sacrilegium puta-
bat: que nō tali femine vltimum perdidisset offi-
cium. Vidue ⁊ pauperes in exēpliū dorcadis ve-
stes ab ea prebitas ostēdebant. Oīs inopū multi-
tudo matrē ⁊ nutriculam se perdidisse clamabat:
qđqꝫ mirū sit nihil pallor mutarat in facie: sed ita
dignitas q̄dā ⁊ grauitas ora cōpleuerat: vt eā pu
tares nō mortuā: sed dormientē. Greco latino sy-
roqꝫ sermone: psalmi in ordine ꝑsonabāt: nō solū
triduo ⁊ donec subter ecclesiā ⁊ iuxta specum dn̄i
conderet: sed ꝑ oēm hebdomadā. Cūctis q̄ vene-
rant suū funus ⁊ ꝓprias cernentib⁹ lachrymas:
venerabilis virgo filia ei⁹ Eustochiū quasi abla-
ctata sup matre sua velle sepeliri. Testis est iesus
ne vnū quidem nummū ab ea filie derelictū ma-
gnum es alienū ⁊ quod his difficili⁹ est: fratrū et
sororū immēsam multitudinē: quos ⁊ sustentare
arduū ⁊ abijcere impiū est. Qui hac ꝟtute mirabi
lius feminā nobilissime familie magnis quondā
opibus tanta fide oīa dilargitā: vt ad egestatē pe
ne vltimam perueniret. Iactent alij pecunias in
corbanā dei: era cōgesta: funalibus aureis dona
pēdētia nemo plus dedit pauperibus ꝙ que sibi
nihil reliquit. Nūc illa diuitijs fruit: ⁊ his bonis
que nec ocul⁹ vidit nec auris audiuit: nec in cor
hominis ascēderūt: nos nostrū vicē dolemus: et
inuidere potius glorie eius videmur si volueri-
mus diuti⁹ flere regnātē. Secura esto Eustochiū
magna hereditate ditata est: pars tua dominus ⁊
(quo magis gaudeas) mater tua longo martyrio
coronata est. Non solum effusio sanguinis in con
fessione reputatur: sed deuote quoqꝫ mētis imma
culata seruitus quotidianum martyriuꝫ est. Illa
corona de rosis ⁊ violis texit: ista de lilijs. ¶ Vn-
de in cantico scribitur canticorꝫ. Patruelis me⁹
candidus ⁊ rubicundus ⁊ in pace ⁊ in bello cadeꝫ
premia vincētibus tribuens. Mater inꝙ tua: au
diuit cū Abraam. Exi de terra tua ⁊ de cognatio-
ne tua: et veni in terram quam ostendam tibi: et
per Hieremiā dominum precipientem: fugite de
medio Babylonis: et saluate aīas vestras. Vsqꝫ
ad finem mortis sue: non est reuersa in Chaldeā
nec ollas Egypti ⁊ virulentias carnium deside-

rabat:sed choris comitata virgineis:ciuis est sal
uatoris effecta:⁊ de paruula bethleem:celestia re
gna conscendens:dicit ad veram noemi populus
tuus populus meus:deus tuus deus meus. Hūc
tibi librum ad tuas lucubratiūculas:eodē quem
tu sustinēs dolore agens dictaui. Nam quotiess=
cūqꝫ stylum figere volui:⁊ opus exarare promis=
sum:toties obriguerūt digiti:cecidit manus sen=
sus elanguit. Unde ⁊ inculta oratio vorū scriben
tis absqꝫ vlla elegātia ⁊ verborum lepore testat.
Uale paula:⁊ cultoris tu vltimam senectutē ora
tionibꝰ iuua. Fides ⁊ opera tua christo te sociāt
presensqꝫ quod postulas:faciliꝰ impetrabis. Exe=
gi monumentum ere perhēne quod nulla possit
destruere vetustas. ¶ Incidi eulogiū sepulchro
tuo:quod huic volumini subdidi:vt quocūqꝫ ser=
mo noster peruenerit:te laudatam:⁊ bethleē cō
ditam lector agnoscat.

¶ Titulus sepulchri eius.

Scipio quā genuit:paule fudere parentes.
Gracchorꝫ soboles:Agamēnonis inclita proles.
Hoc iacet in tumulo:paulā dixere priores.
Eustachij genitrix:romani prima senatus.
Pauperiem xp̄i:⁊ bethleemetica rura secuta est.

¶ In foribus spelunce.

Respicis augustū:precisa pure sepulchrum.
Hospitiū paule est celestia regna tenentis.
Fratres:cognatos:romā patriāqꝫ relinquens.
Diuitias sobolem:bethleemiti:i conditur antro.
Hic presepe tuū xp̄e:atqꝫ hic mistica magi.
Munera portantes hominiqꝫ deoqꝫ dedere.

¶ Dormiuit sancta ⁊ beata Paula septimo kalē.
Februarij:tertia sabbati post solis occubitū:⁊ se
pulta est quinto kalēdas earūdē: honorio augu=
sto ⁊ aristemo ꝯsulibꝰ. Uixit in sancto ꝓposito ro
me annos quinqꝫ:bethleem ānos viginti. Omne
vite tēpus impleuit ānis quinquaginta sex:mē=
sibus nouem:diebus viginti ⁊ vno.

¶ Finit vita sancte Paule.

¶ Incipit prologus in conuersatione
⁊ vita sancte Pelagie.

Erba sacerdotis tanti ⁊ celata lati=
nis Eustochius christi transtuli sub=
sidio. Sed vos lectores mecum pen=
sate laborem. Et memores nostri sun
dite verba dei. Qualiter pelagia de
prostibulo ad celestia migrauit.

¶ Incipit vita sancte Pelagie.

Quod factum est signum:
Q imo miraculū in diebus
nostris placuit mihi peccatori
Jacobo dyacono: vt scriberem
vobis spiritalibus fratribus:
vt audientes ⁊ iuuamen maxi=
mum cōsequentes anime vestre
misericordem dominū glorifice
tis qui nullum hominē vult vl=
lo modo perdere:sed omnes pec
catores saluos facere. Nūc ergo
silentium date mihi:⁊ intuemini cum omni affe
ctu ⁊ sensu vigilātissimo hec que a me explanan=
tur:totius etenim iuuaminis ⁊ cōpūctionis ple=
na est expositio. ¶ Sacratissimus episcopus an=
tiochie ciuitatis:conuocauit ad se omnes prope
se consistētes episcopos pro certa quadam causa
vnde cōuenerūt episcopi numero octo. Inter quos
fuit ⁊ sanctissimꝰ vir dei. Nōnus episcopꝰ meus
vir mirificus ⁊ efficacissimꝰ monachus de mona
sterio quod dicitur tabēnensiotarū. ¶ Propter
incomparabilē cū eius vitam:⁊ decoratissimā
conuersationem:raptus est de monasterio ⁊ epi=
scopus ordinatus. Congregatos ergo in p̄dicta
ciuitate:iussit nos episcopus ipsius ciuitatis ma
nere ī basilica beatissimi martyris Juliani. In=
gressiqꝫ secessimꝰ vbi ⁊ ceteri qui conuenerūt epi
scopi de cellulis suis ante ianuā ipsius basilice
sederunt in cellulis suis. Quibus sedentibus
aliq̄ episcopi ⁊ frm meum Nonnium rogabant, vt
aliquid ab ipso docerētur. Statimqꝫ ex ore suo san
ctus episcopus cepit loqui ad edificationem ⁊ sa
lutem omnium qui audiebant. Cunctis vero no=
bis admirantibus sanctam doctrinam eius ecce
subito trāsijt per nos prima mimarū antiochie
ipsaqꝫ est prima thorētriarū pāthomimarꝫ sedēs
sup asellū ⁊ ꝓcessit cum summa fantasia adorna
ta:ita vt nihil videret super ea nisi aurū ⁊ marga
rite ⁊ lapides p̄ciosi:nuditas vero pedū eius ex
auro ⁊ margaritis erat cooperta. Cū qua maxia
erat pōpa puerorū ⁊ puellarū in vestibꝰ preciosis
amicta:⁊ torques aurea super collū eius. Quidā
precedebant:alij vero sequebant eam:pulchritu
dinis aūt ⁊ decoris eius non erat satietas omni=
bus secularibꝰ hominibꝰ. Que tamē trāsiēs per
nos totū impleuit aerē ex odore musco vel cete=
rorū suauissimorꝫ odoramētorū flagrātia. Quam
vt viderūt epi:ita nudo capite ⁊ omni mēbrorū
compage:sic inuerecūde trāsire cum tantis obse=
quijs:vt nec velamen super caput positū:nec sup
scapulas tacētes ingemuerunt:⁊ quasi a peccato
grauissimo auerterūt facies suas. Beatissimus
aūt nōnꝰ itētissime eam ⁊ diu respiciebat:ita vt
posteaq̄ trāsisset īuerteret:⁊ respiceret eā. Et post=
ea auertit faciē suā:dicēs ad circūsedētes episco
pos:vos nō delectati estis in tāta pulchritudine
eius. Illis vero nihil respōdentibus posuit faciē
super genua sua:⁊ manuale sanctum q̄ tenebat
sanctis manibꝰ suis ⁊ sic omnē sinum suū reple
uit lachrymis ⁊ suspirās grauiter dicit iterū ad
episcopos. Nō delectati estis tāta pulchritudine
eius. Illis vero nihil rūdentibꝰ:vere ait ego val
de delectatus sum ꝗ placuit mihi pulchritudo
eius:quoniam istam habet deus preponere ⁊ sta
tuere in ꝯspectu tremēde ⁊ admirabilis sēdis sue
iudicaturus nos ⁊ tā episcopatū nostrum. Et ite
rum dixit ad epos. ¶ Quid putatis dilectissimi
quāta horas fecit ī cubiculo suo hec mulier lauās
⁊ componēs se cū solicitudine animi ⁊ intentio=
ne:ad spectaculū ornās:vt corporali pulchritudi
ni ⁊ ornatui nihil deesset:quatenus omnibꝰ pla=
ceat ne turpis videatur esse suis amatoribꝰ:q̄ ho
die sunt ⁊ crastino nō. Ergo ⁊ nos habētes p̄rm
in celis omnipotētem spōsum immortalē donā=
tem bene custodientibus ꝓmissiones que habēt
diuitias celestes:⁊ eterna premia que estimari
non possunt:que oculus non vidit. nec auris au=
diuit nec in cor hoīs ascēderūt que parauit deus
diligētibꝰ se. Quid cū plura loquor habētes re=
promissionē faciē illā magnā ⁊ splēdidā ⁊ inesti
mabilem spōsi vultum videre:cui cherubin respi

cere non audēt:nō ornamus neq3 detergim⁹ sor-
des,de miseris aiabus nostris:s3 dimittimus eas
negligēter iacere. His oibus dictis: apprehēdit
me peccatorē dyaconū peruenimusq3 in hospitio
vbi nobis fuerat cellula data. Et ingressus cubi
culū suū iactauit se in pauimentū:ꝛ faciem suam
ad terrā:percutiēsq3 pectus suum lachrymabat
dicens:domine iesu christe ignosce mihi peccato
ri ꝛ indigno: qꝛ vnius diei ornatus meretricis
superauit ornatū anime mee. Quali vultu respiciā
ad te:aut quib⁹ sermonibus iustificer in conspe-
ctu tuo. Nō enī cor meum ante te: quoniā prospi
cis secreta mea. Et veh mihi peccatori ꝛ indigno
quoniā ante altare tuum assisto ꝛ non offero pul
chrā animā qualē expetis a me. Illa enī ꝓmisit
placere hominibus ꝛ fecit:ꝛ ego promisi tibi pla
cere ꝛ mentitus sum ꝓpter pigritiā meā. Nudus
sum tam in celo q̄ in terra:non adimplens prece
pta mādatorū tuorū. Ergo non est mihi spes ex
operibus bonis: sed spes mea ī misericordia tua:
qua cōfido saluari. Hec vero illo dicente:ꝛ horu3
plurimū vlulāte:eodem die vehementer festa ce
lebrauimus. Superueniēte autem die que est do
minica:postq̄ cōpleuimus nocturnas orationes:
dicit ad me sanctus Nōnius episcopus. Tibi di-
co frater dyacone: vidi somnium ꝛ fortiter cōtur
bor eo q᷑ nō possum discernere illud. Qui mox di
cit ad me vidisse se ī somnis:quomodo ad cornu
altaris staret nigra columba: multis sordib⁹ in-
uoluta:q̄ circūuolabat me:ꝛ fetorē ac squalore3
sordidū eius ferre nō valebā. Illa vero circumste
tit me donec dimissa est oratio cathecuminorū.
Postq̄ vero ꝓclamauit dyacon⁹ cathecuminis
ꝓcedite statim nusq̄ comparuit. Et post missam
fidelī ꝛ cōpletionē oblationis cū dimissa eēt ec-
clesia egrediēte me limitē dom⁹ dei venit denuo
ipsa colūba multis sordib⁹ inuoluta ꝛ iterū circū
uolabat me. Ego vero extēdēs manū apprehendi
eam ꝛ iactaui in cōchā que erat in atrio sancte ec
clesie ꝛ dimisit in aqua oēs sordes suas quibus
obuoluta erat:ꝛ ascēdit de aqua cādida sicut nix
q̄ ꝛ volans in excelsum ferebat:ꝛ oīno ab oculis
meis sublata est. Cum ergo narrasset somniū san
ctus dei Nōnius episcopus apprehēdit me:ꝛ per
uenimus ad maiorē ecclesiā cū ceteris episcopis
ꝛ salutauim⁹ epm ciuitatis. Et ingrediēs omne3
populū ecclesie hortatus est:qui ingressi sederūt
super tronos suos:ꝛ post omnem canonicā cele-
brationem vel lectionem sancti euāgelij idē epi-
scopus ciuitatis porrigēs sanctum euangelium
beatissimo Nōnio hortabatur eum vt verbum fa
ceret ad populum. Qui aperiens os suum loque
batur sapientiā dei que habitabat in eo: quoniā
nihil compositionis aut philosophie aut idiscre-
tum alloquebat:nihil in se habens humane na-
ture superfluū:sed repletus spiritusancto argue-
bat ꝛ monebat plebē:sincerissime loquens de fu
turo iudicio:ꝛ de ꝑpetuis bonis q̄ reposita sunt
Cūcta ergo plebs compuncta est ex verbis q̄bus
locutus est per eu3 spiritussanctus ita vt pauimē
tum sancte ecclesie inundaret populi lachrymis
Gubernatiōe ho misericordie diuine cōtigit vt eō
ueniret ad ecclesiā:ꝛ meretrix hec de qua factus
est vobis sermo:ꝛ (quod mirum est) cathecumina
cui nūq̄ accessit solicitudo peccatorum:nec ali-
quādo ad dei conuenisset ecclesiam:subito cōpū-
cta est timore domini. Cum argueret sanct⁹ Nō-
nius populu3 ita vt desperaret de seipsa mulier:
plāgens flumina lachrymarū fundebat nec vllo
modo a fletu cōtinere se poterat. Et statim prece-
pit duob⁹ pueris suis dicēs. Sustinete in hoc lo
co:ꝛ dum egressus fuerit sctūs Nōnius epūs seq-
mini eū ꝛ inq̄rite vbi maneat:ꝛ venite ꝛ renūcia-
te mihi. Pueri ho fecerūt sicut precepit eis dn̄a
sua ꝛ sequētes nos venerūt ī basilicā beatissimi
martyris Juliani vbi nobis hospitiū seu cellula
erat. Et ingressi venerūt dn̄e sue dicētes:qm̄ ī basi
lica beatissimi martyris Juliani manet. Quo illa
audito stati3 trāsmisit dypticū tabulaꝝ ꝑ eosdem
pueros ita cōtinētē. Sācto discipulo xp̄i pecca-
trix ꝛ discipula dyaboli. Audiui de deo tuo q᷑ ce-
los iclinauit ꝛ descēdit sup terrā:nō ꝓpter iustos
s3 vt peccatores saluaret:intātu3 humiliat⁹ vt pu
blicanis appropinquauerit:ꝛ in quē cherubin re
spicere nō audent:cum ꝑeccatorib⁹ cōuersat⁹ sit
Et tu domine mi qui multa3 sanctitatem habes
ꝛ si carnalibus oculis:ipsum dn̄m Jesum christū
qui se illi mulieri meretrici samaritane manife-
stauit ad puteum non aspexisti:tamen verus cul-
tor illius es:sicut a christianis audiui referētib⁹.
Si vero illius christi verus es discipulus: nō me
respuas:per te desiderantē videre saluatore3: vt
per te merear videre vultum sanctum suū. Tunc
rescripsit ei sanctus Nōnius episcop⁹. Queq3 co-
manifesta es deo:ꝛ tu:ꝛ tractat⁹ tu⁹ ꝛ volūtas tua
Verū dico tibi ne velis tētare humilitatē meam:
ego enī sum homo peccator seruus dei. Si ꝓ cer-
to habes desiderium diuinitatis virtutem adi-
piscēdi ꝛ fidem:ꝛ me vis videre sunt mecum epi-
scopi alij:veni ꝛ ān eos me videbis:nā sola me:vi
dere nō poteris. Cum hec relegisset meretrix gau
dio repleta cursu venit ad basilicā beati marty-
ris Juliani: ꝛ nūciauit nobis de p̄sentia sua. Quo
audito sanct⁹ Nōnius episcop⁹ vocauit ad se om-
nes qui illic aderāt episcopos:ꝛ iussit eā accede-
re ad se. Que accedēs vbi cōgregati erant episco
pi iactauit se in pauimentum:ꝛ apprehendit pe-
des beati Nōnij episcopi dicēs. Rogo te domine
mi imitare magistrum tuū dn̄m iesum christum
ꝛ effunde sup me tuā bonitatem:ꝛ fac me christia-
nā. Ego enim sum domine mi pellagus peccato-
rū ꝛ abissus iniquitatis. Peto me baptizari. Dū
vix eā persuasisset sanctus Nōnius episcop⁹ sur-
gere a pedib⁹ suis cū surrexisset dixit ad eā. Cano
nes sacerdotales ꝯtinēt nō baptizari meretricē
nisi fideiussores prestiterit:vt non se iterū ī ipsis
malis reuoluat. Que audiēs talē episcopi sentē-
tiam iactauit se iterum in pauimētū ꝛ apprehen
dit pedes sancti Nōnij ꝛ ipsos lachrymis suis la
uit:ꝛ capillis suis extergebat dicēs. Rationē red
das deo ꝓ anima mea:ꝛ tibi ascribant iniquita-
tes factorum meorū si distuleris me iniquā ꝛ tur
pissimā baptizare. Nō inueniens portionē apud
deū cū sanctis:nisi me nunc feceris alienā malo-
rum operum meorum. Neges deum ꝛ ydola ado-
res nisi me hodie in sponsam christi renasci fece-
ris ꝛ obtuleris deo. Tūc omnes episcopi ꝛ clerici
q̄ cōuenerūt vidētes talē peccatricem ꝓ deitatis
desiderio talia loquētē admirātes dicebāt: nūq̄
se talē vidisse fidē ꝛ desideriū salutis: sicut huius

mereticis. Et statim trãsmiserũt me peccatorem dyaconũ ad epm ciuitatis vt hec omnia ei insinuarem: et vnam de dyaconissis iuberet eius beatitudo transmittere mecum. Qui audiens letatus est gaudio magno dicens. O pater honorabilis te: expectabãt opera ista: scio quod os meũ eris. Et statim transmisit mecũ donnã Romanã primam dyaconissarum. Que veniens inuenit eã adhuc ad pedes sancti Nonnij epi: et vix persuasit surgere a pedibus suis dicens. Surge filia: vt exorcizeris. Dixitque ei. Confitere omnia pctã tua. Que rñdit. Si perscrutata fuero scientiã cordis mei: nõ inuenio in me aliqua opera bonorum actuum. Pctã enim mea scio quod arene maris grauiora sint: aqua enim perparua est pre mole peccatorum meorũ. Confido vero de deo tuo quod dimittat pondus iniquitatum mearum et respiciat super me. Tũc dixit ad eã sanctus Nonnius epus. Dic quod sit nomẽ tuũ. Que respondit. Naturali noie Pelagia vocata sum a parentibus meis: ciues vero antiochie margaritam me vocant: propter pondus ornamentorum quibus me adornauerũt peccata mea. Ego enim eram ornamentum et comptum ergasteriũ diaboli. Iterum dicit ad eam sanctus Nonnius eps. Naturali noie Pelagia vocaris. Que respõdit. Ita dñe. Quo audito sanctus Nonnius eps exorcizauit eam et baptizauit: et imposuit ei signũ domini: tradiditque illi corpus christi. Fuitque illi mater spiritualis sancta Romana prima dyaconissarum: que accipiens eã ascendit in cathecuminũ: eo quod nos ibi maneremus. Tunc dicit ad me sanctus Nonnius eps: tibi dico frater dyacone: letemur hodie cum angelis dei: et oleũ extra cõsuetudinẽ sumamus in cibo: et vinum cum letitia spirituali accipiamus propter salutem huius puelle. Sumẽtibus vero nobis cibum: audiuntur voces subito velut hominis qui violentiam patitur. Diabolus enim clamauit dicens. Uch veh quid patior a decrepito sene isto. Nõ tibi sufficiunt triginta milia sarracenorum quos mihi abripuisti et baptizasti: et obtulisti deo tuo? Nõ tibi sufficiebat de tuis heliopolis quam cum et ipsa mea esset: et oẽs qui in ea habitabãt me adorarẽt: tu mihi abripuisti et obtulisti deo tuo? Sed et nũc maximã spem meã abstulisti a me: iã nunc nõ fero machinationes tuas. O iam qd patior a dãnabili isto. Maledicta dies illa in qua natus es tu flumina lachrymarum in firmo hospitio inundãt: iã spes mea abstracta est. Ista oĩa clamabat diabolus: et lamentabat ante ianuas et audiebat ipse ab oĩbus hoĩbus. Et iterum repetẽs: ad neophitã puellã dixit. Hec mihi facis donna mea Pelagia. Et tu mecum iudã imitaris. Ille enim gloria et honore coronatus: et apłs cõstitutus tradidit dñm suum: ita vt tu mihi fecisti. Tũc dicit ad eã sanctus Nõnius epus. Signa te cruce xpi et abrenuncia ei. Que signauit se in noĩe christi: et insufflauit in demonẽ: et stati nusquã cõparauit. Post biduũ autẽ dormiẽte ea cũ sancta romana cõmatre sua in cubiculo suo apparuit diabolus nocte et suscitauit ãcillã dei Pelagiã et dicebat. Rogo te donna mea margarita. Nunquid non ex auro: argẽto ditata es? Nunquid non ex auro et gẽmis pciosis adornaui te? quid te contristaui? Respõde mihi vt satisfaciam tibi: et tũc ne me facias opprobriũ christianorum. Tũc ancilla dei pelagia signauit se: et exsufflauit in demonẽ dicens. Deus meus qui me eripuit de medio dẽtiũ tuorum et induxit me in celestem talamũ suũ: ipse tibi resistet pro me. Et statim nusquã cõparuit diabolus. Tertia vero die postea quã baptizata est sancta Pelagia rogauit puerũ suũ qui preerat rebus eius oĩbus et dixit ad eũ. Uade in vestiariũ meũ: et scribe oĩa que sunt iã in auro quã in argẽto vel in ornamẽtis aut vestibus preciosis et affer mihi. Puer fecit sicut precepit dõna sua: et oẽm substãtiã suam detulit. Que statim vocauit sanctũ Nonniũ episcopũ per sanctã Romanã cõmatrẽ suã et omnẽ substantiã suã posuit in manibus eius dicẽs. Hec sunt dñe diuitie quibus ditauit me sathanas: has trado in arbitrio sanctitatis tue et qd nosti expedire facias ex eis: mihi ei optãde sunt diuitie dñi mei Iesu xpi. Qui statim vocauit custodẽ ecclesie seniorẽ et ipsa presente oẽm substãtiã eius in manibus illius tradidit dicẽs. Adiuro te per inseparabilem trinitatẽ: ne quid huic in epm: aut in ecclesiã ingrediatur: sed magis viduis et orphanis pauperibus erogetur: vt qd male attractũ est bene distribuatur: et diuitie peccatricis fiant thesauri iustitie. Si vero spreto sacramento siue per te: siue per quẽlibet aliũ substraxeris de his quicquã anathema ingrediatur domũ eius: et cũ illis habeat partem qui dixerũt crucifigatur, crucifigatur. Illa vero cõuocauit omnes pueros et puellas suas et liberauit oẽs: donauitque torques aureos de manu sua dicẽs. Festinate et liberate vos de hoc seculo nequã pleno peccatis: vt sicut fuimus in hoc seculo: ita simul permaneamus sine dolore in illa vita que est beatissima. Octaua vero die qũ habebat depositionẽ albarum facere: surgẽs nocte nobis ignorãtibus: deposuit vestẽ baptismatis sui et induit se tunicam tricinã. i. ciliciuam et birram sancti Nonnij episcopi: et ex illa die nusquã comparuit in ciuitate Antiochia. Quã sctã Romana flebat amarissime: et sctũs Nõnius cõsolabatur eam dicens. Noli flere filia: sed letare gaudio magno: quia Pelagia optimã portionem elegit: sicut Maria quam dũs prefert Marthe in euãgelio. Illa autẽ abijt Hierosolymam et cõstruxit sibi cellulã in mõte oliueti: vbi dñs orauit. Post aliquãtulũ vero tpis cõuocauit eps ciuitatis oẽs episcopos: vt vnusquisque reuerteret ad ppria. Post triennũ aut quadriẽniũ tẽporis desiderauit ego Iacobus dyaconus proficisci Hierosolymã: vt ibi adorarẽ resurrectionẽ domini nostri Iesu Christi: et oraui epm meum vt me permitteret ire. Qui me permisisset ire dicit ad me. Tibi dico frater dyacone: dũ perueneris Hierosolymã require ibi quẽdã fratrẽ Pelagiũ monachũ et Eunuchũ qui multos annos habitat in solitudine clausus quẽ cũ visitaueris: vere eũ poteris ab eo iuuari. Hec autẽ oĩa dicebat mihi de ãcilla dei pelagia nõ manifeste. Perueni ergo Hierosolymã et adoraui sanctã resurrectionẽ dñi nr̃i Iesu xpi: et alia die requisiui seruũ dei. Et accessi et inueni eũ in mõte oliueti vbi dñs orauit in modica cellula vndique circũclusa: et paruã fenestrellulã habuerat in pariete: et percussi ostiolũ fenestrellule: et statim aperuit mihi et cognouit me: ego vero nõ cognoui eã. Quõ enim poteram cognoscere illã quã ante videram inestimabili pulchritudine iã facie marcidã factã pre nimia abstinẽtia? Oculi vero eius sicut fosse videbant. Que dicit ad me? Unde venis frater? Ego respondi et di

xi. Missus sum ad te iubēte Zōsimo epō. Que autē ait ad me. Oret pro me: qm̄ vere scūs dei est. Et statim clausit ostiolū fenestrelle: et cepit psallere horā tertiā. Ego vero oraui iuxta parietē cellule eius: et recessi multū iuuatus de angelica visione eius. Reuersus aūt Hierosolymā cepi per monasteria ambulādo visitare fratres: magna vero ferebat fama per monasteria de dōno Pelagio: propterea deliberaui etiam iterato ad eum redire et salutaribus doctrinis eius refici. Cūq3 ad cellulā suam peruenissem et pulsarē: imo nominatim cum interpellare presumerē: nihil respōdit. Expectaui scd̄a die et tertia pseuerās: et proprio noīe Pelagiū interpellās neminē audiui. Quare intra me dixi. Aut nemo est hic: aut recessit q erat hic monachus. Nutu vero dei monit⁹: iterū dixi cōsiderē ne ostiolū fenestrelle. Et pspexi et vidi eū mortuū et clausi fenestriolam de luto replēs diligēti cursu veni Hierosolymā et nunciaui cōmanentibus q̄ sanct⁹ Pelagius monachus mirabilia faciēs requieuisset. Tūc scī patres venerunt cū diuersis monasterijs monachorū: et sic solutū est ostiolum cellule: et delatum est foras sanctū corpusculum eius quod auro et lapidibus preciosis condigne composuerūt. Et dum sancti patres vngerēt corpus mirrha: tūc cognouerūt quod fuisset mulier. Qui volēres miraculū abscōdere: sed populum ipsum latere nō poterat: exclamauerūt voce magna dicētes. Gloria tibi dn̄e Jesu Christe qui multas diuitias absconsas habes super terrā: nō solū viriles: sed etiā muliebres. Diuulgatū est autē omni populo: et venerūt oīa monasteria virginum: et ā de Hierico q̄ ex Jordane vbi dn̄s baptizatus est cū cereis lāpadib⁹ et hymnis: et sic deposite sunt sancte reliquie eius: et portate a scīs patribus. Hec vita meretricis: hec conuersatio desperate cū qua et dn̄s nos faciat inuenire miam suā in die iudicij: qm̄ ipsi est honor et gloria potestas et imperiū in secula seculorum. Amen.

ℭ Finit vita sancte Pelagie.

ℭ Incipit prologus venerabilis Pauli dyaconi ecclesie Neapolis in vitam et conuersationē beate Marie Egyptiace qualiter in heremo expleuerit tempora vite sue.

Ecretū regis celare bonū est: opera aūt dei reuelare et cōfiteri honorificū est. Ita cū legit angelū dixisse Thobie. Post oculorum amissionē gl'iosamq3 illuminationē: et post illa trāsacta pericula e qbus liberat⁹ cōsecut⁹ est dei pietatē. Etenī regis nō seruare secretū: nociuū et valde periculosum est: et dei gl'iosū silere opa: magnū est anime detrimentū. Propter quod ego diuina tegere silētio dubitās: et pigri inueniet serui metuēs cōdēnationis iudiciū q a dn̄o talētum accipiēs et fodiēs in terrā abscōdit: et datū ad operationē celauit extra negociationē sacrā ad me platā narrationē nequaq̄ sileo. Sed null⁹ mihi sit incredul⁹ scribēdi de eis q̄ audiui: nec quisq̄ me mētiri existimet rei magnitudinē dubitās. Mihi enī absit sacris mētiri rebus: et adulterare verbū vbi deus memorat. Eius aūt q minus intelligit: et indign⁹ ē de dei magnitudine q carnē assūpsit et incredulus eū ita dicēti: nō mihi pertinebit periculū. Si qui autē illi sunt q huius scripture legerint textū: gloriosamq3 rei admiratione sane credere renuerint: et illis dn̄s misereat: faciatq3 capaces scī verbi ne rei existāt dei miraculorum: q plura in suis fieri predestinauit electis: qm̄ et ipsi humane nature infirma cōsiderātes impossibilia decernūt ea que de hominibus sanctis gloriose dicunt. Assumā de cetero ad narrationē ipsam rem referens que in hac nostra generatione facta dignoscit: quā sacer vir diuina et aggeri et doctore educatus narrauit. Sed (vt supra dictū est) nullus hec ad incredulitatem trahat considerās impossibile fieri in hac nostra generatione tam grāde miraculum: qz gratia dei per omnes generationes in sanctas pertransiens animas: amicos dei facit et pphetas: quemadmodū Salomon secundum deū docuit. Tēpus ergo est sacre proderé narrationis initium magnum virilesq3 certamē venerabilis Marie Egyptiace: videlicet qualiter expleuerit tempora vite.

ℭ Finit prologus. Incipit vita eius.

Uit qdā senex ī Palestine monasterijs vir vite venerabilis et verbo decoratus qui ex ipsis cunabulis monachicis nutrit⁹ est morib⁹ Zozimas nomīe nullus enim existimet cognomīnatione noīs Zozime: illū me dicere Zozimam: cui inter dogmaticos detrahebatur: vt putaretur hereticus. Nā hic alius: atq3 ille aliud. Multa enim inter vtrosq3 fuit differētia: hic orthodoxus monachicam elegit vitā: in quibusdā (vt dictū est) Palestine monasterijs totā percurrēs patrum conuersationē omnisq3 orbi in abstinētia repertus est precipuus. Simulq3 regulas sibi traditas iuxta eorum certamina infans vsq3 esset cōseruauit. Plura enī adinuenit de sua ppria natura: qualiter subditā spiritui carnem faceret. Nā ita fertur certaminibus qsdē senex ignitus: vt plerisq3 multotiens in propinquis monasterijs aliquādo et in longinquis degentes ad eius currerent doctrinam: eiusq3 imitārentur abstinentiam: et eo informari atq3 erudiri festinarent. Talis enī fuit senis virtutis operatio: q meditationem aliquādo sacri verbi nunq̄ negligeret. Reficiēdo aūt vel a refectione surgēdo opus ab eius manibus nō desijt. Dicebat ergo hic zozimas q ex ipsis matris finibus in eodem tradit⁹ monasterio: quinquaginta ibidē deguisset annos monachi cōcursum perficiēs. Post hec vt ipse retulit molestabat a quibusdā cogitationib⁹: dicēs intra se. Perfectus sum in omnib⁹: aliena doctrina min⁹ egeo putasne inuenitur quisq̄ inter monachos qui boni mihi tradere aut edificare possit qd nescio. Aut q̄ ego operatus nō sum monachicam operā. Nec inueniri pōt in deserto vir philosophus qui me sensu vel opere precellat. Hec secum cogitās pater quidem astitit ei et dicit ad eū. Bene quidē in oībus certasti: optime monachicum cursum perfecisti. Uerūtamen tu cū nullum hoīem putas esse perfectiorē: nā sunt et alie fatigatis vie quas si vis apprehēdere egredere de terra et de cognatiōe tua: et de domo pris tui: et Abraam ille in patriarchis opinatissim⁹: et sequere me in

quoddã monasteriũ iuxta Jordanẽ fluuiũ positũ. E vestigio senex sequẽs precipientẽ egressus est monasteriũ in quo pusillus creuerat. Cũq3 peruenisset ad Jordanẽ sacratissimũ flumẽ duct⁹ voce clamantis in illud monasteriũ in quo deus iusserat eũ venire: manu atriũ regiã pulsauit. Mox vt locut⁹ est quidã monachus regiã custodiẽs nũciauit eũ abbati qui susceptus est ab eo. Hic cõuersationẽ atq3 habitũ reuerẽtie ei⁹ aspiciẽs: humo prostratus vt monachi cõsuetudo est eũ adorauit. Factaq3 oratione interrogatus est ab abbate ita: vñ de te cõiunxisti ad nos frater: et pro qua occasione ad nos pauperes venisti? zozimas senex respõdit. Unde quidẽ dicere nõ mihi videtur necessariũ: edificationis causa aduenio pater. Audiui eñ signa magna atq3 laudabilia per que possunt anime deo appropinquare. Dixit ad eũ abbas: et deus frater qui solus humanam fragilitatẽ curarenouit: ille te atq3 nos doceat suam diuinã adimplere volũtatẽ ⁊ ea peragere que optima sunt homo hominẽ edificare minime potest: nisi vnusquisq3 semper suspiciendo ⁊ sobrietate seruando: operando que bona sunt: deum sibi propinquũ faciat suis bonis opibus sociando. Tamen quia christi charitas te videre nostrã paupertatẽ inuitauit: cõmane nobiscũ si pro hoc ad nos te cõiungere festinasti: simul oẽs nos satiabit xp̃i dei gr̃a idẽq3 pastor bon⁹ q̃ tradidit animã suã p̃ nostra redemptiõe vocauitq3 oues suas noĩatim: hec cũ diceret zozimas humo faciẽ suã inclinauit: orantesq3 pariter celebrata oratiõe dixerũt. Amẽ. Dũ autem in eodẽ monasterio zozimas habitaret: vidit illic patres virtutib⁹ ⁊ operibus choruscãtes ⁊ spiritu feruẽtes ac domino seruiẽtes incessabiliter stãtes per totam noctis vigiliã manibus operantes: ex ore ipsorum psalmũ nõ recedere: nullum verbum ab eorum ore nõ procedebat: secularia negocia ⁊ causam cure ad eos minime pertinebãt annos redditus vel nomen eor̃ incognitum habebãt sed vnũ tantũ erat eis arduum votum vt semetipsos mortuos facerẽt corpore vt possent secularia euadere: cibus vero illis erãt spiritalia eloquia: corpori aũt ministrabãt q̃ necessaria sũt pane tantũ ⁊ aquã: vt sustinerẽt deo referre gloriam: ⁊ inuicẽ charitatẽ. Hec diuina opera dũ videret zozimas: edificatus est valde proficiens delectatis laudãs diuitias: semper augẽdo cursum p̃petuum: q2 sibi cooperantem inuenerat diuinã potentiam. Plurimis autem trãsactis dieb⁹ appropinquauit tempus sanctorum ieiuniorũ preparabantq3 se cuncti purificatos dominice passioni: atq3 sacratissime eiusdẽ saluatoris nostri iesu xp̃i resurrectiõi exhibere. Janua aũt monasterij nullo modo patefiebat: s3 semp clausa manẽs a diuina opera monachis quietem prestabat vitã: nec licitũ erat eã patefieri: nisi quãdo monachor̃ p̃ aliq̃ necessaria causa aduenissent. Desert⁹ aũt erat locus ⁊ nõ solũ viam transeuntibus: sed ⁊ propinquis incognit⁹: q2 talis regula ab initio ĩ monasterio illo custodiebatur: ⁊ propterea deus zozimã ad hoc perduxit monasterium: qualis autẽ erat illa cõsuetudo regule initio expositionis patefaciam. Dñico die prima ieiunij ebdomada omnes iuxta cõsuetudinem monachi vocabant: sancta dei mysteria scd̃m morem celebrare christianor̃ ⁊ vnusquisq3 eorum sacratissimum atq3 viuificum corpus dñi suscipiebat: paruũq3 sumẽtes cibi congregabantur: ad orationem solẽni studio. Cũ aũt complessent orationem flectẽtes genua senes se inuicem osculabant deinde omnes se amplectentes ⁊ pacẽ dãtes abbati: rogabant sibi ab eo orationem futuri certaminis eorum auxiliatricẽ fieri. His q3 peractis monasterij aperiebãtur ianue simulq3 psalĩẽtes ⁊ dicentes. Dominus illuminatio mea ⁊ salus mea quem timebo. Dominus protector vite mee a quo trepidabo: ⁊ cetera q̃ sequuntur. Egrediẽtes autẽ vnum tñ vel duo ad custodiendũ monasteriũ relinquebãt nõ q̃ intra posita custodirent: q2 nec erat qd̃ a furib⁹ raperet: sed ad hoc maxime predicti custodes ibidẽ relinquebant: ne oratoriũ sine celebratiõe solẽni postponeret. Singuli aũt secũ deferebãt vite necessaria prout poterãt aliquãti quidẽ panẽ paruũ ad fragilitatẽ corporis sustẽtãdã: alij aũt caricas alius vero dactilos ceteri aũt legumina aquis infusa: alij aũt nihil nisi propriũ corp⁹ ⁊ pallium quo vestiebãtur. Nutriebant vero quoties natura cõpellebat herbis q̃ ĩ desertis nascebant. Igit regulã propriã nouiter sibi quisq3 eor̃ creabat: taleq3 habebãt immutabilẽ legẽ: ignorare aliũ q̃ ali⁹ operaret certamina: eo q̄ iordanẽ nõ derelinquẽtes: seorsum lõge ab inuicẽ descẽdẽtes a ciuitate ⁊ habitationẽ habebãt per desertũ nullusq3 aliũ adiungebatur: sed si forsitan vnus eorum alium lõge ad se venientem aspiceret e vestigio discedẽs propositũ itineris viã: ad aliam se declinabat partẽ: ⁊ ita solitariã agebant vitã semp psallendo ⁊ deo gratias referendo oportunum gustabãt cibũ. Sic eñ omnes dies complẽtes ieiunij remeabãt ad monasteriũ dñico die precedente hebdomadã resurrectiõis dñi ⁊ saluatoris nostri: die quo festa palmarũ sancta celebrare cõsueuit ecclesia referẽs: vnusq3 eorum proprij laboris fructũ sue videlicet cõscie cognoscẽdo ipsũ qualiter operatus sit qualesve seminauerit fructus. Nulli vero erat licitum interrogare proximum suũ: quõ vel qualiter presentem exercuerit laborẽ: q2 huiusmodi regula tradita fuerat: p̄ quãq3 eor̃ habitãdo desertũ: duo tãtũmodo certaminis sui cursum demonstrarent: a nullo clarificari homine desiderantes: nullam querẽtes transitoriã vel vanam gloriã: aut humanũ fauorẽ: s3 spiritualia operãdo: carnalia aũt atq3 terrena cõtemnendo celestia obtinerẽt. Nã demõstratio hominum infructuosa opera ⁊ dãnosa semp acquirit. Tunc ergo zozimas iuxta cõsuetã regulã monasterij pertransiuit iordanẽ: paruũq3 secum detulit cibũ ad sustẽtationem corporis ⁊ pannũ quo induebat: eandem regulam adimplebat pertranseundo heremum tpe vero refectionis edebat cibum necessariũ p̃ natura corporis. Soporẽ vero in terra paruũ iacẽs capiebat modicum gustãdo somnũ: vbi eũ finis diei occupasset atq3 iterũ diluculo iter suũ faciebat incessabiliter augmẽtando cursũ habẽs desiderium pertransire heremum sperans aliquem reperire patrem in deserto qui eũ potuisset edificare iuxta eius desideriũ. Currebat igit securus optimam viam: vt ei permissum fuerat: festinãter percurrebat. Uiginti ergo dierum pergẽs iter: facta hora quasi sexta paululũ se abstinuit ab itinerio labore: eleuatisq3 oculis ad orientẽ cõsuetam

sibi celebrabat oratione͂. Solitus aūt erat statu-
tis etiā temporib'. tertia sexta ꝛ nona abstinere se
a sui itineris cursu orationis cā: eleuātis͂ oculos
ad superna ꝛ respiciēs ad dexteram vidit in quo
dam loco stare quasi vmbraculum humani corpo
ris. Stupefactus ac turbatus valde existimabat
fantasma esse quod videbat: ꝛ signaculum sibi re
demptionis sancte crucis faciens ac cōpleta ora
tione vidit quandam ambulāte͂ in parte meridia
na: nudo nigro͂ corpore ꝛ incendio solis exustā
capillis capitis ei' vt lana cādida: atq͂ parui vsq͂
ad collum corporis descendentes. Dum hoc vide
ret zozimas admirat' repletus͂ gaudio magno
cepit currere ad eandem partē in qua p̄dicta vi-
debatur. Nā ꝛ illa que zozimam videbat ineffabi
li exultabat leticia: quoniā videbat quod multo-
rum annoꝝ spacio minime respexerat humane
nature speciē: neq͂ alicui' animalis vel volucris
figuram. Miratus ergo zozimas quis vel qualis
esset quā viderat: existimās ꝙ magnam vidisset
psonam. Dum enī illa viderat de longe ad se ap
propinquantem cepit gradu cōcito fugere ad in-
teriora deserti: zozimas aūt cōtemnēs senectutē
debilitatē fastidiū͂ itineris ꝯcito cā gradu se-
quebatur: ꝛ illa magis fugam petebat. Erat autē
zozime cursus velocior ꝛ paulatim appropinqua
bat fugienti. Proxim' aūt ei factus ita vt etiā
vox eius posset audiri cepit zozimas vociferare:
talē emittēs vocem cū lachrymis. At quid me fu
gis hominē senē ꝛ peccatorē serue dei viui. Su-
stine me q̄cunq͂ es: coniuro te per deū pro cuius
amore hūc habitas heremū vt recipias me debi
lem atq͂ indignū senem. Coniuro te per illū ad
quem pro tātis tuis laboribus spem habes bonā
ꝛ eternā tribulationē: colloquere mecū dulcedi-
nis ac suauitatis vba: ꝛ noli me derelinquere sine
mutua locutione: hec zozima cum lachrymis orā
te venerūt vtrique currētes in quēdam locum qui
loc' ita videbat quasi torrēs vbi aliquādo cucur-
rerit: positio aūt loci illius necubi videbat cōtin
gentem cum ad prememoratum locū p̄cedens il
la que fugiebat ante faciem zozime descendit et
rursum per aliam partem loci illius quasi torrēs
ascēdit zozimas nimiū fatigatus minime potuit
cursum facere: sꝫ magis estuās ex vna parte loci
augens lachrymis lachrymas: ꝛ fletibus fletus:
rogabat edificatiōe sibi impēdi sermonē. Mox
illa que prius fugam petebat: talem emisit vocē.
Abba zozima q̄d me persequeris? Ignosce mihi
per deum te rogo. Ignosce mihi per deum pcor:
qꝛ minime possū conuertere faciē meā ad te: eo
ꝙ mulier sum nuda: sed palliū quo indut' es mi-
hi porrige vt possim corporis mei verecūdiā tege
re veniā͂ ad te vt orationes tuas accipiā. Tunc
stupefactus atq͂ turbat' senex eo ꝙ audisset se vo
cari ex nomine sapiētia dei repletus diuina q̄, re
fulgēs gratia intellexit ꝙ nō eū nominatim pote
rat vocare: quē nūꝗ̄ viderat neq͂ audierat nisi qꝛ
superna p̄uidētia ei reuelauerat. Statim͂ expo
lians se panno quo induebatur iactauit illi auer
sa facie. Illa vero sumēs cum cinxit se vt potuit
ꝛ cooperuit partem necessariā sui corporis: respi
ciēs͂ zozimam ait ad eum. Quid tibi visum fuit
peccatricē mulierē videre aut q̄d querēs cogno-
scere tot: tibi īposuisti labores? Ille v̄o genua fle-

ctens obsecrabat vt benedictionem ab ea accipe
ret: illa͂ humo prostrata vicissim adorabat eū.
Erāt ergo vtri͂ p̄strati in terrā inuicē se adorā-
tes: ꝛ rogātes alterutrū initiū facere b̄ndictionis.
Nulla vero penit' audiebat vox: nisi tantūmodo
benedic pater ꝛ vicissim: benedic me domina be-
nedic. Dum autem diu in hoc persisterent respō-
dit mulier dicēs. Abba zozima tibi magis ꝯcessū
est benedicere atq͂ orare eo ꝙ sacro honore p̄sby-
terii fungeris: pluresq͂ ānos sanctis assistis alta-
ribus bene sanctis orationib' mēte repleta. Hec
audiēs zozimas amplius territ' atq͂ stupens ait
Certe video mater ꝙ omni spirituali gratia sis
repleta: qm̄ nomē ꝛ officiū presbyterii designasti ī
me quē nūꝗ̄ vidisti. Spiritualis enī gratia non p̄
pter ordinē vel dignitatem tribuitur: sed magis
ex bonis operib' ꝛ deo dignis actibus acquiritur
vnde ꝛ per dominum adiuro te vt prius a te bene
dictionē accipiam tua͂ oratione perfrui merear
Consentiens͂ vero sermonibus senis mulier re
spondit. Benedictus domin' redēptor animarū
nostrarum. zozimas autem respondit. Amē. Mox
q̄ erecti ambo de terra ait seni mulier. Rogo te
pater quid ad me peccatricem venire festinasti?
Aut quid nudam ab omni bono opere īfirmā cer
nere voluisti mulierem? zozimas respondit. Non
hoc tamen voluntatis mee fuit: sed diuine dispē
sationis manus nos fecit vtros͂ videre. Respō
dit mulier. Si vt asseris per diuinam dispēsatio-
nem actum est rogo te vt mihi pater cōuersatio-
nem humani generis q̄m̄o faciūt reges: vel pasto
res ecclesiarū narres. zozimas respondēs ait ad
eam. Multifaria relinquens breui sermone dicā
mater: ꝙ dn̄s noster iesus redēptor noster: ꝛ om-
ni populo suo firmā pacē cōcedere dignat' est. Sꝫ
rogo te vt depreceris deū p̄ toti' ecclesie stabili-
tate: simul͂ pro peccatis meis: r̄ndit mulier ad
eū. Opportunū est ꝛ valde necessariū te abba zo-
zima que habitu ꝛ sacerdotali ornaris officio p̄
oībus atq͂ p̄ me peccatrice orare deū: qm̄ in hoc
vocatus es. tn̄ p̄pter preceptū tuū obedire cū om
ni v̄tute deo: ꝛ orabo deū sicut petisti licet pecca-
trix. Et eleuās oculos ad oriētē: manus͂ erexit ī
celū cepit͂ silēter orare: ita vt tn̄ labia mouerē
tur: ꝛ vox ei' penit' nō audiret. Vn̄ senex nullū
verbū orationis itelligere potuit: sed hoc sibi te-
stē deū adhibēs dicebat: qꝛ dū p̄lixā mulier face-
ret orationē vidit eā in loco in quo stabat orās su
spēsam a terra in aere: quasi vnius cubiti mensu
ra. Qua visiōe magno comprehēsus timore: ꝛ ca
dēs cepit sudoribus inundare: stupore ꝯprehēdi
admirationib' estuare: nihil͂ aliud dicere pote-
rat nisi tātūmodo kyri eleyson. Dū hec agerēt: ce
pit senex magna dubitare anhelare ne forte sp̄us
esset fantastic fingēs orationē. Mox͂ ꝯuersa mu
lier cōfortauit eū dicēs. Quid te abba cogitatio-
nes tue pturbāt: scādalizare ī me qꝛ sp̄us sim: ꝛ fi
ctā facio orationē. Satisfact' esto: peccatricē me
eē mulierculā͂ ꝗ̄ī sacro sum circūdata baptisma
te ꝛ sp̄us fantastic nō sum' sꝫ fauilla ꝛ cinis ꝛ totū
caro: ꝛ nihil spiritalis fantastic aliq̄ū vl' ad amētē
reducēs. Hec dicēs signo crucis signat frōtē suā
oculos ꝛ labia simul͂ pectori vexillū crucis infi-
gēs ita dixit. Abba zozima de' ꝯ aduersario ꝛ de
īmissionib' ei' liberet nos qm̄ sup nos multa est.

inuidia eius. ¶ Hec audiēs senex prostrauit se et apprehēdit pedes ei⁹ dicēs cū lachrymis. Obsecro te per dn̄m nostrum iesum xp̄m verū deū et hominē: q̄ de virgine Maria nasci dignat⁹ est, p quo nuditatē sustines istā pro quo has quoq; carnes affligens expēdisti: vt nihil abscōdas a me q̄ sis et vnde vel q̄n ob quā occasionem solitudinem hāc inhabitasti sed oīa q̄ circa te sunt edicito mihi: vt dei magnalia facias māifesta. Sapiētia ei abscōdita et thesaur⁹ occultus q̄ vtilitas in vtrisq;? Dic mihi omnia ꝓpter deū nec eīn pro gloriatiōe aliquid dicis aut ostētatiōe sed vt mihi satisfacias peccatori et indigno. Credo eīn deo cui viuis: et cū quo ꝯuersaris. Quoniā ob hmōi rē direct⁹ sum in hanc solitudinē: vt ea que circa te sunt de⁹ faciat manifesta. Nō eīn nostre virtutis est iudicijs resistere dei. Nisi fuisset acceptabile xp̄o deo nostro manifestare te: et qualiter decertasti: nec te ipsam permiserat vidi ab aliquo: nec me cōfortaret tantā ꝑperare viā: nusq̄ valens ē ꝓgredi: aut de cellula mea ꝓcedere. Hec eo dicēte: illa et alia plura: eleuans eū mulier dixit. Vere abba erubesco dicere tibi actuū meorum turpitudinē: tamē q̄ vidisti nudum corpus meum: denudabo tibi et opera actuū meorū vt cognoscas quante turpitudinis atq; luxurie cōfusiōe et opprobrio repleta est anima mea. Non eīn vt tu ipse cōsiderasti: ꝓpter aliquā meā gloriam que circa me sunt pronūcio. Quid eī potero gloriari que diaboli vas fui electionis autē effecta. Scio aūt q̄ si cepero narrare ea q̄ sunt de me fugies a me quēadmodū q̄s fugiat a facie serpentis auribus nō sustinēs audire ob inexpedibilia que sum operata. Dicā tamē nihil negās: sed verius referā supplicās te pri⁹ vt nō deficias orare ꝑ me: vt misericordiā inuenire merear i die iudicij. Et senex suffusus lachrymis flebat. Sic cepit narrare ea q̄ de se erāt ita dicēs. Ego pater patriam habui egyptū: parentibus autem meis viuentib⁹: duodecimum etatis gerens annum affectum illorum spernēs in alexandriā veni. Et quomodo virginitatem meā in primis violauerim: et q̄liter indesinēter et isatiabiliter vitio libidinis subiugata iacuerim: erubesco ꝯsiderare: hoc eīn nō breue est dicere: citius tamen dicā: vt cognoscere possis vitij mei ardorem: quez in amorē stupri habui decem et septem (et eo amplius) annis publico astans loco pessimum mei corporis exercebaz negociū tradēs volētib⁹ irrecusabiliter carnis mee pudorem: repellēs a me omne acquisitiōis lucrū. Unum tātum mihi erat lucrum luxuriosam acq̄rere vitā. Nam ludus et ebrietatū nimietas mihi pro thesauris videbātur. Multotiens oblata recusabam: vt ampli⁹ acquirerē pessimi mei desiderij amicos: et hoc non quasi locuples faciebam: sed egestatem pro diuitijs reputabam. Unus vero mihi et magn⁹ erat desiderij ardor: procellatis cōtinuis risibus atq; iocis insistere: et diebus et noctib⁹ pessimā corporali nature iniuriā irrogare: hmōi eīn obscenis et maculosis operib⁹: meę iuuētutis expendidi vitā. Hoc modo mihi viuente: vidi aliquādo liberorum et egyptiorum multitudinē cōcurrētem quasi ad mare reperiq; aliquez et interrogaui dicēs. Ubi putas festināt isti viri qui currūt? Dixit aūt mihi. In hierosolymā oēs ascēdūt ob sancte crucis exaltationē: que post aliq̄t dies solito celebratur. Dixi autē ei et ego. Putas suscipiēt me: si voluero abire cū ipsis. Et ille dixit. Si habueris naulum/nullus te prohibebit. Dixi ei. Vere frater naulū vel sumptū nō habeo: vadā autem et ascendā in vnā nauiū quā cōduxerūt: et licet noluerint enutrire me: memetipsaz eis tradā: naz corpus meū in potestate habētes pro naulo accipiāt. Propterea aūt cum eis volui ambulare (abba ignosce) vt multos haberez cooperatores in libidinis passiōe. Dixi tibi mi senex et mi abba ignosce mihi: nec me confusionem meam dicere compellas. Contremisco denicq;: maculant eīn et te et ipsum aerē isti sermones mei: zozimas autem terram lachrymis infundens respondit ei. Dico mihi mea propter deum dic: et ne permittas sequentia salutifere narrationis. Illa autez adiungēs priori narrationi addidit hec. Ille aūt adolescens sermonum meorū audiens scurrilitatem ridens discessit. Ego autem fusum quez manu tenebā: ꝓijciens: hūc eīn post tempus cōueniebat me tenere cucurri ad mare vbi illos ꝑspexi currētes: et vidi iuuenes aliquos stātes in littore: numero quasi decem satis corpore acerrimos: et ad id quod erat mihi placabile optimos visos. Erant autem et alij qui iam in naues ascenderant. Impudenter autē vt mihi cōsuetudo erat et irreuerenter in medio eorum me dedi dicens. Accipite et me vobiscum quo pergitis: non eīn ero vobis implacabilis. Sed et alios lordidiores proferēs sermōes omnes ad ridendum commoui. Illi autem me rubescentez motum videntes: accipientes me in nauiculā portauerunt. Exinde nauigationem cepim⁹. Que autē post hec acta sunt: quomō tibi enarrare potero pater. Que lingua dicere pōt aut auris audire ea que in nauigio vel i itinere facta sunt: quomodo etiam nolētes ad peccatum miseros compellebā. Nō est enarrabilis nequissima species cuius magistra sum infelicibus effecta sceleribus. Ergo nūc satisfactus esto: q̄ stupeo quomodo me harū iniquitatū luxurias mare illud sustinuit: quomodo non aperuit terra os suum et in īfernū me viuētē demersit: que tantas in laqueū duxi animas. Sz profecto deus qui neminē vult perire sed oēs saluos fieri expectauit penitētiam meam. Nō enim vult mortez peccatoris sed lōganimiter expectat sustinens ꝯuersionem. Sic nāq; cū magna festinatione ascendim⁹ hierosolymam: et quātos quidē dies sancte crucis festiuitatez in ciuitate ꝯmorata sum: similib⁹ vocaui nequissimus operib⁹: magisq; prioribus. Non eīn sufficiens fui iuuenibus mecū in naui luxuriātibus et in itinere sed et alios multos peregrinos et ciues in opus sceleris mei cōgregās coinquinaui seducēs. Quādo aūt venit sancte exaltatiōis preciose crucis festiuitas: ego quidē sicut et prius preibam iuuenum illaqueās et capiens aīas. Vidi aūt prīo diluculo omnes ad ecclesiam vnanimiter ꝯcurrētes: abiij et ego currēs cū properātibus: et veni cum illis in atrium tēpli. Et cū venisset hora exaltatiōis dn̄ice crucis īpingebā et impīgebar: repellebarq; quodāmodo festinans ingredi cū populo conātes vsq; ad ianuā tēpli: cū hiis q̄ ingrediebant et cū magna labore et tribulatiōe appropinquabā et ego īfelix. Quādo aūt ianuā ingredi volebā: illi quidē oēs sine īpedimēto ingrediebātur: me aūt diuina aliqua virt⁹ ꝓhi.

debat:nō indulgēs introitū ſi. Mox igitur repul
ſa rūciebar foras ⁊ eiecta ſola inueniebar in atrio
ſtans. Cōſiderās aūt ꝑ muliebrē impotētiā mihi
hoc euenire:iterū me aliis miſcēdo vim mihi quo
dāmodo faciendo introcēdi:ſ; nimirū laborabā;
in vacuū. Ut eī limina veſtigio cōtingebā:oēs in
teri⁹ reſpiciebā nulliū īpedimētū habētes:me au
tem ſolā nō recipiebant:ſed quaſi multitudo mi-
litaris effecta vt ingredienti mihi aditū clauderet:
ita me repentina virtus quedā ꝓhibebat:⁊ iterū
inueniebar in atrio. Hec ter ⁊ quater paſſa:⁊ face-
re conans:⁊ nihil ꝓficiens:deſperās decetero et
amplius nuſꝙ̄ ꝓgredi valens factus quippe fuit
corpus meū a vi cōprimentiū valde cōfractus.
Recedēs itaq̄ inde in angulo atrij conſtiti:⁊ vix
aliquādo quā ob cauſam ꝓhibebar videre viuifi-
cum lignū in cogitationē; reduxi. Tetigit eū mē
tem ⁊ oculos cordis mei intellectus ſalutis:reco
gitās q̄ ſqualidi actuū meoꝝ ſcelera mihi intro
eundi aditum obſeruabāt. Cepi igit̄ flens nimiū
cōturbari ⁊ pectus meum tūdere atq̄ ſuſpiria de
profundo cordis proferens ⁊ gemens ⁊ eiulās ꝓ
ſpexi in loco in quo ſtabā ſurſum imaginem ſan-
cte dei genitricis ſtantē:⁊ aio ad eā intēte ⁊ incli
nanter intendēs. Domina virgo ſancta Maria:q̄
deum verū ſm carnem genuiſti ſcio enim ſcio:q̄
nō eſt condecēs nec opportunū:ſic horridā me et
peccatricē adorare ſacrā imaginē tuā:vl' cōtēpla
ri oculis tātis ſordibus pollutis:que ſemꝑ virgo
eſſe dignoſceris:caſtaq̄ corpore ⁊ aīa munda exi-
ſtis ⁊ immaculata. Juſtum eſt eīn luxurioſam me
a puriſſima caſtitatis tue mūdicia abhominari ⁊
proijci. Tamē q̄ꝛ (vt audiui) ob hoc deus homo
fact⁹ eſt:quē ipſa digna genuiſti vt peccatores vo
caret ad penitētiā:adiuua me ſolitariā:⁊ nullum
habētē adiutoriū ꝑcipe ⁊ mihi licētiā tribue ec-
cleſie patefactū ingredi aditū nō efficiar aliena a
viſione ꝑcioſiſſimi ligni in quo affix⁹ eſt de⁹ ⁊ hō
quē virgo cōcipiēs ipſa virgo peperiſti:q̄ ꝓprium
ſanguinē pro mea dedit liberatione. Jube dña et
mihi indigne ob diuine crucis ſalutationē ianuā
templi patefieri ⁊ te ex te genito xp̄o digniſſimā
da fideiuſſorē q̄ꝛ nunꝙ̄ vltra meā carnē coinqui-
nabo ꝑ horrēda cōmixtionū ludibria:ſ; mox vt fi-
liū tui virgo ſancta videro lignū:ſeclo ⁊ actib⁹ ei⁹
eū oībus q̄ in eo ſunt ſtatī; renūcio:⁊ ꝯtinuo egre
diar vbicūq̄ ipſa vt fideiuſſor me direxeris. Hec di
cēs:⁊ quaſi aliquā ſatiſfactionē recipiēs fidei ſue
cenſa calore ⁊ de pietate viſceribus dei genitricis
ꝑſumens moui me de eodē loco in quo ſtans:feci
orationē ⁊ veniēs iterū ingredientib⁹ me miſcui:⁊
vltra non erat q̄ me repelleret vel q̄ me ꝓhiberet
appropinquare ianuis templi. Accepit ergo me
tremor valid⁹ ⁊ extaſis:⁊ tota ex oīb⁹ tremebūda
turbabar. Itaq̄ ꝯiungētē me ad ianuā cui⁹ mihi
adit⁹ primo claudebat̄ (q̄ſi oīs virt⁹ que prius in-
gredi me ꝓhibebat) poſt aūt viā ingrediēdi ꝑpa-
raret ita abſq̄ impedimēti moleſtia introiui:⁊ ſic
intra ſancta ſanctoꝝ recepta ſum ⁊ ꝑcioſi aclviuifi
ci crucis ligni adorare miniſterium digna habita
ſum:⁊ tūc vidi dei ſacramenta:⁊ qualiter eſt para
tus ſuſcipe penitētes. Tūc ꝓijciēs me ꝓnā in ter
rā:⁊ ſanctū illud oſculās pauimētū exibā. Currēs
aūt ad illā q̄ me fideiuſſit veni reſtans. Cōſlixi me
igit̄ in illū locū vbi fideiuſſionis cōſcriptū eſt chi
rographū:⁊ genu curuās corā imagine ſancte vir
ginis dei genitricis:his precata ſū; verbis. Tu q̄
dē ſemꝑ o benigniſſima domina tuā oſtēdiſti pie
tatis miſericordiā:tu īdignā ſupplicationē nō ꝓ
iecisti:vidi gloriā quā peccatores merito nō vide
mus. Gloria omnipotēti deo:qui ꝑ te ſuſcipit pec
catoꝝ penitētiā. Quid amplius peccatrix ⁊ miſe
ra valeo recordari aut enarrare? Tēpus eſt iā; im
plere quem fidē ditioni tue placitā. Nūc vbi tibi
ꝯplacet dirige me. Eſto mihi ſalutis ductrix:⁊ ve
ritatis magiſtra:ꝑcedens me in viā que ducit ad
penitentiā. Et hec dicēs audiui vocem alicui⁹ a
longe clamātis ⁊ dicentis. Jordanē ſi tranſieris
bonam inuenies requiem. Ego autē hanc voce;
audiens ⁊ pro me factā credens lachrymas excla
maui:⁊ ad dei genitricis imaginē ꝓſpiciēs flevo
ciferata ſum. O domina ⁊ regina totius orbis ꝑ
quā humano generi ſalus aduenit:noli me dereli
quere: Et hec dicēs de atrio templi ſū; egreſſa:⁊
feſtinanter ambulabā. Exeunte autē me vidit me
quis ⁊ dedit mihi tres nūmos dicēs. Accipe hos
nūmos:ego autē accipiens tres ex eis panes cō-
paraui:⁊ hos accepi benedictioni mei itineris cō
gruos. Interrogaui autē eū qui panes vendebat:
vnde ⁊ qualis via eſſe noſcitur que ducit ad iorda
nem. Et cognoſcēs portā ciuitatis que in illa par
te pergit:currēs iter agebam plorans:interroga
tioni aūt interrogationē annectēs:reliquū diei
conſumpſi iter ꝓperās:erat eūi hora diei iam ter
tia quando precioſam ⁊ ſanctā crucem videre me
rui: Et ſole iā ad occaſum declināte: eccleſiā bea
ti Joannis baptiſte poſitam iuxta Jordanem cō
ſpexi ⁊ in eode; templo ingreſſa adorans nō cōti
nuo in Jordanem deſcendi:⁊ ex illa ſancta aqua;
manus ⁊ faciem laui. Cōmunicaui aūt viuifica et
interpretata chriſti domini ſacramēta:in eadem
ſancte ꝑcurſoris ⁊ baptiſte Joānis baſilica et tūc
vnius panis medietatem comedi:⁊ ex aqua bibi
noctu ī terra quieſcēs. Luceſcēte craſtino in par-
tem aliam tranſiui:⁊ iterum petij ductrice; mea;
virginē Mariam vt mihi dirigeret vbi ei placitū
eſſet. Deueni autem in hac ſolitudine:⁊ tūc vſq̄
hodie elongaui fugiēs expectās deum meu; :qui
ſaluos facit a puſillo animo. i. (procella) eos q̄ cō
uertuntur ad ipſum:zozimas aūt dixit. Quot an
ni ſunt o domina:ex quib⁹ hanc inhabitas ſolitu
dinē? Reſpōdit mulier. Quadraginta ſeptē anni
ſunt vt ꝯſidero:ex quo de ciuitate egreſſa ſū;. Di-
xit aūt zozimas. Et quid īuenire ad eſū; potuiſti
o mea dña. Rn̄dit mulier. Duos ſemis q̄dē panes
deportans Jordanem tranſmeaui:qui poſt modū
cum areſacti quaſi lapidei obdurauerūt:ex q̄bus
modicum quid vſq̄ ad aliquos annos comedēs
tranſegi. Dixit aute; zozimas. Et ſic abſq̄ dolore
tranſiſti tanti temporis longitudinē:nihil repē-
tine immutationis conturbātis te ſentiens calo
rem. Et illa dixit. Rem nūc me interogas quam
dicere valde contremiſco. Si ad narrationē vene
ro tantoru; que ſuſtinui periculoꝝ ⁊ cogitationū
que iniq̄ue conturbauerūt me:timeo ne iterū ab
eiſdem tribulationē patiar. Dixit zozimas. Nihil
relinquas o domina quod nō indices. Semel eī
in hoc te manifeſtam cognoimus:per ordinem ꝓ
oīa te indiminute oportet nos edocere. Illa au-
tem dixit ei. Crede abba decem ⁊ ſeptem annis ſe

ris immansuetis ꝛ irrationabilibus reluctans
desiderijs: dū cibū initiabam desiderio mihi erāt
carnes: ꝯcupiebā pisces q̄s egyptus habebat: de
siderabā etiā vinū delectabile mihi. Multū enī
delectabar in vino ꝛ supabūdātius vsq3 ad ebrie-
tatē bibebam: ꝛ tūc mihi erat valde in desiderio:
eo ꝙ multo vtebar dū eēm in seculo. Hic aūt in ꝗ
oīno gustādi nō habēs vsum vehemētissime vre-
bar: ꝛ sustinebā necessitatis pˀiculū. Fiebat aūt
mihi ꝛ de luxuriosis cāticis nimiū desideriū per
turbans ꝛ reducens ad memoriā demoniorū can
tica decantare que in seculo didiceram. Mox aūt
lachrymans ꝛ pectus meum manu percutiens:
meipsam ad memoriam reducebam de cōuenien
ti fide dictionis quam feceram: egrediens contra
hanc solitudinem. Veniebam aūt per cognitio-
nem ante imaginem dei genitricis Marie que
me ꝛ in fide sua suscepit: ꝛ ante illam plorabā vt
effugaret a me cogitationes: q̄ miserimam meā
aīam affligebant. Quando autem superflue dolē
terq3 lachrymabar: ꝛ viriliter pectus meum tun
debam: tūc videbam lumen vndiq3 circūfulgens
me: ꝛ serenitas mihi quedā stabilis mox fiebat.
Cogitationes autem que ad fornicationem iter
iterumq3 compellebāt me quomodo tibi enarra
re possum? Abba ignosce. Ignis itus infelix cor-
pus meum nimis succendebat: ꝛ totum me p oīa
exurebat: ꝛ ad desiderium cōmixtionis trahebat.
Dum mihi ergo talis ascenderet cogitatio ꝓster-
nebam me ipsam in terram: ꝛ lachrymis terrā in
fundens ipsam mihi veraciter astantē videbā: q̄
me fideiusserat minantē mihi compellatione q̄si
preuaricanti: ꝛ penas ꝑuaricationis imminētes
ira mucronis contra me agentē. Nō autem ante
surgebam de terra: nisi prius illa dulcissima lux
illuminare me solito: ꝛ cogitationes perturban-
tes me effugaret. Semꝑ itaq3 cordis mei oculos
illā fideiussorē meā sine cessatiōe erigebā dep̄cās
eā auxiliari mihi in hac solitudine: ꝛ penitentie
habui adiutricē ꝛ coadiutricē ipsam que genuit
castitatis autorē: ꝛ sic decē ꝛ septē annoꝝ curricu
lū periculis multis (vt dixi) reluctās: vsq3 hodie
adiutorium meū dei genitrix mihi astitit virgo
benedicta per oīa ꝛ in omnibus me dirigens. Di
xit aūt zozimas. Unde exhibuisti cibum aut vesti
mētū? ꝛ illa dixit. Panes quidem illos sicut dixi
expēdens p decem ꝛ septem annos: deinceps nu
triebar herbis que inueniebātur per solitudinē
Indutū autem qđ habui transmeato iordane ni
mia vetustate scissum ꝛ cōsumptū est. Multā aūt
glaciali frigore estusq3 ardore necessitatem susti-
nui: et incremata estus incēdio ꝛ nimio frigoris
gelu frigescēs corpore ꝛ tremens multoties ꝛ in
terrā cadēs: pene absq3 spiritu iacebam immobi-
lis multis ꝛ diuersis necessitatibꝰ ꝛ tētationibꝰ
immēsis reluctās: ꝛ ab illo die vsq3 ad hanc xp̄us
dei multis modis aīā ꝛ corpus meū custodiuit.
Recordās enī de quātis malis liberauit me dn̄s
esca enutrior incōsummabili ꝛ satietatis possideo
epulas spē salutis mee. Nutrior aūt ꝛ coopertor
tegmine xp̄i dei qui cōtinet oīa. Nō in solo pane
viuit hō ꝛ nō habētes operimētū petētes circun
dari sūt tegmine hi q̄ se pctī expoliauerūt tunicā.
Audiēs aūt zozimas quoniā scripturarum testi-
monia ꝓferebat ex libris Moysi videlicet: beati

Iob: siue psalmoꝝ dixit ad eā. Psalmos a matre
didicisti: vel alios libros sacre scripture legisti.
Illa autem hoc audiens subridens dixit ad eū.
Crede mihi pater non vidi hoīem ex quo iorda-
nē transiui nisi te hodie: sed neq3 ferā aut aliud
animal qualecūq3 ex quo in hanc deueni solitudi
nem. Literas autem nūꝙ alicubi didici: sed neq3
psallentē neq3 legētē aliquē auscultaui. Sermo
aūt dei viuus ꝛ efficax est intellectū intrinsecus
docens humanum. Hucusq3 finis eorū que in ea
sunt. Nunc autem obsecrans queso te per incar-
nationem xp̄i dei: vt ores ꝓ me luxuriosa. Et cū
hec dixisset cucurrit senex ꝛ genu flexo in terram
prosternens se cum lachrymis exclamauit dicēs.
Benedictus deus qui fecit mirabilia magna so-
lus gloriosa ꝛ vehementer stupenda quibꝰ non
est numerus. Benedictus es domine deus q̄ ostē
disti mihi quāta largiris timētibus te. Vere enī
non derelinquis querentes te domine. Illa aūt
apprehendens senē non permisit in terrā ꝓcere
prosterni sed dixit ei. Hec que audisti homo obte
stor te per dn̄m nostrum Iesum christum saluato
rem nostrum: nemini dixeris quoadusq3 deus de
vinculo carnis absoluat me. His oībus acceptis
vade in pace: ꝛ iterū hoc eodem tp̄e trāseunte an-
no apparebo tibi: ꝛ videbis me dei nos gubernā
te gratia. Fac autem ꝓpter dn̄m quod nunc tibi
iniungo. In sacris ieiunijs recurrētis anni futu-
ri non transeas Iordanē vt consuetudinē habe-
tis agere in monasterio. Stupebat autē zozimas
audiens q̄m ꝛ canonem siue regulam monasterij
edicebat nihilq3 aliud clamabat: nisi gloriā deo
qui maiora iā petētibus ꝛ diligentibus se largit.
Illa autem dixit. Sustine vt dixi: abba in mona-
sterio neq3 enī (ꝛ si volueris) exire q̄3 valebis. Ue
spere autē sacratissime dn̄ice cene accipe diuini
corporis ꝛ viuifici sanguinis portionē in vase sa-
cro: dignoq3 tanti mysterij: ꝛ afferens sustine me
in parte Iordanis que cōtingitur seculo: ꝛ veniēs
viuifica accipiā dona. Ex quo enī in ecclesia bea-
tissimi ꝑcursoris priusq3 transirem iordanē cōica
ui: deinceps vsq3 nunc nunꝙ cōmunicaui: nunꝙ
vsq3 nunc sanctificationis huiꝰ vsa sum sacramē
tis: ꝛ ideo deprecor deprecationē meā non negli
gas s3 affer (vt dixi viuifica atq3 diuina mysteria:
illa hora qua dominꝰ discipulos diuine cene par
ticipes fecit. Ioanni autem abbati monasterij in
quo habitas dicito: Attende autem tibi ipsi ꝛ gre
gi tuo: aliqua enī fiunt ibi digna emēdatione: sed
nunc nolo te ea sibi edicere: sed q̄n tibi ꝑcepit do
minus. Hec dicēs ꝛ orationem a sene postulās ad
interiorē solicitudinem velocius festinauit: zozi
mas autē prosternens se osculabatur terre locū
in quo eius vestigia steterant dansq3 gloriā deo
immēsasq3 gratias agēs reuersus est laudans et
benedicēs dn̄m nostrū iesum xp̄m. Iterū ergo re-
means per viam solitudinis coniunxit se fratribꝰ
in monasterio eo tp̄e quo reuerti ꝯsueuerant hi q̄
ibidem morabātur. Et totum quidem annum il-
lis tacuit nihil audens ex his que viderat enar-
rare: in seipso aūt deprecabatur deum vt iterū ei
ostenderet desiderabilē vultū. Suspirabat autē
annualis cursus cōsiderans tarditatē. Qū ergo
aduenit sacra ieiuniorū initiata dn̄ica: mox post
solitam orationē alij quidē psallentes exierunt:

ipse aũt modica febris infirmitate detentus mā-sit intus in monasterio. Recordat' est aũt zozimas sancte illius pdictum sibi sermonē: qz neqz volēs exire valebis. Quadraginta aũt elapsis diebus a sua infirmitate subleuatus in monasterio conuersabat. Cũ aũt monachi sunt reuersi τ coniuncti vespere sacrate cene dñice fecit. qd ei iussus fuerat: τ mittēs in modico calice intemerati corporis xpi portionē pciosi sanguinis dñi nostri Iesu xpi posuit in canistro caricas modicas τ palmarũ fructus. & dactilos τ parum lenticule aquis infuse: τ venit tãdẽ hora iam vespera τ ad littus iordanis sedebat: aduentum postulans sancte mulieris. Beatissima autem illa tardante zozima nõ dormitauit sed sollicite attendebat solitudinem sustinēs quod videre desiderauit. Dicebat aũt senex in semetipso. Nunquid veniēs non me inuenit et reuersa est? Hoc dicēs flebat: τ oculos eleuãs in celum suppliciter dñm deprecabatur dicens. Non me alienes τ sic videre iterum quã videre me tribuisti no vacuum vacuus peccata mea portãs in reuersione. Hec orans cum lachrymis alia in eũ cogitatio incidit. Quid inquit et si venerit. faciet? Cũ nõ trãsiet iordanẽ qz nauicula non est? Qualr aũt ad me indignũ perueniet: Heu me infelicem: heu quis me tã iuste speciei alienauit visu? Hec sene cogitãte: τ ecce illa sancta aduenit: τ in parte alia fluminis stetit: zozimas aũt videns eam surrexit gaudēs τ exultãs nimis glorificans deũ. Luctabatur autem certaminis in eius fluctuabat cogitationis intētione: qz nõ põt iordanis trãsire fluenta. Et respiciēs senex vidit eã vexillo crucis aquas iordanis signantẽ. Totius tũc noctis tenebras splẽdor illuminabat lune: qz ipse recursus illius tũc erat. Statim aũt vt signũ crucis impressit ascẽdit sup aqs τ ambulãs sup liqdum equoris fluctũ veniebat q̃si p solidũ iter zozimas autẽ stupēs τ genua flectere nitens clamãs desup aqs mulier phibuit eũ dicēs: qd facis abba: qz sacerdos dei es τ diuina portas mysteria q̃ statim obedinit dicẽti. Illa aũt descẽdēs de aqs dixit seni: Bñdic pater bñdic. Ille aũt cũ magna festinatiõe rñdit (stupor eñi nimis inuaserat eũ in tã glĩoso miraculo) τ dixit. Uere nõ mentit deus qui pollicitus est sibi similes esse eos qui semetipsos purificãt. Gla tibi dñe iesu xpe de' noster q̃ ostendisti mihi p hãc ancillã tuã quãtũ mee cõsiderationis inferior sum mẽsura ƀe pfectionis. ¶ Hec dicẽte postulauit mulier sanctũ dicere simbolũ: τ sic dñicam inchoare orõnem. Et expleto Pater noster q̃ es in celis: sicut mos est: pacis osculum obtulit seniori τ sic viuifica mysterioꝝ sanctoꝝ suscipiēs dona extẽsis in celũ manibus τ ingemiscēs cum lachrymis ita clamauit dicēs. Nunc dimittis ancillam tuã dñe sm ƀbum tuum. Qz viderũt oculi mei salutare tuum. Et dixit seni. Ignosce abba: τ aliud petitionis mee imple mãdatũ. Uade nunc in monasteriũ dei in pace gubernatur'. Post recursum aũt anni aduenientis iterum veni in illũ torrẽtẽ in quo tecũ prius sum locuta: propter nõ omittas qn venias: τ videbis me iterũ qualiter deus voluerit. Ille aũt rñdit ad eã. Utinam esset possibile nunc tua sequi vestigia: τ tui pciosissimi vultus visiõe perfrui. Oro mater vt vnam senis particulam facias τ modicum cibi ex eo quod

huc attuli digneris accipere. Et hec dicēs: ostendit ei (qd secũ detulerat) canistrũ. Illa aũt extremis digitis lẽticulã contingit: τ tria tollēs grana pprio intulit ori sufficere dicēs grãz spũs: vt custodiret aĩe substãtiã immaculatã. Tũc dicit seni. Ora p me dñm τ mee infelicitatis memor esto illi pedes eius sanctos ꝯungēs cũ lachrymis depcabatur vt oraret p ecclĩa τ imperio τ p se: τ dimisit abire flens τ eiulans. Nõ eñi audebat eã multum detinere: q̃ nec si vellet poterat detineri. Illa aũt iterũ crucis impssione. Iordanem signãs ascendit ambulãsqz sup liquidum iordanis elemẽtum transiuit sicut antea veniens fecerat. Senex aũt reuersus gaudio τ timore nimio repletus semet ipsum reprehendebat penitens: qz nomen sancte vt cognosceret nõ inqsiuit: sperabat tamẽ hoc aduenientis ꝯsequi anno. Trãsacto aũt eodem anni cursu: venit iterum in vastã desertã solitudinẽ. Expletisqz oĩbus sm ꝯsuetudinẽ festinãs ad illã gliosam visionẽ intuendã: perambulauitqz solitudinis iter τ inueniēs aliqua cupiti loci indicãda signa: dextra leuaqz aspiciēs: intuitũqz oculorum deducens lustrabat vtiqz sicut scietissimus venator sicubi suauissimam repertam cõprehenderet ferã. Cum ƀo nullo modo aliquid quaqua ƀsum ꝯspiceret: cepit seipm lugēs ifundere lachrymis & tũc eleuãs oculos orando dicebat. Ostende mihi dñe in corpore angelum cui totus cõparari nõ dignus est mundus: hoc orando venit ad locũ q̃ in similitudinẽ fuerat designatus torrentis: τ in extremo eius stans vidit corpus sancte mortuũ iacēs: τ manus ac pedes vt opz cõposita: ipsum ƀo corpus ad orientem aspiciẽs. Currēs igit lachrymis lauit beatissime pedes: nõ eñi aliud corporis eius membrum audebat cõtingere. Lachrymãs aũt aliquãdiu τ psalmos dicēs tẽpori τ rei ꝯgruẽtes fecit sepulture orõnẽ τ dicebat sibiipsi. Forsitam nõ cõplacet sancte hec fieri. Hec eo cogitãte designata scriptura erat in terra vbi hec legebãtur. Sepeli abba zozima: misere Marie corpusculum: τ redde terre qd suũ est τ puluerẽ adijce pulueri. Ora iñ p me ad dñm. Transeunte mẽse parmenothi sm egyptios: q̃ est sz Romanos aprilis die nona nocte. i. quinto idus aprilis salutifere passionis: post diuine τ sacre cene cõiõnẽ. Has lras senex cũ legisset cogitabat q̃dẽ prius: q̃nam eẽt q̃ scripsit: illa eñi vox vt dixerat lras ignorabat: in hoc tñ valde exultãs gaudebat: qz et' sancta ẽ dedicit nomẽ. Cognouit ƀo qz mox vt diuina mysteria in iordane participauit: eadẽ hora in locum illũ venit: vbi mox de hoc mũdo trãsijt: τ idẽ iter qd zozimas p viginti dies ambulãs vix consummauit laborãs vnius hore cursum Maria cõsumpsit τ statim migrauit ad dñz. Glorificãs aũt dñm zozimas τ lachrymis corpus ei' infundēs: tẽps est (inqt) miser zozima: qd iussum est perfice. Sed quid faciam infelix: qz vñ fodere valeam nõ habeo. Deest sarculus: nõ est rastrum nihil ex oĩbus pae manib' habeõ. ¶ Hec eo in corde suo dicẽte secrete modicũ ꝯspexit lignũ iacens: qd assumēs cepit fodere. Ualde aũt dura erat terra τ valde fortissima: τ nequaq̃ valebat senex fodere illã: qz τ ieiunio ꝯfectus τ lõgi itineris fatigatione nimis erat defectus. Laborabat enim τ suspirijs nimis vrgebatur: τ sudoribus madefactus ingemuit

grauiter: ex ipso cordis sui pfundo. Et respiciēs vidit ingētis forme leonē: iuxta corpus sācte stātem: et eius plātas lambētē. Videns aūt pauore cōtremuit: pre pauore grādissime fere illius precipue qz audierat sanctā dicētē: qz nūq̄ aliquam ibi feram viderat. Signo aūt se crucis ꝯfirmauit vndiq̄ credēs: qz illesum eū custodire valet virtus iacentis. Leo aūt cepit annuere seni: blādis eum motib⁹ salutans zozimas autē dixit. Quia a deo missus venisti o maxime ferarum: vt huius dei famule corpus terre cōmēdet: opus exple officij. Et iussit leonē sepelire eius corp⁹. Ego eū inquit senectute ꝯfectus nō valeo fodere: sed nec ꝯgruum qd habeo ad opus exercēdum: et iterum itineris tanti longitudinē pperare non valeo vt afferam tu diuino iussu hoc opus cū vngulis facito vt cōmēdet terre hoc sanctū corpusculū. Cōtinuo aūt iuxta senis sermonē: leo cū brachijs et vngulis suis fecit foueam quātū ad sepeliendū sancte corpusculum posset sufficere. Senex vo lachrymis pedes eius abluēs et multipliciter effusa prece exorās pro oībus eam nūc amplius exorare operuit terra corpusculum astante leone: sic ut repererat nudū: et nihil aliud habēs: nisi illud scissum vestimētū qd ei iam antea piecerat zozimas ex quo vestimēto necessaria corporis mēbra ꝯtexerat. Tūc recedūt pariter et leo qdē in interiora solitudinis quasi ouis māsueta discessit: zozimas aūt reuersus est in monasteriū suū benedicēs et sanctificans deū et hymnū laudis decātans xp̄o dn̄o nostro. Veniēs aūt in cenobiū: fratrib⁹ ab initio cūcta retulit: nihil abscondēs ex oībus q̄ vidit et audiuit: ita vt oēs audientes magnalia dei: nimio stupore admirarent: et cū timore et amore magnaq̄ fide celebrarēt beatissime huius trāsitus diē. Joannes aūt abbas inuenit quosdā emēdādos iuxta scīē illi⁹ sermonē et hos miserāte deo ꝯuertit. Zozimas aūt in eodē degēs monasterio: īpleuit annos cētū: et tūc migrauit ad dn̄m in pace grā dn̄i nr̄i iesu xp̄i: cui est cū coeq̄li patre gloria honor et imperiū: vna cū sancto viuificatore et adorādo spiritu: nunc et semper in secula seculorum. Amen.

Finit vita beate Marie egyptiace.

Incipit vita sancte Marine virginis.

Fuit frater quidā secularis habēs vnicam filiam paruulam. Ipse vero ꝯuerti cupiens cōmendauit eam cuidā parenti suo: et in monasterium (qd longe erat a ciuitate p miliaria triginta duo) ingressus pficiebat opus monasterij: ita vt abbas ei⁹ plus q̄ ceteros q in monasterio erant eū diligeret eo q fidelis esset et obediens. Contigit aūt post aliquod tp̄s vt recordaret charitati filie sue: et cepit ꝯtristari atq̄ affligi intra se. Et cū p multos dies hoc faceret: vidit eū abbas ei⁹ tribulatū et dixit ei. Quid habes frater: q sic tristis ambulas? Dic mihi et de⁹ q ꝯsolat oēs dabit tibi auxiliū. Tunc ille pcidēs cū lachrymis ad pedes eius ait. Habeo vnū filiū ī ciuitate quē reliq paruulū: et recordatus affligor pter eū. Et noluit abbati īdicare eo q puella eēt. Abbas vo eius hec ignorās nolēs eū amittere: qz necessari⁹ erat in monasterio: dixit ei. Si diligis eū vade et adduc eū huc et sit tecū. Et abiēs adduxit eā: dicebat aūt marina: et mutauit ei nomē: et vocauit eū marinū: et dedit eā ad discēdas lrās ītra mōasteriū et erat cū ea. Et nullus cognouit de fratrib⁹ q puella eēt: sz vocabāt eā oēs marinū. Et dū esset ānoꝝ quatuordecim cepit eā docere pr̄ su⁹ viā dn̄i et dicebat ei. Vide filia vt nullus cognoscat mysteriū tuū vsq̄ ī finē tuū: et solicita sis ab īsidijs diaboli: ne seducaris ab eo: et istud scīm monasteriū p nos solui videat: et in ꝯspectu xp̄i et corā scīs angelis ei⁹ cū impijs eternā dānationē accipiam⁹. Et alia multa docebat eā p singulos dies de regno dei. Cū aūt facta eēt annoꝝ decē et septē: defunctus est pr̄ eius. Remāsit aūt sola ī cella pr̄is sui: et erat obediēs oīb⁹ in monasterio: ita vt ab abbate suo et ab oībus diligeret. Habebat aūt monasteriū par boū et currū aut bigā: qz vicinū habebat mare vbi erat emporiū ad tria miliaria: et ibāt monachi et afferebāt q necessaria erāt mōasterio. Una ergo die dixit abbas ad marinū. Frater marine q̄re et tu nō vadis cum fratrib⁹ et adiuuas eos? Que rn̄dit: vt iubes pr̄. Erat aūt iuxta viam hō manēs noīe pandoxi⁹ per quem fratres ibāt et reuertebant. Et cepit frater marin⁹ frequēter pgere cū curru ad opus sibi iniūctū: et vbi tardior eueniebat hora ad reuertēdū manebat ī domo ipsius pādoxij cū ceteris monachis. Pādoxi⁹ aūt hēbat filiā vginē ad quā īgressus miles p īsidias diaboli ꝯcubuit cū ea: et cōcepit de illo milite: et dū cognitū fuisset a parētib⁹ ei⁹ ceperūt affligere filiā dicētes. Dic nobis a quo cōcepisti? Rn̄dit eis. De illo monacho q dr frater marin⁹: qui hic frequenter cum curru māsit: ipse me oppressit: et cōcepi. Statim autem parentes eius perrexerunt ad monasteriū: et dicunt abbati eius. Ecce dn̄e abba qd fecit monachus tuus Marinus: qui decepit filiā nostram. Dixit eis abbas. Quid dicitis? Et iussit eum vocare. Et veniēte eo dixit ei abbas su⁹. Frater Marine tu hoc scelus operatus es in filiam eoꝝ. Stās vero diutius et cogitās īra se: ingemiscēsq̄ dixit Peccaui pr̄ mi: penitētiā ago p hoc peccato: sz queso te intercede p me ad deū: vt hāc pficere possim. Abbas vero ad iracūdiā cōmotus iussit eam contundi et affligi: et ait. In veritate dico tibi (qz hoc malū operat⁹ es) hic nobiscū nō manebis ī hoc monasterio. Et piecit eam foras. Ipsa vero nulli vnq̄ ꝯfessa est mysteriū suū: sed abiens iactauit se aū fores monasterij: et iacebat sup terrā ī penitentia affligens se: tanq̄ si ipsa peccasset et ingredientib⁹ fratribus postulabat vt vna buccella panis ei daret. Hoc faciēs per quatuor ānos nō recessit de foribus monasterij. Pādoxij vero filia peperit filiū masculū: et ablactauit eū et adduxit eum mater puelle secū et posuit eum ibi ante monasterium: et dicebat ei. Ecce frater Marine: qui nosti nutri filiū tuū. Et reliquit eū ibi et abijt. Sancta virgo Marina: suscipiēs eū tanq̄ pprium filiū de ipsa buccela panis quā accipiebat ab introeūtibus monasteriū nutriebat filiū alienū. Factū est aūt hoc per duos alios ānos. Postmodū vero videntes fratres misericordia compuncti īgressi ad abbatem rogare ceperūt vt eū reciperet in mo

nasteriũ dicentes. Abba indulge ⁊ suscipe fratrẽ
marinum. Ecce quinq₃ anni sunt ꝙ in penitentia
ante ianuã monasterij iacet ⁊ nõ recessit vnꝙ̃ hic.
Suscipe eũ in penitentia sicut ꝑcepit dñs noster
Jesus xp̃s: vix aũt coegerũt eum ⁊ iussit ingredi ⁊
vocauit eũ ad se ⁊ ait. Pater tuus fuit vir sanctus
(qḋ tu nosti) ⁊ paruulũ introduxit te in hoc sctm̃
monasteriũ ⁊ nõ est operatus aliquid mali qḋ tu
cogitasti ⁊ fecisti: nec aliquis in hoc sancto mona
sterio. Nunc aũt ingressus es tu cũ filio tuo quez
de adulterio habes. Unde oportet te multũ peni
tere. Grande eñ peccatuz fecisti: ⁊ hoc tibi iubeo
vt oẽs immũdicias monasterij tu solus eijcias: et
aquã ad necessaria purgãda tu portes: ⁊ calciariũ
oĩbus per singulos dies tu perficies: et omnibus
seruias. In hoc eñ habebis gratiam meam. San
cta virgo libẽtissimo animo hec suscipiẽs oẽ opꝰ
qḋ ei iussum fuerat ꝑficiebat. Contingit autẽ eaz
intra paucos dies dormire in dñ̃o. Euntes autez
fratres nunciauerũt abbati dicẽtes. Frater Ma
rinus defunctꝰ est: dicit eis abas. Uidete fratres
quale peccatũ fuit: ꝙ nec penitẽtiam meruit im
plere. Sed tamẽ ite ⁊ lauate eum ⁊ sepelite lõge
a monasterio. Euntes aũt dum lauarẽt eũ cogno
uerunt q̃ꝛ mulier esset: ⁊ ceperunt oẽs emittere vo
ces: ⁊ contundẽtes se clamabant: q̃ꝛ talis conuer
satio ⁊ patientia sancta inuẽta est in ea. Cuiꝰ my
steriũ nullus agnouit: cũ sic ab eis afflicta fuisset
⁊ venientes cũ lachrymis: dicunt abbati. Abba ve
ni ⁊ vide fratrẽ Marinũ: ⁊ dicit eis. Quid est hoc
fratres. Dicũt ei iterũ. Ueni ⁊ vide mirabilia dei:
⁊ qd̃ de te agas. Ille territus perrexit ⁊ venit vsq₃
ad corpus: ⁊ leuantes palliuz vnde cooperta erat
vidit q̃ꝛ mulier esset. Et mox cecidit ⁊ caput suuz
ꝑcutiebat in terra: ⁊ vociferabatur dicens. Cõiu
ro te per dñm nostrum iesum christũ: ne me cõdẽ
nes ante conspectũ dei eo ꝙ afflixerim te: q̃ꝛ igno
rans feci. Tu dña nõ dixisti mysterium tuũ: ⁊ ego
non cognoui in veritate sanctam conuersationẽ
tuam. Si eñ cognouissez te nunꝙ̃ afflixissez. Et
iussit sanctum corpus eius intra monasteriuz in
oratorio reponi. Eadem aũt die puella illa cuius
filiꝰ erat arrepta a demonio venit ad monasteriũ:
⁊ confitebatur crimen quod admiserat: ⁊ de quo
viro concepisset: ⁊ septima die repausationis eiꝰ
in domino ibi intra oratoriuz liberata est a demo
nio. Audientes autem qui erãt in ipso emporio:
⁊ vicina mõasteria mirabilia que facta fuerãt ac
cipientes cruces ⁊ cereos cum hymnis ⁊ cãticis
⁊ psalmodia benedicentes deum venerũt in codẽ
monasterio: ⁊ ingressi oratorium vbi corpus eius
requiescebat benedixerunt deuz: vbi (vsq₃ modo)
deus orationibus sancte virginis multa facit mi
rabilia: ad laudem ⁊ gloriam nominis domini: q̃
cum eterno patre ⁊ spiritu sancto viuit ⁊ regnat
in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sanctissime Marine virginis.

¶ Incipit ꝓlogus ĩ vitã sancte Eufrosine v̄ginis: ⁊ primo de interpretatione nominis eius.

EUfrosina dicitur quasi effra ⁊ syna. Ef-
fra dicitur videns vel fructifera vel fer
tilis. Sina dicitur mensura vel manda
tum vel rubus. Ipsa enim fuit videns
in contemplatione: fructifera ⁊ fertilis in bono-
rorum operatione mensurata in temporalium
necessitatũ ꝑceptione mãdatũ scz seruãs in obe-
diẽtie obseruatiõe: rubus in castitatis germina-
tione. Uel dr̃ Eufrosina q̃si eufrosia. Eufrosia aũt
est herba medecinalis ⁊ valet cõtra caligĩnẽ ocu-
lor. Sic eufrosina v̄bis vita ⁊ exẽplo docẽdo illu
minat oculos cordis nostri. Scḋm nomẽ eius est
smaragdꝰ. Smaragdus aũt est lapis nobilis ⁊ viri
dis perspicuus: ⁊ in frigidis regionibꝰ inuenitur.
Uiriditas significat Eufrosine v̄ginitatẽ: perspi
cuitas vite animositatem: regio frigida ꝯtra libi
dinis ĩcẽtiuũ castitatẽ. Hic lapis flores marcidos
ad recentiam pristinã reducit ⁊ recentes ꝯseruat
Sic Eufrosina virgo vnica marcidos peccatores
orationibꝰ suis pristine gratie restituit: ⁊ bonos
ac deuotos hoĩes in gratia pristina conseruat.

¶ Finit ꝓlogꝰ siue ĩterꝑtatio noĩs eiꝰ. Diligẽter
aũt est notãdũ ꝙ in hystoria sequẽti qḋ habet̃ de
Paphũcio laico tãdẽ effecto monacho patre bea
te Eufrosine. Sed supra. fol. x. ⁊ in hystoria sancti
Onufrij. ij. habetur de paphuncio anachorita.

¶ Incipit vita sancte Eufrosine.

FUit vir in Alexandria no-
mine Paphũcius honora-
bilis oĩbus ⁊ custodiens manda
ta dei. Hic accepit coniugem di
gnã generis sui: ⁊ ipsa honestis
moribꝰ plena: sed sterilis nõ ꝑge
bat. Uir aũt eius nimis fluctua
bat eo ꝙ nõ hẽret filiũ: cui oẽs fa
cultates suas relinq̃ret: vt post
obitũ suũ bñ ⁊ cõgruẽter suã sub
stãtiã gubernaret. Cõiunx v̄o indigẽtibꝰ nõ cessa
bat ministrare nocte ⁊ die ecclesijs dei adherẽs: ⁊
obsecrationibꝰ orãs ⁊ petens a deo dari sibi filiũ
maxie vidẽs suũ vir nimiũ fluctuãtẽ. Multã etiaz
pecuniã erogãs paupibꝰ ⁊ orãtibꝰ poscebat ĩpleri
desideriũ suũ. Silr aũt ⁊ vir eiꝰ circuiẽs q̃rebat in
uenire aliquẽ hoiez dignũ deo q̃ posset ꝑcibꝰ suis
effectũ desiderij eiꝰ ꝑficere ⁊ ita ãbulauit ad quod
dã monastriũ: q̃ꝛ eiusdẽ monasterij pr̃: magnꝰ apḋ
deũ eẽ dicebat̃. Illicq₃ ĩgressus: ⁊ multã pecuniã
offerẽs multã eitã ab abbate fiduciã: ⁊ ab vniuer-
sis fratribꝰ ꝯsecutꝰ est. Post multũ vero tp̄is: indi
cauit abbati causaz desiderij sui cõpatiens illi po
stulauit a dño dari illi fructũ ventris ⁊ amboruz
orationes exaudiẽs deus largitꝰ est illi filiã vnã.
Uidens aũt Paphũcius abbatis conuersationẽ:
nunꝙ̃ a monasterio recedebat vnde cõiugẽ suam
introduxit vt benediceret̃ ab abbate ⁊ a fratribꝰ.
Tollentes aũt infantulam lacte: ⁊ facta annoꝝ se
ptẽ baptizata est imposuerũtq₃ illi nomẽ Eufrosi
na. Gaudebãt aũt sup illã parẽtes eius: q̃ꝛ erat ac
cepta deo ⁊ pulchra facie. Facta igit̃ annoꝝ duo-
decim mater eius migrauit ex hoc seculo. Remã-
sit aũt pr̃ eius erudiẽs eã litteris ⁊ lectionibꝰ: cete
raq₃ huiusmodi sapiẽtia. Puella vero tantã acci
piebat disciplinã: vt miraret̃ pater illiꝰ prudẽtiã
Opinio aũt eius ꝑagrauit totã ciuitatẽ: seu de sa
piẽtia eiꝰ ⁊ doctrina: ⁊ q̃ꝛ nimis pulchra erat ⁊ cõ
posita vultu ⁊ aĩo. Multis aũt decertantibꝰ cũ pa
tre eius de ea ad finẽ ꝑuenire nõ poterant: sz ipse
pater tãtũ dixit: dñi voluntas fiat. Unus aũt exupe
rans oẽs in honore ⁊ diuitijs accersiuit patre eiꝰ
⁊ postulauit ab eo dari filiã eiꝰ filio suo in matri-
moniũ. Et ꝯcedens fieri ꝯsuete desponsauit eã illi.

Post non multū xo temporis accipiēs eam Paphuncius dum esset annorū decem ⁊ octo abyt in monasteriū cū ea in q̄ cōsueuerat venire. Multāq̄ iterū pecuniam largitus est: ad necessaria fratrum dixitq̄ abbati. Fructum orationū tuarum adduxi tibi vt ores ꝓ ea: q2 iā ad nuptias eā3 tradere volo. Jussit aūt abbas introduci eā in xenodochium monasterij: ⁊ locutus est cū ea: benedicensq̄ exhortatus est eā de castitate ⁊ patiētia timoris dei. Faciēs aūt ibi tres dies eurem quotidie ponebat ad psalmos: ⁊ vidēs singulorū ꝯuersatonē: ⁊ sp̄ūale ꝓpositū mirabat̄ eorum vitā dicens. Beati sunt viri isti qui ⁊ in hoc seculo similes sunt angelis ⁊ post hoc vitā eternā consequūtur. Et cepit cor eius solicitans esse: ⁊ zelo timoris dei. Post tres aūt dies: dixit Paphūcius ad abbatē. Veni pater vt salutet te ancilla tua: ⁊ ora ꝓ ea: q2 ambulare volumus in ciuitatē. Cūq̄ venisset abbas ꝓiecit se ad pedes eius dicēs. Obsecro pater ora ꝓ me: vt lucretur de⁹ aīam meā. Extenditq̄ manum ⁊ benedixit eā dicens. Deus qui cognoscis hoīem anteq̄ nascatur: tu istius ancille curam habere digneris: vt mereatur portionē ⁊ consortiū in regno celorum. Et cōmendātes se sent abierūt in ciuitatem. Pater xo illius: si aliquādo inueniebat monachū aliquē adducebat in domū suam petēs vt oraret ꝓ ea. Una aūt die anniuersaria qua ordinatus est abbas vnū ex fratribus misit ad Paphūciū: vt inuitaret eū ad solennitatē abbatis. Qui abiēs in domu3 ei⁹ reqsiuit eum. Pueri aūt dixerūt. Processit. Audiēs aūt Eufrosina ⁊ aduocās illū fratrē: cepit interrogare eū dic mihi frater ꝓ charitate. Quāti fratres estis in monasterio? At ille frater dixit. Trecēti qnquaginta duo. Dixit ei puella. Qui voluerit illuc venire ad ꝯuersationē vestrā sanctā suscipiet ne illū abbas vester? Rñdit ei. Etiam cū gaudio magno suscipit illū maxime ꝓpter vocē dn̄i: qua dixit. Qui venit ad me nō eyciā eū foras. Dixit ei Eufrosina. Omnes ne in vna ecclesia psallitis: ⁊ equaliter ieiunatis? Dixit ei monach⁹ ille. Cōmuniter quidam psallimus vnusquisq̄ xo ieiunat: quō vult: aut q̄tū valet: vt nō fiat cōuersatio contumax voluntatis: sed ꝓpriū arbitriū spōtanea voluntate. Omne ergo perscrutans monachorū cōuersationem: dixit ad monachū. Volebā abire ⁊ peruenire ad huius inenarrabilis vite enormitatem: sed timeo inobediens esse patri meo q2 ꝓ vana ⁊ caduca huius seculi substantia cupit me tradere viro. Dixit ei monachus. Soror nō pmittas: vt polluat homo corpus tuum ⁊ vt tradas talem pulchritudinem pati opprobriū: sed despōsa te christo qui tibi potest ꝓ omnibus istis transeuntibus dare regna celorum ⁊ cum angelis consortium. Occulte autem exiens vade in monasterium mutato habitu seculari: induta q̄ veste monachia vt possis euadere. Que cū audisset: placuit ei ⁊ dixit. Et qs me h3 tondere? Nolebat em̄ a layco tondi q2 non seruat fidem. Dixit ei monachus. Ecce pater tuus veniet mecum ad monasteriū: ⁊ faciet ibi tres dies aut quatuor. Tu autem adhuc vnum de monachis ⁊ quō voles occurret tibi cū gaudio magno: hec ⁊ his similia illo dicēte ad eufrosinā venit Paphūcius: ⁊ vidēs monachū interrogauit eū dicēs. Quid ad nos fasti-

diū sumpsisti dn̄e? Et dixit ad eū. Anniuersarius dies est monasterij: misitq̄ abbas vt venias ⁊ accipias bn̄dictionē. Gauisus aūt Paphūci⁹ pr̄ eufrosine: ⁊ igressus cū monacho ī nauiculā: ⁊ abierūt in monasteriū. Cū aūt ibi esset: misit Eufrosina vnū fidelissimū seruulū dicēs. Vade in monasteriū theodosij: igressusq̄ ecclia3 monachū quē ibi inueneris: adduc tecū. Vn̄a auté dei: ecce monachus veniebat de monasterio: vendens q̄ secū habebat: ⁊ videns eū puer rogauit vt veniret ad Eufrosinam. Qui cum venisset: videns eum puella salutauit eum dicēs. Ora pro me pater: ⁊ orās benedixit eā: ⁊ sedit. Dixit aūt ei Eufrosina. Dn̄e mi: ego habeo patrē xp̄ianum ⁊ seruū dei diuitiarum possessorē substātiosum nimis: habuitq̄ vxorē ex qua me genuit: que trāsiuit de hac vita vult autem pater meus: ꝓ oībus rebus suis tradere me seculo huic iniquo: ⁊ ego nolo inqnari in eo ⁊ quid faciā penitus ignoro. Totā em̄ noctē sine somno ptrāsiui: postulās deū: vt ꝯsideret misere anime mee misericordiā suā. Et mane facto: placuit mihi mittere in ecclesiam ⁊ adducere vnu3 ex fratribus vt ab ipso audirē xbum dei: ⁊ qd facere debeā. Postulo aūt pr̄ ꝓ mercede aīe tue sciēs q2 a deo missus es: doce me q̄ dei sunt. Dixit ei senex ille. Dn̄s dicit: si qs nō abrenūciauerit prē3 ⁊ matrē ⁊ filios insup ⁊ aīam ꝓpriam: nō pōt me⁹ esse discipulus. Et qd tibi possim plus dicere: ignoro tu si potes ferre tentamenta carnis relinque oīa ⁊ fuge: facultates em̄ patris tui multos inuenient heredes. Ecce topecia: ⁊ gerochomia: xenodochie monasteria vidue/pupilli/infirmi/captiui/ si voluerit ⁊ placuerit patri tuo his relinquat: tu aūt sola ne perdas aīam tuam. Dixit ei puella. Cōfido in deum ⁊ in orationibus tuis: q2 ad laborandum habeo ꝑ aīa mea deo auxiliante. Dixit ei senex. Talia desideria a firmitate nō declinentur: scit em̄ tempus penitentiā agere. Dicit ei Eufrosina. Et ideo te fatigaui: vt impleas desiderium meū: ⁊ facta oratione bn̄dicas me: ⁊ abscidas comā capitis mei. Et surgens senex facta oratione: abscidit coma3 capitis eius: ⁊ induit eam tunica scemalis ⁊ orans pro ea dixit: deus qui liberauit oēs sanctos suos: ipse te custodiat ab omi malo. Et hec dicens senex discessit ab ea: gaudēs ⁊ glorificans deū. Eufrosina aūt cogitās in semetipsa dicit. Si ambulauero in monasterio puellarum: pater me⁹ requirens inueniet me: ⁊ violenter trahet me inde ꝓpter spōsum meum. Proinde perga3 ad monasterium virorū: vbi nullus suspicetur me esse. Et hec dicēs: ꝓiecit vestem muliebrē. Et induit virilem. Et sero exiuit de domo sua accipiēs secū qngētos solidos: ⁊ abscōdit se in quodā loco ꝑ tota3 noctem. Mane aūt facto venit pater eius in ciuitatē: volente aūt deo statim in ecclesiam ambulauit. Eufrosina igit̄ ꝑuenit ad monasteriū illud: vbi pater eius notissimus erat: ⁊ nūciauit abbati ꝑ ostiarium dicēs. Eunuchus qda3 de palatio veniens añ ostium stat: cupiens loqui tecum. Egressus aūt abbas ꝓiecit se in terram et facta oratiōe sederūt: dicit ei senex. Quid est qd venisti fili? dicit ei Eufrosina. Ego quidam de palatio fui eunuchus: ⁊ desiderium habui semꝑ cōuersationem agere monachorum: ⁊ ciuitas nr̄a non valde hoc h3 studium conuersationis: nouī

aūt factum est mihi de bona vestra cōuersatione:
⁊ cupio habitare vobiscū: si placuerit vobis. Ha-
beo eñ possessiones multas: ⁊ si dederit mihi de⁹
requiē: adducā eas huc dicit ei senex. Bene veni
sti fili: ecce monasteriū: si tibi placet habita nobi
scum: dicit ei abbas. Quod est nomen tuum. Di-
cit ei Smaragdus. Dixit ei senex. Iuuenis es nō
potes solus sedere: op⁹ est tibi habere magistrū:
vt doceat te regulam ⁊ cōuersationem monacho
rum. Dicit abbati. Sicuti iubes dñe mi pater: sic
faciam: ⁊ ꝓtulit q̄ngentos solidos deditq̧ in ma
nu abbatis dicens. Accipe pater interim istos si
videro q̄ꝛ possum sufferre hic: veniāt et illa reliq̄.
Uocauit autem abbas vnū fratrē Agapitū noīe:
virum sctm̄ ⁊ compassibilem: ⁊ tradidit in manu
eius Smaragdū ⁊ dicit ei. Ecce mō hic erit filius
tuus ⁊ discipulus talem eū cōsigna: vt exuperet
magistrum: ⁊ flexis genibus facta oratione consi-
gnauit eum: ⁊ r̄ndentes oēs dixerūt. Amen. Su-
scepit eum agapitus in cellam suaꝫ ⁊ q̄ꝛ habebat
vultū decorū smaragd⁹: dū veniebat in ecclesiaꝫ
ad dep̄candum dñm multos illoꝝ diabolus exci
tabat aduersus decorē vultus ꝑeius malas cogi
tationes: ita vt omnes molesti essent abbati: qui
talem pulchritudinem duxisset in monasterium.
Hec audiēs abbas: vocauit smaragdum: ⁊ dixit
ei. Fili pulchra est facies tua: timeo ne sit ruina
īfirmis fratribus: placeat nobis: vt sedeas solus
in cella tua: ⁊ ibi conueniet tibi mādūcare ⁊ psalle-
re ⁊ nō īde te egressuꝫ alicubi: ⁊ p̄cepit Agapito:
vt prepararet cellam solitariā: vt in ea solus de-
geret smaragdus. Fecit autē agapitus oīa que a
parte monasterij fuerāt impetrata: ⁊ introduxit
smaragdū in cellam solitariā. ⁊ erat ibi orationi-
bus vacans ieiunijs ⁊ vigilijs nocte ac die operā
dabat seruiēs domino in simplicitate cordis ita
vt miraretur p̄dictus frater: q̄ eum susceperat: et
oībus fratribus retulit eius cōstantiam ⁊ omes
collaudabāt deū qui in infirma etate talia opera
batur. ¶ Paphūcius aūt pater eius cū reuersus
fuisset de monasterio ad domū ꝓpriam festinans
ingressus est cubiculū: in quo filia eius manere so
lita erat. Et nō inuēta tristis tremēsq̧ effectus.
cepit exquirere anxius seruos ⁊ āncillas. quid de
eufrosina filia eius actum esset. Pueris aūt dicē-
tibus q̄ꝛ nocte vidimus eā mane autē facto nō cō
paruit: putauimus eñ qđ pater illius q̄ eā despō
sauit venisset ⁊ tulisset eā. Misit igr̄ seruos suos
ad domum illius ⁊ nō inuenerunt eā. Audiēs au
tē sponsus ⁊ pater contristati sunt valde. Et ve-
niētes ad paphūcium inuenerunt illū vehemen-
ter afflictum iacentē in terra: ⁊ dixerūt ei forsitā
aliq̄s seduxit eā: ⁊ fugit cum illo. Statimq̧ serui
cū eq̄s ꝑ totam alexandriam ⁊ egyptū missi sunt.
Erāt aūt ibi ⁊ nauem intrātesq̧ in eas reqrebant
ꝑ viam ⁊ scrutātes monasteria puellarū heremū
speluncas: ꝑ domosq̧ amicorum ⁊ vicinorum: et
nusq̄ repertam lugebant eam quasi mortuā. So-
cer nurum sponsus spōsam flebat: pater lugebat
filiam dicēs. Heu heu filia dulcissima: heu me lu
men oculoꝝ meorum consolatio vite mee. Quis
meā inuasit facultatem. Quis meā possessionem
sparsit. Quis meā venā exiccauit. Quis lucer-
nā meā extinxit. Quis meā spem fraudauit. Quis
pulchritudinē filie mee violauit. Quis puteus lu

pus aguam meā dissipauit. Qualis locus talem
vultum tegit. Quale pelagus captiuā duxit illā
imperialē faciem. Illa generositatis constitutio:
illa male habētium cōsolatrix: illa laborātium re
quies gemētium portus erat. Terra ne celes san
guinē meuꝫ: donec videā quid eufrosine filie mee
cōtigerit. Hec ⁊ his similia Paphūcio ꝓsequēte
eleuauerūt oēs qui aderant vocē ⁊ flebant: ita vt
oīs ciuitas lamētaretur eam. Nō sufferens autē
Paphūcius nec inueniens cōsolationē: perrexit
ad memoratū senē de quo supra diximꝰ: ⁊ ꝓcidit
ad pedes ei⁹ dicēs. Peto ne cesses orare: vt inue
niat labor orationū tuarum. Nescio eñ quid ac
ciderit eufrosine filie mee. Audiēs autē venera-
bilis pater ꝯtristatus est valde: ⁊ iussit adesse oēs
fratres: ⁊ dixit eis. Ostēdite charitatem fratres ⁊
postulate a dño: vt dignetur nobis ostēdere: quid
factum sit de filia amici nostri Paphuncij. Et ie-
iunantibus omnibus ⁊ orantibus in tota hebdo
mada nihil eis reuelatum est de eufrosina: sicut
solebat q̄n aliunde rogabant dñm. Oratio enim
eufrosine erat ad dñm die noctuq̧: ne manifestaꝫ
eam faceret in vita sua. Cum autem nec seni: nec
alicui fratrum reuelatum esset cepit abbas cōso-
lari eū dicens. Fili noli deficere a disciplina dñi:
q̄ꝛ quem diligit deus corripit: ⁊ hoc scias: q̄ꝛ sine
voluntate dñi: nec vnus passerū cadet in terram:
quanto magis filie tue absq̧ illius nutu nihil ꝑ
uenit. Scio eñ q̄ꝛ bonam partē elegit sibi: ꝓpter
ea nobis nihil de ea reuelatum est. Si eñ (qđ ab
sit) in malis operibus incidisset nūq̄ despexisset
deus tantorum fratrū laborem. Habeo fiduciam
in dño: q̄ꝛ in hac vita ostendet tibi dominus eam.
Audiens hoc Paphuncius recepit cōsolationē:
⁊ osculatus senem: ⁊ omnes fratres remeauit ad
sua gratias agēs deo ⁊ orās quotidie bonis ope-
ribus: ⁊ eleemosynis intentus erat. Post aliquā
tos vero dies: visitabat monasteriū cōmēdans se
orationibus fratrū. Una aūt die veniēs ad abba-
tem: proiecit se ad pedes eius dicēs. Ora pro me
pater: non possum ferre dolorem de filia mea: sed
magis ac magis renouatur ac crescit vulnus de
die in diem: ⁊ tribulatur anima mea. Uidens aūt
eum senex nimium afflictum dicit ei. Uis collo-
quium habere cū vno fratre spirituali: q̄ venit de
palatio theodosij: ignorans q̄ ipsa eēt eufrosina
filia eius. Paphūcius dixit. Uolo: ⁊ vocauit ab-
bas Agapitum dixitq̧ ei. Tolle paphuncium et
introduc eū in cellam smaragdi: ⁊ introduxit eū
in cellam eius: nihil ei antea innotescens. Cū au
tem subito vidisset patrem suū: ⁊ cognoscens euꝫ
tota lachrymis repleta est. Paphuncius aūt spe
rabat compunctum esse fratrem illum: nō enim
cognouit eā: q̄ꝛ species vultus eius emarcuit: pre
nimia abstinentia vigilijs ⁊ lachrymis. Cuculla
autem operuit faciem suā: ne aliquo modo agno-
sceret eam: facta autem oratione sederunt. Cepit
autem ei loqui de futura regni beatitudine ⁊ glo
ria sempiterna: quomodo per eleemosynam ⁊ ca
stā vitā bonāq̧ cōuersationem ⁊ ꝑ humilitateꝫ ⁊
charitatem ad eā q̄s posset pertingere: ⁊ de cōtem-
ptu seculi: nec plus diligēdū esse filiū q̄ deuꝫ nec
patrem super eū q̄ hꝫ p̄rātem. Apostolicam quoq̧
scripturam interpretans quō tribulatio patiētiā
operatur: patientia aūt ꝓbationem. Uidēs autē
patrem

patrem suum in graui merore depressum compatiebatur ei. Sed timens ne agnosceretur ⁊ impedimentum ei faceret volens autem eū consolari dixit ei: crede mihi: q̄r non despicit te deus: ⁊ si in perditionem isset filia tua manifestaret eā tibi de⁹ vt nec illa a diabolo retenta inferret tibi: ⁊ sibi luctum perpetuum. Sed crede in deum: q̄r bonum consilium elegit: sicut dixit scđm vocem euāgelij que dr̄: qui diligit patrem ⁊ matrem sup mē: non est me dignus: ⁊ si q̄s nō abrenūciauerit oīb⁹ que possidet: non pōt meus eē discipulus. Potēs est deus: ⁊ in hoc seculo manifestare eā tibi. Sine ēt sine quid temetipm̄ cōtristando perdis. Age gratias deo nihil desperās: nā ⁊ Agapitus magister meus multoties nimis tristis dicebat mihi. Q̄r venit q̄dā hōnoie Paphūcius operibus bonis intentus: qui filiam suam tanq̄ mortuam luget nesciens q̄d ei acciderit: ⁊ nimia lamētatiōe affligitur: ⁊ maxime q̄r vnica erat illi: cū lachrymis ꝓiecit se ad pedes abbatis: vt p eius ořones ⁊ oīm fratrū posset inuenire eā. Et cōpatiēs dicebat mihi. Quō ⁊ oēs fratres: ita ⁊ tu roga pro eo deū. Et ego quasi indignus ⁊ conscius maloꝝ scelerū deꝓcabar dn̄m vt dignetur tibi sufficientiā tribuere longanimitatē: ⁊ quō expedit adimpleat tā de te q̄ de filia tua. Pro hoc ⁊ frequenter videre te volui ⁊ colloqui tecū: vt aliquam consolationē per me humilem forsitan inuenires: vt aūt nō cognosceref per multa colloquia dicit ad Paphūcium. Uade dn̄e mi. Dū recedere vellet Paphūcius aīa illius compatiebatur illi. Facies aūt eius pallebat ⁊ replebař lachrymis: p nimio aūt ieiunio et diutina tedia sanguinē eufrosina vomebat. Multū eñ cōfortatus Paphuncius in ammonitione eius discessit ab ea: ⁊ veniēs ad abbatē dixit: edificata est aīa mea ab isto fratre: ⁊ ita sum let⁹ effectus in gratia dei ⁊ consolatione eius tanq̄ si inuenissem filiā meam. Cōmēdāsq; se orōnibus abbatis ⁊ oīm fratrū reuersus est in domū suā magnificās deū. Cōpletis aūt smaragdus intra cellā suā triginta octo annis incidit in infirmitatē qua mortuus est. Quadā ꝟo die fm̄ ꝯsuetudinē venit Paphūcius ad visitandū monasterium. Et post ořonē ⁊ salutationē fratrū dixit seni. Si iubes pr̄ ꝑmitte me smaragduz videre: q̄r valde desiderat eū aīa mea. Uocatoq; agapito ꝑcepit ei de paphūcio ad visitādū smaragdū. Introiēs aūt Paphūci⁹ vbi eger iacebat cepit deosculari eū cū lachrymis dicēs. Heu me: vbi sunt ꝓmissiones tue: vbi ꝟba dulcia q̄bus mihi filiā meā videndaꝫ oculis meis ꝓmittebas? Ecce nō solū illā nō videbo: sꝫ ⁊ te per quē ꝯsolationē nō modicā habebā relinquis nos. Heu me: quisnā cōsolabitur senectutē meam? Ad quē ibo? Quis mihi erit adiutor? Duplex malū modo lugeo. Triginta ⁊ octo anni sūt q̄ ꝑdidi filiā meā nihil mihi actū est: sed ⁊ die noctuq; orabā ꝓ ea: ⁊ similis illius detinet me incōparabilis dolor. Quid sperē ammodo? Ubi cōsolationē meā inueniā? Jā descēdo lugēns in infernū. Uidēs aūt smaragdus eum vehemēter plorātem ⁊ nullā consolationē recipientē ait ad eum. Quid turbaris ⁊ teipsuꝫ interficis? Nūquid inualida est manus domini: aut deo quicq̄ est difficile? Jam pone fineꝫ tristitie tue ⁊ recordare quomodo patriarche Jacob manifestauerit deus Joseph quē quasi mortuū lugebat. Sed obsecro te ne p tres dies me deseras neq; derelinquas. Hesitans aūt Paphūcius intra semetipꝫ dixit. Forsitan de⁹ reuelabit ei aliq̄d de me. Tertio autē die dicit ad Smaragduꝫ. Expectaui sicut rogasti me dn̄e meus frater ⁊ nō discessi alicubi per tres continuos dies. Cognoscēs autē Smaragdus (qui ⁊ Eufrosina) q̄r instabat dies dormitionis ei⁹: vocauit Paphūciū ⁊ dixit ad eū. Quia de⁹ oīpotēs bene disposuit miseriā meā ⁊ impleuit desideriū: neq; vsq; in finē viriliter certādo ꝑduxit: nō mea virtute: sed ei⁹ adiutorio q̄ me custodiuit ab insidijs inimici: pacto cursu supest mihi corona iustitie: nolo te sollicitū relinq̄re ꝓ filia tua Eufrosina. Ego sum illa misera: ⁊ tu es pater me⁹ Paphuncius. Ecce iā vidisti me: ⁊ satisfactū est tibi. Sed nemo hoc sciat ⁊ nō ꝑmittas ab alio corpus meū nudari ⁊ lauari: sed p temetipm̄ hoc facies. Et q̄r ꝓmisi abbati habere me possessiōes multas: et si potuissem sustinere ⁊ ꝑdurare in loco isto adducere eas huc: imple ergo pater qđ promisi. Et scio q̄ venerabilis est locus iste: ⁊ ora ꝓ me: ⁊ hec dicens tradidit spiritum. Dū audisset Paphūcius pater eius talia verba ⁊ vidisset quod obdormiuit cōmota sunt omnia viscera eius: ceciditq; in terram: ⁊ factus est velut mortuus. Accurrēs autē Agapitus vidit q̄r defunctus esset Smaragdus ⁊ Paphuncium iacētem in terra semiuiuum iactauit aquā in faciem eius. Et leuauit eū dicens. Quid habes dn̄e mi Paphunci? Ait autem Paphūcius. Dimitte me vt hic moriar. Uidi eñ mirabilia hodie. Surgēs autem irruit in faciē eius multitudinē lachrymarum effundēs: clamauitq; dicens. Heu me dulcissima filia quare antea nō manifestasti mihi: vt ⁊ ego morerer tecū spōtanea volūtate. Ueh mihi quomodo latuisti: quomodo transisti insidias aduersarioꝝ ⁊ nequitias spiritales vite hui⁹ ⁊ introisti vitā eternā. Hec Agapit⁹ audiēs ⁊ cognoscēs tā admirabilē causam stupefact⁹ est: ⁊ currēs nūciauit oīa abbati. Ueniēs aūt abbas cecidit sup eā: ⁊ eiulās dicebat. Eufrosina spōsa christi ⁊ filia sanctoꝝ ne obliuiscaris seruoꝝ tuoꝝ ⁊ huius monasterij: sed ora ꝓ nobis ad dn̄m nr̄m Jesum xp̄m vt faciat viriliter certādo venire ad portū salutis ⁊ portionē tecū habere cū oīb⁹ sctīs suis. Et iussit abbas vt ꝯgregarentur oēs fratres ⁊ cū honore debito sanctū corpus illius sepulture daref. Dū aūt ꝯgregati adessent ⁊ vidissent tā stupēdū miraculū glorificabāt deū: qui etiā in femineo sexu ⁊ fragili tanta mirabilia operaf. Quidā aūt frater vnū habēs oculū osculatus est vultū ei⁹ cū lachrymis: statimq; vt eā tetigit oculus eius ei restitutus est. Et vidētes oēs fratres q̄ aderāt benedixerunt deū gratias agentes ei cuius sunt oīa bona q̄ sunt. Multiq; confortati ⁊ edificati sepelierūt eā cū maxima deuotione in sepulchro patrū. Pater ꝟo eius omnia q̄ habuit in ecclesias ⁊ monasteria offerēs cōuersatus est in eodem monasterio: plurimā partē substantie sue ibidē offerēs in eodem statu dormiēs ⁊ in eadem cella demoratus est: in qua ⁊ filia sua Eufrosina. Uixit autē Paphūcius pater sancte Eufrosine in sancto ꝓposito annos decē: et migrauit ad dominū: et iuxta filiam suam sepultus est: glorificante deum abbate: cum omni congre-

gatione sua. Dies autẽ migrationis eorũ ad do-
minũ celebratur in eodẽ monasterio vsqȝ in pre-
sentem diem glorificantes deum patrem et filiũ
cum sancto spiritu. Amen.

¶ Explicit vita sancte Eufrosine virginis.

¶ Incipit vita sancti Frontonij abbatis.

Q Uonĩã sepe desideratis au-
dire que sancta sunt: ⁊ ego
placide disposui operari: iã non
in pellibus capriarũ neqȝ carsidẽ
pilis: sed auro ⁊ argẽto gẽmisqȝ
preciosis decrevi ↄstruere tẽplũ
dei: vt ⁊ nos tanq̃ lapides viui
edificemur in domũ spũalez: ex
opibꝰ mediorũ ꝓficiẽtes in xp̃o
Jesu dño nostro q̃d nũc apud ny
triã gestũ sit referã ⁊ nõ preteri-
bo veritatẽ vllo mõ: qm̃ satis edificat monachos
ꝓsens opusculũ. ¶ Igit̃ Frõtoniꝰ verꝰ dei seruus
studio dei timoris de die in diẽ ꝓficiẽs publicã
ↄmunẽqȝ vitã ꝑhorrẽs: viã desiderãs solitudinis
conuocatis ad se fratribꝰ dixit (erãt eñ cũ eo viri
circiter septuaginta.) En q̃d nobis ⁊ mũdo dãnabi
le: cuius operibus renũciare oĩmodo cõdecet: vt
celestẽ ↄsequamur salutẽ. Quapropter pgamꝰ ad
heremũ nihil nobiscũ ferẽtes: ad acquirendũ ce
lestẽ gloriã: ⁊ superiorẽ inuestigemus ex virtuti-
bus disciplinã. His dictis vniuersi ↄsensere: defe-
rentesqȝ ad heremũ secũ paruã holerũ semina: et
bisacutas paucosqȝ sarculos (vñ humũ foderẽt) ꝓfe
cti sunt. Venerũt ergo ad heremũ: rursusqȝ Frõto
nius ait. Dñs in euãgelio dixit. Nolite cogitare
q̃d mãducetis aut q̃d bibatis: aut quo opimini.
Hec eñ oĩa gẽtes mũdi querũt. Querite primũ
regnũ dei ⁊ iustitiã eius ⁊ hec oĩa adijcient vobis
Tenea[illegible] ꝓmissum ⁊ inueniemus in nobis opꝰ
dñi cõseruarũ. Omnes ergo habitabant in here-
mo in opere dñi iugiter laborãtes: ⁊ in agone spi
rituali ꝓficiẽtes. Adiuuabat eñ seruos suos dñs
Ipse autem Frontonius nõ ꝓ se tantũ: sed pro
cunctis orabat: sciens scriptũ esse nõ querens q̃d
mihi vtile sit: sed quod multis: vt salui fiãt. Cũqȝ
in eadem heremo longo tempore morarentur tẽ-
tare eos aduersarius Christianorum cepit q̃ de-
buissent in seculo demorari q: Anachoritarũ vi-
ta durissima est ⁊ nemo eam potest sufferre: mur-
murauerũtqȝ in cordibus suis dicentes. Quid
est q̃d voluit pater noster Frõtonius vt habitemꝰ
in heremo: Nunq̃d illi q̃ in vrbibꝰ ⁊ castellis ha-
bitant deũ videre nõ possunt: ⁊ q̃ in heremo ha-
bitãt celos vidẽt: Nõne eos boni actus cõmẽdãt.
Quis nã poterit cibo vincere angelos: Ecce mori-
mur fame defectꝰ vigiliarum nõ capit labor: sz acrio
ra frangunt ieiunia: fiunt debilia genua: vt vnus
quisqȝ nostrũ nõ possit stare. Audiẽs quoqȝ Fron
toniꝰ eorũ murmurationẽ anteq̃ ad eũ cõuenirẽt
dicẽtes aliq̃d: ipse preueniẽs eos ait. Quousqȝ ir
ritatis deũ murmurãtes in cordibꝰ vestris ⁊ dicẽ
tes. Nunquid q̃ heremũ inhabitãt hi tantũ sunt
dei serui: ⁊ quis ex cibo poterit vincere angelorũ: Cõ
ueniamꝰ ad abbatẽ ⁊ loquamur ad eũ vt habite-
mus in ciuitate: q: si q̃ nos illic viderũt opportu-
nas nobis iuxta dei votum dirigent escas: prout
eniqȝ dñs dederit facere. Illud autẽ scitote: q: nõ
necabit dñs fame animã iustã. Ecce oculi dñi sup
timẽtes eũ: vt alat eos in fame ⁊ illud non memo
ramini scriptũ: quod ait apostolus in fame ⁊ siti:
sed in heremo nũq̃ defuerũt radices herbarũ nec
mãsiftj aliq̃ ieiuni. Recordamini q̃ ãtea locutꝰ
sum vobis. Nolite cogitare q̃d mãducatis aut q̃d
bibatis aut quo operamini: hec eñ oĩa gẽtes mũ
di querũt. Nouit dñs cibũ dare timẽtibꝰ se. Que-
rite primũ regnũ dei ⁊ iustitiã eius ⁊ hec oĩa adij-
cient vobis. Si eñ deus volatilia pascit ⁊ coruos
nõ deserit: quomodo nos derelinq̃re poterit q̃ ipsum
iugiter in mẽte hñt ẽtes: eumqȝ assidue orantes:
Certe si fame defecerimꝰ in heremo: nos dñm ac
cusemus ⁊ improperemus ei cum ad ipsum vene-
rimus dicẽtes. Credidimus euãgelio tuo: vbi di
xisti q̃ vniuersos ĩ te credẽtes celi pabulo pascis
fecimus cuncta que precepisti: sperauimꝰ in te: ⁊
tu nos despexisti. Sz q: tibi nos ꝓbasti: hic magis
vt ꝓbes veritatẽ redde q̃d ꝓmisisti. Nolite ergo
murmurare aduersum deũ: ne murmurãtes sicut
patres nostri in hoc deserto a serpẽtibꝰ pereatis
Quod si expectaueritis dñz q̃ñ voluerit dabit bo-
na timẽtibus se. Quo dicto siluerũt oẽs paululũ
a murmuratiõe sua: erãt eñ in merore positi. Ego
igit̃ ꝓposui vniuersa breuitate exequi: ⁊ cũcta ser
mone rustico cõprehẽdere: q̃cũqȝ sui ꝓsequi titu-
li fas est: ⁊ ꝑ huiꝰ libelli sententias ac syllogismos
dulci eloquio currere ꝓut põt vnusquisqȝ lector
audire. Redeamꝰ ad ordinẽ cepti opusculi vt nõ
cura videamur asserere. Venit itaqȝ ãgelꝰ missus
a dño ad quẽdã diuitẽ nocte: ⁊ dixit illi. Tu epu-
laris ĩ diuitijs splẽdide: ⁊ serui mei in heremo in-
digent pane. Surge ergo diluculo ⁊ mitte seruis
meis escas ex oĩbꝰ q̃ tibi dedi: q: ꝓcuratorẽ te po
sui gregis mei q̃ te celo iactante iugiter paui: nec
vnq̃ dimisi. Ita ergo placuit mihi ex eleemosyna
tua degere paupes meos q̃ in deserto spũaliter vi
uunt ⁊ se mihi suo dño crediderũt ⁊ idcirco fac ser
monem quẽ modo missus a dño loquor ad te. Q̃d
nisi feceris dissipabis fedus pacificum dñi dei tui.
At ille tãto errore cõuẽtꝰ: ex illo somno expgiscẽs
consurgẽsqȝ mane: aduocatis necessarijs amicis
seruisqȝ suis fidelibꝰ locutꝰ est ad eos dicens. Ja-
centi mihi nocte in lecto: quippiã soporis cepetã
⁊ ecce subito nũciꝰ mihi assistit dicẽs. En tu epula
ris in diuitijs tuis splẽdide: serui vero mei in de-
serto indigẽt panibꝰ. Surge ergo diluculo ⁊ mit-
te seruis meis escas ex oĩbus que dedi tibi: q: ꝓ-
curatorẽ te posui gregis mei. Ecce mittere quero
sed vbi morent̃ serui dei ignoro. Cupio preceptuz
implere admonitꝰ: sed quis mihi ad quẽ dirigam
locũ ostẽdet. Angelus precepit et deus qui scrito-
res estis ostẽdite locum. Et nemo valuit illi indi
care locũ: q: in abdito mõtis manebant ⁊ nemo
vbi morarẽtur agnouerat. Igit̃ altera nocte du-
riore cõminatione conuentꝰ: plagis confossus di-
ues ille corripit̃ ⁊ vrgetur vt seruis dei dirigeret
escas. Iterum diluculo cõsurgẽs a prioribus ami
cis querebat consiliũ vt sibi dicerẽt: aut certe ab
alijs inquirerẽt: vbi serui dei morarẽtur. Vrebat
ista cum magno fletu plagas ostẽdens quibus de
manu angeli fuerat nocte correptꝰ. Sed cum ne-
mo posset locum habitationis ostẽdere: vnus pre
ceteris qui maioris erat cõsilij respõdit ⁊ ait. Si
volueris accipere consiliũ meũ charissime forsitã
erit tibi hoc salubre. Sũt tibi cameli septuagin-

onera eos⁊ ex omnibus bonis quibus frelligis
et famulos posce vesci: ⁊ dirige camelos ꝑ vias
cetertine ducēre: ⁊ si ex deo hoc factū est imperiuꝫ
animalia tua salua regredientur ad te: si vero tibi
a diabolo iactura iminet: libēter tolera flagella
temporis: ꝙ acriori forte cede corripiaris. Nō si
hoc tibi consilium displicet quere aliū ꝙ dare po
terit meliꝰ ꝯsilium. Hec dicens conticuit: sꝫ ipsi di
uiti: ⁊ qui cū eo erāt huiuscemodi consilium bene
placuit. Onerauit ergo sexaginta quos camelos
ex his ꝙ dei serui comedere possent: quos vero ca
melorū cibaria facta īposuit escā cūctorū aīaliuꝫ
in maximo dolore dicēs: Si quis inuenerit eos ⁊
eorū exposuerit onera visis cibarijs miserebitur eis
⁊ dabit eis mādućare. Et cū ingēti fletu vno ordi
ne innectēs cordas: direxit eos per viam commē
dans domino vt si ex deo esset imperiū remearēt
celeriter cū salute. Nullus vero ductor cū anima
libus abijt. Et quando egressi sunt tanuā dimisit
seruulus primū cameluꝫ cuius ducalem tenebat
quē ceteri sequebātur: ⁊ abierunt per viam iuxta
ꝑcincrorū mōtis eūtes soli. Sed nescio an soli ca
meli ꝑgere potuerāt: ꝙ domini nūcio ꝑeūte: viaꝫ
directā: vt intellectū est postea abierunt: ⁊ quar
to die cōfecto itinere hora nona agētibꝰ opꝰ dei
fratribus: sicut quidam postea retulit nobis: ecce
primus excubauit ante fores camelus: sꝫ campa
ne sonituꝫ audire nō potuit ꝑstrepēs sonos hym
norū abbas tamē ipse: qm̄ prope ostium erat prior
vidit ⁊ gauisus est valde. Angustus eīn erat introi
tus monasterij ⁊ solus abbas fores suo statu clau
debat: ceteris intro positis fratribꝰ tacuit nihil re
spōdēs donec hymni cōplerent. Tūc ꝯpleto hym
norū ordine aduocatis fratribꝰ pene improperās
ait. Ubi sunt murmurationes vestre? Ecce dñs im
perio forti nobis escas ex alto misit, cui voluit vi
ro prudēti imperās: adduxit nobis camelos onu
stos. Uenite deponamꝰ onera vt possint refici ani
malia lassa. Tūc oēs mira gratulatiōe leti cōmu
niter gratiarū actionē deo reddiderunt ⁊ gauden
tes deponebāt onera camelorū: supra quos vero ca
melos reseratis sarcinis cibaria reperiūt. Abluē
tes igit animaliū pedes de stratu eorū fecerūt ꝑse
sepia ⁊ apposuerūt eis escas quas sibi ipsi porta
uerūt: necnō ipsi ēt discurrebāt ꝑ omnes montes
anfractꝰ notas īquirere herbas: vt laborātia ani
malia escis pluribꝰ reficerent. Mane autē facto
abbas cōsiliū vtile eligēs ⁊ auaritiā oīno spernens
medietatē sumpsit escarū: aliā vero ꝑtē diuidēs
sup camelos oēs ne alij viderent portare et fieret
alijs iniuria oibꝰ medium imposuit onus: velut
eulogia reuocās domino rerū vt auaritie legē sci
deret: ⁊ medietatē oblationis ꝓprio dño camelorū
cōsolās cū de animalibꝰ tātorū periculo: simulqꝫ dñꝫ
deprecans: ne accideret innocenti viro tanta ia
ctura. Octaua aūt die cū essent oēs in vnū colle
cti ieiunijs vnus ꝙ leues ac tynulas aureas habe
bat ꝑ flamina ventorū cāpanule rapiēs sonitū pau
lulū reticuit: ⁊ cū bene tādē sonātes cōphēderet
ait. Puto ex altitudine mōtiū campane sonātis
motus auditur. Tūc oēs egressi senserūt camelo
rum aduētus gratulatio mirabilis accedit: leti
cia facta sit de cōsolatione viri: naꝫ ꝙ defuncta
animalia aut perdita iā lugebat gaudēs de ꝑce
ptis animalibꝰ letabatur. Uenerūt oēs illesi nō
tristes vultu nec maciē necessitatis habētes. Su
scepit ergo camelos suos homo ille cū magna gra
tiarū actiōe: ⁊ visis onerbus multo amplius re
creatꝰ. Tunc ⁊ ille amicos ⁊ pauperes plures ad
prādiū nobile vocat: easdēqꝫ eulogias indigētibꝰ
distribuit ꝙs acceperat: sed ⁊ amicis ꝙ aderant ex
eis largitꝰ est: ⁊ ipse quoqꝫ bñdictionē sancte io
cūditatis accipiēs gaudebat i dño: ex illo igit tē
pore vsqꝫ ad mortē frōtonij: sic diues ipso notato
tēpe qn̄ primū miserat escas necessarias ipsis di
rigebat: ⁊ alijs sic diuitibꝰ dñs imperabat: vt ex
oībus dapibus irrigati nihil dei serui cū sancto
frontonio minus haberēt. Uigilabāt in operibꝰ
dei filij cū patre ⁊ spiritualibꝰ eos adimplēs da
pibꝰ āmonebat quotidie sermone celesti exultās
letabat in dño: ꝙ sibi talē dederat lecticerum: vt
auiū solitudinis loca digne ꝯsisteret: legēdūqꝫ hoc
tradidit multorū ad edificationē monachorū. Il
le ergo magis erit melior i ꝯspectu dei: nō ꝙcūqꝫ
legerit: sꝫ ꝙ credēdo dñi iussis sic fecerit. Mercedē
autem a christo iesu domino nostro recipiet: qui
eleemosynā pauperibus erogauerit: ⁊ seruos dei
recto corde intuitus fuerit in gloria domini no
stri iesu christi, cui est honor ⁊ gloria i secula secu
lorum amē. Hec tempore Antonij imperatoris
gesta sunt tertiodecimo anno imperij eius.

Finit vita sancti Frontonij.

Incipit vita sancti Symeonis heremi
te qui in col. stetit.

SAnctꝰ symeon ex vtero ma
tris sue electus est a dño et
meditabat placere illi. Erat aūt
iste filius susociō noie: ⁊ nutrie
batur a parentibus suis. Qui cū
factꝰ fuisset annorū tredeciꝫ pa
scebat oues patris sui: ⁊ videns
ecclesiam relictis pecoribꝰ īgres
sus ē: audiuitqꝫ ꝑpsm ibi legi in
terrogansqꝫ vnū seniorē ait: dñe
ꝙd est istud qd legit: senex respō
dit ei ꝓ substantia anime: vt discat homo timere
deū ex toto corde: ⁊ ex tota mēte sua. Dixit beatꝰ
Symeon. Quid est timere deum? Dicit ei senior.
Quare me flagitas fili? Et ille quasi deum inquit
interrogo te. Ista enim que a te audio discere vo
lo: quia ignarus sum ⁊ stultꝰ. Respōdit ei senior.
Fili si quis ieiunauerit iugiter ⁊ obseruationes fe
cerit per momenta: ⁊ humiliauerit seipsum om
ni homini: ⁊ non dilexerit auruꝫ neqꝫ parentes
neqꝫ vestimenta neqꝫ possessiones: ⁊ honorat pa
trem ⁊ matrem: ⁊ sacerdotes dei ꝓsequitur: hic
hereditabit regnum eternum: ⁊ qui econtrario
ista non custodit: hic hereditabit tenebras exte
riores: quas parauit deus diabolo ⁊ angelis eiꝰ.
Ista omnia fili i mōasterio exaggerant. Audiēs
hec beatus Symeon cecidit ad pedes eius dicēs.
Tu es pater meus ⁊ mater mea ⁊ doctor operum
bonorum ⁊ dux ad regna celorum. Tu eīn acqui
sisti animā meā que iam mergebatur in ꝑditionē
dominus reddat tibi vicissitudinē ꝓ anima mea
ista sunt enim que edificant: ego autem iam nūc
vadam sicut docuisti in monasterium vbi deꝰ vo
luerit: ⁊ fiat volūtas eius in me: dixit illi senior
fili priusqꝫ īgrediaris monasteriū: audi que dico
Tribulationem habiturus es: necesse est enim te

seruire ꝛ vigilare in nuditate: ꝛ idesinēter subire
mala ꝛ iterū ꝯformandus eo: vas preciosum deo: ꝛ
statim exiēs beatus Symeon de ecclesia ibat in
monasteriū sancti Tymothei magnifici viri: ꝛ p
cidens ante fores monasterij iacebat p dies q̄nq̄
nō mādūcās neq̄ bibēs ꝛ die quinta egrediēs ab
bas Tymothe⁹ īterrogauit eū dicēs. Vñ es fili:
aut quos parētes habes: qui sic affliger⁹ es: aut qd̄
est nomē tuū ne forte aliqd̄ mali gesseris: aut, for
sitā seruus sis ꝛ dn̄m tuū fugis. Tūc beat⁹ symeō
cū la hrymis dixit. Nequaq̄ dn̄e sed opto vt sim
seruus dei si ipse voluerit: quia volo saluare aīaȝ
meam perditam. Jube ergo introire in monaste
rium, ꝛ omnibus deseruire: noli me foris diutius
dimittere. Tūc apprehēsa manu eius introduxit
eum Abbas in monasterium: dicēs fratrib⁹. Fi
lioli mei ecce trado vobis istum fratrem: docete
eū canones monasterij: stetit aūt in monasterio
q̄si mēses quatuor seruiens oībus sine q̄uerela i
quibus psalterium ex integro memorie commen
dauit: quotidie percipiens cibum diuinuȝ. Cibū
vero quem simul cuȝ fratribus accipiebat tacite
pauperibus erogabat: non solicitus de crastino
fratres ergo ad vesperam: ille vero septimo die ci
bum sumebat. Una autem dieruȝ egressus ad pu
teū aquam haurire sumpsit funeȝ de situla: vnde
fratres aquam hauriebāt: ꝛ inuoluit eū toto cor⸗
pore suo nudo a renibus vsq̄ ad collū: ꝛ ingressus
dixit fratribus. Exiui haurire aquā ꝛ nō inueni
funeȝ in situla ꝛ illi dixerūt. Tace frater ne forte
agnoscat abbas quousq̄ hoc pretereat. Putrefa
ctū est autem corpus ei⁹ de ligatiōe: ꝛ asperitate
funis: quia secabat eum vsq̄ ad ossa: ingressus est
enim in carnem ita vt vix appareret. Quadā au⸗
tem die exeūtes aliqui de fratribus inuenerunt
eum cibum suum dantem pauperibus ꝛ regressi
dixerūt abbati vnde nobis adduxisti hoīem istū
Nō possumus abstinere sicut ille: de dn̄ica ein in
dn̄icam ieiunat cibos quos accipit pauperibus
erogat: sed ꝛ fetor grauissim⁹ exit de corpe eius:
ita vt null⁹ iuxta eū stare possit: ꝛ cū ambulat ver
mes de corpe ei⁹ cadūt: lectusq̄ eius plen⁹ est ver
mibus: ꝛ sic exiēs abbas inuenit sicut illi dixerūt
cui ait: fili qd̄ est q̄ dicunt fratres de te: non tibi
sufficit ieiunare sicut nos audisti euangelium de
doctoribus, dicens: quia nō est discipulus super
magistrū: erit aūt omnis pfect⁹ vt sit sicut doctor
eius dic mihi fili: fetor iste vñ pcedit: stās beatus
Symeō: nihil rn̄dit. Et irat⁹ abbas iussit eū spo
liari ꝛ inuenerūt funē circa corp⁹ ei⁹: ita vt nihil
pareret de eo nisi summitas tm̄: exclamās aūt ab
bas voce magna dixit. Unde nobis aduenit iste
hō destruere volēs regulā monasterij. Rogo ergo
te discede hinc ꝛ pge quo vis: cū multo tn̄ dolore
ꝛ labore tulerūt a corpe ei⁹ funē de quo erat iuo⸗
lut⁹ vna cū carne ei⁹ putrida: facientes aūt illi stu
diū p multos dies sanauerūt eū. Sanat⁹ aūt post
hec exiuit d̄ monasterio nullo sciēte: ꝛ ingressus ē
puteū desertū vbi nō erat aqua nō lōge a monaste
rio vbi imūdi spirit⁹ inhabitabant. Et ipsa nocte
reuelatū est abbati q̄ multitudo populoꝝ circun
dabāt mōasteriū suū cū fustib⁹ ꝛ gladijs dicētes.
Da nobis seruū dei Symeonē tymothee: sin autē
incēdim⁹ te cū monasterio tuo quoniā exasperasti
hominem iustum. Qui euigilans ait fratrib⁹. Fi

lioli mei visionem vidi: ꝛ multū turbatus sum in
ea. Et in alia nocte vidit multitudinem viroꝝ for
tium astantium ꝛ dicentium ei. Da nobis seruuȝ
dei Symeonem: dilect⁹ est enim deo ꝛ angelis:
quare illum vexasti maior te est apud deū: omnes
em̄ angeli cōtristant̄ propter illū: ipsum aūt pro
nere habet deus in mundo talem per illuȝ multa si
gna fiāt: qualia nemo fecit. Tūc exurgens abbas
cum magno timore dixit fratrib⁹. Requirite mi
hi hominē illum ꝛ adducite in hūc locū ne forte
omnes moriamur propter illum. Uere enim san
ctus dei est: mirabilia enim magna vidi ꝛ audiui
de illo. Tūc oēs monachi exierūt eum querere ꝛ
oīa pustrātes ꝛ nō inuenientes renunciauerūt ab
bati dicētes. Nullū locū relinq̄mus vbi eū nō q̄s
iuissemus: nisi tm̄ in deserto puteo. Rn̄dit abbas
Rogo vos fr̄es ite ad pquirēdū eū: sed ꝛ ego vadā
vobiscū: vere sanct⁹ ꝛ seru⁹ dei ē. Et sumēs secuȝ
quinq̄ ex illis: venit ad puteū. Et faciēs oratio⸗
nē descēdit cum fratrib⁹ in puteū. Uidēsq̄ illum
beat⁹ Symeon cepit rogare dicēs. Rogo vos ser
ui dei dimittite me vna hora vt reddā spiritum
meū: adhuc em̄ modicū deficiēs ē valde aūt fati⸗
gat aīa mea: qm̄ exasperaui dominū. dixitq̄ ad illū ab
bas veni serue dei: vt deducam⁹ te in monasteriū
cognoui em̄ de te q̄ seru⁹ dei es. Illo vero nolen
te adducunt eū ad monasteriuȝ: ꝛ omnes proster
nūt se ad pedes ei⁹ flētes ꝛ dicētes. Peccauimus
in te famule dei: idulge nobis. Beatus autē Sy
meon gemebat dicēs. Quare grauatis infeliceȝ
ꝛ peccatorē. Uos aūt estis serui dei ꝛ pres. Stetit
aūt ibi quasi annū vnū. ¶ Post hec egressus oc⸗
culte nō longe a monasterio: ibiq̄ multo tpe fuit.
Edificauitq̄ sibi clausuram ex lapide sicco: ibiq̄
fuit ānos tres: ꝛ veniebāt ad eū multi ad oratio⸗
nē. Deīde fecit colūnellā cubitoꝝ q̄tuor: ꝛ stetit i
ea annos q̄tuor: crescebat aūt de eo fama facta p
orbē terre: ꝛ faciūt ei colūnam habentē cubitos
duodecim: ꝛ stetit in ea ānos duodecim. Rursum
q̄ fecerūt colūnam cubitorū viginti stetitq̄ i ea
annos duodeciȝ. Tūc ꝯgregati sunt oēs habita⸗
tores loci illi⁹ ꝛ edificauerūt iuxta ipsam colūnā
basilicas duas: ꝛ colūnā cubitoꝝ triginta: ꝛ sup
ipsam stetit ānos q̄tuor: ꝛ cepit virtutes facere
Multi languidi veniebāt ad eū ꝛ demonia habē
tes: ꝛ curabat eos: ceci visum recipiebāt debiliū
manus restituebant̄: surdi auditū recipiebāt: le⸗
prosi mūdabantur. Multas gētes inclinauit ad
fidē christianā: idem saracenos, persas, armace⸗
nos ꝛ laotos: similiter ꝛ alophilos: audiētesq̄ de
eo de virtutib⁹ eius conueniebant ꝛ adorabant
deū. Tūc inuidus diabolus transformauit se in
speciē angeli: fulgēs in splēdore cū equis igneis.
ꝛ curr⁹ igneus apparuit iuxta colūnā vbi stabat
beat⁹ Symeō illuxitq̄ eū fulgore ꝛ splendore q̄si
in specie angeli fulgēs. Et dixit diabolus blādis
sermonibus. Symeon audi verba mea que tibi
dn̄s mandauit. Misit me angeluȝ suū cum curru
igneo ꝛ equis igneis vt rapiā te q̄uo rapuit Hely
am. Tēp⁹ tuū iā est: ꝛ tu similiter ascēde iā mecuȝ
in currū q̄ dn̄s celi ꝛ terre me trāsmisit huc: ascē
damus pariter in celos, ꝛ videāt te angeli ꝛ archā
geli cū maria matre dn̄i: cū apostolis ꝛ martyri⸗
bus: confessorib⁹ ꝛ prophetis: q̄ gaudent videre
te vt orēs dn̄m q̄ te fecit ad imaginē suam. Etiam

locutus sum tibi ne tardes ascẽdere. Sic symeõ cõplera oroñe dixit: Dñe vis rapere me pctõrez in celũ? Et eleuauit dextrũ pedẽ vt ascẽderet ĩ currũ: leuauit q3 dexterã manũ ⁊ fecit signaculũ xp̄i. Cũ signũ crucis fecisset continuo diabol⁹ nusq̃ cõparuit: s3 cũ argumẽto suo euanuit sicut puluis añ faciẽ venti. Tũc intellexit symeõ artẽ eẽ diaboli. Reuersus ergo in se dixit pedi suo: nõ reuerteris retrorsum hinc: sed stabis hic vsq3 ad obitũ meũ. Donec accersiat dñs me pctõrem. Interea diabol⁹ in frigore apposuit vulnus super femur eius ⁊ putrefactum est ita vt multitudo vermiũ scatescẽs de eo descẽderẽt de corpore eius: decurrebant q3 de pedib⁹ eius in colũnã: ⁊ de colũna in terrã. Anno añt ĩtegro stetit in colũna sup vnũ pedẽ. Quidã añt iuuenis astitit et Antonius noĩe q̃ vidit et scripsit hec. Iuxta pce ptũ ill⁹ colligebat xmes q̃ cadebãt ad terrã: ⁊ porrigebat illi sursum. At ille ponebat eos sibi in ipso vulnere ad similitudinẽ iusti Iob dicẽs. Manducate qd vobis dñs dedit.

¶ Audiẽs añt basilicus rex sarracenoꝝ famã ei⁹ venit ad eũ. Uidẽs añt illũ stantẽ sursum ⁊ orãtẽ subito cecidit vermis de corpe ei⁹. At ille currẽs apprehẽdit eũ in fide ⁊ posuit super oculos suos. Et videns symeon ait. Quare hoc fecisti vir illustris a me ⁊ me grauasti? Xmis eẽ il de corpe meo putrido: ⁊ cũ audisset rex basilic⁹ aperiẽs manu3 suã inuenit margaritã pciosissimã: ⁊ dixit ad beatu3 symeonẽ. Nõ est xmis putridus s3 margarita pciosissima. Cui ille rñdit. Homo fm fidem tua3 data est tibi: ⁊ benedicetur in manibus tuis oĩb⁹ dieb⁹ vite tue. Et ita regressus est homo ille plenus fide: post multũ xo tẽporis audiẽs mater ei⁹ famã de eo venit videre eũ: sed phibita est videre eum: q2 locum illũ mulier nõ ingrediebatur. Cũ autem audisset beatus symeõ vocem matris sue dixit ei. Sustine mater modicum tempus ⁊ simul nos videbim⁹ si de⁹ voluerit. At illa hec audiẽs flere cepit et rogare vt eum videret: ⁊ solutis crinibus increpabat eum dicens. Fili quare hoc fecisti p vtero quo te portaui satiasti me luctu: pro lactatione qua te lactaui dedisti mihi lachrymas p osculo quo te osculata su3: dedisti mihi amaras lachrymas: p dolore ⁊ labore quẽ passa sum: inposuisti mihi seuissimas plagas. Et tãdiu locuta est vt nos oẽs faceret flere. Audiens beatus symeon vocẽ genitricis sue posuit faciem suã in manus suas ⁊ plorauit amare: mandauit q3 illi dicẽs. Domina mater quiesce modicũ tempus ⁊ videbim⁹ nos in eterna requie. At illa cepit dicere p xp̄m q̃ te plasmauit si est possibile videãt te in tãto tẽpore alienũ a me permitte me videre te: aut si non vel vocem tuã audia3 ⁊ statim moriar: quia pater tuus in tristicia ppter te mortuus est. Et nũc ne me in ipsa amaritudine perdas fili. Hec dicẽs pre tristicia ⁊ planctu in somnum cõuersa est: stabat autem tres dies et tres noctes non cessans precari eum. Tũc beatus symeon orauit ad dñm pro illa ⁊ statim reddidit spm. Colligẽtes xo corpusculum eius adduxerunt in cõspectu eius. Et ille flens ait. Dñs suscipiat te in gaudio q2 tribulata es ppter me: ⁊ portasti me in vtero mẽsibus nouẽ atq3 lactasti simul etiã nutristi cũ labore. Hec eo dicente matri vultu sudabat ⁊ corpus eius cum motum est nobis oĩbus inspiciẽtibus. Ille autẽ eleuãs oculos ad celũ dixit. Dñe de⁹ virtutũ q̃ sedes sup cherubin ⁊ scrutaris fundamẽta abyssi: q̃ cognouisti Adã anteq̃ esset: q̃ pmisisti regni celorum diuitias diligẽtib⁹ te: q̃ locut⁹ es Moysi in rubo igneo: q̃ bñdixisti Abraã patrẽ nostrũ: q̃ introducis in paradisum aĩas iustoꝝ: ⁊ aĩas impiorum mergis in perditionẽ: q̃ duos leones humiliasti: ⁊ fortia Chaldeoꝝ incẽdia mitigasti seruis tuis: q̃ Heliã coruis deferẽtibus escã pauisti: suscipe animam ei⁹ in pace ⁊ colloca eam in locum patrũ sanctoꝝ: quia tibi est potestas in secula seculorum. Post hos vero dies rursum fecerunt ei colũnam habentem cubitos. xl. ⁊ stetit sup ipsam annorum. xvj. vsq3 ad obitum suum.

¶ In quo tẽpore draco grandis nimis habitabat iuxta eum in partibus Aquilonis: vnde nec herba ibidẽ nascebatur: cui etiã intrauit lignũ in oculo dextro. Et ecce quadam die veniebat cecus ille draco: et trahẽs se applicuit ad habitaculũ in quo vir dei morabatur totus in girũ se complicans quasi veniam poscens: humiliatoq3 capite iacebat. Quẽ bt̃o Symeone intuẽte statim exiuit de oculo eius lignum habens cubitũ vnũ. Uidentes autẽ oẽs glorificauerunt deum: tamen ab eo fugerũt propter metũ. Sed bestia ipsa inuoluit se ⁊ mansit in vno loco immobilis q̃diu omnis populus prãsiret. Deinde surgẽs adorauit ostium monasterij fere p duas horas: ⁊ sic reuersa est in cubile suũ: ⁊ nemini lesit. Mulier quedam sitiẽs nocte venit ad hydriã aquã bibere in qua erat paruulus serpens: ⁊ bibẽs degluciuit illũ ⁊ creuit in vtero ei⁹ Sed multi medici ⁊ incãtatores ⁊ magi adhibentes studiũ nihil profecerunt. Post aliquod vero tẽpus adducitur ad sanctũ Symeonẽ. At ille iussit eam poni in terrã: ⁊ de aqua monasterij in os eius mitti: tũc exclamauit fortiter ⁊ statĩ exiuit de ore eius serpẽs cuius longitudo erat cubitoꝝ triũ. Eadẽ hora crepuit serpẽs q̃ etiã ad multoꝝ testimoniũ suspẽsus est ibi septẽ diebus. Et sana facta est mulier ex illa hora. Uirtutes eius q̃uis alicui⁹ facũdia enserare vix valeat tñ pur sunt vires oĩno silẽtio eas tegi minime patiar.

¶ Factũ est añt vt aqua in loco illo nõ inueniret ⁊ tot⁹ popul⁹ periclitabat: ⁊ oĩa aĩalia pre aque penuria. Uidẽs xo sctũs Symeon ɔtritionẽ eoꝝ stetit ad oronẽ. Circa decimã añt diei horã subito drupta est terra ⁊ factũ est chaos magnũ ab orĩtali parte ipsi⁹ monasterij: ⁊ inuẽta est quasi spelũca inestimabilẽ ⁊ multã habẽs aquã. Tũc iussit fodi septẽ cubitis: ⁊ ex eo tpe supabũdauit aqua in illo loco vsq3 in psẽtẽ diẽ. Quo in tpe expectãtes q̃dã de lõge oroñe ipsius ⁊ opa meridiana hora diuerterũt paulisũ ad vmbraculũ arboris ppter estũ ad repausandũ. Cũq3 sederẽt ecce subito pregnãs cerua preteribat sec⁹ illos: ⁊ dixerũt ad illã. Per oronẽ scti Symeonis te cõiuram⁹ modicũ sta vt te ɔprehendamus q̃ stetit eadẽ hora. Apprehẽdẽtesq3 eã occiderũt ⁊ comederũt partẽ aliquã ex ea statimq3 obmutuerũt: ⁊ sic veniebãt sicut ⁊ cerua illa. Currẽtes añt venerũt ad sctũ Symeonẽ portantes coriũ eius: ⁊ vixerũt ibi duos annos: ⁊ vix aliquãdo sanitatẽ recipere potuerũt. Iniquũ est eũ peccatum coriũ recitare. Coriũ autẽ cerue suspenderũt ibi ad testimoniũ multorum. ¶ Sed ⁊ pard⁹ immanis erat in locis illis qui ⁊ homines

et animalia interficiebat: et in giro oīa vastabat. Uenientes autẽ homines loci illius ad sanctum Symeonẽ nunciauerũt ei: q̃ tanta ac talia mala pardus operaretur. Tũc sctũs Symeon iussit de terra vel de aqua monasterij aspergi in illa loca. Et factum est. Exquirentes vero postmodum inuenerunt ipsum pardum iacentem mortuũ ⁊ oẽs glorificauerunt deũ Symeonis. Quẽcũq; tamen sanabat precipiebat illi dicẽs. Uade in domum tuã ⁊ honorifica deũ qui te sanauit: ⁊ ne audeas dicere q̃ te Symeon curauerit: ne tibi subito deterius contingat: ⁊ ne presumas iurare per nomẽ domini quia graue peccatum est: sed in me humili ⁊ peccatore iura siue iuste siue iniuste quam ob causam oẽs orientales ⁊ barbare gẽtes q̄ sunt in illis regionibus per eum iurãt. ¶ Latro quidã de Antiochia q̄ nominabatur Jonathas multa mala faciẽs cum a multis persequeretur: nec posset se tã ab illis abscõdere: quasi leo a facie multorũ ꝯsequẽtiũ fugiẽs subito ingressus est monasteriũ ⁊ amplexus colũnã sci Symeonis cepit amarissime flere. At ille dixit ei. Quis es: aut vñ venisti hõ: aut cur huc introisti? At ille. Ego sum Jonathas latro q̄ oĩa mala feci: veni huc penitere. Ait itaq; sctũs Symeon. Taliũ est regnũ celoꝝ: sed ne velis me tẽtare ne iterũ inueniaris in sceleribus ipsis q̄ reliquisti. Hec illo loquẽte: ecce officiales veniebãt ab Antiochia dicentes. Trade nobis inimicũ ⁊ maleficũ Jonathã ne subito cõmoueat ciuitas in seditionem: bestie eñi parate sunt ad deuorandũ eũ. Respõdit eis sctũs Symeon. Filioli mei ego non adduxi eum huc: quoniam qui adduxit eum maior vobis est: ⁊ istis talibus subuenit: ⁊ eñi talibus est regnũ celoꝝ. Et si potestis intrare rapite eũ hinc: ego autem non possuz: q: timeo eum qui illum misit ad me. Audientes autẽ hec viri illi regressi sunt cũ timore magno ⁊ renũciauerunt oĩa Antiochie: sed Jonathas latro per septẽ dies amplexãs: ⁊ tenẽs colũnã dicit ad beatũ Symeonẽ. Domine si iubes ambulare volo. Respõdit illi iustus. Iterũ in ipsa mala festinas. Dixit illi Jonathas. Non dñe: sed tempus meũ impletũ est. Et sic loquẽs cũ eo reddidit spiritũ. Et volentes eum sepelire iuxta monasteriũ: ecce alij officiales veniebãt ab Antiochia ꝓpter illũ ⁊ inceperunt clamare ⁊ dicere. Da nobis inimicũ nostrum: omnis eñi ciuitas turbata est ꝓpter illum. Respõdit eis beatus Symeon. Qui illũ adduxit venit cũ multitudine celestis militie: qui potens est in tartarũ mittere ciuitatem vestram cum habitantibus in ea qui etiã hunc reconciliauit sibi ⁊ ego timui ne subito occideret me: ne ergo amplius fatigetis me humilẽ ⁊ pauperẽ: et ita cũ timore regressi sunt nũciãtes oĩa q̄ viderãt ⁊ audierant. Post paucos duo annos factũ est vna die hoc est sexta sabbati ⁊ inclinauit se ad orationẽ: sustinens tres dies .i. sexta feria sabbato ⁊ dominico. Tunc ego pauefactus ascendi ad ipsum: ⁊ steti in cõspectu eius: dixiq; ad eum. Surge domine bñdic nos: q̃ñ populus (tres dies ⁊ tres noctes habet) expectat benedictionem a te: ⁊ non respondit mihi: ⁊ rursus aio ad eũ. Quare me cõtristas dñe aut q̃d offendi? Supplico mitte mihi manũ: aut forsitã iã a nobis migrasti. Et sentiẽs q̃d non loquebat mihi cogitaui vt nulli dicerẽ q: timerẽ

bã illũ tãgere: ⁊ stãs quasi hora media inclinaui me ⁊ posui aurem meam ad auscultandum et non erat flatus: nisi tantum quasi odor multoruz aromatum ascendebat de corpore eius: ⁊ sic intellexi q: requieuit in domino: ⁊ hebefactus ploraui amarissime: ⁊ inclinãs me osculatus sum oculos eius ⁊ barbã cõplexus crinesq; capitis eius eũ increpãs dixi. Cui me dñe derelinq̃s: vel vbi requirã tuaz angelicã doctrinã? Quale respõsum reddã ꝓ te: aut cuius anima respiciet colũnã sine te: ⁊ nõ lugeat? Quale r̃sum reddã infirmis q̃ñ venient aut requirẽt te hic ⁊ nõ inuenient? Quid dicam: aut q̃d loquar ego humilis? Hodie video te: crastinã vero ꝯsidero ad dextrã siue ad sinistrã: ⁊ nõ inuenio te. Aut quo amictu opertã colũnã tuaz. Heu me q̃ñ venient aliqui de longe querentes te ⁊ nõ inueniẽt. Et pre multa tristitia obdormiui. Statimq; apparuit mihi dicẽs. Non derelinquam columnam hanc: nec locũ ⁊ montem hunc benedictũ in quo illuminatus sum: sed descẽdẽs satisfac populo ⁊ annuncia de me Antiochie secrete ne tumultus fiat in populo. Ego enim requieui sicut dominus voluit: tu aũt ne cesses ministrare in hoc loco: et reddet tibi dominus mercedẽ i celis. Sed nec molestus tibi sum. Exurgens autem a somno pauefactus dixi. Domine memẽto mei in requie sancta tua. Et subleuãs vestimẽta eius ꝓcidi ad pedes eius ⁊ osculatus sum vestigia eius: ⁊ tenẽs manus eius posui sup oculos meos dicẽs. Benedic obsecro mihi dñe. Et iterum fleui ⁊ dixi. Quales reliquias tollam a te in memoriã? Et hec dicẽs motum est corpus eius: ego autem timui tangere eum. Et vt nemo sciret descẽdi celeriter ⁊ fidelẽ fratrem misi Antiochiam ad episcopũ. Et statim veniẽs cũ tribus epis ⁊ cũ illis Aldaborius magister militũ cũ suis tendentes cortinas circa colũnam eius defixerunt vestimẽta sua. Erãt autẽ confecta ab auro. Et deponentes eũ iuxta altare ante colũnam colligẽtesq; se aues volabãt super colũnam clamantes ⁊ quasi ingentes: ita vt oĩes viderent. Planctus etiã populi ⁊ iumentorũ resonabat per miliaria septem: sed ⁊ mõtes ⁊ campi ⁊ arbores ꝯtristati sunt circa loca illa: vbiq; eñi nebula tenebrosa facta est per circuitũ. Ego autẽ considerabam angelum venientem ad visitandũ eum. Circa horã septimã seniores septem loquebãtur cum angelo vultus eius erat sicut fulgur ⁊ vestimẽta sicut nix. Et vocẽ eius in timore ⁊ tremore tandiu cõsideraui: q̃diu audire potui quid tamen fuisset ignoro. Cum autez iaceret sanctus Symeon in feretro: volẽs episcopus Antiochie de barba illius pro benedictione aliquid contingere: extẽdit manũ statimq; arefacta est: multeq; obsecrationes ⁊ orationes fiebãt ad deum pro eo ⁊ sic restituta est manus eius. Supponentes aũt corpus feretro cum psalmis ⁊ hymnis duxerunt Antiochiam. Omnis autem populus qui erat p circuitũ regionis illius plãgebat q̃ patrocinia tantarũ reliquiarũ tolleretur ab eis ⁊ q̃ episcopus Antiochie iurasset vt nemo tangeret corpus illius. Uenientes vero in quintum miliarium ab Antiochia in vicum qui vocatur Meroe: nullus potuit mouere eũ. Tũc quidã homo annis quadraginta surdus ⁊ mutus subito cecidit ante feretrum ⁊ cepit clamare ⁊ dicere. Bene venisti serue

dei: tuus enim adductus me saluauit: ⁊ si meruero viuere ego tibi seruiam oibꝰ diebꝰ vite mee. Et eleuans se apprehēdit vnum de burdonibus q̄ portabāt feretrum statimq̧ mouit se de loco isto. Et ita sanatꝰ est homo ex illa hora. Vir amabat vxorem alienam: ⁊ volens eā adulterare nō potuit ⁊ mortua est ⁊ posita in monumento: ⁊ ille iuit: ⁊ violauit sepulchꝛum eius statimq̧ obmutuit ⁊ surdus factus est: obligatus est in illo loco ānis quadraginta. Tūc exeūtes omnes de ciuitate antiochie susceperūt super argentum ⁊ aurū corpus sancti Symeonis: cum psalmis ⁊ hymnis ⁊ cū multis lampadibꝰ portauerūt in ecclesiam maiorē: ⁊ inde in aliam ecclesiam que vocabatur penitentia. Multe etiā virtutes fiūt ad sepulchꝛum eius: magisq̧ in vita sua: ⁊ homo q̄ sanꝰ factꝰ est ibi seruiuit vsq̧ in diem mortis sue. Multi autem obtulerunt thesauros episcopo antiochie pro fide poscentes reliquias de corpore eius: sed propter iusiurādum minime prestitit. Ego humilis ⁊ peccator Antonius: inquātum potui lectionem hāc breuiter exposui. Beatus autem qui habet illam scriptā in libro: ⁊ legit in ecclesia: in domo dei: ⁊ cū memoriā eiꝰ fecerit mercedē ab altissimo recipiet cui est honor potestas ⁊ virtus in secula seculorum: Amē. Eius depositio sexto kalendas Augusti celebratur.

¶ Explicit vita sancti Symeonis heremite.

¶ Incipit vita sancte Eufraxie virginis.

In diebus Theodosij imperatoris pijssimi fuit vir quidam in regia ciuitate senator nomine Antigonus eratq̧ imperatori genere ⁊ societate cōiūctus sermone sapiēs simul ⁊ opere: ⁊ bona semꝑ ꝑcipue suadēs vt pie romanis legibus licite negocia gubernaret: erat ātē ⁊ ꝯpassibilis hō: cūctis necessaria ꝑbēs. Diligebatq̧ eū princeps nō solū tāq̄ parentē ac senatorē: sed ēt tāq̄ christianum et piū: ⁊ semꝑ vtilia ꝯsilia ꝓferētē. Erat aūt hic locuples vehemēter: ita vt ciuitas regia aliū diuitijs sermone ⁊ opere similē nō haberet. Hic accepit vxorē ex genere ꝓprio: ex eodē imperiali sanguine descēdentē: cui nomē Eufraxia: mulier religiosa ⁊ timēs dūm nimis: ⁊ ecclesie vacās ⁊ offerens deo ꝑces cū lachꝛymis. Hec multos in opere dei fecit idoneos: multasq̧ oblatiōes in ecclesijs ⁊ sanctuarijs offerebat: vehemēter eā diligebat imperator ⁊ augusta precipue q̄ ex eorum genere erat: necnō ex moribꝰ cōposita ⁊ honesta, et valde religiosa. Nata est autem eis filia: ⁊ vocauerunt eā noīe matris sue Eufraxiā. Cumq̧ habuissent hāc filiā vna dierū dixit Antigonus Eufraxie. Nosti soror mea Eufraxia: q2 nihil est ista vita nihil diuitie: nihil vanitas huiꝰ seculi reponatis. In octuaginta nāq̧ annis hominis tempus implet cum ruina: diuitie aūt in celo reposite: in infinita seculoꝝ secula timētibꝰ deū manēt: ⁊ priuamus nos illis diuitijs mūdanis cogitatiōibꝰ obligati: ⁊ fallacia potiti tēporaliū diuitiarum dies nr̄os frustra cōsumimꝰ: nihil diabus nostris vtiliter acquirētes. Audiēs autem hec Eufraxia dixit Antigono viro suo. Et qd iubes dn̄e mi vt faciamꝰ. Cui dixit Antigonus: Vnā filiā ꝑ deum acq̄siuimus ⁊ sufficiat nobis: ⁊ nequaq̄ vltra conueniamꝰ infelicitati ⁊ miserie seculi. Audiēs hec Eufraxia: ꝯsurgēs extēdit manꝰ ad celū ⁊ ingemiscēs dixit viro suo Antigono. Bn̄dictꝰ deus qui dignū te fecit timore suo: ⁊ ad cognitionem veritatis adduxit. Vere dn̄e sepiꝰ supplicaui deo: vt cor tuū illuminaret: ⁊ mētē tuā pro hac causa faceret elucescere: sꝫ hoc tibi pandere non presumpsi: q2 vero ipse fecisti principiū: iube me ⁊ loquar. Cui dixit Antigonus. Dic soror mea qđ vis. Respondit. Nosti dn̄e meꝰ: q2 ante multas generationes apostolus testatur ⁊ dixit. Tempꝰ breue est: de cetero vt qui habēt vxores tanq̄ non habētes sint. Deficit eñ huiꝰ seculi cupiditas: ad quā vtilitatē erunt ista pecunia: ⁊ tanta abūdantia possessionū. Nihil eorū est: q̄ nobiscū poterit descēdere in infernum. Cū bono ergo consilio tuo festina multa dare paupèribꝰ: vt non illud consiliū qđ tractasti inueniat infructuosum. Audiēs hoc antigonꝰ glorificauit deū. ¶ Cū igit adeptꝰ esset optimam cōuersationē: ⁊ multa pauperibꝰ erogasset Antigonus vnū solūmodo annum viuēs postq̄ sue renūciauit vxori vitā suā pie disponēs: cōpleto āno defunctus est ⁊ sepultꝰ in pace. Tunc imperator pariter ⁊ augusta fleuerunt eū tāq̄ ex eoꝝ genere descēdētē: virū iustū ⁊ religiosum. Cōpatiebant eū, ⁊ Eufraxie: nō solū tāq̄ ꝓprie ꝯsanguinee: sed ēt q2 erat iuuēcula. Duobus nāq̧ annis ⁊ tribus mēsibus vixit cum viro suo: nā vno anno ex ꝯstituto ad alterutrū abstinētes sicut fratres vixerūt. Igit sepulto Antigono ab imperatore ⁊ augusta multū ꝯsolabat Eufraxiā. Illa vo sumēs ꝓpriam suā filiā dedit eā in manꝰ imperatoris ⁊ auguste: et ꝓstrata ad pedes eoꝝ: cū clamore ⁊ magno gemitu dixit. In manꝰ dei ⁊ vestras hāc orphanā nūc cōmēdo. Memoriā ergo habētes Antigoni qui fuit vester suscipite eā atq̧ tuemini: ⁊ estote ei in loco patris ⁊ matris. Multa siquidē flumina lachꝛymarū ⁊ voces miserūt audiētes: ita vt ēt principes lugerēt. Post paucū vo tpīs a luctu aliqn̄ descētes Antigoni suasit iperator ei: vt filiā suam Eufraxiā cuidā senatoꝝ ditissimo daret vxorem. Et factū est vt arras Eufraxia acciperet. Susceptis arris puelle etas expectabat. Erat eñ nimis infantula: quādo suscepit arras q̄si annoꝝ q̄nq̧. Post aliquātulum tempꝰ vo cogitauit ipse senator: vt vxorē Antigoni sibi crederet copulari: ⁊ ꝑ preces aut ꝑ mulieres matronas ꝑsuasit auguste vt sine noticia pricipis mitteret: ⁊ eufraxie ꝯiugij vba nunciaret. Que cū audisset amare fleuit ⁊ dixit mulieribꝰ q̄ fuerāt destinate. Veh vobis in futuro seculo: que mihi talia ꝑsuadetis: ⁊ ad talia concurritis cōtra mulierem que fm̄ deum viuere festinat. Recedite a me quoniā extraneā ꝯgregatione vestrā nunc egistis. Ille vero deformate discedētes: nūciauerūt auguste q̄ gesta sūt. Cognoscens autē imperator qđ factum fuerat grauiter inuectꝰ est in augustā ⁊ idignatꝰ aduersus augustam dixit. Vere augusta extraneā rē ab hac ꝯuersatiōe fecisti. Hec sūt opa christiane auguste. Sic ꝓmisisti deo pie regnare. Sic recordaris Antigoni ⁊ q̄ nobis semꝑ vtilis ꝑmāsit. Alienā rem nostro imperio egisti q̄ mulierē in puellari etate ꝯstitutā que pene solūmodo vno āno cū viro vixit: ⁊ mor

ex cõstituto ꝓpter celeste regnũ se ab vtrisq; separauerit: tu rursum ad mũdũ redire cõpellis: τ neq; timuisti deũ hãc iniquitatẽ: volẽs facere? Qui satisfaciet hominib⁹: q2 nõ per me factum est hoc Indecẽtem τ incõgruũ fecisti rẽ: qḋ nec oportuit vt meũ adiret imperiũ: ꝓpter sincerissimũ meuz amicũ maxime Antigonũ. Audiẽs hec augusta: ex vultu nimie ꝯfusionis mutata sicut lapis fere ꝑ duas horas sine voce permãsit. Et facta est magna tristitia inter impatorẽ τ augustã ꝑꝑ Eufraxiã ãtigoni ꝯiugẽ. Tũc eufraxia agnoscẽs: q2 magna tristitia ꝑꝑ eã inter impatorẽ τ augustã fuisset effecta vultu oĩno demisso: tristis facta ẽ vsq; ad mortẽ τ ḋ ciuitate volebat discedere. Tũc flẽs acriter dixit eufraxie filie sue. Filia mea habem⁹ in egypto copiosam magnamq; substantiaz: veniamus illuc τ visitem⁹ patris tui possessiones: τ mea omnia tua sunt filia mea. Tũc ergo cuz filia sua eufraxia de regia ciuitate discessit pꝛĩcipe nesciente τ venit in egyptuz: illic quoq; morabat̃: τ sua predia crebro visitabat. Et ꝓfecta est in interiorem thebaidem cuz procuratoribus suis atq; ministris habẽtibus curam suarum reruz. Que etiam illic vacãs in sanctuariis: τ multas oblationes illic offerẽs: per monasteria viroꝝ ac mulieꝝ multas pecunias erogabat. Erat aũt mõasteriũ mulierũ in vna ciuitate habẽs archiatria centũ triginta de quibus magnas τ mirabiles virtutes hoĩes predicabant. In illo nãq; monasterio nemo gustabat vinũ nulla illaꝝ pomuz edere aut vuas aut ficus: aut aliq̃d hmõi bonoꝝ q̃ terrene nascitur vbertate gustabat. Quedam aũt earuz abrenunciãs seculo neq; oleum edere volebat: q̃dam earum a vespera vsq; ad aliam vesperam ieiunium ꝯtrahebãt: alie ṽo post biduum edebãt: alie ṽo post triduũ. Nulla earũ pedes suos abluebat: aliquãte vero audiẽtes de balneo loqui irridẽtes ꝯfusionẽ magnã τ abhominationẽ se audire iudicabãt: q̃ neq; auditũ suũ hoc audire patiebant̃. Una queq; ṽo eaꝝ stratũ ĩ terra hẽbat: cilicium paruulũ vni⁹ cubiti latitudinis τ lõgitudinis triũ τ paululũ ĩ ipsis requiescebãt. Erãt ãt τ vestes eaꝝ de cilicio vsq; deorsũ obstrĩgẽtes pedũ extremitates. Quãtuncũq; poterat vnaqueq; laborabat. Et cũ aliquã eaꝝ aliq̃ ꝯtingeret infirmari nõ ei fomẽtũ aut adiutoriũ medicine cõferebat̃: sꝫ si quã ꝯtigisset egrotari: tãq̃ maximã bñdictionez a deo accipiebat τ tolerabat lãguorẽ donec eã medicina dñica ꝑueniret. Nulla eaꝝ ianuas exibat. Erat aũt ianuatrix ꝑ quã rñsa oĩa fiebãt matura multeq; sanitates ibi fiebãt. Haꝝ q̃dem eufraxia diligẽs cõsiliũ sanctarũ mulierũ ꝓpter mirabilẽ ꝯuersationẽ eaꝝ sepi⁹ ad ipsum monasteriũ ꝑgebat: timiamaq; illic offerebat τ cereos. Una q̃dez dierũ rogabat abbatissam: τ priores monasterij dicẽs eis. Paruã bñdictionez volo absq; terrore vr̃o ꝑbere redditum auri viginti aut trigĩta librarũ vt oretis ꝓ ista famula vr̃a: τ ꝓ Antigono ꝑfecti⁹. Cui abbatissa rñdit. Domina mea matrõa ancille tue nõ egẽt redditib⁹ neq; pecuniã ꝯcupiscũt Propterea nãq; oĩa reliquerũt τ cũcta despiciũt in hoc seculo vt eternis bonis frui mereant̃: τ nihil possidere volũt ne celesti regno priuent̃. Sꝫ ne te ꝯtristẽ aut sine fructu dimittã paucuz oleũ ad candelas τ timiamã ĩ oratoriũ offer: τ hoc erit nobis ꝓ mercede iustitie. Et his oblatis rogabat eufraxia abbatissaz vt oẽs sorores orarẽt ꝓ antigono: τ filia ei⁹ eufraxia. Una ṽo dieꝝ eufraxie infanti abbatissa dixit tẽtãdo. Dñã mea eufraxia diligis monasteriũ nr̃m τ oẽs sorores? Illa rñdit. Etiam dñã diligo vos. Dixit ei abbatissa rursuz cũ ioco. Si nos diligis esto nobiscũ ĩ nr̃o scemate: cui infantula dixit. Uere si nõ ꝯtristat̃ mr̃ mea: vlteri⁹ nõ egrediar ḋ loco isto. Cui abbatissa dixit. Inter nos e spõs⁹ tu⁹ quẽ pl⁹ amas: puella dixit. Neq; illũ noui, neq; ille me: vos aũt noui τ vos amo. Dicite mihi. Uos aũt quẽ diligitis me inuicẽ. Ille ṽo dixerũt. Nos te diligim⁹ τ xp̃m nr̃m. Puella ṽo rñdit. Ego ṽo τ vos diligo τ xp̃m vr̃m. Sedebat ṽo Eufraxia mater ei⁹ τ fluminũ lachrymarũ eius nõ erat mod⁹. Libẽter eñ audiebat ṽba puelle cũ abbatissa: q2 cũ eẽt ĩfantula talia loquebatur. Nõdum eñ septem annos impleuerat ꝙñ cũ abbatissa loqueret̃ hmõi verba. Tunc ingemiscens mater τ amare deflens ad filiam suã dixit. Filia mea veni pergamus ad domum quia iaz vespera est. Cui puella dixit. Ego hic maneo cũ dñã abbatissa. Dixit abbatissa puelle. Uade dñã in domũ tuã nõ potes manere hic: non quisq̃ manere põt hic nisi se ḋuouerit xp̃o. Cui puella rñdit. vbi est xp̃s. Illa gratãter ei dñicã imaginẽ demõstrauit. Pergẽs aũt eufraxia osculata ẽ dñicã figurã τ ꝯuersa dixit ei abbatissa. Filia nõ habes vbi maneas τ nõ potes h̃ manẽre. Puella dixit: vbi vos manetis τ ego maneo. Et cũ iã vespa eẽt τ multũ mr̃ ei⁹ coegisset atq; abbatissa vt ãbularet: nequaq̃ potuerũt eã tollere de monasterio: multũ ergo crebris dieb⁹ mr̃ ei⁹ atq; abbatissa ei blãdiebant̃ τ ꝑsuadere nequiuerunt vt de monasterio potuissent eaz expellere. Nouissime ṽo dixit abbatisse. Uere τ ego voueo me xp̃o meo τ vlteri⁹ cum dñã mea nõ vado. Dixit abbatissa puelle. Filia si vis h̃ permanere lr̃as habes discere τ psalteriuz τ vsq; ad vesperã habes ieiunium ducere sicut vniuerse sorores. Puella dixit ei. ego ieiuniũ τ oĩa disco, solũmõ dimitte me hic eẽ. Dixit ergo abbatissa mr̃i ei⁹. Dñã mea matrona dimitte hãc puellã hic: video eñ q2 gr̃a dei illuxit in ea τ iustitia pr̃is τ honestas tua τ orõnes vtroꝝq; v̄rm eternã vitã ꝓuidere ei noscuntur. ¶ Surgens igitur eufraxia τ assumẽs filiã suã ad dñicã eã imaginẽ adduxit τ extẽdẽs man⁹ ad celũ cuz magno clamore τ fletu clamauit dicẽs. Dñe iesu xp̃e habe curã hui⁹ infantule: q2 te cõcupiuit τ tibi se cõmẽdauit. Et cõuersa dixit ad filiã suã: Eufraxia filia mea de⁹ q̃ fundauit immobiles mõtes: τ te quoq; in suo timore ꝯfirmet. Et hec cũ dixisset in manib⁹ eaz tradidit abbatisse τ deflẽs pectusq; suuz tũdẽs ita recessit a mõasterio vt oĩs ꝯgregatio cũ ea ploraret. Alia ṽo die abbatissa sumẽs Eufraxiã itroduxit eã in secretariũ: τ facta orõne sup eã induit eã indumẽto monachali: τ extẽdẽs man⁹ ad celũ ꝓ ea supplicauit dicẽs. Rex seculoꝝ q̃ in ea cepisti op⁹ bonuz tu ꝑfice hoc ĩ pace: da vt ambulet ꝑm nomẽ tuũ τ fiduciã inueniat ĩ ꝯspectu tuo semꝑ ista ĩfãtula. Tũc τ Eufraxia mater ei⁹ orãs dixit. Filia mea amas hoc scemate vestiri. Cui Eufraxia dixit. vtiq; mr̃ mea: q2 sicut agnoui ab abbatissa: τ dñe sorores dixerũt hoc scema ꝑ xp̃is ꝑbet diligẽtib⁹ se dño iesu xp̃o. Cui mr̃ sua dixit. Cui desponsata es ipse faciat

ciat te talamo suo dignā. Et hoc dicens ⁊ orās ꝓ
filia sua vale dixit abbatisse ⁊ sororib⁹: ⁊ osculata
ē filiā suā ⁊ egressa circa morē circuibat ꝑbēs pau
perib⁹ quo īdigebāt. Vbiq₃ aūt diuulgabaꝫ Eu=
fraxie optima ꝯuersatio ꝙtū ꝯferret monasterijs
⁊ venerabilib⁹ locis: ita vt īperator audiēs: ⁊ oēs
senat⁹ eā nimis amarēt: atq₃ glorificarēt deū. Au
diebāt eñ ꝙ nec piscē gustaret nec vinū biberet.
Sꝫ post tāta dona q̄ vniuersis ꝯferebat ad gloriā
a vespa vsq₃ ad vesperā ieiuniū faciebat aliqñ su=
mēs legumē: aliqñ olera. Post paucos aūt dies
euocās abbatissa mr̄ē₃ puelle dixit ei secrete. Dña
aliqua rē volo tibi dicere non te ꝯturbet. Cui rñ=
dit. Dña mea qđ iubes dic. Dixit abbatissa. Vidi
eñ ī somnis āntigonū virū tuū in magna glīa ꝯsti
tutū ⁊ rogauit dñm iesum xp̄m vt egrediaris de
corpore tuo: ⁊ decetero sis cum illo: ⁊ fruaris illa
glīa quā Antigon⁹ vir tuus pp optimā vitā suā₃.
Audiēs aūt hec reuersa est ī domū suā matrona
vt religiosa femina: ⁊ nō solū nō ē turbata sꝫ leti=
tia magna gauisa est. Orabat eñ vt ab humana vi
ta decederet: ⁊ decetero eēt cū xp̄o. Et mox vocās
filiā suā: dixit ad eā. Filia mea sicut mihi dictū est
a dña mea abbatissa: vocauit me xp̄s: ⁊ appropin
quauerūt dies obit⁹ mei. Ecce oēm substantiam
meā ⁊ patris tui dedi in man⁹ tuas: dispēsa eā pie
vt celestē possis habere hereditatē. Audiēs hec
Eufraxia a matre sua cepit īgemiscere ⁊ flere di=
cēs: Vch mihi qꝛ pegrina sū₃ ⁊ orphana. Dicit ei
mater sua. Filia habes xp̄₃: nec pegrina es nec or
phana: habes ⁊ dñam abbatissam ꝓ matris offō.
Vide filia: festina qđ ꝓmisisti adimplere. Deum
time: ⁊ oēs sorores honora: seruiens eis cū oī hu=
militate. Nūq̄ in corde tuo cogites de sanguine
religio: nec dicas debent mihi seruire. Pauper
esto ī terra: vt ī celo diteris. Ecce oīa sub manib⁹
tuis habes. Possessiōes ⁊ pecunias ī monasteriū
cōfer ꝓ pr̄e tuo ⁊ ꝓ me: vt īueniam⁹ misericordiā
apđ deū: ⁊ liberemur ab eterno supplicio: hec ꝑci
piēs filie sue: tertia die defuncta ē: ⁊ sepelierūt eā
in monasterio ī monumēto. ¶ Audiēs imperator
qꝛ mortua fuisset eufraxia vxor antigoni euocās
senatorē cui despōsata fuerat filia ei⁹ īdicauit ei
dicēs: qꝛ puella ꝯuersa est in monasterio. Ille xo
rogauit imꝑatorē: vt ꝑ veredarios scriberet puel
le: eiq₃ ꝑciperet vt ad ciuitatē₃ veniret ⁊ nuptias
celebraret. Suscipiēs aūt Eufraxia imperatoris
epistolā: manu ꝓpria epistolā aliā rescripsit: sic ha
bentē₃. Dñe imperator suadesne ancille tue vt re=
spuā xp̄m ⁊ homini corruptibili ⁊ ꝟmibus consu
mēdo cōiūgar: q̄ hodie est ⁊ cras non est. Absit ab
ancilla tua vt hanc iniq̄tatē₃ faciā. Quapropter
imꝑator ⁊ dñe nō vlterius nos vir ille fatiget ego
eñ xp̄o cōsensi et impossibile est eū me negare: sꝫ
supplico potestati vestre: vt memoriā parētū meo
rū habeatis. Idcirco tolle omnē substātiā ⁊ dispē
sa paupib⁹ simul ⁊ orphanis ⁊ da vniuersis eccle=
sijs. Noui eñ qꝛ recordaberis parētū meorū ma
xime ꝑris mei. Audiui eñ qꝛ in palatio nunq̄ a
te diuidebaꝫ. Horum ergo recordationē habēs: sub=
stātiā hāc bene dispone. Oēs ꝯstitutos sub iugo
seruitutis manumitte: ⁊ eis legitima ꝯcede. Mā
da actorib⁹ patris mei vt omne debitū dimittāt
agricolis: qđ a die patris mei vsq₃ ad hāc diē red
debāt: vt sine solicitudine mearū terrenarū rerū
cōsistēs: xp̄o sine quolibet fuire valeā impedimē=
to: cui animā meā cōmendasse cognoscar. Orate
pro ancilla vestra: tu ⁊ augusta: vt mereaꝫ xp̄o ser
uire prout dignatur ancillam suā. Deinde signās
epistolam veredario dedit. Qui reuertēs obtulit
imperatori relegendā epistolam: quam soluens ⁊
relegēs in secreto cū augusta: multas lachrymas
ambo effuderunt: nimis orātes pro eufraxia. Mā
ne autem facto conuocans imperator omnē sena
tum ⁊ patrem pariter Eufraxie spōsi iussit coram
eis epistolā legere. Illi vero audientes epistola₃
oēs sunt lachrymis repleti: ⁊ velut ex vno ore di=
xerūt. Vere dñe impator filia ē Antigoni Eufra=
xie gen⁹ tuū ⁊ ex sanguie ei⁹ est hec puella. Vere
religiosorū parentū religiosa est filia sctē radicis
sctūs est ram⁹: ⁊ oēs quidē ex quadā cōcordia glo
rificauerūt deū: ⁊ ꝓ puella ꝑiter orauerūt: ⁊ neq̄
vlterius senator ille visus est importun⁹. ¶ Im=
perator ergo cūcta disponēs pie: ⁊ res puelle bn̄
distribuens: ⁊ ipse defunctus est ⁊ cū suis patrib⁹
sepultus est in pace. Eufraxia vero magnificabaꝫ
v̄ᵉm deū cōuersabaꝫ abstinens vltra mensurā suā
(erat eñ annorū duodecim) ⁊ ad certamina se for
titer exurgebat. Et primū quidē a vespera vsq₃ ad
vesperā comedebat: deīde post biduū: postea post
triduū: nulla alia preter illa triclinia mūdabat: ⁊
cubicula sororū extergebat: ⁊ aquā ad coq̄nā ipa por
tabat. Hec aūt cōsuetudo erat in monasterio. Si
qñ ꝯtigerat aliquā sororē tētari a diabolo ꝑ som
nū: mox abbatisse pandebat: illa vero cum lachry
mis deū postulabat: vt diabolus ab ea recederet:
iubebatq₃ vt lapides portaret: ⁊ sub stratu sub sa=
go sinerē sup cilicium spargeret: ⁊ ita dormiret vsq₃
ad decimū diē. Vna vero dierū ipsa a diabolo tē
tata est: ⁊ supposuit stratui suo cinerē. Vidēs aūt
abbatissa cinerē substratū Eufraxie risit: ⁊ ait ad
vnā sororū seniorē. Vere hec puella tētari cepit: ⁊
orans abbatissa dixit. Deus qui creasti eā sꝫ tuā₃
volūtatē: tu eā in tuo timore recōforta. Et vocās
eā₃ abbatissa: dixit ad eā. Quare nō indicasti mi
hi tentationem diabolicam? Illa vero cadēs ad
pedes abbatisse dixit. Ignosce mihi, domina mea
quia confusa sum indicare tibi hanc causā₃. Dixit
ad eam abbatissa. Filia mea ecce pugnare cepisti
viriliꝫ age vt vincas ⁊ coroneris. Post paucos ve
ro dies denuo tentata est: ⁊ narrauit alicui soro=
ri nomine Julie que multum diligebat Eufraxiā
que etiam in certaminibus eam exercebat. Dixit
ei Julia. Domina mea eufraxia nō abscōdas hoc
abbatisse: sed refer hoc vt oret pro te. Omnes eñ
tentamur a diabolo: sed speram⁹ in xp̄i nomine
qꝛ vincimus eū. Ergo soror mea nō merearis: sꝫ in=
dica abbatisse cām ⁊ noli ꝯfundi. Audiēs aūt hec
Eufraxia grās egit Julie: ⁊ dixit ad ea₃. Adiuuet
te deus soror qꝛ edificasti me: ⁊ meā aīam cōfortas=
ti. Vere ingredior: ⁊ cām dñe abbatisse ꝓnuncio:
dixitq₃ Julia. Etiā sic fac vt oret ꝓ te: ⁊ adijciat ti
bi abstinētiā. Illa vero ingrediēs indicauit abba
tisse cām. Dixitq₃ ei abbatissa. Nō pertimescas fi=
lia oē belliū diaboli: quo ꝯ nos nitiꝫ. Certa igitur
fortiter immobili animo: ⁊ nō preualebit aduer=
sū₃ te. Multi eñ ab eo tentāda eo: sed certa vt vin
cas: vt victorias ⁊ triūphos accipias a spōso tuo
christo: ⁊ quātū potes adde abstinētie tue. Qui
enim ꝑcipue decertat: ꝑcipue dona ꝑcipiet. Post

aliquãtulũ vero tẽporis spacium interrogauit eã abbatissa dicẽs. Post quot dies comedisti filia. Puella dixit: post tres dies domina mea: dixit ei abbatissa. Adijce adhuc vnũ diẽ. Illa vero iussionẽ eius cũ leticia magna suscipiẽs discessit. Cũq; facta esset annoꝝ viginti: etate confortabat᷑ ꝛ ꝓualebat. Erat enĩ nimis speciosa tanq̃ vera matrona ꝛ sanguine regio ꝓcreata. Denuo siquidẽ temptata indicauit abbatisse causã. Dixitq; ei abbatissa Noli timere filia deus tecũ est. Erat autẽ in aula monasterij aceruꝰ lapidũ: volẽs aũt abbatissa temptare Eufraxiã ꝛ ad matris ꝓuocare obediẽtiã dixit ei. Ueni filia mea: istos lapides trãsporta hic ꝛ pone eos iuxta clibanũ. Eufraxia vero morꝰ accessit lapides īter eas q̃s due sorores vix poterãt agitare. Illa vero sup hũeros suos arripiebat eos nullo adiutorio opꝰ habẽs: erat aũt iuuenis ꝛ valde fortis: nec dixit abbatisse: adiuuet me alia soror: nec dixit grãdes sũt lapides nõ ꝓualeo: nec ꝯtra dixit: nõ dixit ieiuna sum ꝛ deficio: ꝛ opus hoc est: sed cũ fiducia iussionẽ ꝑ obediẽtiam adimpleuit. Alia vero die dixit abbatissa ad eã. Nõ est iustum vt lapides isti iuxta furnũ sint positi: sed reporta eos in locũ suũ. Illa vero denuo cõsiderãs iussionẽ abbatisse sue cõpleuit: hoc ergo opus viginti dies iussit eã facere vt patiẽtiã eius cõprobaret. Oẽs itaq; sorores videbãt qđ fiebat: ꝛ puelle obediẽtiã admirabãt᷑: alie q; sorores deridebãt alie exclamabãt viril᷑ age Eufraxia. Triginta vero dies impleti sunt. Denuo dñi opis celebratiõe facta die quadã ꝑgẽte Eufraxia vt lapides portaret: dixit ei abbatissa. Dimitte filia hoc ministeriũ: ꝛ tolle farinã ꝛ cõsperge: ꝛ coque panes in furno: vt inuenias ad vesperum in ministerio sororũ. Illa vero cũ magna leticia ꝛ gaudio iussa ꝯpleuit. Rursus diabolus inueniens eam vacantẽ huiusmodi temptationẽ immisit: q̄ quasi ille senator: cui fuerat desponsata superueniẽs cũ auxilio multo vt abstraheret eã de monasterio: ꝛ ea sublata abiret. Que cũ iaceret in cubili suo: violẽter ꝓclamabat. Abbatissa vero ꝛ alie sorores expgefacte audierũt eius violentie vocẽ ꝛ excitãtes eam dixerũt. Unde est tibi hec ãxietas filia? Illa vero repẽte somniũ recitauit. Abbatissa vero excitãs sorores stetit in orõne. Post completum vero ministeriũ vsq; ad horã tertiã: tenens codicẽ Eufraxia stabat legẽs sedẽtibus: ꝛ postea stans ad horã tertiã in ministerio Post ꝯpletionẽ vero tertie mox eufraxia sororibꝰ necessaria ꝑparabat mundiciã in tricliniis faciẽs ꝛ lectos sternẽs: aquã implens ꝛ ad coquinã portans: ligna frãgẽs ꝛ legumina coquens farinã cõfermẽtans: ꝛ coquens panẽ in clibano. Et dũ hec omnia faceret: nec ī nocturna psalmodia deerat: nec in tertia nec in sexta: nec ī nona: nec ī vespera Nã postq̃ compleuit vespertinas orationes ꝑ se ministerium faciebat inferendo. Cũ qua etiam et laborabat iulia satis enim diligebat Eufraxiam.

¶ Denuo siquidẽ diabolus per somnum vehemẽter eam temptãs ei certamen immisit maximũ. Que mox anxietatis sue certamen abbatisse ꝯfessa est. Pro qua duz oraret abbatissa: dixit ei: Filia mea Eufraxia tẽpꝰ certaminis est: vide ne molliat diabolus mentẽ tuã: ꝛ perdas laborẽ tuũ. Adhuc enĩ paruo tẽpore dimicãs tecũ: dũ fuerit superatꝰ a te rursuz effugiet. Dicebatq; ei simul ꝛ iulia dña ꝛ soror mea si modo ei nõ repugnamꝰ ꝛ vincimus in senectute quare bellũ cũ eo faciemꝰ. Cui respõdit eufraxia. Uiuit dñs soror iulia: q꞉ si mihi ꝑceperit abbatissa nõ gustabo ī tota septimana panes donec eũ dño adiuuãte vincã. Cui iulia dixit: si tu hoc potes īplere in terra: btã eris in celo. In isto nãq; monasterio nulla potuit sine cibo totã septimanã ꝑmanere: nisi dña nostra abbatissa. Tũc ingressa eufraxia nũciauit tẽtationẽ diaboli ꝑ somnũ abbatisse eãq; rogauit vt ei ꝑciperet q̃tenꝰ totã hebdomadã sine cibo ꝑsisteret. Cui abbatissa dixit. Fac q̇cq̇d tibi videris facile esse filia mea. Deꝰ q̇ creauit te: ꝯfirmet te: ꝛ ꝯtra diabolũ donet tibi victoriã. Cepit igit᷑ Eufraxia totã septimanã ieiunare: ꝛ neq; psallẽdi officiũ dereliquit: nec sororum ministeriũ: ita vt oẽs tolerãtiã ipsius mirarent᷑ ꝛ pulchritudinẽ simul ꝛ iuuẽtutẽ etatis. Dicebãt aũt quedã de collegio eaꝝ. Habemꝰ hodie annuz custodiẽtes eufraxiã ꝛ sedẽtẽ eã nõ vidimꝰ neq; ꝑ diẽ neq; ꝑ noctẽ: nisi solũ q̃n requiescebat in loco suo nocte. Nũq̃ ei sedit vel q̃n etiã panẽ comedit. Oẽs ergo sorores diligebãt eufraxiã: q꞉ se ita humiliter exercebat: ꝛ cũ studio famulatũ sororibus exhibebat: dũ ꝑcipue vtriq; de sanguie īperiali descẽderet. Pro q̃ re intẽte nimis ꝓ ea orãtes rogabant dñm vt saluaretur. Fuit aũt inter eas q̃daz noĩe germana: quam dicebãt ex ancilla ortã: Hec inuidiã habens aduersus Efuraxiam insurrexit aduersus eã in coq̇na secrete: ꝛ dixit ei. Dic eufraxia. Ecce tu semel in septimana comedis secũdũ regulam abbatisse ꝛ nos hoc nõ possumus adimplere. Si coacte fuerimꝰ ab abbatissa: q̇d faciemꝰ? Cui eufraxia r̃ndit. Dña mea si domina nostra abbatissa dixit vt vnaqueq; sicut potuerit decertet. Nõ eniz sine necessitate mihi hoc iugũ imposuit Dixit ei germana. Impostrix et omni calliditate plena q̇s nesciat: q꞉ sub ingenio hoc agis: vt post pausationẽ abbatisse tu ei succedas. Credo ī christo q꞉ te nunq̃ dignabit᷑ ad abbatisse venire locũ. Audiẽs hec eufraxia ꝓstrauit se ad pedes eiꝰ: ꝛ dixit ad eam. Ignosce mihi domina mea: ꝛ ora ꝓ me Cognoscẽs aũt abbatissa qđ fuerat factuz germanam corã oĩbus vocauit dixitq; ei. Ancilla nequã ꝛ a deo extraneam: quid tibi nocuit eufraxia: q꞉ festinasti studium eius obrũpere? Aliena es a sororum cõsilio indigna es a ministerio: ꝛ cõsortio sororuz extranea. Cui multũ supplicabat eufraxia q̃tenꝰ illi veniã largiret᷑: ꝛ nõ eam flexit donec implerẽtur dies triginta. Tricesimo vero die vidẽs eufraxia q꞉ nil rogãdo proficeret: assumens secũ iuliaz ꝛ seniores feminas mõasterij deposcebat vt rogarent abbatissaz quatenus ei recõciliaret᷑. Quo facto, euocauit eã abbatissa corã oĩbꝰ dixitq; ei. Nõne dijudicasti in corde tuo vt studium puelle huiꝰ abscinderes: nec cogitasti q꞉ duz esset matrona ꝛ ex imperiali genere cõstituta hũiliauit semetipaz ꝛ ꝓpter deum seruiuit tibi. Omnibus ergo rogãtibus ꝓ germana placata est. Tũc diabolus ꝯtra eufraxiã certamina nõ cessabat ꝯmittere. Nimis enĩ furebat ꝯtra eã: ꝛ cito ꝑduci volebat ad finez. Una quidẽ dierũ cum ad hauriendam aquam descendisset ad puteũ arripuit eam diabolꝰ cum lagena: ꝛ deiecit eã deorsum in puteũ ita vt nausearet eufraxia ꝛ perueniret caput eiꝰ ad fundũ. Eleuata vero de aqua ꝛ tenẽs funem situle ita clama

uit de puteo: xp̄e adiuua me. Qua voce fctā cognitū est qꝛ eufraxia corruisset in puteū: ⁊ currentes sorores cū abbatissa abstraxerūt eā de puteo. Que surgēs exinde ⁊ semetipsam cōsignās subrisit et ait. Uiuit christus meus: qꝛ non me vincto diabole: neqꝫ cedo tibi. Usqꝫ nunc quidē vnam lagenā portabam cum aqua in coquinam: ab hodie vero duabus lagenis aquam portabo: ⁊ itaqꝫ fecit. Uidens itaqꝫ diabolus qꝛ eam in puteo necare non valuit rursum alia vice cū descendisset ligna incidere: cūqꝫ iam pauca incidisset: astitit diabolus obseruans eā. Et dum eleuasset securim vt lignū incideret: colligauit diabolus manꝰ eius ⁊ vsqꝫ ad eius calcaneum traxit: ⁊ peruenit vsqꝫ tibiaꝫ. Que cum vidisset crudelissimum vulnus valde ⁊ sanguinem vehementer effusum: proiiciens securim angustiata ⁊ in terrā ꝓstrata est. Julia vero cucurrit: ⁊ clamās sororibꝰ nūciauit qꝛ eufraxia accipiēs securim de securi mortua est. Cūqꝫ ꝯcursu clamor factus fuisset vniuersarū circūstabant eam pauce simul ⁊ flebant. Tūc vidēs abbatissa: aquā in faciē eiꝰ misit: ⁊ ꝯsignās eā atqꝫ ꝯplectēs ait ei. Filia mea eufraxia cur angustiata es? Recrea te ⁊ loquere sororibus. Illa vero respiciente abbatissa dixit. Dñe iesu xp̄e sana ancillā tuā quē ꝓpter te multa patitur. Et cum ligasset pedē eiꝰ de panno cilicino leuauit eam ⁊ dans ei manum ducebat ad monasterium. Illa vero respiciens ligna ꝓiecta dixit sororibus. Uiuit dñs meus: nisi collegero ligna ⁊ septimanā meā compleuero nō ascēdā. Cui iulia dixit. Noli dña soror nō vales dimittere: ego colligā ea: tu ascēde requiesce ꝓpter dolorē. Illa ꝟo nō acquieuit sed cōplens manus suas lignis sic ascēdit. Cui tū diabolus nō pepercit. Nā cū ascēdisset superiores gradus scale calcans summitatē tunice sue: super ipsum lignum ruit qd portabat: ⁊ fixū est lignū in aspectu eiꝰ ita vt sorores crederēt qꝛ lignū eius oculū penetrasset. Tūc exclamās iulia ait ad eā. Dña mea tibi dixi qꝛ non potes requiescere ⁊ me non audisti? Cui dixit eufraxia. Caute subtrahe a me lignū: oculꝰ meꝰ sanus est. Traxit ergo ab ea lignū: et sanguinis facta est effusio vehemēs. Abbatissa ꝟo deferens oleum ⁊ facta oratione supposuit ei manum rursumqꝫ dixit ad eā. Uade ad stratū tuū requiesce ⁊ ego sororibus ministerium tuū iniungo. Eufraxia ꝟo dixit. Uiuit dñs meus: qꝛ nō requiesco donec officiū meū cōpleuero. Multū eñ rogabat a sororibꝰ vt requiesceret ꝓpter plagas quas habebat: ⁊ passa nō est: sed sic vlcerata vtraqꝫ plaga sanguine precurrēte stabat ministeriū faciēs sororibus: ⁊ neqꝫ in opere dei deerat nec in alio ministerio. ¶ Rursus itaqꝫ alia vice cū ascēderet cū iulia in solariū tertiū arripiēs eam diabolus precipitauit eam deorsuꝫ. Et cum exclamasset iulia: cōcurrētes sorores crediderunt se eufraxiā mortuam inuenire. Que surgens occurrit eis: quā suscipiētes introduxerunt eam ad abbatissam. Interrogauit eam si in aliquo fuisset lesa. Cui eufraxia rñdit. Uiuit dominus domina mea: quia nec quō cecidi noui: nec quō surrexi. Audiens abbatissa qꝛ de tanta altitudine corruēs nihil esset lesa glorificauit deum dicens. Uade filia ad opus tuum: ⁊ erit dominus tecum. ¶ Rursus ergo inimicus volens eam occidere: ollam feruētem habens in qua olus coquebat vt effunderet coctionem olerum in vasculo. Ablatisqꝫ pedibus a diabolo retrorsum cadens: olle illius coctionem in faciē suā fudit. Et duꝫ omnes sorores in hoc facto expauescerent: exiliens eufraxia subrisit ⁊ ait ad eas. Ut quid turbate estis? Abbatissa ꝟo videns qꝛ nō fuisset lesa: respexit in ollam: vt vidit quia quod remanserat esset feruens. Et cōuersa dixit eufraxia vere dña mea: qꝛ velut aqua frigida venit in faciem meaꝫ. Admirata est vero abbatissa: ⁊ intuens in eā dixit. Filia deus te custodiat ⁊ tibi sine intermissione tolerare in suo timore ꝯcedat. Et ingressa abbatissa oratorium conuocauit priores seniores: dixitqꝫ eis. Nostis qꝛ eufraxia ꝓuenit in gratiā dei cognouistis enim qꝛ nec ꝓcipitata cōtristata est: neqꝫ nimietate feruoris exusta est. At ille dixerunt. Uere ancilla dei est eufraxia ⁊ curam eius habet dñs: nam in hmōi tētationibus liberata est a domino. Omnis itaqꝫ ciuitas atqꝫ ꝓuincia ꝯsuetudinē habebat vt īfantes male habentes in illud deducerent monasteriuꝫ ad ancillas dei miracula faciētes ⁊ suscipiebat eos abbatissa ⁊ ingrediebantur in oratoriū ⁊ supplicebant pro eis dñm: ⁊ mox ab omni languore sanabantur infantes: ⁊ recipiebant eos matres ꝓpriꝭ sanos: ꝓficiscentes atqꝫ glorificātes deum. Erat autem quedam in monasterio mulier energumina: ab infantia obligata in monasterio: quatenus saluaretur: que habebat spiritum immundum demonem: ligatis manibus ⁊ spumā faciēs ⁊ dentibus suis stridens multumqꝫ clamans ita vt oēs audientes eā timore ꝯsiderēt. Et cum frequēter abbatissa cum senioribus sororibus ꝓ salute eius orasset nihil ꝓmeruit. Quapropter nec valebāt se ad eā ītigere: vt ei vel cibū offerrēt: erat aūt ligatū quoddam vasculū in fune: ⁊ in ipso vasculo legumina vel panes mittebāt: ⁊ appēdebat ipm vasculū: ⁊ sic ei de longe porrigebatur: et ita vescebat. Frequēter aūt abiiciēs ipsum vasculū: cū ꝟga iaculabat in faciē offerētis sibi cibū. Una ꝟo dieꝝ factū est vt intraret ostiaria ⁊ diceret abbatisse. Dña mea qdā mulier infantulū adduxit ⁊ stans foris ad ianuā defleet. Est aūt infantulus qsi annoꝝ circiter octo: paraliticus surdus ⁊ mutus. Uidēs aūt abbatissa spū sibi reuelante: qꝛ gratiā ꝓmeruisset a dño cōtra demones eufraxia: dixit ostiarie. Uoca mihi eufraxiā. Que cū venisset aū abbatissaꝫ: dixit ei. Uade suscipe infantē a matre sua ⁊ defer huc. Illa ꝟo egressa vidēs infantuluꝫ paralyticū ⁊ trementē miserta est supeum ⁊ ingemiscens dolēter signauit infantē ⁊ dixit ei. Qui te creauit: ipse te sanet fili. Et sumēs eum pgebat ad abbatissam. Infans ꝟo dum portaret ab eufraxia sanatus est ⁊ clamauit matri sue: vidēs auteꝫ eufraxia qꝛ infantulus cepisset loqꝫ pterrita ꝓiecit eū in terrā: infantulꝰ aūt mox exurgēs cucurrit ad ianuā: querēs matrē suā. Currēs aūt ostiaria nunciauit abbatisse qd factū est. Que cū vocasset matrē infantis dicit ei. Dic mihi inqꝫ soror: tētare nos venisti. Rñdit aūt mater īfantis dicēs. Per dñm nostrū iesum xp̄m dña mea: qꝛ neqꝫ ambulauit: neqꝫ locutus est hic infans: vsqꝫ in ꝑsentem horam. Sed cū suscepisset eum hec dña soror mox locutus est: illa ꝟo ꝓiiciēs eū in terra: stetit obstupefacta: infantulus vero surgens venit ad

me ancillam tuã. Dixit ei abbatissa. Ecce ergo habes cũ sanũ tolle eũ ꝛ vade ĩ pace. Que assumẽs filiũ suũ pergebat glorificans deũ. ¶ Rursum ergo abbatissa dixit ad seniores sorores. Quid vobis de eufraxia videt? Cui rñdẽtes dixerũt: hec filia dei est. Vocauitq; eã ꝛ dixit ei. Filia mea eufraxia volo vt huic patiẽti q̃ in monasterio est ꝑ manus tuas cibũ offeras: si non times eã. Cui eufraxia rñdit. Non timeo dña mea: q̃cq̃d mihi ꝑcipis. Sumẽs ergo eufraxia q̃dda vasculũ: misit in illo legumẽ ꝛ fragmẽ panis: ꝛ obtulit ei. Illa vo repẽte dentibus stridẽs: ꝛ valde fremẽs fecit impetũ sup eã ꝛ apprehendens illud vasculũ volebat cõfringere. Eufraxia vo apprehendẽs manũ eiꝰ dixit. Viuit dñs deꝰ: si te posuero in terrã: tollã virgam dñe abbatisse: ꝛ sic te flagellabo vt nũq̃ ꝑsumas hoc agere. Vidẽs aũt q2 ꝑualuisset patienti quieuit. Postq̃ aũt cessauit: cepit Eufraxia blandiri ꝛ dicere. Sede soror comede ꝛ bibe: ꝛ noli turbari. Illaq; sedit, comedit ꝛ bibit ꝛ requieuit. Ab illa hora iã ei cibus cũ vga dabat. Oẽs aũt sorores vidẽtes qđ fecerat eufraxia orabant ꝓ ea ad dñm. Cũ vero cepisset moueri ꝛ idignari dicebãt ad eã sorores: quiesce soror ꝛ noli malignari: nã si venerit dña eufraxia flagellabit te ꝛ repẽte q̃escebat. Rursum aũt germana inuidia mordebat: ꝛ cor eiꝰ vrebat: dicebatq; sororibꝰ. Nisi fuisset eufraxia: nõ inueniebat alia q̃ cibũ ei offerret. Tollã cibos: ꝛ ego ministrabo. Sumens ẽ cibos eiꝰ accessit ad patientẽ ꝛ dixit ei. Accipe cibos soror ꝛ comede: illa vo cõtinuo exiliẽs in eã vestes eiꝰ ꝯcidit ꝛ ꝯterens eã ꝓiecit in terrã: ꝛ irruens sup illam cepit manducare carnes eiꝰ clamore facto: ꝛ nulla ꝑsumẽte ei appropinquare currẽs iulia ad coq̃nã: dixit Euphrasie. Festina dña: q2 germana a patiente dilacerata est. Currẽs aũt eufraxia, tenẽs manꝰ patiẽtis ꝛ guttur eripuit ab ea germanam cruentatã ꝛ dilaceratã: cui dixit eufraxia: bñ fecisti: q2 sic ꝯtriuisti sororẽ: illa vo stabat spumã faciẽs: ꝛ dẽtibꝰ stridẽs. Dixit ei eufraxia: ab hac hora si maligna fueris erga sorores nõ tibi cedo neq; miserebor: sed virgã dñe mee abbatisse tollã: ꝛ cũ ea te sine mĩa flagellabo: illa vero cessauit. Mane aũt facto cõpleto sacro officio ꝛ egrediẽtibus eis ab oratorio visitans eufraxia patiẽtem inuenit eam diruptã vestẽ suã in terram ꝓiecisse: ꝛ sedentẽ sup eã: ꝛ colligẽtẽ stercus ꝛ comedentẽ. At eufraxia vt vidit fleuit ꝛ q̃ facta fuerant abbatisse nũciauit: cõuenientes vo sorores inuenerũt eã nudã ꝛ colligẽtẽ flegma ꝛ comedẽtẽ. Dixit autẽ abbatissa vt daret ei alia tunica vt vestiret. Sumẽs itaq; eufraxia tunicã, ꝛ parasipdẽ cũ legumine ꝛ fragmen panis obtulit ei: ꝛ dixit. Accipe soror ꝛ vestire: ꝛ gusta. Quare sic te deturpas? Que sumẽs comedit ꝛ bibit. Et induẽs eã ministrauit ei. Eufraxia vo a lachrymis nõ cessauit vsq; ad vesperã ꝓ ea gemẽs. Quo cũ ꝑuenisset: mox supplicabat dño cũ lachrymis vt illa patiẽs sanaretur. Diluculo vo abbatissa vocãs eufraxiam: dixit ei. Cur me celasti ꝑces offerens deo ꝓ hac patiẽte? Si manifestasses mihi: ꝛ ego sine dubio venirẽ. Cui eufraxia dixit. Ignosce mihi dña vidi eã turpiter positã ꝛ infirmã ꝛ dolui sup eam. Abbatissa vo dixit: habeo tibi aliq̃d ꝯfiteri: ꝛ vide ne sathanas tentet te et elatio tibi generet. Ecce tibi xp̃s ꝑtãtẽ circa eos dedit: vt eĩcias eos. Audiẽs hec eufraxia: misit cinerẽ super caput suũ ꝛ ꝓsternẽs semetipsam in terram clamauit dicẽs. Que sum ego infelix ꝛ immũda: vt demonẽ tuũ expellã: quẽ orãtes per tuũ xp̃s non potuistis expellere? Dixit ei abbatissa. Filia mea: te sustinebat hoc tempꝰ: copiosa est tua merces in celo. Ingressa quidẽ eufraxia monasterium proiecit semetipsam ante altare supplicans deo: vt precibus eius sanaretur ꝛ de excelso daretur auxilium. Et surgẽs a paulimento orans rursum ibat ad patientem iussione abbatisse: ꝛ oẽs sorores sequebant eã vt mirarentur q̃ facienda erant. Ad quam accedens ait. Sanet te dñs meus iesus xp̃s qui te creauit. Et mox signum crucis fecit in fronte eius. Mox aũt clamauit demon coram oĩbus. O quomodo ab ista ĩpostrice ꝛ fallace exeo habitans in ea plurimos ãnos ꝛ nullus me expellere potuit: ꝛ hec immũda atq; luxuriosa conabat ꝑsequi me. Cui eufraxia dixit. Non ego te persequor: sed xp̃s oĩm deꝰ. Dixit ei demon. Non exeã immũda. Nõ eñi accepisti potestatem eĩciendi me: eufraxia dixit: ego immũda sum: ꝛ omni malignitate plena (vt tu q̃z testaris) veruntamen iubente dño egredere ab ea. Nam si sumo baculum abbatisse flagellabo te. Siquidẽ resistente demone: ꝛ exire nolente sumẽs Eufraxia abbatisse baculum: dixit ei. Exi aut certe torqueã te. Rñdit ei. Quomodo ab ea egredi potero: cum ab ea recedere non possim? Mox igit eufraxia cepit cedere. Et cũ tertio percussisset dixit: Egredere a figmẽto dei spũs immũde. Increpet te dñs iesus xp̃s. Demon dixit. Non possum exire ab ea: q̃d me persequeris vbi habeo proficisci. Eufraxia dixit. In tenebras exteriores in ignem eternũ in ĩfinita tormẽta parata tibi ꝛ patri tuo sathane ꝛ facientibus voluntatẽ eius. Oẽs itaq; sorores stabant respiciẽtes in eã ꝛ nõ presumebãt ꝓpius appropinquare. Eufraxia vero dure certabat cũ demone resistente: ꝛ respiciens in celum dixit. Dñe iesu christe noli me in hac hora cõfundere: vt nõ vincat me hic demõ immũdus. Et cõtinuo demõ spumãs ꝛ stridore facto clamãs voce magna egressꝰ est a muliere ꝛ ab ea hora sanata est. Cucurrerũt sorores glorificãtes in hoc deũ. Magnus eñi timor obtinuerat oẽs. Eufraxia vo tulit mulierẽ: ꝛ abluit eã aqua: ꝛ induit eã vestimẽto: ꝛ duxit ad abbatissam q̃ vna cũ sororibꝰ intro duxerũt eã in monasteriũ ꝛ gloriã dederũt deo ꝓ facto miraculo. ¶ Ab illa vo hora humiliauit se ampliꝰ Eufraxia: ꝛ sine somno tota nocte persistebat: oẽm vo hebdomadã ieiunabat: vt ꝯsueuerat: sine defectu faciẽs cũctis sororibꝰ ministeriũ: ꝛ cũ omi studio atq; letitia in mãsuetudine atq; humilitate degebat. ¶ Una dierũ abbatissa vidit visionẽ ꝛ ꝯturbata est vehemẽter. Rogare aũt ceperũt eã oẽs sorores supplicãtes ꝛ dicẽtes. Cõfitere nobis dña abbatissa cur sic ingemiscis et nr̃as aĩas simul affligis. Et dixit nõ me cogatis vsq; in crastinũ. Dixerũt ei seniores sorores. Crede dña q2 si nõ annũciaueris nobis tribulationẽ magnã aĩabus nostris ingeris. Abbatissa dixit. Ego q̃dẽ qđ futurũ est vsq; in diẽ crastinũ dicere nõ volebã: sed q2 cogitis me nunc audite. Eufraxia nos deserit cras eñi hac vita ꝑuabit: nulla vo idicet ei: ne cõtristet. His itaq; dictis magnus eiulatꝰ ꝑ multas

horas fact⁹ est vna aūt sororū cū cognouisset: currēs ad furnū īuenit Eufraxiā panes coquētē: cui iulia aderat fʒ ꝯsuetudinē: dixit ergo illa soror q̄ venerat. Cognosce dn̄a Eufraxia: qz leuis magn⁹ luctus est apud abbatissam ꝑp te ꝛ apud sorores. Audiētes aūt hec iulia ꝛ Eufraxia stupefacte sūt ꝛ diuti⁹ steterūt. Post hec aūt iulia dixit. Putas ne auditu audiuit abbatissa: qz ex iussione illi⁹: q̄ aliqn̄ spōsus fuerat tuus: iussit imperator te abduci ex monasterio ꝛ propterea lamētantur. Cui Eufraxia respondit. Viuit dn̄s me⁹ iesus xp̄s qz si omnia fundamēta terre moueant nō mihi ꝑsuadere ꝑualebūt vt christū dn̄m meum derelinquā. Verūtamen domina mea iulia dum coquunt panes vade vide flet⁹ istos: q̄d cōtigerit: ne anima mea ꝑturbet. Illa vo ꝑgēs ꝛ stās foris ante ianuas audiuit somniū abbatissaʒ hoc mō referētē. Vidi (inq̄t) quasi duos cuiusdā scematis viros huc aduenientes: q̄ q̄rebāt Eufraxiaʒ tollere: dixeruntq̧ mihi dirige eā: opus hʒ. Rursum ergo ꝛ aliq̄ venientes dixerūt mihi. Assumēs tecū Eufraxiā: deduc eā ad dn̄m. Quā mox assumēs ꝑperaui cum eis. Et cū venissem⁹ ad quādā portā cui⁹ gloriā enarrare nō valeo spōte nobis apta est. Et ingresse sumus: ꝛ vidim⁹ ibi inenarrabile palatiū celeste: in quo ē soliū nuptiale nō manufactū. Ego q̄dē itneri⁹ appropinquare nō potui. Eufraxiā vo assumētes: obtulerūt dn̄o: ꝛ ꝑcidēs osculata ē pedes ei⁹ īmaculatos: vidi ibi dena milia āgelorū: ac similitudinē scōꝝ īenarrabilē: ꝛ oēs stabāt respiciētes: ꝛ vidi: ꝛ ecce mr̄ dn̄i assumēs Eufraxiaʒ: adduxit eā ad talamū nuptialē in quo decoris coronā parabat: ꝛ audiui vocē de Eufraxia: dicēteʒ. Ecce merces tua. Hic itaq̧ ꝑge post decē dies veniēs fruere his ī seculis īfinitis. Et iō qz hodie nona dies ex q̄ visionē vidi cras morieť Eufraxia. Audiēs hec iulia recitātē secrete abbatissam: tūdēs pect⁹ suū ꝛ faciē amore deflēs venit ad clibanuʒ cūq̧ vidisset eā flētē Eufraxia dicit ad illā. Cōiuro te ꝑ filiū dei soror iulia: indica mihi q̄d audisti ꝛ q̄re plangis? Dixit ei iulia. Plāgo dn̄a mea: qz hodie separabimus a te. Sicut em̄ audiui a dn̄a mea abbatissa: cras ex hoc corpore exuabis. Qd̄ dū eufraxia audisset āgustiata est ꝛ pusillanimis facta cecidit. Sedebat aūt iuxta eam iulia flens. Cui eufraxia dixit. Soror da mihi manū tuā ꝛ leua me: ꝛ duc me vbi ligna sunt posita: ꝛ ibi me pone: ꝛ tolle panes de clibano ꝛ porta ī monasteriū. Fecit iulia hec ꝛ abbatisse nō indicauit. Cū ergo iaceret eufraxia in pauimēto: clamauit. Cur dn̄e abominatus es me peregrinā ꝛ orphanam. Cur despexisti me? Ecce tēpus q̄ñ debeā cū diabolo pugnare: ꝛ aīa mea a me expetiť: Misericors esto in me ancilla tua dn̄e iesu xp̄e: dimitte me vel vnuʒ annū quaten⁹ defleā peccata mea: qz sine penitētia suʒ ꝛ ab omni penitētia mūdata. Nō est in me opus salutis nā nemo in inferno cōfitebitur tibi. Nō est penitētia in sepulchro: nō possuʒ post mortem lachrymis ꝑualere. Nō enim qui in inferno sunt laudabūt te dn̄e: sed viuētes laudabūt nomē sanctū tuū. Dona mihi vel adhuc vnū ānū: vt penitētiā agā: qz desolata sum sicut fic⁹ sine adiutorio. Cum ergo defleret audiēs q̄dam sororū: indicauit abbatisse atq̧ sororib⁹: qz eufraxia ꝓstrata in reposito lōe lignorū ita clamaret. Dixitq̧ iulia. Vere dn̄a audiuit qz moriť: ꝓpterea lamētatur. Dixit ergo abbatissa sororib⁹. Quis annūciauit ei ꝛ aīaʒ eius afflixit? Quis indicauit ei: ꝛ cor ei⁹ atteriuit? Nōne vos rogaui ne diceretis ei dōec ei⁹ hora veniret. Cur hoc fecistis ꝛ afflixistis animā ei⁹. Ite ꝛ adducite eā mihi. Ille vero ꝑgētes: dixerūt ei. Veni dn̄a eufraxia vocat te abbatissa. Illa vero egressa est plorans atq̧ ꝯturbata: ꝛ ingressa astitit abbatisse: deflēs atq̧ merēs: ꝛ gemitib⁹ nimis afflicta. Abbatissa vo respiciēs eā dixit: quid habes filia: qz sic ingemiscis. Eufraxia dixit. Plāgo me dn̄a mea: qz sciuisti me moriturā: ꝛ nō indicasti mihi: vt plāgerē peccā mea dū sim ab oīb⁹ peccatis coinq̄nata. His dictis se ꝓstrauit ī pauimētū ꝛ tenuit pedes abbatisse: ꝑ quā oē ꝯsiliū ei⁹ alacriter est perductū. Clamauitq̧ Eufraxia ꝛ dixit. Miserere mei dn̄a ꝛ deprecare dn̄m vt mihi cōcedat vl̄ vnū annū: qz sine penitētia sum: ꝛ nescio q̄ me tenebre cooperiāt. Dixit ei abbatissa. Viuit dominus: qz celesti senatui dignā te fecit rex tu⁹ xp̄s. Et cepit oībus recitare: quib⁹ bonis hʒ frui eufraxia. Et rogabat eā vt ꝓ ipsa dn̄ʒ supplicaret: quatenus ei⁹ particeps esse mereret. Orabat em̄ vt cū ea ꝯuersareť in xp̄o ꝛ ipsis donis quibus ipa erat fruitura: ꝛ ipsa frueret. Eufraxia vero iacēs ad pedes abbatisse: cepit tenere frig⁹ ꝛ rigorē: post paululū vero vehemēs eā febris inuasit. Abbatissa vo sororib⁹ ait. Sumite eā ꝛ īgrediamur in oratoriū qz iā appropinquat hora eius. Posuerūt ergo eā in oratoriū: ꝛ obseruabāt eā vsq̧ ad vesperā. Vespere aūt facto cum hora sumendi cibū iam aduenisset: precepit eis abbatissa vt egrederētur: solū modo iuliā secū retinēs: ne aliq̄ hora relinq̄rēt eufraxiā: ꝛ clausis ianuis vsq̧ mane fuerūt cū ea. Julia vo rogabat eufraxiam: dicēs. Dn̄a mea soror nō obliuiscaris mei: memēto qz inseparabiliť tibi cōiūcta sum semper sup terrā. Supplica deo ꝓ me: vt me nō separet a te. Memēto qz ego te ꝓuidi bona certamina. Deprecare dn̄ʒ vt me absoluat ab hac sarcina carnis vt merear tecum abire cū fiducia. Mane vero facto abbatissa videns qz in nouissima respiratione esset eufraxia vt moreret: mādauit sororibus ꝑ iuliā dicēs: venite filie mee: vale facite ei: qz iā ꝯfecit. Quib⁹ venientib⁹ vale dixerūt ei flētes: dicētesq̧: memēto nostri dn̄a soror eufraxia nomē dn̄i benedictum a deo qui te dilexit. Post oīa autem venit illa q̄ diu passa a demone fuerat: ꝛ ꝑ eam salua facta est: ꝛ lugens sicut ꝛ oēs osculabať manus ei⁹ dicēs. Iste manus quā tū mihi indigne ꝛ peccatrici ministrauerūt: ꝑ quas ꝛ per istas manus demoniū expulsuʒ est a me. Et cū eufraxia r̄ndere nō posset dixit ei abbatissa. Filia mea nō misereris vel hui⁹ sororis. Quare nō loqueris ei q̄ ꝓpter te ita tribulať. Eufraxia vo respōdit ad eā. Quare me lugeo dn̄a soror? Dimitte me requiescere: qz deficio: veruntamē tu bn̄dic deū ꝛ ipse te ꝯseruabit. Et dixit. Ora ꝓ me: qz magnū certamē est in aīa mea in hac hora. Cū ergo orasset abbatissa ꝛ oēs r̄ndissent amē: reddidit aīam. Erat aūt annorū triginta: sepelierūt eā ī tumulo vbi ꝛ genitrix eius eufraxia requiescebat: ꝛ glorificauerūt deum: qz ꝓmeruissent habere sororē apud deū. Julia vo magistra eius trib⁹ diebus flens ab eius tumulo non recessit hec em̄ docuerat eā litteras ꝛ psalteriū: ꝛ multū eā diligebat: cū ei⁹ esset di

scipula atq̄ ex genere īperatorio. Quarta ꝟo die
leta facta iulia: accessit ad abbatissā ⁊ dixit ei. Do
mina mea ora ꝓ me: q̄r vocauit me xp̄s intercedē
te ꝓ me beata eufraxia. Et hec dicēs osculata est
cūctas sorores. Quinta eūi die post obitū beate
eufraxie defuncta est ⁊ magistra eiꝰ iulia: ⁊ sepul-
ta est in sepulchro vbi posita est beata eufraxia.
¶ Post triginta ꝟo dies euocās abbatissa mona
sterij priores dixit ad eas. Filie mee eligite vobis
matrē ⁊ ꝯstituite in locū meū q̄ vobis ꝑesse possit.
Ille ꝟo rñderunt: Dña ꝓ qua causa hoc dicis de-
ficiā nobis. Nōq̄ eūi famulabus tuis hoc dixisti
Dixit eis abbatissa. Uocauit eī me dñs. Supplica
uit ꝓ me dña eufraxia: ⁊ mltū laborauit in suis ꝑ
cibus: quatenꝰ ego celestē talamū ꝓmererer. Nā
⁊ Julie ꝑ sanctā eufraxiā particeps eiꝰ effecta est:
⁊ ingressa est in illud palatiū nō manufactū: ⁊ ego
festino digna fieri: ⁊ eū eis locū hēre. Audientes
sorores de eufraxia ⁊ iulia q̄ī in maxīa essent glo
ria gaudebāt ⁊ orabant pariter vt ipse mererent
ad illū talamū accedere. Elegerūt ergo vnā soro-
rū nomine theogeniā q̄ eis preesset. Quā euocās
abbatissa ad se dixit ad eā. Ecce testimoniū bonū
q̄d sorores oēs de te dederūt ⁊ posuerūt te ad pri
cipatum ⁊ ꝑlatum traditiōis diuine legis ⁊ cō
sequentiā nostrā. Coniuro te per intemeratam
trinitatē ⁊ cōsubstantialē: ne istius mundi q̄ras
diuitias aut possessionem: neq̄ occupes sorores
ad terrenas solicitudines: s; magis vt cōtēnētes
tēporalibus bonis ꝑpetua mereātur accipere. Et
rursum sororibꝰ dixit. Quomodo ꝑfecte nostis vi
tam ⁊ cōuersationē eufraxie: estote imitātes eā vt
participes eius efficiamini. Et cū dixissent omes
amē: vale dicēs eis intrauit oratoriū: ⁊ claudēs ia
nuas ꝑcepit vt vsq̄ ad diluculū nulla illarū intra
ret. Mane aūt facto ingresse inuenerūt eā obdor-
miuisse in dño: ⁊ hymnū dicētes dño reposuerūt
eā in sepulchro vbi beata eufraxia recondita erat
Ab illa eī die nequaq̄ in illo tumulo alia sepelie
rūt corpora. Multa ꝟo signa ⁊ sanitates fiebāt in
memorato sepulchro: ⁊ expulsi demōes clamabāt
q̄r post mortē ꝑuatet cōtra nos eufraxia ⁊ ꝑsequit
nos. Hec est reuera vita eufraxie matrone q̄ cele-
sti cenatui interesse ꝓmeruit. Festinemus igit et
nos tā fratres q̄ sorores huiusmodi ꝯuersationē
habere: ⁊ sectari humilitatē: obedientiā: laborē
māsuetudinē lōganimitatē: vt ⁊ nos ita angeloꝝ
ꝯuersationē mereamur: ⁊ cū gaudio magno frua-
mur saluatore dño nostro Jesu christo. Cui est ho
nor: ⁊ gloria in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sancte Eufraxie.

¶ Incipit vita serui dei Macharij romani q̄ inuentus est iuxta paradisum.

Gloriā ⁊ magnificentiā deo
soli ⁊ benignissimo agere de
bemus: q̄ per innumerabilia mi
raculoꝝ exempla ad vite celestis
gaudia nos ꝑducit. Denique nos
miseri ⁊ humiles monachi teophi
lus: sergius: ⁊ thimus deprecā-
mur vos oēs sanctissimos fra-
tres: vt accōmodetis aures his q̄
vobis narraturi sumꝰ de vita ⁊ cō
uersatione sanctissimi macharij romani qui ap-
paruit nobis prope paradisum ad viginti millia-
ria. Et hoc rogamꝰ vt fidē dictis adhibeatis: q̄m
quidē multo meliꝰ nobis fuisse credimꝰ: sub silē-
tij potiu innoxios remanere: q̄ de facilitatis cri-
mine vt reos puniri. Igit nos preticulati fratres
teophilus: sergius et thimus: ꝓpitia diuinitate
abrenūciantes seculo venimus ad monasterium
q̄d est in mesopothamia syrie: in medio duoꝝ flu
minū tygris ⁊ eufrates in quo vir clarissimꝰ nōie
asclipion egumināꝰ multoꝝ extitit pr̄ monacho-
rum. Illi denique ꝯiungentes: a ꝑnominato pr̄e et
oī cetu fratrū gratāter suscepti: ac iugo regle col
la submittētes: cōi vita cōuersati sumꝰ. Factū est
aūt tēpore longo post hec hora nona quadā die si-
nasi expleta: accedētes ad euphratis fluminis lit
tus: ꝯsedimꝰ ibi ⁊ aliquādiu inter nos de sustinē
tia ⁊ ꝯuersatione simul ⁊ labore seruoꝝ dei dispu
tatū ē. Tūc mihi misero theophilo: venit ī mētē
cogitatio: ⁊ rñdēs dixi fratribꝰ meis sergio ⁊ thi
mo: velle mihi adesto fratres dilectissimi cūctis vi
te mee diebꝰ ambulare: illoq̄ ire vbi celū terre se-
ꝯiūgit. At illi: (inquiūt) frater teophile vt fratrē
spiritualē semꝑ habebimꝰ ⁊ p̄rē: ⁊ ammodo nul
latenꝰ a te separabimur nobis eūi ꝟba tua placēt
ideirco vbi corde ꝯcepisti: perge: ⁊ nos in vita ⁊ in
morte tecū erimus. Itaq̄ surgētes de loco intra
uimus in monasteriū: factaq̄ vespera oīq̄ diurni
officij ōne cōpleta: ceteris dormiētibus clā mona
sterium egressi sumus. Post hec ꝟo decē ⁊ septē
dies ambulantes: ꝯiunximus hierl̄m: ⁊ sanctā re
surrectionē iesu xp̄i ⁊ crucē adorauimus: deinde
exeuntes in bethleē vidimus ⁊ salutauimꝰ sctm̄
ꝑsepe: vbi xp̄s nasci dignatus est: ⁊ vbi stella ma-
gos adduxit xp̄o munera deferētes ⁊ vidimus lo
cū mirabilē vbi angelus cum multitudine exerci
tus celestis gloriā in altissimis deo canebat: qui
locus ad duo miliaria lōge a bethleē situs est: in
montē quoq̄ oliueti ascēdimus ⁊ in ipso loco san
cto adorauimus vbi xp̄s pedibus stetit quādo ele
uatus est: ⁊ a nube susceptꝰ ascēdit ad celos. Exin
de hierl̄m reuersi adorauimus deū ⁊ cōsignātes
nos ⁊ cōmēdātes xp̄o ⁊ sctis eius exiuimꝰ nō ha-
bentes iā aliud ī mentē in hoc seculo. Igitur nos
xp̄i comitāte gratia viā ꝯtinuo aggredietes ac q̄n
quagesimo die fluminis tygris alueū ꝑtrāseūtes
terrā ꝑsarū ingressi sumus: ⁊ venimus in campū
magnū ⁊ planiciosum vocabulo assia: in quo mar
tyr xp̄s sctūs mercurius apostatā iulianū pemis
se legit. Deinde ciuitatē ꝑsidis nōie kitilscfodo ī
trātes: ī qua tres pueri ananias azarias ⁊ misael
requiescūt lōge a babylone adorauimꝰ ibi: ⁊ in eo
dem loco manducantes ⁊ dño hymnū laudis offe
rentes: mansimus dies aliquot. Inde ꝓfecti post
mēses quatuor ꝑtransiuimꝰ ꝑsidis regionē: ⁊ in-
de terrā ethiopie sumus ingressi. Ingrediētes ꝟo
domū quandā: ⁊ neminē ibi habitatorē reperien
tes: duos ibidē fecimus dies. Et ecce tertia post
hec apparuerūt aduenientes duo armati: vir ⁊ femi
na: nos ꝟo nimio terrore ꝑterriti surreximꝰ illisq̄
obuiā ire deliberauimus: ipsi autē nos videntes
sic ac exploratores esse credētes: concito gradu ꝑ
viam qua venerāt redierūt: ⁊ post aliquātulū cō-
gregati de suis: quasi tria milia ethiopes aduene
runt. Qui festināter domū in qua eramꝰ orātes:
vallo circundātes: nosq̄ cūcti aspiciētes: ꝑ q̄ nos

eiusdē domus angulos ignē copiosū applicaue
rūt viuos nos cremare nitētes. Quod nos vt aspexi
mus: timore valido exterriti: xp̄m om̄ saluatorē
inuocauim⁹: ⁊ i medio illorū ꝓstitimus. Tūc ipsi
ligna sua multū inuicē murmurātes: diuq̄ꝫ ꝯtra
nos frēdētes: cū nos illos: nec ipsi nos nullaten⁹
intelligere possent⁹ ꝯprehendētes nos in obscu=
ro clauserūt carcere. Sedētibus ergo nobis in te
nebris nō erat q̄ panē vel aquā tribueret. Nos de
niqꝫ cū lachrymis oīpotētis dei creatoris omniū
miam inuocare: haud omisimus. Facientib⁹ aūt
nobis ibi dies aliq̄t: itez ꝯgregati: cum nos fame
⁊ siti exanimes credidissent: circūsiderunt carce
rem. Sed cū orantes nos aspexissent aperientes
ianuā eduxerūt nos: ⁊ cū multū īter se murmurā
tes loq̄rent̄: nouissime cū lignis agrestib⁹ cedē=
tes nos acriter de finib⁹ suis eiecerūt: ⁊ octogin=
ta dies sine cibo expleuim⁹: sicut testis est nobis
deus. Exeūtes itaqꝫ a finib⁹ illis iter fecimus dies
multos in oriētē ⁊ deuenim⁹ in locū admirabilē:
⁊ cāpū gliosū: q̄ arborib⁹ altissimis plen⁹: et mel
lifluis fructibus abūdat. Deniqꝫ nos glificātes ⁊
laudātes deū māducauim⁹ dulcifluos fructus et
saturauimus nos valde. Itaqꝫ exeūtes vnde terrā
chananeorū ingressi sum⁹: ⁊ videntes illos in aspe
ctu eorū valde mirati sumus: ipsi vero cū mulierib⁹
suis ⁊ paruulis subt⁹ in petris habitātes nos ol
no nō tetigerūt xp̄o nos ꝓtegēte gr̄a. Inde igitur
ꝓfecti ꝯtra oriētē: cū centū ⁊ decē dies eos ptrāsi=
untes: iter nostrū fecissemus: intrauimus terrā
gentis q̄ nolat picheti: ip̄a vero gens in statura ⁊ al
titudine sua nō plus q̄ mēsuram vnius cubiti ha
bebat. Et videntes nos timore pculsi fugerūt. Nos
aūt deū collaudātes: q̄ de illorū manib⁹ nos libe=
rauit: cursum nostrum quotidie accelerauimus.
¶ Post hec aūt deuenimus in mōtes altissimos
terribilesqꝫ: vbi sol nō lucebat: nec arbor nec herba
crescebat: ibi ergo serpētes innumerabiles ⁊ draco
nes ⁊ aspides: sed ⁊ basiliscos ⁊ viperas ⁊ vnicor
nes: ⁊ bubalos vidimus multos: alias q̄ꝫ bestias
mortiferas multas ⁊ venenosa aīalia: quorū noīa
vel naturā penitus ignoramus. Dextera igit̄ dei
nos ꝓtegēte illesi ptrāsiuimus illa: sed ⁊ sibilos
draconū ⁊ serpētiū p viginti ꝯtinuos dies in au=
ribus habuimus: ⁊ nō nisi aures obturātes illos
ferre quiuimus. ¶ Interea in locū incidimus ter
ribilē: rupes habētes asperrimos: ī altū erectas
⁊ in ime descēdētes. Nos ergo septē dies ibi fui=
mus vltra ꝓgredi nō valentes. Septima aūt post
hec die apparuit ceruus añ nos ambulās rugien
do: quē surgētes secuti sumus. Iterū aūt facientes
multo maiores inuenimus añ nos rupes: nos vero
maximo cum labore ⁊ angustia exinde euasimus
⁊ venim⁹ in campū planum ⁊ magnū in quo ele=
phantorū magna multitudo stabat: ⁊ p mediū illo
rū illesi transiuimus. Post hoc itaqꝫ minime no=
bis apparuit via. Tūc nos cū lachrymis clemen=
tiam dn̄i inuocātes: ⁊ p nouē dies sine cibo p de=
serta ambulantes: ꝯuenimus tandē in locū plani=
tie largū: q̄ fructib⁹ plurimis abūdabat. Iā ergo
tenebre densissime cūcta illa repleuerāt loca nec
aliqd lucebat: sed nebule obscurissime erāt. Tūc
nos nimiū turbati ⁊ afflicti cadētes in terrā: cū
planctu valido orantes clamauimus ad deū: ⁊ in
eodē loco dies septē cōpleuimus: nō māducātes

nec bibētes: nec lumē celi videntes. Nobis autem
valde afflictis ⁊ in orōne psistētibus: post dies se
ptē affuit columba: q̄ nobis appropinquās ac diu
circa nos volitans ⁊ pēnulas fortiter pcutiēs q̄si
ad ambulādū nos ꝯfortabat. Tūc nos deo agen=
tes gr̄as surreximus illa pcedēte p deuia iter feci
mus ⁊ ecce añ nos maximā inuenimus absidā: in
circuitu scriptā. Videntes vero scripturā illā: gauisi
sumus ⁊ collaudauimus dn̄m. Hec aūt erat scri=
ptura absidā istā fecit alexāder philippi macedo
imꝑator qū psecutus est dariū regē psarū. Qui ter
rā hāc īgredi voluerit ad manū sinistrā vadat nō
ad dexterā: est em̄ terra inuia: ⁊ rupibus ⁊ angu=
stijs est plena. Nos igit̄ ad leuā intrantes: ambu
lauimus dies multos. Et factū est post. xl. dies:
euntib⁹ nobis venit pessim⁹ ⁊ īntolerabilis fetor:
ex quo velut exanimes effecti cadētes in terram
orauim⁹ dn̄m: vt iā clementer recipi iuberet aīas
nr̄as. ¶ Post modicū vero surgētes a terra aspexi=
mus lacū magnū: ⁊ multitudinē serpētium in ea
ignitorū: ⁊ ex ipso lacu exierūt voces: ⁊ audiuimus
vlulatū ⁊ planctū magnū quasi ppli innumerabi
lis: ⁊ de celo vox sonuit dicēs. Locus iste iudicij ⁊
penarū est: in quo cruciant̄ q̄ xp̄m negauerunt: nos
aūt vocē hanc audiētes ⁊ pectora pcutiētes cū la=
chrymis ⁊ timore nimio ipm̄ trāsiuim⁹ lacū: ⁊ ve
nim⁹ inter mōtes duos altissimos: ⁊ ī medio ipso
rū apparuit nobis hoīs longa statura quasi centū
cubitorū: ⁊ ipse catenis ꝯstrictus ereis toto ligat⁹
erat corpore. Due aūt catene de vna corporis par
te: in mōte vno erant fixe: ⁊ due in mōte altero: et
ignis maximus in circuitu eius ex oī parte. Vox
aūt clamoris illi⁹ audiebat̄ quasi p quadraginta
miliaria. Qui vt nos vidit: plorans ⁊ eiulās for=
tissime exclamauit: crudelr̄ em̄ ab igne cremabat̄.
Cūqꝫ nos talia cerneremus valde ptimuimus: co=
operiētes facies: a lōge ipsos trāsiuim⁹ mōtes: et
ecce in aliū ꝯtinuo deuenim⁹ locū vbi rupes mul
te ⁊ ꝓfunditas magna erat. Ibi etiā quādā vidi=
mus feminā crinib⁹ solutis stātē toto corpe a ma=
ximo ⁊ terribili dracone inuolutā. Quēcūqꝫ ergo
ad loquēdū os suū apire voluisset caput suū dra=
co ꝯfestim in os eius mittēs: linguā ipsi⁹ morde=
bat. Capilli aūt hui⁹ mulieris ad terrā vsqꝫ de=
scēdebāt. Cūqꝫ ī illā mirātes pauidi aspiceremus
subito de ipa ꝓfunditate ⁊ valle miserabiles au=
diuimus voces dicētes. Miserere nobis misere=
re xp̄e fili dei altissime. Nos itaqꝫ vehemēter ex=
territi ponētes genua in terrā: orauim⁹ dicentes
cū lachrymis. Dn̄e qui nos creasti: nūc tolle aīas
nr̄as: qm̄ iudicia tua ocli nr̄i viderūt ī terra. Sur=
gētes aūt cū ingēti luctu ⁊ merore nr̄o ⁊ timore ve
nim⁹ in locū aliū in q̄ arbores multas ⁊ maximas
vidim⁹ hñtes similitudinē ficorū. In ramis aūt ipsis
volatilia multa: similia auib⁹ celi: q̄ voce hūana for=
titer clamabāt dicētia. Parce nobis dn̄e q̄ plas=
masti nos parce nobis misericors: q̄r peccauim⁹
añ faciē tuā sup oēm terrā. Nos autē orauim⁹ di
cētes. Dn̄e misericordissime ostende nobis ista q̄ vi=
dimus miracula tua qm̄ ignorauimus q̄d sint: ve
nit ergo vox dicēs: nō est vestrū nosse mysteria q̄
vidistis viā pgite vr̄am. Inde igit̄ cū ingēti pauo=
re egressi deuenimus in locū honorabilem ac spe
ciosissimū in quo quatuor viri stabāt habētes fi=
guras venerabiles tā q̄ mira pulchritudine deco

ras:vt credit aut fari oĩno facile vix possit:isti siq
dē ꝫ coronas aureas gēmis ⁊ lapidibus honorifi
ce cōpositas in capitibus habebāt:⁊ in manibus
palmas aureas gestabant. Ignis vō maximus ac
terribilis añ illos:⁊ spatas acutissimas añ se te=
nebāt:nos ergo ista cernētes:ac valido ꝑcussi ti=
more exclamauimus ad illos dicētes: Dni serui ⁊
dei excelsi miseremini nr̃i:vt spate ⁊ iste ignis no
bis nō ꝓualeāt nocere. At illi r̃ndētes nobis dixe
rūt:nolite timere:viā (quā vobis de⁹ demonstra
uit) ite securi: nos eñ dñs in isto posuit loco: vt
viā hāc seruarem⁹ ⁊ custodirem⁹ vsq; in diē iudi
cij qñ orbē terre iudicaturus aduenerit. Hec nos
audiētes a sctīs viris illis ac de lōge eos salutā=
tes ptrāsiuimus locū ipsum ⁊ ꝑ quadraginta ꝯti
nuos dies ābulauim⁹:nullū oīno cibū sumentes
aquā tm̄ bibentes. ¶ Ambulantibus ergo nobis
subito voces ppli innumerabilis audiuim⁹ psal=
lētiū:⁊ odor suauissim⁹ quasi balsami optimi ac
ꝓciosissimi venit nobis ⁊ sicut de mellis fauo dul
cissimo os nr̃m indulcorauit. De suauissimo igit
odoris nectare ac celestis melodia cātilene sopor
nos arripuit. Post modicū aūt surgētes e somno
vidimus añ nos ecclīam mirabili ornatu decora
tā ac ꝓciosissimā:q̄ tota quasi cristallina videbat:
in medio aūt ipsi⁹ ecclie altare honorificum de q̄
altari aqua egrediebat q̄ lactis cādidissimi colo=
rem habebat. Nos aūt aquā ipsā in veritate lac
sperauimus. In circuitu vō fontis illius stabāt
viri iciꝰ ⁊ honorabiles ⁊ cātabāt cātícū celeste.i.
voces cherubin. Nos autē hec intuētes timuim⁹
valde. Ipsa vō ecclia a parte meridiana similitudi=
nē habebat lapidis prasini ꝓciosi:a parte austra=
li colorē sanguinis mūdissimi ꝓtendebat:a parte
aūt occidētali tota erat alba instar lactis ⁊ niuis
candidissime stelle sup ipsam ecclīam plusq̄ hu=
ius mūdi sydera lucebant:sol ibi septēpliciter lu
cebat ⁊ calebat:q̄ in huius terre regione:alpes ⁊
arbores oēs alte:⁊ folia ac fructus pluris ⁊ dulcio
res q̄ istius mūdi arbores habebāt sed ⁊ aues ce=
li aliter resonabant q̄ aues terrestres:ola autem
terra ipsa duplices habebat colores.i.vna facies
erat nix:⁊ alia rubicūdissimis coloribꝰ erat: nos
igit stupētes:⁊ in eodem loco adorantes:ac ipos
viros salutātes:cū timore egressi sumus:cepimꝰ
iter arripere festinauim⁹. Deniq; post hec centū
impleti sunt dies (vt dñs testis est nobis) q̄ huiꝰ
lo refecti sumus cibo:ꝗua nos frequētius refo=
cillātes:cū ecce subito cūtibus nobis: venit ppli
innumerabilis multitudo virorū ac mulierū obuiā
in vnū ꝯglobati:nō aūt illos lōgiorē ꝓterq̄ vni⁹
cubiti staturā hn̄re vidim⁹:igit visis illis valde ꝑ=
timuimus. Tūc miserabilis ego pctōr theophil⁹
dixi fratribꝰ meis sergio ⁊ ygino. Soluētes capil
los nr̃os veniam⁹ aduersus eos forsitā fugient a
nobis ⁊ liberabit nos dñs de manibꝰ illorū. Qđ
cū ipsis visum fuisset bonū solutis fasciolis ⁊ ca=
pillis nr̃is:irruimus sup eos repēte: ipsi aūt hoc
cernētes confestim filios suos arripiētes stridē=
tesq; dentibꝰ citius aufugerūt oēs. Nos aūt dñm
collaudauimus q̄ eripuit nos: ⁊ trāseūtes flumē
inuenim⁹ herbas candidas ⁊ albas sicut lac:dul
ces velut mel:altas vō vsq; ad vnū cubitū. Man
ducātes itaq; de herbis melliflutis:ac nos saturā
tes ex eis grãrū actiones creatori oīm obtulim⁹:
q̄ nos ꝑ tāta seruauit ꝑicula ac gratuita nos sua
grã nutriebat. Nos interea viam inuenimus spa
ciosam:⁊ cadētes in terrā adorauimus ⁊ collau=
dauimus dñm misericordē q̄ eā nobis demōstra
uit. Igit ꝑ dies plurimos ipsam viā sequētes:tā=
dem ad speluncā ꝑuenimus honorabilē īsignia
cuius sctē crucis mēbris vndiq; munita in eandē
ingressi sumus scripiā:sed nullū ibi inuenientes
habitatorē dixim⁹ inter nos. Mūdicia hec nō est
nisi de manu hoīs. Maneam⁹ ergo hic vsq; ad ve
sperū ⁊ videre habebim⁹ loci huiꝰ habitatorem.
His ergo dictis vna hora vtpote lassi resedimus
⁊ subito odore suauissimo perfusi obdormiuim⁹.
Rursū igit paruo īteruallo excitati a sōno foras
speluncā exiuim⁹,⁊ ꝯtra oriētē respexim⁹ ⁊ ecce su
bito figurā hoīs a lōge ꝓperātis vidim⁹ cui⁹ ca=
pilli capitis istar lactis cādidissimi aut niuis q̄si
in aera volātes totū viri corpus operuerūt. Ipse
aūt mox:⁊ nos a lōge respexit semetipsū in terrā
ꝓiecit ꝓtinus:ac rursum eleuās se ad nos,ita cla
mare cepit. Si vos ex deo estis:sctē crucis signa=
culo munite vos ad nūc vsq; ꝓperantes sināt ex
diabolo:fugite a me dei seruo. Hec eo dicente:ta=
li voce affati sumus. Bn̄dic nobis pater sancte et
noli turbari:qm̄ ⁊ nos serui sumus Iesu xp̄i dñi
saluatoris nostri:renūciauim⁹ siqdē seculo huic
vano factiq; sum⁹ monachi. Talia vt audiuit:illi=
co ad nos venit ⁊ manus suas ad celū eleuās diu
tius orauit surgēsq; ab oratiōe capillos ab ore et
facie sua tollens bn̄dixit nos:ac locut⁹ est nobis.
Ipsius vō capilli capitis ac barbe erant candidi
vt lac:facieiq; eius sicut vultus angeli. Erat eñ
sicut lignū secus aquarū decursus plātatū: ⁊ pre
senectute nimia oculi ei⁹ nō aperiebant:eo q̄ su=
percilia eos cooperiebāt: vngule nēpe manuum
eius ac pedū longe nimis:barba vō ⁊ capilli cor=
pus eius oē circūdederūt:cutis illius quasi pel=
lis testitudinis:tūc ipse cū lachrymis:ad nos ex=
orsus est ita. Fratres mei bn̄dicti vnde estis: vel
vñ huc aduenistis dicite nobis qualiter se habe=
at gen⁹ hūanū:vel quō fidea xp̄ianorū ⁊ si sarrace
ni vel ethnici hacten⁹ xp̄i populo ꝑsecutionē ige
rūt. Nos itaq; vt īterrogati sum⁹:ei ꝑ ordinē r̄n=
sum dedimus simul dicētes angustia ⁊ pericula q̄
per oēm passi sum⁹ viā ⁊ q͛ voluntas ac desideriū
eēt ire vbi celū terre se iungit aperuim⁹. Ipse autē
ad hec r̄ndens ait: filioli mei charissimi audite
me ab isto loco vltra ad ꝑadisi loca nō pōt ire hō
carne vestit⁹:ego pctōr exigu⁹ valde in hac etiam
volūtate laboraui:cupiēs vltra ꝓcedere vt finem
terre ac poli cernere quiuissem:sꝫ nocte quadam
astitit mihi in visu dñi angelus dixitq; ad me:ne
vltra ꝓcedas neq; dñm tentare ꝓsumas. Cui ego:
quā ob cāz inq̄ mi dñe in antea ꝑgere non lꝫ? Et
ille de isto inqt loco viginti sunt miliaria vsq; ad
paradisuꝫ:vbi adā ⁊ eua in delitijs ꝯstituti fuerūt
sup ipm̄ vō paradisuꝫ celū terre,iungit:posuit de
niq; dñs añ eundē paradisuꝫ cherubin cuꝫ ignea
rōphea atq; volubili ad custodiēdū vite lignū et
hꝫ a pedibꝰ vsq; ad vmbilicū similitudinē hoīs:pe
ctus sicut pect⁹ leonis manuꝫ sicut cristallū hn̄s
gladiū vt seruet paradisum:ne aliqs illō ꝓxima
re valeat:ego itaq; hec audiēs ab angelo amplꝰ
nō r̄ndi:nec vltra ꝓcedere tētaui. Igr̄ ego teophi
lus ⁊ itineris mei socij ac fratres ista a sancto au=
dientes

dientes pstrato oīni corpore collaudauim⁹ dn̄m
ꝛ ip̄m seruū xp̄i salutauim⁹: vespere aūt facto di=
xit nobis. Fratres mei dilectissimi exite foras cel
lulā ꝛ expectate paululū habeo em̄ leones duos
q̄ p diem foras ambulātes: sero ad me reuertunt:
ne ipsis subito venientib⁹ mali aliq̄d patiamini
ab eis. Nobis ergo cū pauore paululū exeūtibus
leones rugiēdo extemplo aduenerūt. Ipse vo ma
nus sup eos ponēs: ac colla demulcēs ait illis. Fi
lioli mei boni fratres tres de seculo venerunt ad
nos ne faciatis illis malum. Cōtinuo nos aduo
cās dixit. Fratres venite ꝛ iā timere nolite. Nos
vo cū pauore nimio intrātes salutauim⁹ illū ꝛ ve
spertina sinaxi celebrata: resedim⁹ glādes ac herba
rū radices p cibo sumētes: ꝛ aquā bibētes cū sile
tio. Mane aūt facto locuti sum⁹ viro sancto dicē=
tes. Pater sancte ꝛ dn̄e obsecram⁹ tuā beatitudi
nem vt conuersationē tuā nobis enarres ꝛ quō huc
aut vn̄ venisti ꝛ quo noīe voceris edicito nobis.
At sanct⁹ nobis tale dedit rn̄sum. Ego inq̄t mei
amātissimi fratres ꝛ filij macharius vocor in re=
gali ciuitate: natus ꝛ nutrit⁹ ꝛ fili⁹ viri romani: q̄
inclit⁹ fuit ꝛ imperiali pollebat ciuitate. Cū aūt
pueriles excessissem ānos: me renuēte ac nolēte
pater me⁹ despōsauit mihi vxorē dieq̄ statuit nu
ptiarū. Interea thalamo adornato: cū iā frequen
tia populi fuisset inuitata: ꝛ spōsa sedēte pr̄ meus
hilarior effect⁹ cūctos inuitatos hortatur petere
q̄cq̄d vellēt. Oībus aūt q̄ aderant iocis ac saluta
tiōibus intētis furtim exiui: ꝛ domū vidue cuius=
dā familiaris intraui ac septē dies cū illa latitās
permansi. Ipsa aūt diebus singulis domū patris
mei ingressa: audiuit que de mea inq̄sitiōe loq̄bā
tur: ꝛ veniens cuncta mihi replicans dixit. Pa=
ter aūt me⁹ cū me vndiq̄ req̄rendo nō inueniret
fleuit amarissime: sed ꝛ mr̄ ac tota familia. Octa=
uo exinde die .i. nocte dn̄ica mulierē illā salutaui
ꝛ egressus in publicā viā inueni virū quēdā cani=
cie venerabilē: quasi ad ābulādū stātē. Quē ado=
rans dixi. Ubi pgere habes senior sancte. At ille
hilari vultu ad me cōuers⁹ dixit. Ubi tu ire deside
ras: ego tecum ire dispono: eo q̄ itinera ip̄a mihi
oppido q̄ sunt cognita. Tūc ego cōfortat⁹ cepi ho
minem sequi. Per domos vo exinde intrātes vi=
cinas per viam panē rogauim⁹ accipere ꝛ accepi
mus. Per plurimos aūt dies ābulātes tādē puē=
nimus angustias viarum olim vn̄ vos venire dixi
stis. Cū ergo ad triginta milliaria ppe locū istum
venissem⁹: quadā die sedentibus nobis inter ip̄a
mutua colloquia repente socius disparuit. Tunc
ego nimiū turbatus: ꝛ quo me verterez ignarus:
cadens in terrā plangebā validissime. Et ecce cō
festim sine mora is qui oh̄ disparuit: cum magna
claritate apparuit: ꝛ ita affat⁹ est me. Noli turba=
ri dilectissime: ego em̄ sum angelus raphael i ad=
iutoriū tibi missus q̄ te huc perduxi p̄cepto altissi
mi. Dn̄s aūt viam tuā pspērā fecit. Loca siq̄dē te=
nebrarū loca tormētoꝝ loca penarū ptrāsisti in lu
cez venisti fontem aque viue ꝛ loca iustoꝝ vidisti.
Idcirco noli timere sed surgēs viā tuam pficere.
Quo dicto rursus q̄ apparuit: disparuit. Ego ve=
ro interea viribus receptis surgēs ambulare ce=
pi ꝛ a lōge onagrum intuitus clamaui: dixiq̄ illi.
Aue per christū q̄ te creauit: ostēde mihi viam per
quā ambulē: ip̄e aūt cōcite occurrēs igressus est

aūt me p semitā quandā puulā ꝛ angustā. Quē ego
subsecut⁹ sum: sicq̄ duos cōpleuimus dies simul
ambulātes: die aūt tertia aspeximus ceruū mire
magnitudinis a lōge quē onager vidēs ꝛ primi=
scēs declinauit a me: iterū ego solus relict⁹ angu
stiat⁹ sum viā oīno nō habēs. Tūc cōtra ceruū cla
mās dixi. Quia adiutoriū mihi tulisti p deū tecō
iuro: semitaz mihi ostēde. Ad hāc vocē veluti aīal
domesticū ad me declinās angustū ingressus est
callē post tergū me semp aspiciēs. Sic ergo tres
isimul ambulauim⁹ dies. Tūc ecce quarta die i=
mēsum ac terribilē offendimus drachonē mediā
dirētū p viam. Quē vt ceruus vidit repēte fuga
elapsus euasit. Ego interim timore valido pcuss⁹
in terrā cecidi: deinde cōfortat⁹ in dn̄o surrexi: ad
me signo scte crucis muniēs ad drachonez dixi.
Deū oīpotētē time: ꝛ noli mihi nocere. Tūc ipse
terribiliter de terra se erigēs humana me affat⁹
est voce dicēs. Ueni bn̄dicte dn̄e: tu em̄ es seruus
dei altissimi machari⁹. Angel⁹ aūt sctūs raphael
figurā ꝛ vultū tuū mihi demōstrās p̄cepit vt cele=
re tibi occurrerē atq̄ pducerē i locū a deo tibi p̄=
paratū. Ego itaq̄ quarto die te hic expectaui ni=
hil oīno comedēs: hac vo nocte in nube lucidissi
ma te sedētē aspexi: simul ꝛ vocē desup audiui di=
cētē mihi. Accelera vt eripias Machariū seruū
dei q̄ adest vt tibi p̄dixi. Quapropter surgēs seq̄=
re me: ne repugnes sed veni ꝛ locū mōstrabo tibi
vbi dn̄z debeas collaudare. His ergo dictis qua=
si vir iuuenis apparuit: ꝛ mecū ad speluncā hāc vs=
q̄ puenit. Cūq̄ ingressi fuissem⁹ repēte euanuit.
¶ Tūc ego peccator in parte altera pspexi duos
leones catulos iacētes: mr̄ autē illoꝝ iuxta illos
mortua iacebat. Quā ego foras eijciēq̄ sepeliui ꝛ
dn̄m collaudās glorificaui: q̄ tanta in me mirabi
lia fecit: ꝛ de tā grauib⁹ angustijs liberauit: ip̄os
aūt leunculos frōdes arborum decerpēs ac illis
porrigēs vt pprios enutriui filios: sicq̄ duos an
nos insimul quiete habitātes cōpleuimus. Tūc
ecce post hoc laque⁹ diaboli (cuius nūq̄ a seruis
dei cessat inuidia) affuit. Nā die quadā hora qua
si septia e spelūca foras egress⁹ sole feruescēte re=
sedi: tūc subito subtile fasciolū ꝛ oculis delectabi
le iuxta me in terra positū aspexi. Ego vo in me=
metip̄o cogitās dixi vnde in hac solitudīe fascio=
lum. Existimās tū q̄ in veritate esset fasciolum:
oblitusq̄ ego miserrim⁹ me signo crucis munire
(qm̄ q̄dē sacrosancte crucis signaculū oēs inimi=
ci eneruat fantasiā) misi manū ꝛ leuās fasciolum
rēportaui in speluncā: altera nihilomin⁹ die egres
sus calceos femineos reperi iacētes in terra: nec
tūc miser ego insidias diabolicas aduertēs: nec
crucis vexillo me muniēs calceos leuaui: quos i
speluncā portās fasciolo iūxi. Tertia aūt iā die tere
rū exiēs diabolū in decore vel specie mulieris ve
stib⁹ preciosis indute stātē inueni: ego vo misera
bilis nec sic quidem laqueos inimici recordans
nec aliquo mō me signās sed credēs in veritate q̄
mulier esset aio adijsi. Aīt huc aduenisti: aut q̄s
te i hāc adduxit solitudinē? Illa cōtinuo flere ama
rissime cepit. Tūc ego misell⁹ simul cū illa verbū
cōpatiēdo valde ploraui. Post hec respōdēs ait:
Ego miserrima o pr̄ sctissime filia sum viri roma
ni: q̄ cū me iuitā ac nolētē despōsasset iuueni cuiu=
dā nobilissimo romano ac dica nuptiarū venirēt

⁊ talamū ac conuiuiū ordinarent inter nuptias
ꝑas spōsus meꝰ disparuit. Cūq turbati oēs huc
illucq cū īqrēdo turbarent: ego gauisa effecta
clam exiuj ⁊ nocte eadē iter arripiēs: nec itineris
ducē aliquo mō hñs ꝑ angustā viā mōtiū ac valliū
errādo hucusq ꝑueni. Hec ego cū audissem ⁊ oīa
ita ee credidissem simul ⁊ spōsā meā fore sperās
per manꝰ apprehēdi illā: ⁊ in hanc introduxi spe
luncā: lachrymę vero ab eius oculis nullatenꝰ ces-
sabāt. Tunc ego miserꝰ ⁊ lachrymis eius cōpa-
tiēs: ⁊ valde sup eam dolēs sedere: cā iuxta me fe-
ci: simul ⁊ glādes illi ad manducandū ꝑbui: nō
eī insidias diaboli intellexi: neq vllatenꝰ crucis
me signo muniui: sed simul sedētes diutiꝰ collo-
quia habuimus. Tūc cepi quasi de labore nimio
sōno grauari: at illa manibꝰ suis mea oīa mēbra
mulcēdo palpauit: ⁊ eo amplius somno grauatꝰ
sū. Quid moror: miser ego q̄ antea nūq̄ cū femi-
na peccare ꝯsensi: ī somnis me pctm̄ ꝑpetrasse co
gnoui: nā subito expergefactus e somno quasi cū
femina discoopertū ī terra me iacētē inueni: ipsa
tā nō apparuit. Tūc infelix ego insidias dia-
boli sero aduertēs foras speluncā citius exiui: et
pectꝰ feriēs ingētes lachrymas fudi. Ipsi interea
leones q̄ mecū aderant meū intelligētes delictū
q̄ citius fugerūt a me: hos aūt cū cernerē fugisse
scz leones cū luctu nimio ac dolore cepi xp̄i mise
ricordiā deuote inuocare: quatenꝰ ⁊ mihi peni-
tētie normā ōfideret ac leones ipsos redire iube-
ret. Nec mora clemētissimꝰ pr̄ q̄ me ad penitētiā
seruare voluit: illos ꝯfestī fecit redire leones: me
cūq ingressi in hāc spelūcā humū pedibꝰ suis ad
vnīꝰ staturā hoīs aggregabāt: ego aūt hec intel-
ligēs colligenꝰ ipsā intraui fossam ipsis imperās
leonibus: vt in eodē me sepelirēt loco. Quod cū
factū fuisset annos tres sepultus in eadē fossa ꝑ-
egi. Interea ingēti pluuia descendente rupta est
spelunca desuper caput meum vbi stabā: ⁊ lucem
vidi: ⁊ foras manus emittēs herbas q̄ in circui-
tu sup caput erāt decerpsi ⁊ comedi. Tribus itaq
annis euolutis affuerūt leones ⁊ lumen circa me
videntes effodiebāt humum in qua me sepelierāt:
ego q̄dē toto corpore sanus egressus sum virtutē
pristinam in me sentiens. Tūc glorificans domi-
num meū Iesum christū exiui de spelūca ponēsq
genua mea in terra. xl. dies ⁊. xl. noctes in eodē
immobilis ꝑmāsi loco collaudās ⁊ obsecrās deū:
⁊ gratiarū actiones offerens qui tanta misericor
diarū munera nobis peccatoribꝰ iugiter prestat.
His ergo ꝯpletis diebꝰ respexi in spelūcā: et ecce
quat uor anguli eiusdē spelūce lumine celesti re-
splēduerūt valde: ⁊ vidi saluatorē xp̄m in specie
te viri quasi aureā habentē in manibus virgā: ac
dulcissona voce mirabilē cantū personantē. Uox
aūt illiꝰ vehemens ⁊ fortis quasi mille hoīm au-
diebaē. Cū vero tā melodie celestis cantici exple
rentur repēte vox tribus vicibus insonuit dicēs
Amen: ⁊ sempiternum amen: in ipsa igitur hora
egressus a spelūca saluator scandebat ad ethera:
⁊ ecce continuo maxima ignea columna quasi nu
bes valida intrauit speluncam: ⁊ facta sunt toni-
trua ⁊ immēse coruscationes: ⁊ oīa celi volatilia
sm̄ ꝓprias audiui voces canere dicētia. Sanctus
sanctus sanctus dominus deus. Ego itaq dum
hec cernerem: simulq audirem propter visionis

magnitudinem territus valde sum: ⁊ in extasi re
pius cecidi in terrā: ⁊ octo dies ita permansi: tūc
namq intellexi q̄ saluator mundi Christus hāc
ingressus speluncam benedixerit: illamq sancti-
ficauerit. Tunc ergo mirogressus in eam ꝓ igno
rantia propria ac negligentia cepi satisfacere col
laudans et glorificans Christum saluatorem ac
redemptorem nostrum: et creatorem omnium qui
tāta me sustinuit patientia ⁊ perduxit ad penitē-
tiam ⁊ rursus talem mihi demonstrauit clemen-
tiam. Quādo autē hec acta sunt septē in hac spe-
lunca: etatis vero quadraginta annos habebam
ecce nūc vobis velut filijs charissimis omnem vi
tam meā in veritate enarraui: vos ergo si pugnas
vel insidias maligni hostis sufferre potestis cōsi-
derate: ⁊ hic nobiscum manete: sin alias ad mona
sterium de quo egressi estis reuertimini: ⁊ domi-
nus sit in itinere vestro. Nos autē cū ista a sancto
dei audissemus: cadētes in terrā glorificauimus
dñm: qui fecit mirabilia solus: ⁊ ad sanctū seruūq
Christi locuti sumus Macharium dicētes. Pa-
ter beatissime Machari ora ꝓ nobis ad dominū:
vt ad nostrū remeare possimus monasterium atq
conuersationem tuā sanctā per oēs christi eccle-
sias enarrare: credimus enim q̄ dominus idcirco
nos perduxit ad te. Tūc senior diutius super nos
orationē fudit: ⁊ fusa oratiōe benedixit atq oscu
latus est nos oēs: ⁊ cōmēdauit Christo vt in pace
dirigeret viā nostram: deinde tradidit nos leoni-
bus illis precipiens eis: vt transducerēt nos quo
usq loca tenebrarū pertrāsiremus vbi pridem se
ptem dies ⁊ totidē noctes in tenebris iacuimus.
Dimissi ergo a seruo christi scō Machario ꝓspe
re ad absidam Alexādri peruenimus: vbi leones
salutantes nos concito gradu reuersi sunt ad ser
uum dei: igitur fauente christo deo sine angustia
aliqua nostram ambulauimus viā: et introeūtes
terram Persarū venimus in campum mirabilē
q̄ vocatur Assia vbi sanctus Mercurius interfe-
cit apostatā Iulianū: ⁊ ingressi denuo sumꝰ ciui-
tatem Kitisse fodo: in qua pueri tres requiescunt
nō lōge a Babylone. Post hec Tygrim flumē ꝑ-
trāseuntes: quintodecimo die intrauimus Hie-
rusalem: ⁊ ad sepulchrum dñi nostri Iesu xp̄i siue
per cuncta loca orantes gratiarum actiones chri-
sto saluatori oīm libauimus q̄ nos sua gratia in-
columes seruauit euntes ⁊ redeuntes. Inde igiē
egressi veloci cursu ad nostrum peruenimus mo-
nasterium: ⁊ nostrum dominū ac fratres nostros
omnes in pace sospitate reperientes per ordinē
que vidimus ⁊ audiuimus mirabilia ⁊ misericor-
dias domini: sed ⁊ vitam ⁊ conuersationem bea-
tissimi Macharij illis enarrauimꝰ. Quotquot au-
tē hec audiebāt ⁊ laudabāt ⁊ glorificabāt ⁊ hym-
num dicebant deo patri oīpotēti: ⁊ filio eius vni-
genito dño saluatori nostro: necnō ⁊ spiritui viuifica
tori ⁊ illuminatori animarū nostrarū qui trinus
ꝑsonis vnaq deitate noīatur: ⁊ viuit regnat vbiq:
deus benedictus ⁊ laudabilis nūc ⁊ per immorta-
lia secula seculorum. Amen.

¶ Finit vita sancti Macharij Romani
iuxta paradisum.

¶ In vita sancti Pasthumij.

Quoniam desiderio desideraſti ſemper audire q̄ facta ſunt ⁊ nos ſilētio tēpora peragantur: idcirco de operib⁹ dñi tacere nō poſſum⁹ que in ſeruis ſuis indeſinēter oſtēdit. Ad primū de ſctō Paſthumio dei ſeruo ſciendū eſt quo ordine eū domin⁹ ad ſuā vocare dignat⁹ eſt gratiā: ſicut referentiū iactabit oratio que conuerſationis eius ordinē nouerūt. Hec veſtre dilectionis ſcriptis intimare curaui: quomodo ꝑ ruſticos dñs eredētibus in ſe manifeſtauit regni ſui myſteriū. Erat eñi Paſthumi⁹ memphcus genere gentilis natus ab infantia innocēs ignarus literis: ⁊ omni peritia alien⁹ egyptiorū. Ab eorū gentiliū delubris ſemꝑ extraneꝰ fuerat eñi reſtiū ſpartarius nūq̄ ſe adoleſcētiū gregib⁹ cōmiſcuit: nec publici vſus fabulas aliqñ cognouit: pes eius ad ſaltādū nō eſt cōmotus. In vita ſua nunq̄ de ore eius turpis ſermo proceſſit neq̄ auaritia in cor eius aliquando aſcendit: ad feminam oculos cū adhuc eſſet in ſeculo non leuauit: mendaciū omni virtute vitauit: diſcordiā vel odiū aduerſus proximū ſuū neq̄ cōtra extraneum nouerat: cuſtodiebat pacem in aīo ſuo ſuꝑ omne tempus. Cū ergo hec ab eo gererent̄: ⁊ annorū eſſet triginta ſeptem: placuit deo eripere eū de corruptione peccatoꝝ: ⁊ ad incorruptionē vite eterne eū euocare. Fert̄ introiſſe ad cū angelum dñi: ⁊ ipſe ꝑpleetā de ſpato plectebat. Aitq̄ ad eū angelus dñi. Paſthumi. At ille ait: qd eſt? Et dixit ad eū angel⁹ dñi. Quid eſt in manu tua. Ille ait, funis plectati⁹. Et dixit ad eū angelus dñi Deū excelſum q̄ habitat ī celo noſti. Paſthumi⁹ dixit. Dñe neſcio ſi eſt de⁹ in celo. Sum eñi ruſticus ⁊ nulla eſt mihi ſapiētia. Artē meā ī ſeruio ab infantia mea: ⁊ nihil ab vrbanis hoīb⁹ audiui qđ diſcerem: ſʒ ⁊ publicū ſemper fugi acceſſū. Dixit ad eū angelus dñi. Ora deū ⁊ dabitur tibi ſapiētia ⁊ intellectus. Paſthumius dixit. Deum nō noui orare. Neſcio eñi quid dicā. Et accepit angel⁹ folium lauri ⁊ ſcripſit in eo verba orationis: ⁊ dedit illū Paſthumio dicēs: Manduca illud ⁊ erit amarū in ore tuo ſicut fel: vētremq̄ tuū implebit obſecrationibus ſapientie: ⁊ dabit tibi formā orationis ⁊ ſane doctrine. Et accipiens Paſthumi⁹ manducauit: ⁊ factū eſt os eius amarū: Porro vēter eius dulcedine impler⁹ eſt ⁊ magnificauit dominū valde. Vere aūt credim⁹ in eo impletum, illud prophete Ezechie. vel Joā. apoſtoli. Librum de manibus angelorū accipientes comederūt et adimpleti ſunt ſapiētia ad prophetādū. Item angel⁹ dñi tetigit labia Paſthumij: ⁊ depulſa amaritudine lingua ei⁹ de deo loquebat̄ ingentia dixitq̄ ad eū angelus. Paſthumi fige genua tua in terrā ⁊ faciē tuā ad oriētē: ⁊ tunc dabit̄ tibi a deo queādmodū poſſis orare. Et poſuit Paſthumi⁹ genua ſua in terrā faciē q̄ʒ vertit ad oriētē ⁊ infuſa eſt ei orō: ⁊ aīt. Bñdicā te de⁹ oīpotēs rex celeſtis q̄ ignorātibus te nomē tuū innoteſcere facis per dñm noſtrum ieſum chriſtū filiū tuū nomen tuū efficiēs manifeſtū: vt populū tibi cōgregaret ex oībus gentibus adoptiuū. Nā volens mundo ſuccurrere labore laborāti: ꝓpter generis humani ſalutem: vnico filio nō pepercisti: per eum ergo te obſecro ⁊ tuā miſericordiā: vt mihi ceco verū lumen in tenebris conſtituto oſtendas. Tu enim dñe noſti: qꝛ nullū ſciebā omnino ſermonem: et dignatus es donare qđ loquerer ad te: ⁊ docuiſti me quib⁹ te rogarē. Ex meipſo cognoſco domine deus meus: qꝛ vere ceci vident: ſurdi audiunt mutorū lingue ſoluunt̄: claudi ambulant: leproſi mūdantur: pauperes euangelizantur: peccatores vocant̄. Qui erā ego: qꝛ recordatus es mei. In quo ꝓualet apud te puſillanimitas mea: qꝛ requiſiuiſti me. Quare nūc peto vt a ſordib⁹ me abluas pctōꝝ naturalis miſerie mee: q̄ me ꝑlongo tēpore preſſit: viuebā enim eruditus a parētib⁹ infideliter more gentilium tanq̄ ſocius iumētorū. Miſiſti ei mihi angelū tuū: ⁊ ꝑcuſſiſti femur meū aperuiſtiq̄ ſaxeū pectus. Vch eñi tacenti de te: qꝛ ignis vſtione trucidatur in ſempiternū. Ecce in breui cognoui qm̄ nō eſt gaudiū impijs apud te: nec peccatorib⁹ letitia poſt obitū veniet: niſi a te ꝯuertent̄ ſalui eē nō dicunt̄: ⁊ qm̄ nō eſt viſum tibi ꝑdere, me dñe redēptor humilitatis mee: oſtēde mihi in meli⁹ vt in pleno cognoſcā dñm ⁊ ſaluatorē ieſum: qꝛ nō eſt ali⁹ abſq̄ te: q̄ es bñdictus in ſecula. ¶ Hec oratio ſancti Paſthumij prima: ꝑ quam eum introduxit angelus dñi ad vitā fidei requirēdā. Erat intētus ex hoc beatus Paſthumi⁹ qñ ad eū angelus dñi remeare poſſet fret⁹ ex hoc orabat: q̄ eſſet eū dño ſemper viſitatur⁹. Cū aūt pauci dies tranſiſſent ecce Paſthumius iuxta cōſuetudinem ſuam reſtim torquebat ex iūco ⁊ ingreſſus angelus dñi ad eum ait. Aue inquit Paſthumi: ſtatimq̄ pauefactus ſurrexit Paſthumius. Et ait illi angelus. Vis ducam te ad viꝝ ſacerdotem dei: q̄ te baptizet in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Et reſpōdit Paſthumi⁹. Domine mi ſancte dei hoc ē mihi optabile locū dūq̄ valde: vt in pleno me viā doceas dei: ⁊ que ſit perfecta ſalus operū ſupernoꝝ. Et apprehendit eum angelus domini in vertice capilli capitis eius: ⁊ duxit eū ad quēdā noīe priſcū ſanctū virū ⁊ timētem deū: aitq̄ illi: hūc doce que ſit via dñi ſapientie ⁊ intellect⁹: ⁊ baptiza eū in nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſācti. Porro ſacerdos eū audiēs gratulatus eſt valde: ſed ſacerdos nō intellexit angelum dei eſſe: qui introduxerat eū ad ſe. Statimq̄ angelus in ſplēdida mutatus effigie refulſit ī faciem ſacerdotis in albis veſtib⁹: vultuq̄ decoro. Tūc chriſti ſacerdos timore ꝑterritus cecidit cōſternatus in terra: rurſuſq̄ angel⁹ erexit eū ⁊ ait illi ne timeas: ꝯſeruꝰ eñi tuus: ⁊ oīm fratrū tuorū ego ſum. Oportuit eñi tibi manifeſtare gloriā dei noſtri: vt ſcias qm̄ hunc doceas ꝟbū dñi credēs eū ſm̄ ſaluationē ei⁹: vt viuat in eternū corā dño: hoc dicēs diſceſſit ab eis. Priſc⁹ aūt epc⁹ accepto ſcōꝝ Paſthumio docuit eum ieiunare. Cui manū īponēs cathecuminū fecit: atq̄ ita velociter baptizauit docēs eū ſymbolū ſacramēti. Qui mox vt baptizat⁹ eſt īpler⁹ eſt ſpūſctō: dixitq̄ hāc orōnē. ¶ Gratias tibi ago dñe ieſu xp̄e q̄ ꝑ ſpiritum ſanctū recōciliare me dignatus es deo patri ⁊ redemiſti me a morte ⁊ a pena eterne quā nō credētes in te cōſequunt̄ pctōꝝ ſuorū pōderib⁹ aggrauati. Sūt aūt pctā plūbo grauiora: qb⁹ ego letor extractus ⁊ de oīb⁹ iniq̄tatib⁹ ⁊ neceſſitatib⁹

liberat⁹ exulto. Uere eñi psonarũ acceptio apud
deũ nõ est: sʒ misericordia multiplex. Quõ igitur
indign⁹ ego ad sedes accederẽ creature tue: nisi
tu me celesti digito tãgeres. Fenũ male aridũ qd
ĩ corpis materia hitare ceperas velociter mihi
voluisti subuenire inimicũ legis tue (q̃ mihi ĩ car
ne dñat) subuertẽs a sordib⁹ aq̃ spũssancti rege-
neratiõe mũdasti: loqr in me aĩa renouata q̃ lon-
go tpe ĩter oues pditas iacebat abiecta. Accepto
signo letar⁹ suʒ q̃si noĩs megni cẽsus: ĩperatoris
militi inficto repar in grãtiaʒ. Quasi mut⁹ accepi
vocẽ loq̃ cupio filũs tuis: ⁊ hymnũ narrare in cõ
fessione: qui absoluisti captiuũ migrãtẽ. Quesisti
stultũ p sapiẽtiã vitã donasti: egẽtẽ ditasti: mor-
tuũ resuscitasti: lõge positũ appropinquare tue ma
iestati fecisti: alienũ a cõuersatiõe israel sociũ sctõ
rũ tuor p xpi grãm esse voluisti. ¶ Ideo cõfiteor ti
bi ⁊ psalmũ dicã noĩ tuo cũ me docueris ordineʒ
psallã tibi ⁊ bñdicã noĩ tuo in eternũ: ⁊ ĩ scl̃a se-
culoꝝ. Igit̃ Pasthumi⁹ baptismũ cõsecut⁹ lr̃as ne
sciebat: sʒ tñ nomẽ dñi fidei augmẽto ⁊ robore de
die ĩ diẽ crescebat accẽdebat fraterne studio cha
ritatis hũilitatis vĩculo ad vniuersos colligat⁹
fuerat fr̃es. Charitatis iugũ vehemẽter amabat
cũctosq̃ fratres q̃ aderãt eccl̃ie p̃ria loca ĩhabitã
tes solicite reddebat. Studiose psalmos dicebat
corpus xo suũ ieiunĳs affligebat in orõne quoti
die pernoctabat. Agrestes delectabat herbas, ⁊
aquã frigidã bibebat. Cilicio sup corpus opertuʒ
fatigabat p heremũ currẽs vt miserum frãgeret
corp⁹ asserẽs eẽ peccatũ aliqñ ab opere si vacaŭ
set: xbostrateʒ sermonis cauebat: diuinis libris
accõmodabat aurẽ iurare oĩno detestabat: mũdũ
se ĩ oĩm orõne sua exhibebat: plãgere non desine
bat. Nã cũ frequẽtia paterek ĩ corpe demonũ tẽta
mẽta. Adnota orationũ presidia cõuolabat ⁊ ne
ampli⁹ somno indulgere viderek vt mortalia mẽ
bra foueret: paululũ sup saxa requiescebat vt cũsꝺu
rata lectuli dolorib⁹ ageret corp⁹: statĩ ad dei cõ-
surgeret op⁹. Panẽ eñ suũ ad mẽsurã accipiebat
⁊ aquã ad mẽsuram bibebat. Nũq̃ pleno vẽtre a
mẽsa recessit: nec statim suã vnq̃ forsitan dicẽs nõ
est dignũ si carnis volũtas eẽt impleta. Obedien
tiã vero fecit ⁊ docuit: Patiẽtia xo superbos ira
cũdos homines humiliter mitigauit. Sʒ quãdo
sathanas suggestionib⁹ suis cupiebat ꝓpositũ ĩ-
pedire oculos in celũ leuabat ⁊ statim sanctuʒ ad
esse sibi sentiebat auxiliũ. Talis eius vita vsq̃ ad
senectam fuit: qualis ab initio fuit cũ hec gererẽ
tur in eo: vt omnino vsq̃ ad extremum suũ despi-
ceret corpus: vt si quãdo infirmitas febriũ aut sto
machi dolores graui tormẽto eius afficerẽt cor-
pus nõ dedit indulgẽtiã morbo infirmitatis nec
calidis vsus est rebus nec ieiunis minorauit: exi
stimãs q̃ si corpori calido cibo cõsuleretur: a dño
redemptio anime daretur. Naʒ si aliqñ valitudo
grauis debilia genua fatigaret ita vt ad vigilias
Pasthumius exurgere nõ valeret orãdo ⁊ psallẽ
do in statu suo nõ desinebat. Si lingua pre siti sic
caretur cordis intima rugiebãt. Ne silẽtio ei⁹ ho
stis anime diabol⁹ letaretur: aut in opere dei vir
sanctus negligẽs inueniret. Sed cũ in tã distri-
ctiori vita pasthumius ꝑmaneret ad baptizatorẽ
suũ perrexit: ⁊ ab eo cõmẽdatitiã orationẽ popo
scit: ⁊ sine aliquo victu heremũ postulauit archa-
na: ibi multo tpe demorat⁹ innumeras demonuʒ
insidias ptulit. Sed dñs q̃ de mundo venerabilẽ
cõuerterat viruʒ: quotidie cor ei⁹ armabat: ad su
stinẽdas versutias demonum. Nota igit̃ facta est
sancto Machario: scʒ beati Antonĳ discipulo ⁊
visum est illi abire in heremũ ⁊ celebre eius factũ
est nomẽ. Nã idẽ macharius ab illustri viro An-
tonio monachoꝝ fere q̃nquaginta milia suscepe
rat gubernãda. Eiusdẽ igit̃ macharĳ exitus de se
culo appropinquabat dñico gregi q̃s post eius ex
cessum magisterĳ noĩe subrogarek ĩquirebat: san
ct⁹ itaq̃ machari⁹ cũ ad sctm̃ venisset pasthumiũ
excepit eũ libẽter precipue cuius iã ab angelo fa-
mam audierat: nõ ergo ille vt hospes: sʒ eius sub
tiliter explorare propositum venerat. Porro ma
charĳ aspectib⁹ pasthumĳ complacuit conuersa-
tio ⁊ eum suadere cepit vt sancti Antonĳ anacho
ritaruʒ principis nõ grauaretur visitare reliq̃as
Sʒ cum oĩ virtute reniterek ⁊ abire penitus no-
luisset. In somnis pasthumi⁹ sine aliquo cũcta-
mine ire iubek nã diuine cõdicere nõ poterat ma-
iestati. Itaq̃ cũ machario aggreditur inter mul-
titudinem cõgregationis monachorũ que solo
gubernat Machario ĩgressus: de quo sepe diximꝰ
corp⁹ sepelisse magistri: cũ ipsis eius vocatus est
ex seculo. Qui cũ se ĩ extremo vite isti⁹ tpalis aspi
ceret aduocato ad se sctõ Pasthumio ita exorsus
est ei. En frater tẽpus resolutiõis mee instat: qua
propter audiẽs bonum testimoniũ de te: fineʒ se
nectutis mee debilitatis supposui gressibus ad p
ueniẽdũ vsq̃ ad te. Nunc igit̃ bene fecisti venire
mecũ. Suscipe ergo paterno amore gregẽ dei ad
regẽdũ. Noli q̃rere qd tibi vtile est: sʒ qd multis
vĩ salui fiãt ne ergo neges suscipiẽdi honeris gra
tiã mercedẽ a dño recepturꝰ tpe opportuno. Tũc
sanct⁹ pasthumi⁹ pedib⁹ eius ꝓuolutus ait. Cha
rissime pater: quomodo mihi taʒ magne multitu
dinis curã imponis: rustico homini lr̃as nescien-
ti ꝓuide igit̃ ex his meritum hoĩem q̃ possit cum
solicitudine tãtos aĩas regere populos. Tũc ma
chari⁹ ait pasthumio excusatiões nõ audio neq̃
causas recipio: hi eñ oẽs sub tua ditiõe manebũt
nec ali⁹ est tãte abstinentie vir q̃ possit istius po-
puli gubernare animas ac solicite ptractare: ⁊ vt
certi⁹ dicã dilectissime frater: te electiõe sua dñs
designauit ad suscipiẽdũ hui⁹ ministerĳ locũ: ne-
q̃q̃ ergo celesti poteris cõtradicere iussioni: ni-
hil ex hoc pasthumi⁹ locut⁹ est machario: sʒ dum
ei⁹ xba secũ in aĩo volueret machari⁹ emisit spm̃.
Statimq̃ pplorũ ingẽs turba intrãte ad fun⁹ cur
rit ipsa psallẽtiũ multitudo: diuersis hymnoꝝ vo-
cib⁹ quasi vno ore laudes deo canebãt. donec cor-
pus ad sepulchrũ deducerek humanũ: nemo tñ ve
hemẽter dolebat eo q̃ sanctus machari⁹ tam ve-
lociter monasteriũ reliqueret: qm̃ dñs similẽ ei
pasthumiũ gregi suo magistrũ ꝓuiderat. Tribus
ergo dieb⁹ post sancti macharĳ decessum orabat
Pasthumi⁹ vt acciperet de celo fonte doctrine p-
fusum in spiritu sctõ: vt posset tãtã populoꝝ mul-
tiã docere prudẽtiã. Tertio igit̃ die venit ad euʒ
sm̃ cõsuetudinẽ: qui cũ cõuerterat angelus ⁊ locu
tus est ad eũ ⁊ cõstituit eũ monasterioꝝ doctorẽ ⁊
pricipẽ ĩ eũ locũ a quo Macharius recesserat: de-
ditq̃ ei formã spiritualiũ preceptoꝝ ⁊ abiit. Por-
ro Pasthumius cõgregatis fratribus cũctis epe-

ricꝰ os suũ locutꝰ est eis dicẽs. Audite filioli ver
bũ qđ dñs locutꝰ ẽ vobis: preclarã preceptoꝛ iusticiã
⁊ charitatis regulã sensibus nostris volẽs infun
dere: paterna cũ voce loquoꝛ ad vos: in noĩe dñi
nři iesu christi: ⁊ spũs dei nři accepi eni formã de
manu angeli: vt dicã vniuersa q̃ acciderint sensui
meo ad vestrã edificationẽ. ¶ Intẽte igit̃ prebete
aures: deus ipse mãdauit qđ de oꝛe meo ꝓcedit.
Prima est eni mãdati consideratio: in oĩbus vos
obedire maioꝛibꝰ. Scđa mãdati est subiectio vt i
timoꝛe casto seruiatis dño. Tertia positio est vt
tẽperãter ⁊ pie ⁊ iuste viuatis ĩ hoc seculo. Quar
ta mãdati rõ: vt coꝛpa vřa affligatis p oĩa: q̃ possi
tis acquirere aĩarũ salutẽ domare ieiunijs moꝛ
tificare carnẽ qꝛ hec est delectatio bonoꝝ operũ.
Quinta constitutio oꝛonis frequenter instare si
cut ⁊ apostolus indesinẽter oꝛare nos iubet. Orã
tes q̃ppe semp ac ieiunãtes ⁊ fidei dona ĩ memo
ria mẽtiũ tenebimus infixa vt possimꝰ scaturien
tiã demonũ superare naturã. Sequitur aliud ge
nus erroꝛis in quo maius est aĩe dãnum: supbie
malum p oĩa est cauẽdũ: hec ãgelũ in primoꝛdio
mũdi de celo deiecit: ⁊ nouimus supbiã originez
esse peccatoꝛũ. Ad quã excludendã de cogitatiõi
bus nostris deũ semp precemur: vt donet nobis
forma humilitatis. Accedit ⁊ alia infestatio moꝛ
tis ĩ coꝛpoꝛe: si de seculari vitioꝝ causis monacho
rum solicitet quẽq̃. Funiculũ vo charitatis ante
oĩa inter vos habere: fide ↄtinua in spe manẽtes:
qui ad regnũ dei eternũ festinatis. Cura ergo di
sciplinę monachoꝝ perfecta est dilectio. Hec vin
cula charitatis ⁊ pacis exoꝛnãt sine auaritia. Igit̃
in dilectiõe syncera modus sufficiẽs est presentibꝰ
⁊ q̃ inuicem diligũt: ⁊ filij regni vocabũtur. Per
fecti inuicẽ diligẽtes ipsi sũt q̃ mãducãt panẽ in
regno dei sine macula. Perfecti ergo eritis si mũ
dũ sacrificiũ charitatis in odoꝛẽ suauitatis zelo
succedat. Gaudebit eñ dñs iesus in vobis: q̃ fecei
stis fideliť qđ ipse mãdauit. Nã prima legis ĩ mõ
te synai oꝛdinatio hec ad Moysen data est. Dili
ges inq̃t dñm deũ tuũ ex toto coꝛde tuo ⁊ ex tota
aĩa tua. Scđo diliges ꝓximũ tuũ sicut teipꝫ. Va
cat eñ dilectio dei nisi iungat̃ ⁊ ꝓximi: plenũ er
go preceptũ charitatis vt maneat in sensu: indiuidua
est regula charitatis. Tunc ergo dilectio btã erit
in pleno si colla obediẽtie posueritis ꝓposito.
Obediẽtia q̃z in congregatione laudatur. Nihil
vobis proderit filioli si diligitis inuicẽ ⁊ nõ vul
tis inuicẽ obedire. Dilectio sine obediẽtia est cũ
faciet criminosum cõscientie egrum. Quõ enim
gramẽ seminales impedit fructus: sic inobediẽs
homo frustra ieiunat: ⁊ oꝛonis nullũ recipit fru
ctũ. Igitur q̃ in vno esse cõcupiscunt ⁊ viuere mẽ
te cõmuni disposuerũt: hi cõsilijs maioꝛibus ĩser
uiant. Quicq̃d ex cõsilijs ꝓcesserit patrũ hoc fa
ciat qui ꝓcul est. Quicũq̃ frater oneris quippiã
collo suo portauerit: nec q̃dem sustinet de hume
ro suo onus extare. Si abbas presens fuerit repe
riens aquã scatiuam siue germinantẽ: ⁊ preter ab
batis cõsilium diuerteris ad bibẽdũ aut alterius
fratris te cõcomitã te (etiã iunioꝛis) peccatũ feci
sti: q̃ preter benedictionem aquam potasti. q̃ si ca
loꝛ solis exarserit ⁊ volueris bibere ⁊ abbas te do
mãdo ꝓhibuerit: si vel mẽte murmuraueris: deli
quisti. Deinde si in via calcaueris spinã donec ab
bas preceperit educendã ꝓcul ab inuicẽ contex
tas vires sternite. Cum ad doꝛmiẽdum secedistis
inter sociũ cubiculis habeatur vnus: ne dũ adinui
cem proximãt coꝛpoꝛa nutriãt libidinis incẽtiua.
Porro negociũ noctis propter lucifugas demo
nes ⁊ noctipetas: in spiritali opere pagatur. Ex
perrectis autẽ nullis de secularibus causis donec
ad gallicantũ fraternarũ oꝛationũ ↄmunis hoꝛa
succedat alterꝰ vocis cantus alterũ non excitet
ad oꝛandum: sed cũ suũ pectus tundere ceperit: q̃
primũ experrectus est prouocetur etiam ille qui
doꝛmit exurgere. Sepe eñ sathanas cum summo
animã captã nocturnis inuoluit tenebris: vt ab
oꝛationis patrocinio separata sit operãte diabo
lo socio tenebrarũ. Ideo dico vobis filioli vigilate
quia nescitis qua hoꝛa fur veniat animarũ. Stu
dete igitur cõplacere deo cõuersatione habẽtes
spiritalẽ. Diuina mãdata in dilectiõe dei cũ sapiẽ
tia legis precepta tabulis coꝛdiũ vřoꝝ sint: nec q̃
dẽ amplius sapiatis q̃ simplicitas ↄfirmat scriptu
rarum dei. Multi autez de deo aliter sentientes
exciderũt ex dilectione dei ⁊ ꝓximoꝛũ suoꝝ. Qui
ergo huiusmodi sunt audiãt Baruch ꝓphetã di
centẽ. Si eñ vidẽs ppli sui dilectionẽ fraterni
tatis esse incoꝛruptã: inter electos facit eos ami
citie dei fieri socios. Qm̃ qui diligũt deũ ƺ boni
operis gloꝛiã inuicẽ in opibꝰ bonis irritã faciũt
vitã istius mũdi prophanãtes q̃cq̃d ex diabolo co
gitationũ malarũ in coꝛdibus dei seruoꝛũ q̃m cu
piunt anachoꝛitarũ perfrui vita: si coꝛpus abdi
cãt: adhuc in terra positi iã celestia delectant̃: ni
hil terrenũ proꝛsus exquirãt vt viã secularisũ te
nebrarũ causas cõculcãtes ac ꝓsternẽtes. Verũ
qꝛ celestibꝰ regionibus apti: vos satis placere cõ
uenit creatoꝛi: virgines mẽte ⁊ coꝛpoꝛe pmanẽtes
fructꝰ fidei ⁊ alimẽ sermonis: q̃ maxime ↄsciuã
tes: nephas est eñ vt monachũ quis cõprehẽdat
in modico vel in maximo. Irreprehẽsibiles eñ
nos esse apostolus docet: vt sermo noster ĩ gratia
sale sit ↄditus sez cõdimento quo nos euãgelista
cõdiuit dicẽs. Uos estis sal terre. Quod peto vt
nõ ĩ vobis euanescat ne forte cũ euanuerit extra
ↄgregationẽ multitudinis foꝛas proijciatur: lin
guis inimicoꝛũ quotidie conculcandũ. Hoc autẽ
obsecro filioli: sm̃ foꝛmã que mihi data est de ma
nu angeli: fugere vos linguã detrahẽtiũ iniquo
rum: q̃ moꝛdaci dẽte etiã sine causa ecclesie chri
sti insultare festinãt. Dissẽtiões quas habetis in
ter vos ꝓijcite ab inuicẽ: sciẽtes dñm nostrũ non
esse dissentionis deũ: sed pacis. Si qua igit̃ scan
dala inimico suggerẽte frater habet aduersus fra
trẽ ꝓpter obediẽtiã fide extãte dimittat: qm̃ ego
nõ ex me loquoꝛ: sed ex deo q̃ in manu nũcij sui do
cuit me. Et si ex obediẽtia prebueritis hospitali
tatẽ pegrinãti: ex precepto dñi facitis. Si fieri po
test nullo pacto miles dei dz irasci: nõ solũ ad so
cios verũetiã ad extraneos. In quocũq̃ negocio
nullus secularisũ seruũ dei audeat iudicare: qꝛ in
ter te ⁊ illũ distat. Non patiaris cõiugatũ iudicio
tecum cõtendere: melius est eñ monacho fraudẽ
et iniurias sustinere: q̃ audiatur vox multa ĩ cla
moꝛe. Non decet monachũ causa pecunie esse ne
gociatoꝛẽ: sed celestium bonoꝛum lucra mercãrẽ.
Predicet verbũ salutis: animas inuitet ad celũ:
ad nihilum deducat seculi desideriũ. Coꝛpus eñ

christianū exultat: maxīe serui dei tyrānuz fraudatorem animarū diuine virtutis oratione expugnat. Vñ si terrores aliquos iniuerit: currat ad auxiliū crucis: statim ille recedet: versutia ei⁹ crebris orationib⁹ ⁊ ieiunijs deuincitur. Filioli: qđ ad vestrā pertinet curā: si aduersus vos ꝯueniāt demonū castra: Potestis ⁊ vos multis adiuuari agminib⁹ angeloꝝ. Sed cū demonū caterue crescere ceperint: oculos vestros ad celū leuetis dicētes. Dñe Jesu christe adiuua infirmitatē meam. Hic sermo vobis ꝓphete Helisei ꝯueniet aduersus eos qui de Samaria cōprehēdere eū venerāt q̄ terrērēt se puero suo respōdit. Aperi oculos serui tui: ⁊ videat q̄ plures sunt nobiscū. Statim ergo ad adiuuādū vos angeloꝝ dei legiones aduenient qui fidei vestre auxiliū prebeāt. Hec sunt filioli mādata: q̄ vt pusillanimitas cordis muniatur vobis de diaboli certaminib⁹ explanaui. Nolo aūt ea que nobis ipso inmittēte acciderūt silētio preterire: vt ⁊ vos possitis malicijs ei⁹ resistere. Quadā die in monte resīdēte mihi ingēs velut militū turba occurrit. Quos duz oculis cernerē venientes a lōge sathane angelos statī esse cognoui. Ego aūt exposito omni terrore genib⁹ ꝓuolutus humo: vt recederēt orabā dñm inuocās redēptorem. Tūc ergo turba que venerat velut stipula que a vento rapitur nusq̄ cōparuit. Gratias ergo egi dño p Jesum xp̄m dñm nostrū q̄ meo certamini finē imposuit cito: ⁊ orationem meā illico exaudiuit. Multas itaq̄ insidias passus sum ⁊ ex omnibus me eripuit dño. Vñ ⁊ vos filioli cōstantes estote: quia mitis est dominus ad liberanduz nos. Amate ergo dominum: odite malignum: et deus misericordie erit vobiscum: vt possitis eius insidias euadere. Amen.

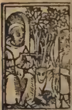
¶ Finit vita sancti Pasthnmū.

¶ Prologus in vitā bti Onuffrij heremite.

Jtam igiť Onuffrij vitā inter grecorū ꝯmēta scriptā nup reperi vt quōdam a venerabili prudētissimo viro .s. Gregorio ipsius gesta narrāte cognoui. Hāc Paphnucius vir quoq̄ scīssim⁹ greco sermone retexit ab exordio. Quem ego secut⁹ a greco trāstuli in latinū: vi pote largiēte dño ei⁹ ꝓbabilis vita ſm vires meas manifestata: admirationē legētib⁹ prebeat ⁊ imitationē. Nō ꝑpēdite queso mei sermōis rusticitatē: sed tanti laboris animo reuoluite lōganimitatem: quā vir deo plenus patiēter sustinuit dū inūdane vanitatis glīā spreuit: ⁊ celeste regnū districte viuendo sibimet hereditauit.

¶ Incipit vita et conuersatio beati Onuffrij heremite.

Beate memorie Paphnucius quedā cogitationū ⁊ actuū suoꝝ secreta taliter referuauit dicens. Quodam vero die dum ego Paphnucius solus tacitusq̄ sederez cogitaui in corde meo q̄ deserta peterem et vniuersa loca sanctorum monachoꝝ pieq̄ conuersationis habitum lustrarem: ac qualiter deo ministrarent considerarem. Unde factū est vt taciltus iter arriperem: et in heremum cursu desiderabili properarez. Panes itaq̄ cum aqua exigua mecum portaui ne deficerem a labore itineris cepti. Quarto namq̄ peracto alimenta que mecuz vexi defecerunt: meaq̄ membra nullo victu refocillata vires perdiderunt. Moxq̄ diuina illustrāte gratia mors imminens ablata est: assumptisq̄ virib⁹ iter arripui: atq̄ dies alios quatuor nihil gustādo peregi. His itaq̄ cōpletis nimiuz fessus humo ꝓstratus iacui velut mortu⁹. Exēplo quoq̄ celesti consolatus adiutorio assistere mihi vidi virum: gloria mirabilem: splendore terribilem: pulchritudine laudabilē: magnitudine ꝓcerū: aspectu preclarū. Quem vt aspexi vehementer obstupui: sed tamē ille vultu placido accessit: nūc manus: nunc labia mea tetigit: mihiq̄ vires pottēter restaurauit. Cōtinuo letus surrexi: deoq̄ fauente per solitudinē exinde .xvij. dierū cursum direxi quousq̄ ad locū: quē dominus mihi famulo suo indigno prouidebat ostēderet: perueni illuc: ⁊ ab itineris labore cessaui. Igitur dum fessus requiescerem ⁊ q̄ peregre profectus essem excogitarem virum procul aspectu terribilem vidi in modū bestie pilis vndiq̄ circunceptū: tanta scilicet illi capillorum prolixitas erat: vt corpus illius ipsorū diffusione tegeretur. Pro vestimēto quoq̄ foliis herbisq̄ vtebatur quibus subteriora renū tantūmodo cingebat. Tali viso homine nimio ꝑterritus sum terrore: anxiatus vltra q̄ credi potest timore ⁊ ammiratiōe: qm̄ tā mira forma meis oculis nunq̄ ostēdebatur in hūana specie quid facerem ignoraui: sed quantū valui fugā petij: montemq̄ propinquum cōcito cursu ascēdi: ibiq̄ tremefactus corrui: atq̄ me sub frondium densitate a facie illius abscōdi: multa dans suspiria. Defectus eram pene etate ⁊ labore abstinētie: hic vero dum me cernebat in monte iacentem voce nimia exclamauit ⁊ dixit. Vir dei descende de monte: noli timere: ego eñi sum homo passibilis tibi similis. His itaq̄ consolatus verbis mentē recepi: moxq̄ descēdi ⁊ ad virum sanctū perueni: atq̄ pedibus eius me timidus ꝓstraui. Ille quoq̄ me prohibēs ante se iacere: surge inquit surge: tu eñi dei seruus: vocaris Paphnucius sanctoꝝ amicus. Statim surrexi: ⁊ q̄uis fessus tamē letus ante eū sedi: tā feruēti desiderio quis ipse vel qualis eius esset vita: cupiens dignoscere dicens. Ecce votum adimpleuit: qui me per hāc heremū direxit. En artus mei facientes aliquod sentiunt solatium. Sed mēs sitibunda nō adhuc inuenit refrigerium. Idcirco te senior corde deuoto deprecor atq̄ per illuz (ob cuius amorē huius solitudinis deserta habitas) te cōtestor vt vñ sis: aut quomodo voceris seu quādo huc adueneris apertis mihi verbis denūcies. Etenim vir dei recognoscēs, q̄ libenti animo sententiā sui laboris audirē dixit mihi. Quoniam te frater dilecte auida mente vite mee lōgas erūnas velle scire video repetere me tibi nō dubites has ab exordio. Ego licet immeritus vocor Onuffrius: ⁊ ecce non minus sunt q̄ .lxx. anni q̄ in hoc deserto laboriose vixi. Cū feris igitur cōuersatus sum crebrius: pro pane comedi iugiter herbarū fructus in mōtibus et speluncis ⁊ in vallib⁹ meū reclinaui miserabile corpus. Tot annis neminem nisi te solū aspexi: alis

mentum a nullo hominum sumpsi. Verũtamen in monasterio hermopolim dicto nutritꝰ eraz in ꝓuincia Thebaida nominata: vbi simul pene cẽtum monachi degebant. Porro vita illorũ talis extitit vt amore ⁊ actione equanimiter omnes viuerent: ⁊ vno corde ⁊ vno spiritu iugo se discipline sancte regule colla submitterẽt: atq; fluctꝰ huius seculi omnino nõ formidarẽt. Quicquid vni cũctis placebat. Mẽte sancta: fide pura: charitate perfecta: ante deum incedebãt: cui die noctuq; omni mãsuetudine ⁊ patientia ministrare nõ cessabant. Tanta his erat taciturnitas cũ abstinentia vt nullus auderet nisi cũ iusta interrogatiõe vel recto risu reddere vbũ. Ibi quoq; paululum sancte doctrine ab adolescẽtia suscepi: ibi regularibus normã a fratribꝰ didici a quibꝰ amabiliter diligebar ab his q̃liter istituta mãdatorũ dei seruare deberẽ diligẽter instruebar: ꝑfecto vitã btĩ pr̃is nostri helye venerabiles fratres meos audiui frequẽter laudare: q̃ se in heremo in tãta abstinẽtia ⁊ orõne studuit affligere: vt maximã virtutẽ a dño ꝓmeruisset accipe: ⁊ igneo curru transuectus: spũs sancti dona q̃ habuerat discipulo ipartiri: ac adhuc lõgeuus sentio mortis penã nõ videre. Insup adhucꝰ exẽplũ beatũ baptistã Joannẽ ꝓtulerũt q̃ in noui testamẽti serie clarissimis effulsit per que plurima annorũ spacia diuino mãcipatus officio corpus suũ macerauit: donec i iordanis vnda mũdi redẽptorẽ baptizare dignꝰ existeret atq; ipsum dei agnũ esse digito demonstrauit. Ego vero cũ talia eos recitãtes audirẽ dicebaz illis. Quare seniores mei vitã ⁊ miracula eoꝝ obstupescitis: aut cur illoꝝ facta tã assidue cõmemoratis? An sunt vobis fortiores q̃ desertũ habitãt an leniores? At illi rñdẽtes dixerũt. Fili fortiores nobis sunt: q: sine adiutorio humano viuũt. Nos itaq; alter ab altero cõspicimur: paritereq; diuinũ offm̃ a nobis celebrat. Si qñ cibũ eupimꝰ paratũ reperimus: si qñ ifirmitas aut aliqua corpis ibecillitas irrepserit statim cura fratrũ cũ oi sollicitudine nos adiuuat. In edificijs lucide constructis habitamus: in qbꝰ ⁊ ab estu solis cooperti sumus: ⁊ ab inũdatione pluuie ⁊ a turbine venti: ac tẽpestate manemꝰ defensi: monachi quippe q̃ in deserto sunt: nihil cõsolationis nisi a deo reptũt. Si qñ angustias aut tribulationes perpessi fuerint: vel cũ diabolo antiquo humani generis inimico pugnare ceperint: quis eis astat: a quo adiuuantur. Sed quibꝰ humanũ deest solatiũ: constat eos habere diuinũ. Et si esuriũt ds eis panem dabit. Si sitiũt ds eis aquaz tribuit: vbi panis ⁊ aq̃ nõ erit. Maximꝰ labor in desertis locis eẽ nõ dubitatur vbi nihil necessariũ reperit. Primũ ergo quando in solitudine diffiniũt habitare inde timore certãt firmiter stare. In fame ⁊ siti in labore ⁊ passione corpora sua cruciant contra diabolicas insidias viriliter dimicant: ⁊ vt vincant cõtra tela neq̃ssimi ignea: gladijs spiritalibus pugnãt. Antiquꝰ etenĩ hostis totꝰ suẽtor iniq̃tatis studet eos subuertere ⁊ in cõsortiũ malitie sue implicare: atq; de bona volũtate quã inchoabãt retrahere: ⁊ mẽtes eoꝝ mũdanis voluptatibꝰ iteꝝ irretire: vt in opere cepto fatiscãt ꝑsistere. Dispõtes ergo deꝰ q̃ nõ derelinq̃t sperãtes in se: circundat eos armis sue potẽtie vt hos icursio sathane nõ valeat ꝑsternere quos protegit celsitudo diuine misericordie. Quapropter ad eos angeli dei iugiter mittuntur ac ꝑ manꝰ illoꝝ q̃cũq; necessaria crebriꝰ eis administrant. Aquã de petra hauriũt: qḋ interp̃tat xp̃s. Scriptũ ẽ eñi. Sãcti q̃ sperãt in dño habebũt fortitudinẽ: assumẽt pẽnas vt aq̃le volabũt ⁊ nõ deficiẽt: currũt: ⁊ gressus eoꝝ nõ labunt. Et alibi q̃ sitiũt de supno fonte ꝯdiuntur: ⁊ herbarũ folia i ore eoꝝ tãq̃ fauꝰ mellis dulcescũt. Si aũt aliqñ diabolꝰ aduersus eos colluctat ꝓtinꝰ surgũt manꝰ suas ad dñm expandũt: p̃ces aũ diuinã maiestatẽ fideliter fundunt: mox auxilio celesti subleuant: ⁊ dolosi iacula inimici penitꝰ destruunt. Nõ itelligis fili qualiter i psalmo legit: qm̃ nõ in finẽ obliuio erit pauperis patiẽtia pauperꝝ nõ peribit ieternũ. Et iterũ. Exaudiuit eos dñs in die tribulationis: ⁊ de oĩ angustia liberauit eos. Enimuero vnusq̃sq; ꝓpriã mercedẽ accipiet s̃m suũ laborẽ. Beatꝰ est eñi vir qui semp est pauidus: ⁊ volũtatẽ dei in hac p̃senti vita ⁊ fragili studiosus agit. Certissime scias o fili qm̃ angeli dei sanctis ac iustis viris quotidie famulant: atq; virtute supna corpa ⁊ aĩe illoꝝ iugiter illuminant. Tali deniq; rõne ego paup Onufrius a sctissimis patribꝰ in meo monasterio subtiliter istructꝰ: cepi tacita mẽte tractare q̃ gl'iosa felicitate pfruunt in celis q̃ certamina laboriosa ꝓpter amorẽ dñi tolerant in terris cor meũ ardebat: mẽs mea desiderabiliter feruebat mũdi gaudia penitus spnere: patrieq; celi ex totis viribus appropinq̃re sicut Psalmista edocet dicẽs. Mihi aũt adherere deo bonum est: ⁊ ponere in dño deo spem meã. Cũq; sollicitꝰ excogitarẽ nocte silẽter ꝯcitꝰ surrexi paruũ panẽ mecũ detuli cũ exiguis leguminibꝰ vt vix vsq; in q̃rtã diẽ sufficerẽt: sicq; s̃m dei dispẽsationẽ ⁊ eiꝰ pietatẽ ꝓfectꝰ suz: vt mihi ondẽderet mee hitationis locũ. Egrediẽte autẽ me de monasterio in mõtana veni in desertũ cogitaui vt manerẽ ibi. Cõtinuo lumẽ splẽdidũ aũ me q̃si obuiãs mihi vidi. Quo viso valde timui. Idcirco q: putaui me debere ad monasterium regredi vñ exiui. Et tẽplo nẽpe de radio p̃clari luminis vir aspectu pulcherrimꝰ accessit ad me ⁊ dixit mihi. Noli pauescere: ego eñi sum dei angelꝰ tibi ad custodiẽdũ ab ortu tuo ꝓuidẽtia diuina destinatus: vt iubẽte deo tecũ manerẽ: ⁊ te i hãc heremũ ducerẽ. Perfectꝰ esto: hũilis icede corã dño: cũ gaudio labora: cor tuũ i oĩ custodia ꝯserua: viue sine q̃rela: in bono ope ꝑseuera. Ego vero te non derelinquã donec aĩam tuã in ꝑñtia summe maiestatis offerã. Hec eteñi locutꝰ est mihi ãgelꝰ: ter iceptũ mecũ comitatꝰ. Pergebamꝰ ita simul sex miliaria vel septẽ: ⁊ ad quãdã venimꝰ speluncã nimis decorã. Appropinquaui volẽs scisẽtari si forte q̃spiã intus maneret. Scḋm ꝯsuetudinẽ monachoꝝ clamare cepi: bñdictionẽ hũillime petij. Inde vir sctissimũ exire vidi: quẽ ꝓstratꝰ hum ꝯuenꝰ adoraui. Ille vero manꝰ suas mihi porrexit ⁊ terra me eleuauit: osculũ mihi pacis tribuit, atq; dixit. Tu es eñi frater meꝰ heremitice cooperator vite o fili igredere. Deꝰ tibi ꝯcedat: vt timor eius in te ꝑmaneãt: opus tuũ in illius cõspectu cõplaceat. Statim cũ eo speciũ itroiui: diebq; plures apud illũ pausaui: opera eiꝰ cupiens discere: ⁊ solitariaz habitationẽ curiosius iuestigare. Ipe q̃: vt meũ

desideriũ agnouit ↄsiliũ honorabile mihi pbuit: ac q̃liter insidias diaboli supare deberē vbis charitatiuis gratāter patefecit. Trãsactis itaq3 qbusdã dieb⁹ talib⁹ admonuit me vbis dicēs. Fili surge mecũ pge: interiora deserti debes intrare: ⁊ in alia spelũca sol⁹ habitare: ibi n̄ viriliter dimicas oĩa demonioꝝ tētamēta: supes. Idcirco vo deus in hoc deserto vult te pbare: n̄ mãdatis ei⁹ fideliter velis obedire. Fidelia oĩa mãdata eius sũt cõfirmata in seculũ seculi: facta in veritate ⁊ eq̃tate. Uir etenĩ sanct⁹ hec dicēs: surrexit mecũ ⁊ in interiora deserti iter q̃tuor dieꝝ perrexit. Quinta nãq3 die deuenim⁹ in locũ q̃ Calidioma dr: ubi palme ppinque erãt. Tuc vir dei inquit. Ecce fili vide locũ quē dñs tibi ppar auit ad manēdũ. Fuit añc ille mecũ spatiũ triginta dierũ: edocēs me seruare cautã digiutatē: doctrinã dei mãdatoꝝ. Quib⁹ itaq3 pactis oronc sua sancta domino me cõmēdauit: ⁊ separat⁹ a me ad propria remeauit. Per singulos vero annos solitus erat me visitare: ac q̃li industria ⁊ simplicitate deberem viuere diuinis alloquijs nõ cessabat admonere. Quodam aũt tēpore iuxta cõsuetudinem ad me veniēs: iter vba salutationis pstratus in terram corruit: dñoq3 remittens animam obdormiuit. Qd cum viderem nimis sum ↄtristat⁹ ⁊ deuolut⁹ humi lachrymis oborțis vberrime fleui. Corpus eius mox accepi: ⁊ secus Calidiomeam terre cõmēdaui. Dũ autē3 ego paphũctus a viro sanctissimo onufrio, rõnis huius loquelam audirē: inq̃ ad eũ. Pater sancte laborem esse nõ modicũ iam sentio: quē p nomine domini tolerasti in hac heremo. Uir sanctus r̃ndit: Mihi frater crede dilectissime: i deserto sũ siniul vt sepi⁹ putarē me morte separari. Absq3 spe eram multotics vite vt vir halitũ in corpore sentirē remanere. Per diē estu ⁊ igne solis ardētis vrebar: rore ⁊ pruina infect⁹ fame ⁊ siti defectus O quãta ⁊ qualis passus sum q̃lia expertus sum Nõ sufficit: neq3 quempiam decet plagas ac labores enarrare, quos hõ mortu⁹ p dei viuēris amore d3 tolerare: reddet de⁹ mercedē laboꝝ sanctorũ suoꝝ: cuius diuitie sicut nõ augent: ita nequaq̃ minuent. per quē eñi famē: sitim ⁊ frigus ⁊ estũ atq3 multigenarũ cruciamēta molestiarum sustinui: potēs est cum diuitijs celestib⁹ inter angelorum cateruas me cõsolari: alimenta vero spiritualia corporalia: vt dignus acciperē spũalia. Sanctus eñi angel⁹ quotidie panē mihi afferebat: ⁊ aquã pro mensura ministrabat: vt corpus meum cõfortaretur ne deficeret: ⁊ iugiter in laude dei pseueraret. Arbores palmaꝝ ibidem, constitute erant que duodecies in anno dactiloꝝ fructus germinabant. Quos p singulos dies colligens: pro pane edebam mixtos herbarum folijs ⁊ erãt in ore meo tãq̃ fauus mellis. Sicut in euangelio legit Non in solo pane viuit homo: s3 in omni vbo qd̃ pcedit de ore dei. Frater paphunci: si iplere studes volũtatem dei omnia tibi necessaria pparantur ab eo: vnde ipsa veritas admonet dicens. Ne solliciti sitis anime vestre qd manducetis: aut qd bibatis: neq3 corpori vro qd induamini: scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Querite primũ regnum dei ⁊ iustitiã eius: ⁊ hec omnia adijcient vobis. Cunq3 hec a beato viro onufrio intētus auscultarē mirans in sermonibus ⁊ acti-

bus ac laborib⁹ illi⁹ dixi. Pater benigne die dominico vel sabbato communionē percipiebas ab aliquo. At ille r̃ndēs ait. Omni die dñico ⁊ sabbato angelum dñi paratũ inuenio sacrosanctũ corpus ⁊ sanguinē dñi nostri iesu xpi secũ deferētē3 de cui⁹ manu mihi pciosissima donant munera viteq3 mee salus perpetua. Uerũ etiã omnes qui vitam spiritualem ducũt in heremo monachi: tali participant gaudio. Hi vero sancti heremite q̃ hãc solitudinē habitant: si fortasse aliqũ videre hoĩem desiderãt: illico in celum ab angelo deportant visionē illic ac iustoꝝ fulgētiũ sicut sol i regno pris eoꝝ ibi multitudinē cõtemplant angeloꝝ suasq3 animas cetib⁹ mixtas beatoꝝ. Quare oēs q̃ in agone cõtēdũt: tota mēte: toto corde: totis virib⁹ in bono opere feruēt: quatenus gloriã celestis patrie cũ christo ⁊ cũ sanctis mercantur possidere. Ista deniq3 oĩa venerãdo onufrio narrãte: cognoui iuxta summitatē ipsi⁹ mõticelli vbi obuiauit mihi. Ita vē3 gaudiu3 meũ ipletũ est vt oēm aduersitatē: quã i itinere tolerauit: traderē3 obliuioni. Credo inq̃ pr: inter felices me deputari: q2 videre te ⁊ opa tua egregia pmerui. Uerba tua nimis pulchra ac dulcedine mellita: ita mei penetrãt cordis itima: vt possim dicere cũ psalmista. Quã dulcia faucib⁹ meis eloquia tua sup mel ⁊ fauũ ori meo. Qui ait: fili mecũ vade: locũ mee habitationis ↄspice: parcam ipaululũ vbis: cõtinuo surrexit: pcessit: secutus sum. Duxit me secum quasi trium miliarioꝝ: iter venim⁹. Calidiomeã in spiritalem locũ arborib⁹ palmaꝝ gratanter ornatũ ibi preces dño fudimus: eisq3 copletis i terram sedim⁹ in diuinis altercantes eloquijs. Sole tamq3 ad occasum verso: vidi panem positũ cu3 aqua exigua: vir etenim dei sentiēs me fatigari dixit mihi. Profecto fili cerno te picitari nisi cibũ capias. Surge ergo ⁊ comede. Cui inq̃: viuit dñs ⁊ bñdictus deus me⁹ in cui⁹ ↄspectu existim⁹ non mãduco neq3 bibo donec charitate pura pariter cibum sumimus. Igitur vix eum coegi: vt faceret qd volui. Uerũtñ vt meum agnouit desiderĩũ: panē fregit: tribuit mihi: mãducauim⁹ ⁊ saciati sum⁹: nobisq3 fragmēta, fuerũt edētibus. Nocte illã isomnē pene duxim⁹: diuinisq3 laudib⁹ i morati sum⁹. Mane facto post horã oronis videbã vultũ ei⁹ ita in pallorē mutatũ qd ei acciderit q̃siui ab eo: q̃ ait nõ expauescas frater Paphũci qm oĩpotēs de recto itinere in hãc solitudinē direxit te: vt honorifice sepelias me: atq3 corp⁹ meũ cõmēdes terre: hac eteñi hora anima carnis vinculis absoluit: atq3 ad creatorē suũ i celeste regnũ deportatur. Frater amãtissime. Scio nãq3 desiderium tuũ: quando redieris in egyptum memorare mei in p̃sentia fratrum tuorum ⁊ in conspectu oĩm christum colentium. Hec est postulatio mea quam impetraui a domino deo. Si qs oblationē ob amorem nominis mei ante cõspectum dñi nostri iesu xpi imolat: ab oĩ tēta tione diaboli ⁊ a vinculis prauitatis humane liber existit atq3 cũ sanctis angelis in regno celoꝝ eterne hereditatis capax fiet: si quis oblationem nõ valet efferre: vel pre iopia redimere ille p amore meo in noĩe dñi elecmosynã pauperi tribuat: ⁊ ego orabo p eo in ↄspectu dei: vt dignus celestibus vita superna perfrui valeat. Si quis cũ oblatione3 nec elcemosy-

nā pōt offerre: pro charitate mea incēsum domi=
no deo nr̄o in odorē suauitatis accēdat: ⁊ ego ro=
go ꝑ eo vt gaudiū ꝑhēne possideat. Cui inq̄. Pa
ter mi ne irascaris si loquar: si icēsum nec q̄s ha=
bet nec facultatis aliq̄d vnū te placare potest: vt tū
tua bn̄dictiōe nō careat in quacūq; tribulatiōe te
inuocat. Tūc ille rn̄dit. Si q̄s pauper in deserto
vel in aliquo alio loco oblationē aut elecmosynā
seu icēsum nō hꝫ ad imolādū surgat ⁊ man⁹ suas
ad dn̄m extēdat ter dn̄icam orōnē idest pater no=
ster pro mecū intēta mēte ⁊ in nomine sancte tri=
nitatis psallat. Ego vero ꝑ ipso ad dominū īter=
cedo: vt vite celestis mereatur particeps fieri cuꝫ
oībus sanctis dei. Iterū dixi ad eum. Domine si
dignus essē: aut si donis gratie tue mihi liceret
post obitū tuū locū istum libētissime obtinerem.
At ille ait. Nequaq̄ tibi fili cōcedit: nec idcirco
misit te deus in peregrinationē isti⁹ solitudinis
vt hic obtineres locū habitationis: sed cū iustis
qui in deserto sunt graluleris ⁊ ītimare ea stude=
as mūdo que cognouisti in heremo. In egyptum
perge ibi esto vsq; ad finē vite tue opus bonū per
fice: ⁊ accipies coronam perpetue glorie. Hec cuꝫ
homo dei loqueret: aduolutus sum pedib⁹ illius
dicens. Pater chare: scio enim q quicq̄d petieris
a deo dabit tibi deus propter immensum laboreꝫ
certaminis lōgissimi: quo corpus tuum afflixisti
lxx. ānis ꝑ nomine domini: prebe ergo mihi mu
nera tue sancte bn̄dictiōis: quatenus tibi ī vtute
efficiar similis: ⁊ tua interuētione spiritus meus
dirigatur ⁊ in futuro tecum participare merear.
Qui mox ecōtra respōdēs ꝓtulit ista. Paphnūci
ne contristeris petitio tua tribuēte domino erit
stabilis. Sta in fide: viriliter age oculos cū mente
ad deum erige: in mādatis cor roborare: bonum
fac impiger cōtende: ⁊ vitam eternā apprehende.
Protegāt te angeli dei: ⁊ conseruent te ab omni
cōsilio prauitatis: vt purus ante deū ⁊ imaculat⁹
in die sui examinis īueniaris. Post hec surrexit ⁊
ad dn̄m lachrymās orauit genua flexit: atq; subi
to dixit. In man⁹ tuas de⁹ cōmēdo spm̄ meū. Cū
q; hec dixisset: lumē splēdidū corp⁹ eius obūbra=
uit ipsi⁹ claritate luminis aīa sancta carne solu=
ta est. Repēte vero vocē angeloꝝ multorū audiui
laudātiū deū: vt in discessu sanctissime aīe sancti
Onufrij: ethera scꝫ angelicis cāticis resonantia:
gaudiū ineffabile astris intulerūt: ꝑ q̄ celestes ex
ercitus aīam militis incliti celis īuexerūt. Mox
oculi mei fletu profluunt: interiora gemitus ꝓdu
cunt: lachrymarum riui manarūt: plāct⁹ mei mi
seri Paphnūci exuberāt: illud flebilis plāxi: quia
quem vix inueni: diutius habere nō potui. Dein=
de tunicā meā ꝑ dimidiū scidi: vna parte indutus
sum in alterā collocaui corpus beatum ⁊ sepeliui
illud in sepulchro qd̄ excisum erat de petra. Tūc
vidēs me solum remanere: iterū cepi lugere. Ita
merēs surrexi: speculūq; illius habitaculū intrare
volui. Deniq; me astante: ipsa spelūca cecidit cuꝫ
magna ruina: ⁊ palme radici⁹ crute simul procu=
buerunt. Cognoui itaq; ego Paphnūcius q non
eēt volūtas domini: me ī illo loco habitare: seces
si inde ⁊ in egyptū redij ibiq; ecclesie retuli q̄ vidi
⁊ audiui. Sanctus igitur Onufrius obijt mense
Junio: die. xj. i. tertio idus eiusdē mensis. Ibi be
neficia ei⁹ prestātur vsq; in presentem diē ad lau=
dem ⁊ gloriā domini nostri iesu christi cui est ho=
nor ⁊ potestas in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita sancti Onufrij.

¶ Incipit vita beati Abrae heremite.

FRatres mei cupio vobis e=
narrare conuersationē bo=
nam perfectāq; atq; admirabilis
viri Abrae: quā sic inchoauit vt
in cōsummatione eius gloriā ꝑ=
petuā mereretur sꝫ pauco admi
randā luculentā de eo historiaꝫ
retexere: cum imaginem virtutū
ei⁹ cōsidero. Ecce enī cōuersatio
quidē viri perfecta est ⁊ optima:
ego vero infirm⁹ ac rusticus. Eq̄
dē imago virtutis eius admirāda ac splēdida co=
lores autem verboꝝ quibus depingēda est admo
dum tristes: ac tetri sunt. Attamē licet imperit⁹:
vel ex parte tētabo: q̄q̄ comprehēdere ꝑfecte nō
valcam enarrabo tū in quātū sufficio de eo dē viro
disserere: qm̄ qui secūd⁹ Abraā meruit nūcupari
nō facile humano ore pōt referri. Extitit eī nr̄is
temporibus: angelicā vitā in terris agēs acquisi
uit: nāq; celesteꝫ gloriam adipisci ꝓmeruit. Et q
iuuentute castitatis pudicitiam cōseruauit: tem
plum sancti spiritus factus est: tanq̄ sctificatum
vas: ⁊ ita semetipsum exhibuit deo: vt cū habita=
torē ī mētis sue hospitio haberet. Hic itaq; btūs
Abraā habuit parentes valde locupletes q̄ eū te
nere ac supra modū diligerēt: ita vt ēt affectū hu
manum coꝝ dilectio trāscēderet: despōsauerāt ei
puellā adhuc in pueritia cōstituto: expectātes ac
desiderātes in aliqua eū dignitate seculari profi
cere. Sed hic longe aliter sentiēs in ipo adolescē
tie gradu ecclīaꝝ iugiter cōuēticula frequētabat
⁊ quecūq; ibi ex diuinis scripturis recitabant: au
rē libenter accōmodans audiebat: ⁊ in cordis sui
memoriā ita recōdebat: vt etiam cum absens eēt
ea q̄ dedicerat meditatione ītētissima ruminaret.
Cūq; memorati parētes eius tempus nuptiaruꝫ
propinquabile iudicarent: cōpellebant eū matri
monij vinculis obligari. Sed cū hec ille primo re
nueret: postmodum molestiam eoꝝ iugē sedulāq;
nō ferēs: pudoris verecūdia acquiescere purgeb
Cum itaq; celebratis nuptijs sponsa in talamo
resideret repente quasi lux quedā in corde ei⁹ di
uina gratia refulsit: queꝫ veluti ducem quēdā sui
voti inueniens ilico exiuit ⁊ secutus est: atq; ab
vrbe egreditur. Duobus aūt fere millibus ꝓcul a
domo sua cellulā vacantē reperit: vbi se cōstituēs
⁊ glorificans deū cum ingenti leticia ꝑmanebat.
stuporeꝫ vero maximū tam parētibus suis q̄ vici
nis de hoc facto incusserat. Qui exeūtes in diuer
sa dispersi vbiq; dei hominē requirebāt post dies
autem. xvij. in memorata cellula eum orātē repe=
riunt. Beatus aūt vir cum eos stupore perculsos
aspiceret: quid me (inquit) admirantes aspicitis?
Glorificate potius misericordissimuꝫ deum q̄ me
ex ceno iniquitatum mearū eripuit: ⁊ orate ꝑ me
vt iugum hoc suauissimum: sub quo me indignū
suscipere dignat⁹ est dn̄s: vsq; in finē valeā baiu=
lare: cōuersationēq; meā beneplacitā sꝫ volūtatē
eius possim in oībus coaptare. Qui cū oēs eū au
dientes respōdissent amē: deprecatus est eos ne
ei vellēt crebro molestiam obtētu visitationis in=

ferre. Quibus recedētib⁹ aditum cellule sue ob=
struxit: ꝛ ↄcludens semetipsū intrinsecus paruis=
simum fenestre foramē reliquit: ꝑ qḋ alimēta reci
peret: itaqȝ mentē eius remotā a turbulētis īter
pellationib⁹ diuina gratia illustrabat: ꝓficiēsqȝ
quotidie in optima conuersatione primum quasi
fundamētū vite sue ↄtinētiā possidebat: necnō vi
gilijs ꝛ oꝛonibus: cū fletu ꝛ humilitate atqȝ chari
tate studebat. Cūqȝ per oēm locum de eo fctā opi=
nio diuulgaret: cuncti audiētes ad videndū eū ꝛ
vt edificarent ab eo: vndiqȝ ↄfluebant. Sermo qȝ
ei sapiētie ac scie ꝛ ↄsolationis a deo affluēter da
tus est: q̄ in mētes audiētium quasi luminare lu
cidissimum radiabat. Cōtigit aūt anno. xij. renū=
ciationis eius: vt parētes eius ex hac vita recedē=
tes aurū ei copiosum ꝑdiaqȝ magna relinquerēt
qui rogans amicū quēdam admodū sibi carū: ad
distribuēda vniuersa indigentib⁹ ac pupillis offi
cium religiosum illi iniungit: ne ipsius oꝛonib⁹
impedimetū huius rei gratia gigneretur. Et cū
hoc fecisset letus aīo ꝛ mente quieta ꝑmāsit. Hoc
eñ bono viro maximū studiū erat vt coꝛ eius nul
lis terrenis negocijs vinceretur: ꝛ idcirco sup ter
ram nihil aliud possidebat excepto vno sago vna
qȝ nihilominus tunica cilicina qua vtebat. Cati=
num quoqȝ per modicū in quo edere seu bibere so
litus erat habebat: necnō ꝛ vnū cyatū in quo cu
bitare cōsueuerat. Cū his aūt oībus humilitatē
supra modum ꝛ charitatē ad oēs equaliter possi=
debat: nec ꝑponebat in honore locupletē paupi
nec principē subdito: vel nobilē ignobili prefere
bat: sed similiter diligēs honorabat: sine cuiusqȝ
acceptione ꝑsone. Nec aliqū quemꝙ procaciter
increpabat: sed erat sermo eius charitatis suaui
tate cōditus. Quis audiēs eius eloquiū satiari
potuit aliqn̄ de his que aliqn̄ ex sermonis ei⁹ dul
cedine proferebantur vel quis vultū illius sancti
tatis imaginem preferentē respiciens: nō magis
videndi eū sepius desideriū sumpsit in oī tempo
re abstinentie sue regulā: quā semel arripuit: nō
mutauit quinquaginta annos institutum ꝓpriū
omni alacritate cōpleuit ꝛ ob nimium amorē ac=
desiderium quod habebat in christo omne euum
tēpoꝛe illius quasi dies paucissimos reputabat
ꝛ totus rigoꝛ acerrimus ↄuersationis eius apud
eum pro nihilo videbatur. Erat aūt haud procul
ab vrbe illa vicus quodāmodo spacios⁹ ac magn⁹
in quo vniuersi pariter a minimo eoꝝ vsqȝ ad ma
ximū pagani crudelissimi existebāt: quos ab ydo
loꝝ cultu nullus oīno valebat auertere. Nōnul=
li quidē presbyteri ꝛ dyaconi in hoc ipm̄ illic oꝛ=
dinati ꝛ directi ab ep̄o: sine vllo salutis eoꝛū fru
ctu recedebant nequaꝙ afflictionis ferētes labo
rem: qꝛ nō solum suaderi ꝛ ad cōsensum anim⁹ eo
rum ferox nō poterat flecti: verūetiā persecutio=
nes in eos qui mouebant: ac seditiones vehemē
tissimas cōcitabant. Sed turba nihilomin⁹ mo=
nachoꝛum: semel atqȝ iterū adire nitētes nil pe=
nitus pro cōuersatione agere potuerunt. ¶ Por
ro vna die residens cū clericis suis ep̄s beatissimi
huius viri habuit mentionē: dixitqȝ ad eos. Ego
talem virū tempoꝛibus meis videre nō potui: ita
in omni opere bonitatis perfectū: ꝛ sic cūctis vir=
tutib⁹ adoꝛnatū in q̄bus elegit deus habitare vt
habetur nūc sanctissimus abraā. Rñdentes autē
clerici: verū esse affirmabāt. Et ep̄s. Volo inquit
eum in vico illo gentiliū oꝛdinare: pōt eñ eos pa
tiētia sua ac nimia charitate ad deum cōuertere
Et cōsurgēs ꝓtinus cellulā sancti viri cū sanctis
proficiscit clericis. Cūqȝ salutasset eū: statī de gē
tibus vici illius insinuat vt vsqȝ ad eos ob salutē
eoꝝ ꝑgeret rogat. Qui cū audisset: tristis vehemē
ter effectus est: ꝛ ait ad ep̄m. Queso (inquit) pater
sanctissime ꝑmitte mihi vt meas iniq̄tates defleā
neqȝ hmōi negocium infirmo ꝛ exiguo existēti in
iungas. Ad quē rursus ep̄s dixit. Per dei gratiā
(inquit) potens es ne velis ergo in hac bona obe
dientia fieri cunctabundus. Cui vir beatus iter
rñdens dixit. Obsecro sanctitatē tuā: vt me mala
mea plangere ꝑmittas. Et ait ad eū ep̄s. Ecce to=
tū mundū ꝛ que in eo sunt reliquisti: ꝛ vitā cruci=
fixi amplexatus es attamen sed ꝛ cū hec vniuersa
cōpleueris agnosce te adhuc obedientiā que cun
ctis virtutibus eminet nō habere. Hec ille cū au=
disset cepit flere amare: dicens ad eum. Quid sū
ego: canis mortuus: ꝛ q̄ est vita mea: qm̄ talia de
me o sctissime pr̄ iudicasti. Cui ait ep̄us. Ecce hic
residēs tuā solūmodo salutē acq̄ris: ibi aūt pluri
mi ꝑ te diuina grā operante saluandi sunt: quosqȝ
ad dn̄m deū ↄuertes. Cōsidera itaqȝ vñ ampliorē
mercedē habeas: vtrū teipsū salueris solū aut si
plurimos tecū ad salutē adduxeris. Tunc beat⁹
vir dei flens ait. Fiat volūtas dn̄i. Verūtñ ꝓpter
obediētiā quocūqȝ iusseris pergā. Educēs ergo
eū de cellula in ciuitatē illico introduxit: ibiqȝ ꝑ
impositionē manuū presbyter oꝛdinatus: statī
ad vicum paganoꝝ sine moꝛa dirigitur. Quo dū
sanctus Abraā ꝑgeret precabat dn̄m dicēs. Cle
mētissime ac benignissime de⁹ respice infirmita=
tem meā: gratiamqȝ tuā celestē ad meū presidium
dirige vt glorificet nomē tuū sanctū. Perueniēs
aūt ad vicū: vidēsqȝ eos insania idolatrie esse detē
tos: ex imo pectoꝛe ingemiscens grauiter fleuit: ꝛ
eleuās oculos suos ad celū dixit. Tu solus qui si=
ne pctō es deus ne despicias opera manuū tuaꝝ:
festināterqȝ direxit nunciū in ciuitate ad amicū
illum charissimum sibi vt pecuniā ex reliquijs pa
trimonij sui deferret. Quam cum accepisset inter
paucos dies construxit ecclesiam. Et velut spōsā
vltimā: multo eam mirificoqȝ decoꝛauit oꝛnatu.
Verū vt edificaret quotidie hō dei ꝑ media simu=
lachra gentiū transiēs nihil penitus loquebat:
nisi ī coꝛde suo oꝛabat solūmodo gemitusqȝ cū fle
tu mittebat ad dn̄m. Postꝙ vo vidit ecclesiā con
summatā: quasi munus quoddā cū lachrymis ob
tulit deo: ꝛ ibi genibus positis has ꝑces supplici=
ter in sua oꝛone ꝓfudit. Tu inquiēs oīpotēs de⁹
qui totum mundū erroꝛis depressum caligine ad
cognitionem luminis tui per tuam presentiā de
duxisti: hunc quoqȝ populū tuū dispersum cōgre=
ga in sinum ecclesie tue: ꝛ illumina oculos mētis
eoꝝ: vt respuētes simulachroꝝ culturā: te solū
amatoꝛē hominū ac benignū deum cognoscant.
Cūqȝ hanc oꝛationē finisset cōtinuo egressus ab
ecclesia perrexit ad templum gētiliū: arasqȝ eoꝝ
ꝛ simulachra manib⁹ suis euertit atqȝ destruxit.
Quod factum cum cerneret turba gētiliū quasi
agrestes fere insiliūt: eūqȝ lacerātū multis verbe
ribus fugauerunt. Ipse autē clā nocte in ecclesia
residens plagarū suarum maculas nō curabat: sȝ

tantūmodo cum fletibus ac gemitib⁹: vt salui fierent dn̄m precabat. Facto aūt mane aduenientes pagani inueniūt hoīem dei orantem ⁊ nimio stupore perculsi: quasi enei remāserunt. Unde et ad ecclesiā quotidie veniebāt vt cernentes ornatum ecclesie se delectarent. Cepit itaq quadaʒ die vir beatus Abraā deprecari eos: vt agnoscerēt deuʒ. Illi vero seniores effecti: fustibꝯ eū quasi lapideʒ quendā atq exanimē ceciderūt: et deinde pedib⁹ eius fune ligatis extra vicum traxerunt lapidib⁹ obruentes: mortuumq eū arbitrantes: semineceē reliquerunt. Media aūt nocte in semetipsum reuersus cepit flere vehemētissime ac dicere. Ut qd dn̄e despexisti humilitatē meā: ⁊ despexisti domine opera manuū tuarū. Et nūc dn̄e respice seruū tuum: ⁊ exaudi deprecationē meam: ⁊ corrobora me: ⁊ absolue seruos tuos a vinculis diaboli: et presta eis vt cognoscant qm̄ tu es solus: et preter te non est alius deus. Deinde consurgens ab oratione intrauit in vicum ingressusq ecclesiaʒ dn̄o psalmos canebat. Rursus aūt facto diluculo cuntes viderūt eū ⁊ stupefacti atq in insaniā versi: nulla habētes viscera mīe: acerrimis illū tormentis crudeliter cōfecerūt: ⁊ more solito funib⁹ alligatū extra vicū traxerunt. Hec aūt eū per triennium pateret: quasi verus adamas tolerabiliter ꝑdurabat nec tot tātisq infectationum tribulationib⁹ cessit: sed cū cederet: cū traheret: cum ꝑsecutiōes pateret: cū lapidaret: cuʒ fame ⁊ siti laboraret: in oībus his q̄ ei acciderant: nunq̄ ad iracūdiā prouocatus/ nunq̄ ad indignationem cōmotus est/ nunq̄ pusillanimitate fractus/ nūq̄ tedio fatigatus est: sed cū aspera oīa pateret: magis ac magis amor eius in eos ⁊ charitas augebat: mō admonebat: modo blandiebat: modo blandimētis suauissimi eloquij liniebat: seniores veluti patres rogabat: iuuenes vt fratres: adolescentes vt filios: cum econtrario ab eis subsannaret: irrideret atq opprobria pateret. Quadaʒ igit̄ die habitatores vici illius ꝯgregati: nimioq stupore mirantes ac ꝑterriti adinuicē colloquētes cernitis (inquiunt) tam magnā patientiā viri: ⁊ ineffabilē circa nos charitatem quō in tantis tribulationibus quas ei intulimus nequaq̄ ex hoc loco discesserit: neq alicui nostrū malū verbū locutus sit: sed cū gaudio magno sustinuerit vniuersa. Uū nisi esset vt asserit deus viuus quē predicat ⁊ regnū ⁊ paradisus: vltio quoq malorū non hāc tribulationē effugisset. Quō deos nr̄os cū esset sol⁹ euertit: ⁊ in nullo eū ledere valuerunt. Uere seruus dei est homo hic ⁊ cuncta vera sunt q̄ de eo fama dispersit. Uenite itaq credamus in deū quē predicat. Et hec inter se colloquētes: pariter oēs in ecclesiā pergūt clamantes ⁊ dicētes. Gloria deo celesti qui misit famulū suum vt nos ab errore saluaret. Tūc beat⁹ hō dei hec videns letitia ingenti repletus est: et facies eius quasi ros matutinus mutata est: aperiensq os suū ait ad eos. Patres mei fratres ac filij venite dem⁹ gloriam deo: qui illuminare dignat⁹ est oculos mētis vestre vt eū possitis agnoscere: ⁊ ꝑcipite signaculū vite vt purificemini ab immūdicia idolorū: ⁊ credite ex toto corde ⁊ aīo q̄ vnus sit deus celi ⁊ terre ⁊ oīm q̄ in eis sunt sine initio inenarrabilis ⁊ incōprehēsibilis: dator luminis ⁊ amator hoīm ⁊ terribilis ac suauis: ⁊ in filiū eius vnigenitū: qui est sapiētia eius ⁊ in spiritū sanctū: q̄ viuificat oīa: vt celestes ex terrenis effecti vitā celestē possitis adipisci. Rn̄dētes aūt vniuersi dixerūt. Ita pater: ita dux vite nr̄e quem admodū denuncias nobis ⁊ doces ita credimus ⁊ faciemus. Et ꝯfestim sctūs Abraā assumens sacrū baptisma baptizauit eos in noīe patris et filij ⁊ spūsscī a minimo vsq ad maximū. Erāt autē oēs vsq ad mille aīas. Deinde ꝑ singulos dies diuinas scripturas eis legebat: docebat eos de regno dei: de paradisi delitijs: de gehēne supplicijs ⁊ de iustitia de fide ⁊ charitate. Illi vero sicut bona terra ꝑcipit semē bonū: ⁊ affert fructū: aliud cētesimū: aliud sexagesimū: aliud trigesimuʒ: ita verba eius libētissime audiētes: atq in timore dn̄i ꝓficientes fructus largissimos afferebāt. In conspectu aūt eorū quasi angel⁹ dei videbat: ⁊ quasi q̄dā edificij ligatura. Sic eīn charitas illorū erat circa ipsum: ꝑ doctrinam sermonis dulcissimi: vt hoc de eo merito crederet videri. Cōpleto igitur anno postq̄ crediderūt: vir beatus Abraā nō cessabat diebus noctibus eis verbum dn̄i ꝑdicare. At vbi eorum studium circa deū fidemq firmissimaʒ vidit: et q̄ erga eum nimia essent charitate cōnexi: ⁊ honorem sibi maximum exhiberent verens ne obtentu eorum abstinentie sue regulā destruere cogeretur: cōsurgens in medio noctis hāc orationem fudisse fertur ad dominuʒ. Tu solus sine peccato deus qui cum sis sanctus requiescis in sanctis: qui solus amator es hominuʒ ac misericors dominus: qui mentes occultate huius multitudinis illuminasti: qui eos ab aduersarij vinculis absoluisti: ⁊ tue cognitionis eis scientiā tribuisti: queso dn̄e: vt vsq in finē regere eos ⁊ cōseruare digneris ⁊ auxiliū tuū gregi huic optimo quē possidere voluisti ꝑpetuū copiosūq clemēter impartias: ⁊ quasi muro validissimo eos grā bonitatis tue circūdes: ⁊ eorū corda semꝑ illumines: vt ea q̄ sunt tibi placita ꝑficientes eternā vitā ꝑcipere mereant: mihi q̄ꝫ infirmissimo adminiculū tribuas: neq reputes in peccatū q̄ ab eis festino discedere. Tu eīn nosti vniuersorū cognitor: q̄ te solū desidero ⁊ te mihi dn̄m eē cognosco. Cōsummataq oratione discedens: tertio cōsignauit vicū xp̄i signaculo: abijtq latenter in aliū locuʒ: ⁊ q̄bus potuit se latebris occultauit. Mane autem solito more ad ecclesiam turbe cōuenerūt. Cūq eum minime reperissent maximo stupore ꝑcussi: ⁊ quasi errātes oues diuersis locis pastorē ꝓprium perquirebāt nomēq vlulantes cū lachrymis inclamabāt. Cū aūt diutissime ꝑquirendo eum inuenire non possent nimio merore deiecti: ꝯfestim qd̄ eis acciderat pergentes: ep̄o nūciauerunt: q̄ cum hoc agnouisset: ipse quoq admodū tristis effectus statimq plurimos ad requirēdum dei hoīem destinauit: maxime ob cōsolationem gregis eius eo q̄ cerneret eos flebiliter contristari. Cūq ab oībus tanq̄ lapis ꝑciosissimus quereretur: ⁊ prorsus inueniri non posset: habito cōsiliorum clericis suis ep̄s memoratū vicū ingreditur: cepitq ad eos consolatorium ꝓferre sermonem: ⁊ dolorem maximuʒ quē de discessu hominis dei conceperant blanda predicatione lenire. Cernens autem in fide christi eos firmissimos elegit ex eis viros probabiles quos presbyteros ac dyaconos lectoresq consti-

tuit. Audiēs vero hoc sanctissimus Abraam vehementer gauisus est: et glorificans deum dixit. Quid retribuā tibi domine deus meus: benignissime pater atq amator hominū suauissime. Fecit igitur alteram intrinsecus cellulā: et temetipsuz magna cū leticia ꝯclusit. O miraculū charissimi laudibus plenū gl'ia sempiterna. In tātis nāq afflictiōibus quas in sepedicto vico perpessus est: nū q̄ abstinētie sue regulam fregit: neq in dexterā vel sinistrā ab ea diuertit. Gloria et magnificētia deo: qui ei tatem tolerantiā tribuit: q̄ et alios posset ꝯuertere: et suis ꝓpositis gratiā custodire.

¶ Cernēs aūt diabolus bonoꝝ hominum emulus q̄ tātas in eū tribulationū molestias excitās nō insidias dei hominē trahere: non in aliquo mentem viri dei valuisset a domino separare et q̄ magis est: sicut aurū in fornace pressuris fulgentior redderetur atq in maiorem patientiam et alacritatem charitatis ꝓficeret: vehementer irritatus et acriter efferatus aduersus eum cum magna fantasia aduenit: vt saltem sic ei pauorem incutiens decipere eum posset ac fallere: igitur cum staret in medio noctis ac psalleret repente lux copiosa veluti solis in cella eius refulsit: et vox quasi cuiusdam multitudinis audita est dicens. Beatus es Abraam vere beatus es fidelis nullusq sicut tu in omni conuersatione inuentus est: qui oēs voluntates meas explesti. Protinus autem vir sanctus dolum maligni cognoscēs: exaltauit vocem suam ac dixit: obscuritas tua tecum sit in ꝑditionem: o plene dolo atq fallacia: ego eñ homo peccator sum habens tñ spei presidia per gratiā dei in nullo tuas insidias pertimescā. Neq eñ plurime fantasie pauorem mihi incutiunt. Nomen siquidem dñi mei et saluatoris iesu christi: quem dilexi et diligo: mihi validissimus murus est in q̄ te increpo immunde canis: ac tetre et miserande. Et dicente eo hec: ꝯfestim vt fumus ab oculis eius euanuit. Sanctus autem dei famulus cuz multa alacritate: trāquilloq animo benedicebat dñm.

¶ Rursus vero post paucos dies orante eo noctu tenēs securim diabolus: cellulā eius conabatur euertere. Et cum iam putaretur per foramen cū voce magna clamauit et dixit. Festinate amici mei festinate celeriter: atq introeuntes vitā arripite. At aūt ꝯtra eū btūs Abraā. Oēs gētes circūdederūt me: et in nōie dñi vindicabor in eis. At ille ꝓtinus cū hanc vocē audisset euanuit: cella aūt beati viri integra atq illesa permansit. ¶ Item post paucos dies cū media nocte psalleret mapulam eius super quā cōsistebat: cepit vehemēs flāma comburere. Tūc ille intrepidus ignem cōculcans dicebat. Super aspidem: et regulum ambulabo: leonem et draconem conculcabo: et oēm virtutem inimici in nōie dñi mei iesu xp̄i qui mihi prebet auxilium superabo. Diffugiēs itaq sathanas voce magna proclamabat: ego te inquiens mala morte deuincam: inueniamq artes quibus te cōteram: qui me nūc quasi cōtemptibilem reputas.

¶ Quadam die igitur cibum eo sumente transfiguratus demon in habitu adolescentis: cellulaz eius ingreditur: et appropinquās catinū eius nitebatur euertere. Uir aūt dei manu illud retinēs manducabat intrepidus. Tūc exiliens diabolus aliam fantasiam repente cōfingit: et ecce quasi lumen cādelabrum statuens ante eum: et lucernam desuper ardētem ore polluto ac fetido psalmos cātabat voce magna: beati (inquiens) in via immaculati: qui ambulāt in lege dñi. Cūq ex eodē psalmo verba plurima cecinisset: nullum ei sermonē sanctus ille respondit: donec cibum solitū percepisset. Postq̄ vero de mensa surrexit: cū omi constantia ait ad eū. Canis immūde et miserāde atq infirmissime et mēdacissime: si nosti q̄ beati sint cur eis molestus es? Nā beati sunt reuera oēs q̄ ex toto corde diligunt deum. Respondens autez diabolus ait. Idcirco illis infestus sum vt ab omi opere bono ꝑdiit: meis facinoribus sociēt. Cui vir beatus ita respōdit. Non tibi bene sit maledicte: vt quempiam timentium deum superare vel impedire ꝑualeas: nisi forte eos qui tibi similes existentes a deo propria volūtate discedūt illos vincis ac fallis: qm̄ deus nō est in eis. Ab his autē q̄ diligunt deum tanq̄ fumus a vēto: ita facile euanescis ac deficis. Una siqdez eoꝝ oratio sic te persequitur ac deturbat quēadmodum puluis a vēto insectatus dispergit. Uiuit aūt deus meus qui est benedictus in secula cuius est gloria mea: q2 non te ptimescam etiā si omi tpe ibi ꝯstiteris. Sic aūt ꝓ nihilo te spernā: veluti si vnus catulus ꝯtritus ab aliquo ꝯtēnatur: hec eo dicente confestim ille vt solebat euanuit. ¶ Rursus post dies quinq cū psalmodiā suam noctis tpe ꝯsummasset: aliud fantasie argumētū ab inimico cōfingitur. Ecce eñ quasi turba plurima cernitur aduenisse: et veluti trahentes inuicem cū clamoribus se mutuo cohortantur: vt homo dei in foueam ꝓijceretur. Quos circunspiciens vir beatus circundederūt me (inq̄t) sicut apes et exarserūt sicut ignis in spinis: et in nomine dñi vindicabor in eis. Tūc sathanas exclamās ait: heu me: q̄d tibi de cetero faciam nescio. Ecce eñ me in omnibus victum ac superatum intelligo: et vniuersas vires meas esse despectas: et me vndiq cōculcatū. Uerūtñ nec sic quidem a te aliq̄n discedam: donec te superās humilem mihiq subiectū faciam. Uir aūt dei ait ad eū. Anathema tibi et omni virtuti tue pollutissime demō gloria aūt et honor dño soli sancto ac sapiēti deo qui nobis dilectoribus suis te tradidit cōculcandum: et idcirco versutias tuas subsannamus atq cōtemnimus. Agnosce itaq infirmissime atq infelicissime: q2 nos neq te neq tuas ptimescimus fantasias. ¶ Per multū aūt tp̄s diuersis argumētis ac machinis ꝯtra virū fortissimū dimicās non quiit cogitationibus eius solidissimis: talē pauorē certaminis icutere: cui magis ꝓcliando alacritatē et charitatē in deum maxime sustētabat. Diligens nāq deū ex toto aīo et cōuersationem suam s'm volūtatem eius instituēs: affluenter gratiam diuinam ꝓmeruit: et ꝓpterea non valebat diabolus ledere eum. Perseueranter nāq pulsauerat vt ei thesauri diuine grē panderentur. Cūq patefactus fuisset ingressus tres sibi inde preciosissimos lapides sumpsit: fidē: spē et charitatē: quibus in eo perfecte ac firmiter virtutes relique ornabantur. Texens itaq preciosissimam coronā bonis operibus: regi regū dño a quo munus acceperat offerebat. Quis enim sic ex toto corde deum et ꝓximum tanq̄ seipsum dilexit? Aut quis ita laborantibus compatiebatur: et

misericors exhibebat. Quē aliquē monachum audiēs bn̄ cōuersari nō, p eo deprecatus est dn̄m: vt liber ab oībus diaboli laqueis seruaret: ⁊ cursuz vite sue inculpabiliter cōsummaret. Aut quē peccatorem vel impiū audiēs, p eo vt saluaretur cū lachrymis diebus ac noctibus dn̄m non postulabat. Labia sua nō soluebat facile in risum: corpusculū eius aut facies: vel ēt pedes a die cōuersionis sue nūq̄ diluti sunt. Sic nāq̄ se exhibebat vtā q̄ quotidie moriturū. O vere res gloriosum miraculū: in tāta abstinentia: iugibusq̄ vigilijs fletibus mixtis: camenis quoq̄ ⁊ cōtritione corporis nūq̄ aīo lassatus est: nūq̄ infirmat⁹ segnitia obtorpuit nūq̄ tedio fatigat⁹ est: sed veluti esuriēs quisq̄ aut sitiēs: sic ille auiditate quadā sustinēs oīa nūq̄ sui ꝓpositi potuit dulcedīe satiari. Erat aspectus eius quasi flos quidā immarcessibilis: atq̄ in facie eius puritas animi noscebat: vtpote qui diuina gratia in oībus frueretur ⁊ iocūditate spiritualis letitie regebatur. In hora nāq̄ dormitiōis sue ita splēdidissim⁹ vultu apparebat: q̄si qui nequaq̄ vite sue tp̄s in abstinētia peregisset. Sed ⁊ aliud in eo p dispēsationē miraculū gestū est. In oībus siq̄dē q̄nquaginta annis abstinētie sue vestē cilicinā qua īdutus fuerat nō mutauit.

¶ Volo aūt dilectissimi vnanimitatem vestram: etiam aliud negociū qđ in senectute sua vir beatus gessit instruere. Est eñ sapiētib⁹ ac spūalib⁹ plenus edificationis: necnō humilitatis atq̄ cōpunctionis exēplū. Res vero gesta huiuscemodi est. Habuit vir beatus Abraaz carnis ꝓpinquitate germanū quo defuncto: vnica filia eius annorum septem relinquitur. Quam cum parētibus orbatam noti amici, p patris eius vidissent auunculo eius sine mora ꝓducunt. Cūq̄ eaz senior cerneret: in cella sua exteriori iubet īcludi. Erat autez in medio vtriusq̄ cellule fenestra permodica per quam docebat eam psalterium: aliasq̄ scripturas ⁊ cum eo in laudib⁹ domini vigilabat: ⁊ psalmos nihilominus cōcinebat: in omniq̄ abstinentia emulari suum auunculū nitebatur. Alacriter quoq̄ in arrepto instituto ꝓficiēs vniuersas virtutes animi festinabat implere. Vir nāq̄ sanctissimus incessanter, p ea cū lachrymis dominū deprecabat: ne mens eius cura terrenorum actuū implicaretur: eo q̄ eius pater moriens: infinitas pecunias ei reliquisset: quas cōfestim famul⁹ dei distribui iussit egenis atq̄ orphanis. Hec quoq̄ auunculū suum precabatur quotidie: vt pro se dominum oraret quatenus a cogitationibus pessimis ⁊ diuersorum laqueoruz diaboli eriperet insidijs. Cōstanter igitur instituti sui regulaz obtinebat. Exultabat autez auūculus eius: q̄ sic eam promptam sine vlla hesitatione in cunctis virtutibus cerneret promoueri: in lachrymis. scz in humilitate atq̄ modestia in q̄ete: ⁊ (qđ his sublimi⁹ est) erga deum in eximia charitate. Viginti siquidem ānis cum eo in abstinentia degens: velut agna pudicissima: atq̄ incōtaminata colūba cōuixit. Quo tempore annorum expleto seuiebat aduersus eam diabolus: ⁊ insidias solitas pretēdebat quomodo eaz posset suis cassibus irretire: vt saltem sic molestiam sollicitudinemq̄ beato viro posset incutere: ⁊ quantulūcūq̄ mentem ipsius a domino separare. Erat itaq̄ quidā ꝓfessione tātūmodo monachus: qui sub obtentu edificationis ad eū sepius pgere simulabat. Sed ⁊ illā beatam per fenestram nihilominus cōtemplādo luxurie stimulis agitatus cuz ea colloqui cupiebat amor nāq̄ libidinis cor ei⁹ quasi ignis succēderat. Insidiabatur itaq̄ multo tēporis spacio: ita vt vni⁹ anni circulus volueretur: donec cogitationē ei⁹ verboꝝ suorum mollicie eneruaret. Denique aperiens cellule sue fenestram: egreditur ad eum qui eā protinus scelere iniquitatis atq̄ libidinis contaminauit ac pdidit. Postq̄ vero tanti peccati facinus perpetrauit expauit cor eius cōscindensq̄ ei⁹ cilicium quo erat induta faciē suā manib⁹ verberabat: cupiēs nimio merore se morti tradere atq̄ anxietatis oppressa pondere dum deliberat lōgo portum cerneret; in diuersis cogitationuz estib⁹ fluctuabat: plangebatq̄ se non esse quod fuerat: ⁊ cum eiulatu sepius proferens. Ego inquit iaz me ex hoc mortuaz sentio perdidi dies meos in labore abstinētie mee orationū lachryme vigiliarūq̄ opera ad nihilum sunt deducta: deū meū exacerbaui: meipsam interemi. Heu me miserā omni lachrymarum fonte plangendam: sanctum auunculum meū amarissimo merore depressi: opprobriū aīe mee operuit me: illusio diaboli facta sum q̄d mihi infelici tā vltra viuere? Heu me q̄d egi: heu me quid factum ēst mihi? Heu me q̄d mali ꝑpessa sum? Heu me: vnde ⁊ qualiter corrui? Quō obscurata est mens mea? Non intellexi quō lapsa sum nō cognoui quō cōtaminata sū: nescio quō cor meū nubes tenebrosa cōtexit. Quō potui ignorare q̄d gererem. Ubi abscondar: vel quo pgā: aut in quā foueā memetipsam ꝓcipitē. Ubi est magisterium sctissimi auunculi mei? Ubi monita college eius effrē: q̄ me docebāt in mea ꝟginitate gratulātes vt impollutā aīam īmortali sponso seruarē. Sponsus etenim tuus (dicebāt) sctūs ⁊ zelans est. Heu me quid agam? Non audeo tam celū aspicere cū apud deum ⁊ hoīem me mortuam esse cognoscā. Jam enim ad fenestram illā propinquare nō audebo. Quō ego peccatrix ⁊ plena immūdicie sordibus rursum cū sctō auūculo meo loqui tētabo? Quod ⁊ si ausa fuero: nonne ignis ex fenestra exiliet qui me possit exurere? Mortuam itaq̄ se lōgo vlulatu protestans: nec vltra sibi spem salutis cē relictam: desperationis immersa caligine ꝓtin⁹ perrexit in aliam ciuitatem atq̄ in stabulo se quodam mutato pristino habitu collocauit.

¶ Verū cum hec ruina prefate femine cōtigisset huiusmodi visio beato viro ostenditur per soporez. Uidit nāq̄ draconē aspectu fetidissimū ⁊ in fortitudīe sibilanē quasi exeuntē de quodam loco ⁊ vsq̄ ad cellulam suā venientē ⁊ reperisse ibi colūbā atq̄ gluttisse eam: ⁊ rursus in suam foueam remeasse. Expergefactus aūt contristatusq̄ vehemēter fleuit amare: existimans sathane ꝓsecutionē aduersus dei ecclesiā concitari: ⁊ plerosq̄ a fide veritatis auerti: vel ne scisma aliqđ in sctā ecclesia gigneretur. Prouolutus itaq̄ genibus precatus est dn̄m dicens. Tu qui es prescius vniuersoꝝ deus amator hoīm: tu nosti quid sibi velit hec visio. ¶ Rursuz post hec duos dies vidit eundē draconē sicut modo ad cellulā suam venisse ⁊ posuisse caput sub pedibus eius fuisseq̄ diruptū colūbaz quoq̄ illā quā deuorauerat viuā in ventre eius repertā: ⁊ exten-

disse manum suam viuam(que) eam cepisse. Experge
factus aūt vocabat beatam illam semel atq(ue) iterū
putās eam in cellula esse ⁊ dicebat. Cur te piguit
filia maria (sic etenim fuit vocitata) iā duob⁹ die
bus os tuū in dei laudibus aperire. Sed cū respō
sum ei nullum daret: ⁊ ꝙ eam ꝑ biduum psalterē
solito more nō audiret: aūt aduertit visionē suā ad
illam certissime ptinere. Tūc ingemuit ac fleuit
amare: ⁊ profundēs lachrymas ait: heu me: quia
agnā mea lupus crudelissim⁹ rapuit: et filia mea
captiua effecta est. Exaltans quoq(ue) vocē suaꝫ cuꝫ
lachrymis dixit. Saluator mūdi xp̄e conuerte ad
me agnam meam mariam: atq(ue) in ouile tuū eā re
stitue vt nō senect⁹ mea cū merore de hoc mūdo
recedat. Ne despicias deprecationē meaꝫ dn̄e: sed
mitte velocius gratiam tuam: vt eiicias eā de ore
dracōis incolumē. Itaq(ue) duo dies qui ei ꝑ visio-
nē reuelati sunt duoꝝ annorū curriculis finiunt
qbus lubricam vitam neptis eius quasi in ventre
atrocissimi draconis exegit: sed sctūs Abraaꝫ vir
dei: ꝑ oē tp̄s die noctuq(ue) nunꝙ p̄ ea dn̄m depre
cando animū relaxauit. Post duos vero annos cū
ibi esset ⁊ quēadmoduꝫ se gereret cōpertisset roga-
bat quendā sibi notissimum: vt vsq(ue) ad eaꝫ perge
ret ⁊ cūcta cognosceret diligenter. Pergēs itaq(ue)
ille quē miserat ⁊ oīa sub veritate: ⁊ q2 ipsam q̄ꝫ
vidisset renunciauis: rogatus a sctō viro: habituꝫ
ei detulit militarem ⁊ equum ꝓculdubio ad scdē
dum. Ostio itaq(ue) patefacto egredit̄: statimq(ue) habi
tu militari induit̄: calamanchū .i. pileū quoq(ue) lon
gum capiti suo vt facies eius velaretur imposuit:
sed ⁊ solidū vnū secū portans ascēdensq(ue) equū cō
citus ꝓperabat. Tanꝙ quispiam patriā cuiusli-
bet vl' ciuitatē cupiēs explorare habitū loci illi⁹:
ne facile agnoscat̄ assumit sic beatus iste Abraaꝫ
inimici habitu: vt eū in fugam verteret: vtebatur
¶ Venite igit̄ admiramini dilectissimi fratres
hunc scm̄ Abraam. Primus itaq(ue) abraam egres
sus ad ꝑlium regū ꝑcutiensq(ue) eos Loth nepotem
suū reduxit. Hic vero scōs Abraam cōtra diaboluꝫ
ꝓfectus est ad bellū: vt eo deuicto neptē suam cū
maiori triumpho reuocaret. Itaq(ue) cū peruenisset
ad locū diuertit in stabulū: ac solicitis oculis huc
atq(ue) illuc circūspiciēs: vt eam videret ꝑquirebat.
Deinde cum multa hora preterisset: ⁊ viuēdi eam
minime tribueret̄ occasio subridens ait ad stabu
larium. Amice audiui ꝙ habeas puellaꝫ optimā
quam si iuberes libētissime puidere. Qui cū eta
tis eius intueret̄ caniciē: senectute iaꝫ fessam: ad
opus luxurie desperauit: deinde hoc ei responsuꝫ
dedit. Est (inq̄t) vt ibi cōpertū est etiam supra mo
dum speciosa. Erat siquidem maria hec pene supra
ꝙ natura exigit forme pulchritudine decora: cūq(ue)
senior nomē eius req̄reret mariā vocari ille r̄ndit.
Tunc hylari vultu q̄so (inq̄t) vt mihi p̄ntiam ei⁹
exhibeas vt possim cū ea hodie epulari: multum
n(am)q(ue) exauditu cōperi laudari puellam. Que cum
vocata adesset atq(ue) in habitu meretricū sctūs eaꝫ
auunculus eius puidisset: pene totum corp⁹ eius
pre dolore solutū est: amaritudinēq(ue) aī leto vul-
tu celauit ⁊ lachrymas erūpentes virili sexu reti-
nuit: ne forte si cū femina cognouisset fuge ꝑsidiū
flagitaret. Residentibus atq(ue) eis bibentib⁹ cepit
cum ea vir mirabilis ludere. Que ꝯsurgens com
plexa ceruicē eius osculis demulcebat. Cūq(ue) oscu

laret̄ eū odorata est eius corpusculum suauissimo
odore abstinentie fragrare: ⁊ recordata est dierū
quibus cū summa abstinētia vixerat ⁊ quasi quo
dam telo percussa vehementer ingemuit: lachry-
masq(ue) ꝓfudit ⁊ tanꝙ vim cordis nō sufferens: in
hec vba ꝓrupit. ¶ Vehveh mihi misere soli. Tūc
stabulari⁹ stupefactus ait: quid est dn̄a maria ꝙ
subito in taꝫ grauissimis suspiria ꝓrupisti: Hodie
duobus annis hic ꝑmaneo: ⁊ nunꝙ ex te gemit⁹
vel tristior sermo auditus est: nūc vero quid tibi cō
tigerit nescio. Que respōdit ad eum. Beata eēm
si ante triēntum fuissem defuncta. Ad hoc beat⁹
senior ne agnosceret̄ veluti cū quadaꝫ serenitate
ait ad eam. Modo cum leticia nos intersum⁹: tu
peccā tua cōmemorare venisti. O admiranda cle-
mentie tue dispēsatio de⁹ altissime. Putasne puel
la non dixit in corde suo: qūo aspectus viri hui⁹
auunculi mei aspectum simulat. Sed solus tu ama
tor hoīꝫ a quo est omnis bona sapiētia: ita dispē
sasti ne euꝫ posset agnoscere: ⁊ forsitasse cōfusione
turbata effugeret. Hoc aūt non ob aliud est credē
dum, nisi q2 lachryme famuli tui auunculi eius
huiuscemodi apud te obtinuere locum: vt ex im-
possibilib⁹ possibilia facere dignareris. Proferēs
itaq(ue) sanctus vir solidum quem attulerat stabula
rio dedit: dixitq(ue) ei. Fac nobis queso amice opti-
mam cenam: vt cum hac puella epulari possim⁹:
longi namq(ue) itineris ex interuallo amore eius ad
ueni. O vera sapientia: s(ecundu)m deum: o vere intelle-
ctus spiritualis: o vera ꝑdicanda salutis discretio
quinquaginta annis abstinentie sue nequaꝙ pa-
nem gustauerat: nunc carnes sine hesitatione vt
saluaret animam perditam mādocauit. Sancto-
rum angeloruꝫ choros super discretione beati hu
ius miratos esse non dubito: quomodo indubitā
ter pro salute cuncta perfecerit. ¶ Venite igitur
fratres ⁊ admiramini super hac peritia scitissimi
viri: ⁊ discite abstinentie virtutem discernere: vt
ex ore draconis absorptam animam sic liberare
possitis. Igitur postꝙ epulati sunt ꝓuocabat euꝫ
puella vt in cubiculū introirent. At ille: eamus
inquit. Cumq(ue) introissent cernit lectū in sublime
stratuꝫ in quo statim resedit alacriter. Quomodo
te appellem perfectissime athleta christi vehemē
ter ignoro. ¶ Continentem te asseram: an incōti
nentem. Sapientē an insipientem: discretorē an
indiscretorē. Quinquaginta annos ꝯuersatiōis
tue super humi spaciū cubitaueras: ⁊ quomō su-
per huiuscemodi lectuꝫ constanter ascendis: Sꝫ
hec vniuersa fecisti ⁊ mansionuꝫ iter longissimū
arripiēdo ⁊ carnes comedēdo: ⁊ vinum bibendo
⁊ in stabuluꝫ diuertēdo: vt saluares animā ꝑditā
⁊ ad laudē ⁊ ad gloriā xp̄i. Nos aūt si saltē verbuꝫ
vtilitatis loqui cū proximo volum⁹ cūcta impor-
tune discernim⁹. Sedēte eo itaq(ue) super lectū ait
puella: veni dn̄e vt calciamēta de pedib⁹ tuis au-
ferā. At ille ait ad eā. Obsera (inquit) ostiū dilige
ter: volebat vero puella primo discalciare eū sed cū
ille non pateretur: oserans ostium venit ad euꝫ cui
senior. Dn̄a inq̄t maria appropinqua mihi cūq(ue)
appropinquasset tenuit firmiter manū eius quē
quasi putaretur osculari eam. Abstulit q̄ꝫ calaman
chum: id est pileum a capite suo: ⁊ erumpens vocē
in fletū ait ad eam. Filia mea maria: nō me agno-
scis. Nonne ego sum qui te nutriui: Quid tibi ꝯ-

ctũ est o filia mea? Quis te interfecit? Ubi est ille
habitus angelicus quẽ habebas filia mea vbi est
continẽtia: vbi fletus: vbi vigilie: vbi continẽtie.
A celsitudine celi in hãc foueam quomodo deuo-
luta es filia mea: cur qñ peccasti nõ mihi ĩdicasti
nõ mihi ilico retulisti: et ego certe pro te peniten
tiam agerem cum dilectissimo meo Effrẽ: quare
sic fecisti: aut quare me deseruisti: ꝛ in hanc mole
stiã intolerabilem deduxisti: quis em̃ sine pecca-
to est: nisi solus deus. Cũq; hec aliaq; multa di-
xisset: tanq̃ lapis imobilis ĩ manib⁹ ei⁹ remãsit
timore pariter ꝛ ↄfusione suppleta. Rursus autẽ
beatissimus vir cũ lachrymis adiecit dicẽs. Nõ
loqueris mihi o filia mea maria nõ loqueris mi
hi pars viscerum meorũ. Super me sit hoc pecca
tuȝ ego in die iudicij pro te reddã rõnem dño: ego
pro peccato hoc satisfaciam deo vsq; ad medium
itaq; noctis huiuscemodi verbis consolabat eaȝ.
Cũq; parumper fiduciam percepisset taliter flẽs
ad eum locuta est. Non valeo te inquiens ꝓpter
confusionem vultus mei attendere: ꝛ quõ possuȝ
orationem deo perfundere: quando sic immundi
cia seculi huius polluta sum: ꝛ sanctus vir ad eã:
super me (inquit) sit iniquitas tua o filia mea: ex
manibus meis peccatum hoc deus requirat so-
lum modo audi me ꝛ veni eamus in locũ nostrũ.
Ecce enim charissimus Effrem pro te nimiũ do-
let: tuiq; causa sedule dominum deprecatur: noli
diffidere filia de clemẽtia domini: lȝ tua sint pec-
cata velut montes: sed illius mĩa omnem super-
eminet creaturam. Sicut legim⁹ accessit mulier
immunda ad mundum ꝛ nõ eum inquinauit: sed
ab eo poti⁹ ipsa mũdata est lachrymis pedes dñi
lauit: capillis extersit. Si potest illa pelagus in-
flãmare: possunt ꝛ peccata tua eius mundiciam
inquinare: non est nouũ cadere in luctamine sed
malum est iacere deiectum. Reuoca vnde distule
ras pedem fortiter te cadẽte: risit inimicus sȝ for
tiorem te sentiat resurgẽtẽ. Miserere quesoꝰ sene
ctuti mee: doleat tibi pro canicie mee labore ob-
secro: ꝛ exurgẽs veni ad cellulã meã: noli time-
re lubricũ em̃ est genus mortaliũ: sed sicut citius
cadit sic iteruȝ velocius per dei adiutoriũ surgit
q̃ peccantes non vult mori sed viuere. Illa vero ait
ad eũ. Si scis q̃ penitentiam agere possum ꝛ sa-
tisfactionem meaȝ suscipiat deus ecce (vt iubes)
veniã ꝓcede ꝛ ego sequar sanctitatem tuã: ꝛ ex-
osculor vestigia tua: q̃ sic super me doluisti vt ex
voragine immũdicie hui⁹ educeres me. Et ponẽs
caput suum ad pedes ei⁹: tota nocte flebat dicẽs.
Quid retribuã dñe deus meus: ꝓ omnibus his retri
buã? Diluculo autẽ facto ait ad eã beatus Abraã
surge filia: ꝛ eamus hinc ad cellulam nr̃am. Que
r̃ndens dixit ad eum. Habeo hic modicum auri ꝛ
aliq̃d vestimẽtorum q̃d de his iubes fieri. Respõ
dens autem beatus Abraã dixit. Relinque hic
oĩa hec q̃ ex parte maligni quesita sunt. Et surgẽ
tes exierunt: statimq; ponens eam sup equũ tra-
hebat pergens quemadmodum pastor cum inue
nit ouem perditam cũ gaudio sup humeros suos
tollit: ita beatus Abraã gaudẽs in corde suo iter
cũ nepte faciebat. Cumq; venisset ad proprium lo
cum illam q̃dem vbi ipsa fuerat in cella reclusit:
ipse vero in cella exteriori permansit. Hec itaq; in
ducta cilicio in humilitate cordis atq; oculorum fle-

tibus perdurabat vigilijs quoq; atq; arctissimis
abstinẽtie laborib⁹ semet ipsam ↄficiens: ꝛ cũ mo
destia ꝛ quiete ad dñm indesinẽter proclamãs fa
cinus proprium spe firmissima veniẽ plãgebat: tã
sapiẽter ꝛ iugiter obsecrationibus vacãs: vt nul-
lus (quãuis sine visceribus) non compungeretur:
cum voces ꝛ fletus eius audiret. Quis em̃ sic im
misericors est inuentus: q̃ lamentantem eã agno
scens ipse quoq; non fleret? Aut q̃s de eius vera
cordis cõpunctione non egit gratias deo nostro?
Penitẽtia siquidẽ eius si nr̃is supplicationibus
comparetur oẽm mensuram doloris excedit. Sic
em̃ impensius dominum precabatur: vt sibi igno
sceretur quod gesserat: vt etiã signum: si suscepta
fuisset, eius pnĩa diutinius postularet. Clemẽtis
sim⁹ itaq; deus: qui neminẽ vult perire: sȝ oẽs ad
pnĩam reuerti: ita cõdignã satisfactionẽ ei⁹ rece-
pit: vt orationibus eius post triẽniũ plenitudinẽ:
sanitas plurimis redderet. Impẽsius nãq; ad eã
turba populi ↄfluebat: que ꝓ illorum salute dñm effi
caciter precabat. Beat⁹ aũt Abraã postea decem
annis in hac vita ꝑdurauit: ꝛ cernens optimã pe
nitentiam ↄuersationẽq; sue neptis deũ glorifi-
cauit sup oĩb⁹ ac septuagesimo vite sue anno de-
ut in pace. Beata aũt Maria quinquaginta sue
cõuersionis annos: cum magna deuotiõe ac hu-
militate cordis: ꝛ charitate erga deum ꝛ proximũ
syncera institutione spiritualiter compleuit ꝛ ita
migrauit ad dominum.

¶ Finit vita sancti Abrae heremite.

¶ Incipit prologus in vitã sancti
Pachomij abbatis.

Domine venerãde: ꝛ in xp̃o quoq;
magnificẽtissime Dionysius exi-
guus. Pro veneratiõis vr̃e ꝓpo-
sito: qua potuit facultate r̃ndit scȝ
pachomij vitã sicut in greco est re
perta fide trãslatoris exoluens in
qua re cũ diu me morãtẽ vr̃a cõpu
lisset autoritas integrũ nõ erat: vt q̃ q̃rẽs re⁹ spõ-
siõis exiterã ꝓmissa nõ deferrẽ: p̃sertim vobis q̃
vorũ poti⁹ q̃ vires attẽdere ↄsueuistis plura nã-
q; ꝑ xp̃i grã relegẽda atq; imitãda pagẽtes insti-
tuta cognoscere: quaten⁹ eorum studijs facta ꝓpria
ↄponẽtes futuris seculis documẽtũ diuini mũe-
ris singulare p̃stetis. Fatemini q̃ppe maximã vos
operã dare virtutibus: q̃s diligitis in ↄuersatione
sanctorum: q̃bus etiã illustriũ operum qualitate co
heretis q̃ virtutem nullus amat nisi qui sequtur ꝛ
similitudo morũ magnũ ꝓfert cõiunctionis iudi
ciũ sicut ecõtrario vita dispar grãdis est ꝛ in ipsa
sanguinis affinitate discordia: sicut frequẽter in
ter ꝓpinquos feralia succedũt odia: sic iurgia na
scũt ĩsania: sic vsq; ad sãguinẽ seuerit ĩexplebilis
ꝛ ceca militia dũ bonis inuidẽt mali liberalibus
cupidi q̃etis turbulẽti: studiosis iertes: pacificis
implacabiles: trãq̃llis immites: modestis teme-
rarij: sapiẽtib⁹ stulti: simplicibus, callidi: mitissi-
mis quoq; furiosi. Sed meli⁹ horũ mores aposto
lica tuba redarguit. Nã cuȝ nouissimorum pericula
temporum genuiũ doctor exprimeret intulit dicẽs.
Erũt em̃ hoĩes sciꝑos amãtes cupidi: elati: superbi
blasphemi: parẽtib⁹ nõ obediẽtes: igrati: scelesti
sine affectiõe: sine pace: criminatores: incõtinen
tes: imites: sine benignitate: ꝓditores: ꝓterui: tu

mūdi: voluptatū amatores magis q̄ dei. Hic beatissim⁹ paulus q̄ superi⁹ defuerit ꝓtulit: ⁊ mira breuitate collegit: ostēdens eos ideo tales fore: q2 voluptatum amatores existerēt: ⁊ q2 vitiosissimis se cupiditatib⁹ subiugarēt. Hinc eīm mala cūcta ꝓueniūt dū deus ꝯtēnitur: voluptates amāt. Per has diabol⁹ allicit vt decipiat: delectat vt fallat: blādit vt perimat ⁊ ne futura p̄sentib⁹: celestia terrenis: eterna breuib⁹ anponant insistit: voluptatū (inq̄t) amatores magis q̄ dei habētes speciē q̄dem pietatis: virtutem autem eius abnegantes: hoc est tm̄ nomine videntur esse christiani non opere: q̄ etiam velut interiores hostes peius exterioribus seuiunt: ⁊ in ecclesia constituti pia ecclesie membra discerpūt. Quos apostolus nos ꝓtinus vitare p̄cepit vt ab eorum societate non tam locoꝝ q̄ morum dissimilitudine diffidamur. Nec videatur cuiq̄ mirū ꝙ hm̄oi pestes iustis hoībus aduersentur q̄ꝛ pleni dolis: pleni fallaciis sibi quoq̄ nō parcāt: ⁊ secū ipsi plerūq̄ dissentiant. Tales expertus vir beatus atq̄ gloriosus genitor dn̄s meus nō solum patiēter ac fortiter: sed etiā felicē finē ꝓ veritate (que christ⁹ est) cōstanter atq̄ sublimiter suscepit ⁊ totius mūdi aduersa superauit. Cuius perfectam vite regulā sanctoꝝ meritis ꝓpemodum cōsummātē nimis ex aperto perfectorum virorum dicto: atq̄ facunda oratione perscribi: vt tanta claritudo vestri generis tantūq̄ decus ex aliqua nascatur parte ⁊ virtus admiranda viris vix antiq̄s effabilis q̄ fauente christo a nobis hereditario iure perficitur lectionis officio posteris intimetur.

¶ Finit prologus.

¶ Incipit vita sancti Pachomii abbatis.

Dominus noster iesus xp̄s sapientie fons ⁊ sciētie verum lumen verbum dei patris: per qḋ facta sunt omnia humanam fragilitatem ad peccata ꝓnam atq̄ precipitē reuelare volēs plura circa nos remedia sue pietatis ostendit. Abraam nāq̄ pater nr̄: cū diuinis iussionibus obtemperās, filiū suū offerret in sacrificio placuit deo: et merito fidei mox: ⁊ heredem accepit ⁊ meritū cui etiā p semetipm̄ deus iurauit dicēs. Nisi benedicēs benedixero te ⁊ multiplicans multiplicabo te sicut stellas celi multitudine: ⁊ sicut arenā que est ad oram maris innumerabilis. Et iterum in semine tuo benedicentur omnes gentes terre. De quo semine manifeste nos docet apostolus dicēs. Non dicit ⁊ seminib⁹ quasi in multis: sed quasi in vno ⁊ semini tuo qui est christus. Oēs etiam sancti ꝓphete tante salutis archanū reuelāte sancto spiritu preuidētes sciētesq̄ deum nullo modo posse mētiri: ad sanandosq̄ languores nostros ⁊ celestem medicū nūciabant esse vēturū atq̄ vt celeri p̄sentia sua ꝓspiceret hūano generi: cōtinua supplicatione poscebāt. At misericors de⁹: q̄ pia vota semper attēdit: nec vnq̄ deserit eos qui se toto corde q̄sierint: ꝓmissiones suas nouissimis dieb⁹ impleuit mittēs filium suū natum ex muliere factū sub lege: q̄ ꝓ similitudine mortalitatis nostre in carne pateretur: eūq̄ q̄ habebat mortis imperiū sua morte destrueret. Deniq̄ diuinitate sua manens impassibilis a corruptione: atq3 de interitu nos redemit: ⁊ a vinculis absoluit insolubilib⁹ inferoꝝ p̄fectaq̄ dispensatione nostre redēptionis omnibus gentibus lauachꝛū regenerationis peccatoꝝ indulgentiam contulit: cūctosq̄ ad veram fidem p doctrinā aplicam cōfluētes iuxta illḋ qḋ in euangelio ait euntes docete oēs gētes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti gremijs īfinite pietatis sue amplexus est. Igitur cū per vniuersam terram euangelij preconia coruscarent: ⁊ plures in adoptionem filiorum per gratiam xp̄i concurrerēt inimicus humani generis vehementer exarsit: multoq̄ seuctiora tentationū prelia q̄ prius in seruos dei excitauerat visus est commouere suspicatus īfelix: ꝙ posset nobis iter indulgentie celestis obstruere. Sed hac ipsa intentione sua deceptus est: ⁊ elisus. Adiutorio namq̄ diuini muneris: a fidelibus ⁊ vigilantib⁹ vires eius ⁊ insidie prosternuntur: vt ipsi q̄dē cōfusio famulis autem xp̄i perennis gloria compararetur. Nam iuxta domini permissionez cū examē patientie ac fidei eorum qui spiritualia bella prudenter exercent: pagani imperatores existerent: ⁊ vbiq̄ contra christianos persecutionis procelle deseruirent: multi apud egyptū martyres sancti per varia supplicia vsq̄ ad mortem in xp̄i noīe persisterunt: ⁊ simul cum petro alexandrie vrbis ep̄o perpetuas coronas ⁊ immortalia p̄mia sunt adepti. Crescebat autem indies fidelium multitudo: ⁊ per omnia loca mirabiliter augebāt necnō ecclie q̄ plurime martyrum memorie ꝯstruebantur impensius: monasteria quoq̄ frequētissima eorum qui continentie studentes renūciauerūt seculo: solicitudinis ipsi⁹ secreta decorabant. Hi namq̄ qui de gentibus in christū crediderūt cōsiderantes martyrū passiones eoꝝ: q̄ syncerū circa christum confessionis affectum: ceperunt ⁊ ipsi gratia domini sanctoꝝ vitam ꝯuersationēq̄ sectari: ⁊ huius institutionis esse: vt etiam his illud apareretur apostoli. Circuierūt in melotis: et in pellibus caprinis: egētes: angustiati: afflicti q̄bus nō erat dignus mūd⁹: in solicitudinibus errātes ⁊ in mōtib⁹ ⁊ in speluncis: ⁊ in cauernis terre: quietē deniq̄ solitudinis appetentes gaudiū ꝓprie salutis ac fidei: diuino munere sunt ꝯsecuti ceterisq̄ mox exempla sublimioris vite sacratiorisq̄ p̄buerūt. Oībus eīm terrenis exuti negocijs adhuc morientes in corpore: angeloꝝ emulati sunt sanctitatem: per quam fastigia scādentes celsa virtutum vltra conditionem enituere mortaliū: ita vt in nullo prorsus antiq̄ssimis p̄ribus inferiores existerent: equiparātes etiam illoꝝ merita qui ꝓ xp̄i Iesu dn̄i nostri noīe certauerūt vsq̄ ad effusionem sanguinis: inuisibiliū hostiū molimina destruētes: de quibus ait apl̄s. Nō est nobis colluctatio aduersus carnem ⁊ sanguinem sed aduersus principes potestates contra mundi rectores tenebrarum harū contra spiritualia nequitie in celestibus. Quorum multiformes precauentes incursus: ⁊ caput serpentis antiqui fortiter conterentes: sempiternis premijs sunt potiti: de quibus scriptum est. Quod oculus nō vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit que preparauit deus diligentibus se.

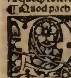
¶ Que

¶ Quot tpe monachoꝝ monasteria esse ceperũt.

Rat p idẽ tpꝰ beati Antonij vita sictis admirãda pclara pposita: q̃ magni helie atq̃ helisei necnõ ꝛ sctĩ Joãnis baptiste emulator existẽs secreta interioris heremi studio, sectatus est singulari: vitã q̃ celestiũ secretoris gessit amore virtutis. Cuiꝰ sctũs athanasiꝰ alexãdrie ciuitatis antistes ppriie stylo testimoniũ pbuit dignꝰ sane relator ꝯuersatiõis Antonij: q̃ iuxta supplicatio= nẽ fratrũ vitã eiꝰ p multoꝝ ꝯmoditate pscriberet ꝛ emulãdũ viris spũalibus exhiberet. In q̃ opere sancti quoq̃ ammon meminit: a q̃ p dei gratiam primum posita sunt fundamẽta: necnon ꝛ Theo= dorũ sctũ admodũ viꝝ: q̃ cũ sene pfato fuerat idẽ nobis põtifex idicauit: quẽ singulari ac pfecto p= posito ꝛ fide nõ ficta deo subditũ multiplicis re= tulit diaboli machinamẽta superasse. Igit̃ vbiq̃ diuina gr̃a copiose: diffusa illud quod in psalmis scriptum canit̃ declarauit expletũ. Visitasti terrã ꝛ inebriasti eam multiplicasti locupletare eã. Nã p tristitia ꝛ gemitu gaudiũ puenit ꝛ letitia: et p solutiõe atq̃ miseria: felicitas atq̃ securitas suc cessit. Hic itaq̃ pfes monachoꝝ viri mirabiles in vniuersis ppe modũ regionibꝰ extiterũt: quoꝝ noĩa in libro viuẽtiũ pbant̃ ascripta. Paucissimi sane tũc adhuc p egyptũ ꝛ thebaidẽ monachi esse ferebant̃. Post psecutionẽ nãq̃ diocletiani ꝛ ma ximiani crudeliũ principũ plenitudo gẽtiũ intra uit: sicut diuinitus preordinatũ est: ꝛ fecũditas ec clesie fructus amplissimos cepit exhibere sanctis epis iuxta doctrinã tunc aplicam: iter fidei synce ra quoq̃ cõseruatione monstrantibus.

¶ Quod pachomiꝰ christianitatem est adeptus.

Er idẽ tpꝰ Pachomiꝰ q̃dam fm itũ ac traditionẽ parẽtũ gẽtilis apõ thebaidẽ commanẽs diuina gr̃a gubernãte xp̃ianꝰ effectꝰ est. Hic ab adolescẽtia sua pcipuã fra gilitatis dr arripuisse xtutẽ. Id= circo autẽ p gloria xp̃i q̃ nos de tenebris vocauit ad lucem: ꝛ p vtilitate eoꝝ: qui ista lecturi sunt: stricti cõuersatione eius que fuerit a paruulo: re= fero qz a tanta perfectione eius initia quoq̃ non discrepant.

¶ Pachomius adhuc puer idola destruxit.

Je enĩ cũ adhuc puer esset cũ paren tibus suis ad simulachrũ quoddã demonis suprip̃az Nyli fluminis collocatũ: tãq̃ victimas oblaturus aduenit. Cũq̃ sacerdos ipurissimꝰ sacrilega solito celebrare voluisset in p̄ntia pachomij: demonis prsus euanuere pstigia. Cũ diuꝰ mltũq̃ idẽ sacerdos he= sitãs in modũ simulachri (qđ colebat) mãsit imo bilis: vehemẽter admirãscur solita demones rñ= sa nõ redderẽt: tãdẽ ĩmmũdo spiritu reuelãte: co= gnouit pueri Pachomij causa insolita puenisse silẽtia atq̃ in hec x̃ba prupit attonitꝰ. Quid ini micus deoꝝ huc venit: procul hinc eũ pcul pelli te ꝛ quãtotius amouete. Qđ cuz parẽtes eiꝰ au= dissent eumq̃ suo conspexissent separari cõsortio merore magno repleti sunt eo pcipue q̃ inimicꝰ deoꝝ tali fuisset contestatione declaratꝰ: ambige bant ergo parentes eius quid de eo fieret: quia ꝛ antea cum paululum degustasset de vino libatio= nis demonũ pꝛinꝰ euomuerat illud. Hec itaq̃ cũ se viderent nõ posse discernere quieuerũt. Insta= bat autẽ vt Egyptiacis imbueret̃ literis ꝛ anti= quorum studijs informaretur.

¶ Qđ Pachomius ad militiã est raptus.

Odem tempore Constantino post per= secutionem in imperio perdurante: ꝛ cõ tra tyrannũ gerente prelium precepta regalia cucurrerunt: vt electissimi q̃q̃ iuuenum ad tyrocinij militiam vbiq̃ tenerentur inter quos et Pachomius annos natus viginti detentus est vt ipse postea retulit. Cũq̃ naui fuis set inter alios ad peregrina transuectus ad ciui= tatem quandam vento vrgente lati sunt. Ciues ergo loci illius videntes tyrones artius custo= diri: ꝛ q̃d illis accidisset edocti: pietate moti sunt: ꝛ iuxta mandatum Christi solatia maximo mero repositis ꝛ necessaria corporis attulerunt. Tunc Pachomiꝰ animaduertẽs: qđ ab eis factũ est: et nimis admirãs ab his q̃ simula derãt inq̃siuit: q̃ essent viri illi sic erga mĩam atq̃ humilitatem prõpti ac faciles: audiuitq̃ xp̃ianos esse: q̃ circa oẽs ꝛ maxime peregrinãtes impẽderẽt pna libe ralitatis officia: suscitabat̃ aũt q̃d ipsa sibi vellet appellatio noĩs xp̃iani: dictũ est ei: ꝛ homĩes esse pios ꝛ vere cultores religionis credẽtes in noĩe Jesu xp̃i filij dei vnigeniti: efficiẽtesq̃ p viribus be= neficiẽtes ꝛ sperãtes a deo retributionẽ bonoꝝ operũ in futura vita accipere. Hec audiẽs Pacho mius corde cõpũctus est: ꝛ illustratus diuino lu= mine Christianoꝝ miratus est fidẽ atq̃ diu inti= mORIS igne succensus paululũ presentiũ conspe= ctibus se subtraxit: ꝛ ad celũ manus eleuans ait. Omnipotẽs deꝰ q̃ fecisti celũ ꝛ terrã: si respiciẽs respexeris precẽ meã ꝛ sctĩ tui noĩs verã ꝯtuleris pfectãq̃ noticiã: ab hoc me ꝯpede meroris exime ns seruitio tuo me tradã oĩbus diebus vite mee ꝛ spreto sclo iugiter tibi adherebo: q̃ cũ orasset ad suos reuersus est comites: ꝛ die sequẽti de ciuita te illa pfecti sunt. Cũq̃ diuersa loca nauigio cir= cuirẽt si q̃n Pachomiũ voluptas corporis ꝛ mũ= dana titillasset: ꝛ illecebrosa tẽtatio statim ei sua aduersabat̃ spõsio: memor qz se dño seruiturũ esse deuouerat. Nã diuina gr̃a suffragãte: iã ab annis puerilibus amator extiterat castitatis.

¶ Quod Pachomius sacrum baptis= mum suscepit.

Situr Constantinus imperator pietate ac fide (qua Christo crediderat victoriã de hostibus consecutus) tyrones iussit absolui. Sic Pachomiꝰ optata sibi li= bertate concessa primus ad Thebaidis vlteriora progreditur: et ingressus ecclesiam que est in vi= co cui nomen est Cmobostium: fit ilico cathecu= minus: ꝛ post paululum gratiam lauachri vita= lis adipiscitur: et ipsa nocte qua mysterijs sacris imbutus est vidit in somnio veluti rorem celitꝰ s illapsum eius repleisse dexteram: ꝛ in mellis cre= uisse pinguedinem: audiuit quoq̃ vocem dicen= tem sibi. Considera Pachomi quod geritur. Est enim hoc signum gratie que tibi a Christo col= lata est. Hic itaq̃ diuino inflammatus affectu: et dilectionis eius iaculo salubri vulnere sauciatꝰ

monachorum se disciplinis atq; institutionibus subiugauit.

¶ Quod Pachomius monachus fieri desiderauit.

Audiuit autem quendam anachoretā cui nomen erat Palemon intra heremi secreta domino seruientem: ad quem continuo cum eo cupiēs habitare perrexit ⁊ pulsans ostiū cellule eius precabatur ingressum cui senex aliquantulum patefaciens aditum dixit. Quid vis aut quē queris? Erat enim seuerus aspectu eo ꝙ multo tēpore solitarius vita rigide conuersationis exegerat. Respōdens autē Pachomius ait. Deus meus misit me ad te vt monachus fiā: cui senior. Nō potes hic (inquit) monachus fieri: non enim parua res agitur si veri monachi conuersatio casta pēseuer: nā plures huc dudū venientes affecti tedio: perseuerātie nō tenuere virtutē. Et Pachomius. Nō sunt equales oīm mores: ideo precor vt me digneris recipere: ⁊ processu temporis tam voluntatem meam ꝙ possibilitatem plenius approbes. Et senior ait. Iā tibi prefat⁹ sum ꝙ hic fieri monachus nullo modo possis: perge magis ad aliud monasteriū: ⁊ cum ibidē cōtinentie operā dederis sic ad me regredere: teq; sine mora suscipiā. Verūtamē animaduertere quod dico Ego hic satis frugaliter viuo. Nam nimis ardua ⁊ durissima conuersatione me castigo: nullius rei cibo minime vtēs nisi panis ⁊ salis. Ab oleo autem ⁊ vino in totū abstineo. Vigilo dimidium noctis: quod spaciū: vel in oratiōe solēnt: vel in meditatione diuine lectiōis insumo: interdū quoq; totam noctem duco peruigilem. Hec autem audiens Pachomius expauit vt solēt pueri magistrorum vereri presentiam: sed gratia dñi roboratus oēm laborē tolerare pposuit seniq; respōdit Credo in dño Iesu xp̄o ꝙ mihi fortitudinē patiētiamq; prestabit: vt dignus efficiar tuis adiutus precibus in sancta conuersatione per omnia vite mee curricula permanere.

¶ Quod heremita Palemon dedit Pachomio habitum monachi.

Tunc sanctus Palemon spiritualibus oculis intuens Pachomij fidem tandē patefecit aditum: cumq; suscipiens habitu monachi consecrauit. Morabant ergo simul abstinentie atq; precibus operā dantes. Texebant quoq; cilicia ⁊ laborabant manibus suis iuxta beatum apostolum: non tantū pro sua refectionis requie: sed vt haberēt vnde tribuerent necessitatem patientibus in vigilijs etiā cū nocturnas orationes celebrarent si quādo senior vidisset somno Pachomiū premi ducens eum foras arenaz portare precipiebat de loco ad alterū locum: et tali exercitio mentem eius grauatam somni pōdere subleuabat: instruēs ac formās eū vt sollicit⁹ esset in precibus dicēs ei. Labora Pachomi ⁊ vigila: ne qđ quod absit: ab incepto te proposito moueat is qui temptat te ⁊ inanis fiat labor noster. Que cuncta Pachomius obedienter ac solerter suscipiēs: ⁊ indies sancte continentie profectibus crescēs venerabilem senem nimis alacrē letiq; reddebat itavt in Christo semper pro cōuersatione eius gratias ageret.

¶ De abstinentia heremite Pachomij.

Per idem autē tēpus sanctissimus dies paschalis aduenerat: et ait ad Pachomium senior. Quoniam cunctorū christianorum vniuersalis est ista solennitas: nobis quoq; para que vsui nostro sunt congrua. Tunc ille promptus ad obtemperandū id qđ sibi preceptū est impleuit: ⁊ preter solitū panis per accipiēs olei cū salib⁹ tritis admiscuit. Rapsanas enim. i. agrestia olera: ⁊ herbas alias preter oleū consueuerant edere. Cū ergo parasset ait ad senem. Feci ꝙ tua paternitas imperauit. Cumq; post oratione beat⁹ Palemon accessisset ad mensam: vidissetq; oleū cum salibus apparatū fricās manibus frontē: ⁊ vbertim fundens lachrymas ait. Dñs meus crucifixus est: ⁊ ego nunc oleum comedam. Cūq; rogaret eum Pachomius vt modicum quid ex eo perciperet: nullatenus acquieuit. Tunc pro more sal ⁊ panis est allatus: ⁊ ad mādu candum pariter consederunt. Que senex crucis signo (sicut consueuerat) benedicens cibū vterq; sumpserūt domino gratias (vt moris fuerat) humiliter exhibentes.

¶ De quodam monacho superbo.

Una vero dierum cum vigilantes simul Palemon et Pachomius accenderent ignē quidam frater superueniēs apud eos manere voluit. Qui cum susceptus esset inter verba (vt fieri solet) erupit ⁊ dixit. Si quis fidelis est ex vobis stet super hos carbones igneos: ⁊ orationē dñicā sensim lateq; pronunciet: quē beatus Palemon intelligens superbie tumore deceptum cōmonuit dicens. Desine frater ab hac insania ne tale quid vlterius loquaris: qui correptione senis nō profecit in melius: sed plus elatione mentis inflatus super ignem stare cepit audacter: nullo sibi penitus imperante: eratq; cōspicere quomodo cooperāte inimico humani generis: et domino permittente nequaꝗ perustus fuerit ignis attactu. Hoc ipsum vero quod gessit impune ad augmentum profecit eius insanie sm̄ quod scriptum est. Ad prauos prauas vias mittit dominus. Hoc itaq; cum fuisset factū: postera die idem frater mature proficiscens: ac velut exprobrans eis aiebat. Ubi est fides vestra? Post non multum vero tēporis cernens diabolus eum sibi per omnia mancipatum: et facile ad que vellet facinora eum posse compellere: transfigurauit se in mulierē pulchram splēdidis vestibus adornatam: ⁊ cepit ostiū celle eius vehemēter extūdere. Qui cum apparuisset: ait ei diabolus in habitu mulieris immutat⁹. Obsecro te qz nimis a creditoribus vrgeor: ⁊ metuo ne me aliqua pecula comprehēdant: recipias in tuā cellulā: quā debitū soluere nequeo: quatenus per te salua facta gratias deo referā. Dñs enim me direxit ad te. Qui cecitate mētis penitus obscuratus: nec valēs discernere q̄d esset q̄d sibi talia loq̄ret diaboli miser in suum recepit exitiū. Tūc hostis nostre substātie: vidēs eum ad omne scel⁹ esse precipitē: immisit ei turpē cogitationē. Qui mox cessit inimici suggestionibus: ⁊ ei⁹ quasi muliebres petiuit amplex⁹. Quē ipse immūd⁹ suadēs elisit atrociter: ⁊ reuolut⁹ in pauimētū veluti mortuus diu multisq; permāsit. Post aliquātos autē dies tādē in se reuersus. ⁊ demētie proprie sero penitēs ad sanctū Palea-

monē venit ꝛ cū magno fletu qđ sibi accidisset exposuit vociferans ꝛ dicēs. Agnosce pater agnosce: q ego causa perditiōis mee existaꝫ. Bene eñi me cōmonere dignatus es: sꝫ ego infelix q̄ te audire contēpsi. Quapropter obsecro vt me sanctis orationib⁹ tuis adiuuare digneris: ne sub ingēti piculo cōstitutū discerpat inimic⁹ ꝛ pimat. Cūq; ista cū lachrymis ꝛ fletibus ꝓsequeret: ꝛ sanctus Palemon beatusq; Pachomi⁹ lachrimas ꝓ eo funderent cōpatiētes subito correptus ab īmundo spiritu: de cōspectu eoꝝ ꝓsiliit: ꝛ p deserta discurrēs agebat infrenis. Peruenit aūt ad ciuitatē panos noīe: ac deīceps ī fornace balnei p amētiā sese ꝓcipitās incēdio protinus interiit.

Quomodo Pachomius man⁹ suas lauabat in sanguine peccatoris.

Ec audiēs vidēsq; Pachomi⁹ magis ac magis incubuit abstinētie tenere mensuram: ꝛ cū in oībus tunc (maxime in orationibus) animuꝫ seruaret peruigilē: iuxta illud qđ scriptum est omni custodia serua cor tuuꝫ: in tantum vt eū senex miraret attonitus: q̄ nō solū cōsuetā abstinētie regulā alacer intrinsecus adimplebat: sed etiā extrinsec⁹ ↄsciētiā suā iuxta celestiū formā studebat exhibere purissimā: sicut beatus apostolus dixit: gloria nostra hec est testimoniuꝫ cōsciētie nostre: certus ex hoc magis sibi in celestib⁹ parari mercedē. Nā cū diuinas scripturas legeret: memorieq; mādaret: nō id passim negligēterq; faciebat: sꝫ vnūquodq; preceptū, solerter examinans: ac pia monita pertractans studebat indies opere perficere que memoria retentabat. Precipue vero humilitatis ac patientie munere vtebatur: ꝛ erga deum proximumq; purissima dilectiōe pre multis nitebatur excellere. Hec autem aliaq; eius clara didicim⁹ a sanctis hominibus dei q̄ simul cū eo multo tēpore sunt morati quib⁹ etiā vite spiritualis exēpla cōtulerat post lectionem diuine legis: ea que ad edificationem animarum pertinēt referens diligenter. Que cū multa sint: ꝛ vires nostre paruitatis excedāt: non omnia presenti stylo perscripsimus. Nō enim sumus idonei tanti viri merito: eloquio pari depromere.

Quod secretiora heremi Pachomius expetiit.

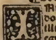
Situr Pachomius erga loca monstis: vbi sancti morabantur: plena spinis nudis pedib⁹ incedebat: ꝛ cū infigerentur et plurime letabatur patienter: ac fortiter sereno: recollens q domin⁹ noster in cruce clauis fuerit dignanter affixus. Diligebat autem anachoresim plurimum frequenter expetens solitudineꝫ: ꝛ illic diu in oratione persistēs domino supplicabat: vt tam se q̄ homines oēs ab vniuersis inimici fraudibus clementer eriperet.

Quod vox de celo lapsa est ad Pachomium.

Uodam vero tempore contigit vt Pachomius procul a cella sua progressus veniret ad quandam vicum cui nomē est Tabēnensis in quo tunc nullus penitus habitator existebat. Ubi cum pro dei amore diutius in orationibus perduraret: vox ad eum celitus delata est dicens. Mane istic o Pachomi: ꝛ monasterium cōstrue. Uenturi sunt namq; ad te q̄plurimi tua cupientes institutione proficere: quibus ducatum prestabis iuxta regulam quaꝫ monstrauero tibi. Et protinus apparuit angelus domini deferens ei tabulam in qua erat oīs forma institutiōis ascripta qua docēdi forent quicūq; ad eius magisteriū studia peruenissent. Quam regulam Tabēnēses hodie quoq; custodiunt eodem cibo semp vtētes ꝛ habitu: ipsam quoq; disciplinā solicita circunspectione seruantes. Nam monachi qui ibidem commanent: non solum more sed ꝛ robore corporis ꝛ locorum situ pre ceteris longe diuersi sunt: ꝛ necesse est eos diuersam regulā custodire. Hāc ergo vocem Pachomius mentis synceritate discernens: quaꝫ illi diuina gratia ꝛ merita vite cōtulerunt agnouit ad se celitus delatā: regulasq; valde mirabiles approbauit. Tunc reuersus ad venerabilem senem retulit: quemadmodū voce sit diuina cōmonit⁹ obsecrans vt secū pariter veniret ad locū q̄ posset dñi mandata explere. Qui nolēs eū in aliquo ↄtristare vtpote charissimū filium ꝓcibus eius illico paruit: atq; ad ꝓstatā villā cū eo ꝑuenit modicāq; ibi cellulā ↄstruētes: letabant in dño ꝓmissionū eius beneficia ꝓstolātes Post aliquantulū vero temporis ait Palemon ad Pachomiū. Quoniā cerno gratiaꝫ tibi a deo esse collatā ꝛ deīceps istic ꝑmanere disponis: veni statuamus inter nos pactum vt nō diuidamur abinuicē: sed q̄diu in hac luce versamur visitatione nos cōsolemur assidua. Utriq; placuit hec pactio quā omni tēpore vite sue taꝫ beatus senex q̄ sanctus Pachomius solicitius sunt executi.

De obitu sancti Palemonis heremite.

Nter hec venerabilis idem Palemon dolore plenus: qui ex nimia continētia illi prouenerat: toto corpore graui cepit egritudinis incommodo laborare. Naꝫ sumebat escam sepius abstinens: item solummodo bibebat nihil cibi percipiens. Rogatus ab aliquibus fratribus qui ad eum gratia visitatiōis aduenerant ne penitus corpus debile frangeret: tandem cessit orationibus eoruꝫ vt victu cōgruo attenuata membra refoueret. Sed non diutius pertulit. Nam grauiores solito dolores expert⁹ relicta ciborum insolentia ad antiquū victum sine dilatione reuertitur dicēs. Si martyres christi alii per frustra lacerati alii capite cesi: nonnulli etiā ignibus sunt cremati: ꝛ hi vsq; ad finē fortiter ꝓ fide tolerauerint: cur ego patiētie ꝓmia paruis cedēs dolorib⁹ impatiēter abiiciam: ꝛ desiderio vite pñtis: afflictiones momētaneas inaniter expauescā? Dentiq; suadentib⁹ acquieui cibos insolitos sumere qui mihi dolores auxerint potius q̄ vllā requiē prestiterint. Recurrā igitur ad pristina remedia: ꝛ cōtinētie subsidia nō relinquaꝫ: in quib⁹ est (vt ego certus sum) omnis requies ꝛ vera letitia. Nō eñi ꝓpter homines hec arma suscepi: sed ob amorē xpi his certare proposui. Sic itaq; viriliter agēs intra mēsem dierum valido languore cōsumptus est. Ad quē Pachomi⁹ veniēs fouebat eum vt patrē deosculans pedes ei⁹ atq; cōplectēs: ꝛ veluti valefaciēs: sic e viuis abiit: [illegible]

Venerabilis autem senex omni virtutū gratia cumulatus: ⁊ plenus dierū sicut scriptum est: quieuit in pace. Tūc sanctus Pachomiꝰ corpꝰ eius sepeliuit: cuius anima suscepta choris angelicis ad celos euecta est.

¶ Quod simul conuersabantur Pachomiꝰ ⁊ frater eius Joannes.

Quo peracto Pachomiꝰ ad propriū diuersorium reuertitur. Et nō post multum temporis germanus eius Joannes nomine: audita de illo: cōuertens venit ad eū. Quē cum vidisset gauisus est plurimum: nā ex quo baptizatꝰ in christū crediderat: ⁊ solitariam vitam elegerat: nullum suorum viderat propinquorum. Igitur Joannes vt vere Pachomij frater imitator eius effectus: cum eo p̄mansit vnum habentes idemq̄ propositū: eundemq̄ circa deum dilectionis affectum. Et quia in lege dei diebus meditabātur ac noctibus nullis terrenorum negociorum curis animū deprimebāt. Nā ⁊ si quicq̄ supererat illis: ex his que suis manibꝰ operabātur id continuo distribuebāt egentibus: vt iuxta preceptum domini iesu xp̄i de crastino minime cogitarent. In tanta vero vestimentorum penuria sese ↄstrixerāt: vt nūq̄ lebetone alio vterentur: nisi cū indumēti sordes necessitas coegisset eluere. Lebeton aūt linea vestis est: instar colobij quo monachi vtunt̄ hodieq̄ per Tebaidē ⁊ egyptum: sed beatus Pachomiꝰ ad humiliandū corpus ꝓpriū induebat se plerisq̄ cilicio: ⁊ ānos. xv. post illos ingētes sudores atq̄ labores abstinentie nō iacēs somnū capiebat noctibꝰ: sȝ in medio cellule sue residens adeo vt nec dorsum saltem ꝓ sustētatiōe reclinaret. Cūq̄ nimis ex hoc affligeretur: ferebat tamē equanimiter hunc laborem: spe quodāmō iā p̄sibās eā requiē q̄ sibi parabat̄ in celis. Plurimoꝝ nāq̄ ↄsiderās īstitura dabat semp operā cū ꝓprio fratre ad maioris virtutis augmēta cōsurgere. Operabant̄ autē ⁊ sedilia: ⁊ vnusquisq̄ sicut poterat ita viuebat cū sūma scȝ humilitate ⁊ patientia: ⁊ fide non ficta.

¶ De conflictu Pachomij contra iram ⁊ indignationem.

Inter hec pachomiꝰ iterū diuinitus ammonitꝰ pro regulis q̄bus deberēt instituti q̄ erant p̄ eū dño credituri: cepit cum germano suo habitaculū in quo manebāt capacius reddere ⁊ edificijs āpliare q̄ plurimis coꝝ (vt dixi) gr̄a q̄ seculo renūciātes ad seruiēdū xp̄o erant sine dubitatione ventiri: q̄tenꝰ essent spacia digna mentorū in quibꝰ coꝝ posset recipi multitudo. Cū ergo sanctus Pachomiꝰ hac intētione (qua dictū est) locorū ambitus extēderet: ⁊ monasterij menia dilataret: idem frater eius Anachoresim cogitās: habitaculi diligebat angustias ⁊ nimium indigne ferēs (erat enim natu maior) ait btō Pachomio. Desine ab hac intentione tua. Quid agis rē superfluam inaniter temetipsū dilatare ↄtendēs? Qui cum hec audisset grauiter quidē tulit quod insolitam audisset iniuriā: verumtamē nihil ei omnino respondit: sed māsuete sustinens sese continuit. Consequenti vero nocte ad inferiora domꝰ descēdēs cuius aliquā partem ipse construxerat ꝓstrauit se in orōnē: cepitq̄ flere vehementer ac dicere. Veh mihi q̄ prudētia carnis adhuc ī me sibi vēdicat locum. Adhuc enī ḿm carnē ambulo: sicut nuper expertꝰ sum. Tāte nāq̄ cōuersatiōis īstituta suscipiēs equū nō est: vt me modo īpatiētia p̄cipitet: modo meror vexet: modo merito videar irasci. Miserere mei dn̄e ne pereā nec diaboli deceptꝰ fraude succūbā. Si enī me tua gratia deseruerit ⁊ aliquā in me partē suoꝝ actuum repererit inimicus durissime eiꝰ seruituti subijciar: q̄ scriptū est. A quo q̄s superatur huic ⁊ seruꝰ adijcitur. Et iterū scriptū est. Si totā legē q̄s impleuerit: offendat aūt in vno factus est oīm reus. Credo dn̄e q̄ miseratiōes tue: multe sunt que me nullis meritis subnixū adiuuabūt: vitāq̄ sanctoruꝫ tuoꝝ illuminatus ingrediar: ⁊ in anteriora me supereximēdēs obliuiscar ea q̄ retro sunt. Sic enī famuloꝝ tuoꝝ chorꝰ (qui tibi a seculo placuit) tuo protectus auxilio diaboli vitauit incursus: ⁊ longe lateq̄ ꝓ multoꝝ salute mirabili decore splenduit. Ego aūt dn̄e q̄uo alios docere tētabo: quos p̄ me ad monachoꝝ ꝓpositū vocare dignatꝰ fueris cū nec passiōes carnis aduersus aīam militātes deuicerim nec legē tuā īmaculata mēte seruauerim. Sȝ ↄfido xp̄e q̄ tua mihi virtꝰ in oībꝰ semper assistat: eaq̄ gerā q̄ tuis ↄspectibꝰ placeāt. Remitte clemētissime deꝰ remitte p̄cor oīa peccata mea ⁊ cor meū tua iugiter īspectiōe purifica. Hec igit̄ cū lachrymis dño cōfitebat̄: ⁊ fletibus nocte p̄ uigil in oratione cōsistēs: ⁊ pre nimietate sudoris atq̄ lachrymarū (nā tp̄s erat estatis) ita pannū vbi orauerat humectū reddidit vt fusa illic aq̄ crederetur. Cōsueuerat aūt stans in oratione manus expādere: quas p̄ aliquot horarum spacia minime colligebat: sȝ extētione diuturna veluti cruci ↄfixū corpꝰ retinebat īmobile: ⁊ sic aīm suū ad vigilādū in precibꝰ excitabat. Et quāuis esset in omni virtutū genere p̄potens: īcredibili tñ humilitate ⁊ mira māsuetudine: cū suo germano cohabitās eū per oīa sustinebat. Qui non post multū tēporis vite p̄sentis cursum impleuit. Cuiꝰ funꝰ debito curauit honore Pachomius. Nā totā noctē sup eius cadauer: psalmis egit hymnisq̄ peruigilē ⁊ aīam quidē eiꝰ dño cui ⁊ ipse crediderat corpus vero solicite reddidit sepulture.

¶ Quomodo illicitis cogitationibus diabolo resistebat.

Tunc infatigabili Pachomius arcta ⁊ singulari cōuersatione semetipsuꝫ affligens studebat integrum se atq̄ immaculatum in omnibꝰ exhibere. Si q̄n autem euꝫ cogitatio pulsasset illicita: mox eam diuino munere repellebat: atq̄ in timore dn̄i perseuerabat assiduus eternarum memor penarum ⁊ dolorum sine fine manētium: ignis scȝ illius inextinguibilis ⁊ vermium eorum nunq̄ morientium. Cum his itaq̄ Pachomius modis ⁊ ab illicitis abstineret ⁊ ad meliora p̄ficeret: dilatandi monasterij curā gerebat modicam pro successione multorum: cui diabolus vehemēter cepit obsidere: stridēsq̄ sup eū dentibꝰ: veluti singularis ferus tētationes ei varias excitabat: si forsitan aduersus eum fraudibꝰ suis reperisset ingressū. Sȝ hic scuto fidei cōmu

nitus: vigilãter inimici declinabat insidias sanctas scripturas memoria retinẽs atq3 decantãs.

¶ De insidijs τ illusionibus diaboli.

uadam vero die cum Pachomius supplicaret domino τ genua vellet ĩ orone curuare añ conspectũ eius demonũ prestigijs lac⁹ apparuit hmõi namq3 figuras inanes atq3 supfluas: hostis humani gñis semp exhibere festinat: vt aliqua subreptione vel fraude mens orantis a propria intentione distracta preces domino purissimas offerre non possit. Pachomius autem machinamenta xpo reuelante cognoscẽs: pariterq3 despiciens: maxima fidei capiebat augmenta: hos quidem arguens deũ xpo solita gratiarum actione benedicens. Consueuerat quoq3 sctũs vir pcul a monasterio suo causa orationis ad loca remotiora discedere. Qui cum exinde reuerteretur immundi spũs illudentes: frequẽter facto velut ordine precedebãt: exhortantes alter alterum quasi añ iudicem directis agminibus ac dicẽtes date locum hoĩ dei. Pachomius aũt spe christi redẽptoris armatus spernebat eoꝝ ridiculosa figmẽta: τ ac si canũ latrat⁹ ineptissimos reputabat. Qui magnã viri ↄsiderãtes constãtiã q̄ i nullo prorsꝰ tãtis luctaminib⁹ frãgeret: irruũt sup eũ magno cuneo ↄglogati: τ circũdãtes eius habitaculũ: nisi sũt illud a fũdamẽto euellere: ita vt putaret sctũs locũ fuisse collapsũ. Qui manẽs intrepid⁹ ↄsuetã citharã spiritalis plectri modulatiõe pulsabat ingẽti voce decãtans. De⁹ noster refugium τ virtus: adiutor in tribulationibus que inuenerũt nos nimis: ppterea non timebimus dũ turbabitur terra. Quo psallente protinus est facta trãquillitas: τ impetus inimicorũ velut fumus euanuit. Paulatim q̄dez recedẽtes vt canes q̄ fugati fuerint ad psens videntur abscedere: sed impudentiores postea reuertunt. Nã cum idem sctũs post orationes ad opus solitũ cõsedisset instar galli gallinacij nimie magnitudinis corã eo visus est inimicus crebras iterans voces τ clamores incõditos excitans: deinde saliens in eũ suis vultũ vnguibus fede lacerauit. Qui signo crucis frõtẽ suã muniẽs exsufflauit i eũ moxq3 fugat⁹ est. Intelligebat eñi cũctas inimici versutias τ timore diuino preditus: illusiones eĩꝰ pro nihilo ↄputabat. Añ frequenter ab eo lacessitus in nullo lacessere poterat: sz tanq̃ turris iexpugnabilis patiẽtissimus ad oĩa certamina pdurabat. Rursus alio tpe cohortes demonũ ta͞li gñe fantasmatis sctm̃ dei famulũ fallere moliunt. Plures eñi cõuenientes in vnũ arboris foliũ corã eo magnis nisib⁹ ↄuoluere videbant: et summo conamine trahere dextra leuaq3 ductis ordinib⁹: ac sese mutuo cohortantes: sic insistere nitebantur: ac si magni lapidis mouerẽt põdus immẽsum. Hoc autem nequissimi spũs: idcirco faciebãt vt mentẽ eius si possent in risum forte resoluerẽt τ inuenirẽt vñ illũ exprobrarẽt. Quoꝝ Pachomi⁹ impudentiam cernẽs ingemuit: atq3 ad dñm solitis pcib⁹ consolauit: statimq3 virtute xpi totus eorũ cuneus est ad nihilũ redact⁹. Frequẽter etiã cũ resideret ad mẽsam deoq3 gratias ageret: apparebãt illi in habitu pulcherrimaꝝ mulieꝝ specie differẽtiũ τ pcaci ac feda nuditate conspicue eidẽ astare videbãtur τ ex appositis cõtingere. Sed athleta fortissim⁹: q̄uis sentiret ex hoc ipso molestiã: tñ exteriores oculos claudẽs τ interiores ad dñm reserãs eoꝝ molimina deridebat. Aderat eñi misericors de⁹ qui etiã nũc cõtritis ac rectis corde cũctis adesse dignatur τ dixit. Nolite timere: ego vobiscũ sum oĩbus diebus vsq3 ad cõsummationẽ seculi: suũq3 fidelem seruabit in omnibus.

¶ De verberibus quibus affligebat diabolus Pachomium.

lia quoq3 vice cũ idẽ sanctus grauibus diaboli molestijs vrgeretur: sic ab eo est crudeliter cesus vt a vespera vsq3 mane totũ corpus cum multis esset verberib⁹ exaratũ. Et q̃q̃ doloribus cruciaret immanib⁹. nulla tñ desperatiõe penit⁹ frãgebat: sed memor erat dñi q̄ seruos suos nõ deserit in tẽtatiõe. Tũc q̄dã monach⁹ Apollo noie: grã visendi venit ad eũ. Cui Pachomi⁹ loquẽs: ea q̄ ptinẽt ad salutẽ insidias diaboli multiformes esse pnũcians: cepit etiã illa q̄ circa se gerebant exponere quãtaq3 sibi p eoꝝ acerbitates illata essent verbera recẽsere. Ad quẽ monach⁹ ait. Viriliter age et cõfortetur cor tuũ venerabilis pater. Sciẽs eñi diabolus q3 si te suis cedentẽ cõflictibus viceri consequẽter etiã nos q̄ p viriũ possibilitate certaminũ tuoꝝ sectatores existim⁹ q̄q3 maxima p te capim⁹ exẽpla virtutũ facile supabit: idcirco te vehemẽter impugnare nõ te desinit. Sed tu dñi ptectione munitus: impetũ eius fortiter accipe: ne qđ absit: tu p nobis cogaris reddere rõnẽ. Naz si tu q̄ nobis grã diuina plat⁹ es aliq̄ desideria cesseris multis occasionẽ: ruinã causãq3 pstabis. Hec audiẽs Pachomi⁹ grãdes accepit vires aduersus demonũ insidias: τ glorificãs deũ de fratris ptentia pcabatur eũ ne se desereret. Exinde demorat⁹ sepe veniebat ad senẽ. Qui post aliquãtũ tpis dũ solito Pachomiũ visitãs paucis cũ eo dieb⁹ remorat⁹ esset valida infirmitate correpr⁹ hũanis reb⁹ excessit iuxta votũ senis dies suos in pfecta ↄuersatione ↄsummãs. Sepelitur itaq3 sanctis manib⁹ psalmis ab eo τ hymnis τ canticis spiritalibus ex merore celebratis.

¶ De securitate τ potestate que a domino est consecutus.

antã vo post hec fiduciã beat⁹ Pachomi⁹ apud dñm acq̄sierat: τ ita spe diuina magnificus habebat vt sepenumero calcaret sup serpẽtes τ scorpiones: et p oĩa maneret illesus: necnon cocodrili (si q̃n necessitas fluuiũ trãsire ↄpelleret) eũ cũ summa subiectione portabãt exponẽtes eũ ad locũ: quẽcũq3 precepisset. Super his ergo deo grãs referens: q̄ eũ ab vniuersis inimici fraudibus seruauerit illesum orabat dicẽs. Bñdict⁹ es tu dñe de⁹ patrum nroꝝ q̄ nõ despexisti humilitatẽ meã: neq3 siuisti me nimis infirmũ decipi: vt illudi fraude diaboli: sed misericorditer ignorãtie mee discutiẽs tenebras docuisti me facere volũtatẽ tuã. Nã cum pusill⁹ essem τ abiect⁹ ac vite mee penit⁹ nescius timoris tui sensum mihi largitus es vt tenebras exteriores τ supplicia eterna deuitãs te verã lucem gaudiumq3 perenne cognoscerem.

¶ De oratione qua orauit vt contra inimicum preualeret.

Cumq̄ se videret assidua demonis impugnatione pulsari: tāq̄ fortissimus athleta nimis alacriter pro vite sanctitate certabat postulans a domino vt (si fieri posset) quo modū humane fragilitatis excederet necessitatē somni superaret: quaten⁹ dieb⁹ ac noctib⁹ vigilās aduersarioꝝ machinamēta destrueret: sicut scriptū est. Persequar inimicos meos ⁊ cōprehendā illos ⁊ nō conuertar donec deficiant. Affligā illos nec poterūt stare: cadāt subt⁹ pedes meos. Et precinxisti me virtute ad bellū. Postq̄ vero hec petitio eius quādā cōditio permissa humana cōpleta est: inuisibilem iamq̄ videns sustinuit in eloquiis celestibus se perseueranter exercens. Preces autem eius incessabiles erant: vt domini voluntas in omnibus impleretur.

¶ De familiaritate angeli qui locutus est cum eo.

Quodā autē tempore cū Pachomius vigilaret in oratione apparuit illi angel⁹ dñi dicēs. Voluntas dñi est o Pachomi vt ei pura mente deseruiens ⁊ iuxta formam que tibi ostēsa est cunctos instituas: ac deo exhibere contendas. Acceperat enim dudum tabulam in qua erant hec adnotata.

¶ Regula monachorum quam Pachomius ab angelo suscepit.

Singulis iuxta vires suas edere cōcedas ⁊ bibere: ⁊ pro modo vescentiū laborare cōpellas: ⁊ neq̄ comedere molestes neq̄ ieiunare prohibeas. Validioribus quidem ⁊ comedentibus validiora: leuiora vero infirmioribus imponas. Facies aūt cellulas diuersas: ⁊ trinos per vnāquāq̄ cellulam manere constituas. Oīm vero cibus in vno loco pareretur atq̄ cōsumatur. Induātur autem noctibus libitenos lineos pcincti lūbos: habeātq̄ singuli melotē .i. caprinā pellē cōfectā albā: sine qua nō comedāt: neq̄ dormiāt. Accedētes tū ad cōmunionē sacramētoꝝ xp̄i ⁊ singulos soluāt ⁊ melotē deponāt: cucullis vtētes tantūmodo. Hoc erat etiā preceptum vt iuxta numerū elemētoꝝ ⁊ grecarū litterarū .xxiiii. turme monachoꝝ cōstituerent̄: ita vt singulis turmis imponerent̄ singularū noīa litterarū .i. alpha: ⁊ deinceps vsq̄ ad .o. vt cū interrogaret archimādrita de aliquo in multitudine tāta facili responsione cognosceret: verbi gratia: vt cum diceret alpha vel cetera: ⁊ rursus sigma vel similia ꝓprio quodā signo noīs littere vniuscuiusq̄ turme mores exprimeret: simplicioribus ⁊ innocētioribus iota nomē imponēs: difficiliorib⁹ autē ⁊ tortuosis .x. his cōpetenter accōmodans: ita vt pro modo conuersationis ⁊ propositi singulis turmis certa elementa continerent: solis spiritalibus hec ipsa que significarent scire valentibus. Sed ⁊ hoc ferebat̄ a scriptū: vt peregrin⁹ monasteriū si veniret habēs habitū diuersum: null⁹ cū eo comederet excepto eo qui iter agens id obseruare nō posset. Qui vero semel ad hoc intraret monasteriū ⁊ ibi iugiter maneret per tres annos a studiis sacratioribus arceret̄: operaret̄ tantum opera sua simpliciter: ⁊ ita post trienniū: stadium certaminis introiret. Cum autem comederēt capita sua cucullis operirent; ne frater fratrē videret manducantē: ⁊ vt nullus comedens loqueretur: nec preter mensam suos alibi circumferret aspectus. Necnō ab angelo qui cū Pachomio loquebatur: hoc quoq̄ constitutū est: vt diurne orationes .xii. fierent: ⁊ vespertine .xii. ⁊ nocturne .xii. Cūq̄ Pachomius diceret paucas esse respondit angelus. Has cōstitui quas possent infirmiores absq̄ labore perficere: ceterum qui perfecti sunt hac lege non indigent. Apud se namq̄ in propriis constituti cellulis orare non desinunt: q̄ puritate mētis ⁊ diuina contemplatione pascuntur: cūq̄ hoc dixisset nuncius celestis abscessit: ⁊ Pachomius solito deo gratias referens de visione certius est redditus: quā trina reuelatione cognouerat: cepitq̄ cunctos suscipere qui se dei miserationibus offerebant: quos etiā post longā conuersationis experientiā: monachoꝝ cetibus aggregabat: instruēs eos illecebras mūdi fugere: celestibusq̄ semper institutionib⁹ inherere: primitus autē admonebat⁹ Pachomius: vt generaliter monach⁹ vniuerso renūciet: deinde iuxta euāgelicū preceptū parētibus suis ⁊ ad postremū sibimet: vt ita possit tollere crucē suā: ⁊ xp̄i vestigia venerāda sectari. Tali itaq̄ diū senis admonitione firmati fructus penitētie dignos offerebant: maxime considerātes eū iā etate defessum: infatigabili studio spiritalis vite seruire. Nō solū nāq̄ se districtiori regule subdiderat: sꝫ toti⁹ monasterii sollicitudinē curāq̄ portabat vltra vires oībus seruire contēdens. Ad horā nāq̄ cōuiuii ipse parabat mensam fratribus: ⁊ solita exhibebat officia. Necnō ī hortulis ferebat olera q̄ suis manibus irrigabat. Si quis etiā monasterii pulsasset ostiū: vigilāter accurrens respōsum reddebat. Infirmis aūt diebus obsequebat̄ ⁊ noctibus: ⁊ in his oībus se maximū exēplū suis discipulis offerebat. Quapropter hi qui nup ad domini seruitiū veniebāt alacriores ad oīa pietatis officia reddebant̄: q2 ad aliud solitudinū onus adhuc obedire nō poterant securos esse ab vniuersis dissentioīb⁹ admonebat dicens. In quo vocati estis fratres: viriliter ī eo psistite: psalmos dicite: libros alios ⁊ precipue sctm̄ euangelium memoria retinete. Sic enī seruientes domino ⁊ iuxta mandata eius īuicē dirigētes vos quidē perfecti eritis: meū vero spiritū p omnia refouebitis: presertim si omnia precepta celestia fueritis sollicitius executi.

¶ De narratione trium venientium ad Pachomium.

Erant autē tres hi viri qui primitus ad Pachomiū conuenerāt: quoꝝ ista sunt nomina. Primus Sentesus ⁊ Surus ⁊ Obsis: quib⁹ de verbū Pachomius frequenter insinuās multū eos iuuerat: ⁊ ad emulationē spiritualis operis incitabat. Qui etiā contemplātes vitā senis: speculū esse virtutis nimis admirabātur dicētes. Errant valde q̄ putant homines ex inde iam a natiuitate parētū quodā priuilegio btōs existere vt arbitrii libertas adimat̄: ⁊ peccatores per penitentiā non possint operam dare virtutibus. Ecce enim manifestissimam in hoc venerabili patre domini cōspicimus largitatem qui cum de parētibus ortus sit gentilibus ⁊ pphanis: ad tantam se beatitudinem diuini cultus extēdit: vt omnia christi mandata perfecerat. Unde certū est ⁊ nos ⁊ quicunq̄ voluerint (adiu-

uante dei gratia) non iam sancti viri posse subse qui: sicut et ipse perfectissimorum patrum emulatus est sanctitatem. Deniq3 quid est aliud quod in euangelio scriptum est dicente christo. Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos: nisi vt vnica proijcientes onera que deprimunt genus humanum bono incommutabili sine distractio ne iungamur. Et ideo perseueremus vsq3 in finem cum hoc sene: vt glorificari cum ipso in illa perenni beatitudine mereamur. Nam recte nos instruit: dominico non solum verbo: sed (quod est efficacius) proprio mirabiliter informa exemplo. Tunc accedentes ad sanctum Pachomium dicunt ei. Pater venerabilis: cur solus monasterij curam sustines? Quibus ille respondit. Nemo iugum subito iumentis imponens laborare compellit et tanto premit onere: quo sub fasce deficiant: sed paulatim assuescit ea leuioribus exercens ante ponderibus: vsq3 dum valeant et opportune possint ad opera grauiora consurgere. Eodem modo nos conuenit mensura ipsa: qua nos melius est christus sic agere vobiscum: vt de vestra per omnia gaudeamus firmitate. Clementissimus autem deus qui nunquam preces humilitatis mee despexit: corda vestra in sua disciplina corroboret: vt omne opus bonum perficere cum patientia et longa nimitate possitis sanctorum patrum vestigia subsequentes: vt synceram ac deo placitam conuersationem nostram videntes: alij ad christi seruitium veniant curamq3 monasterij patris equo labore sustentent.

Quod Pachomius multos suscepit in habitu monachi.

Egulas igitur eis quas acceperat tradidit. s. vt laborent moderatum cibum vilissimum vestimentum: somnum etiam competentem. Unde factum est: vt iuxta voluntatem domini: qui omnes homines conuocat ad salutem cuncta q3 bonorum incrementa largitur: ad senem plurimi conuolarent: volentes pariter commorari: inter quos erant pecusius et cornelius paulus quoq3 Pachomius alter et Joannes qui omnes immaculatam fidem beati patris et doctrinam salutiferam libenter amplexi sunt. Statuitq3 vt hi qui poterant monasterij susciperent curam et ita in breui multiplicatus est monachorum numerus. Proinde cum solennitas ex more deposceret vt mysteriorum celestium participes fierent: ex proximis vincullis presbyteros conuocabant: qui eis festiuitatem letitie spiritualis implerent. Non enim patiebatur idem senex inter eos quempiam clericatus officio fungerent. Dicebat enim multo melius esse atq3 commodius monachis: non solum pro sua honore non querere priuatus et glorie: verumetiam occasionem huiusmodi de cenobijs a puari: quum frequenter hinc inter fratres contentiones et emulatio nes inutiles nascerentur. Sicut enim scintilla ignis cum in messem ceciderit: non cito restringitur interdum totius anni fructus exurit: ita cogitatio feralis ambitionis: si mentes irrepserit monacho: siue vel primi cupiant esse vel clerici nisi cito suggestiones huius ardorem de suo corde repulerint illico perdet continentiam multis laboribus acquisitam. Oportet ergo cum mansuetudine et charitate coniunctos christi ecclesijs clericos venerari: quod ob hoc monachi nullas religio sas appetere prohibentur dignitates. Si vero repente primus aliquos ex monachis iam pridem clericos ab episcopis ordinatos: amplectamur eorum mysterium: quia et in veteri testamento non omne vulgus sacrum presumebat officium: sed hi tantum qui erant de tribu leui ad hec obsequia mancipabantur. Si quando igitur extraneus frater aduenerit de quo certum est quod sacerdotij fungatur officio: non exprobremus ei tanquam qui sacra iura presumserit et his se mysterijs insolenter ingesserit. Quoniam nanq3 hoc de eo suspicabimur quem nobis ad celebranda celestia sacramenta enixius obsecremus. Jmo magis vt patres et nobis in hac re obedientem plus venerari conuenit: vtpote qui sanctorum vestigia sectetur: et illibatum deo munus offerre non desinat: maxime si conuersatio eius ex pectata cunctis est et probata. Si vero (quod absit) in aliquo putatur esse collapsus: de eo iudicare nos non possumus. Deus enim iudex iustus: constituit super eos episcopos iudices: qui beatorum apostolorum successores et imitatores existunt quod possunt spirituali examine discernere negocia singulorum: et eque de eis ferre iudicium. Nos autem compatiamur et imo pectore talibus: quia et misericordes nos dominus noster esse commonuit: cui suppliciter iugiter opus: ne nos in aliquam tentationem patiatur induci. Hec a memorato patre non solum dicebantur vtiliter: sed cum omni sollicitudine seruabantur. Si quando deniq3 venisset ad eum clericus quod sub eius vellet regula viuere dignitati eius honorem reddebat ecclesie debitum: ille vero monachorum seruiens institutis tanquam patri se multa humilitate subdebat.

De humilitate beati Pachomij.

Omnes autem christi famulos beatus Pachomius adeo diligebat vt eis semper compateretur paterno affectu. Sentibus etiam et rogantibus necnon et paruulis misericordie opera proprijs manibus ingerebat: pre ceteris eorum mentes munimine spirituali corroborans. Cumq3 in fide et opere multi proficerent et magnus fratrum numerus augeretur: omnes prope modum satagebat emulatores eius esse virtutis. Constituit igitur ex eis prepositos qui sibi ad lucrandas animas que ad eum quotidie confluebant adiutores existerent. Plurimis enim sicuti dictum est ad eum venientibus: et multipliciter in opere spirituali crescentibus magna quedam conuersationis eius videbatur esse diuersitas. Quibus senex iuxta datam sibi diuinitus regulam gratia explens semper ola moderatione: pro viribus et ingenijs singulorum mensuras operum custodiri censebat: alios quidem vt labore manuum victum quererent: alios vt fratrum occuparentur obsequijs ne eisdem cunctis temporibus vacarent: sed vnusquisq3 pro labore suo vel studio continentie moderamina retineret. Solicitudinem vero totius dispensationis erga fratres et peregrinos eidem commisit quod sibi ordine sequebatur. Uniuersos autem monachos promptos esse ad obedientiam commonebat vt hoc compendio facile perfectionis apprehenderent celsa fastigia: cordaq3 sua in timore christi diligenter excolerent: sic enim deo potius quam sibi viuerent: dum fructus obedientie simplicem exhiberent. Hic autem pater venerabilis quum esset spiritalibus actibus occupatus si quando acciderit: vt abesset is cui monasterij curam commiserat: sic adimplebat omnia solus velut omnium famulus. Et hoc agebat sine aliqua ostentatione vel iactantia quam magnas spiritalium virorum solet euacuare

virtutes. Nā ſūma mētis humilitate cūctos edi-
ficabat in dño vtiliter vniuerſa diſpenſans. Olī
q̄ȝ monaſteria ſolicite circuibat vſq̄ꝫ rurſus ad eoſ-
dem filios ſuos paterno repedaret affectu. Quos
inueniēs ī ope dñi ſolicite vigilare gaudebat: mul-
tumq̄ꝫ profecto de eorum letabatur augmentis.

¶ De charitate Pachomij.

Uodam vō tpe videns aliquos medio-
cres homines in vicinis locis dum pa-
ſcerent pecora: a cōmunione ſacramen-
torum xp̄i diutius abſtinere iuxt con-
ſilium cum ſancto Picerto tentyrorū ep̄o: vt in
vico eorum iam pene deſerto conſtrueretur eccle-
ſia ad quam conuenirent ⁊ myſteria diuina per-
ciperent. Quod vbi factum eſt: cum nec dum ibi
eſſent ordinati clerici: qui ſolēnia plebi perage-
rent ipſe ad horam conuentus eccleſie cum mona-
chis occurrebat ſaluiferas plebi paginas rele-
gēs q̄r (vt dixi) nōdū ibi dētectores fuerant cōſti-
tuti nec alij clerici q̄ myſteria ſacra celebrarēt q̄-
diu apud eos p̄ſbyter ordinaret ⁊ reliquus ordo
clericorū Pachomius adueniebat: ⁊ ſic alacriter ac
inuerecūde lectoris implebat officium: ⁊ ita men-
tis ac corporis oculos habebat intētos: vt videntes
eū populi nō hoīem ſed dei angelū crederēt. Unī
plures inſtitutiōe eius ab errore ꝯuerſi: facti ſūt
chriſtiani. Erat eni circa ꝓximi charitatē valde
perfectus ⁊ in tantum miſericors: vt ſi q̄n vidiſſet
aliquos diaboli fraude deceptos: eoſq̄ꝫ non verū
deum colere: ſed vanis inſeruire ſimulachris ſu-
per eorum ꝑditione ingemiſcebat fortiter: ⁊ vber-
tim lachrymas pro eorum ſalute fundebat.

¶ Q̄nō Pachomi⁹ ſcripta Origenis dānauit.

Er idem tempus Alexandrine eccleſie
ſanctus epiſcopus Athanaſius preerat
vir omni virtute mirabilis. Qui cum ſo-
lenniter thebaide circuiret eccleſias et
ſalutari doctrina in fide xp̄i plebem inſtrueret: ac-
cidit vt ad loca tabennentiū nauigio ꝑueniret.
Qđ vbi Pachomius agnouit ſtatī cū vniuerſis
monachis in eius properauit occurſum omneſq̄ꝫ
gaudentes et exultātes: cum pſalmis ⁊ hymnis
ſummum chriſti ſuſcepere pontificē ⁊ erat ingēs
multitudo fratrū q̄ de eius aduentu letabant in
dño. Pachomius vero nō ſe oſtendebat antiſtiti
memorato: ſed ex induſtria ſubtrahēs ſe īter mo-
nachorū turbas occultauit: ex hac videlicet cau-
ſa q̄ antefatus tentyrorū ep̄s: de eo ſanctū Atha-
naſium ſepius exoraret virū dicēs eſſe mirabilē
⁊ vere famulū dei: quem ad honorē ſacerdotij di-
gniſſime ꝓmoueret. Id ergo ſciēs Pachomius
nō ei ſe manifeſte mōſtrauit inter monachorum
agmina delitēſcēs: vſq̄ꝫ dum idem preteriret ep̄s
quem intātū venerabatur vt nullum preſtantio-
rem ipſis temporibus hominē diceret. Cōpererat
enī ſanctam vitā eius: ⁊ ꝑſecutiones innumeras
quas ab arrianis pro xp̄i ꝑtulerat nomine: chari-
tatem quoq̄ꝫ quā erga vniuerſos (⁊ maxime mo-
nachos) exhibebat: intētō mirabat̄ aīo: eūq̄ꝫ toto
cordis affectu venerabatur. Nec ſolū hunc dilige-
bat ardentius: ſed ⁊ oēs recte fidei viros: ſummo
ſtudio preferebat. Hereticos aūt deteſtabat̄ plu-
rimū ⁊ maxime Origenē velut blaſphemū ac ꝑfi-
dū vehementer horrebat: q̄ ab eraclis venerabili
alexandrine ciuitatis ep̄o de eccleſia pulſus eſt

quiq̄ꝫ ſancte ſcripture dogmatibus exoſa atq̄ꝫ de-
teſtanda: q̄ nōnullorum corda ſubuerterēt expo-
ſitionib⁹ ſuis admiſcuit: ⁊ ſicuti ſolēt ꝯuenienti tē-
tāt amaritudinē melle cōtegere: ſic iſte ꝓprij vi-
rus erroris celeſtiū verborū dulcedine liniēs ru-
dib⁹ obijciēs dogmata propinauit. Quapropter
vniuerſos fratres ſolicitus ammonebat: vt nō ſo-
lū ipſius origenis cōmētaria nō legerēt: ſȝ neq̄ꝫ legē-
tibus q̄dē aurē penit⁹ admouerēt. Unū ferē aliq̄n
repiſſe volumē ei⁹ ⁊ in aquā mergiſſe cōtinuo de-
teſtatus his vbis. Niſi ſcirē nomē dei in eo eē cō-
ſcriptū oēs garrulitates blaſphemiaꝝ ei⁹ ignib⁹
ꝯcremaſſem. Adeo recte fidei erat amator: emula-
torq̄ꝫ vitaꝝ. Sicut aūt inimicū eccl̄ie odis aduer-
ſabat̄ hoſtilit: ita catholicorum ꝓbabat̄ ad gaude-
re ꝓfectib⁹: ⁊ ipſum xp̄m redemptorem oīm ſe in
ſacerdotib⁹ eccleſie cernere teſtabat̄. Si q̄n vero
fratrē detrahērē ꝓ quolibet negotio cognouiſſet
nō ſolū nō credebat ei: ſed ēt auertens ſe mox ab
eo velut a facie ſerpētis cōcit⁹ abſcedebat illud
pſalmographi frequēter inſinuās. Detrahētē ꝓ-
ximo ſuo occulte: hūc ꝑſequebar. Null⁹ (aiebat)
bonus de ore ſuo ꝓfert: quicq̄ȝ mali: nec ꝯ ſanctis
patribus venenato ore proſſus obloquit̄. De qua
re multis q̄dem ſcripturis dei mōſtrabat īdignā-
tis offenſam: ꝓcipue tamē Marie ꝓferebāt exem-
plum q̄ mox vt aduerſus Moyſen querelas obtre-
ctationis effudit: perfuſa lepra diuinum iudiciū
vitare non potuit. Hec dicens vtilitatem maxi-
mam audientibus conferebat.

¶ De monaſterio quod Pachomius
ſorori ſue conſtruxit.

Omperit autem germana ſoror eius in-
ſtitutionem ſenis preclaram atq̄ꝫ ſubli-
mem cupienſq̄ꝫ videre eum ad monaſte-
rium venit. Quod vbi agnouit Pacho-
mius huiuſcemodi reſponſum et per oſtiariū di-
rigit. Ecce ſoror audiſti de me q̄ viuam ⁊ incolu-
mis exiſtam: perge igitur in pace: ne contriſteris
q̄ te nō videā corporalibus oculis q̄ ſi volueris
hanc conuerſationem ſequi quam teneo: vt poſſis
apud deum miſericordiā reperire cogita tecū di-
ligenter ⁊ tracta: ⁊ ſi cognouero ſanctū cordi tuo
ſediſſe propoſitum: precipiam fratribus meis q̄
tibi procul edificent manſionem in qua cum di-
ſciplina verecūdiaq̄ꝫ perſiſtas. Nec dubito quod
alias exemplo tuo dominus aduocabit: que tecū
maneant: ⁊ per te mereantur ſalutis eterne inue-
nire ſubſidium. Nullam nāq̄ꝫ requiem in hoc cor-
pore mortis habere poterit homo: niſi q̄ pijs ope-
ribus deo placuerit. Hec audiēs ſoror eius fleuit
amariter ⁊ compuncta diuinitus ad exhortatio-
nē ſaluberrimā mox appulit animū ſeq̄ꝫ xp̄o ſerui-
re ꝓfeſſa eſt. Hanc ergo mentē germane ſue Pa-
chomius agnoſcēs deo gratias egit qui ei prom-
ptam largitus eſt volūtatē: ⁊ protinus religioſio-
ribus imperat fratribus vt ei ꝓcul a ſe monaſte-
riū cōſtruant. Quod vbi factū eſt ⁊ illa ſm̄ timo-
rem dei vitā duceret: cōuenerūt ad eā alie pluri-
me: ⁊ breui tp̄e magne multitudinis mater effecta
eſt. Quas inſtruēs ⁊ docēs: vt cor a cupiditatib⁹
carnalib⁹ abſtrahētes ad celeſtia ⁊ māſura ſemꝑ
attolerēt vt ipſa pariter ⁊ viuēdo ⁊ loquēdo ſalu-
tis eis itinera demōſtrabat. Sanctus aūt Pacho-
mi⁹ cuidā petro etate iam grādeuo ⁊ venerāda ſe-

nectute ꝯspicuo ꝑcepit vt interdū famulas dei vi
sitaret: ⁊ scā exhortatiōe sustolleret. Habebat ei
mortificationē passionū oīm etiaꝫ sermonē sicut
scriptū est sale ꝯditū. Pachomius vō descripsit
eis regulas: qbus viētes iugiter ꝯuersatiōis sue
monimēta dirigerēt. Exceptis eīm melotis quas
femine nō habēt oīs institutiōis eaꝝ forma mona
chis ꝓbat esse cōsimilis. Si qs aūt de fratribus
habebat ī monasterio feminarū ꝓpinquā aliquā
vel sororem eāq; visitare voluisset: mittebat cū eo
vnus ex senioribus ꝓbate vite: ⁊ primū quidē vo
cabant eā que sororibus preerat ⁊ deinde sub ei⁹
ꝑsentia: ⁊ aliarū q̄ erāt ꝓuectioris etatis sororeꝫ
suā vel ꝓximā frater cū omni pudore ⁊ sanctitate
cernebat nihil ei deferēs nec prorsus ab ea qcq̄
accipiens. Nō eīm propriū quid habebant qd sibi
mutuo largirent̄ eratq; satis viris q; solū visitatio
nis officiū memoriaq; futurorū cuꝫ spe felicitatis
eterne. Si quādo vō vel ad structurā vel ad aliaꝫ
rem femine monachis īdigerēt: eligebat̄ magne
cōuersatiōis vir q̄ fratrib⁹ ecquisitis preesset of-
ficijs: ⁊ cū timore dñi laborātes: refectionis hora
reuertebant̄ ad monasteriū: cauētes apud eas qc
q̄ cibi potusq; ꝑcipere. Una vō regula tā viroꝝ q̄
feminarū hodieq; ꝑdurat: nisi q femine melotis
vt dixi minime vtunt̄. Qd si ꝺfuncta eēt vgo curā
tes funus ei⁹ reliqūe cūctaq; q̄ ad sepulturā ꝑti-
nēt adīplētes deferebāt vsq; ad ripā fluminis (qd
vtraq; monasteria diuidit) psalmos ex more cātā
tes. Tūc trāsfentes monachi cū ramis palmarū ac
frōdibus psallētes: trāsuehebāt eā ⁊ ī sepulchris
suis cum hylaritate condebant.

¶ De cōuersatione Theodori viri dei.

Ex talis actām cōuersatio lōge lateq;
crebrescens sancti Pachomij nomē vbi
q; ꝑuchēs: vniuersos ad agendas deo
gratias excitabat. Non pauci quoq; cō
tēnemus huius mundi negocia: singularem mo-
nachorum conuersationem: ⁊ spiritualia studia
diligebant inter quos ⁊ theodorus adolescēs an
norum ferme. xiiij. christianis ortus parentibus
⁊ ꝺm seculum valde claris: hoc modo cōuersus est
Undecimo die tybe. i. ad octauum idus Januarij
quedam apud egyptum celebrat̄ ex more festiui-
tas. Cernēs itaq; domū suā nimis amplā ac splē-
didam: ac bonis oībus abūdantē ꝑ dei grām cor-
de cōpunct⁹ talia secū cepit voluere. Quid tibi ꝓ
derit infelix Theodore si totū mūdū lucrat⁹ fue-
ris: ⁊ temporalibus vtēs vsq; quaq; diuitijs si ab
illis eternis bonis ⁊ immortalibus excludaris.
Nullus eīm pōt ꝑsentibus diuitijs ꝑfrui ⁊ peren-
nis glie ꝑmia ꝓmereri. Suspirās ergo fortiter in
gemiscēs: penetralia sue dom⁹ igressus est ⁊ ꝓci-
dēs in faciē suā cū lachrymis ait. Oīpotēs de⁹ q̄
occultorū es cognitor tu scis qꝛ nihil hoꝝ q̄ sunt
in hoc seculo amori tuo ꝑpono. Propter qd obse
cro te misericors vt voluntatē meā dirigas: illu-
mīnās aīam meā miserā: ne eterna morte ꝯtene-
bratis peccatis obdormiat: sed redēpta tuo mune
re ꝑ oīa te collaudet atq; glorificet. Hec eo orāte
venit mr̄ illi⁹ ⁊ inuenit oculos ei⁹ plenos lachry
mis ⁊ ait: qs te ꝯtristauit charissime fili vt seqstre
ris a nobis: Nā solliciti ac dolētes vbiq; te q̄rebā-
mus vt nobiscū pariter epularemur. Qui rn̄dit. Per
ge q̄so mr̄: ⁊ cibum sume: quia ego nūc manduca-
re non possum. Nec acquieuit precibus eius vt cū
ea comederet. Et cum ad scholā ambularet: vt li-
teras disceret ieiunabat vsq; ad vesperā. Frequē
ter aūt ⁊ biduana ieiunia trāsigebat ꝑ duos ānos
omnibus preciosis ⁊ delicatiorib⁹ cibis abstinēs
seq; ad ꝑfectā cōtinentiam (quantum etas patie-
batur) extendēs. Cepit itaq; secū tractare: quate
nus monasteriū expeteret sancteq; regule māci-
paret: Et deserens oīa que habebat: quosdā reli-
giosos viros reperit optima institutione viuētes
habitauitq; cū eis dñi in timore ꝓficiens.

¶ Quod Theodorus susceptus
est a sancto Pachomio.

Quodam vō tēpore contigit vt post orō-
nem vespertinam cum monachi rese-
dissent ⁊ diuina consuetudine medita-
rentur eloquia: vnusq; ex eis disputās:
audiente quoq; Theodoro tabernaculum vete-
ris testamenti ⁊ sancta sanctorum ad duos refer-
ret populos: ad circuncisionem scilicet atq; pre-
putium dicens q exterius tabernaculum figurā
gereret prioris populi iudeoꝝ: interius aūt: (qd
est scā scōꝝ) vocatiōne presignaret oīm gentiū
q̄ ⁊ sacratioris aditus meruisset accessum ⁊ malo
rum mysterioꝝ particeps extitisset: pro hostijs ei
oīaliū: ⁊ pro arca in qua erat māna ⁊ virga aaron:
q̄ frōduerat: ⁊ tabule testamēti: pro tabulis testa-
mēti: ꝓ thuribulo quoq;: ⁊ mēsa ⁊ cādelabro ac ꝓ
pitiatorio: deus verbuꝫ nobis in sua incarnatiōe
clemēter apparuit: ⁊ illumīauit nos lumīe sue ꝑ
sentie: nostroꝝq; factus est propitiatio pctōꝝ: ⁊ ꝓ
manna corpus ꝓpium largitus est ad edenduꝫ.
Hec cū monachis q̄ pñtes aderant: idē fratribus
religiose dissereret adiecit dicēs. Hanc interpre-
tationē a scō patre nr̄o Pachomio ꝺdici: q̄ in ta
bēnensi cenobio: monachos primit⁹ ꝯgregauit:
cum qbus indies dño auxiliante ꝓfeci. Et credo
qꝛ tanti viri recordatus sum pctā mea remittātur
vniuersa. Audiens ista Theodorus accensus est
aīo: ⁊ intra semetipsum deprecatus est dicēs. Do
mine deus meus: si talis est vir iust⁹ in terris: di-
gnum me fac vt cū videaꝫ ⁊ sequens vestigia eius
vniuersa mādata tua perficiā saluus quoq; fact⁹
bona tua que diligentibus te ꝓmisisti ꝓmerear.
Hec dicēs cū lachrymis vinciebat̄ amore diuino
fortiter sauciat⁹. Post aliquot aūt dies: venit ad
eos quidā venerabilis vir Pecusius noīe decora
tus vt visitaret fratres simulq; qualr̄ agerent sci-
re desiderans. Quē valde Theodorus precabat̄:
vt se comitē susciperet: ⁊ ad sanctū Pachomium
dignaret̄ adducere. Qui nihil differēs: eum secū
grataner assumpsit. Cūq; peruenisset ad locum
Theodorus adorauit dñm dicens. Benedictus
es dñe: qui sic celeriter orationem peccatoris au
disti: ⁊ sicut abste popósceram desiderium meuꝫ
complere dignatus es. Accedens ergo ad ostiuꝫ
monasterij mox vt vidit Pachomium cepit flere
pre gaudio. Ad quem venerabilis pr̄ ait. Noli fili
mi plāgere: qꝛ ⁊ ego hō pctōr sum: sꝫ dei opus ag-
gress⁹ sim: ⁊ hec dicēs: introduxit eū in monaste-
riū. Qui cū vidisset fratrū multitudinē: illumina-
tus mente circa diuinū cultū pio zelo vehemēter
incaluit: ac processu tēporis magna in virtutib⁹
incrementa percepit. Erat enim largitate diuinꝫ
mūeris predit⁹: ⁊ in operib⁹ bonis ac verbis mult

tū prudēs: ⁊ hūilitate atq; cōtritione cordis valde mirabilis: in ieiunijs sedul⁹ in vigilijs intēt⁹ in orōne sollicit⁹ nūq̄ penitus omittēs: quin spūalis gratie maiora mūera sectaret. Cōsolabat aūt plurimos merore depressos ⁊ eos q̄ in aliquo peccato deuiauerant ammonitiōe humili atq; beniuola corrigebat.

¶ Theodorus matrem suā videre renuit.

D Enīq; tam preclarom ac fulgentem conuersationē eius Pachomius cernēs satis eum dilexit: ⁊ in corde suo conseruauit. Audiens autem mater eius: q̄ apud beatum Pachomium moraretur: ad eum protinus aduolat secum deferens episcoporum scripta: que precipiebant: vt ei suus filius redderetur. Hanc ergo susceperunt virgines in monasterio quod a virorum (vt supra dictū est) haud procul aberat: que mox mittit epistolas sancto Pachomio: simul obsecrans: vt filiū propriū videre permitteret: Tūc aduocās theodoꝝ Pachomius ait ad eū. Cōperi fili q̄ huc mater tua venerit vt te videre desideret: ecce nobis ⁊ epōꝝ litteras attulit. Pergens itaq; satisfacito matri maxime ꝑpter sanctos episcopos: q̄ nobis p eā dignati sunt scripta dirigere. Rūdit theodor⁹. Prius me venerabilis pater certū facito q̄ post tātā spiritualium rerū cognitionē: nō dabo inde rationē in die iudicij: ⁊ qd̄ precipis faciam. Hāc eñ iuxta mādatū christi cū toto mundo deserui. Et quomodo eā ī offensionē fratrū nūc audeo ꝯspicere. Nā prius añ manifestationē tante gratie filij leui parētes proprios ignorarūt vt iustificationes legis implerēt: q̄to magis ego q̄ tāti muneris ꝑticeps factus sū parētes nō debeo diuine maiestati ꝑponere dicēte dño in euāgelio: qui diligit patrē aut matrē super me: nō est me dign⁹. Dicit ei Pachomi⁹. Si putas id tibi nō expedire fili mi: nō te cogo. Hoc aūt eoꝝ est qui ꝑfecte renūciant huic mūdo: ⁊ seipsos penitus abnegār. Oportet eñ monachos inutiles ⁊ seculares salutationes ⁊ colloq̄a vana diffugere: ⁊ his q̄ mēbra xp̄i sunt pia mēte sociari. Si q̄s aūt passiōe quadā seculi captus dicit parētes caro mea sunt eos diligere debeo: audiat beatum Petrum apostolum predicantē. A quo quis superatur: huic seru⁹ efficit. Qui ergo vincit amore carnis: seru⁹ sine dubio est carnis: Cumq; nō acquieuisset Theodorus matri se presentare decreuit ⁊ illa in ipō monasterio cū xp̄i ꝑ manere virginibus: hoc apud se semꝑ tractās: Si voluntas dñi fuerit: inter alios saltem mōachos videbo eum: ⁊ ꝑpter hāc occasionē meā quoq; lucrabor animam: dum in hac sancta cōuersatione persisto. Constat igitur eos qui rigorem pro nōie christi nō pro vana laude custodiūt plurimas vtilitatis causas ceteris adhibere: licet videant ad breue tempus nonnullos offendere.

¶ De quibusdam reprobis monachis.

S Situr sicut huius studium ad emulationem eorum qui meliora cupiunt imitari pertulimus ita negligentias aliquorum iustum credimus intimari ad cautelam eorum qui ista lecturi sunt: Quidam monachi secundum carnem viuentes nec veterem hominem curantes exuere sanctum Pachomium fortiter affligebant frequenter ita salutaribus eos monitis alloquens nullū profectū eoꝝ penitus sentiebat. Unde tristis ⁊ anxius dño pro eis supplicabat impēsius di. cens. Dominator dñe tu precepisti nobis diligere ꝓximos vt nosipsos. Quia ergo secreta cordis mei agnoscis: obsecro ne me clamantem ad te: pro eoꝝ salute despicias sed miserto eoꝝ da illis timorē tuū: vt diuinā potentiā agnoscentes: in veritate tibi deseruiāt: ⁊ spe ꝑmissionū tuarū per omnia roborati: quia nimis affligitur anima mea pro eis ⁊ omnes sensus mei turbant vsquequaq;. Hec dicens fleuit. Post aliquantos vero dies vidēs q̄ nec per orationes meliores effecti sunt: iterū stās ad orationē ꝓ eis dño supplicauit ⁊ quasdā pues ac ꝓprias regulas eis orandi atq; viuēdi tradidit vt saltem quasi serui statuta cōplētes: paulatim cōsuescerēt ad filiorū munus lectionis industria puenire. Qui cernētes se post cōcupiscētias suas ire nō posse: ꝑsentiā scti pachomij formidātes spū timoris nō illi⁹ decepti sunt ⁊ abierāt retro post sathanā: ꝯuersationē eius admirabilē nō ferentes. His itaq; recedētib⁹: grex vniuersus in sui status integritate ꝑmāsit magis ac magis ad incremēta virtutū assurgens sicuti solēt in agris optima frumēta leti⁹ efflorescere cū fuerint ab eis zizania radicit⁹ amputata: Hec aūt retulit volēs ostēdere qr sicut nihil obest hoīb⁹ seculo deditis: si se tradiderint monachorum institutis ita nihil vtilitatis affert monachis professio venerabilis si negligētes extiterūt sed nec oratio paterna nec condescensio eos poterit adiuuare torpentes.

¶ Quod hospites separatim a cenobitis hospitium habere debent.

C Onfessor interea dionysius presbyter ⁊ iconomus id est dispensator ecclesie tētirotum amicissimus sancti Pachomij comperit aliquādo q̄ ex alijs monasterijs ad eum venientibus non condecebat cum suis fratribus vesci sed eos sequestratos loco iuxta monasterij foris excipiebat. Cōtristatus itaq; plurimum super hac re venit ad eum ⁊ increpantis potius assumens animum: q̄ monentis aiebat: nec recte facis abba: charitatem fratribus debitā nō equalē oīb⁹ exhibēs: q̄ correctionē ei⁹ cū multa lōganimitate: patiētiaq; suscipiēs ita respondit. Nouit dñs propositū meū ⁊ paterna tua cognoscat affectio q̄ nunq̄ cuiuslibet animum ex piā cōtristare nedicā spnere. Quomodo igit hoc auderem agere vt meum dominum prouocans irritarem: qui manifeste in euangelio testat dicēs q̄diu fecistis vni ex minimis fratrib⁹ meis mihi fecistis. Accipe satisfactionē venerabilis pr: quia non velut vitans atq; spernens eos qui huc veniūt: hoc quod asseris facio: sꝫ quia in cenobio in congregationem suscepi plurimos qui nuper cōuersi sunt ⁊ diuersos eoꝝ mores eē cognosco. Nouit nōnullos in tantū ipsius cōuersatiōis ignaros vt nec monachoꝝ habitū nouerint: Inter q̄s sunt ꝑuuli tāta simplicitate viuētes vt nec dexterā valeāt scire neq; sinistrā. Idcirco credidi esse cōmodi⁹ vt superuenientes fratres seorsū susciperent in honore maximo ꝯstituti. Hinc ergo nō estimo patrib⁹ vel fratribus q̄ ad nos diuertūt vllā cōtumeliā fieri: s magi debitā reuerētiā ꝯmodare ꝑsert cū statutis horis ad redeūdū nobiscū deo vota sua

cōueniāt: et post hoc singuli ad loca destinata concurrāt: dēti operā dātes: me sēm deū sollicit⁹ vsib⁹ eoꝝ necessaria ꝓuidēte. Ob hec laudāt pisai⁹ ꝑsbyter oī eū laude dignissimū comprobauit: certo agnoscēs q̄ sꝫ deū cūcta ageret: missisq̄ releuat⁹ sancti pachomij satisfactiōe letus remeauit ad propria.

¶ Quod vestimentum pachomij fluxum sanguinis restrinxit.

Mulier autem quedam in eadē tentirorum ciuitate patiebatur fluxū sanguinis. et hac infirmitate iam prolixo tēpore laborabat. Hec audiēs pachomium dei esse cultorē sanctaq̄ conuersatione mirabilē: insup et Dionysiū ꝑsbyteꝝ amicuz eius esse charissimum: rogat eū vt sui misereat̄ et quasi ꝑ occasionē necessitatiū ad se pachomiū euocet. Cum venisset pachomius ad ecclesiam: et post orationem Dionysium salutasset iuxta eum ꝓtinus assedit. Cūq̄ loquerētur adinuicem mulier fiducia fidei roborata: credēsq̄ dicenti christo cō fide filia fides tua saluam te fecit. Post tergū ei⁹ latenter accessit: et cuculum quo operiebat caput tremēs attigit: statimq̄ sanata est. Et ꝓcidens in faciem suam adorauit dominum glorificans eius clementiam quod tanta per seruos suos beneficia credentibus cōtulisset. Tunc sanctus vir Dionysius factum sentiens benedixit mulieri: et protinus repedauit.

¶ Quod Pachomius malum hominem cum bonitate deuicit.

Aliqū vero necessitas coegit vt septis munimine monasterium vallaret: in quo ope laborātibus fratribus ipse celitus ferebat maximū auxilium. Post aliquātos aūt dies monachus qdā ꝑsbyter multorū fratrum pater existens: qui solitus erat sanctum pachomium crebro visitare: venit ad eum cum vno fratre ꝓpter contentionē que in monasterio orta fuerat: ex hac videlicet causa. Is ipe frater q̄ cuz eo peruenerat molestus erat ei nimium: clericat⁹ desiderans dignitatem: quē sciēs indignum tali munere diuerso modo (ne hoc ipm fieret) differebat. Et cum amplius importunitatem eius ferre nō posset venit ad scm̄ Pachomiū cuncta negocia eidem pandēs: certus q̄ ipse solus cōtentiōes posset absoluere. Qui cum causaz penitus cognouisset ait. Nonne ad hoc venisti vt per me cognosceres dñi voluntatē. Audi ergo me et da ei quod postulat nihil in hac parte desperans. Forsitan eīm ꝑ hoc officiū liberabit anima eius de captiuitate diaboli. Sepe nāq̄ cōtingit vt homo malus affectus beneficijs ad bonos se ꝯferat mores. De siderium namq̄ melioꝝ piū nouit ꝓpositum his dūtaxat animabus: que non vsq̄ adeo negligēti corpore ꝓlapse sunt vt possint studere virtutib⁹. Nos ergo frater hoc agere decet qd̄ deo placet. Sic eīm dilectio eius in nobis esse ꝓbabitur si cō patiamur alterutrū. Hoc accepto respōso senioꝝ fecit qd̄ sibi fuerat imperatū. Sed ille insuper voti compos effectus ad beatum Pachomium reuersus est iam mente sobrius atq̄ compunctus et cadens in faciem confitebat̄ dicens. O homo dei multum sublimatus es a deo: qui discernēs ea q̄ pertinēt ad salutem malum in bono vicisti. Si ergo nō fuisses erga me mitis atq̄ lōganimis: sed aliqd in me rigidū ꝓtulisses: ab hoc discessissem habitu et a deo prorsus alien⁹ efficerer. Nūc autē bñdictus tu a dño ꝑ quem aīa mea salua facta est. Tunc alleuans eū de terra venerabilis senex hortabatur vt vitam sumeret cōgruam dignitati ne qñ negligens perpetua in futuro tormenta sentiret. Et osculās eum dimisit in pace: quem etiam vsq̄ ad fores monasterij prosecutus est.

¶ Quod mulierem a demonio vexatā liberauit.

Adhuc aūt sctō Pachomio ibidē stante ecce vir a lōge festinus veniens adiect⁹ vestigia se ꝓuoluit obsecrans vt filiam suā a demonio vexatā per xpi grām curare dignaret̄. Quo relicto pre forib⁹ ingressus ipse tale ei rūsum per ostiarium dirigit. Nō est nobis consuetudo cum mulieribus loqui sed si quid habes ex vestimentis eius mitte nobis qd̄ in noīe dñi bñdicentes tibi ꝓtinus remittamus et credimus in xpo q̄ filia tua isto modo ab inimici liberetur incursu. Cumq̄ tunica puelle sancto fuisset allata: seuere nimis intuēs ait. Nō est eius iste vestitus. Affirmante vero patre atq̄ dicente eius esse rñdit. Cognoui q̄ eius sit sed virginitatē suā deo dedicans non seruauit sanctimonie puritatē propter hoc eius inspiciens tunicā: et intelligens castitatem suā minime custodire: nō eius testatus sum. Spōdeat itaq̄ se in conspectu dñi deinceps viuere ꝯtinēter et ꝓpiciabit̄ ei xpus: sanamq̄ restituet. Pater igit̄ indignās et merēs filiā suā ꝑscrutatus est: et sic esse vt sctūs Pachomius dixerat puelle ꝯfessiōe cognouit. Que dum eū iuramēto pollicita fuisset nūq̄ se talia gerere: ꝓ ea vir beatus dño supplicauit bñdicēsq̄ oleū ei misit. Quo puncta sine mora curata est: et glorificabat dñm iugiter q̄ nō solū demone: sꝫ etiā detestabili concupiscentie caruisset: et in reliquū continentie se studijs per christi mancipauit auxilium.

¶ Quendam possessum a demone liberauit.

Tali igitur opinione de sancto viro vbiq̄ currente alius nihilominus q̄ filium suū a demone possessum sine intermissiōe deflebat nec eū perducere poterat ad monasterium genu obfixus supplicabat Pachomio vt ꝓ eo precaretur omnipotentiā christi. Qui cum orasset dedit ei benedictum panem sollicite precipiens vt ante cibum ex eo pauxillum semꝑ energuminus sumeret. Cūq̄ reuersus fuisset filio ei⁹ ex ipso pane particulā ei tradidit. Sed nō permisit immūdus spūs: vt exinde omnino gustaret: ex alijs autez panibus manus suas impleuit: cepitq̄ comedere. Pater ergo benedictum per frusta comminuens in exterioribus palmarum sublatis eidem ossibus immisit: et has ei tantūmodo palmas apposuit: vt nesciēs id quod factum est benedictionem percipere mereretur. Quas adaperiēs frusta que iniecta fuerāt: ꝓiciebat et ipsas execrās palmas nihil penitus esse volebat accipere: cūq̄ pater eum sine cibo manere dieb⁹ plurimis compulisset: fame coactus de benedicto pane percepit ac ꝓtinus somno detētus a maligno spiritu libe

ratus est. Quem secū pater ad sancti Pachomiū vestigia perduxit: laudans deū q̄ per seruos suos operat magnalia ꝛ gloriosa quoꝝ nō est numerꝰ. Alias quorūqꝫ sanitates: in ꝟtute sancti spūs vir beatissimus faciēs nō extollebatur nec vnq̄ cor eius elatum est habebat aūt hanc a dn̄o gratiam vt idē semper ꝛ equalis esset, in oībus animūqꝫ in disciplina domini solicitum contineret. Et si qn̄ poscens aliquid a dn̄o petitionis sue non consequeretur effectum non contristabat omnino: sꝫ patientissime sustinebat sciēs hoc expedire vel sibi vel omnibus quicquid diuina misericordia cēsuisset: qꝛ frequenter intētione syncera videmur postulare contraria: que dn̄i bonitas cum nō concedit prestare dignatur ꝛ tunc potius clementer exaudit: cum vota nostre ignorātie nocte velata non perficit imo aperte.

¶ De conuersione sancti Siluani.

Uidam deniqꝫ iuuenis Siluanꝰ nomine de cena conuersus ad sanctum Pachomiū venit volēs in eius monasterio cōmorari. Qui cū susceptus esset infectus ꝑuersa ꝯsuetudine seculi nullius desciplinę regulis poterat coerceri: salutēqꝫ ꝓpriam negligēs: dies suos vanitatibus pristinis atqꝫ peccatis occupabat: adeo vt nōnullos ex fratribus euerteret ꝛ ad studiū simile commoueret. Qd̄ plurimi nō ferētes: sancto Pachomio suggesserūt: vt eū de monasterio pelli preciperet. Ad quē veniēs eis nō annuit sꝫ equanimiter ferēs ammonuit p̄fatum vt se corrigeret ꝛ ab antiqua ꝯuersatione reuocaret. Pro quo etiā iugiter dn̄m exorabat: vt ei cōpunctionē cordis: solita pietatis abundātia largiret. Cūqꝫ memoratꝰ iuuenis in ꝓpria ꝑsisteret prauitate: ꝛ aliis exemplum perditionis ostēderet: ad postremū visum est oībus: vt a sancta ꝯgregatione velut indignissimus arceret. Sed btūs Pachomiꝰ hoc idē credidit differēdū. Quē mitissima atqꝫ sapiētissima correptiōe ꝯueniēs ꝛ celestibꝰ erudiēs institutis ita diuino timore succēdit: ꝛ sic aīa eiꝰ futuroꝝ fide ꝯpūcta est vt se deinceps abstinere nō posset a lachrymis. Emēdatꝰ itaqꝫ ꝑ oīa magnū ceteris documētū cōuersatiōis exhibuit. In oī nāqꝫ loco ꝛ in oī oꝑatione flebat iugiter: ꝛ nec tūc q̄dē: cū cibū inter fratres caperet a lamētatiōe cessabat. Que res etiā ꝯmouit multos ex monachis: qui ꝛ dixerūt. Tādē a plāctu te cohibe: nec te tāta q̄sumꝰ afflictiōe deiicias. Qui r̄ndit. Conor me q̄dē sicut iubētis a lachrymis reparare: nec possū. Pectus enī meum veluti q̄dā flāma cōburēs q̄etum me esse nō sinit. Rursum ipsi dixerūt. Apud te in secreto tuo vel certe in orationibus plangito cū ꝟo venimꝰ ad mēsam: cibū sumere debes ꝛ a fletibus abstinere. Nam possibile est aīam etiaꝫ sine istis exterioribꝰ lachrymis semꝑ in cōpunctione persistere: qꝛ plures e fratribus vidētes te flentē: māducare non pn̄t. Et cogebant eū fateri: cur ita se suis dilueret fletibus. Tunc ait ad eos Nō vultis vt plāgā: cū videā me foueri multis obsequiis sctōꝝ fratrū: quoꝝ ꝛ pulueris pedū mihi venerandus est: nec eis me cōferre dignū obsequiū existimo? Nō ego plangam quod homo multis peccatis obnoxius officia tāta percepiā. Timeo valde ne sicut Dathan ꝛ Abyron me quoqꝫ ꝓphanum hiatu suo terra degluttiat. Illi nāqꝫ ipsō ausibus manibusqꝫ pollutis sancta sibimet vsurpare tētauerūt ego vero post tantā cognitionē diuini muneris aīe mee salutē desidiosa cōuersatiōe neglexi. Ideo q̄ppe ista recolēs: nō erubesco flere coraꝫ oībus: qꝛ multa facinora mea esse cognosco q̄ iugibꝰ lachrymaꝝ fontibus debeam expiare. Qd̄ si ipsam miseram aīam per lamēta diffunderē nihil facerē magnū: qꝛ nullū ꝓ factis meis in p̄n̄ti dignū possuꝫ recip̄e supplicium. Cūqꝫ ꝑ dies singulos idē frater ad meliora ꝓficeret: oēsqꝫ ꝓpemodū in humilitate superaret: ita de eo sanctꝰ Pachomius cepit corā oībꝰ dicere. Testor fratres ac filii corā deo ꝛ sanctis eiꝰ āgelis: qꝛ ex q̄ cenobiuꝫ hoc fundatū est: nullū de fratribꝰ q̄ mecū sunt vel fuerūt humilitatē meā secutū esse cognosco nisi vnū tm̄ modo. Quo fratres audito nōnulli putabāt hunc esse theodoꝝ: alii petronium: alii ꝟo orsisiū. Cūqꝫ rogaret theodorus eū vt q̄s ille eēt depromeret: ꝛ sanctus vir indicare differret rursus eū theodorus vehemēter vrgebat: alii quoqꝫ maiores ex fratribꝰ plurimū dep̄cabant vt diceret q̄s eēt cui testimoniū tale ꝑhiberet. Tūc r̄ndit pachomiꝰ. Si scirē eū de q̄ dicturꝰ sum vane gl'ie stimulus incitari nūq̄ eū ostēderem. Sed qꝛ procul dubio credo q ꝑ xp̄i gratiā q̄tū laudes accesserint tāto ipse munꝰ humilitatis acq̄rit: idcirco vt eū possetis imitari sine metu palā bn̄ficare nō desino: tu q̄dē theodore ꝛ q̄cūqꝫ tui sunt similes fortiter certātes in monasterio diabolū vicistis: vt passerē ꝛ sub vestris pedibus allisistis eum ꝑ dei grāꝫ cōculcātes vt puluerē: sꝫ si (qd̄ absit) neglexeritis in aliquo cōsurgēs is q̄ sub vestigiis est aduersꝰ: vos graui furore bachabit. Iuuenis aūt siluanus quē dudū ꝓpter negligentiā de monasterio pellere volebatis: ita ꝓstrauit inimicū ꝛ a suis sensibus fugauit vt nusq̄ corā eo cōpareat: atqꝫ humilitate eū per oīa superauit. Et eos q̄dā fratres habētes opera iustitie i his que gessistis gloriosi cōfiditis: hic aūt quāto fortius pugnat: tāto se deteriorem oībus iudicat ex tota mēte totaqꝫ virtute inutilē se reprobūqꝫ denūciās. Ideo deniqꝫ ꝛ lachrymas hꝫ in prōptu: qꝛ semetipsum nimis humiliat ꝛ iclinat: nec alicuiꝰ momēti qd̄ gerit existimat. Nihil aūt ita reddit inimicū inualidum sicut humilitas de corde puro: cui tn̄ correctionis opera ꝓbantur adiuncta. Sic itaqꝫ viriliter ante factus Siluanus ꝑ octo annoꝝ curricula deo militans: cursum vite sue finiuit in pace. De cuius exitu testatus btūs Pachomiꝰ est: q multitudo sanctorum angeloꝝ cum magna letitia sumētes aīam eius velut dilectam hostiam christi conspectibus obtulerunt.

¶ Pachomius mortuū indumētis suis spoliari iussit.

Edeꝫ ꝟo tp̄e panos ciuitatis ep̄s varus noīe: per oīa venerabilis ac deo deditus: recteqꝫ fidei seruētissimus amator existēs audiuit dispositionē cōuersationis Pachomii. Ad quē missis ep̄lis euocauit eū: plurimis ꝟbis exorās: vt etiā circa ciuitatē eius monasteria optata ꝯstrueret. Cūqꝫ multis ex causis p̄cibus acq̄euissent ep̄i: dn̄ ꝓperat ad eū iustū credidit: vt pariter oīa q̄ ab eo curabant inuiseret.

Et cū vni ex ipſis monaſterijs appropinquaſſet:
cuiuſdā fratris occurrit exequijs q̄ vitā ſuā negli
genter inſumpſerat. Fratres aūt ipſius monaſte
rij fun⁹ ꝓſequebāt honorifice: pſalmos ſolitos cō
cinentes: parētibus quoq; defuncti parētibus ac ꝓ
pinquis. Qui cū vidiſſent Pachomiū ſecretū cō
tinuo depoſuerūt: vt tā ꝓ mortuo q̄ ꝓ ſe dn̄o ſup
plicaret. Qui mox debitā orationē ꝓlolit ⁊ ꝯuer
ſus ad fratres ait. Sinite pſallere: precepitq; de
functi veſtimēta ſplendida q̄bus inuolutus erat
auferri q̄ coram oībus fecit exuri: ⁊ ita cadauer ef
ferri iuſſit ꝓter aliquā pſalmodiam atq; ſepelire
fratrē. Igit̄ fratres cū parētib⁹ eius ⁊ vniuerſis
q̄ tūc aderāt nouū genus ſpectaculi contuētes: ⁊
obſtupefacti nimiū ꝓcabant ſenē vt ꝯſuetā ſuper
eū pſalmodiā celebrari ꝑmitteret. Cū nō acquie
uiſſent: ceperunt parētes defuncti culpātes eum
dicere. Quid eſt hoc ſpectaculū nouū? Quis non
miſereat̄ mortuo lȝ ſit inimic⁹. Sufficiens ꝑſe eſt
ipſa calamitas. Noli q̄ſumus inferre mortuo qđ
nec belue facerent: nec tuam cōdecet ſanctitateȝ.
Nā ⁊ nos hinc notamur maximo opprobrio: alia
q; ꝓplurima ſuſpitionū opprobria naſcunt̄. Uti
nā nū q̄ ad iſtū locū veniſſem⁹: vtinā nec iſte mo
nachus fuiſſet effectus nō hūc eternū dolorē no
bis īfligeret. Rogamus ergo vt ſolitā pſalmodiā
defuncto reſtituas. Qui reſpōdens ait eis. Uere
fratres ⁊ filij: plus vobis de viſibili ac tēporali cu
rātibus ego de inuiſibili eius ſubſtantia ſolicitu
dinē gerā: ⁊ idcirco hec erga eū fieri iubeam. Et
vos quidē maiores illi dolores: per hūc honoreȝ
quē putatis acq̄ritis: ego aūt quantulācūq; ei re
quiem vel ſatiſfactionē per hanc iniuriam ꝓpara
bo. Propter qđ nec in futuro ꝓ hoc exanimi cor
puſculo: ſȝ pro immortali eius aīa ſatago: q̄ ⁊ hāc
carnē rurſus in reſurrectiōe receptura eſt: ⁊ īcor
ruptam ⁊ integrā. Alias aūt ſi hoc qđ vultis an
nuero: veluti placēs hoīb⁹ iudicabor: atq; vt ad
preſens vobis ſatiſfeciſſe videar: id deſpicio q̄ ei
prodeſſe poterit in futuro. Fons enim bonitatis
deus noſter exiſtens occaſiones querit per quas
opulēta ſuper nos dona pietatis ſue effundat re
mittat nobis peccata non ſoluȝ in hoc ſeculo: ſed
etiam in futuro: nam cuȝ dicat in euangelio: qui
blaſphemauerit in ſpiritumſanctuȝ: nō remittet̄
ei neq; hic neq; in futuro ſeculo: dat patenter in
telligi q̄ ſunt quedam delicta que poſſunt: ⁊ poſt
hāc vitam ſi pro eis ſupplicet̄ ignoſci. Nos vero
quos dignos iudicauit chriſti potētia diuine ſue
diſpēſationis exercere medicinaȝ ſi non vnicuiq;
cōgruens adiutorium proferamus profecto velu
ti cōtemptores exiſtimabimur: ⁊ audiemus illud
qđ ſcriptū eſt in propheta. Uidete ꝯtemptores ⁊
admiramini ⁊ diſperdimini. Et ideo queſo ſinite
defunctum a proprijs malis aliquatenus exui: ⁊
quantulācūq; requiem in illo futuro examine ꝓ
mereri. Sepelite ergo eū ſine pſalmis vt dixi. Po
tens eſt enim deus benignus ⁊ clemens multūq;
miſericors: pro ſupplicatiōe noſtre paruitatis eū
in eterna ſua requie collocare. Hec cum dixiſſet
abierūt: ⁊ ſm̄ quod venerabilis pater preceperat
eum in monte vbi cōſtituta erāt monumenta, ſe
pelire curarunt.

¶ Qđ pachomius aīam cuiuſdam monachi
vidit angelos ad celum deducere.

Oratus eſt aūt ibidem ſanctus Pa
chomius cum duobus monachis: do
cebatq; imprimis ſingulos timorem
dn̄i deinde qualiter aduerſus diabo
lum dimicare deberent ⁊ inſidiarum
eius per xp̄i gratiam poſſent declina
re potentiam. Tunc nunciatur ei q̄ frater de ce
noboſthioruȝ monaſterio graui infirmitate detē
tus: benedictionē precis eius vltimā poſtularet.
¶ Hec audiens homo dei ꝯfeſtim ſecutus eſt eos
qui hec ſibi retulerant. Cūq; conatus ꝓficiſceret̄:
⁊ duobus vel trib⁹ milibus abeſſet a monaſterio
qđ petebat audiuit ſuauiſſimam vocē in aere per
ſonantē: ſuſpiciensq; vidit ipſius fratris aīam ve
lut curru ab angelis dn̄m laudātibus: ad beatā vi
tam ꝑenneq; ſuſtolli: comites autē Pachomij cū
neq; vocem audirent nec q̄cq̄ ſentirent penitus:
ſed tātūmodo cernerent eū ad orientē diu reſpi
cere: dicunt ei. Tu cur hec feciſti pater? Propere
mus vt poſſimus occurrere ei. Qui reſpondit fru
ſtra iam currimus: hoc enim eſt qđ diu cōſidero:
quemadmodum frater ipſe ad gaudia ꝑpetua per
ducatur. Quem cū rogarēt vt eis exponeret quō
vidiſſet animā quantuȝ poterat audire narrauit
eis: ex his que ipſe cōpererat. Quidā igit̄ ex eis
euntes ad memoratum monaſterium ⁊ diligēter
inquirentes qua hora frater ille dormiſſet: ea q̄
a ſancto didicerāt viro vera oīa cognouerūt. Hec
autem retulimus duabus ex cauſis primum volē
tes oſtendere beatum ſenem nimium fuiſſe ꝑſpi
caciſſimum: gratiamq; poſſediſſe propheticā: ac
longe poſita intellectualibus oculis ꝓuidiſſe: de
inde vt tales ſemꝑ imitātes malorū ꝯſortia ſolici
te vitaremus. Et de his quidem vobis hactenus
dicta ſufficiant.

¶ Qđ deſtructores edificij dn̄s igne
diuino combuſſit.

Anctus ergo Pachomius ad ante
fatum: eꝑm cum ſuis monachis ve
niens ab eo in ſumma veneratione
ſuſceptus eſt. Nam feſtiuitatē maxi
mam in eius celebrauit aduentu: de
dit ei loca vbi ſperata ꝯderet mona
ſteria: ſicut dudum ꝓſcripta cognouerat q̄ etiam
venerabilis vir cū alacritate ꝯſtruxit. Et cū mace
rie munimine circūduceret ne quis facile poſſet ir
rūpere: quidā peſtilētes hoīes quos diabol⁹ ceca
uit inuidia nocte venientes: q̄ ꝯſtructa fuerāt de
ſtruebant. Sed nō in longū malignitatis eorū pe
na dilata eſt. Nā cū ſenex diſcipulos ſuos ad tole
rantiā cōmoneret: ⁊ illi neq̄ſſimi iuxta ꝯſuetudi
nē ꝯueniſſent: vt facinorū ſuorū cepta ꝑficerent: ab
angelis dn̄i protinus exuſti ſunt: ⁊ velut cera a fa
cie ignis ad nihilū redacti ſunt. Fratres ergo ve
lociter vniuerſum ꝯſummauerūt edificiū: in quo
beat⁹ Pachomius ꝯſtituit monachos religioſos
viros quibus ſamuelem prepoſuit hilarem viruȝ
⁊ dono frugalitatis eximiū. Quia vero ꝓdicta mo
naſteria in ſuburbio fuerant ꝯſtituta: ideȝ ſanct⁹
ibi vult manere diuti⁹. vſq; dū hi (quos ordinaue
rat) xp̄i munere firmarentur.

¶ De inquiſitionibus philoſophi.

Uerca philoſoph⁹ q̄dā ciuitatis ipſius
inclita ſeruorum dei opinione venit ad
eos ſcire volens qui eſſent quidve pro

fiterentur: et videns aliquos ex monachis ait ad eos. Vocate mihi patrem vestrum quia de rebus necessariis cum eo disputaturus sum. Cum cognouisset autem sanctus vir: quod philosophus esset misit ad eum cornelium et theodorum precipiens eis vt ad ea que sciscitaretur prudenti responsione satisfaceret. Egressus igitur ad eum philosophus ait. Multus ad nos sermo delatus est quod sapientie gerratis studium: et iuxta religionē vestrā quietem diligatis impensius: insuper etiā prudēter his qui proponūt aliquid satisfacere videamini: et tō de his que legitis vos interrogare disposui. Cui theodorus perfecto quod vis ait. Et philosophus. Habeo tu (inquit) mecum disputationē: vt que fuerint questa dissoluas. Et theodorus ait. Exprime tam quod intendis. Tunc prius ait. Quis nō natus mortuus est. Quis rursum natus a morte subtractus nō est? Quis cum sit mortuus non est fetore corruptus? Et (ait theodorus) nō grādis hec propositio tua o philosophe: nam facile quod queris soluā. Qui nō natus mortuus est: habes protoplaustus. Qui vero natus est nec tamen mortuus est existit. Enoch qui deo placuit et translatus est. Mortuus autem nec fetore corruptus vxor est loth que cōuersa est in statuam salis vsque nūc in eo habitu pro incredulorum perdurat exemplo. Et ideo consiliū do tibi o philosophe vt has ineptas propositiōes tuas et inanes deserens questiones ad christum verum (quē colimus) sine dilatione cōuertaris: remissionē que tuorum peccatorum pro eterna salute nō despicias. Ad hec philosophus obstupefactus nihil insistit vlterius: sed recedens acumen viri responsionemque tam celerē paratāque miratus est.

De abstinentia monachorum.

Deinde pachomius in eisdem monasteriis nuper extructis diebus plurimis immoratus exinde profectus: atque aliud monasterium (quod sub eius erat ditione) peruenit: quē cum fratres oēs in occursū properantes summa veneratione suscepissent: infantulus quidā de ipsa cōgregatione: quod inter alios occurrerat clamare cepit ac dicere. Vere pater ex quo hinc ambulasti: nullus nobis nec olera nec legumē aliquod coxit. Ad quē sctus grata mēte respondit. Nō contristeris fili mi: coquā. Ingressusque monasteriū post orōnē venit ad coquinā et inueniens fratrē qui coquine preerat: psyatos .i. tegites operantē quas nattas vulgus appellat: ait ad eū. Dic mihi frater: quantum tēpis habes ex quo nō coxisti fratribus olera vel legumina? Qui respondit. Sūt duo fere mēses. Et sanctus pachomius ait ad eū: quare cōtra preceptū facere voluisti: vt tanta fratrū negligeret vtilitas? Qui sub humili satisfactiōe respondit: optaueram quidē venerabilis pater: quotidie implere misteriū meū sed quia quicquid coquebam nō cōsumebat a fratribus quia oēs abstinēt: soli quippe pueri aliquid cocture percipiunt ne tanto labore peracta pūceret expensa propterea pulmentū nō coxi. At ne ociosus essem psyatos elegi cū fratribus texere sciēs vnū de his quod mihi deputati sunt ad opus hmōi posse sufficere vt paruas escas .i. oliuas vel herbulas ad refectionem fratribus pararem. Hec audiēs Pachomius et quot sunt inquit psyate quas te fecisse dixisti? Qui respondit. Quingēte. Et ille. Defer (inquit) huc omnes vt videam. Que cum fuissent allate: protinus eas igne supposito iussit exuri. Tunc ait ad illos. Sicut vobis traditam vos erga dispensationem fratrum regulam despexistis sic ego passim laboreas vestros incendio concremaui: quatenus cognoscatis quam perniciosum sit patrum instituta cōuellere: quibus pro animarum salute cōpulsa sunt. An ignoratis quam gloriosum sit semper abstinere a prandio. Nā si quis ab ea re quā eius est prāndie: diuina cōsideratione se cōtinet magnū cōsequitur a dño premiū. Ab ea vero cuius vtendi licentiam non habet quadam noscitur necessitate cohiberi: et ideo propter abstinētiam coactam atque inutilem frustra videtur expectare mercedem. Deniquem cum plures esce apposite fuerint: et fratres parcius his vtuntur propter deum: tunc apud eum sibi maximā spem reponūt. De cibis aūt quos nō vidēt nec eis ad percipiendum facultas vlla tribuitur: quomodo pro parsimonia premia cōcedētur. Ideoque propter exiguos sumptus tanta fratrum nō debuit intermitti cōmoditas.

Quod anachoretarū peruersa dogmata celitus persensit atque correxit.

Hec cum pachomius loqueretur ad eos et sufficienter eorum delicta corriperet: ostiarius ad eum festinus ingressus est magnos viros et anachoretas egregios indicans aduenisse: qui eum videre desiderarent. Quos illico iussit intrare debitaque reuerētia salutans eos (post orationem) per fratrum deducebat cellulas et omnia eius monasterii loca mōstrabat. Qui rogauerunt senem vt cum eo de quibus rebus cuperent secreto loquerentur. Tunc introduxit eos in cellam suam seorsum seditque cum eis. Illis autem de rebus mandatis atque archanis altius disputātibus cepit sanctus odorem sentire teterrimum. Videbat enim eos occulto satis vti sermone: et in scripturis paratos existere: nec poterat de intolerātia fetoris aliquid vel cogitare vel dicere. Ubi ergo de diuinis eloquiis diutius disputassent: et hora nona iam refectionis tempus indiceret: surgētes ipsi mox abire voluerūt. Quos sctus vir enixius hortabatur vt cibū pariter sumerēt. Qui noluerūt penitus acquiescere dicētes festinare se ante occasum solis ad propria remeare. Et vale dicētes et sine mora profecti sunt. Tunc pachomius volēs certius cām fetoris agnoscere in orōne prosternitur exorās dñm quatenus sibi quales essent pādere dignaretur moxque cognouit quod impietatis eorum dogmata (quibus probantur imbuti) tantā pniciē de eorum cordibus exalarēt. Nec mora viros ipsos insequitur: et apprehēsis ait: vnū volo vos interrogare sermonē. Qui dixerūt. Interroga. Quibus ille ait. Origenis estis imbuti dogmate? Qui negātes dixerūt. Nequaquam. Quibus ait. Ecce contestor vos corā dño: quoniam ois homo qui legit origenē et cōsentit his quae pleue dixit seruit in profunda perueniet inferorum: hereditatesque eius erūt vermes et exteriores tenebre quibus iniquorum animae sine fine puniunt. En ego quod mihi manifestatum est a dño vobis sollicite nūciaui ex hoc innocēs: ero vos videritis si ea quae sunt vera respuerītis. Quod si mihi vultis acquiescere deoque placere omnia scriptorum origenis libros in flumē mergite ne ab illis vosipsi mergamini. Hec dicēs discessit ab eis: et rediēs ad exercitium solite virtutis reperit fratres in oratione cōsistere: cum quibus alacriter

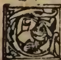
hymnos cantilene spiritalis explicuit.

¶De visione posteriorum suorum: prelatorum atq; subditorum.

Onachis vo ad vescēdū ɔuenientibus venerabilis senex in cella vbi cōsueuerat supplicare dño se recepit: ⁊ obserās ostiū orabat itē ꝛe memor visionis quā aliqñ ɔspexerat ⁊ obsecrabat dñm: q̄tenꝰ ei declararet statū monachoꝝ q̄ futurꝰ eēt vel q̄ post eius obitū in tāta ɔgregatiōe ɔtingerēt ⁊ ab hora nona vsq; ad illud tps (q̄ fraterq̄ nocturnis in orōnibꝰ ꝑerat vocē mitteret ⁊ ad ꝑces solitas excitaret) istātiā sue supplicationis extēdit. Cumq; ꝑageret attētiꝰ subito circa mediā noctē visionē cernit q̄ eū iuxta petitionē ꝓpriā de statu posteroꝝ suoꝝ plenꝰ edoceret. Nā monasteria sua vehemētiꝰ dilatāda nōnullos q̄ppe pie victuros ⁊ ɔtinēter agnouit: negtecturos etiā plurimos didicit suāq; salutē penitus ꝑdituros. Vidit ḡ sicut ipse narrauit multitudinē monachoꝝ i valle q̄dā ꝓfunda satis atq; caliginosa ɔsistere: ⁊ alios exinde velle ɔscēdere nec valere: q̄dā eñ occurrebāt ex aduerso sibi nec iuicē dignoscere poterant: nec de ꝓfundo illo ⁊ tenebroso loco ꝓrsus emergere: alios aūt frustra conā: eo ꝑ lassitudine ruere atq; ad inferos ꝑuenire: alios iacentes miserabili ac lachrymosa voce deflere: nōnullos vo cū maxio labore ɔscēdere: qbꝰ i ascēsu ipso lux ꝓtinꝰ occurrebat in q̄ cōstituti referebāt deo grās: q euadere potuissent. Ita pachomiꝰ intellexit q̄ nouissimis essent euētura tpibꝰ: cecitatem mētis eoꝝ q̄ post futuri sūt ⁊ errorē cordis bonorū defectū valde doluit maxīe vo q ꝑpositi: tunc negligētes ac desides forēt: sed ɔcordia discordio se vterētur placētes stulte multitudini: ⁊ ostētantes habitū monachoꝝ nullaq; bona opa preferentes: simul aūt pessimis primatū tenētibꝰ ipsumq; nomē sancte ɔuersationis ignorātibꝰ necesse est emulationes ac iurgia generari: ⁊ q̄s ꝑ̄r ac maior sit ambitiosa lite ɔtēdere ⁊ reprobari q̄dē bonos ac malos eligi nec ꝓbitate moꝝ: sed antiq̄tate vl ordine vnūquēq; velle ceteris anteferri: vñ neq; aliqua bōis viris loquēdi fiducia suberit ꝓ vtilitate cōi: s; erūt in silētio ⁊ q̄ete: aut certe sub colore honestatis: magnis ꝑsecutiōibꝰ affligent. Et q̄dē opus singulare cēsere: cū oīa pene q̄ sunt regulis subnixa diuinis: humanis cōmutabunt illecebris. Tunc pachomius exclamauit ad dñm dicēs. Oīpotens deus si sic erit: vt q̄d ꝑmisisti ce nobis ista ɔstitui? Si eñ in tpe nouissimo: q̄ fratribꝰ ꝑerunt ꝑuersi futuri sunt: q̄les erūt illi qui sub eoꝝ regimine ɔsistabunt. Cecꝰ eñ ceco ducatū ꝑbēs: vterq; in foueā cadūt. Heu me q frustra et supuacue laboraui. Memēto dñe studioꝝ meorum que tuo munere ꝑfecisti: memēto famuloꝝ tuoꝝ: qui tibi tota mēte deseruierūt: memēto testamenti tui: q̄d vsq; ad cōsummationē seculi a tuis ꝓmissi sti custodiri cultoribus. Tu nosti dñe: q ex quo suscepi hūc habitum monachi nimis humiliatꝰ sum in cōspectu tuo nūq̄ satiatus sum pane ⁊ aq̄ vel qualibet creatura alia quā fecisti. Hec eo dicente: vox ad eum facta est dicens. Ne glorieris Pachomi cum sis homo: et indigeas mīa: q cūcta q̄ ce didi: mea miseratione subsistunt. Qui cō festim ꝓstratus in terram: mīam dñi postulabat dicens. Omnipotens deus veniant mihi miserationes tue ⁊ viuā ⁊ ne auertas misericordias tuas a me, q mīa et veritas tua semꝑ susceperunt me. Scio eñ ego dñe q nutāt ⁊ claudicāt vniuersa sine ꝓtectione tue auxilio. Hoc cū dixisset: astiterūt suꝑ eū āgeli lucis: ⁊ iuuenis i medio eoꝝ ieffabili pulchritudine atq; claritate resplēdēs q̄ istar solis exse fulgoris radios emittebat habens suꝑ caput coronā spineā: ⁊ leuātes a terra pachomiū angeli dixit ei. Quia petisti a dño mīam ecce venit tibi mīa tua deus glorie iesus xp̄s filiꝰ dei patris vnigenitꝰ: q̄ missus est in hunc mūdū: ⁊ ꝓ salute generis humani crucifixus est: spineam ferens in capite coronam. Et pachomius ait. Pro dñe: nunq̄d ego te crucifixi. Et dñs placidior ait ad eū. Nō tu q̄dē crucifixisti me: sed parentes tui. Verūtñ aic quior esto ⁊ ɔfortet cor tuū q posteritas tua manebit in seculū nec vsq; in finē mundi deficiet: ipsiq; q̄ post te futuri sunt de ꝓfunda illa caligine liberabunt q̄ rq̄ vixerint abstinenter: ⁊ curā salutis ꝓprie gesserint. Modo nāq; q̄ ꝑ̄tia tua se ɔtinēt: tuaq; sequētes exēpla vtutum maxima gr̄a luce resplēdēt: post te vo q̄ in huiꝰ seculi caligine fuerint immorati: q prudēter intelligēt q̄ petenda sunt q̄ ve fugiēda: ⁊ spōtanea volūtate nullo humanitꝰ vtētes exēplo: de tāris exilierūt tenebris oēmq; iustitiā seruantes: eternā vitā toto corde dilexerint: amen dico tibi qui cum istis erunt q̄ nunc tecum in summa continentia ⁊ sanctitate preclari sunt: eandēq; salutē ac requiem sortient. Hec dicēs dñs ascēdit in celū. Sic autem illustratus aer est: vt splēdor lucis illiꝰ nō possit humanis sermonibus explicari.

¶Exortatio resistendi contra diabolum.

Unc pachomius suꝑ his q̄ sibi ostēsa sunt: synaxim cū vniuersa fraternitate ɔuenit. Et officio sancto solēniter adimpleto cūcti monachi iuxta cōsuetudinē corā sene ad audiēdū vbū ɔstiterūt q̄ aperiens os suū docebat eos dicēs. Filioli mei q̄ tacāq; est vtus in nobis atq; possibilitas ꝓ salute nr̄a certare fortiter: ⁊ aduersus armatū hostē viriliter dimicare debemꝰ: priusq̄ veniat tps i quo nosmetipsos si tñ inertes fuerimꝰ ac desides: miserabili lamētatiōe plāgamus. Nō negligamus dies nostros: quos largitus est nobis dñs: sed operemur in eis cū tota alacritate vtutē. Dico eñ vobis qm si sciretis: quāta sancti in celestibus bona parata sunt: ⁊ q̄ tormēta maneāt eis q̄ a virtutis itinere deuiarūt: ⁊ cognita vitate nō in ea digne versati sunt: summis vtutibus eterna supplicia vitātes hereditatē illā beatā: que dei famulis ꝓmissa est: festinaretis adipisci: quā nemo nisi maiꝰ ac perditus fugit ac negligit: q q̄d admittit penitꝰ nescit quā tñq; respicere oportet ⁊ terrenis absolui cupiditatibus: vt mala ꝑterita deflēdo iugiter indulgētiā dñi ɔsequatur: ⁊ sic ad meliora ɔuersꝰ, iter suū dirigat: quatenus in exitu vite letus existēs ad celestē regē cū magna laude perueniat: qm terrestre hoc habitaculū deserens: aīa ad cognitionē sue substantie ꝓperat: q celestibus sociata virtutibus ad patrem luminum peruenire festinat. Quid extollit homo ꝑ vanā gloriam? Quid erigit

pulvis. Quid superbit terra ⁊ cinis. Plãgamus nosipsos potius dum tẽpus habemus ne cũ fuerit expleta singulis determinata dilatio: tũc īveniamur tempus penitẽtie exposcere quando iam accipere non meremur. In hac enĩ vita nobis peccata deflere permissum est: in īferno autem a sancto David propheta dictum est: quis cõfitebitur domino. Nimis anima illa probabitur infelix: et omni lachrymarum fonte plangenda: que seculo renuncians iterum seculi actibus implicatur: et inutilibus dudũ curis exuta rursum redit ad dura servitutis obsequia. Et ideo charissimi fr̄es: ab hoc instabili mũdo: ⁊ post paululum transituro: perpetuam beatamq̄ vitam nobis nõ patiamur auferri. Vereor autẽ ⁊ totus penitus intremisco: ne carnis nostre parẽtes vel seculi rebus ⁊ vite p̄sentis occupati negocijs: qui putãt nos deseruisse mũdi mala: ⁊ ab hinc iam vita frui ꝑpetua: suo nos iudicio condẽnent: dicẽtes nobis. Quõ lassati estis in semitis nostris tãtis obsessi miserijs. Exuta nãq̄ tam magna tristitia vobis etiam meror accessit ⁊ penis nostris vester ignis adiectus est. Rami quippe vestri fruct⁹ ferũt inutiles: nec fructus quos in flore monstraverant / ediderũt. Sed ⁊ illud ꝓpheticum: ⁊ si vobis ingerant: expavesco. Ideo in deprecationem venerũt: derelicti facti sunt ⁊ abominabiles: et corona capitis eorũ sublata ẽ. Civitates ad austrũ site clause sunt nec est qui aperiat eas. Tollatur igitur impius: ne videat gloriam dei. Hec cogitantes fratres mei totis certemus virib⁹ ne ab hoste superemur. Ille semper insistit vt perimat nos: solicite vigilem⁹: ne quod absit: eius fraude perimamur. Añ oĩa pre oculis habeamus vltimum diem: ⁊ momẽtis singulis eternorum dolorum supplicia formidemus. His enĩ causis anima se consuescit agnoscere: corpusq̄ ieiunijs ac vigilijs deprimens: ipsa in merore luctuq̄ continuo perseverat: donec spiritus sancti calore succensa: superne contemplationis mereatur auxilium: ⁊ a contagijs exuta terrenis divinis iugiter exerceat̃ alloquijs. Alias etiã q̄ semꝑ hec cogitat: puritatem mẽtis obtinet: humilitatẽ cordis acquirit: vanã gl̃iaʒ respuit: omi seculari prudentia carere ꝯtendit. Philosophemur ergo charissimi fratres: aĩa spiritalis q̄tidie adversus crassam carnis sue materiã omniq̄ circũspectiõe cũ ea taliter agat: quatenus ad meliora sibi cõsentiat. Et cũ vespere ꝑvenit ad stratũ singulis mẽbris corporis sui dicat. Donec simul sim⁹: obedite mihi suadẽti que recta sunt: mecũq̄ dño cum alacritate servite manib⁹ suis dicat. Veniet tempus qñ lactantia nostra cessabit: qñ pugillus amittet̃: iracũdia nõ erit: qñ palme q̄ ad rapinas extense sunt ꝯtescẽt. Pedibus dicat. Erit qñ ad iniquitatẽ nõ valebitis prorsus occurrere: qñ pravitatis itinera non poteritis intrare. Cuncta q̄ʒ mẽbra sua similiter alloquatur: et dicat eis. Antequã mors nos abinvicẽ dirimat: ⁊ separatio q̄ de peccatõ primi hoĩs accidit impleat̃: certem⁹ fortiter: stemus perseveranter viriliter dimicemus: sine torpore atq̄ pigritia dño serviamus: vsq̄ dũ rursus veniat ⁊ temporales abstergens sudores nostros ad immortalia nos regna perducat. Fũdite lachrymas oculi: demonstra caro tuam nobiscũ servitutem: collabora mecum in precibus q̄bus deo cõfiteor ne cum requiescere vis atq̄ dormire perpetua mentis cruciamẽta conquiras. Et ideo vigila semper in operibus tuis q̄r si ea sobrie gesseris: bonorũ tibi retributio copiosa perveniet. Quõ si neglexeris tormentorum genera miseranda succedent: et tunc audietur vlulatus aĩe deflẽtis ad corpus. Heu me q̄r colligata sum tibi ⁊ propter te penam ꝑpetue condemnationis accipio. Si hec iteȓ nos assidue tractemus: efficiemur vero templuʒ domini ⁊ spiritus sanctus habitabit in nobis: nec vlla nos sane poterit vlteri⁹ circũvenire versutia. Super decẽ milia quoq̄ pedagogorum magistros doctrinã timor domini ꝑcogitationes huiuscemodi nos erudiet: prudentesq̄ constituet: ⁊ quecũq̄ humano sensu nõ valemus attingere hic nobis spũssanctus inspirabit. Naʒ quid oremus: vt beatus ait apostolus sicut oportet nescim⁹: sed ipse spũs postulat ꝓ nobis gemitibus inenarrabilibus. Sed ne vos multũ laborare cogamus: hunc terminum sermonibus nostris imponimus. Deus pacis ⁊ gratie confirmet vos atq̄ corroboret in timore suo fratres. Amẽ. Hec dicens sine mora discessit: ⁊ cõmendans eos domino profectus est.

Quõ pachomi⁹ ī spũ meruit scire secreta hoim.

Cumq̄ pergeret ad monasterium: cui cognomẽ erat thabenẽse cum theodoro ⁊ cornelio: ceterisq̄ q̄ꝫ plurimis fratrib⁹: substitit paruʒ in itinere velut īterrogãs aliquẽ de q̄dã secreto negocio: et cognovit in spũ vnũ de mãdatis q̄ p̄ceperat in monasterio fuisse neglectũ. Preceperat eĩ q̄ in pistoria arte laborabãt: vt si qñ facerẽt oblationes nihil loquerent̃ supvacuũ sed apud seipsos salutaria meditarent̃ eloq̄a. Vocavit ergo theodoꝝ q̄ ipsi⁹ monasterij curã gerebat ⁊ dixit ei. Vade secreto: solicit⁹ inq̄re q̄d fratres sero cũ oblatiões facerẽt sunt locuti: ⁊ q̄cq̄d deꝓhenderis ad me referre curabis. Qui pgẽs diligẽter investigavit oĩa: ⁊ ea q̄ didicit sancto nũciavit. Qui dicit. Nũc existimãt fr̃es: ꝙ institutiões q̄s eis dedim⁹ servãdas hũane sint ⁊ nesciũt: q̄r ꝓ cõtẽptu etiã minimi mãdati magnũ periculũ negligẽti maneat. Nõne septẽ dieb⁹ israel silentiũ circa hiericotinã civitatem cõcorditer tenuit: deinde tpe ꝯstituto ppl's exclamãs ꝓtin⁹ cepit: ⁊ ita p̄ceptuʒ dei: q̄ꝫ datũ ꝑ hoĩem nulla dissimulatiõe ꝯtẽpsit. Nunc ergo deinceps monachi p̄cepta nr̃a custodiãt: vt hoc eis peccm̃ negligẽtie remittat̃. Sicq̄dẽ ⁊ nosipi que alijs indicimus: oĩ solicitudine custodimus. Tũc ingressus monasteriũ post orõnem venit ad fratres q̄ psyatos opabãtur: sedensq̄ cũ eis cepit ipse texere. Trãsiẽs aũt puerul⁹ q̄ ꝯstitut⁹ erat ad obsequiũ ei⁹ q̄ septimanã faciebat intẽdit texẽtẽ beatũ Pachomiũ: ⁊ dicit ei. Non bñ pater operaris: alio mõ abbas Theodor⁹ texit: ⁊ mox surgẽs ait ad puerũ. Ostende mihi fili quomodo texere debeã. Et cũ didicisset ab eo: sedit rursus ad op⁹ suũ mente trãquillus: et in hoc facto superbie spiritum comprimens. Nam si s̃m carnem quantuluscunq̄ saperet: nequaq̄ pueri monitis acquiesceret: sed potius increpasset eum ꝙ vltra etatem loqui presumeret.

Diabolus ostendit se Pachomio.

Allo

Alio ꝟo tpe cū se remouisset ab oī ꝯspectu: ⁊ in secreto suo moraret: introiuit ad eū diabolus habitu simulato: ⁊ ex aduerso ꝯsistens: aue inqt Pachomi. Tūc ipse reuelāte sibi spūsctō visionē renuēs inimici cogitabat intra se atq; dicebat. Aduētus xp̄i trāqllus est: ⁊ visio ei⁹ oī timore libera ⁊ gaudio plena est: ꝓtinus em̄ ⁊ hūane cogitatiōes abeunt: ⁊ desideria eterna succedūt: ego aūt nūc turbat⁹ varijs cogitationibus estuo. Et continuo surgēs ac signo crucis se muniēs extēdit man⁹ suas vt ipm cōprehēderet. Et exsufflans in eū dixit. Discede a me diabole: qr maledict⁹ es tu: ⁊ visio tua ⁊ artes insidiarū tuarū: nec habes locum apud famulū dei: ⁊ factus velut puluis: cellā eius molestissimo fetore ꝯpleuit: ita vt ipam cōfunderet heremū voce magna proclamās. Modo te lucratus essem: ⁊ sub mea potestate redegissem: sed ꝑcelsa est ꝟtus xp̄i. Ideo debeo tentare vos in oībus. Uerumtñ quantū possum vos impugnare nō desinā: oportet enim me opus meum sine intermissione implere. Pachomius vero confitebatur domino cōfortatus spiritusancto gratias agens ei: de miris erga se beneficijs atq; muneribus.

¶ Qō virtus diaboli ostensa est Pachomio.

In hoc etiā monasterio quadā nocte cū Theodoro deambulans subito procul intuitus est grādē fantasiam multa seductiōe ita cōpositam. Erat em̄ in habitu mulieris excedentis oēm humanā pulchritudinē: ita vt forma eius ac dispositio ⁊ visus exponi non possit: hanc videns etiam Theodorus turbatus est valde: ⁊ vultus eius immutatus est. Quem venerabilis senex videns nimiū formidare cum fide in domino ait: o theodore ne aliquatenus expauescas. Hec dicēs stetit in orōne supplicans dn̄o vt stupēda illa fantasia: diuine maiestatis potentia solueretur. Cumq; simul orarent cepit illa proxima fieri quā precedebat plurima demonum multitudo. Cum ergo preces suas Pachomius explicasset illa veniēs ait ad eos. Quid superfluo laboratis: dū cōtra me nihil agere possitis? Ego nāq; potestatem accepi a dn̄o tentare quos volo. Et interrogauit eam Pachomius dicens. Quid vis esse: vel vnde venis: aut quē tentare tu queris? Que ait. Ego sum diaboli virtus ⁊ mihi caterua demonū subiecta est. Ego sū que femina in terra ꝑcipito: ⁊ caligine mortifere voluptatis inuoluo. Ego iudam quoq; decepi: ⁊ ab apostolatus deieci fastigio. Et te igitur o Pachomi expetiui a dn̄o ⁊ impugnare non cesso: nec possum amplius opprobria demonū sustinere: ꝙ vniuersis impugnatiōib⁹ ac prelijs meis superior extitisse monstreris. Nullus enim me sicut tu sine virib⁹ reddidit. Nam iuuenibus ⁊ senibus: necnō ⁊ pueris doctrina tua me subdidit: ⁊ vt ab eis penitus conculcarer effecit: tm̄ cōgregans contra me exercitū monachoꝝ ⁊ muro inexpugnabili: dei timore circundans ita vt ministri mei nō valeāt ex vobis quēꝙ̄ sua multiplici fraude seducere. Hec nobis omnia contingunt propter verbum dei factū hoīem: qui vobis potestatē tribuit: nostrā cōculcare virtutē. Et Pachomius ait. Quid igit? Me solū sicut dicis tentare venisti: an non alios? Et ait: qui tui sunt similes. Iterū sanctus vir interrogauit eā dicens. Ergo ⁊ Theodorum? Illa respōdit. Et te ⁊ Theodorū expetiui: ⁊ potestatē accepi tentare vos: sed appropinquare vobis penitus nequeo. Et interrogantibus eā cur nō possit id agere respōdit. Si vobiscū pugnauero nō paruam vobis vtilitatē ꝯmodi ministrabo: maxime tibi o Pachomi: q̄ ad tantā celsitudinē peruenisti vt corporeis oculis: gloriā dn̄i dign⁹ sis habitus intueri. Sed nunqd in ꝑpetuū cū tuis monachis habitabis quos nūc ⁊ orationibus ꝓtegis ⁊ exhortatione corroboras. Erit tēpus post obitū tuū quādo inter eos prout libuerit debachabor: ⁊ agam de his quecunq; placuerit mihi. Tu nāq; facis vt nunc a tāta monachorū cōgregatione cōculcer. Et sanct⁹ vir. Unde scis inquit infelix? Qr forsitā post nos meliores erūt q̄ xp̄o syncera volūtate seruientes: eos qui ad disciplinā dn̄i confugient: ⁊ doctrinis spiritualib⁹ imbuēt: ⁊ pijs exēplis edificēt. Noui ait illa ꝙ cōtra caput tuū modo mētitus sis. Tunc Pachomius ait. Tu mēdacij principatum geris: nā prescire nihil oīno preuales. Hoc em̄ solius dei est ⁊ maiestatis eius: ac prescientie propriū cuncta prenoscere. Que respōdit. Scđm prescientiā quidē vt dicis nihil penit⁹ noui ꝯijciendo tamē plura cognosco: Et Pachomio suscitāte: quomodo coniciat: ait illa. Ex precedentibus que sunt euentura considero. Et vir sanct⁹ ait ad eā. Quomodo cōijcere possis exprime? Et illa: oīs (inquit) rei principiū processu tēporis ad concitū tēdit augmentū. Deinde ad detrimentū demergit. Sic ergo ⁊ de diuina hac vocatione cōijcio que inter initia sua celesti roborata presidio signis ⁊ prodigijs validisq; virtutib⁹ creuit. Cum igitur senescere ceperit opprobriorū minuetur incremētis: aut tēporis diuturnitate lacescēs: aut negligentie torpore deficiēs. Tunc igit aduersus huiuscemodi potero ꝑualere. Sed et nunc opus meum est supplātare quos possum. Magnos viros tentare non desino. Cui Pachomius ait. Siut dicis magnos tētare viros nō desinis: ꝓpriūq; opus tuū: animarū perditionē esse professa es: vt pote q̄ cunctos excellis in malicia demones: dic quomō aduersus dei famulos nūc nō potes preualere? Et illa. Iā tibi (inquit) ante ꝑdixi: ex quo mirabilis incarnatio xp̄i facta est ī terris: nos sine virib⁹ ꝓrsus existere: ita vt ab his qui credūt in nomine eius illudamur vt passeres. Uerūtamē ⁊ si infirmi sum⁹ redditi: nō vsq; adeo gerimus ocia: vt quos non possum⁹ decipere molestamur. Nūꝙ̄ quippe quiescimus aduersari generi vestro ferētes malas cogitationes in animab⁹ eoꝝ qui cōtra nos decertare contendūt. Et si nobis titillantibus annuere eis ex parte aliqua senserimus: tunc amplius nequissimas cogitatiōes immittim⁹: ⁊ diuersarū voluptatū incēdia ministramus: ⁊ ita prellātes acerrime subintram⁹ eos nostreq; potestati subijcimus. Si vero viderim⁹ ea que suggerūtur a nobis eos ecōtrario non solum nō suscipere: verū nec libēter attendere: fide que in xp̄o est vigilāter ⁊ sobrie se munire sicut fumus dissipatur in aere: sic ab eoꝝ cordibus pelli-

mur ⁊ fugamur. Nō oībus etiam viribus nostris permittimur cū omni homine cōgredi: non oēs possunt nostros impetus sustinere. Nam si cōcederetur nobis passim contra omnes tota nostra fortitudine depugnare: multos possemus q̄ nunc tuo tuētur labore decipere. Sed quid agimus qr iuuant precibus tuis ⁊ virtute ac potentia crucifixi muniunt. Tūc sanct⁹ Pachomius voce magna cū gemitu dixit ad eā. O indomitabilis nequitia vestra: que nūq̄ aduersus genus humanū seuire desistit: donec iterū diuina virtus .i. dei filius de celis adueniens: ex integro vos cōsumat ⁊ perdat. Hec dicens increpauit cateruā demonū sub noīe xp̄i. Que mox dissipata est ⁊ ad nihilum dissoluta. Mane aūt facto: cōuocās Pachomi⁹ oēs fratres q̄ vel scītate vite vel antiq̄tate tēporis eū precedebāt: exposuit eis cūcta que viderat a malignis spiritib⁹. Insinuauit etiā p epistolas suas absentib⁹ muniēs eos in disciplina atq̄ timore xp̄i: ⁊ instruēs ꝓuidēter vt in nullo ꝓrsus fātasijs demonū cedāt: nec insidiaꝝ multiformia prestigia extimescāt. Qui vidētes ⁊ audientes q̄ per diuinā gratiā ab eo miracula gerebātur corroborati atq̄ solidati fide: cū omni alacritate laborem continentie sufferebant.

¶ Quod Pachomius sanauit quem scorpio percussit.

Interea alicuius fratris qui patiētie sanctis cuius⁹ et imitator erat cū staret ad orationē: ꝑcussit scorpi⁹ pedē: ⁊ adeo virus infudit vt vsq̄ ad cor eius dolor excresceret ⁊ spiritum paulominus exalaret. Qui sic affectus extremo cruciatu: non tamen se commouit a loco suo donec finiretur oratio: pro quo statim Pachomius preces Christo fudit ⁊ pristine sanitati restituit.

¶ Quod infirmitas corporis quandoq̄ proficit ad salutem.

Theodoro quoq̄ grauis passio capitis inflicta dolores acerrimos excitabat. Qui cum rogaret Pachomium vt eum suis releuaret orationibus: ait ad eum. Putasne fili q̄ alicui contingat dolor aut passio: aut aliquid huiusmodi sine permissione dei. Idcirco in dolore sustine: ⁊ in humilitate tua patientiam habe: ⁊ quando voluerit dominus tibi cōferet sanitatem q̄ si et diutius probare dignatur: esto gratus vt fuit perfectissimus ⁊ patiētissimus Job qui multas tribulationum ⁊ cruciatuum tentationes excipiēs dominum benedicebat. Et sicut ille: tu quoq̄ pro doloribus tuis maiorē requiē a Christo percipies. Bona quippe est abstinentia: ⁊ in oratiōe perseuerātia: tamē infirmus premiū magnū adipiscitur: cū longanimis ⁊ patiēs inuenitur. Et qr nobis de magnanimio viris sermo precessit: necessariū reor vni⁹ adhuc viri tolerantiā: que cūctā laudē trāscēdit humanā proferre in medium pro vtilitate mortuorum.

¶ De patientia Zachei monachi.

Zacheus quidam monachus post longū cōtinuētie tēpus regio morbo correptus sequestratā fratribus habuit cellā: tota vita sua pane tm̄ ⁊ sale cōtētus. Semper autē psalteria operabat tātāq̄ ꝯtritionē ꝓpter xp̄m habuit: vt sepenumero funiculos intorquēs cōpūgerent man⁹ ei⁹ ⁊ sanguinis guttas effluerēt intantū vt ex ipso ope magnā viri tolerātia mōstraret. In tāta igitur infirmitate corporis ꝯstitutus nūq̄ fratrū collectā deseruit: sed ad explendas oēs diurnas orationes sollicite cōuolauit. Nūq̄ dormiuit interdiu. Cōsueuerat aūt p singulas noctes priusq̄ caperet somnū q̄dā d̄ scriptuīs meditari totaq̄ mēbra sua xp̄i signaculo muniēs glorificabat iugiter dn̄m: ⁊ ita paululū quiescebat. Deinde circa noctis mediū surgēs vsq̄ ad matutinas orationes alacriter ꝑmanebat. Huius aliq̄n man⁹ quidā frater inspiciēs operis nimietate: atq̄ violentia fortiter sauciatas: ⁊ respersas sanguine dixit ei. Quid ita pater durissimo labore te discrucias: maxime tali infirmitate depressus. An forte metuis qd apud deū contrahas offensam vel ocij crimen incurras: si non sedulo fueris operatus. Scit dominus quod pateris: et qr nemo tantis tribulationibus afflictus vllum valet opus attingere: precipue tu qui nulla necessitate constringeris. Nā si peregrinis propter deū sufficientiam vsq̄ largimur quanto magis tibi tanto patri cum deuotione seruiam⁹. Ad quem ille respōdit. Impossibile est mihi non operari. Et frater ait. Si hoc inquit tibi placet: saltem manus tuas oleo perunge: ne tantum sanguinem profluentes in labore deficiant. Qui cōsilio acquiescens: fecit quod hortatus est eum: et intantum vulnerate manus eius grauate sunt vt nequaq̄ posset sufferre cruciatus. Ad quem visendum beatus Pachomius veniens ait. Putabas frater quod te oleū posset iuuare. Quis vero te coegit ita sedulo laborare: vt sub pretextu opis in hoc visibili oleo magis q̄ ī deo spē poneres? Aut nūq̄d impossibile est sanare te? Aut ignorat egritudines singulorū nisi ꝯmonitionibus indiget: vel despicit nos: q̄ est natura misericors? Sed vtilitatē cōsiderās animarū nostrarū sinit ad momētum pati tristitiā vt tolerātie ꝑpetua premia largiatur. Sup iꝑm igit̄ omnē curā nostrā sollicitudinēq̄ iactemus: ⁊ quādo voluerit: vel quomodo iudicauerit: ipē terminū dolorib⁹ nr̄is benignus imponet. Qui respōdēs ait. Ignosce mihi venerabilis pater ⁊ ora ꝓ me xp̄m: vt ⁊ hoc mihi delictū remittere ꝓ sua pietate dignetur. Asserebāt autē plurimi de hoc sene q̄ pannū integrū fleuit: post biduanum ieiuniū parū cibi percipiens. Hūc sanctus Pachomius monachis ꝓponebat velut exēplum cunctorū operū firmamentumq̄ virtutū. Ad quem etiā eos q̄ erāt in merore positi dirigebat: qr ⁊ habebat cōsolatorium verbum: sicut nullus alius. Qui vsq̄ ad finem fortiter decertans in senectute sancta pro doloribus tantis eterna solatia recepturus migrauit.

¶ De obitu sancti Pachomij.

Certus itaq̄ Pachomius quod talentū sibi creditū: nunq̄ prorsus absconderet sed omnibus pderogās ⁊ hunc et alios q̄plurimos perfecte cōuersationis ad xp̄m ante premiserit diē festum leta mēte celebrabat: super tantis ac talibus fructibus a domino sibi concessis de quibus noster hic sermo: qr diu productus est deo gratias refero. Post beatissimū vero paschalis festi diē multis fratribus ad dominum premissis ad postremum ipē quoq̄ bea-

nus Pachomius infirmatus est ⁊ ministrabat ei Theodorus cuius sepe meminimus ⁊ q̄uis esset toto corpore attenuatus ac debilis faciem tamē habebat hilarem atq̄ fulgētē ita vt ex hoc quoq̄ vidētibus pie mētis ac syncerissime conscientie sue mōstraret indicia. Ante duos ergo dies sancte dormitionis sue conuocās vniuersos fratres ait ad eos. Ego quidem charissimi viam patruꝫ securus ingredior. Jam video me a domino protinus euocari. Vos ergo mementote verboruꝫ que a me frequenter audistis ⁊ vigilantes in precibꝰ sobrij estote in operibus vestris. Nulla sit conuictio cum sectatoribus miletij vel arrij seu xp̄i preceptis aduersantibꝰ. Cum illis aūt cōuersamini qui deum metuunt ⁊ possunt prodesse vobis in conuersatione sancta ⁊ animabus vobis prestare solatia. Ego iam delibor ⁊ tempus mee resolutionis instat. Eligite igitur ex vobis fratrem me presente: qui post deū presit omnibus curā ꝑ vestraꝫ gerat animarum. Quātum vero mea discretione ꝑpendo petronium ego ad hoc opus idoneū dico vestrum autēꝫ est qđ expedit vobis eligere. Recеperūt ergo ⁊ hoc obedīētissimi filij cōsilium p̄ris. Erat em̄ Petronius potens in fide: humilis i cōuersatione: intellectu prudētissimꝰ: bonis moribus: discretione perfectus. Pro quo precē domino sanctus Pachomius fudit: q̄r ⁊ ipsum in monasterio cognomento thinobostyorum egrotare cōpererat. Cui licet absenti eciam fraternitatē cōmendauit in domino mittens ad euꝫ protinus vt veniret. Et signaculo xp̄i se muniēs atq̄ āgelū lucis q̄ fuerat ad se directus aspectu intuēs hilari sanctaꝫ reddidit aīam. xiiij. die mēsis chon ꝫm egyptios: qđ est iuxta romanos ad septimū diem Jduum maiarū. Cuius venerabile corpusculū: discipuli eius sicut decebat ꝓ more curātes totam noctem super illud duxere peruigilem: psalmos hymnosq̄ canētes: sequēti vero die sepelierūt eū in mōte vbi fuerat constitutum. Jlli autem qui missi erant ad sanctum petronium eum deduxerunt adhuc in infirmitate ipsa laborātē. Qui paucis diebus totam fraternitatē gubernans: ⁊ hic in pace defunctus est: relinquēs post se virū iustū ⁊ acceptissimū deo Orsiseum nomine: hec igitur nos ex multis coꝝ meritis descripsimus pauca ⁊ ex magnis pauca digessimus: nō vt illis honor aliquis prestaretur: nec eīn fas est eos nostris indigere preconijs quibus sufficiēs est eterna laus ⁊ indeficiens gloria: quā coram christo ⁊ sanctis angelis eius adepti sunt: ⁊ plenius cum suis corporibus in resurrectiōe omnium cōsequent̄. Fulgebūt em̄ sicut sol in regno dei q̄ glorificantes se glorificare testatus est: sꝫ vt nos emulatores coꝝ pro nostris efficiamur viribus: cū vitas eorū preclarissimas agnoscētes: eas imitari christo donāte cōtendimus: precibus semper adiuti beatorū patrum patriarcharum prophetarum: apostoloꝝ martyrum: omniumq̄ sanctorū ꝑ quos omnipotens ⁊ clemēs deus noster beata ⁊ coeterna ⁊ cōsubstantialis ⁊ inseparabilis trinitatis pater ⁊ filius ⁊ sp̄issanctꝰ glorificet̄ iugiter ⁊ collaudet̄: q̄r ipsi debet̄ oīs laus ⁊ gl'ia ī secula seculoꝝ. Amē.

Explicit sancti Pachomij vita.

Jncipit de Christiano monacho.

Quidam cenomanensis nomine Christianꝰ: iuuenis cōuersus est in heremitorio q̄dam in archiepiscopatu thuronēsi qđ dicit̄ gastineruꝫ: vbi cū fortiter temptaretur a carne sua affligebat se: in quadragesima ieiunabat ⁊ abstinēs se ab omni potu: ꝓter vnum diem in septimana. Jn hyeme stabat vestitꝰ in aqua frigida vsq̄ ad collū disciplinaꝫ sibi dabat vsquequo virge dirūperent̄. Qđ cū q̄nadā die hoc faceret: ⁊ se cedisset vsq̄ ad sanguinē audiuit voceꝫ a parte occidētis dicētē. Nil ꝓdest tibi quod facis. Jste deus quē īclamas non dabit tibi quod petis: sed conuertere ad me ⁊ auxiliabor tibi. Quod ille audiēs intellexit vocem esse inimici. Et cū orasset deum vt auxiliaretur sibi cōtra tētationes: proposuit aggredi peregrinationē ad diuersos sanctos: vt ita finiret vitam suam peregrinando. Et cū diu hoc cogitasset accepto baculo egressus est nudis pedibus. Et cū venisset ante quādam ecclesiā: flexis genibus rogauit deum: vt daret ei bonum consilium vix ab oratione surrexerat: ⁊ ecce sensit fetorem magnū per quod intellexit diabolū astantē qui ei suggerebat relinquere habitū religionis ⁊ locū suū: ⁊ gratias agens domino de tali signo reuersus est ad fratres suos. Hic aliq̄n in festo sancti Stephani dormiebat ad matutinas. Et cū legeret̄ illa lectio vbi legit̄: lapidauerūt Stephanum expergefactus: ad hoc verbū reprehendit se de somnolentia dicens. Veh mihi q̄r sic dormio ad obsequiuꝫ dei. Jste sanctꝰ nō dormiebat quando lapidabat̄ ⁊ pro persecutoribus orabat ⁊ ego miser debuerā rogare istum sanctum martyrem vt oret ꝓ me ⁊ post hoc cepit intentissime vigilare ⁊ rogare sanctum Stephanum vt oraret ꝓ se. Jn crastino cū esset in refectorio anteq̄ aliq̄d gustaret venit vox ad eū dicēs. Tu intēdis ad terrenas escas: ⁊ non cogitas de glorioso prothomartyre qui orat ꝓ te Tūc aperti sunt oculi eius ⁊ leuās oculos in celū vidit martyrē orantem pro se sicut vox ei dixerat Quod cū vidisset statim surrexit ⁊ petijt locum secretū i quo oraret ⁊ dixit. Sancte Stephane: q̄s tibi gratias agam de hoc tāto beneficio tuo. Nihil habeo ꝓprium quod tibi dem. Sed tamē hoc do tibi quodāmodo ꝓ amore tui nō īduar lineis sed laneis tm̄ quod ⁊ fecit. Hic cum postea moneret ceteros vt in bono ꝓposito persisterēt: narrabat dicēs. Eram aliquando in castineto iacēs in loco pleno paleis in solario quodā: ⁊ cū velleꝫ repausare sentiebam nescio quid qđ se mouebat sub renibus meis. Dixi quoq̄ hoc magistro meo: sed illa motio nō quieuit. Quadam autem die inspirāte mihi domino: cepi euertere paleā lecti mei: ⁊ euersa palea cum nil inuenireꝫ: leuaui vnū de asseribus solarij sub quo inueni vnū pedulem ⁊ in eodem magnam massam denariorum. Quos cum inuenisseꝫ relictis illis cucurri ad magistrū nostrum ⁊ confessus sum q̄d inuenissem. Jlle iussit mihi vt afferrem illos ad se. Quod cuꝫ fecisseꝫ omnes fratres iussit congregari: q̄ omnes excōmunicauerūt illum qui hoc fecerat. Quod cū audisset carpētarius quidā dicit se hoc fecisse: ⁊ pe-

tiuit veniã humiliter correctionẽ ꝓmittẽs. Magister autem indulsit ei: ⁊ iniunxit ei penitẽtiã. Sȝ denarios male acq̃sitos retinere noluit imo diuisit eos pauperibus ⁊ egenis.

❡ Explicit vita sancti Christiani monachi.

❡ Incipit prefatio in vitam sancti Joannis eleymonis episcopi Alexãdrini: alias eleemosynarii appellati.

Cogitante me ac diu tacite sollicite q̃ niceum considerante: quid in domo dei cõmodius ac dignius operari potuissem: ne ea videlicet presumerẽ: q̃ mihi ex ministerio credito cõmissa nõ sunt. Nec rursus illa arriperẽ: que ingenioli mei vires excederẽt s̃m illud Salomonis. Mel inuenisti comede qḋ sufficit tibi ne forte satiat⁹ euomas illud. Et alibi. Altiora te ne quesieris: ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris. Ecce subito q̃dã strenui ac studiosi viri me cohortari voluerũt: vt in latinũ semonem verterem Leontium de vite residuis Joannis Alexandrini antistitis: quem greci ꝓpter multiplicẽ cõpassionem: quam erga omnes possidebat merito ⁊ absolute eleymona id est misericordem appellãt quatenus tantus vir non tãtum sermone greco: verumetiam latino eloquio pollentib⁹ vtilitate esset ⁊ cõmodo. Quapropter q̃ me dignum ad tãtum opus atq̃ ydoneum minime perspexi. Leuaui oculos meos in mõtes vnde veniret auxilium mihi. Sic q̃ solatia patrũ ⁊ orones adhibens tã ꝓficuũ virum nõ passus sum celare latinis. Sȝ lȝ mẽbranas scideri cedulas ꝑparauerim: nõ tñ ipsũ e in codicẽ ausus sum redigere añq̃ a dominatione vestra O milex beate licẽtiã adipisci promerui. Neq̃ enĩ satis est: vt absq̃ vicario dei: absq̃ clauigero celi: absq̃ curru ⁊ auriga spũali israel. io: absq̃ vniuersali põtifice absq̃ vnico Papa: absq̃ singulari pastore: absq̃ spũali patre: absq̃ te omniũ arbitro: aliquid cõsummetur: aut diuulgeẽ. ❡ Tu enĩ tenes claues Dauid. Tu accepisti claues sciẽtie. In arca quippe pectoris tui tabule testamẽti: ⁊ magna celestis saporis requiescũt. Tu enim quod ligas: nemo soluit: qḋ soluis nemo ligat: quod aperis nemo claudit: qḋ claudis nemo aperit. Uicem namq̃ in terris possides dei. ❡ Cum autem hunc beatũ in latinum verterem eloquiũ: nec grecorũ idiomata: nec eorũ ordinem verborum sequi potui vel debui. Nõ enĩ verbum e verbo: sed sensum ex sensu excerpsi. Sȝ nec latinas regulas vsquequaq̃ seru[illegible]curaui dum tantũ intentio mea illo tẽderet: ex quo vtilitas nasceretur legẽtib⁹. Qua de re angelice domine: non personã iãtillitatis nec iuuenẽs: non astutiã inuestigãs: nõ verborũ faleras requirens sed poti⁹ pio cordis oculo: profectũ legẽtiũ ꝑnoscens: vt tantus vir tanq̃ exemplar ⁊ speculum sit oĩbus vr̃a apostolica autoritate translationeȝ hãc si vr̃o arbitrio plȝ firmate si displicet emẽdate: dũmodo latinitas se tãto non doleat esse fate priuatam: quo grecia se gaudet optime cõditam. Suscipe ergo sanctũ a petõre sterbatũ: ⁊ noli attẽdere ꝑ quẽ trãslatus sit sȝ q̃s trãslat⁹ sit. Neq̃ ei ꝓpter situlã plumbeã aquam limpidissimam despicias: neq̃ ꝓpter spinas que producunt rosam, que ꝓducitur spernas. Custos xp̃o ⁊ amator tuus quãdo voluit Pharaoni ⁊ Nabuchodonosor iniquis regibus somnia quib⁹ futura prenoscerent ostẽdit. Et Caypham impium qḋ expediebat protulit: quinimo quando voluit a fine loqui articulata verba permisit.

Salue presul amate deo: per secula salue.
Totius atq̃ orbis papa beate vale.

❡ Finit prologus.

❡ Incipit narratio sancti Leontij episcopi Neapoleos cyprorũ insule in vitã sancti Joãnis eleymonis Alexandrini episcopi.

Ministerio quidem vna est nostra quoq̃ ⁊ eorũ q̃ ante nos fuerũt studiosorũ ⁊ sanctorum virorũ super presenti memorabilis viri vite narratiõe. i. vt in oĩbus quidẽ imitatio pie ⁊ vtilis fiat: gloria aũt ⁊ magnificentia sancte ⁊ adorãde trinitati referat: ⁊ in hoc sicut ⁊ in oĩbus, que semper in generatiõe ⁊ generationem propria luminaria ostẽdit: ad illuminãdos q̃ in tenebris ⁊ i vmbra mortis sedent peccatores: qm̃ vero amici christi non valde miramur q̃ ante generationẽ nostrã fuerũt viri q̃ deo placita cõuersatione vixerunt. Sed de diabolica opatione illos sermones semꝑ dicim⁹ ad alterutrũ: q̃ sub viris q̃ ante nos fuerunt: nõ erat iniq̃tas hoĩm multiplicata sicut modo vt ꝑdixit diuina scriptura: eo q̃ abundauit iniquitas refrigescit charitas multorũ: ideo non valem⁹ ad eorum consurgere meritum. ❡ Huius rei gratia ad ꝑsentem sancte hui⁹ vite narrationẽ ex parte venimus ostẽdere exiliã diebus nostris valentes ⁊ ꝓpositũ suũ cogẽtes excellẽtiores nobis demonstrari: ⁊ angustam ⁊ arctaȝ viam posse incedere ⁊ obstruere os loquẽtiũ iniqua: ⁊ anime nostros intellectus vitare. Jam q̃dẽ ⁊ alij ante nos optima atq̃ excellẽtissima de hoc admirabili viro ⁊ sctĩssimo sacerdote Joãne philosophati sunt potẽtes existentes in opere ⁊ in sermone. Dico enĩ Joannẽ ⁊ Sophroniũ dei cultores ⁊ amatores xp̃i iusti: ⁊ pietatis ꝓpugnatores: attamẽ q̃uis tales essent de dignitate ⁊ merito studij virtutis: ⁊ ipsi omiserunt: ⁊ idipsum perpessi sunt: qḋ nõnulli studiosi agricole vineã vberẽ ⁊ fructuosam vindemiãtes. Nã relinquũt vtiq̃ ex fructu bñdictionẽ etiã nolẽtes se retro sequẽtibus egenis eligentib⁹: id est colligentib⁹ racemos in vinea: ex quib⁹ sumus ⁊ nos minimi. Naȝ ⁊ oẽs sancti isti: q̃uis omni fortitudine sua fructiferam hanc oliuam que in domo dei: vt ait Psalmista. Plãtata est ꝓpter multiplices, reuera oliuas q̃ in ea sunt zelo dei vindemiare studuerũt: attamẽ lauit eos multus oliue fructus domino dispensante. Nostram ergo vilẽ ⁊ frigidã alacritatem suscipite: vt duo vidue minuta non enĩ illis detrahentes: neq̃ qui possim⁹ eorũ a deo donatã sapiẽtiã imitari iusti gesta scripture tradere festinauimus: sed primo quideȝ velut intelligimus: nõ iustũ esse ea que possunt vtilitatem audiẽtibus facere: silentio occultare: ne ⁊ nos incidamus in iudiciũ serui illius q̃ talentũ in terra abscõdit. Secũdo autem vt in hac narratione nostra correctiores ⁊ delectabiles hystorie

conscribantur: que scripte non sunt ab optimis viris: in laudib⁹ sanctissimi reuera atq; beatissimi Joannis. Deinde vero qr sapientes ꝛ potētes in sermone: amatores hystorie erant: sapienter ꝛ sublimiter materiam depinxerunt: quod maxime ꝛ peramplius erexit nos ad presentē sollicitudinē vt eo qui inest nobis pedestri: deformi humiliq; charactere enarramus: vt possit ꝛ idiota ꝛ sine literis de his que dicuntur proficere.

¶ De zacharia ꝛ de natione menne: ꝙ iste sanctus omnino non iurauerit.

Cum peruenissē Alexandriā ego indign⁹ ad amplectādos sanctos ꝛ victores martyres: kyrū ꝛ Joānē: ꝛ eorū iocundis epulis ꝛ refectiōe frueremur cōuenientib⁹ ꝛ colloquētibus ibidem quibusdā viris venerabilibus atq; philosophis: ꝛ disputarem⁹ de scripturis ꝛ de aīe institutiōe: venit ad nos quidā peregrin⁹ petēs elemosynā. Dicebat enī se nuper de captiuitate persarū ereptū. Accidit igit vt nullus de cōsedentibus inueniretur habēs obolū aut nūmum. Un⁹ ergo de consedentibus habebat illic astantem mercenariū callide datorem accipientem tres tantū nūmos per singulos annos habentē vxorem ꝛ duos filios. Cumq; recessisset qui petebat prosecutus est eum ingeniose: ꝛ abstulit a se quā ferebat cruciculā argenteā: ꝛ dat ei dicens se nō habere aliud aliquid vsq; ad siliquam vnā in vita sua. Ego igitur de hoc qđ acciderat, immo qđ gestum videram: per gratiam dei, inuentus sum considerare quod fecerat: ꝛ compunctus enarraui statim prope me sedenti, menne nomine viro industrio ꝛ timenti deum: qui ꝛ erat ordinans dispensationē sanctissime ecclesie sub nobili ꝛ beatissimo Joāne patriarcha. Qui cū me intuitus esset admirantem ac laudātē eum qui elemosynā fecerat: dixit mihi. Ne mireris eo ꝙ ex traditiōe ꝛ doctrina huiusmodi actionis operator extitit. Et dicente me ad eum quomō ꝓpter charitatē prodest hoc mihi ipse respondens ait. Sāctissimo ter beato patriarche nr̄o ministrās permāsit Joanni ꝛ tanꝙ filius proprius patris industriam suscepit: dicente sancto ad eum humilis zacharia esto misericors ꝛ verbū promissionis habe ex deo per infirmitatē meam: quia neq; in vita mea neq; post mortē deerit a te de⁹ qđ seruat vsq; hodie. Multas enim benedictiones mittit ei deus sed non dimittit quicꝙ quod nō statim det pauperibus: prope modū constringens ꝛ in nihilum redigēs domum suam. Multoties in exultatione inuenerunt eum quidam dicētem deo sic: aut tu mittendo: aut ego dispergendo videbimus vero quis vincat: liquet enim quoniam tu diues domine ꝛ vite nostre ministrator es. Porro asit quādo iuxta euentū nō habet ad horam aliquid quod det a se petenti: cōtristatus dicit ad tabernarium aut ad aliū negociatorem da mihi vnum tremissem: id est tertiam partem solidi auri: ꝛ seruiam tibi vno mēse vel duobus vt vis: ꝛ vbi vis: quā esuriunt valde ꝗ in domo mea sunt. Et sumens dat egenti: rogās vt ne mini dicat. Cum ergo sensisset me idē dei cultor mennas tanꝙ euangelium audientē se dixit mihi cum cōpunctione. In hoc mireris domine tā si inuenisses sanctū patriarchā qđ faceres. Aio ei. Quid amplius viderē. Tunc dixit mihi. Crede per indulgentiā dei ipse me fecit presbyterū ꝛ vicedominū sanctissime ecclesie: ꝛ vidit in eo opera: vniuersam pene naturam excedentia. Et si dignatus fueris in seruulis meis hodie veniendo sanctificare nos: enarrabo tibi gesta: que ipse inspector eoꝝ factus aspexi. Cūq; hoc dixisset tenui manum ꝛ erexi eū: apprehendensq; duxit me in domum suam a deo seruatā. Itaq; cum voluisset nobis mēsam dignatus apponere dixi ad eū. Nō iustū est o domine aīe cibū relinquētes: corpus ante animam reficere: sed magnū cibū qui non perit sumamus: ꝛ postmodū corporis necessitatem prestemus. Cum ergo cepisset vitam sancti sine mendacio recitare: primū inquit ꝛ precipuū bonum eius fuit quoniam omnimodis non iurauit. Petiui igitur chartam ꝛ atramentarium: ꝛ que dicebantur per ordinem annotabam.

¶ De stipendiis pauperum quos dominos appellauit.

Promotus ergo ꝛ in throno residēs in amica xp̄i magna ciuitate Alexādria decreto diuino veraciter ꝛ non ex hominibus neq; p homines hoc primum forte factū ꝛ preciū omnibus demonstrauit. Mittens enim mox dispēsatores: ꝛ eum qui dicebatur super pacem dixit coram omnibus ad eos in honorabili secretario. Nō iustū est o fratres ante alteri⁹ cuiusꝙ curā habere ꝙ xp̄i. Omni vero multitudine que cōuenerat audito verbo compūcta ac sustinente: dicit iterum ille beatus. Estis ergo p totam ciuitatē conscribere mihi vsq; ad vnū oēs dominos meos. Illis autem nō intelligētibus qui hi domini essent: sed rogātibus dicere ꝛ mirantib⁹ quinā patriarche dn̄i existerent: respondit rursus angelicū illud os ꝛ ait. Quos vos egenos ꝛ mendicos vocatis: istos ego dn̄os ꝛ auxiliatores predico. Ipsi enī nobis vere ꝛ auxiliari ꝛ celorum regnū donare poterūt. Et cū hoc multa velocitate vidisset factū xp̄i imitator: ꝓcepit eis per singulos dies stipendia tribui ꝛ p ꝓpriū dispensatorē prebere eis sufficientem necessitatem: plus autem erant ꝙ septē milia quingenti. Tunc quasi pastor verus ꝛ non mercenari⁹ cum sacro sancto ouili: ꝛ cum conuenientibus sanctis viris episcopis ad ecclesiam sanctā pergēs consecratus est diuino iudicio.

¶ Quod equam mensurā ꝛ pōdus statuerit.

Actum vero est ꝛ hoc gestorum eius non postponere bonū. In crastinū enim iterū mittens per totā ciuitatem eosdē dei amicos yconomos et cancellarios ꝛ reliquos quib⁹ erat dispositio ciuitatis credita nō permisit mensuram qualēcūq; vel pōdus paruū et magnū in tota ciuitate: sed oīa in vna cāpana: id est iusta ꝛ equi statera: modios artebe: id est mēsura modios tres continēs: ꝛ tertiā partem modij vendere ꝛ emere cōtestabat scribēs in subscriptione sua conditionē per oēm regionē habentem formā hanc: Joānes humilis ꝛ exiguus seruus seruorum domini nostri: omnibus sub pan-

pertate nostra degentibus: quicq̄ ab eodē dn̄o nostro regimini subesse noscunt. Hec egregio beato Paulo per eum qui in eo loquebatur christo iubente: ⁊ omnibus legē ponente obedite prepositis vestris ⁊ subiacete eis: ipsi eni͞ peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri. Credit itaq̄ vtilitas mea verbo diuino obedientes vos suscipere petitiones nostras vt ex deo et nō ex hoīe: vn̄ hoc sciēs moneo charitatē vestrā vt nequaq̄ in quopiā vestrū appeat huiusmodi preuaricatio. Deniq̄ vt ait diuina scriptura: staterā magnā ⁊ paruā odio habuit deꝰ. Si vero quis apparuerit post presentē subscriptionis nostre cōditionē istius modi crimen incidens: vniuersas facultates suas indigentibus non volens sine mercede apponet. Ergo vt dignum memoria: ⁊ hoc ipsum publicum preceptum hic ponere curauimus.

¶ Quod munera accipientes correxit.

Relatum est autē aliquando huic diuinitus sapientiam cōsecuto q̄ p xenia ecclesie rectores emptas personas acciperent: circa dispositiōes captiuorum. Quod nihil negligens cōuocauit omnes ⁊ neminem penitus exasperans: superauxit mercedes que eis prius dabantur: ponens verbū quatenꝰ munera a quolibet omnimodis non acciperent: quia inquit ignis consumet domos munera accipientiū. Extūc igitur per gratiā dei abūdauerunt domus eorum: ita vt quidā ex eis additam sibi mercedem quantitatē dimitterent.

¶ Quod licentiam ⁊ confidentiam se adire volentibus dederit.

Dicens xp̄o aliqū iterum ille ter diues: q̄ quidam iniuriam paterētur ab aduersarijs suis: ⁊ volentes adire eum: timore cācellariorū ⁊ ecclesie defensorū atq̄ ei assistentiū prohiberent: considerauit tale quid deo acceptū negociū: ⁊ q̄rta ⁊ sexta feria publice ponēs sellā ⁊ duo scāna: sedebat ante ecclesiā: colloquēs quibusdā strennuis viris aut sancta euāgelia pre manibus tenens: nullū tanti obsequij appropinquare sibi permittens: excepto vno defensore ecclesie: licentiā ⁊ confidentiam dare festinans se adire volentibꝰ quibus ⁊ cōfestim quod dignū erat per ecclesie defensores faciebat: ⁊ p̄cipiebat vt nemo eorum gustaret quousq̄ ordinaret capitulū: ⁊ audientibꝰ dicebat. Si nos homines existentes per missionē semp pro petitionibus nostris habemus ingrediendi domū dei: ⁊ petitiones nostras facere et videlicet intractabili ac omni creature superueniente atq̄ operari damus: quo preces nostre impleant: nec nō ⁊ rogamus eū vt nō tradet: sed illud prophete dictū protinus exclamemus: cito anticipet nos misericordia tua domine: quomodo putas nos cōseruorum nostrorum petitiones: cum oī festinatione debemꝰ peragere: memores dn̄i dicētis: In q̄ mensura mensi fueritis remetiet vobis: per p̄phete vocem iterū perhibētis quēadmodū perfecisti erit tibi: vna ergo dierū simili modo hec mirabilis p̄ceēs: ⁊ in solito loco presidēs vsq̄ ad horā quintā ⁊ neminē accedēte mestꝰ ⁊ collachrymās recessit nullo aūt audēte eū interrogare cāmmerorius sanctus Sophorōius ait ad eum secreto. Illic eni͞ erat tūc. Que cā est dei curator: rei inētis animū tuū sanctū tristicie. Deo quippe nos repēte cōturbauit. Qui dixit ei mansueta voce. Hodie humilis Joannes qualēcūq̄ mercedē e quopiā nō habuit neq̄ xp̄o pro innumeris peccatis eiꝰ aliqd obtulit: sicut nec aliqū. Cui sanctꝰ Sophoroniꝰ diuinitꝰ inspiratꝰ respondit. Mox eni͞ intellexit causā ob quā idē tristabat patriarcha. Hodie xp̄o gaudere ⁊ letari opꝫ beatissime. Ueraciter eni͞ beatissimꝰ es ita pacificās a christo creditū tibi gregē: vt nullā habeat cōtra proximū suū litē aut dubietatē: sed velut angelos sine litigio ⁊ sine iudicio hoīes esse fecisti. Ille autem vere mitis pastor credēs quod dictū erat verū esse oculos in celū extēdēs dicebat. Gratias ago tibi deꝰ q ⁊ imeritā pusillanimitatē meā sacerdotio fungi: me exiguū ⁊ peccatorē sacerdotē tuū vocari: ⁊ pascere rationabilē gregē dignatꝰ es. Mox vero pusillanimitate omni deposita: gaudiū in humilitate multū illi affuit. Hūc vero vt quidā aiunt in hoc imitatꝰ est ⁊ cōstātius q post Eraclium imperatorē extitit: cuius ⁊ filius erat.

¶ Quō eos q a persis fugerant benigne suscepit.

Uius sancti patriarche tēporibus ascēdentes perse captiuarunt ⁊ depredati sunt syriā. Itaq̄ pene omnes qui effugiebant manꝰ persarū: sine deo: ad nomen huius ter beati tanq̄ ad portū sine fluctu accurrebāt: ab eo ⁊ ipsi suffragio: ⁊ susceptione perfrui postulantes. Quos beatus iste hospitio recipiebat ⁊ consolabatur. Non tanq̄ captiuos sed quasi naturales veraciter fratres. Continuo ergo plagatos quidem ⁊ infirmos in xenodochijs ⁊ nosochomijs id est egenorum domibus fecit recumbere precipiens curā eis ⁊ medicinā gratis impēdi. Et tūc recedere: quando vnusquisq̄ eorum propria voluntate vellet. Illis xp̄o qui sani et egeni veniebāt ad rogam. masculis quidē singulas siliquas dabat: mulieribꝰ aūt ⁊ puellis tanq̄ infirmioribus mēbris binas. ¶ Uenientibꝰ ergo quibusdam indutis ornamentis aureis ⁊ dextralibꝰ: ⁊ querētibꝰ eleemosynā referebāt de eis patriarche: hi quibꝰ erat roga credita. Ad quos beatus ille toruo oculo ac seuera voce visus quāq̄ mitis esset ⁊ visu hilaris dixit. Siquidē humilis Joānis imo xp̄i dispensatores vultis esse diuino p̄cepto sine calliditate obedite dicēti oī petēti retribue. Si aūt venientes curiose inuestigaueritis deus curiosorū ministrorum nō indiget neq̄ humilis Joānes. Si eni͞ que dantur mea existerent ⁊ mecū nata essent fortassis bene in meis tenax existerē. Si xp̄o q dant dei sunt: vtiq̄ in suis p̄ceptis suū custodiri vult. Si aūt ex incredulitate ⁊ modica fide illud timetis: ne forte multitudo eorū qbꝰ dant superet introitū pecuniarū ego vsq̄ pusille fidei cōmunicari non patior. Etenim si bñplacito dei actū est: vt essem ego indignus dispensator eius munerū si totus mūdꝰ cōgregaret alexādrie eleemosyne indigēs immēsos thesauros dei non angustabunt neq̄ sanctā ecclesiā.

¶ De eleemosyna que in similitudine puelle apparuit.

Unq̄ illos demisisset, vniuersam
que circundederat istos defectio-
nē ⁊ modicā fidē scindens loque-
bat̄ his qui' eis concedebāt ⁊ ad-
mirātur de data ei a deo compas-
siōe. cū essem iuuenis adhuc in cy-
pro iuuenis q̄si ānoꝝ q̄ndecim vidi vna nocte ī
in somnis puellam quandam cuius species su-
pra solē splēdebat: ornatā supra oēm humanū
sensum: q̄ venit ⁊ stetit ante lectū meū ⁊ pulsauit
me latere. Expgefact⁹ ꝟo vidi eā in veritate stā-
tem ⁊ existimaui eā esse mulierē: figura igit̄ cru-
cis signat⁹ dixi ei. ¶ Que es tu? ⁊ quomodo ausa
es intrare sup me dū dormirē: habebat ⁊ coronā
de oliuarū ramis sup caput suum: tūc illa hilari
vultu ⁊ subridēdo dixit mihi. Ego sum prima fi-
liarū regis. Cūq̄ hec audissem statī adoraui eā.
Tūc dicit mihi. Si me possides amicā ego te du
cā ī ↄspectu imperatoris. Etenī nemo hȝ potesta-
tē apud eū sicut ego. Ego q̄ppe feci eum in terris
hoīeȝ fieri ⁊ saluare hoīes. Et hec disparuit. Ego
ꝟo ī memetipsū reuersus intellexi visionē ⁊ di-
xi. Credo cōpassio ac elecmosyna est: ⁊ ideo hȝ in
capite ex oliue folijs coronā. Etenī veraciter ↄpas-
sio ⁊ benignitas erga hoīes deū carne vestiri fe-
cit. Statim ergo vestiui me ⁊ nulli dom⁹ mee ex
citās in ecclesiā abij. Erat eīn iā aurora. Et cum
irē obuiā fratri frigore vexato: expoliaui me idu
mēto caprino: ⁊ dedi ei: dixiq̄ intra me. Ecce in
hoc sciā si vtiq̄ ꝟa est visio quā vidi an demōia-
ca. Et ꝟitate testāte nōdū ecclesiam ↄprehēderā: ⁊
subito obuiat mihi q̄dā albis indut⁹ vestimētis
dās mihi ligaturā centū nūmismatū dicēs. Ac-
cipe hec frater: ⁊ dispēsaui vis Ego aūt pre gau-
dio statim hec suscipiēs reuersus sum volēs red
dere ei ligaturā illā: q̄si nihil indigēs: ⁊ amplius
nō vidi aliquē. Tūc dixi veraciter nō esse fanta-
siā. Ex illa vero hora: sepe dabā ↄfratri aliq̄d ⁊ di
cebam. Videbo si mittat de⁹ mihi vt dixit centu-
pla. Et cū tētassem dūm malefaciēs ⁊ satisfactus
essem diuersis modis p eas reꝯ dixi. Cessa mise-
ra aīa tētādo inītēitabile Tot igitur certitudines
habēte ex deo humili aīa mea: hi increduli for-
tasse hodie venerunt: ⁊ me in deficientiaȝ secum
cadere hortantur.

¶ De peregrino qui eum tentauit.

Ratione existēte eadē ppli multi
tudine in ciuitate quidā peregri
norū vidēs tantā cōpassionē ei⁹
voluit tentare eū ⁊ indutus ve-
stimenta vetera adijt eū euntē ad
visitādos q̄ in nosochomio. i. in
infirmaria iacebāt. Bis eīn p heb
domadā vel ter ibat illuc. Et dicit ad eū. Misere
re mei q̄m captiu⁹ suȝ ego. Dicit datori. Da ei sex
nūmismata. Deinde cū hec accepisset vadit ⁊ mu
tat habitū: ⁊ obuiat ei aliūde ⁊ ꝓcidit ei dicens.
Miserere mei q̄z coarctor. Dicit denuo p̄triarcha
datori. Da ei sex nūmos aureos: cū vero isset: di-
cit ille distributor au aurē illi⁹ patriarche. Per
orationes tuas dñe idē ipse accepit scdo. Fecit ve
ro seipm p̄triarcha tāq̄ nesciret. Venit itaq̄ ter-
tio iterū accipere: ⁊ tetigit dator patriarchā q̄ au
rē ferebat significās q̄ ipe esset. Tūc respōdit ei
dei amic⁹ ille veraciter misericors. Da ei duode-
cim nūmismata ne forte xp̄s meus sit ⁊ tētet me.

¶ De Nauclero ⁊ de argento de stanno facto.

Aucler⁹ q̄dam peregrin⁹ dāna ptulit et
accedēs huic beato viro rogabat eum
multis lachrymis: vt cōpateref: ⁊ ei si-
cut omnib⁹ alijs. Precepitq̄ eū accipe
re quinq̄ libras auri. Cūq̄ accepisset has ablēs
emit antechā id est archā: ⁊ misit in nauiȝ. Mox
accidit vt extra forū naufragiū ptulisset: nauiȝ
vero nō pdidit. Accessit iterū ad eū de bona eius
volūtate p̄sumēs ⁊ dixit. Miserere mei vt deus
mī sit miserr⁹ est. Cui ille patriarcha dixit. Cre-
de frater nisi miscuisses pecunie ecclie illas pe-
cunias q̄ tibi remāserāt nullaten⁹ naufragiū p-
tulisses. De malis habuisti eas ⁊ perdite sunt cū
eis: ⁊ q̄ fuerūt ex bonis: vez precepit denuo dari
ei decē libras auri denūciās ei ne cōmisceret eis
alias pecūias. Emēs p̄terea antechā ⁊ nauigās
vno die vento valido flante proiect⁹ est in terrā
⁊ oīa pdidit ⁊ ipsam nauiȝ ⁊ nō sunt saluate nisi
aīe tantū. Voluit ergo pre cōfusione ⁊ angustia
isdē naucler⁹ necare seipsum sed de⁹ qui sēp salu
ti hoīm ꝓuidet reuelauit hoc beato patriarche.
Et cū audisset q̄d acciderat ei misit at eivenire ad
se nihilomin⁹ dubitans. Tūc aspsit se puluere ⁊
tunicā scindēs indecēter accessit ad eū. Cūq̄ vi-
disset eū in tali habitu ille sanct⁹ redarguit eū ⁊
dixit. Misereatur tui dñs benedictus deus. cre-
do ei q̄ ab hodierna die nequaq̄ naufragiū inci-
das vsq̄quo moriaris: hoc vero tibi cōtingit eo
q̄ ⁊ ipsa nauis tua ex iniustitia eēt possessa. Mox
ergo iussit tradi ei vnā magnā nauiȝ plenā frumē
to viginti milia modioꝝ de illis nauibus q̄ san
ctissime ecclesie subiecte ministrabāt. Quā recē
piēs erūt ab alexādria: ⁊ affirmabat ipse naucle-
rus asseuerās viginti dieb⁹ ac noctib⁹ vehemēti
vēto nauigauim⁹ nō valētes oīno scire q̄ issem⁹
neq̄ per stellas: neq̄ p loca: excepto q̄ guberna-
tor videbat illū patriarcham secū tenentē temo
neȝ ⁊ dicentē sibi. Ne timeas bene nauigas. Igi
tur post vicesimā diē apparuim⁹ in insulis brita
nie: ⁊ descēdentib⁹ nobis in terrā inuenim⁹ illic
famem magnā. Cū ergo dixissem⁹ primo ciuita-
tis q̄ frumentū portaremus dixit. Bene de⁹ ad
duxit vos. Quicq̄d vultis eligite: aut p singulos
modios nūmisma vnū aut eiusdē pōderis accipi
te stannū. Elegim⁹ itaq̄ dimidiū sic ⁊ dimidiuȝ
sic. Rem aūt vadit dicere sermo inexptis muneȝ
dei incredibilē quidā ⁊ sine fide: his vero qui ex
periētiā miraculi eius habēt credibilē atq̄ acce
ptā. Nā p̄terea alexādriā cū gaudio reuersi quie
uim⁹ in pentapoli ⁊ asportauit naucler⁹ de illo
stāno vt venūdaret illud: habebat itaq̄ ille an-
tiquū sociū in negocijs petentem ex eodē stāno.
Dat ei in sacco quinquaginta libras. At ille vo-
lens pbare speciē si bona esset: soluit illud ī igne
⁊ inuenit: argētū primū. Putauitq̄ seiesse tēta-
tū ⁊ retulit ei saccū dicēs. De⁹ indulgeat tibi. Nū
q̄d inuenisti me impostorē: id est iniquū erga te:
q̄z argentū pro stāno dedisti mihi. Expauescēs
vero de sermone illo naucierus dicit. Crede ego
pro stanno illud habeo. Si vero ille qui fecit de
aqua vinū ipse p orationes patriarche fecit ex stā
no argentū nihil mirum. Et vt satisfiat: veni ad
nauim ⁊ videbis cetera istius metalli socia: q̄d

accepisti. Ascendêtes itaq inuenerût stannû argentum optimum factû. ꝛ non est peregrinû miraculû: o philo xpi. Qui enim quinq panes multiplicauit ꝛ rursus aquâ egypti trâsmutauit in sanguinê: ꝛ virgâ in serpentê trâsmutauit: ꝛ trâstulit flâmâ in rorê multis sctis: facili⁹ ꝛ hoc tâ gloriosum miraculû opat⁹ est: quaten⁹ ꝛ famulû suum ditaret ꝛ nauclero miam suam prestaret.

¶ De diuite qui in paupertatê ceciderat.

Escedête sctissimo isto viro aliqñ in ecclesiâ dñico die accessit ad eû hô q multas possederat facultates: ꝛ fures ingressi domû ei⁹ dispoliauerût eû vsq ad iramêtû: ꝛ cû multa q̄stio esset facta ꝛ nô inuenisset q hec ppetrauerât: cópulsus est multa nimis paupertate deprecari cû magna reuerentia sanctissimû illû patriarchâ: dicês ei ꝛ calamitatê suâ. ¶ Misertus ergo illi⁹ multû (fuerat eñ ex clarissimis et magnis principib⁹) dixit ad autê illi⁹ cui aurû creditû erat vt daret ei qndecim libras auri. Cû aût has datur⁹ abiret: ꝛ apprehêdit consiliû logothete .i. ratiocinatoris ꝛ yconomi: ꝛ ex diabolica operatiôe inuidêtes nô dederût ei nisi qnq libras. Cû ergo reuertit de collecta isdê honorabilissimus archiepûs: dat ei in scriptis mulier vidua habês vnicû filiû noticiâ reuij qnq centenariorû auri. Cû aût suscepisset ꝛ honorabile secretum dimisisset: ꝯuocauit dispêsatores dixit eis. Quot libras dedistis illi qui ad me accessit. Qui dixerunt dñe: vt iussit sacratissima sctitas vra qndecim libras. Cû aût cognouisset p inhabitantê in se grām illos esse mentitos adduxit eû q acceperat ꝛ interrogauit eû qd accepisset. Illo vo dicête qnq libras: ꝓferês de honorâda manu sua ille sctûs pictaciû qd sibi traditû fuerat dixit eis. A vobis exqrat deus ꝛ illa alia decem cêtenaria: qm si dedissetis qndecim libras vt dixit humilitas mea: q attulit qnq cêtenaria qndecim daret. Et vt certos vos faciâ: mittês adducâ qui has attulit. Et mittens duos venerabiles viros vt accerserêt reuerendâ feminam que in baptisterio pictaciû ei porrexerat: cui et indicauerat dicens. Bñdictionê quâ deus mihi offerendâ misit in cor tuû ferês tecû veni ad humilitatê meâ. Que cursim surgens apprehendit vestigia scti viri vna cû quâtitate auri. Cû ergo suscepisset ille patriarcha oblationê ꝛ orasset super eâ: ꝛ sup filiû eius sufficienter dixit. Obsecro te nône hec tantû voluisti dare xpo an aliud aliquid. Cum aût sensisset detersû illud qd fecerat cognouisse: tremore compressa dixit: per sanctas dñi mei orationes: ꝛ sanctum meû mennâ. xv. centenaria scripserâ in pictacio: ꝛ ad vnam horâ cû starê in sinaxi: vt darê hoc tibi domino meo: dissoluês illud importune legi. Ego enim indigna tua ancilla scripsi hoc ppria manu: ꝛ inueni decem deleta a seipso. Tûc stupefacta intra memet ipsam dixi: vtiq non est volûtas dei: vt dez nisi qnq. Dimittête aût patriacha reuerendâ illâ feminam: ceciderunt ad pedes eius dispensatores qui transgressi sunt voluntatem eius petentes indulgentiam ꝛ affirmantes nihil tale se vlterius acturos esse.

¶ De Niceta patricio ꝛ de lagûculis auro plenis.

Antae niceta patricius huius viri virtutibus pleni magnanimitatê ꝛ sine parcitate manû expansam ꝛ tanq ex fonte iugiter oîbus pstâtê instinctu quorûdâ diabolû imitâtium subijt ad sctm ꝛ dixit ei. Regnû artat ꝛ pecunijs eget iam: ꝛ q sine parcitate erogant que deferunt tibi pecunie: da eas imperio: da eas in publicû sacculû. Ille vero de hoc qd dictû fuerat imperturbatus manês dicit ad eum: Nô iustû est dñe: vt arbitror patrici eâ q supercelesti regi oblata sunt terrestri dare. Si vero ꝛ oîno tale aliqd iudicasti crede humilis Johannes ex eis numû nô dabit tibi: sz ecce sub humili lectulo meo est apothecha christi vt volueris fac. Surgês itaq statî patrici⁹: vocat de suis hoîbus q portare deberêt: ꝛ imponit sup eos pecunias totas sub lecto inuêtas: nô relinquês ex eis nisi vnû cêtenariû. Et cû descenderêt q portabât huiusmodi pecuniâ ascêdebant quidâ alij portâtes pusillas lagunculas: habêtes pecunias missas patriarche de affrica superscriptas: alias qdem mel optimû: alias vero mel sine fumo. Cuz ergo descendês patrici⁹ legeret superscriptiôes lagenarû: insinuat patriarche vt sibi mitteret de tali melle: quo ad opus suû vteret. Nouerat eñ eû mali esse immemorê. Ascendente igit qui lagûculas habebat creditas ei responsa reddête ꝛ indicante pecunias esse pro melle in vasis: statim ...emittis pastor misit ei vnam lagûculâ supscriptâ mel optimû faciens ei ꝛ pictaciû continês. Ita dñs q dixit nô te deserâ neq derelinquâ: sine mêdacio est: ꝛ deus verus idcirco deû (qui oîbus escâ ꝛ vitâ prebet) homo corruptibilis constringere nô pot. ¶ Precipit aût adstâtib⁹ ꝛ portâtibus lagûculâ: vt dicerêt ei vt ante se faceret eâ aperiri: ꝛ dicerêt ei: q oês quas viderat deferri lagûculas pecunijs essent pro melle replete. Côtigit vero sedête eo ad mensam insinuauerunt eos qui lagûculas portabât: ꝛ pictaciû patriarche. Ascendentib⁹ itaq eis cû vidisset vnâ tâtû lagunculam dicit ei patrici⁹. Dicite ei. Credo dñe magnâ iracundiâ aduersum me retines. nâ vnâ solâ nô mitteres mihi. Tradito autê pictacio eodem ꝛ bullâ dissoluentib⁹ ꝛ euacuantib⁹ corâ oîbus pecuniâ agnouit: ꝛ reliquas lagunculas quas vidit similiter plenas esse. Cû ergo legisset q homo corruptibilis deû constringere nô posset côpunctus de sermone dixit viuit dñs neq niceta côstringet eû. Homo etenî ꝛ ipse peccator ꝛ corruptibilis est. Et relinquês mox prâdiû ꝛ sumês secû quotquot pecunias ab honorâdo patre abstulerat: ꝛ lagunculam que ab eo trâsmissa fuerat: ꝛ de suo cêtenaria tria apprehêdit. Honorâda vestigia nullo in obsequiû ppriû sumpto: sed in humilitate multa ascêdês rogabat eû quasi aliis accusantib⁹ vado indulgentiâ a deo exposcere satisfaciês ei q si penitentiâ ei daret: ꝛ côpre hanc susciperet ꝛ custodiret. Admirans archiepûs velocê viri conuersionê nihil de cômisso côquest⁹ est: sed magis côsolabat eû vbis ꝯsolatorijs. Talis aût amborum côfirmata est ex hac a deo charitas: vt côpater iam dicti fieret patriciû.

¶ De sterilitate ciborum ꝛ de eo qui diaconatum petijt.

Ut abraam in hoc quod expediebat tētauit: vt eius fidē soli deo cognitam vniuersus mundus imitet discēs. Tentauit ⁊ memorabilē istum Johānē. Modus aūt illius tētatiōis forma vtilitatis sctīs eius ecclesiis extitit. Est aūt forma hec. Inestimabili multitudine fugientiū a psis: sicut iā dictū est ⁊ aduenientē te alexādriā: ex sterilitate multa cibor̄ facta eo ꝙ nō subiret fluuius nilus sm̄ ꝯsuetudinē: ⁊ auro cūctis erogato qđ possederat: patriarcha misit ⁊ mutuo accepit a multis ꝓphetis circa decē cētenaria. Et his iterū ꝯsumptis: ⁊ adhuc fame manētes: ⁊ de cetero mutuū dare ei nullo volēte: sz oībus pertinaciā famis timētibus: ⁊ necessitate cōpresso patriarcha eorū q̄ ab eo alebant ⁊ in multa cura ⁊ oratione beato ꝑseuerāte: sensit quidā ciuitatis habitator eam que circundederat sctissimū illū ariditatem: ⁊ omnimodā egestatē: bigamus existens desiderat diaconus ecclesie fieri: ⁊ ꝑ necessitatem que sanctū vndiqʒ circūdederat: volebat suadere ei: vt eū ꝯsecraret: fecit ei deprecationē continentē: ita in facie quippe ei nō audebat tale aliquid dicere sanctissimo: ⁊ ter beato pr̄i patrū Johanni vicario christi deprecatio et postulatio a cosma indigno seruo seruorū sanctitatis vestre. Ediscēs sanctissime domine que obtinet honorandū caput tuum sm̄ permissionem dei: imo ꝓ peccatis nostris escarum penuriam: non iustū existimauit seruus tuus in refectionem cōuersari dn̄o meo in subtilitate .i. tenuitate ⁊ paupertate manē te. Sūt igit indigno seruo tuo frumenti ducenta milia modior̄ ⁊ auri libre centū octoginta: quas rogo dari christo per te dominū meum: tantum ego indignus in ministerio tui dyaconatus frui merear: vt per talem cum te domino sancti altaris ministrationē emūder a peccatorū meorū luxuria. ¶ Dicetur enim vere dei predicator per sanctum apostolum quoniā ex necessitate ⁊ legis trāslatio fit. Hec suscipiēs diuinitus sapiens ⁊ virū aduocās ait ad eum. Tu es qui preces nobis per notariū tuum ⁊ filium misisti. Quo dicente etiam domine: misit omnes foras bis ⁊ misericordissimus nolens corā omnibus hūc confundere: ⁊ cepit dicere ad eum. Oblatio quidē tua valde iusta ⁊ tempori necessaria sed maculosa: ⁊ nosti ꝙ in lege: ouis siue parua siue magna: nisi immaculata esset nō in sacrificiū offerebatur: ⁊ ideo ad sacrificiū Cain non respexit deus. Quoniā vero dixisti frater ꝙ ex necessitate ⁊ legis translatio fiat: de lege veteri hoc dixit apostolus. Nā quomodo ait frater domini Jacobus: ꝙ quicūqʒ obseruauerit totā legem offendat autē in vno factus est omnium reus. De fratribus vero meis egenis ⁊ de sancta ecclesia deus qui eos nutriuit antequā ego ⁊ tu nasceremur: et ipse nunc nutriret eos: in tantū si sermones eius illesos custodiremus. Ille enī qui tunc quinqʒ panes multiplicauit: pōt ⁊ decē horrei mei modios bñdicere. Quapropter illud dico ad te fili qđ in actibus apostolor̄ dictū est: nō est tibi portio: neqʒ hereditas in hac parte. Cunqʒ hunc tristē ⁊ sine effectu dimisisset: nūciat ei duas classes magnarū nauiū ad terrā esse submissas: quas miserat in siciliā ꝓpter frumentū. ¶ Hoc aūt audiēs ille beatus: cadēs in terrā: gratias egit oīpotēti deo dicens. Grās refero tibi dn̄e: qm̄ nō ꝑmisisti seruo tuo pecuniis vendere gratiā tuā. Uere inquirētes te dn̄e: ⁊ sancte ecclesie tue regulas custodientes non deficient omni bono.

¶ De duobus clericis in culpam cadentibus.

Quibusdā duobus clericis in culpaʒ cadentibus: hoc est manū in alterutrum inijcientibus: hos excōicauit canonice ꝑ aliquot dies. Hor̄ quidē vnus libēter suscepit increpationē ⁊ cognouit culpā suā. Alter vero maliciosus existēs: gaudens ꝓceptū suscepit. Occasionē enī querebat miser ne ingrederet ecclesiā: sz licentiā haberet ꝑseuerādi in nefandis actibus suis. Irascebat aūt ꝯtra sctm̄ patriarchā ⁊ quātū in se erat minabat ei nocere. Quidā vero dicebāt: ⁊ ipsum esse q̄ ꝓdiderat pecunias ecclesie ad patriciū Nicetā qđ ⁊ rapuit manu: vt prescriptū est. Nunciatū est igit ei ꝙ ille mali memor maliciā reseruaret ⁊ nō rectā erga beatū hanc voluntatē haberet. Ille aūt verus pastor memor dicti illius: quis infirmat ⁊ ego nō infirmor: ⁊ iterū vos q̄ potestis infirmitates impotentium portare: voluit hūc accersire ⁊ decenter admonere ⁊ soluere eū ab excōicatione: videbat enim lupum conantē rapere ouem. Dispēsatione vero dei actum est vt innotesceret oībus patriarche immemor mali animus oblitus est accersire eum ⁊ soluere ab excōmunicatione. Cum ergo ad sanctum dominicum diē peruenisset: ⁊ sancto altari astitisset: vt incruentū id est impollutum sacrificiū offerret. Iam diacono generalē orationem pene consummante sanctū velum exaltaturo: in mentem malicie immemoris venit: ⁊ statim diuini precepti recordans asserentis: si offers munus tuū ad altare: et ibi recordatus fueris: ꝙ frater tuus habet aliquid aduersuʒ te relinque ibi munus tuū ⁊c. intimat diacono facienti orationē quam diaconus solitus facere erat: vt reinciperet a capite: ⁊ si impleretur iterū recapitularet: vsqʒ dum perueniat eius sanctificatio. Finxit enī se tanquā si euʒ ventris necessitas cōpulisset. Et veniens in honorabile cimiliarchium: id est secretariū principale misit statim fere viginti hebdomadarios querentes iam dictū mali modi clericum. Intentio enī pastoris hec erat: vt educeret de ore leonis ouem. Deus vero qui voluntatē timētium se facit: fecit pre manibus inueniri mox clericuʒ. Et venientē coram veritate testimonium perhibente: prior patriarcha genu flectit dicēs. Indulge mihi frater. Ueritus ergo illius honorabile pontificiū ⁊ eorū q̄ aderant ꝑsentiā magis vero timēs iudiciū dei ⁊ horrēns ne forte ignis de celo cadē horam ꝯsumeret eū videntē honorādā illā canitiē humo iacētē: genu flexit ⁊ ipse petēs veniā ⁊ iniam. Et dicēte patriarcha: deus nobis oībus indulgeat: surrexerūt ⁊ ingressi sunt ambo ecclesiā: ⁊ sic cū multo gaudio ⁊ leticia astitit altari cū mūda cōsciētia volens dicere deo: dimitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nr̄is. Ita aūt sana extunc ⁊ cōpuncta mēte factus est lector ille vt presbyteri cōsecratione potiri mereretur.

¶ De litigio quod habuit cum patritio.

Eiseri quidam sanctoꝝ patrū dixerūt. Angeloꝝ est nullatenus litigare: sed in omnimoda ꝛ perpetua pace consistere: hominū vero est altercari: ꝛ statim reconciliari: demonuꝫ autem est litigare ꝛ totam diē transire inrecōciliatos. Hoc ꝑterea prefati sum⁹ amatores christi ꝓpter presentem narrationē. Placuit alio tēpore huic nobili: vna cuꝫ memorato niceta patritio: de quadam publica re altercari. Modus aūt litigij erat talis: necessarium est enī dicere cū sit anime vtilis. Patrici⁹ quidā disponere volebat forū ꝓpter lucra publica: patriarcha aūt id non patiebatur: pauperū in hoc ꝓcurās salutē. Multū ergo corā secretario cōtendētes ꝛ inflexibiles manētes recesserūt ambo abinuicē irati ꝛ inrecōciliati. Erat aūt hora quinta ꝛ quidem patriarche erat refragatio ꝛ amaritudo ꝓ mādato dei: patritio aūt ꝓpter pecuniaria lucra erat. Tamē ait ille iustus neqꝫ ꝓ rationabili neqꝫ ꝓ irrationabili occasione debet homo irasci. Adueniente ergo hora vndecima mādat per archipresbyterū vna cū clero patriarcha patritio: hoc dignū memoria verbum. Domine sol ad occasum est. Cum autem hoc verbū ille audisset non tolerās cordis sui ardorem: sed tāq̄ diuino igne inflāmatus sancti sermone compūctus est infectusqꝫ lachrymis statim totus factus est et surgens venit ad beatum hunc. Quem cum vidisset ait. Bene venisti filius ecclesie: obediens voci eius. Mittentibus igitur ambobus metanoeam .i. penitudinē siue recognitionem ꝛ amplexantibus alterutrum sederunt ꝛ aperiens os suum patriarcha: dixit crede mihi domine nisi quia vidi te valde tribulatū de hoc iam non pigritarer ego venire ad claritatem tuaꝫ. Etenim xp̄s ꝛ deus noster. ipse circuibat ciuitates ꝛ castella ꝛ domos visitādo homines. Omnibus aūt humilitate summi sacerdotis edificatis ꝛ admiratione plenis / respondit ad eum Patricius. Crede pater quia vlterius nō capiēt aures mee eorum verba: qui litigiosas mihi suggerūt res: tūc sapiens doctor dixit ei. Crede fili ꝛ frater: si omnibus his voluerimus credere multorū peccatorū erimus domini: maxime in tempore hoc quando facti sunt multi hominū inuicem odientes. Multotiens enī ꝛ mihi suadere tētauerūt hi qui suggerebāt mihi dispositiones rerū ꝛ cū facerem sepe fineꝫ. vt seductus fueram: postmodū alij quidā suggerebāt mihi qd̄ fuerim deceptus in capitulo: cū ergo secundo ꝛ tertio hoc fuissem perpessus: dedi terminū mihimetipsi absqꝫ vtrorūqꝫ parte ne darem diffinitionem alio in capitulo. Quod si qui suggerebant mihi mentirent: ipsi penā soluerent quam accusatus ferret: si contra eū calūnia veraciter fuisset iniecta. Et ex eadē die improuide suggerere mihi cōtra aliquē omnino aliqd̄ nullus taꝫ ausum hꝫ: qd̄ deposco ꝛ moneo magnū decorē tuū fili similiter facere. Sepe enī ꝛ cedes iniustas faciunt q̄ sublimitatē creditā habēt si fuerint verbis susortis ꝯmoti: ꝛ si sine cruciatu ceciderint q̄ ad eos veniunt capitula. Et patrici⁹ tanq̄ a deo iussus pactus est ei⁹ mandatum se custodire omni tempore illesum.

¶ De Gregorio nepote suo.

Ste memorabilis habebat quendā nepotem nomine Gregorium. Una itaqꝫ dierum faciens iste cū quodam ciuitatis tabernario litam cōuitijs ab eo seuere affectus est qui amare dolens non solum quia publice verumetiam quia a viliori inhonoratus esset: maxime vero q̄ erat nepos patriarche subijt ad euꝫ in conclaui: eo in secreto morante flens vehemēter. Cū aūt hunc estuantē ꝛ lachrymantē vidisset mitissim⁹ patriarcha interrogat causam deficientis cū anxietatis: scire hanc volens. Cumqꝫ ille non posset pre amaritudine q̄ circundederat eum exprimere sermoneꝫ hi qui presto fuerunt: quando eū exhonorari a negotiatore contigerat ceperūt recitare archiepiscopo causam: ꝛ q̄ non debuerat (inquiūt) ita sanctitas vestra cōtēni: vt ꝓprios ꝓpinquos a despectis exhonorari pateretur hominib⁹. Ille autem verus medicus volens primo veluti emplastro quodā curare nepotis sui furiā ꝛ tamē tāq̄ ferro incisionē: ꝛ liberationē passionis ꝑ sapiētissimū os suū hinc afferre talibus verbis cepit extinguere morbum. ꝛ dicere. Et omnino ausus est aliqs os aperire: ꝛ cōtradicere tibi. Crede fili mi patri tuo quoniā faciam in eo hodie rē vt tota alexandria miretur. Cūqꝫ vidisset eum remediū recepisse ꝛ tristitiaꝫ cunctā proiecisse: putantem videlicet q̄ ageret cōtra eum qui se contumelijs affecerat: ꝛ faceret eum flagellari per eum qui super forū erat cōstitut⁹: ꝛ a varijs pōpis dehonestari dicit ei deosculans pectus ipsi⁹ fili mi si ex veritate humilitatis mee nepos existis prepara teipsuꝫ ꝛ flagellari: ꝛ cōuitia pati ab omni hoīe. Uera enī cognatio nō ex sanguine ꝛ carne sed ex virtute mentis agnoscit. Cōfestim igit accersiuit eum qui super caupones erat constitut⁹: ꝛ precepit ei ne ab illo caupone acciperet: neqꝫ consueta sua neqꝫ publica: neqꝫ pensionē ergasterij eius. Et ipse enī sanctissime ecclesie erat. Et oēs expauescentes immobilem longanimitatē eius intellexerunt esse hoc quod dixit: quoniā faciam in eum rem vt miretur tota alexandria videlicet q̄ non solum vicissitudinē non reddidit: verūetiam prouisione adiutorium impendit.

¶ De damiano dyacono.

Unciatum est aliqn̄ huic beato q̄ quidam clericoꝝ malitiā in corde aduersus quendā reseruaret et inrecōciliatus ei permaneret Ille vero querebat huius nomē ꝛ gradum. In crastinum ergo: dominico die didicit h̄c Damianū noīe dyaconum aūt esse officio. Precepit itaqꝫ archidyacono vt sibi qn̄ idē damianus ad ecclesiā venire demonstraret. Igitur cum in crastinū statio dominico die fieret venit idē dyacon⁹ ad stationē: ꝛ vidēs archidyaconus ostēdit eū patriarche. Ob eam enī tantūmodo controuersiā astabat tūc pōtifex sancto altari: quid vero vellet facere nulli credidit. Cū ergo venisset dyaconus damian⁹ vt susciperet ab eo sanctā cōmunionē: scd̄m propriū gradum tenuit manum illius ille sanct⁹ ꝛ dixit. Uade prius reconciliari fratri tuo ꝛ tūc veniēs digne suscipe immaculata immcinos

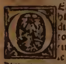
malitie christi mysteria. Reueritus ergo corã tãta multitudine clericorũ cõtradicere illi: maxime in tali loco ⁊ ĩ tali horrẽda hora spopõdit ⁊ hoc facere: ⁊ tũc de sctis mysterijs dedit ei. Igitur ex tunc oẽs clerici ⁊ laici custodiebãt se ne malitiã retinerẽt: timẽtes ne ⁊ ipsos cõfunderet tryphõ reteqꝫ quemadmodum ⁊ illum dyaconum.

¶ De eo ꝙ habuerit scientiam diuinarum scripturarum.

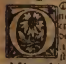
Habebat quidẽ sanctissim⁹ hic vir scientiã diuinarũ scripturarũ nõ autẽ in sapientia sermonis tanꝙ ex inani gloria sꝫ per eandẽ ipsam operum actionẽ ⁊ mandatorũ obseruationẽ ⁊ in secreto quotidianũ cõsiliũ sui nullus sermo ociosus audiebatur: nisi forte ordinatio rei ciuilis exigeret: sed aut relationes sanctorũ patrum: aut scripturales questiões aut dogmatica problemata ꝓpter multitudinẽ nec nominandorũ hereticorũ: que regionẽ circũdederat. Si vero alicui aliquis detrahere incipiebat hũc patriarcha per alterã sermocinationẽ vt sapiẽs: ingeniose remouebat si iterũ permanebat: nihil qdẽ ei dicebat: sed hũc annotãs precipiebat hebdomadario: ne sineret vlteri⁹ eũ intrare cuꝫ his q̃ nunciabant: quaten⁹ per eũ ceteros tẽperaret atqꝫ erudiret.

¶ De eo qui imperfectum sibi iusserit tumulum preparari.

Eshnitionẽ aũt ⁊ aliã quã affectauit hic sanctus: nõ est postponere. Audiẽs eñ ꝙ postꝙ coronatur imperator nullus vniuersi senatus: ⁊ astantium exercituũ aut iquum memoria ẽ ei aliqd nunciet: sed mox hi qui dicuntur monumentorum edificatores sumant quatuor vel quinqꝫ minutias marmorũ pusillas de diuersis colorib⁹ ⁊ ingrediant ad eũ ⁊ dicãt. Domine quali metallo imperiũ tuum iubes fieri monumentũ tuũ. Insinuãtes videlicet tibi quia tanꝙ hõ corruptibilis ⁊ transitorius curã habeto tue anime, ⁊ pie regnum dispone. Imitatur et iste beatus veraciter hanc dignã laude traditionẽ: ⁊ ꝓcipit sibi monumentũ edificari vbi ⁊ reliqui predecessores ei⁹ patriarche iacebãt: imperfectũ vero manere vsqꝫ ad obitũ suum: vt imperfecto existente: per celebrem festiuitatem assistẽte clero ingrediẽtes qui dicebant studiose dicerẽt ad eũ. Domine monumẽtum tuũ imperfectũ est: ꝓcipe ergo vt cõsummetur: eo ꝙ nescias qua hora fur veniet. Hoc autẽ faciebat ille sanct⁹ vt ita fieret volẽs imitationẽ bonam ⁊ post se futuris relinquere patriarchis.

¶ De his que hierosolymam misit.

Domino ob multitudinẽ peccatorũ nostrorũ permittẽte ꝓpria templa q̃ erãt hierosolymis a percutiẽdis a deo persis cremari: videns hic sanctissimus patriarcha in multa egestate esse senectũ ⁊ modestũ patriarchã hierosolymorũ. Ad horum reuelationẽ ⁊ re edificationẽ misit ei nũmismata mille: ⁊ mille saccos plenos frumẽti: ⁊ mille legumina: mille libras ferri: mille restes siccatorũ pisciũ: q̃ menomene dicunt: mille vascula vini ⁊ mille egyptios operarios mittẽs ei ꝑ literas: Da mihi veniã veре xp̃i operator nihil dignũ tẽplis xp̃i mittenti. Velẽ eñ (crede mihi) si esset cõueniens: ⁊ ipse eo venire ⁊ operari in domo sctẽ xp̃i resurrectiõis. Verũtñ illud rogo honorãdũ caput tuũ: vt nullaten⁹ hoc imputes minimo noi ꝑ exiguitatis mee sed poti⁹ hoc petas a xp̃o: vt ibi me cõscribat: vbi veraciter conscriptio beata consistit.

¶ De vili eius strato: ⁊ opertorio precioso.

Audit ille sctũs et hoc bonum dico videlicet quod infimo stratu recumberet: ⁊ vilibus operimentis in cellula sua vteretur. Qđ cum audisset quidã possessor ciuitatis: ascendens ad eum ⁊ videns ꝙ opertorio scisso ⁊ laneo tegeretur: transmisit ei coopertoriũ nũmismatum trigintasex: rogans multum eum: vt cooperiretur ad memoriam mittẽtis. Ille vero hoc suscipiens: propter multam viri postulationem coopertus est semel hoc est vna nocte: per totam autẽ pene noctẽ dicebat ad semetipsum: vt recitabãt cubicularij ei⁹. Quis dicet ꝙ humilis Joannes (habebat eñ semper verbũ istud in ore) pallio trigintasex nũmismatũ tegebat ⁊ fratres xp̃i frigore necentur. Quãti sunt mõ q̃ dentibus stridunt pre glacie: quãti sunt mõ q̃ psiatum habẽtes subt⁹ dimidiũ ⁊ supra dimidiũ: ⁊ nõ pñt extẽdere pedes suos: sꝫ dormiũt vt glomus tremẽtes: Quãti in mõte dormierũt incenati ⁊ sine lucernis: habentes duplum cruciatum tã ex frigore ꝙ ex ieiunio. Quãti desiderant saturari de solijs holerum: que proijciunt de coquina mea? Quãti vellent tingere panẽ suum in scemate qđ ꝓijciunt coqui mei? Quãti cupiũt vel odorare vinũ qđ fundit in cellario meo. Quãti sunt in ciuitate ista in hora hac peregrini nõ habẽtes vbi hospitentur: ⁊ in foro iacẽt fortasse: ⁊ pluuia madefacti. Quanti putas habent totũ mensem: vel etiã duos non gustantes oleum? Quanti sunt q̃ non habẽt alterũ vestimentum in estate ⁊ alterũ ĩ hyeme ⁊ ita miserijs affligunt. Tu vero expectãs etiã eternã iocunditatẽ assequi: ⁊ vinum bibere ⁊ pisces immanes deuoras: ⁊ in cubiculis demorario: mõ aũt cum oĩbus malis: ⁊ in coopertorio triginta sex nũmismatũ te calefacis. Ueraciter sic viuẽs ⁊ in tali laxatione cõuersans: nõ expectabis illic ꝓparatis gaudijs frui: sꝫ audies vtiqꝫ qđ et diues ille audiuit. Recepisti bona in vita tua: pauperes vero mala: nũc ergo cõsolant: tu vero cruciaris. Bñdictus de⁹ humilis Joannes alia nocte non cooperiet illo: iustũ est enim ⁊ bñ acceptũ deo vt tegatur centum quadraginta quatuor fratres dñi tui ꝙ tu infelix. Uenũdabantur vero quatuor recancelle nũmismate vno. Mox ergo trãsmisit illud in crastinũ vt venũdaret. Et videns is q̃ obtulerat emit illud trigintasex nũmismatib⁹ ⁊ rursus obtulit patriarche. Cuꝫ vero in crastinũ adhuc vidisset illud emit hoc sic: ⁊ rursus obtulit patriarche: deposcens vt tegeret ab eo. Cum aũt tertio hoc fecisset: dixit ei gratulabundus ille sanct⁹: videbimus quis deficiet ego an tu. Erat eñ opulentus valde: ⁊ suauiter quasi vindemiabat eũ ille sanct⁹ paulatim ab eo multas auferẽs ⁊ dicebat semꝑ ꝙ posset aliqs in tentione dãdi pauperib⁹ expoliare diuites: ⁊ ipsum

et .i. ipocamisium .i. vestimētū quod subter cami siā est ab eis deniuole auferre ⁊ nō peccat: ⁊ maxime si sunt aliq̄ immisericordes ⁊ auari. Duo em̄ lucrat̄ talis: vnū quidē q: aīas illoꝝ seruat alterū aūt q: ⁊ ipse ex hoc mercedē non modicā h3. Veniat aūt ⁊ ad credulitatē verbi et testimoniū veraꝝ qd circa sanctū epiphanium ⁊ Johānem ep̄m hierosolymoꝝ factū est q̄ō sanct⁹ Epiphanius per artē tulit argentū patriarche vel Johānis eiusdem ⁊ dedit pauperibus.

¶ De petro theolenario.

Dignum ⁊ congruū predicto capitulo referebat semel coram omnibus iste sanctus dicēs habebam inquit quendam ministrum in apotheca mea in Cypro: fidelem valde: ⁊ virginē vsq3 ad obitum suū. Hic ergo narrabat mihi: q: in affrica existente me facta est res huiusmodi. Permanebā em̄ (ait) cum quodā theolenario diuite vehemēter ⁊ immisericordi. Semel ergo pauperibus in hyeme sedentibus ad solem seq3 calefacientibus ceperūt singuli domos eleemosynatoruz collaudare: ⁊ pro eis orare per singulos eorum: similiter ⁊ domos eleemosynam non facientiū vituperare. Inter que vero venit in mediū eoꝝ: ⁊ nomen senioris mei theolenarū: ⁊ ceperunt singuli interrogare proximū. Vere tu frater accepisti aliq̄ de domo illis benedictionem. Et omnibus interrogantibus inuicē nullus inuent⁹ est accepisse aliq̄ de domo eius aliq̄d. Dixit ergo vnus ex eis: quid dabitis mihi ⁊ ego accipiā hodie ex eo benedictionem. Et facientibus cū eo pactum: venit ⁊ stat foris portam domus expectans: quando ad domū suam reuerteret̄. Et dispensatione dei peruenerunt simul ipse ingrediēs portā ⁊ animal portās siliginea mancipio causa prādij ipsius. Videns igit̄ egenū non inueniēs lapidē per furorem arripit siliginē de clitella: ⁊ iactauit in faciem eius. Ille vero suscepit eā ⁊ abijt vt satisfaceret confratribus suis: ⁊ q̄ ex eisdē manib⁹ eius accepisset eam. Itaq3 post duos dies egrotauit infirmitate ad mortē idem theolenarius: ⁊ vidit in somnis seipsum rationē ponentē: ⁊ suos actus oēs sup̄ stateram appendere. In vna quidē acie congregabantur mauri quidam deformes: altera autē acies aliorum quorundā erat candidatorū ⁊ terribilium specie. Qui nihil inuenientes boni: vt ⁊ ipsi appenderēt cōtra aduersum mala opera: q̄ collecta erāt a mauris in acie ipsoꝝ nimis turbabant̄: ⁊ tristabātur ⁊ mēte cōsternabant̄ ad alterutrū ⁊ dicebāt. Ergo nihil hic habem⁹: Tunc dixit vnus eoꝝ: vere nihil habemus nisi vnā siliginē: quā dedit ante duos dies christo: ⁊ ipsam non volūtarie. Emittētibus eis siliginē equalitas facta est. Tūc dicunt Theolenario hi q̄ apparuerant ei candidati: Vade ⁊ auge ad siliginē hanc. Nā vero mauri isti te apprehēdent. Euigilans ergo agnouit q̄ visa sunt ab eo nō esse mendacia: sed vera. Oīa vero que a iuuētute sua commiserat: ⁊ quoꝝ ipse erat oblitus videbat ethiopes illos cōgregare: ⁊ deportare ad librā: ⁊ dicebar. Vehvch si vna siligo quā iactaui per furorē ita profuit: a quātis malis se liberat q̄ dat in simplicitate sua bonis indigētib⁹. ⁊ decetero ita modest⁹ ⁊ prudēs atq3 summ⁹ eleemosynator fact⁹ est vt etiā corpori proprio non parceret: Cōtigit vero aliquādo s̄m consuetudinē procedere eum diluculo ad thelonēū: ⁊ obuiat ei nauta q̄ a naufragio nudus vt nat⁹ est euaserat: ⁊ cecidit ante eum rogans: vt protectionē apud eum impetraret. Ille ergo putās q̄ egenus esset expoliauit se esophorium suū quod illius melius erat ⁊ dat ei rogauitq3 eū: vt hoc ipse vestiretur: pergens vero ille erubescēs vestiri hoc dedit illud vēditori vt venūdaretur. Et cū recederet theloneari⁹ vidit hoc suspēsum: ⁊ tristat⁹ est vehemēter: ⁊ ascēdēs domū suā nihil passus est gustare: sed claudēs ostiū cōclaui sui sedebat plorās: ⁊ cogitās q: non fui dign⁹: vt mei memoriā haberet egenus. Cū ergo anxiaret̄ obdormiuit: ⁊ ecce vidit quendā speciosum tanq̄ solē ferentē crucē sup̄ caput suum ⁊ esophoriū quod dederat naute assistentē sibi ⁊ dicentem. Quid ploras dn̄e Petre. (Hoc enim erat ei nomen) Ille vero dixit: vt ad deū disputās. Q: domine ex quib⁹ largiris nobis damus alicui: ⁊ in turpe lucrū vertunt accipiētes. Tunc dixit ei: cognoscis hoc. Et ostendit ei: q̄ deintus vestit⁹ esset eius esophorio. Dicit ei. Ecce ego illo vestior ex quo dedisti mihi hoc: ⁊ gratias ago volūtati tue bone: quoniam frigore affligebar et cooperuisti me. Ad se ergo reuertius admiratus est: ⁊ cepit beatificare egenos ⁊ dicere. Viuit domin⁹ (si quia inopes christus meus sunt) non moriar ⁊ fiam tanq̄ vnus ex eis. Ac cersito vero notario suo quem ⁊ emerat: dicit ei. Secretum volo credere tibi ⁊ crede si propalaueris me barbaris vendā te aut si nō audieris me. Dat vero ei decē libras auri ⁊ dicit ei vade: ⁊ eme tibi negocium ⁊ sume me ⁊ duc in sanctam ciuitatem: ⁊ vēde me cuilibet christiano: ⁊ precium da pauperibus. Notario autē recusante: dicit ei iterū. Quoniā si me nō vendideris: ego vendam te barbaris vt p̄dixi tibi. Obediuit ergo ei notari⁹ ⁊ peruenientibus eis ad sancta loca inuenit idē notarius amicum suum charum: fabrum argētarium qui in dāna inciderat. Ad locutionē vero venientibus ambob⁹: dicit ei notarius. Audi me zoile: ⁊ eme seruū vnum: quia habeo bonū vt dicat homo q̄ patricius sit. Et audiēs argentari⁹ q̄ seruū haberet admiratus est ⁊ dicit ei. Crede mihi: quia nō possideo vnde illum emere possim. Dicit ei rursum notarius. Accipe mutuū ⁊ eme cum multū em̄ est bonus: et benedicet tibi deus per eū. Acquieuit ergo ei: ⁊ emit eū sordidis vestibus indutū: in nummismatib⁹ triginta. Relinquens autē eum notarius abijt cōstātinopolim satisfaciēs q̄ nulli hoc manifestaret: ⁊ q̄ de p̄cio nequaquā sibi retinendo aliq̄d defraudaret: sed hoc totū pauperibus daret. Ergo aliquando idē Petrus coquinabat dn̄o suo: aliq̄n autem lauabat pannos eius: nūquam aliq̄ñ in quolibet horum assuetus. Affligit autem seipsum: ⁊ ieiunio multo. Cū vero vidisset se benedici dn̄s eius sup̄ oēm benedictionem: dicit ei verecundatus enormem eius virtutē ⁊ humilitatem. Volo humilis petre liberare te: vt sis de reliquo fr̄ meus. Ille vero noluit. Viderat em̄ eū frequēter cōuicia pferre: ⁊ percutis cōseruis suis. Habebāt autē eum tanq̄ amētē: ita vt ⁊ nomē ei imponerent

amētis. Quotiescūq ergo tribulabant eū cōserui
sui ꝛ dormiebat in tribulatiōe: apparebat ei q̄ in
affrica illi apparuerat: vestib⁹ esophorio eius te
nēs ꝛ illa triginta nūmismata in manu dicēs ei.
Noli mestus esse frater petre ego suscepi ꝛ p̄tium
tui sed sustēta vsq̄ dū cognoscaris. Post aliquot
vero tp̄s: venerunt a patria eius quidam argenti
vēditores vt orarēt ad loca scā: ꝛ inuitauit eos
ad prandium domus dn̄i Petri: ꝛ cum ministra-
ret statim ille cognouit eos. Ipsi autem dum prā
derēt ceperūt assigurare eū: ꝛ inulcē ad aures di-
cere. Quantum similat puer iste domino Petro
theoleonario. Ille vero occultabat quantum pote
rat vultum suum. Iterum ergo comedentib⁹ eis
ceperunt dicere ad eū qui eos inuitauerat. Uere
putamus res tibi magna euenit dn̄e zoile: etenī
nisi erramus publicā personā in ministerio tuo
habes. Neq̄ sciebāt certius qz erat de coquina ꝛ
de ieiunio cōmutatus vult⁹ eius. Diu igitur con
siderantibus eū dixit vnus ex eis. Uere domin⁹
Petrus theleonarius est: ꝛ surgam, tenebo eum.
Uidēs eū imperator audiēs tristat de eo qz dudū
nō cōparuit. Foris itaq̄ stās audiuit hec r̄ponēs
catinū a se nō est ingressus: sed recto cursu cucur
rit ad portā. Erat itaq̄ ei q̄ eū tūc habebat: ostia-
rius mutus ꝛ surdus a natiuitate: q̄ per nutū iā-
tum aperiebat ꝛ claudebat: festināns ergo seruus
dei exire: dixit surdo ꝛ muto. Tibi dico i̅ noīe xp̄i
Ille vo audiuit statim ꝛ dixit. Etiam dn̄e. Iterū
vero ille ait aperi. Rn̄dit, surdus ꝛ mutus secūdo.
Ego dn̄e. Statim ergo surrexit ꝛ, aperuit illi. Et
excūte eo subito ostiari⁹ ꝛ clamauit corā oībus
gaudēs ꝛ exultās: quia audiuit ꝛ locutus est: dn̄e
domine porro oībus qui in eadem domo erant p
territis: qm̄ audiebāt eū loquētem. Iterum dixit
ille quondā mutus. Ille qui coquinabat exijt cur
rens: sed videte ne forte fuga lapsus sit magnus
eīm seruus dei est. Qū discedebat dixit mihi. Tibi
dico in nomine dn̄i: ꝛ mox vidi de ore eius exeūtē
flāmam ꝛ tāgētem aures meas: ꝛ statim audiui ꝛ
locutus sum. Et exilientes ꝛ sequentes eum cun
cti: vlterius nō viderunt eum. Tunc pn̄iam oēs
agebāt: qui in domo illa erant: ꝛ ipse dn̄s eius q̄
petrum emerat. qz in tali ex honorātia habuisset
eum: ꝛ maxime hi qui vocabāt eū amenicem. Hec
sunt beatissimi a deo honorati Joannis patriar-
che narrationes. Non solum enim de vita sua cō
tentus erat volentem p̄ficere edificare: verūetiā
de deo acceptis ꝛ veracib⁹ relationib⁹ suis ꝛ dice
bat semp hec audiētib⁹. Si p̄prio sanguini nō pe
percerūt quidam hominū: sed hunc dederunt in
manus fratrū: imo xp̄i qūo, putas nos cū alacrita
te ꝛ humilitate debem⁹ de facultatib⁹ nr̄is dare
christo ꝛ egenis atq̄ pauperib⁹: vt recōpēsationē
recipiam⁹ a iusto ꝛ mercedum redditore deo: in il
la timenda ꝛ horrenda retributione dei: Qui par
ce seminat parce ꝛ metet: ꝛ qui seminat in bene-
dictionibus .i. large ꝛ magnaminiter: multiplici
ter ꝛ metet: hoc est bona illa hereditabit q̄ omnē
mentem transcendunt.

¶ De sancto Serapione.

Omnibus ergo rectis moribus iste san-
ctus adornatus nec hoc carebat: valde
enim diligebat eloqui de actibus san-
ctorum patrum: ꝛ eorū qui elemosyne
cultores fuerunt. Unde cum vna dierum recita-
ret de vita sancti serapionis qui vocabatur syndo
nius et inueniret eum vt fertur amictum suum
dedisset egeno: ꝛ iterum paululū processisset il-
luc ꝛ frigus patienti obuiasset: ꝛ illi tunicam pre-
buisset: ꝛ quia nudus sedebat tenens sanctū euā
gelium: ꝛ interrogatus a quodam quis te expolia
uit abba: Demonstrans sanctum euangeliū iste.
Et alio tempore hoc ipsum euāgeliū vēdidisse et
dedisse elemosynā: ꝛ discipulo suo dicēte. Abba
euangelium vbi est: Et illo dicente ad eū. Crede
fili: qui dixit mihi vēde oīa que habes ꝛ da paupe
ribus: ipsū vendidi ꝛ dedi eis: vt in die iudiciū ha
beamus fiduciam abundantiorem ad deū. Et qz
alīs iterum vidua mulier petisset ab eodē sancto
Serapione elemosynā: quoniā esuriebant filij
eius: ꝛ nō habentē eum aliquid omnino: tradidit
se ei: vt venderet eum ad minos grecos: quos ꝛ iā
christianos fecit in paucis dieb⁹: hec legēs sanct⁹
Joannes de sancto Serapione dixit ad eos. Uah
vah o philo xp̄i q̄d p̄dest hoī colloquēti de actio-
nib⁹ sanctorū p̄rm. Credite mihi qz vsq̄ hodie pu-
tabam q̄ vel aliquid facerem datis quas habere
possū pecunijs: nesciebā aūt q̄ seipsos vēderent
quadam compassione superati.

¶ Quod accusationem aduersus
monachū non recipiebat et de eo
quem iusserit flagellari.

Emp quidē honorabat monachi
cū scema sanctus hic: ꝛ colebat
ꝛ cōpatiebat vbi maxime aspicie
bat monachū corpalib⁹ vtilita
tibus angustiatū. Habebat aūt
ꝛ hoc sup multos p̄cipuū: qz accu
satione qualēcū q̄ siue mēdacē
siue veracē nō suscipiebat cōtra ali-
quē circa amictū monachico habitu. Semel enī
euenit ex imissiōe q̄rūdā criminatorū p̄tulisse eū
aliq̄d tale quodā monacho girāte in ciuitate cū
puella vna iuuēcula ꝛ petēte elemosynā p diē
aliq̄t q̄dā q̄ hoc viderāt scādalizati: ꝛ existimātes
q̄ mlier ei⁹ eēt: attulerāt p̄iarche cōtra eū q̄relas di
cētes. Propter q̄d a deo honorate derogat talis
angelice monachice vite scemati: puellā quādam
hn̄s mlierē. Mox ergo dei famul⁹ putās p̄hibere
cōtra deū cōmissa peccata tāq̄ qui ad hoc ab eo eēt
p̄uectus p̄cepit mulierē q̄dē flagellis cedi: ꝛ sepa
rari ab eo: ipsū aūt verberari ꝛ in carcere secreto
recludi. Dum ergo cum omni celeritate iussio san
cti in opus procederet apparuit ei nocte p visū
monachus ostendens ei dorsum suū putrefactū
(nō parcentes eīm ceciderant eum ecclesie defen-
sores) dicens ei. Ita pl3 tibi domine patriarcha
ac vna vice errasti vt homo: crede mihi: qz de p̄xi
mo est vita ꝛ mors. Et hec dicens discessit ab eo.
Mane autē facto recordatus est ille beatus visio-
nis nocturne: ꝛ sedebat super lectū suū mest⁹ mi-
litq̄ statim ꝛ conuocat per cancellariū suum mo
nachum de loco in quo erat reclusus. Cogitās in
tra se ille beatus patriarcha similis eēt ill: q̄ no
cte sibi apparuerat. Cum ergo venisset cum labo-
re multo neq̄ eīm propter plagas moueri poterat
cūq̄ vultū eius vidisset patriarcha remansit sine
voce immotus non valens loqui: sola autē manu
sua inuit vt se in lectulo suo locaret. In semetipsū

viro reuersus ⁊ signans: rogauit monachum pre
cinctum lintheo: vt sine verecūdia dispoliaret se
quatenus videret dorsum eius: si ita esset sicut et
in somnis viderat. Uix ergo suasus vt id ageret:
despoliauit se. Cū vero despoliaret vt monstraret
dorsum suum viro sancto per admirandū dei con
silium solutus est quo erat indutus amictus: ⁊ ce
cidit in terram: ⁊ viderūt eum oēs esse eunuchū.
Sed quia recens erat nulli hoc existebat manife
stum. Uidentibus ergo eū omnibus ⁊ sancto pōti
fice: ⁊ maxime dorsū ei⁹ periculosa verbera: mittēs
mox segregauit illos qui hūc incōsiderate tracta
uerunt. Uenerabilissimo aūt monacho cōplura
ratiocinabatur: ex ignorantia dicēs se in eū pec
casse: ⁊ in deū verū: ⁊ in hoc āmonebat eū ille san
ctus. Nō (inquit) o fili: ita sine custodia in ciuita
tibus conuersari oportet: eos qui sancto āgelico
vestro indumēto circūamicti sunt maxīe ⁊ femi-
nam circūducere ad scandalū aliorū vidētiū. Tūc
monachus cū omni hūilitate rōnē reddebat san-
cto dicēs. Crede dn̄e nō mētiar. Haec eram ante
paucos dies: ⁊ exeunte me de ciuitate vt venirē ⁊
salutarē sanctū abbatē cyrum: obuiauit mihi hec
benedicta puella foris portā vespere incumbēte
⁊ accurrens ad pedes meos: rogabat vt mecū am
bularet. Dicebat enim se hebreā esse: ⁊ velle fieri
christianam ⁊ cepit eadē me adiurare verbis hor
ribilibus vt non permitterē perire eam. Timēs
itaqȝ ego iudiciū dei sumpsi eam estimans q̄ nō
immitteret tētationē sathanas spadonibus: ne-
sciebam vero q̄ nemini parcat. Igitur venientib⁹
nobis sanctissime pater ⁊ oratiōnē perficientib⁹
baptizaui eam ad sanctum abbatē cyrū: ⁊ gyrabā
cū ea in simplici corde exposcēs modicū sumptū
quatenus introducerē eam in monasterium. Cū
hec audisset patriarcha dixit Pape: q̄ abscōsos
seruos habet deus ⁊ nescimus nos humiles? Et
enarrabat hi qui presto erant visionem quam vi-
derat nocte deo ⁊ protulit patriarcha centum nū
mismata de manu daturus ei. Dei autem amicus
ille vere monachus non est passus aliquid accipe
re ex eis: dignum memoria verbū ad patriarchā
locutus est dicens. Ego hoc nō postulo domine.
Monachus enim si fidem habet horum non indi
get. Si autem horū eget fidem nō habet. Quod
maxime amplius satisfecit omnibus q̄ audierāt
q̄ seruus dei iste monachus esset. Genuflexit igi-
tur patriarche ⁊ exiit in pace. Extunc igitur plus
honorabat ex hospitio recipiebat mōachos ⁊ bo
nos estimatos ⁊ malos: ⁊ edificabat mox xenodo
chium seorsum: ⁊ appellauit hoc receptaculū om
nium monachorum.

¶ De hoc q̄ exibat ad mortuorū obsequia
⁊ quia morituris presidebat. De eo etiam
qui in persidem captiuus ductus est.

Mortalitate aliquando ciuitatē con-
prehendente: ibat et ipse sanctus vt
videret funerū obsequia: valde enim
dicebat hoc esse pficuū ⁊ sepulchro-
rum considerationem. Multotiens
vero assistebat ⁊ his qui morituri ve-
xatione in exitu aīe patiebant̄ ⁊ ip̄e eorū oculos ꝓ
priis manibus claudebat memoriā habere ex hoc
sēpiternā volēs: ⁊ curā ꝓprij exit⁹: pcipiebat aūt
⁊ collectiōes ꝓ defunctis impigere: ⁊ sine dubio
perficere. Etenim (dicebat) quia ante paucum tē
pus captiuus ductus est ad persas quidam: ⁊ de-
scendēs in persidē retrusus est in carcere qui ap-
pellabatur lethe hoc est obliuio. Quidam ergo fu
gientes illuc: venientesqȝ in cyprū ⁊ interrogati
a parentibus illius si forte vidissent eum respon
dentes dixerunt eis: qr nos ꝓprijs manibus sepe
liuimus eum. Non autem erat iste de quo interro
gabant eos: sed alius indissimiliter eum similās.
Dixerunt vero eis ⁊ mensem ⁊ diē obitus sui. Illi
vero tanq̄ pro mortuo faciebāt ei tres collectas
per singulos annos. Post quatuor itaqȝ ānos ve-
nit in cyprum: fuga lapsus a persis. Dixerūt ergo
ei sui. Uere frater nos audiuimus q̄ mortuus es-
ses: ⁊ memoriā tui faciebamus ter in anno. Cum
vero audisset: q̄ in anno ter facerent ꝓ eo memo-
riam: interrogat eos in quo mēse hec celebrarēt.
Et illis dicētibus: sanctis theophanis ⁊ domini
ca sancta: atqȝ penthecoste. Dicit ille: quia tribus
istis tēporibus anni veniebat quidam cādidatus
vt sol ⁊ dissoluebat me a vinculis ferreis ⁊ a custo
dia: ⁊ mouebar deambulando tota die ⁊ nemo re-
cognoscebat me: ⁊ in crastinum inueniebar vincu
la ferrea portās. Dicebat igit̄ sanctus episcopus
q̄ ex hoc dicimus habere dormiētes quietē quā
do ꝓ eis collectam facimus.

¶ De eo qui rogauit pro filio ⁊ nauis
sue saluatione.

Uod in actibus apostolorum audiui
mus factū: hoc frequēter ⁊ huic cōpa
tientissimo accidebat. Uidentes eñ
multi indesinentē eius: ⁊ inscrutabi
lem circa gentes cōpassionē, moue-
bant̄ multotiens ad vendendū multa
de substātijs suis: ⁊ ferētes pbebāt dei deuoto mi
nistro. Eū ⁊ qdā veniēs vnā dierū offerre ei septē
libras auri ⁊ dimidiā satisfaciēs scīō: q̄ nō possi-
deret aliud aliqd in auro. Petebat aūt ab eo cum
multis genuflexionib⁹ vt oraret quaten⁹ dn̄s de⁹
filiū ei⁹ saluaret. Habebat eīn vnū solūmodo filiū
quasi annorū qndecim vt reduceret nauim ei⁹ cū
bono ab affrica. Illuc eñ abierat. Accipiens igit̄
summus sacerdos quātitatē auri de manu eius: ⁊
mirat⁹ est eū tā esse magnanimū ad offerēdū totā
quātitatē auri quā possidebat. Orauit quidā ei: ⁊
in facie multū ⁊ sic eū dimisit. Eū ꝓpter ei⁹ multā
fidē posuit subt⁹ sanctā mēsam ligaturā q̄titatis
patriarcha i oratorio cubiculi sui ⁊ sinaxim fecit
statī pfectam sup eā: ꝓ illo q̄ hāc obtulerat satis
abundeqȝ deū rogās: quaten⁹ ⁊ filiū eius saluaret
⁊ nauē cū salute reduceret sm q̄ fuerat postulat⁹
ab illo. Nec dū ergo triginta trāsactis dieb⁹ defun
ctus est fili⁹ hōis illius: q̄ attulerat septē libras ⁊
dimidiā patriarche ⁊ in tertia die mortis pueri re
cepit ⁊ nauē suā ab affrica: i qua erat ⁊ frater ger
manus eiusdē viri creditor. Et veniēs iuxta forū
naufragiū ptulit ⁊ pdidit totū q̄ erat plena ⁊ non
sunt saluate nisi aīe: ⁊ vna scapha vacua. Cū ergo
⁊ hūc casū didicisset euenisse sibi dn̄s nauis ⁊ pr
pueri: sm verbū ꝓphete paulomin⁹ habitauit in
inferno aīa eius. Nōdū eñ tribulatiōe filij sui ex-
tincta cōphēdit eū ⁊ nauis. Relata sunt itaqȝ oīa
que acciderāt ei patriarche: ⁊ pene plusq̄ is q̄ hec
perpessus fuerat: in tristitia morabatur: maxie ꝓ
pter filium eius vnicum. Nesciēs ergo quid face-

ret rogat misericordissimũ deum vt consolaretur
virum immẽsa pietate sua. Cõuocare enim eum
⁊ consolari in facie sanctus erubescebat: verũtñ
mandauit ei vt nullatenus desperaret: neq̧ vero
sine iusto iudicio deus facit aliquid sed oĩa ĩ hoc
qđ nos ignoramus. Ergo vt non pdat mercedem
quam fecit in septem ⁊ dimidia libra auri: ⁊ fidez
quã possidebat circa sanctũ patriarchã iã vero vt
⁊ nos in tẽtationibus q̃ nobis eueniũt: qñ aliqđ
boĩ fecerimus: imperturbati ⁊ gratias referẽtes
adDeũ pmaneamus vidit in somnis: iã dictus vir
philochristꝰ postera nocte quẽdã quasi ĩ habitu
scĩssimi patriarche dicẽtẽ sibi. Ut qđ tribularis
frater: ⁊ merore dissolueris? Nõne tu me rogasti
vt peterẽ a deo: vt saluꝰ fieret filiꝰ tuꝰ? Ecce saluꝰ
factꝰ est. Crede mihi si viueret: prauus ⁊ immun
dus hõ fieret: ⁊ de naui tua ⁊c nisi deꝰ placaret ꝑ
bono qđ fecisti paruitati mee sñia erat data qua-
tenus tota vt iacet cũ alabus in ꝓfundũ pgeret: ⁊
pderes fratrẽ tuũ. Sed surge ⁊ glorifica deũ q̃ de-
dit tibi eũ: ⁊ saluauit filiũ tuũ nõdũ de hoc seculo
vano. Euigilãs itaq̧ vir inuenit cor suũ ꝯsolatũ:
⁊ vniuersam tristitiã eius electã: ⁊ induẽs vesti-
menta sua venit cursim ad honorabilissimũ patri
archã: ⁊ iactat se ad pedes eius grãs agẽs deo: et
ei: ⁊ enarrans visionẽ quã viderat. Quã audiens
iustissimꝰ dixit: gloria tibi benigne ⁊ misericors
deus: q̃ deꝑcationẽ peccõꝝ exaudis. Iterumq̧ ad
hoĩem dixit. Nequaq̃ o fili grãm hãc orõni mee
ascribas sed deo ⁊ fidei tue: hec eñ oĩa ista impe-
trare valuit. Erat eñ valde humiliter sentiens
sanctus verbis scꝫ atq̧ prudentia.

De episcopo amatore pecunie.

PErgebat aliqñ hic beatus ad vi-
sitandos pauperes: in locum qui
dr̃ cesariũ: illic eñ eis fecerat q̃si
tholos quosdã ꝓlixos lineis ta-
bulis pauimento strato ad rede-
scendos eos: ⁊ simul cum storis ⁊
racenis per totam hyemẽ: quo-
dam eorum eunte secum eorum
qui cuꝫ eo erãt amatores pecunie passibili modo
presso. Dixitq̧ beatus patriarcha ad eum. Ama
hoc honore frater Troile fratres christi: hoc eñ
ei erat nomen: nunciauerãt eñ quidam patriar-
che: q̧ triginta libras auri portaret in ipsa hora
domesticus eiusdem epĩ Troili: vt emeret specie
argenti anaglifi gratia mense sue. Epũs autẽ tãq̃
veritus sermonem patriarche: imo ad horam ca-
lefactus: singula dari oĩbus fratribus precepit
ei qui triginta libras illas portabat. Celeriter
ergo huiusmodi auri quãtitas erogata est. Rece-
dentibus itaq̧ vtrisq̧: patriarcha scilꝫ et qui in-
uitam (vt ita dicam) elecmosynam fecerat: episco
po Troilo in ꝓprijs episcopiis velut quedã amẽs
et animi periculosa in eum cogitatio irruit pro-
pter pecuniarũ dationẽ horroris ⁊ amoris pecu-
nie: ⁊ crudelitatis atq̧ negligentie germen: eum
sequebatur: febre extra naturam mixta propter
quod egrotus inuitus in lectum cecidit. Hebdo
madario ergo a sanctissimo patriarcha ad eũ ve-
niente: ⁊ ad mensam eiusdem patriarche eũ inui
tãte recusauit (frigore eñi ⁊ febre se vexari ꝑ qua
dam causa dicebat.) Igit̃ cũ hoc audisset patriar-
cha: mox agnouit causam: q̧ propter exitum tri-

ginta librarꝫ: infirmatus eẽt ille inuitus eleemo
synator. Erat eñ vt ꝑdictum est valde immiseri-
cors ⁊ amator pecunie. Nõ sufferẽs ergo beatus
se quidẽ sup mensam reficere illum aũt sup lectũ
cruciari grauiter: puenit celeriter ad eũ ille vir
sine superbia: ⁊ dixit ad eũ hylari vultu: fac cha-
ritatẽ fili Troile. Estimas q̧ in veritate dixerim
tibi fratribus hmõi dari: crede mihi per iocũ di-
xi tibi dare. Ego eñ volui ꝑstare eis singula nu-
mismata ꝓpter sanctã festiuitatẽ: sed q̧ non ha-
bebat distributor meus secũ sufficiẽtẽ quãtitatẽ
huius rei gratia mutuã dedisti eã mihi ⁊ ecce at-
tuli tibi illas triginta libras. Ut vero vidit quan
titatẽ epũs amator pecunie in honorabili manu
sapientis existentis medici ⁊ pastoris febris qui-
dem subito disparebat: frigus etiam recedebat:
fortitudo quoq̧ ⁊ corporis eius calor ad eum re-
uertebantur: vt ex hoc non posset latere hanc esse
causam repente comprehendentis eum cõmuta-
tionis. Suscipiẽs vero aurũ ab honorandis ma-
nibus patriarche: nihil oĩno cõtradicẽs: expecta
bat ab eo patriarcha cõscriptionem abrenuncia-
tionis mercedis earũ: que date sunt triginta au-
ri librarum. Fecit autem hoc cum gaudio Troilꝰ
epũs scribẽs proprijs manibus ita. Deus domino
meo Ioanni beatissimo patriarche huius alexã-
drinorum magne ciuitatis: da mercedem trigin-
ta librarꝫ que date sunt tibi qñ ego recepi eas.
Hoc scriptum itaq̧ sanctus accipiens sumpsit se-
cum: ⁊ eundem epm̃ ad prandium (vt eñ iam di-
ctũ est statim sanus factus est) duxit: volens ergo
mercedis redditor deꝰ: corripere eũ simul autẽ et
ad miserationẽ contribulatorꝫ: ⁊ cõpassionem eri
gere ostendit ei eadẽ die dormienti post prandiũ
patriarche in somnis qua mercede priuatus eẽt.
Uidit eñ (vt ait) domũ cuiꝰ pulchritudinẽ atq̧
magnitudinẽ nõ potest ars hoĩꝫ imitari: ⁊ ianuã
huius totã aureã: ⁊ super ianuã titulũ cõscriptũ
mansio eterna ⁊ requies Troili episcopi. Cũq̧ hoc
inquit legissem gauisus sum: sciebam enim donã
dam mihi ab imperatore talis domus epulatio-
nem. Nondũ aũt hmõi tituli supscriptionẽ perle
geram: ⁊ ecce q̃dam regius cubicularius habẽs
secũ ⁊ alios obsequij diuini: ⁊ cũ puenisset ad ta-
lem ianuã domus ianuã dixit ad ꝓprios officia
les deponite titulũ istũ. Et cũ deposuissent iterũ
dixit. Mutate eũ ⁊ ponite quẽ misit orbis terra-
rum rex. Et attulerunt ⁊ fixerunt aliud aspicien
te me supscriptũ ita. Mãsio eterna: ac requies ioã-
nis archiepĩ alexandrini empta libris triginta.
Et cũ hoc vidissẽꝫ surrexi a somno: ⁊ magno sum-
moq̧ pastori q̃ visa sunt ei in somnis enarrauit:
⁊ proficiens ea de causa Troilus epũs ⁊ factus est
extunc eleemosynator magnificus.

De nauibus quarum entheca iuit in
perditionem.

DOminus q̃ diuitias in tpe quodaꝫ
btõ Iob abstulit: fecit simile ⁊ huic
oĩi bonitate pleno sancto patriar
che Ioãni. Nauibus eñ sanctissi-
me ecclesie sue comprehẽdẽtibus
violentã hyemẽ in loco q̃ dicitur
adhira ꝑcecerũt oĩa sua q̃ naues portabãt: erant
vero oẽs naues simul. Erat aũt summa multa
valde enthecarum suarum: habebãt eñ tãta ve-

ftimēta ⁊ argentū ⁊ alias res altiores: vt compu
teretur pondus qđ fuit in perditionem quātita-
tis centenariorum trigintaquatuor. Plus eñ erāt
ꝗ crediderint naues capiētes per singulas decē
milia modiorum. Uenientibus vero alexandriā ⁊ per-
gētibus statim reliqui creditores ⁊ primi naute
ecclesiam cōfugerunt: Sanctus vero hoc audiēs
⁊ causam ꝓpter quā fugerant: misit eis verbum
manibus suis scriptū habēs ita. Dominus dedit
fratres: dñs vt voluit abstulit sicut dño placuit:
ita factū est: sit nomē dñi bñdictū. Exite filii nihil
ex hoc veriti: dñs enim sollicitus erit de crastino.
Ascendit itaq; pene dimidiū ciuitatis in secretū:
die añt altero volebāt ꝯsolari nobilē istū: ipse vero
preoccupās cepit oībus dicere. Nequaꝗ̄ o filii et
fratres causa naulū difficultatis tristemini: nam
humilis Joānes (credite) inuētus est culpabilis
ꝗppe nisi extollentiā haberē nullo mō hoc ferrē.
Sed qr extollebar in his q̄ dei erāt existimabam
ꝙ magna opera facerē: dans que hoīm erāt: hoc
mihi euenit: volēs ergo de⁹ vt hoc intelligerem
ista ꝑmisit. Elecmosyna eñ nō vigilātē plerūq;
in extollentiā eleuat inuit⁹ vero casus humiliat su
stinentē. Ait eñ diuina scriptura. Paupertas virū
humiliat: ⁊ iterum Dauid hoc sciēs: dicebat. Bonū
mihi ꝙ humiliasti me: vt discam iustificationes
tuas. Dū eñ maiorum factus sum obnoxi⁹: qr datio-
nē ꝑ vanā gloriā perdebā: ⁊ qm̄ per vitiū meū ꝑdi
te sunt tante pecunie: habeo nunc iudiciū aiarū
que in arcto sunt. Uerū dilectissimi q̄ cum tēpore
iusti illius Job fuit deus: ⁊ nunc idem ipse est qui
non propter egestatem meam: sed ob indigentiū
necessitatē nō derelinquet nos. Ipse eñ dixit: nō
te deseram neq; derelinquam: ⁊ rursus. Querite
primum regnum dei ⁊ iustitiam eius: ⁊ hec oīa
adijcient vobis. Uolentes ergo consolari eū ciui
tatis habitatores: vt dictū est: ipsi magis inuenti
sunt ecōtra consolationem ab eius beatitudine
recepisse. Nimis ergo breue tps preterijt ⁊ in du-
plum restituit deus ⁊ nouo nostro Job facultates:
⁊ iterū erat ipse magnanim⁹ circa miam: fortasse
autem ⁊ religiosior ꝗ̄ antea fuerat.

De ministro cui duas auri libras dedit.

D extremā paupertatē ꝑuenien-
ti cuidam de domesticis mini-
stris ꝓpria manu iste sctūs vt
nullus sciret duas libras auri
dedit: ⁊ audiēs ab accipiēte: qm̄
hec accipiēs dñe vlteri⁹ nō heo
vultū intendēdi in honorabilē
⁊ angelicā faciē tuā vere dignū
laude: vt sapiens locutus est verbum. Nondum
inquiens sanguinem meū ꝓ te frater effudi sicut
mandauit mihi dñs meus Jesus christus.

De duce qui mutuum dare distulit.

Istrictus qdā ab his q̄ pensionē
exigebāt: cū nō haberet qđ daret
erat eñ regio in magna difficul-
tate: eo ꝙ fluuius nylus sm̄ ꝯsue
tudinē nō irrigaret aq̄s terram:
ipse abiens deprecat⁹ est ducem
quendā magnatorum: vt mutuas si
bi daret q̄nquagita libras auri:
⁊ dicebat se dare pignora si vellet dupla. Repro-
misit ergo dux dare ei ad presens vero distulit.
Exactoribus vero cōstringentibus cum vadit: et
ipse ad portum a quo cuncti recipiuntur: vez ad
mitissimum ⁊ dignū admiratione patriarcham.
Et nondum pene propriam necessitatem ei nar-
rauerat dicit sanctus ad eum. O fili si volueris:
⁊ quo vestior indumentum. Etenim cum admira
bilibus suis bonis: ⁊ hoc possidebat: ꝙ non pote
rat videre aliquem de necessitatibus lachrymā-
tē: ⁊ nō statim se proprijs rigaret lachrymis. Uū
⁊ mox petitionem volentis ab eo mutuū accipe-
re adimpleuit. Et sequenti nocte vidit dux ꝙ sta
ret super altare qdam cui offerebant multi obla-
tiones: ⁊ pro vna quā ponebant: accipiebant cen
tum pro ipsa de altari. Erat autem ⁊ patriarcha
post tergum eius. Jacebat ergo vna oblatio ante
eos in vno scanno ⁊ dicit qdam duci. Uade domi
ne dux accipe oblationē illā ⁊ offer ad altare: ⁊ tol
le pro ea centum oblationes. Illo vero pigritāte
cucurrit patriarcha: ⁊ posteum staret ⁊ tulit hāc
ante eum ⁊ obtulit: ⁊ accepit sicut omnes centum
de altari. Euigilans itaq; non poterat discerne-
re somnium. Misit autem ⁊ adduxit eum qui vo
lebat mutuū accipere vt prestaret ei: ⁊ cū venisset
dixit ei dux. Accipe quod petisti mutuū. Respon
dens ille dixit ei. Ante tulit mercedem tuam dñe
patriarcha. Etenim te diu differente compulsus
sum ad illum tanꝗ̄ ad portum confugere: multa
enim erat vis inquietudinis exactorum. Cū ergo
audisset hoc dux ille: statim recordat⁹ est somniū:
⁊ dixit. Uere bene dixisti: ante tulit mercedē tuā:
ante tulit eñ: ⁊ ve illi qui vult facere bonum: et
differt ⁊ enarrauit oībus somnium qđ viderat.

De muliere que a genero suo iniuriam
patiebatur.

Ergente aliquando illo viro san-
cto ad templum sanctorum victo
riosorum martyrum Cyri ⁊ Joā
nis in gloriosa eorum memoria
orationis gratia exeunte eo por-
tam ciuitatis suscepit eum mulier
procidēs ⁊ dicens. Uindica me quoniam iniuriā
patior a genero meo. Quibusdam ergo de obse-
quio eius qui habebant confidentiam apud deū
dicentibus: qr cum reuersus fueris causam eis fa
cies. Respondit sapiētissimus. Et quomodo de⁹
orationem nostram suscipiet: si ego istam postpo-
suero. Quis mihi spopondit vt viuam ego in cra
stinum ⁊ ibo ad xp̄m pro ea rationem redditurus.
Et nō recessit de loco illo: vsq; quod satis ei erat:
fieri faceret.

De sanctis videlicet Joanne
et Sophronio.

D voluntatem igitur memora-
bilis huius que tota i deo erat
misit ei deus viros sapientes ⁊
semper memorandos Joānem
⁊ Sophronium. Consiliarij eñ
erant veraciter boni quibus (tā
ꝗ̄ patrib⁹) discrete obediebat:
⁊ gratias agebat tanꝗ̄ constan
tibus: maxime et viriliter agētibus militibus ꝓ
pietate religionis. Etenim spūssancti virtute freti:
⁊ cū seuerianis ac ceteris circa regionem existen
tibus immūdis hereticis: sapientia sua ac dispu
tationibus pugnā habentes ⁊ conflictum multis
quidem

quidem castella ⁊ pluresq; ecclesias: similiter ⁊ monasteria ab ore talium bestiarum tanq̃ boni pastores euellere studuerũt: propter quod ⁊ maxime plurimum honorabat sanctos hos ille vere sanctissimus.

¶ Sermo eius contra percussorem.

Si vero alicubi aliquem durũ et inhumanum ⁊ percussorem circa proprios seruos sentiebat ille beatus hunc primũ cõmonebat ⁊ cũ multa lenitate rogabat dicens. Fili venit quidem ad aures peccatrices meas q̃ ex operatione inimici modicũ durius circa ꝓprios pueros tuos seruis: sed rogo ne des locũ ire. Non enim vt percutiamus eos dedit nobis hos deus: sed vt seruiant fortasse vero nec propter hoc: sed vt sustentẽtur a nobis ex quib⁹ de⁹ prestitit nobis. Quid enim mihi dic: ⁊ dedit homo ⁊ emit eũ: qui ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei creatus honorat⁹ est. Nunquid enim tu dominus eius aliquid plus illo possides in proprio corpore manũ aut pedẽ vel auditũ siue animaz. Nunquid nõ similis est tibi per oĩa. Audi luminare gloriosum Paulum dicentez. Quotquot in xp̃o baptizati estis xp̃m induistis. Nõ est iudeus neq; grecus: non est seruus neq; liber: omnes enim vos vnũ estis in christo. Si ergo equales sumus in christo adinuicẽ equales efficiamur. Etenim xp̃s formam serui assumpsit: docẽs nos non superbire contra conseruos nostros. Un⁹ est dñs oim in celis habitans ⁊ humilia respiciẽs: non dixit sublimia sz humilia respicit. Quantũ enim ⁊ aurũ dedimus: vt honorificarũ ⁊ emptũ eũ sanguine diuino: ⁊ dñico nobis seruiture subijciam⁹ (propter eũ celũ: ꝓpter eũ terra: ꝓpter eũ stelle: propter eũ sol: ꝓpter eũ mare: ⁊ q̃ in eo sunt) extãtẽ: qr ⁊ angeli ei ministrãt: ꝓpter eũ xp̃s seruorũ pedes lauit: ꝓpter eũ crucifix⁹ est: ⁊ cetera oĩa propter eũ passus est. Tu aũt eũ q̃ a deo honorat̃ inhonoras: ⁊ (quasi nõ sis eiusdẽ nature) non parcens feris. Dic obsecro vt eius quotiens culpas vt mox redderet tibi deus. Nequaq̃ dic quõ oras q̃tidie dicẽs. Dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitorib⁹ nostris. His ⁊ his similibus verbis: de inhabitante in se thesauro: monens hunc absoluit: ⁊ nisi didicisset istũ emẽdatum preparabat ⁊ instruebat seruũ afflictũ: vt fugã arriperet ⁊ venditionẽ peteret: ⁊ hunc cõparans iustus statim liberum statuebat.

¶ De puero orphano quem ditauit.

Audiens aliquãdo cuiusdam eleemosynatoris puerũ orphanũ derelictũ parentibus ipsius morientibus ⁊ in multa paupertate conuersari hunc: dicebant enim hi qui in testamento patris eius inuenti sunt testes: quia non dimisit ei domine pater eius moriens vsq; ad vnum nummisma: sed habens decem libras auri adduxit eum ipsa hora quando testamentũ scribebat ⁊ dixit ei. Has decem libras habeo fili mi quid vis dimittã tibi istas: an dominã meaz dei genitricem curatorem ⁊ prouisorem. Puero vero eligente sanctam dei genitricem precepit dari cuncta pauperibus. Et ecce in quibus sanctissime in multa inopia consistit: nocte ac die domum domine nostre non deserẽs. Cum ergo hec audisset a sciẽtibus sanctus hic: nemini aliquid dicẽs: adduxit quẽdã tabellionez: ⁊ narrabat ei rẽ dãs ei terminũ vt nulli crederet quã precepit eam facere rẽ dicẽs ei. Uade ⁊ in veterib⁹ cartulis scribe testamentũ noĩe theopenti ⁊ fac in eadẽ charta me ⁊ patrẽ pueri cõsobrinos fratres ⁊ vade ⁊ dic iuueni. Scis frater q̃ genus existens patriarche nõ debueras ita in paupertate versari ostẽde ei chartã ⁊ dic. Quõ si erubescis: ego ordino cãm tuã apud patriarcham: ⁊ vide qd tibi dicet. Cũ ergo oĩa que iussa sunt ei a patriarcha tabellio fecisset venit ad eũ dicẽs: qr pact⁹ est puer mihi: vt ego loquar cãm suã dño: ⁊ magnas gratiarũ actiões referebat mihi. Dixit vero sanct⁹. Uade ⁊ dic ei qr locut⁹ sum patriarche. Et dixit: quõ ⁊ ego scio: qr habuit cõsobrin⁹ meus filiũ: sed ex vultu hũc nõ recognosco. Bene ergo facit adducẽs hũc ad me. Adducẽs ergo eum fac portare ⁊ chartã secũ. Cũ vero puenisset: tulit eũ secreto ille iust⁹: ⁊ cepit deosculari eũ ⁊ dicere. Bene venit fili⁹ cõsobrini mei. Ditauit igitur eũ eiq; vxorez tradidit in alexãdria: ⁊ domũ ⁊ oĩa quibus opus habuit donauit ei demonstrare festinans quoniam non derelinquet dominus sperantes in se.

¶ De impostore qui viginti libras auri mutuo accepit ab eo.

Npretermisse autem ⁊ huius mandati curaz habens hic admirabilis legẽ ponẽtis: volenti mutuare a te ne auertas aliquando: non prohibuit aliquẽ huiusmodi ab eo suffragium postulantem. Unde hoc sciẽs quidam malignus ⁊ impostor: petiit ab eo vt sibi mutuas daret viginti libras auri. Erat autez de his qui dicunt̃ gallodromũ. Gallodromũ dicuntur mangones discurrentes ⁊ fraude decipientes. Cõtemnens ergo sanctũ: quemadmodum ⁊ alios multos dicebat: qr nihil mihi dedit. Que sierunt itaq; ecclesie pastores ⁊ ordinatores: vt ĩ carcerẽ hunc mitterent ⁊ publicarẽt eius substãtiã. At imitator dicentis estote misericordes sicut ⁊ pater vester misericors est: qui solem suum oriri facit super bonos ⁊ malos ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos: nequaq̃ istis cõsensit vt eũ affligerent. His autem turbantibus contra eum vt ex pote qui patriarche illuserat: ⁊ dicẽtibus ad eũdem sanctum: non iustum est domine: vt qđ meritis pauperes acciperent hoc luxuriosus accipiat. Respõdit ecõtra ille pater beat⁹ dicẽs. Credite fratres: qr si extra voluntatẽ meã acceperitis aliquid ab eo: duo mãdata trãsgrediemini: ⁊ vnũ adimplebitis: quõ ⁊ ad pauperes data fuerit huiuscemodi quãtitas. Unũ qdẽ: qr apparebitis impatientes circa dandũ: ⁊ efficiemini aliũs forma mali: alterũ aũt quõ nõ obediẽtes eritis domino deo dicenti: ab eo qui abstulerit tua ne repetas. Expedit ergo o filij: vt efficiamur oĩb⁹ exẽplũ patientie. Etenim apostol⁹ dixit. Quare non magis iniuriam sustinetis? q̃re nõ magis fraudem patimini. Et bonũ est quidem veraciter fratres: omni petenti dare: excelsius autez ⁊ honorabilius etiã non petenti. Et autẽ qui aufert vestimentum sine voluntate a nobis dare ⁊ tunicam angelice vere nature imitatio: immo diui-

ne est. Ex his enim que habemus dominus pre-
cepit bene facere proximo. Bonuz inquit facies
fratri tuo: iuxta qđ possidet man⁹ tua: nō ex his
que ex lite ⁊ contentione ⁊ ab iniuriis auferunt.

¶ De abbate vitalio.

Enex quidā magnus quasi annoꝝ ſ
sexaginta: audiēs tales res bestiuo
tuit tentare eū si posset verbis sua-
deri: ⁊ ad scandalum facile inclina-
re: vt contingit si condemnaret ali
quem. Et habitans prius in mona-
sterio abbatis seridōis: exijt ⁊ venit Alexandriā:
⁊ sumit conuersationē hominibus quidē repre-
hensibilem: sed deo gratā qui dat (vt ait Dauid)
singulis ſm cor eorum. Ingrediens itaq ciuita-
tem scribit omnes que note erāt meretrices ⁊ ce
pit laborare opuscula ⁊ accipere p singulos dies
siliquā vnā. Cum ergo occūberet sol māducabat
⁊ intrabat ad vnā meretricū ⁊ dabat ei ereos nū
mos ⁊ dicebat. Dona mihi noctem istam ⁊ noli
fornicari. Et manebat iuxta eaz nocte illa obser
uans eam ne fornicaretur. Stabatq a vespere ī
vno angulo cellule vbi dormiebat mulier: psal-
lēs ⁊ orans pro ea: ⁊ mittens genuflexiones vsq
ad aurorā: ⁊ exiens pcipiebat verbum illi q nul-
li diceret actionem eius. Ita agebat semp quous
q vna earū manifestauit vitā eius q non vt for-
nicaretur intraret ad eas: sed vt saluaret. Ora-
uit senex ⁊ cepit mulier a demonio vexari: vt per
illā cetere timerent ⁊ nō manifestarēt euz oī tpe
vite eius. Dicebat ergo quidā ei que a demonio
vexabat. Quid est. Reddidit tibi de⁹ quoniam
mentita es: vt fornicetur enim ingreditur pessi-
mus iste ⁊ nō ad aliud aliquid. Jam eñ ⁊ sanct⁹
Uitalius (hoc enim nomen erat ei) volēs homi-
num gloriā fugere ⁊ animas a tenebris reuoca-
re dicebat audiētib⁹ ceteris cū laboraret in ope-
re ⁊ solueret vesperi. Eamus modo dñe olim do-
na talis expectat te. Ubi erat ergo ordo ipsi⁹: mul-
tis ergo criminātib⁹ ei dicebat. Nunqd ego non
vestio corp⁹ vt oēs. Aut monachis solis irat⁹ est
deus. Uere ⁊ ipsi homines sunt vt oēs. Dicebat
itaq ei quidā. Accipe tibi vnā mulierem abba: ⁊
muta vestimentū tuū vt nō blasphemet de⁹ per
te: nec habeas iudiciū q scādalizant animaruz.
At ille respondebat eis iterū: dicebat ergo se de-
monstrare qsi iratū vere nō obaudiā vobis ite a
me modo nihil aliud faciā vt vos nō scandalize-
mini nisi accipiā mulierē. qten⁹ curā habeā do-
mus ⁊ faciā malos dies q vult scandalizari: scā-
dalizetur: ⁊ det frontē in pariete. Quid vultis ex
me. Nunquid iudices cōstituti estis a deo. Ite de
vobis curā habetote: vos p me nō reddetis deo
rōnem. Un⁹ est iudex: ⁊ sancta dies iudicū q sin-
gulis reddet ſm opa eorum. Dicebat autem hec
clamans. Quidaz ergo ecclesie defensorum hec
multoties audientes ab eo referebant quod sie
bant. Deus vero sciens q nollet ille sanct⁹ offē-
dere abbatē Uitalium indurauit cor eius ne cre-
deret eis. Recordabatur enīz ante memorati eu
nuchi: sed increpauit vehemēter qui cōtra vita-
lium abbatem accusationē ei afferebāt dicēs ad
eos. Quiescite accusare monachos. An nescitis
qd circa sancte memorie Cōstātinū imperatorē
actū fuisse cōscriptiōes q de eo leguntur cōtineāt.
Quū (ait) quidā nō timētes deū cuz celebraretur
secūda synodus in nicea ceperūt contra se dare ī
scriptis: famas turpes beato illi impatori: qdaz
clerici existentes qdā monachi: ⁊ ad faciē addu-
cēs sanct⁹ dei cōstātin⁹ accusatorez ⁊ accusatum
vtrosq audiuit. Et cū inuenisset multas taliū cri-
minatoꝝ veras esse accusatiōes: incēdit oēs que
date sunt in scriptis malas opiniōes dicēs. Ue-
re si proprijs occulis vidissem sacerdotē dei: aut
aliquē eoruz qui monachico habitu circūamicti
sunt peccantē: clamidē meā explicarē: ⁊ cooperi
rē eum ne ab aliquo videret. Nā ⁊ in seruū dei il
lū videlicet eunuchū ita putastis: ⁊ misistis me ex
tra vitā: ⁊ feci anime mee peccatum magnū: con-
fundens ergo eos multū abhorruit. ¶ Seruus
aūt dei vitalius a propria operatiōe nō cessabat.
Deprecabat ergo vt quibusdā post mortē eius in
somnis manifestaret deus de se vt imputaretur
in peccatū his qui scandalizabantur in eū eo qđ
rem quā agebat dicerent scandalo esse plenam ⁊
nō haberet homo peccati indicium ex ea quicqd
locut⁹ fuisset. Multas igit de talib⁹ mulieribus
ad compūctionē induxit hec operatio eius ⁊ ma
xime quando videbāt eū nocte extendentē man⁹
⁊ orantē pro vnaquaq earū: propter qđ quedaz
earuz a fornicatiōe cessabāt: quedā vero accipie-
bant viros ⁊ pudice cōuersabant: quedā vero et
modis oībus mūdū relinquētes: singularē vitam
ducebāt. Null⁹ tñ sciuit vsq ad ei⁹ dormitionē:
q ipsius admonitiōe ⁊ oratiōe impudice mulier
cule a fornicatione cessarēt. Unde quadā die ex-
eunte eo a prima taliū mulierū diluculo obuiat
ei quidā homo immund⁹ intrans ad fornicāduz
cuz ea: ⁊ cū vidisset sanctū Uitaliū ex ea egredie
tem dedit ei alapā in faciem dicēs ad eū. Usques
quo pessime illusor christi: nō emēdas te ab his
nequitijs tuis. Qui dixit ad eū. Crede mihi acci
pies alapā a me humili vt tota Alexādria colli-
gatur ad clamores tuos: nonduz breui tempore
transacto dormiuit cū pace in cellula sua sanct⁹
Uitali⁹ nemine sciēte oīno: habebat eñ valde pu
sillā cellulā sup locū q dicebat porta solis. Un-
de ⁊ plerunq cū collecta celebraretur iuxta cel-
lulam ei⁹ in ecclesia matre: conuenientes quedaz
mulierculaꝝ harū ad alterutras dicebant. Ea-
mus eamus: iterū abbas Uitali⁹ collectā hȝ. Et
venientibus eis: curabat eas. Igitur dormiente
eo: vt predictū est: in ppria cellula ⁊ nullo scien
te: mox quidaz demon tanq ethyops deformis
astat ei: q dederat alapā abbati Uitalio: ⁊ dat ei
alapā dicēs. Suscipe alapā quā misit tibi abbas
Uitalius. Et cadens statim cepit spumare. Con-
gregata est igit ſm ppheciam Uitaliū: pene tota
Alexandria in violētiā quā patiebat a demone:
⁊ maxīe qr sonitū date ei alape audierūt quidā
quasi ad vni⁹ iactū sagitte. Post aliquātas ve-
ro horas: in mentē rediens is qui patiebat: sci-
dit vestimenta pectoris sui ⁊ cucurrit ad cellulā
clamās ⁊ dicens. Culpā feci tibi serue dei vitali
miserere mei. Cucurrerūt vero cū eo oēs audien
tes. Cū puenisset ad cellulā scilꝫ: exiit iterum de-
moniū iactās eū oīb⁹ aspicientib⁹. Et cū ingrede
rentur intro hi qui cū eo cucurrerant inuenerūt
sanctū stantē in geniculis suis: ⁊ orantez: ⁊ dño
animam tradētem: ⁊ in pauimento scripturā hu

iusmodi. Uiri alexandrini nolite ante tēpus ali quid iudicare: quousqꝫ veniat dñs. Cōfitebatur vero ⁊ homo qui a demonio vexabat: qđ sancto fecerat: ⁊ qđ dixerat sanctus ei. Recitata sunt ergo beatissimo Johanni patriarche oīa que circa sanctum vitaliū acta sunt ⁊ descendens cū clero venit ad corpus sancti vitaliȷ ⁊ cū vidisset super scriptionē dixit. Uere hanc humilis Joannes ꝑ deū cuasit: vtinā alapā quā accepit qui parit ego accepissem. Tunc itaqꝫ oēs fornicatorie: ⁊ q̄ abrenunciauerūt ex eis ⁊ viros susceperāt cū cereis ⁊ lāpadibus preibāt eum flentes ⁊ dicentes perdidimus salutem ⁊ doctrinam: enarrabant enī iam conuersationem eius omnibus ⁊ quoniam nō propter turpem rem ad nos intrabat: ⁊ quia nunq̄ aliquando vidim⁹ eū super latus dormiētem: aut vnam ex nobis tenentem manu sua. Et reprehendentibus eas quibusdam ⁊ dicentib⁹: quare hec nō omnibus dicebatis. Sed scandalizabat in eo tota ciuitas. Enarrabāt iam capitulum qđ circa eam gestū est que a demonio vexatione sustinuit: ⁊ q̄ hoc timentes tacebam⁹. Sepulto ergo eo cū multo honore: permansit is q̄ ab eo correctus ⁊ sanus fact⁹ est: faciens memoriam eius. Postmodum aūt ⁊ renunciauit seculo ingressus monasterium abbatis seridonis in gazam ⁊ suscepit cellulam abbatis Uitaliȷ ſm fidem ⁊ in ea permansit vsqꝫ ad mortem suam. Et sanctissim⁹ patriarcha multas gratias egit deo q̄ non permisit eum peccare in seruum suū Uitalium. Multi autem multum extunc in Alexādria profuerunt sibi: ⁊ hospitio recipiebant monachos ⁊ muniebantur vt non condemnaret aliquis ab eis que viderāt. Fecit autem ⁊ sanitates post mortem honorabile nomen sancti Uitaliȷ ꝑ diuinam gratiam: cuius orationibus det nobis dominus bonam conuersationem: ⁊ misericordiam in die quando manifestabit abscondita hominum ⁊ nuda faciet consilia cordium.

¶ De eo qui conuicia patriarche inferebat.

Recipiens aliquando dari cuidam petenti eleemosynā decem nūmos ereos tantū conuicia patiebatur ab eo in facie atrociter ille beatus: q̄ nō dederat ei quotquot voluit. Hīs autem qui de obsequio erant q̄rentibus cedere eū qui conuiciabat: increpauit eos vehementer patriarcha dicens. Sinite eū fratres habeo ego sexaginta annos blasphemās ꝑ opera mea xp̄m: ⁊ vnum conuiciū nō portabo ab isto. Et precepit datori soluere sacculum vt sineret pauperem tollere quantum vellet precium.

¶ De interrogatione circa eleemosynatores.

J vero aliqū audiebat sapientissim⁹ qm̄ eleemosynator est talis adducebat eū in hylaritate seorsum ⁊ dicebat ei. Quomodo fact⁹ es eleemosynator: naturali ⁊ aū ipm̄ cogēs. Unde quidā eorū qui ab eo interrogabantur verecūdati occultabāt: quidā autē dicebant ei. Propter qđ vnus interrogat⁹ a sancto respōdit ita. Crede mihi dñe: q̄ nihil do aut facio boni. Uerūtamen ipsū qđ facio ⁊ prebeo ex quibus orationes tue largiunt: ita facere assueui. Erā pri⁹ valde immisericors ⁊ crudelis: ⁊ semel damna pertuli ⁊ in subtilitatem deueni cepit cogitatio mea dicere mihi: vere si esses eleemosynator nō reliq̄ret te de⁹. Statui ergo ꝑ singulos dies statim dare q̄nqꝫ ereos nūmos pauperibus. ⁊ cū cepissem dare statim sathanas prohibebat me dicens. vere q̄nqꝫ nūmi isti sufficiūt domui tue ad olera: aut ad balneū percipiendū: ⁊ statim tanq̄ si de faucibus natorū meorum priuarem eos nihil dabā. Cū vero vidissem q̄ superaret a vitio dico puero meo ꝑ singulos dies furare me nesciēte q̄nqꝫ nūmos ⁊ da eleemosynā. Sū (ego enī trapezeta dñe) ille xo bn̄ faciēs: cepit furari denarios. Erat aūt aliqū ⁊ siliq̄. Cū ergo vidisset: q̄ bn̄dicebamur: ⁊ diuitijs abūdabamus. Cepit ⁊ tremisses furari ⁊ dare. Semel ita qꝫ admirans benedictiōes dei dixi ei. Uere multum profuerūt filii quoqꝫ nūmi illi: volo ergo vt des decem. Tūc dicit mihi ⁊ puer subridēdo: vade ⁊ ora pro furtis meis. Nā vere hodie nō haberemus: quē mādūcassem⁹ panē: sed si est fur iust⁹ ego sum. Tūc ergo dixit quoniā tremisses dabat ⁊ siliquas ⁊ tam ex fide illius: assueui domine ex animo dare. Edificatus ergo sanctus valde dixit ad eum. Crede mihi multas conuersationes patrum legi: tale aliquid non audiui.

¶ De principe qui maliciam seruabat in alterū.

Aliciam reseruantem quendam industrium cōtra alium principem audiens hic magnus Joānes monuit eum sepe: ⁊ suasit ad cōcordiā: ⁊ non potuit eū cōuertere ad pacē. Semel ergo mittit ⁊ adducit eum sanctus quasi ꝓ republica: ⁊ facit missas in oratorio suo: nullum habēs secū nisi ministrū suū. Cum ergo sancta benedixisset patriarcha: ⁊ orationem dominicam inchoasset ceperunt dicere tantū tres illi pater noster. Et cum peruenissent ad sermonem quo dicitur: dimitte nobis debita nostra: sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nostris: innuit domestico pr̄iarcha vt taceret. Siluit vero ⁊ patriarcha ⁊ remansit princeps sol⁹ dicens versū. Dimitte nobis sicut ⁊ nos dimittimus. Et statī cōuersus sanct⁹: dicit ei māsueta voce. Uide in q̄li terribili voce: dicas deo: q̄m sicut ego dimitto: ita ⁊ tu dimitte mihi. Et tāq̄ ab igne statim cruciatū ferēs ꝑdict⁹ ꝑnceps cecidit in faciē ad pedes sancti dicēs. Queccunqꝫ iusseris domine faciet seruus tuus. Et recōciliatus est inimico suo. extunc cum omni veritate.

¶ Quid erga quemlibet superbum agebat.

Uperbū autē si videbat aliquē beatus hunc quidē non arguebat in facie: quando autē eum in secreto suo sedentem videbat afferebat de humilitate sermones vt per tale magisterium sensum percuteret superbū: et modestum faceret dicens ita. Miror domini mei: quod modo non recordatur misera anima mea humilitatis quam demonstrauit nobis super terram: ⁊ apparens filius dei: sed intumesco ⁊ extollor super fratrem meum si fuero modicū aut pulchrior eo, aut ditior, aut gloriosior, aut principatum officiȷ cuiuscunqꝫ habuero non intelligens diuinam vocem que dicit: discite a me: quia mitis sum et humilis corde: et inuenie

ris requiē animab⁹ vestris: neq₃ sanctorū voces
cogitans quontā quidā terrā / quidā cinerē / qui
dam vero vermem ⁊ non hominē: quidā aut im-
pedītioris aut tardioris lingue se nominabāt: ⁊
Esaias quando deū videre meruit: vt capit ho-
mo, tunc immunda labia se habere pronūciauit.
Quid enim non sim humilis? Nonne de luto fa-
ctus sum: vnde sunt ⁊ lateres? Nonne oēm quā
puto habere gloriam: vt flos feni marcessit? His
ergo ⁊ huiusmodi verbis sapientissim⁹ quasi de
de se dicens eum qui languorem inflatiōis ⁊ su-
perbie habebat cauterio comburens prodebat.
Intelligebat enim is qui vulnus habebat ꝙ de
eo patriarcha hec intimaret.

¶ Sermo eius ad humilitatis exemplum.

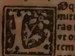
Et hoc frequenter ille ad eos hono-
ratus afferebat in mediū ad humi-
litatis argumentū dicens. Quod si
considerassemus ⁊ cogitassemus dei
misericordiā ⁊ bonitatem nec in ce-
los subleuarem⁹ oculos nostros sed
semper in humili habitu ac prudentia degere-
mus. Ut enim preteream qualiter non existētes
vt essemus produxit nos factor: ⁊ peccato ⁊ ino-
bedientia deceptos: iterū viuificauit ⁊ ꝓprio san
guine redemit a morte: ⁊ omnē terrā ⁊ ipsum ce
lum in obsequium hominum subdidit: sed ⁊ nūc
qualiter peccantes non dissipat: sed longanimi-
ter magis expectat immobilis illa natura ⁊ pa-
tiens ille ocul⁹: ⁊ nobis plerūq₃ blasphemātib⁹:
ipse consolatur ⁊ blanditur per miseratione suā
de sursum pluuias propter vitā nostrā tribuēs.
Quātos malos operarios pergētes vt occidāt
aut furentur tegit vt non capiantur ⁊ puniantur
quantos existentes in pelago vt predent obuiā-
tes sibi naues: ⁊ occidant qui in eis sunt nō per-
mittit in profundū demergi: sȝ imperat mari ne
absorbeat eos: expectans conuersionē malicie
ipsorum. Quanti peierant corpus ⁊ sanguinem
eius sacrosanctū: ⁊ patitur ⁊ lōganimiter agit:
nō reddēs eis hic aliquid difficile quātos in iti-
nere latrocinātes: nō tradit in cibū obuiantib⁹
sibi bestijs: quantos euntes cōcaua terrarū ⁊ iti-
nerum seditiones opantes protegit: vt non con-
sumantur a custodientibus canib⁹ vel etiam ho-
minibus. Et me interdū aut cū meretrice recū-
bente: aut cū his qui se inebriant: aut cū turpia
loquentibus conuersante aut scelere quolibet se
culi huius implicato: apis quidem circūfertur ⁊
valles ⁊ alueos circuit querens colligere mihi
fructum: vt dulce fiat mihi guttur qđ feda ⁊ ini-
qua ꝓnunciat: vna aūt festinat p calorē matura
ri vt repleat os letificet cor: qđ factorē suū ꝓuari
catum est. Flores inuicem se preoccupant vt de
lectent oculos qui fornicationib⁹ ⁊ alienis mu
lierib⁹ ad luxuriā innuūt: ficus turbatur quate
nus perueniat vt repleat magnū p magnitudi-
nem: ⁊ os per dulcedinē: qui tenet ⁊ basiat alte-
nam mulierē. Talia ergo inquit opa fratres agē
tes ⁊ tales retributiones accipientes a benigno
deo qualē debueram⁹ habere prudentiam cōsi-
derātes nouissimā nostrā ⁊ horridā mortē. Mul
aum eīm de memoria mortis ⁊ exitu anime dispu
tabat semper ille beatus ita vt frequēter quidā
ad eum superbo scēmate intrarent: ⁊ ridēti vul-
tu ⁊ incōsiderato oculo: ⁊ exirent humili more ⁊
cōpuncta facie ⁊ lachrimātib⁹ oculis. Propter
qđ ⁊ dicebat: qr (vt existimo ego humilis) sufficit
ad salutem assidue ⁊ dolenter cogitare et solici-
tudinē habere de morte: qm̄ nemo nobis in illa
hora cōpatitur: aut cōmutabit ex vita ista nisi
opera bona nostra. Et quomodo angelis venien
tibus ⁊ properantib⁹ turbatur tunc anima si in-
uenta nō fuerit bene ꝓparata. Quomodo roget
vt addatur sibi modicū tempus vite. Et audiet.
Tempus enim qđ vixisti bene non cōsumpsisti.
Et iterum dicebat tanꝙ de semetipso. Quomo-
do humilis Joannes trāsire poteris bestias arū
dineti: quādo obuiabunt tibi exactores. Ach q̄-
lis timor ⁊ tremor obtinet animā tūc ratione po
nentē: tantis exquisitoribus amaris ⁊ immise-
ricordibus. Etem̄ sanctus iste in memoria semp
retinebat: ꝙ sancto Symeoni q̄ incolumis stetit
per reuelationem factū est notū: qr (vt ait) exeū-
te aīa e corpore obuiāt ei cū ascenderit a terra in
celum chori demonum singuli in proprio ordīe.
Obuiat ei chorus demoniorū superbie inuesti-
gat eam si habeat opera eorū. Obuiat ei chorus
spirituū detractionis aspiciūt si aliquando oblo
cuta sit ⁊ penitentiā nō egerit. Obuiant iterum
superius demones fornicatiōis: scrutant si reco
gnoscant in ea voluptates suas. Et quando a ter
ra vsq₃ ad celū misera anima positura rationem
peruenerit seorsum ab ea sancti angeli stabunt ⁊
non adiuuabunt eā nisi bonitates sue. Hec con-
siderāo hic nobilis perterrit⁹ pro tali hora: ⁊ so-
licit⁹ fact⁹ est ferēs in memoriā sancti hylariōis
eloquium: cum e vita egressur⁹ esset formidauit ⁊
dixit anime sue: octoginta annos o humilis aīa
habes seruiens xp̄o: ⁊ times exire. Exi quia mi-
sericors est deus. Et dicebat sibi patriarcha. Si
is qui octoginta annos seruiuit xp̄o ⁊ mortuos
suscitauit ⁊ signa fecit: timuit amarā illā horā.
Quid habes tu humilis Joānes dicere aut face
re quādo obuiauerint in faciē tuā crudeles illi
⁊ immisericordes exactores ⁊ exquisitores. Aut
quantā poteris rationē reddere ad eos qui exq̄-
runt de mendacio ad eos qui de detractione / ad
eos q̄ de crudelitate / ad eos qui de auaricia / ad
eos q̄ de memoria mali / ad eos q̄ de odio / ad eos
qui exquirūt de periurio. Et dicebat. Deus l eis
increpa: nam omnis fortitudo hominum eis re-
sistere non valet. Tu domine da nobis ductores
sanctos angelos qui custodiāt ⁊ gubernēt nos.
Multa eīm est cōtra nos eorū insania / mult⁹ tre-
mor / mult⁹ timor / multū periculū pelagi aeris ⁊
mundi hui⁹. ¶ Si enim de ciuitate in ciuitatem
super terram ambulātes deꝓcamur eos qui no
bis ductores sunt ne in precipitia cadamus: aut
in agrestiū ferarū loca: aut i flumina infinita / aut
inaccessibiles ⁊ inuios mōtes / aut in latronum
manus / aut in heremū incōprehensibilem / aut
inaquosam ⁊ pereamus: quot ductoribus forti-
bus ⁊ diuinis custodibus opus habemus: pergē
tes longa via hac ⁊ eterna videlicet q̄ ex corpore
est egressio: ⁊ ad celū ascēsio. Hec sunt sapientia
plene beati ad se ⁊ ad oēs doctrine. Hec sunt ei⁹
quotidiane cure atq₃ meditationes.

¶ Quid fecerit pro eis qui post euange-
lium electum stationem deserebant.

Ultam autem et de sancta statione curam habebat ⁊ sollicitudinē demonstrabat. Una enī dierum volēs multos resecare: vt non egrederentur post solutionē sancti euangelij de ecclesia: et ociosis sermonibus pro oratione vacarent: quid fecit. Reliquit mox postq̄ lectum est sanctū euangelium ecclesiam: ⁊ ipse exijt ⁊ sedit cū turba. Omnibus vero obstupentibus: dixit ad eos iustus. Filij vbi oues illic ⁊ pastor. Aut intrate intro et egrediar: aut manete hic ⁊ hic manebo. Ego propter vos descendo in sanctam ecclesiam: nā poteram facere mihimet missas in episcopio. Semel ergo ⁊ bis fecit hoc ipsum scema ille beatus erudiuit in hoc plebem magnifice ⁊ emēdauit: timebant enim ne terciū idipsum scema faceret eis ille semper memorandus.

¶ Loqui in ecclesia non permittebat.

Oqui autē in sacrario oīno nō permittebat: sed in cōspectu omniū foras mittebat eū dicēs. ¶ Siquidē vt orares venisti huc: in hoc mentem tuā ⁊ os tuū vacare exopta. Si vero propter locutionē scriptū est domus dei: domus orationis vocabitur: noli ergo eam facere speluncam latronum.

¶ Quod nec in monachica vita: nec in clero moratus est.

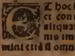
Oc autem erat admirabili⁹ sanctissimi huius patriarche: qm̄ nec monachicam vitā ducēs: neq̄ in clero morans in ecclesia: sed ⁊ femine legitime dudū coniunctus: ita tenuit vigorem ecclesie ab ipso initio quo patriarcha consecratus est: ⁊ in talē sublimitatem exaltatus est: vt multos heremitarum ⁊ in arcta vita degentium superaret.

¶ De hoc q̄ statuit duos ordines monachorū.

Olens autem hec hui⁹ boni experte esse videlicet monachice vite cōnumerationis studet rem talem. Congregans duos ordines monachorum: statuit eis omnem vtilitatem tribui de villis suis in ciuitate sua: ⁊ faciēs eis cellulas in duobus oratorijs sancte dei genitricis ⁊ sancti Johānis: que ipse a fundamentis edificauerat dicens de amantissimis monachis ita. Ego post deum vtilitatem corporalem vestram procurabo: vos aūt spiritualis habetote mee curā salutis. Vespetina ⁊ nocturna vigilia mihi apud deū imputet: quicquid vero in cellulis vestris officij feceritis: pro vestris sit animab⁹. Hoc aūt fecit volēs sollicitiores effi cere dei amicos monachos. Unde et permansit deo talis grata constitutio ordinum: ⁊ ad similitudinē monasterij ex his ciuitas pene viuit ī diuersis loci͡ꝫ puigiles hymnodias deo referētes.

¶ De euitanda communione hereticorum.

T hoc beatus iste ita omnes docebat et contestabatur dicens nullatenus aliquando hereticorum communionis immo coinquinationis participes mini etiā si omni vita vestra vel aliqua impulsione vel necessitate communionem catholice ecclesie non inuenientes sine communione permanseritis. Si enim ait vxoīe corporalē legitime possidentes ⁊ in regione aliqua longinqua absq̄ illa tempore multo morantes relinquere hanc ⁊ aliā copulari a deo ⁊ legib⁹ prohibemur: si vero hoc egerimus punimur. Quomodo putas deo per rectam fidem ⁊ catholicam ecclesiā coniuncti: qui (vt ait apostolus) optaui vos vni viro virginem castam exhibere xp̄o et sanctam fidem adulterauimus per communionem hereticorum in futuro seculo tormenti (quod expectat hereticus) erimus facti participes. Cōmunio enim (ait) ideo dicitur eo quod communem faciat ⁊ firmet communicantem quibus cōmunicat. Ne igitur queso ait o filij huiusmodi oratorijs applicetis.

¶ De eo quod non condemnauit aliquem.

Um omnibus bonis suis ⁊ hoc beatus hic possidebat dico vez q̄ (vt dictum est) non condemnaret proximum: nec condēnantes reciperet. Dicā vero eius ⁊ doctrinam de hoc omnibus proficuam. Juuenis quidam rapiēs monachā fugit cōstātinopolim hoc dicēs: iust⁹ crucis fact⁹ est vsq̄ ad mortē. Tempore aliquo trāsacto: cōsedēte eo vna dierū in honorabili cimiliario cū q̄busdā clericis ⁊ sermonem anime vtilē monēte: venit in mediū ⁊ memoria iuuenis: q̄ ancillā dei rapuerat: ⁊ ceperūt qui cū sancto cōsedebāt anathematizare talem iuuenē tāq̄ q̄ duas aīas p̄didcrat: suā vez ⁊ sancte monialis. Cōpescuit ergo ⁊ resecauit eos beatus dicēs. Ne sic filij ne sic: nā ostēdā vobis q᷑ ⁊ vos duo peccata facitis: vnū q᷑ transgredimini mādatū dicētis: nolite iudicare vt nō iudicemini. Deinde q᷑ nescitis certi⁹ si adhuc peccēt et si nō peniteāt. ¶ Legi enī vitā patris aliquid tale habētē q᷑ in ciuitatē quādā duo monachi abierūt in ministeriū. Et cū transiret vn⁹ p locū clamabat ei vna fornicaria dicens. Salua me pr̄ vt xp̄s meretricē: ille aūt hoīm cōfusionē oīno non curās: dicit ei. Sequere me. Et tenēs eā p manū ei⁹ exijt publice de ciuitate oīb⁹ aspicientib⁹. Facta est ergo fama q᷑ abbas accepit mulierē dominā porphiriā (ita enī vocabat mulier.) Pergētib⁹ ergo eis vt mitteret eā ī monasteriū inuenit mulier ī vna ecclesia puerū ī terrā piectū: et sustulit eū vt nutriret illū. Itaq̄ post annū quēdā venerūt ī patriā vbi erat abbas ⁊ porphiria: q̄ fuerat de meretricib⁹ ⁊ vidētes eā hr̄e puerulū dicūt ei: veraciter bonū abbati pullū genuisti. Nōdū enī sanctū scema acceperat. Euntes ergo q̄ viderāt eā cū eo: inde enī abbas tulerat illā diffamauerūt: q᷑ genuit de abbate porphyria: ⁊ nos vidim⁹ puerulū oculis nostris similitātem ei. Qn̄ ergo cognouit ex deo abbas obitū suum dicit donne pelagie. Sic enī mutauit nomē ei⁹ qn̄ tradidit ei sanctū scema. Eamus extū: q᷑ habeo illic rhsum: ⁊ volo vt venias mecū. Illa vero nō valēs cōdicere ei secuta est eū: ⁊ venerunt ambo: habētes ⁊ puerū septē annorū existētē secū. Cū ergo egrotasset abbas ī infirmitate ad mortē: ascēderūt ad visitationē eius de ciuitate vsq̄ ad cētū aīas: ⁊ dicit. Affer prunas. Itaq̄ cū ve

nisset thuribulū plenū prunis tulit ⁊ euacuauit eas in vestimētū suū ⁊ dixit. Credite fratres: q̄ sicut deus rubū custodiuit incobustū ab igne: sicut nec hāc tunicā meā incenderant prune iste: ita nec ego agnoui peccatū mulieris ex quo natus sum. Et oēs amirati sunt q̄ nō ardebat vestimētū ab igne ⁊ glorificauerūt deū habentē oēs cultos seruos. Ex occasione aūt domne pelagie quōdā meretricis alie fornicarie secute sunt eā abrenūciātes mūdo cū ea pgētes ī monasteriū eius. Seruus aūt dei monachus: q̄ totōderat eā post q̄ satisfecit oībus tradidit deo spiritū in pace. Ideo (inquit) dico vobis o filij: ne precipites ad cōdēnāda ⁊ iudicāda facta aliena. Multotiens ei peccatū fornicatiōis vidimus pniam vo eius quā fecit occulte nō aspeximus. Sic est cū furtū facientē quēdā videmus inspiria vo eius ⁊ lachrymas q̄s pducit deo nescimus. Et q̄dē habemus eū q̄si furē aut fornicatorē aut piurū: apud deū vo forsitan recepta iest occulta eius pnia ⁊ cōfessio: ⁊ est ab eo preciosus. Oēs igitur admirabant̄ super doctrina industriā pastoris huius atq̄ magistri.

¶ De duobus clericis calciamenta facientibus.

Duobus clericis calciamēta faciētibus ⁊ iuxta se laborātibus vnus quippe habebat filios multos: ⁊ vxorē patrē ⁊ matrem. vacabat vero ecclesie sine intermissione ⁊ oēs post deum arte alebat sua. Alter autē q̄uis doctior esset illo: eo q̄ nō pmaneret in ecclesia: sed etiā dominicis diebus laboraret: nec seipsuz tm̄ nutrire valebat. Inuidebat ergo iste vicino suo: ⁊ vna vice nō sufferēs inuidiam dicit ei cū ira. Unde diues factus es sic. Ego vacans plus arti mee q̄ tu in paupertatē deueni. Dicit vere ei alter volēs facere eū vacare ecclesie. Inueni preciū in terra: ⁊ inde paulatim diues factus sum sed si vis semp vocabo te et veni mecū: ⁊ q̄cq̄d inuenerimus accipies dimidiū. Cū q̄ acq̄esceret ille ⁊ seq̄ret̄ eū eūtē ad ecclesiā sine itermissiōe bndixit ei deus ⁊ diuitē fecit eum. Tūc dicit ei ille bonus cōsiliarius vidisti frater vnū mēdaciū pp̄ter deū q̄ntū pfuit aīe tue substantie tue. Crede mihi inueniebā aliq̄d ī terra (vt existimasti) grā p̄cij: s; q̄m dixit dn̄s q̄rite p̄mo regnū dei ⁊ hec oīa adiucient̄ vobis. Idcirco occasionē feci tantū vi deducerē te ecce nō sine cā laborasti: s; inuenisti: ⁊ superinuenisti. Hoc igit̄ dicēs sanctus patriarcha: fecit illum bonum cōsiliarium presbyterū tanq̄ dignum: erat eīm lector.

¶ De vocatione eius ad dominum.

Quidē hactenus antememoratus dei cultor mēnas qui fuerat vicedominus sancte ecclesie alexādrinorum magne ciuitatis enarrauit nobis. Dicētibus vo nobis in p̄dictis in quodā capitulo: q̄ multa spirituali dilectione patriarcha: ⁊ niceta patricius adinuicē colligati essent dignū iudicium talis exhibitionis p̄sens existit capitulū. Cū pmittēte deo pro peccatis nostris futurum erat vt tradereī alexādria sine deo psis: reminiscēs bonus pastor dicētis: cū psecuti vos fuerint in ciuitate ista: fugite in aliā: fugā arripuit ī pp̄riā patriā: vez in cyprū in ciuitatē suā: vn̄ occasiōe accepta p̄fatus niceta patricius dicit ad sanctū. Obsecro si inueni gratiā ante te: ne digneris fatigari vsq̄ ad regiā ciuitatē et bn̄ acceptas p̄ces tuas donare piissimis imperatoribus. Ille vo multe sc̄titatis dei viro cōsentiēs obediēs ad hoc factus est deo ⁊ volūtati eius: ⁊ ad se quantū honorē daturus erat circa beatū ondere volēs. Fatigata igit̄ naui multipliciter a vi vētorū in qua sanctus cū patritio erat ⁊ in p̄fundū pene iam mersa: videt sepe memoratus patritius ⁊ optimates ⁊ q̄ cū eo erāt vna nocte in qua tēpestas facta est patriarchā modo cū pauperibus p nauim vbiq̄ circuncurrētē: modo aūt iterū cū eis manus in celū extēdentē: ⁊ ab alto adiutoriū abstrahentē. Cūq̄ interdū peruenisset ad ascendētes: vidit experge factus ⁊ deo vocatus hic quendā eunuchum chorusantē forma aureum sceptrum in dextra manu tenentem: assistētem sibi ⁊ dicentē: Ueni iubeo rex regnantiū querit te nihil ergo statim negligēs aduocat patriciū nicetam: ⁊ dicit ei cū multis lachrymis. Tu quidē o domine ad terrenum imperatorē me vocasti: sed preueniens celestis ante vocauit supremū exiguitatē meā. Et retulit ei eunuchi: immo angeli visionem: que apparuerat sibi. Sauisus ergo et tristis factus idem gloriosissimus vir impedire sanctū non potuit. Abunde vero sanctis eius repletus orationibus: ⁊ imperatoribus hās deserens cū multo honore redire ei in cyprum iussit.

¶ De testō qd̄ fecit beatus Joānes eleymonis.

Aduenientē ergo in pp̄riā eo ciuitatē q̄ amathsica vocabat̄ testamentū pp̄riū scribere cito ministris suis precepit: Uelociter vero ⁊ sine dilatione chartā ⁊ calamū p̄sentantibus p̄cepit sacrū illud eos scribere sic. Joānes seruus pp̄ter eā vero q̄ superposita est mihi sacerdotij dignitatē dei gratia liber. Gratias ago deus tibi q̄m exaudisti me pro misera aīa mea rogantē bonitatē tuā ne inueniretur mortētī mihi nisi vna tremissis. Inueniēte eīm me in honorabili episcopio sancte ecclesie alexandrinorum magne ciuitatis quam per indulgentiā dei suscepi quādo in ea cōsecratus sum circiter octoginta cētenaria auri ⁊ que intrauerūt mihi ab amicis christi pene numerum hominis trāscendunt in memet mentem colligens cognoscēs hec oīa dominatorio omnium esse festinaui ea que dei erāt deo dare. Unde et qd̄ remāsit mihi hoc tremisse dei: ⁊ hoc existens iubeo dari his q̄ sunt dei. O gloriosa res: o deuotionē sancti. Nō intēdit sicut debuisset suis: qd̄ patient̄ multi q̄ in diuitijs sunt qui dei dona aut ex iniustitia collecta tāq̄ pp̄ria ⁊ tāq̄ si ea secū ferre possint: thesaurizāt: ⁊ nō large egētis p̄bēt sed illa q̄rebat: q̄ semp manēt: ⁊ aliq̄n nō minuitur. Unde sine mēdacio repromissionibus nō est fraudatus: q̄ asseuerat ex psona dei: q̄m qui glorificauit me glorificabo. Uere eīm magnifice glorificauit sanctū hūc q̄ in suis bonis glorificauit dn̄m semper. Non eīm ferens nobilis hic tēporali vita sua cōquiescere sancta ⁊ digna laude q̄ egit: xenodochia gerōthochomia atq̄ monasteria a fundamētis edificās: ⁊ choros sanctorū monachorū statuēs incessabilē vere iustitie memoriā possidet: p ea que celebrātur in eis bona opera: qd̄ eīm de his qui mala agunt: et successores propter eorū malorū post mortē in vita hac re=

linquũt ait diuin⁹ Paulus apoſtol⁹:qm̃ quorũ
dã peccata manifeſta ſunt p̃cedẽtia ad iudiciuz
quoſdã aũt ⁊ ſubſequunt̃.de quibus vnus ⁊ iſte
extitit:⁊ qm̃ non fabula:neq̃ ad gratiã eſt qđ di-
ctum cõſtat teſtimoniũ nobis perhibebat plane
qđ mox in precioſa eius dormitione geſtũ eſt p-
digiũ.Tradẽte eñ eo ⁊ cõmẽdãte ꝓpriã aiam
in manu dñi:vt ait alicubi ſacra litera.Iuſtoꝝ
anime in manu dei ſunt ⁊ hãc ei vt ſacrificiũ im
maculatũ offerẽte:cũ cõdendũ eſſet honorabile
eius corpus honorifice ⁊ cũ cõgruo ſacerdotũ ri-
tu in quodã oratorio ſancti miraculoꝝ factoris
tyronis:fit q̃ddã tale ſignũ glorioſuz.Iacebant
in quodã tumulo vbi ⁊ iuſt⁹ hic reponend⁹ erat
duoꝝ q̃rũdã epiſcopoꝝ q̃ añ eũ dormierãt ſctã ve
raciter corpora:q̃ ⁊ in natura examini interim
degẽtia tãq̃ ſi viua eſſent reuera equalẽ ſancto-
rum honorẽ tribuerũt.Cũ eñ beati corp⁹ inter
duos illos epiſcopos ponẽdũ eſſet honorantes
ſummũ paſtorẽ paſtores ⁊ multã ei⁹ fiduciã apđ
deũ,reuerẽtes ⁊ mirantes ſimul dei iuſſionẽ:tã-
q̃ viua corpa ſua ſeparantes in medio iacruz hũc
ſuſceperũt:honorẽ ⁊ ipſi ei p̃ceptione dei ſicut a
deo honorato offerẽtes:⁊ in oĩbus ſtatim oſten-
dẽtes q̃ a deo ei donata eſt:gloriã atq̃ ſublimita-
tẽ.Quod maximũ glorioſiſſimũ miraculum nõ
vnus neq̃ decem neq̃ centũ viderũt ſed oĩs tur
ba que conuenit ad precioſam eius ſepulturam.

¶ De muliere que peccatum ſuum ſcri-
ptum dedit beato Joanni.

Aliud aũt eius glorioſius qđ q̃dam ad-
huc viuens in carne cepit miraculum
ſ; poſtq̃ migrauit ad deum compleuit
ſermo commemorare tẽtabat. Mulier
quedam de ea que iterũ protulit ciuitate exiſtẽs
cũ audiſſet veniſſe arbodo:⁊ angeliũ ei ibidẽ ap-
paruiſſe vocationẽ ad cõem domũ ei denũciaſſe
peccatũ grauiſſimũ ĩ ſe recognoſcẽs qđ nec audi
tus hoĩm poſſet intrare affirmabat fidẽ inambi-
guã ſumẽs ad ſanctũ curſim puenit:⁊ pedes ei⁹
cõprehendẽs:cũ lachrimis multis clamat:⁊ di-
cit ſecreto ſancto:o ter beate:habeo miſera qđ
ad aures hoĩm venire nõ põt:⁊ ſcio q̃ ſi vis po-
tes id mihi indulgere dixit eñ vobis ſaluator ter
dñs:qm̃ queciq̃ solueritis ſuper terrã erunt ſo
luta ⁊ in celis:⁊ quecũq̃ ligaueritis ſuper terraz
erunt ligata ⁊ in celis ⁊ quorũ remiſeritis pecca
ta remittuntur eis:⁊ quorũ retinueritis reten-
ta ſunt.Hec verba audiens a muliere ſanctus:⁊
timẽs ſi petitionẽ eius refutaret noxiũ ei in tor-
mẽtis fieret:dum poſſet liberari a ꝓprio pecca
to per fidem quã habebat in eũ dicit ad eã humi-
liter.Si vtiq̃ credis o mulier deo q̃ per fidelita
tem meã ignoſcat tibi crimẽ qđ dicis cõfitere mi
hi hoc:que dicit.Non poſſum dicere pctũ hoc:
neq̃ eñ põt auditus hoĩum portare illud.Dixit
ad eã iterũ ſanct⁹.Et ſi erubeſcis vade ⁊ ſcribe il
lud ſi noſti literas ⁊ affer mihi.Illa iterũ reſpõ-
dit.Vere domine nõ poſſum.Expectãs ergo mo-
dicum ſanctus tacẽs dixit ei.Non potes ſcribe-
re ⁊ bullare ⁊ afferre mihi.Tunc dicit ei poſſum
domine hoc facio.Rogo ergo honorabilẽ ⁊ ãn-
gelicam aĩam tuã ne ſoluat̃ neq̃ vllo modo inue
niatur a quolibet peccatũ hoc aliquãdo.Verbũ
igitur accipiens a deo honorabili q̃ null⁹ homo
ſolueret aut legeret eius pictaciũ:abiẽs ſcripſit
ꝓpria manu pctm̃ ⁊ bullãs portauit beato.Su-
ſcipiẽs ergo ſctũs pictatiũ:poſt q̃ncq̃ dies ad dñz
ꝓfect⁹ eſt:nemini aliq̃d de hmõi pictatio aut diſ
ponẽs aut indicans:mulier vero fortuitu imo diſ
penſatiõe dei non exiſtẽs in ciuitate die in qua
trãſlat⁹ eſt ĩ pace de ſeculo iſto ad aliud patriar-
chã:volẽte ⁊ in hoc demõſtrare deo quãtaz apud
eũ:vtpote proprius famulus fiduciã poſſidebat.
Sed poſt vnã diẽ recõditiõis p̃cioſi eius lapſus
adueniẽs cũ audiſſet dormitionẽ eius amens ⁊
deſipiẽs ꝓpe modũ facta eſt exiſtimãs pictatiuz
qđ dederat ep̃o:relictũ oĩbus faceret culpã eius
mãifeſtã.Cito ergo reſiliẽs ⁊ priorẽ fidẽ ſuã idu
bitabilẽ ſup aiam reſumẽs:arcã a deo honorati
app̃hendit:⁊ ſicut viuẽti ei veraciter:ita turbata
ꝓhibebat.Hõ dei tibi hoc pctm̃ nõ potui enume
rare eo q̃ ſupra modũ exiſteret graue:⁊ nũc oĩb⁹
factũ eſt forſitã manifeſtũ ⁊ cognitũ vtinã nõ ti-
bi rẽ meã manifeſtaſſez.Heu heu mihi putãs cõ-
fuſiõis abſolutionẽ inuenire:cõfuſio oĩbus facta
ſum pro medela blaſphemiã recepi.Quid mihi
ad te op⁹ erat clauſulã aĩe mee patefacere.Tñ nõ
deficiã neq̃ diſcedã neq̃ remouebo a tumulo la-
chrymas meas vſq̃ dũ ſatiſfactionẽ de petitiõe
mea accepero:neq̃ eñ mortu⁹ es ſctẽ dei ſed vi-
uis.Scriptũ eſt eñ:q; iuſti in ꝑpetuũ viuẽt.Ite-
rumq̃ eadem verba aſſumens dicebat.Mihil ho-
mo dei peto a te niſi vt certum facias cor meum
q̃dnã de dato tibi pictatio factũ ſit.De⁹ ergo qui
dixit ad chananeã:fides tua te ſaluã fecit:ipſe et
me certã de pictatio facere põt.Trib⁹ dieb⁹ pſe-
uerãs ad ſepulchꝝ:nõ bibẽ cibũ aut potũ oĩno nõ gu
ſtans:tertia vero nocte dũ rurſum lachrymis eoſ-
dem duros ac fideles ſermones beatiſſimo dice-
ret:ecce egredit̃ dei famul⁹ de tumulo ſuo ocu-
latim apparẽs cũ duob⁹ ep̃is qui cũ eo iacebant
vno hinc ⁊ altero inde ei aſſiſtẽtibus:⁊ dixit ad
eã.Uſq̃quo mulier hos q̃ hic ſunt ꝯmoues ⁊ nõ
dimittis eos q̃ſcere.Infuderunt cũ ſtolas noſ-
tras lachrymę tue.Et hec dicẽs dat ei ꝓpriũ pi-
ctatiũ bullatum dicẽs.Suſcipe recognoſcis hoc
ſolue aſpice.Et in ſeipſam ex viſione veniẽs vi-
dit iterũ ſctõs ingredientes ĩ ꝓpriũ locũ ⁊ ſoluẽs
inuenit liãs ſuas deletas ⁊ ſubſcriptionẽ ſub eis
habentẽ ſic.Propter iohannẽ ſeruũ meuz dele-
tũ eſt pctm̃ tuũ.Quis loquet̃ potẽtias dñi:o ami
ci ⁊ fratres q̃s ita miſericors ⁊ amator hoĩum:fa
ciẽs voluntatẽ timẽtiũ ſe ⁊ glificãs glificãtes ſe:⁊
per miraculorũ operatiões magnificãs eos.Nõ
autem in loco ſolũ in quo precioſa eius dormi-
tio facta eſt gratia quam habuit apud deum ma
nifeſta eſt ſed vbicunq̃ longius claruit.

¶ Quid Sauinus monachus de
eius dormitione viderit.

Eadem eniz die in qua ad deũ ex hac
vita beatus iſte profectus eſt q̃dam
eorum angelicaz vitam ⁊ ſcema mo-
nachorum habens vir mirabilis:et
induſtrius ſauinus nomine:alexan-
drie habitans vidit quaſi in exceſ-
ſu mentis factus diuinitus honorabilem Johã-
nem ep̃m egredientẽ cum clero omni cereos por
tantem:⁊ ad imperatorẽ euntem tanq̃ eunucho
quodã vt ipſe dicebat ſauinus cubiculario hunc

vocãte: & postq̃ ianuã exijt qđ significat proprie corporis separationẽ: vnã puellã vt solem suscipientem eum: & manu tenẽtem: & super caput coronam ex olee ramis circumamictaȝ. Mox ergo agnouit sanctus sabinus migrationem patriarche ad dñm ipsa hora fuisse factaȝ. Quapropter adnotantes quidam mensem & diem: erat enim celebris sancti martyris menne. & quibusdã venientib⁹ de cypro: & percunctãtes quidã qui habitabãt alexandrie de migratiõe sancti patriarche agnouerunt veram fuisse visionẽ: eo q̃ eadẽ hora fieret in qua obijt beatus: & maxime de exẽplo puelle: que manu tenebat eũ. Acceperat eñ repromissiones ab ea sanctus sicut in p̃cedentibus verbis vite eius diximus: q: si me possideas amicam: ego te ante imperatorem introducam. Quod & revera fecit.

¶ Quid & habitator quidã alexandrie de ipso viderit.

Non aũt ex hoc tm̃ oẽs satisfactionem acceperunt q̃ elecmosyna & misericordia quam habuit circa egẽtes eũ in celoȝ regnũ deduxerunt: s; q: alt⁹ eorũ qui habitabat in ciuitatẽ alexãdriã timẽs deum vidit ipsa nocte in q̃ sctũs sauin⁹: oẽs paupes & orphanos atq; viduas olee ramos baiulãtes: & in patriarche obsequio euntes: & ad eccliaȝ p̃gẽtes. Nõ solũ aũt duo aut decẽ aut cẽtum satisfactiões sunt: per q̃s scimus clare: q̃m sanctorum numerum meruit memorabilis hic: sed ecce & alie que subsequens forma ostendit.

¶ De vnguẽto qđ de sepulchro eius emanauit.

Hymnodia cũ ãniuersaria post multum tpis dormitiõis sancte celebrata in tẽplo memorati tichonis vbi p̃ clausum lipsanum id est sepulchrum beatissimi patriarche Johannis reposituũ est: erat aũt quo colebatur sacra vigilie hymmodia annue recordationis sancti miraculorum factoris tichonis volensq; omnipotẽs dominus ostendere omnibus quali honore seruum suum sanctũ Johannem dignũ fecerit: placuit de honorabili eius lipsano vnguenti saniferam sanitatẽ emanare: qua vniuersi in leiciam versi gratias retulerunt patri & filio et spirituisancto videlicet deo nostro qui proprios sanctos gloria glorificat infinita.

¶ De hoc q̃ in cypro in diuersis sanctis talia dei gratia operetur.

Et vt null⁹ amicus Christi tanti miraculi incredul⁹ sit: etenim vsq; nũc videt in amica xp̃i cyproȝ insula in diuersis sanctis talia dei gr̃a operari: & tanq̃ ex fontib⁹ vnguẽtorum suauitatẽ de p̃ciosis eoȝ lipsanis p̃fluẽtem ad gloriam eiusdem bonitatis & ad honoreȝ sanctorum eius atq; ad profectum qui post futuri sunt hominum quatenus s̃m imitationem eorum conuersantes eisdem & nos honorib⁹ digni efficiamur a iusto mercedũ retributore deo. Efficiamur igitur dilectissimi & nos consummatores prescriptarum rectitudinuȝ sancti huius patris Johannis elcymonis: & quasi incole existentes: & peregrini in vita ista: in eternũ thesaurisemus futurum bonum per largam que indigentibus tribuitur donationem. Enimuero secundũ diuinitus inspiratum apostolum qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet: & pro corruptibilibus eterna que oculus nõ vidit nec auris audiuit: et in cor hominis non ascenderunt que preparauit deus diligentibus se: que omnes nos impetremus per gratiã: & misericordiam domini nostri cum quo est patri vna cum sancto spiritu gloria & honor & imperium nũc et semper in secula seculorum Amen.

¶ Explicit de sancto Johanne eleymone patriarcha alexandrino.

¶ Incipit vita sancte eugenie virginis cũ ius passio. viij. kalẽdas Januarij agitur.

Anno septimo igitur consulatu suo commodius imperator direxit illustrissimũ virum philippum ad egyptum: vt prefecturaȝ ageret alexãdrie: & omnes potestates que p̃ totaȝ egyptum administrãtur eius arbitrio deseruirẽt. hic itaq; cũ vxore claudia: cũ duob⁹ aũt & tribus filijs: & cum filia eugenia: ab vrbe romana ad vrbem alexandriam dum venissent: & romana grauitate ageret prefecturã: atq; omnẽ prouinciam egypti romanis legibus ordinaret: cunctis quidẽ magicaȝ curiositateȝ sectantib⁹ finẽ imposuit: iudeos vero nec nuncupationẽ nominis habere permisit: xp̃ianos aũt procul ab alexandria tantum debere esse constituit: ip̃e vero plus licet philosophorum amicus q̃ fautor idoloȝ: romanis tñ superstitionibus ac si religiosus cultor insistabat nõ rationi sed traditioni concordãs. Eugeniã igitur filiam suã dũ litteris liberalibus p̃fectissime docuisset: & iam latino cũ q̃ greco eloquio istruxisset: etiã philosophiam docere permisit. Erat eñ acris ingenij & tam memorie capax: vt quicquid audiendo semel vel legendo potuisset arripere p̃petuo retineret. Erat ergo eugenia pulchra facie: & elegãti corpore: sed pulchrior mẽte & formosior castitate. Igit̃ cũ quintodecimo etatis anno ab aquilino consulis filio peterez sponsa interrogatur a parentibus petenti inueni illustrissimis ortonatalibus consentiret. Illa respondit. Marit⁹ morib⁹ nõ natalib⁹ eligend⁹ est: ip̃o eñ nõ parentib⁹ eius vtendũ est. Igitur cũ alijs atq; alijs poscentib⁹ a̾lo castitatis obsisteret: peruenit ad manus eius beatissimi pauli apostoli doctrina. Et lȝ sub paganissimis parẽtibus ageret: esse tñ cepit aĩo xp̃iana. Et q̃m iussi fuerãt xp̃iani ab alexãdria vrbe discedere: rogat parẽtes vt spectãdi gr̃a p̃mitterẽt p̃dia sua in suburbio alexãdrie posita circuire. Cũq; statim vt poposcerat impetrasset: & ab vrbe p̃perarent ad villã audiuit christianos psallẽtes atq; dicẽtes. Oẽs dij gẽtiũ demonia: de⁹ aũt celos fecit. Hec ita audiẽs suspirauit & fleuit: & dixit ad eunuchos pueros: nomine p̃thum & iacinthũ. Scio vos mecuȝ literis eruditos: & digna simul & indigna hoĩm legim⁹ gesta philosophoruȝ q̃s sillogismos vano labore cõscriptos studio scrupulosissimo trãsegim⁹ aristotelica argumẽta & platonis ideas: & epicuri se

etas: ſocratis monita: ⁊ ſtoicoꝝ: ⁊ vt breuiter cū-
cta cōplectar quicquid cantat poeta quicq̄d ora-
tor inuenit. Quicq̄d Philoſophus cogitat: vna
hac ſententia excludunt: quadriēnio ſed iā ꝯ xpia-
nos audiuimus: oēs dij gentium demonia: deus
aūt noſter celos fecit. Cōfeſſio ⁊ pulchritudo in
cōſpectu eiꝰ: ſanctitas ⁊ magnificētia ī maieſta-
te eius. Igit̄ iubet conferre ſermonē ⁊ apoſtolus
legit̄: ⁊ ꝓpheta laudatur: fit concordia fidei: et q̄
arte ad penetralia ſapiētie diuine abſq̄ ſui ſepa
ratione perueniāt cōſilio ardēti diffinit̄: domi-
nā me (inq̄t) vobis vſurpata poteſtas attribuit:
ſed ſororē ſapiētie fecit. Simꝰ ergo fratres ſicut
diuina ſapiētia ordinauit nō ſicut ſe iactat hu-
mana temeritas. Pergamus pariter ad xpianos
⁊ ſicut ordinauero ꝓperemꝰ. Helenū audio dici
epm: cuiꝰ eſt habitatio illa in qua die noctuq̄ au
diūtur deo ſuo cātare quos etiā nos quoties trā
ſimus pſallētes audimus. Sed hic epus variis di
cit̄ eccleſie ſue occupationibꝰ detineri. His autē
q̄ in diuinis laudibꝰ vacant theodoꝝ quendam
preſbyterū cōſtituit cuiꝰ tanta miracula narran
tur: vt etiā cecos ſuis orationibꝰ illuminet ⁊ de
mones effuget ⁊ infirmātibꝰ afferat ſanitatem:
ſane ad diuerſoriū huius cōgregationis: in quo
deo canit̄: nullā patit̄ venire feminarū. Hoc ergo
cōſiderās tōdere me arbitror: vt craſtina noctur
na ꝓfectio ordinata: ꝑ ipſos nobis trāſitū ꝑbeat.
Vobis itaq̄ duobꝰ iuxta baſternā ambulantibꝰ:
⁊ ceteris preſidentibꝰ ad locū deponar a vobis ⁊
vacua pertrāſeunte baſterna nos tres virili ha-
bitu ſimul ad dei homines ꝓperemus. Placuit
vtriſq̄ conſiliū: ⁊ ſequenti nocte ſicut ordinaue-
rat adimplet̄. Tantam aūt credentibus ſibi xpus
gratiā exhibere dignatꝰ eſt: vt eadē hora qua ad
monaſteriū peruenerūt: ſcītis helenꝰ ſuperueni
ret epus. Et q2 mos eſt apud egyptios: q̄ circūeunt
monaſteria epi pſallentiū eos ſequat̄ exercitꝰ ſu
peruenit idē helenus heliopolis epus: ⁊ cū eo am
pliꝰ q̄ decē milia viroꝝ pſallētiū ⁊ dicētiū. Via
iuſtoꝝ recta facta eſt ⁊ iter ſcōꝝ ꝑparatū eſt. Au
diēs hec eugenia dixit ad ſocios. Cōſiderate vim
carminū: ⁊ videtis ad nos reſpicere quicq̄d mo-
dulatis vocibꝰ pſallūt. Deniq̄ cū de deo vero nr̄
tractatꝰ in diſpoſitiōe mutui ſermonis haberet̄
audiuimꝰ hoc cātare. Q̄m oēs dij gentiū demo-
nia: deꝰ aūt nr̄ celos fecit. Et ecce nūc arripienti
bus nobis iter quo recedere cupimꝰ a culturis
ydoloꝝ ⁊ vt ad xpianā culturā perueniamꝰ gra
tiam ꝓmereri: ecce milia hoim nobis occurrūt:
vna voce clamātiū ⁊ dicētiū. Via iuſtoꝝ recta fa-
cta eſt: ⁊ iter ſcōꝝ ꝑparatū. Intelligamus ergo
quo ꝑgat hic pplꝰ ⁊ ſi ad hoc habitaculū vadunt
quo nos ire diſpoſuimꝰ: iūgamur canentibꝰ tur
bis ⁊ aduenientibꝰ cōputari ingrediamur vt ſo-
cij quouſq̄ notitias colligamur. Igit̄ cū ſe iun-
xiſſent pſallentibꝰ inquirunt q̄s eſſet ſenior qui
ſolꝰ vehiculo aſelli vteret̄ ī medio ppli ſequētis
⁊ ꝑcedētis: audiūt q̄ hic eſſet helenꝰ epus: ab in-
fantia xpianus: q̄ dū infantulꝰ in monaſterio cre
ſceret: tāte ſanctitatis virtutibus augebat̄: vt ſi
q̄n miſſus fuiſſet ignē e vicino petere: ardentes
prunas in veſtimēto deferret illeſo. Deniq̄ aū (in-
quit) paucos dies venit quidā magus: q̄ verboꝝ
argumētis populū dei conabat̄ euertere dicens
falſum iſtū eſſe epm: ſe miſſum eſſe a chriſto ad
docendū. Hic aūt erat verſutiſſimꝰ: ⁊ de ſcriptu-
ris diuinis populū ſeducebat. Deniq̄ oīs turba
chriſtianoꝝ: acceſſit ad hūc quē videtis patrem
noſtrū: ⁊ dixit ei. Audiuimus zarcā q̄ ipſe ſit miſ
ſus a chriſto: cōſtitue diē in quo cū aut recipias
tibi ſociū aut ſi potes cōuincas falſa dicentem.
Igit̄ cōſtituitur dies ⁊ locus in media eliopolis
ciuitate: venit zarcas magus cū artibꝰ ſuis: ve-
nit ⁊ helenus epus cū orationibꝰ ſuis. Cūq̄ popu
lū ſalutaſſet: ait. Nūc probabitis ipſis qui ſunt a
deo. Et cōuerſus ad zarcā cepit verborū ingens
habere luctamē: ſed q2 verſutus erat nimis ⁊ cō-
cludere cum ſermonū ratione non potuit reſpi-
ciēs pplm fortiter ledi: q̄ zarcas qi ſuperior ab-
ſcederet in verbis modicū ſilentium poſtulantis:
⁊ ait ad pplm pauli apoſtoli in hac parte moni-
ta omnino tenēda ſunt: dixit eī timotheo diſci-
pulo ſuo. Noli verbis cōtēdere ad nihilū eī vti-
le eſt niſi ad ſubuerſionē audientiū: ſ3 ne hoc te-
ſtimoniū nō quaſi cauti: ſed quaſi timidi ꝓferā-
mus: accēdat̄ ignis in media ciuitate ⁊ ingredia-
mur pariter flāmas: ⁊ q̄ vſtus nō fuerit credamꝰ
q̄ hūc miſerit xpus. Tūc ſentētia placuit ſtatim
deniq̄ ignis copioſus accēſus eſt. Tūc iubꝫ He
lenus zarcā introire flāmam. Cui zarias inq̄t
ingredere tu primꝰ q̄ hoc ꝓpoſuiſti. Cōſignans
ſe igit̄ beatiſſimꝰ pater helenus expēſis manibꝰ
ingētes flāmas intrat: ⁊ ſtans illic dimidia fere
hora neq̄ capillis neq̄ veſtimētis ex aliqua pte
violatis vt zarcas quoq̄ introiret ſimiliter ſpe-
rabat. Sꝫ zarcas reluctare cepit ⁊ fugere. At vbi
inuitū illū populus in ignibꝰ tradidit ſtatim eū
circūdans flāma cepit exurere. Et immittens ſe
beatꝰ helenus licet ſemiuſtū viuū tū eripuit: quē
cū dedecore eliminauit populꝰ de finibus regio
nis huiꝰ. Hūc aūt ſicut videtis quotidie quocūq̄
perrexerit in dei laudibꝰ comitat̄. Audiens hec
beata eugenia ingemuit: ⁊ procidit ad pedes eiꝰ
qui ſibi retulerat iſta ⁊ ait. Obſecro te vt me illi
vna cū iſtis duobꝰ fratribꝰ meis inſinues: ex ido
lis eī conuerti volumus ad chriſtū. Et q2 ſimul
hoc diffiniuimꝰ ⁊ fratres ſumꝰ: etiā hoc ab eodē
impetrare volumꝰ vt nunq̄ nos patiat̄ abinuicē
ſeparari. Et ille nūc (inq̄t) ſilete quouſq̄ ingreſ-
ſus monaſteriū ad qđ ꝑgit paululū requieſcat: ⁊ cū
opportunū fuerit īti mabo illi oīa ſm verbū tuū.
Interea dū3 appropinquaſſet monaſterio ad qđ
ꝑgebat ecce ⁊ illi egrediunt̄ obuiā pſi hymnum
dño dicētes. Suſcipimꝰ deꝰ miām tuā in medio
tēpli tui. Ingredientibꝰ epo ⁊ pplo etiā intrat eu-
genia cū iacintho ⁊ ꝓtho comitibꝰ ſuis: tm̄ ei no
ta cū q̄ ſermonē habuerat: perfectis igit̄ matuti
nis laudibꝰ: paululū requieuit epus: ⁊ iuſſit ſibi ad
ſextā prepararivt diuina myſteria celebraret: vt
dū ſextā cepiſſet: nona ad refectionē ieiunātium
opportune ꝑueniret. Requieſcēs aūt epus ſomniū vi
dit: ī quo ad ſimulachrū femine ducebat̄ vt illi ſa
crificaret. Tunc dixi inquit in ſomnio: his q̄ me
tenebāt ꝑmittite me vt loquar cū dea veſtra. Et
cū me ꝑmiſiſſent loqui dixi ei cognoſce te creatu
ram dei eſſe ⁊ deſcende: ⁊ noli te ꝑmittere adora
ri. At illa his auditis deſcēdit ⁊ ſecuta eſt me di-
cens. Non te deſeram quouſq̄ me creatori meo
reſtituas ⁊ conditori. Igit̄ cū iſta in aīo epi vol-

neretur: accessit ad eum eutropius cum quo fue-
rat locuta eugenia ⁊ dixit ei. Tres pueri fratres
vnanimiter culturam simulachrorum relinquẽtes
xp̄o seruiẽtiũ numero in isto monasterio se socia
ri desiderãtes: ⁊ hodie vestigia tua ꝓsequentes:
huc ingressi sũt: poscẽtesq; me cũ lachrymis po-
stulauerũt vt mereant noticie tue beatitudinis
reuelari. Tũc btũs helenꝰ dixit. Gratias tibi ie-
su bone refero q̄ me ꝑuenire fecisti huius rei no-
titiã. Tunc cõuocari ad se precepit pueros ⁊ ap-
prehendens manũ eugenie fudit oratione͂. Quã
cũ cõplesset tulit sequestratim eos ⁊ gratissimo
vultu qui nã diceretur interrogat vel cuius na-
tionis essent tradidit inquirendũ. Ad hec euge-
nia respondit: ciues inquit romani sumꝰ vnꝰ ex
his duobꝰ fratribus meis prothus dicitur alius
iacinthꝰ. Ego vero Eugeniꝰ nuncupor. Cui bea
tus helenꝰ dixit. Recte te Eugenium vocas: viri
liter enĩ agis ⁊ cõfortet cor tuũ ꝓ fide xp̄i. Ergo
recte vocaris eugeniꝰ. Nã ⁊ hoc scias: q: spiritu
sancto nos ⁊ te eugeniã corpore ante preuidimꝰ
⁊ qualiter huc veneris ⁊ q̄ isti tui sint: nõ me pas
sus est preterire. Sz hoc mihi dñs reuelare digna
tus est: q̄ gratissimũ ei habitaculum in corpore
tuo preparasti: custodiẽdo virginitatis premiũ ⁊
presentis tẽporis blandimẽta fallacia respuẽdo.
Scito aũt te ꝓ castitate multa passurã sz non te
deseret ille cui te ex integro tradidisti. Ad ꝓthũ
aũt ⁊ iacinthũ cõuersus ait. In corpore seruitu
tis positi ingenuã dignitatẽ animi tenuistis for
titer ⁊ tenetis. Vñ vobis me tacẽte xp̄o dño loq̄-
tur dicẽs. Amẽ amẽ dico vobis: iam nõ dicã vos
seruos sz amicos. Vñ ⁊ vos beatos annuncio: q:
ꝯcordastis spiritui sctõ: q: vnanimiter ꝯsensistis
monitis salutaribꝰ simul ad gloriã ꝑuenietes ꝑ-
cepturi. Hec btũs helenꝰ nullo alio teste preter
deũ locutꝰ est in medio: ⁊ iussit eã sic in virili ha
bitu ꝑmanere: ⁊ nõ eũ deseruerũt quousq; baptis
matis sanctificatiõe instructi monasterio ad qđ
festinauerãt sociarent. Redeamꝰ aũt ad illđ tp̄s
quo ꝓthꝰ ⁊ iacinthꝰ auferẽtes eugeniã abiuerũt.
Basterna igit iumẽtis ambulãtibus ⁊ pueris q̄
ꝑibãt vacua ꝑuenit ad matrẽ. Videntes aũt omi-
nus ꝓperãtes pueros ⁊ basternã venietẽ occur-
rerũt cũ gaudio vniuersi: ⁊ inuenientes vectoriũ
vacuũ: oẽs simul mugitũ reddiderũt: fit quoq; re
pẽte totius ciuitatis strepitꝰ. Quis enĩ audire po
terat prefectũ filiã charissimã ꝑdidisse: erat itaq;
planctꝰ inestimabilis fietꝰ immẽsus: lugebant
vniuersi cõfusi parẽtes filiã: sororẽ fr̄es: serui do
minã: ⁊ tenebat vniuersos meror ⁊ infinita ani-
mi tribulatio fitq; ꝑ totã ꝓuinciã inquisitio: in-
terrogant aruspices: inquirunt phitones sacri
ficiis quoq; ⁊ sceleratis superstitionibꝰ demonia
interrogant vt vbi venisset eugenia indicarẽt.
Hoc solũ oẽs dicebãt: q̄ eã dii de celo rapuissent.
Credidit factũ pater ⁊ fletũ ad consolationẽ re-
uocãs: dat festa respõsis: ⁊ deorũ illã numero cõ-
secrans: ex auro puro eius fecit fieri simulachrũ.
Qđ ita cepit excoli vt non minorẽ honorem q̄
diis suis exhiberent. Mater tamen eiꝰ claudia ⁊
fratres auitus ⁊ sergius nulla poterant rõne cõ
solationẽ accipere: sed erant intolerabiliter lu-
gẽtes eã. Beata autem eugenia virili habitu ⁊
animo in predicto virorum monasterio ꝑmanebat

atq; ita in diuinis eruditionibꝰ ꝓfecit: vt intra
scdm annũ omnes scripturas dominicas memo
ria retineret. Tãta ĩ ea erat animi trãquillitas
vt vna illã omnes dicerẽt ex numero esse angelo
rũ. Quis enĩ depreh enderet q̄ esset femina: quã
virtꝰ xp̄i ⁊ virginitas immaculata ꝓtegebat: vt
mirabilis eẽt ⁊ viris? Sermo enĩ eiꝰ erat humi-
lis ĩ charitate: clarꝰ ĩ mediocritate: vitiis carẽs:
⁊ facundiã fugiẽs oẽs in humilitate superabat.
Nullus illa ad oratione͂ inueniebat anterior: ef
ficiebatur aũt omnibꝰ omnia: tristẽ consolabat:
leto congaudebat: irascentẽ vno sermone suo mi
tigabat: superbientẽ ita suo edificabat exemplo:
vt ouẽ subito e lupo factam se credere delectare
tur. Tantã a deo est grãm cõsecuta vt quẽcunq;
in dolore positũ visitasset: statim omnis dolor re-
cederet ⁊ oĩs salubritas adueniret. Comites aũt
eius iacinthꝰ ⁊ ꝓthus comitabant eã: ⁊ erant in
omnibꝰ obtẽperantes ei. Tertio igit anno ꝯuer
sionis eius abbas qui ꝑerat fratribꝰ in monaste
rio: migrauit ad dñm. Post cuiꝰ abscessum oibꝰ
visum est: vt sibi beatã eugeniam eligerẽt abba-
tẽ. Tunc beata eugenia metuens se feminã con-
tra regulã viris preponi. Item timens ne eos
vnanimiter deprecãtes sperneret: ait ad eos. Ob
secro vos: vt euangeliũ in presenti adhibeatis.
Qđ cũ fuisset allatũ dixit. Quotiescunq; christia-
nis aliq̄d eligendũ est: xp̄s est ante omnia auscul
tandus. Videamus ergo in hac electione vestra
q̄d ipse precipiat: vt ⁊ vestris iussis ⁊ ipsius mo-
nitis intendamus. Et reuoluẽs codicẽ venit ad
locũ ⁊ cepit legere dicẽs. Dicit aũt iesus disci pu
lis suis. Scitis q: principes gẽtiũ maiores sunt
his quibꝰ dominant: ⁊ principatũ eorũ gerunt.
Apud vos aũt nõ est sic: sz si q̄s in vobis vult pri
mus esse: sit vester vltimꝰ: ⁊ si quis inter vos vo
luerit esse dñs: sit vester seruꝰ. Et his dictis adie
cit. Ecce inq̄t ⁊ vestris iussis obtẽperans decre-
ui primatũ suscipere: ⁊ dñi iussionibus obedire:
vltimũ me vestre charitati cõstituo. Exhylarat
oĩm causis in ꝯsensu eiꝰ: ipsa tñ aũ oẽs opus mo-
nasterii: qđ infirma solebat exercere persona su-
scepit ĩ oibꝰ aquã portare ligna cõscindere mũdi-
cias adhibere. In eo deniq; loco habitaculũ sibi
elegit: vbi hostiariꝰ monasterii manebat ne vel
ipsa se superiorẽ ostenderet. Sane refectionem
fratrũ sollicite curabat et psallendo deo ordinẽ
fortiter custodiebat: ⁊ tertiã: sextam: nonam: ve-
spertinis vł nocturnis: atq; matutinis horis: tã
cautissime insistebat: vt viderent iã perisse deo: si
horarũ vel quippiã spaciũ: absq; diuinis la[..]dibꝰ
aliqua preterissent. Ita deniq; in hoc opere esse deo
charior cepit vt demones ex obsessis corꝑibꝰ pel
leret: ⁊ cecorum oculos aperiret. Sz q: multa singu
latim narrare intendo ꝑ ordinẽ quantũ ꝑmittit
breuitas accedamꝰ. ¶ Matrona quedam alexã-
drina ceteris matronis prestantior: noĩe melan
cia: audiẽs opinionẽ eiꝰ venit ad eam: q: quar-
tano tipo grauissime ⁊ iã per annũ ⁊ eo amplius
vexabat quã cũ beata eugenia oleo perunxisset
⁊ oẽm cõtinuo violentiã fellis euomuisset [..]uis
sima reddita pedibꝰ ad suũ diuersoriũ propera-
uit: qđ in vicino monasterii possidebat. Ordinat
interea munera ciphos argẽteos tres: implet so
lidis: et hos salutationis sue grã: mittit ad bea-

tam Eugeniã cui gratãter remittẽs q̃ miserat ait: abũdamus ꝛ supabundamus oĩbus bonis. Unde te parẽs charissima melãcia: vt ista egentib⁹ magis ac necessitatẽ patientibus diuidas: hortor ꝛ moneo. Audiẽs melãcia cõtristata est: ꝛ veniẽs cepit rogare ꝛ ampliora promittere. Fit assidua circa beatã eugeniã ꝛ in nullo dephendẽs ꝙ esset femina elegãtia decipit iuuentutis. Uidẽs eũ iuuenẽ ꝓ veritatẽ putabat esse te~rẽnũ: se aũt nõ sctitate eius: sed aliqua arte existimãs fuisse saluatã. In cõcupiscẽtia ei⁹ exardescens: ꝛ putãs amplioris pecunie cupidiorẽ cepit infinita offerre ꝛ ampliora ꝓmittere. Cũq; sepius eadẽ precaret: ꝛ grato aĩo oblata sibi ab eugenia cerneret reddi: declinat ad maiorẽ interitũ egritudinẽ simulãs. Quã cũ beata eugenia rogata visitaret: sedẽti ante lectũ suũ sancte eugenie talia cepit ꝓducere. Intolerabilis circa te amor pectus meũ exagitat: nec vllum remediũ fatigationi mee reperire potui: nisi vt te oĩm rerũ mearũ dñm instituã. Quid teipm vanis ꝛ inanib⁹ abstinẽtijs crucias? Ecce possessionũ locupletatio infinita: ꝛ ecce auri pondus immẽsum: ꝛ argẽti ministeriũ copiosum: ꝛ familie infinit⁹ est numer⁹: dignitas generositatis est mihi: hoc anno absq; filijs viduata sum succede pro eodẽ ĩ facultatibus meis ꝛ nõ solũ rerũ mearũ: sed me⁹ esto iam dñs. Cũq; hec et his similia loq̃ret: dixit ad eam eugenia. Recte nomẽ tuũ nigredinis testat̃ ꝑfidiã: magnũ eñ te diabolo habitaculũ ꝑparasti: discede a seruis dei decepttrix: ꝛ illecebrosa melãcia: nos enim aliter militam⁹. Habeãt opes tue tui siles dominos: nos delectat mẽdicare cũ xp̃o. Affatim diues est q̃ cũ xp̃o paup est. Fugiãt a te imaginis ꝯcupiscẽtie: nõ est eñ salutis tue ista q̃ te inuasit isania. Dracõis habitaculũ facta venenũ effundis: sꝫ nos xp̃i inocato noĩe venenoꝝ tuoꝝ vir⁹ euadim⁹ ꝛ miam dñi inuenim⁹. Hic illa deceptiõis sue pudorẽ nõ ferẽs: sperãs se detegi: nisi prior ipa detegeret: reuersa Alexãdriã: adit prefectũ statuit hoc ordĩe dicẽs. Scelestũ iuuenẽ simulãtẽ christianã religionẽ incurri et ad me arte sua medẽdi gr̃a qua se posse infirmãtibus ꝓdesse venire ꝑmitterẽ vnã me ex illis existimãs: de quaꝝ pudore bacchat̃: ausus est ĩpudẽter aliq̃d ꝛ v̄bis ꝯcacib⁹ ad crimẽ hortari: et nisi dedissem vocẽ ĩ ꝑsenti ꝛ ancille mee fuissꝫ liberata solatio more barbarico sue me libidini captiuasset. Audiẽs hec ꝑfect⁹ nimio furore inflammat̃ ꝛ iubet ad loca monasterũ destinari: q̃ eũ vinctũ ferro cũ oĩb⁹ cõmorãtib⁹ deponerẽt. Deponunt̃ itaq; oẽs ĩ vinculis: ꝛ q2 vni⁹ carceris eos nõ ferebat loc⁹ ꝑ diuersas custodias diuidunt̃. Post hec statuit̃ dies funeris ĩ quo alij ad bestias: alij v̄o ad ignes: alij ad diuersa supplicia dãnarent̃. Fit rumor immẽsus: ĩpudens quoq; fama effectã egypti pagrat ꝓuinciã. Oẽs credũt: oẽs ꝯdẽnãt: ꝛ oĩb⁹ verissie vr melãciam illustrẽ feminã mẽtiri non posse. Quid multa? venit dies funeꝝ constituta ꝛ ĩ qua vniuerse ciuitates ĩ vicino posite cõuenissẽt vt viderẽt fratrũ tradi mortib⁹ corruptores introducunt̃ ĩ catthenis ꝛ collarib⁹ ferreis cũ beata Eugenia: et nullo agnoscẽte ꝙ esset femina clamor populi

diuersis sentẽtijs ingruebat. Hic iubet̃ adduci ꝓpinquius: ꝛ nõ per internũcios eã ꝑfect⁹ audiret: sꝫ ex ore ei⁹ ediscerent v̄itatẽ. Aptant̃ aculei ꝛ v̄bera: flãme tortores ꝛ cetera q̃ solẽt abscõdita cordis exculpere ꝑparant̃. Tũc ꝑfect⁹ Philipp⁹ dixit. Dic sceleratissime xp̃ianorũ hoc vobis xp̃s vester tradidit in mãdatis vt operã corruptionibus detis: ꝛ pudorẽ atq; verecũdiã matronalẽ fraudulẽta astutia captatis: dic nũc furcifer: que te temeritas cogit vt illustrẽ feminã melanciã appeteres: ꝛ ingressus sub specie medici: castitatẽ generosissimã ad lupanariã ignominiã ꝓuocares. Audiẽs hec beata Eugenia: capite demisso ne posset agnosci: taliter dedit ꝑfecto responsũ. Dñs meus Iesus xp̃s cui ego seruio castitatẽ docuit: ꝛ integritatẽ corporis custodientib⁹ vitã promittit eternã. Hãc autẽ melanciã falsam testẽ nũc possumus declarare: sed melius est: vt nos patiamur mala q̃ illa dũ cõuicta fuerit aliquid patiat̃ ne ꝯfruct⁹ patiẽtie nostre depereat: sed tñ si per victoriã principis testet̃ vestra sublimitas ꝙ nõ in eã ipsaꝫ retorqueatis sentẽtiã ꝛ hec fallax testis nihil patiat̃ mali nũc ꝓbabim⁹ crimẽ qđ nobis obijcit: redũdare in eã. Et vbi testatus est ꝑ principis salutẽ ꝑfectus ꝓmittẽs ad omnia que postulabat effectum dixit Eugenia. O melancia nigredinis nomen ꝛ tenebrosa melancia applicari fecisti aculeos: suspendi precipis christianos. Dãna percuti incẽdi: bene nos accipis nõ tamen tales habet famulos xp̃s quales tu testaris. Tũ adduci precipe ancillã: quaꝫ testẽ nostri criminis esse dixisti: vt ex ore possit denudari mendaciũ. Cumq; applicata fuisset in conspectu iudicis cepit dicere. Istum iuuenẽ impudicissimũ frequenter quidem circa viles personas deprehensũ in adulterijs ipsa impunitas ad hoc eum perduxit: vt etiã domine mee: circa primam horã diei cubiculum impudenter ingressus primo quidem sermone quasi pro salute ei⁹ veniret indicaret. Secundo pro sua concupiscẽtia: ꝛ tertio etiã ad violentiã si cursim ego egressa familiã non vocassem que hodie huius criminis testis est. Tunc prefect⁹ ex familia adesse iubet aliquos: qui ita gestum esse suo testimonio cõfirmarẽt. Cũq; applicarent̃ singuli ita esse vt illa dixerat testabant̃. Tunc iudex vehementer commotus ait. Quid ad hec infauste dictur⁹ es: quẽ tot reuincũt testes: tantaq; indicia manifestant. Ad hec beata Eugenia ait. Tẽpus loquẽdi est q2 tempus tacendi transijt. Nolueram quidem crimẽ obiectuꝫ in futuro iudicio denudari ꝛ castitatem meã illi soli ostendere: cuius amore seruãda est: tamẽ ne glorietur in seruos xp̃i fallax audacia: ꝛ paucis pandam verbis veritatem non ad iactantiã humane declamatiõis: sed ad gloriam noĩs xp̃i. Tãta eñ est virtus nominis eius: vt etiã femine: in timore eius posite virilẽ obtineant dignitatẽ: ꝛ neq; ei sexus diuersitas fide põt inueniri superior: cũ beatus Paul⁹ apostolus magister omniũ xp̃ianoꝝ dicat ꝙ apud dominũ nõ sit discretio masculi ꝛ femine: oẽs ei in xp̃o vnũ sumus. Hui⁹ ergo normã animo seruẽte suscepi ꝛ ex cõfidẽtia quã in xp̃o habui nolui esse femina: sꝫ v̄ginitatẽ ĩmaculatã tota aĩ intẽtione cõseruans viꝝ gessi constanter in christo.

Nō eni inuitā honestatis simulatione assumpsi
vt vir feminā simularē: sed femina viriliter agen
do virū gessi: virginitatem que in xp̄o est fortiter
amplectēdo. Hec dicēs scidit a capite tunicaʒ q̄
erat induta: ⁊ apparuit femina. Et statim ad pre
fectū ait. Tu mihi quidē sʒ carnē pater: claudia
mater est fratres hi duo qui tecū sedēt auitus ⁊
sergius. Ego aūt Eugenia filia tua que pro amo
re christi mūdum omnē cum delitijs suis respui
tanq̄ stercꝰ. Ecce prothus ⁊ iacinthus eunuchi
mei: cū q̄bus scholā xp̄i ingressa sum xp̄s aūt tā
idoneus ibi extitit: vt victricē libidinis oīs pol
lutionis mee facerer p misericordiā suā: cui cre
doq̄ in finē iugiter pmāsurā. Agnoscētes ita
q̄ pr̄ filiā: ⁊ sorore fratres: serui dominā: currūt
statiʒ ad eā: ⁊ effundētes lachrymas in cōspectu
populi āplexibꝰ eius incūbūt. Nūciaꝭ factū clau
die matri: ⁊ statiʒ cursu cōcito ad spectaculū ve-
nit: deferunꝭ vestimēta auro texta: ⁊ hʒ inuita in
duiꝭ atq̄ in excelso tribunali posita in sublime
attolliꝭ: ⁊ ab oī pplo clamaꝭ: vnus xp̄s vnꝰ ⁊ verꝰ
deꝰ xp̄ianoꝝ. Sane sacerdotes ⁊ ep̄i q̄ multo po-
pulo xp̄ianos in amphitheatro crāt: vt dū fuissent
interfecti hi qui accusabātur ab eisdē sepelirēn-
tur ingrediuntur: deo hymnū dicentes atq̄ om
nes vna voce clamātes. Dextera domini glorifi-
cata est in virtute: dextera manꝰ tua domine cō-
fregit inimicos: tollitur ergo in triūpho Euge-
nia: ne tanto gaudio populi eius defuisset pba-
tio castitatis. Uisus est ignis de celo descendēs
q̄ ita circundedit domū melancie: vt nec vestigiū
alicuius rei que ad eā pertinebat remāserit. Fit
gaudiū populi cū timore dei ecclesia que iaʒ qua
si viduata octauo anno clausa fuerat reseraꝭ. Re
uocatur christianorū populus: baptizaꝭ p̄fectus
in fascibus ꝯstitutus: baptizātur filij eius: bapti
zaꝭ mater eiꝰ claudia. Restituit priuilegia xp̄ia-
nis: ⁊ mittit relationē ad teucrum imperatorem
de xp̄ianis ⁊ memorat fatis reipublice xp̄ianos
prodesse ideo debere eos absq̄ p̄secutiōe aliqua
in vrbibus habitare. Cōsenꝭit relationibus īpe-
ratoꝝ: ⁊ fit tota Alexādrie ciuitas quasi vna eccle
sia. Erat q̄ omnibus ciuitatibus gaudiū ⁊ digni
tas xp̄iani nominis florescebat. ¶ Sed q2 semp
sanctitatē emulatio sequitur inimici: ⁊ cōtra bo
nitatē pugnat malitia: cōsilio diaboli aliqui ex
honoratis Alexandrie cultores ydoloꝝ accipi
entes egre: q̄ xp̄ianis puilegia tribuisset: venien-
tes ad regem dixerunt: statuʒ reipublice ꝯturba
tum a Philippo q̄ cū nono anno in fascibꝰ irrep
hēsibiliter administrauerit: nūc decimo ānno pdi
dit oīa. Deniq̄ deoꝝ immortaliuʒ deseruit ceri-
monias: ⁊ omnē ciuitateʒ ad culturā cuiusdā ho
minis: quē iudei occiderunt cōuertit. Nō est le-
gibus vestris vlla reuerētia. Passiʒ quisq̄ vt vo
luerit templa reuerenda ingreditur: non vt colē
di beniuolentiam pretendat: ⁊ non vt deos esse
quos colimꝰ: sed vt dicat infinitas blasphemias
saxa aut metalla potiꝰ q̄ diuini nois signa hec ⁊
similia mīta dicta sunt seuero ⁊ Antonio augu
stis. Qui cōmoti dixerūt ad euʒ huiuscemodi de
creta. Diuꝰ parēs noster cōmodius quōdā augu
stus nō vt p̄fectū sʒ vt regē ic Alexādrie ordina
uit atq̄ cōstituit: vt dum inuita maneres succes
sorē nullū susciperes. Unde his bn̄ficijs eiꝰ su-

peraddere cupiētes statuimꝰ vt dijs omnipotē-
tibꝰ solitā culturā exhibeas: ⁊ deposita dignita
te etiam p̄prijs facultatibus cedas. Accepta igi
tur hac augusti autoritate: simulat egritudinē
quousq̄ vniuersa distraheret ⁊ donaret p oēʒ p̄uin
ciā ecclesijs et pauperibus. Ipse autem p̄fectus
in timore dei ⁊ in cultura xp̄i etiā alios ꝯforta-
bat in xp̄o. Interea oīs alexandria conspirat in
ꝯ̄patū eiꝰ: ⁊ cepit eū respublica hr̄e p̄fectū q2 suc
cessor ei nōdū venerat: ⁊ eccl'ia hr̄e ep̄ʒ: q2 meri
to fidei sibi eū elegerat sacerdotē. Durauit aūt i
ep̄atu vnū annū ⁊ mēsibꝰ tribꝰ. ¶ Post hec aūt
spacia tēpoꝝ: veniēs perēnius p̄fectꝰ ciu Alexā-
drie q̄reret pcutere eū ⁊ nō posset q2 oīs ciuitas
in amore eiꝰ durabat: immisit ei q̄ se fingerēt xp̄ia
nos: ⁊ īgredientes pcusserūt eū in orone dn̄ica cō
stitutū. Post traduꝭ pcussores p̄fecto perēnio. Il
le aūt cōscius iussiōis sue ⁊ q̄si audiēdos custo-
die mancipauit: post paucos aūt dies p̄ncipū in
dulgētia relaxatos dimisit. Beatissimꝰ aūt phi
lippus post pcussurā tribꝰ diebꝰ in corpe esse p-
missus est: nō ad aliud nisi ad corda dui ia cōfir
mādanā vt migraret ad dn̄m martyriū se noluit
corda fraudari: ⁊ ip̄e hāc vt reciperet orauit. Nā
q̄ in corpore positus demonia fugabat: ⁊ illumi
nabat oratiōe cecos q̄to magis se noluisset pal
ma priuari. Poterat vtiq̄ qd̄ volebat īpetrare
sine dubio ⁊ ita recepit vt particeps nois Phi-
lippi eēt particeps ⁊ corone ⁊ suscipetēt marty
res collegā: quē merito ecclesia sus ceperat sacer
dotē. Iuxta atria itaq̄ vbi sancta Eugenia filia
eius monasteriū xp̄i virginibꝰ collocauerat: illic
suū iussit collocari corpusculū in q̄ loco beatissi
ma claudia xenodochiū fabricabat: ⁊ ꝯstituit p̄e-
dia q̄ susceptionibꝰ pegrinātiū deseruirēt: ipsa
aūt cū auito ⁊ sergio filijs: ⁊ cū btā Eugenia regres
sa est romā. Igiꝭ filios Philippi cuʒ oī gaudio
senatꝰ recepit romanoꝝ: ⁊ vnū pcōsulē Cartha
ginē: aliū vicariū affrice dirigiꝭ. Ad beatā autē
Eugeniā cū mīte matrone ꝯcurrerēt ⁊ pene oēs
virgines quascūq̄ potuisset notas aut amicas fa-
cere etiā xp̄o credere: ⁊ in virginitate dn̄ica pma
nere q̄dā ex regiōe genere virgo basilla cupiebat
eam attingere. Sed q2 eā nois xp̄iani ad eāʒ ire
non poterat rogabat p internūciū fidelē vt eā de
religiōe christiana instrueret. Tūc beata Euge-
nia cōuocat ad se btissimos cōmites suos p̄thū
⁊ iacinthū: ⁊ dicit eis. Accīgimini militia ad quā
vos conuocat xp̄s: quo vos basilie offerā sub spe
mercis: vt vos eā i xp̄o faciatis ancillā. Fit ita
q̄ huius muneris gratia ⁊ suscipit Basilla q̄si fa
mulos: q̄ nos quasi apostolos honorabat. Uaca
bat aūt cuʒ eis oī hora: ⁊ quasi eunuchos suos
habēs: nō diebus nō noctibꝰ a colloquijs dei et
orationibꝰ cessabat. Igiꝭ Cornelꝰ cū esset in vr
be roma sacre legi antistes puenit ad eā latēter
⁊ baptizauit eā. Confirmata aūt beata Basilla
in timore dei pcurante misericordia xp̄i: pene
omnibus noctibus mutuis se fruebanꝭ aspecti-
bus: ipsa ⁊ beata Eugenia. Omnibꝰ itaq̄ viduis
christianis conuentus erat ad beatā Claudiam
⁊ omnibus virginibus cōuentus erat ad beatā
Eugeniam. Sanctus aūt cornelius papa vrbis
rome omni vespere sabbati q̄ lucescit i dominico
die dabat eis noctē hymnis puigilē: ⁊ pullos ca

noribꝰ noctis quiete agebat eiꝰ sacrosancta my-
steria: ⁊ ita cōfirmabat eas sabbatorū. Eugenia
autē ⁊ basilla vt memoraui omnibus se pene no
ctibꝰ fruebant in xp̄o ⁊ alterno se eloquio reno-
uabāt. O quantas per Eugeniā virgines salua-
tor inuenit: quātas etiam per Basillā christus
spōsas obtinuit: quāte per Claudiam viduitatē
ppria voluntate seruarunt: quanti iuuenes per
prothum ⁊ iacinthū christo domino crediderūt.
Valeriano itaqꝫ ⁊ galieno imperantibꝰ orta sedi
tio de xp̄ianis est: eo ꝙ Cyprianus chartaginem
eueiteret: ⁊ cornelius romā. Data est ergo autori
tas ad paternū proconsulē vt Cyprianū occide-
ret. Corneliꝰ aūt qr a multis romanis etiā illu-
stribus fouebat erat in abditis. Tunc beata Eu
genia vidēs Basillā ait. Reuelatū est mihi a do
mino ꝙ ꝓ virginitate passura sis. Et basilla ad
Eugeniā rn̄dit. Et mihi (inquit) dignatus est do
minus demonstrare: ꝙ martyrij coronam dupli
cē capias: vnā quā apud Alexandriā ꝓ iustis la
boribus acquisisti: ⁊ aliā quā in effusiōe tui san-
guinis ꝯsecutura es. Tūc beata Eugenia expan-
dens manus suas dixit: Dn̄e iesu altissimi filius
qui ad salutē nostrā venisti ꝑ virginitatē matris
tue per virginitatis premiū: oēs quas mihi cre
didisti perduc ad regnum glorie tue. Residētibꝰ
autē sanctis virginibus christi: q̄ erant cū Euge-
nia ⁊ Basilla: dixit oībus beata Eugenia. Ecce
vindemie tp̄s est in quo succiduntur botri ⁊ pe-
dibus conculcant: sed post hec regalibus conui-
uijs apponunt. Absqꝫ eorum sanguine: nulla po-
testas imperij: nulla illustris dignitas decorat:
⁊ vos palmites mei: ⁊ meorū viscerum botri esto
te parate in domino: virginitas enim est prime
virtutis indicium: deo ꝓximū: similis angelis:
parēs vite: amica sanctitatis: via securitatis: do
mina gaudij: dux virtutis: fomentū et corona fi-
dei: admiraculū ⁊ subsidiū charitatis. Nihil ita
nobis laborandū: nihil ita est curandū nisi cuȝ
virginitate viuamus: aut qd̄ est gloriosius ꝓ vir
ginitate etiā moriamur. Que sunt huius blan-
dimenta fallacissima q̄ cum gaudio tēporali ve
niunt ⁊ cū ꝑpetuo dolore discedūt: faciūt momē
taneū risum vt eternū fletū infligāt: tribuūt fu-
gitiuos flores: vt marcidiores perseuerātes ad-
ducēt: mentiunt securitatē transeuntis tēporis
vt ꝑpetui seculi cruciatibꝰ tradāt. Ideoqꝫ charis
sime virgines que mecum in agone virginitatis
nūc vsqꝫ accurristis: ꝑmonete in amore dn̄i me-
lius q̄ cepistis. Tēpus flendi tēporaliter: sine fa
stidio ⁊ horrore sufferte vt tēpora gaudij eterni
cū oī possitis dilectione suscipere. Ego enī cōmē
daui vos sp̄ūisancto: ⁊ credo ꝙ vos mihi integras
oēs illibatasqꝫ constituat. Nolite itaqꝫ faciem
meā ex hoc corporaliter querere sed gesta ⁊ actꝰ
per spiritū contēplatiuum. Et his dictis oscula
ta est vniuersas ⁊ flētes fortissimo animo cōsola
bat. Dicētibus aūt sibi vale inuicē Basilla ⁊ Eu
genia oratione facta discedūt. Ecce eodē die per
rexit vna ex ancillis ad Pōpeiū spōsum Basil-
le: que ⁊ dixit. Quod te dominā nostram Basil-
lā nouimus ab imperatore meruisse sextus ⁊ eo
amplius est annus quā tu in tenere etatis anno
vt postea acciperes: dissuasit sꝫ patruelē eiꝰ He-
lenū scias esse christianū: ⁊ hāc ita factā xp̄ianā

vt tibi omnino non nubat. Nā ⁊ duos eunuchos
prothū ⁊ iacinthū simulauit se illi donū offerre:
Eugenia quos illa quasi dominos excolit: ⁊ quo
tidie pedes eoꝝ: ac si deorū immortaliū oscula:
qr ipsi autores sunt artis magice quā xp̄iani cō-
mittunt. His auditis Pōpeius statim cucurrit
ad Helenū patruelē eiꝰ: q̄ ⁊ nutritor eiꝰ erat ⁊ tu
tor ⁊ dicit ei. Intra hoc tibi demū nuptias meas
celebrare disposui pro qua te fac me videre spō-
sam meā quā mihi domini rerū inuictissimi ꝑn
cipes fieri coniugē preceperūt. Ille his auditis
agnouit ꝓditū negociū: ait ad eū. Quousqꝫ an-
ni transire infantie eiꝰ meā circa eam tutelā pro
germanitate patris eiꝰ: ⁊ pro ipso nutrimēto ex-
ercui: nūc vero: qr cepit sui esse arbitrij in sua vult
esse potestate. Unde si illā videre desideras: eius
erit arbitrij: non mei imperij. Audiens hec Pō-
peius vehementiꝰ cepit ardere ⁊ pergēs ad Ba-
silie domū vt nūciaret ianitoribꝰ ip̄erabat. Cui
ista sunt a Basilla mādata. Causaȝ te vidēdi pe
nitꝰ nullā me habere cognoscas: neqꝫ vidēdi ne-
qꝫ salutandi. His auditis turbatꝰ est vehemētiꝰ
⁊ oī pene senatorū fauore vsus ꝓstrauit se coram
Imperatore dicens. Subueniant romanis vr̄is
sacratissimi principes ⁊ deos nouos quos Euge
nia secū adduxit ab egypto veniēs: ab hac vrbe
separare. Diu est enī ꝙ hi q̄ xp̄iani dicunt reipu
blice nocēt q̄ irridēt legum nr̄arū sacrosancta ce
rimoniata ⁊ oīpotētes deos nostros: ac si vana
simulachra despiciūt. Iura quoqꝫ ipsiꝰ nature ꝑ-
uertunt separant cōiugiū gratiam sponsarū sibi
associātē: ⁊ dicūt iniquū esse: si spōsum suū sponsa
accipiat. Quid faciemꝰ piissimi imperatores? In-
uenti sunt dij q̄ hoīes ꝓhibeant ⁊ quibꝰ ista vide
bunt si nati nō fuerint qbꝰ valeat imperari. Ubi
reparatio romanarū virium vbi romani exerci-
tus rediuiua certamina? Pro qbꝰ victrices de-
xtre vestre hostiū ceruices inclinabunt si iā vxo-
res habēde non erūt: si sponsas amittimus ⁊ ta-
cemus. Hec ⁊ his similia dū ꝓsequeretur ⁊ oīs se-
natus cū flebili q̄rela depromeret: decreuit Ga-
lienus augustꝰ vt aut spōsum suū Basilla accipe
ret: aut gladio interiret. Eugeniā vero aut sacrifi-
care dijs: aut crudeliter interire. Et dedit licētiā
vt quicūqꝫ christianū penes se abscōderet puni-
retur. Conueniūt Basilla: vt responsum reciperet.
Dicit se illa regē regū habere spōsuȝ: q̄ est christꝰ
filiꝰ dei. Et cū hec dixisset gladio transfossa est.
Tenei statim ꝓthus ⁊ iacinthus trahūtur ad tē
plū sed oratione illis faciētibus: simulachrū io-
uis ad qd̄ ducebant sacrificare: cecidit ad pedes
eorū: ⁊ ita cōminutū est: vt vbi fuerit nō pareret.
Nō virtuti diuine: sed magice arti hoc imputās
iubet eos decollari Niceciꝰ vrbis prefectꝰ. Qui
etiā accersitā ad se Eugeniā cepit de magicis ar-
tibus ab ea flagitare sermonē. At illa cōstanter
os suū aperiēs dixit. Polliceor tibi: ꝙ ars nostra
vehementior magis est: nā magister nr̄ hȝ patrē
sine vita mr̄e: ⁊ matrē absqꝫ patre. Deniqꝫ sic eum
genuit pater vt omnino feminā nunq̄ sciret: sic
eū genuit mater vt masculū omnino nō nosset:
hic ipse habet vxorē virginē: que illi quotidie fi
lios creat: et innumerabiles ei filios parit: quo-
tidie carnē eius carnibus coniungit. Oscula eiꝰ
circa eā sine intermissione sociant: in amore suo

inuicē oīno perdurant ⁊ tanta integritate subsi
stunt: vt oīs virginitas: ⁊ omnis charitas: ⁊ oīs
integritas ex eorū cōiugio dirimat. Audiēs hec
Nicetius obstupuit: ⁊ ne ad imperatorē peruenī
ret qui eā libenter audiret: iussit eam ad templū
duci diane: et ita speculator imminens dixit ei.
Redime vitam tuā: ⁊ patrimoniū tuū Eugenia:
⁊ sacrifica dee dyane. Tunc btā Eugenia expan
dens manus suas: cepit orare ac dicere. Deus q̄
cordis mei archana cognoscis qui virginitatē
meā sinceram in tuo amore seruasti: qui me filio
tuo domino meo iesu christo sociare dignat⁹ es:
qui spiritū sanctum tuum in me regnare fecisti:
adesto mihi nunc in confessione nominis tui: vt
confundātur oēs qui adorabūt hoc ydolū: ⁊ qui
gloriātur in simulachris suis. Et dum oraret fit
terremotus in eodē loco ⁊ ita templi ipsius fun
damenta mersa sunt cū ipso idolo: vt nihil aliud
remāserit: nisi sola ara que fuit ante ianuā tem=
pli: ad quā stabat sancta Eugenia. Hec in insula
licaonie gesta sunt coram omnibus qui sequebā
tur agonem eugenie fit cōcursus populi romani
⁊ varia acclamatio. Alij dicunt innocentem alij
magam. Nunciantur ista prefecto prefectus im
peratori. Imperator eā iubet ligari saxo ⁊ preci
pitari in tyberim sed statim saxuz diruptum est.
Beata vero Eugenia ita sedēs superfluuiali aq̄
efferebatur: vt omnibus christianis appareret il
lū fuisse cū Eugenia in flumine ne absorberet/
qui fuerat cū Petro in mari ne mergeret. Item
inde sublatam in thermarum semerianarū for=
nacibus mittitur que sic statim extincte sunt vt
thermarū calor refrigesceret: ⁊ oīa incendia li=
gnorum ad nihilū deuenirēt. Sic denique chaos
fecerūt: vt vlterius exhiberi nō possent. Mittit
post hec in custodiam tenebrarum: ⁊ per decem
dies iubetur nullū cibū accipere: ⁊ lumē penit⁹
non videre. Ibi aūt tantus quotidie abundabat
splendor vt dū egrederetur beata Eugenia quasi
lumen aliqḋ radiaret. Apparuit autē illi salua=
tor ferens in manu panē niuei cādoris ⁊ immē=
se suauitatis ⁊ gratie ⁊ dixit ei. Eugenia accipe
cibū de manu mea ego sum saluator tuus quē to
ta mentis animi intentione dilexisti ⁊ diligis.
Eodē die te in celis recipiā quo ego descendi ad
terram. Et hec dicēs abscessit. Ipso autē die na=
talis dn̄i missus est gladiator qui eā in custodia
positā percussit: ⁊ sublatum est corpus ab affini=
bus christianis ⁊ positum est non longe ab vrbe
via latina in predio eius proprio: vbi multorum
sanctorū ipsa sepelierat membra. Claudia autē
mater eius: cū ad eius sepulchrū fieret apparuit
ei vigilanti in medio noctis silētis auro texta
cyclade induta cū multo populo virginū ⁊ dixit
ei: gaude ⁊ letare: quia ⁊ me introduxit christus
in exultationē sanctorū: ⁊ patrē meū in patriar=
charū numerū. Ecce die dn̄ico ⁊ te suscipiet in
gaudiū sempiternū. Cōmenda filijs tuis fratri=
bus meis custodire signaculū crucis: vt effician=
tur nostri participes. Ecce loquente ea facta est
claritas quā ocul⁹ sufferre non poterat ⁊ angeli
transeūtes hymnū dicebāt deo in enarrabilib⁹
vocib⁹ hoc solum intelligebat q̄ nomē iesu chri
sti ⁊ sp̄ūsancti in ipsius laudib⁹ resonabat. Glo=
ria ⁊ honor patri ⁊ filio ⁊ sp̄ūisancto: ⁊ nūc ⁊ sem
per ⁊ in secula seculorum Amen.

¶ Incipit prefatio amphilogij episcopi yconij i
vitam ⁊ cōuersationem sancti patris nostri Ba
silij archiecesaree Capadocie episcopi.

Dilectissimi non erat indecorum fi=
lios fideles de patris contristari de
functione: ⁊ lachrymās ei dare iustaz
quēadmodū vsque nunc oēs cōpassi=
biliter tulimus. Postq̄ autē lamen
tationis caliginem fm̄ q̄ scriptum
est amouimus: ⁊ ad gratificaz nos postulationē
apud omniū verbū deū nostrū admouimus ne=
cessarium credimus memorabilia ⁊ vera ac ma=
gna miracula ipsius patris ⁊ magistri nostri Ba
silij scripture tradere vt nō temporali percussio=
ne obliuionis ⁊ profunditati tradantur. Trib⁹
siquidē sacratissimis ⁊ mirabilibus viris grego
rium dico in theologia decorum: ⁊ gregoriū mi=
rabilē nysensis ciuitatis: sed ⁊ effren beatissimū
aliis aliter epytaficis sermonibus virū infulgē
tibus: visum est ⁊ mihi tanq̄ abortiuo vt aposto
lice loquar in manibus habēti ab eisdē venera=
bilibus viris editas narrationes: que his defue
runt supplere vt fideli filio patri debitū reddēti.
Si enī scit nubes occultare solē multo facilius
tēporalis percussio bonis enarrationib⁹ obdu=
cere nouit obliuionem: ergo quomodo magnus
pastor noster ⁊ resonatus in orbe celestiū virtu=
tū collocutor: ⁊ angelicorū ordinū cōminister:
magniloquus ecclesie predicator solida ortodo=
xorū dogmatū columna: naturā rerū existentium
expressit inimicū trinitatis eiecit: videlicet Iu=
lianū apostatā: valentis os blasphemū obstruxit
arrianorū debellauit magnā gloriā christianorū
plane corroborauit rectā gloriā pastor acquisiu⁹
ecclesie populi: regale sacerdotiū circūornatus
ouiū xp̄i aries diuine fidei doctor gloriosus ⁊ vi=
uēs: ⁊ post transitū magnis splēduit miraculis:
⁊ oratione eius sicut dictum est facta est Iuliani
dei odibilis: extollētis in altū cornu: ⁊ loquētis
aduersus deum iniustitiam: q̄n̄o valens ipsius
auunculus apprehēdens indigne imperialē pur=
purā ⁊ arrianorū male glorie patronus venit ad
eā que apud nos est cesaris: illustrem ciuitatem
conquirens: ⁊ per huiusmodi presens tempus
narrabo. Sed ad propositum reuertamur: ex na
tiuitate eius vsque in finem virtutes ipsius nar=
rantes.

¶ Explicit prefatio. Incipit narratio.

¶ De tēpore quo beatus Basilius doctrine
vacauit ⁊ cōuersatione magistri sui Eubolí.

Basili⁹ itaque sol⁹ vt sic
dicā in terra equalē ⁊
decentē ostendit vitā
operibus ⁊ verbis diui=
ne sapiētia vitā cōponens: oīa
xp̄o dās scz ⁊ animā atque corp⁹:
necnō sermonū manus quidez
gentile errorē sicut aranee telā
dirupit. Hic septēnis factus da
tur a genitoribus litteris: vacās
aūt doctrinis quinquennio fru=
ctū acq̄siuit: multā philosophalē disciplinā dul=
cedini nature: deinde relinquēs patriā (capado=
cus enī erat natione) apprehēdit matrē verborū

athenas. Castitate ⁊ multa abstinẽtia decorat⁹
adijt preceptorẽ grecorũ sapientie noĩe Eubolũ:
⁊ sic seipm dedit doctrinis admirãdis: etiã ⁊ ma
gistris: factiq; sunt ipsius cõscholastici: gregori⁹
magnus nazanzi postea factus est episcopus: q̃
apostolice sedis gubernacula in duo ⁊ decẽ an-
norũ gubernauit tẽpora. Julianus etiã a paruo
christianus atq; libanius. Js aũt ab oĩbus vir
admirãdus posuit in corde suo nihil sumere pa-
nis ⁊ vini donec superna prouidentia intellexit
diuine sapiẽtie archana. Morãs quoq; in doctri
nis quinq; ⁊ decẽ annis: oẽmq; grecalẽ philoso-
phiã percurrens in fine astronomiã ac optima
queq; colligens ⁊ nullatenus inuenire valens
per ipsa omnia creatorẽ in vna noctiũ vigilante
eo diuinitus quidẽ splendor fidei accendit eum
perlustrare totius religionis scripturã. Surgẽs
ergo abijt in egyptũ. Et accedẽs vni archimãdri
tarũ porphirio noĩe supplicauit sibi dari libros
sacros ad cõprehensionẽ diuinorũ dogmatum.
Quos consecutus mãsit ibi delectans meditatiõi
diuinorũ sermonũ: ⁊ aqua ac herbis se enutriẽs:
annuali vero tẽpore ibidem cõmorans: ⁊ verbũ
veritatis fide considerans permansit scrutans
veritatis sermonem. Sicq; postulauit se dimitti
hierosolymã orationis gratia: ⁊ q̃ ibi sunt vidẽ-
di miracula. Jã aũt superorãs illũ dimisit eum.
Ueniens nãq; vbi grecorũ philosophiã didicit:
cepit persuadere multis philosophis ⁊ multitu-
dini gentiliũ atq; afferre xp̃o ostẽdẽs eis viã salu
tis quã crebat nihilomin⁹ ⁊ suũ preceptorẽ eubo-
lũ qui erat opinatissimus verbi ad retributionẽ
in ipm laboris afferre immaculate fidei: sicut se
bñ currentẽ ad eũ: oẽs etiã eũ sicut magistrũ se-
quebant q̃ philosophiã sectabant. Querens aũt
illũ per oĩa eruditoria inuenit illum in suburba
no cõquerẽtẽ i sermone cũ ceteris philosophis.
Hoc eñ erat apud illos festinabat aut dici quid
aut audiri pl⁹ noui: disputante ergo eo reprehẽ
dit eũ superueniens Basilius ⁊ hi q̃ cũ illo erant.
reprehẽdit q̃s (inquiũt) te o philosophe: ipe aũt
ait. Aut de⁹ aut Basilius. Recognoscẽs igit̃ ba-
siliũ: coessentes sibi dimisit eubol⁹ ⁊ coheret Ba
silio: tribusq; dieb⁹ incibati permanẽtes cõque
rebãtur adinuicẽ. Interrogauit ergo eubol⁹ ba-
siliũ dicẽs. Que est diffinitio philosophie? Qui
ait. Prima diffinitio philosophie est meditatio
mortis. Ille admirãs dixit. Quid est mũd⁹? Qui
ait. Quid est sup mũdũ. Et dulces q̃dẽ sunt mũ-
di sermones: amarus aũt valde ille mũdus q̃ eũ
cõtinet vitiose: ⁊ altera est voluptas corporis: et
altera incorporee nature ⁊ simul hec coesse cui-
dã nõ de licitis est. Nemo eñ põt duob⁹ dñis ser
uire. Uerũtamen vt virt⁹ est frangimus esurientĩ
bus panẽ scientie: ⁊ per malitiã infectos ꝑ vir-
tute ducim⁹ sub tectũ. Si aũt ⁊ nudum videmus
circũamicimur: ⁊ vt ꝓpriũ germẽ seminis nõ de-
spicim⁹. Hec dicens et exacuens eũ parabolice:
saluatoris q̃ erga nos est clementia: per peniten
tiam tres cathinos menti proposuit in vestibu-
lũ cogitationis. Superliminare quidẽ portarũ
virtutẽ adducentẽ prudẽtiã/virilitatẽ iustitiã/
castitatẽ/ q̃ aũt sinistra parte suasionẽ. In vtraq;
vero parte eius intemperantiã/libidinẽ/ebrie-
tatẽ/impudicitiã/segnitiem/criminationẽ lin

guositatẽ/incantationẽ/ ⁊ quoddã taliũ examẽ.
penitentiã autẽ decenter stantẽ: intrementem
subridentẽ lenẽ aduersarios quidẽ increpantẽ:
proprẽ eorũ aũt indigentẽ populorũ iuxta cãvero
abstinentiã: intellectũ: lenitatẽ: venerabilitatẽ
timorẽ clementiã: ⁊ multorũ bonorũ plebẽ: ipsi⁹
historie mens diuina cautela: audientib⁹ aũt ze
lorũ melior occasio. Hec ergo ipe vidẽs benigne
factus sum: ⁊ isto ductus sũ o eubole. Sunt eñ
in nobis non imagines neq; enigmata: sed ista
plane veritas ducens ad salutẽ. Resurgemus eñ
oẽs hi in vitam eternã: ⁊ hi in opprobriũ ⁊ con-
fusionem eternã: ⁊ astabimus tribunali xp̃i sicut
docent nos magni vocib⁹ prophete Esaias/Hie
remias/Ezechiel/Daniel/ ⁊ Dauid rex: atq; diui
nus Paulus illos. Ipse eñ penitẽtie doctor: et
ipsius retributionis dñs qui ouẽ quesiuit perdi
tam ⁊ apostatam puerũ ex patris sinu cũ multis
diuitijs: ⁊ seipsum prodige consumentẽ: ⁊ postea
reuertentẽ fame afflictũ sincere amplexatus est:
et veste splendida ornauit ac anulo induit pre-
cioso: suadetq; peccanti puero sentienti: sicut fra
tri indulgentiã dare. Iste in inuido dñs preua-
lens benignitate qui equalẽ mercedẽ circa vnde
cimã horam venientibus tribuit ⁊ nobis penitẽ
tibus ac suscipientib⁹ ex aqua ⁊ spũ sancto rege-
nerationẽ: dabit eñ que oculus nõ vidit ⁊ auris
non audiuit: ⁊ in cor hoĩs non ascenderunt que
preparauit deus diligẽtibus eũ. His ex sensu fa
ctus eubolus dixit. O basili celestis demonstra
tor trinitatis: per te credo in vnum deũ patrem
omnipotentẽ: ⁊ deinceps vsq; expectans resurre
ctionem mortuorũ: ⁊ vitam seculi futuri. Amen.
Ego aũt in hoc que in me est ostendi tibi: q2 oĩa
que mihi sunt in manus tuas dãs reliquũ tẽpus
vite mee tecũ ero si placitũ in conspectu dñi fue-
rit suscipiens ex sancta aqua ⁊ spiritu regenera-
tionẽ. Basilius dixit Benedictus dñs deus no-
ster amodo ⁊ vsq; in seculũ o eubole: qui splẽduit
lucem verã in mente tua ⁊ transtulit te de multi
modo errore in agnitionẽ ipsius misericordie:
q2 vero vt dixisti mihi coesse vis ostendam tibi
q̃ũo saluti nostre prouideamus: vinculis istius
vite nos liberantes: venundemus oĩa que no-
bis sunt: ⁊ demus indigentibus: ⁊ sic in sanctaz
ciuitatẽ abeamus ipsi visuri que sunt ibi miracu
lorũ: ⁊ apud deũ acquiramus fiduciã: ⁊ sic vterq;
que eorũ erant dispẽsantes ad sanctũ baptisma
indumẽta tantũ ex ipsis ementes hierosolymã
ibant: ꝯuertentes ad deum gentilium multitu
dinem magnam.

¶ Quõ eubolus baptizatus est in iordane.

Apprehendẽtes aũt hierosolymã ⁊ om
nem locũ sacrum fide ⁊ amore requirẽ-
tes et ipsis locis q̃ est super oĩa deum
adorãtes manifesti fiunt episcopi ciui-
tatis noĩe maximino. Et sese prosternentes po-
stulabant cõsequi regenerationẽ in iordanis flu
uio diuinã. Quos vidẽs idẽ vir sanctus plenus
cũ esset benignitate: adimpleuit postulationem
eorũ: ⁊ simul cũ fidelibus viris venit ad Jorda-
nẽ Basilius autẽ iuxta ripã factus proiecit se in
humũ: ⁊ cũ lachrymis ⁊ clamore forti postulabat
signũ reuelari ei⁹ fidei. Resurgensq; cũ tremore
despoliauit se vestimẽtis suis: ⁊ cũ ipsi vere veru-

sto hoīe ꝛ descendēs in aquā orabat. Descendēs aūt sacerdos baptizauit eū. Et ecce fulgur ignis venit sup eos: ꝛ colūba ex eodē fulgure venit in iordanē: ꝛ turbās aquas reuolauit in celū. Astātes aūt in tremore facti glorificauerunt deū baptizat⁹ vero Basili⁹ exiuit de aqua. Admirans quoq; maximin⁹ episcop⁹ basilij in deū dilectionē orās vestiuit eū resurrectionis xp̄i indumētis baptizauit aūt ꝛ eubolū atq; vngens eos sancto crismate tradidit illis viuificā cōionē. Postulauitq; Basiliū dei sacerdos p orationē sumere ei būqd ꝛ fecit dicēs. Iesu xp̄e de⁹ noster credo euāgelice tue voci ꝛ spero in tua benignitate comedēs ꝛ bibēs cōtra egredientē nobis diabolū cooperationē nobis sancti spiritus fieri. Stupens vero sacerdos dei in fide ei⁹ reuersus est cū ipsis in sanctā ciuitatē. Annali aūt tempore inibi cōmorātes: cōmuni sententia venerūt antiochiā: ꝛ ibi gradum dyaconij suscepit.

¶ Quomodo Basilius episcopus fact⁹ missam composuit ꝛ saluatorem nostrum cum apostolis sanctis vidit.

Onuenientes ergo cetus epōx sanctissimo cooperatiōe elegerūt Basiliū ad epatus sedem: ꝛ consecratus gubernabat ecclīam de prudētia. Post quoddam aūt tps postulauit deū vt daret illi gr̄az ꝛ sapiētiā atq; intellectū proprijs sermonib⁹ offerre in sanguineū sacrificiū ꝛ illi venire sup eū scīspūs aduētū. Post dies vo sex sicut in extasi fact⁹: ꝓpter aduentū sancti spūs septima die apphendēte cepit ministrare deo p singulos dies: ꝛ post aliqd tps fide ꝛ orone cepit ꝓpria manu scribere ministratiōis mysteria: atq; in vna nocte aduentēs ei dn̄s in visiōe cū aplīs: ꝓpositionē panis faciēs in scō altari excitauit Basiliū dicēs ei: Sm̄ tuā postulationē repleat̄ os tuū laude vt p ꝓprios sermōes offeras mihi sanguineū sacrificiū. Qui nō ferēs oculis visionem surrexit cū tremore. Et accedens ad scīm altare cepit dicere scribēs ī charta sic. Repleat̄ os meū laude: vt hymnū dicat glīe tue dn̄e de⁹ tu⁹ q̄ creasti nos: ꝛ adduxisti in vitā hāc ꝛ ceteras orones scī ministerij. Et post finē oronum exaltauit panē sine īntermissiōe orās ꝛ dicēs: Respice dn̄e iesu xp̄e de⁹ nr̄ ex scō hītaculo tuo ꝛ veni ad sanctificādū nos q̄ sursum pr̄i tuo cōsedes ꝛ hic nobis inuisibiliter coes dignare potēti manu tua tradere nobis: ꝛ p nos oī pplō tuo sancta scīs pplō tradit. Unus scīs. vn⁹ dn̄s noster iesus xp̄s: cū scō spū in gloria dei pr̄is amē. Et diuidēs panē in tres ptes: vnā qdē ꝯmunicauit timore multo: alterā aūt reseruauit ꝯsepelire secū: tertiā virgo imponēs colūbe auree que pependit sup altare. Eubolus siquidem ꝛ cleri principes stātes ante portas tēpli viderunt lucem intelligibilē in tēplo ꝛ viros gloriosos cādidas vestes habētes et audientes vocē populi glorificātis deum. Basiliumq; cernētes altari astantē stupefacti in visione ceciderūt in facies suas: glorificantes deum. exeūte aūt Basilio prostrauerūt se ad pedes ei⁹. Interrogauit aūt causam adorationis ꝛ presentie eorū: qui retulerūt ei admirabilē visionē quā viderūt in tēplo. Tunc Basilius gratias agens sine intermissione dn̄o propter eius admirabilia: vocauit aurifabrū ꝛ fecit columbam ex auro puro: atq; in ipsam deposuit vt diximus portionem pendēs eā super sanctā mensam in figura illius sancte colūbe que apparuit ei in iordane domino baptizato. Hoc aūt facto exorsus est sermonem cōsolationis dicere ad populū. Et cōgregata est multitudo infinita in ecclesia inter quos erat ꝛ magnus abbas effren: de quo postea narrabimus: qūo ex diuina ostensione visor fact⁹ est beatissimi patris nostri Basilij.

¶ De hebreo qui vidit infantem partiri in manibus Basilij tempore sacrificij.

Diuinum quidem ministerium illo agēte hebreus quidem se sicut xp̄ianus populo cōmiscuit officij ministeriū ꝛ muneris explorare volens vidit infantem partiri in manibus sancti Basilij. Et cōmunicātibus omnibus venit ꝛ ipse hebreus: dataq; est ei hostia vera caro facta. Inde accedit ad calicez sanguine repletū ꝛ ipsius factus est particeps: atq; de vtrisq; seruans reliquias abiensq; in domum suam ostendit vxori sue ad confirmationē dictorū: ꝛ narrauit que proprijs oculis viderat. Credēs ergo vt vere q̄z horribile ꝛ admirabile est xp̄ianorum mysteriū in crastino venit ad Basilium: postulans se sine dilatione accipere: quod in xp̄o est signaculū. Basilius autē sanctus non deserēs sed consuetā eucharistiam volenti omnes saluare offerēs: baptizauit eum cū omni domo sua credente domino.

¶ De quodā negante christum scripto suo proprio chyrographo.

Claudius aūt ipsi⁹ sanctissime memorie visor ꝛ minister factus ab eo perfectorum miraculorum ꝛ successor sedis post obitum iam dicte memorie apostolice Basilij vir mirabilis ꝛ omni virtute decoratus: enarrauit mihi q̄z senator quidam fidelis nomine protherius abijt ad sancta ꝛ venerabilia loca ꝛ ibi filiam suam consecrare ac in vno de bene actionalibus domibus ꝛ monasteriorū mittere atq; sacrificium deo offerre volens. Sed ab initio homicida diabolus inuidens diuine volūtati mouit vnū de seruis suis ꝛ incendit ad puellē amorem. Is autem cum fuisset huiusmodi inchoationis indignus ꝛ non audens appropinquare ad propositū alloquit̄ vnū abhominādorū incantatorū ꝓmittēs se: si meruerit dn̄ari ipsi⁹ puelle multā auri tribuere ei q̄ntitatē. Malefic⁹ vero dicit ad eū. Homo: ego in istud non ꝑualeo. Sed si vis mitto te ad meū ꝓcuratorē diabolū et ipse ꝑficiet voluntatē tuā. Qui ad eū. Queeūq; dixeris mihi faciam. Et ait ad eū. Abrenūcias xp̄o in scripto. Dixit ei. Etiā. Iniq̄tatis aūt opator dixit ei. Si in isto parat⁹ extiteris cooperator tibi fiā. Qui ait ad eū. Paratus sum: tantū vt cōsequar meū desiderium. Et faciēs malignitatis magister epistolā ad diabolū misit eā ad illū habentē sensum istū. Qm̄ quidē mi dn̄e ꝛ ꝓcurator oꝑz me a xp̄ianorū religiōe abstrahere: ꝛ tue adducere volūtati vt multiplicet̄ pars tua: misi tibi hūc q̄ p̄ntes meas defert lr̄as: cupiditate ī puellā exarsū: ꝛ postulo eū actionē istā consequi vt ꝛ in isto glorier ꝛ cū multa alacritate congregē placi

dioꝛes

diores tuos. Et dās epistolā dixit: vade ſm talē
horā noctis sta sup monumētū gētilis: ⁊ exalta
chartā ī aere: ⁊ astabūt ibi q̄ dn̄t te ducere diabo
lo. Qui alacriter hoc faciēs iactauit miserā vo-
cem: inuocās diaboli auxiliū. Et cōtinuo astite-
rūt ei pncipes ptātis tenebrarum: spiritalia neq̄tie
⁊ apphēdētes errātē cū gaudio magno duxerūt
eū vbi erat diabol⁹. Et ostēderūt ei ipsum seden-
tem in sede alta: ⁊ in circuitu eius malignitatis
spirit⁹ stātes. Et suscipiēs missas a malefico lite
ras dixit ad miserū. Credis in me. Qui ait: cre-
do. Et abnegas xp̄m tuū. Qui respōdit. Abnego
Dixit ei diabol⁹. Perfidi estis vos xp̄iani. Et qn̄
quidē me opus habetis tunc venitis ad me: quā
do aūt consequimini desiderium vestrū: negatis
me ⁊ acceditis ad deū vestrū qui est benign⁹ ac
clementissim⁹ ⁊ suscipit vos: sed fac mihi manu
scriptā xp̄i tui ⁊ baptismatis abrenūciationem
voluntariā: ⁊ que in me est in secula voluntariā
professionē: ⁊ q2 mecū sis in die iudicij: condele-
ctās mihi ⁊ in pparatis eternis tormētis: ⁊ ego
statī desideriū tuū adimplebo. Qui deposuit ꝓ
pria manuscriptā sicut q̄situs fuerat. Statim au
tem animarū corruptor, draco tortuosus misit il
los qui sunt super fornicationē demones ⁊ inflā
mauerūt puellā in amore iuuenis. Que ꝓiciēs
se in terrā cepit clamare ad patrē. Miserere mei
miserere mei mi pater q2 dire torqueor propter
talem puerū nostrum. Miserere viscerib⁹ tuis:
ostende in vnigenita tua paternū amorē ⁊ cōiū-
ge me puero nostro quē amo. Si aūt nō vis hoc
facere videbis me post modicū amara morte mo
rientē: ⁊ sermonē dabis ꝓ me deo in die iudicij.
Pater aūt ei⁹ cū lachrymis dicebat. Heu mihi
peccatori: quid cōuenit misere filie mee. Quis
meū thesaurū furat⁹ est. Quis meā inquinauit fi
liam. Quis dulce lumē oculorū meorum extinxit.
Ego celesti te volebā nubere spōso xp̄o ⁊ angelo
rū cohabitatricē cōstituere ⁊ in psalmis ⁊ hym-
nis ⁊ cāticis spiritualib⁹ deo canere festinabā:
⁊ per te saluari sperabā: tu aūt in amorē lasciui-
tatis insanisti. Sine me sicut volo desponsare te
deo: ne deducas senectutē meā cū tribulatiōe ad
inferos: neq̄ nobilitatē parētū tuorū cōfusione
operias. Illa aūt ꝓ nihilo reputās que a patre di
cebātur: instabat ⁊ clamabat. Pater mi pat̄ mi:
aut fac desideriū meum aut post morientē me vi
debis. Pater ergo in magna defectione fact⁹ ac
immēturabilitate tristicie absorpt⁹ ac amicorū
cōsilijs credul⁹: hortantiū ei deferre voluntatē
eius: aut seipsam exponere cōcredēs pater pre-
cepit fieri desideriū puelle: ne exitiali se trade-
ret morti. Et adducit quesitum puerū ac ꝓpriā
filiā dansq̄ ei oēm substantiā suā dixit filie sue.
Uade filia vere misera. Multū em̄ plāges peni-
tens in nouissimo: qn̄ nihil habes ꝓficere. Ini-
quo ergo cōiugio facto ⁊ diabolica facinorosita-
te cōpleta ac modico transeunte tp̄e signat⁹ est a
quibusdā puer nō introire ecclesiā neq̄ appropi-
quare immortalib⁹ ⁊ viuificis mysterijs: ⁊ dicūt
misere cōiugi eius. Scis q2 vir tuus quem ele-
gisti nō est xp̄ianus sed peregrin⁹ fidei ⁊ alien⁹.
Tenebrarum ⁊ dolorose plage repleta: prosternit se
in humū ⁊ cepit discerpere seipsam vngulis suis
⁊ percutere pectus ac clamare. Nemo non obe-
diens parentibus saluus fuit vnq̄. Quis annū
ciabit patri meo meā confusionē. Heu mihi mi-
sere in quantā profunditatē perditionis descen
di. Cur nata sum ⁊ nata continuo rapta non fui.
Ista ergo lamentari eā discēs errantissimus vir
eius accurrit ad eā contēdens nō haberi ita veri
tatem. Illa autē in consolationē veniente suadi-
libus eius sermonib⁹ dixit ad eū. Si vis mihi sa-
tisfacere ⁊ misere aīe mee crastina ego ⁊ tu vna-
nimiter eam⁹ ad ecclesiā ⁊ corā me participa in
contaminatorū misteriorum xp̄i ⁊ sic satisfacta
ero. Tunc coactus dixit ei sententiā capituli. Cō-
tinuo deponēs illa muliebrem infirmitatē ⁊ cō-
silium bonū consilians illi cucurrit ad pastorem
⁊ ad discipulum xp̄i sanctum Basiliū aduersus
impietatē clamās. Miserere mihi miserere mei
sancte dei miserere mihi discipule dn̄i qui cū de
monib⁹ cām egi. Miserere mihi miserere ꝓprio
patri non obedienti. Et docet eum rerū gestarū
ordinē. Sanct⁹ aūt dei vocās puerū sciscitatus
est ab eo si ista in hūc modū se haberent. Qui ad
sanctū dei cū lachrymis ait. Etiā sancte dei si
ego siluero opera mea clamabunt. Et enarrauit
ei etiam ipse a principio vsq̄ in finē consequentē
diaboli malā operationem. Tunc dicit eis sanct⁹
Basilius. Uis reuerti ad dn̄m deum nostrū. Ad
quē puer. Etiā volo sz nō valeo. Dicit ei sanct⁹:
quare. Rn̄dit puer. Scripto abnegaui xp̄m ⁊ pro
fessus sum diabolo. Dicit ei sanctus. Non sit tibi
cure. Benign⁹ est em̄ deus noster: ⁊ recipiet te pe
nitētē cōpatitur etiā malitijs nostris. Et iactās
se puella ad pedes sancti euāgelice deprecata est
eū dicens. Discipule xp̄i dei nostri quantū potes
adiuua nos. Dicit ad puerū sanct⁹. Credis saluari.
Qui ait. Credo dn̄e adiuua īcredulitatē meā:
Et cōtinuo apprehēdēs manū ei⁹ faciēsq̄ signū
xp̄i ī ipso ⁊ orās reclusit eū in vno loco interioris
sacri periboli. Et dans ei regulā collaborabat
ei per tres dies post quos visitauit eū ⁊ dixit ei:
Quō te habes fili. dicit ad eū. In magna dn̄e sum
defectiōe. Sācte dei nō fero clamores eorum: ⁊ ter-
rores ac iaculatiōes seu lapidationes eorū tenē
tes manu scriptā meam causantur me dicentes.
Tu venisti ad nos nō nos ad te ⁊ dicit ei sanct⁹.
Noli timere fili tm̄ crede. Et dās ei modicā escā
faciensq̄ super eum xp̄i iterū signaculū ac orās
reclusit eum: ⁊ post paucos dies visitauit eū ⁊ di
cit ei. Quō te habes fili. Dicit. Pater scte a lō-
ge clamores eorū audio: ⁊ minas sz nō video eos
Et iterū dans ei escam orans claudensq̄ ostium
abijt ⁊ quadragesimo die redijt: ⁊ dicit ei. Quō te
habes frater mi. Rn̄dens dicit ad eum. Bene ha
beo sancte dei: vidi em̄ te hodie in visu pugnan-
tem pro me ⁊ vincentem diabolū. Mox ergo san
ctus ſm consuetudinem faciens orationem edu
xit eum ⁊ adduxit eū in dormitoriū suum: mane
aūt facto vocauit clerū sacrū ⁊ monasteria et oēm
xp̄i amabilē populū: ⁊ dixit eis. Filioli mei dile-
ctissimi oēs gratias agam⁹ domino ecce em̄ ouē
perditam debet pastor bon⁹ in humeris suis re-
portare: ⁊ offerre eclesie: quapropter debitum est
⁊ nos vigiliam facere nocte ac postulare eius be
nignitatem vt non corruptor animarum vincat
etiā in hoc facto: ⁊ alacriter populo aggregato ꝑ
totā noctē postulauerūt deū cum bono pastore

cũ lachrymis clamantẽ pro eo kyri eleyson. Et mature cũ omni multitudine populi accepit sanctus puerũ ⁊ tenens dexterã manũ eius ducebat illũ in sanctã dei ecclesiã: cũ psalmis ⁊ hymnis. Et ecce diabolus omniũ festinãs in tristem vitã cũ omni perniciosa virtute aduenit: ⁊ inuisibiliter apprehendẽs puerũ conabaꝛ rapere eum de manu sancti. Et cepit clamare puer. Sancte dei adiuua me. Et tanta instantia improbus aggressus est vt etiã memorabilẽ virũ compelleret trahẽs puerꝝ. Cõuersus ergo sanct⁹ ad diabolũ dixit. Improbissime aĩarũ corruptor: pater tenebrarꝝ ⁊ perditiõis nõ sufficit tibi tua ꝑditio qua te ⁊ oẽs qui sub te sunt affecisti: nisi etiã ⁊ dei mei tentes plasma. Diabolus aũt dixit ad eũ. Preiudicas me o basili: ita vt plurimi ex nobis voces audirent demonũ hec dicentiũ: clamante populo kyri eleison. Sanctus autem dei ad illum. Increpet te dominus diabole: qui respondẽs ait ad eum: Basili preiudicas me. Non ego abii ad euz sed ipse venit ad me. Abnegauit christũ suũ ⁊ mihi ꝓfessus est. Et ecce manuscriptã habeo: ⁊ ĩ die iudicij ad cõmunẽ iudicem eum duco. Sanct⁹ dei dixit. Benedictus dominus deus meus non desistet populus iste man⁹ de altitudine celi donec reddas manuscriptã. Et conuertens se dixit populo. Erigite manus vestras in celum clamãtes cum lachrymis kyri eleyson xpe eleyson kyri eleyson. Et stante populo in horã multã extẽsas habentes man⁹ in celum: ecce manuscripta pueri per aerem delata: ⁊ ab omnib⁹ visa venit ⁊ imposita est manibus memorabilis patris nostri Basilij. Suscipiẽs autẽ eam ⁊ gratias agẽs deo gauisus factus est valde ⁊ coram omni populo dixit ad puerum. Cognoscis literulas has frater? Qui ait ad eum. Etiam sancte dei manuscripta mea est. Et dirũpens manuscriptã sanct⁹ Basilius ꝑduxit eũ ad ecclesiaz: dignũ fecit sancto ministerio ⁊ cõtioni misteriorũ xpi. Et faciens susceptionem magnã refrigerauit oẽm populũ. Et docens puerũ ac instruens seu dans ei regulã decẽtem: reddidit eũ mulieri eius intacibili ore glorificantem ⁊ laudantem deum. Amen.

¶ De muliere cui⁹ peccata per orationẽ deleuit.

MUlier quedã diuitijs ⁊ nobilitate ornata ⁊ ceteris vite istius vanis ministrationibus superelevata: quasi viduitatẽ cõplectẽs: indecorose visa est potestate castrimargie ⁊ ꝓdigalitatis semꝑ inseruiens nihil placidi deo possidens: sed porcorũ more se ceno voluptatis inuoluẽs sero qñcunq₃ sm dispositionẽ dei ad mentẽ rediẽs: immensurabilitate suorũ delictorũ illuminata silenter sola cogitabat ⁊ multitudinẽ peccatorũ suorꝝ flebiliter suspirans dicebat. Heu mihi peccatrici ⁊ prodige: qñõ me excusabo de actis delictis meis. Templum spiritussancti corrupi: ⁊ animã in corpore habitantez pollui. Heu mihi abiectissime. Putas dicã me sicut meretricez anteriorẽ an publicanum: sed nemo sicut ego peccaui: maxime post sctm̃ baptisma. Quomõ ergo certa ero: qr penitentẽ suscipiet me de⁹. Et hec cogitante ea/q̃ oẽs vult saluare ⁊ ad agnitionez venire veritatis in mentẽ ei misit de iuuentute vsq₃ in senectutẽ peccata sua scribere in charta. Que scripta nouissime oĩm scripsit qđ erat ei maximũ peccatũ: ⁊ plũbo signauit eã. Cõsiderãs aũt tpe opportunũ qñ sanct⁹ Basili⁹ ad cõsuetas oratiões ibat ad sanctã ecclesiã cucurrit eiã ⁊ proiecit chartã sec⁹ pedes eius: ⁊ super faciẽ iactãs seipsam clamabat dicens. Miserere mei sancte dei pater super oẽs peccatrices. Stans autẽ beatus xpi famul⁹ sciscitabaꝛ ab ea causaz doloris. Que ait. Ecce domine oĩa peccata mea scripsi in ista charta: ⁊ iniquitates meas ⁊ sigillaui eas. Tu aũt scẽ dei sigillũ ne amoueas: sed tm̃ per orationẽ tuam illa dele. Qui enĩ dedit mihi talẽ cogitationẽ oĩno exaudiet te ꝓ me postulantẽ. ¶ Magn⁹ aũt Basilius tollẽs chartã ⁊ respiciẽs in celũ ait. Dñe tibi soli est opus istud. Qui enĩ mũdi peccatũ tollis ⁊ vnius anime istius facilius delere potes peccatum: oĩa enĩ nostra delicta numerata sunt apud te: misericordia aũt tua innumerabilis ⁊ inestimabilis est. Et hec dicens intrat ecclesiã tenens chartã ⁊ ꝓsternens seipsum ⁊ ponẽs chartã sec⁹ altare mãsit per oẽm vigiliã orãs ⁊ crastino per omne sanctũ mysteriũ deprecãs deũ. Et post cõpletionẽ sanctorũ mysteriorũ vocauit mulierez sedere cũ astãtib⁹ paucis clericis: ⁊ ostẽdẽs eis chartã dixit ad eã. Audisti mulier: qr nemo põt dimittere peccata nisi solus de⁹. Que dixit. Audiui senior: ⁊ per hoc admonui te ad intercessionẽ misericordissimi dei. Et hec dicẽs soluit chartã ⁊ inuẽta est tota inscripta: mãsit autẽ magni peccati scelestũ opus nõ deletũ. Videns aũt mulier pusillanimis effecta est: ⁊ ꝑcutiẽs pectus manib⁹ cecidit ad pedes xpi clamãs: miserere mei serue dei altissimi: ⁊ quẽadmodũ ꝓ oĩbus iniqtatib⁹ meis certasti: sic ⁊ ꝓ ista postula: ⁊ omnino delebiꝛ. Archiepiscop⁹ aũt lachrymat⁹ est ꝓpter indulgentiã dicens. Surge mulier: qr ⁊ ego peccator sum: indigens indulgentia. Qui deleuit tua peccata quãta voluit potẽs est tollere ⁊ istud a te: qui tollit peccata mundi. Si custodieris amodo nõ peccare ⁊ in vias dñi ambulaueris: nõ tantũ indulgebit tibi: sed ⁊ gloria digna eris. Vade ergo ad eremuz ⁊ inuenies virũ sanctũ ⁊ nominatum in oĩbus noĩe effren. Isti da chartã ⁊ postulãs placabit deũ pro te. ¶ Mulier aũt concite ad sanctũ effren ad eremũ cucurrit: ⁊ trãsiliens longitudinem vie ad predictũ sibi locũ magni eremite peruenit. Et pulsans ostiũ clamabat dicẽs: miserere mei sancte dei. Qui presciẽs ꝓpter quã causã astiterit dixit ei. Vade a me mulier: qr homo peccator suz: indigẽs ⁊ ipse auxiliũ. Illa aũt proiecit chartã dicens. Archiepiscopus Basilius misit me ad te: vt orãs ad deũ deleas iniquitatẽ meam q̃ in ipsa charta cõscripta iacet. Ceteras oẽs ipse sanctus orãs deleuit: tu aũt pro vna noli pigritari deprecari deũ. Ad te enĩ missa sum. Non filia nõ. Qui enĩ pro multis preualuit placare deũ: ⁊ ꝓ vno poterit plus me: vade ergo ⁊ noli istare: vt cõprehẽdas eũ ante eius transitũ. Mulier autẽ concite a sancto effren reuersa est cesaream: ⁊ intrante ea in ciuitatẽ: obuiauit corpus portantibus scti Basilij. Et vidẽs cepit clamare voluẽs se in humo: ⁊ causabaꝛ cũ sancto dicẽs. Heu mihi misere: heu mihi scẽ dei: propter hoc misisti me ad eremũ vt ĩmolestatus a me trãsires: ⁊ ecce in acta reuersa sum inuanũ pertransiẽs pelagus

vie:videat de⁹ ⁊ iudicet inter me ⁊ te:qꝛ placare
potēs deū ad alterū me misisti. Et hec clamans
ꝓiecit chartā super feretrū: subtiliter enarrās
de causa oīm populo. Unus aūt de clero volēs
videre quale petiū esset tulit chartā. Et absol-
uēs inuenit eā super totū inscriptā:⁊ clamauit
voce magna dicēs ad mulierem. Inscripta est
charta o mulier q̄d laboras nesciēs ī te factā cle
mētiā. Multitudo ergo videns admirabile mi-
raculū glorificauit deū qui dedit potestatē ho-
minib⁹ super terrā dimittere peccata. Dās etiā
gratiā seruis suis:⁊ post mortē sanare oēm īfir-
mitatē ⁊ omnē lāguorē: sed ⁊ peccata fide acce-
dētiū dimittere. ¶ De ioseph hebreo interserit
historia. Hic Joseph egregius in arte medici-
nalis discipline valde ꝓbatus simul ⁊ illustris
cū fuisset ī ipsa peritia summā sciam habebat ta
ctu eius vene ꝑscire caute ante tres vel quinqȝ
dies:si q̄s deberet de his trāsire tumultibus ad
meliorē stabilitatē. Inuidiosum aūt multitudi
ni medicoꝝ deifer pater noster Basili⁹ ex diui-
no splēdore ꝑsciēs: qꝛ deberet dari ei diuini ba-
ptismi donū valde amabat eū ⁊ assidue ad col-
loquiū vocabat illū: docēs eū regiā viā salutis
et veritatis ābulare:postulabatqȝ illū discedere
de polluta religione ⁊ ꝑ baptismū induere xp̄z.
Qui nō acq̄escebat dicēs:qꝛ ī fide qua nat⁹ sum
in ipsa ⁊ finiā. Sāct⁹ aūt dei dixit ei. Crede Jo-
seph:nec tu nec ego de istis transibim⁹ tumulti
b⁹:donec renouet te dñs me⁹ iesus xp̄s:ꝑ aquā
⁊ spiritū:sine istis eīn impossibile est introire in
regnū celoꝝ. Nūquid ⁊ patres tui nō baptizati
fuerūt in nube ⁊ mari: ⁊ biberūt ex spiritualib⁹
sequēti eos petra. Petra aūt erat xp̄s. Qui ī no
uissimis dieb⁹ ex virgine incarnat⁹ ⁊ ꝓpter no-
strā salutē humanatus:⁊ mirabilia agēs passus
ac pro patrib⁹ tuis crucifix⁹ ⁊ sepultus: ⁊ tertia
die resurgēs in celū ascēdit ⁊ sedet ad dexteram
pr̄is ⁊ veniet ī multa gl̄ia cū āgelis suis iudica-
re viuos ⁊ mortuos ⁊ reddere vnicuiqȝ s̄ꝫ opera
ei⁹. Impossibile est ergo sicut dictū est oēm ho-
minē in regnū dei introire nisi ꝑ aquā ⁊ spiritū
⁊ participationē viuificoꝝ ⁊ incōtaminatoꝝ my
sterioꝝ corꝑis ⁊ sanguinis iesu xp̄i. Et talib⁹ ora-
tiōib⁹ ꝓbat⁹ operari⁹ dei cultor colloquebat cū
eo ipse aūt nō audiebat eū. Qū vero ꝓsperauit
de⁹ q̄ segregauit eū ex vtero mr̄is sue: suscipere
eū sancti spirit⁹ gratiā: debens sanctus de his
trāsferri tumultib⁹ duxit eū occasione ad se me
dicinalis discipline:⁊ dicit ei. Quomodo vides
q̄ erga me sunt ille a tactu vene sentiēs virtute
ei⁹ mortē imminere:dicit ad domesticos ipsius
q̄ ad sepulturā sint indumēta ꝑparate: iste eīn
pene mortu. Dixit ei magn⁹ Basili⁹. Nescis q̄d
dicis. Dixit ad eū Joseph hebre⁹. Crede dñe: sol
cū sole occidet hodie. Et dixit sanctus. Et si non
moriar vsqȝ ad matutinū q̄d. Dicit hebreus. Nō
est possibile dñe hoc fieri vix enim vna hora erit
aia tua in te. Sed dispone iā ecclesiā tuā et res
tuas: nō eīn obscurabit dies hodie in te. Dicit ei
sanct⁹. Et si vixero ī crastinū vsqȝ ad horā sextā:
q̄d facies. Qui ait. Ego moriar. Dicit ei sanct⁹.
Etiā vt moriaris peccato viuas aūt in xp̄o:vnoꝛ
dicit ei hebre⁹. Scio q̄d dicis ⁊ facio iussionem
tuā si sicut dicis fit. Cū iuramētis horribilibus

ꝓmittēs: qꝛ si vixerit dei discipul⁹ oīno accipe-
re sancti spirit⁹ gr̄am dei cultor pater noster po-
stulauit deū additionē vite dari sibi: vt illū he-
breū saluaret: misit ergo sanct⁹ mane ⁊ vocat he
breum. Qui diffidēs aduenit putās oīno mor-
tuū:⁊ vidēs illū viuētē in stupore factus est: et
ꝓiciens se ad pedes ei⁹ dixit: in toto corde dico:
nō est de⁹ magn⁹ sicut xp̄ianoꝝ ⁊ nō est deus am
pli⁹ eo. Nego ergo xp̄e odibilē religionē iudeo-
rum: ⁊ accedo fideliter veritati xp̄iane: iube er-
go sine dilatione dari mihi in xp̄o signaculum ⁊
sācrū baptisma ⁊ toti domui mee. Dicit ei sanct⁹
dei. Ego manib⁹ meis baptizo te: ⁊ oēm domū
tuā. Procedēs ergo iterū medic⁹ ⁊ tāgēs dexte
rā manū ei⁹ dixit ei lasse facte sunt virtutes tue
dñe ⁊ natura valde defecit. Dicit ei sanctus. Ha
bem⁹ nature creatorē cōfortātē nos. Et surgēs
venit in sanctā dei ecclesiā: ⁊ coram oīm populo
baptizauit eū cū tota domo eius vocās nomē il-
lius Joānes. Cōmunicans aūt eū viuificis my
sterijs: assumpsit eū ⁊ duxit in dormitoriū suum
dās ei escā: ⁊ docebat eum que sunt eterne vite
adijciēs eum ouili suo cū mulieribus ⁊ filijs no-
uiter electum militē: medicus autem sequenti-
bus diebus ꝑtrāsibat benedictionis domos: et
dabat donatam sibi de medicina pecuniā et q̄d
erat residuū. Et circa horā nonā stetit magnus
pater noster Basili⁹ ad ministeriū misse in san-
cta ecclesia simul cū electis cleri ⁊ ciuitatis ca-
pitaneis ⁊ iterū cū ipsis panem: diuisit eos in-
struēs ⁊ osculās eos ī osculo sancto:⁊ nouū xp̄i
militē cōmedās etiā ⁊ oēs dño atqȝ dispositam
sibi cōsepelire sumpsit tertiam partē: que a dño
data fuit ei communionis ⁊ recumbens in lecto
gratias egit extrēse dño ⁊ deo nostro: in peregri-
natione a corpore ⁊ fide medici: ⁊ adhuc gratie
cū essent in ore eius reddidit dño spiritū: ⁊ ad-
ditus est principibus sacerdotū predicatorib⁹
quoqȝ magnis magni verbi tonitruū. Uidēs au
tem ex hebreis fidelis medicus q̄ sicut dixit ho
mo dei ⁊ magn⁹ princeps sacerdotū Basili⁹: sic
requieuit: cadēs super pect⁹ eius cū lachrymis
dicebat: vere serue dei Basili si nō voluisses nec
modo mortuus fuisses. Crastina aūt congrega-
ta est multitudo: ⁊ duxit honorificē corp⁹ eius:
qui vicit materialē institutionē in sanctā eccle-
siam cū omni oblatione aromatum ⁊ thimiama
tum sepelientiū. Audiēs aūt Gregorius nazanti
episcopus currens: ⁊ ipse aduenit ⁊ vidēs hono
rificum corpus cecidit super illud. Et lamētans
multū ad orationē hortabatur populū in hym-
nis ⁊ canticis spiritualib⁹ cū decēti honore glo
riosam memoriā magni sacerdotis facere simul
qȝ cōcurrētib⁹ duodecim episcopis: ⁊ multitudi
ne ciuitatis deposuerūt eū in archatissimā mar-
moream: in tēplo sancti ⁊ gloriosi martyris Jsi-
chi: vbi ⁊ Leontius ante eū episcopus cū ceteris
dormit. Requieuit autē angelicā vitam in ter-
ra agēs magnus Basili⁹ mēse ianuario die pri-
ma quinto anno imperij valentis ⁊ valētiniani
memoriā sue vite relinquēs ecclesie que est sm
operationem sancti spiritus conscripta cum eo
in celesti libro: in gloriam ⁊ laudem domini no
stri iesu christi ⁊ gloriose virginis marie cui cū
patre est gl̄ia simul ⁊ sancto ac viuifico spiritu.

nunc et semper et in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit vita beatissimi Basilij archiepiscopi cesaree capadocie.

¶ Incipit vita sancti patris effren.

Fratres enarrationē volo facere de Basilio memorabili et Effrē syro qui sunt apud deū: et patre nostro visore q̄ etiā de sancto et nō mētiēte ore eius audiui. Est autē sic effrē memorabilis cū esset ī heremo quadā splēdore spiritussancti illustrāte vidēs quēdā de amatoribus eius et interrogatione discēs mirabilia opera patris nostri Basilij sine intermissiōe postulat reuelari sibi qualis esset magnus Basilius. In extasi ergo factus vidit columnā ignis cuius caput pertingebat celum et vocē desuper dicentē audiuit. Effrē effren quēadmodū vidisti colūnā istā ignis talis et magnus est Basilius. Et cōtinuo accipiens interpretem eo q̄ nesciebat loqui grecā līguā venit ad magnam ecclesiam magni nominis cesaree capadocie perueniens in ipsa sancta festiuitate sancte Theophanie et intrās clam vidit procedentē in ecclesia magnū Basiliū et dixit sequēti se. Inuanum laborauimus vt suspicor frater. Iste enim in tali ordine cū sit non est quēadmodū vidi: vidit enim eum indutū stola cādida: et q̄ circa eum erāt sacrū clerū condidiscerū. Et precedente eo stans in loco occulto ecclesie: desperabat pro huiusmodi materia dicēs secū. Nos qui portauimus pōdus diei et estus nihil cōsecuti sumus: et hic in tali cū sit stipatione et honore humano: columna ignis est. Miror valde. Ista igitur eo sic loquēte: mittit sanctus basilius archidyaconū suū dicēs. Uade circa portā occidentalē: et in angulo ecclesie inuenies abbatē effren habentem cucullā cū altero quodā cū parua barba pusillū: et cetera de vultu eius: dicēs ei. Iube intrare presbyterū vocat te pater tuus archiepiscopus. Et dicēs dn̄o effren per interpretem que dicebantur respōdit dicēs. Errasti frater nos peregrini sumus. Et abiēs archidyaconus retulit beato basilio ista. ¶ Magno aūt basilio sacros libros legente: vidēs sanctus effren linguā igneā loquētem per os eius. Et dicit sanctus archidyacono: vade et dicei. Domine effrē iube intrare sanctū presbyterū. Obstupuit ergo in istis sanctus Effrē glorificās deum: et genu flectēs respōdit dicens vere magnus Basilius vere colūna ignis vere spiritussanctus loquitur per os eius. Postulauit aūt archidyaconum excusare se vt et magis post ministeriū in secretario salutaret eū. Intrans itaq̄ post cōpletionē ministerij Basilius magnus in secretariū vocauit sanctū effrē et in dn̄o salutationem reddidit ei dicēs. Bene venisti o pater filiorū heremi bene venisti qui multiplicasti discipulos christi in ipsa eremo: et demones eliminasti ī xp̄o. In quibus labor tuus pater venisti videre peccatorē hominē: det tibi deus mercedē s̄m laborē tuū. Et respondēs ei honorificentissimus Effrē et predicēs omnia q̄ in corde eius erāt colēda simul cū coessente suo abbatē cōmunicauit de sanctis manibus eius et faciēte eo charitatē: dixit sanctus effren. Pater honorificētissime: vnā postulo gratiā a te annue eam dare mihi. Qui ait ad eum. Iube et dic que vidētur tibi. Multa enim debeo maxime pro labore tuo ad meā presentiā. Dicit ei honorificētissimus effrē. Scio pater sancte q̄ quecū̄q̄ postulaueris a deo tribuet tibi: et volo vt deprecceris dn̄m quatenus loquar grece. Qui ait super virtutē meā postulasti. Sed q̄ fideliter petisti: veni pater honorificētissime et heremi magister postulemus dn̄m potest enim facere voluntatem tuam. Scriptū est enim. Uolūtatē timētiū se faciet: et deprecationē eorū exaudiet et saluos faciet eos. Et faciētes orationē in multā horā: resurgētibus eis dixit magnus basilius. Cur domine effren nō accipis ordinationē presbyterij q̄ decet te. Dixit ei per interpretē sanctus effren. Q̄ peccator sum. Respōdit ei sanctus. Utinā peccata tua ego habuissem: et dixit ei. Flectamus genua. Et iacentibus eis in humo posuit manū suam in sanctū effrē magnus sacerdos: et dixit ei q̄ sunt dyaconi. Et dixit iube surgere nos et fac. Aperta ergo lingua eius dixit sanctus effrē greca lingua suscipe salua miserere et custodi nos deus gratia tua. Tunc impletū est qd̄ scriptum est in propheta. Tūc saliet claudus sicut ceruus: et aperta erit lingua mutorū. Ut loquente eo grece in ipsa hora glorificauerūt deū omnipotentē et exaudientē postulationē deprecātiū et timentium se. Et spiritualiter letātes per tres dies: atq̄ ordināns sanctus sacerdos interpretē in dyaconē: ipsum vero beatum effren in presbyterū dimisit eos in pace glorificantes deum in omnibus q̄ audierūt et viderunt: sicut locutus est ad eos.

¶ Finit vita beati patris effren: et per cōsequēs liber primus vitaspatrum.

¶ Prologus in partem secundam de vita sanctorum patrum.

Ere mundum quis dubitet meritis stare sanctorum: horum scilicet quorum in hoc volumie vita prefulget qui omnem luxurie notā tota mente fugerunt: mundoq̄ relicto heremi vasta secreta rimentur ibiq̄ per terribiles rupes formidolosis antris excubantes: nec esuriūt nec sitiūt: q̄ dextera dei sustentat et pascit eos. Horū meritis subleuetis. Horū suplicationibus peccatorū veniam merearis mi dn̄e fidose. Nō ergo spernēs simplicitatē et impollitos sermones: nec enim opus est diuine doctrine sophistice et eloquēter signare sermones sed suadere mētes hoim in fide et operibus veritatis. Ex partibus nanq̄ sanctorum patriarcharum et prophetarum. i. Abraam: Isaac: et Jacob: Moysi: et Helye et Joannis: ideo descripta est fides et conuersatio: non tantum vt illos glorificaret quos certe deus glorificauerat et in regno suo gloriosos habebat: s̄z vt legētibus posteris conferrēt veritatis doctrinam et exēpla salutis.

¶ Finit prologus.

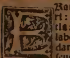
¶ Incipiunt adhortationes sanctorum patrum professionesq̄ monachorum: ceteri quoq̄ subsequentes libelli: quos de greco in latinū trāstulit sanctus Hieronymus cardinalis presbyter.

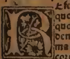
QUidam sanctorum seniorum patrū interrogantibus se monachis de causa abstinentie dixit. Oportet filioli vt odio habeamus oēm requiē presentis vite siue delectatiōes corporeas ac vētris suauitatē τ honorem ab hominibus non requiramus τ dabit nobis dñs iesus celestes honores: et requiē in vita eterna: gloriosamq₃ leticiam cum angelis suis. §.j.

Dem autē senior dixit qr naturaliter inest homini esurire opꝫ sumere cibum ad necessitatem corporis sustētandam non tamen in passione seu saturitate ventris. Nā τ somnus naturaliter inest homini: sꝫ nō in satietate sine resolutione corporis quo possumus humiliare passiōes ac vitia carnis. Satietas enī somni mētē sensumq₃ hoīs stupidum pigrūq₃ reddit: vigilie aūt tā sensum q̄ et mētem subtiliorē ac puriorē efficiūt. Ita enī sācti pres dixerūt: qr vigilie sancte purificāt τ illuminant mētē: superflue aut vigilie īducūt frenesim τ dolorē capitis τ totꝰ corporis. Sed etiā irasci naturali inest homini: nō in cōmotione passiōis: sed vt irascaꝭ contra semetipsum ac vitia sua vt facile emēdare τ a se abscindere possit. Necnon etiā si quid prauū τ cōtra precepta dei videamꝰ agere alios: oportet nos cōtra vitia eorū vehemēter quidē irasci ipsos vero diligēter corripere τ increpare ac monere vt emēdati saluētur: τ ad vitam eternam perueniant. §.ij.

Rat quidā senior in eremo interiori: per multos annos in abstinentia: τ ī omni studio spirituali nimis laborans. Aduenientēsq₃ ad eū quidam fratres: admirati sunt eius pseuerantiam dicentes. Quomodo toleras istū tam aridū τ squalidū locum pater. Quibus ille respōdēs ait. Omnis labor totius tēporis quem hic dego nōdum vnius hore tormētorū eternorū gehenne spatiū habet. Oportet inquit nos in paruo tēpore vite istiꝰ sustinere laborē: τ macerare passiones corporis nostri vt inueniamꝰ illo futuro ac eterno seculo qđ nūquā deficit perpetuam repausationē. §.iij.

Referebāt nobis sancti seniores de quodam fratre dicētes: quomodo quodā tēpore ita impugnabatur a demonibus: vt statim hora diei prima: tantam famem τ defectionem corpori eius facerēt. vt penitus sustinere nō posset. Verūtamen ille dicebat in corde suo. Quia qualitercunq₃ esurio: opꝫ me vel vsq₃ ad horam tertiā expectare τ tunc cibum sumere. Cūq₃ facta fuisset hora tertia: iterū dicebat cogitationibus suis. Etiā τ nunc violenter oportet me sustinere vsq₃ ad horā sextam. Cūq₃ aduenisset hora sexta: infundebat panē et aquā dicēs. Dum hic panis infundiꝭ: oportet me etiā horam nonam expectare. Cūq₃ hora aduenisset nona scḋm cōsuetudinē cōplebat omnes orationes suas: τ psalmodiam scḋm regulam τ ponebat panē vt comederet. Hoc ergo pplurimos dies sustinuit. Quadā ergo die similiter ab hora prima vsq₃ ad nonam fecit. Cūq₃ hora nona sedisset vt cibū caperet vidit de sportula (vbi panis. i. parimacia reposita erāt) surrexisse fumum magnū: τ egressum esse p fenestrellā cellule eiꝰ. Ita q₃ ex illo die nec esuries nec defectio corpori facta est: sꝫ magis ita corroboratū est in fide τ abstinentia cor eius vt etiā nec post biduum delectaretur eū cibū accipere. Ita gratia dei auxiliante certamini eius per patientiā suam frater extinxit castrimargie: id est gule cōcupiscē. ie passionem. §.iiij.

Scessi sunt aliqui de monasterio fratres ad visitandū eos qui in eremo cōmorabantur patres. Cū aūt venissent ad quēdam eremitā seniorē: suscepit eos cū grādi gaudio: τ sicut cōsuetudo est apposuit eis mēsulā: vidēs enī eos fatigatos de itinere: ideo ante horā fecit eos reficere: τ qcqd habebat in cella sua apposuit vt ederēt τ repausarent eos. Facto aūt vespere orationes τ psalmos scḋm cōsuetudinē cōpleuerūt. Similiter etiā τ nocte fecerūt. Supradictꝰ autē senior separate in alio loco quiescebat sibi: τ audiebat loquētes inter se τ dicētes. Quā isti eremite magis τ melius ad refectionē cibātur: q̄ qui in monasteriis cōuersantur. Hec aūt senior audiēs tacuit. Et cū illuxisset dies arripuerūt iter: vt ad aliū eremitam pergerēt: qui in vicino eiusdē senis habitabat. Cū autē egrederētur dixit eis senior. Salutate eū ex me: τ dicite ei. Obserua noli irrigare olera. Ipse vero intellexit causam: τ tenuit eosdem fratres: deditq₃ eis vt operarenꝭ texentes sportas sedēsq₃ cū eis ipse operabaꝭ. Vespere aūt ad luminaria addidit sup cōsuetudinē alios psalmos τ post cōpletas orationes: dixit eis. Nos quidē cōsuetudinē nō habemꝰ cibari quotidie: sed propter vestrū aduētum oportet nos hodie cenare. Et apposuit eis panē τ sal dicēs. Quia propter vos debemꝰ amplꝰ aliquid cenare: misit aūt modicū acetū τ sal et modicū olei. Et cū surrexissent de mēsula/cepit iterū psallere: vsq₃ ppe lucē. Et dixit eis. Non possumꝰ propter vos omnē canonem psallere. Ideoq₃ repausate modicū: quia de itinere fatigati estis. Cum autē factū fuisset mane hora prima: voluerūt recedere ab eo: sed non permisit eos senior dicēs. Magis iubeo vos facere nobiscum aliquātos dies. Nō enī dimitto vos hodie: sed propter charitatem teneo vos vel alios tres dies. Illi autē hec audiētes surrexerunt: nocte τ anteq̄ lucesceret fugerunt ex eodem loco. §.v.

Uidam de sanctis senioribus salutādi causa pfectꝰ est ad aliū seniorē eremitā. Qui cū omni gaudio suscepit eum. Pro cuius aduētu parauit ad refectionē lēticule cibū coctum. Dixeruntq₃ inter se vt priꝰ (ex more) cōplerēt orationes τ psalmodiā: τ postea cibum caperēt. Cū aūt ingressi fuissent psallebāt totūq₃ psalteriū cōpleuerūt. Nā τ de scripturis sanctis tāq̄ legētes duos pphetas absentes habētes recitauerūt. Iāq₃ dies abierat: nox similiter recedebat. Dum ergo orarēt τ intēte psallerent

illuxit alia dies extunc intellexerunt ꝙ iá nox transisset. Jterum autem inter se de verbo dei loquentes: ⁊ speciales ibi sensus exponentes factum est vt circa horam nonam salutantes se inuicē ita reuersus est qui venerat senex ad cellulam suam. Nam refectionem cibi qui paratꝰ fuerat obliti sunt accipere: dū cibū spiritualem ꝑceperūt: vespere aūt facto inuenit senior ollā plenam sicut parata fuerat: ⁊ cōtristatus dixit. Heu quo obliti sumus pulmentū istud. §.vj.

Referebat nobis abbas zenon: quia aliquando dum proficisceretur ad palestinam fatigatus de labore itineris: resedit sub arbore. Erat autē in proximo ager plenus cucumere. Cogitauit autē in corde suo vt surgeret ⁊ tolleret sibi ad refectionē de ipsis cucumeribus. Nihil enī inquit grande est quod habeo tollere. Respōdēsq; ipse sibi in cogitationibus suis ait. Quia fures ꝑceptētibus iudicibꝰ in tormēta mittūtur: oportet ⁊ ergo me ipsum ꝓbare si possim sustinere tormēta que latrones patiunt. Surgens autē eadē hora stetit in estu quinq; dies fixitq; corpus suū: ⁊ dixit cogitationibus suis. Quia nō possum sustinere tormēta: ideo opz me furtum nō facere: sed magis exercere fm cōsuetudinē opera manuū: ⁊ de laboribꝰ meis reficere: sicut sancta scriptura dicit ī psalmis. Labores manuū tuarū quia manducabis: beatꝰ es ⁊ tibi bene erit. Quod certe quotidie in conspectu domini psallimus. §.vij.

Discipulus cuiusdam sancti senioris impugnabatur a spiritu fornicationis sed auxiliāte gratia domini resistebat viriliter pessimis ⁊ immūdis cogitationibus cordis sui ieiunijs ⁊ orationibus ⁊ in opere manuum affligebat se vehemēter. Beatus autem senior vidēs eum ita laborantem dixit ei. Si vis o fili deprecor dūm vt auferat a te istam impugnationem. Ille vero respondens dixit. Video pater ꝙ si laborem sustineo: sentio tamen fructum in me proficere bonum: quia per occasionē impugnationis huius ⁊ ampliꝰ ieiuno: ⁊ amplius in vigilijs ⁊ orationibꝰ tolero. Verumtamē deprecor te vt ores pro me misericordiam dūi vt det mihi virtutē quatenꝰ possum sustinere ⁊ certare legitime. Tunc senior sanctus dixit ei. Ecce nūc cognoui fili quia fideliter intelligis: ꝙ hoc spiritale certamē ꝑ patiētiam ad salutē eternā anime tue proficiat. Ita enī sanctus apostolus dixit. Bonū certamē certaui: cursum cōsummaui: fidē seruaui: de cetero reposita est mihi corona iustitie: nō solū autē mihi: sed ⁊ omnibꝰ qui diligunt aduentum eius. §.viij.

Et alius etiā frater vehemēter impugnabat ab immundo spiritu fornicationis. Exurgens autem noctu abijt ad quendam sanctum ⁊ probatum in virtutibus seniorem ⁊ confessus est ei quia patiebatur impugnationem a spiritu fornicationis. Hec cū audisset senior consolabatur eum docēs spiritualibus verbis de virtute patiētie dicēs: sicut scriptum est. Viriliter age ⁊ confortet cor tuū ⁊ sustine dūm. Reuersus est frater ad cellulā suā: et ecce iterū īpugnatio instabat ei. Ipse autē festinauit denuo ꝑgere ad supradictum seniorem. Vidēs aūt eum senior: iterum docebat eū vt patienter ⁊ indefesse sustineret: dicebatq; ei. crede fili qm̄ mittet tibi dūs iesus christus auxilium de celo sancto suo: vt possis superare passionē hanc. Confortatus autem frater monente sancto seniore: remeauit ad cellulā suā: ⁊ iterū impugnatio valde cōturbabat cor eius. Et statim eadē hora noctis reuersus est ad seniorem ⁊ deprecabatur eum vt intentius pro eo dūm exoraret. Dixit ei senior. Ne pertimescas fili: neq; reuelaris: neq; abscōdas cogitationes tuas: ita enī ꝯfusus spiritꝰ immundꝰ discedit a te. Nihil enim ita allidit virtutē demonū quō si quis secreta immundarum cogitationum reuelauerit sanctis ac beatissimis patribꝰ. Viriliter age fili: ⁊ confortetur cor tuum ⁊ sustine dūm. Ubi enim durior est pugna: ibi gloriosior erit et corona. Denisq; sanctus propheta esaias dicit. Nūquid inualida est manꝰ dūi ad saluandū: aut aggrauata est auris eiꝰ: vt nō exaudiat. Cōsidera ergo fili ole: quia certamē tuum expectat dominus: et tibiq; contra diabolū dimicanti parat eternitatis coronā. Ideo monet nos sancta scriptura dicēs: ꝙ ꝑ multas tribulationes opz nos introire in regnū celorū. Hec aūt audiēs frater cōfirmatū est cor eius in dūo ⁊ ꝑmāsit apud seniorē: noluitq; vltra reuerti ad cellulam suam. §.ix.

Beato abbati moysi qui habitabat in loco qui appellabat petra quodā tēpore intantū imposuit durissimā impugnationē demō fornicationis: vt non preualeret sedere in cellula sua: sed abijt ad sanctū abbatē Isidorum ⁊ retulit ei violentiam impugnationis sue. Cūq; de scripturis sanctis abbas Isidorus proferēs testimonia cōsolaretur eū: ⁊ vt ad cellulā suā reuerteret rogaret eum: noluit abbas Moyses ꝑgere ad cellulā suā. Tunc abbas Isidorus pariter cū abbate moyse ascēderūt in superiora cellule sue. Et dixit ei Isidorus. Respice ad occidentē ⁊ vide. Cūq; respiceret vidit multitudinē demonū vehemēter cū furore perturbari: ⁊ quasi ad preliū preparatos festināresq; pugnare. Dixit aūt ei abbas Isidorꝰ. Respice iterū ad orientē ⁊ vide. Cūq; respiceret vidit innumerabilē multitudinē sanctorū angelorū gloriosam ⁊ splendentē super lumē solis celestiū virtutum exercitum. Dixit aūt ei abbas Isidorꝰ. Ecce quos in occidēte vidisti: ipsi sunt qui etiā impugnāt sanctos dei: Nā quos ad orientē cōspexisti: ipsi sunt quos ad adiutoriū sanctis suis mittit deꝰ. Cognosce ergo ꝙ plures sunt nobiscū sicut dicit Helyseus propheta. Verū etiā sanctus Johānes dicit. Quia maior est qui in nobis est: quā qui in hoc mūdo. Et his auditis cōfortatus in dūo sanctus abbas Moyses reuersus est in cellulā suam gratias agens ⁊ glorificans domini nostri iesu xp̄i bonitatis patientiam. §.x.

Erat quidam frater in eremo scithic promptus ⁊ alacer in opus dei ⁊ spirituali cōuersatione. Huic autem inimicus generis humani diabolꝰ immisit

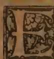
cogitatiões vt recordaret cuiusdã note sibi mulieris pulchritudinem ⁊ cõturbaretur in cogitationibus suis vehemẽter: cõtigit autem ex dispẽsatione domini iesu vt alius quidã frater de egypto veniret ad visitandum eum in charitate xp̃i. Et dũ inter se loquebantur euenit sermo vt diceret ille frater de egypto quia mortua est illa mulier. Ipsa autem erat in cuius amore impugnabatur supradict⁹ frater. Hec cũ audisset ille post paucos dies abijt ad locũ illũ vbi positum erat corpus illi⁹ defuncte mulieris: ⁊ aperuit noctu sepulchrũ eius ⁊ cũ pallio suo tersit saniẽ putredinis eius ⁊ reuersus est ad cellulam suam. Ponebatq; fetorem in conspectu suo ⁊ dicebat cogitationibus suis ⁊ cordi. Ecce habes desideriũ qđ querebas satia te ex eo: ⁊ ita in illo fetore cruciabat semet ipm vsq; quo cessaret ab ea sordidissima impugnatio. §.xj.

Duo fratres monachi abierũt in proximam ciuitatem vt distraherent q̃ manibus suis per totũ annum operati essent. Unus autem ex eis egressus est vt quedam sibi necessaria emeret alius autem solus in hospitio remansit ⁊ instigante diabolo cecidit in fornicationem. Cum autem reuersus venisset frater dixit ei. Ecce distraximus que necessaria erant reuertamur nunc ad cellulã nostram. Respondens autem frater dixit ei. Non possum reuerti. Cũq; deprecaretur eum frater suus dicens: quapropter non reuerteris ad cellulã. Ille confessus est ei dicens. Quia ego cum discessisti a me cecidi in fornicationẽ: ideo nolo reuerti. Uolens autem lucrari ⁊ saluare animam eius frater suus cum sacramento dixit ei. Quia ⁊ ego cum separat⁹ fuissem a te lapsus sum similiter in fornicationem: veruntamen reuertamur ad cellulam ⁊ ponam⁹ nos in penitentiam. Omnia enim possibilia sunt deo: vt penitentibus nobis indulgentiam donare dignetur: vt in eterno igne tormẽtis ⁊ penis inferni in tartaro non cruciemur vbi penitẽtia non est sed ignis semper sine cessatiõe ⁊ dira tormenta. Ita ergo reuersi sunt ad cellulam suam. Abierunt aũt ad sanctos patres ⁊ prostrauerũt se ad vestigia eorum cum multo vlulatu ⁊ lachrymis gementes: ⁊ confessi sunt illis que euenisset eis ruine tẽtatio. Quicquid aũt preceperũt sancti seniores: ⁊ docuerũt eos in causa penitentie ita omnia fecerunt. Ille ergo alt⁹ frater qui non peccauerat pro fratre qui peccauerat penitentiã agebat quasi ⁊ ipse peccasset: eo q̃ multam charitatem erga eum haberet. Uidens autem dñs laborem charitatis eius intra pauca tempora reuelauit sanctis patribus quanta esset cã: ⁊ qr ꝓpter charitatẽ illius qui nõ peccauerat: ⁊ se afflixerat pro salute fratris idcirco indulgentiã donauit ei dominus qui peccasset. Ecce hoc ita est sicut scriptum est: quia posuit animam suam pro salute fratris sui. §.xij.

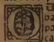
Alius etiam frater molestiam sustinebat a spiritu fornicationis. Abijt autem ad quendam probatissimum seniorem ⁊ precabatur eum dicens. Pone tibi sollicitudinem beatissime pater: ⁊ ora pro me quia grauiter me impugnat passio fornicationis. Hec cũ audisset senior orabat intente diebus ac noctibus ꝓ eo: deprecãs domini misericordiam. Iterum aũt veniebat idem frater ⁊ rogabat seniorem vt magis intentius pro eo oraret. Similiter autem cũ omni sollicitudine beatus senior orabat intẽtius pro eo: frequenter autem venientẽ ad se monachum: videns senior ⁊ deprecantem se vt oraret valde contristatus mirabatur quia non exaudiret dominus orationem eius. Eadem autem nocte reuelauit ei domin⁹ que circa illum monachum erat negligentie ⁊ ignauie resolutio ⁊ delectationes corporee cordis eius. Ita aũt ostensum est sancto seniori. Uidit sedentem illũ monachum ⁊ spiritũ fornicationis diuersis mulierum formis ante illum ludentẽ ⁊ ipsum cum eis delectari. Uidebat aũt ⁊ angelum domini astantem ⁊ indignantẽ grauiter contra eundem fratrẽ qr non surgebat neq; prosternebat se in orationibus ad deum. Sed magis delectabatur cogitationibus suis. Hec autem ostensa sunt per reuelationẽ sancto seniori. Cognouit aũt quia culpa ⁊ negligentia illius monachi erat: vt non exaudirent orationes eius: ⁊ tũc dixit ei senior. Quia tua culpa est frater qui condelectaris cogitationib⁹ malis: impossibile est enim discedere a te spiritũ fornicationis immundũ alijs orantibus: et deum pro te deprecantib⁹: nisi ⁊ tu ipse laborem assumas in ieiunijs ⁊ orationibus ⁊ vigilijs multis cum gemitu deprecans vt misericordiã suam ⁊ adiutorium sue gratie prebeat tibi dñs iesus christus vt possis resistere cogitationibus malis. Nam ⁊ medici qui corporibus hominum medicamenta cõficiunt ⁊ adhibent / q̃uis omnia cum summa diligẽtia faciant: veruntamen si ille qui infirmatur a noxijs escibus vel de alijs que solent ledere infirmitates abstinere noluerit: nihil ei ꝓficit cura ⁊ diligentia ⁊ sollicitudo medicorum. Similiter etiam: ⁊ in anime languorib⁹ euenict. Licet enim omni intentione ⁊ ex toto corde sancti patres qui sunt medici spirituales exorent misericordiã domini saluatoris nostri pro eis q̃ orationibus eorum se postulant adiuuari: nisi ⁊ ipsi cum omni intentione mentis tam in orationib⁹ q̃ in omni opere spirituali: que deo placita sunt fecerint nõ eis proficient negligentib⁹ ⁊ resolutis ⁊ de salute anime minime cogitantibus orationes sanctorum. Et hec audiens frater compũctus est corde ⁊ cũ omni sollicitudine sm doctrinam senioris tam in ieiunijs q̃ in orationibus ⁊ vigilijs semetipsum afflixit ⁊ meruit misericordiã domini. Et recessit ab eo spiritus immunde passionis. §.xiij.

Erat quidam monachus et habitabat in eremo. Quedam autem puella ex genere et cognatione eius post plurimos annos comperit in quo loco supradictus monachus habitaret ⁊ instigãte diabolo abijt in desertum: requirens eum. Quo inuento ingressa est cellulam eius asserens ei: quia ex genere et parentela eius fuisset mansitq; ibi apud eum et cecidit in ruinam peccati cum ea. Erat autem alias monachus et ipse in eremo degens qui cum ad refectionis horam venisset gello cum aqua quem ad potum sibi ꝑparaue

rat vertebat se ꝛ tota illa aqua fundebaẗ ĩ terra. Hec aũt per aliq̃t dies cũ ad refectionẽ venisset ita fiebat: ꝛ effundebaẗ aqua in terrã: vt nõ posset bibere. Cogitauit aũt apud semetipsum vt abiret ad illũ alium monachum ꝛ diceret ei de gelione qui vertebat se ꝛ tota aqua effundebaẗ. Iterum cũ in itinere vespere facto in quodam antiquo ꝛ dirupto tẽplo idoloꝝ dormiret audiuit demones inter se loquẽtes: q̇ in ista nocte ꝓcipitauim⁹ illũ monachũ in fornicationez. Et hec audiẽs admirabaẗ. Cũ aũt illuxisset dies peruenit ad monachũ: ꝛ inuenit eũ grauissima tristitia oppressum: ꝛ dixit ei. Quid faciã frater: q̇ qua hora reficere voluero statim gellio quẽ ad vsum aq̃ habeo vertit se: ꝛ effundiẗ aqua ꝛ non habeo q̇d possim bibere. Tũc respõdit ei supradict⁹ monachus dicens. Tu quidem venisti ad me interrogare: q̇ gelicul⁹ vertit se ꝛ effundiẗ aq̃. Ego aũt q̇d habeo facere: q̇ in hac nocte cecidi in fornicationẽ. Respondẽsq̧ frater dicit ei ego ꝛ hoc iã cognoui. Dixit aũt ei: ille. Et vnde hoc potuisti cognoscere. Et ille ait. Dum in itinere noctu quiescerem audiui demones inter se loquentes ꝛ gloriãtes de lapsu tuo ꝛ nimis cõtristat⁹ sum. Tũc respõdit ei ille monachus dicẽs. Ecce ego egredior ꝛ vado in seculũ. Hec ille audiẽs deprecabatur eũ dicẽs. Noli hoc agere frater: s3 magis patienter sustinẽs permane in hoc loco. Nam mulierẽ expellam⁹ ꝛ reuertaẗ ad locũ suum. Manifeste eñ ista exquisitio artis maligni diaboli est. Magis aũt oportet: vt maneam in hoc loco in afflictione cordis ꝛ corporis ꝛ cũ intimi cordis gemitu ac lachrymis vsq̧ in exitũ vite dep̄care saluatoris nostri pietatẽ vt possis inuenire misericordiã ĩ die illo ẗribili magni iudicij dei. §. xiiij.

Erat quidã frater in eremo: habitabat autẽ in loco qui dicebaẗ cellia et impugnabant eum demones in passione fornicationis. Cogitauit autẽ apud semetipsum dicens. Quia forsitan oportet me magis in opere manuũ laborare: vt extenueẗ carnalis sensus me⁹: Erat aũt idẽ frater arte figulus. Exurgẽs autez fecit in luto ꝛ plasmauit quasi figurã mulieris: ꝛ dicit cogitationibus suis. Ecce vxor tua: necessarium est ergo: vt super consuetudinem addas in opere manuum tuarum ꝛ post aliquantos dies iterum similiter fecit ex luto: ꝛ plasmauit quasi filiam sibi: ꝛ dixit cogitationibus suis. Ecce generauit vxor tua filiã: necessariũ est ergo vt magis magisq̧ amplius exerceas opera manuũ: vt possis pascere ꝛ vestire ꝛ te ꝛ vxorem ꝛ filiã tuã: ꝛ ita pre nimio labore macerauit corpus suuz vt non preualeret iam supportare tantum laborez. Tunc dixit cogitationibus suis. Quia si nõ preuales nimium istuz sustinere laborẽ neq̧ mulierẽm requiras. Vidẽs aũt deus seruẽs ꝓpositũ mẽtis eius ꝓ certamine castitatis abstulit ab eo molestiã impugnationis demonũ. Et glorificauit deũ super magnitudinẽ gratie eius. §. xv.

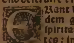
Quidam frater interrogauit beatuz abbatem poemen dicens. Quid faciam pater quia impugnat me passio fornicationis ꝛ raptor in passionem furoris. Et respondens dixit ei sanctus senior. Ideo vel q̇ dauid propheta dicebat quia leonem quidem percutiebam: nam ꝛ vrsum frequens suffocabaz. Hoc autem ita intelligitur quia furorem ab animo meo abscindebam: fornicationem autem in laboribus affligebam.

Explicit de spiritu fornicationis.

De virtute patientie ꝛ humilitatis. §. xvj.

Dicebant sancti seniores patres de quodaz monacho iam seniore in scithi eremo commanente: quomodo seru⁹ quorundam erat: ꝛ per singulos annos descendebat de eremo in alexandriã: vbi cõmanebãt dñi eius deferens eis pensionẽ sicut solent serui dare dominis suis. S3 domini eius magis reuerentiam pro ei more habentes circa eum honorabãt occurrentes ꝛ salutantes eum. Petẽtesq̧ vt pro eis dominum exoraret. Ille autem mittebat aquam in peluim: ꝛ festinabat lauare pedes dominoruz suorũ cũ omni humilitate obsequiũ eis cupiens exhibere. Ipsi vero nolebant acquiescere vt pedes eorum ablueret sed dicebant ei. Noli beatissime pater grauare aĩas nostras. At ille respondens dicebat: ego seruus vester sum. Nam vos esse dominos meos omnipotẽs deus constituit ꝛ gratias ago domino nostro: quia dignati estis me permittere vt seruiã deo viuo ꝛ vero creatori ac dominatori celi ꝛ terre: ꝛ ideo detuli vobis pẽsionem seruitutis mee. Domini autem eius contendebant nolentes accipere quaz detulerat pẽsionem. Respondens autem monach⁹ dixit eis. Si nolueritis accipere pensionem meam ita decreui vt non reuertar in eremum: sed hic in presenti permaneo: ꝛ seruio vobis: hec autez audiẽtes domini eius acquieuerunt suscipere pensionem cum tristaretur: sed magis reuerteret ad loca eremi ad cellulã suã. Illud autẽ q̇d in pensionem suã etiã nolentib⁹ dabat dñis suis: statiz vt accipiebãt pauperibus erogabãt. Interrogãtes aũt eundẽ seniorem, fratres dixerunt ei. Obsecramus te pater vt dicas nobis cur cum tãta intẽtiõe ꝓ seruitio tuo pẽsionẽ etiã nolentib⁹ ꝛ nimis resistentib⁹ tibi dñis ingessisti? Ad hec rñdẽs senior dixit. Ego fr̃es ideo festino ꝓ seruitio q̇d tanq̃ dñis meis debeo pensionem per singulos ãnos adiplere eis: vt q̇cq̇d iã cũ adiutorio domini in ieiunijs ꝛ or̃onib⁹ seu in sctis vigilijs vel in oĩ opere spirituali christo dño adiuuãte laborauero hoc mihi ĩ eterna vita ꝛ ad salutẽ anime mee ꝓficiat: vt forsitã si pẽsionẽ ꝓ seruitio meo minime intulero iam totus spiritalis labor me⁹ ad illoꝝ mercedẽ ꝓficiat: qui me permiserũt xp̄o dño deseruire ꝛ spiritaliter conuersari. §. xvij.

Erant duo fratres secũdum carnez quidem germani veruntamen vterq̧ in spiritali proposito monachi existentes: insidiabaturq̧ eis malignus diabolus vt quomodocunq̧ eos separaret abinuicem. Quadam igitur die ad vesperam secundũ consuetudinem ilic iunior frater accendens lucernam posuit super candelabrũ. Faciente autẽ malitia demonum ruit candelabrũ ꝛ extincta est

lucerna. Per hāc occasionē insidiabatur eis ma
lignus diabolus vt in litem eos incēderet. Sur
gensq; senior cepit percutere cū furore fratrem
suum. Ille vero prostratus in terram deprecaba
tur germanum suum dicēs. Magnanimus esto
domine: ꝛ ego rursus accēdo lucernam. Ergo qꝛ
nō respondit ei turbulentum sermonem: statim
malignus spiritus confusus recessit ab eis. Et
pergēs eadē nocte nūciauit principi demonum
dicēs. Qm̄ ꝓpter humilitatē illius monachi q̄
prostrat⁹ in terra veniā postulabat de fratre suo:
nō preualui in eis: vidēsq; deus humilitatē eius
effudit super eum gratiam suam: ꝛ ego sentio me
valde torqueri: atq; cruciari quonīā nō preualui
separare eos abinuicē. Hec aūt omnia verba au-
diens sacerdos ydolorū qui ibi cōmanebat: cō-
punctus est in timore dn̄i ꝛ amore iesu xp̄i cōside
rāo eē q̄ magna seductio ꝛ perditio aīarum est
cult⁹ idolorū relinquēs oīa festinanter perrexit
ad sctōs patres ad monasteriū: ꝛ retulit eis oīa
que per malitiā demones inter se loquebantur.
Cūq; monitis salutarib⁹ instruxissent eū sancti
p̄res de doctrina salutari baptizat⁹ est ꝛ scti pro-
positi monachorū vitā arripuit ꝛ adiuuāte ꝛ co-
operāte gratia dei: fact⁹ est probatissim⁹ mona-
chus tantūq; venerat⁹ est ꝛ tenuit virtutē humi
litatis vt oēs nimiā humilitatē eius admirarē-
tur. Dicebat eñ qm̄ oēm virtutē aduersariorum
nr̄orū demonū soluit humilitatis intentio. De-
niq; ꝛ dn̄s nr̄ Jesus xp̄s ꝑ humilitatē triūpha-
uit diabolū ꝛ oēm ei⁹ virtutē cōtriuit. Addebat
etiā dicēs qm̄ frequēter audisset demones inter
se loquētes: qꝛ qn̄ ad iracūdiā succēdimus corda
hoīm si ds sustinuerit patiēter cōuitia iniurias
ꝛ cōuersus magis rogauerit ea que ad pacē sunt
dicens: qꝛ ego peccaui statim sentimus oēm no-
stram virtutem marcescere: qꝛ approximant eis
gratie diuine potentie. §.xviij.

REferebat aūt btūs senior Poemen
fratribus dicens. Qm̄ fuit quidā nu
per monachus in Constantinopoli
temporibus Theodosij imperato-
ris: habitabat aūt in parua cella fo-
ris ciuitatem prope prasicium qui vo
catur in septimo vbi solent imperatores egressi
de ciuitate libēter degere. Audiens aūt impera-
tor q̄ ibi esset quidam monachus solitarius: qui
nunq̄ egrediebatur de cella: cepit deambulādo
pergere ad eum locū: vbi erat supradictus mona
chus: precepitq; sequētibus se eunuchis: vt nul
lus approximaret ad cellulā monachi illi⁹. Ipse
aūt solus perrexit pulsauitq; ostiū. Surrexit aūt
monachus ꝛ aperuit ei ꝛ non cognouit eum q̄d
esset imperator. Tulerat enim sibi coronam de
capite suo vt non cognosceretur. Post orationē
aūt sederunt pariter. Et interrogauit eū impe-
rator dicēs. Qm̄o sancti patres degūt in egypto.
Respondensq; monachus ait. Omnes exorant
deum pro salute sua. Aspiciebat autem impera-
tor intente cellulā ipsam: ꝛ nihil in ea vidit nisi
paucos panes siccos in sporta pendētes ꝛ dixit
ei. Da mihi benedictionem abba vt reficiamus
Statimq; festinauit monachus ꝛ misit aquam ꝛ
sal: ꝛ misit buccellas: ꝛ comederunt pariter. Por
rexitq; ei calicē aque ꝛ bibit. Tunc Theodosius
imperator dixit. Scis q̄s ego sum? Respondens
monach⁹ dixit. Nescio quis sis dn̄e. Dixit ei ego
sum Theodosi⁹ imperator: ꝛ ob deuotionē veni
huc. Hoc cū audisset monach⁹ prostrauit se ante
illū: at ille dixit ei. Beati estis vos monachi qui
securi ac liberi de negotijs seculi: trāquilla ꝛ q̄e
ta perfruimini vita: ꝛ solūmodo de salute anima
rum vestrarū habetis solicitudinem: qm̄o ad vi-
tam eternā: ꝛ ad celestia nobis vobisq; promissa
premia peruenire possitis. In veritate eñ dico
tibi qꝛ certe in palatio natus sum ꝛ nūc in regno
dego: ꝛ nunq̄ sine solicitudine cibū capio. Post
hec aūt valde honorifice salutauit eū imperator:
ꝛ ita egressus est ab eo. Eadem aūt nocte cepit in
tra se cogitare famulus dei dicēs. Qm̄ non opor
tet iam me in hoc loco esse. Multi enim non so-
lum de populo: sed etiā de palatio ꝛ de senatori-
bus q̄ plurimi exemplum imperatoris secuti ad
videndum me venturi sunt ꝛ honorē mihi tanq̄
seruo dei deferendo non cessabunt. Et illi quidē
hec propter nomē domini facturi sunt. Ego au-
tem timeo ne forte diabolus malignus mihi me
ritum surripiat ꝛ libenter incipiam eos suscipe
re ꝛ condelectetur cor meū laudes ꝛ honores eo-
rum ꝛ per hec iam incipiam virtutem humilita
tis perdere ꝛ laudes atq; honores hoīm delecta
ri. Hec igitur omnia homo dei secum cogitās ea
nocte fugit inde ꝛ perrexit in egyptū ad sanctos
patres in eremo. Itaq; consideremus dilectissi-
mi fratres quāta solicitudine virtutē humilita
tis custodire famulus dei studuit: vt in celesti re
gno eternā gloriā pro labore sancte vite sue: quē
propter nomen dn̄i exercuerat: perciperet a xp̄o
domino mereretur. §.xix.

DE hoc aūt ipso sctō Poemē: referre-
bant alij scti seniores dicentes. Qꝛ
quodā tempore cum aduenisset iu-
dex prouincie audiensq; sanctā opi-
nionem beati Poemenis desidera-
bat videre eum: misitq; nuncium ad
deprecandum vt susciperet eum. Beatus autem
Poemē cōtristatus est valde cogitans apud se-
metip̄m: qꝛ si ceperint ꝑsone nobiles venire ad
salutandū ꝛ honorandū me manifestum est: qꝛ ꝛ
alij multi ēt populares hoīes frequētabunt me
ꝛ necesse ꝑ hoc vt perturbet secreta vite mee con
uersatio: ꝛ humilitatis gratiā quā cū labore tā-
to auxiliāte dn̄o a iuuētute mea studui custodire
forsitā surripiēte maligno diabolo perdā: ꝛ vane
glorie incurrā laqueos hec ergo apud semetip̄m
pertractās: diffiniuit quaten⁹ excusaret ꝛ nō sus-
ciperet iudicē. Cōtristatus autem iudex qꝛ non
eum suscepisset: ait ad officiarium suū. Quoniā
non merui videre hominē dei peccatis meis im-
puto. Ueruntamen nimis desiderauit per quan
cūq; occasionē videre sanctum virum. Excogita-
uit ergo huiuscemodi causam: que occasionem
ei preberet videndi eum. Comprehendens enim
filiū sororis. B. Poemenis: misit in carcerem vt
per istam occasionē aut susciperet iudicem: aut
certe ipse veniret ad rogandū iudicem. Dixitq;
ad officiariū suū vt non contristetur sanctus se
nior: mādate ei si voluerit venire ad me: necesse
est vt statim educamus eū de carcere. Talis eñ
est causa ei⁹ que non possit impune transire. Au

diens autē hec mater iuuenis id est soror sancti Poemenis: abiit in eremū vbi erat frater suus stabatq; ad ostiū cellule eius cum multo fletu et vlulatu: rogans eū vt descenderet ad iudicem et rogaret pro filio suo. Beatus autē Poemen non solū ad eam nihil dixit: sed nec ostium ei aperuit vt ingrederetur ad eam. Tunc cepit illa maledicere ei ac dicere. Durissime et impiissime et ferrea viscera gerens: quō te tantus dolor fletus mei non flectit ad misericordiā: quū vnicum ipsum filiū habeo quem in periculo mortis video constitutū. Tunc senior mandauit ei per fratrē qui ei ministrabat dicēs. Uade dic ei. Poemē filios nō genuit et ideo nō dolet. Hec audiens iudex dixit amicis suis. Scribite ad eū vt vel epistolam precatoriā faciat ad me quatenus possim eū dimittere. Sic tanq̄ plurimis suadentib⁹: scriptis senior scripsit ad iudicē dicens. Iubeat nobilitas tua diligenter requirere causam illius et si q̄d dignum morte admisit moriatur quaten⁹ in hoc presenti seculo exoluat crimē pctī sui vt euadat eternas ac perpetue gehēne penas. Sin aūt nihil dignū morte cōmisit: qd iustum videtur legibus ita iube discernere. §.xx.

Uit etiam de magnis patribus quidā senior nomine agathon: notatissimus in virtute humilitatis et patientie. Quodā aūt tpe peruenerunt ad visitandū eū fres. Audiētes enim de eo q magnā humilitatē haberit volētesq; pbare si vere humilitatis patiētiā possideret: dixerūt ei. Multi scandalizant in te pr: q nimis vitio supbie tenearis: et lō alios despicias et p nihilo eos habeas s; et detractiones aduersus fratres nō cesses loqui. Affirmāt etiā q plurimi q hec lō agas: q fornicationis vitio tenearis et ne sol⁹ videaris errare idcirco aliūs nō cesses detrahere. Ad hec respondens Senior ait. Hec omnia que dixistis vitia in me esse cognosco: nec possū negare tātas iniqtates meas. Procidensq; pnus in terrā adorabat eosdē fres dicens. Deprecor vos fratres: vt intentius p me misero: et multis peccatis obnoxio xpm dominū exorare nō cessetis: vt indulgentiā tribuat iniqtatib⁹ meis multis ac malis. Ad hec supradicti fres addētes dixerūt ei. Nō te lateat etiā hoc: q hereticū te eē q plurimi affirmāt. Hoc aūt cū audisset senior: dixit eis. Ets; i aliis multis pctīs obnoxi⁹ sim absit hoc ab aīa mea. Tūc oēs q ad eū venerāt pstrauerūt se in terrā ad pedes ei⁹: obsecrātes eum ac dicētes. Precamur te abba vt dicas nobis cur tāta vitia et pctā dicētib⁹ nobis de te i nullo cōmot⁹ es: de vbo aūt heretici valde te cōmouisti: et abominat⁹ es: nec sufferre potuisti auditū? Dixit eis senior. Illas priores culpas ac pctā pp̄ter humilitatē sustinui: vt pctōrē me eē crederetis. Nouim⁹ em̄ si custodiat humilitatis virtus: magnus fruct⁹ est aīe. Nā dñs et saluator nr̄ iesus xp̄s cū ei iudei multas cōtumelias et cōuitia irrogassent pat ēter cūcta tolerauit: vt nobis humilitatis pberet exēpla. Immisi em̄ falsi testes multa aduersus eū falsa dixerūt et vsq; ad mortē cūcta sustinuit. Ita em̄ et aplūs Petr⁹ predicabat dicēs. Christ⁹ passus est p nobis: vobis relinquēs exēplū vt sequamini vestigia ei⁹. Op;

igitur vt patiēter cum humilitate cūcta aduersa sustineam⁹. Sermonē aūt quem obiecistis de heresi nō potui sustinere: q heresis separatio est a deo. Heretic⁹ em̄ separat a deo viuo et vero: et cōiungit diabolo et angelis ei⁹. Alienatus enim a xp̄o non h; deū quē exoret p pctīs suis: q ex oī pte periit. Si aūt cūuersus fuerit ad verā catholicā sancte ecclesie fidē suscipit a bono et pio saluatore nr̄o xp̄o: et recōiungit deo vero creatori et saluatori nostro christo. §.xxi.

Onciliū inter se habuerūt seniores patres et oēs monachi habitātes in eremo scithie: et cōsenserūt vt pater isaac p̄sbyter eis ordinaret: in ecclesia q̄ in eremo sita est: vbi conuenit die et hora statuta multitudo monachorū q in illa eremo cōuersant. Audiēs aūt supradict⁹ abbas huiuscemodi cōciliū fugit in egyptū: et abscōdit se i quodā agro inter fruticeta arbitrans indignū se esse honore p̄sbyterū. Q plurimi autē fratrum sequebantur vt comprehenderent eū. Cum autem applicuissent ad vesperam in eodē agro vt reficerentur fatigati de itinere (erat em̄ nox) dimiserūt asellū q eis sumpt⁹ portabat in itinere vt pasceret. Cum autē pasceret asellus peruenit in locū vbi supradictus abbas Isaac latitabat. Cūq; illuxisset dies requirētes monachi asellū puenerūt ad eūdē locū vbi se senior occultauerat: et admirātes valde dispēsationē diuinā cōprehendētes ligare et cōstringere eū voluerunt et ita pducere. Uenerabilis aūt senior nō pmisit dicēs. Iā non possum cōtradicere vobis: q forsitā voluntas dei est: vt l; indignus suscipiam ordinem presbyterū. §.xxii.

Rant autem duo fratres monachi pariter in cella cōmorantes quorum humilitatem et patientiā multi etiā de sctīs patribus collaudabant. Audiens vero quidam sanctus vir voluit probare si verā perfectamq; humilitatē haberent: venit ergo ad visitandū eos. Cūq; cum gaudio suscepissent eum et ex more cōplessent orationes: egressus foris cellulam vidit paruū hortū vbi sibi olera faciebāt. Apprehensoq; baculo cū toto impetu cepit oīa olera cedēdo cōfringere ita vt nihil omnino remaneret. Uidētes autē supradicti fratres nihil penit⁹ dixerunt: sed nec vultum tristem aut turbatū habentes. Et rursus ingressi cellulam vespertinas orationes cōplentes adorantes eum dixerūt. Si precipis pater, ibimus vt eū qui remāsit caulem coquētes gustemus: q iā hora est vt cibum sumamus. Tūc senior adorauit eos dicens. Gratias ago deo meo: q video spiritū sctm̄ requiescere in vobis: et lō hortor vos ac moneo fratres charissimi vt vsq; in finē custodiatis sancte humilitatis et patientie virtutem: vt ipsa in regno celesti vos magnos et sublimes in cōspectu dn̄i faciat apparere. §.xxiii.

Rat quidam in cenobio iam senex et probatissimus monachus: et in [illegible]re gravissimam egritudinem [illegible] cuiusq; nimia et intolerabili infirmitate per longum tempus laborabat in doloribus multis, nec inu[illegible]ire poterant fratres: qualiter succurrerent egro

tudini eius: & ea que necessaria erāt egritudi
ni ei⁹ nō habebant in monasterio. Audiēs aūt
quedā famula dei de afflictione infirmitatis ei⁹
deprecabat patrē monasterij vt eū ad cellulā suā
tolleret & ministraret ei: maxime aūt qr facili⁹ i
n eis re posset i ciuitate q̄ necessaria egritudini
eius videbant. Precepit ergo pater monasterij
vt portarent eum fratres ad cellulā famule dei.
Ipsa xpo cū omni veneratione suscipiēs eū pro-
pter nomē dn̄i ministrabat ei pro retributione
mercedis eterne quā credebat a xpo saluatore
nr̄o recipe. Cumq̄ p tres & ampli⁹ annos sedule
obsequeret famulo dei ceperūt hoīes mēte cor
rupti: fm̄ scabiē mētis sue suspicari q̄ nō since-
rā haberet senior cōscientiā de virgine q̄ mini-
strabat ei. Audiēs aūt hec senior exorabat diui-
nitatē xp̄i dicēs. Tu dn̄e de⁹ noster q̄ sol⁹ nosti
oīa: & vides: qr multi sunt dolores egritudinis
& miserie mee: & afflictiōes tāte infirmitatis q̄
me ita p tāta cōsumit tp̄a vt necessariū habeam
obsequiū hui⁹ famule tue q̄ mihi ꝑpter nomen
tuū ministrat. Tribue ei dn̄e de⁹ me⁹ condignā
mercedē i vita eterna sicut dignat⁹ es ꝑmitte-
re ꝑpter bonitatē tuā his q̄ ꝑpter nomē tuū ex
hibēt egenis & infirmis suū ministeriū. Cū aūt
appropinquasset trāsit⁹ ei⁹ cōuenerūt ad eū q̄
plurimi scil seniores fratres de monasterio. Et
dixit eis senior. Obsecro vos dn̄i & patres & fra-
tres vt cū defunctus fuero tollatis baculū meū
& plātetis eū sup sepulchrū meū: & eū radices fe
cerit miserites fructū: tūc scietis qr mūda est cō
sciētia mea a famula dei que mihi ministrabat.
Si aūt nō fronduerit scitote qr nō sum mūdus
ab ea. Cū ergo vir dei exijsset de corpore fm̄ p̄ce-
ptū ei⁹ sancti patres plātauerūt baculū ei⁹ sup
sepulchrū ipsi⁹ & fronduit accedēteq̄ tp̄e protu-
lit fructū. Et admirati sunt omnes glorificātes
deum. Ad tale cū miraculū etiā de vicinia re-
gionibus multi cōuenientes magnificabāt gra-
tiā saluatoris: nā & nos ipsam arbusculā vidim⁹
& bn̄dixim⁹ dn̄m q̄ ꝑtegit in oībus in sincerl-
tate & veritate sibi seruientes. ¶.xxiiij.

Uodā tp̄e ad beatum abbatē apolo
duxerūt quendā vexatū qui fortiter
a demonio torq̄bat: cūq̄ p triduum
obsecrarēt qui cū eo venerant obse
crātes senē vt eū in nomine christi
sui ad deū p̄cibus curaret. Respō-
dēs senior dixit eis nō esse se hui⁹ meriti vt de-
monibus imperaret: cū aūt p̄sisterēt qui vene-
rāt rogātes eū & flētes nimis deprecantes: tādē
acquieuit: cū autē in nomine dn̄i saluatoris no
stri imperaret demoni dicēs. Exi immunde spi
ritus de plasmate dei. Tunc respondēs demon
dixit ei. Ego quidē imperante virtute xp̄i egre
dior: sed interrogabo te sermonē vt dicas mi-
hi. Quid est qd̄ scriptū est in euāgelio: qui sunt
hedi & que sunt oues? Respōdēs autē senior di-
xit ei hedi q̄dē iniusti sunt inter quos & ego sum
peccator: qui multis peccatis obnoxius sum:
oues autē deus nouit que sunt. Tunc exclama-
uit demō voce magna dicēs. Propter humili-
tatē tuā stare oīno nō possum & statim egressus
est de hoc hoīe quē obsederat: vidēteo aūt oēs
qui astabant dederunt gloriam deo. ¶.xxv.

Eferebant sancti seniores nobis di
centes: qr fuit quidā monachus in
eremo scithie. Uenit autē ad visitā-
dos sctōs patres in loco qui dr̄ cel-
lia vbi multitudo monachorū diui-
sis habitat cellulis. Cumq̄ nō inue-
niret ad p̄sens cellulā vbi posset manere quidā
de senioribus habens alterā vacātē cellulā dedit ei
dicēs. Interī repausa in hac cellula donec inue
nias vbi possis manere. Cūq̄ ad visitādū eū cōue
nirēt q̄ plurimi fratres desiderātes ab eo audi-
re verbū salutis eterne: habebat eni spūalē grāz
docēdi verbū dei. Uidēs ille senior q̄ ei ad habi
tādū p̄stiterat cellā inuidie liuore cor ei⁹ vulne-
ratū est & indignari cepit ac dicere. Qm̄ ego tā-
tis tp̄ib⁹ in hoc habito & ad me nō venit frēs ni
si rarissime & hoc i dieb⁹ festis: & ecce ad istū ipo-
store pene quotidie fratres q̄ plurimi vadūt. Di
xitq̄ discipulo suo. Uade & dic ei: vt egrediat de
cellula illa: qm̄ necessaria mihi est. Cū aūt perre
xisset discipul⁹ ei⁹ ad illū fratrē dixit ei. Mīda-
uit abbas meus sanctitati tue. Iube mihi māda
re qualr̄ habeas. Audiuit eni te infirmari. Ipse xo
mādauit ei dicēs. Ora p me dn̄e pater: qr valde
stomachū doleo. Reuersus aūt discipulus dixit
abbati suo. Nimis rogat sanctitatē tuam: vt vel
duos dies iubeas ei īducias dare vt possit ei aliā
cellam ꝑuidere. Trāsactis aūt tribus dieb⁹ ite-
rū misit discipulum suum dicens. Uade dic ei vt
egrediatur de cellula mea. Nā si rursus distule-
rit: dices ad eum. Quia cōtinuo venio & eū bacu
lo cedendo expello eū de cella mea. Pergēs aūt
discipulus ad supradictū fratrem dixit ei. Qm̄
valde solicit⁹ est abbas meus de infirmitate tua
ideo misit me requirēs si meli⁹ habeas. At ille
hec audiēs dixit: gratias ago dn̄e sancte charita
ti tue: qr solicit⁹ es de me verūtamē p̄cibus tuis
melius habeo. Reuersus autē discipul⁹ dixit ab
bati suo. Etiam & nunc deprecat sanctitatē tuāz
dicēs vt vsq̄ ad diē dominicū expectes & statim
egredietur. Cum aūt aduenisset dominic⁹ dies
& nō egrederet accipiēs vectē senior inflamma
tus inuidie & iracūdie spū pergebat vt cedēdo ex
pelleret eum de cella sua. Accedēs aūt discipul⁹
ei⁹ dixit ei. Si iubes pr̄ p̄cedo te & video ne forsi
tan aliqui fratres ad salutādum eum venerint:
& si viderint te scandalizent. Precessit ergo disci
pulus & ingressus ad eū dixit. Ecce abbas me⁹
venit ad salutandū te: egredere ergo celerius &
cum gratiarū actione occurre ei quia pro nimia
charitate & dilectione venit ad te. Qui statī sur
gens cū nimia alacritate occurrit. Cūq̄ vidisset
eum anteq̄ approximaret ad eū prostrauit se ꝑ
nus in terram. Adorabatq̄ senem cū gratiaruz
actione dicens. Retribuat tibi domin⁹ charissi-
me pater bona eterna pro cellula tua quam mi-
hi ꝑpter nomē eius p̄stitisti: & in celesti hierusa
lē inter sanctos suos christus domin⁹ preparet
tibi mansionē. Hec aūt audiens senior: compun
ctus est corde & ꝑiciens baculuz recurrit in am
plexus eius & osculatus est eū & inuitauit illū ad
cellulā suam: vt pariter cum gratiarum actione
sumerēt cibū. Uocauit aūt senior supramemora
tum discipulum suuz: & interrogauit eū dicens.
Dic mihi fili si dixisti xba isti fratri: que ꝑpter

cellulam mandauit vt diceres ei. Tunc discipul⁹ eius confessus est ei dicēs. Vere domine dico: qr propter humilitatē quā tibi exhibere debeo tan̄ patri ꝛ domino ideo non audebā respondere tibi quando me mittebas ad eū. Veruntamen nihil ei eorum dixi et que mādabas ad eū. Hec audiens Senior statim prostrauit se ad pedes eius dicens. Ex hodierna die tu meus pater es ꝛ ego discipulus tuus: quoniam te festinante ꝛ moderante: ac cum timore dei agente: ꝛ meā ꝛ illi⁹ fratris animā de peccati laqueo christus domin⁹ liberauit. Pro fide etiā ꝛ sancta solicitudine ꝛ intentione discipuli: qui perfecte in charitate xpi diligebat abbatem suū: ꝛ anxie timebat ne p inuidie ꝛ iracundie vitium aliquid tale ageret: pr suus spiritalis ꝛ pderet omnes labores sanctos quos ab infantili etate in christi seruitio ꝓ vite eterne premijs laborauerat. Ideoq₃ domin⁹ donauit gratiam suam vt in pace christi pariter letarentur. §. xxvj.

Dicebāt sancti seniores de discipulo abbatis Pauli nomine Joannes: quoniam magnam haberet humilitatem: et virtutem obedientie: vt etiam difficiles causas imperante ei abbate in nullo contradiceret: sed nec leuiter in aliquo murmuraret. Cum enī necessarium esset in monasterij vtensilibus fim⁹ boum: misit eum abbas in proximo vt requireret ibi fimuz boum ꝛ cum celeritate afferret ad monasteriū. Erat autē in loco illo mala bestia leena Statim ergo egressus discipulus eius Joannes ibat ſm preceptum abbatis. Cūq₃ pergeret: dixit abbati suo. Domīe pater: audiui q̄ plurimos dicentes: qr in illo loco mala bestia leena sit. Tūc senior quasi iocularitter dixit ei. Si venerit super te tene ꝛ alliga eam: ꝛ adduces eam tecum. Cū autem venisset ad locuz iam vespere: statiz egressa leena irruit super euz. Et ille comprehendēs tenere eam voluit: illa vero excutiēs se de manib⁹ eius aufugit. Sequebatur autē ille dicens. Mi abbas meus precepit: vt alligataz perducā te ad eum. Continuo autem stetit bestia: tenens eā reuertebat ad monasteriū. Dum autē se tardaret itinere: abbas nimis solicit⁹ ꝓ eo tristabat grauiter. Et ecce subito superuenit discipul⁹ ei⁹ tenens ligatam leenā. Quod cuz vidisset Senior admiratus valde gratias agebat saluatori nr̄o domino. Dicit autem discipulus ei⁹. Ecce domīe sicut precepisti adduxi leenā ligatā. Volēs autē humiliare sensuz ei⁹ senior: ne extolleret se ī cogitationib⁹ suis discipulus suus ait ei. Sicut tu insensibilis es: ita etiaz ꝛ istā insensibilē bestiā adduxisti: solue ergo ꝛ dimitte eam vt pergat ad locum suum. §. xxvij.

Quidam de sanctis senioribus misit discipulum suum ad hauriendam aquam ꝛ longius erat puteus a cella senioris. Oblitus est autem secuz tollere funem discipulus eius: quo hauriret aquam. Cumq₃ peruenisset ad puteum contristatus est valde: quia longe erat cellula eorum. Quid ageret: quo se verteret nesciebat. Dubitabat enim ad cellulaz sine aqua reuerti. Tūc anxius nimis prostrauit se in orationem cum lachrymis dicens. Domine miserere mei ſcd̄m magnam misericordiam tuā: qui fecisti celum ꝛ terram mare ꝛ omnia que in eis sunt qui fecisti mirabilia magna solus miserere mei ꝓpter seruū tuū qui misit me. Et cū exurrexisset ab oratione exclamauit dicēs. O putee seruus xpi abbas me⁹ misit me: vt hauriam aquā. Statiz aūt ascēdit aqua sursuz vsq₃ ad os putei. Et cū impleuisset lagenā suā frater abscessit glorificāo potentiā dn̄i saluatoris: aqua autē reuersa est in locum suum. §. xxviij.

Fuit quidā frater in monasterio nomine Eulalius nimis gratia humilitatis ornat⁹. Sed quid igitur: vt solet: culpabile admisissent fratres negligētiores: excusantes semetipsos supra dictū fratrē asserebāt culpabilem. Cumq₃ argueretur a senioribus fratribus nō negabat: sed ꝓsternebat se in terrā: ꝛ adorās eos se dicebat peccasse ꝛ negligēter fecisse. Cum autem iterum ac frequenter accusarēt eū: ꝛ ſm regulā monasticā biduana ac triduana ei ieiunia indicerent: ille oīa patienter tolerabat. Ignorātes autem fratres: quia hec oīa pro humilitate patienter sustineret conuenientes pariter ꝛ maxime seniores fratres ad patrē monasterij dixerunt. Considera pater quid faciendum sit. Quā diu enim possumus sustinere negligentias ꝛ damna que frater ille Eulalius facit in monasterio. Jam pene omnia vasa ꝛ vtensilia monasterij confracta sunt ꝛ exterminata per negligētiam eius. Quomodo ergo iste talis tolerand⁹ est? Respondens pater monasterij ait. Interim paucos dies sustineamus fratres ꝛ postea ordinabimus de eo quod eum petit fieri. Hec dicens dimisit fratres. Ingressus vero cellulaz prostrauit se in orationibus obsecrans misericordiam domini: vt ei manifestare dignaretur quid ordinare aut dīffinire posset de sepe dicto fratre. Tūc reuelatum est ei quid ageret. Conuocauit ergo omnes fratres abbas: dixitq₃ eis. Credite mihi fratres: quia magis opto mattulam fratris Eulalij cum humilitate ꝛ patientia eius: quam omnia opera eorum duntaxat qui murmurātes in cordib⁹ suis operantur in monasterio: vt autem ostendat vobis dominus quale meritum habet ipse idem frater apud deum precipio vobis vt deferantur mihi mattule oīm fratrū. Quas cū detulissent iussit: vt accēderēt ignē. Et misit in eū oīm fratrū mattulas. Que statiz cōbuste sunt: p̄ter mattulā fratris Eulalij: que integra reperta est: ꝛ non est combusta. Cūq₃ hoc vidissent fratres timuerunt valde ꝛ prostrauerunt se in terrā veniā ꝛ indulgentiā a christo domino postulātes ꝛ collaudantes admirabantur nimiam patientiā fratris Eulalij. Deniq₃ ex eo honorabant ꝛ magnificabant eū tan̄ vnum de magnis patrib⁹: istos autē honores ꝛ laudes nō poterat sustinere frater Eulali⁹ dicēs. Veh mihi infelici: qr pdidi humilitatē meā quā per tāta tēpora xp̄o auxiliāte acquisiui: ꝛ nocte egressus de monasterio fugit in eremū. Ubi null⁹ eū agnouit: ꝛ ibi in spelūca habitauit. Noluit eī tpales hoīm laudes: sed celestē eternāq₃ gloriā a saluatore nostro in futuro seculo percipere. §. xxix.

Beati abbatis anasthasij laudabilem virtutē patientie oportet vt cognoscatis quatenus admirabilem magnanimitatem ⁊ tranquillitatē animi eius cōsiderantes imitemur exēplum. Hic itaq; Anasthasius habebat codicē in pergamenis valde optimis scriptū qui decem ⁊ octo valebat solidis. Totum eñ vetus ⁊ nouum testamentum cōtinebat. Cum aūt quidā frater venisset ad eū visendi gratia vidit in cellula eius codicē ipsum ⁊ cōcupiuit: furatusq; est eum ⁊ abijt. Supra memoratꝰ autē abbas Anathasius cū requisisset eadē die ad legenduz codicem suum ⁊ non inuenisset intellexit: qr frater ille furatus esset eum. Et noluit mittere post ipsum: nec requirere eum: ne post furtuz etiā periuria adderent. Descendens autez frater ille in ciuitatem que in proximo erat ciuitatē voluit distrahere codicem illuz. Petebat autē in precio eiꝰ solidos sedecim. Dixit ei ille qui eum emere volebat. Da mihi codicem vt possim pbare: si valet solidos sedecim. Dedit ergo ei codicem Statiz aūt frater ille cum ipso codice perrexit ad scm̄ Anasthasium: ⁊ rogabat eum dicēs. Jube cōsiderare pater codicē istuz: ⁊ estimare cū si valeat solidos sedecim: quoniā tanto precio petit qui distrahit illum. Dixit autem abbas Anasthasius: qr bonꝰ est codex ⁊ valet tanto precio. Reuersus autem q̄ cuz emere volebat dixit distrahenti. Ecce accipe preciū: quia ostendi codicez abbati Anasthasio: ⁊ dixit mihi: quia bonus est codex: ⁊ valet tātuz. Interrogauit autē frater ille si nihil beatꝰ Anasthasius dixit aliud. Cui respōdēs ille ait. Crede mihi qr penitus nihil mihi aliud dixit. Hec cuz audisset frater ille: dixit ei. Qr iā recogitaui frater: ⁊ nolo distrahere codicem meuz. Compūctꝰ eñ corde festināter perrexit ad abbatē Anasthasiū ⁊ prostrauit se in terrā ad pedes eius: ⁊ precabatur cum fletu ⁊ lachrymis penitēdo: vt susciperet codicem suū. Sed non acquiescebat ei abbas dicens vade cū pace frater. Ecce iam cū voluntate mea habe ipsum codicem. Ille autez psistebat cum lachrymis petendo eum dicens. Quia si nō susceperis codicē pater: nullo mō requiescet aīa mea. post hoc ille recepit codicez suum. Nam frater ille permansit apud beatū Anasthasiū in cellula eius vsq; ad extremū vite sue. §.xxx.

Fuit quidā eremita Pior nomine de antiquis patribus: quem beatus Antonius adolescentem in sancto proposito monachorū instruxit. Demoratus est autem apud beatuz Antonium annos paucos. Cumq; viginti ⁊ quinq; annos etatis haberet: abijt ad alium secretuz heremi locū vt solitarius habitaret hoc etiam volente ⁊ cōsentiente beato Antonio. Dixitq; ei sanctus Antoniꝰ. Vade Pior: ⁊ habita vbi volueris: ⁊ cum tibi per aliquaz rationabilē occasionem reuelauerit deus venies ad me. Cuz aūt puenisset hic ipse Pior ad locū q̄ situs est inter nitriā ⁊ eremum scithie: effodit puteū cogitās apud semetipsū: qm̄ qualēcūq; aquā inuenero opz me ɔtētū esse qd̄ ⁊ factū est ad augmētū meritorū eius talis occasio. Tantū eñ salsa ⁊ amara inuenta est aqua: vt si quis ad eū visitādi grā veniret in pprio vasculo sibi aquā deportaret. Remoratus est in eodē loco annis trigita. Dicebāt ergo ei fratres: vt recederet de loco ipso propter amaritudinē aque. Ipse aūt dixit eis. Si amaritudinē ⁊ laborē fugimus abstinētie: ⁊ volumꝰ in hoc mūdo requiē habere: post exitū vite huiꝰ nō pcipiemꝰ illa eterna ⁊ vere dulcia bona: nec fruemur illis perpetuis paradisi delitijs: dicebant ergo fratres: qr tantū vnū paximatiū: ⁊ quinq; oliuas in cibo accipiebat: ⁊ hoc deambulādo foris. etiā ⁊ hoc affirmabāt de eo multi sanctorū patrū qr triginta ⁊ amplius annis: ex quo egressus est de domo patrū suorū: nunq; ei suasum fuisse cuz etiam defunctos audisset parentes suos: vt pgeret ad requirendū seu ad visitandū propinquos. Verūtamē soror eius cū esset vidua habēs duos filios iā adolescentulos misit eos in heremū ad reqrēdū fratrē suū piorē. Qui cū diuersa monasteria circuissent: reqrentes eū vix tādē inuenientes dixerunt ei. Nos filij sororis tue sumus q̄ nimio desiderio optat te videre añ exitū suū. Ipse vero nō acqeuit petitioni eorū. Perrexerūt aūt adolescētes ad hominē dei beatū Antoniū indicātes ei pro qua causa venerant. Misit aūt beatus Antonius ⁊ vocauit eū ad se: dixitq;. Quare frater tanto tempore nō venisti ad me. Qui respōdēs dixit ei. Precepisti mihi brīssime pater vt cū p aliquā occasionē reuelasset mihi dñs venirē ad te: ⁊ ecce vsq; hactenꝰ non mihi reuelatū est. Dixit ei beatꝰ Antoniꝰ. Vade vt videat te soror tua. Tunc assumpsit secū aliū monachū: ⁊ perrexit ad domū sororis sue: ⁊ stans foris prope ianuā atrij: clausis oculis: vt nō videret sororē suā stetit. Illa aūt veniēs proiecit se ad pedes eiꝰ. De nimio eñ gaudio angustiata est. Dicit ei Pior. Ecce ego suz frater tuꝰ. Vide ergo me q̄tū volueris. Et post hoc statim reuersus est in eremū in cellulā eiꝰ. Hoc aūt fecit ad erudiēdū mōachos vt nō daret eis licentia cū libitū eis fuerit visitare parentes vel propinquos suos. §.xxxj.

Etiam abbas Joānes qui commanebat in monte qui vocatur Catamus: habebat sororem que ex infantia in sancto proposito conseruabatur. Ipsa enim erudiuit ⁊ docuit eūdem abbatem Joannē vt relinqueret vanitates seculi huius ⁊ ingrederet monasterium per viginti quatuor annos nō est egressus de monasterio nec visitauit sororē suā. Illa vero nimis desiderabat videre eū. Naz frequēter scribebat ⁊ mittebat ad eū epistolas: petebatq; vt ante exitū eius de hoc corpore veniret ad eā vt in charitate xp̄i de presentia sua letaret. Ille aūt se recusabat: nolebatq; de mōasterio egredi. Venerabilis aūt famula dei ⁊ soror eiꝰ iterū scripsit ad eū dicēs. Quia si nolueris venire ad me necesse habeo vt ego veniā ad te: vt post tanta tēpora adorare merear sctā; charitatē tuā. Hec cū audisset supradictus Joannes cōtristatus est nimis: ⁊ cogitabat apud semetipsuz dicens. Quoniā si permisero: vt ad te veniat soror mea decetero licentia datur: vt ⁊ alij parētes ⁊ propinqui nostri veniant ad visitandū nos. Ideoq; tractauit apud se vt magis ipse pergeret ⁊ visitaret sororē suā. Accepit etiā alios duos secū fratres de monasterio

⁊ cū venisset ad ianuā monasterij sororis sue clamauit dicēs. Benedicite ⁊ audite peregrinos. Egressa est aūt soror eius cū alia famula dei. Et aperuit ianuā ⁊ penitꝰ nō cognouit fratrē suū. Ipse aūt cognouit sororē suā: sed non est locutus verbū ne forte cognosceret in voce eū. Monachi vero qui cum ipso erant dixerunt ad eā. Rogamus te dn̄a mater vt iubeas nobis aquā dare ad bibēdum: qꝛ de itinere fatigati sumus. Cum autē accepissent ⁊ bibissent facientes orationem ⁊ gratias agentes deo recesserunt ⁊ cōuersi sunt ad monasterium suum. Post aliquātos autē dies iterum scripsit ad eum soror sua: vt veniret ⁊ videret eum ante exitum suū ⁊ orationem faceret in monasterio eius. Tūc ille rescripsit ad eam ⁊ misit epistolam per monachū de monasterio suo dicens. Quia prestante gratia dei ego veni ad te ⁊ nullꝰ me cognouit: ipsa vero egressa es ad nos ⁊ dedisti nobis aquam ⁊ accepi de manibus tuis: ⁊ bibi ⁊ gratias agens deo reuersus sum in monasterium. Sufficiat ergo tibi quia vidisti me ⁊ non sis vlteriꝰ mihi molesta: sed ora pro me incessanter ad dominū nostrum iesum christum. §.xxxvi.

SEd ⁊ alius quidā monachus abijt ad sororē suam vt visitaret eā. Audierat enim eam egrotātem in monasterio. Erat autē ipsa famula dei nominata in sancta conuersatione. Itaq; non acquieuit illa suscipere ⁊ videre fratrē suum vt non per occasionē eius ingrederetur monasteriū feminarū: sed mandauit ei dicens. Uade domine pater et ora pro me ꝓstante enī gratia dei videbo te in futuro seculo in regno domini nostri iesu christi. §.xxxvij.

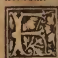
ETiam de abbate Theodoro oportet nos exēpla virtutum proferre. Hic itaq; beatus Theodorus discipulꝰ fuit sancti Pachomij viri de sanctis patribus: qui fuit pater infinite multitudinis monachorum: multorumq; monasteriorum pater in partibus Thebaide. Cum enim in omnibus sanctitatis fulgeret virtutibus: etiam prophetie gratiam a deo promeruit. Multa enī futura reuelabat ei dn̄s. Quodam autē tempore soror eius germana venit ad monasteriū in quo idem Beatꝰ Theodorus cōuersabatur: vt post multa tēpora videret germanū suum. Cumq; nunciassent ei de aduētu sororis eiꝰ misit cōtinuo duos monachos q̄ obseruabant ad ianuā monasterij: mādauitq; per eos sorori sue dicēs. Ecce soror audisti ⁊ cognouisti qꝛ viuo ne contristeris qꝛ minime me vidisti: sed cōuerte cor tuū: ⁊ magis considera vanitatem ⁊ instabilitatē presentis mundi: ⁊ apprehende sancte vite cōuersationē vt ꝑuenire possis ad eternā vitam: ⁊ ad celestia bona que preparauit diligentibus se dn̄s ⁊ facientibus mandata eiꝰ. Tracta ergo apud te: quia hec est sola ⁊ firma spes: vt ipse faciat homo precepta dei: vt mereat homo ꝑuenire ad gloriosa promissa dn̄i saluatoris xp̄i. Hec aūt cum audisset illa statim cōpuncta est corde: lachrymasq; fundebat ī cōspectu dn̄i. Et post paululū ingressa est in monasteriū virginū famularꝫ dei: qđ in eodē vico ꝯstructum erat: ⁊ procedenti tēpore multiplicabat in sancto proposito famula xp̄i. Hec itaq; gesta cū audisset mater eorum deprecata est episcopos: ⁊ dederūt ei epistolas ad supradictū sanctū Pachomiū patrē monasteriorū pro filio eius. Cumq; venisset applicuit in monasterio famularū dei: ⁊ direxit epistolā ad patrē monasterij obsecrans vt videret filiū suum. Beatus autem Pachomiꝰ vocauit eiꝰ filiū Theodorꝫ ⁊ dixit ei. Audiui fili: qꝛ mater tua aduenit propter te. Itaq; propter epistolas episcoporꝫ qui scripserūt ad me. Uade ⁊ videat te mater tua. Dixit ei Theodorus. Precepisti mihi dn̄e vt videā matrē meā. Si ergo abiero videre eā post tantā sciētiā spiritualē vereor ne culpabilis inueniar apud deū. Etenim oportebat me fortitudinē animi mei ad exemplū aliorꝫ fratrum demonstrare. Audiens aūt mater qꝛ nō acquieuit videre eā affectu feruēs in filiū noluit remeare ad domū suā: sed permansit in monasterio virginū dicēs. Quoniā si permansero hic: sepe etiā videbo filiū meū cū inter alios frēs egredit ad monasterij causas: ⁊ monitis ⁊ exhortatione eius ꝓficere possum in sancta cōuersatiōe: doctrinaq; eiꝰ cōfirmabit cor meū vt merear ꝑuenire ad eternā requiē quā ꝓmisit dn̄s noster iesus xp̄s diligentibus se. Multa aūt ⁊ magnifica per sanctum Pachomiū fecit dn̄s mirabilia. Nā ⁊ demonibꝰ obsessos frequēter inuocato xp̄i nomine curauit. Multis etiā diuersas egritudines sustinentibus: ⁊ paralyticis orationibus eiꝰ misertus est dominus: vt supra patuit in eius gestis et vita. §.xxxviij.

ALio tempore beatus abbas Pachomius cōtra immūdicissimas demonū impugnationes certamē bonū certauit: sicut athleta veritatis tanq̄ ⁊ beatus Antonius. Deniq; intentissimis precibus exorauit dominum vt somnū nō caperet per aliquot tempꝰ quatenus diebꝰ ac noctibꝰ peruigil maneret cōtra aduersarios demones dimicando: donec prosterneret ⁊ superaret eos sicut dicit in psalmo. Et nō conuertar donec deficiāt. Prestitit ergo ⁊ ꝯcessit ei dn̄s petitionē eius. Impossibiles enī ⁊ imbecilles sunt demones cū q̄s nostrū ex tota fide ⁊ ex tota intentiōe cordis feruēte sancto desiderio: ⁊ adiuuāte nos virtutē saluatoris nostri iesu christi cōtendimus cōtra eos. Referebāt nobis fratres de eodē beatissimo pr̄e Pachomio q̄ fuit vt diximꝰ monasteriorꝫ multorꝫ in regiōe Tabēnensiotarū ꝑpositus: referebāt ergo de eo qm̄ frequēter dicebat fratribus: qꝛ (sicut mihi testis est deꝰ) sepe audiui immūdos sp̄us demonū loquētes inter se diuersas ac varias artes suas q̄s cōtra seruiētes deo maximeq; cōtra monachos habent. Quidā enī dicebāt: qꝛ ego certamē ꝯtra durissimū hoīem habeo: ⁊ quoties ie immitto ꝑuersas cogitatiōes ille statī surgit ⁊ ꝓsternit se in oratiōe cū gemitu orans adesse sibi diuinū auxiliū. Ego aūt illo exurgēte cū grādi ꝯfusione egredior. Itē alius demō dicebat ego ad illū quē obseruo cū ei cogitatiōes īmisero: ꝯsentit ⁊ suscipit ⁊ facit eas. Sepe enī exardescere eū in iracūdia facio: ⁊ in ꝯtētiōes rixe: ⁊ pigritiā oratiōis ⁊ dormitionē in psalmodia ⁊ nō ꝯtradicit mihi. Ideo

q fratres mei dilectissimi semper opꝫ vt custodiatis sensum ⁊ aīm vestrū inuocātes nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ⁊ sm̄ p̄cepta dei cōuersamini tam in orationibꝰ q̄ psalmodia: sicut dicit apostolꝰ instātes orōni ⁊ vigilātes in ea. Ideoq̧ cū cōpunctiōe ⁊ timore cordis vigilantibꝰ nō preualebit inimicus. Ipse aūt btūs pater Pachomius docebat fratres vt semꝑ memores essent verbi dei in salutē aīarum suarū. Postmodū vero discedebant vnusq̧sq̧ fratrū in cellulas suas operantes manibꝰ suis ⁊ meditātes q̄ de sanctis scripturis didicerant. Impossibile est eīm aliquē apud eos verbū ociosum loqui: sꝫ ea tm̄ q̄ de sctīs scripturis didicerāt: erant inter se loquētes exponētes de capitulis scripturarū: q̄ ad timorē dn̄i confirmarent ⁊ illuminarent animas eorum. §.xxxv.

Uit quidam vir magnus de sanctis senioribus cui talē gratiā donauerat xp̄s: scꝫ reuelante ei spūsancto vt videret qđ alij non videbant. Referebant ergo sancti seniores: q̄ aliquando q̄ plurimi sedebāt fratres: ⁊ simul loquebant̄ inter se: ⁊ loquebant̄ de sctīs scripturis q̄ ad salutē pertinent animarū. Stabant autē circa eos sancti angeli letantes in hilari vultu considerātes: delectabātur eīm de eloquijs dn̄i. Cū aūt aliud qđcunq̧ loquerent̄: statim sancti angeli recedebāt longiꝰ indignantes cōtra eos. ¶ Ueniebāt aūt porci sordidissimi: et voluntabāt se inter eos. Demones eīm i specie porcorū delectabant̄ ꝑ superflua ⁊ vaniloquia eoꝝ. Btūs aūt senior hec videns abijt in cellulā suā ⁊ ꝑ totā noctē cū grandi fletu ⁊ vlulatu gemebat miserias nostras. Exhortabatur ergo sctōs patres ꝑ monasteria ⁊ cōmonebat frēs dicens. Cohibete a multiloquio: ⁊ ab ociosis sermonibꝰ linguā per quā malus interitus anime generatur: ⁊ non intelligimus: qm̄ per hec ⁊ deo ⁊ sanctis angelis odibiles sumꝰ. Dicit enim scriptura diuina: per multiloquium non effugies pctm̄. Nec enim infirmā ⁊ vanā efficiūt mētem atq̧ animā nostram. §.xxxvi.

Uit quidam vir in palatio sublimis sub Theodosio imperatore nomine Arsenius: cuius filios id est Archadium ⁊ Honorium augustus de baptismo suscepit: hic itaq̧ Arsenius desiderio diuini timoris accensus relinquēs oēm seculi gloriā temporalē perrexit ad eremū Scithie: vt inter sanctos patres secretam ⁊ quietā ab oī strepitu huius mundi ageret vitā separatus ab illecebris et delectationibus corporalibus vt cū tota mentis intētione adhereret domino saluatori sicut scriptū est. Adhesit aīa mea post te me suscepit dextera tua. Dicebāt ergo de eo sancti seniores: q̄ sicut cū in seculi cōuersatione esset nimis preciosis vestimentis pre oībus vtebat̄: ita postmodum in eremo scithie degēs studebat vt ab oībus monachis viliora et despectiora vestimēta haberet. ¶ Dicebat etiam abbas Daniel quoniā sanctus Arsenius referebat fratribꝰ dicēs: quasi de alio audisset: sꝫ quātum datur intelligi ipse talē vidit visionem: sedebat (inquit) quidā de senioribꝰ monachis in cellula sua: ⁊ subito venit ad eum vox dicens. Egredere foras ⁊ ostēdam tibi opera hominū. Et surrexit inquit ⁊ egressus est foras. Duxit autē eum ⁊ ostēdit ei ethiopē nigrum cum securi cedentē ligna ⁊ facientem grandem sarcinam: ⁊ tentabat subleuare sarcinā illam ⁊ ꝑ magnitudine non poterat portare eā: sed ridebat ⁊ cedebat iterum alia ligna ⁊ addebat super sarcinā illam. Iterum autē ostendit ei alium hominem stantem super lacū: ⁊ haurientem aquam ex eo ⁊ mittentem eam in collectaneū: ⁊ de alia parte per foramina defluebat aqua subter in eodē loco. Iterū dixit ei: veni sequere me: ⁊ ostendam tibi aliud. Et vidit quasi quoddam edificium templi: ⁊ duos sedentes in equis portātes suꝑ scapulas suas vterq̧ lignum vnū. i. perticā longā volētes pariter ingredi portā tēpli illiꝰ: ⁊ nō permittebat eos lignū (qđ ex aduerso portabāt) ingredi ꝑ portā illā. Non eīm humiliabat se alter alteri: sed cōtēdebāt vterq̧ pariter ingredi volētes ⁊ nō preualebāt. Nec eīm humiliabat se vnꝰ eorū vt alteri locū daret. Exponit ergo ei has visiōes dicēs. Hi q̄ lignū portāt: hi sunt q̄ habēt iugū sctm̄ monachorū: sed iustificātes seipsos in cordibꝰ suis cū exaltatiōe superbie nō humiliant̄ inuicē. Noluerūt eīm ambulare in humilitate viā saluatoris dn̄i nr̄i iesu xp̄i: q̄ dixit: discite a me: q̄ mitis sum ⁊ humilis corde: ⁊ inuenietis requiē aīabꝰ vestris. Ideoq̧ ꝓpter supbiā cordis sui remāserūt foris: de regno regis celoꝝ exclusi. Qui aūt cedebat ligna ⁊ suꝑ sarcinā addebat adhuc hō est qui oneratꝰ est multis pctīs: ⁊ suꝑ sarcinā pctōrum suorū addit semper alia peccata quē oportebat vt magis penitentiā ageret de prioribꝰ pctīs: sꝫ negligens vitia emēdare peccatorū priorum: magis alia addit supra priora pctā. Ille aūt qui aquā de lacu hauriebat homo est q̄ aliqua bona operat̄: sed q̄ mala etiā ampliꝰ pctm̄ operatur: ⁊ ideo pereunt ⁊ delētur etiā bona opera que facit. Oportet ergo hominē sicut ait apostolꝰ cū timore ⁊ tremore salutē suā operari. ¶ Dicebat autē abbas Daniel de abbate arsenio: q̄ cum operatur sportas ex palmarū folijs: mittebat aquā i petuim vt infunderent̄ palme ⁊ cū feteret bramosa aqua odore: nō ꝑmittebat vt aliā aquā mutarēt: sꝫ suꝑ illā fetidā aliam addebat aquā vt semꝑ feteret. Interrogabāt aūt frēs cū dicētes. Cur nō ꝑmittis pr̄ vt aqua mutetur: sed pessimo fetore tota cellula tua repletur. Respondēs autē beatus senior ait. Quoniā pro thimiamate ⁊ muscata ⁊ alijs diuersis quibꝰ in seculari cōuersatione sine intermissiōe fruebar: oportet nunc me dū in hoc tempore sum sustinere istiusmodi fetorē pro suauissimo illo odore: vt in die iudicij de illo gehēne inenarrabili fetore liberet me dn̄s: ⁊ non cū illo diuite: qui epulabatur in isto mundo deliciose ⁊ splendide condēnet̄ anima mea. ¶ Quidā de fratribus dicit beato Arsenio. Ecce beatissime pr̄ meditari festino de scripturis sanctis que didici: ⁊ non sentio cōpunctionem in corde: qm̄ non intelligo virtutē diuine scripture. Unde ⁊ valde cōtristatur anima mea. Respondens autē beatus Arsenius ait Opꝫ te fili incessanter meditari eloquia domini audiui eīm quia dixit beatus abbas Poemen et alij multi sanctorū patrum: qm̄ incātatores illi q̄ serpentes solent incantare nō intelligunt ipsi

verba que loquunt: sed serpentes audientes intelligũt virtutem verborũ illorũ: et conquiescũt et subdũtur eis. Sic etiã et nos faciamus. Quanuis eñi non valeamus intelligere diuinarũ scripturarũ virtutem: tamen demones audiẽtes diuini verbi virtutẽ terrentur et effugati discedũt a nobis: non sustinentes eloquia spiritussancti que per seruos suos prophetas et apostolos est locutus. §.xxxvij.

Quodam tempore cum in vicino beati Macharij homicidiũ fuisset perpetratũ et cuidam innocenti homini impingeretur crimẽ admissum: surgens ille qui calumniam patiebatur fugit ad cellulam beati Macharij. Et fuerũt ẽt et illi q̃ eũ purgebãt: et alligabãt eũ dicẽtes: periclitari seipsos nisi cõprehenderẽt: et legib᷒ traderent homicidã. Ille vero cui crimẽ impingebat cũ sacramẽtis affirmabat cõsciũ se nõ esse sanguinis illi᷒. Et cũ diu abvtraq; pte certamẽ haberet: iterrogauit scũs Macharius vbi sepult᷒ eẽt q̃ dicebat occisus. Cũq; designassent ei locũ cũ ipsis pgit ad sepulchrũ: atq; ibi fixis genib᷒ inuocato christi noĩe ait ad eos q̃ assistebãt. Nũc dñs ostẽdet si vere re᷒ est hic q̃ a vobis perurget. Et eleuata voce ex noĩe clamabat defunctũ. Cũq; ei de sepulchro vocat᷒ respõdisset: ait ad eũ btũs Machari᷒. Per fidẽ christi te obtestor vt dicas nunc si ab isto hoĩe qui propter te accusat occisus es. Tũc ille clara voce de sepulchro respõdit dicẽs: non esse ab eo interfectũ: et cũ obstupefacti oẽs decidissent ad terram ac pedibus ei᷒ voluerẽtur rogare eum ceperũt: vt interrogaret illũ a quo esset occisus. Tũc sanctus vir ait. Hoc ego non interrogabo. Sufficit eñi mihi vt liberetur innocẽs: non est autẽ meũ vt reus prodatur. Forsitan eñi compũgitur adhuc pro scelere quod cõmisit et aget penitẽtiam vt saluetur anima eius. §.xxxviij.

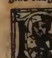
Alio itidem tempore cũ sancto Machario quidam frater vuam detulisset ipse qui secundum charitatẽ nõ que sua sunt: sed que alterius cogitaret ad alium fratrem infirmum eã detulit: qui infirmior pre egritudine videbatur. Tunc infirmus grãs egit deo pro fratris officio et suscepit eã et ipse nihilomin᷒ pl᷒ de proximo q̃ de semetipso cogitans ad aliũ detulit eam ad infirmũ fratrẽ: et iterũ ille ad aliũ: et sic cũ p oẽs cellulas q̃ longe a semetipsis erãt p heremũ disperse vua illa circũlata eẽt ignorãtibus eis q̃ eã primus misisset: ad vltimũ defert ipsi qui eã miserat. gratulat᷒ ẽ scũs Macharius q̃ tantã videret in fratribus abstinentiam tantãq; charitatẽ: ad acriora semetipm̃ spũalis vite exercitia extendit. §.xxxix.

Illud etiã ad fidẽ confirmatũ nobis de eo est ab his qui ex ore ei᷒ audierũt quoniam quodã tempore nocte in specie monachi demõ ad ostium cellule eius pulsauerit dicens. Surge abba Machari [illegible] eam᷒ ad collectã vbi fratres ad vigilias cõgregãtur. Sed ille gratia dei replet᷒ falli non potuit. Intellexit eñi diaboli esse fallaciã: et ait O mendax et veritatis inimice quid eñi tibi cõsortij quid societatis est cum collecta et congregatione sanctorũ. Et ille ait. Latet ergo te o Machari q̃d sine nobis nulla collecta agit: nulla ve congregatio monachorum: Veni deniq; et videbis ibi operam nostram. Dixit autem sanctus Macharius. Imperet tibi dominus demon immunde: et conuersus ad orationẽ petijt a domino: vt sibi ostenderet si hoc verũ esset quod est gloriatus demon. Abijt ergo ad collectam: vbi iam vigilie a fratribus celebrabãtur. Et iterũ in oratione dominũ deprecabatur vt ei veritatẽ huius rei ostenderet. Et ecce videt quasi paruulos quosdã pueros ethiopes nigros per totam ecclesiã discurrere huc atq; illinc et velut volitãdo deferri. Discurrẽtes autẽ illi ethiopes pueri: singuli quibusq; fratrib᷒ in oratione positis atq; psallentib᷒ alludebãt: et si cui de eis oculos duob᷒ digitulis cõpressissent statim dormiebat. Si cui vero in os misissent digitũ oscitare eũ faciebãt. Itẽ post psalmũ cũ ad orandum se prostrauissent fres percurrebãt iterũ singulos: et añ aliũ quidẽ iacentẽ in oratione quasi in mulieris specie vertebant ante aliũ: quasi edificantes et portãtes aliq̃d: aut diuersa queq; agẽtes apparebant. Et quecũq; demones quasi ludentes formassent: hec orãtes illi in cordis sui cogitatione versabãt. ¶ Ab aliquãtis tñ fratribus vbi aliq̃d hoꝝ agere cepissent: q̃si violẽter repulsi precipites deijciebant: ita vt nec añ eos stare aut trãsire auderẽt: alijs vero etiã supra ceruices et dorsa ludebat. Hec cũ vidisset scũs Macharius ingemuit grauiter et lachrymas ꝓfundẽs ad deũ dixit. Respice dñe et ne sileas neq; mitigeris de᷒: sed exurge et dispergant inimici tui qm̃ aĩa nr̃a repleta est illusionib᷒. Post oratione autẽ examinãde veritatis gratia seorsum vocatis singulis q̃busq; frib᷒ añ quoꝝ facie viderat demones diuerso habitu et varijs imaginib᷒ ludẽtes req̃rit ab eis si in orõne vel edificãdi cogitationes habuerint vel iter agẽdi vel alia diuersa q̃ vnicuiq; p demones imaginata viderat: et singuli eorũ ita cõfitebant in corde suo fuisse cogitatiões sicut ille arguebat. Et tũc vere intellectũ est q̃ oẽs male et sup̃flue et vane cogitatiões: q̃ vel psallẽtibus vel somnioꝝ aut orationũ tpe vnusq̃sq; in corde suo ceperit illusiõe et instinctu demonũ fiãt. Nã ab his q̃ oĩ custodia seruãt coꝛ suũ: et timore et amore dñi illi tenebrosi ethiopes et he quas emittũt cogitationes repelluntur chi isto enim mens constricta et precipue in tẽpore orationis intenta nihil malum nihilq; superfluum recipit. §.xl.

Quidam frater requisiuit abbatem Sisoyum queadmodum in cella propria degere deberet. Cui ille respondens dixit: comede panem tuũ cum sale et aqua et non erit tibi necessitas aliq̃d coquendi aut lõgius euagandi. §.xlj.

Requisitus abbas poemen queadmodũ oporteat ieiunare respõdit. Ego volo monachũ ita quotidie parũ comedere: vt nõ satiet. Naz biduana et triduana ieiunia vane glie vacãt. Hec eñi oĩa examinauerũt scti pres et inuenerũt: q̃ bonũ est quotidie ieiunare et parũ cõedere: vt sitiãt

quotidie

quotidie ⁊ esuriant. Hanc enim viam regiam le-
uem nobis esse demonstrauerunt. §.xlij.

Abbas siluan⁹ dū cū discipulo suo zacharia ad quoddā monasteriū peruenissent antequā egrederētur fecerūt eos monachi parū comedere. Postquā ergo egressi sunt inuenit discipul⁹ eius aquā ⁊ volebat bibere. Cui abbas Siluan⁹ zacharis. Hodie ieiuniū est. At ille dixit. Nunquid hodie comedim⁹ pr̄: ⁊ dixit ei senex. Illa esca charitatis erat fili: nos autē nr̄m ieiuniū teneam⁹.
§.xliij.

Quidā de fratribus in panepho ad abbatē Joseph perrexerunt: vt requirerent de susceptiōe fratrū: si liceret cum his illo tp̄e vel fiduciā habere: vel leticiā. At ille antequā requirerent eum dicit discipulo suo. Quod facturus sum hodie fili ne mireris. Et posuit duo sedilia illis qui venerāt: ⁊ dicit eis sedere. Et posuit vnū a dextris suis ⁊ alterū a sinistris: ⁊ ingressus cellulā suā misit sibi vestimenta corrupta: et egressus transiuit in medio eorū. Et iterū ingressus misit alia meliora quibus solebat die festo vti: ⁊ egressus est postea ad eos. Iterū autē ingressus quotidiano vestimento suo vestitus venit et sedit inter eos. Illi autē mirati sunt ⁊ obstupuerūt propter hoc factū. Dicit eis senex. Vidistis quod feci. Cum autem illi annuissent dicit eis. Et quod feci. Et dicit ei. Primū vestimēto corrupto vsus es: ⁊ postea alio meliori ⁊ dicit eis. Nunquid mutatus sum: ex illo inhonesto: aut ex illo meliore. Dicunt ei: nō. Quib⁹ senex ait. Si ergo idem ego sum vtrisque ⁊ nō sum mutat⁹: ⁊ sicut illud primū nō me nocuit: ita nec scdm̄ mutauit. Sic ergo debemus facere in occursione fratrū: vt qñ presentes sint cū fiducia ⁊ leticia suscipiamus eos. Quando autē soli sum⁹: op⁹ est vt luctus ⁊ abstinentia permaneant in nobis. Illi vero audiētes quod in cordibus suis habebāt antequā requirerent eū glorificauerūt deū: ⁊ leti discesserunt. §.xliiij.

Dicebat vn⁹ ex patrib⁹: quia inuenitur homo multū comedēs ⁊ adhuc esuriēs se continet ne satietur. Alter autem parum comedit ⁊ satiatur. Qui ergo multum comedit ⁊ adhuc esuriens se continet maiorem mercedem habet: quam ille qui parū comedit ⁊ satiatur. §.xlv.

Dixit quidā senex. Ne quod desideraueris aliquando manduces. Comedēs autē quod tibi a dño transmissum fuerit: gratias age sine intermissione. §.xlvj.

De quodā sene referebant fratres quia desiderasset cucumerē: quē cū attulisset suspēdit ante oculos suos: ⁊ ne vinceretur a cupiditate nō tetigit eū sed magis agebat penitentiā puniens semetipsum ob hoc quia ipsum desiderasset. §.xlvij.

Quidā ex senioribus fact⁹ est infirmus: ⁊ per multos dies non poterat escā vllā percipere. Compulit autem eū discipulus suus dicens. Si iubes pater: facio tibi parū placentē. Et fecit ei. Erat autem ei vasculum paruum habens mel: ⁊ aliud vas simile habens oleū de lini semine expressum: ⁊ erat fetidū ⁊ in re nulla alia ꝓfuit nisi forte in lucerna. Et deceptus frater misit in escā senis de illo sperans quod mel misisset. Cū autē gustasset senex nihil locutus est: sed tacens comedit. Tertia vero vice cū ei daret dixit ei. Non possum comedere fili. Ille vero tanquā volēs adhortari eū dixit. Ecce abba bona sunt ⁊ ego comedo ex ipsis. Et postquā gustauit ⁊ sensit rem quam fecerat cecidit in faciē dicēs. Heu mihi abba: quoniam occidi te. Istud peccatū posuisti super me: quia locutus non es. Dicit ei senex. Nō contristeris fili propter hoc. Si enim voluisset deus vt bonum comederem tu mel misisses non hoc quod misisti. §.xlviij.

Dixit abbas Poemē: nisi Nabuzardam princeps coquorum venisset in Jerusalem tēplum domini non arsisset igne. Hoc autem est: quia nisi desiderium castrimargie in animā veniret sensus hominis non succēdit in pugnā diaboli. §.xlix.

Abbas macharius quotiescunque cum fratribus facta charitate reficiebatur: hoc in proprio corde statuerat. At quātos vini calices oblatos hausisset tantis diebus: nec ipsam aquam gustaret omnino. Cum ergo ei fratres vinum porrigerent eū gaudio sumebat vt postea se siti maceraret: quod cum discipulus eius didicisset: patefacto senis consilio ne ei vinum porrigerent coniurabat: tormenta illi potius esse quā pocula manifestans. §.l.

Facta congregatione in ecclesia cū esset festiuitas: ⁊ ceteri monachi comederent: vnus ministrantibus dicit: quia nihil coctum comedo sal mihi deferri precipito. Quo verbo minister audito cum clamore audientibus ceteris alijs imperauit dicens. Quoniam coctum ille frater non comedit parum illi salis afferto. Tunc beatus theodorus dixit ei. Oportuit te magis frater carnes in cella tua comedere quā hunc presentibus fratrib⁹ audire sermonem. §.lj.

Quidam peregrinus frater venit ad abbatem siluanum in monte syna: et vidit quod fratres operarētur: ⁊ dixit eis. Quare operamini escā que perit. Maria autem bonam partem elegit. Tunc senex dicit discipulo suo zacharie. Da illi codicem vt legat et mitte illum in cellulam que nihil habet: hora autem nona circunspiciebat frater ille vtrū si forte vocaret eum senex ad comedēdum. Postquā vero transijt hora nona: venit ad cenā dicēs ei. Nunquid hodie non comederunt fratres abba. Cunque senex fateretur: ait ille. Quare me nō vocasti: Tunc dixit ei abbas siluanus. Et homo spiritualis es ⁊ non habes necesse hanc escam: nos autem tanquā carnales opus habemus comedere: ideo operamur: tu autem bonam partem elegisti. Legis enim omni die et non vis carnalem escam accipere. Quod cum audisset cepit penitere ac dicere. Indulge mihi abba. Tunc respondit illi siluanus. Ergo necessaria est martha marie: propter martham enim ⁊ maria laudatur. §.lij.

DIcebāt de abbate Joāne breuis stature qꝛ dixerit aliquando fratri suo maioꝛ volebā esse securus sicut angeli sunt securi nihil operans: sȝ sine intermissione seruiēs deo: ⁊ expolians se quo vestitus erat: abijt in eremū ⁊ fecit ibi ebdomadā vnam ⁊ reuersus est ad fratrē suū. Et dum pulsaret ostiū respōdit ei ante ꝙ aperiret dicēs. Quis es tu? Et ille dixit. Ego sum Joānes. Et respōdens frater dixit. Joānes angelꝰ factꝰ est: ⁊ vltra inter homines nō est. Ille vero pulsabat dicens. Ego sum: ⁊ nō aperuit ei: sȝ dimisit eū affligi vsqꝫ mane. Postea vero aperiēs ei dixit. Si homo es opus habes iterū operari vt pascaris. Et ille penitentiā agens dixit. Ignosce mihi frater quia peccaui. §. liij.

QUidam frater impugnabatur a spiritu blasphemie: ⁊ erubescebat dicere: ⁊ quācūqꝫ audisset magnos senes: pergebat ad eos vt illis declararet: sed mox cum peruenisset iterum verecundabatur illis dicere. Cum ergo frequenter ad abbate Poemen veniret vidit eum senex habentem cogitationes: ⁊ dixit ei. Ecce frequenter venis ad me habens cogitationes: ⁊ sic iterum remeas: tecum illas reportans. Dic ergo mihi fili. Quid habes? At ille dixit: in blasphemia impugnat me diabolꝰ: ⁊ erubescebam dicere: ⁊ mox vt aperuit leuioꝛ fuit eiꝰ impugnatio. Et dicit ei senex. Nō cōtristeris fili. Quādo hec cogitatio ad te venit. Dic. Ego hac causa non indigeo: blasphemia tua super te sit sathanas. Hanc eīm causā anima mea non vult. Quancūqꝫ aūt causam noluerit non diu permanebit: ⁊ ita sanꝰ factus frater ille discessit. §. liiij.

DIxit abbas moyses ꝑ has quatuoꝛ res passio gignitur: per abundantiā esce et potus ⁊ per satietatē somni: ⁊ per ociū: ⁊ ornatis vestibus incedendo. §. lv.

DIxit abbas Poemen: quemadmodum imperatoris spatarius semper illi assistit armatus: ita ⁊ animaȝ aduersus demonē huiusmodi opoꝛtet esse semper paratam. §. lvj.

DIxit quidam senex sicut venena animalia foꝛtioꝛes herbe vel pigmenta expellūt: ita cogitationes soꝛdidas: oratio cum ieiunio repellit. §. lvij.

ABbas macharius dum in illa solitudine (in qua solus erat) maneret inferioꝛ autē plena esset fratribus sero per viam circumspiciebat: ⁊ vidit demonem venientem in figura hominis: vestitum tunica linea perfoꝛata: ⁊ per singula foꝛamina vascula parua dependebant: ⁊ dixit illi senex. Quo vadis maligne? Et respondit ei. Uado cōmouere fratres hos qui sunt inferius. Cui senex dixit. Et propter quid tot vascula fero tecum. At ille dixit. Gustum fero fratribꝰ ⁊ iō tāta fero: vt si vnum displicuerit: ostēdā aliud ⁊ si illud nō placet poꝛrigā aliū: ⁊ fieri non potest nisi vnum ex ipsis aliquod placeat eis. Et hec dicens discessit. Permansit autē senex iterum viam circūspiciens vsqꝫquo rediret: ⁊ cū rediret dixit ei. Salueris. Dixit ⁊ ille. Quō istud mihi verbū dicis: qꝛ oēs mihi contrarij facti sunt: ⁊ nullus meis cōsilijs acquiescit. Et dixit ei senex. Ergo nullū habes amicū. At ille respondit. Unuȝ habeo amicū vel ipse ꝯsentit mihi: ⁊ quoties me viderit conuertitur huc atqꝫ illuc. Cūqꝫ nomē eius ab eo requisisset ait. Quia theopentꝰ dicit: Discedēte illo mox surrexit abbas Macharius descendit ad inferioꝛē eremū. Qd cū audissent fratres egressi sunt illi obuiā: ⁊ vnusquisqꝫ sperans quod apud se maneret preparauit se. At ille requirens cellā theopenti ad eū prouectꝰ est. Cumqꝫ cum gaudio illū suscepisset: ⁊ essent vterqꝫ simul soli. dixit ei senex. Quēadmodum est tecum fili? At ille respōdit. Oratio nibus tuis bene sum. Et senex ait. Non te impugnant cogitationes. At ille respōdit iterum, bene sum. Erubescebat eīm dicere. Et dicit ei senex Ecce quot annos sum in solitudīe: ⁊ ab omnibꝰ honoꝛoꝛ: ⁊ in hac etate cū sim senex: molestāt me cogitatiōes mee. Respōdit Theopentꝰ: crede mihi abba: et similiter ⁊ mihi faciūt. Tūc senex singulas cogitationes quasi se impugnantes fingebat vsquequo totū illi Theopentus confiteref. Post hec dicit ei. Quemadmodum ieiunas. At ille dixit ei. vsqꝫ ad nonaȝ. Cui senex ait. Usqꝫ ad vesperam ieiuna: ⁊ de euangelio vel de aliīs scripturis sine cessatione semper aliquid meditare. ⁊ quoties tibi aliqua immunda cogitatio superuenerit nunꝙ deoꝛsum aspicias: sȝ sursuȝ: ⁊ mox dūs tibi adiutoꝛ est. Et mox ita discessit abbas Macharius in ꝓpriā solitudinē. Iterumqꝫ viam circumspiciens vidit demonem redeuntem ⁊ requirit. Quo vadis. At ille respōdit. Similimodo commouere fratres cum autem reuerteretur requirit eum quemadmodum agerent fratres. At ille dicit. Male quoniā omnes agrestes effecti sunt: ⁊ eum quem habui amicum ⁊ obedientem mihi ipse nescio quomodo conuersus est ⁊ iurauit non ibi accedere nisi post multum tempus: et hec dicens discessit. §. lviij.

QUidam frater requisiuit quendā senem quid faciam pater quia nō possum sufferre cogitationes. Cui senex dicit. Ego in hac causa nunꝙ impugnatus sum. Scandalizatus autem frater ipse venit ad alterum senē, ⁊ dicit ei. Ecce quid mihi dicit senex. Scādalizatus sum in ipso quoniam sup naturā humanā locutꝰ est. Dicit ei ille senex scđs. Nō simpliciter tibi dixit ille homo dei hunc sermonem. Uade ergo ⁊ age penitentiā apud ipsuȝ: vt dicat tibi virtutem verbi illius. Reuersus ergo frater venit ad senē ⁊ cepit ei dicere. Indulge mihi abba: quoniam insipienter egi vt tibi vale non dicerem ⁊ sic egrederer. Sȝ rogo te explana mihi quomodo nō es impugnatꝰ. Dixit ei senex: ex quo factꝰ sum monachꝰ nō satiatꝰ: neqꝫ pane, neqꝫ aqua neqꝫ somno: ⁊ hec causa nō me permisit habere pugnā quā tu dixisti: ⁊ egressus est ab eo frater illesus ab eo. §. lix.

INterroganti iterum quidam super cogitatiōe eius dixit abbas Poemen. Monachus si ventrem suum ⁊ linguam tenuerit: et vacationem non fuerit sectatus confidat: quia nō moritur ⁊ viuit imperpetuum. §. lx.

Uo fratres ad abbatem helyā venerunt impugnati a cogitationibus suis: et videns eos senex ꝙ essent corpulenti: tāꝗ ad discipulū suum subridens ait. Uere frater: ego erubesco pro te quia sic enutristi corpꝰ tuum: cum certe profitearis te monachum. Pallor enim et macies cū humilitate decus est monachi. Item dicit: quia monachus edēs multum non confidat etiam operans multum: qui autem parum edit: etiam si parum operetur: cōfidat viriliter agit. §.lxi.

Bbas arsenius dum sederet in cāpo quedam mulier virgo diues timens deum: ac propterea abbatis Arsenij famma cōperta de romana ciuitate: vt eū videre mereretur aduenit in Alexandriā. Que cū honorifice a Theophilo fuisset suscepta ipsiꝰ ciuitatis archiepō rogauit eū quatenꝰ persuaderet. B. Arseniū: vt eam suscipere dignaret. Ipse igitur ad eū profectꝰ est dicens. Quedā mulier romana ex dignitate et opibꝰ et opinione ceteras antecellēs videre te ac benedici desiderans de tam longinqua regione peruenit cui occurras exposco. Sed cum nō acquieuisset occurrere ei Arsenius: illa cognoscēs hoc animalia sua sternere precepit dicēs. Cōfido in deo meo qꝛ videbo illū: nec ab hac intētione fraudabor. Nō enī hoīes veni cōspicere: qꝛ in nostra supersunt ciuitate: sed prophetā videre desideraui. Cū ergo venisset ad cellā beati Arsenij contigit vt foris illum deābulantem cōspiceret. Ac mox ante pedes eius in faciē prosternit. Quā ille cū festinatione sustētans ita cōpellebat dicēs. Si faciem meā tantū videre desideras: ecce intuere. Illa vero pre verecundia oculos nō audebat attollere. Dicit ei senex. Si quid de meis actibꝰ cōperisti: hoc debueras intueri. Quo ergo et tātū pelagus nauigare psumpsisti? An ignoras te mulierē esse quibꝰ quocūqꝫ nō licet exire: An vt romā rediēs: aliis te feminis glorieris vidisse arseniū vt fiat peruiū mare ad me venientiū feminarū? At illa respōdēs ait. Si vult deus nullā huc peruenire pmittit. Sed vt pro me ores et in memoria me habere digneris exoro. Cui arsenius dixit. Oro deū meū vt deleat tuā ex corde meo memoriā. Quo illa verbo pcepto in ciuitatē regrediēs egritudine pre tribulatione correpta est. Ad quā cū visitationis causa venisset epūs: et quid rei esset inquireret. Illa sermonē senis quē vltimū de memoria sui dixerat enarrauit: ac propterea se velle mori pre tristitia cōfitet: sed epūs tali eam cōsolatur alloquio. Nunquid nescis te esse mulierē? Et qꝛ p feminā solet inimicus hominē impugnare: ideo vultū tuum de corde suo delere dixit. Nā pro aīa tua dnm deprecat. Quibus verbis mulier recreata est. §.lxij.

Icebat abbas moyses. Si voluerit imperator inimicorum ciuitatem aliquā expugnare prius escā eorum et aquā interdicit: et ita inimici eius fame ac penuria compulsi subijciūt se regno eius. Et ita passiones carnales si in ieiunio et fame depresse fuerint decrescunt: et non sunt fortes aduersus animam. Quis enim tam fortis vt leo. Et tamen ppter ventrem suum intrat in caueam et omnis virtꝰ eius humiliatur. §.lxiij.

Uidam iuuenis volebat renūtiare mūdo et frequenter egressum reuocabant eum cogitationes: inuoluentes eū varijs negotijs. Erat enim diues. Una ergo die egressum demones circundederunt et multum puluerē ante eum excitauerunt. Ille vero confestim expolians se et iactans vestimēta sua currebat nudus ad monasteriū. Declarauit autem deus vni seni dicens. Surge et accipe athletā meū. Exurgēs ergo senex: obuiauit illi nudo et cognoscēs cām admiratꝰ est: et dedit illi habitū monachalē. Quādo autē veniebāt aliqui fratres ad ipsum senē perquirere eū de conditionibus varijs: respōdebat eis: de renuntiatione autē sciscitātibus dicebat. Hunc requirite fratrem: quia ego ad renuntiationem ipsius nondum perueni. §.lxiiij.

Uidam frater renuntiauit seculo et cū dispersisset res suas pauperibus: quedam sibi retinuit propria ratione et venit ad abbatem Anthonium. Qd cum senex comperisset dixit ei. Si vis vade in vico et eme tibi carnes: et impone tibi corpori tuo nudo et veni ad me. Cum ergo hoc fecisset frater tācanes ꝙ aues omne corpus suum propter carnem rapiendam: tam dentibus ꝙ vnguibus diruperunt. Cum ergo venisset ad Anthonium requisitus est si fecisset quod preceperat. Illo autem demonstrante corpus suum laceratum dicit ei sanctus Anthonius. Quicunqꝫ renuntiant seculo et volunt adhuc habere pecunias: sic a demonibus lacerantur. §.lxv.

Uidam frater requisiuit senem dicēs vis vt teneā mihi duos solidos ppter infirmitatem corporis. Et vidēs senex cogitationes eiꝰ ꝙ vellet retinere eos dixit: retine. Reuersus ergo in cellā frater cepit cum cogitationibus proprijs colluctari dicens. Putas benedixit mihi senex an non. Exurgens ergo venit ad senem rogans et dicens propter deum dic mihi veritatem: quia conturbor a cogitationibus meis propter illos duos solidos: dixit illi senex. Quia vidi cogitationē tuam volētem retinere eos dixi tibi vt retineres: nam nō est bonum vt plus teneas ꝙ necesse est corpori: duo ergo solidi sunt spes tua et si contigerit vt pereant: nunquid deus nō cogitat de nobis. Iacta ergo cogitationē tuam super deū: quoniam ipsi cura est de nobis. §.lxvj.

Uidam monachorum: tantum euāgelium possidens vendidit illud et esurientibus dedit: dignum memorie imitādo sermonem: ipsum inquit verbum venundedi quod mihi semper dicebat vēde que possides et da pauperibus. §.lxvij.

Um quidam vir rogaret abbatem Agathonem vt pecuniam illius susciperet in propria ratione: nolebat ille dicens: non est necesse mihi quia opera manuum mearum me pascunt cum autem ille persisteret

diceret vel propter indigẽtes dignare suscipere respondit: Duplex verecundia est: quia non indigens suscipio ⁊ aliena pꝛestãs vane gloꝛie sub iacebo. §.lxviij.

Icebat abbas paulus si aliquas res voluerit monachus in cella sua habere pter eas sine quibus nõ potest viuere frequẽter cogit de cella sua egredi: ⁊ ita a demone decipit. Hec aũt ipse Paul⁹ obseruãs in vna quadragesima cũ sextario lẽticule ⁊ paruo aque vasculo pdurauit: ⁊ vnã marrã faciẽs eãdẽ texebat ⁊ retexebat ne tantũ modo foris exiret. §.lxix.

Bbas macharius cum esset in egypto ⁊ egressus fuisset de cella sua reuersus inuenit quendam furãtem id quod in cella sua habebat. Stetit ergo et ipse tanꝙ peregrinus: ⁊ caricauit animal cum illo cum multa requie et perduxit dicens. Nihil in hunc mundum intulimus: dominus dedit dominus abstulit: sicut ⁊ ipse voluit: ita factum est. Benedictus dominus in omnibus. §.lxx.

Uidam frater veniẽs ad cellam cuiusdam magni senis ingrediebatur ⁊ furabatur ei victum. Cum autem videret senex non arguebat illum sed amplius operabatur dicens. Puto frater ille necesse habet. Habebat autem grandẽ tribulationem senex ex penuria panis. Cum autem idem senioꝛ moreretur: ⁊ circũdedissent eum fratres ille videns cũ fratrẽ qui solebat furari ei panem suum dicit ei. Accede huc ad me frater: ⁊ apprehendit manum ei⁹: et osculatus est dicens. Gratias ago manib⁹ istius fratris quia per eas arbitroꝛ me intrare in regnum celoꝛum. Ille autem compunctus de hoc verbo ⁊ agens penitẽtiam factus est ipse strenu⁹ monachus ex actib⁹ senis quos vidit. §.lxxj.

Bbas agathon dispensabat semetipsum et in omnibus cum discretione pollebat tam in opere manuum suarum: ꝙ in vestimẽto. Talibus enim vestibus vtebatur vt nec satis bona: nec satis mala cuiꝙ apparerent. §.lxxij.

Ixit quidã senex: ira ꝑ has quatuoꝛ res exurgit: per cupiditatem ⁊ auariciam dandi ⁊ accipiẽdi: ⁊ si quisꝙ velit suam defendere sententiam: ⁊ si quis vult se honoꝛibus sublimari: ⁊ si quis se doctoꝛem esse ⁊ pl⁹ omnibus sapientem sperat. Ira etiam per hec quatuoꝛ humanos sensus obscurat. Si odio habueris homo proximũ suum: aut si illi inuideris: aut si pro nihilo duxeris: aut si detractaueris. Passionis autem huius retributio quatuoꝛ modos habet. Primũ ex coꝛde. Secundũ ex facie. Tertium ex lingua. Quartũ ex facto: Si ergo potuerit quis ita portare malum vt ne ingrediatur in coꝛ nõ perueniet vsꝙ ad faciem: si autem venerit in faciem: custodiat ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit vel hoc custodiat ne reddat in facto: sed mox dimittat. Tres enim gradus sunt hominũ in passione ire. Nam cui volũtarie nocetur ⁊ iniuriatur ⁊ parcit proximo suo hic ſm naturam christi est. Qui autem non ledit nec ledi vult hic ſm naturã adam est. Qui vero nocet aut iniuriatur aut calumniã ingerit: aut vsuras exigit: hic ſm diabolum est. §.lxxiij.

Uidam ex fratribus passus ab alio iniuriam venit ad abbatem Syloyum: ⁊ contumelie genus exponẽs addebat: cupio me vindicare pater. Senex autẽ rogare eum cepit: vt relinqueret deo vindictã. At ille inquit. Non desistam nisi foꝛtiter dimicauero. Cui senex ait. Quatenus semel hoc in animo statuisti vel nunc oꝛemus. Exurgẽs autem senex: his verbis cepit oꝛare. Deus iam nobis non es necessarius vt pro nobis sis sollicit⁹: qꝛ nosipsi: sicut frater iste dicit: ⁊ volum⁹ ⁊ possumus nos vindicare: qđ cum ille frater audisset ante pedes senis effusus veniã postulabat: promittens se cum illo cui irascebatur nunꝙ deinceps certaturum. §.lxxiiij.

Uidam frater dum ab altero iniuriaretur venit ⁊ nuntiauit seni. Cui ille respondit: Satisfac cogitationi tue quoniam non vult te frater iniuriari: sed peccata tua. Nam in omni temptatione que tibi contingit per hominẽ non arguas eum: sed tantummodo dic: quia propter peccata mea contingunt mihi hec. §.lxxv.

Icebat frequẽter abbas Poemẽ mali ita nunꝙ te exuperet. Si quis tibi malum fecerit tu illi bonũ redde: vt ꝑ bonum vincas malum. §.lxxvj.

Uidã frater ꝙto plus cũ aliquis iniuriabatur aut deridebat: tanto plus ille gaudebat dicens. Isti sunt qui nobis occasionẽ pꝛebẽt ad profectũ nostrum qui autem beatificant nos conturbant animas nostras. Scriptum est enĩ: qm̃ hi qui beatificãt vos: decipiunt vos. §.lxxvij.

Lter senex si quis detraxisset ⁊ ille festinabat (si vicin⁹ ei erat) per seipsum bene illum remunerare. Quod si longius manebat transmittebat ei munera. §.lxxviij.

Uidam frater rogabat abbatem Sysoyum dicens. Si latrones aut Barbari super me irruerint: occidere me volentes: et ego si preualere potuero: iubes occidam eos? Cui ille respondit. Ne facias omnino: sed totũ ⁊ deo cõmitte. Quicquid enĩ tibi aduersi contigerit: profitere hoc tibi ꝓpter peccata tua venire. Diuine enĩ dispẽsationi debes totũ ascribere. §.lxxix.

Rat quidã eremita magnus in mõte qui dicitur adhibeus ⁊ venerunt super eum latrones. Cum autẽ ille vocẽ fecisset de vicinis locis fratres alij confluentes: compꝛehenderunt eos. Quos trãsmissos in ciuitatem iudex misit in carcerem: fratres ergo illi mesti facti sunt: quia propter ipsos latrones traditi essent iudici: ⁊ venientes ad abbatem Poemenen renuntiauerunt eis factum: qui scripsit ad eremitam. Si recoꝛdareris primã proditionem nunquam secundam perpetrasses. Quo ille sermone cum compunctus esset in omni illa regio

ne nominatus et per multum tempus de cella sua exiens surrexit statim: ⁊ venit in ciuitatem ⁊ excutiens latrones publice de carcere liberauit eos a tormentis. §.lxxx.

Cuiusdam philosophi discipulus peccauit ⁊ cum sibi indulgeri vellet dicit ei philosophus. Nõ tibi indulgeo nisi in his tribus annis portaueris onera aliorũ. Cui reuerso post tres annos cũ iam peccato satisfecisset. Dicit ei philosophꝰ. Nec nunc tibi adhuc indulgeo nisi alijs tribus annis dederis his mercedẽ: qui te iniurijs ⁊ conuitijs affligunt. Quod etiã cũ ille cõplesset: dicit ei magister suus. Ueni modo ⁊ ingredere athenienſium ciuitatem vt illic sapientiã possis discere. Erat autẽ ibi quidã sen ex sapiẽtia studiosus: et sedebat ad portã omnesq; ingrediẽtes experiẽdi cã conuitijs affligebat: qui cũ idem iuueni illi ingredienti faceret ille exorto cachinno risit. Cui senex ait. Quid est hoc quod agis ego tibi iniurior ⁊ tu rides? Cui iuuenis ait. Et nõ vis vt rideam: cũ tribus annis mercedẽ dederim vt hoc paterer qđ hodie a te gratis patior? Tunc senex dixit ei. Ingredere ergo ciuitatẽ qz dignus es. Hoc autẽ solebat abbas Johãnes referre ⁊ his ipse addebat dicẽs. Hec est porta dei per quam patres nostri per multas tribulationes ⁊ iniurias ingressi sunt ciuitatem dei. §.lxxxj.

Frater quidam requisiuit senem dicẽs. Da mihi pater vnam rem: quã custodiam ⁊ saluer per eam. Respõdit ei senex: si potueris iniuriari et affici conuitijs: et portare ac tacere magna est hec res ⁊ super alia mandata. §.lxxxij.

Interrogãtibus quibusdam fratribus abbatem Moysen vt de sermone quo hortatꝰ est discipulũ suum zachariã: eis aliquid diceret. Tũc ille pallium suum deposuit subtus pedes suos et conculcauit illud et dixit. Nisi quis sic fuerit conculcatus monachꝰ esse non potest. §.lxxxiij.

Dicebat abbas Macharius. Ille vere est monachus qui se in omnibus vincit. Nam si quis alium arguens ad iracundiam mouetur propriam passionem implet. Nec enim vt alterum saluet seipsum debet ꝑdere. §.lxxxiiij.

Quendam fratrem sub presentia abbatis Antonij alij fratres collaudabant: sed cum tentasset eum senex. reperit ꝙ non sufferret iniuriã. Et dixit ei senex. Tu quidem frater similis es edificio qđ ꝓuis habeat ingressum ornatum per postitia tamẽ a latronibus expugnatur. §.lxxxv.

Quidam frater requisiuit abbatem Isaac dicens. Abba: quare te ita demones timent? Respondit senex. Ex quo factus sum monachus: statui apud me: vt iracundia mea foris guttur meum nõ procederet: ⁊ ideo timent me demones. §.lxxxvj.

Cum venisset quidã de patribus ad abbatem Achilem vidit eum sanguinẽ expuẽtẽ. Et requisiuit quid hoc esset. Ad ille respondit. Sermo erat fratris qui me cõtristauerat ⁊ repugnaui vt non illum dicerẽ: sed petiui dominũ vt tolleretur a me: ⁊ factus est ille sermo sanguis in ore meo: et postꝙ expui requieui. Sed ⁊ ipsam tristitiam ⁊ sermonem istum oblitus sum. §.lxxxvij.

Quidam fratres venerunt ad quendam sanctum senem sedẽtem in solitudine: ⁊ inuenerunt infantes pecora pascentes: ⁊ aliquoties inter se loquẽtes verba turpia. Postꝙ autem de singulis cogitationibus requirẽtes a sene acceperunt respõsum: dicunt ei. Quemadmodum potes sustinere abba voces infantium istorum? vt quid non precipis eis vt non ita vociferent. Et dicit ei senex. In veritate fratres plurimos dies habuit cogitatio mea volens illis aliquid dicere: sed redargui memetipsum reputãs mihi. Si parum hoc non porto: quomodo si maior mihi tentatio aduenerit portabo. Et ideo illis nihil dico: vt fiat mihi consuetudo portandi. Item dixit. Si quis linguam suam non tenuerit in tempore ire: nec passionem carnis sue aliquando poterit continere. §.lxxxviij.

Abbas Johannes dũ sederet inter fratres ⁊ singuli cum de proprijs cogitationibus inquirerent: atq; ille responsum omnibus daret. Quidam senex ex inuidia dicit ei. Sic est hic Johannes quomodo mulier meretrix ornãs semetipsam vt cõgreget sibi amatores. Cui abbas Johãnes ait. Uerũ dicis abba: ⁊ non est aliter: nã ⁊ hoc ipsum deus tibi reuelauit. Respondit illi iterum ille senex dicens. Nam ⁊ vas tuum Johãnes veneno plenum est. At Johannes ait illi. Sic est abba vt dixisti ⁊ hoc dicis: quia illa tantummodo que de foris sunt vides: si ea que intrinsecꝰ sunt videres quãto plus haberes quod diceres? Et post hoc quidam ex discipulis eius dixit ei: non es cõturbatus abba in verbo senis huius? Cui ille respondit nõ: sed sicut sum deforis / ita sum deintus. §.lxxxix.

Erat quidam senex in egypto et anteꝙ veniret illuc abbas Poemen: grãdem venerationem habebat ab omnibus. Cum autem abbas poemen de scithia illuc subijsset: multi relicto illo sene veniebant ad hunc ⁊ propterea cepit illi inuidere ⁊ detrahere. Qđ audiens abbas Poemen contristatꝰ est: ⁊ dixit fratribus suis. Quid facimꝰ qz in tribulationẽ miserunt nos homines vt illum senem tam sanctũ relinquerẽt / ⁊ nos qui nihil sumus respicerẽt. Quomodo sanabimus hũc virum magnũ: venite ergo faciamꝰ paucas escas ⁊ portãtes pergamus ad eum: ⁊ parũ vini ac pariter cum eo gustemus: forsitan in hoc possumꝰ animũ eius placare. Profecti ergo pulsauerũt ostiũ eius. Audiẽs vero discipulꝰ illiꝰ senis dixit. Qui estis? At illi dixerũt. Dic abbati tuo quoniã Poemẽ venit vt benedicatur ab eo. Qđ cum ille per discipulũ suum audisset. Respõdit ad eum. Uade

hinc non enim mihi vacat: illi tamen restiterūt in isto dicentes: q2 nō hinc discedim⁹ nisi digni fuerimus adorare eum. Quorū cum ille humilitatem ⁊ patientiam perdidisset compunctus aperuit ostium: ⁊ osculantes se inuicem gustauerunt pariter. Dixit ergo eis ipse senex. In veritate nō sunt ea sola que audiui sed ⁊ centupla opera vidi in vobis. Et ab illo die amicus charissimus factus est ei. §.xc.

Abbas mutues aliquando edificauit sibi cellulam in loco qui dicitur Eracleona. Et dum ibi a multis molestaretur: alterum locum introgressus est ⁊ similiter etiam ibi cōstruxit habitaculū. Sed per insidias diaboli quidam frater inuētus est ibi: qui per inuidiam semper irā cum eo habuit propter quod surrexit inde: ⁊ ad propriū reuersus est vicum: ⁊ fecit sibi illic quoq3 cellulā: ⁊ reclusit se in eā. Post tempus autem aliquantulū cōgregati sunt senes de illo loco vnde egressus est. Deducentes secū illū fratrē: cū quo habuit litem quatenus rogarent eū vt rediret ad cellā suam. Postq̄ autem in vicinū locum venerunt: tam melotes suas q̄ illum fratrem ibidem dereliquerunt. Ipsi vero profecti sunt ad senem. Et pulsantibus illis aperta fenestra respexit eos: ⁊ cognouit ⁊ dixit eis. Ubi sunt melotes vestre. Atilli responderūt. Ecce hic in vicino sunt vna cum fratre illo: qui tecum iram habebat. Hoc postq̄ senex audiuit et illos cognouit: pre gaudio ostium per quod ingressus fuerat eum securi confregit: ⁊ egressus cucurrit vsq3 ad locū vbi erat ille frater: ⁊ cepit ipse prior penitētiā apud eum agere: ⁊ amplexat⁹ est eum. Et introduxit illos in cellam suam: ⁊ per tres dies cōuiuatus est cum eis qui nunq̄ habebat consuetudinem vt ieiunium solueret. Et postea surrexit ⁊ profectus est cum illis. §.xcj.

Abbas agathon solebat dicere. Nunq̄ litē habens cū aliquo dormiui: sed nec permisi aliquem mecum litem habentem dormire: quātum ad virtutē meā pertinuit: nisi prius cum illo in pace reuerteretur. §.xcij.

Erant duo senes in vna cella pariter sedētes ⁊ nunq̄ inter se vel qualēcūq3 parum in contentione habuerunt. Dixit ergo vnus ad alterum. Faciamus vel nos vnā litem sicut ⁊ alij hoīes. At ille alter dixit ei. Nescio quemadmodum fit lis. Dicit ei ille. Ecce ego pono laterē ī medio ⁊ dico q2 me⁹ est: ⁊ tu dic: quia non est tuus sed meus: ⁊ ex hoc fit contentio ⁊ rixa. Et cum posuissent laterem in medio dicente vno quia meus est: ille alter primo respondebat ego meum esse spero. Cum ille alter iterum diceret. Non est tuus sed me⁹. Tunc ille respondit. Et si tuus est tolle illum. Quo dicto non inuenerunt quemadmodum litigarent. §.xciij.

Quodam tempore orāte beato Machario abbate vox ad eum personuit dicēs. Machari nedum mensuram duarum mulierum peruenisti: que in proxima habitant ciuitate. Quo audito: senex exurgens arrepto baculo in destinatam peruenit ciuitatem. Cunq3 ostium quesiite domus atq3 inuēte pulsaret egressa vna ex illis cū magna exultatione eū suscepit. Quas virasq3 senex cōuocatas ita est allocutus: propter vos tantum laborem veniens ex solitudine longinqua sustineo: vt opera vestra cognoscerem: que mihi vos condecet enarrare. Cui ille sic dixerunt. Crede nobis sanctissime pater: quia nec presenti nocte a maritorū lectulis fuimus separate. Qualia ergo operas nobis exquiris. Sed senex in precibus persistebat vt ei vite sue ordinem declararent. Cui tunc ille compulse dixerunt. Nos nulla inter nos sum⁹ consanguinitatis affinitate coniuncte. Contigit autem vt duobus fratrib⁹ iungeremur: ⁊ cum his quindecim annis in domo vna pariter pmanentes neq3 turpe verbum altera dixit ad alteram: neq3 litem aliquando cōmisimus: sed in pace hactenus viximus et consensum tractauimus: quatenus pariter relictis maritis in congregatione religiosarum virginum proficisceremur: et multis precibus hoc a coniugibus non valuimus obtinere. Quo non adepto inter nos ⁊ deum posuimus testamentū vt vsq3 ad mortem nostram seculare verbum nō loqueremur omnino. Que cum audisset beatus Macharius dixit. In veritate nō est virgo neq3 maritata neq3 monachus: neq3 secularis: s3 de⁹ tantum propositum querit: ⁊ spiritū vite omnibus ministrat. §.xciiij.

Frater quidam erat in cōgregatiōe inquietus ⁊ frequenter mouebatur ad iram. Dicit in seipso. Uado ⁊ solus habito in aliquo loco: ⁊ cum nō habeo cum quo dicam vel audiam: ero quietus: et quiescet a me passio ire. Egrediens ergo manebat in spelūca solus. Una autem die implens sibi surculam aque: posuit ibi in terram. Contigit autem vt subito verteretur. Ille vero implebat secundo. Et iterum versa est. Dein de tertio implens posuit. Et iterum versa est. Qui commotus furore tenuit vasculum ⁊ fregit. In se autem reuersus cognouit: quia ab eodem demone iracundie sit illusus: et dixit. Ecce ⁊ solus sum ⁊ vincit me. Reuertar ergo in congregationem quia vtiq3 labore ⁊ patiētia opus est maxime dei adiutoriū. Et exurgēs reuersus est in locum suum. .§.xcv.

Beatus macharius de semetipso referebat dicens. Dum essem iuuenis ⁊ tamen in cella residerem: tenuerūt me tenentes clericum ordinauerūt in vico. Cum autē ibi essem nolens: sed in solitudinem refugissē3 ⁊ quidā mihi secularis opere meo vēdito ministraret cōtigit quandā virginē per stuprū ventris onus accipere. Que dum a parētibus a quo fuisset cōpressa requirit. Dicit illa Anachoreta ille noster hoc in me scel⁹ perpetrauit. Egressi vero parentes puelle cōprehēdētes me: suspenderunt meo collo vasa fictilia ⁊ p singulas semitas circūducebant me cede mactātes atq3 insuper his vocib⁹ vna cū cachinno insultātes hic monachus filie nostre vim intulit. Cūq3 me vsq3 ad necē fustib⁹ pene mulctassent: quidā ex seniorib⁹ dixit. Usq3 quo hunc peregrinū monachum cedēdo interfi

citis. Sed ⁊ mihi ministrāti ⁊ rubore perfuso iniurias irrogabāt dicentes. Ecce quid fecit tuus sanctus: cui tu testimonium perhibebas. parentes autem puelle dixerunt: nulla hunc ratione dimittimus: nisi pro alimentis puelle prestandis aliquis pro ipso satisfactor accesserit. Qd dn̄ ministranti mihi vt faceret innuissem: interposita me sua fide suscepit. Itaq; regressus ad cellulam: quantascunq; inueni sportellas ei cōtribuebam: quibus venditis: victū mihi cōiugiq; mee ministraret. Dicebam autē. Ecce machari inuenisti tibi vxorem: necesse est ergo amplius operari: vt eam valeas enutrire. Et tam dieb⁹ q̄ noctibus operabar: vt ei victum ministrarem. Sciebam enim quia deus iudex ⁊ testis est in omnibus. Sed quando illi tempus pariendi aduenit diebus plurimis magnis stridorib⁹ cruciata parere non potuit. Que quid rei esset: ab obstetricibus requiritur. Illa vero rn̄dit. Quia anachorete illi cām nō haberē: crimen imposui. Nam me iuuenis vicin⁹ noster ille cōpressit: qd cū ille q̄ mihi ministrabat audisset: gaudio repletus festinus aduenit dicēs: infelicem illā puellā priusq̄ fateret q̄ tibi calūniā frustra cōtexit: parere nullaten⁹ potuisse vociferans: sed ⁊ oēs vicinos postulans venire: ⁊ ad te me misit veniā a te postulare. Que ego cognoscēs ne me ipsi hoīes molestarēt festinus abscedēs in scithia pueni ⁊ hec est causa nostri ad ista loca aduentus. §.xcvj.

Quidam frater requisiuit abbatem Poemenē dicens Quid faciā pater qm̄ conturbor a tristitia. Dixit ei senex. Neminem pro nihilo despicias nullum condemnes: nulli detrahas: ⁊ dabit tibi dominus requiem. §.xcvij.

Dicebat abbas Poemē de abbate Isidoro q; solus ipse se cognouisset. Nā quoties illi cogitatio sua dicebat: q; magn⁹ esset: rn̄ce ⁊ ipe rn̄debat ad se: nunqd talis sum qualis antoni⁹: aut certe abbas Pābo: vel reliq̄ pres q̄ deo placuerūt quoties ergo hec cogitabat: requiescebat. Qn̄ vero inimic⁹ cōturbās eū suggerebat ei desperationē: ⁊ penas dicēs qm̄ post hec oīa iturus es ī tormēta dicebat iterū ipe: q; Et si vis ego in tormēta mittar: ibi vos subtus me inuenio. §.xcviij.

Abbati moysi frequēter apparuerūt spūs mali dicētes. Preualuisti nobis Moyses: ⁊ nihil tibi possum⁹ facere: ⁊ quoties te in desperationē humiliare volumus exaltaris quoties autem exaltaris: ita te humilias: vt nullus de nobis accedat ad te. §.xcix.

Cum quidam abbatem sysoyum frequēter talem sermonem requireret qd faciā pater qm̄ cecidi: respondit surge. At ille respōdit. Exurrexi. Et iterum se cecidisse confessus est. Ait senex. Et iterū surge. Cum aūt frater frequenter se surrexisse: ⁊ frequenter se cecidisse narraret: eodē sermone senex vtebat exclamās. Nō cesses exurgere fili. Tū frater. Usq; quo possum surgere pater explana. Tūc senex ait Quousq; aut in bono opere aut in malo deprehensus occumbes. In quo enim opere homo deprehensus fuerit in eo iudicabitur. §.c.

Quidam senex tentabatur a cogitationibus grauiter per annos decem: ita vt iam desperaret dicens. Perdidi iam aīam meā: si quatenus semel perij iam reuertar ad seculum: Cūq; aūt proficisceret venit ad eū vox dicens. Decē anni in quibus certasti corone tue erunt. Reuertere ergo in locum tuum: ⁊ ab omni mala cogitatione libero te. Et statim regressus permāsit in incepto opere. Nō est ergo bonū desperare se quemq̄: ꝑpter cogitationes. Ille enim magis nobis coronam prouident: si vtiliter eas pertractantes transierimus. §.cj.

Quodam tempore abbas Antonius dum resideret in eremo spiritu tentatus accidie dicebat ad deum. Domine saluari desidero: sed cogitationes varie non me permittunt: Quid faciā in tribulatione mea vel quomodo saluari valeā? Dignanter ostende. Et post paululum surgens quendā sibi similem conspicatur: sedentem torquentem funiculum ⁊ surgentē ex opere ⁊ orantem. Erat aūt ad emēdationē angelus Antonij destinat⁹. A quo etiam hunc sermonem audiuit. Et tu ita faciēs Antoni: saluaberis. At ille simo gaudio cumulatus: accepta cōfidentia: saluatus est. §.cij.

Quidām frater requisiuit senem dicēs. Quid faciam pater: quoniā nulla opera facio monachi: sed in negligentia cōstitus comedo: ⁊ bibo ⁊ dormio: ⁊ de hora in horam transgredior de cogitatione in cogitationem: ⁊ propterea contristor ⁊ deficio? Cui senex ait. Tu sede in cella tua: ⁊ fac quod potes sine perturbatione animi: ⁊ cōfide in deum quia qui sedet in cella sua propter deum inuenietur in loco illo vbi est abbas Antonius. §.ciij.

Alter frater requisiuit abbatē Achillem dicēs. Cur sedens in cella mea patior accidiam? Cui senex ait. Quia necdum vidisti requiem fili: quā speramus: neq; tormenta que timem⁹ Si enī ea diligēter inspiceres: etiam si vermibus plena esset cella tua vsq; ad collum: tu tamen in ipsa iaceres sine accidia. §.ciiij.

Quidam frater abbatem Antonium requisiuit dicens. Quid obseruando deo placebo. Respondit senex. Quod demando tibi custodi. Quocunq; vadis deum semper habeto p̄ oculis tuis. Et quodcunq; opus exerces: sume ex diuinis scripturis exēpla: ⁊ in quocunq; loco resederis ne inde citius mouearis: sed patienter in eodem loco consiste. Hec tantū tria custodiens saluus efficieris. §.cv.

Quidam frater cum expetisset sermonem ad abbatem Moysen dicit ei senex. Uade et sede in cella tua. Cella autem tua omnia te potest instruere: si ibi permanseris. Sicut enim piscis ex aqua eductus statim moritur ita et monachus perit si foris cellā

suam voluerit tardare. §.cvi.

Uidam frater requisiuit abbatem Poemenez. Si melius est remotiꝰ an cum alijs manere. Respondit senex homo si seipsum reprehendit: vbiqꝫ potest persistere. Si autem se magnificat nusq̃ stat: sicut scriptuz est. Qui se existimat aliquid esse cũ nihil sit: ipse se seducit. Quicquid enim boni fecerit homo: ne exultet in eo: quia mox perdet illud. §.cvij.

Liquando venit ad abbatẽ zenonẽ: in Syriaz aliquis frater egyptius: ⁊ cepit cogitationes proprias accusare presente sene. Ille autem admirans dixit. Egyptij virtutes quas habent celant ⁊ vitia que non habent manifestant. Syri autem ⁊ greci virtutes quas non habent predicant: ⁊ vitia que habent abscondunt. §.cviij.

Uidam senex dixit qui ab hominibꝰ amplius honoratur aut laudatur: nõ parum anime dãnum patitur: qui autem penitus ab hominibꝰ nõ honoratur desup gloriã a deo accipiet. Idem dixit fieri nõ põt vt simul ⁊ herba nascatur ⁊ semen. Ita impossibile est vt laudẽ ⁊ gloriã secularẽ habẽtes simul etiã ⁊ fructũ faciamꝰ celestẽ Idẽ dixit. Sicut thesaurus manifestꝰ minuetur ita ⁊ virtꝰ deperit publicata. Nã sicut cera a facie ignis soluit: ita ⁊ aĩa per laudem resoluta perit ab intẽtione sua. Idẽ dixit. Qñ cogitatio vane glorie vel superbie te impugnat: perscrutare teipꝫ si oĩa dei mãdata seruasti: si inimicos tuos diligis: si gaudes in gloria inimici tui: ⁊ contristaris in deiectione eius: si apud te habes: quoniaz seruus inutilis sum ⁊ plus oĩbꝰ hominibꝰ peccans: ⁊ neqꝫ tunc tamen aliq̃d grande sapias tanq̃ aliquid boni feceris sciens q̃ elata cogitatio oĩa illa bona dissoluit. §.cix.

Uidã senex cũ venisset ad aliũ senẽ: dixit ei. Ego iã mortuꝰ sum seculo huic. Et ille alter rñdit. Ne cõfidas ĩ teipm donec egrediaris de corpe hoc. Nã ⁊ si tu dicas: qm̃ mortuus sum: diabolꝰ iñ necdũ est mortuꝰ: cuiꝰ innumerabilia sunt artis mala. §.cx.

Icebãt de quodã sene q̃ fuerit q̃nquagita annos nec panẽ comedẽs nec facile aquã bibens. Et dicebat q̃ extinxi fornicationẽ ⁊ auaritiã ⁊ vanã gloriã. Et veniẽs ad eũ abbas Abraaz audiẽs q̃ hoc dixisset: dicit ei. Tu dixisti hũc sermonẽ Et ille rñdit. Etiã: ⁊ dixit ei abbas Abraã. Ecce intra ĩ cellã tuã ⁊ inuenies sup mattã tuã mulierẽ potes non cogitare q̃ mulier est. Et ait: non. sed repugno cogitationi mee nõ tangã illã. Dicit ei Abbas Abraã. Ecce nõ interfecisti fornicationem: q̃ viuit passio ipsa: sed alligata est. Iterum si ambulas in via ⁊ vides lapides ⁊ testas vasorũ ⁊ inter ipsas iacẽs aurũ potes mẽte tua aurum q̃d vides velut lapides reputare. Et rñdit nõ. Sꝫ resisto cogitatiõi mee ne colligã illud: ⁊ dicit ei Abraã. Ecce ergo viuit passio: sed alligata est. Et dixit iterũ abbas Abraaz. Si audieris de duobus fratribꝰ: quia vnus diligit te ⁊ bona loquit̃ de te alius autem odit ⁊ detrahit tibi ⁊ venerint ad te vterqꝫ: equaliter suscipis: ⁊ dixit. Nõ: sed extorqueo aĩo meo vt similiter benefaciam ei qui me odit sicut ⁊ illi qui diligit me. Et dixit ei Abraam. Uiuũt ergo passiones: sꝫ tantũmodo a sanctis viris quodaz modo ligantur. §.cxi.

Uidã senex habitabat in inferioribꝰ partibꝰ eremi: ⁊ sedebat quiescens: vnus autez secularis religiosus ministrabat ei. Contigit autem vt filiꝰ secularis istius infirmaretur. Multis ergo precibus postulabat senem vt veniret in domum suam: ⁊ faceret orationem pro infante. Exurgens autem senex ambulabat cum eo. Ille autez precessit ⁊ ingressus in domũ suã dixit. Uenite ĩ occursum anachorete. Quos cum vidisset de longe egressos cum lampadibꝰ sensit q̃ ad se venirent. Despolians itaqꝫ se vestimenta sua misit in flumen: ⁊ cepit ea lauare stãs nudus. Ille aũt qui ministrabat ei erubuit ⁊ rogauit hoĩes dicẽs. Reuertimini senex eñ noster sensum p̃didit. Et veniẽs ad eũ ait illi. Abba ad quid hoc fecisti? Oẽs eñ qui te viderũt dixerũt q̃ demonem hꝫ senex. Cui ille. Et ego hec volebam audire. §.cxij.

Um quidam iudex p̃uincie abbatem Moysen vellet adorare: audiẽs ille fugiebat de loco suo. Et cũ obuiã forte illi fuisset: requisiuit iudex ab eo dicẽs. Dic nobis: vbi est cella abbatis Moysi? At ille rñdit. Quid illũ vultis videre hoĩem stultũ ⁊ hereticũ. Q̃d cũ audisset iudex veniẽs ad ecclesiam: retulit clericis dicens. Ego quidẽ diuersa audiẽs de abbate Moyse: volui ab eo benedici: sed quidã veniens mihi obuiaz monachus retulit de eo q̃ esset hereticꝰ. Q̃d cum audissent clerici contristati sunt. Et ceperũt interrogare euz qualis esset monachus ille: q̃ hoc ei dixisset. Ille aũt respondit. Senex erat ⁊ vetertimis indutus vestimentis longus ⁊ niger. Et tunc cognoscẽs ex relatione eoruz quia ipse erat Moyses: satis miratus discessit. §.cxiij.

Bbas Sysoyus cuz habitaret in mõte in quo erat beatus Antonius reclusus quidam secularis ad eum cum filio proprio percipiende benedictiõis gratia properabat. Contigit autem vt infans moreretur in via. Quem pater sine vlla perturbatiõe mentis sublatum cum fide portauit ad senez: ingressusqꝫ cellulam tam se q̃ infantem proiecit in terram: vt est moris postulantium benedictionem. Oratione autem expleta exurgens pater egressus est: filiũ corpusculo derelicto ante pedes abbatis: quem cum adhuc senex orandi causa iacere speraret: surge inquit fili ⁊ egredere defunctum enim esse nesciebat Cõfestimqꝫ puer exurgens egressus est. Cũqꝫ vidisset pater eius: obstupuit egressusqꝫ in cellulam adorato sene: totaz causam filij q̃ luctum cum fide narrauit. Sed senex valde mestus effectus est: non enim a se quicq̃ tale volebat audiri factum. Sed per discipulum suum homini illi ne cuiq̃ vsqꝫ ad transitũ suum hec diceret imperauit. §.cxiiij.

Um quidā secularis in ecclesiam veniens ab immundo spiritu teneret: ⁊ cum omnes orationem fecissent: ⁊ nullatenus spiritus immundus ab eo egrederetur: dicunt ergo inter se fratres. Quid possumus huic spiritui facere. Nemo potest illū excutere nisi abbas Besarion. Sed si dixerim⁹ hoc: ille nec ad ecclesiā acquiescet venire. Sed faciam⁹ taliter: quoniā ante omnes solet ad ecclesiā venire: hūc qui patitur faciam⁹ sedere: ⁊ postea dicamus abbati. Abba suscita hunc dormientē. Fecerunt ita. Et veniente abbate Besarione: steterūt oēs in oratione ⁊ dicūt ei. Abba suscita etiam istū dormientem. Ille autem excitauit eum dicēs. Surge et egredere foras. Et mox ab eo egressus est spūs immundus ⁊ sanus effect⁹ est ex illa hora. §.cxv.

Rat quidā habens filium paralyticuʒ in egypto et attulit eū in cellam beati Besarionis abbatis: ⁊ reliquit eū super ostium plorantē ⁊ discessit longe. Cepit ergo infans flere. Cū autem senex per fenestram vidisset eum dixit quis te huc detulit fili? Cui infans respondit. Pater meus detulit me: ⁊ ipse discessit. Cui senex dixit. Surge ⁊ adiungere illi. Et mox sanus effectus surrexit ⁊ ꝑuenit ad patrem suum. §.cxvj.

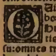
Ixit abbas mutues. Quantum homo deo appropinquauerit: tantum se peccatorem videbit. Esaias enim propheta videns dominum miserū se ⁊ immundum vocauit. Nos ergo non simus hic sine solicitudine. Dicit enim scriptura. Qui stat videat ne cadat. Incerti ergo nauigauim⁹ in hoc mundo. Sed nos quidē quasi in tranquillo mari nauigare videmur: seculares viro q̄si ī periculosis locis. Nos q̄si in die sole iustitie illustrari: illi vero in ignorantia quasi per noctē. Sed frequenter contingit vt secularis in tenebrosa nocte nauigās propriam nauim saluet: nos aūt dum in tranquillo nauigamus: sepius ex ipsa securitate negligim⁹ ⁊ primū humilitatis gubernaculum relinquentes sepe periculosa naufragia patimur. Sicut eī impossibile est nauim firmā fieri sine clauis ita impossibile est hominē sine humilitate saluari. Idē dixit. Humilitas nec ipsa irascitur: nec alios permittit irasci. Idem dixit. Humilitas est si quādo peccauerit in te frater tuus anteꝙ peniteat ille indulseris ei. §.cxvij.

Acharius abbas dū diluculo palmarum folia portans ad cellam suam reuerteretur / occurrit ei diabol⁹ cū falce preacuta: volensq̄ eum percutere non valebat: qui exclamans dixit. Magnam a te vim patior o Machari: qui cum tibi cupio nocere non valeo: duʒ te quecūq̄ facis ego magis exuperē. Tu ergo ieiunas interduʒ: ego nullo vnꝙ cibo reficior. Tu sepe vigilas me vero sopor nunꝙ oppressit. Sed in vna re me vincis ipse profiteor. Cū ab eo rem ipsam btūs Macharius requisisset humilitas tua dixit sola me vincit. Hec dicēte inimico ⁊ extendente btō Machario manus suas ad orationē spūs immūdus inter auras euanuit. §.cxviij.

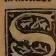
Uidam ex senibus monachorū eremita fuit: quem quidē a spiritu malo correptus ⁊ spumans fortiter eum in maxillam percussit. Senex autem prebuit illi alteram maxillam vt feriret: diabolus auteʒ non sufferens incendium humilitatis eius statim discessit. §.cxix.

Uidam ex patribus dicebat. Omnis labor monachi sine humilitate van⁹ est. Humilitas enim precursor est charitatis. Sicut Joannes erat precursor Jesu: omnes trahēs ad eum: ita ⁊ humilitas attrahit ad charitatem: id est ad ipsum deum: q2 deus charitas est. §.cxx.

Uodam tēpore abbas Machari⁹ dum ad mōtē nitrie ascēderet discipulo suo vt parū ꝓcederet imperauit. Qui cū aū illū pergeret: obuiū habuit quendā sacerdotē idolorū: cursu cōcito venientē ⁊ lignum grande portantē. Cui exclamās ait. Quo curris demon. At ille iratus tantis eū plagis affecit vt exanimē pene relinqueret. Et relicto eo sacerdos idolorū iterū currebat: progressusq̄ parū obuiauit btō Machario. Qui ait ad eū. Salueris liberator salueris. At ille admiratus respōdit. Quid in me boni cōspexisti: vt me ita salutares. Cui senex ait: quia vidi te laborantem ⁊ curris ignoranter. Cui sacerdos dixit. Et ego salutatione tua compunctus magnum seruum dei te cognoui. Nam alter nescio quis miserabilis monachus occurrēs mihi iniurias fecit sed ⁊ ego plagas illi ꝓ verbis imposui. Tunc apprehendens pedes btī Macharij clamabat dicens. Nisi me monachum feceris nō desistam. Pergētesq̄ pariter venerunt ad locū vbi cesus frater iacebat. Quē vtriq̄ tollentes q̄m gradiri nō poterat manibus in ecclesiam pertulerūt. Cū aūt fres vidissent sacerdotē illū btm̄ Machariuʒ comitantē stupefacti cū admiratione monachū illū perfecerūt: ⁊ multi ꝓpter illū ex paganis facti sunt christiani. Dicebat ergo abbas Macharius: q2 sermo superbus ⁊ malus etiā bonos viros conuertit ad malum: sermo vero humilis ⁊ bon⁹ etiam malos mutat in melius. §.cxxj.

Epe dicebat beatus Antonius: nisi pistor mole oculos opiret mercedeʒ suam recipiēs ipse consumeret. Ita ⁊ nos per dei dispensationem tegumē accipimus: vt ea que operamur bona non valeamus attendere: ne nosipsos beatificantes possimus extolli: ⁊ mercedem propriam amittamus. Nā ⁊ ob hoc quando relinquimur in sordidis cogitationibus: necesse est vt hoc tantūmodo prouideamus vt nosipsos ⁊ nostram sententiam condemnemus ne ea que sunt in nobis sordida illud paruum bonum opus nostrum in nobis obscurēt. Nunꝙ eīn homo bon⁹ est: etiā si bonus esse desideret: nisi de⁹ habitauerit in ipso: q2 nemo bon⁹ nisi solus de⁹. Oportet ergo vt nosipsos semper incusemus. Quādo eīn se quisq̄ reprehendit: mercedem propriā non amittit. Item beatus Antonius retulit vidisse oēs laqueos inimici super vniuersam terram extentos: ⁊ cū suspirans dixisset: quis hos poterit transire? vocē ad se dicentem audiuit hu

milias sola pertransit Antoni: quam nullo modo valent superbi contingere. Item beatus Antonius dum in cella propria oraret venit ad eum vox dicens. Antoni nondum peruenisti ad mensuram coriarij: qui est in Alexādria. Quo audito senex surgēs mane arrepto baculo in ciuitatē Alexandriā festinus venit. Cumq; ad designatū hominē fuisset ingressus ille viso tanto viro obstupuit. Cui senex dicit. Refer mihi opera tua: quia propter te relicto deserto huc veni. Qui respondens ait. Nescio me aliquādo aliquid boni perpetrasse. Unde ex cubili proprio mane consurgēs antequam in opere meo residꝫam dico quod omnis hec ciuitas a minore vsq; ad maiorē ingreditur regnum dei propter iustitias suas: ego autē solus propter peccata mea penā heredito sempiternā. Quod verbū antequam quiescaꝫ sero ex cordis mei recenseo veritate. Quod audiens beatus Antonius respōdit. In veritate fili: sicut bonus artifex sedens in domo tua cum requie regnum dei adeptus es: ego autē veluti sine discretione omne tempus meū in solitudine conuersatus: necdum verbi eius assumpsi mensuram. §.cxxij.

Uidā fr̄ requisiuit abbatē Poemenē dicēs. Quid est pr̄ qḋ ait apostolus Omnia munda mūdis? At ille dixit ei. Si quis ad hūc sermonē poterit puenire vt eū intelligat: videbit se minorē esse toti⁹ creature. Cui frater. Et quō possum me minorē videre eo q̄ homicida est. Rn̄dit senex. Si potuerit homo ad hūc sermonē apl̄i puenire: et viderit hoīem q̄ forte occidit aliū dicit in semetipso. Ille q̄dē hoc solū pctm̄ fecit: ego aūt oī hora homicidiū cōmitto meipsum peccādo interficiēs. Et cū fr̄ requireret: quō hoc possit fieri. Rn̄dit. Hec sola iusticia est hoīs vt semetipm̄ reprehēdat. Tūc eīn iustus est cum sua peccata condemnat. §.cxxiij.

Um sederent quidam fratres prope abbatem Poemenē: vnus alium quēdam fratrem laudauit dicēs. Bonus est ille frater quoniam mala horret. Cui senex ait. Et quid est mala horrere. At ille nesciens quid ei responderet petebat dicēs. Dic mihi qd est malū horrere. Cui senex ait. Ille horret mala qui sua peccata horret: et omnem fratrem suū beatificat et diligit. §.cxxiiij.

Uidam frater requisiuit abbatē Poemenē dicens. Quomodo pōt hō vitare ne loquatur malū de proximo suo? Respondit senex. Ego et proximus meus due imagines sumus: cum ergo meam imaginē reprehēdero: inuenitur imago fratris mei apud me venerabilis. Quando autem meam laudauero tunc fratris mei imaginem paruam respicio. Tunc ergo de alio non detracto: si semper meipsum reprehendo: quia magnum virum despicit qui seipsum considerat. §.cxxv.

Ixit abbas yperitius: quia sicut leo terribilis est onagris: sic monachus probatus cogitationibus concupiscentie. Dixit iterum supra quod ieiunium frenum eē monacho aduersus peccatum. Qui autem abijcit ieiunium velut equus feruens desiderio femine rapitur. Dixit iterum qui supra sic castum ieiunio corpus monachi animam de profundo eleuat exsiccat fistulas delectationum. Dixit iterum qui supra. Castus monachus in terra honorabitur et in excelso coronabitur. Dixit iterum qui supra. Monachus qui non retinet linguam suam in tempore furoris: nec corporalium passionum retentor erit aliquando. Dixit iterū qui supra. Uerbum malum non proferat os tuū: quoniam vitis non affert spinas. Dixit iterum qui supra. Bonum est manducare carnem et bibere vinum quam mādúcare carnes fratrum. Dixit iterum qui supra Susurrans serpens euam eiecit de paradiso. Huic ergo similis est qui proximo suo obloquitur: quia audientis se animam perdit: et suam non saluat. Dixit idē qui supra. Acta est aliquando festiuitas in scithia: et dederunt seni in calice vinū. Qui abijciens ait. Tollite a me mortem istā. Qḋ vidētes alij qui cū ipso edebāt nec ipsi biberūt. Alia vice allatū est vasculū vini de primitijs: vt daret fratrib⁹ ad singulos calices. Introiens aūt quidā senex et vidēs quia vinū acceperāt fugit in criptāq; cecidit. Et cum audissent sonum currentes inuenerunt fratrē seminanimē iacentē: et ceperunt eū obiurgare dicētes. Bn̄ tibi cōtigit: quia vanā gloriam habuisti. Abbas aūt refrenās eū dixit. Dimitte filiū meū: bonū opus fecit: et viuit dn̄s: quia non reedificabitur cripta hec tēporibus meis vt cognoscat mūdus: quia propter calicem vini cecidit cripta. §.cxxvj.

Olebat dicere abbas Joānes. Paruam sarcinam dimisimus id est nosipsos reprehendere et grauem portare elegimus id est vt nos iustificem⁹ et alios condēnemus. Aliquando factus est cōuentus in scithia: et loquebantur patres de quodam fratre culpabili: abbas autem prior tacebat: postea aūt surgēs egressus est: et tollens saccum impleuit harena: et portauit in humeris suis: et mittēs in sportella modicū de hac harena portabat etiam ipsam in ante. Interrogatus a patrib⁹ quid esset ille rn̄dit. Sacc⁹ iste q̄ multū harene hꝫ mea pctā sunt: quia multa sūt: et posui ea retro me ne dolcā pro ipsis et plorē: ista aūt modica harena pctā sunt fris isti⁹ et sunt aū faciē meā: et ipsis excrucior iudicās fratrē. Qḋ nō oportet ita fieri: sed pctā mea aū me magis esse. Et de ipsis cogitare sepe: et rogare deū vt ignoscat mihi. Audientes aūt patres dixerūt. Uere hec est via salutis. §.cxxvij.

Enit abbas Isaac de thebaida in cōgregationem fratrū et vidit quēdam de fratribus culpabilē et adiudicauit eū. Cū aūt regrederet ad eremū venit angel⁹ dn̄i: et stetit ante ostiū celle eius dicens. Non te dimitto intrare. Ille aūt rogabat vt eius culpa manifestaretur. Et rn̄dens angelus dixit. De⁹ misit me vt dicerē tibi. Ubi iubes vt mittam illū fratrem quē adiudicasti. Et statim abbas Isaac penitentiā egit dicēs. Peccaui ignosce mihi. Et ait angelus. Surge ignouit tibi de⁹: sed custodi decetero ne adiudices quemq̄ priusquam iudicet eū deus. §.cxxviij.

Ontigit fratri cuidam culpa in cenobio et dum a ceteris increparetur ad abbatem profectus est Antonium.

Et assecuti sunt eum fratres volētes eum redu
cere:ceperuntqꝫ ei culpas exprobrare. Ille vero
fecisse culpam denegabat. Inuētus est ibi Ab-
bas ꝗ aphūtius cui cognomen erat cephalus:
qui talem retulit in congregatione fratrum in-
auditam parabolam. Uidi inquit in ripa flumi-
nis hominē vsqꝫ ad genua in limo demersum:
venientes autem vt eum porrecta manu extra-
herent vsqꝫ ad collum demerserunt. Hunc bea-
tus Antonius de beato Paphuntio ait. Ecce
homo q̄ ex veritate potest animas saluare. Qđ
fratres illius sermone compuncti agētes peni-
tentiam cum qui discesserat ad cenobium reuo
cauerunt. §.cxxix.

Dixit quidā de senioribꝰ. Si videris ali
quē peccantē ne mittas culpā in eum
sed in quo illū impugnat eum apud te
metipꝫ dicens. Ueh mihi qꝛ sicut iste
nolēs victus est sic ⁊ ego hodie vel cras ⁊ plan-
ge ⁊ inquire dei solatium:nemo enim vult pec-
care:sed omnes decipimur. §.cxxx.

Quidam thimoteus anachoreta:negli-
gentem fratrem aliquem audiens in-
terrogante ipsius abbate:quid illi fra
tri faceret dedit consilium vt eum ex-
pelleret. Cum ergo ille fuisset expulsus:tētatio
venit ad timotheū. Et cum ploraret in cōspectu
dei ⁊ diceret miserere mei venit ad eum vox di
cens. Timothee ideo tibi hoc venit quia fratrē
tuū in tēpore sue tētatiōis despexisti. §.cxxxj.

Dicebant autē quia narrauerit aliquis
sanctorū patrū vidisse se quatuor ordi
nes in celo quorū primus erat hoīm
infirmorū ⁊ gratias agētiū deo. Scđs
ordo erat hospitalitatē sectantiū ⁊ instāter mi-
nistrātiū eis. Tertius ordo in eremo cōmanen-
tium ⁊ non videntium homines. Quartus ordo
erat qui ad obedientiā spiritualibus patribus
se subijciūt propter deum. Uidebatur ergo ordo
obedientium torque aurea ⁊ maiorē gloriam ꝙ
alij habebat. Ego autē dixi ei: quis mihi hec oīa
ostendebat. Quomodo iste ordo qui paruus est
maiorē gloriā habet ꝙ alij ordines. Et rñdens
dixit mihi. Quia qui hospitalitatē sectātur fm
ꝓpriā voluntatē idipsum faciūt. Similiter qui
in eremo se relegāt ambitiose de seculo recesse-
runt. Hic autē ordo qui se ad obediendum dedit
oēs volūtates suas abijciēs pēdet ad deum et
ad iussionē spiritualis patris ꝓpterea ⁊ maio-
rem gloriam habet. Quapropter o filij bona est
obediētia que propter deū fit. Intēdite ergo fi-
lij virtutis huius aliqđ ex parte vestigiū. Obe-
dientia salus est omnium obedientia genitrix
est omnium virtutū: obedientia regni celorum
inuētrix est:obediētia celos aperit ⁊ hominem
de terra eleuat:obediētia cohabitatrix est ange
lorum:obediētia sanctorū omniū cibus est. Ex
hac enim ablactati sunt ⁊ per hanc ad perfectio
nem peruenerunt. §.cxxxij.

Quidam senex dixit. Quia si q̄s fra
tri suo iniunxerit causam.cū timo-
re dei et cum humilitate sermo ille
qui propter deum fit compellat fra
trem suum obedire et facere quod
iniunctum est ei. Si autem obedire
quis cupiens non fm timorē dei:sed ex autorita
te ⁊ ꝓpria voluntate fratri voluerit imperare:vi
det deus absconsa cordis:⁊ non illum pmittit vt
obediat imperanti ne faciat qđ illi preceptū est
quia manifestuꝫ est opus dei quod fit ꝓpter deū
⁊ manifesta est omnis autoritas que per iactan-
tiam ordinatur. Quecūqꝫ enī ex deo sunt a prin
cipio humilitatem habent:que autē ex autorita
te ⁊ iracundia aut scurrilitate vel ꝯturbatiōe ex
diabolo sunt. §.cxxxiij.

Abbas Siluanꝰ habebat discipulū no-
mine Marcū:cuiꝰ obedientia erat ma-
gna ⁊ ꝓpterea senior diligebat eū. Habe
bat aūt ⁊ alios vndecim discipulos qui
cōtristabanł eo ꝙ illū plus diligeret. Qđ postꝙ
alij senes audierūt mesti venerūt ad eū vt ei re-
nūciarēt:qꝛ fratres illi qui cū eo erāt ꝯtristabāł
Sꝫ anteꝙ illi aliq̄d faterenł:ipse cū illis ad sin-
gulorꝫ cellas ꝓfectꝰ est. Et vnūquēqꝫ noīe ꝓprio
vocauit dicēs. Egredere foras frater:qꝛ opus te
habeo. Et nullꝰ ex illis voluit egredi. Uenerūt
autē post oēs ad cellā Marci:⁊ cū pulsasset ostiū
vocauit nomē eius:ille aūt mox vt audiuit voceꝫ
senis foris egressus est. Et ingressus abba in cel-
lā Marci:qm̄ scriptor erat:reperit quaternionē
quē scribebat:⁊ inuenit qđ in qua hora vocatus
est literā quā faciebat mediā dereliquit:tātissimo
doꝛ vt obediētiā adimpleret. Noluit aūt post au-
ditā vocē senis literā:quā ceperat complere. Uñ
illi alij senes dixerūt ei. In veritate quē tu diligis
⁊ nos iam diligimus:qꝛ ⁊ deus euꝫ propter suaꝫ
obedientiam diligit. §.cxxxiiij.

Senex quidā solitarius habuit quē-
daꝫ ministrū manētem in possessio-
ne. Contigit aūt semel:vt tardante
ministro deficerent necessaria seni.
Et cum tps intercessisset:⁊ nōveni-
ret minister ille defecerūt q̄ necessa
ria habebat senex ad victū:⁊ qđ operaretł mani-
bus suis. Qui cū affligeretł nō habendo qđ labo
raret:neqꝫ vñ viueret:dicit discipulo suo. Uis
vt vadas ad possessionē illā:vt voces nobꝭ mini
strū q̄ solet nobis afferre q̄ opus sunt nobis; ille
respondit. Qđ iubes facio. Differebat aūt senex
nō ꝑsumēs mittere fratrē. Et cū sustinerēt ⁊ tri-
bularenł nō veniēte ministro illo. dicit iteruꝫ se
nex ad discipulū suū. Uis ire ad possessionē ⁊ ad-
ducere eū. Et ille rñdit. Qđ vis facio. Timebat
aūt ⁊ discipulus eius descēdere ad possessioneꝫ
ne forte scandalizetł aliunde: sed ne inobediens
esset patri suo:acquieuit abire. Dixit aūt ei senex.
Uade ⁊ credo in deū patrū meorꝫ:qꝛ proteget te
ab omni tētatione ⁊ facta oratiōe dimisit eū. Ue
niēs aūt frater in possessionē requisiuit vbi ma-
neret minister ille. Et inuenit hospitiū eiꝰ. Cō-
tigerat aūt eum cū suis oībus ad memoriā parē
tuꝫ suorꝫ extra possessionē inuenit ⁊ nō inuenit
ibi quēꝙ:excepta vna filia eius que vt pulsantē
fratreꝫ audiuit venit ad ostiū ⁊ aperuit ei. Et cū
interrogaret eā de patre suo:illa hortata est euꝫ
vt intraret hospitiū:simił etiā ⁊ trahebat eū. Ille
vero nō acquiescebat intrare. Sed cum diu coge
ret:ꝓualuit eū introducere ad se:⁊ cōplexa est eū
⁊ cepit illicitare eū ad cōmixtionem corporis eiꝰ
Ille autē videns se trahi ad luxuriam ⁊ cogita-

tionibus confundi ingemiscens clamabat ad dominum dicēs. Dn̄e propter orationē patris mei libera me in ista hora: ꝛ dū dixisset subito inuētus est ad flumē pergēs ad monasteriū ꝛ restitutus est illesus ad abbatē suum. §.cxxxv.

Duo fratres carnales venerūt habitare in quodā monasterio: ex qb⁹ vn⁹ erat ꝑclare ↄtinētie: alter obedientie magne cui dicebat pr̄. Fac hoc ꝛ faciebat: ꝛ fac illud ꝛ faciebat mādu ca mane ꝛ mādu cabat. De qua re magnā in mōasterio opinionē habebat: qꝛ ita obediēs existebat. Uictus est frater ille cōtinēs aduersus eū inuidia: ꝛ dixit in semetipso. Ego ꝓbo istū si h₃ obedītētiā: ꝛ accedens ad patrē monasterij dicit ei. Mitte mecū fratrē meū vt eamus alicubi: ꝛ dimisit eos abire: ꝛ assumēs eū frater ille abstinēs voluit eū tētare. Et cū veniret ad flumē vbi erat multitudo crocodillorū dicit ei. Descende in flumē ꝛ transi: ꝛ mox ille descendit. Uenerūt crocodilli ꝛ lingebāt corp⁹ ei⁹: in nullo ledētes eū. Qd̄ cum vidisset frater ei⁹ dicit ei. Ascende de flumine: ꝛ cū iter agerēt inuenerūt corpus humanū iacens in via. Et dixit ille abstinēs ad fratrē suum. Si habuissem⁹ aliquid vestium: iactarem⁹ super corpus illud. Et respōdēs ille obediēs fratri dixit. Magis orem⁹ forsitan surget. Et stantib⁹ illis ad orationē: atq; orantib⁹ intente: surrexit mortu⁹ ille. Quo facto gloriatus est abstinēs frater ꝛ dixit. Pro cōtinētia mea suscitatus est mortuus hic. Omnia autē hec reuelauit deus abbati mōasterij corā: ꝛ qualiter tentauerit fratrē suum de crocodillis ꝛ quomodo suscitatus fuerit mortu⁹ ꝛ cū venissent ad monasteriū dicit abstinēti illi abbas. Quare ita fecisti fratri tuo. Ecce tantū per obedientiā eius surrexit mortuus ille. §.cxxxvj.

uidam ex senibus de Scithia discipulū suum transmisit in egyptum: vt ei camelum deferret qui sportellas quas fecerat portaret in egyptū. Cum autem deduceret camelum alter senex obuius ei dicit ei. Si scissem frater quando ibas in egyptū dixissem tibi vt ꝛ mihi alterum camelum deduceres. Qd̄ cū ille frater ꝓprio abbati dixisset ꝑ multa charitate dicit ei. Uade fili ꝛ duc camelū ad illū dices ei qꝛ necdū parati sumus: cōple necessitatē tuā ꝛ vade tu cum ipso camelo vsq; in egyptū: ꝛ iterū reduc nobis camelū: ꝛ nostra vasa portem⁹. Cū ergo fecisset frater sic ꝛ iuisset ad illū senē dicēs Abbas Pambo dicit quia nos necdū parati sumus tolle ꝛ comple necessitatē tuā. Caricauit aūt senex camelum ꝛ iuit in egyptum. Cum aūt discaricasset: iterū ille frater reducebat camelū: ꝛ dixit ora ꝓ me pater. Cūq; senex requisisset quo pergeret respondit. In scithiam vado: vt etiā nostras sportellas huc afferam. Qd̄ cū audisset senex cōpunctus cepit penitere dicens lachrymādo. Indulgete mihi dulcissimi: quia charitas vestra fructum meum abstulit. §.cxxxvij.

lter senex cum perfecisset sportellas suas ꝛ iam retinacula misisset earum audiuit vicinum suum dicentē. Quid faciam quoniam nundine prope sunt: ꝛ nō habeo vnde mittā retinacula in sportellas meas ꝛ mox ingressus dissipauit ꝓpria retinacula: ꝛ attulit ad fratrē dicēs: ecce ista superflua habeo tolle ꝛ mitte in sportellas tuas ꝛ ita pre nimia charitate fecit vt fratris opa cōplerent̄ sua aūt imperfecta reliquit. §.cxxxviij.

oānes abbas gratia charitatis omnem malitiam est oblitus. Hic cum a quodam fratre mutuasset solidū vnum ꝛ comparasset linū vnde operaretur venit vnus frater petens eū parum lini vt faceret sibi saccū. Et ille dedit ei cum gaudio. Item alter venit petēs eum linum ꝛ dedit ei. Necnō ꝛ aliis plurimis venientibus ꝛ petentibus dedit omnibus cū gaudio. Post hoc ille qui mutuauerat solidū venit repetēs eū. At ille dixit. Ego vado ꝛ afferā tibi. Et nō habēs vnde redderet surrexit ꝛ ꝓfect⁹ est ad abbatem Jacobū vt peteret eum: quatenus redderet illi a quo mutuauerat. Et dum iret per viam inuenit solidum iacentem et non tetigit: sed facta oratione reuersus est in cellulā. Et cū iterū frater ille repeteret rationem suam dicit ei. Undecunq; modo defero illum. Et iterum profectus inuenit solidū vbi ante positus erat. Et facta oratione reuersus est. Et ecce iterū venit frater ille molestās eum pro solido. Tunc senex dixit modis omnibus modo vado fero illum: ꝛ dū proficeretur inuenit eodem loco solidū iacentē: ꝛ facta oratione tulit eum ꝛ venit ad abbatē Jacobū. Et dicit ei abbas: veniens ad te inueni hūc solidum in via. Fac ergo charitatē ꝛ predica hoc in ciuitate ne forte aliquis perdiderit illū ꝛ si inuentus fuerit dominus eius: redde illū. Profectus est ergo senex: ꝛ per tres dies predicauit: et nemo inuentus est qui perdidisset solidum illū. Tunc ergo Joannes dicit ad abbatem Jacobū. Si nemo illū perdidit reddo illū fratri illi quoniā debeo illi ꝛ veniens ad te mutuare aut certe tollere in charitate reddere illi debitū meum inueni illum. Et miratus senex quēadmodum debens ꝛ inueniēs nō statim tulit eū ꝛ reddiderit nisi bis ꝛ tertio reuersus esset ꝛ predicasset. Hoc autem erat eius mirabile: qꝛ si quis volebat ab illo aliquid mutuari: nō dabat per manus suas: s₃ dicebat fratri. Uade ꝛ tolle tibi qd̄ op⁹ habes ꝛ cum reportaret iterū dicebat vade ꝛ reporta in loco vnde tu eras: si aūt nihil detulisset nihil ille penitus dicebat. §.cxxxix.

bbas Poemē dicebat voluntatē tuā nunq̄ adimpleas: sed magis humilia teipsum vt facias voluntatē ꝓximi tui. Item abbas Poemen quādo vocabatur ꝛ extra voluntatem suam comederet ibat plorans: ne inobediēs fratri suo contristaret eum. Item mactans propriam voluntatem humiliatus voluntatem sequebatur alterius. §.cxl.

uidam anachoreta sedebat in speleo iuxta cenobiū multas virtutes faciens: et cū aliqui monachi venissent de cenobio compulerunt eū hora non consueta comedere. Et post hoc dicūt ei fr̄es. Cōtristat⁹ es abba: qꝛ hodie extra ↄsuetudinē fecisti. Quib⁹ ille respōdit. Tunc mihi est tribulatio quādo ꝓpriā

fecero voluntatem. §.cxlj.

Bbas paphuncius non gustabat vinum aliquando. Semel autē ambulans deuenit super latrones. Et cum in via eos inuenisset bibētes cognitus est a principe latronum: qui sciebat eū ꝙ vinū nō biberet: sꝫ vidēs ꝙ ex laborio itinere fatigatꝰ esset impleuit calicē grādē vino ⁊ gladiū tenēs in manu sua dixit seni. Nisi biberis hunc calicem occidā te. Cognoscens senex ꝙ ex mādato dei vult facere: volēs eum lucrari tulit ⁊ bibit. Princeps autem latronum cepit ei dicere. Indulge mihi abba quoniā contribulaui te. Cui senex ait. Confido in deum meū: quia propter calicem vini faciat tecū misericordiā: ⁊ in presenti seculo ⁊ in futuro. Dicit ei princeps latronuꝫ. Et ego confido in deum quia ab hodie nemini malefacio. Et lucratꝰ est senex omne collegium latronum. §.cxlij.

Rant duo fratres: vnus ex ipsis senex erat qui rogabat iuniorem dicens. Rogo vt pariter habitemus frater. Ille autem respondit. Ego peccator sum et non potes mecum habitare. Ille vero rogabat eum dicens: possumus. Erat autē ille senior mūdus ⁊ nolebat audire quia monachꝰ habebat aliquādo cogitationem prauā. Et dicit ei ille iunior ꝑmitte quiescere hac vna septimana ⁊ iterū loquamur. Cū ergo post septimanaꝫ senex venisset ad eum ille volens experiri eum dixit ei. In grādem tentationē incidi in septimana hac abba. Profectus enim in vicum propter necessitatē peccaui. Et dixit ei senex. Et vis penitere. Cum aūt ille promisisset ait senex. Ego tecuꝫ porto mediū peccati illiꝰ. Tunc ille frater dixit. Modo possumꝰ ambo pariter manere. Et māserunt pariter vsqꝫ ad tempus transitionis sue. §.cxliij.

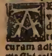
Uidam senū dicebat quicquid horret homo mali omnino ne faciat alteri. Horres enim si quis detrahit tibi: tu ne detrahas alteri. Horres si quis tibi calumniam fecerit: vel si quis tibi aliquid abstulerit: ⁊ tu sicut hoc siue alia his similia ne facias alicui. Qui enim hoc verbum seruauerit potest illi sufficere ad salutem. §.cxliiij.

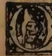
Bbas poemen ⁊ abbas nub postquā in desertum venerunt desiderabat mater eorum videre eos: et sepe veniebat ad eorum cellam: nec tamē potuit illic cōtemplari eos. Captato itaqꝫ tempore occurrit eis cum ad ecclesiam festinarent. Qua visa reuersi velociter ostium celle clauserunt. Illa auteꝫ stans foris cū lachrymis querebat eos. Tūc abbas nub egressꝰ ad beatū Poemē ait. Quid faciemꝰ de hac matre nostra que plāgit ad ostiū. Tunc exurgēs abbas poemen vadit ad ostium. Quo non aperto audiens eam iugiter lamētari dixit ei. Cur tantos clamores cū iam etate defessa sis ⁊ planctus effundis. Illa autē voce filij cognita: amplius exclamauit dicēs. Quoniā vos videre desidero filii. Quid est enim si vos videro. Nōne sum vestra genitrix. Nonne vos his meis lactaui vberibus. Iā omni moratū ꝯtractiōe repleta sum: ⁊ audita voce tua oīa viscera mea p̄ desiderio ꝯturbata sunt. Cui poemē ait. Hic nos magis an i futuro seculo videre desideras. At illa dixit. Quid ergo si vos hic nō videro quasi illic pro certo visura sim. Sene autem respōdēte: ꝙ si te hic cohibere potueris ne nos videas illic ꝓculdubio nos videbis. Tunc illa discessit cū gaudio dicens: si pro certo illic vos visura sum: hic vos videre iam nolo. §.cxlv.

Oannes minor thebeus discipulus abbatis ammonis per duodecim annos cuidam seni infirmāti fecit obsequium. Senex tamen cum inuenisset eum laborantē nunqꝫ illi sermonem blandum aut placitum locutus est. Cum autem trāsiret sedētibus alijs senibus tenuit manū eius ⁊ dixit ei tertio. Salueris/salueris/salueris. Et tradidit illū senibꝰ dicens. Iste nō homo sed angelꝰ est: qui tot annis mihi infirmāti: nec tñ bonū sermonē audiēs fecit obsequium cū magna patiētia. §.cxlvj.

Bbas agathon veniens in ciuitatem vt opera sua venderet: inuenit quendam peregrinum iacentem in angiportu infirmum: nullum habentem qui ei curam adhiberet ⁊ permansit ibi senex: ⁊ conducit sibi cellam: ⁊ ex opere manuum suarum prestabat infirmo illi obsequium: permansit autem ibi mensibus quatuor donec sanaret infirmum. Et sic ad cellā suā regressus est. §.cxlvij.

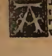
Uidam magnus senex infirmanti discipulo suo dicit. Non contristeris fili ex infirmitate vel plaga corporis tui. Summa enī religio est vt in īfirmitate quis agat deo gratias Si ferrum es per ignem eruginem amittis. Si vero aurum es: per ignem probatus a magnis ad maiora venies. Ne anxieris ergo frater. Sic enim deus te vult in corpore torqueri in quo es: vt eius potestati resistas: aut moleste feras. sustine ergo ⁊ roga deum vt que ipse vult illa concedat. §.cxlviij.

Enex quidam cum frequenter infirmaretur corpore ⁊ langueret: contigit vt vno anno nulla cum egritudo contingeret. Et propterea flebat et grauiter ferebat dicens. Reliquisti me domine: et noluisti me presenti hoc anno visitare. §.cxlix.

Icebant de quodam sene: quia cum moreretur in scithia: circūsteterūt fratres lectum eius ⁊ fleuerunt eū ⁊ ceperunt flere. Ille autem aperuit oculos suos ⁊ risit: ⁊ adiecit iterum ridere. Hoc autem factum est tertio Quod cum vidissent fratres: rogauerūt eum dicentes. Dic nobis abba: quare nobis flētibus tu ridebas. Et dicit eis. ¶ Primo risi: ꝙ vos timetis mortem. Secundo risi: quia non estis parati. Et tertio risi: quia a labore ad requieꝫ vado. Hec cū dixisset statiꝫ clausit oculos in mortē. §.cl.

Bbas pammon in ipsa hora quando transibat iam de corpore dicit alijs viris sanctis abstātibꝰ sibi. Quia ex quo veni in hunc locum solitudinis ⁊ fabri

caui mihi cellulam: ⁊ habitaui in ea extra manuum mearum laborē non recolo me comedisse panem neq; me loquutum fuisse sermonem quē me protulisse peniteret vsq; in hāc horam: ⁊ sic vado ad dominum: quomodo qui nec initium seruiendi deo adhuc fecerim. §.cli.

Abbas agathon dum moreretur per tres dies oculos apertos tenuit non eos mouēs. Fratres autem tangētes eum dixerunt. Ubi nunc es abbas? At ille dixit. In conspectu iudiciū dei sto. Et dicunt ei fratres. Nunquid ⁊ tu times? Quibus ille respōdit. Interea quantum fuit ad virtutem meam semper consideraui: vt mandata dei mei facerē. Sed homo sum ⁊ vnde scio si opera mea placent deo. Cui fratres dixerunt. Non confidis q̄ opera tua s̄m deum sunt. At ille respondit non confido in cōspectu dei: quia aliud est iudiciū dei et aliud hominum. §.clii.

Abbati Sysoyo cum tempus dormitionis eius aduenisset: ⁊ multi alij senes conuenissent: viderunt faciē eius fulgore quodā radiātem: ⁊ dicit eis ipse. Ecce abbas Anthonius venit ad nos. Et post parum ait. Ecce ⁊ chorus prophetarū ⁊ iterum facies eius clariore luce aspersa est. Et dicit eis. Beati quoq; apostoli assunt. Uisusq; est cū quibusdā loqui. Cū ergo postularēt ab eo patres vt cum quibus loqueretur ediceret: ait ille. Angeli inquit venerūt auferre animam meam ⁊ supplico illis vt paululū me pro penitentia agēda sustineant. Dicunt autē ei patres. Tu iam nō indiges penitentiam agere abba. At ille respondit. In veritate dico vobis: quia nec initium penitentie me reminiscor arripuisse. Ex quo dicto senserūt q̄ in timore domini esset perfectus. Tūc in splēdore solis effigie relucente eius dicit ad eos ipse. Uidete videte: quia dominus venit. In hoc sermone reddito spiritu omnis locus ille grato odore repletus est. §.cliii.

Beatus arsenius dū tēpus eius vt migraret de hoc seculo approximaret dicebat ad discipulos suos. Nemo super me faciat charitatem nisi in sola oblatione: ego si feci charitatem inueniō illam. Turbatis autem discipulis eius quasi iam tempore propinquante dicit eis. Nec dum hora mea venit. Cum autem venerit non tacebo. Sed tamē stabitis mecum ante diuinum iudicium si alicui de meo corpusculo aliquid velut reliquias dederitis. Illis autem respondentibus. Et quid faciemus pater: quia nescimus hominē sepelire. Respondit ille. Nūquid nescitis funē in pedibus meis mittere ⁊ ita me ad montē trahere. Pili autē oculorum eius ex iugi fletu ceciderant. Nam per omne tēpus vite sue sedēs ⁊ operās pānum in sinu suo habebat propter lachrymas defluētes ex oculis eius. Dū ergo moreretur cepit flere ⁊ cū fratres illius requirerēt dicētes. Quid fles pater? Nūquid ⁊ tu times? Ille respondit. In veritate timeo: ⁊ iste timor qui nunc mecū est semper in me fuit ex quo factus sum monachus. Cū autē vidisset abbas Poemē: q2 trāsijt dixit Beatus es abba arseni: q2 te ipsum in hoc seculo plāxisti. Qui enim hic se nō planxerit illic se lugebit. Aut ergo hic ex volūtate aut illic pro tormētis impossibile est hominem nō plangere. ¶ Abbas daniel narrauit de eodem beato arsenio q2 nūq̄ voluerit loqui dē questionibus scripturarū cum magnifice posset: si voluisset: sine q; epistolā cito scripsit ad aliquem. Quando autem ad ecclesiam veniebat post columnā sedebat ne quis videret faciē eius: ⁊ ne ipse aliquē videret alium. Erat autē visio eius angelica sicut iacob capillis canus ⁊ ornatus elegās corpore siccus tamē. Habebat autem barbam prolixam oīno attingentem vsq; ad ventrē eius. Longus autē erat: sed senio lōgiuo curuatus: moritur annorum nonaginta quinq;. Hic fuit in palatio diue memorie Theodosij maioris q̄ fuit pater archadij ⁊ honorij annos q̄draginta. Et decē annos in loco qui dicitur troin: supra babyloniā cōtra ciuitatē que dicit mēphis ⁊ tres ānos ī cāpo Alexādrie. Alios duos ānos reuersus iterū in troin: ⁊ ita dormiuit in pace cōsumēs cursum suum vie bonus ⁊ spiritu sancto plenus ⁊ fide. §.cliiii.

Beatus Athanasius episcopus rogauit aliquando abbatem Poemen: vt iret ad Alexandriā. Qui descendens cū fratribus cum vidisset quosdam seculares dixit eis. Surgite et salutate monachos vt benedicamini ab eis. Frequenter enim isti loquunt cū deo ⁊ os eorum sanctum est. Et cū vidisset ibi multe rētheatricā lachrymatus est. Et requisierūt astātes cur plangeret. At senex respōdēs dixit. Due me res ad has lachrymas cōpulerūt. Una quidem perditio illius mulieris. Secūda vero: q2 ego tātā curā nō habeo placēdi deo quātā habet hec mulier vt hoibus turpibus placeat. §.clv.

De quodā sene dicebatur: quia quoties illi sua cogitatio dicebat: dimitte hodie ⁊ cras penitebis: ipse iterum respondebat. Non ita sed hodie debemus penitere et cras voluntas dei fiat in nobis. §.clvi.

Quidam ex patribus de aliquo referebat episcopo eo quod audisset duos de plebe sua viros nimie impuritatis adulteros. Rogauit ergo deū vt si ita esset sibi ostenderet. Cum ergo post oblationem consecratam vnusquisq; ad communionem accederet: singulorum facies intelligebat ⁊ animas. Peccatorum ei facies nigras īspiciebat vt carbonē ⁊ oculos eorum sanguine repletos: alios vero vidit clara facie ⁊ vestibus albis indutos: Cū autē corpus dñi suscepissent: in quorūdā vultibus lumē in quorūdā flāma videbat. At autē agnosceret de illis quorum crimina audiebant: cōmunionē illis porrexit ⁊ vidit vnū ex eis clara facie ⁊ honorabili: albisq; vestibus circūdatū. Alterū vero nigrū ⁊ horribili vultu. Et postq̄ diuini gratiā mysterij perceperūt illum vis luminis illustrabat: istū vero aliū quasi flamma succendebat. Orauit autē ep̄s de singulis qui ei ostensa fuerāt se doceri. Astitit autē angelus dñi dicens ei. Oia que de ipsis audisti vera sunt: sed ille vnus in sordibus suis permanet: ⁊ in volūtate peccandi: ideo illum nigra facie ⁊ aū

ma succendi vidisti. Illi vero alter similis ei q̄dē erat: sicut audieras sed tō illum clara facie illustrari vidisti: qꝛ recordatus de his que primum fecit abrenūcians illis malis operib⁹ cū lachrymis: ⁊ gemitib⁹ dei misericordiā postulabat ꝓmittēs ꝙ si preterita ei fuissent remissa peccata: vlterius ad eadē non rediret. Et ideo prioribus deletis criminibus ad hanc gratiam quā vidisti peruenit. Cū aūt ep̄s gratiā dei miraretur eo qd̄ nō solum de tormētis tā turpis vite hoiem eruerit: sed etiā tāto honore decorauerit. Rūdēs angelus dixit. Bene miraris homo cū eo. Nā dn̄s nr̄ qui vester naturaliter bon⁹ ⁊ human⁹ est cessantibus a pctis: penitentib⁹ eni͂ se per cōfessionē nō solū pctā dimittit: sꝫ etiā honore efficit dignos. Sic ei dilexit de⁹ hoieꝫ vt vnigenitū suū filiū ꝓ peccatorib⁹ destinaret ⁊ ꝓ ipsis daret ad mortē Qui ergo cū inimici eius essent mori ꝓ ipsis elegit quantomagis q̄n illi proprii fiant. Hoc ergo scias quia nullum peccatū humanū bonitatē dei vincit si tātummō per penitentiā vnusquisqꝫ ea q̄ prius fecerat aboleuerit mala misericors eni͂ de⁹ ⁊ infirmitatē gn̄is vestri scit: ⁊ passionū fortitudinē ⁊ diaboli virtutē vel maliciā ⁊ cadētib⁹ quidē hominib⁹ in peccatū tanq̄ filius indulgēs expectat emēdationē: penitētib⁹ vero tāq̄ lāguidis cōpatitur: ⁊ mox soluens pctā eorū iustis illis āt p̄mia tribuit. Audiēs vero hec ep̄s mirat⁹ est nimis ⁊ glorificabat deum. §. clvij.

Abbas Paul⁹ simplex habebat hāc gratiam vt ingredientes in ecclesiā aspiceret et ex ipsa facie eorū vniuscuiusqꝫ cogitatiōes seu male essent seu bone sentiret. Cū ergo venissent ad ecclesiam ⁊ ingrederentur: senex vidit eos clara facie, ⁊ leto animo ingredi: ⁊ angelos eorū pariter cum gaudio cum ipsis. Vnū autem nigrum vidit ⁊ nebulosum habentem corpus ⁊ demones hinc atqꝫ inde trahētes eum ad se misso freno in naribus: ⁊ angelum sanctū eius a longe sequentem tristem. Beatus ergo Paul⁹ cepit flere ⁊ pectus suum tundere: ⁊ sedens ante ecclesiam propter eum queꝫ talem viderat. Omnes autem alii videntes eum sic flentem ceperunt rogare vt si quid in ipsis vidisset manifestaret: aut cum eis ingrederetur in congregationē Ille autē nolebat ingredi: sed semper flebat propter eum quem sic viderat. Post paululum autē cum absoluta congregatione discederent iterū oīm vultus circumspiciebat si tales egrederentur quales ingressi sunt ⁊ vidit illum quem ante vidit nigrum ⁊ nebulosum: egressum de ecclesiā clara facie ⁊ candido corpore ⁊ demones a longe sequentes eum: sanctum autem angelum eius prope eum hilarem: ⁊ gaudentem super eum nimis. Tunc Paulus exurgens cum gaudio vociferabatur benedicens deum ac dicens. Quanta misericordia ⁊ benignitas dei est. Quanta miseratio eius est. Et ascendēs in altiorem locū magna voce dicebat. Venite ⁊ videte opera dei: venite ⁊ videte quemadmodū vult oēs hoies saluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire. Venite adoremus eū dicētes qꝛ tu solus potes peccata tollere. Cum autem omnes cōuenissent exposuit eis Paulus quid vidisset anteq̄ ingrederentur in ecclesiā: ⁊ que postea: ⁊ petebat illum fratrē quē sic viderat vt ei manifestaret cogitatiōes suas ⁊ actus: vel quemadmodū tantam commutationē illi deus donasset. Ille autem ante omnes cepit referre dicens: ego sum hō peccator: ⁊ in multis turpibus sum deditus. Ingressus autem nūc in ecclesiā dei audiui verba Esaie prophete magis autē dei per ipsum loquentis. Lauamini: mundi estote ⁊ tollite maculas de animabus vestris ante conspectum meū. Discite benefacere: querite iudiciū. Et si fuerint peccata vestra tanquam coccinū velut nix dealbabuntur: ⁊ si volueritis ⁊ audieritis me bona terre comedetis. Ego autē miser ⁊ fornicator cōpunctus in hoc sermone ꝓphete ⁊ ingressus intra pectus meū dixi ad deū. Domine tu es q̄ venisti saluare peccatores. Hec ergo que nunc per prophetā promisisti opera cōple in me indigno pctōre. Ecce eni͂ amodo profiteor tibi ⁊ ex toto corde profiteor quia hoc vlterius non faciā malū sed renūtio omni iniusticie ⁊ amodo seruio tibi in cōscientia munda. Ab hodie ergo dn̄e ⁊ ab hac hora suscipe me penitentē ⁊ adorantē ⁊ renuntiantem oībus peccatis iuraui ⁊ statui apud me seruare omnes tuas iustificationes. Sub hac ergo sponsione egressus sum de ecclesia statuēs apud me nihil de priorib⁹ peccatis vlteri⁹ facere. Tūc oēs senes exclamauerūt dicētes ad dn̄m voce magna: q̄ magnificata sūt opa tua dn̄e: oīa in sapientia fecisti. §. clviij.

Ioseph abbas cū aliis senib⁹ ad abbatem Poemē venisset quidam ex parētibus predicti senis attulit infantē cuius facies per corruptionē fuerat deprauata: et sedēs pater ei⁹ cū eo foris monasteriū plorabat. Cū autem vnus senex ad vocem flentis egressus eēt et interrogaret eum cur ploraret ille respondit Parēs sum istius abbatis Poemenis ⁊ ob hoc veni vt hunc infantem quem tentatio contexit vidissetis: timuimus tū illū huc afferre. Et nunc si cognouerit qꝛ hic sum: adhuc expellat me hinc Ego autē videns vos patres qui ad eū venistis presumpsi venire huc. Quomodo vis ergo abba miserere mei ⁊ tolle infantem hūc ⁊ defer intus tecū vt oret pro eo. Quem cū senex attulisset in cellam sapienti vsus consilio: non illum obtulit primo abbati Poemeni: sꝫ a minorib⁹ fratribus incipiēs dicebat. Signate hūc infantē fr̄es facientes orōnē rogāns ꝑ singulos senes. Post oēs detulit illū ad abbatē Poemen. At ille nolebat eū cōtingere. Cū aūt rogaret eū vt sicut oēs ita ⁊ ille oraret exurgēs senex ingemuit ⁊ orauit dicēs De⁹ sana facturā tuā ne dn̄etur illi inimic⁹. Et signauit infanteꝫ mox ꝙ patri sanus est redditus. §. clix.

Requisitus quidam ex patrib⁹ si perfectum bonum esset egestas rn̄dit. Magna est penuria. Nam qui eam voluntarie sustinet tribulationem quideꝫ carnis habet anime vero sue inuenit requiem. §. clx.

Quidam frr̄ requisiuit senē dicēs. Si pauco nūmos mihi dz ff̄ iubes vt repetam eos. cui senex ait. Semel tantummodo dic illi cum humilitate. At ille dixit q̄d

si semel ei dixero et nihil mihi dederit quid faciã. Tũc senex ait. Alterius nihil ei dicas. At ille dixit. Et q̄d faciã q2 nõ possum vincere cogitationẽ meã nisi fuero illi importun⁹: dixit ei senex: dimitte cogitationẽ tuã crepare tantũmodo ne contristes fratrẽ tuum quia monach⁹ es. §.clxj.

Quidam frater requisiuit senem dicẽs. Q̄ñ põt anima humilitatem adipisci. Ille respondit. Si sua tantummodo et non alterius mala consideret. Dicebat aũt q2 perfectio hominis humilitas est quantũ cunq̄ enim deposuerit se hõ in humilitate tantum proficit in altũ. Sicut enim superbia si ascẽderit in celũ vsq̄ ad inferos deducit ita humilitas si descẽderit vsq̄ ad infernũ tunc exaltabitur vsq̄ ad celos. §.clxij.

Abbas Macharius dum ambularet in deserto caput cuiusdam hoĩs aridũ inuenit in terra. Quod postq̄ baculo suo conuertit: vocem visum est emittere. Quod senex quis nã esset interrogat: at ille respõdit: ego quidẽ princeps eram sacerdotũ idolorum qui in hoc loco habitabãt. Tu aũt es abbas Macharius spiritu diuino repletus. Quacunq̄ enim hora misert⁹ eorũ fueris qui in pena sunt: et ꝓ eis oraueris cõsolationẽ aliquã sentiũt. Cui senex: et q̄ est ꝯsolatio vestra vel pena: respõde. At ille altı⁹ ingemiscẽs. Quantũ inquit celũ distat a terra tantũ ignis est altus in quo medio sum⁹ a pedib⁹ vsq̄ ad caput vndiq̄ perfusi nec cuiq̄ licet faciẽ alterius intueri: sz facies nostro dorso cõiuncte sunt. Cũ ergo oras ꝓ nobis ex parte videmus alterutrũ et hoc nobis ꝓ cõsolatione ꝯstat. His auditis lachrymas fudit dicẽs. Vch diei illi in quo hõ mãdata dei trãsgressus est. Et iterũ ab eo si cẽt altera pena maior inquirit. Cui ille respondit. Sunt nobis aliĩ multo inferi⁹. Cunq̄ qui essent illi interrogaret dixit. Nos quidẽ q̄ deũ non cognouimus misericordiam quantulãcunq̄ patimur: illi vero qui cognitũ negauerũt grauiorib⁹ et ineffabilibus penis subtus nos cruciãtur: quib⁹ auditis beatus Macharius capite altius terre defosso descessit. §.clxiij.

Frater quidam requisiuit a sene dicens. Abba cur a demonibus grauıter impugnamur. Respondens senex dixit: quia arma nostra proiecimus a nobis: id est patientiam, humilitatem, mãsuetudinem atq̄ obedientiam. §.clxiiij.

Quidam frater requisiuit abbatem sysoyum dicẽs. Putas abba si mõ persequitur nos diabolus sicut antiquos patres. Respõdit magis modo homines persequitur nostre etatis: q2 appropinquant penarum genera: vbi ille cum legionibus suis angustiatur: dum sit stagnum vbi cum igne et sulphure erit arsurus. Ideo hominibus infestatur: nec tantum infirmos quosq̄ appetere dignatur quos vbi voluerit cito subuertit: sed fortes magis et magnos supplantare per diuersa precipitia aggreditur. §.clxv.

Quidam fratres requisierunt abbatẽ siluanum: per quã viam adept⁹ esset tantã prudentiã. Respondit eis ille dicens: nunq̄ dimisi motari cogitationes malas in corde meo: q̄ deũ prouocarent ad iram. §.clxvj.

Beatus antonius dicebat. Si potest fieri quantos passus ambulet monachus vel quot calices aque bibit in cella sua habet declarare sentorib⁹ vt nõ decipiatur in ipsis. §.clxvij.

Abbas Poemen dixit in nullo sic gaudet inimicus quomodo in illo qui non vult cogitationes suas manifestare. §.clxviij.

Frater quidam dixit ad senem. Ecce abba frequẽter interrogo seniores patres vt dicant mihi cõmonitionẽ pro salute anime mee: et quicquid dixerunt mihi: nihil retineo. Erãt autem ibi duo vasa vacua. Et dixit ei senex. Vade et affer vnum ex illis vasis et mitte aquam et laua illud et effunde et pone nitidum in locum suum. Fecit ergo ita frater semel et bis. Et dixit ei senex. Vtraq̄ vasa simul affer. Et cum attulisset dixit ei. Quale est ex vtrisq̄ mundius. Respondit frater. Vbi aquam misi et laui. Tũc senex dixit ei. Sic est et anima filı que frequenter audit verba dei: huius nihil retineat ex his que interrogat: tamen plus mundatur q̄ illa que nõ requirit. §.clxix.

Quidam senex dixit. Quando opera bona exercet monachus veniens diabolus locũ non inuenit in eo et statim discedit. Si autem malum opus exercet veniens frequenter spiritus dei: et videns malum opus non ad eum accedit: sed recedit. Si autem ex toto corde iterum requisit⁹ fuerit cito reuertetur. §.clxx.

Quidã senex dicit. Vsq̄ tũc debet laborare monach⁹ vsq̄ quo possideat christum. Qui autem semel illũ adeptus fuerit iam non laborat. Permittit tũ dñs laborare electos suos vt rememorentur tribulationũ laborũ vnde semetipsos custodiãt simentes ne tantos labores amittant. Nã et filios israel ideo deus per desertũ quadraginta annos circũduxit: et rememoratis tribulationib⁹ nõ redirent retrorsum. §.clxxi.

Quidam frater interrogauit senẽ dicẽs. Dic mihi pr̃ quare nũc laborantes monachi non accipiũt gratiam sicut antiqui patres? Cui senex dixit. Tũc tanta charitas erat vt vnusquisq̄ proximũ suum sursum traderet: nunc vero postq̄ charitas refrigescit totus mũdus in maligno positus est: et singuli proximos suos ad inferiora deducunt: et ideo sic gratiam non sortimur. §.clxxij.

Quidã fr̃ requisiuit senẽ dicens. Putas abba cognoscũt serui dei q̄ñ venit in eos grã? Rñdit senex dicens: non semꝑ cognoscũt. Nã cuiusdã magni senis discipul⁹ cũ peccasset in aliqua re: irat⁹ senex dixit ei cum clamore. Vade et morere. Et statim ille cecidit defunctus est. Cũq̄ senex vidisset eũ mortuũ timor ingens irruit sup eum: et cũ magna humilitate orauit rogãs deũ et dicẽs. Dñe iesu christe resuscita illum et iam vlterius sine cõsideratione talẽ nõ loquar sermonem.

sermonem. Et cum hec dixisset statim surrexit discipulus eius. §.clxxiij.

Abbas Poemen dixit: homo qui alios docet et nō facit ea que docet similis est fonti aqui omnium sordes lauat: et omnes satiat potu: seipsum autē lauare nō potest: sed habet immundicias et sordes limorū. Item dixit: Doce animam tuam seruare: que lingua tua alios docet. §.clxxiiij.

Quidam anachoreta cum venisset ad abbatem Poemenē suscepit eū senex cum leticia. Et cum se alterutrum amplexi fuissent cepit anachoreta de scripturis sanctis: et de rebus celestibus conferre. Tunc senex vertit faciem suam ad aliū fratrem: et non dedit anachorete responsum. Ille vero videns qđ non loqueretur cum eo egressus est tristis: et dicit discipulo illi°. Sine causa laborem tanti itineris laboris assumpsi: vt venirem ad eum qui mihi loqui dedignatur. Ingressus autem discipul° ad abbatē Poemenē dixit: propter te huc venit abba iste homo magnus tantā gloriam in locis suis habēs: et tu non vis loqui cum ipso. Respōdens senex dixit. Iste homo de superioribus est: et celestia loquitur: ego autem de inferiorib° sum et terrena vix loqui possum: si mihi locutus fuisset aliquid de passionibus monachi forsitan et ego respōdissem illi. Si autem de celestibus loquitur ego me nescire confiteor: egressus ergo discipulus dixit ad anachoretam. Senex iste noster nō vult de altioribus questionib° loqui: sz si quis ei de passionib° locut° fuerit respōdet illi. At ille cōpunct° in hoc sermone ingressus ad senē dixit. Quid faciā abba quia dominant mihi passiones cordis mei. Tūc senex respexit eū gaudēs et dixit ei. Modo bene pater venisti. Aperio ergo os meū: et iplebo illud bōis tuis: et hoc sermone adiut° est anachoreta et dixit. In veritate bona est hec via quā tenes: et vera. Et agens seni gratias reuersus est in propria regione. §.clxxv.

Senex quidam dixit. Si cum aliquo de quacunque causa loquens fueris intentio sit cū eo: sed siquidem bene dicit consenti ei si vero male dicet ei. Tu scias quomodo loquaris. Ait apostolus. Noli contendere verbis: hoc obseruās et humilitatē possidebis et odiū euitabis. Nā si persistas contendēs: et vis defendere sermonē tuum nascitur scādalū. Frequenter ergo dum laudas alterū fit etiam ex iustificatione contentio. De quibuscunque enim rebus grauiter contenderis non paruā noxietatē scies: et nullo modo requiē possidebis. Magis autem stude silentium et de nullo es sollicitus. Attende meditationi tue tam mane quam vespere et impetum inimicorum nō timebis. §.clxxvj.

Frater quidam interrogauit senem dicens. Usquequo est obseruandū silentium pater? Respōdit senex. Usquequo interrogaris. In omni enim loco si taciturnus fueris requiem possidebis. §.clxxvij.

Abbas Poemen dicebat sicut apis quocūque vadit mel operatur: ita et monach° quocunque pergit: si propter opus dei perrexit dulcedinem bonorum actuum semper potest perficere. §.clxxviij.

Mutues abbas venit aliquādo de loco qui vocatur Ragitham in partibus gebolonis. Erat autem cum eo etiam discipulus eius. Videns autē eum episcopus loci illius tenens eū inuitum presbyterum fecit. Et dum pariter comederent dicit ei episcopus. Indulge mihi abba: scio enim quia hunc honorem nolebas: sed ego a te benedici desiderās hoc presumpsi facere. Cui senex pro humilitate ait. Et mea cogitatio parum volebat: sed in hoc laboro: qz diuidi habeo a fratre qui mecum est: et solus nō sufficio orationes meas implere. Dicit ei episcopus. Si scis eum esse dignum ordino ego et illum. Respondit abbas mutues. Siquidem dignus sit: nescio vnum autē scio quia melior me est. Ordinauit autem et illum. Utrique tamen ipsi ita permāserunt vsque ad finem suum: vt non minus ad altare quantum ad oblationem sacrandam accederent. Unde dicebat senex. Confido in deum meū: qz nō habeo grande iudiciū propter hāc ordinationē: qz oblationem nō mihi presumpsi offerre. Nam ordinatio hec illorū est qui sine culpa sunt iusti et immaculati. Ego autem bene me cognosco. §.clxxix.

Quidā frater beati macharii postulabat vt ei sermonē diceret per quem posset saluari. Cui senex ait. Oportet fugere hoīes et sedere in cella: et pro peccatis iugiter lamentari: et quod super omnes virtutes est: tam linguā coercere quam ventrem. §.clxxx.

Abbas arseni° dū adhuc secularis ī palatio moraret orauit dn̄m dicēs. Dn̄e ostende mihi viā ī qua possim saluari. Et audiuit vocē dicētē sibi. arseni fuge hoīes et saluaberis. Cū ergo recessisset in solitudinem et eundē sermonē oraret rursus audiuit sibi vocem dicentē. Arseni fuge tace quiesce. Hec enim sunt principia salutis. Cū ad eū aliquādo Theophilus archiepiscopus venisset: volens ab eo audire sermonē edificationis: tūc sc̄tus Arseni° ait cunctis qui aderāt. Si dixero vobis aliqđ custodietis. Qđ cū illi gratāter promisissent addidit ille. Quocunque loco audieritis Arseniū illuc vltre ritus ne accedatis. Itē cū eū vellet archiepiscop° videre misit p̄rio videre si aperiret ei. At ille remādauit ei dicens. Si solus veneris aperio tibi. Si aūt cū pluribus vltra hic nō sedebit Arsenius. Qđ cum audisset episcop° ceptū iter dimisit ne propter se de loco illo heremita discederet. Uenit aliqn̄ idem abbas Arsenius in quendā locum: et erat arundinetum: et motū est vēto. Et ait senex ad fratres. Quis est hic mot°? Et dicūt ei. Harundines sunt. Dixit eis senex. Uere si quis sedet cū quiete et audierit vocē auis nō habebit cor eius eandē quietē: quanto magis vos habentes sonū harundinum harū. Dicebant autem de eo quia erat cella eius longe millia triginta duo et nō exibat eis vsque ad eū faciebant mysterium. Quando aūt in solitudinē redact° est loc° qui vocat Sithi: exiuit plorās et dicens. Perdidit mundus romam: et monachi scithiam. §.clxxxj.

Quidam fratres dñi linū ex thebaida p-
gerent cōparare dixerunt per occasio
nē beatū videamus arsenium. Cū autem
daniel discipulus eius nūciasset: pce-
pit vt pro qua cā illuc aduenissent de
alexādria ab eis inquireret. Cū ergo renunciasset
q ppter linū pgerent cōparandū. Respondit
arsenius. Ergo faciē meā nō videbūt: qz nō ppter
me sz ppter opus suū aduenerūt. Uade itaqz ꝛ su
sceptis eis fac obsequiū ꝛ dimitte eos dicēs. Qz
senex nō pōt vobis occurrere. ¶ Cū quidā ad eū
dem beatū Arseniū ex fratrib⁹ aduenisse volēs
videre eū pulsauit ostiū. Abbas aūt arseniꝰ spe
rans suū esse discipulū aperuit ei. Sz postq̄ alte
rū esse cōspexerat mox se in terrā piecit. Illo au
tē surgere eū postulāte rñdit. Nō hinc exurgam
donec discesseris. Per multas aūt horas roga
tus a fratre nō acquieuit donec discederet ille qui
venerat. ¶ Miserūt aliqñ abbati arsenio demo
nes in cella sedēti ꝛ tribulabāt eū. Superuene
runt aūt ꝛ fratres qui ei ministrare solebāt: stan-
tesqz extra cellā audiebant eū clamantē ad dñm
ꝛ dicentem. Dñe nō me derelinquas: quia nihil
boni feci corā te sed presta mihi sm benignitatē
tuam saltem mō assumere initia bene viuendi.
Cum interrogaret aliqñ abbas arsenius quēdā
senē egyptiū de cogitationib⁹ suis alius vidēs eū
dixit ei. Abba arseni quō tu qui tanta eruditiōe
in latina ꝛ greca lingua edoctus es rusticū istuz
de cogitationib⁹ interrogas. Et ille respōdit di-
cens. Latinā quidem ꝛ greceam linguam q̄tum
ad seculum pertinet apprehendi: sed alphabetuz
rustici huius necdū discere potui. ¶ Senes dice
bant: qz dederunt aliquādo quidē in scithia fra
trib⁹ paucas caricas ꝛ quia pauce erant nō trās-
miserunt ex eis abbati arsenio: ne velut iniuriā
pateretur. Ille aūt cum hoc audisset nō est egres
sus iuxta morem ad collectam cum fratrib⁹ di-
cens. Excommunicastis me: et non mihi dedistis
eulogiam quam transmisit dominus fratribus:
ex qua nō fui dign⁹ accipere. Quod cū audissent
oēs edificati sunt in humilitate senis. Et vadēs
presbyter portauit de caricis illis et adduxit
eum in congregatiōe gaudentē. Dicebāt autez de
eo: qz nemo poterat comprehendere modum cō
uersationis eius. ¶ Sedente eodē abbate Arse-
nio aliquando in inferiorib⁹ egypti: cū illic im-
portunitatē pateretur: visum est ei derelinque-
re cellaz ꝛ nihil ex ea tollere secū. Et sic profect⁹
est ad discipulos suos Parantem: Alexandrū et
zoilum. Dixit ergo. Tu alexāder surgēs nauiga.
Et zoilo dixit. Ueni mecū vsqz ad flumen: ꝛ que
re mihi nauiculā alexandriam nauigantē ꝛ na-
uiga etiam tu ad fratrem tuum. Zoilus aūt tur-
batus in verbo est ꝛ tacuit ꝛ ita diuisi sunt abin-
uicem. Descendit autē senex circa partes alexan
drie ꝛ egrotauit egritudine magna. Discipuli au
tem eius dixerūt adinuicē. Putasne aliquis no
strū cōtristauit senez: ꝛ ppterea diuisus est a no-
bis. Et non inueniebāt inter se contristationis
causam: neqz qz aliquādo ei inobedientes extitis
sent. Cū vero sanat⁹ fuisset senex dixit ad seipm.
Uadam ad fratres meos. Et transnauigans venit
ad locū qui dicitur petra: vbi erāt supradicti mi
nistri eius. Cū vero iuxta flumen esset puella q̄

dam ethiopissa veniens tetigit peram eius. Se
nex autē increpauit eam. Illa vero dixit. Si mo
nachus es vade in montem. Compunctus autez
in hoc verbo Arsenius dicebat ad seipsuz. Arse
ni si monachus es vade in montez. Et inter hec
occurrerunt ei Alexander ꝛ zoilus discipuli ei⁹
Et cuz cecidissent ad pedes eius proiecit se etiā
senex in terrā ꝛ flebant simul. Dixit autez illis senex.
Nō audistis: qz egrotaui: Dixerūt ei. Etiam audi
uim⁹. ꝛ ille dixit. Quare nō venistis videre me?
Et dixit ei Alexander: qz diuisio tua a nobis ac-
cepta bilis nō fuit: qm̄ ꝛ multi [illegible] ea contristati
sunt dicētes: Nisi inobediētes fuissent seni [illegible] q
q̄ si separasset ab eis ꝛ dicit ei senex ꝛ ego cogno
ui: qz hoc dicerēt. Sed iterū dicturi sunt homi-
nes qz nō inueniēs columba requiē pedibus suis
reuersa est ad noe in archā. In hoc igit̄ verbo cura
ti sunt animi discipulorū ei⁹: ꝛ permanserunt cū
eo vsqz ad vltimū vite ipsius tēpus. §.clxxxi.

Abbas Besarion dum ambularet cū
discipulo suo per eremuz: venerunt
ad quandaz speluncam ꝛ ingressi ibi
inuenerūt fratrē sedētē: ꝛ funiculuz
operantē: qui neqz respexit eos: neqz
salutauit: neqz aliquid locutus est eis. Dixit ergo
eis abbas Besarion: eam⁹ hinc qz hic senex non
vult loqui nobiscum. Et profecti sunt ad abbatē
Joannem. Cum autem reuerterentur ad eandē
speluncā ꝛ dixit abbas Besarion. Ingrediamur
iterum ad hunc fratrem si forte vel modo persua
deat illi deus: vt loquat̄ nobiscum. Et cū ingres
si fuissent inuenerunt corpus eius tummodo mor
tuum: ꝛ dixit discipulo suo. Ueni frater compo-
namus illud: propter eum enim nos dominus
transmisit. Cum autem sepelirēt inuenerunt qz
mulier esset ꝛ admirati sunt: ꝛ dixerunt quemad
modum ꝛ mulieres colluctātur ꝛ vincunt demo-
nia. Et glorificantes deū qui est omnium prote-
ctor: recesserunt inde. §.clxxxii.

Beat⁹ macharius aliqñ narrabat di-
cens. Uenerunt ad me quondā duo
iuuenes ꝛ vnus quidem iam pleno
alter adhuc incipiēte barbitio. Qui
cū ignorantes meipsum interrogarent:
rent: vbi esset abbatis cella Macha
rii: atqz me scrutante: cur eū requirerēt: [illegible]
inquiunt magna ꝛ vitam preconabilē cognosce-
tes: eum videre summo desiderio festinam⁹. Cū
qz ego meipsum esse quem quererent [illegible]
mox meis pedibus prouoluti: vt [illegible] ha-
bitare permitterē postulabāt. Quem [illegible]
rem velut diuitiarum opulentia [illegible] non
posse mecum illic residere [illegible]. Et si hic in-
quisit tecū manere n[illegible] [illegible] eo nos
proficisci [illegible] semel [illegible] mens impel-
lit. Quo ego [illegible] cepi intra meipsum ita re-
putare. [illegible] patietur.
Cum enim labor [illegible] hinc fugere cir
de mea murmi [illegible] voluntate: tunc dixi illis. Ue-
nite construite vobis cellas si potestis. At illi lo-
cū sibi [illegible] modo demōstrari poscebāt. Quibus
[illegible] cū securi ꝛ sacco pleno panibus [illegible]
dico sale cōtradidi: petrā durissimā ostēdi [illegible]
incisā habitaculū sibi prepararēt: qd lignis de
palude allatis pregerēt. Arbitrabar aūt ego p [illegible]

iācto ſibi hoc labore diſcedere. At illi īterrogauerūt me q̄[illegible] illic ali[illegible] fratres ſolerēt operari. Reſpondi[illegible]o funiculū. Et ſublatis folijs palmarū prin[illegible] ip[illegible] illius texture oſtēdi: vel ſportellas facere quas miniſtratoribus p pane recipiendo dare cōmonui: et ita diſceſſi. Illi vero cū ſumma patiētia q̄ a me fuerūt imperata feceſūt: ac p tres annos ad me nullatenus acceſſ[illegible]rūt. Et q2 alij fratres de l[illegible]ginquis regionib9 veniebāt a me. Illi vo nec aliq̄d requirerēt nec ad illos accederēt nō leuiter admirab[illegible]r vidēs eos ī eccleſia tantū oblationē cū ſilētio et ōrone pcipere. Deſiderās ergo ſcire cōuerſationē eorū hebdomada īntegra ieiunās: rogaui dn̄z vt mihi opa eorū dignaret oſidere. Et poſt hoc pfect9 ad eos pulſaui oſtiū. Quo ap[illegible]rto tacētes adorauerūt me vtrīq3. Et poſtq̄ facta ex more ōrone cōſedi: ille maior annuit minori et egreſſus eſt foras. Sedebat autez ipſe funiculū torquēs nihil loquēs oīno. Hora vo nona pulſat oſtiū ad quē aperto minor īgreſſus eſt. Et maiore iterū annuēte egreſſus cibuz quo reficeremur excoxit eodēq3 nutu iuſſus mēſam cū paximacijs trib9 appoſuit taceſq3 ſtetit. Quib9 ego dixi. [illegible]urgite [illegible]omedamus: quo facto allato vaſculo quo aquā ſolebāt portare potauimus. Ablata aūt mēſa cum veſperaſceret dicūt. Diſcedis? At ego il[illegible]ic me velle requieſcere rn̄di: Mattā ergo mihi ī vno angulo collocauerūt et ipſi ī altero angulo qn̄[illegible] ſi derunt: et zonas ſuas et analabios poſuerūt. Cū aūt q̄ſi ad dormiēdū ſe ppararēt iterū ego rogaui dn̄m vt mihi eoꝝ opa declararet et ecce diſſ[illegible]pato tecto lux clara cellulā q̄ſi medi9 dies īpleuit quā tn̄ illi nō ſenſerūt. Sz poſtq̄ arbitrati ſūt me dormire ſurgētes cinxerūt ſe: atq3 ad celū man9 ēxtēderūt. Quos q̄dē ego q̄d facerēt īruebar. Illi vo me videre nō poterāt: et ecce vidi tāq̄ muſcas demo[illegible]es venientes et ī illi9 minoris ore atq3 oc[illegible]li[illegible] reſidere volētes ſz angel9 dn̄i r[illegible]phea ignis [illegible]t9: tā [illegible] c[illegible]rcūdabat q̄ dmones abigebat. Ad maiorē aūt ppe accede[illegible]e nō audeb[illegible]. Diluculo [illegible]o ſe in eodē ſtatu pſteceerūt: et ego velut exp[illegible]rg[illegible]factus exurgo. Q[illegible] cū et il[illegible] ita feciſſent. Il[illegible] maior hunc mihi ſermonē locutus eſt. Uis pr duodecim pſalmos cantem9. Ac me conſentiēte. Ille minor fr[illegible]ter q̄nq3 pſalmos cū ſex verſib9 decantaui[illegible]: et vnuz alfa p ſingulos verſus fax ignis egreſſa aſcēdebat ad celū. Itē et maior cū decantaret quoties labia deducebat ad pſallendū velut funiculum ignis de ore ei9 ad celū tēdebat. Poſtq̄ vo ego aliquātulū decātaui: egrediēs vt p me dignarētur orare expetiui. Illi vero tacentes meis ſunt pedib9 puoluti et cognoui q̄m q̄dez maior eſſet pfect9 in timore dei minorē vo adhuc demones impugnarent. Poſt paucos vero dies maior frater eſt in pace receptus: tertio die etiam minor eſt eum aſſecutus. §.clxxxiiij.

Abbas Moyſes cōmonebat fratres dicēs. Quatuor ſunt monacho pn̄cipalia obſ[illegible]ruāda: id eſt tacēdi: ſeru[illegible]ndi mādata dei: humiliādi ſemet ipſum et anguſtia paupratis. Oportet ergo monachu[illegible]: vt ſemp lugeat: ſemp ſuoꝝ ſit memor peccatoꝝ: et oī hora ponat ſibi mortez ante oculos ſuos. §.clxxxv.

Ancti patres cōgregati pphetauerūt de vltima peregrinatiōe ex quibus vnus precipu9 nomine Iſquirio dixit. Nos quidē adhuc mādata dei implemus. Interrogauerūt cum alij patres dicētes. Quid hi q̄ poſt nos futur[illegible] ſunt. Ad ille rn̄dens dixit. Media forte complebūt mādata dei et eternū requirent deum. Dixerūtq3 ſancti patres. Poſt hos aūt qui venīēt: quid facturi ſunt. Rn̄dēs dixit. Hoīes gn̄atiōis il[illegible]i9 mādatoꝝ dei opa nō habebūt: et pcepta dei obliuiſcent. Supabūdabit aūt tūc iniq̄tas et refrigeſcet charitas multoꝝ. Aueniet vo ſup eos tētatio. Et q̄ inuēti fuerint in illa tētatiōe pbati et nobis et pītib9 nr̄is meliores exiſtūt et feliciores et pbabiliores. §.clxxxvi.

Uidā frater abbatē requiſiuit agathonē dicēs: volo pr̄ manere ī ɔgre[illegible]tiōe cū fratrib9 dic mihi q̄ſo habitē cū eis: rn̄dit ei ſenex: obſerua hoc pre oīb9: vt qualis p̄io die īgrediaris apud ipſos talis etiam reliquos dies pergas cum humilitate. §.clxxxvij.

Uod[illegible] tempore mazines cum ſuper veniſſent in ſcithia: et multos ex patrib9 interfeciſſent abbas Poemē cū alio abbate ſeniore ſibi nomine nub: et cum alijs quinq3 patrib9 fugiēs inde: venit in locū terenutidis et inuen[illegible]rūt ibi templum quoddā deſertum manſerunt ibi ſeptem dies donec cognoſcerent vbi manſurus eſſet vnuſquiſq3 in egypto. Dixit ergo ei abbas nub qui erat ſenior. Septimana hac vnuſquiſq3 maneat apud ſe et cū altero nō loquatur. Cū aūt ſic facerent erat in tēplo illo ſtatua cuiuſ[illegible]ā idoli. Abbas ergo nub exurgēs ma[illegible]e lapidabat eā: et veſpere veniē[illegible] dic[illegible]bat ad eā. P[illegible]ccaui indulge mihi: et per totā ſeptimanā ſi[illegible]iliter fecit: die [illegible]ūt ſabbat[illegible] p[illegible]iter cōueniſſent dicit ei abbas Poemē Q[illegible]id voluiſti hac tota facere ſeptimana vt hom[illegible] fidelis idolo dice[illegible]es indulge mihi. Dicit ei ſenex. Hec ego propter vos feci: dicite mihi nunq̄d hoc idolū q̄n lapidabā locutū eſt aliq̄d aut iratū. Et iterū q̄n indulgētiā petebā: nunq̄d exaltauit ſe: aut gloriatū eſt. Cui abbas Poemē rn̄dit: nō vtrīq3. Tunc ſenex [illegible]ixit: fratres ecce ſumus ſeptē ſi vultis ergo vt pariter maneam9: ſit idolū iſtud nobis exēplū neq̄n iniuriatus aliquis iraſcat nec quando ab eo venia petitur gloriet vel extollat. Sin aūt non ita vultis vnuſquiſq3 vbi vult pergat. At illi pſternentes ſe in terram ſpopōderunt ſe ita facturos: et ſic permanſerūt per multos annos cū multa humilitate et patientia. Quatuor horis dormiebant in nocte: et quatuor pſallebāt et quatuor operabantur: deinde vero vſq3 ad nonaz legebant ſcindentes folia palmaruz: et poſt hoc victum ſibi preparabant: colligentes quaſdā herbas terre. §.clxxxviij.

Uerunt et alij ſeptem ſimiliter pro[illegible]atiſſimi viri qui in ea eremo que ſarracenis cōtigua eſt habitabant cellulis quidem haud lōge a ſe diuiſis: ſed ipſi vinculo charitatis conexi quorum vnus vocabatur petr9

alius ſte⟨p⟩hanus: tertius Joannes: quart⁹ geor gius: quintus theodorus: ſextus felix: ſep. [illegible] laur⁹. Hic ergo in ſterili ac vaſtiſſima ſolitudine ⁊ pene hominibus inhabitabili ꝯmorātes ſemel ſibi in ſeptimana vidēdos ſe ꝑbebāt. Sabbato ẜ nāq; die hora diei nona cōueniebāt ſinguli de locis ſuis ad locū ſibi ꝯdictū deferētes vnuſq̄ſq; ſi q̄d inuenire poterat. Et vn⁹ q̄dē deferebat nuces: alius lactoronces: ali⁹ dactilos: ali⁹ fic⁹: ali⁹ herbas viſibiles. i. lapſanū paſtinacas caricas ⁊ petroſiliū. Iſte quippe erat precipuus eoꝝ vict⁹ panē nāq; ⁊ oleū vel potū extra vſum habebāt. Tantūmodo ſupradictis herbis ⁊ pomis ſuſtētabant. Ueſtimētū eis palma ſolūmō ꝑbebat: aq̄ in locis illis minime inueniebat. Neq; eī aliter potabant q̄ exeūtes mane ac diſcurrētes ꝑ diuerſas herbas colligētes rorē q̄ affluētiſſime ibi cadit: ⁊ inde tātūmodo bibebāt. Cūq; (vt diximus) in vnū cōuenirēt locū agētes deo gratias ſumebāt cibū. Poſt refectionem vero vſq; ad veſperā ſedētes meditabantur de ſcripturis ſanctis. Nō eī diſcurrebat inter eos ſecularis fabula: nō cura ſeculi: nō actio terrenarū reꝝ: ſ; ſolūmodo collatio ſpiritalia regni celeſtis deſiderabilis cōmemoratio: futura beatitudo: gloria iuſtoꝝ: pena pctōꝝ ſanctorūq; oīm requies: q̄ iam inter beatas paradiſi ſedes letant. Hec cōmemorātes ſuſpirabāt ex imo pectore ⁊ flebant vberrime. Cūq; ꝑ totā noctē vigiles ꝑmanerēt celebrātes dn̄o laudes: die dn̄ico hora nona loquēdi ſecū: ⁊ videndi ſe terminū capiebāt. Redibat eī vnuſquiſq; ad cellā ſuā: in qua ſolus ſoli deo diebus ac noctib⁹ vacabat. In his igitur ſtudijs eos poſitos ſarraceni late per eremū diſcurrētes repererūt: ⁊ irruētes ſup eos de eremo eiecerūt: atq; ligātes eos pedib⁹ ſuſpēderūt multiſq; iniurijs affectos ad extremū focū ſubtus eos de herbis amariſſimis ꝯgeſſerūt vbi incredibiliter cruciati lumē oculoꝝ ex amaritudine fumi amiſerūt. Et poſtq̄ multis tormētis eos affixerūt ſemiuiuos eos dimiſerūt: ex q̄[illegible] vnū nouimus in quodam loco plurimo p[illegible] ſuperuixiſſe tpe: ceteri vero vbinam fuer[illegible] de voluti: penitus ignoramus. §. [illegible]x.

Interrogauit quidā frater [illegible]batē Poemenem dicē[illegible] eſt quod dominus in euang[illegible]lio [illegible]. Nemo hac dilectione m[illegible] h[illegible]bet q̄ vt quis animā ſuam p[illegible]nat pro amico ſuo? quomodo h[illegible] fi[illegible]. Reſpōdit ſenex. Si quis audit malum a p[illegible]ximo ſuo: ⁊ cū poſſit ipſe ſimilia reſpondere i[illegible]: pugnat tamē in corde ſuo portare laborem ⁊ vim ſibi facit ne forte reſpondeat illi ⁊ contriſtet illum: iſte talis animam ſuam ponit pro amico ſuo. §. cxc.

Requiſitus abbas moyſes dixit. Si non concordat actus et oratio in vanum laborat homo. Cum enim orat quis pro ſeipſo: vt indulgentia illi peccatorum detur obſeruet ne faciat illa iterum quā do enim voluntatem peccandi quis di[illegible]rit ⁊ ambulat permanēs in timore dei: iſtū mox cū gaudio ſuſcipit deus. §. cxcj.

Sanctum ſenem requ[illegible]t frater dicēs. Quid faciet h[illegible]o [illegible] tē[illegible]ationes venientes ſuper [illegible] cogitationes immiſſa ab [illegible]co. Rn̄dit pl[illegible]gere debet in c[illegible]pe[illegible]u bonitatis dei vt ſuccurren[illegible]etur ei. Scriptum eſt enī; dominus m[illegible]hi ad[illegible] eſt ⁊ ego deſpiciam inimicos [illegible]os. §. cxc[illegible]ij.

Quidam ſenex dixit. [illegible]ut ad [illegible] ollam muſce non a[illegible]ropinqu[illegible]t: ſi vero tepida fuerit inſide[illegible]t in e[illegible]: et faciunt vermes: ita ⁊ monachu[illegible] ſuccenſum igne diuini a[illegible]ris fugiūt dem[illegible] tepidum vero illudunt ⁊ inſ[illegible]quūtur. §. cxciij.

Abbas ſiluanus ſedens a[illegible]ndo cum fratrib⁹ in ſpelea factu[illegible] eſt in exceſſu mētis: ⁊ cecidit in faciē ſuā ⁊ poſt multū ſ[illegible]rgens plorabat. Et interr[illegible]gauerunt fratres [illegible]m dicētes. Quid habes pater. Ille vero tacebat ⁊ flebat. Cōpellē[illegible]tibus autem i[illegible]is dixit. Ego ad iudiciū raptus ſum ⁊ vidi multos de habitu noſtro euntes in tormēta: ⁊ multos ſeculares ad regnum. Et lugebat ſenex: ⁊ nolebat deinceps exire de cella ſua. Sed ſi exire co[illegible]bat operiebat caputio faciē ſuam dicens. Quid neceſſe eſt videre lumen iſtud temporale in quo nihil eſt vtile. §. cxciiij.

Quidā ſenex dixit fratri omni die vi[illegible] inam tibi mortē eſſe cogita: quaſi iam clauſus in monumēto: nihil de hoc ſeculo cures. Timor dei permaneat in te in omni hora. Et de te hominibus omnib⁹ inferiorē eſſe. Non det[illegible]cui: [illegible]uia deus cognoſcit oīa: ſed [illegible]ſto pac[illegible]o cum omnibus ⁊ dabit tibi dominu[illegible] req[illegible]em. §. cxcv.

Cum quidam fratres quemadmodū [illegible]arent beatum macharium requiſiſſent: reſpondit illis dicens. Non ſunt neceſſaria nobis ſuperflua verba ſed extendere manus ac dicere. Deus quomodo vis: ⁊ ſicut tibi placet ita fiat. Si autem temtatio irruerit aut impugnatio dicendum eſt. Domine deus clementiſſime auxiliari dignare nobis: tu enim ſcis quid nobis expedi[illegible]t fac nobiſcum ſm̄ miſericordiam tuam. §. cxcvj.

Abbas Joannes dicebat. Similis deeſſe monachus homi[illegible] ſed[illegible]ti ſub arbore grandi: qui reſpi[illegible]ēs feras d[illegible]erſas ⁊ ſ[illegible]rpentes venientes ad ſ[illegible] cū non potuer[illegible]t eis reſiſter[illegible] f[illegible]git in arbor[illegible] ⁊ ſaluat. Ita ⁊ monachus ſede[illegible]t in c[illegible]ll[illegible] ſua. ⁊ reſpiciēs prauas cogit[illegible]tiones: iaculationeſq; venientes ſuper ſe. cum [illegible]n potuerit e[illegible] reſiſtere. confugiat per oratio[illegible]n ad D[illegible]: cui omnia poſſibilia ſunt ⁊ ſ[illegible]lu[illegible]bitur. ¶ I[illegible] dixit: ſimilis debet eſſe monachus homini h[illegible]benti a ſiniſtra ign[illegible]: ⁊ a dextra aquam: vt quoties ſuccenſus fuerit ig[illegible]is toll[illegible]t de aqua et extinguat illum. Sic oportet [illegible] monachum facere omni hora. vt quando [illegible]gitatio turpis ſuccenſa fuerit ab [illegible]mi[illegible]. tunc aquam. i. orationes continuas eff[illegible]ndat ⁊ extinguat illam. §. cxcvij.

Abbas zenō dū esset in scithia: egressus est nocte de cella sua ambulare per eremum. Et factum est dū longius ꝓcessisset errauit: tres noctes diesq; ambulans: ⁊ cecidit fatigatꝰ vsq; ad mortē. Et ecce stetit ante eū infans habens in manu sua panem: et dixit ei: exurge ⁊ comede. At ille exurgēs orauit timuit enim fantasiam esse. Cui infans dixit. Bene fecisti ꝙ orasti: modo ergo surge ⁊ comede cui abbas zenon non acquieuit nisi secundo ac tertio orasset. Et cum ille laudaret: quia orabat. Jam tunc surrexit ⁊ comedit post hec dixit ei infans quātū tu ambulasti tantū longe es a cella tua. Sed surge sequere me: ⁊ mox inuentus est ante cellā suā. Dixit ergo ei senex. Ingredere in cellā meā ⁊ fac orationē. Et ingresso sene in cellā suā ille non comparuit. §.cxcviij.

Abbas daniel referebat de btō Arsenio: eo ꝙ sabbatorum die vespere solē relucentem post dorsum suum dimittebat in oratione persistēs extendēsq; ad celum manus non desistebat orare nisi iterū sequēti die sol surgēs oculos eiꝰ implesset. Ceteras aūt noctes puigiles ducebat ⁊ prope diluculo cū vellet parū pro nature fragilitate quiescere dicebat somno: veni male serue: et mox claudēs oculos quiescere parū somni sedendo surripiebat ⁊ statim exurgebat. §.cxcix.

Venerūt aliquādo ad abbatē Luciū in ennatum monachi qui dicebant cochiti: hoc est orantes. Et interrogabat eos senex dicens. Qd̄ est opꝰ manuum vestrarum. Et illi dixerūt non contingimus aliquod opꝰ manuum: sed sicut dixit apostolus sine intermissione oramus. Dixit eis senex: et non manducatis? Illi autem dixerunt: etiam manducamus. Et dixit eis senex. Quando ergo comeditis quis orabit pro vobis? Et iterum interrogauit eos dicēs Non dormitis. Et dixerunt. Dormimus. Et dixit senex. Et cū dormitis quis pro vobis orat? Et non inuenerunt ad hec quid respōderent illi. Et dixit senex. Ignoscite mihi fratres: quia non facitis sicut dixistis. Ego autem ostendo vobis: quia operans manibus meis sine intermissione oro. Sedeo enim iuuante deo infundens mihi paucas palmulas: ⁊ facio ex eis plectas et dico. Miserere mei deus secundum magnā misericordiam tuam. Et sm̄ multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Et dixit eis. Oratio est an non? Et dixerunt: etiā. Et dixit iterum. Quando permaneo tota die laborans ⁊ orās facio plus minꝰ quindecim nūmos ⁊ pono ex eis ad ostiū duos: ⁊ residuū manduco ⁊ qui acceperit illos duos denarios: orat ꝓ me tempore quo ego manduco vel dormio. Atq; ita per gratiā dei impletur mihi quod scriptum est. Sine intermissione orate. §.cc.

Macharius abbas dū semel de scithia portās sportellas quas texerat graderet: vie laboris defessus resedit ⁊ dixit. Deus tu scis quia ampliꝰ nō valeo ambulare: ⁊ mox inuētus est ad fluuium: vnde adhuc per multū aberat interuallum itineris. §.ccj.

Abbas ammon veniens in deserto ad quendam locū haurire aquā vidit basiliscum ⁊ iactans se in faciem suam dixit. Domine aut ego moriturꝰ sum aut ista bestia. Mox basiliscus per virtutem dei dissipatus est. §.ccij.

Besarionis abbatis discipulus nole dulus cū quadā die cū ipso pariter iuxta littus maris ambularet: constrigit eum multū sitire: ⁊ dixit seni. Sitis me macerat pater. At beatus besarion facta oratione iussit eum aquā de mari tollere ⁊ bibere. Qd̄ cū fecisset et dulcissimā aquā reperisset vasculū qd̄ secū portauit: impleuit. Qd̄ cum vidisset abbas besariō dixit ad eum. Quare implesti vas aqua fili? At ille dixit. Indulge mihi pater: timeo ne forte in ante sitiam. Cui senex dixit. Indulgeat tibi dominus fili: quia ⁊ vbiq; deus est ⁊ potest tibi dulcem aquam prestare. §.cciij.

Senex quidam narrauit ꝙ aliquis frater cum conuerti voluisset ⁊ prohiberetur a matre sua ipse non acquiescebat ab intentione sua dicens. Saluare volo animam meam. Illa vero multū renitens: cum desiderium eius impedire nō posset: postea permisit. Abiens autē factus est monachus sub negligētia vitā suā expendēs. Cōtingit autē vt mater ipsiꝰ moreret ⁊ post tēpus aliquod ⁊ ipse infirmatꝰ est infirmitate magna. Et cum factus fuisset in excessu mētis venit ad iudiciū ⁊ inuenit matrē suā cum his qui in pena iudicabant. Illa autē vt vidit eum obstupuit ⁊ dixit. Quid est hoc fili? Et tu in hunc locū deductus es condemnādus: vbi sunt sermones tui quos loquebaris dicendo. Saluare volo animā meā. Confusus autē in his que audierat ipse dolore stupidus factus est: ⁊ stabat non habens quid matri sue respōderet. Juxta dispensationē autē misericordie dei postea ꝙ hec vidit cōtingit vt repararet ⁊ euaderet ab infirmitate et cogitās apud se diuinitus factā esse huiusmodi visionem: includēs se decetero sedebat ⁊ cogitabat de salute sua penitens et plorans de his que egerat sub negligentia prius. Tanta autem erat ei intentio vt multi eū rogarent indulgere sibi paululū ne forte lesionem aliquā pateretur de fletu: quē supra modū sibi inducebat: Ille tunc nullo modo cōsolari volebat dicens. Si improperiū matris mee sustinere nō potui quō xp̄i ⁊ sanctorū angelorū eius aduersum me confusionē potero in die iudicij sustinere. §.cciiij.

Quidā frater sedebat in egypto: in magna humilitate precipuus: ⁊ habebat sororē in ciuitate meretricē: que multis animabꝰ perditio fuerat. Frequēter eū insultabāt senes fratri illi: ⁊ vix potuerūt ei ꝑsuadere vt veniret ad eā: quatenus ꝑ admonitionē eius posset peccatū qd̄ per eam fiebat euincere. Cū autē veniret ad locū: quidā ex notis eū vidēs precessit ⁊ nūtiauit illi dicēs. Ecce frater tuus venit ad te. Illa aūt pre gaudio relictis amatoribꝰ suis quibꝰ ministrare consueuerat capite discoopto ad occurrēdū fratri egressa

est. Dū ergo tentaret eū cōplexi dixit ei. Soror mea charissima parce anime tue qm̄ multi propter te pereūt: ⁊ quēadmodum poteris sufferre amara illa ⁊ eterna tormēta. Illa autē cōtremiscēs dixit ad eū. Scis frater q̄ mihi est salus vlla an nō? Cui ille dixit. Si volueris est tibi adhuc salus. Illa aūt iactās se ad pedes fratris sui petebat vt eā secū deduceret in desertū. Cui frater dixit. Vade operi caput tuū et sequere me. Cui illa. Eamus: oportet eñ me inter hoīes deformari nudo capite ambulantē q̄ in officinā peccati mei iterū ingredi. Dū aūt pariter ambularēt monebat eā ad penitētiā. ¶ Videns autē q̄ qdā obuiarēt sibi dixit ei. Qm̄ necdū oēs sciunt q̄ soror mea es: secede paulū de via donec transeant. Et post trāsgressos illos vocat eā. Eamus soror viā nostrā. Illa aūt nō rn̄dēte: pquirēs inuenit eā mortuā ⁊ vestigia pedū eius plena sanguine. Erat eñ discalciata. Cū aūt senib⁹ renūciasset factū cōtēdebāt inter se de saluatiōe ei⁹. Manifestauit aūt de⁹ vni seni de ipsa eo q̄ nulla illi cura fuit in itinere de corporali vita: sed vulnus propriū contēnens: ⁊ in tam grādi perditione sua suspirās ideo pro deuotione cordis eius suscepit deus penitentiam eius. §. ccv.

Quodā tēpore cum beatus Antonius a sancto athanasio alexandrie epō propter cōfutatiōnē hereticorum in vrbe esset adductus perrexit ad eū Didim⁹ vir eruditissimus captus oculis. Cūq̄ multa de scripturis sanctis loq̄rent inter ceteras sermocinatiōes quas de sanctis voluminib⁹ habebāt eū Antonius miraretur ingeniū eius: ⁊ acumē animi eius collaudaret: sciscitās ait ad eū. Nō tristis es q̄ oculis carneis careas. Et cū ille pudore reticeret scd̄o tertioq̄ eū interrogās Antonius tandē elicuit vt merorē animi simpliciter fateret. Cui antonius ait. Miror prudētem virū eius rei dolere dānū quā formice ⁊ musce ⁊ culices habēt: ⁊ nō potius letari illius possessione: quā sancti ⁊ apostoli meruerūt. Meli⁹ eñ multo est spiritu videre q̄ carne ⁊ illos oculos possidere in quos peccati festuca nō possit incidere: q̄ illos q̄ solo visu p concupiscentiā possunt hominē in interitū gehenne mittere. §. ccvi.

Quidā frater ex nitria parcior magis q̄ auarior ⁊ nesciens triginta argenteis dn̄m iesum vēditū: centū solidos quos lina texēdo collegerat moriens dereliquit. Initū est aūt cōsiliū inter monachos (Nā eodē in loco circiter quinq̄ milia diuisis cellulis habitabant) quid facto op⁹ esset. Alij pauperib⁹ distribuēdos esse cēsebāt alij dandos ecclie nōnulli parētibus ei⁹ remittēdos. Macharius vero ⁊ pābo ⁊ Isidorus ⁊ ceteri seniores patres sancto in eis loquēte spiritu decreuerūt īfodiēdos esse cū dn̄o suo dicētes. Pecunia tua tecum sit in perditionē. Ne hoc crudeliter quisq̄ putet factū tātus terror: ⁊ pauor p totā egyptū cunctos monachos inuasit: vt vnū solidū dimisisse grandis apud eos sit criminis. §. ccvij.

Erat quidā adolescēs grecus ī egypto cōstitutus in cenobio: qui nulla cōtinētia: nulla operis magnitudine flāmas poterat carnis extinguere. Cūq̄ ad patrem monasterij hec eius tentatio fuisset perlata: hac ille cum arte seruauit. Imperauit cuidā viro graui ⁊ aspero vt iurgijs atq̄ cōuitijs insectaretur adolescētem: ⁊ post irrigatā iniuriam primus veniret ad querimoniā. Cūq̄ imperata sibi perficeret insup vocati testes pro eo loquebātur q̄ cōtumeliā adolescēti fecerāt. At ille cepit flere cōtra mēdaciū quotidie gemēs quotidie lachrymas fundēs sedebat solus q̄ amaritudine repletus erat: omniq̄ auxilio destitut⁹ ad iesu pedes iacebat. Quid multa? Ita totus annus deductus est. Quo expleto interrogat⁹ adolescēs sup cogitationib⁹ pristinis: an si adhuc molestie aliquid sustineret respōdēs dixit. Pape viuere mihi nō lz: quēadmodū fornicari libet. Ita ergo hac arte spiritali patre procurāte adolescens superata libidine saluatus est.

¶ Finit liber adhortationum patrum.

¶ Incipit libellus de profectu patrum.

Interrogauit qdā frater abbatē Antoniū dicens. Quō placebo dn̄o. Rn̄dens senex. Que mando tibi custodi. Quocūq̄ vadis deū semp habe pre oculis: ⁊ ī his q̄ agis testificationē sanctaꝝ scripturarū adhibe: ⁊ in quocūq̄ loco sederis non cito inde mouearis. Hec tria custodi ⁊ saluus eris. Interrogauit abbas Pābo abbatē Antoniū dicēs. Quid faciam. Respōdit ei senex. Noli esse in iustitia tua cōfidens: neq̄ peniteāris de re trāsacta ⁊ cōtinēs esto lingue tue ⁊ ventris. ¶ Dixit sanct⁹ Gregori⁹ q̄ tria exigit deus ab omni hoīe qui est baptismū cōsecutus videlicet fidē rectā ex tota aīa: veritatē lingue cōtinētiā ⁊ castitatē corporis. Dixit abbas euagri⁹ q̄ dicebāt qdā patrū q̄ siccior ⁊ nō inequalis vict⁹ charitati cōiunctus: citius introducat monachū in portū impassibilitatis: iterū dixit. Nūciata est cuidā monacho mors patris sui. Et ille ait ad eū q̄ nūciabat. Desine inquit blasphemare. Deus eñ pater immortalis est. ¶ Dixit abbas Macharius abbati zacharie. Dic mihi qd̄ est op⁹ monachi. Dixit ei. Me interrogas pater. Et dixit ei abbas machari⁹. Certus sum de te fili zacharia: est eñ qd̄ me pulsat vt interrogē te. Dixit ei zacharias. Quātum est ad me p̄ hoc puto: qm̄ quicūq̄ semetipm necessitatib⁹ subiecerit atq̄ coegerit ipse est monach⁹. ¶ Dicebant de abbate Theodoro cui prenomē est firme: q̄ hec tria capitula haberet supra multa .i. nihil possidēdi: abstinēdi hoīes fugiendi. ¶ Dixit abbas Joānes nanus. Ego volo hoīem ex oībus virtutibus percipere. Itaq̄ p singulos dies surgēs mane de omni virtute sume principiū ⁊ mādata custodi in magna patiētia cū timore ⁊ longanimitate: ī charitate dei cū bono pposito aīe ⁊ corpis ⁊ humilitate multa: ī patiētia ⁊ tribulatione cordis ⁊ obseruatiōe in oratiōe multa ⁊ supplicationib⁹ cū gemitib⁹ in puritate ⁊ mūditia lingue: ⁊ custodia oculoꝝ: ī iniuria patiēs ⁊ nō

irascēs: pacificus ⁊ non reddēs malū ꝑ malo: non
attendēs ad inuidiā alioꝝ atq; temetipm exal-
tes: sȝ esto subditus ⁊ humilior oī creature: renū-
tiādo oī materie corpali: ⁊ his q̄ sm carnem sunt
in cruciatu in certamine: in hūilitate spūs: in bo
na volūtate ⁊ abstinētia spūali: in ieiunio: in pe-
nitētia: in fletu: in certamine pugne: in discretio
ne iudicij: in charitate aīe: in ꝑceptiōe boni cum
q̄ete: in ope manuū tuaꝝ: ī nocturnis vigilijs: in
fame ⁊ siti: in frigore ⁊ nuditate: in laboribus īclu
dēs te in sepulchro tāq̄ iā mortuus vt videat tibi
esse proxima mors oī die. ¶ Dixit abbas Joseph
thebeus. Q2 tres ordines sunt honorabiles in cō
spectu dñi. Primus qñ homo infirmat ⁊ adyciun
tur ei tētatiōes: ⁊ cū gratiarū actiōe suscepit eas.
Scđs aūt est qñ aliqs oīa sua opera facit munda
corā dño nil habēs humanū. Tertius vero est qñ
aliquis sedet in subiectiōes ꝑcepti patris spūa-
lis: ⁊ oībus ꝓpriū renūtiat voluptatibus. ¶ Nar
rauit abbas Cassianus de quodā Joanne abbate
qui erat primus cōgregationis q̄ magnus fuerit
in vita sua. Hic cū moriturus esset ⁊ discessurus cum
hylaritate ⁊ ꝓposito mētis ad dñm circumdede-
runt eū fratres rogantes verbū aliqđ cōpendio-
sum ⁊ salutare loco hereditatis sibi ab eodē reli
qui: per qđ possent ascendere ad perfectionem q̄
est in xp̄o. Ille autē ingemiscens ait. Nunq̄ feci
ꝓpriā voluntatē: nec aliquē docui quicq̄: qđ ego
primus ipse nō fecerim. ¶ Frater interrogauit se-
nem dicēs. Que res sic bona est quā faciā vt vi-
uam in ea. Et dixit senex. Deus solus scit quod bo
num est: sed tamen audiui q2 interrogauit, vnus
patrum abbatem Nesteronem magnuȝ qui erat
amicus abbatis antonij. Et dixit ei. Quid est opus
vt faciā. Et respondit ei. Non sunt oīa opera eq̄-
lia. Scriptura dixit. Q2 abraā hospitalis fuit ⁊
deus erat cuȝ eo. Et helias diligebat quietem et
erat cum eo deus. Et dauid humilis erat: ⁊ deus
erat cū ipso. Quod ergo videt animam tuaȝ ſm
deum velle hoc fac ⁊ custodi cor tuū. ¶ Dixit ab-
bas pastor. Quia se custodire ⁊ semetipsum consi
derare: ⁊ discretionē habere: hec tria operatio-
nes monachi sunt. ¶ Frater quidā interrogauit
eum dicens. Quomodo debet homo conuersari.
Respondit ei senex. Vidimus Danielē quia non
est inuenta in eo accusatio: nisi de seruitio qđ ex-
hibebat deo suo. Dixit iterū. Quia paupertas et
tribulatio he sunt opatiōes solitarie vite. Scri-
ptū est enī. Q2 sic fuerūt hi tres viri Noe, Job, ⁊
Daniel. Noe personā habet nihil possidentium.
Job aūt personā tribulatorū. Daniel vero discer
nentiuȝ. Si ergo fuerint he tres actiōes in hoīe
deus habitat in eo. ¶ Dixit abbas pastor. Quia
si duas res oderit monachus pōt liber esse ab hoc
mundo. Et dixit frater. Que sunt iste. Et dixit se-
nex. Carnalem repausationem ⁊ vanam gloriā.
¶ Dicebāt de abbate Pambo: quia in ipsa hora
qua decedebat ex hac vita: dixit astantibus sibi
sanctis viris: q2 ex quo veni in hunc locum soli-
tudinis: ⁊ fabricaui mihi cellā ⁊ habitaui hic ex-
tra laborem manuū mearū non recolo me come
disse panem aliquo mō: neq; comedere volui: nec
penituisse de sermone: quem locutus sum vsq; ad
hāc horā: ⁊ sic vado ad dñm: quasi qui nec initiū
fecerim seruiendi dño. Dixit abbas Sisoys esto

contēptibilis: ⁊ volūtates tuas post tergū tuum
ꝓijce: ⁊ esto liber ⁊ securus a secularibus curis: ⁊ ha
bebis requiē. ¶ Abbas cames cū eēt moriturus di-
xit filijs suis. Nolite habitare cum hereticis nec
habeatis notitiā iudicum: neq; sint manus vestre
aperte ad aliquid congregāduȝ: sed sint magis
extense ad tribuendū. ¶ Frater interrogauit se-
nem dicēs. Quomodo venit timor dei in homi-
nem: ⁊ dixit senex. Si habet homo humilitatem
⁊ paupertatem: ⁊ non iudicat alteruȝ: sic venit in
eum timor dei. Dixit senex. Timor ⁊ humilitas ⁊
egestas victualiuȝ ⁊ plāctus in te sint. ¶ Dicebat
ergo quidā senuȝ. Quicq̄d odio habes: alij ne fa-
cias. Si odis qui tibi male loquūt: neq; tu male
loq̄ris de aliq̄. Si odio habes q̄ tibi calūniā fa-
cit: neq; tu facias alicui calūniā. Si odio habes
qui tibi calumniam dicit aut iniurijs afficit: aut
aufert qđ tuuȝ est: aut aliquid tale facit: tu nihil
horū facias cuiq̄. Qui ergo hoc verbū custodire
potest: sufficit ei ad salutem. Dixit quidaȝ senex.
Vita boni monachi ⁊ opera est obediētie medi-
tatio ⁊ vt nō iudicet: aut non loquat: aut nō mur
muret. Scriptū est enī. Qui diligitis dominum:
odite malū. Monachi igitur vita hec est. Nō in-
gredi cū iniusto: nec videre oculis suis mala: ne
q; curiose agere aut audire aliena: neq; manibus
rapere: sed manibus tribuere: neq; superbire cor-
de: neq; cogitatione malignari neq; ventrē īple-
re sed cū discretione: oīa agere ecce in his est mo-
nachus. Dixit quidā senex. Roga deū vt det luctū
in corde tuo ⁊ humilitatē ⁊ respice semper ī pec-
catis tuis ⁊ nō iudices alios sed esto subditus oī-
bus ⁊ ne habeas amicitias cū muliere: neq; cum
puero: neq; cū hereticis. Abscinde a te fiduciā ⁊
retine linguā tuā ⁊ ventrem: ⁊ abstine a vino: ⁊ si
aliqs loquit de quacūq; causa: noli cōtēdere cuȝ
eo: sȝ si bene dicit dic sic esse: si aūt male: dic ei tu
scis, qđ loqueris. Et ne contēdas cum eo de his
que locutus est: ⁊ tunc erit mens tua pacifica.

¶ Finit liber de profectu patrum.

¶ Incipit liber de quiete.

Dixit abbas Antonius si
cut pisces si tardauerīt
in sicco moriunt ita et
monachi tardātes ex-
tra cellā: aut cū viris secularibus
immorātes a quietis proposito
resoluuntur. Oportet ergo sicut
piscē ad mare: ita ⁊ nos ad cellā
reuerti: ne forte foris tardantes
obliuiscamur īterioris custodie.
Dixit iterū. Qui sedet in solitu-
dine: ⁊ q̄escit a tribus bellis eripitur. i. auditus
locutiōis: ⁊ visus: ⁊ cōtra vnū tm̄modo habebit
pugnā idest cordis. ¶ Abbas arsenius cuȝ adhuc
esset in palatio orauit ad dñm dicens. Dñe diri-
ge me ad salutē. Et venit ei vox dicēs. Arseni fu
ge hoīes ⁊ saluus eris. Idē ipse descēdēs ad mona
chalē vitā rursum orauit eūdē sermonē dicens.
Dñe dirige me ad salutē. Audiuitq; vocē dicēteȝ
sibi. Arseni fuge: tace: q̄esce: he enī sunt radices
nō peccādi. Venit aliqñ btē memorie Theophi-
lus archiep̄s ad abbatē Arseniū: cū quodā iudi-
ce ⁊ iterrogabat senē archiep̄s volēs ab eo audi
re sermonē. Paulisp autē tacēs senex postea rñ-

dit ad eum dicēs: ⁊ si dixero vobis custodietis. Illi aūt promiserūt se custodire: ⁊ dixit ei senex. Ubicūq; audieritis Arseniū appropinquare nolite. ¶ Alia iterū vice volens archiepūs videre eū misit primo videre si aperiret senex: ⁊ remādauit senex ei dicēs. Si venis aperio tibi: sz si tibi aperio oībus apio: ⁊ tūc vltra hic iaz nō sedebo. Hec ergo audiens archiepūs dixit. Si eū persecuturus vado: nequaꝗ̄ vadā ad hoīem sanctū. Uenit aliqñ abbas Arseni⁹ in quēdā locum: ⁊ erat ibi arundinetū ⁊ motū est a vento: ⁊ dixit senex ad fratres. Quis est mot⁹ hic. Dicunt ei arundines sunt. Dixit eis senex. Uere si quis sedet cum quiete ⁊ audierit vocē auis: non habebit cor eius eandē quietē: quāto magis vos habētes sonum arundinū harū. Dicebant aūt de eo: q2 erat cella eius lōge in miliaria triginta duo: ⁊ nō exibat cito: sed faciebāt aliū ei ministeria. Cū vero ī solitudinē redact⁹ est locuz qui vocaē scithie exiuit plorans ⁊ dicens perdidit mund⁹ romā ⁊ monachi scithiam. Sedente eodē abbate Arsenio aliquando in canopo: venit vna matrona virgo de roma valde diues ⁊ timens deū: vt videret eū: et suscepit eā theophilus archiepūs. Illa aūt rogauit eū vt ageret cū sene vt videret eū. Qui abiēs ad eū rogauit dicens. Aliqua matrona venit de roma ⁊ vult te videre: senex aūt nō acquieuit ei. Supradicta aūt matrona audiens hec iussit sterni animalia dicens. Credo in deū: q2 videbo eū. Sunt enī in ciuitate nostra multi homines: sz ego veni solum prophetā hunc videre. Et cū venisset ad cellā eiusdē senis: iuxta dei ordinationem inuent⁹ est opportūe foras cellā senex ⁊ vidēs eum supradicta matrona prostrauit se ad pedes eius. Ille aūt leuauit eā cū indignatione: et intuens eam dixit. Si faciē meam videre vis: ecce vide. Illa aūt pre verecundia non considerauit faciē eius: ⁊ dixit ei senex. Non audisti opa mea. Mecū videre quid necesse est. Quomodo autez presumpsisti tantam nauigationē assumere. Ne scis quia mulier es: ⁊ nō debes exire quoꝗ̄. An idcirco venisti vt vadas romā ⁊ dicas alijs mulierib⁹: q2 vidi Arsenium: ⁊ faciāt mare viā mulierū venientium ad me. At illa dixit. Si voluerit me deus reuerti romā non permitto aliquam venire huc. Sz ora pro me ⁊ memor esto mei semper. Ille aūt respondēs dixit ei. Oro deum vt deleat memoriā tui de corde meo. Que audiēs hec egressa est turbata: ⁊ cū venisset in ciuitatē: p̄ tristicia febricitare cepit. Et nunciatū est archiepō q2 infirmaretur: ⁊ venit ad eam consolandā interrogans quid haberet. Illa aūt dixit ei. Utinā non venissem huc. Dixi enī seni: memor mei esto ⁊ dixit mihi. Oro deū vt deleat memoriaz tui de corde meo: ⁊ ecce p̄ tristicia morior: ⁊ dixit ei archiepūs. Nescis q2 mulier es ⁊ inimic⁹ per mulieres sanctos viros impugnat. Propterea hoc dixit senex: nam pro anima tua semp orat: ⁊ ita curata est mēs eius ⁊ discessit cū gaudio ad ꝓpria. ¶ Dixit abbas euagri⁹: abscinde a te affectiones multoꝝ: ne mens tua in turbatione fiat et ꝯcitis dissipet modū. Frater quidā applicuit in scithia ad abbatem moysen: petēs ab eo sermonem ⁊ dixit ei senex. Uade ⁊ sede in cella tua: ⁊ cella docebit te vniuersa. Dixit abbas moyses: hō fugiens hominē similis est vue mature: qui aūt cū hominibus conuersatur sicut vua acerba erit. ¶ Dixit abbas nylus. Imperforabilis manet a sagittis inimici qui amat quietē: que aūt miscetur multitudini crebra suscipit vulnera. ¶ Dixit abbas pastor. Initium maloꝝ est distendere mentē. Dicebat iterū. Quia bonū est fugere corporalia. Qñ enī homo est iuxta corporale bellū: assimilabitur viro stanti supra lacum profundissimū: vt qua hora visuz fuerit inimico eius: facile eū deorsum impugnat: si aūt a corporalib⁹ longe fuerit: assimilabitur viro longe posito a puteo ⁊ volēs eū inimicus proijcere deorsum: dum eūz violenter trahit deus ei auxiliū dirigit. ¶ Dicebat aliqñ Abraam discipulus abbatis sysoy ad eum. Pater senuisti: eamus parūper iuxta mundū. Dixit ei abbas sysoys. Ubi nō est mulier ibi eamus. Dicit ei discipulus eius. Et vbi est locus non habens mulierem: nisi forte in solitudine. Dixit ei senex: ergo in solitudine me tolle. Dixit et abbatissa matrona multi in mōte positi ea que sunt popularia agentes perierūt. Melius est enim vt cū multis sit ⁊ solitariā vitā agat volūtate ꝗ̄ cū sol⁹ sit esse cū multitudine ꝓposito mētis. Dixit senex: semper debet monachus emere quietē sibi vt contēnat etiā si corporale ꝯtingat euenire dispendiū. ¶ Narrauit quidā senex q2 tres studiosi diligētes se facti sunt monachi. Et vnus qdē ex eis elegit litigātes in pacē reducere iuxta illud qđ scriptū est. Beati pacifici. Scđs vero visitare infirmos: tertius vero abijt quiescere in solitudinē. Pri m⁹ ergo laborās propter lites hoīm nō poterat oēs sanare ⁊ tedio vict⁹ veniebat ad eū qui seruiebat infirmis ⁊ inuenit etiā ipsum aīo deficientē ⁊ nō p̄ualētē mādatū ꝑficere ⁊ ꝯcordātes hi duo abierūt videre illū q̄ in eremū discesserat: narrauerūtq; ei tribulatiōes suas ⁊ rogauerūt vt diceret eis qđ ipse ꝑficeret ⁊ reticēs paululū misit aquā in ciphū: ⁊ dixit eis. Attēdite in aquaz. Et erat turbulēta. Et post modicū dicit. Attēdite mō quō limpida facta est aq̄. Et cū intēdissent in aquā vidēt tanꝗ̄ in speculo vult⁹ suos. Et tūc dixit eis. Sic est qui in medio hoīm ꝯsistit. Pre turba enī non videt pctā sua. Cum aūt quieuerit ⁊ maxime in solitudine: tūc delicta sua conspiciet.

¶ Finit libellus de quiete.

¶ Incipit liber de compunctione.

Dicebāt de abbate arsenio q2 totum tpe vite sue sedēs ad opus manuū suaꝝ pannū habebat in sinu ꝓpter lachrymas q̄ crebro currebant ex oculis ei⁹. Frater qdā interrogauit abbatē ammonē dicēs. Dic mihi aliqđ vbū. Dixit ei senex. Uade ⁊ talē fac cogitationē tuā sicut faciūt iniq̄ q̄ sunt ī carcere. Illi enī interrogāt hoīes vbi est iudex: ⁊ qñ veīt. Et ipsi ex pectatiōe penaꝝ suaꝝ plorāt: ita ⁊ monachus dz semꝑ suspect⁹ esse ⁊ aīam suā obiurgare dicēdo. Heu mihi quō ꝯstare habeo añ tribunal xp̄i ⁊ quō habeo ei actuū meoꝝ reddere rōnē? Si igitur sic semꝑ meditat⁹ fueris poteris salu⁹ eē. Dixit abbas euagrius. Cū sedes in cella collige ad te sen

sum tuū ꝛ memor esto diei mortis ꝛ tūc vide cor
poris tui mortificationem. Cogita cladē suscipe
dolorē: horreat tibi mūdi isti⁹ vanitas: esto mo=
destus ꝛ sollicit⁹ vt possis semper in eodē quietis
ꝓposito ꝑmanere: ꝛ nō infirmaberis. Memora=
re etiā eorū que in inferno sunt: cogita apud te=
ipsum qūo sunt mō ibi anime in quā amaro silē
tio: aut in quā pessimo gemitu vel in quali metu
ac certamine: aut in quali expectatiōe ꝛ dolore:
ꝛ sine mitigatione infinite lachryme sunt ale.
Sz ꝛ diei resurrectionis nouissime memor esto:
ꝛ illud diuinū horrēdū atq̧ terribile imaginare
extremū iudiciū. Adhuc ad mediū repositā pctō
ribus cōfusionē quā passuri sunt in cōspectu dei
ꝛ xp̄i eius: ꝛ corā angelis ꝛ archangelis ptātib⁹
vniuersis hoībus. Sed ꝛ supplicia oīa ignē eter
nū vermē cōsciētie immortalē tartari tenebra
ꝛ sup oīa dentium stridores: timores ꝛ tormēta.
¶ Adduc etiā ad memoriā ꝛ bona q̄ sūt iustis re=
posita: fiducia añ deū patrē ꝛ xp̄m ei⁹ corā ange=
lis ꝛ archāgelis ꝛ ptātibus: atq̧ oī plebe regnū
celoꝝ: ꝛ dona ei⁹ gaudiū ꝛ requiē. Utroꝝq̧ hoꝝ
cōmemoratione habe apud te ꝛ sup iudicia qdē
pctōꝝ ingemisce plora vestire luctu: imaginē: me
tuēs ne ꝛ tu ipse hec incurras: sup bona vero iu=
storū reposita gaude ꝛ exulta ꝛ letare: ꝛ his qdē
frui festina ab illis xo effici alien⁹. Uide ne obli
uiscaris aliqñ siue intra cellā tuā sis: siue foris
alicubi: ꝛ memoriā horū ne abijcias mēs tua vt p
hec sordidas saltem ꝛ noxias cogitatiōes possis
euadere. Dixit abbas Helyas. Ego tres res ti=
meo: vnā qñ egressura est aīa mea de corpe: aliā
qñ occursurus sum deo: tertiā qñ aduersum me
ꝓferēda fuerit sñia. ¶ Sctē memorie Theophi
lus archiepūs cū moritur⁹ esset dixit. Beatus es
abba Arseni: qr semp hanc horā ante oculos ha
buisti. Dicebāt patres: qr māducantib⁹ aliqñ fra
trib⁹ in charitate risit vn⁹ fratrū ad mēsam. Et
vidēs eū abbas Joannes fleuit dicēs. Quid pu
tatis habet iste frater in corde suo: qr risit cū de=
buisset flere: qr agapē māducat. ¶ Dixit abbas
Iacob⁹: qr sicut lucerna obscurū cubiculū illumi
nat ita timor dñi si venerit in cor hoīs illuminat
eū ꝛ docet oēs virtutes ꝛ mādata dei. ¶ Interro
gauerūt quidā patrū abbatē Machariū egyptiū
dicētes. Quō sic ꝛ qñ māducas ꝛ qñ ieiunas cor
pus tuū siccū est. Et dixit eis senex: sicut lignum
i manu hoīs cū quo frutices in igne versant atq̧
reuersant semp ab igne ꝯsumit: ita si hō mūda=
uerit mentē suā in timore dei: ipse timor dei ēt
ossa ei⁹ cōsumit. ¶ Miserūt aliqñ senes de mō=
te nytro ad abbatē Machariū in scithia rogan=
tes vt veniret ad eos alioquin sciret oēm multi=
tudinē: si ipse nō veniret ad se esse veturā qm̄ de
siderarēt eū videre añq̧ migraret ad dñm. Qui
cū venisset ad montē cōgregata est oīs multitu
do fratrū ad eū. Rogabāt aūt senes vt faceret ver
bū aliqd ad fres. Ille aūt lachrymās ait. Plore
mus fratres ꝛ producant oculi nostri lachrymas
añq̧ eam⁹ hinc vbi lachryme nr̄e corpora nr̄a cō
burāt. Et fleuerūt oēs ꝛ ceciderūt proni in facies
suas dicētes. Pr̄ ora ꝓ nobis. ¶ Preteriēs ali
qñ abbas pastor in egypto: vidit mulierē in mo=
numēto sedentē ꝛ flētē amare ꝛ dixit. Si veniāt
oīa delectabilia mūdi hui⁹: nō transferūt animū

isti⁹ a luctu: ita ꝛ monach⁹ semp debet luctū ha=
bere in semetipso. Alia vice transibat cū abbate
anub in partib⁹ Dyolchi: ꝛ venientes circa mo=
numēta mortuorū vidēt mulierē nimis cedentē
se: ꝛ flentē amare. Qui stātes intendebāt in eā.
Paululū aūt ꝓcedētes occurrerūt cuidā ꝛ inter
rogauit eū abbas pastor dicēs. Quid hz mulier
ista q̄ sic plorat amare. Dixit ei: mortu⁹ est mari=
tus ei⁹ ꝛ filius ꝛ fr̄. Et rn̄dēs abbas pastor dixit
abbati anub. Dico tibi qr nisi hō oēs voluptates
carnis sue mortificauerit ꝛ possederit luctū hūc
nō pōt monachus fieri. Tota eñ vita mulieris
isti⁹ ꝛ mēs in luctu est. Dixit iterū abbas pastor.
Luct⁹ duplex est q̄ operat: ꝛ q̄ custodit. Fr̄ quidā
interrogauit eū dicēs qd faciā. Dicit ei. Qñ ve=
nit abraā in terrā ꝓmissiōis: monumentū sibi
cōparauit: ꝛ ꝑ sepulchrū terrā in hereditatē ac=
cepit. Dixit ei frater. Quid est sepulchrū. Et di=
xit ei senex. Loc⁹ flendi ꝛ lugēdi. ¶ Sctē memo=
rie Athanasi⁹ rogauit abbatē pābo vt descēde=
ret de eremo in Alexandriā. Qui cū descendisset
vidit mulierē theatricā: ꝛ lachrymatus est. In=
terrogat⁹ aūt ab his qui aderant quare fuerit la
chrymat⁹: due inquit res me mouerunt. Una de
illi⁹ perditiōe. Alia qr ego nō habeo tale studiū
placēdi deo quale hz ista vt hominib⁹ turpibus
placeat. ¶ Abbas Siluan⁹ sedens aliqñ cū fra=
tribus fact⁹ est in excessu mētis ꝛ cecidit in faciē
suā: ꝛ post multum temporis surgens plorabat:
ꝛ rogauerūt eū fratres dicētes. Quid habes pa=
ter. Ille aūt tacebat ꝛ flebat. Cōpellentibus aūt
eū dixit illis: ego ad iudiciū raptus sum: et vidi
multos de habitu nostro euntes ad tormenta: ꝛ
multos seculares ad regnū celorū ꝛ lugebat se=
nex ꝛ nolebat deinceps exire de cella sua sed ꝛ si
exire cogebat operiebat caputio faciē suā dicēs.
Quid necesse est videre lumen istud tēporale in
quo nihil est vtile. ¶ Dixit sctē memorie syncle=
tice. Labor est ꝛ certamē magnū in primis q̄ cō=
uertunt ad dñm: nā postea inenarrabile gaudiū.
Sicut eñ q̄ ignē accendere volunt prius fuman
tur ꝛ ex fumi molestia lachrymant: sic q̄ obtinent
quod volunt: etenim scriptū est: qr deus noster
ignis cōsumēs est. Itaq̧ opz nos diuinū ignem
cū lachrymis atq̧ laboribus in nobisipsis accen
dere. ¶ Dixit abbas hipertici⁹. Nocte ꝛ die labo
ret monach⁹ vigilans ꝛ in orationibus ꝑmanēs
pungēs autem cor suū ꝓducit lachrymam ꝛ excel
sus prouocat misericordiam. Applicuerunt fra=
tres ad abbatē felicē habētes secum aliquos se=
culares: ꝛ rogauerunt eū vt diceret eis sermonē
Ille aūt diuti⁹ rogantib⁹ dixit ad eos. Sermo=
nē vultis audire? Qui dixerunt. Etiam pater.
Dixit ergo senex. Mō nō est sermo. Quōdā aūt in
terrogabant seniores ꝛ faciebāt fratres q̄ dicebā
tur ab eis: ꝛ tribuebat de⁹ quō loquerent. Nunc
aūt qm̄ interrogāt quidē nō aūt faciūt q̄ audiūt
abstulit de⁹ gratiā a senibus vt nō inueniant qd
loquant: qm̄ q̄ operet nō est. Qd cū audissēt fra=
tres ingemuerunt dicentes. Ora ꝓ nobis pater.
¶ Narrauerūt de abbate Or: ꝛ de abbate Theo=
doro: qr misissent caprinā pellē in cellā suā ꝛ di=
xerūt sibiinuicē. Si nos visitauerit de⁹ mō quid
faciem⁹ ꝛ flentes reliquerūt locum ex laterib⁹ ꝛ
sic recesserunt in cellas suas. ¶ Narrauit quidā

senex q aliqs frater eu conuerti vellet: phibere
tur a matre sua. Ille aut non quiescebat ab inte
tione sua dicens. Saluare volo aiam meā. Mater
vero ei9 multū resistens τ cū desideriū ei9 impe
dire nō posset postea pmisit: abiens aūt fili9 ei9 fa
ctus est monach9 τ sub negligētia vitam suā ex-
pēdit. Cōtigit aūt vt mater ipsi9 moreret: τ post
aliquātulū tps etiā τ ipse infirmatus est infirmi
tate magna. Et cū fact9 fuisset in excessu mentis
rapt9 est ad iudiciū: τ inuenit matrē suā cū his q
iudicabant. Illa aūt vt vidit eū obstupuit τ dixit.
Quid est hoc fili: τ tu in loco hoc condēnat9 es.
Ubi sunt sermones tui: quos loquebaris dicen-
do: saluare volo aiam meā. Cōfusus aūt in his q
audierat ipso dolore stupefact9 est: τ stabat nō ha
bens qd matri sue rndere posset. Iuxta dispēsa-
tionē aūt mīe dei. ¶ Postea q hec vidit cōtigit
vt repararet τ euaderet de instāti infirmitate τ
cogitās apud se diuinit9 factā esse hmōi visita-
tionē includens se decetero sedebat τ cogitabat
de salute sua penit9: τ plorās de his q egerat sub
negligētia prī9. Tāta aūt ei interioerat vt mul
ti eū rogarēt indulgere sibi paululū: ne forte le-
sionē aliquā pateret de fletu quē supra modū si-
bimet indicebat. Ille aūt nullo mō cōsolari vole
bat dicens. Si improperiū matris mee sustinere
nō potui: qūo christi τ sctōrum angelorū ei9 ad-
uersum me cōfusionē potero in die iudicij susti-
nere. ¶ Dixit quidā senex. Si possibile esset i ad-
uētu dei post resurrectionē pre timore exire aias
hoim oīs mūdus moreret a terrore atq formidi
ne. Quale est eñ videre celos scissos τ deū reue
latū cū ira τ indignatiōe τ militias innumerabi
les angelorū τ totū simul hoim gen9 intendere.
Propter qd sic debem9 viuere vt pote q de singu
lis motib9 nfis rōnē exigēdi sum9 a deo. ¶ Fra-
ter interrogauit senē dicens: vñ est abba cor meū
durū: τ non timet deū. Dixit ei senex. Puto si hō
teneat in corde suo increpationē: possideat timo
rē. Dixit ei frater. Quid est increpatio. Dixit ei
senex. Ut in oī re increpet hō aiam suā. Dicēdo
ei. Memor esto: qz opz te occurrere deo. Dic aūt
τ hoc. Quid volo ego cū hoīe. Existimo aūt qz si
qs in his pmanet veniat ei timor dei. ¶ Uidit se
nex quēdā ridētē τ dixit ei. Corā celo τ terra rō-
ne totius vite nostre reddituri sum9 τ tu rides.
Quēadmodū vmbrā corporū nostrorū vbicunq
nobiscū circūferētes sic debem9 fletū τ cōpūctio-
nē nobiscū habere vbicūq sum9. ¶ Frater qui-
dā interrogauit senē dicens. Abba dic mihi aliqd
verbū. Dixit ei senex. Qñ pcussit deus egyptū: nō
erat dom9 nō habēs luctū. Frater interrogauit
illū senē dicens. Quid facio. Dixit ei senex. Flere
debem9 semp. Cōtigit eñ quēdā senē mori aliqñ
τ post multā horā iterū in semetipsum reuerti: τ
īterrogauim9 eū dicētes. Quid vidisti ibi abba.
Et enarrauit nobis plorās τ dicens. Audiui ibi
vocē lugubrē sine cessatiōe dicentē. Ue mihi/ve
mihi/ve mihi. Sic τ nos semp dicere debemus.
Interrogauit frater quendā senē dicens. Qm de-
siderat aīa mea lachrymas sicut audio senes la-
chrymātes τ nō inuenio τ tribulat aīa mea: τ di
xit ei senex. Filij israel post quadraginta annos
intrauerūt in terrā pmissionis. Lachryme ergo
sunt terra pmissionis: ad quas si perueneris iā

nō timebis bellum. Ita eñ vult deus affligi ani
mam: vt semper desideret ingredi terram illam.

¶ Finit libellus de compunctione.

¶ Incipit liber de continentia.

Fratres aliq volētes venire ad abbatē
Antoniū de loco scithie ingressi sunt
nauē vt irēt ad eū. Et inuenerūt in ipa
naui senē q τ ipse ad Antoniū ire vole
bat: ignorabāt aūt eum fres τ sedētes in naui lo-
quebant sermōes patrū τ de scripturis: τ rursus
de opere manuū suarū: ille aūt senex: p oīa tace-
bat. Cū aūt venissent ad portā agnouerūt τ ipm
senē pficisci velle ad abbatē Antoniū. Cū autē
venissent ad eū: dixit ei abbas Antonius. Bonū
comitē itineris inuenisti senē hūc. Dixit aūt τ se
ni. Bonos fres inuenisti tecū abba? Dixit ei se-
nex. Boni sunt quidē sz habitatio eorū nō hz ia
nuā. Quicūq intrat in stabulū: soluit asinū. Hoc
aūt dicebat: qz qdcūq eis ascēdebat in os loque
bant. ¶ Dicebat abbas Daniel de abbate Arse-
nio: q totā noctē vigilās pertrāsierit: totā eñ no
ctē vigilabat. Et qñ volebat circa mane propter
istaz naturā dormire dicebat somno. Ueni serue
male. Et surripiebat parū somni sedēdo: τ statī
surgebat. ¶ Dicebat abbas Arsenius. Sufficit
monacho si dormit vnā horam: si tñ est pugnator.
Dicebat de eo abbas Daniel. Quia tātos annos
mansit nobiscū: τ mensurā paruā victus dabam9
ei in anno: τ quoties veniebam9 exinde comede
bamus τ nos. ¶ Dixit iterū. Qz nisi semel in an-
no nō mutabat aquā palmarū: sz tñ adijciebat:
faciebatq siectā de ipis palmis τ cōsuebat vsq ad
sextā horā. Interrogauerūt ergo eū seniores cur
nō mutaret aquā palmarū: q fetebat: τ dixit eis.
Pro thimiamate τ vnguentorū odorib9 quib9
in seculo vsus sum op9 est vti me fetore isto. Ite-
rū qñ audiuit q maturasset oē gen9 pomorū: di-
xit. Afferte mihi τ gustauit sz tñ parū ex oībus
gratias agēs deo. ¶ Dicebāt de abbate agatho-
ne. Qui per triennium lapidē in ore suo tenebat:
donec taciturnitatē disceret. ¶ Aliqñ iter age-
bat abbas Agathō cū discipulis suis τ inueniēs
vn9 ex eis paruissimū fasciculū cicercule viridis
in via dicit seni. Pr si iubes tollo illud. Intēdit
eo senex: τ admirās dixit. Tu illud ibi posuisti?
Rñdit ei ille fr. Non. Et dixit senex: qūo vis tol-
lere qd nō posuisti. ¶ Uenit aliqñ quidā seniū ad
abbatē Achillē τ vidit eū iacientē sanguinē de
ore suo τ interrogauit eū dicens. Quid est hoc pr.
Et dixit senex. Sermo est fratris cuiusdaz q me
cōtristauit τ oīno conat9 sū cōseruare illud apud
me. Et deprecat9 sum deū vt auferret a me: τ fa-
ctus est sermo ille sanguis in ore meo: τ expuo il
lū: τ requiē inueni: τ dolorē illū oblit9 sū. ¶ Ue
nit aliqñ abbas Achilles in cellā abbatis Esaie
in locū scithie τ inuenit eū comedentē. Miserat
eñ in catinulo salē τ aquā: vidēs autem qz ab-
scondit illū post flectas de palmis dr illi. Quid
māducabas? Ille respondit. Ignosce mihi abba:
qz palmas incidebam τ ascendi in cauma: τ pro-
pterea intinxi mō buccellā ī sal: τ misi ī ore meo
τ exaruerūt fauces mee. Et qz non descendebat
buccella quā ī ore meo miserā: ppterea cōpulsus
superfundere modicū aq in sal vt vel sic possem
glutire: sz ignosce mihi. Et dicebat abbas Achil

lesvenire ⁊ videre esaiā iuscellū comedentē in scithia Si vis mādu care ius vade in egyptū. ¶ Dicebāt de abbate amoy qꝛ cū egrotaret: ⁊ i lecto pluribꝰ annis decūbēs nūq̄ relaxauit animū suū vt intēderet iteriora celle sue ⁊ videret qd haberet. Multa ei deferebant ei velut infir mo: sʒ introeunte discipulo suo Ioāne ⁊ exeunte claudebat oclos suos ne videret qd faciebat: sciebat eī qꝛ fidelis monachꝰ esset. ¶ Dixit abbas Bēiamin q erat p̄sbyter in cellis: qꝛ applicuissent fratres in scithia ad quēdā senem: ⁊ voluissent ei dare modicuʒ olei: ⁊ ille eis dixit. Ecce ibi iacet paruulū vasculū quod attulistis mihi ante tres annos ⁊ quomodo posuistis illuc sic remansit. Audiētes autem fratres admirati sunt cōtinētiam senis. ¶ Narrauerūt de abbate dyoscoro de nausyas: quia panis eius erat ordeaceus: ⁊ de farina lenticule: ⁊ per singulos annos ponebat sibi legeʒ cuiuscunq̄ vnius obseruātie. i. nō occurrere vno anno alicui: aut nō loqui: aut non gustare aliqd coctum aut no comedere aliqd pomorum: aut olerum ⁊ in omni opere suo ita faciebat ⁊ hoc pannos singulos faciebat. Dixit abbas euagrius qꝛ dixerit senex. ꝓpterea amputo a me delectatiōes carnales vt etiā iracundie occasiones abscindā scio eīm eam aduersum me semꝑ pugnare pro delectationibꝰ: ⁊ conturbare mentē meā ⁊ intellectum meuʒ expellere. ¶ Misit aliquando sanctꝰ epyphanius episcopus cyprius ad abbatē hylarionem rogās eū ⁊ dicēs. Ueni vt nos te videamus antequā de corꝑe exeas. Qui cum venisset ad inuicē manducantibus eis allatum est de auibꝰ qdam. Quod tenēs episcopus dedit abbati hylarioni. Et dixit ei senex. Ignosce mihi pater quia ex quo accepi habituʒ istuʒ nō mnāducaui quicq̄ occisum ⁊ dixit ei sanctus epiphaniꝰ. Ego auteʒ ex quo accepi habituʒ istuʒ nō dimisi aliquē dormire qui habebat aliquid aduersuʒ me: neq̄ ego dormiui habēs aliqd aduersꝰ aliquē: ⁊ dixit ei senex. Ignosce mihi pater qꝛ tua ꝯuersatio melior est mea. Dicebāt de beato palladio: quia fuerat viginti ānos in cella ⁊ nō leuauit oculos suos sursum: vt videret tectum eius abbas zenon ambulāa aliqn̄ in palestina cū laborasset resedit vt mā ducaret iuxta cucumerariū: suadebat aūt ei animus suus dicēdo. Tolle tibi vnū cucumerē ⁊ mā duca. Quantū aūt est. Qui respondens cogitationi sue dixit. Fures ad tormēta vadūt. Proba ergo teipsum in hoc si potes ferre tormēta. Qui cōsurgens stetit in caumate quinq̄ diebus desigens seipsum in sole dicebat autē quasi animus eius apud ipsum. Nō possuʒ portare tormēta. Dicit ꝙ ad animū suū: si nō potes portare tormēta ergo nō rapias vt māduces. ¶ Dicit abbas Theodorus. Innopia panis tabefacit monachi corpꝰ. Alter aūt quidā seniorū dicebat: qꝛ vigilie plus tabefaciūt corpꝰ. ¶ Dixit abbas Ioānes breuis stature. Quia si voluerit rex aliq̄ ciuitatē inimicoruʒ tenere: prius aquā tenet ⁊ escas eoruʒ: qui sunt in ciuitate: ⁊ fame periclitātes: tunc subiiciūtur ei: ita est ⁊ passio vētris. Si in ieiunio ⁊ fame cōuersef hō: inimici eiꝰ qui sollicitāt animā eius infirmant. ¶ Dixit iterum: quia ascendens aliquando per viā que ducit ad scithiam: vt dixi ra herem plectas de palmis vidi camellariū loquētem ⁊ commouentem me ad furorem: ego vero dimisi quod portabam ⁊ fugi. ¶ Dixit abbas ysaac presbyter cellarū. Scio fratrē metētē in agro q voluit māducare spicam tritici ⁊ dixit dn̄o agri. Uis manduco vnā spicam Ille autem audiens miratꝰ est ⁊ dixit ei. Tuus est ager pater: ⁊ me interrogas: In tantū ergo scrupulosꝰ erat memoratus frater. Interrogauit qdaʒ frater abbatē Isidorū seniorē scithie dicēs. Quare sic te fortiter timēt demōes: dixit ei senex. Quia ex quo factꝰ sum monachus studeo ne permittam iracundiā vsq̄ ad fauces meas ascēdere. Dixit itē q̄ supra quadraginta annos esset ex quo sentiret quidē motū peccati in mente sua nunq̄ tamen cōsentiret neq̄ cōcupiscentie neq̄ iracundie. Narrauit abbas cassianus de quodā abbate Ioāne: qꝛ fuerit apud abbatē Esynum in summitate eremi habitantē per annos quadraginta: ⁊ qꝛ habebat circa ipsuʒ multā charitatē: ⁊ per hāc charitatis fiduciā interrogauit eum dicens. Tāto tēpore sic remotus: ⁊ a nullo hoīm facile molestiā patiēs dic mihi quid profecisti. Et ille dixit. Ex quo cepi solitarius esse nunq̄ me sol vidit mā ducantē. ¶ Dixit autē ei: ⁊ abbas Ioannes sed nec me irascentē. Dixit iterū: qꝛ narrauit nobis abbas Moyses: q̄ ei abbas Serapion dixit. Quia duʒ essem iuuenis ⁊ sederē cū abbate meo Theone: ⁊ mā ducaremus surgēs a refectione fm̄ opera diaboli rapui vnum panem paximatē ⁊ manducaui eum occulte nesciēte abbate meo. Cū ergo ꝑseuerarē aliquāto tēpore hec faciēs cepit mihi ipsum vitiū dominari: ⁊ nō preualebā me ip̄m retinere: sʒ solūmodo adiudicabar a propria cōsciētia ⁊ seni dicere cōfundebar. Contigit auteʒ fm̄ dispensationem diuinā vt quidā venirēt ad seneʒ vtilitatis anime sue causa: ⁊ interrogabāt cū de ꝓpriis cogitationibus. Respōdēs autē senex dixit. Quia nihil sic nocꝫ ut est mōachis ⁊ letificat demones quomodo si celent cogitatiōes suas spiritualibꝰ patribus. Locutus est aūt eis de cōtinentia. Et cuʒ hec dicerent cogitans ego quia deus reuelauit seni de me compūctus cepi flere ⁊ eieci paximatē de sinu meo: quā male consueueram rapere: ⁊ prosternēs me in pauimēto postulabam de preteritis veniā ⁊ orationem pro cautela in futurum. Tunc dixit senex. O fili liberauit te de captiuitate ista etiā me tacente confessio tua: ⁊ demones tenebāt cor tuū per taciturnitatē: nunc aduersum teipsum cōfitendo interfecisti quē hactenus tibi dominari ꝑmiseras neq̄ contradicens: neq̄ alio modo increpāo: cū amodo aūt nequaq̄ locū habebit i te quippe qui in corde tuo in aperto excussus est. Necdū auteʒ finito sermone senis ⁊ ecce opere qd dixit apparuit: qꝛ velut lāpada ignis egressa ē de sinu meo ⁊ impleuit totā domū fetido odore: ita vt putarēt q aderāt: qꝛ sulphuris plurimū fuisset incensum. Et dixit senex. O fili. Ecce verborū meoruʒ liberationis tue ꝑ signū qd factū est p̄stitit dn̄s documentū. ¶ Dicebant de abbate machario: qꝛ si vacauit inter fratres ponebat sibi terminum ⁊ qn̄ inueniebatur vinū propter fratres bibebat: sʒ pro vno calice vini die integra aquaʒ nō bibebat ⁊ fratres quidā volētes eū recreare dabant ei vinū: sed ⁊ senex cū gaudio sumebat vt seipsuʒ post

ea cruciaret. Discipulus aũt eius sciens cãm di-
cebat fratribus. Propter deũ rogo ne detis ei vi-
num: qr in cella postea se cruciatu domat. Qđ co
gnoscẽtes frẽs vltra ei vinũ nõ dederũt. ¶ Ab-
bas macharíꝰ maior in sẽti dicebat fratribꝰ post
missas ecclesie: fugite fratres. Et dixit ei vnꝰ fra
trũ. Pater vbi habemꝰ fugere ampliꝰ a solitudi
ne ista. Et ponebat digitũ sup os suũ dicẽs. Istđ
est qđ fugiẽdũ dico. Et sic intrabat ĩ cellã suã: et
claudẽs ostiũ sedebat solus. Dixit idẽ abbas ma
charíꝰ. Si aliquẽ increpare volẽs ad iracũdiã cõ
mouerĩ: ppriã passionẽ impleo nõ eñ aliũ sic sal
uare vdeo: vt teipʒ pdas. Dixit abbas pastor. Ni
si nabuzardã archimagiriꝰ venisset nõ crematũ
fuisset tẽplũ dñi. ¶ Ita ꝛ nisi ǭes gule ꝛ vẽtris ve
nerit in aĩam nequaꝗ̃ mens corruet pugnãs cõ
tra inimicũ. ¶ Dicebãt de abbate pastore: qr duʒ
vocatus fuisset ad comedendũ cõtra voluntateʒ
suã ibat lachrymãdo ne inobediẽs esset fratribꝰ
suis ꝛ cõtristaret eos. ¶ Narrauerũt quidã abba
ti pastori de quodã mõacho qr nõ bibebat vinũ.
Et dixit eis qr oĩno potus monachoꝝ nõ est. Di-
cit iterũ abbas pastor. Qr sicut fumo expellunt
apes vt tollat dulcedo operis eoꝝ: ita ꝛ corpora
lis ǭes timorẽ expellit ab aĩa: et aufert ab ea oẽ
opus bonũ. ¶ Narrauit quidã senũ đ abbate pa
store ꝛ fratribus eiꝰ ǭ habitarẽt in egypto: ꝛ cuʒ
desideraret mater eoꝝ videre eos ꝛ nõ posset ob
seruauit vna die: ꝛ euntibꝰ illis ad ecclesiã obu
iit se eis. Illi aũt vidẽtes eã ɔuerterũt se ad cellã
ꝛ intrantes clauserũt ostiũ in faciẽ eius. Illa au
tẽ ad ostiũ stans clamabat plorãs cũ nimia mise
ratione. Audiẽs aũt eã abbas Anub ĩtrauit ad
abbatẽ pastorẽ dicẽs. Quid faciemus vetule isti:
ita aũt ostiũ flẽt. Surgẽs aũt abbas pastor venit
ad ostiũ: ꝛ ĩtro stãs audiuit eã plorãtẽ miserabili-
ter nimis ꝛ dixit. Quid sic clamas vetula. Illa autẽ
cũ vocẽ eiꝰ audisset mĩromagis clamauit plorãs
ꝛ dicẽs. Uolo vos videre filij mei. Quid est eñ si
video vos. Nunqđ nõ sum mater vestra. Aut nõ
ego lactaui vos. En tota sum iam canis plena: sʒ
ꝛ audiens vocẽ tuã turbata sum. Dixit ei senex.
Hic nos vis videre an in illo seculo: Dixit ei. Et
si nõ videro vos hic videbo vos illic filij mei. Di
xit ei. Si potes eq̃nimiter ferre vt hic nos nõ vi
deas: videbis nos illic: ꝛ ita discessit mulier gau
dens ꝛ dicens. Si oĩno visura vos ero illic: nolo
vos hic videre o filij mei. Dicebant de abbate
Pior. Quia ambulando comederet ꝛ interrogã
te eũ quodã quare sic manducaret, respõdit. Nõ
hoc vti velut opus aliqđ agerem: sʒ velut quodã
superfluo vti. Aliũ aũt de hoc ipso interrogãti re
spondit. Ut nõ vel in comedendo corporalem de
lectationem habeat anima. Dicebant de abbate
Petro cognomento pyanio qui erat in cellis qr
vinum nõ bibebat. Quando autem senuit roga-
bant euʒ vt modicũ vini sumeret. Qui cũ nõ ac
quiesceret tepefaciebãt aquã ꝛ ita offerebãt. Et
dicebat. Credite mihi filij: quia velut ɔditũ illđ
accipio. Et adiudicauit se tepida aq̃ esse ɔtentũ.
¶ Facta est aliqñ celebratio missarũ in mõte ab-
batis antonij: ꝛ inuentũ est ibi vasculũ vini. Et
tollens vnus de senibus paruũ vas. i. calicẽ por
tauit abbati sysoy ꝛ dedit ei ꝛ bibit semel: ꝛ secũ-
do accepit ꝛ bibit. Obtulit etiã ei tertio sʒ nõ ac-
cepit dicẽs: quiesce frater an nescis qr sathanas
est. ¶ Frater quidã ĩterrogauit abbatẽ sysoy di-
cens. Quid facio quia occurro ad ecclesiã ꝛ fre-
quenter fratres pro charitate ad cibum retinẽt
me. Dicit ei senex. Onerosa res est. Dicit ǭ abra-
ham discipulus eius. Si occurrerit in sabbato ꝛ
dominica ad ecclĩã ꝛ biberit frater tres calices
multũ ne est. Et dicit senex. Si nõ esset sathanas
non esset multũ. Frequenter dicebat abbati sy-
soy discipulus suus. Surge abba ꝛ manducemꝰ
Ille autẽ dicebat. Adhuc nõ manducabimus fili.
Et ille respondit. Non pater. Dicebat autem se
nex. Si nec adhuc manducauimus affer ꝛ man-
ducemus. ¶ Dixit aliquãdo cũ fiducia abbas sy-
soy. Crede qr ecce triginta ãnos habeo ꝙ nõ de-
precor deũ pro peccato: sed orãs hoc dico. Domi-
ne iesu christe ꝓtege me a lingua mea: ꝛ vsqꝫ nũc
p singulos dies curro in ipsa opera ꝛ delinquo.
¶ Uenerũt aliquãdo abbas Siluanus ꝛ discipu
lus eius zacharias ad quoddã mõasteriũ: ꝛ fece
runt eos gustare modicũ anteꝗ̃ ambularẽt. Et
exeuntibus eis inuenit discipulus eius aquã in
via ꝛ volebat bibere. Dixit eis abbas Siluanꝰ.
zacharia ieiuniũ est hodie. Cui ille dixit. Nõne
hodie mãducauimꝰ pater. Dicit ei senex. Illđ mã
ducare charitatis fuit: nos autem teneamꝰ ieiu
nium nostrũ fili mi. ¶ Dixit sancta syclẽtica. Qr
oportet nos ǭ huiusmodi ꝓpositũ sumpsimꝰ ca-
stitatẽ: que summa est tenere. Etei apud secula
res videt castitas obseruari: sed adest eis stulti-
tia ꝓpter ꝙ alijs sensibus peccant: nã ꝛ aspiciũt
indecenter ꝛ rident inordinate. Dixit iterũ que
supra qr sicut venenosa animalia acriora medi-
camẽta a se expellunt: ita cogitationẽ sordidã
ieiuniuʒ cũ oratione depellit ab anima. ¶ Dixit
iterum. Nõ te seducant diuitiũ huius seculi deli-
tie tanꝗ̃ aliquid vtile habentes in se. Etenĩ illi
delectationis causa arte diuerso modo ɔdiendi
cibos onerant. Tu aũt ieiunio ꝛ abiectione cibo
rum abundantiã deliciarum illarũ supergrede-
re: sʒ ne satieris pane neqꝫ desideres vinũ. Dixit
abbas sysoy: qr pegrinatio nostra est vt teneat
homo os suũ. ¶ Dixit abbas ypericiꝰ: qr sicut leo
terribilis est onagris: sic monachꝰ probatus co
gitationibus cõcupiscentie. Dixit iterũ ieiuniũ
frenũ est monacho aduersus pctm: ǭ aũt abijcit
ieiunũ velut equꝰ seruẽs đsiderio femine rapit.
Dixit iterũ. Siccatũ ieiunio corpus mõachi ani
mam de profundo eleuat: ꝛ siccatus fistulas dele
ctationũ ieiuniũ monachi. Dixit iteꝝ castus mo
nachus in terra honorabilis: ꝛ in celis ab excelso
coronabilis. Idẽ ipse dixit. Monachus qui non re
tinet linguã suã in tẽpore furoris: neqꝫ passionũ
corporaliũ retentor erit aliquãdo. Dixit iteruʒ.
Uerbũ malũ nõ proferat os tuũ: qm̃ vitis nõ af-
fert spinas. Dixit iteruʒ. Bonũ est mãducare car
nem ꝛ bibere vinũ, ꝗ̃ mãducare in obtrectatiõe
carnes fratrũ. Dixit iterũ. Susurrãs serpẽs euã
de paradiso eã eiecit: huic ergo similis est ǭ pxi-
mo suo obloquitur: qm̃ ꝛ audiẽtis se animã pdit
ꝛ sueʒ nõ saluat. ¶ Facta est aliquãdo festiuitas
in scithi: ꝛ dederũt seni vinũ bibere in calice: qui
abijciens dixit. Tolle a me mortẽ istã. Qđ vidẽ
tes alij ǭ cũ ipso edebant nec ipsi biberũt. Alia
vice allatũ est ibi vasculũ vini de primitijs vt dare

tur fratribꝰ a[illegible] e calices: ⁊ [illegible]trocūte quo
dam fr[illegible] ⁊ vidēt[illegible] q̄ accipcrēt fugit in [illegible]iptaꝫ
que cript[illegible] cū au[illegible] sonū curre
tes inuenerūt fratrē sen[illegible] animē iacentē ⁊ cepe
rūt [illegible] dicētes. Vbi tibi ɔtingit: [illegible]
nā gloriā habuisti. Abbas aūt resoluēs cū dixit.
Dimittit[illegible] filiū m[illegible] bonū opus fecit: ⁊ viuit do
mi[illegible] diſ[illegible] scripta hec tpibꝰ me[illegible] vt
cognoscat[illegible] insidue q̄ ꝓpter calicē vini ceciderit
pra in scithi. ¶ Ascen[illegible] aliqñ presbyter de sci
thi ad episcopū Alexādrinū: ⁊ qñ reuersus est i
scithi interrogauerūt cū fratres qlis est ciuitas.
Ille aūt [illegible] eis. Credite mihi fratres: ego ibi
faciē hoīs nullius vidi nisi tantū ep̄i. Illi autē
audiētes mirati sunt ⁊ dixerūt: qd putas: facta
est in illa omnis multitudo: Presbyter vero reso
luit hesitātes dicēs. Extorsi animo meo ne intue
rer faciē hominis ex qua relatione ꝓfecerūt fra
tres vt custodiant se ab extollētia oculorū suorū.
Venit aliqñ qdā senex ad aliū senē. Ille aūt dixit
de discipulo suo: fac nobis modicū lēticule: ⁊ fe
cit. Et īfunde n[illegible]b[illegible] panes: ⁊ [illegible]fudit: ⁊ māserūt
sic vsq̄ ad alteri[illegible] di[illegible] horā sext[illegible] querētes de re
bus spūalibꝰ. Iterū dixit senex discipulo suo. Fac
nobis modicū lenticule fili mi. Ille respōdit ab
hesterno die feci pater. Et ita surgentes sumpse
runt cibū. ¶ Alter quidā senex venit ad quēdā
patrū. Ille aūt coxit modicū lenticule ⁊ dixit ei.
Faciamus opus dei ⁊ gustemꝰ: ⁊ vnus quidē eo
rum cōpleuit totū psalterium. Alter vero ex cor
de duos ꝓphetas maiores lectoris ordine reci
tauit: ⁊ facto mane discessit senex ille q̄ venerat
⁊ obliti sunt sumere cibū. ¶ Esuriit qdā frater
a mane ⁊ pugnabat cū animo suo ne māducaret.
donec fieret hora tertia. Et fctā hora tertia: exe
git a se vt fieret hora sexta: ⁊ facta sexta īfudit pa
nē ⁊ sedit vt manducaret. Postea vero surrexit
dicens: manebo sic vsq̄ ad horā nonā. Hora au
tē nona fe[illegible]t orationē: ⁊ vidit opus diab[illegible]i sicut
fumū exeūtē a se: ⁊ ita cessauit esuries eiꝰ. ¶ In
firmatus est qui[illegible]dā senū: ⁊ cū nō posset sumere ci
bum multis diebꝰ rogabat a discipulo suo vt fa
ceret aliquid ei ⁊ reficeret. Abiit aūt ⁊ fecit de fa
rinula lēticulas ⁊ zippulas. Erat aūt ibi vascu
lū pendēs in quo erat modicū mellis: ⁊ aliud in
quo erat raiencalcō: idest lini oleū ⁊ fetebat: ita
q̄ tm̄ ad lucernā proficeret. Errauit aūt frater ⁊
pro melle de lini oleo misit in pulmētū. Senex
vero cū gustasset nihil locutꝰ est: s; taciteꝰ mādu
cauit. Cōpellebat aūt eū iterū māducare ⁊ extor
quēs sibi māducauit: ⁊ dabat ei tertio: ille aūt no
luit māducare dicēs. Vere nō possuꝫ fili mi. Di
scipulꝰ aūt hortabat eū dicēs. Bonū ē abba: ec
ce ⁊ ego māduco tecū. Qui cū gustasset ⁊ cogno
uisset qd fecerat: cecidit pronus in faciē dicens.
Vch mihi pater: qm̄ occidi te. Et tu peccatū hoc
posuisti super me: q̄ non es locutus. Et dixit ei
senex. Nō cōtristeris fili: si voluisset deus vt mel
māducarē: mel habuisti mittere ī zippulas istas
Narrauerūt de sene quodā q̄ desiderauit aliqñ
māducare cucumerē: quē cū accepisset: appēdit
eū prius aū oculos suos. Et cū cēr victꝰ desiderio
domās sei[illegible] in penitētiā agebat: q̄ vel oīno desi
derasset. ¶ Frater quidā aliquādo abiit visitare
sororē suam: in monasterio egrotantē. Erat aūt

fidelissima ⁊ nō acquieuit aliquando videre virū
neq̄ occasionē dare fratri suo: vt ꝓpter illā veni
ret in mediū feminarū: ⁊ mādauit fratri suo. Va
de frater ora pro me: q̄ cū gratia xp̄i videbo te in
regnū celorū. Monachꝰ qdā occurrit ancillis dei
in itinere quod[illegible]us visis diuertit extra viā.
Cui dixit abbatissa. Tu si ꝑfectꝰ esses monachꝰ
non respiceres nos sic vt agnosceres q̄ femine
eramꝰ. ¶ Intrauerūt aliqñ fratres in Alexādriā fui
tati a Theophilo archiep̄o vt p̄ntibus his facta
oratione destrueret templa paganorū. Et mādu
cātibꝰ eis cū archiepiscopo ministrate sunt eis
carnes vituline: ⁊ māducabāt nihil discernētes
Et accipiēs archiepiscopus vnum capadiuꝫ: de
dit iuxta se recumbēti seni dicēs. Ecce istō capa
dium: idest stucklein: bonū est māduca abba. Il
le autē respondens dixit. Vsq̄ modo credebā q̄
olera manducarē. Nam si carnes sunt nō mādu
cabo. Et vltra nemo acquieuit gustare. ¶ Frater
quidā in cellam attulit panes recentes: ⁊ inuita
uit ad mensaꝫ seniores. Et cum māducassent sin
gulos paximates pausauerūt. Frater vero sciēs
laborē abstinentie eorū incepit cū humilitate sup
plicare dicēs. Propter deū māducate hodie: do
nec satiemini. Et māducauerūt alios denos pa
ximates. Ecce igitur quantū supra q̄ positꝰ erat
manducauerūt propter deū veri monachi: ⁊ sim
pliciter abstinentes. ¶ Egrotauit quidam senuꝫ
aliquādo magna īfirmitate: ita vt ex eiꝰ visceribꝰ
multus sanguis efflueret. Et attulit qdā frater
nixas siccas: ⁊ fecit pultes Et misit eas ibi: ⁊ ob
tulit seni: ⁊ rogabat eum dicēs. Comede quoniā
forte expedit tibi. Intuēs autē eum senex diutiꝰ
dixit. Vere dico tibi frater quia volebā vt me di
mitteret deꝰ in hac infirmitate esse alios triginta
annos. Et nullo modo acq̄euit senex in tali egri
tudine vel modicū sumere cibi ita vt tolleret fra
ter qd portauerat: ⁊ rediret ad cellā suā. ¶ Alter
senex sedebat longe in eremo ⁊ cōtigit fratrē ve
nire ad eū: ⁊ inuenire eū infirmantē. Qui lauās
ei faciē fecit ei refectionē: ex his q̄ attulerat. Qd
cū vidisset: senex dixit. Vere frater oblitus eram
q̄ haberent homines de cibo solatiū. Obtulit ei
etiam ⁊ calicem vini. Qd cum vidisset: plorauit
dicens: Nō sperabam me vsq̄ ad mortem bibere
vinum. Statuit quidā senex: vt quadraginta die
bus nō biberet. Et si quando fieret cauma: laua
bat suriscula ⁊ implcuit eaꝫ aqua ⁊ apēdebat eā
ante oculos suos. Qui cuꝫ interrogaret a fratri
bus: quare hoc faceret: respondit dicēs. Vt cum
videns quod desiderabam non gustauero: maio
rē ardorē sustineā: ⁊ propter hoc maiorē merce
dem a domino consequar. ¶ Frater quidaꝫ iter
agens: habebat secum matrē suam iā senē. Qui
cum venissent ad quendā fluuium nō poterat il
la vetula transire. Et tulit filius suus palliū suū
⁊ inuoluit exinde manus suas: ne aliq̄ modo cō
tingeret corpus eius. Et sic portans eam trāspo
suit fluuium. Dixit autē ei mater sua. Ut quid sic
operuisti manus tuas fili mi? Ille autē dixit. Q̄
corpus mulieris ignis est: ⁊ ex eo ipso q̄ cōtinge
bā te: veniebat mihi ɔmemoratio aliarū femina
rum in animo. ¶ Dicebat quidam patrum. Q̄
sciret fratrē in cella ieiunantē tota hebdomada
pasche. Et cū sabbato sero venisset ad missaꝫ: cō

mini cũ mox fugiebat ne cogeretur a fratrib⁹
in ecc[illegible]a mãducar: apud se tantũ modicas be
tas elixas cum sale manducabat sine pane.
¶ Fratres cõuocati sunt in scithi vt manduca-
rent palmas: ⁊ erat ibi aliquis infirmus p̃c ni-
mia abstinẽtia q̃ tussiens excreauit flegma. Quo
vomẽte: de sputo eius venit super al[illegible]um fratrẽ.
Qui cũ a cogitatione sua cõpelleretur dicere e[illegible]:
quiesce iam ⁊ nõ excreces super me vt superaret
cogitationes suas tulit qđ excre[illegible]uerat: ⁊ mit-
tens in ore suo: statim comedit illud. Et tunc
cepit ad seipsum dicere. Aut nõ dicas fratri qđ
eum contristet: aut manduca quod horres.

¶ Explicit liber de continentia.

¶ Incipit liber contra fornicationem.

Dixit abbas Antonius:
Existimo qđ habet corp⁹
motum naturalem cõspersum
in se: qui nolente aĩo nõ opera
tur sed tantummodo significa
tur in corpore quasi impassibi-
lis motus. Est autem et alius
motus ex eo quod nutritur cor
pus et souetur cibis ⁊ potibus
ex q̃b⁹ calor sanguinis excitat
ad operandum corp⁹. Propter
qđ dixit apostol⁹: Nolite inebriari vino in quo
est luxuria. Et rursum dñs in euãgelio discipu-
lis mandãs dixit. Uidete ne grauẽtur corda ve-
stra crapula ⁊ ebrietate. Est autẽ adhuc ⁊ al[illegible]us
quidã motus certãtibus in cõuersati[illegible] ex [illegible]
stũs ⁊ inuidia demonũ veniens. Itaq̃ scire c[illegible]
uenit q̃ tres sunt motus corporalẽs: v[illegible] q[illegible]idẽ
naturalis: alius autẽ ex plenitudine ciborũ ter
tius vero ex demonibus. ¶ Dixit abbas Heron
cius perrẽsis. Quia multi tentati sunt a c[illegible]:po-
ralibus delectationibus ⁊ cum nõ approxima-
rent corporibus mente fornicati sunt ⁊ qui cor
poraliter virginitatẽ seruant ſm animũ forni-
cãtur. Bonũ est ergo dilectissimi facere qđ scri
ptũ est omni custodia vnusquisq̃ cor s[illegible]ũ seruare.
¶ Dixit abbas Cassianus. Quia [illegible]at abbas
Moyses: bonũ est nõ abscondere co[illegible]tationes:
sed senibus spiritalib⁹ ⁊ discre[illegible]ione habentib⁹
manifestare eas nõ his qui [illegible] tẽpore senes
sunt qm̃ multi ad etatẽ respiciẽtes ⁊ cogitatio-
nes dicẽtes eis: q̃ experimentũ nõ habebant:
pro cõsolatione ad d[illegible]sperationẽ vltimũ perue-
nerũt. ¶ Erat quidã frater oĩno in cõuersatio-
ne solicit⁹ ⁊ cũ valde a fornicatiõis demone tur-
baretur venit ad quẽdam senẽ ⁊ retulit ei cogi-
tationes suas. Ille autẽ audiẽs q̃ expers erat
idignat⁹ est ⁊ miserabilẽ dicebat esse fratrẽ illũ
⁊ indignũ monachi habitu: q̃ hmõi cogitatio-
nes reciperet. Et hec audiens frater desperans
seipsum: reliquit propriã cellã: ⁊ ad seculum re-
dibat. Scdm autẽ dispensationẽ dei occurrit ei
abbas Apollo ⁊ vidẽs eum perturbatum: ⁊ ni-
mium tristẽ interrogauit eum dicens. Fili que
causa tante tristitie tue: Ille autẽ primo ex mul
ta cõfusione animi sui: nõ r̃ndit quicq̃. Postea
aũt cũ multũ rogaretur a sene: que circa se age-
rẽtur cõfessus est dicẽs. Q̃r cogit[illegible]tiones forni
cationũ inquietant me: qđ [illegible]fessus sum seni illi ⁊
ſm v̈ba ei⁹ iã mihi spes salutis nõ est: desperãs

ergo meipsum ad s[illegible] r[illegible]d[illegible]o. Hec aũt pr̃ A[illegible]
lo audiẽs velut sapiẽs medicus m[illegible] r[illegible]
bat: ⁊ mone[illegible]at dicẽs. N[illegible]li mirari fi[illegible] neq̃ despe
re[illegible] de teipso c[illegible] cũ in hac ci[illegible]te atq̃ cõu[illegible]rsatio
ne valde ab hm[illegible] cogitati[illegible] in [illegible]or. Ne ergo
deficias in hmõi [illegible]ccasi[illegible]e: q̃ n[illegible]na solicle
tudine: ꝙ tũ de mis[illegible]r[illegible]tiõ cur[illegible] [illegible]od[illegible] dona
mi[illegible]i qđ p[illegible]o [illegible]uert[illegible]r[illegible]n c[illegible]a [illegible]. [illegible] aũt
frater ille sic. Abbas aũt apo[illegible]cns ab eo
p̃cexit ad cell[illegible]il⁹ senis q̃[illegible]ationẽ fece-
rat ⁊ stãs f[illegible]o d[illegible]precat⁹ est [illegible]n[illegible] cũ [illegible]is di
cẽs. Deus qui tentati[illegible] v[illegible]r in f[illegible]e [illegible]certe
bellum quod patitur frater i[illegible]n hsic [illegible]ẽ: vt q
experim[illegible]ntuʒ in sene[illegible]tute sua d[illegible]sc[illegible]t[illegible]
g[illegible] nõ didicit: [illegible]atenus c[illegible] hmõi
tentationibus p[illegible]rturb[illegible]nt[illegible] c[illegible] o[illegible]tionem
complesset: vidi[illegible] eth[illegible]p[illegible] m stante iuxta c[illegible]llas ⁊
sagitt[illegible]s dirig[illegible]nte[illegible] ntr[illegible] in senez quib⁹ qua
si perforat⁹ st[illegible]tim t[illegible] vi[illegible]o hu[illegible]ter il
luc ferebatur. E[illegible] cũ n[illegible] poss[illegible]t tolerare egressus
est [illegible] c[illegible] ca[illegible]ẽ via qua ⁊ ill[illegible] iuuenis ad seculũ
redib[illegible]. [illegible] autẽ apol[illegible]o intelligens qđ fa-
ctum [illegible]rat [illegible] ⁊ accedens ad cũ d[illegible]xit. Ubi
va[illegible]s ⁊ [illegible]ue causa p[illegible]rt[illegible]rbationis tue q[illegible] obti-
n[illegible]: Ille aut[illegible]m sentiens q̃ in[illegible]xisset san
c[illegible]us vir q[illegible] ei euenerãt: p[illegible] verecũdia n[illegible]il di-
cebat. D[illegible]t autẽ [illegible] abbas apollo. Reuert[illegible]re in
ce[illegible]am tuã ⁊ d[illegible]ce[illegible]o a[illegible]o[illegible] in[illegible]r[illegible] tuũ
⁊ c[illegible]git[illegible] apud [illegible]e[illegible] p[illegible]: aut [illegible] dia
b[illegible]o: v[illegible] m[illegible]o autẽ [illegible] o[illegible] temp[illegible]: [illegible]pter quod
ne[illegible] meru[illegible] st ſm vires virt[illegible]tuʒ hab[illegible]r[illegible] c[illegible]tra dia
bolũ luctamenta. [illegible]ud autem dico luctamẽta
q̃ n[illegible] c vna die o[illegible]r[illegible]ssionẽ ipsi⁹ por[illegible]are potuisti
Ho[illegible] aũ [illegible]ig[illegible]t: q̃ iuuenẽ illũ a c[illegible]i aduer-
s[illegible]o impugnatuʒ suscipiens cũ debuisses cũ cõ
t[illegible]a diabolicũ certamẽ ꝯsolatoriis v̈bis monere:
et[illegible]i desperat[illegible]onẽ misisti: nõ cogitãs illđ sapiẽ
[illegible] mũ p̃ceptũ: q̃ iubemur eripere eos q̃ ducunt
ad mortem: iterum non neglig[illegible]s redimere occi
d[illegible]ndos sed neq̃ parabolam salu[illegible]toris nostri di
c[illegible]ntis harundinẽ cassatam nõ debere cõfringi:
⁊ lignum fumigans nõ extingui. Nemo eniʒ fer-
re posset insidias aduersarij neq̃ ebuliẽtis natu
re ignem extinguere: vel retinere nisi dei gratia
cõseruaret infirmitatẽ humanam: que in nobis
salutari dispensatione cuncta disponit. [illegible]ẽs er-
go dñm deprecemur: vt ⁊ aduersum ⁊ dimissum
flagellum auertat: quoniam ipse ⁊ dolere fac[illegible]t: ⁊
iterũ saluti restituit: p̃cutit ⁊ manus e[illegible]ius san[illegible]t
hũiliat ⁊ exaltat: mortificat ⁊ viui[illegible]f[illegible]e
ad inferos ⁊ reducit. Hec [illegible]ice[illegible]s [illegible]onẽ iple-
uit ⁊ statim ab illa to[illegible] sibi[illegible]o f[illegible]t[illegible] est.
Quẽ cõmouit abbas apol[illegible] v[illegible] d[illegible]ri
linguã eruditã: v[illegible] f[illegible]t [illegible] o[illegible] loq̃
ſmonẽ. ¶ De c[illegible] rogat⁹
abbas Syiu[illegible] r[illegible]p[illegible]dit. Si co-
gitatiões [illegible] h[illegible] fr[illegible] h[illegible]es. Qm̃ si cogita
tiones n[illegible] n[illegible] habes hoc est. Qui co-
gitat[illegible] ec[illegible]ũ nõ pugnat neq̃ con
tr[illegible]di[illegible]ter peccat. Qui enĩ corporali-
[illegible] c[illegible]itationũ molestias nullas habet.
¶ [illegible]terro[illegible]uit autez quidã senex fratrẽ dicẽs
[illegible]ucrudinẽ habes colloqui mulieri: Et di-
[illegible] frater. Nõ ⁊ ille dixit. Ueteres ⁊ noui picto-
res sunt cogitatiões mee: ⁊ cõmemoratiões q̃dã

inquietantes me ex similitudine mulierū: senex autē dixit: Mortuos non timeas sz viuētes fuge hoc est consensum & in opere ipso peccati: & extēde magis orationē tuam. ¶ Dixit abbas mathois. Quod autem frater veniens dixerit deteriorem esse q̄ obloquitur q̄ qui fornicatur & rñdit ei senex. Durus est sermo. Dixit ergo ei frater. Et quō vis esse hanc rē. Dixit ei senex. Oblocutio quidē mala est: celerē tñ inuenit curam: & plerunq̄ penitentiā agit qui oblocutus est dicens. Male locutus sum & transit: fornicatio autē naturaliter mors est. Dixit abbas pastor. Sicut spatarius principis assistit ei cōtinue, semp paratus: ita oportet animam semp paratā esse aduersus demones fornicationū. Uenit aliquando quidā frater ad abbatem pastorē & dixit ei. Quid facio pater quia affligor a fornicatiōe: & perrexi ad abbatez bistionem & dixit mihi. Non debes eam longo tēpore permittere habitare in te. Dixit abbas pastor Abbatis Ibistionis actus sursuz in celo sunt cū angelis & latet eum: ego autē & tu in fornicatione sumus. Si ergo teneat monachus vētrem & linguā: & manserit in solitudine confidet quia non morit. Narrauerunt de abbatissa Sara qz mānserit tredecim annos fortiter a fornicatiōis demone impugnata & nunq̄ orauit vt recederet ab ea hmōi pugna sz hoc solū dicebat. Da mihi fortitudinē deus. Dixerūt iterū de ea. Qz infestior fuerit ei aliqñ imminēs fortius idē fornicatiōis demō: mittēs in cogitatione ei⁹ seculi vanitates. Illa aūt nō relaxās aīm a timore dei & a pposito abstinētie ascēdit semel sup tectū suū orare & apparuit ei corporaliter sps fornicatiōis: & dixit ei. Tu me vicisti sara. Illa aūt rñdit. Ego nō te vici: sz dñs me⁹ iesus christ⁹. ¶ Frater quidā stimulabat a fornicatiōe: & erat stimulus velut ignis ardēs in corde ei⁹ nocte ac die. Frater aūt decertabat: nō condescēdēs neq̄ consentiēs cogitationi sue. Post multū aūt tēps discessit stimul⁹ ab eo nihil proficiens ppter perseuerantiā ei⁹: & statiz lux apparuit in corde ei⁹. ¶ Alius frater stimulatus a fornicatiōe: surgēs nocte perrexit ad quēdā senē: & dixit ei cogitatiōes suas & consolatus est eū senex. Ex qua consolatione proficiēs frater reuersus est in cellā suā. Et ecce iterū spūs fornicatiōis tētauit eū. Ille aūt frater iterū abijt ad senē. Factū est aūt hoc sepi⁹. Senex vero nō contristauit eū: sz loquebat ei q̄ ad vtilitatē ei⁹ pertinerent dicens. Non cōcedas diabolo vt relaxes animū tuū: sed potius quotiēs molestus est tibi demon: dic veni ad me: & increpat⁹ discedit. Nihil enim sic expediat demonē fornicationis quō si reuelent stimulationes eius: & nihil eū sic letificat: quō si abscondantur cogitationes ei⁹. Uenit ergo frater vndecies ad senē accusans cogitationes suas. Postea aūt dixit frater seni. Ex fide charitatē abba: & dic mihi verbū. Et dixit ei senex. Crede fili qz si permitteret de⁹ cogitationes suas: quibus stimulat animus me⁹ in te trāsferri: nō sustinens portares sz oīno corrueres deorsuz. Hec aūt dicēte sene propter nimiā humilitatem eius: quieuit stimulus fornicatiōis a fratre. Itē alius stimulat⁹ a fornicatione cepit decertare et extēdere abstinentiā suā per quatuordecim annos cogitationē suā custodiēs ne cōsentiret concupiscentie sue. Postea aūt veniens ad ecclesiā manifestauit vniuerse multitudini qd patiebat. Et datum est mandatū: & oēs afflixerūt se pro eo hebdomada iugiter orātes dñm: & quieuit stimulus ei⁹. De cogitatione fornicationis dicit quidā senex eremita. Dormiēs vis saluari. Uade labora. Uade affligere vade quere & inuenies: vigila & pulsa & aperietur tibi. Sunt enī in seculo pācratiarū: qui cū nimis edūt & stāt & fortes apparuerunt coronas accipiūt. Aliquotiēs autē & vn⁹ a duob⁹ ceditur: & confortatus plagis cedētes se vincit. Uidisti quantā virtutē p carnis exercitiū acquisiuit. Et tu sta & cōfortare. & dñs expugnabit p te inimicū. ¶ De eadē ipsa cogitatione fornicationis dixit alter senex. Esto velut q̄ transit in plateas aut per tabernā: & cepit cuiuscunq̄ capture odorē aut alicuius assature: & qui vult ingredit & manducat: qui aūt nō vult odoratur tātum: & preterijt: ita & tu excute a te fetorē surge & ora dicēs. Dñe fili dei adiuua me. Hoc aūt fac etiā aduersus alias cogitatiōes. Neq̄ enī eradicatores sum⁹ cogitationum: sz luctatores aduersus easdē cogitationes. ¶ Alter senex dixit. Hec de negligētia patimur. Nā si consideremus: qz de⁹ habitat in nobis non aliena vasa inferem⁹ intra nos. Dñs enī christ⁹ habitās in nobis atq̄ cohabitās nobis respicit vitā nostrā. Ideo & nos portātes eū & contēplantes negligere non debemus: sed sanctificare nosmetipsos: sicut & ille sctūs est. Stemus super petrā: & rumpatur malignus: nō formides: & cōsimiliter aduersus te psalle eū: ita te dicēs. Qui confidūt in dño sicut mōs syō: non cōmouebitur ineternū qui habitat in ierusalē. ¶ Frater quidā interrogauit senē dicens. Si incurrerit monach⁹ in peccatū affligitur velut q̄ de pfectu in deteriorē statū puenerit: & laborat donec resurgat: q̄ aūt a seculo venit velut q̄ initiuz fecit & pficit. Et respōdens senex dixit. Monachus tentationē incurrēs sic est tanq̄ dom⁹ q̄ cadit: & si sobri⁹ fuerit in cogitatione reedificat eā q̄ corruerat domū inueniens materias ad edificiū profuturas habēs posita fundamenta & lapides arenā: & cetera q̄ hmōi sunt edificio necessaria atq̄ ita velociter p fabrica pficit. Ille aūt q̄ nec effodit nec fundamētū misit nec habet aliqd eorū q̄ sunt necessaria: sz in spe dimittens si quo mō aliqñ perficiat: ita est & monachus si in tentationē ceciderit & cōuersus fuerit ad dñm hz plurimū apparatū videlicet meditationē diuine legis psalmodiā: opus manuū orationē & cetera q̄ sunt fundamēta religionis fundamēta. Qui autē recēs est & nouus in conuersatione donec ista discit ille primū ordinē inuenit. ¶ Frater quidā cū a fornicationis spū teneret: perrexit ad quendam senē magnū & rogabat eū dicens. Ostende pater charitatē & ora p me qz a fornicatione sollicitor. Senex aūt depcat⁹ est dñm p eo. Et iterum secūdo veniēs ad senē dixit eundē sermonē. Similiter & senex non neglexit rogare p ipso dicens. Dñe reuela mihi vñ hoc fr̄e opatio sit ista diaboli: q̄ iā deprecat⁹ sum: & requiē non dū inuenit. Et reuelauit ei dñs q̄ agebant circa frēz illū: & vidit eū senex sedentē & spm fornicationis circa eum & quasi ludentē cū ipso: & angel⁹ dñi stabat missus in adiutoriū eius & indignabat aduersus fratrē

filiū: qr nō se psternebat deo: sȝ quasi delectabatur in cogitationibꝰ suis [illegible] mētem suā ad hoc inclinādo. Et [illegible]gnouit senex qr cū magis ab eodē frē esse[illegible] 7 [illegible]nunciauit dicens: tu cōsentis cogitationi tue frater. Et docuit eū qm̄o talibus cogitationibus deberet resistere: 7 respirans frater per doctrinā senis illius: 7 oratione inuenit requiē a tentatione sua. Tēptatus est aliqn̄ discipulꝰ alicuiꝰ senis magni a fornicatione. Senex vero cum videret eū laborātē dixit ei. Uis rogo deū vt subleuet a te molestiā istā. Ille aūt dixit. Uideo abba qr 7 si laboro: tn̄ ex pōdere laboris huiꝰ fructificari me sentio: sed hoc rogo deū in cogitationibus tuis vt det mihi tolerantiā per quam sustineā. Dixit ei abbas suꝰ. Modo agnoui: qr in magno profectꝰ es fili 7 supergrederis me. ¶ Dicebāt de quodā sene q̄ descēdit de scithi: 7 habebat filiū ad[illegible]uc suggentem lac: q̄ qm̄ in monasterio nutritꝰ est nesciebat qd essent mulieres. Qui cū factꝰ esset vir ostendebant ei nocte demones formas 7 habitꝰ mulierū: 7 hoc nūciauit patri suo: et mirabat. Aliqn̄ ergo ascēdit cū prē suo in egyptū: 7 videns mulieres: dixit patri suo. Ecce iste sunt q̄ veniebant ad me nocte in scithi. Et pater dixit ei. Isti sunt monachi de seculo fili alio aūt habitu vtunt isti: et eremite alio. Et miratus est senex quomodo in scithi ostenderēt ei demones imagines mulierū: 7 statim reuersi sunt in cell[illegible] suā. ¶ Frater quidā erat probatus tētationibꝰ in scithi: 7 immittebat ei aduersarius memo[illegible] mulieris cuiusdā pulchre in animo: 7 affligebat eū valde. Et ↄtigit fȝ dei dispēsationē vt alter frater descendēs de egypto applicaret in scithi: 7 cū loquerent nunciauit ei dicēs. Uxor illius mortua est. Erat aūt ipsa mulier de qua inquietabat frater ille. Qđ cū audisset tulit vestimentū suū nocte: 7 ascēdit vbi eā sepultā audi[illegible]rat: 7 fo[illegible]it locū 7 extersit saniē putredinis eiꝰ in vestimento suo 7 reuersus habebat illud ī cella sua. Et cū nimis feteret: ponebat illos fetores an̄ se: 7 impugnās cogitationi sue dicebat. Ecce [illegible] qđ querebas: habe illud 7 satiare ex eo: 7 [illegible] ex hmōi fetore castigabat seipsum: donec [illegible]rerentur concupiscētie eius. ¶ Uenit quidā in [illegible] aliqn̄ vt fieret monachus qui etiā [illegible] filiū suū secum nuper ablactatū. Qui cum factꝰ fuisset iuuenis ceperūt impugnare de[illegible]ones 7 sollicitare eum. Et dicit patri suo: vado ad seculū: qr non valeo carnales concupiscentias sustinere. Pater autē eiꝰ consolabat eum. [illegible]ixit ergo [illegible] iuuenis. Iaȝ sustinere non valeo pater dimitte me redire ad seculū. Dixit ergo e[illegible] pater suus. Audi me fili adhuc semel: 7 tolle tibi quadraginta panes: et fo[illegible]lia palmarū dierū quadraginta: 7 vade in eremū interiorē: 7 esto ibi quadraginta diebꝰ 7 volūtas dn̄i fiet. Qui obediēs patri suo surrexit 7 abijt in eremū: 7 mansit ibi laborās 7 faciens plectas de palmis siccis 7 panem siccum comedens. Et cuȝ ibi dies vig[illegible]ti quieuisset: ecce vidit ibi opꝰ diabolicū quoddā venire super se: 7 stetit coraȝ ipso velut mulier ethyopissa fet[illegible]da et turpis [illegible]spectu ita vt fetorē eiꝰ ferre nō posset. Et abijciebat eaȝ a se: [illegible] illa dicebat e[illegible]o sum que in cordibꝰ hominū dul[illegible]s appare[illegible] sed propter obedientia[illegible] tuā 7 laborē quē sustines: nō pe[illegible]tit me deus seducere te: [illegible] fetorem meum: ille autem surrexit [illegible] 7 gra[illegible]s agen[illegible] deo venit [illegible] patrē suū 7 dixit ei. Iam nolo ire ad seculum: pater vidi eiꝰ operationē diaboli 7 fetorē eiꝰ. C[illegible]gnouerat aūt 7 pater eius de hoc [illegible]: 7 dixit e[illegible]. [illegible] mā[illegible]sisses qu[illegible]dragin[illegible]a dic[illegible] 7 custo[illegible] vsq̄ in finē mand[illegible]tū m[illegible]um maiora [illegible] vi[illegible]ere. ¶ Senex q[illegible] d[illegible]bat in [illegible] indua ere no [illegible] qui habebat vnā parentē 7 desider[illegible]at eam videre post multos annos: 7 q̄siuit in quo [illegible]co habitaret. Et surrexit 7 venit in viā ere[illegible] 7 inueniēs camellarios adiūxit se ill[illegible]: 7 ingr[illegible]ssa est [illegible] eremū. Hec eū trahebatur a di[illegible]bolo. Que cū venisset ad ianuā senis cepit signis indicare seipsam dicēs. Ego sum parē[illegible] tua [illegible] ap[illegible]d eū. Erat aūt alius monachus se[illegible]ēs in [illegible]nf[illegible]rioribus partibꝰ eremi q[illegible] i[illegible]npl[illegible] [illegible]ri[illegible]uiā aque: 7 h[illegible]ra qua mādu[illegible]are [illegible] vers[illegible] [illegible] 7 eū [illegible]ebat aq[illegible]. q[illegible] r[illegible] deo d[illegible]. in [illegible] ipso. In[illegible]edia[illegible] in [illegible] 7 d[illegible] o h[illegible]c qđ mihi euenit de [illegible]. [illegible]surgen[illegible] 7 cū [illegible] fa[illegible] esse[illegible] do[illegible] in t[illegible]plo [illegible] iuxta viā: 7 audiuit noct[illegible] demones d[illegible]cētes. Ista nocte precipi[illegible]mus illum mon[illegible] in fornicationē: q[illegible] c[illegible]m [illegible]ud[illegible] [illegible] e[illegible]tri[illegible]s est: 7 perueniens a[illegible] [illegible]tem in[illegible] eum tr[illegible] di[illegible] ei. Quid fa[illegible]io abb[illegible] imp[illegible] m[illegible] [illegible] aque: 7 in ho[illegible]a [illegible] [illegible]nd[illegible] [illegible]. [illegible] dixit ei senex. Tu [illegible] ad [illegible] me: [illegible] [illegible]la tua ver[illegible]tur ego a[illegible] [illegible] no [illegible] in f[illegible] [illegible]. [illegible] ego cognouit 7 di[illegible] ei. Tu [illegible] dixit. [illegible] in[illegible] bam in templ[illegible] 7 aud[illegible] demone[illegible] loquētes de te. Et Dixit senex. Ecc[illegible] [illegible]o vad[illegible] ad s[illegible]culū. Il[illegible]le [illegible] rogabat eū dicēs. [illegible] p[illegible] [illegible]ermane in loco hoc: mulierē vero dim[illegible]amꝰ hinc. Hoc e[illegible] occursu inimici contingit. Quo audito se[illegible]n[illegible] [illegible]stinuit extendēs 7 a[illegible] c[illegible]nuersationē [illegible] cū lac[illegible]rymis: donec rediret in priorē ordinē [illegible]m. ¶ Dixit senex quidam: qr s[illegible]curitas 7 [illegible] [illegible]rnitas 7 occulta meditat[illegible]o p[illegible] [illegible]tem. Frater quidā interrogauit [illegible] dicēs. S[illegible] contingit hoīem in tentationē [illegible]dere: qd fit propter eos qui s[illegible]andalizant in eo. Et n[illegible] [illegible] sen[illegible] [illegible]cēs. Dyaconꝰ quidā erat nominatus in [illegible]onasterio egypti. Dum a[illegible] quidā curi[illegible]lis in[illegible] [illegible]ecu[illegible] iud[illegible]s pateret: venit cum o[illegible] d[illegible]o sua ad monasterium: 7 operante iniquo inc[illegible] d[illegible]aconus ille in mulierē eius: 7 f[illegible] est [illegible] fr[illegible] [illegible]fusio. Ille aūt abijt ad q[illegible]ed[illegible] [illegible] eīē. Senex vero habeb[illegible] [illegible] [illegible] rem: quā cum vi[illegible] c dy[illegible] [illegible] [illegible] me hic sic viui[illegible] [illegible] in obscuritatē c[illegible] [illegible] et veritate. Con[illegible] [illegible] vt [illegible] [illegible] [illegible] non ascender[illegible] [illegible] Et cū oēs letanias fa[illegible] [illegible] anctor[illegible]: qr nisi veni[illegible] [illegible] [illegible] esset apud eū talē [illegible] [illegible]ederet flum[illegible] aqua. Qđ cū aud[illegible] [illegible] [illegible] 7 venientes c[illegible]cerūt eū de loc[illegible] erat. Et orauit 7 ascēdit aqua: 7 q̄ a[illegible] [illegible] [illegible]dal[illegible] a[illegible] fuerāt edificati sunt postea [illegible] peniter[illegible] eiꝰ 7 glorificauerūt deū. ¶ Duo fres perrexerūt ad ciuitatē vt venderēt qđ fuerāt operati. Et cuȝ a se inuice in ciuitate fu[illegible]ssent diuisi

incurrit vn⁹ in fornicationē. Veniēs aūt postea frater ei⁹ dixit ei. Reuertamur ad cellā nr̄ā frater. Ille aūt r̄ndit dicēs. Nō veniā. Et interrogauit eū ille dicēs. Quare frater? Et ille r̄ndit. Qr̄ cū discessisses a me incurri in tētationē ꝛ fornicatus sum. Ille aūt alter frater volēs lucrari eū cepit dicere. Qr̄ ꝛ mihi sic cōtigit: ꝛ qn̄ separat⁹ sum a te incurri ꝛ ego in fornicationē. Sʒ eam⁹ ꝛ simul penitētiā agam⁹ cū omni labore: ꝛ deus ignoscet nobis peccatū. Qui cū venissent ad cellam retulerūt senib⁹ qđ eis ꝯtigerat: ꝛ dederunt eis illi mādatū q̄liter penitentiā agerēt. Ille tn̄ vnus nō ꝓ se: sʒ ꝓ alio fratre penitentiā agebat: tanq̄ si ꝛ ipse peccasset. Vidēs aūt de⁹ laborē et charitatē ei⁹: intra paucos dies māifestauit vni de senib⁹: q ꝓ multa charitate fratris q̄ nō peccauerat: indulserat illi q̄ fornicat⁹ est: ꝛ vere hoc est ponere animā suā pro fratre suo. ¶ Venit aliquando frater ad quendā senem: ꝛ dixit ei. Frater meus soluit me egrediēs huc atq̧ illuc: ꝛ pro hoc ego affligor. Et rogabat eum senex dicendo. Equanimiter porta frater: ꝛ deus vidēs laborē sustentationis tue reuocat eū ad te. Neq̧ eñ possibile est vt cū duricia ꝛ austeritate: facile ab intētione sua aliquis reuocetur: qr̄ nec demon expellit demonē: sʒ magis ꝑ benignitatē eum reuocas ad te. Quoniam ꝛ dominus deus noster: consolādo ad se homines trahit. Et narrauit ei dicens. Qr̄ fuerunt duo fratres in thebayda: ꝛ cum vn⁹ ex his ī fornicationē cecidisset: dicebat ad aliū. Reuertar ad seculū. Alter vero plorabat dicēs. Non te dimitto frater discedere ꝛ perdere laborem tuū: ꝛ virginitatē tuā. Ille vero non acquiescebat: dicendo. Non hic sedeo sʒ vado aut veni mecū: ꝛ iterum redibo tecum aut certe dimitte me: ꝛ permanebo in seculo. Vadēs aūt frater nūciauit hoc cuidā seni magno. Dixit autē ei senex Vade cū ipso: ꝛ de⁹ illū ꝑ laborē tuū nō dimittet corruere. Qui ꝯsurgēs abiit cū eo ad sclm̄. Et cū ꝑuenisset ad quēdā vicū vidēs de⁹ laborē illius q̄ ex charitate ꝛ necessitate fratrē suū sequebat̄ abstulit cōcupiscentiā a fratre eiusdē: dixit fratri suo Eam⁹ iterū ad eremū frater. Ecce iā puto qr̄ peccaui cū muliere: q̄d lucrat⁹ sum ex hoc. Et reuersi sunt: illesi in cellā suā. ¶ Frater q̄dā temptatus a demōe ꝑfect⁹ est ad quēdā senē dicēs. Qr̄ illi duo fratres simul sunt ꝛ male viuūt. Cognouit aūt senex: qr̄ a demōe illuderet̄: ꝛ mittēs vocauit eos ad se. Et cū factū eēt vespe: posuit mattā illis duob⁹ fratrib⁹ ꝛ cooperuit eos ī vno lecto: dicēs. Filii dei magni ꝛ sancti sunt. Dixit vero discipulo suo. Hūc fratrē claude in cellā seorsum: ip̄e eñ passionē quā illis obiicit hʒ ī se. Frater quidā dixit seni: q̄d facio qr̄ occidit me sordida cogitatio. Dixit ei senex. Mulier qn̄ vult ablactare filiū suū amarum aliquid superungit vberibus suis: ꝛ cum venerit infans ex consuetudīe suggere lac: sentiēs amaritudinē refugit. Mitte ergo ꝛ tu in cogitationem tuam amaritudinem Dixit ei frater. Que est amaritudo quam debeo mittere? Dixit ei senex. Cogitationem mortis: ꝛ tormentoꝝ q̄ in seculo futuro pctōrib⁹ ꝑparant̄. ¶ Frater quidā interrogauit senē de hmōi cogitatiōe: ꝛ dixit ei senex. Ego nunq̄ stimulat⁹ sum de hac re. Et scādalizatus est in eo frater ille. Et abiit ad aliū senē dicēs. Ecce hoc mihi dixit ille senex ꝛ scādalizat⁹ sum in eo qr̄ supra naturā est qđ dixit. Dixit ei senex: non simpliciter tibi dixit hoc ille hō dei: sʒ surge ꝛ vade: ꝛ pn̄iam age apud eū: vt apiat tibi virtutē sermonū suoꝝ. Surrexit ergo ille frater ꝛ venit ad senē agēs in conspectu eius pn̄iam ꝛ dixit. Ignosce mihi pater: qr̄ stulte feci: nō dicēs tibi vale discedēs a te: sʒ obsecro te vt interp̄teris mihi quō nūq̄ sollicitat⁹ sis a fornicatiōe. Dixit ei senex. Qr̄ ex quo fact⁹ sum monach⁹ nō sum satiat⁹ pane neq̧ aqua: neq̧ somno: ꝛ appetitu eoꝝ quib⁹ pascunt̄ alii: ꝛ crucians me nō ꝑmittebar sentire fornicatiōis stimulos ꝛ exiit frater ille ꝓficiēs ex relatiōe senis. Frater q̄dā interrogauit quēdā senē dicēs. Quid faciā: qr̄ cogitatio mea semꝑ in fornicatiōe intēta est ꝛ nō me q̄escere sinit vna hora: ꝛ affligitur ex hoc aīa mea. Ille aūt dixit ei: qn̄ demones cogitationes in corde tuo seminānt ꝛ sentis hoc non colloquaris cum aīo tuo: qm̄ demonum est talia suggerere: ꝛ lʒ non negligant hec immittere: tamen non extorquent: in te est ergo ꝛ suscipere et non suscipere. Scis autem quid fecerint madianite qm̄ ornauerunt filias suas ꝛ statuerunt eas in conspectu israelitarū: non tamē alicui extorse sunt vt cōmiscerentur cum eis: sed qui voluerūt incurrerunt in eas. Alii aūt cōminati sunt indignātes: ꝛ cū interitu eoꝝ qui p̄sumpserāt viri sūt fornicationē: ita agendū est ꝛ de fornicatiōe. Respondens aūt frater dixit: ꝛ quid faciā qr̄ fragilis sum ꝛ superat me passio hec. Ille autem dixit ei. Intentus esto ad huiusmodi. Demones quando faciunt initiū loqui in corde tuo: nō respondeas eis: sed surgens ora ꝛ age penitentiā dicens. Fili dei miserere mei. Dixit aūt ei frater. Ecce meditor abbas ꝛ nō est cōpunctio in corde meo: quia nescio virtutē verbi: ꝛ ille dixit. Et tu tantū meditare: audiui eñ quia dixit abbas pastor sed et alii patres hoc verbū: quoniā incantator virtutē verborum: que dicit nescit: sed serpēs audit ꝛ scit virtutem eoꝝ que incantantur ꝛ serpens subiicitur incātāti: ꝛ humiliatur. Sic ꝛ nos q̄uis ignorem⁹ virtutem illorū verborum que loquimur demones tamē audiētes terrent̄ atq̧ discedunt. ¶ Dicebāt quidā senes: qr̄ cogitatio fornicationis fragilis est velut papir⁹. Si ergo iactat̄ in nobis ꝛ nō acquiescētes ꝓiiciam⁹ illā a nobis facile rūpitur. Necessariū igit̄ est: vt sit discretio in cogitatione quā agnoscam⁹: qr̄ his qui cōsentiunt eis nō sit spes salutis. Illis autē qui nō cōsentiunt reposita sit corona. ¶ Duo fratres impugnati fornicatione abierūt ꝛ acceperunt vxores postea aūt dixerunt adinuicē. Quid lucrati sumus: qr̄ deseruim⁹ angelicum ordinem ꝛ venim⁹ in immūdiciā hanc: ꝛ post hec in ignem ꝛ tormēta venturi sumus. Redeamus igitur iterū ad eremū ꝛ agam⁹ penitentiā de his que presumpsim⁹ Et venientes ad eremū rogauerunt patres vt susciperent eos penitētes: ꝛ confitentes ea q̄ gesserāt: ꝛ clauserūt eos annum integrum senes: et ambobus equaliter ad pensum dabant̄ panes: ꝛ ad mensurā aqua sitierāt aūt visione cōsimiles: ꝛ dū cōpletū fuisset tēpus penitentie exierūt et viderunt patres vnū pallidum ꝛ tristem nimis: alium vero robustū ꝛ clarū ꝛ mirati sunt: qm̄ ei

bum ⁊ perū equaliter acciperēt: ⁊ interrogaue-
runt eū q̄ tristis ⁊ afflictus erat dicentes. Quid
exercitabaris cū cogitatiōib⁹ tuis in cella tua?
Et ille dixit. Pro malis q̄ feci penas in quibus
venturus erā in aīo meo reuoluebā: ⁊ ꝓ timore ad-
heserūt ossa mea carni mee. Interrogauerūt aūt
⁊ aliū dicētes. Tu qd̄ cogitabas in cella tua? At
ille rn̄dit. Gratias deo referebā q̄ eruit me de in
quinamēto mūdi hui⁹: ⁊ de futuri seculi penis: ⁊ re-
uocauit me ad hāc cōuersationē angelicā ⁊ remi
niscens assidue dei mei letabar: ⁊ dixerūt senes.
Equalis est ambor penitētia apud deum. ¶ Se-
nex quidā erat in scithi: qui cū incurrisset ī egri
tudinē magnā seruiebāt ei fratres: ⁊ vidēs senex
q̄ laborarent dixit. Uado in egyptū vt nō soluaz
fratres istos a laborib⁹ suis: ⁊ dixit ei abbas moy
ses: nō vadas qr̄ in fornicationē incursurus es. Il
le aūt cōtristat⁹ dicebat. Mortuuz est corp⁹ meū
⁊ tu mihi ista dicis. Surgens ergo abijt in egy-
ptum. Quod cuz audissent hoīes circūquaqꝫ ha
bitātes offerebāt ei multa. Uenit etiā ad eū que
dam virgo fidelis: volēs obsequiū suum seni illi
infirmanti impendere ⁊ post aliquantulum tem
poris cū paululum de egritudine qua tenebatur
meli⁹ habuisset incurrit in eam. At illa cōcepit.
Interrogata aūt a vicinis loci vnde cōcepisset:
illa rn̄dit de sene illo. Illi aūt nō credebāt ei. Se
nex vero dicebat: ego hoc feci. Sed custodite in-
fantē quē peperit: que cū genuisset puerū ⁊ ablac-
tat⁹ fuisset: tulit senex infantē in humeris suis
⁊ die qua erat festiuitas magna in scithi occurrit
ibi ⁊ intrauit ecclesiā totā multitudini fratrū. Il-
li aūt videntes eū fleuerūt: q̄ dixit fratribus. Ui
detis infantē hunc. Filī⁹ est inobedientie. Caue-
te ergo vos fratres eo q̄ in senectute hoc feci: et
orate pro me. Et ꝑgēs ad cellā suā ad initiū pri-
me cōuersationis sue reuersus est. ¶ Frater qdā ten
tatus est pessime a demone in specie pulcherrime
mulierū. Transformati nāqꝫ demones iugiter ꝑ
quadraginta dier spaciū perseuerauerūt pugnā
tes aduersus eum vt traherent eum ad turpē cō-
mixtionē. Illo aūt viriliter reluctante ⁊ minime
superato: deus aspiciens bonū eius certamē: do-
nauit ei veniā vltra calorē carnalis cōcupiscē-
tie pateretur. Solitarius quidā erat in inferiori
bus partib⁹ egypti: ⁊ hic erat nominatissim⁹: q̄
solus in ecclesia sedebat in deserto loco. Ecce iux
ta operationē sathane mulier quedā inhonesta
audiēs de eo dicebat iuuenibus. Quid mihi vul
tis dare ⁊ deiicio istū solitariū vestrū? Illi aūt cō
stituerūt certū quid vt darēt ei. Que egressa ves-
pere venit in cellā eius velut errās: ⁊ cū pulsas-
set ad cellā eius egressus est ille: ⁊ videns eā tur
batus est dicens. Quomodo huc venisti? Illa au
tem velut plorās dicebat: errādo huc veni. Qui
cū miseratione viscerū pulsaret introduxit eā in
atriolū celle sue: ⁊ ipse intrauit interi⁹ in cellam
suā ⁊ clausit eā. Et ecce infelix illa clamabat di-
cēs. Abba: bestie comedūt me hic. Ille aūt: iteruz
turbat⁹ est timēs etiā iudiciū dei dicebat. Unde
mihi venit ira hec. Et aperiens ostiū introduxit
eā intro. Cepit aūt diabol⁹ velut sagittis stimu-
lare cor eius in eam. Qui cū intellexisset diabo-
li esse stimulos: dicebat in semetipso. Uie inimici
tenebre sunt. Fili⁹ aūt dei lux est. Surgens ergo

incēdit lucernā. Et cū inflāmaret desiderio dice
bat. Qm̄ q̄ talia agūt ī tormēta vadūt. Proba er
go teipsuz ex hoc si potes sustinere eternū ignē.
Et mittebat digitū suū in lucernā. Quē cum in
cendisset ardorē nō sentiebat ꝓpter nimiā flam-
mā cōcupiscētie carnalis: ⁊ ita vsqꝫ mane faciēs
incēdit oēs digitos. Illa aūt infelix vidēs qd̄ fa-
ciebat senex ille: ꝓ timore velut lapidea facta ē ⁊
venientes mane iuuenes ad senē illū dicebāt. Ue
nit ne huc mulier sero. Ille aūt dixit. Etiā. Ecce
vbi dormit: ⁊ intrātes inuenerūt eā mortuā: dicūt
Abba mortua est mulier. Tūc ille excutiēs pal-
liū suū q̄ vtebat: ostēdit eis man⁹ suas dicēs. Ec
ce qd̄ fecit mihi filia ista diaboli ꝑdiditqꝫ oēs di
gitos meos: ⁊ narrās eis qd̄ factū fuerat dicebat
Scriptū est: ne reddas malū pro malo: ⁊ faciens
orōnē sup eā: suscitauit eā. Que cōuersa caste egit
residuū tp̄s vite sue. ¶ Frater qdāz īpugnabat a
fornicatiōe. Cōtingit aūt eū venire in quēdā vi-
cū egypti ⁊ vidēs filiā sacerdotis paganor: ada-
mauit eā: dixitqꝫ patri ei⁹. Da mihi eā vxorē. Ille
aūt respōdēs: dixit ei. Nō possum eā tibi dare ni
si interrogauero deū meū. Et abiēs ad demonez
quē colebat dixit ei. Ecce monach⁹ qdam venit
volens accipere filiā meā. Do eam illi. Et respon
dens demō dixit. Si negat deū suū: ⁊ baptismū ⁊
⁊ ꝓpositū monachi: da eā ei: ⁊ veniens sacerdos
dixit nega deū tuū ⁊ baptismū ⁊ propositū mona
chi: ⁊ do tibi filiā meā vxorē. Ille xo ꝯsensit ⁊ sta
tim vidit velut colūbaz exire de ore suo ⁊ volare
in celū. Pergēs aūt sacerdos ad demonē dixit.
Ecce ꝓmisit tria ista se facturuz. Tunc respōdēs
diabol⁹: dixit ei. Non des ei filiā tuā in vxorem:
q̄ de⁹ eius nō integre recessit ab eo sꝫ adhuc ad-
iuuat eū. Et veniēs sacerdos dixit. Non possum
eam tibi dare vxorē: q̄ adhuc de⁹ tu⁹ adiuuat te:
⁊ nō recessit a te. Hec audiēs frater dixit ī semet-
ipso. Si tantā bonitatē ostendit in me deus: cuz
ego infelix negauerim ipsum ac baptismū ⁊ pro-
positū monachi: bon⁹ aūt de⁹ etiā si cum tā grā-
de scelus cōmisi: nūc vsqꝫ adiuuat me: cur ego re
cedam ab eo. Et in semetipsuz reuersus recepit so
brietatez mentis: ⁊ venit in eremū ad magnum
quēdam senem ⁊ narrauit ei rē que fuerat facta.
Et respōdēs senex: dixit ei Sede mecū in spelūn-
ca, ⁊ ieiuna tres hebdomadas ꝯtinuas: ⁊ ego deū
deprecor pro te ⁊ laborauit senex pro fratre illo:
⁊ deprecat⁹ est deū dicēs. Obsecro dn̄e dona mi-
hi aīam hāc ⁊ suscipe penitentiā eius: ⁊ exaudi-
uit orationē eius de⁹ ⁊ cū cōpleta fuisset prima
hebdomada. Uenit senex ad illū fratrē ⁊ interro
gauit eū dicēs. Aliquid ne vidisti? Et respondēs
frater dixit. Etiā. Uidi colūbam sursum in altitu
dine celi: contra caput meū stantē. Et dixit ei se-
nex. Attēde tibimetipsi: ⁊ deprecare deū attētē.
Secūda xo hebdomada venit senex iterū ad fra-
trē ⁊ interrogauit eū dicens. Uidisti ne aliquid?
Et respōdit. Uidi colūbam venientē iuxta caput
meū. Et precepit ei senex dicēs. Sobri⁹ esto men
te ⁊ ora. ⁊ cōpleta tertia hebdomada. Uenit iterū
senex ⁊ interrogauit eū dicēs. Ne aliqd plus vi-
disti? At ille respōdit dicēs. Uidi colūbā q̄ venit
⁊ stetit super caput meū: ⁊ extēdi manū meā vt te
nerē illā: illa aūt surgēs intrauit in os meum
⁊ gratias agens deo senex dixit fratri. Ecce su-

cepit deꝰ penitẽtiã tuam. Decetero attendere te
metipsum: ⁊ esto solicitus. Et rñdẽs frater dixit
Ecce ammodo tecum ero donec moriar. ¶ Dice-
bat quidã de thebeis senibꝰ: ꝙ ipse esset filiꝰ sa-
cerdotis idolo⁊ ⁊ cũ paruulꝰ sederet in tẽplo et
vidisset patrẽ suũ frequẽter ingredi ⁊ sacrificia
offerre idolo: ⁊ qz semel occulte post ipm̃ intra-
uerit ⁊ viderit sathanã sedẽtẽ ⁊ oẽm militiã eiꝰ
astantẽ ei: ⁊ ecce vnꝰ de principibꝰ veniẽs ado-
rauit eũ. Cui diabolꝰ ait. Unde venis tu? Et il-
le respõdit. In illa ꝓuincia erã: ⁊ suscitaui illic
bella ⁊ pturbationes plurimas: ⁊ effusionẽ san-
guinis faciẽs ⁊ veni nũciare tibi. Et sathanas
interrogauit eũ. In quãto tpe hoc fecisti? Et ille
rñdit in triginta diebꝰ. Et sathanas iussit eum
flagellari dicens. Tanto tpe hoc fecisti? Et ecce
aliꝰ veniẽs adorauit eũ: ⁊ illi dixit. Unde venis
tu: ⁊ respõdit demõ. In mari erã ⁊ suscitaui cõ-
motiões: ⁊ dimersi naues: ⁊ multos hoĩes occi-
dens veni nunciare tibi. Et dixit ei sathanas.
Quãto tpe hoc fecisti. Et ille rñdit. Sũt dies vi
ginti: ⁊ hũc silr iussit flagellari dicẽs: quare ĩ tã
tis diebꝰ hoc solũ fecisti. Et tertiꝰ venit ⁊ adora
uit eũ dicens. Dixit autẽ huic. Tu vñ venis. Et
rñdit. In illa ciuitate fui ⁊ dũ ibi fierent nuptie
excitaui lites: ⁊ multas effusiones sanguinis fe
ci: insup ⁊ ipm̃ spõsum occidi: ⁊ veni nũciare ti-
bi: ⁊ dixit in quãtis diebus hoc fecisti. Et rñdit
decẽ. Iussit autẽ ⁊ hũc flagellari tãꝙ moras fe-
cerit. Uenit aũt ⁊ quartꝰ demõ adorare eũ: ⁊ di-
xit ei. Unde venis. Qui respodit in eremo erã:
ecce quadraginta anni sunt ꝙ impugnaui mona
chũ quẽdam ⁊ vix nocte ista preualui: vt facerẽ
eũ fornicari. Qḋ diabolꝰ audiẽs surrexit ⁊ oscu
latꝰ est eũ: ⁊ tollẽs coronã quã ipse habebat po-
suit in capite illiꝰ: ⁊ fecit eũ in vna sede cõsedere
secũ dicens. Magnam rem fortiter egisti. Hoc
ego cũ audissem ⁊ vidissem dixi intra metipsum.
Uere magnus est ordo monachorum: ⁊ egressus
sum ⁊ factꝰ sum monachꝰ. ¶ Dicebant de quodã
patre: qz secularis fuisset: ⁊ postea conuersus de
cõcupiscẽtia vxoris sue frequẽter stimularet: et
narrabat hoc pr̃ibꝰ. Qui cũ vidissent ꝙ operariꝰ
esset ⁊ maiora faceret ꝙ̃ ei dicebãt imponebant
ei tã multa vt debilitaret corpꝰ eiꝰ ita vt nec sur-
gere posset. Deo aũt dispẽsante venit quidã pa-
ter vt applicaret ĩ scithi: Et cũ venisset ad cellã
eius vidit eã apertã ⁊ pertrãsiuit admirãs qḋ
nemo egressus esset ĩ occursum eiꝰ: et reuersus
stabat dicẽs. Ne forte frater q̇ in ea habitat in-
firmet. Et cũ pulsasset intrauit ⁊ inuenit eũ nimiũ
infirmũ ⁊ dixit ei. Quid habes pater. Et narra-
uit ei dicens. Ego de seculari vita sum: ⁊ solici-
tat me mõ inimicꝰ in vxore mea: ⁊ narraui pr̃i-
bus ⁊ imposuerũt mihi cõuersationis onera di-
uersa ⁊ cũ obedienter implere vellẽ ecce defeci:
⁊ tñ stimulus crescit. Audiẽs hoc senex cõtrista
tus est ⁊ dixit ei. Equidẽ patres vt potẽtes viri:
bene tibi imposuerũt onera quibꝰ grauaris: sed
si me paruulũ audis: iacta hec a te et sume parũ
cibi ĩ tpe suo: ⁊ recolligẽs vires tuas fac aliquã
culũ operis dei: ⁊ iacta in dño cogitatum tuũ:
qm̃ tuo labore hãc rẽ nõ poteris superare. Cor-
pus em̃ nostrũ velut vestimentũ est. Si illud di-
ligẽter tractaueris stat. Si aũt neglexeris illud
putrescit. Qui cũ audisset eũ fecit ita: ⁊ intra pau
cos dies recessit stimulus ab eo. Monachꝰ q̇dã
solitarius antiquus ⁊ in cõuersatiõe ꝑficiẽs se-
debat in mõte in partibꝰ antinoij: sicut audiui-
mus a nollis monachis: cuiꝰ ṽbis et actu multi
ꝑficiebãt. Et cũ talis esset: excitatus est diabo-
lus ad inuidiam ꝯ eũ: sicut ⁊ cõtra oẽs viros vir
tutũ: im̃ittẽs in animã eius cogitatiõnẽ talẽ
vt ei q̇ in tali cõuersatione esset: nõ deberet ser-
uiri ab alio aut ministeriũ exhiberi: sed magis
ipm̃ debere aliis ministrare. Qḋ si aliis nõ exhi-
beret ministeriũ: saltẽ sibiipsi seruiret dicẽs. Uẽ
de ergo ĩ ciuitate sportellas quas facis ⁊ eme ti
bi que opꝰ sunt ⁊ reuertere ad locũ tuũ ⁊ nullis
sis onerosus. Hoc aũt suggerebat ei diabolꝰ in-
uidens quieti eius: ⁊ opportune vacatiõi eiꝰ ad
dñm ⁊ vtilitati multo⁊. Undiq3 em̃ inimicꝰ ve-
nari eũ ⁊ cape festinabat: ille ṽo tãꝙ bone cogi-
tationi acq̇esces descẽdit de monasterio suo. Et
qz erat oĩbus admirãdus: ignorãs tñ huiusmo-
di insidias astutie: notꝰ ṽo ⁊ famosus oĩbꝰ a q̇-
bus videbat existens: cũ post longũ tps mulierẽ
vidisset pro incautela sua supplãtatꝰ est: ⁊ incur
rit ĩ eã. Et veniẽs ĩ desertũ sequẽte diabolo ve-
stigia eiꝰ: cecidit iuxta flumẽ ⁊ cogitãs: qz inimi
cus gauisus est de ruina eiꝰ voluit seipsũ despe
rare: maxĩe qz spiritũ dñi ꝯtristauerit: ⁊ scõs an
gelos ⁊ venerabiles pr̃es: quo⁊ multi etiã ĩ ci-
uitatibus habitantes superauerunt diabolũ: ⁊
cũ nulli horũ se similẽ facere posset cõtristabat
valde ⁊ nõ recordabat: qz deꝰ est qui virtutẽ tri-
buit his q̇ ad eũ deuotissime cõuertũtur. Ceca-
tus ṽo ⁊ nõ videns pctĩ sui curã: voluit se in flu-
mẽ illud iactare: vt perfectũ gaudiũ faceret ini-
mico: ⁊ ex multo animi dolore infirmatꝰ est cor-
pore: ⁊ nisi postea misericors deus auxiliũ presti-
tisset ei: ad perfectũ gaudiũ inimici sine penitẽ-
tia moreret. Nouissime aũt ĩ se reuersus cogita-
uit maiorẽ laborẽ in afflictione pnĩe demõstra-
re ⁊ supplicare deo ĩ fletu ⁊ luctu: ⁊ ita rediit ite
rum ad monasteriũ suũ. Et dãnãs ostiũ cellule
sue sicut solet super mortuũ ita flebat supplicãs
deo. Ieiunãs aũt ⁊ vigilãs cum oĩ anxietate ex
tenuauit corpꝰ suũ: ⁊ nec sic satisfactũ putabat
in aĩo suo: ꝙ cõgrue penituisset. ¶ Fratribꝰ aũt
ad eum sepius venientibꝰ vtilitatis causa ⁊ pul-
santibꝰ ostiũ ipse dicebat nõ posse se aperire: di-
cẽdo sacramẽto me ꝯstrixi vt vnũ annũ deuote me
pniam agere: sed orate pro me. Nec em̃ inuenie
bat qḋo eis se excusaret qm̃ illi scãdaliz3 rbãtur:
hec audiẽtes de eo qz erat apud illos honorabi
lis ⁊ magnꝰ valde monachꝰ s3 fecit totũ ãnũ ĩtẽ
te ieiunãs: ⁊ deuote pniã3 agẽs. Die aũt pasche
ipa nocte resurrectiõis dñice tollẽs lucernã no
uã ⁊ reficiẽs eã posuit in cacabo nouo: ⁊ coope-
riẽs cooperculo surrexit ad orationẽ dicẽs. Mi
sericors ⁊ miserator deus q̇ ⁊ barbaros saluare
vis ⁊ ad veritatis tue agnitionẽ venire ad te cõ-
fugi fideliũ saluatorẽ miserere mei: qz te pluri-
mum exacerbaui: ⁊ inimicũ gaudere feci: ⁊ ecce
mortuꝰ sum obediẽs ei. Tu dñe ⁊ impiis ⁊ his q̇
sunt sine misericordia misereris: s3 ⁊ proximus
misericordiã impẽdi ꝑcipis: miserere humilita
ti mee apud te em̃ nihil impossibile est: qm̃ secꝰ
infernũ dissipata est sicut puluis aĩa mea. Fac

misericordiã qꝛ benignꝰ es ⁊ misericors figmē=
to tuo: q̃ ⁊ corpora q̃ nõ sunt in die resurrectio=
nis eiꝰ. Exaudi me dñe: qꝛ defecit spũs meus: et
infelix aīa mea tabefacta est: etiã ⁊ corpus meũ
qđ coinquinaui: ⁊ iam viuere nõ valeo pro eo ꝙ
nõ credidi. Ignosce peccatũ ꝑ penitẽtiã duplex
habẽs peccatũ ex desperatione. Viuifica me cõ
tritũ ⁊ igne tuo precipe hãc lucernã accẽdi: vt ⁊
ego accipiẽs fiduciã misericordie ⁊ indulgẽtie
tue residuo tpe vite mee: qđ mihi donaueris mã
data tua custodiã: ⁊ timore tuo recedã: sed deuo
te seruiam tibi oĩbus diebꝰ vite mee. Et hec in
nocte ipsa resurrectionis cũ multis lachrymis
dicẽs: surrexit vt videret si accẽsa esset lucerna.
Et detecto cacabo: vidit ꝙ nõ esset accẽsa: ⁊ ceci
dit iterũ in faciẽ suã rogãs deum ⁊ dicẽs. Scio
dñe qꝛ certamẽ factũ est vt coronarer ⁊ nõ in pe
dibꝰ fieri: eligẽs ꝓpter carnis delectationẽ tor=
mẽtis impiorũ aduci parce mihi dñe ecce enim
iterũ cõfiteor tue bonitati turpitudinẽ meã co=
rã angelis tuis ⁊ corã iustis oĩbꝰ ⁊ nisi qꝛ scãda=
lizari possent: oĩbꝰ hoĩbꝰ cõfiterer. Deus meus
miserere mei: vt ⁊ alios erudiã dñe viuifica me:
⁊ ita tribꝰ vicibꝰ orãs exauditꝰ est ⁊ surgẽs inue
nit lucernã ardẽtẽ clare: ⁊ exultãs cõfortatꝰ est ĩ
spe admirabaturq; de dei gratia q̃ ita de pecca=
tis eiꝰ indulsit ⁊ satisfecit iuxta petitionẽ eiꝰ: et
animũ ipsiꝰ ⁊ dicebat. Gratias tibi ago dñe: qꝛ
etiã vite seculi huiꝰ mihi indigno misertꝰ es in
magno ⁊ ĩ nouo signo hoc peccatoribꝰ fiduciam
tribuẽs. Parcis ei ⁊ misereris aīabꝰ quas crea
sti. Ita aũt ⁊ ꝑseuerante eo in cõfessione illuxit
dies ⁊ letabatur in dño oblitus cibi corporalis.
Ignẽ aũt lucerne illiꝰ toto tẽpore vite sue serua
uit oleũ subinde infundẽs: ⁊ faciẽs desuper quo
minꝰ extingueretur. Et ita rursus diuinꝰ spiri=
tus habitauit in eo ⁊ factꝰ est apud cẽs insignis
humilitatẽ exhibẽs in cõfessione ⁊ actione gra
tiarum dño cum leticia. Cui etiam ante aliquot
dies mortis sue reuelatum est de transitu suo.

¶ Explicit liber contra fornicationem.

¶ Incipit liber ꝙ monachus nihil de=
bet possidere.

Frater quidam renũtiãs
seculo ⁊ dãs que habebat
pauperibus: retinẽs autẽ pau=
ca in sua ratiõe venit ad beatũ
Antonium: qđ cum agnouisset
senex dixit ei. Si vis monachꝰ
fieri: vade in illum vicũ et eme
carnes ⁊ ĩpone corpori tuo nu
do ⁊ sic veni huc. Et cum sic fe=
cisset frater ille veniebãt aues
⁊ canes ⁊ corpꝰ eius lacerebãt.
Cum aũt peruenisset ad senem interrogabat si
fecisset qđ ei dixerat. Illo aũt ostẽdente corpus
suũ laceratũ. Dicit sanctꝰ Antoniꝰ. Qui renun=
tiãt seculo ⁊ volũt habere pecunias ecce ita im
pugnati a demonibꝰ discerpuntur. ¶ Narrauit
abbas Daniel de beato Arsenio: qꝛ venit aliqñ
magistrianꝰ deferẽs ei testũ cuiusdã senatoris
parẽtis eius: q̃ reliquerat ei hereditatẽ magnã
valde ⁊ accipiẽs testũ voluit illud scindere: ma
gistrianꝰ autẽ cecidit ad pedes eius dicens. De=
precor vt nõ scindas illud: qꝛ amputabit mihi
caput. Et dicit ei arseniꝰ. Ego priꝰ mortuꝰ sum
ꝙ ille: ipse autẽ qui modo mortuus est quomo=
do fecit me heredẽ: ⁊ remisit testamẽtum nihil
accipiẽs. Egrotauit aliquando memoratus ab=
bas arseniꝰ in scithi: ⁊ opus habuit ĩ necessita=
te sua vsq; ad vnã siliquã nũmos: ⁊ cum non in=
ueniret accepit a quodã velut elemosynã ⁊ di=
xit. Gratias tibi ago dñe qꝛ me dignũ fecisti pro
nomine tuo ad hoc peruenire: vt egens elemo
synam postularem. ¶ Narrauerunt de abbate
Agathone qꝛ lõgo tpe cellã sibi cum suis disci=
pulis fabricaret. Quã cũ ꝑfecissent ⁊ cepissent
illic habitare vidit in ipsa prima hebdomada
quoddã nõ vtile sibi. ⁊ dixit discipulis suis illđ
qđ dñs dixerat discipulis suis. Surgite camꝰ hic.
Discipuli autẽ eius cõtristati sunt valde dicen=
tes. Si oĩno voluntatẽ habebas migrãdi hinc
vt quid tãtũ laborẽ sustinuimus edificãtes lon
go tẽpore cellã. Incipiẽt autẽ hoĩes scãdaliza=
ri in nobis ⁊ dicere. Ecce iterũ migrãt nusq̃ se=
dẽtes. Ille autẽ cum eos vidisset pusillanimes
effectos dixit eis: ⁊ si scandalizantur aliqui: sed
iterũ sunt aliq̃ qui edificẽtur: ⁊ dicãt. Beati sunt
isti q̃ ꝓpter deũ migrauerũt ⁊ sua oĩa contem=
pserunt. Verũtamẽ dico vobis qui vult venire
mecũ veniat: qꝛ ego interim vado. Illi aũt pro=
strauerũt se in terram: rogãtes vt cõcederet eis
secũ abire. ¶ Dixit abbas euagriꝰ fuisse quendã
fratrẽ qui nihil habuit de substãtia sua nisi tm̃
euãgeliũ ⁊ ipsum vẽdidit in pauperũ nutrimen
tũ dicẽs quoddã verbũ: quod memorie dignũ
est cõmẽdari. Ipsum verbũ (inquit) vendidi qđ
iubet: vẽde oĩa q̃ habes ⁊ da pauperibus. ¶ Ab=
bas Theodorꝰ cognomẽto hrme habebat tres
codices bonos: ⁊ cũ venisset ad abbatẽ Macha
rium dixit ei. Qꝛ habeo tres codices ⁊ proficio
ex lectione eorũ: sed ⁊ patres petũt eos ad legẽ=
dũ. vt ⁊ ipsi ꝓficiãt. Dic ergo mihi qđ debeo face
re. Respõdit senex dicẽs: Boni sunt qđẽ actus:
sed maius est oĩbus nihil possidere. Qđ cũ au=
disset: abijt ⁊ vẽdidit memoratos codices: et de=
dit indigẽtibꝰ p̃ciũ eorũ. ¶ Narrauit qđã pa=
trũ de abbate Joanne persa qꝛ ex multis virtu=
tibus suis ad ꝓfundã simplicitatẽ atq; innocẽ=
tiã venerit. Hic aũt habitabat in arabia vicina
egypti: ⁊ mutuauit aliqñ a fratre quodã solidũ
vnũ ⁊ emit linũ vt operaret: ⁊ venit aliꝰ frater
rogãs eũ ⁊ dicẽs. Dona mihi abba aliquãtulũ li
ni vt faciã mihi vestimẽtũ quo vtar. Et dedit ei
cũ gaudio. Silr alter veniens rogauit eũ vt da=
ret ei aliquãtulũ lini: vt faceret sibi tegumẽtũ:
⁊ dedit ei: ⁊ multis alijs petentibꝰ: dabat silr cũ
gaudio. Postea vo venit dñs solidi quẽ mutuo
acceperat volẽs accipere qđ mutuauerat et di=
xit ei senex. Ego affero tibi eũ: ⁊ cũ non haberet
vñ redderet abijt ad abbatẽ Jacobũ dispẽsato=
rem: vt rogaret eũ vt daret ei solidũ ⁊ dũ iret in
uenit in terra iacentẽ solidũ ⁊ nõ tetigit eũ ⁊ fe=
cit orationẽ ⁊ reuersus est in cellã suã: et venit
iterũ frater ille ⁊ cepit ei molestꝰ esse pro solido:
⁊ dixit ei: ego reddã tibi. Et abijt iterũ senex et
inuenit solidũ ĩ terra vbi erat priꝰ: rursus facta
oratione reuersus est in cellã suã: ⁊ ecce frater
iterũ cepit molestꝰ esse ei: ⁊ dixit senex. Adhuc
semel expecta me ⁊ affero tibi solidũ tuũ: ⁊ sur=

gẽs venit ad illũ locũ ⁊ inuenit ipſum ſolidum
ibi ⁊ facta oratione tulit eũ et venit ad abbatẽ
Jacobũ ⁊ dixit ei. Abba cũ venirẽ ad te: inueni
hũc ſolidũ in via oſtẽde ergo charitatẽ ⁊ ꝑdica
illũ: ne ꝗs ꝑdidiſſet eũ ⁊ ꝑdicauit abbas ⁊ nemo
eſt inuẽtus ꝙ ꝑdidiſſet ſolidũ illũ. Tũc dixit ſe=
nex abbati Jacobo. Si ergo eũ nemo perdidit
da eũ illi fratri: qꝛ ipſi debeo ſolidũ: ⁊ eũ venirẽ
ad te: vt tu mihi ſolidũ ꝑſtares: ⁊ redderẽ debi=
tum: inueni eũ in via ⁊ miratꝰ eſt abbas Jaco=
bus qũo cõpulſus pro debito inueniſſet: ⁊ nõ ſta
tim tuliſſet eũ: ⁊ reddidit ſolidũ illi fratri: ⁊ hoc
mirabile erat de ipſo: qꝛ ſi veniebat quis mutuũ
petere aliqͣd ab eo nõ ꝑ ſeipſm dabat ſed dicebat
fratri mutuũ poſtulãti vade tolle tibi ipſi quod
opꝰ habes ⁊ qñ referebat ei: qḋ mutuũ accepiſ=
ſet: dicebat ei. Repone illud iterũ ĩ locũ vñ tuli
ſti. Si aũt nihil referebat ille ꝙ mutuũ accepe=
rat: ſenex nihil dicebat ei. ¶ Narrauerũt quidã
patrũ qꝛ venerat aliquãdo frater aliquis in cõ=
uentũ cellarũ corã abbate. Jſaac veſtitus modi
co cucullo ⁊ dixit ei abbas. Jſaac: hic monacho
rum eſt habitatio: tu aũt ſecularis es: ⁊ nõ po=
teris hic eſſe. Dicebat aũt fratribꝰ abbas Jſaac:
Patres noſtri ⁊ abbas pãbo vetuſtis ⁊ de mul=
tis partibꝰ vtebãtur reſarcitis veſtibꝰ: nũc aũt
ꝑcioſis veſtibus vtimini. Diſcedite hinc: deſer=
taſtis eñ locũ hunc. Quãdo aũt ꝓfecturi erãt
ad meſſem dicebat eis. Jam vobis nulla mãda=
ta dabo qꝛ nõ obſeruatis. ¶ Dixit abbas Caſ=
ſianus. Quia ſincletius aliquis noſter cũ renun=
tiaſſet ſeculo: ⁊ facultates ſuas pauperibꝰ diui=
dẽs aliqua ſibi retinuiſſet ꝓprium vſum nolẽs
perfecte ex omnibus renũtiãtium humilitatẽ ⁊
cõmunis monaſteriorũ vite ſuperare regulã ad
quẽ ſancte memorie pater Baſiliꝰ hoc dixit. Et
ſenator eẽ deſiſti: ⁊ monachũ te nõ feciſti. ¶ Di
xit quidã frater abbati piſtãmodi. Quid faciã
qꝛ durũ mihi eſt vẽdere qḋ manibus meis labo
ro. Et rñdẽs ſenex dixit. Qꝛ abbas ſyſoys ⁊ ce=
teri vendebant opus manuũ ſuarũ. Hoc eñ nõ
ledit ſed quãdo vẽdis ſemel dic pretiũ ſpeciẽq̃
quã tradis: ⁊ ſi vis relaxare modicũ ꝑtiũ ĩ te eſt:
ſic eñ requiẽ inuenies. Jterũ dixit ei frater. Si
habeo qḋ ſufficiat neceſſitatibꝰ meis. Aliunde
videt tibi: vt nõ cogitẽ de labore manuũ. Reſpõ
dens ſenex dixit. Quãtum vis habeas tamẽ nõ
negligas operari: ⁊ quãtũ potes fac tãtũ nõ cõ=
turberis aio. ¶ Frater interrogauit abbatẽ Se
rapionẽ dicẽs. Dic mihi vnũ verbũ. Dixit ei ſe=
nex. Quid tibi habeo dicere. Tu tuliſti ea que
erãt viduarꝫ ⁊ orphanorꝫ poſuiſti ĩ feneſtra: vidẽ
rat eñ eã codicibus plenã. Jnterrogata eſt: bea
te memorie ſincletice ſi ꝑfectũ bonũ eſſet nihil
habere. At illa dicit: ⁊ valde bonũ eſt his qui
poſſunt: etenĩ hi ꝙ tolerare poſſunt tribulatio=
nẽ quidẽ carnis habẽt: ſed aĩe requiẽ poſſident
qm̃ ſicut fortia veſtimẽta dum calcant ⁊ pedibꝰ
ſepiꝰ reuerſant lauant atq̃ cãdidãtur: ita fortis
aĩa ꝑ voluntariã paupertatẽ amplıꝰ cõfirmatur.
¶ Dixit abbas hiperitiꝰ Theſaurꝰ monachi eſt
voluntaria paupertas. Theſauriza ergo tibi frater
in celo: qꝛ ad requieſcendũ ibi ſine fine ſunt ſe=
cula. ¶ Erat quidã ſanctorũ phylagrius noĩe.
Hic habitabat ĩ hieroſolymis ⁊ laborabat ope=
rãdo vt pene tãtũ nõ ageret: ⁊ dũ ſtaret in pla=
tea volẽs vẽdere qḋ manibꝰ ſuis fuerat opera=
tus: contigit vt caderet cuidã ſacculꝰ cũ ſolidis
mille ⁊ inueniẽs eũ ſenex ſtetit in eodẽ loco di=
cẽs. Neceſſe eſt modo eũ ꝙ ꝑdidit huc venire: et
ecce veniebat ꝙ ꝑdiderat plorãs ⁊ tulit eũ ſeor=
ſum: ⁊ dedit illi ſacellũ ſuũ. Quẽ ille rogabat:
vt acciperet aliquã partẽ ex eo: ſꝫ ſenex nullate=
nus acquieuit. Tũc ille cepit clamare et dicere.
Venite ⁊ videte hoĩeꝫ dei: ⁊ ꝗd fecit. Senex aũt
occulte fugiẽs exiuit de ciuitate ne agnoſceret
de eo qḋ fecerat ⁊ honorarẽt eũ. Jnterrogatꝰ eſt
ſenex ꝗdã a fratre ꝗd faceret vt ſaluus eſſet. Jlle
aũt expoliãs ſe veſtimẽto ſuo eiuxit lũbos ſuos
atq̃ extẽdẽs manꝰ ſuas dixit. Sic dꝫ nudꝰ eſſe
monachus ab oĩ materia ſecularium ⁊ crucifigere
ſe aduerſus tentationẽ atq̃ certamina mundi.
¶ Quidã frater rogauit ſenẽ quẽdã: vt accipe=
ret pecunias ſuis neceſſitatibꝰ ꝓfuturas. Jlle
aũt nolebat: vtpote ꝙ ope manuũ ſuarꝫ eſſet ſibi
ſufficiẽs. Sꝫ dũ ille ꝑſiſteret obſecrãdo vt ſalu=
tẽ ꝓ indigẽtiũ neceſſitate ſuſciperet. Rñdit ſenex
⁊ dixit ei. Duplex mihi opprobriũ eſt qꝛ cũ nõ in
digeã accipio ⁊ aliena tribuẽs vanã gloriã colli
go. Venerunt aliqñ ꝗdã grecorꝫ: vt darent elee=
moſynã in ciuitate oſtracẽ et aſſumpſerũt ſibi
iconomos eccłie: vt oſtẽderẽt eis ꝙ neceſſitatẽ
maiorẽ haberẽt. Jlli aũt duxerũt eos ad quẽdã
leproſum ⁊ dederũt ei. Jlle aũt nolebat accipe=
re dicẽs. Ecce modicas palmas habeo ꝗs ope=
ror ⁊ facio plectas ⁊ ex eis mãduco panẽ. Iterꝫ du
xerunt eos ad cellã vniꝰ vidue que erat cũ filijs
ſuis. Et cũ pulſarẽt ad oſtiũ occurrit filia eiꝰ ad
oſtiũ nuda. Mater aũt eiꝰ abierat ad quoddam
opꝰ. Erat eñ cãdidatrix. Et dabãt filie eiꝰ veſti
mẽtũ ⁊ nũmos. Jlla aũt nolebat accipe dicens
veniſſe matrẽ ſuam ⁊ dixiſſe ſibi ꝯfide: qꝛ voluit
deꝰ ⁊ inueni opꝰ qḋ faciã hodie: vñ ſum iamꝰ victũ
nrm. Et cũ veniſſet mr̃ eiꝰ rogabãt eã vt acciperet
⁊ noluit dicẽs. Ego habeo curatorẽ meũ deũ et
vos eũ vultis tollere a me hodie. Jlli aũt cogno
ſcẽtes fidẽ eiꝰ glorificauerũt deũ. ¶ Venit ꝗdã
vir magnꝰ ignotꝰ portãs aurũ in ſcithi et roga=
bat presbyterũ eremi: vt aurũ illud erogaretur
fratribꝰ. Dixit aũt p̃ſbyter. Nõ opus habẽt fra=
tres. Et cũ nimis vehemẽs eſſet ⁊ nõ acquieſce=
ret: poſuit ſportã cũ ſolidis in ĩgreſſu eccleſie:
⁊ dixit p̃ſbyter: ꝙ opus hꝫ tollat illud ſibi: ⁊ ne=
mo tetigit: ꝗdã etiã nec aſpexerũt. Et dixit ei ſe
nex. Suſcepit deꝰ oblationẽ tuã: vade ⁊ da illḋ
pauperibꝰ ⁊ valde edificatꝰ diſceſſit. ¶ Obtulit
quidã frater ſeni pecuniã dicẽs ei. Habe hãc pe
cuniã ⁊ ad expẽſas tuas: qꝛ ſenuiſti ⁊ infirmꝰ es.
Erat eñ leproſus. Hic aũt rñdẽs dixit: tu poſt ſe
xagita ãnos veniſti auferre a me nutritorẽ meũ.
Ecce eñ tpe habẽs in infirmitate mea nihil in
digui deo tribuẽte ⁊ paſcẽte me ⁊ nõ acquieuit
accipe. ¶ Narrauerũt ſenes de quodã ortulano
qꝛ laboraret: ⁊ oẽm laborẽ ſuũ expẽderet ĩ elee=
moſynã ⁊ tm̃ ſibi retineret quãtũ ad victũ eius
ſufficeret. Poſtea xo ſathanas immiſit ĩ cor eiꝰ
dicẽs. Collige tibi aliquantulã pecuniã ne cum
ſenueris aut egrotaueris opꝰ habeas ad expen=
ſas. Et collegit ⁊ impleuit lagenã de nũmis. Cõti=
git autẽ eũ infirmari ⁊ putreſcere pedẽ eiꝰ: ⁊ ex=

pēdit qđ collectū fuerat ī medicos ⁊ nihil ei ꝓ=
desse potuit. Postea ꝟo venit q̄dā de expertis
medicis et dixit ei. Nisi incideris pedē tuū pu=
trefiet. Et cōstituerūt vt inciderēt ei pedē. Ille
aūt nocte rediēs in semetipm̄: ⁊ penitētiā agēs
de his q̄ gessit ingemuit ⁊ fleuit dicēs. Memor
esto dn̄e operū meoꝝ prioꝝ q̄ faciebā cū labora=
rem in orto meo ex quo pauperib⁹ ministrabā.
Et cū hoc dixisset stetit angelus dn̄i et dixit ei.
Ubi sunt nūmi q̄s collegisti: et vbi est spes tua
de qua tractasti. Tūc intelligēs dixit. Peccaui
dn̄e ignosce mihi: ⁊ ammodo vlteri⁹ hoc nō fa=
ciā. Tūc angel⁹ dn̄i tetigit pedē ei⁹ ⁊ sanat⁹ est
statimq; exurgēs abijt ī agrū operari. Uenit ergo
medicus ſm̄ tp̄s cōstitutū cū ferramētis vt seca=
ret pedē ei⁹ ⁊ dicūt ei. Exijt mane operari ī agrū.
Tūc admirās medic⁹ perrexit ī agrū vbi opera
batur frater ille: ⁊ vidēs eū operari terrā glorifi
cabat deū q̄ reddiderat ei talē sanitatē. ¶ Fra=
ter interrogauit senē quendā dicēs. Uis teneā
mihi duos solidos ꝓpter infirmitatē corporis.
Uidēs aūt senex cogitationē ei⁹ q̄r vellet tene=
re dixit ei: etiā. Et vadēs frater in cellā suā con
terebat ī cogitationib⁹ suis dicēs. Putas ve=
rū mihi dixit senex an nō. Et surgēs iteꝝ venit
ad senē agēs pn̄iam et rogās eū dicēs: propter
deū dic mihi veritatē q̄r affligor cogitationib⁹
meis: ꝓpter duos solidos: et dixit ei senex. Q̄r
vidi te voluntatē habere retinēdi eos: dixi tibi vt
teneres verūtn̄ nō est bonū tenere plus q̄ opus
est corpori. Si ergo duos solidos retinueris: in
ipsis inuenies spes tua: ⁊ si contigerit vt pereāt
de⁹ iam nō cogitat de nobis. Cogitationē ergo
nostrā iactem⁹ ī dn̄o: q̄m ipsi cura est de nobis.
¶ Explicit liber de eo q̄ monachus nihil de=
beat possidere.

¶ Incipit liber de patientia siue fortitudine.

Sanctus abbas Antonius
cum sederet aliq̄n in ere=
mo: animus eius tediū: ⁊ cōfu=
sionē cogitationū incurrit et
dicebat ad dn̄m. Dn̄e volo sal=
uus fieri: ſʒ nō ꝑmittūt me co=
gitatiōes mee. Quid facio in
hac tribulatione aut quō saluꝰ
ero. Et modicū assurgēs cepit
foras exire ⁊ vidit quēdā tan̄q̄
seipm̄ sedētē atq; operantē de
inde surgētē ab operibus ⁊ orātē: ⁊ iterū surgē=
tem ⁊ plectā de palmis facientē: inde rursus ad
orationē surgētē. Erat aūt angelus dn̄i missus
ad correptionē ⁊ cautelā dādā Antonio ⁊ audi=
uit vocē angeli dicētis. Sic fac ⁊ salu⁹ eris. Ille
aūt hoc audito magnū sumpsit gaudiū atq; fidu
ciā: ⁊ ita faciēs: salutem quā querebat inuenit.
¶ Frater īterrogauit abbatē Agathonē dicēs
mādatū mihi venit ⁊ est mihi pugna grauis in
loco in quo est ipsum mādatum. Uolo ergo pro
pter ip̄m mandatū ꝑgere illuc: ⁊ paucesco bellū.
Dixit abbas Ammonas. Q̄r quatuordecim an=
nos fecerat in scithi dep̄cās deū die ac nocte vt
daret ei virtutē superādi irā. Dixit abbas bisa=
rion. Quia. xl. noctes mā̄serit inter spinas stās
⁊ nō dormierit. Frater quidā sedens singularis
turbabat ⁊ pergens ad abbatē theodorū de fir=
me dixit ei. Quia turbaret. Senex aūt dixit ei.
Uade humilia mentē tuā ⁊ subde te ⁊ habita cū
alijs. Abijt aūt in mōtē ⁊ mā̄sit cū alijs: ⁊ reuer=
sus postea ad senē dixit ei. Nec cū alijs homini=
bus habitās quietē inuenio ⁊ dixit ei senex. Si
solitari⁹ nō quiescis neq; cū alijs cur voluisti te
monachū facere. Nōne vt sustineas tribulatio=
nes. Dic aūt mihi quot annos habes ī isto habi
tu. Et dixit ei. Octo. Et dixit ei senex. Crede
mihi. Ego habeo in isto habitu septuaginta an
nos: ⁊ nec vna die potui requiē inuenire: ⁊ ī octo
annis vis requiē habere. ¶ Interrogauit autē
eū iterū frater quidā dicēs. Si fiat subito soni=
tus ruine alicui⁹ siue ne timor tibi abba. Et dixit
ei senex. Si celū terre adhereat: Theodor⁹ non
formidat. Poposcerat eīm p̄cib⁹ a dn̄o: vt aufer=
retur ab eo formido ꝓpterea interrogauit eum
frater. Dicebāt de abbate Theodoro ⁊ beato Lu
cio de nono Alexādrie q̄r fecerūt quinquaginta
annos seducētes aīos suos ⁊ dicētes transacta
hyeme ista: migrabimus hinc: ⁊ iterū q̄n fiebat
estas dicebant. Quia trāsacto estiuo: discedim⁹
hinc: ⁊ sic faciebant toto tēpore conuersationis
sue: semꝑ reminiscēdo patres. ¶ Dicebat abbas
Pastor de abbate Joāne breui statura: quia ro=
gauerat deū: vt tolleret ab eo omnes passiones
⁊ fieret securus: ⁊ veniens dixerit cuidā. Uideo
me quietum ⁊ nullā habētem pugnam. Et dixit
ei senex. Uade ⁊ roga deū: vt iubeat in te moue=
ri pugnā q̄m pugnādo proficit anima. Et cum
redisset pugna vlterius nō orauit: vt auferretur
ab eo sed dicebat. Domine da mihi tolerentiam
sustinendi has pugnas. ¶ Uenit abbas Mache
rius maior ad abbatē Antonium in montem.
Et cū pulsasset ad ostium exiuit ad eum ⁊ dixit
ei. Tu quis es? Et ait illi. Ego sum macharius.
Et claudens ostium intrauit ⁊ dimisit euʒ foris
Et cū vidisset postea patientiā eius aperuit ei: et
cōgaudens ei dicebat: multū tp̄s est ex quo vide
re te desiderabā audiens de te. Et exhibēs ei ho
spitalitatē refecit eū. Erat eīm de multo labore fa
tigatus. Uespere aūt facto īfudit sibi abbas An
tonius modicas palmas. Et dixit ei abbas Ma
charius. Da mihi ⁊ ego infundam qđ operer. Il
le āt dixit. Non habeo plus ⁊ faciens fasciculū
maiorē infudit eū: ⁊ sedentes sero colloquētes
de vtilitate animarū faciebant plectā ⁊ ipsa ple=
cta descendebat ꝑ fenestrā in speluncā ⁊ ingre=
diēs mane sanct⁹ Antoni⁹ vidit collectione ple
ctarū abbatis macharij: ⁊ admirat⁹ est. Et oscu
lās man⁹ ei⁹ dicebat multa virtus de istis mani
bus egreditur. ¶ Descēdit aliq̄n ipse Machari⁹
de scithi ad locū qui d̄r therenutin: ⁊ intrauit dor
mire in monumentum vbi erant antiquitus se
pulta corpora paganorum: et traxit vnū corpus
sub caput suum tan̄q̄ plumaciū de scirpo: demo
nes aūt videntes fiduciam eius torquebantur: ⁊
volentes terrere eū vocabant quandā mulierē
dicentes. Nonna veni nobiscum ad balneū: ⁊ al
ter demon de subipso tan̄q̄ ex mortuis illis re=
spōdit dicens. Peregrinum quēdā habeo super
me: nō possuʒ venire: senex autem non expauit
ſʒ cōfidēs tundebat corpus illđ dicēs. Surge et
vade si potes. Quod cum audissent demones cla
mauerunt magna voce dicētes. Uicisti nos: ⁊ fu

gerunt cõfuſi. ¶ Dicebat abbas Matheis. Volo
aliqđ leue opus: ⁊ continuo cogito ꝙ graue et ꝙ
cito finitur. Narrauerunt de abbate Myleto qꝛ
cũ habitaret aliqñ cũ duobus diſcipulis ſuis in
finibus perſarꝫ exierũt duo filij imꝑatoris ſꝫm cõ
ſuetudinẽ in venatione ⁊ miſerũt retia per lon-
gũ ꝑ miliaria ꝗdraginta: vt quodcunqꝫ intra re-
tia inueniret̃ occiderẽt. Inuent⁹ eſt autẽ ſenex
cũ duobus diſcipulis ſuis iuxta retia: ⁊ cũ vidiſ-
ſent eũ piloſuꝫ ⁊ terribilẽ aſpectu: admirati ſunt
⁊ dixerũt ei. Hõ es an ſpũs alι̃ꝗs. Dic nobis: ⁊ di
xit eis. Homo ſum pctõr: ⁊ exiui flere pctã mea ⁊
adoro filiũ dei viui. Illi aũt dixerũt ei: nõ eſt alι̃⁹
deus niſi ſol: ignis ⁊ aqua: ipſos adora ⁊ ſacrifica
eis. Et ille reſpondẽs ait. Iſte res creature ſunt:
⁊ erratis: ſed obſecro vos cõuertimini ⁊ agnoſci-
te deũ verũ: qui ⁊ iſta creauit ⁊ cetera oĩa. Illi au
tem deridentes dixerũt. Condemnatum ⁊ cruci
fixum dicis eſſe verum deũ. Et ille reſpõdit. Etiã
tõm ꝗ crucifixit pctm: ⁊ ꝗ occidit mortẽ hũc dico
eſſe verũ deũ. Illi aũt tã ipſi ꝙ fratribus ꝗ cuꝫ eo
erãt inferebãt tormẽta ⁊ cogebãt eos ſacrificare.
Et duos ꝗdẽ fratres poſt plurima tormẽta deca
pitauerũt: ſenẽ ãt dieb⁹ multis torꝗbãt. Poſt-
ea vero ſtatuerũt eũ in quodã loco: ⁊ ſagittabãt
in eũ quaſi in lignũ vnus a dorſo: ⁊ alius a pecto
re. Et dixit eis ſenex. Quoniam facti eſtis ad cõ
ſenſum in vnum: vt effundatis ſanguinẽ innocẽ
tem craſtina in momẽto hac hora que modo eſt:
ſine filijs remanebit mater vr̃a ⁊ priuabit̃ aſpe-
ctu veſtro ⁊ ꝓprijs ſagittis ſanguinẽ veſtrũ inui
cem effundetis. Illi aũt ſubſannantes verba ei⁹
exierũt in craſtinũ: vt venarentur. Et contigit vt
euaderet de retibus eorum vnus ceruus ⁊ aſcende-
runt equos ⁊ currebant vt comprehenderent cer
uum. Qui cum iactaſſent ſagittas poſt ipſuꝫ in-
uicem ſe peremerũt et mortui ſunt iuxta verbuꝫ
qđ ꝑdixerat ſenex. ¶ Dixit abbas paſtor: quia ſi-
gnũ monachi in tentationib⁹ apparet. Dixit ite-
rum qui ſupra: qꝛ iſidorus pſbyter in ſcithi alio-
cut⁹ ſit aliqñ plebẽ ſuã dicẽs. Fratres: nũqđ nõ
ad laborandũ venim⁹ in hunc locũ: ⁊ nũc video
qꝛ null⁹ hic labor eſt. Ego igitur collecta plebe
mea vado vbi eſt labor: ⁊ ibi inueniã requiẽ. ¶ Di
cit ſancta ſincletice. Si ĩ monaſterio cũ alijs cõ-
uerſeris nõ mutes locũ: lederis eñ omnino. ſi fa
cias hoc etenim ſi gallina dereliquerit oua ſua
fota ſine pullis ea exire faciet: ita mõach⁹ vl̃ vir-
go frigeſcit: et mortificat̃ in fide de loco ad locuꝫ
tranſeũdo. ¶ Dixit iterũ aliud qꝛ diabol⁹ cũ per
ſtimulos pauꝑtatis non nouerit diuitias adhi-
bet ad ſeducendũ ⁊ vbi ꝑ cõtumelias ⁊ opprobria
nõ ꝓualet laudes ⁊ gloriã adhibet. Si aũt ſanie-
tatẽ corꝑis immittit: ⁊ cũ delectatiõib⁹ ſeducere
nõ põt ꝑ moleſtias ꝗ cõtra voluntatẽ eueniũt aĩam co
natur euertere. Infirmitates eñ quaſdã graues
immittẽdo aduerſus eũ qui tẽtand⁹ eſt adhibet
⁊ per eas puſillanimes faciẽs monachos: cõtur-
bat charitatem eorũ quam habent ad deum. Sꝫ
ꝙuis concidatur corpus ⁊ febribus validis inflã-
metur inſuper etiã ſi intolerabili ſiti affligatur:
ſiquidem peccator qui hec ſuſtines: recordare fu
turi ſeculi penas ⁊ eternũ ignẽ: ⁊ indicibilia tor
menta ⁊ ita nõ deficies ad ea que in ꝑſenti con-
tingũt: inſuper ⁊ gaude: qꝛ viſitauit te de⁹: ⁊ ideo

famoſiſſimũ illud dictum in lingua habeto: caſti
gãs caſtigauit me dñs ⁊ morti nõ tradidit me. Si
ferrũ es: per adhibitũ tibi ignẽ amittis eruginẽ.
Quod ſi iuſt⁹ es ⁊ hec pateris de magno ad ma-
iora ꝓmoueris. Aurũ es: ſed per ignẽ probatior
eris: datus eſt tibi angelus ſathane ſtimul⁹ car-
nis tue: exulta: vidẽs cui ſimilis factus es. Pau
li eñ apoſtoli ſimile donuꝫ accipere meruiſti. Si
febrib⁹ ſi rigore frigoris caſtigaris: memor eſto
qđ ſcriptura dicit. Trãſiuim⁹ per ignẽ ⁊ aquã re
ſiduum eſt qđ ſequitur vt introducamur in refri
geriũ. Obtinuiſti primũ expecta ſecundũ: agens
que virtutũ ſunt: clama verbis prophete dicen-
tis: pauper ⁊ inops ⁊ dolẽs ego ſum. Perfectus
enim eris: per huiuſmodi tribulationem tritu-
ratus. Ait enim. In tribulatione dilataſti me.
In his ergo maxime exercitijs aĩas noſtras pro-
bemus ante oculos eñ habem⁹ aduerſarium no
ſtrum. ¶ Dixit iterũ: ſi infirmitas moleſta nobis
fuerit: nõ cõtriſtemur tanꝙ qui pro infirmitate
ac vulnere corꝑis non poſſum⁹ ſtare ad orãduꝫ:
aut ad pſallẽdũ. Hec eñ nobis oĩa ꝓ deſtruẽdis
corꝑis deſiderijs neceſſaria ſunt: qm̃ ieiunia ⁊ la
bores ꝓpter turpes delectatiões nobis cõſtitu-
ta ſunt. Si ergo egritudo iſta retundit ſuꝑflua de
his obſeruãdis ꝯfoꝛ eſt. Sicut eñ magno ⁊ forti
medicamine egritudo ita egritudĩe corꝑis vitia
reciduntur. Hec eſt magna virt⁹ qñ in infirmitati-
bus tolerantia fuerit ⁊ ꝑ grãrũ actionẽ mittit̃ ad
deũ. Si amictam⁹ oculos: nõ feram⁹ grauiter: ex
tollẽtie eñ in ſtẽm amiſim⁹: ſed interiorib⁹ ocu-
lis gl̃iam dñi ſpeculemur. Surdi ſi fuerim⁹ non
curem⁹: qꝛ auditũ vanũ amiſimus. Man⁹ nr̃e ex
aliqua paſſiõe debilitate ſunt: ſꝫ interiores para
tas habemus. Aduerſus tẽtationes inimici: in-
firmitas totũ corpus noſtruꝫ tenet ſed interiori
hoĩ nr̃o ſanitas creſcit. ¶ Dixit iterũ qui ſupra.
Qui in ſeculo iſto aliqua crimina ꝯmiſerũt etiã
nolentes mittunt̃ in carcerẽ ⁊ nos pro peccatis
nr̃is redigam⁹ noſmetipſos in cuſtodiã: vt volũ
taria mẽtis nr̃e vindicta futuras a nobis penas
amoueat. Si ieiunas non tibi inuenias occaſio-
nem dicẽdi: qꝛ exacerbat⁹ egritudinẽ incurriſti:
qm̃ ⁊ qui nõ ieiunãt: ſimiles egritudines incur-
runt. Inchoaſti aliqđ boni nõ reuoceris ꝑ impe-
dimẽta inimici: qm̃ ipſe inimic⁹ patiẽtia tua de
ſtruet̃. Et eñ ꝗ nauigare ceperint ꝓſo pendẽtes
vela ꝓſperũ ventũ inueniũt: poſtea aũt ſi cõtra-
rius eis vent⁹ occurrerit nõ mox incurſu cõtra-
rij vẽti aut exonerãt aut deſerũt nauẽ: ſed paula
tĩ ſuſtinẽtes aut pugnãtes aduerſus ꝓcellã ite-
rũ rectũ curſum inueniũt. Ita ergo ⁊ nos cõtra-
rium ſpiritũ incurrentes: crucẽ ꝓ velo erigam⁹
⁊ ſine ꝑiculo ſeculi iſtius nauigiũ explicabimus.
¶ Dicebant de (beate memorie) virgine Sara: ꝙ
ſupra alueũ fluminis ſexaginta annos habitaue
rit ⁊ nunꝙ inclinata fuit vt flumẽ ipſum aſpice-
ret. ¶ Dixit abbas Iperici⁹: hymni ſpũales ſint
in ore tuo ⁊ meditatio aſſidua ſubleuet pond⁹ tẽ-
tationũ ſuperuenientiũ tibi. Hui⁹ eñ rei exem-
plum manifeſtum eſt. Nã ſarcina alicuius one-
ris viator ꝑgrauat⁹: ſtando ⁊ reſpirãdo oneris ⁊
vie paulatim laborẽ imminuit. ¶ Dixit iterũ qui
ſupra oportet aduerſus tentationes armari: qm̃
modis oĩbus perueniunt: ſic eñ ſuperuenientib

bus probati apparebimꝰ. ¶ Dixit quidā senex. Si venerit homini tētatio: vndiqꝫ ei multiplicant̄ tentationes vt pusillanimis fiat ⁊ murmuret. Et narrauit senex ita. Frater quidā erat in cella: ⁊ venit sup eū tentatio ⁊ si quis eū videbat: nec eū salutare volebat: neqꝫ in cellā recipere. Et si opus habebat panem: ei nemo mutuauit: ⁊ si de messe veniebat nemo eum sicut erat ꝯsuetudo vt reficeret inuitabat. Uenit autē semel in messe ꝑ cauma ⁊ nec panes habuit in cella sua: ⁊ in oībꝰ his grās agebat deo: vidēs aūt deꝰ patiētiā eiꝰ abstulit bellū tentationis ab eo. Et ecce quidā statim ostiū eius pulsauit: trahēs camelū onustū pane ab egypto. Qđ cū vidisset frat̄ ille cepit flere dicēs. Dñe nō sum dignꝰ vel modice tribulari. Et cū trāsisset tribulatio eius tenebant eū fratres in cellis suis: ⁊ in ecclesia ⁊ repausabāt eū. ¶ Dicebat senex. ꝓpterea nō ꝓmouemur: qꝛ nescimus mēsuras nr̄as. Neqꝫ patiētiā habemꝰ in ope qđ cepimꝰ: sed sine aliquo labore virtutē volumus possidere. ¶ Quidā frater interrogauit senē dicēs. Quid facio qꝛ cogitatio mea non dimittit me: vl̄ vna hora sedere ī cella mea ⁊ dixit ei senex. Fili reuertere ⁊ sede ī cella tua ⁊ labora manibꝰ tuis: ⁊ ora deū īcessanter: ⁊ iacta cogitatū tuū in dño ⁊ ne qs te seducat exire inde: ⁊ dicebat. Qꝛ erat quidam adolescēs secularis habēs patrē ⁊ desiderabat fieri monachꝰ: ⁊ dū multum supplicaret patri suo vt dimitteret eū conuerti nō ei acquiescebat. Postmodū autē rogatꝰ a fidelibꝰ amicis: pater vix acquieuit. Et egressus frater ille adolescēs introiuit mōasteriū. Et factꝰ monachꝰ cepit oē opus monasterij ꝑficere agere: ⁊ ieiunare q̄tidie. Cepit etiā ⁊ biduanas abstinere sil'r aūt ⁊ semel in ebdomada reficere: videbat autē abbas suus ⁊ mirabat̄ ⁊ bñdicebat dñm in abstinētia ⁊ labore ipsius. Contigit ergo post aliqđ tempus et cepit frater ille supplicare abbati suo dicens. Rogo te abba: vt dimittas me: ⁊ vadā in eremuꝫ. Dixit ei abbas. Fili: noli hoc cogitare: qꝛ nō potes sufferre talē laborem ⁊ ignoras tentationes diaboli ⁊ versutias eiꝰ: ⁊ si collegerit tibi tētatio: nō inuenies ibi qui te cōsolet̄ a perturbatiōe inimici: que tibi illata fuerit. Ille autē cepit ampliꝰ instare ⁊ rogare vt euꝫ permitteret abire. Uidēs aūt abbas eiꝰ: qꝛ eū retinere nō posset: facta oratiōe dimisit eū. Postmodū aūt dicit abbati suo. Rogo te abba: vt cōcedas qui ostendat mihi viaꝫ ⁊ iter quo ꝑgere debeā. Et ordinauit cū eo duos monachos monasterij: ⁊ abierūt cū eo. Ambulātibus aūt eis per eremum vna die ⁊ altera defecerunt pre estu ⁊ proijcientes se in terrā iacebāt ⁊ soporati modico somnio dormierūt: ecce aquila venit percutiēs eos alis suis: ⁊ precessit procul ⁊ sedit in terrā ⁊ vigilantes viderūt aquilā ⁊ dixerūt ei. Ecce angelus tuus surge sequere eū. Et surgēs ⁊ vale dicēs fratribus sequebat̄ aquilā: ⁊ venit vsqꝫ dū staret. Que mox surgens volauit vsqꝫ ad vnū stadiū: ⁊ iterꝫ recedit. Silr̄ frater seq̄batur eam: ⁊ iterū volauit ⁊ sedit non longe: ⁊ factum est hoc per horas tres: postmodū autēꝫ dū sequeretur eam diuertit se aquila in dexterā partem sequentis se. Et nō cōparuit. Frater ergo ille nihilominꝰ sequebatur ⁊ respiciēs vidit tres arbores palmarū ⁊ fontē aque ⁊ speluncā modicam ⁊ dixit: ecce locꝰ quē mihi ꝑparauit dñs: ⁊ ingressus speluncā cepit in ea sedere sumēs cibū datilorꝫ ⁊ de fonte aque bibēs: ⁊ stetit ibidē sex annos: neminē vidēs: ⁊ ecce vna die venit ad eum diabolꝰ in similitudine abbatis cuiusdā senioris habens vultū terribilē. Uidēs aūt eū frater ille timuit ⁊ procidēs in orationē surrexit: ⁊ dixit ei diabolus. Oremꝰ iterū frater ⁊ surgentibꝰ eis dixit diabolus. Quātū tēporis habes hic. Et frater respōdit. Habeo annos sex: Dixit ei demō. Ecce vicinū meū nesciebā: ⁊ non potui cognoscere nisi ante dies quatuor: qꝛ hic habitares ⁊ cogitaui mecū dicēs. Uadā ad hominē dei istum: ⁊ conferam cuꝫ eo quod pōt saluti esse anime mee. Et hoc dico frater: qꝛ nihil ꝓficimꝰ sedentes in cellis nostris: qꝛ corpꝰ ⁊ sanguinē christi nō percipimꝰ: ⁊ timeo ne efficiamur externi ab eo si nos ab hoc mysterio elōgauerimꝰ. Sed dico tibi frater. Ecce hic ꝗ̄tria milliaria sunt monasteria habētia presbyteros: eamus illuc oī dominico die: aut post duas ebdomadas ⁊ accipiamꝰ corpus ⁊ sanguinem christi ⁊ reuertamur ad cellas nr̄as. placuit aūt fri illi suasio diabolica ⁊ veniēte dominico die: ecce diabolꝰ venit ⁊ dixit ei. Ueni eamus: qꝛ hora est ⁊ exeuntes perrexerūt ad predictum monasteriuꝫ in quo presbyter erat ⁊ ingressi ecclesiā miserunt se in orationem. surgens aūt ab oratione frater ille ⁊ respiciēs non inuenit euꝫ quē adduxerat secum et dixit. Ubi putas perrexit: an ad cōmunē necessitatē ambulauit. Et cuꝫ diu sustineret et nō inueniret exiēs foras requirebat eū: et cū non reperisset: dixit ad fratres loci illiꝰ interrogās eos. Ubi est abbas ille senex q̄ mecū ecclesiā ingressus est: ⁊ dicūt ei. Nos neminem aliū vidimus nisi te tantum. Tūc cognouit frater ille qꝛ demon fuisset ⁊ dixit. Uidete cū qua argutia diabolus me eiecit de cella mea. Sꝫ tamen nō multū indeanxior: qꝛ ad bonū opꝰ veni. Percipiā ergo corpꝰ ⁊ sanguineꝫ christi ⁊ sic reuertar ad cellā meā ⁊ post factas missas in ecclesia volētē reuerti fratre illo ad cellā suā tenuit eū abbas monasterij ipsius dicēs. Nisi reficias nobiscū nō te dimittemꝰ reuerti: ⁊ cū ꝑcepisset cibū ⁊ reuerteret̄ ad cellā suā: ecce iterū diabolꝰ venit ī similitudinē cuiusdam iuuenis secularis ⁊ cepit euꝫ respicere a sūmo capitis vsqꝫ ad pedes ⁊ dicere. Ipse est iste an nō est hic. Et cepit eū cōsiderare ⁊ dixit ei frater. Quid me: sic respicis? At ille ait. Puto nō me cognoscis. Nā post tm̄ tēpꝰ quo modo habes me cognoscere. Ego eni sum vicinꝰ pr̄is tui. Filius illius. Quid aūt. Nōne est dictꝰ pater tuuꝰ sic: ⁊ mater tua tale nomē itō habuit: ⁊ soror tua sic non est dicta: ⁊ tu sic non vocaris ⁊ mācipia illa ⁊ illa sic nō sunt dicta. Mater vero tua ⁊ soror aū tres annos mortue sunt: pater vero tuꝰ mō defunctꝰ est ⁊ te fecit heredē dicens. Cui habeo dimittere substātiā meam: nisi filio meo viro sctō q̄ reliqt sclm ⁊ abijt post deū. Ipi ergo dimittā oīa bona mea. Modo vadāt aliq̄ qui eū requirāt vt veniēs distrahat oēm substātiā meā: ⁊ erogat eā pauperibꝰ ꝓ aīa sua ⁊ mea. Et perrexerūt multi requirētes te ⁊ minime inuenerūt: ego aūt veniēs ex occasione pro cā quadam huc cognoui te. Unde non facias moras: sed veni ⁊ vēde oīa ⁊ fac s̄m voluntatē patris tui. Respondens fra-

ter ille dixit. Nõ necesse habeo reuerti ad secu-
lũ. Et dixit ei diabolꝰ. Si non veneris ⁊ perierit
substãtia illa: in conspectu dei tu exinde reddes
rõnem. Quid enim tibi mali dico vt venias ⁊ ero
ges ea pauperibꝰ ⁊ egenis quẽadmodum bonus
dispẽsator vt non a meretricibus ⁊ maleviuenti
bus extricetur qđ pauperibꝰ dimissum est. Aut
qđ onerosum est vt venias ⁊ facias elecmosynã
ſm voluntatem patris tui pro anima tua ⁊ sua: ⁊
reuertaris in cellã tuam: quid multa? Suadens
fratrem deposuit in seculum ⁊ veniẽs cum eo ad
ciuitatẽ reliquit eum. Voluit autẽ frater ille in
gredi domũ patris sui tanq̃ iã defuncti: et ecce
ipse pater eius viuus egrediebatur ⁊ videns eum
nõ cognouit ⁊ ait ad eũ. Qui es tu? Ille vero tur
batus nihil potuit respondere ⁊ cepit eũ iterato
pater eiꝰ interrogare vnde esset. Tunc confusus
dixit ei. Ego sum filius tuꝰ. Et ait ei. Ut quid re
uersus es. Erubescebat autẽ ei dicere qđ verum
erat sꝫ dixit. Charitas tua fecit me reuerti q2 de
siderabam te videre. Et remansit ibi. Post ali-
quãtũ autẽ tpis incurrit ĩ fornicationẽ: ⁊ multis
supplicijs afflictus a pře suo: in seipsum ipse nõ egit
penitẽtiã: sed remãsit in seculo. Ideoq3 dico fra-
tres: q2 monachꝰ nunq̃ quolibet mõ suasus ab
aliquo egredi de cella sua đꝫ. ¶ Venerunt quidã
in eremum ad quendã senẽ magnũ ⁊ dixerũt ei:
qũo contentus es hic abba et sustines laborem
hunc ⁊ dixit. Totꝰ labor tẽporis mei quẽ hic su-
stineo nõ est idoneꝰ cõparari ad vnũ diẽ tormen
torũ que pctõribus in futuro seculo preparãtur.
¶ Dicebat senex q2 antiq̃ non cito migrabãt de
loco ad locũ: nisi forte pro tribꝰ rebus. i. si quis
erat q̃ cõtristaret aduersus aliũ ⁊ satisfaciens ei
per oĩa nõ potuisset eum placare aut iterũ si con
tigisset vt a pluribꝰ laudaret: aut si in tentationẽ
fornicatiõis incidisset. ¶ Frater quidã dixit abba
ti arsenio: qđ facto abba q2 affligit me cogitatio
mea dicẽs. Non potes ieiunare q2 ⁊ hec merees
est. Videns autẽ senex diabolica semina esse dicit
ei. Vade manduca ⁊ bibe ⁊ dormi tantummõ de
cella non exeas q2 perseuerantia celle perducit
monachũ in ordinẽ suũ q̃ cũ fecisset tres dies ex
tediatꝰ est: ⁊ inueniẽs paucas palmas scidit eas
iterũ in crastinũ cepit plectã facere ex eis qui cũ
esuriret dixit intra se. Ecce aliquãtule sunt pal-
mule: explico eas ⁊ mãduco. Et cũ expẽdisset eas
iterũ dixit. Lego parũ ⁊ sic mãduco. Et cũ legis-
set dixit: dico aliquãtos psalmos ⁊ iã securꝰ mã-
duco ⁊ ita paulatim pficiebat deo cooperãte do
nec veniret ad ordinẽ suũ: ⁊ cũ accepisset fiduciã
aduersus cogitatiões malas vincebat eas. ¶ In
terrogatꝰ senex quare frater sedẽs in cella tediũ
pateret dixit. Q2 adhuc nõ vidisti neq3 resurre-
ctionẽ neq3 tormẽta. Nã si hec vidisses etiã si ita
esset cella tua plena vermibꝰ ⁊ vsq3 ad collũ sub-
mergereris in ipsis sustineres vtiq3 et non exte-
diares. Quendã senẽ rogabãt fratres vt quiesceret
a graui labore. Ille autẽ rñdit eis. Credite mihi
o filij q2 abrahã penitebit eũ q̃ dederit magna ⁊ pre
clara dona dei cur nõ ampliꝰ fuerit in laboribꝰ
decertatꝰ. ¶ Fr interrogauit senẽ dicẽs: Tribu-
latiões mee nutãt ⁊ tribulãt. Et ille dixit ei. Tu
sede in cella tua: ⁊ cogitatiões iterũ venibẽt. Si-
cut enim si asina ligata sit: ⁊ pullus eiꝰ nõ stringat:
sꝫ currat huc atq3 illuc: semp tñ ad matrẽ suã re-
uertit vbicũq3 illa fuerit: ita erũt cogitatiões eiꝰ
q̃ ppter deũ tolerabiliter in cella sua resederit:
q2 ⁊ si ad modicũ nutãt: sꝫ iterũ reuertunt ad eũ.
¶ Senex quidã sedebat in eremo q̃ longe habebat
aquã a cella sua vltra duodecim milliaria. Ubi dũ
semel iret haurire aquã defecit ⁊ dixit. Quid ne
cesse est vt hũc laborẽ patiar. Venio ⁊ habito cir
ca aquã hanc. Et cũ hoc dixisset vidit quendã se-
quentẽ se numerantẽ vestigia sua. Interrogauit
autẽ eũ senex dicẽs. Quis es tu? Et ille dixit. An
gelus dñi sum: ⁊ missus sum numerare vestigia
tua ⁊ dare tibi mercedẽ. Qđ cum audisset senex:
fortis aĩo factꝰ est ⁊ prõptior ⁊ adhuc longius po-
suit cellã suã ab aqua illa. ¶ Dicebãt pres. Si ti-
bi cõtigerit tẽtatio in loco quo habitas nõ dese-
ras locum in tpe tẽtationis q2 si deserueris quo
cũq3 perrexeris ante te inuenies qđ fugiebas: sed pa
tiẽs esto donec tentatio trãseat: ne discessio tua
alijs scandalũ fiat ne forte alijs q̃ circa locũ ipm
habitãt tribulationẽ ingerat discessio tua. ¶ Fr
quidã erat in cõgregatione inquietus: ⁊ frequẽ
ter mouebat ad irã. Dixit ergo ad semetipm. Va
do ego ⁊ solꝰ alicubi habito ⁊ cũ nõ habuero cuꝫ
quo dicã vel audiam ero quietus: ⁊ quiescet a me
passio ire. Egrediẽs ergo manebat in spelunca
solꝰ. Vna autẽ die implens sibi surisculã aque po
suit illã in terra: contigit autẽ vt subito versaret.
Ille vero impleuit scđo: ⁊ iterũ versata est: dein-
de tertio implens posuit eã: ⁊ iterum versata est.
Qui cõmotꝰ furore tenuit vasculũ illud ⁊ fregit.
In se autẽ reuersus cognouit q2 ab eodẽ demone
iracundie sit illusus: ⁊ dixit. Ecce solꝰ sum ⁊ vicit
me passio hec. Reuertar ergo in ꝯgregationẽ: q2
vbiq3 labore ⁊ patiẽtia opꝰ est: ⁊ maxime adiuto
rio dei. ¶ Frater interrogauit senẽ dicẽs. Quid
facio pr: q2 nihil operor monachale: sꝫ ĩ negligẽ-
tia quadã sum mãducans ⁊ bibẽs ⁊ dormiẽs: in
super ⁊ in cogitationibus turpibus: ⁊ multa per
turbatione transiẽs ab opere ad opus ⁊ a cogita
tiõe in cogitationẽ. Dixit autẽ ei senex. Tu sede in
cella tua: ⁊ fac qđ potes sine pturbatione: ita est
enim parũ illud qđ mõ facis sicut qñ abbas Anto-
nius magna ⁊ plurima in eremo faciebat. Cre-
do enim in deo: q2 quicũq3 sedet in cella ppter no-
men eiꝰ ⁊ custodit conscientiam suam inuenit
⁊ ipse in Antonij loco. ¶ Interrogatꝰ senex: quo-
modo oporteat vigilanter monachũ non scanda
lizari: quãdo videt aliquos ad seculum reuerten
tes respondit. Intueri đꝫ monachꝰ canes qui ve-
nantur lepores: ⁊ sicut vnus ex eis vidẽs leporẽ:
insequit. Ceteri autẽ tantummõ canes videntes
currentẽ: aliqñ cum ipso currũt: postea vero lassã
tes post se reuertunt: solus autẽ ille qui videt le-
porẽ sequitur donec cõprehẽdat: nec impeditur
ab intentione cursus sui per illos q̃ post se reuer
tunt sed neq3 de precipitijs neq3 de fluuijs neq3 de
vepribꝰ curãs: sed ⁊ spinis aliquoties: incurrẽs
graditur ⁊ pungitur: ⁊ non quiescit donec cõpre-
hendat: ita ⁊ monachus vel qui dñm nostrum Ie-
sum christum querit: cruci indesinẽter intendit:
⁊ que occurrãt scãdala oĩa preterit donec ad cru
cifixũ perueniat. ¶ Dicit senex. Sicut arbor non
põt fructificare si sepius transferat: sic nec mona
chus frequenter migrans de loco ad locũ potest

fructificare. ¶ Et quidā dū sollicitaret a cogitationibꝰ suis vt exiret a monasterio indicauit hoc ipm abbati. Abbas aūt dixit. Uade in cella tua ⁊ da parietibus celle tue in pignore corpus tuū vt nō exeas inde: cogitationem aūt tuā dimitte dicēs. Cogitet q̄ vult tm̄ ne eijcias de cella corpus tuū. ¶ Dixit senex. Cella monachi est caminꝰ ille babylonis: vbi tres pueri dei filiū inuenerūt: sꝫ ⁊ colūna nubis ex qua deus locutꝰ est Moysi. ¶ Frater quidā nouē annis māsit impugnatꝰ a cogitationibꝰ suis: vt exiret de cōgregatiōe fratrū: ⁊ quotidie tollebat pelliculā suā in qua iacere solitꝰ erat vt exiret ⁊ qn̄ fiebat vespere: dicebat ad semetipm. Crastina die hinc discedā ⁊ mane dicebat ī cogitatiōe sua: extorquebo mihi hic stare ⁊ hodie ꝓpter dn̄m. Qui cū implesset nouē annos de die in diē ita faciens abstulit ab eo dn̄s oēm tentationē eius. ¶ Frater quidā incidēs in tentationē tribulādo perdidit regulā monachalē: ⁊ cū vellet iterū obseruationi regulari dare principia a tribulatiōe impediebat ⁊ dicebat in semetipso. Qn̄ habeo me iterū inuenire sicut aliqn̄ erā ⁊ deficiens animo nō ꝑualebat vel inchoare opꝰ monachi: veniens aūt ad quēdam senē narrauit ei q̄ agebant circa ipm. Senex aūt audiens ea de quibꝰ affligebatur adhibuit ei tale exēplum dicēs. Hō quidā habuit possessionē ⁊ de negligentia eius in sentes redacta est: ⁊ repleta est tribulis ⁊ spinis. Ausuz est aūt ei postea vt excoleret eam: dixitqꝫ filio suo. Uade ⁊ purga agrū possessiōis illiꝰ: ⁊ venit filꝰ eiꝰ vt purgaret. Qui cū respexisset vidit multitudinē tribulorū ⁊ spinarū increuisse ei: ⁊ deficiens animo dixit in semetipso. Qn̄ habeo hec oīa eradicare ⁊ purgare: ⁊ proiiciēs se in terrā cepit dormire. Hoc aūt fecit multis diebꝰ. Post hec venit pr̄ eiꝰ volens videre qd̄ fecerat: ⁊ inuenit eū nihil operatū, ⁊ dixit ei. Quare vsqꝫ mō nihil fecisti: ⁊ dixit iuuenis ille pr̄i suo. Mox vt veniebā operari pr̄, cū vidissem hāc multitudinē tribuloꝝ ⁊ spinarū: reuocabar ab assumptiōe laboris: ⁊ pre tribulatiōe ꝓiiciebam me in terrā ⁊ dormiebam. Tūc dixit pater suꝰ. Fili ad mēsuram latitudinis quā iacens in terra occupas ꝑ singulos dies operare: et ita paulatim ꝓficiet opꝰ tuū ⁊ tu pusillanimis non efficieris. Qd̄ cum audisset iuuenis fecit: sic ⁊ in paruo tēpore purgata est ⁊ exculta possessio: ⁊ tu itaqꝫ frater paulatim operare ⁊ nō deficies ⁊ deꝰ per gratiā suā restituet te iterū in priorē ordinē tuū. Hoc audito frater ille abijt ⁊ cū omni patiētia sedēs: faciebat sicut edoctꝰ fuerat a sene ⁊ sic inueniens requiē ꝓmouebat per dn̄m christū. ¶ Senex quidā erat qui frequēter egrotabat: ⁊ contigit aūt eum vno anno non egrotare. Qui grauiter affligebat ⁊ plorabat dicēs. Dereliquit me deꝰ ⁊ nō visitauit me. ¶ Dixit quidā senex qꝛ frater aliqn̄ stimulabat a cogitationibꝰ suis per annos nouē: ita vt metu ipso desperaret de salute sua: ⁊ adiudicā a semetipm dixit. Perdidi iā animam meā: ⁊ iam qꝛ perij vadam ad seculum qui cū abiret facta est ei in via vox dicēs. Tentationes quas nouē annis sustinuisti: corone tue erūt reuertere ergo in locū tuū ⁊ subleuabo te a cogitationibus malis. Unde agnoscitur quia nō est bonū desperare se aliquē ꝓpter hoc que in cogitatione eueniunt. Hec etenī cogitationes magis coronam nobis prouidā si bn̄ eas exegerimꝰ. ¶ Senex quidā erat in thebayda sedēs in spelunca: ⁊ habuit quēdā discipulū ꝓbatū. Cōsuetudo autē erat vt senex vespere doceret discipulū: ⁊ cōmoneret eū: que erāt anime profutura. Post admonitionē vero faciebāt orationē: ⁊ dimittebat eū dormire. Cōtigit aūt laicos quosdā sciētes multā abstinentiā senis venire ad eū: ⁊ cū cōsolatus eos fuisset recesserūt. Post quoꝝ decessum sedit iterū senex vespere post missas sm̄ cōsuetudinē admonēs illū fratrē ⁊ instruēs eū: ⁊ cū loqueret: grauatꝰ est somno. Frater aūt sustinebat donec excitaret senex: ⁊ faceret ei iuxta cōsuetudinem orōnē. Cū ergo nō euigilāte illo sene diu sederet discipulus cōpulsus est cogitationū suarū molestijs vt recederet ⁊ dormiret. Qui extorquēs sibi restitit cogitatiōi ⁊ resedit. Iterū aūt cōpellebat somno ⁊ nō abijt. Similiter factū est vsqꝫ septies: restitit aīo suo. Post hec iam media nocte trāsacta euigilauit senex ⁊ inuenit eū assidentē sibi et dixit. Usqꝫ mō nō discessisti. Et ille ait nō: qꝛ nō dimiseras me pr̄: ⁊ dixit ei senex: ⁊ quare me nō excitasti. Et ille r̄ndit. Nō te p̄sumpsi pulsare: ne te cōtribularē. Surgētes aūt ceperūt facere matutinos: ⁊ post matutinorū finē dimisit senex discipulū. Qui cū sederet solꝰ factꝰ est in excessu mētis: ⁊ ecce quidā ondebat locū gloriosum ⁊ sedem in eo: ⁊ sup sedē septē coronas. Interrogabat autē illū q̄ ei hec ostendebat dicens. Cuius sunt he corone. Et ille dixit. Discipuli tui ⁊ locū quidē ⁊ sedē pro conuersatione sua donauit ei deꝰ. Has aūt septē coronas nocte ista promeruit. Hec audiēs senex miratus est ⁊ tremefactus vocauit discipulū ⁊ dixit ei. Dic mihi q̄d feceris nocte hac? Et ille dixit. Ignosce mihi pater qꝛ nihil feci. Senex aūt existimās qꝛ humiliādo se nō cōfiteret. Dixit ei. Crede nō q̄esco nisi dixeris mihi q̄d fecisti: vel q̄d cogitasti nocte hac. Frater aūt nihil sibi cōscius q̄d egisset nō inueniebat q̄d diceret: ⁊ dicebat seni. Ignosce mihi pr̄: qꝛ nihil feci nisi tm̄ hoc q̄ cōpulsus sum motu cogitationū mearū vt discederē ⁊ dormirē septies: sed qꝛ a te dimissus sm̄ cōsuetudinē non fuerā nō recessi. Audiēs hoc senex statim intellexit: qꝛ quoties cogitationi sue restitit toties coronabat a deo. Et fratri quidē nihil horū dixit cā vtilitatis eiꝰ: sꝫ aliis narrauit hec spiritualibꝰ patribus vt discamꝰ qꝛ pro paruis cogitationibꝰ deus nobis coronā tribuit. Bonū ergo est: vt extorqueat sibi ipsi homo in oī re propter dominū. Etenī sicut scriptuꝫ est regnū celorū vim patitur: ⁊ violenti diripiūt illud. ¶ Egrotauit aliqn̄ senex quidam qui solitarius habitabat: et qꝛ nō habebat qui ei seruiret: surgebat ⁊ q̄cūqꝫ inuenisset in cella sua manducabat: ⁊ cū ꝑ aliquot dies ita faceret nemo veniebat ad visitationē eiꝰ. Transactis vero triginta diebꝰ ⁊ nullo veniēte ad eū: misit dn̄s angelum suū q̄ ministraret ei. Et cuꝫ sic fieret ꝑ septē dies recordati sunt fr̄es: ⁊ dixerunt: eamꝰ ⁊ videamus ne forte infirmet ille senex. Cū ergo venissent et pulsassent discessit angelꝰ ab eo. Senex de intro clamauit: discedite hinc fr̄es. Illi aūt leuantes a cardine ostiū intrauerūt et interrogauerūt eum q̄re clamauerit. Et ille dixit: qꝛ trigita dies ha-

bui laborãs in infirmitate ⁊ nemo visitauit me:
⁊ ecce iã septẽ dies sunt ꝙ dñs angelũ suũ misit
vt ministraret mihi q̃ cũ venisset eis recessit a me.
Et hec dicẽs dormiuit in pace. Fratres aũt mi-
rati sunt ⁊ glorificauerũt deũ dicẽtes: qꝛ nõ de-
relinquet dñs sperãtes in se. ¶ Dixit qdã senex: si
te occupauerit infirmitas corpis noli pusillani
mis fieri qꝛ si te dñs deꝰ vult corpe debilẽ fieri:
qs es q̃ sic moleste suscipias. Nõne ipse ꝓ te cogi
tat de oibꝰ. Nunqd sine ipso viuis. Patienter ẽ
fer ⁊ roga eũ vt donet tibi q̃ expediat: hoc ẽ vt ꝙ
volũtas ipsius est facias ⁊ sede cũ patiẽtia mãdu
cãs qd habes ĩ charitate. ¶ Narrauit qdã patrũ
dicẽs: qꝛ cũ essent in oxirinco: venerũt ibi paupe
res vespere sabbati: vt acciperẽt agapẽ: ⁊ dormiẽ
tibus eis erat ibi qdã habens tãtũmodo mattaz
cuiꝰ medietatẽ sibi subtermittebat: ⁊ medietate
cooperiebatur. Erat aũt ibi validũ frigus: ⁊ cum
exisset ad vrinã audiui eũ murmurantẽ ⁊ gemẽ-
tem pre frigore: ⁊ cõsolabatur seipsuz dicẽs. Gra
tias tibi ago dñe: quãti sunt modo ĩ custodia di-
uites: q̃ etiã in ferro sedent atqꝫ pedes habẽt in
ligno constrictos q̃ vrinã suã bibere faciũt. Ego
autẽ velut ĩperator sum: extendẽs pedes meos:
⁊ vbi volo ambulo hec illo dicẽte: ego stabam au
diens verba eius. Ingrediens autez narrauit ea
fratribꝰ: ⁊ audiẽtes multũ edificati sunt. ¶ Fra
ter interrogauit senẽ dicens. Si fuero in aliquo
loco ⁊ nata mihi fuerit tribulatio: ⁊ nõ habuero
cui me cõmittã: ⁊ indicẽ illi passionẽ animi mei
qd faciã. Dixit ei senex. Crede in deũ: qꝛ ipse mit
tet angelũ ⁊ gratiã suã: ⁊ ipse tibi est cõsolatio si
in charitate rogaueris eũ. Et addidit dicẽs. Au-
diui eñ quia in scithi tale aliquid factũ est. Erat
ibi quidã qui sustinebat tẽtationes: ⁊ nõ habẽs
fiduciã in aliquo cui cõfiteref: parabat a sero me
lotã suã vt discederet. Et ecce noctu apparuit ei
gratia dei in specie virginis: ⁊ rogabat eũ dicẽs.
Nunꝙ vadas sed sede hic mecũ: nihil eñ ex his
male fit que audisti. Qui credens verbis eius se
dit: ⁊ statim sanatum est cor eius.

¶ Finit liber de patiẽtia siue fortitudine.

¶ Incipit liber ꝙ ꝓ ostẽtationẽ nihil fieri dẽat.

AUdiuit aliquando abbas
antonius de quodã iuue-
ne monacho qꝛ signũ quoddaz
hmõi fecerit in via cum vidisset
quosdã senes iter agentes: ⁊ la
borãtes ĩ ambulãdo: iussit ona
gris vt venirẽt ⁊ portarẽt eos do
nec venirẽt ad se. Illi aũt senes
indicãtes hoc abbati ãtonio di
xit abbas antoniꝰ: vĩ mihi mo-
nachꝰ iste similis esse naui one-
rate oibus bonis: de qua incertũ est vtrũ ꝑueni-
re possit ad portum. Et post aliquãtulũ tẽporis
subito cepit abbas antonius flere ⁊ trahere sibi
capillos ⁊ lugere. Qd cũ vidissẽt discipuli eiꝰ di
xit ei. Quid ploras abba? Et respõdit senex. Ma
gna colũna ecclie cecidit modo. Dicebat aũt de
mõacho illo iuuene: ⁊ adiecit. Venite ⁊ ambula-
te ad eũ ⁊ videte qd factũ est. Perrexerũt igit di
scipuli eius ⁊ inuenerũt monachũ illũ sup mattã
sedentẽ ⁊ flentẽ peccatũ qd fecerat. Vidẽs aũt di
scipulos senis: dicit eis. Dicite seni vt obsecret
deũ decẽ tm̃ dies dare mihi inducias: ⁊ spero me
satisfacturũ sibi. Qui tñ intra qnqꝫ dies mortuꝰ
est. ¶ Laudatꝰ est quidã a monachis frater apud
abbatẽ antoniũ. Ille aũt cũ venisset adeuz tenta
uit si portaret iniuriã. Et cũ cognouisset quia nõ
posset ferre: dixit ei. Similis ẽ domui que a facie
quidẽ ornata est de retro vero a latronibus expo
liata. ¶ Dicebant de abbate arsenio ⁊ de abbate
theodoro de firme: q̃ super omia humanã gloriã
odio haberẽt. Abbas ergo arseniꝰ nõ cito occur-
rebat alicui: abbas vero Theodorus occurrebat
quidẽ: sed velut gladius. ¶ Eulogiꝰ quidã noie
discipulꝰ fuit Joãnis archiepi: q̃ eulogiꝰ presby
ter erat ⁊ abstinẽs atqꝫ ieiunãs biduanas ieiuñ-
do: aliqñ etiã ⁊ vsqꝫ ad hebdomadã trahebat ie-
iuniũ: panẽ tñmõ comedẽs ⁊ sal: ⁊ ꝑ hoc lauda
bat ab hoibꝰ. Qui venit ad abbatẽ Joseph: in lo
co qui vocat panefo credẽs se aliquã duriorem
cõtinentiã inuenire apud eũ: ⁊ suscipiẽs eum se
nex cũ gaudio: qd habuit fecit ei ꝓ charitate pa
rari: dixerunt aũt discipuli Eulogij. Nõ comedit
pbyter nisi panẽ ⁊ sal. ¶ Abbas aũt Joseph tacitus
tus mãducabat. Qui cũ fecissent tres dies nõ au
dierũt eos aut psallentes aut orãtes. Occultuz
eniz erat opus eoꝝ: ⁊ exierũt nihil edificati. Deo
autẽ dispensante facta est caligo: et errantes in
via reuersi sunt ad senẽ: ⁊ priusꝙ pulsarent ostiũ
audierũt eos psallẽtes. Et cũ ante ostiũ expectas
sent diu audita voce psallẽtiũ postea pulsauerũt.
Et suscepit eos iterũ senex gaudens. Hi aũt q̃ cuz
eulogio erãt ꝓpter cauma tulerũt furisculã: ⁊ de
derũt ei vt biberet. Erat aũt permixta de mari
⁊ flumine: ⁊ nõ potuit bibere: qui cũ hec in ani-
mo suo cogitaret: cepit rogare senẽ vt diceret in
stitutũ eius dicens. Quid est hoc abba qd a prin
cipio non psallebatis: sed nũc cepistis postꝙ nos
sumꝰ egressi: ⁊ qꝛ aquã volui bibere: ⁊ inueni eã
salsam. Dixit ei senex. Frater aliqs motus est: et
per errorẽ miscuit aquã marinã. Eulogius vero
rogauit senẽ volẽs agnoscere xitatẽ. Et dixit ei
senex. Paruꝰ iste calix pro vino est qd charitas
prouidet: hec aũt aqua est quã fratres assidue bi
bunt. Et in his verbis docuit eũ habere discretio
nem cogitationũ: ⁊ abscidit ab eo omnẽ hũanitꝰ
mouẽtiã mentis eius: ⁊ factus est cõmunis: mã-
ducãs de cetero oĩa que apposita sunt ei. Didicit
etiam ipse in secreto operari: ⁊ dixit seni: ꝓ certo
in charitate sunt opa tua. ¶ Dixit abbas zenõ di
scipulꝰ abbatis siluani. Nũꝙ maneas ĩ loco no-
minato: neqꝫ sedeas cũ hoĩe habẽte magnũ no-
mẽ: neqꝫ mittas fundamẽtũ vt edifices tibi cellã
aliqñ. ¶ Uenit aliqñ frater quidaz ad abbatem
Theodorũ de firme: ⁊ fecit tres dies rogans euz
vt audiret ab eo ſmonẽ. Ille aũt nõ respõdit ei:
egressus est tristis. Dixit ergo discipulꝰ suus. Ab
ba quare ei non es locutus? Ecce egressus est tri
stis. Et dixit ei senex. Crede mihi: ꝓpterea nõ di
cebã ei ſmonẽ qꝛ negociator est: ⁊ in alienis ver
bis vult gloriari. ¶ Alius frater interrogauit eũ
dez senẽ vez abbatẽ Theodorũ: ⁊ cepit loqui ⁊ ex
quirere de rebus q̃ nec dũ fuerat operatus. Et di
xit ei senex. Adhuc tibi nec nauẽ inuenisti: nec va
sa tua ĩ ea posuisti: nec nauigare cepisti: ⁊ iã in il
lã ciuitatẽ vbi disponebas ꝑuenisti? Cũ ẽ prius
operatꝰ fueris rẽ de qua loqueris: tũc ex ipa relo

querere. ¶ Dixit abbas cassianus. Quõ venit frater
quidã ad abbatẽ Serapionẽ: ⁊ hortabat eũ senex
vt fm morẽ orationẽ faceret. Ille aũt dicẽs se pec
catorẽ: ⁊ ipso habitu mõachi indignũ nõ acqesce
bat. Voluit aũt etiã pedes ei⁹ lauare: ⁊ iisdẽ ver-
bis iterũ vsus nullaten⁹ acquieuit. Fecit aũt il-
lũ gustare ⁊ cepit senex in charitate monere eũ
dicens. Fili si vis proficere pmane in cella tua: ⁊
attende tibi ipsi: ⁊ operi manuũ tuarũ: nõ enĩ tñ
pcedere expedit: q̃tũ sedere. Ille aũt hec audiẽs
exacerbat⁹ est: ⁊ vultũ mutauit: ita vt nec latere
posset senẽ. Dixit ergo ei abbas Serapion. Usq̃
modo dicebãs peccator sum ⁊ accusabas teipsũ
tanq̃ indignũ iã viuere: ⁊ nunc qr te cũ charita
te admonui ita exacerbari debuisti. Si enĩ vis re
uera humilis esse q̃ tibi ab aliis iponunt disce
portare viriliter: ⁊ nõ odiosa vba effundere tibi
ipsi in malũ. Hec audiens frater penitẽtiã gessit
corã sene ⁊ multũ pficiẽs discessit. ¶ Audiuit ali
quãdo iudex prouincie de abbate Moyse: ⁊ perre-
xit in scithi vt videret eũ. Et nũciauerũt quidã se
ni de aduẽtu iudicis: ⁊ surrexit vt fugeret ĩ palu
dem. Et occurrit ei ille iudex cũ suis: ⁊ interroga
uit eũ dicẽs. Dic nobis senex vbi ẽ cella abbatis
Moysi. Et dixit eis: q̃d vultis eũ querere. Homo
fatuus est ⁊ heretic⁹. Et veniens iudex ad eccle-
siã dixit clericis. Ego audiens de abbate Moyse
veni vt viderẽ eũ: ⁊ ecce occurrit nobis senex per
gens in egyptũ ⁊ interrogauim⁹ eũ vbi esset cel-
la abbatis Moysi. Et dixit nobis. Quid eũ q̃ri-
tis: fatuus est ⁊ hereticus. Audiẽtes aũt clerici
cõtristati sunt dicẽtes. Qualis erat senex ille q̃
hec de fatuo hoĩe locutus est ad vos. At illi dixe
runt. Senex vestimento vetustissimo vtens: lõ-
gus ⁊ niger. Et illi dixerũt. Ipse est abbas Moy
ses: ⁊ qr noluit videri a vobis: ĩõ vobis hoc de se
dixit. Et multũ edificatus iudex discessit. ¶ Fra-
ter interrogauit abbatẽ Mathoeh dicẽs. Si uole
ro manere in aliquo loco: quõ uis vt agã ibi.
Dixit ei senex. Si habitaueris in loco: noli ibi ti
bi illic nomẽ facere de aliqua re dicẽdo: qui nõ
venio in cõuẽtu fratrũ aut nõ mãducabo hoc vel
illũ. Hec eĩ nomẽ vanũ tibi faciũt postea importu
nitatẽ patieris: qm hoĩes vbi hec audierĩt ibi cur
rũt. ¶ Abbas nesterõ maior ambulabat ĩ eremo
cum aliquo fratre: ⁊ vidẽtes draconẽ fugerũt. Et
dixit frater ⁊ tu times pater. Et rñdit senex nõ ti
meo fili: sed expedit qr draconẽ vidẽs fugi quo
niã nõ habui effugere spũm vane glorie. ¶ Uenit
aliqñ iudex prouincie videre abbatẽ Pastorẽ: ⁊
nõ acquiescebat senex. Iudex aũt tenuit filiũ so
roris ei⁹ velut malefactorẽ ⁊ redegit eũ in carce-
rẽ dicẽs. Si venerit senex rogauerit pro eo dimit
tã eũ: ⁊ venit mater pueri ad fratrẽ suũ abbatẽ
Pastorẽ: ⁊ cepit plorare ad ostiũ eius. Ille autẽ
omnino nõ dedit ei responsum. Illa autem com
pulsa dolore: increpabat eũ dicens. Et si viscera
ferrea habes: ⁊ nulla te cõpassio mouet flectat te
saltẽ miseratio sanguis tui. Mox mãdauit ei
Pastor filios nõ genuit: idõ nõ dolet: audiẽs aũt
hec iudex pmisit dicẽs. Uel vbo iubeat: ⁊ ego eũ
dimittã. Senex aũt remãdauit dicẽs. Examina
causam fm legẽ: ⁊ si dignus est morte: moriat: si
aũt nõ est fac quomõ vis. Dixit iterũ abbas Pa
stor: doce cor tuũ suare qd docet alios lĩgua tua.

Dixit iter. Quia homines ad loquendũ pfecti
videri volunt ⁊ in operãdo id qd loquũtur mino
res sunt. ¶ Uenit aliqñ abbas Adelfius qui fuit
epũs Nykopoleos ad abbatẽ Sysoy in montem.
Discessur⁹ vo erat: ⁊ fecit eũ gustare a mane: erat
autẽ ieiuntum: ⁊ cum ponerent mensam ecce fra
tres pulsauerunt. Dixit autẽ senex discipulo suo
Da ei modicas pultes: qr ẽ labore sunt fatigati.
Et dixit ei abbas Adelfi⁹. Dimitte interim ne di
cant abbas Sysoys a mane comedit: ⁊ intẽdit eum
senex ⁊ dixit fratri: vade tu ⁊ da eis. Cũ ẽ vidis-
sent pultes: dixerunt ne peregrinos aliqs habe
tis? putas ⁊ senex vobiscũ comedit? Et dixit fra-
ter. Etiã. Ceperũt ergo cõtristari ⁊ dicere. Igno
scat vobis deus qr senem ista hora pmisistis mã
ducare. An nescitis: qr plimos dies laborat⁹ nõ
est. Audiẽs hec epũs cepit coram sene penitẽtiã
agere dicens. Ignosce mihi abba: qr ego qdẽ hu
manũ aliquid cogitaui: tu autẽ qd dei est fecisti.
⁊ dixit ei abbas Sysoys: nisi de⁹ glorificauerit ho
minem: gloria hominũ nunq̃ fiat. ¶ Interroga
bat abbas Ammonas de loco qui dicit Raythu
abbatẽ Sysoy dicẽs. Quãdo lego scripturas tũc
vult cogitatio mea ornare smonẽ: vt parat⁹ sim
ad interrogata respõdere: ⁊ dixit ei senex. Nõ est
opus: sed magis de puritate mentis pvide tibi
securitatẽ ⁊ dicendi sermonẽ. ¶ Uenit aliqnan
do iudex pvincie videre abbatẽ Symeonẽ: ⁊ ille au
diens quod venturi erant: ⁊ ascẽdit in arborẽ palme:
vt purgaret eã: illi aũt venientes: dixerũt ei. Ubi
est senex q̃ hic in solitudine habitat. Et ille rñdit
Nõ est hic solitari⁹ aliquis ⁊ cũ hoc dixisset iu-
dex discessit. ¶ Alia item vice alter iudex venit vi
dere eum: ⁊ precedẽtes clerici dixerũt. Abbas pa
rat⁹ esto: qr iudex audiẽs de te venit vt bñdicat
a te: ⁊ ille dixit: etiam ego preparabo me ⁊ coope
riens se sacco et tollẽs in manu sua panẽ ⁊ caseũ
sedit in egressu celle sue ⁊ cepit mãducare: venit
ergo iudex cũ officio suo: ⁊ vidẽtes eũ sprecuerũt
eũ dicẽtes. Hic est monach⁹ solitari⁹ de quo ta-
lia audiebam⁹. Et stati discesserũt ⁊ reuersi sunt
ad se. ¶ Dixit sancta Synclitice. Sicut thesaur⁹
manifest⁹ cito expẽdit: ita ⁊ virt⁹ quelibet cũ in-
notuerit vel publicata fuerit: exterminabit. Si
cut ẽ cera exoluit a facie ignis: ita ⁊ aĩa laudib⁹
inanit ⁊ amittit virtutis rigorẽ seu fulgorẽ. ¶ Di
xit iterũ. Sicut impossibile est vno eodẽq̃ tẽpo-
re ⁊ herbã esse ⁊ semẽ: ita ĩpossibile ẽ vt secularẽ
gloriã habẽtes celestẽ faciãt fructũ. Aliquãdo ĩ
celliis festiuitate celebrata: edebãt fratres ĩ eccle
sia erat aũt ibi frater quidã qui dixit ministris:
ego non manduco coctum aliqd: sed tantũ sal: et
vocauit minister alium fratrẽ corã multitudine
dicẽs. Ille frater nõ comedit coctum affer ei sal.
Tunc surrexit quidã senum ⁊ dixit ei. Expedie-
rat tibi hodie ĩ cella tua poti⁹ comedere carnes
q̃ audiri hanc vocẽ corã tãtis fratrib⁹. ¶ Frater
quidam abstinẽs a cibis: et nõ manducãs panẽ
venit ad quẽdã senẽ. Opportune aũt illic etiã aliq
supuenerãt peregrini: ⁊ fecit senex modicũ pul-
mentũ pp̃ter eos: ⁊ cũ sedissent mãducare frater
ille abstinẽs posuit sibi solicite ĩfusũ ⁊ mãduca
bat. Et cũ surrexissẽt a mẽsa tulit eũ senex secre-
te: ⁊ dixit ei. Frater si venis ad aliquẽ nõ osten-
das illi cõuersationẽ tuã. Si aũt cõuersationem tu

tuam tenere vis:sede in cella tua ⁊ nusq̃ exeas. Ille autē acqescens verbis senis:factus est cōis vite in eo quocūq apud fratres inuenisset. ¶ Dixit qdā senex:hūana ꝓuidētia oēm pinguedinē hoīs amputat:⁊ reddit eū siccū. Dixit senex. Aut fugiēs fuge hoīes:aut irridēs mūdū ⁊ hoīes q̄ in mūdo sunt stultū temetipm in pluribꝰ facito.

¶ Finit liber de eo q̄ per ostentationem nihil fieri debeat.

¶ Incipit liber de eo q̄ nō opꝫ iudicare quenq̄.

Contigit aliquando fratri in congregatione abbatis Helye tētatio:⁊ expulsus inde abijt in moutē ad abbatē Antoniū ⁊ cū mansisset aliquāto tēpore apud eum remisit eum in cōgregationem vnde exierat. Illi autem videntes eum iterum expulerūt. Qui similiter perrexit ad abbatem Antonium dicens Noluerunt me suscipere prēs:misit ergo senex ad eos dicens. Nauis naufragiū pertulit in pelago:⁊ perdidit onus quod portabat:cum labore vacua nauis perducta est ad terram. Vos ergo liberatam nautm in terra vultis submergere? Illi autem cognoscentes:quia abbas Antonius eum remisisset:statim receperūt eum. Quidam frater peccauerat ⁊ iussit eū presbyter exire de ecclesia. Surrexit autem abbas Bysarion: ⁊ exiuit cum eo dicens:⁊ ego peccator suꝫ. ¶ Venit abbas Isaac de thebaida in congregatione fratrum:⁊ vidit quendā culpabilem de fratribus ⁊ adiudicauit eum. Cum autez exisset ad eremū venit angelus domini et stetit ante ostiuꝫ celle eius dicens:nō te dimitto intrare. Ille autem rogauit dicens. Que est causa? Et respōdit angelus domini dicēs. Deus me misit vt dicerem tibi:vbi iubes vt mittam fratrē illū culpabilē:queꝫ adiudicasti. Et statim abbas Isaac penitentiā egit dicēs peccaui ignosce mihi:⁊ dixit ei angelꝰ. Surge ignoscit tibi deꝰ. Sꝫ custodi decetero ne adiudices quēq̄ priusq̄ deꝰ adiudicet eū. ¶ Frater quidā aliqn̄ in scithi inuētꝰ est culpabilis ⁊ fecerūt seniores ꝯuētū ⁊ miserūt ad abbatē Moysen vt veniret. Ille aūt noluit venire. Misit aūt ad eū p̄sbyter dicēs. Veni q2 plebs fratrū te expectat:⁊ ille surgēs venit. Tollēs aūt secū sportā vetustissimā:ipleuit eā harena ⁊ portauit. Illi aūt exierūt obuiā ei dicētes. Quid hoc est pater. Dixit aūt eis. Pctā mea sunt post me currentia:⁊ nō video ea:⁊ veni ego hodie aliena iudicare pctā. Illi aūt audiētes nihil locuti sūt fratri:sꝫ ignouerunt ei. Interrogauit abbas Ioseph abbatē pastorē dicens:dic mihi abba quō monachꝰ fiā. Et dixit ei senex. Si vis requiē inuenire in hoc seculo ⁊ in futuro:in oī causa dic q̄s suꝫ ego ⁊ ne iudices quēq̄. ¶ Frater qdā interrogauit eū iterū dicēs. Si videro culpā frīs mei:bonū est celare eū. Et dixit ei senex quacūq hora tegimus culpā fratris nr̄i:teget etiā deus nostrā:⁊ quacūq hora ꝓdiderimꝰ culpas fratrū:⁊ deꝰ similiter nostras ꝓdet. ¶ Offendit aliqn̄ fr̄ in cōgregatione. Erat aūt in ipsis locis solitarius q̄dā:q tā lōgo tpe foras nō exibat. Veniēs aūt abbas de cōgregatiōe illa ad eū indicauit ei de fratre illo q̄ offenderat ⁊ ille dixit. Expellite eū. Expulsus aūt frater de cōgregatiōe misit se in fossatū ⁊ flebat ibi. Cōtigit aūt vt alij fr̄es euntes ad abbatē pastorē:audirēt eū in fossato plorātez:q descēdētes ad eū inuenerūt eū i magno dolore cōstitutū:⁊ rogauerūt eū vt iret ad senē illū solitariū:⁊ nō acquieuit dicēs:in loco hoc moriar ego. Venientes āt fratres ad abbatē pastorē narrauerūt ei de eo ⁊ rogauit eos vt irēt ad eū dicentes. Abbas pastor vocat te ad se:qđ cū dixissent:perrexit ad eū ⁊ vidēs eū senex afflictū surrexit ⁊ osculatꝰ est eū ⁊ gaudens ei rogabat vt sumeret cibū. Misit aūt abbas pastor vnū de fratribꝰ suis ad illū solitariū dicēs. Audiēs de te multi āni sunt q̄ te videre desidero ⁊ ꝓpigritia nr̄a amboꝝ nō potuimꝰ nos inuicē videre. Nō cū deo volēte:⁊ occasione facta:fatiga te vsq huc vt nos mutuo videre possimꝰ:erat eī nō egrediēs de cella sua:q cū audisset dicebat. Nisi deꝰ inspirasset seni illi de me nō misisset ad me:⁊ surgēs venit ad eū:⁊ salutātes se inuicē cū gaudio sederūt. Dixit aūt ei abbas pastor duo hoīes erāt in loco vno:⁊ ābo habebāt mortuos suos. Reliqt aūt vnꝰ mortuū suū:⁊ abijt plorare mortuū altꝰiꝰ. Audiēs aūt senex ꝯpūctꝰ in s̄mone eiꝰ recordatꝰ est qđ fecerat:⁊ dixit ei. Pastor sursuꝫ i celo ego aūt deorsuꝫ i terra. ¶ Frater qdā interrogauit abbatē pastorē dicēs:Quid facio q2 pusillanimis fio dū sedeo i cella? Dixit ei senex. Nullū spernas neq ꝯdēnes:⁊ nulli obloquaris:⁊ deus p̄stabit tibi requiē ⁊ erit sessio tua sine ꝑturbatiōe. ¶ Factꝰ est aliquādo cōuētꝰ in scithia:⁊ loquebātur fratres de quodā fratre culpabili. Abbas aūt prior tacebat. Postea aūt surgēs egressus est:⁊ tollēs saccū ipleuit illū harena:⁊ portauit i humeris suis:⁊ mittēs in sportella modicū q̄d de eadē harena:portabat etiā in aū. Interrogatꝰ aūt a patribꝰ q̄d hoc eēt respōdit. Saccꝰ iste q̄ multā harenā hꝫ:mea peccata sunt:⁊ qm̄ multa sunt posui ea supra dorsuꝫ meū ne doleā ꝓ ipsis ⁊ plorē. Ista aūt harena modica peccata sunt istiꝰ fratris:⁊ sunt aū faciē meā ⁊ i ipis exerceor iudicās fratrē meū. Qđ nō opꝫ ita fieri:sed magis mea peccata ante me esse ⁊ de ipsis cogitare:⁊ rogare deū vt ignoscat mihi. Audiētes aūt patres dixerūt. Vere hec ē via salutꝭ. ¶ Dixit senex. Nō iudices fornicatorē si tu castꝰ es:qm̄ simr̄ legē p̄uaricarꝭ. Etenī q̄ dixit nō forniceris:dixit nō iudices. ¶ Ad quēdaꝫ solitariū venit p̄sbyter cuiusdā basilice:vt cōsecraret ⁊ oblationē ad cōicādū. Veniēs aūt qdā ad illū solitariū accusauit apđ ipꝫ eūdē p̄sbyteꝝ. Qui cū ex cōsuetudine iteꝝ venisset ad eū vt cōsecraret oblationē scādalizatꝰ ille solitariꝰ nō aperuit ei. Pbr̄ hoc viso discessit. Et ecce vox facta ē ad solitarium dicēs. Tulerūt sibi hoīes iudiciū meū. Et factus ē velut i excessu mētis:⁊ videbat q̄si puteū aureū:⁊ aquā bonā valde: videbat āt ⁊ quēdā leprosuꝫ haurientē ⁊ refundētē i vas ⁊ cupiebat bibere ⁊ nō bibebat:ꝓpterea qđ leprosus eēt ille q̄ hauriebat:⁊ ecce iteꝝ vox facta est ad eū dicēs. Cur nō bibis ex aq̄ hac. Quā cāꝫ hꝫ q̄ iplet. Haurit ei solūmō ⁊ refūdit in vas:⁊ nō inqnat ab eo aq̄. In se aūt reuersus solitariꝰ:⁊ ꝯsiderās v̄tutē visiōis:vocauit presbyterū ⁊ fecit eū sicut ⁊ priꝰ sctificare sibi oblationē. ¶ Fuerūt duo fr̄es ma-

gne vite ĩ cõgregatiõe ⁊ meruerũt singuli vide
re gratiã dei ĩ alterutro. Factũ est aũt vt aliqñ
vnꝰ ex eis egrederet in sexta feria extra congre
gationẽ: ⁊ videret quẽdã mãducãtẽ mane dixit
ei. Hac hora mãducas in sexta feria. Die aũt se-
quẽti facta est celebratio missarũ ſm cõsuetudi-
nem. Intuẽs xp̃o frater eiꝰ vidit gratiã q̃ ei data
fuerat discessisse ab eo: ⁊ cõtristatꝰ est. Qui cũ ve
nisset ĩ cellã dixit ei. Quid fecisti frater: q: non
vidi sicut pridẽ gratiã dei ĩ te. Ille aũt rñdẽs di
xit ego neq; ĩ actu neq; ĩ cogitatiõibus mihi cõ-
sciꝰ sum alicuiꝰ mali. Dixit ei frater eiꝰ. Ne ali-
qd̃ xbũ aut ſmonẽ ociosum locutꝰ es: ⁊ recorda
tus dixit. Etiã. Hesterna em̃ die vidi quẽdã mã-
ducãtẽ ⁊ dixi ei. Hac hora mãducas in sexta fe-
ria: hoc est pctm̃ meũ: ſʒ labora mecũ duas heb-
domadas: ⁊ rogemꝰ deũ / vt mihi indulgeat: ⁊ fe
cerũt ita: ⁊ post duas hebdomadas vidit frater
gratiã dei iterũ venientẽ sup fratrẽ illũ ⁊ cõso-
lati sunt deo / q̃ solꝰ bonꝰ est gratias referentes.
¶ Explicit liber de eo q̃ nõ opʒ iudicare quẽq̃.

¶ Incipit liber de discretione.

Dixit abbas Anthonius. Quia sunt quidã conte-
rẽtes corpora sua in abstinẽtia
⁊ q: non habent discretionem
longe facti sunt a deo. Fratres
quidam venerunt ad abbatem
Anthonium: ⁊ nunciauerũt ei
fantasias quas viderunt vt co-
gnoscerent ab eo verum vera
essent an a demonibꝰ illuderẽ-
tur. Habebãt aũt asinũ secum
⁊ mortuꝰ est eis in via. Cũ ergo venissent ad se-
nẽ: pueniẽs eos dicẽs. Quõ mortuꝰ est asinꝰ ille
in via. Dicunt ei. Unde scis pater. Et ille dixit.
Demones mihi ostẽderũt. Dicunt ei. ⁊ nos pro-
pterea venimꝰ interrogare te: q: vidimꝰ fanta-
sias: ⁊ plerũq; fiũt in veritate: ne forte erremus.
Et satisfecit eis senex sumpto exẽplo de asino:
ostẽdẽs q: a demonibꝰ sint ista. Superueniẽs aũtẽ
quidã venationẽ faciẽs in silua agrestiũ anima
liũ: ⁊ viderat abbatẽ Anthoniũ gaudentẽ cũ fra
tribus: ⁊ displicuerat ei. Uolẽs aũt senex ostẽde
re q: opʒ aliqñ condescẽdere fratribus: dixit ei.
Pone sagittã ĩ arcu tuo ⁊ trahe. Et fecit sic. Et
dixit ei. Iterũ trahe. Et traxit. Et rursus dixit.
Trahe adhuc. Dixit ei venator. Si supra modũ
traxero frãgit arcus. Dixit ei abbas Antonius.
Ita est ⁊ ĩ opere dei: si plus a mẽsura tendimus
fratres cito deficiũt. Expedit ergo ĩ vna ⁊ eadẽ
relaxare rigorẽ eorũ. Hec audiẽs venator com-
punctꝰ est ⁊ multũ pficiẽs in sermone senis di-
scessit: ⁊ fratres cõfirmati reuersi sunt ad locum
suũ. ¶ Frater quidã dixit abbati Antonio. Ora
pro me. Et respondit ei senex. Nec ego tui mise-
reor: nec deꝰ: nisi tu pro teipso sollicitus fueris ⁊
popósceris a deo. Dixit iterũ abbas Antonius.
Quia nõ pmittit deꝰ bella excitari in gñatione
hac: qm̃ scit q: infirmi sunt: ⁊ portare non pñt.
¶ Dixit aliqñ abbas euagrius abbati arsenio.
Quomõ nos ex tãta eruditione ⁊ sciẽtia nullas vir
tutes habemus. Hi autẽ rustici in egypto cõuer
santes tãtas virtutes possidẽt. Respõdit ei ab-
bas arsenius. Nos q: mũdane eruditionis di-
sciplinis intẽti sumus nihil habemus. Hi autẽ
rustici egyptij ex pprijs laboribꝰ acquisierunt
virtutes. ¶ Dicebat (beate memorie) beatus ar-
seniꝰ. Peregrinꝰ monachꝰ in aliena pũincia
habitans nullis rebꝰ se mediũ faciat: ⁊ quietus
erit. ¶ Interrogauit abbas marcus abbatẽ ar-
seniũ dicẽs. Bonũ est nõ habere aliquã in cella
cõsolationẽ. Uidi em̃ quẽdã fratrẽ habentẽ par
uum olus in cella et eradicabat illud. Et dixit
abbas arseniꝰ. Bonũ quidẽ est: sed ſm exercita
tionẽ hoĩs cuiusq; agendũ est. Etem̃ si non ha-
buerit virtutẽ hmõi tolerare iterũ plantaturus
est ea. ¶ Narrauit abbas petrꝰ q̃ fuit discipulꝰ
abbatis Loth dicẽs. Erã aliqñ in cella abbatis
agathonis ⁊ venit q̃dã frater ad eũ dicẽs. Uolo
habitare cũ fratribꝰ: sed dic mihi qũo habitẽ cũ
eis. Dixit ei abbas. Sicut ĩ prima die qñ ingres-
sus fueris ad eos: ita vt custodi peregrinationẽ
tuã oĩbꝰ diebꝰ vite tue nec assumas fiduciã. Di-
xit ei abbas macharꝰ. Quid em̃ fiducia facit?
Dixit ei senex. Sic est sicut estus grandis qui qñ
exarserit oẽs fugiũt a facie eiꝰ: q: estus etiã ar-
borũ fructꝰ corrũpit. Dixit eis abbas machariꝰ.
Sic mala est fiducia. Respõdit abbas agathon.
Nõ est peior altera passio q̃ fiducia: genitrix em̃
est oĩm passionũ. Cõuenit ergo operario mona-
cho nõ sumere fiduciã vel si solꝰ in cella sit. Di-
cebat abbas daniel. Q: cũ mortuꝰ esset abbas
arseniꝰ delegauit nobis dicẽs. Uidete ne veli-
tis p me agapẽ facere: qm̃ si feci ego p me ipso id
inuenio. ¶ Dicebãt de abbate agathone q: abie
rũt q̃dã ad eũ audiẽtes: q: magne discretiõis vir
esset: ⁊ volẽtes eũ pbare si irasceret. dicũt ei. Tu
es abbas agathõ. Audiuimꝰ de te q: fornicator
es ⁊ supbus. Et ille rñdit. Etiã sic est. Et dicunt
ei. Tu es agathõ xbosꝰ ⁊ detractor. Et respõdit.
Ego sum. Dicũt ei iterũ. Tu es agathõ hereticꝰ.
Et rñdit. Nõ sum hereticꝰ. Et interrogauerunt
eũ dicẽtes. Dic nobis cur tãtas dicẽtibꝰ nobis
iniurias tu patiẽter tulisti. Hũc aũt sermonem
q: diximꝰ hereticꝰ es nõ sustinuisti. Et rñdens
dixit eis. Illa prima mihi ascribo. Utilitas em̃
aĩe mee est: qd̃ aũt dixistis hereticũ me esse non
acquieui q: separatio est a deo ⁊ nõ opto separari
a deo. Illi aũt audiẽtes admirati sunt discretio-
nẽ eiꝰ: ⁊ edificati discesserũt. ¶ Interrogatꝰ idẽ
abbas agathõ: an esset maior labor corporis: an
custodia interioris hoĩs dixit. Homo similis est ar-
bori: corporalis igit̃ labor velut folia arboris cu-
stodit̃: interioris aũt custodia hoĩs fructꝰ est: qm̃
ĝ ſm qd̃ scriptũ est. Oĩs arbor nõ faciẽs fructũ
bonũ excidet̃ ⁊ ĩ ignẽ mittet̃: opʒ ppter fructum
nr̃m oẽm in nobis sollitudinẽ esse: hoc est mẽtis
habere custodiã. Opus tñ habemꝰ etiã tegumẽ
to ⁊ ornatu foliorũ q̃ est corporalis laborꝰ. Erat
aũt abbas agathon sapiẽs ad intelligẽdũ: ⁊ im-
piger ad laborandũ: ⁊ sufficiẽs in oĩbus: Inten-
tus etiã ⁊ assiduꝰ ad laborẽ manuũ parcꝰ ĩ cibo
atq; vestimẽtis. Idẽ abbas agathõ cum factus
fuisset cõuentꝰ pro quadã cã ĩ scithi ⁊ fuisset ipsa
cã ordinata: postea venit ⁊ dixit eis. Nõ bene or-
dinastis cãm. Illi aũt dixerũt ei. Tu q̃s es qui
ista loq̃ris. Et ille rñdit filiꝰ hoĩs. Scriptũ est
em̃: si vere vtiq; iustitiã loq̃mini: iuste iudicare
filij hoĩm. Dixit abbas agathõ. Iracũdꝰ si mor-

tuos suscitet nō placet deo ꝓpter iracundiā suā. ¶ Venerūt aliqñ tres senes ad abbatē achillē: ⁊ vnꝰ ex eis habebat opinionē malā. Dicit autē ei vnꝰ de senibꝰ. Abba fac mihi vnā sagenā ad piscandū. Et ille dixit ei. Nō faciā. Et aliꝰ dixit ei. Fac nobis vt habeamꝰ memoriā tui in monasterio. ⁊ ille r̄ndit. Nō mihi vacat. Dixit ei tertiꝰ ille q̄ habebat malā opinionē. Mihi fac sagenā: vt habeā de manibꝰ tuis bñdictionē abba. Et ille statim r̄ndit ei. Ego tibi faciā. Dixerūt aūt ei secrete duo priores senes quibꝰ nō acq̄euit. Quō sic: qꝛ nobis rogantibꝰ noluisti facere ⁊ huic dixisti: ego tibi faciā. R̄ndit ei senex. Vobis iō dixi nō faciā qꝛ nec mihi vacat ⁊ vos nō cōtristabimini. Huic aūt si nō fecero dicturꝰ est: qꝛ de opinione mea q̄ mala est audiuit senex: ⁊ iō noluit facere sagenā ⁊ statim incidebamꝰ funē ad sedādum aīm eiꝰ ne tristitia absorberet̃ hm̄ōi. ¶ Dicebant de quodā sene: qꝛ fuerat q̄nquagīta annos: neq̄ panē comedēs neq̄ facile aquā bibēs. Et dicebat: qꝛ extinxi fornicationē ⁊ auaritiā ⁊ vanam gl̄iam. Audiēs aūt abbas abraā q̄ hec dixisset: venit ad eū ⁊ dixit ei. Tu dixisti hūc sermonē. Et ille r̄ndit ēt. Et dixit ei abbas abraā. Ecce īrās in cellā tuā ⁊ inuenis sup mattā tuā mulierē: putas te nō cogitare: qꝛ mulier est. Et dixit nō: sed expugno cogitationē meā vt nō tangā illā mulierē. Dixit iterū abbas Abraā. Ecce igit̃ nō interfecisti fornicationē: qꝛ viuit passio ipsa: sꝫ alligata est: iterū si ambulas in via ⁊ vides lapides ⁊ testas vasorū ⁊ in ipsis iacēs aurum putas te illud velut lapides reputare? Et r̄ndit nō sꝫ resisto cogitationi mee: ne colligā illud. Iterū dixit ei abbas Abraā. Si audieris de duobꝰ fratribꝰ quia vnꝰ diligit te ⁊ bona de te loquit̃. Aliꝰ autē odit te ⁊ detrahit tibi: ⁊ venerit ābo ad te: nūqd vtrosq̄ equaliter suscipis. Et dixit. Nō sed extorqueo mihi vt similiter bū faciā ei q̄ me odit sicut ⁊ illi q̄ me diligit. Et dixit ei abbas Abraā. Viuūt ergo passiōes: sꝫ tantūmodo a sctīs viris quodammodo religantur. ¶ Narrauit quidam patrū: qꝛ senex aliq̄s erat in cella studiose laborans: ⁊ vestiebat̃ matta. Qui cū perexisset ad abbatē Ammonam vidit eū abbas ammonas viētē matta: ⁊ dixit ei. Hoc tibi nihil ꝓdest. Et dixit ille senex: tres cogitationes mihi molestē sunt: vna que me cōpellit vt alicubi in eremo recedam: alia vt peregrinꝰ petā: vbi me nemo cognoscat: tertia vt includā me in cella: vt nullū videā ⁊ post biduū comedā. Dixit ei abbas ammonas: nihil tibi ex his tribus expedit facere: sꝫ magis sede in cella tua ⁊ comede parū quotidie: habens semper in corde tuo publicani illiꝰ qui in euāgelio legitur sermonē ⁊ ita poteris saluus esse. ¶ Dicebat abbas Daniel quia quantū corpus viruerit tātum aīa siccatur: ⁊ quantū corpus fuerit siccatū: tātū anima virescit. Dixit iterū abbas Daniel: quia quantū corpꝰ fouet̃ tātum aīa siccat̃. Et quātum corpus siccatū fuerit tantum anima fouet̃. Narrauit iterū abbas Daniel: qꝛ qñ erat in scithi abbas Arsenius erat ibi monachus quidā rapiēs ea q̄ habebāt senes. Abbas aūt arsenius volens eū lucrari: ⁊ senibus quietem prestare tulit eū in cellā suam ⁊ dixit ei. Quicq̄d opus habes ego tibi dabo tm̄ nō rapias. Et dedit ei aurū ⁊ nummos ⁊ recellas ⁊ omne quod in expēsu suo habebat dedit ei. Ille aūt iterū rapiebat: senes vero vidētes: quia non quiesceret expulerūt eū dicentes et si inuenit̃ frater habēs infirmitatē corporis aliquā opꝫ sustinere eū. Si aūt furat̃ et admonitus nō q̄escit expellite eū qm̄ aīe sue detrimētū facit: ⁊ oēs in eo loco habitantes cōturbant̃. Venit in initio cōuersatiōis sue abbas Euagriꝰ ad quēdam senē ⁊ dixit ei. Dic mihi abba sermonē quō saluus fiam. Ille aūt dicit ei. Si vis saluari qñ ad aliquem vadis non priꝰ loquaris anteq̄ ille de te inquirat. Euagriꝰ aūt cōpunctus in hoc sermone penitētiā egit in cōspectu senis ⁊ satisfecit ei dicens. Crede mihi codices multos legi ⁊ talem eruditionem nunq̄ inueni: ⁊ multū proficiens exiuit. Dicit abbas euagrius mentem errantem ⁊ nutantē solidat lectio ⁊ vigilie ⁊ orō: concupiscentiā vero feruentē madefacit esuries ⁊ labor ⁊ solicitudo: iracundiā autē perturbatā reprimit psalmodia ⁊ longanimitas ⁊ misericordia: sꝫ hec opportunis tpibꝰ ⁊ mēsuris adhibita. Si aūt importune ⁊ sine mēsura fiant ad paruū tēpus ꝓficiūt: que aūt parui tēporis sunt noxia magis q̄ vtilia erunt. Transeunte aliquādo abbate effrē: vna ꝓstituta ex immissiōe cuiusdā cepit ⁊ blādiri cupiēs eū si posset ad turpē cōmixtionē illicere vel si hoc nō posset saltem ad iracundiā ꝓuocaret qm̄ nunq̄ vidit eū quisq̄ irascētē vel litigantē. Ipse autē dixit ad eā. Sequere me. Cū venisset aūt in locum populosū dicit ei. Veni huc: ⁊ sicut voluisti cōmisceor tecū. Illa autē videns multitudinē dixit ei. Quō possumus hoc hic facere tāta multitudine stante / cōfundimur eis. Ille autē dixit ei. Si hoīes erubescis quanto magis erubescere debes deū q̄ reuelat occulta tenebrarum. Illa aūt cōfusa ⁊ confutata: recessit absq̄ opere voluntatis sue. ¶ Venerūt aliqñ ad abbatē zenonē quidā fratres ⁊ interrogauerunt eū dicentes. Quid est qđ scriptū est in libro Job nec celū mundū esse in cōspectu dei. R̄ndit autē senex dicēs. Reliquerūt fratres peccata sua ⁊ celestia scrutantur. Hec est aūt interpretatio sermonis quē requisistis vt qm̄ solus deus est mundus. Dicit̃ ū sic neq̄ celū mundū esse in conspectu eiꝰ. ¶ Dixit abbas Theodorꝰ de firme: si habes amicitias cū aliquo: ⁊ cōtingit te in tētationem fornicatiōis incurrere si potes da ei manū ⁊ trahe illū sursum: si aūt errorem aliquē fidei incurrit ⁊ nō tibi acquiescit reuerti cito incide amicitias eiꝰ abs te: ne forte remorās trahat te cū eo in profundū. ¶ Venit aliqñ memoratus abbas Theodorꝰ ad abbatē Joannē: q̄ erat eunuchꝰ ex natiuitate ⁊ cū loqueret̃ dixit abbas theodorus. Qñ erā in scithi opus aīe erat opꝰ nr̄m opus aūt manuū tanq̄ in trāsitu habebamꝰ nūc aūt factū est opꝰ anime velut in transitu opus. Venit aliquādo quidā pater ad eundē patrem theodorū ⁊ dixit ei: ecce quidā frater reuersus est ad seculū: ⁊ dixit ei abbas Theodorꝰ. In hoc nō mireris si autē audieris qm̄ ꝓualuit q̄s effugere de ore inimici hoc admirare. Dixit memoratꝰ abbas theodorus. Multi elegerunt in hoc seculo temporalē quietem: anteq̄ dn̄s prestaret eis requiem. ¶ Dicebāt de abbate Joanne breuis stature: quia dixerit aliquādo fratri suo maiori. Volo esse secu-

rus sicut angeli sunt securi nihil operãtes: sed sine intermissione seruiẽtes deo. Et spolians se eo quo erat indutus abijt in eremũ: ⁊ facta ibi hebdomada vna reuersus est ad fratrem suum: ⁊ dũ pulsasset ostium respondit ei anteq̃ aperiret dicens. Quis es tu. Et ille dixit. Ego sum Joannes. Et respondens frater eius dixit. Joannes angelus factus est: ⁊ vltra inter homines nõ est. Ille autem pulsabat dicens. Ego sum ⁊ non aperuit ei: sed dimisit eum affligi. Postea vero aperiẽs dixit ei. Si homo es opus habes iterũ operari vt viuas. Si autẽ angelus es quid queris intrare cellã. Et ille penitẽtiam agens dixit ei. Ignosce mihi pater quia peccaui. ¶ Uenerũt aliquando senes quidam in scithi: eratq̃ cum eis abbas Joannes magnus. Et dũ comederent surrexit quidam presbyter vir magnus vt daret per singulos vasculum paruum aque ad bibendum ⁊ nemo acquieuit accipere ab eo nisi solus Joannes breuis. Admirati sunt autem ceteri et dixerunt ei. Quomodo tu cum sis oĩm minor presumpsisti ministerio vel viri senis ⁊ magni: ⁊ dixit eis. Ego quando surgo dare aquam gaudeo si omnes biberint: vt mercedem acquiram. Nũc igitur ꝓpterea ego suscepi: vt faciã eum qui surrexit inuenire mercedẽ ne forte etiam contristetur nullo suscipiente ab eo. Hec cũ dixisset admirati sunt omnes de discretione ei⁹. Interrogauit aliquando abbas Pastor abbatẽ Joseph dicẽs. Quid faciã quando appropinquant mihi alique tẽtationes: resistam illis an permittam intrare. Dixit ei senex. Dimitte intrare ⁊ pugna cum eis. Reuertẽs ergo in scithi sedebat ⁊ cõtigit vt veniens quidã a thebaida in scithi narraret fratribus interrogasse se abbatem Joseph q̃n appropinquat mihi tentatio resistã ei an permittã intrare: ⁊ dixerit ei oĩno nõ permittas tentationẽ in te: sed statim abscinde eam. Audiens aũt abbas pastor q: sic dixerit huic q̃ venerat a thebaida abbas ioseph. Surgens iterũ abijt in panefo ad abbatem ioseph ⁊ dixit ei. Abba ego tibi commisi cogitationes meas: ⁊ tu aliter dixisti mihi: aliter autem fratri de thebaida ⁊ dixit ei senex. Scis q: diligo te: ⁊ rñdit etiã: ⁊ ait. Nõne tu dixisti mihi vt sicut mihi ipsi ita tibi dicerẽ q̃d sentirẽ etenĩ si intrauerint tẽtationes ⁊ dederis eis locũ atq̃ acceperis eas probatiorẽ te faciũt: ego aũt velut mihi ipsi: sic ⁊ tibi locut⁹ sum: sunt aũt aliĩ quib⁹ nec appropinquare expedit passiones: sʒ statiʒ debẽt abscindere eas. ¶ Itẽ dixit abbas pastor. Ueni aliq̃n in eracleos inferiorẽ ad abbatẽ ioseph ⁊ habebat in monasterio suo arborem sicomorũ pulchrã nimis ⁊ dicebat mihi a mane: vade collige tibi ⁊ manduca: erat aũt sexta feria ego aũt nõ comedi propter ieiuniũ: ⁊ interrogaui eũ dicẽs. Dic mihi propter dñm deũ rationẽ hui⁹ rei qua dicebas mihi vade ⁊ manduca: ego quidẽ ꝓpter ieiuniũ nõ abiĩ: sʒ erubescebam q: mandatũ tuum nõ feceram. cogitãs q: sine rõne mihi hec nõ ꝑceperas. Ille autẽ rñdit. Pres senioꝛes nõ loquunt ab initio fratrib⁹ recta: sʒ magis distorta ⁊ si viderint: q: ea que distorta sunt faciũt: iã eis nõ loquunt nisi qđ expedit agnoscẽtes q̃m in oĩb⁹ obediẽtes sunt. ¶ Frater interrogauit abbatẽ ioseph dicẽs. Quid faciã q: nec molestiã ferre possuʒ nec laborare: ⁊ dare eleemosynã: ⁊ dixit ei senex: Si nõ potes horũ aliq̃d facere: vel serua conscientiã purã ab oĩ malo ꝓximi tui: ⁊ ita saluus eris de⁹ enĩ aĩam sine pctõ querit. ¶ Dixit abbas isaac thebeus fratribus suis. Pueros nõ adducatis huc: quia ꝓpter pueros in scithi quatuoꝛ ecclesie erem⁹ facte sunt. ¶ Interrogauit aliquando abbas longinus abbatẽ lucium dicẽs. Habeo tres cogitatiões: vnã vt ad peregrina vadã ⁊ rñdit ei senex. Si nõ tenueris linguã tuã vbicũq̃ ꝑrexeris nõ eris peregrin⁹: sed refrena linguã tuã: ⁊ eris hic peregrin⁹: et dixit abbas longin⁹. Alia cogitatio mea est: vt ieiunẽ biduanas leuãdo: ⁊ rñdit abbas luci⁹: esaias ꝓpheta dixit. Si curaueris velut circulũ ceruicẽ tuã: nec sic erit acceptum ieiunium tuum: sed magis cõtinue mentem tuam a cogitationibus malis. Et dixit abbas lõginus. Tertiũ est depositũ meum: vt declinem hominũ aspectus. Et respõdit ei abbas lucius. Nisi pri⁹ correxeris vitã tuã inter alios cõuersando neq̃ solus habitas corrigere te preualebis. ¶ Dixit abbas macharius: si recoꝛdamur maloꝝ que nobis inferuntur ab hominibus amputamus mẽti nostre virtutẽ recoꝛdandi dominũ: si autem recoꝛdamur maloꝝ que demones excitãt erim⁹ iperforabiles. ¶ Dicebat abbas mathois nec sathanas scit q̃ passione aĩa seducat: et ideo seminat quidã in ea zizania sua: sʒ metere nescit. Seminat interdũ semina fornicationum: aliq̃n detractionum ⁊ ceterarũ similiter passionũ: ⁊ in quã passionem aĩam viderit declinare: hãc ei ministrat. Nam si sciret ad quod ꝓcliuis est aĩa: nõ ei diuersa ac varia seminaret. Narrauerũt de abbate Matherio q̃ fuit discipulus abbatis siluani q: cũ sederet in cella sua in mõte syna: mediocriter gubernabat vitã suã in his q̃ erãt necessaria coꝛpori: q̃n aũt fact⁹ est epũs in pharna: multuʒ coartabat aĩm suũ in duritia cõtinẽtie. Et dixit ei discipul⁹ suus. Abba q̃n eramus i eremo: nõ te ita cruciabas: ⁊ dixit ei senex. Fili illic solitudo erat ⁊ quies ⁊ paupertas ꝓpterea volebã gubernare coꝛpusculũ meũ ne infirmarer: ⁊ quererẽ qđ nõ deberẽ nũc aũt hic seculum est: ⁊ occasiones sunt excidẽdi plurime: ⁊ si infirmitatẽ incurrero: sunt hic qui succurrãt: nec pdã ꝓpositũ monachi. ¶ Fr̃ interrogauit abbatẽ pastorẽ dicẽs: Perturbatio mihi fit: ⁊ volo derelinquere locũ istũ et dixit ei senex: Pro q̃ cã. Et ille dixit. Q: audio verba de quodã fr̃e: q̃ me nõ edificãt: ⁊ dixit ei senex. Nõ sunt vera q̃ audisti. Et ille dixit ei. Etiã pr̃ q: verũ est. Nã frater q̃ dixit mihi fidelis est. Rñdit ei senex. Nõ est fidelis q̃ dixit tibi: nã si esset fidelis nequaq̃ diceret tibi talia. De⁹ enĩ audiẽs vocẽ sodomoꝛũ non credidit: nisi descẽderet ⁊ videret oculis suis. Et ille dixit. Ego vidi oculis meis. Hec audiẽs senex respexit in terrã ⁊ tenuit paruã festucam ⁊ dixit ei. Quid est hoc. Et ille rñdit festuca est iterũ intẽdit senex ad tectũ celle ⁊ dixit. Quid est hoc. Et ille rñdit. Trabes est q̃ portat tectũ ⁊ dixit ei senex. Pone in coꝛde tuo: q: peccata tua sic sunt sicut trabes hec illius aũt fratris de quo loqueris: velut hec parua festuca. Audiẽs aũt abbas Sysois hũc sermonẽ: admirat⁹ est ⁊ dixit. In quo te beatũ faciã abba pastor. Uere enĩ velut ꝑciosus lapis: ita verba tua

ba tua gratia ⁊ gloria plena sunt. Venerūt aliqñ
regiōis illi⁹ p̄sbyteri ad monasteria vicina in q-
b⁹ etiā erat ⁊ abbas pastor ⁊ itrauit abbas anub
⁊ dixit ei. Rogem⁹ p̄sbyteros istos hodie accipe
re hic charitatē ⁊ dona dei: ille aūt stās diu non
dedit ei responsum. Abbas vero Anub cōtristat⁹
exijt. Dixerūt ergo abbati pastori q̄ iuxta eū sede
bāt. Quare nō dedisti ei responsum. Et dixi ei ab-
bas pastor ego cāmnō habeo iā eū mortu⁹ sum:
mortu⁹ nō loquit̄: nō igit̄ reputetis me q₂ hic vo
biscū sum. ¶ Abijt quidā frater de mōasterio ab-
batis Pastoris in peregre: ⁊ applicuit ad quen-
dā solitariū: erat eñ habēs ille cū oībus chari-
tatē ⁊ multi veniebāt ad eū nunciauit autē ei, fra
ter ille quedā de abbate pastore. Qui audiēs vir
tutem animi eius: desiderabat eū videre. Cū aūt
reuersus fuisset frater ille in egyptū: post aliquā
tū tp̄is surgens predict⁹ solitarius venit ad pere
grinandū i egyptū ad eundē fratrē qui prim⁹ ap
plicuerat apud ipsum. Dixerat eñ vbi maneret
videns autē eum ille: mirat⁹ ⁊ gauisus valde: di
xit autē ei ille solitari⁹. Ostende charitatē quaz
habes in me: ⁊ duc me ad abbatē Pastorē: ⁊ tol-
lens eum duxit ad senem ⁊ nunciauit ei de eo di-
cens. Quidam magnus homo ⁊ multam chari-
tatem habens ⁊ honorē plurimū in ꝓuincia sua
venit desiderans te videre. Suscepit ergo eū se
nex cū gratulatione: ⁊ salutantes seinuicē rese-
derunt. Cepit autez loqui peregrinus ille frater
de scripturis sanctis: ⁊ de rebus spiritualib⁹ at-
q₂ celestibus Abbas autē Pastor auertit faciem
suā: et nō dedit ei responsum. Videns aūt ille q₂ nō
loqueret̄ ei: contristat⁹ exijt: et dixit fratri illi q̄
eū adduxerat. In vanū iter istud assumpsi. Veni
eñ ad senem: ⁊ ecce nec loqui mecum dignatur.
Intrauit autem frater ad abbatem Pastorem et
dixit ei. Abba ꝓpter te venit magn⁹ hic vir ha-
bens tantā gloriā, in loco suo: quare nō es locut⁹
cum eo. Respondit ei senex. Iste de sursum est: et
de celestibus loquitur: ego aūt de deorsum: et de
terrenis loquor. Si ergo mihi locutus fuisset de
passionibus anime: ego vtiq₂ responderē ei: si au
tem de spiritalibus ego hec ignoro: exiens ergo
frater dixit illi. Et non cito senex ille de scriptu
ris inquirit: sed si quis loquitur de passionibus
anime respondet ei. Ille autē compūctus intra-
uit ad senē ⁊ dixit ei. Quid faciā abba: q₂ passio-
nes anime dominant̄ mei ⁊ intuit⁹ eū senex gau-
dens dixit ei. Modo bene venisti: nūc aperio os
meuz ei implebo illud bonis. Ille aūt valde edi
ficat⁹ dicebat. Vere hec est via charitatis et gra
tias agens deo: q₂ tam sanctū virū videre merue-
rit: reuersus est in regionē suā. ¶ Frater quidaz
interrogauit abbatē Pastorez dicens. Feci pec
catum grāde: ⁊ volo triennio penitere. Dixit au-
tez abbas pastor. Multū est: ⁊ dixit frater. Iubes
ne vnum annū. Et dixit iterum senex. Multum
est. Qui autē p̄sentes erāt dicebāt. Vsq₂ ad qua-
draginta dies. Senex iterum dixit multum est.
Et adiecit dicēs: Ego puto: q₂ si ex toto corde ho
mo penituerit ⁊ nō apposuerit facere iterū vnde
penitentiā agat: etiā triduanā penitentiā susci-
piat de⁹. Interrogauit aliquādo eū abbas Am-
mon de immūdis cogitationib⁹ q̄ in corde homi
nis generātur ⁊ de vanis desiderijs. Et dixit ei

abbas Pastor. Nunq̄d gloriabit̄ securis sine eo q̄
incidit in ipsa. Et tu ergo nō eis porrigas man⁹:
⁊ ociose erunt. Interrogauit eūdē sermonem ab
bas Esaias: ⁊ dixit ei abbas pastor. Sicut capsa
plena vestib⁹: si dimissa fuerit tp̄e lōgo putrefiūt
vestes in ea: ita ⁊ cogitatiōes in corde nr̄o si non
fecerim⁹ eas corpaliter tp̄e lōgo exterminabunt̄
aut putrefiūt. Interrogauit abbas Ioseph abba
tem pastorē de eadē re ⁊ dixit abbas Pastor. Si-
cut claus⁹ serpēs vel scorpio in vase ⁊ obturat⁹:
ꝓcedente tp̄e oīno morit̄: ita maligne cogitatio-
nes que studio demonū pullulant patientia ei⁹
cui immittuntur paulatim deficiunt. ¶ Interro
gauit iterum abbas Ioannes abbatem Pasto-
rem dicēs. Quomodo est opus ieiunare: ⁊ dixit
abbas pastor. Ego volo vt quotidie manducans
subinde paululū subtrahat sibi ne satietur: Dixit
ei abbas ioseph. Ergo qñ eras iuuenis: non ieiu
nabas biduanas ieiunando. Et dixit senex. Crede
mihi q₂ ⁊ triduanas ⁊ hebdomada: sz hec oīa ꝓ-
bauerūt senes magni et inuenerūt: q₂ bonū est q̄
tidie mādūcare: per singulos dies parū minus ⁊
ostenderunt nobis regularē hanc viam q₂ leuior
est et facilis. ¶ Dixit abbas pastor. Non habites
in loco vbi vides aliq̄s habētes aduersum te ze-
lum maliū q₂ non ibi proficies. ¶ Frater quidam
venit ad abbatē pastorē ⁊ dixit ei. Semino agrū
meū: et facio ex ipso agapē. Dixit ei senex. Bonū
opus facis. Et discessit cū ꝓposito animi et adij-
ciebat ad agapē plusq̄ faciebat. hoc autē audiēs
abbas anub dixit abbati pastori. Non times deū
q₂ sic locutus es fratri illi: ⁊ tacuit senex. Post
duos autem dies misit abbas pastor ad fratrem
illum et vocauit eum ad se ⁊ dixit ei audiente ab
bate anub. Quid interrogasti illa die: qñ mens
mea alibi erat. Dixit ei frater. Hoc dixi. Quia se-
mino agrum meū: et de hoc quod colligo ex ipso
facio mihi agapē. ⁊ dixit ei abbas pastor. Puta-
ui q₂ de fratre tuo qui laicus est: diceres. Si aūt
tu facis hec nō est hoc op⁹ monachi. Ille aūt au-
diens contristat⁹ est: et dixit. Alia opera non fa-
cio nec scio nisi hec: et non possuz seminare agrū
meum. Cū ergo discessisset cepit abbas anub pe-
nitentiā agere apud abbatem pastorem dicens.
Ignosce mihi: dixit ei abbas pastor. Ego ab ini-
tio faciebam q₂ hoc nō est opus monachi sed s̄. n
animū eius locut⁹ sum ei: ⁊ excitaui animū eius
ad profectū charitatis. Nunc aūt abijt tristis: et
tamen idipsum opus facit. ¶ Frater quidam in
terrogauit abbatē pastorē dicēs. Quid est illud
quod scriptū est: qui irascitur fratri suo sine cau-
sa. Et ille respondit: Ex omni re qua te grauare
voluerit frater tuus: si irasceris aduersus eū do-
nec oculū tuum dextrū eijciat: ⁊ a te proijciat si-
ne causa irasceris ei: si aūt aliquis voluerit te se
parare a deo pro hoc irascere. Dixit abbas pastor
Si peccauerit homo ⁊ negauerit: dicatq₂ nō pec-
caui: non increpes eum: quia frangis propositū
animi eius. Si autem dixeris ei nō contristeris
frater: sed obseruare decetero excitas animū ei⁹
ad penitentiā. ¶ Dixit iterū qui supra. Bonum
est experimētū. Etenī p experimētū hoīes ꝓba-
tiores fiūt. ¶ Itē dixit q̄ supra. Si quis docet ali
q̄d: ⁊ non facit qd̄ docet similis est puteo: qui om
nes ad se venientes satiat ⁊ oīm diluit sordes: se

aūt ipsum purgare nō pōt. Sz oīs spurcitiis ⁊ immūdicia plenus est. ¶ Dixit iterū idē. Est homo q̄ seipsum cognoscit. Dixit iterum. Qz est hō qui videt̃ ore tacere. Cor aūt ei⁹ ꝯdēnat alios. Hic ergo sine cessatiōe loquit̃: ⁊ est alius a mane vsq̄ ad vesperā loquēs ⁊ taciturnitatē tenēs. Hoc autē ideo dixit: qz nūq̄ sine audientium vtilitate locutus est. ¶ Iterū idez dixit. Quia si sint tres in vnū ex quibus vnus bn̄ q̄escat alius infirmetur ⁊ gratias agat: terti⁹ vero ministret eis ex sincera volūtate: hi tres similes sunt velut etiā si vni⁹ sint operis. Iterū dixit. Malicia nequaq̄ expellit maliciā: sz si q̄s tibi male facit: tu bn̄ fac ei: vt per bonū opus tuū destruas maliciā illius. Dixit iterū. Qui querelosus est monachus nō est: qui malū pro malo reddit: monach⁹ nō est: ⁊ q̄ iracūdus est monach⁹ nō est. ¶ Frater quidā venit ad abbatē pastorē ⁊ dixit ei. Multe cogitationes veniunt in aīm meū: ⁊ piclitor in eis: ⁊ eiecit eū senex sub aere nudo: ⁊ dixit ei senex. Expāde sinum tuū ⁊ apprehende ventos: ⁊ ille respondit. Non possum hoc facere: ⁊ dixit ei senex: si hoc nō potes facere nec cogitatiōes ꝓhibere poteris ne introeāt sed tuū est resistere eis. ¶ Frater quidā interrogauit eū dicēs: dimissa est mihi hereditas: q̄d faciam ex ea. Dixit ei abbas pastor. Uade ⁊ post tres dies vēi ⁊ dicā tibi. Uenit aūt sicut ꝓfiniuit ⁊ dixit ei senex. Quid tibi habeo dicere. Si dixero da eā ecclesie: clerici sibi faciūt cōuiuiū ex ea: si aūt dixero: da eā parētib⁹ tuis: nō est tibi merces: si vō dicā: da pauperib⁹ secur⁹ eris. Quicq̄d ergo vis vade ⁊ fac: ego causas non habeo. Dixit iteruz abbas pastor. Si venerit tibi cogitatio de rebus corporis necessariis ⁊ delegaueris semel et iterū venerit ⁊ delegaueris q̄d fiat: iam tertio si venerit nō intēdas ei: ociosa est enim. Frater q̄dam dixit abbati pastori. Si videro rem aliquaz visui dicā illā. Dixit ei senex. Scriptum est. Qui respondit verbū anteq̄ audiat: stulticia est illi et opprobriū. Si ergo interrogatus fueris dic: sin aūs tace. Dixit iterū abbas pastor: qz dixerat abbas ammō. Est hō qui portat toto tpe vite sue securim ⁊ nō pōt deiicere arborē: est aūt alter q̄ habet vsum incidēdi ⁊ in paucis plagis deiicit arborem. Dicebat aūt securim discretionē esse. Iterū dixit. Uolūtas hoīs mur⁹ eneus est ⁊ lapis repcutiēs inter ipsum ⁊ deū. Si ergo hō reliquerit hec dicat ⁊ ipse qđ in psalmo scriptū est: ⁊ in deo meo transgrediar murū: ⁊ deus me⁹ īpolluta via eius. Si cū iustitia subuenerit volūtati laborat homo. ¶ Frater quidā interrogauit abbatē pastorem dicēs: damnū aīe mee patior: q̄ sum cū abbate meo. Quid ergo iubes: maneā adhuc apud eū: ⁊ sciebat abbas pastor qz lederet̃ aīa ei⁹ per abbatē suū ⁊ mirabat̃ quare vel interrogaret cuz si manere deberet cum eo: ⁊ dixit ei. Si vis esto. Et discedēs mansit apud eū. Uenit iter dicēs abbati pastori. Grauo aīam meā ⁊ non dixit ei abbas pastor discede ab eo. Uenit tertio ⁊ dixit. Crede mihi iaz nō ero cū eo: ⁊ respōdit ei abbas pastor: ecce modo saluat⁹ es: vade ⁊ nō sis vltra cū eo: ⁊ subiunxit. Homo qui videt dānū pati aīam suā: nō opus hz interrogare: etenī de occultis cogitationibus interrogat q̄s vt seniores ꝓbare possint: de manifestis aūt peccatis nō est opus interrogare: sed statim abscidere. ¶ Interrogauit abraā qui erat discipul⁹ abbatis agathonis abbatē pastorē dicēs. Quare sic me demones impugnant? ⁊ dicit ei abbas pastor. Te impugnāt demones. Non pugnāt nobiscū demones q̄n volūtates nostras facim⁹: qz voluntates nostre demones facte sunt: ⁊ he que sunt tribulant nos vt faciam⁹ eas. Si aūt vis scire quales sunt cū quib⁹ demones pugnant: audi cū Moyse ⁊ cū similibus ei⁹. ¶ Dixit iterū abbas pastor: qz frater quidā interrogauit abbatē Moysen dicens. Qualis homo mortificat se a proximo suo. Et respōdit ei. Nisi posuerit homo in corde suo: qz triennio iam habeat in sepultura nō attigit ad hoc verbū. ¶ Frater interrogauit abbatē pastorē dicēs. Quō opz monachū sedere in cella: ⁊ dixit ei senex: sedere ī cella quantū ad id qđ in manifesto est: hoc est vt faciat opus manuuz ⁊ semel comedat: ⁊ taceat ⁊ meditetur. Occulte vero ꝓficere in cella: hoc est vt portet vnusquisq̄ opprobriū suuz in omni loco quocūq̄ pexerit: vt ministerii horas custodiat: ⁊ de occultis nō negligat. Si aūt contigerit tps vt vacet ab opere manuū intret ad ministerium operis dei: ⁊ id sine aliqua ꝯturbatiōe ꝯsummet. Finis aūt hoꝝ est vt comitatū simul ꝯuersantiū bonoꝝ teneas ⁊ reuoceris a malorum comitatu. ¶ Uenerūt aliq̄n duo fratres ad abbatē Pābo: ⁊ interrogauit eū vnus ex eis dicēs. ¶ Abba ego biduo ieiuno ⁊ duos paximates māduco: putas saluo aīam meā an seducor. Et cū plurimū rogarēt eū alter dixit. Ego colligo de opere manuum meaꝝ duas siliquas diurnas: ⁊ parū ex eis retineo ad victū: aliud aūt expēdo in eleemosynā: putas saluus ero an seducor. Et cū plurimuz rogagarent eū ille nō r̄ndit eis. Post q̄tuor aūt dies cū discessuri essent rogabāt eos clerici dicentes. Nolite contristari fratres deus vobis prestabit mercedē: sic enī ꝯsuetudo est senis hui⁹ ⁊ nō cito loquit̃ nisi ei de⁹ dederit qđ loquat̃: intrauerunt ergo ad senem ⁊ dixerūt ei. Abba ora pro nobis: ⁊ ille dixit eis: ambulare vultis. Dixerūt etiam. Et intuēs eos intra semetipsum: ⁊ accipiēs opera eoꝝ scribebat in terrā ⁊ dicebat. Pābo biduo ieiunat: ⁊ duos paximates manducat putas in hoc erit monach⁹? Non. Iterū dicebat. Pambo laborat in die duas siliquas ⁊ dat in eleemosynas putas in hoc est monach⁹. Necdū. Et paululum reticēs dixit ad eos. Bonum quidē est qđ operaris: sed si custodias conscientiā tuā cuz ꝓximo tuo ita saluaberis. In his ergo sic edificati fratres cū gaudio discesserūt. Frater quidā interrogauit abbatē Pambo dicēs. Quare me ꝓhibēt spūs aliqđ bonū facere proximis? Dixit ei senex. Nō sic loquaris, alioquin, deum mēdacem facies: sz dic magis oīno misericordiā nolo facere. Preueniēs enim deus dixit. Dedi vobis potestatē calcādi sup serpētes ⁊ scorpiōes ⁊ sup oēm ꝟtutē inimici. Cur ergo tu īmundos spūs nō cōculcas. ¶ Dixit abbas Paladi⁹. Opz aīam ſm volūtatē xp̄i cōuersantē: ⁊ discere fideliter q̄ nescit ⁊ docere manifeste q̄ nouit. Si aūt vtrūq̄ cū possit nō vult: insanie morbo laborat. Initiū enī recedēdi a deo fastidiū doctrine est: ⁊ cū nō appetit illud qđ semp aīa esurit q̄ diligit deū. ¶ Frater q̄dam dixit abbati Sysoy. Quare nō recedūt a me

passiones: ꝛ dixit ei senex. Quia vasa carsidē paſ
sionū intra te sunt: sed da eis pignus suū ꝛ disce
dunt. ¶ Venit quidā frater ad abbatē Siluanū
in montē syna: ꝛ vidit fratres laborātes ꝛ dixit
seni: Nolite operari cibū qui perit maria enī opti
mam partē elegit: ꝛ senex discipulo suo: voca za
chariā: ꝛ mitte fratrē suū in cellā vbi nihil sit: ꝛ
cum facta fuisset hora nona intēdebat ad ostiū ſi
mitterent ꝛ vocarent eū ad manducandū: ꝛ cuꝫ
nemo loqueret̄ ei surgens venit ad senē: ꝛ dixit
ei. Abba hodie fratres nō cōederūt? Et dixit ei
senex ēt cōederūt: ꝛ dixit ei frater: ꝛ quare me nō
vocastis. Et rn̄dit senex. Tu hō spiritalis es et
nō indiges hoc cibo. Nos aūt carnales sumus ꝛ
volentes mādeucare ꝓpterea operamur manib⁹
nr̄is. Tu vo bonā ptē elegisti: legēs tota die et
nollēs sumere carnalē cibū. Qui cū hec audiſ
set ꝓstrauit se ad pniam dicēs. Ignosce mihi ab
ba: ꝛ dixit senex. Puto op⁹ hꝫ oīno maria mar
the: ꝑ marthā enī maria laudat̄. Dixit scā syn
cletice. Qui sensibiles diuitias de labore ꝛ peri
culis maris colligūt: qū multa lucrātur tūc plu
ra desiderant: ꝛ que habēt velut nihil reputant
ad ea vo q̄ necdū habēt oēm intētionē aī itēdūt
nos aūt ꝛ eorū que querēda sunt nihil habem⁹ ꝛ
nolumus possidere q̄ necessaria sunt propter ti
morē dei. Dixit iterū que supra. Est q̄dā tristitia
vtilis ꝛ est tristitia q̄ corrūpit. Tristitia ergo vti
lis est: vt pro peccatis nostris ingemiscam⁹ ꝛ ꝓ
ignorantia proximorū: ꝛ vt nō cadamus a ꝓpo
sito: vt perfectionē bonitatis attingamus. Hec
ē spēs de tristitie: est enī ꝛ aduersarij nr̄i ad hoc
quedam coniunctio: immittit enim tristitiaꝫ si
ne aliqua ratiōe: quā tediū appellauerūt. Opor
tet ergo talē spiritū sc̄p̄t⁹ orando ꝛ psallēdo ma
gis depelli. ¶ Dixit iterū q̄ supra est enī ꝛ extēsa
ex imitatione diaboli ꝛ dura abstinentia: nā et
sequaces ei⁹ faciūt hoc. Qū ergo discernim⁹ di
uinā ꝛ regalē abstinentiā a tyrānica atq̄ diabo
lica hec obseruāda sunt. i. vt in oī tp̄e ꝯuersatio
nis tue vna regula ieiunij sit tibi: nō subito qua
tuor aut q̄nq̄ dies cōtinuos ieiunes: ꝛ iterꝫ mul
titudine ciborū soluas ventrē: hoc enīꝫ edificat
diabolū. Semꝑ enī qđ sine mensura est corrupti
bile ē: noli ergo subito arma tua expēdere ne nu
dus inuentus in bello facile capiaris. Arma enī
nr̄a corpus nostrū est: aīa vo nr̄a miles est: vtriſ
q̄ ergo diligentiam p̄sta: vt paratus sis ad id qđ
necesse est. Venerunt aliqū duo senes magni de
ptib⁹ pelusij ad abbatissam sarram. Et cū ambu
larent dicebant adinuicē humiliemus vetulam
istā: et dicūt ei. Vide ne extollat̄ aīus tuus et di
cas: q: ecce viri solitarij veniunt ad me q̄ mulier
suꝫ: ꝛ dixit eis abbatissa sarra: sexu q̄dem mulier
sum: sed nō animo. Iteꝫ dixit abbatissa sarra. Si
poposcero a deo vt oēs hoīes edificentur ex me
inueniar ante ianuas singulorū pniam agens:
sed magis oro: vt cor meū cū oīb⁹ parū sit. Dixit
abbas Iperitius. Iste est vere sapiens qui facto
suo alios docet nō q̄ verbis. Venit aliqū q̄dā mo
nachus ab vrbe roma q̄ in palatio magnū nomē
habuit: ꝛ habitauit in scithi in ciuitate eccle.
Habebat aūt secū vnum seruum q̄ ministrabat
ei: vidēs aūt presbyter ecclesie infirmitatē eius:
ꝛ cognoscens q: de delitijs esset vir ille: ex eo q̄
ei de⁹ donauit: vel q̄ ecclesiā intrabat transmit
tebat ei. Qui cū fecisset: viginti et q̄nq̄ annos in
scithi: factus est vir cōtēplator ꝓuidens ꝛ nolat⁹
Audiēs aūt q̄dā de magnis monachis egyptijs
opinionē eius venit videre eū: sperans corpalē
cōuersationē apud eū plus arduā inueniri. Qui
cū intrasset salutauit eū ꝛ facientes orationē se
derunt. Videns aūt eū egyptius vestitū mollib⁹
rebus: ꝛ mattam de papyro et pellem stratā sub
ipso ꝛ modicū capitale de cartica sub capite ei⁹:
sed ꝛ pedes mundos hꝫbentē cū caligulis: scan
dalizatus est intra se de eo: q: in illo loco nō erat
cōsuetudo taliter cōuersandi: sed magis durā ab
stinentiā habere cōsueuerūt. Senex aūt ille ro
manus habēs cōtēplationē: siue ꝓuidētie gratiā
intellexit q: scādalizatus fuisset egyptius mona
chus in eo ꝛ dixit ministro suo. Fac nobis hodie
ꝓpter abbatem q̄ venit bonā diē ꝛ coxit parua
olera q̄ habebat ꝛ surgentes hora cōpetenti mā
ducabāt: habuit etiā ꝛ modicū vini ꝓpter infir
mitatē suā: ꝛ illud biberūt. Et cū factū esset vespe
re dixerūt. duodecim psalmos et dormierūt: sīr
aūt nocte. Surgēs aūt mane egyptius dixit ei.
Ora ꝓ me pr̄ ꝛ egressus ē nō edificat⁹ in eo: ꝛ cū
paululū discessisset volēs eū senex ille roman⁹
sanare misit post eū ꝛ reuocauit ip̄m. Qui cū ve
nisset: cū gaudio iterū suscepit eū ꝛ interrogauit
eū dicēs. Ex qua ꝓuincia es: ꝛ ille dixit. Egypti⁹
sum. Cui⁹ ciuitatis: ꝛ rn̄dit. Ego oīno nō fui de
ciuitate nec habitaui aliqū ī ciuitate: ꝛ dixit ei.
Anteq̄ monach⁹ esses q̄d opabaris in possessio
ne qua manebas: ꝛ ille rn̄dit. Custos erā agrorū:
ꝛ dixit ei: vbi dormiebas. Rn̄dit in agro: ꝛ dixit:
habebas aliqđ stratū. Rn̄dit. Ego in agro vbi ha
berem stramenta in q̄bus dormirē. ꝛ dixit. Quō
dormiebas respōdit. In terra nuda: ꝛ dixit. Quid
manducabas in agro: aut quale vinum bibebas
Iterū respondit. Que sunt esce: aut qualis pot⁹
in agro: ꝛ dixit quō ergo viuebas? Rn̄dit. Mā
ducabam panē siccum ꝛ si inueniebam quodcūq̄
de salsamētis ꝛ bibebā aquā: ꝛ dixit senex. Grā
dis labor: ꝛ dixit. Erat ibi vel balneū ī possessio
ne vbi lauareris: ꝛ ille dixit Nō. Sed ī flumine la
uabar qū volebā. Cū ergo hec oīa ab eo senex ex
responsione ipsius exegisset ꝛ cognouisset modū
prioris vite eius atq̄ laboris volens eū ꝓficere
narrauit ei vitā suā p̄teritā quā habebat cū esset
secularis dicēs. Me miserū quē vides de magna
illa ciuitate romana sum ī palatio habēs maxi
mum locuꝫ apud imperatorē. ꝛ cū audisset Egy
ptius initia verbor̄ eius cōpunctus est: ꝛ solici
te q̄ dicebant̄ audiebat: ꝛ ille adiecit. Reliq̄ ergo
romā ꝛ veni in solitudinē istā ꝛ iterū dixit. Me
quē vides habui domos magnas ꝛ pecunias mul
tas: ꝛ ꝯtēnens eas veni ī istā paruā cellā: iterꝫ di
xit. Me quē vides lectos ex auro vestitos habui
habētes p̄ciosissima stramēta ꝛ ꝓ his dedit mihi
de⁹ stramētū hoc de papiro ꝛ hāc pellē: sed ꝛ ve
stes mee iestimabili p̄cio digne erāt ꝓ illis vero
his vilib⁹ vescellis: iterū dixit ī prādio meo mul
tū auri expēdebat̄: ꝛ ꝓ illo dedit mihi de⁹ modi
ca olera hec ꝛ paruulū calicē vini. Erāt āt q̄ ser
uiebāt mihi plurimi serui: ꝛ ecce ꝓ illis huic vni
de⁹ īspirauit vt ministraret mihi: ꝓ balneo āt ꝓ
fūdo modico aq̄ pedes meos lauo ꝛ caligulis vtor

ꝓpter infirmitatē meā: ⁊ rursus ꝑ calamis ⁊ cy
thara vel alia musice opa qua delectabar in cō
uiuijs meis: dico mihi duodecim psalmos ideo
duodecī sir in nocte: sȝ ⁊ ꝑ pctīs meis q̄ añ facie
bam: modicā requiē exhibeo paruū ⁊ inutile mi
nisteriū deo. Unde rogo te abba: ⁊ nō scādalize
ris ꝓpter infirmitatē meā ⁊ hec audiens Egy
pti⁹ atq̄ in semetipm̄ reuersus dixit. Ueh mihi
qr ego de tribulatione ⁊ plurimo labore seculi ma
gis ad repausandū in cōuersatione monachi ve
ni: ⁊ qđ nō habebā tūc mō habeo: tu aūt ex mul
ta delectatiōe seculi voluntate ꝓpria in tribula
tionē venisti: ⁊ ex magna glīa atq̄ delitijs veni
sti ī hūilitatē: ⁊ hāc paupertatē: ex quo Egyptius
multū ꝓficiēs discessit ⁊ fact⁹ ē ei amic⁹: ⁊ sepe
veniebat ad eū sue vtilitatis cā: erat eī vir discer
nēs ⁊ repler⁹ bono odore spūsctī. ¶ Dicebat q̄
dā senex. Nō necesse est verboꝝ istī: sunt eīn plu
rima verba in hoib⁹ in tpe hoc: sȝ opa necessa
ria sunt. Hoc est eīn q̄rere: non verba que nō ha
bēt fructū: sed opa. ¶ Frater aliq̄s interrogauit
quosdā patrū dicēs. Si polluit aliquis qñ res
sordidas cogitat: ⁊ cū de hoc inq̄sitio fieret apud
eos aliqui dicebāt ēt polluit. Alij dicebāt nō: qr
si polluitur nō possum⁹ saluari nos q̄ idiote su
mus sȝ hoc ptinet ad salutē si ea que cogitamus
corpaliter nō fecerim⁹. Ille aūt frater q̄ interro
gauerat nō sibi sufficere iudicās variā rn̄sionem
patrū abijt ad senē ꝓbatiorē: ⁊ interrogauit eū
de hoc: ⁊ rn̄dit senex. Scđm mēsurā vniuscuius
q̄ reqrit ab eo. Rogauit ergo ille frater senē di
cēs. Peto ꝓpter dn̄m absolue mihi verbū hoc
⁊ dixit ei senex: ecce forte iacet hic vas aliqđ de
siderabile: ⁊ adiecit dicēs: ⁊ si intrauerint duo
fr̄es ex qb⁹ vn⁹ habēs mēsuras magnas exerci
tate vite: alter ꝟo paruas. Si ergo cogitatio il
li⁹ pfecti mota fuerit ad aspectū vasis illi⁹: ⁊ di
xerit intra se volebā habere vas illud: ⁊ nō per
māserit in hoc sȝ cito absciderit hmōi appetitū:
nō est pollut⁹. Si ꝟo ille q̄ necdū ad mensuras
maiores attigit cōcupierit vas illud exercitat⁹
fuerit cū cogitatiōe sua desiderio cōpellēte ⁊ tñ
nō tulerit illđ nō est inq̄nat⁹. Dixitq̄ senex. Si
q̄s māserit ī aliquo loco ⁊ nō fecerit fructū loci
illi⁹ loc⁹ ipse expellit eū: vt pote q̄ nō fecerit op⁹
loci. ¶ Dixit q̄dā senex. Si q̄s fecerit rē aliquā
voluntatē suā querēs nō est scđm deū si id tantuȝ
per ignorantiā fecerit: postea opȝ eū reuerti ad
viam dn̄i. Qui aūt voluntatē suam nō scđm deum
⁊ neq̄ ab alijs vult audire: sȝ velut doctū se pu
tat q̄ hmōi est: vix peruenit ad viā dn̄i. ¶ Inter
rogat⁹ est senex quidā quid esset qđ legitur in
euange. via angusta est ⁊ arcta: que ducit ad vitā
⁊ rn̄des dicit ei. Angusta ⁊ arcta via hec est vt co
gitationibus suis homo violētiā faciat ⁊ absciu
dat ꝓpter deū voluntates suas: hoc est ēt qđ scri
ptū est de apostolis. Ecce nos reliq̄mus oīa ⁊ se
cuti sum⁹ te. ¶ Dixit q̄dā senex. Sicut ordo mo
nachorum honoratior est secularibus ita ⁊ pe
grin⁹ monachus speculum dȝ esse īdigenis mo
nachis per oēm modū. Dixit quidā patrū: si mā
serit operarius in loco vbi nō sunt operarij nō
pōt proficere: hec est eīn virtus opari certare vt
ab ope nō minuat. Nā ⁊ piger si manserit cū ope
rario proficit ⁊ si nō ꝓficit: nō tñ descēdit ī pe
ri⁹. ¶ Dixit quidam senex. Qui homo sit verbū qui
dē habeat opera autē nō habeat assimilabitur
arbori habēti folia fructū aūt nō habēti. Sicut
eīn arbor fructib⁹ plena: etiā folijs viret ita ser
mo consequitur hominē: qui habet opera bona
dixit senex. Qui aliqñ quidam lapsus in graui
peccato: ⁊ cōpūctus ad penitētiam abijt indica
re seni cuidam: ⁊ nō dixerat ei quod fecerat: sed
quasi interrogauit dicens. Si alicui ascendit co
gitatio talis hȝ ne salutē: ille vero qr nesciebat
discretionē: rn̄dit ei pdidisti animā tuā: hoc au
diens frater dixit. Ego si perij: vado ad seculum.
Pergēs aūt frater ille deliberauit ire: ⁊ indica
re cogitationes suas abbati Siluano. Erat eīn
hic Siluan⁹ magn⁹ discretior. Ueniēs ergo ad
eū frater non dixit ei qđ fecerat: sed iterū eo mō
quo ⁊ pri⁹ seni illi dixerat: hoc est si ascenderint
alicui tales cogitationes: hȝ ne salutē. Aperiēs
autē abbas Siluanus os suum cepit de scriptu
ris dicere ei. Nō oīno iudicium est tantū cogita
tionibus de peccato. Audiens autē frater ⁊ su
scipiens virtutē dictorū in aīo sumpta spe: indi
cauit ei etiam actū suū. Audiēs aūt abbas Sil
uanus qđ egerat tanq̄ bonus medic⁹ posuit ca
thaplasma aīe eius de diuinis scripturis assum
ptū dicendo esse pniam his q̄ charitate vera cō
uertunt ad dn̄m. Post aliquot aūt annos: conti
git abbatē memoratū ad illū senē applicare q̄
ei desperationē fecerat ⁊ narrauit ei ista: ⁊ dixit.
Ecce frater ille q̄ de responso tuo desperauerat:
⁊ ad seculū redibat: velut stella splēdida est ī me
dio fratrū. Hec aūt ideo retuli: vt sciamus qua
le periculū sit: quando aliquis siue in cogitatio
ne siue in actu aliqđ indicat peritis his q̄ discerne
re nesciūt. ¶ Dixit q̄dā senex: nō qr intrant cogi
tatiōes male ꝯdēnamur ex eis: sȝ si male vtimur
cogitatiōibus. Fit eīn vt p cogitatiōes naufra
giū patiamur: ⁊ itex de cogitatiōib⁹ coronemur.
¶ Dixit q̄dā senex nō des ⁊ nō accipies cū secu
laribus hoib⁹: ⁊ nō habeas notitiā cuȝ muliere
nec habeas diu fiduciā cū puero. ¶ Frater q̄daȝ
interrogauit senē dicēs. Quid faciaȝ qr multe
cogitatiōes solicitāt me: ⁊ nescio quō repugnē
eis: dixit senex nō repugnes ꝯ oēs sȝ cōtra vnaȝ.
Oēs eīn cogitatiōes monachorū vnū habēt ca
put necessariū ergo est cōsiderare: q̄ ⁊ qualis sit:
⁊ aduersus illā venit ita eīn ⁊ residue cogitatio
nes: humiliant. ¶ Aduersus malas cogitatiōes
dixit q̄dā senex. Obsecro fratres vt sicut cōpres
sim⁹ act⁹ malos: cōprimam⁹ ēt cogitatiōes ma
las. ¶ Dixit iterū q̄dā senex. Qui vult eremū in
habitare dȝ esse doctor vt nō doceri egeat: ne de
trimentū sustineat. ¶ Interrogatus est senex a
quodā fr̄e dicēte. Quō inuenio deū: vtrū in ieiu
nijs vel laboribus vel in vigilijs: aut in mīa. Et
rn̄dit in his q̄ enumerasti: ⁊ in discretione dico
eīn tibi qr multi afflixerūt carnē suā ⁊ qr sine di
scretiōe hoc faciebāt abierunt vacui nihil habē
tes. Os nr̄m p ieiunio fetet ⁊ scripturas oēs di
dicim⁹ ex corde dauid cōsummauim⁹: ⁊ qđ deus
reqrit nō habem⁹. s. charitatē ⁊ hūilitatē. ¶ Fra
ter interrogauit senē dicēs. Abba ecce ego rogo
senes ⁊ dicūt mihi ꝺ salute aīe mee ⁊ nihil capio
ex verbis eorū. Quid aūt interrogo eos nisi ꝓfi
ciēs cū tot⁹ sim in immūdicia. Erāt aūt ibi duo

vasa vacua et dixit ei senex. Vade ꝛ affer vnū ex vasis istis: ꝛ mitte in eo oleū ꝛ accēde intus stu pā ꝛ refunde oleū: ꝛ pone vas in locū suū: ꝛ fecit sic ꝛ dixit ei. Fac iterū sic. Et cū fecisset hoc sepi9 dixit ei senex. Affer nūc vtraq3 vasa ꝛ vide qḋ eo rū mundius sit. Et rn̄dit illud in quo oleū misi. Cui senex dixit. Sic est ꝛ aīa de his q̄ interrogat ꝑuis eīn nihil retineat eoꝝ q̄ audit: tn̄ plus ipa mūdat ꝙ illa q̄ oīno nec īterrogat quēq̄. ¶ Frater qdā sedebat in cella sua q̄escēs ꝛ volebāt demones seducere eū sub specie angeloꝝ. Excitabāt eīn eū vt iret ad collectā: ꝛ lumē ostēdebant ei. Ille aūt venit ad quēdā senē ꝛ dixit ei. Abba veniūt angeli cū lumine ꝛ excitāt me ad collectā: ꝛ lumē ostēdūt mihi ꝛ dixit ei senex. Nō audias eos fili qm̄ demones sunt s3 qn̄ venīūt excitare te tu dic. Ego qn̄ volo surgo: vos aūt n̄ audio. Accipiēs aūt frater ꝑceptū senis: reuersus est ad cellam suam ꝛ sequenti nocte iterum demones ꝟm cōsuetudinē venientes excitabāt eū. Ille vero sicut ꝑceptum sibi fuerat: respōdebat eis dicens Ego qn̄ volo surgo: vos aūt nō audio. Et illi dixerūt ei. Malus senex ille falsatoꝛ seduxit te: ad quē frater venit: volēs mutuare pecuniā: ꝛ cū haberet mētitus est dicēs se nō habere: nō dedit ei. Ex hoc ergo cognosce: quia falsatoꝛ est. Frater ergo surgēs diluculo venit ad senē: ꝛ nuntiauit ei hec oīa. Senex vero dixit. Verū est q2 habebā et frater venit querēs mutuare ꝛ nō dedi ei: sed sciebā q2 si darē ei dānū aīe sue faceret. Cogitaui ergo poti9 vnū mādatū ꝑterire ꝙ decē ꝑuaricari: ex q̄bus in tribulationē venire potuissem9 ꝓ illo si a me pecuniā accepisset. Tu aūt demones q̄ te seducere volunt nō audias. Et multū cōfortatus de verbis senis: abijt in cellā suā. ¶ Venerūt aliq̄n tres fratres ad quēdā senē in scithi ꝛ vnus ex his interrogauit eū dicens. Abba cōmendaui vetus ꝛ nouum testamentū memoꝛie. Et respondēs senex dixit. Replesti verbis aerē. et scḋs interrogauit eū dicens. Vetus ꝛ nouū testamentū ego scripsi ꝑ meipsm̄. Dixit aūt et huic. Et tu replesti fenestras de chartis. Et terti9 dixit. Mihi in foculari herbe ascēderūt: ꝛ rn̄dens senex dixit ei: et tu expulisti a te hospitalitatē. ¶ Narrauerūt qdā patrū de quodā sene magno: q2 si veniebat aliq̄s interrogare eū sermonē ille cū magna fiducia dicebat. Ecce ego suscipio ꝑsonā dei: ꝛ sedeo in sede iudicij. Quid ergo vis vt faciā tibi. Si dixeris mihi miserere mei: dicet tibi de9 si vis vt miserear tui miserere ꝛ tu fratrib9 tuis: et ego misereoꝛ tui. Si aūt vis vt ignoscam tibi: ignosce et tu ꝓximo tuo. Nunq̄d a deo est cā: absit. Sed in nobis est si voluerim9 saluari. ¶ Dicebāt de quodā sene ī cellis: q̄ erat magnus laboꝛatoꝛ: ꝛ semel cū faceret op9 suū cōtigit aliū quēdā sanctū virū venire ad cellā ei9 et audiuit eū de foris litigantē cū suis cogitationib9 ꝛ dicētē. Vsq3 quo ꝓpter vnū verbū oīa illa amitto. Ille aūt foris stans putabat q2 cū alio aliquo litigaret et pulsauit vt intraret ꝛ pacificaret eos. Ingrediēs aūt et vidēs q2 nemo alius erat intro: habēs etiā fiduciā apud senē dixit ei. Cū quo litigabas abba: et ille rn̄dit. Cū cogitationibus meis: q2 quatuordecim libros memoꝛie cōmendaui: ꝛ vnū verbū modicū audiui foris: et cū venissem facere op9 dei oīa illa ꝑdebā ꝛ hoc solū qḋ foris audierā venit in memoꝛiā meā in hoꝛa ministerij mei: et ꝓpterea litigabā cū cogitationib9 meis. ¶ Fratres qdā de cōgregatione venerūt in eremum applicuerunt ad quendā eremitā ꝛ suscepit eos cū gaudio. Et sicut ē ꝯsuetudo eremitis vidēs eos de laboꝛe esse posuit mēsam extra hoꝛā ꝛ qḋ habuit ī cella apposuit eis ꝛ repausauit eos. Et cū factū eēt sero dixerūt duodecim psalmos sīr ꝛ in nocte. Cū aūt senex euigilasset audiuit eos īter se dicētes. Quia solitarij isti pl9 repausant in eremo ꝙ nos ī ꝯgregatione. Mane āt cū ambulaturi eēnt ad aliū vicinū ei9 dixit eis. Salutate eū ex me et dicite ei. Obserua ꝛ noli irrigare olera. Ille aūt cū hoc audisset intellexit verbū ꝛ tenuit eos vsq3 ad vesperū laborātes ieiunos. Cū autē sero factū esset fecit prolixius opus dei ꝛ postea eis dixit. Cessem9 modice propter vos q2 de laboꝛe estis. Et dixit iterum: Nos quidē quotidie non solemus māducare s3 ꝓpter vos gustemus modicū ꝛ apposuit eis panē siccū ꝛ sal: ꝛ dixit. Ecce ꝓpter vos solēnitatē habem9 hodie. Et misit parū aceti illis in sal ꝛ surgētes ceperūt psallere vsq3 mane ꝛ dixit eis. Propter vos nō possum9 īplere regulā nostrā sed modice pausate q2 ꝑegrini estis. Mane āt facto volebāt fugere. Ille āt rogabat illos dicēs. Manete apḋ nos aliquātulū tp̄is sin alias vel ꝓpter mandatū tres dies ꝟm consuetudinem eremi facite nobiscū. Illi aūt vidētes q2 nō relaxaret eos fugerunt occulte. ¶ Frater qdā interrogauit quēdā patrū dicēs. ¶ Si contigerit me somno grauari ꝛ trāsierit hoꝛa ministerij mei aīa mea ꝑ te verecūdata nō vult implere opus suū ꝛ dixit senex. Si te cōtigerit vsq3 mane doꝛmire qn̄ euigilas: surge claude ostiū ꝛ fenestras tuas ꝛ fac op9 tuū Scriptū est eīn. Tuus est dies et tua est nox. In oī eīn tp̄e glorificaꝛ de9. ¶ Dicebat aliq̄s senex. Qui est hō comedēs multū ꝛ adhuc esuriēs ꝛ ē alter hō q̄ parū comedit ꝛ satiaꝛ: maioꝛē tn̄ mercedē h3 ille q̄ plus comedit ꝛ esuriēs ꝑmanet: illo q̄ parū comedit ꝛ satiaꝛ. ¶ Dixit qdā senex. Si ꝯtigerit inter te ꝛ aliū sermo aliq̄s tristis ꝛ negauerit ille dicēs: nō dixi sermonē hūc nō certes cū eo vt dicas tu dixisti: q2 exacerbabiꝛ vt dicat tibi etiā dixi. ¶ Frater aliq̄s interrogauit senē quēdā dicēs. Soroꝛ mea paupꝫ est si do ei elemosynā nōne est sicut vna de pauperib9. Et dixit senex. Nō. Dixit autē frater. Quare abba. Et rn̄dit senex. Quia carnalis sanguis trahit te modicū. Dixit q̄dā senex. Quia op3 monachū neq3 auditorē esse obtrectantiū neq3 obtrectare neq3 scandalizari. Dixit qdā senex. Nō oīa q̄ dicunꝛ placeāt tibi neq3 oī sermoni ꝯsentias. Tardi9 crede ꝛ qḋ veruz est citi9 dic. Dixit qdā senex. Si ascēderit verbū in coꝛ fratris sedētis ī cella ꝛ reuoluēs illud in aīo nō potuerit ad mēsurā verbi ꝑtingere: neq3 tractus fuerit a deo: assistūt demones ꝛ ostēdūt ei de verbo illo qḋ ipsi volūt. ¶ Dicebāt qdā senū. Qn̄ ꝯgregabamur ī initio adinuicē ꝛ loq̄bamur aliq̄d: qḋ vtile erat aīab9 nr̄is: efficiebamur sursum ꝛ deoꝛsum ꝛ descēdebam9 in celū nūc aūt qn̄ cōgregamur in obtrectationib9 occupamur ꝛ alterutrū trahim9 in ꝓfundū. Dixit alter qdā senū. Si qdē interioꝛ hō noster sobrie agit post ēt

exterioꝛẽ custodire:ſi xp̃o nõ eſt ita qua poſſum⁹
virtute cuſtodim⁹ linguã noſtrã. ¶ Itẽ dixit q̃ ſu
pra. opus ſpũale neceſſariũ eſt: qꝛ in hoc viui-
mus magnus laboꝛ eſt oꝛe dicere qḋ nõ fit ope-
re coꝛpoꝛali. ¶ Alter q̃dã fratrũ dixit. Quia opꝫ
oĩno hoĩem habere intra cellã opus qḋ laboꝛet
ſi eñi in opere dei occupat̃ venit ad eũ diabol⁹ de
die in diẽ ſed nõ inuenit locũ in quo maneat. Si
aũt rurſum dominãdo ei inimicus ĩ captiuitatẽ
redegerit eũ venit iterũ ſpũs dei frequẽter: ſed ſi
nos ei nõ facim⁹ locũ ꝓpter malitiã noſtrã diſce
dit. ¶ Deſcẽderunt aliq̃ monachi de egypto in
ſcithi: vt viderẽt ſenioꝛes loci illius. Et cũ vidiſ
ſent eos extenuatos fame pꝛe nimia abſtinẽtia
impatiẽter comedere ſcãdalizati ſunt ĩ eis. Hoc
aũt pſbyter agnoſcẽs voluit ſanare eos ⁊ ita di
mitti: ⁊ ꝑdicauit in eccl̃ia dicẽs. Ieiunate ⁊ extẽ
dite abſtinentiã veſtrã fratres. Volebãt aũt egy
ptij q̃ illuc venerãt diſcedere: ⁊ retinuit eos. Cũ
aũt ieiunaſſent pꝛimo appꝛopꝛiati' ſunt. Fecerit
aũt eos ieiunare biduo cõtinuato: in ſcithi autẽ
habitãtes ieiunauerũt hebdomada: ⁊ ſacro ſab-
bato mãducauerũt egyptij cũ ſenib⁹. Turbãtib⁹
aũt ſe ad mãducãdũ egyptijs vn⁹ de ſenibus te-
nuit manus coꝝ dicẽs. Cũ diſciplina mãducate
quõ monachi. Unus xp̃o ex egyptijs repulit ma-
nus ei⁹ dicẽs. Dimitte me qꝛ moꝛioꝛ tota hebdo
mada nihil coctũ comedẽs: ⁊ dixit ei ſenex. Si
ergo vos bidui interuallo nõ mãducãtes ĩpatiẽ-
ter tuliſtis quare ſcandalizati eſtis ĩ fratribus q̃
ſemꝑ eo oꝛdine hebdomada leuãdo abſtinẽtiaꝫ
ſeruant. Illi aũt pn̄iam corã eis egerũt ⁊ edifi-
cati in abſtinẽtia coꝝ abierũt cũ gaudio. Frater
q̃dã renũciãs ſeculo: ⁊ accipiẽs habitũ monachi
ſtatim recluſit ſe dicẽs. Volo eẽ ſolitari⁹. Audiẽ
tes aũt vicini ſenioꝛes venerũt ⁊ eiecerũt eũ ⁊ fe
cerũt eũ circuire cellas fratrũ ⁊ pn̄iam corã ſin
gulis agere ⁊ dicere. Ignoſcite mihi qꝛ nõ ſum
ſolitari⁹ ſed adhuc initiũ monachi nuper aſſum
pſi. ¶ Dixit quidã ſenex. Si videris iuuenẽ volũ
tate ſua aſcendẽtẽ in celũ tene pedẽ eius ⁊ ꝓijce
eũ in terrã: qꝛ nõ ĩ ita expedit ei. Frater dixit ſeni
cuidã magno: abba volebã ĩuenire ſenẽ iuxta vo
luntatẽ meã ⁊ moꝛari cũ ipſo. dixit ei ſenex. Bñ
q̃ris dñe me⁹: ille aũt affirmabat hmõi eẽ deſi-
deriũ ſuũ nõ ĩtelligẽs qḋ locut⁹ eſt ſenex ille. Sꝫ
cũ videret eũ ſenex exiſtimãtẽ qḋ bñ ſentiret di-
xit ei. Ergo ſi inuenis ſenẽ ſm voluntatẽ tuã vis
manere cũ illo: ⁊ ille dixit: etiã oĩno hoc volo: ſi
inuenio eũ ſm meã volũtatẽ. Dixit ei ſenex. Nõ
vt tu ſequaris volũtatẽ ſenis illi⁹: ſꝫ vt ille volũ
tatẽ tuã ſequat̃ ⁊ ita ĩ coꝛ repauſes ſenſit aũt fra-
ter ille qḋ dicebat: ⁊ ſurgẽs ꝓſtrauit ſe ad pn̄iaꝫ
dicẽs. Ignoſce mihi pr̃: qꝛ valde gloꝛiabar exiſti
mãs me bñ dicere cũ nihil tenerẽ. ¶ Duo fratres
carnales renũciauerũt ſeculo quoꝝ vnus q̃ eta-
te minoꝛ erat pꝛim⁹ ceperat ꝯuerſari: ⁊ cũ veniſ-
ſet ad eos q̃dã patrũ ⁊ applicuiſſet apud eos po
ſuerũt pelluim: ⁊ venit q̃ minoꝛ etate erat vt laua
ret pedes ſenis. Senex aũt tenẽs man⁹ ei⁹ remo
uit eũ: ⁊ eũ q̃ maioꝛ erat etate: fecit ĩplere opus
qḋ pꝛimi ĩ monaſterio facere cõſueuerãt. Dixe-
rũt ãt aſtãtes fratres. Abba ille minoꝛ ĩ ꝯgrega-
tione pꝛim⁹ eſt. Rñdens eis ſenex: ego tollo pꝛi-
matũ minoꝛis ⁊ trado ei q̃ etate ꝓcedit. ¶ Dixit
q̃dã ſenex. Pꝛophete ꝯſcripſerũt libꝛos: pr̃es ãt
noſtri venerunt poſt eos ⁊ opati ſunt in eis plu
rima ⁊ iterũ ſucceſſoꝛes illoꝝ cõmẽdauerũt eos
memoꝛie. Uenit aũt gñatio hec q̃ nũc ẽ: ⁊ ſcripſit
eos ĩ chartis ⁊ mẽbꝛanis: ⁊ poſuit ĩ feneſtris ocio
ſis. ¶ Dicebat q̃dã ſenex. Quia cucula qua vti-
mur ſignũ eſt inocẽtie ſubarmale quo humeros
⁊ ceruicẽ alligamus: ſignũ eſt crucis: zona autẽ
qua cingimur ſignũ eſt foꝛtitudinis. Conuerſe-
mur ergo iuxta id qḋ habitus noſter ſignificat:
qꝛ oĩa cũ deſiderio faciẽtes nunq̃ deficiemus.

¶ Explicit liber de diſcretione.

¶ Incipit liber de eo q̇ opꝫ ſobꝛie viuere.

FRater q̃dã rogauit abba-
tẽ Arſeniũ vt audiret ab
eo ſermonẽ. Dixit aũt ei ſenex.
Quantũcũq̃ tibi virt⁹ eſt cona
re vt interi⁹ opus tuũ ſm deuꝫ
ſit: ⁊ vincat exterioꝛis hoĩs paſ
ſiones. Dicebat iterum. Si q̃ri
mus deũ apparebit nobis et ſi
tenebim⁹ eũ manebit nobiſcũ.
¶ Dixit abbas agathon. Non
dꝫ monach⁹ ꝑmittere cõſciẽtie ſue vt accuſet eũ
in quacũq̃ re. Cũ aũt moꝛitur⁹ erat memoꝛat⁹
abbas Agathõ tres dies mãſit immobilis apꝛtos
tenens oculos. Pulſauerũt autẽ eum fratres di
centes. Abba vbi es. Et ille reſpondit. In cõſpe-
ctu diuini iudicij aſſiſto. Dicũt ei: et tu times. Et
ille reſpõdit. In eternũ laboꝛaui virtute qua po
tui in cuſtodiẽdis mãdatis dei: ſed homo ſum: ⁊
neſcio vtrũ placuerint opera mea corã deo. Di-
cunt ei fratres: ⁊ nõ cõfidis in operibus tuis: qꝛ
ſm deum ſunt: ⁊ dixit ſenex. Nõ pꝛeſumo niſi ve
nero ante deũ. Aliter eñi ſunt iudicia dei: ⁊ ali-
ter hoĩm. Cum autem vellent adhuc interroga-
re eum alium ſermonẽ dixit eis. Oſtendite cha-
ritatem: ⁊ nolite mecum loqui: qꝛ occupat⁹ ſum
quo dicto: ſtatim emiſit ſpiritum cuꝫ gaudio. Ui
debant autem eum colligentem ſpiritũ queãd-
moduꝫ ſi quis ſalutet amicos ſuos dilectos. Ha
buit autem cuſtodiam magnam in omnib⁹: ⁊ di-
cebat. Quia ſine cuſtodia ad nullam virtutẽ ho-
mo aſcendet. ¶ Dicebant de abbate Ammonis:
qꝛ quando ibat ad eccleſiã nõ permittebat diſci-
pulum ſuum iuxta ſe ambulare: ſed de longe ſe-
qui. Sed ⁊ ſi appꝛopinquaſſet ad eum vt interro
garet eum de quacũq̃ re mox dicebat ei: ⁊ ſtatiꝫ
repellebat eum retro dicens: ne foꝛte cum loq̃-
mur aliq̃d de vtilitate anime incurrat etiam ſer
mo qui non pertinet ad rem: pꝛopterea nõ te ꝑ-
mitto moꝛari iuxta me. ¶ Dicebat abbas Ammo
nis abbati Aſeo in initio: quomodo me vides
mõ. Et ille dixit ei. Sicut angelũ dei pater. ⁊ ite
rũ dixit ei poſtea. Nunc quõ me vides: ⁊ ille di-
xit. Quomodo ſathanam: etenim ſi bonũ ſermo
nẽ mihi loqueris: velut gladius mihi eſt. ¶ Dice
bat abbas Alones. Niſi dixerit hõ in coꝛde ſuo:
ego ſolus ⁊ deus ſumus in mundo iſto requiẽ nõ
habebit. Dixit iterum. Quia ſi vult homo ĩ vna
die vſq̃ ad veſperam peruenit ad menſuraꝫ diui
nitatis. ¶ Abbas Biſarion moꝛiẽs dicebat. De-
bet monachus totus occult⁹ eſſe: ſicut ſunt che-
rubin ⁊ ſeraphin. ¶ Iter agebãt aliq̃ãdo ſimul
Abbas Daniel: ⁊ abbas Ammonis: dixit abbas

ammōis. Putas aliquādo ⁊ nos sedebimꝰ in cel-
la pater: dixit ei abbas Daniel: quis enim a no-
bis aufert deum: nam ⁊ foris modo deus est ⁊ ite-
rū in cella deus est. ¶ Dixit abbas euagriꝰ. Ma-
gnum quidē est sine impedimēto orare: maiꝰ au-
tem est psallere sine impedimento. ¶ Item dixit
qui supra. Memor esto semper exitus tui: ⁊ non
obliuiscaris eterni iudiciū ⁊ nō erit delictū i ani-
ma tua. ¶ Dixit abbas Thedorus de hennato:
q2 si nobis reputat deus negligētias tpis q̄ ora-
mus: ⁊ captiuitates quas patimur: dū psallimꝰ:
nō possumus salui fieri. Dixit abbas Theonas.
Quia impeditur mens nostra ⁊ reuocatur a con-
templatione dei propterea captiui ducimur in
carnalibus passionibus. ¶ Uenerunt aliqñ fra-
tres q̄dā tentare ioannē breuē: q2 non dimitte-
bat mentē suā diffundi in cogitationibus seculi
neq3 loquebat causam huius mundi: ⁊ dicunt ei.
Gratias agimus deo: q2 multū pluit isto anno: ⁊
rigant cōpetenter arbores palmarum: ⁊ bene in-
cipiunt producere ramos ⁊ inueniūt vnde labo-
rent fratres qui solent manuū suarum operibꝰ
occupari. ¶ Dixit ergo Joānes abbas. Sic est qñ
spiritussanctꝰ descēdit in corda sanctor: virescūt
quodāmodo ⁊ innouant ⁊ proferūt folia in timo-
re dei. Dicebant iterū de eodē Joanne q2 fecerit
aliquādo plectā ⁊ duas palmas: ⁊ expēderit eas
in vna sporta ⁊ nō intellexit donec iungerentur
parieti. Erat enim mens eius occupata in cōtē-
platione dei. Senex quidā erat i scithia habēs
quidē tolerantiā corporalē: sed nō valde scrupu-
losus erat in retinēdis que ante audierat. Abijt
ergo iste ad abbatē Joannē breuē vt interroga-
ret eū de obliuione: ⁊ audiēs de eo sermonē ⁊ re-
diens in cellā suā: oblitus est qđ dixerat ei abbas
Joannes. Iterum abijt ⁊ interrogauit eum. Au-
diens autē ab eo similiter sermonē reuersus est:
mox aūt vt peruenit ad cellā suā oblitus est qđ au-
diuit atq3 ita multotiens vadēs atq3 reuertēs: do-
minabat ei obliuio. Post hec vero rursus occur-
rēs seni dixit. Nosti abba: q2 oblitꝰ sum qđ dixi-
sti mihi. Sz ne tibi molestꝰ essem: ideo non veni.
Dixit ei abbas Joannes. Uade incēde lucernā: ⁊
incēdit: ⁊ dixit ei. Affer alias lucernas: ⁊ incēde
ex ea. Et fecit sic: ⁊ dixit abbas Joannes seni. Ne
aliq̄d lesa est lucerna: q2 ex ea alias incēdisti. Et
dixit nō: ⁊ respōdit. Ita nec ioannes ledit si tota
scithia veniat ad me: nec impediet me a charita-
te dei. Qñ ergo volueris nihil hesitās. Et ita per
patientiā virorū q3 abstulit deus obliuionē a se-
ne. Hoc enim erat opus habitantiū in scithia vt
animarent eos qui impugnabantur a quacunq3
passione ⁊ extorquebant sibi laborem: vnde frui-
cem lucrarent bona. Interrogauit frater quidā
abbatē Joannē dicens. Quid faciā: q2 frequen-
ter venit quidam frater vt tollat me secū ad opꝰ
qđ laborat ⁊ ego miser sum infirmꝰ ⁊ deficio i ta-
li opere. Quid ego faciā de mādatis dñi. Rñdēs
senex dixit ei. Caleph filius Jephone dixit, Iesu
filio Naue. Quadraginta annorū eram qñ misit
me Moyses seruus dñi in terram istam ⁊ nunc
octoginta annorū sum ⁊ quēadmodū tunc erā for-
tis ita nūc valeo intrare ⁊ exire ad bellū. Itaq3 et
tu si potes vt sicut ingrediaris ita ⁊ egrediaris
vade cū illo: si aūt nō potes id facere: sede in cel-
la tua plorans pctā tua: ⁊ si te inuenerit lugentē
nō te cōpellet exire. ¶ Dixit abbas Isidorus qui
erat presbyter in scithia. Ego qñ eram iuuenis ⁊
sedebā in cella mea nō habebam numerum psal-
morū quos dicebā in mysterio dei: nox eñ ⁊ dies
in hoc mihi expēdebantur. Narrauit abbas cas-
sianus de quodā sene in eremo sedente: q2 roga-
uerat deum vt donaret ei ne dormiret aliqñ cum
spiritalium rerum ratio fieret: si autē detractio-
nis aut odij causa verba essent statim in somnū
corrueret vt huiusmodi venenum aures nō acci-
perent. Hic dicebat diabolum studiosum esse: vt
moueret homines ad verba ociosa: impugnato-
rem aūt totius doctrine spiritalis atq3 rei. Hoc
autem vtebatur exemplo. Loquente me inquit
aliquādo de vtilitate animarum ad quosdā fra-
tres tam ꝓfundo somno occupati sunt vt nec pal-
pebre oculorum moueri possent. Ego autē volēs
ostēdere opus demōiacū esse ociosa verba intro-
duxi. Ad qđ illi gaudentes statim a somno sunt
relicti. Ego autē ingemiscens dixi. Usq3 nūc de
celestibꝰ loquebamur ⁊ omniū vestrū oculi som-
no grauissimo tenebant: qñ autē sermo ociosus
inuentus est: oēs prompti audire cepistis. Pro-
pter qđ rogo charissimi fratres cognoscētes opꝰ
maligni demonis esse: attendite vobismetipsis
custodientes vos a somno: qñ aliquid spiritale
facitis vel auditis. ¶ Abijt aliqñ abbas pastor cū
esset iuuenis ad quēdā senem: vt interrogaret eū
tres sermones. Cū peruenisset autem ad senem:
oblitus est vnū ex tribus sermōibus: ⁊ reuersus
est ad cellam suam. Et cum tetendisset manū: vt
teneret clauē recordatus est sermonis illiꝰ quē
fuerat ante oblitus: ⁊ retraxit manum a claue: ⁊
reuersus est ad senē. Senex aūt dixit ei. Accelera-
sti venire frater. At ille dixit ei. Q2 cum tetēdis-
sem manum tenere clauem recordatus sum ser-
monis quē querebā: ⁊ nō aperui cellā sz mox ad
te sum reuersus. Erat aūt lōgitudo vie multa ni-
mis. Dicebat aūt ei senex: Pastor gregū pastor nomina-
bitur eñ nomē tuū in tota terra egypti. ¶ Uenit
abbas āmon ad abbatē pastorē ⁊ dixit ei. Si va-
do ad cellā vicini: aut si ille ad me venerit ꝓpter
aliq̄d: reueremur inuicē ne incurrat aliqua fabu-
la incōpetēs ⁊ aliena a ꝓposito monachi. Et di-
xit ei senex. Bene facis: necessariā eñ hz iuuen-
tus custodiā. Dixit ei abbas Ammon. Senes er-
go quid facturi sunt. Et dixit ei. Iam senes profi-
cientes atq3 firmati: nō habēt in se aliud q̄d aut
peregrinū in ore suo: vt id loquantur. Et ille di-
xit. Si ergo sit necessitas cū vicino loq̄: videt ti-
bi: vt de scripturis cū eo loquar: aut de verbis et
sentētijs senior. Et dixit ei senex. Si nō potes ta-
cere: bonū est magis: vt de verbis senior loq̄ris
q̄ de scriptura: piculū est eñ nō paruū. Interro-
gatꝰ abbas pastor de inq̄namentis: rñdet. Qui a
si stabilimꝰ actuā vitā nrām in sobrietate: nō in-
ueniemꝰ in nobis inquinamēta. Dicebāt de ab-
bate pastore. Q2 cū exiturus erat ad opus dei fa-
ciendū sedebat priꝰ discernēs cogitatiōes suas
iugiter vna hora: ⁊ sic ingrediebat. ¶ Dixit abbas
Q2 interrogauerit q̄dā abbatē Paysionē dicēs.
Quid facio aīe mee: q2 insensibilis facta est: ⁊ nō
timet deū. Et dixit ei. Uade ⁊ iūgere homini ti-
menti deū. Et cū illi inheseris: doceberis ⁊ tu ti-

mere deū. Dixit iterū q: principiū ⁊ finis est ti-
mor dñi. Sic eñ scriptū est. Initiū sapiētie timor
dñi. Et itez qñ Abraā fecit altare. Dixit ei dñs.
Nūc scio q: times deū. Dixit itez. Discede ab oī
hoīe q̄ in locutiōe incessanter cōtētiosus est. Di-
xit iterū. Interrogauit aliqñ abbatē Petrū ab-
bas loth: dicēs. Qñ sum in cella in pace est ani-
ma mea: cū aūt venit frater aliqs ad me: ⁊ retule-
rit mihi verba eoꝝ q̄ foris sunt turbat aīa mea: ⁊
dixit mihi abbas Petrus q: dicebat abbas Loth
Clauis tua aperuit ostiū meū ⁊ ego dixi ei. Quid
est verbū hoc? Et dixit. Si qs venit ad te ⁊ inter-
rogas eū quomodo habes: vnde venis: qualiter
agitur circa illos fratres suscepcrūt te an nō. Et
tūc aperis ianuā fratris tui ⁊ audis que nō vis:
⁊ ego dixi ei. Ita est. Sed quid faciat hō cū vene-
rit frater aliquis ad euz? Et dixit mihi senex. In
luctu oīno doctrina est. Vbi aūt oīno non est lu-
ctus: impossibile est custodire mētē: ⁊ dixit ei. Qñ
in cella sum mecū est luctus: cū aūt aliquis ad me
venerit: aut cū egredior de cella nō inuenio lu-
ctum: ⁊ dixit senex. Necdū tibi subiectus est: sed ve-
lut ad vsum ꝓpe adhibetur ⁊ dixit ei. Quis est
hic sermo? Et dixit mihi. Si laborat hō ꝓ re aliq̄
ꝫm virtutē: quacūq: hora q̄sierit cā ad vtilitates
suā inueniet cā. ¶ Frater q̄dam interrogauit ab
batem syror dicens. ¶ Desidero cor meū custodi-
re. Dixit ei senex. Et quō possumus custodire cor
nostrū si lingua nostra ianuā apertam habuerit
¶ Sedente aliqñ abbate Siluano in monte sy-
na: discipulus suus volēs abire ad quoddā ministe-
riū suū: dixit seni. Dimitte aquā ⁊ riga hortū. Il-
le aūt egrediēs ad dimittēdā aquam: tegebat fa-
ciem suā de cucullo suo tantū ad pedes suos in-
tēdēs. Cōtingit aūt vt ipsa hora q̄dā superueniret
ad eū ⁊ vidēs eū de lōge ꝯsiderauit q̄d fecisset et
cū peruenisset ad eū dixit ei. Dic mihi abba vt q̄d
tegebas de cucullo faciē tuā: ⁊ sic adaq̄bas hor-
tū. Et dixit ei senex. Ne viderent oculi mei arbo-
res: ⁊ occuparetur mea mēs ab ope suo ī ꝯtēplatio-
ne eaꝝ. Interrogauit abbas moyses abbatē Sil-
uanū dicēs. Pōt ne hō p̄ cēm die facere initium
ꝯuersatiōis sue. Rñdit ei abbas Siluanus. Si est
homo operarius pōt p̄ diē ⁊ horā inchoare initiū
ꝯuersatiōis sue. ¶ Interrogauerūt aliqñ abba-
tē Siluanū quidā dicētes. In quali cōuersatiōe
operatus es vt acciperes prudentiā istā? Et ille rñ-
dens dixit. Nunq̄ permisi in corde meo cogita-
tionē morari q̄ exacerbabat deū. ¶ Dixit abbas
serapion. Ut sicut milites imperatoris cū añ ipm
stant nō debēt dextra aut sinistra respicere: ita ⁊
monachus assistat in ꝯspectu dei: ⁊ intentus sit ī oī
hora in timore eius: nihilq: sit qd̄ de aduersis ma-
lis eū terrere possit. ¶ Dicit sancta sincletice. Fi-
lii oēs saluari volumus: sed ꝓpter negligentiā no-
stram salute deficimus. Dixit iterū que supra: So-
brie viuamus: q: per sensus corpis nri: vel si non
velimus furea ingrediuntur. Quō eñ pōt nō fusca-
ri domus: si fumus exterius ascēdēs fenestras apertas
inuenerit. Dixit iterū q̄ supra. Oportet nos ad-
uersum demones vndiq: armatos existere: qm̄ ⁊
exterius ingrediuntur ⁊ de intro mouentur: siquidē et
anima nostra id patitur. Sicut eñ nauis q̄ ali-
quādo exterius fluctuū mole opprimitur aliqñ ve-
ro interius crescente sentina demergitur: sic ⁊ nos
aliqñ operū exterius cōmissoꝝ iniq̄tate dānamur
aliqñ vero interius nequitia cogitationū aducimur
Unde opꝫ nō solū exterius spirituū immūdoruz
nos impetus obseruare verūetiā interiorū cogi-
tationū imūdicias exhaurire. Dixit itez q̄ supra
nō habemus securitatē in hoc seculo: etenī aposto-
lo dicēte. Qui stat videat ne cadat. In incerto q̄-
dem nauigamus: q: sicut Dauid psalmista dixit.
Uelut mare est vita nostra sed tamē in mari que-
dam petrosa sunt: q̄dā vero bestijs plena: quedaz
aūt ⁊ trāquilla. Nos quidē in tranquilla parte
maris nauigare videmur: seculares vero homi-
nes in locis periculosis: ⁊ iterū nos in die naui-
gamus sole iustitie nobis prebēte ducatū illi an-
tē in nocte ignorātie deportantur: sꝫ tamē plerūq:
cōtingit vt seculares illi in tēpestate ⁊ ī obscuro
nauigātes ꝓ metu periculi ad deū clamādo ⁊ vi-
gilādo saluet nauē suā: nos aūt in trāquillitate
neglecto deo demergimur dū ab ipso gubernacu-
lo iustitie derelinquimur. Dixit abbas Iperitius.
Cogitatio tua semp̄ sit in regno celoꝝ: ⁊ cito ī he-
reditate accipies illud. Dixit itez. vita mōachi.
Iuxta imitationē angeloꝝ fiat ꝯburēs atq: ꝯsu-
mēs pctā. ¶ Dixit abbas Arsenius. Puto q: nisi
hō custodierit cor suū: oīa q̄ audit ⁊ videt obliui-
scitur ⁊ negligit: deniq: inimicus si inuenit ī eo locuz
supplātat eū. Sicut eñ lucerna oleo ⁊ lichino p̄-
parata lucet: si aūt p̄ negligētiā nō accepit oleuz
paulatiꝫ extinguitur: atq: ita ꝯualescūt tenebre ad-
uersus eā: sꝫ ⁊ mus veniēs ad eā: volēs nixū eius
comedere priusq̄ p̄fecte extinguatur: non pōt ꝓpter
calorē ignis. Si aūt viderit ꝙ nec lumen hꝫ nec
calorē iā retinet ignis: tūc volēs trahere nixum
eius: deijcit ipsam lucernā in terrā q̄ si testea fuerit
minuitur si aūt erea a dño suo denuo reparatur. Ita
etiā si neglexit aīa paulatim: recedit ab ea spūs
sanctus: donec p̄fecte extinguatur calor eius: atq: ita
inimicus ꝯsumit ⁊ deuorat ꝓpositū illius sed ⁊ cor-
pus nequiter exterminat. Si aūt quis p̄ affectuz
quē habet in deo bonus fuerit: simpliciter aūt
ad negligentiā raptus fuerit: deus qui misericors
est excitat in eo mētē suam ⁊ memoriā penaruꝫ
que in futuro seculo peccatoribus p̄parantur: ⁊ curet
vt sobrius sit: ⁊ custodiat se deceterocum magna
cautela vsq: ad ipsa visitatiōis sue. Uenit quidaz
senex ad aliū senē ⁊ cū loquerentur: vnus ex eis dixit.
Ego iā mortuus sum huic seculo. Alter vero dixit.
Ne ꝯfidas in temetipso: donec exeas de corpore.
Nā si de te dicis: q: mortuus sis: sathanas mortuus
nō est. ¶ Dixit q̄dā senex dꝫ mōachus quotidie ma-
ne ⁊ sero cogitare in semetipso: q̄d fecit eorū que
vult deus ⁊ q̄d nō fecit ita tractās oēm vitā suā pe-
nitētia agendo monachus esse poterit. Sic eñ ab-
bas arsenius vixit. ¶ Dixit q̄dā senex. Qr si q̄s au-
rū vel argentū p̄diderit pōt inuenire: qd̄ p̄didit:
q̄ aūt tps p̄diderit nō pōt inuenire: q: tps irrepa-
rabiliter trāsit. ¶ Dixit senex. Sicut milites ⁊ ve-
natores ꝓficiscētes ad ꝓpositū sibi laborē nō cogi-
tant vt vulnerentur aliqs: an illesus p̄maneat: sed
vnusquisq: ꝓ se solo certat ita opꝫ ⁊ monachuz
esse. Dixit senex. Sicut nemo pōt ledere eum qui
ad latus est imperatoris: ita neq: sathanas no-
bis potest aliq̄d nocere si anima nostra adhese-
rit deo. Scriptum est eñ. Appropinquate mihi
⁊ ego appropinquabo vobis. Sed quia frequēter

extollimur facile rapit inimicus miseram aiam
nostrā in ignominiā passionis. Frater quidā di
xit seni cuidā: nihil pugne video in corde meo.
Et dixit ei senex. Tu sic es velut quadrigemina
porta: vt quicūqꝫ voluerit intret: et quicunqꝫ vo=
luerit exeat et nō intelligis q̄ agant. Nā si habe
res ianuā et clauderes eā nec ꝑmitteres intrare
ꝑ eā cogitatiōes malas: tūc videres stātes foris:
et pugnātes aduersum te. Dicebāt de quodā sene
qꝫ qn̄ ei cogitatiōes sue dicebāt: dimitte hodie:
et crastino penitere cōtradicebat eis ille dicens.
Nō sꝫ hodie pn̄iam agā crastino aūt fiat voluntas
dn̄i. ¶ Dixit senex. Nisi exterior homo noster so
brie incesserit: impossibile est custodire interio=
rē. ¶ Dicebat senex qꝫ tres sunt virtutes sathā=
ne qꝫ precedūt vniuersa pctā. Prima est obliuio
pctōꝝ. Scđa negligētia. Tertia cōcupiscentia:
etenī si obliuio venerit generat negligētiā de ne
gligētia cōcupiscētia nascit̄ de cōcupiscentia ve
ro corruet hō. Si ei ita est sobria mēs vt obliuio
nē fugiat ad negligentiā nō venit et si neglexerit
et cōcupiscētiā nō receperit nūq̄ cadet opitulāte
grā xpi. ¶ Dixit qdā senex. Taciturnitati operā
da: et nihil cogites vane: et meditatiōi tue intēde:
siue quiescēs siue surgēs cū timore dei et hec fa=
ciēs nō timebis malignoꝝ impet9. ¶ Dixit se=
nex cuidā frī: diabol9 est inimic9: et tu dom9. Ini=
micus ergo nō cessat iactare sup te qcqd sordidū
inuenerit effundēs in te vniuersas immūdicias.
tuū est aūt nō negligere vt ꝓijcias foras q̄ ille ia
ctauerit. Nā si neglexeris: replebitur tibi tua do
mus sordib9 et nequaq̄ valebis intrare in eā. Sꝫ
ab initio q̄ ille iactauerit: tu eijce paulatim: et ma
nebit dom9 tua mūda ꝑ grām christi. ¶ Dixit qui
dā senū. Qn̄ cooperiunt̄ oculi aiatis: tūc circuit
ad molendū si nautē discoopertos habuerit ocu=
los: nō ambulat in circuitu mole. Sic et diabol9
si occurrerit aperire oculos hominis in oī pctō
humiliat eū qꝫ si vero fuerint oculi ei9 aperti faci
lius potest fugere ab eo. ¶ Dicebat senex. Quia
in monte abbatis Antonij sedebant9 septē custo=
des tpe dactiloꝝ: ex quib9 vnus abigebat ab eis
volucres. Erat aūt ibi senex: q in die qua eū da=
ctiloꝝ custodia cōtingebat: clamabat dicēs. Di=
scedite de intro male cogitatiōes deforis aues.
¶ Frater quidā in cellis infundebat palmulas
suas. Et cū sedisset facere plectas dixit ei cogita=
tio sua: vt iret ad quendā senem visitare eum. Et
iterū cogitans in semetipō: dicebat post paucos
dies vadam. Et rursus dicebat ei cogitat9 suus.
Si inter hec moriet̄: quid facies. Sed vadā mō:
vt loquar ei propter estiuum tempus. Iterū aūt
cogitauit dicens. Sed cum incido scirpum ad
mattas fit tempus. Et rursus dixit. Extendo pal
mulas istas: et tunc vado rursus dixit in semet=
ipso: sed hodie bonum aerem facit et surgēs reli=
quit palmas infusas et tollens melorē suaꝫ ibat:
erat autem senex quidā vicinus ei vir prouidus:
qui cum vidisset eū in impetu ambulantem cla=
mauit dicens. Captiue captiue vbi curris. Ueni
huc ad me q cū venisset dixit ei senex: reuertere
in cellā tuam. Ille aūt frater narrauit ei fluctus
quos ptulerat in cogitationib9 suis et reuersus
est in cellā suā. Et cū ingressus fuisset in eā: pro=
strauit se et pn̄iaꝫ egit: hoc aūt facto voce magna
subito demones exclamauerunt dicētes. Uicisti
nos monache: vicisti nos. Et facta est matta ei9
sup quā iacebat velut ab igne estuata: demones
aūt euanuerūt velut fumus: et exterminati sunt:
sicqꝫ frater ille didicit versutias eoꝝ. ¶ Dicebāt
de quodā sene q moriebat̄ in scithi et circūdede
rūt fratres lectulū ei9 et vestierunt eū et ceperunt
flere. Ille aūt aperuit oculos suos et risit: et adie=
cit iterū ridere: hoc aūt factum est tertio: qđ cuꝫ
viderēt fratres: interrogauerūt eū dicētes. Dic
nobis abba quare nobis flentib9 tu rides. Et di=
xit eis. Primo risi qꝫ vos timetis mortē. Scđo
risi qꝫ nō estis parati. Tertio aūt risi qꝫ ex labore
ad requiē vado: et vos ploratis. Hoc aūt cum di=
xisset statim vtpote mortuus reclusit oculos se=
nex. ¶ Uenit aliqn̄ frater manēs in cella ad vnū
de patrib9 et dixit ei. Qꝫ a cogitatiōe sua affligē=
ret. Et r̄ndit senex. Tu ꝓiecisti in terra ferramē
tū magnū: qđ est timor dei: et accepisti ī manu te=
nere arūdineā virgā q sunt cogitatiōes male: ac=
cipe ergo tibi magis id qđ est timor dei: et qn̄ ap=
propinquat tibi cogitatio mala velut calamus
igne timoris dei cōburet̄ neqꝫ eī ꝑualet malitia
aduersus eos q habēt timorē dei. Dixit quidā pa
trū: nisi prius odio habueris: nō potes diligere.
Nisi ergo oderis pctm̄ nō facies iustitiā sicut scri
ptū est. Declina a malo et fac bonū. Uerūtn̄ ī oīb9
his ꝓpositū animi vbiqꝫ requirit̄. Adā eī in pa
radiso cōsistēs ꝑuaricat9 est mādatū dei. Iob aūt
in stercore sedēs custodiuit. Uñ cōstat: qꝫ ꝓposi=
tū bonū querit de9 ab hoīe: vt semꝑ timeat eum.

¶ Explicit liber de eo qꝫ opꝫ sobrie viuere.

¶ Incipit liber de eo vt sine intermissione oret̄.

Dicebant de abbate Arse=
nio: qꝫ a vespere sabbati
lucescēte dominica relinq̄bat
post se solem: et extendebat ma=
nus suas ad celum orās donec
mane dn̄ico sol illustraret ascē
dens faciē eius: et sic residebat.
Interrogauerunt fratres abba
tem agathonē dicētes. Pater
que virtutū in ꝯuersatione pl9
habet laboris: et dixit ei. Igno=
scite mihi: qꝫ puto non esse aliuꝫ laborē talem q̄
orare deū. Dum eī voluerit hō orare deuꝫ suum
semper inimici demones festināt interrumpere
oratione eius: sciētes qꝫ ex nulla re impediūtur:
nisi per orationē fusam ad deum: siquidem oēm
aliū laborē quē homo in conuersatione religio=
sa positus assumpserit: quis instanter et toleran
ter agat: habet tamen et possidet aliquam requiē:
oratio aūt vsqꝫ ad vltimā expirationem opus est
vt habeat magnū certamen. ¶ Narrauit Abbas
Dulas qui fuit discipulus abbatis Bisarionis
dicens. Ueni aliqn̄ in cellā abbatis mei et inueni
eum stantem ad orationem: et manus ei9 erant ex
tense in celū. Permansit autem hoc faciens iu=
giter quatuordecim dies: et post hec vocauit me et
dixit. Sequere me. Et exeuntes perreximus in
eremū: et cum sitirem dixi ei. Abba sitio. Ille autē
tollens melotem discessit a me quātus est iactus
lapidis: et facta oratione attulit eā plenā aqua et
bibi. Tūc perreximus in ciuitatem Lyco et ve=
nimus ad abbatem Joannem: et salutantes eum

fecim⁹ orationẽ. Deinde sedẽtes cepit loq̄ abbas Bisarion de visiõe quã viderat: q2 exiuit in quit preceptũ a dño vt destruanꝫ tẽpla: ⁊ factũ est sic: ⁊ destructa sunt. ❡ Dixit abbas Euagri⁹. Si deũ cis aso: ora. Scriptũ est enĩ: ora cũ timore/tremore ⁊ labore/sobrie ⁊ vigilãter. Itaq3 opꝫ nos sem per orare maxime ꝓpter malignos ⁊ nequã vagãtes ⁊ inuisibiles inimicos nr̃os: q̄ nos ꝑcipue in hoc impedire nituꝫ. ❡ Dixit iterũ. Qñ cogitatio cõtraria in cor venerit: noli alia ꝓ aliis in oratiõe querere: sed aduersus eã q̄ te impugnat gladiũ lachrymarum exacue. ❡ Mandatum est sancte memorie Epyphanio episcopo cyprio ab abbate monasterij sui qđ habuit in palestina: q2 orationib⁹ tuis nõ neglexim⁹ regulam: sed cũ solitudine tertiã/sextã/et nonã atq3 vesperã celebram⁹. Ille aũt reprehendẽs eũ mãdauit ei. Cõstat vos vacare ab oratiõe ceteris horis: eũ aũt q̄ vere est monach⁹ oportet sine intermissiõe orare aut certe psallere in corde suo. ❡ Dixit Abbas Esaias. Quia presbyter pelusij cũ fierent agape atq3 fratres in ecclesia comederẽt ⁊ loquerenꝫ adinuicẽ: increpans eos dixerit. Tacete fratres. Ego enĩ scio fratrem manducantẽ vobiscũ: ⁊ oratio ei⁹ ascendit in cõspectu dei velut ignis. Uenit abbas Loth ad abbatẽ ioseph: ⁊ dixit ei. Abbas sm̃ virtutẽ meã facio modicã regulã ⁊ paruũ ieiuniũ/⁊ orationẽ/meditationem ⁊ quietẽ ⁊ sm̃ virtutẽ meã studeo purgare cogitationes meas. Quid ergo debeo deceterо facere: surgens ergo senex expãdit man⁹ suas in celũ ⁊ facti sunt digiti ei⁹ velut decẽ lãpades ignis. Et dixit ei. Si vis effici tot⁹ sicut ignis sic age. Uenerũt aliqñ ad abbatem Luciũ in hennato monachi quidã: qui dicebanꝫ eusciti. Hoc est orantes: et interrogauit eos senex dicens. Qđ est opus manuũ vestrarũ ⁊ illi dixerunt. Nõ cõtingim⁹ aliqđ opus manuũ: sed sicut ait apostolus: sine intermissione oram⁹ Dixit ei senex. Et nõ manducatis. Illi aũt dixerũt ei: ẽt mãducamus: ⁊ dixit eis. Et qñ mãducatis qs ꝓ vobis orat. Et iterũ interrogauit eos dicẽs. Nõ dormitis. At illi dixerũt. Dormim⁹: ⁊ dixit senex. Et cũ dormitis qs ꝓ vobis orat: ⁊ non inuenerũt q̄d ad hec r̃ñderẽt ei ⁊ dixit eis. Ignoscite mihi fr̃es quia ecce nõ facitis sicut dicitis. Ego aũt ostẽdã vobis: q2 operãs manib⁹ meis sine intermissiõe oro. Sedeo enĩ iuuãte deo infundẽs mihi paucas palmulas: ⁊ facio ex eis plectã ⁊ dico Miserere mei de⁹ sm̃ magnã misericordiã tuã ⁊ sm̃ multitudinẽ miserationũ tuar̃ dele iniquitatẽ meã: ⁊ dixit eis. Oratio est an nõ. Et dixerũt ei: ẽt. Et ille dixit. Qñ permãsero tota die laborãs ⁊ orãs corde vel ore: facio plus min⁹ sedecim nũmos: ⁊ pono ex eis ad ostium duos ex resi duo mãduco: ⁊ qui accepit illos duos denarios: orat ꝓ me t̃pe quo ego mãduco vel dormio: atq3 ita p gr̃am dei implet in me qđ scriptũ est: sine intermissiõe orate. ¶ Interrogauerũt quidam abbatẽ Machariũ dicentẽ. Quo debemus orare et dixit eis senex. Nõ opus est multũ loqui in oratione: sed extendere man⁹ frequẽter ⁊ dicere. Domine sicut tu vis ⁊ sicut tu scis miserere mei. Si aũt instat belliũ in animo dicite: dñe adiuua me ⁊ q2 ipse scit que expediunt: facit misericordiã nobiscum. ¶ Dicebãt de abbate Sysoy: q2 nisi cito deponeret man⁹ suas qñ stabat ad orationem rapiebatur mens eius in superiora. Si ergo cõtingebat cum eo aliquẽ fratrẽ orare. Festinabat cito deponere man⁹ ne raperetur mens eius ⁊ moraret. ¶ Dicebat aliquis senex: q2 assidua oratio corrigit mentẽ. Dicebat quidã patrũ: q2 sicut impossibile est vt videat qs in aqua turbida faciem suã sic ⁊ anima nisi purgata fuerit a cogitationibus alienis cõtẽplatiue nõ põt orare deũ. ❡ Uenit quidã senex aliqñ in montẽ syna. Et cũ exiret inde occurrit ei frater in via: ⁊ ingemiscẽs dicebat seni illi. Affligimur abba ꝓpter siccitatẽ: q2 nobis nõ pluit. Et dixit ei senex. Quare non oratis ⁊ rogatis deũ. At ille dixit. Et orationẽ facimus ⁊ deprecamur assidue deũ ⁊ non pluit. Et dixit ei senex. Credo q2 non oratis attenti⁹: vis aũt scire q2 ita est. Ueni stemus pariter ad orationem. Et extendens in celũ manus orauit: ⁊ statim pluuia descendit. Qđ cũ vidisset frater ille timuit ⁊ procidens adorauit eũ. Statim aũt senex fugit illinc. Narrauerunt fratres dicentes. Q2 venimus aliqñ ad quosdam senes: ⁊ cum ex more facta esset oratio: salutantes inuicem sedimus. Et postq̄ locuti sumus: cũ discederemus: poposcimus vt rursus fieret oratio. Dixerat autẽ vnus illorum seniorũ ad nos quid enim. Nonne orastis. Et non diximus: etiam. Sed qñ intrauimus pater t̃ñc est facta oratio: ⁊ ex illa hora vsq3 modo locuti sumus. Et ille dixit. Ignoscite mihi fratres q2 vobiscum sedẽs quidã senex ⁊ loquẽs centum ⁊ tres orationes fecit. Hoc cũ dixisset facta oratione dimiserunt nos.

❡ Explicit liber de eo ꝙ sine intermissione debeat orare.

¶ Incipit liber de hospitalitate ⁊ misericordia.

Erexerũt aliqñ quidã patrũ ad abbatem Joseph in panephoyt interrogarẽt eũ de susceptiõe fratrũ: q̄ superueniũt ad eos si deberẽt sibi relaxare abstinẽtiã cũ ipsis ⁊ cõgaudere cũ eis. Et priusq̄ interrogarẽt eũ dixit senex discipulo suo. Cõsidera qđ facio hodie et expecta et posuit duo seditia ⁊ scirpo i fasciculis ligata vnũ ad dexterã suã: ⁊ vnũ ad sinistrã: ⁊ dixit Sedere. Et intrauit in cellã suã ⁊ vestiuit se rebus vetustas ⁊ exiẽs ꝓcessit in mediũ illorũ. Et iterũ intrauit ⁊ vestiuit se rescellis suis qb⁹ pri⁹ indut⁹ fuerat: ⁊ egressus iterũ sedit i medio eorũ. Illi aũt stupẽtes de eo qđ fecerat senex: interrogauerũt eũ q̄d hoc eẽt: q̄ ait eis: me osiderastis. Et dixerũt ẽt. Et dixit eis: vidistis q̄d feci. Qui dixerũt: ẽt. Et ille dixit. Ne mutat⁹ suꝫ ego ꝓpter cõtumeliosam vestẽ. Et dixerũt. Nõ. Dixit iterũ senex. Ne lesus sum de meliori veste. Et r̃ñderũt. Nõ. Et ille dixit. Sicut ego ip̃e suꝫ ĩ vtrisq3 ⁊ sicut priori veste mutat⁹ nõ sum nec sequẽti lesus: ita debem⁹ in fratrũ susceptione facere sicut in euãgelio sancto dñs loquit. Date inq̄t q̄ sunt cesaris cesari: ⁊ q̄ sunt dei deo. Qñ ergo est p̃ñtia fratrũ cũ gaudio debem⁹ suscipere eos: qñ xp̃o soli sum⁹ op⁹ habem⁹ lugere. Illi aũt audiẽtes admirati sunt ꝙ ea q̄ in corde eorũ erãt et interro-

garent prius agnouit ⁊ glorificauerũt deũ. ¶ Di
xit abbas Cassianꝰ: qꝛ venimꝰ a palestina i egy
ptum ad quendã patrẽ: ⁊ cũ hospitalitatẽ nobis
ĩpendisset: interrogauimꝰ eũ: q̃re tp̃e susceptiõis
fratrũ regulã nõ custodiret ieiunij: sicut ĩ palesti
na fit. Et r̄ndit. Ieiuniũ semꝑ mecũ est. Uos aũt
nõ sꝑ mecũ tenere possũ. Et ieiuniũ q̃dẽ q̃uis
vtile ⁊ necessaria res sit: in nr̃a volũtate est: chari-
tatis aũt plenitudinẽ lex dei exigit a nobis. Un
de suscipiẽs vos in xp̄o debeo exhibere q̃ chari
tatis sũt cũ oĩ sollicitudĩe: cũ aũt dimisero vos re
gulã ieiunij possum recuperare: q̃ñ nõ possũt fi-
lij spõsi ieiunare q̃diu cũ illis est spõsus. Cũ aũt
eis ablatꝰ fuerit spõsus: tũc ex sua potestate ieiu
nabũt. Dixit itex q̃ supra: qꝛ venimꝰ ad aliũ senẽ:
Et fecit nos gustare: ⁊ hortabaꝛ nos iã satiatos
adhuc sumere cibũ. Et cũ dixissem qꝛ iaz nõ pos
sum. Ille r̄ndit. Ego hodie suꝑuenientibꝰ fratri-
bus sexies mensam posui: ⁊ dũ singulos hortor:
etiã ego sexties mãducaui ⁊ adhuc esurio: tu ve
ro semel mãducãs ita satiatus es vt iã mãduca
re nõ possis. ¶ Datũ est aliquãdo mãdatũ in sci-
thia: vt ieiunarent illa hebdomada ⁊ facerẽt pa
scha. Cõtigit aũt vt in ipsa hebdomada venirẽt
ad abbatẽ Moysen fratres quidã ab egypto: ⁊ fe
cit eis pulmẽtũ. Et cũ vidissent vicini fumũ di-
xerũt clericis ecclesie q̃ illic erant. Ecce moyses
soluit mãdatũ: ⁊ coxit apud se pulmentũ. Illi au
tem dixerũt. Qñ venerit loquemur ei ⁊ nos. Fa
cto aũt sabbato vidẽtes clerici magnã ꝯuersatio
nẽ abbatis moysi dicunt ei corã oĩ plebe. O ab-
ba moyses mãdatũ quidẽ hoĩs soluisti: sꝫ dei mã
data fortiter alligasti. ¶ Frater q̃dã venit ad ab
batẽ pastorẽ in secunda hebdomada quadragesi
me: ⁊ dicens ei cogitatiões suas atq̧ in eiꝰ respõ
sione inueniẽs requiẽ: dixit ei. In modico impe
diri habui ne venirẽ ad te hodie: ⁊ dixit ei senex:
quare? Et ille dixit. Metuebã vt ꝓpẽ quadrage-
simam non mihi aperiret. Et r̄ndit ei abbas pa
stor. Nos nõ didicimus ianuam ligneã claudere
sed magis lingue ianuã cupimꝰ clausaz habere.
¶ Frater quidã dixit abbati pastori. Si dedero
fratri meo modicũ panis aut aliq̃d aliud demo
nes polluũt illud vt videaꝛ ad placendũ homi-
nibus fieri. Dixit ei senex. Si ad placẽdũ homi-
nibus fiat tale opus: nõ tamẽ debemus fratribꝰ
prebere q̃d egent. Dixit aũt ei ⁊ parabolam talẽ.
Duo homines erãt agricole habitantes in vna
ciuitate: ⁊ vnꝰ ex eis seminãs collegit pauca et
sordida. Aliꝰ negligẽs seminare oĩno nihil colli
git. Si ꝟo fiat fames: quis duoꝝ potest euadere.
Et respõdit frater. Ille qui fecit: q̃uis parũ atq̧
modicum. Et dixit ei senex. Ita ⁊ nos seminemꝰ
pauca (⁊ si ĩmũda) ne famis tp̃e moriamur. ¶ Fra
ter quidã venit ad quendã solitarium ⁊ cum ab
eo egrederet dixit. Ignosce mihi abba qꝛ impe-
diui regulam tuaz. Ille respõdit: ⁊ dixit ei. Mea
regula est vt recipiam te in hospitalitatẽ: ⁊ cum
pace dimittaz. ¶ Solitarius quidam habitabat
non longe a cõgregatione fratrum: operatiões
faciens plurimas. Contigit autẽ quosdã venire
ad monasterium illud: vbi congregatio erat: ⁊ ꝑ
gentes ad solitariũ illuz fecerunt eum extra ho
ram mãducare. Postea vero dixerunt ei fratres
Non ꝯtristeris abba. Et ille respondit eis Mea

tristicia est si fecero ꝓprias volũtatez. ¶ Dicebã
de quodã sene in Syria: quia iuxta viam eremi
habitabat et hoc erat opus eiꝰ vt quacũq̧ hora
veniret monachus de eremo cũ fiducia faciebat
eum reficere. Uenit ergo aliq̃ñ vnꝰ solitariꝰ: et
illic petebat ab eo vt gustaret. Qui cũ nollet gusta
re dicens. Ego ieiunium nõ violabo: cõtristatꝰ
senex dixit ei ne pretereas puerum tuuz obsecro
neq̧ despicias: sꝫ veni oremꝰ. Ecce enĩ arbor est
hic que cui nostrũ orãti et genu curuãti inclina
ta fuerit: ipsaz sequamur. Curuauit ille solitariꝰ
genu in oratiõe ⁊ nihil factũ est. Flexit aũt senex
ille q̃ euz susceperat genu et statiz curuata est: et
arbor illa cũ ipso. Qd̄ cuz vidissent gauisi sunt ⁊
gratias egerũt deo semꝑ mirabilia facienti. ¶ Ue
nerũt aliq̃ñ duo fratres ad quẽdã senẽ. Cõsuetu
do aũt erat seni nõ mãducare quotidie. Qui cũ
vidisset fratres gaudẽs suscepit eos: ⁊ dixit. Ie-
iuniũ suã mercedẽ hꝫ. ¶ Et itex. Qui mãducat ꝓ
pter charitatẽ: duo mãdata implet: q̃ñ volũtatẽ
ꝓpriã derelinq̃t: ⁊ mãdatũ implebit reficiẽs fra
tres. ¶ Erat quidã senũ in egypto habitãs in de
serto loco. Erat etiã alter lõge ab eo manicheꝰ
⁊ hic erat presbyter ex his quos ipsi vocãt p̃sby-
teros: q̃ cũ vellet ꝑgere ad eiusdẽ erroris hoĩem
cõprehẽdit eũ nox in loco illo quo erat vir ille
sanctꝰ ⁊ orthodoxus: et anxiabaꝛ volẽs pulsare
vt maneret apud eũ. Sciebat enĩ qꝛ cognosceret
q̧ esset manicheus: et reuocabaꝛ a cogitatione
sua: ne forte nõ acquiesceret suscipere euz. Com
pulsus autẽ necessitate pulsauit ⁊ aperiens ei se
nex ⁊ cognoscẽs euz suscepit eum cũ hylaritate
et coegit euz orare: ⁊ reficiẽs eum collocauit vbi
dormiret. Manicheꝰ autẽ cogitans in se nocte
mirabatur dicẽs. Quomodo nullam suspitionẽ
habuit d̾ me. Uere iste seruus dei est. Et surgẽs
mane cecidit ad pedes eius dicẽs. Ab hodie or-
thodoxus sum ⁊ nõ recedã a te. Et deinceps per
mansit cum eo. ¶ Monachus quidam thebeus
accepit gratiaz ministerij a deo: vt singulis indi
gẽtibus ministraret quod necessarium esset. Cõ
tigit autem aliquando in quodã vico vt faceret
agapem: et ecce mulier quedã venit ad eum vt ac
ciperet: et hec erat vestita vetustissimis rebus.
Quam cum vidisset ita vetustis rebus indutaz:
impleuit manum vt daret ei multum. Clausa est
autẽ manꝰ eius: ⁊ leuauit parũ. Alia vero venit
ad eũ vestita bñ: ⁊ vidẽs vestes eiꝰ: misit manũ vt
daret ei parũ: ⁊ aperta est manꝰ eius: et leuauit
multũ. Et req̃siuit d̾ vtrisq̧ mulieribꝰ illis: ⁊ co
gnouit qꝛ illa q̃ bonis vestibꝰ vtebaꝛ de honestis
mulieribꝰ ad paupertatẽ venerat ⁊ qꝛ ꝓ opinio
ne nataliũ suoꝝ bonis fuerat rebꝰ ĩduta: illa ꝟo
alia accipiẽdi causa vestierat se vetustis. ¶ Mo
nachꝰ q̃dã erat q̃ habuit fratrẽ secularẽ paupcu
lum: ⁊ q̃cquid laborabat p̄stabat ei: sed q̃to illi p̄
stabat: plus tãto ille pauperior fiebat. Pergẽs
aũt monachꝰ ille ĩdicauit hec seni cuidã. Senex
aũt dixit ei. Si me vis audire vltra nihil p̄be ei
sꝫ dic illi. Frater q̃ñ habui dedi tibi: tu ergo mõ
labora: ⁊ ex eo q̃d laboraueris: p̄be mihi: ⁊ q̃cq̃d
tibi attulerit accipe ab eo: ⁊ vbi scis ꝑegrinũ aut
senẽ pauperẽ da illi: ⁊ roga eos vt orẽt ꝓ eo. Illẽ
aũt fraꝛ hec audiẽs fecit ita: ⁊ veniẽti ad se frĩ il
li seculari locutꝰ ẽ q̃ẽadmodũ dixerat senex: ⁊

discessit tristis: ⁊ ecce pxīa die tollēs ð horto mi
nuta olera attulit ei. Acceptēs aūt frater eiꝰ de-
dit senibꝰ: ⁊ rogauit eos vt orarēt pro eo. Qui cū
accepisset bñdictionē: reuersus est in domū suā.
Postea vero iterum attulit olera ⁊ tres panes: ⁊
acceptēs frater eiꝰ: fecit sicut prius: ⁊ cōsecuta be
nedictione iterū discessit. Tertio veniēs attulit
multas expēsas: ⁊ vinum ⁊ pisces. Qđ cū vidis-
set frater eius miratꝰ est: ⁊ vocauit pauperes ⁊ re
fecit eos. Dixit aūt illi seculari fratri suo. Ne opꝰ
habeas aliquātos panes? Et ille dixit. Nō domi
ne quoniā qñ accipiebā aliquid a te: velut ignis
intrauit in domū meā ⁊ cōsumebat illud: nūc au
tem quādo a te nihil accipio supabundo: ⁊ deus
benedixit mihi. Pergēs aūt frater īdicauit hec
omnia q̄ facta fuerāt illi seni. Et dixit ei senex.
Nescis quia rex monachorū ignis est: ⁊ vbicūq̄
ingredit consumat. Hoc aūt vtile est fratri tuo:
vt de labore suo misereat ⁊ orationem a sanctis
viris accipiat: ⁊ ita benedictionē cōsequēs mul
tiplicabitur labor eius. ¶ Dicebat quidaꝫ senuꝫ.
Qr quidā faciebat multa bona frequēter ⁊ dia-
bolꝰ immittebat ei scrupulositatē in animū de
paruis rebꝰ: vt aliorū oīꝫ que faciebat mercedem
amitteret. Sedēte eñ me aliqñ in oxirinco iux-
ta quēdā presbyterū: qui faciebat multas eleemo
synas: venit mlier qđā vidua postulās ab eo mo
dicum tritici: ⁊ dixit ei. Uade ⁊ affer modiū ⁊ mē
sura tibi. Illa autē mensurans modiā ipsum ad
matꝰ dixit ei Malus est. Et fecit verecūdiā vidue
illi. Cum vero discessisset vidua illa: dixi ego ad
pſbyterū. Mutuasti vidue isti hoc triticū: aut qđ?
Et ille dixit. Non. Sed donaui ei: ego autē dixi.
Ergo si totū gratis dedisti: quomodo in modico
sic scrupulosus eē voluisti: ⁊ verecūdiā fecisti mu
lieri. Senex quidā cū alio vno fratre habebat cō
munē vitam: erat aūt ille senex misericors. Con
tigit aūt vt fieret fames: ⁊ ceperūt qđā venire ad
hospitiū eius vt acciperent agapem. Senex xo
omnibus venientibꝰ ministrabat panem. Uidēs
autem frater qđ fiebat: dixit seni. Da mihi partē
meā de panibꝰ: ⁊ qđ vis de pte tua fac. Senex aūt
diuisit panes: ⁊ faciebat more solito eleemosynā
de parte sua. Multi autē concurrebant ad senē
audiētes q̄ oībus daret. Uidēs aūt deus ꝓposi-
tū voluntatis eius benedixit panes. Frater aūt
ille qui acceperat partē suam ⁊ nulli dabat: cō-
sumpsit panes suos: ⁊ dixit seni. Qm̄ modicū qđ
adhuc habeo de panibꝰ meis abba suscipe me ad
cōmunē vitam. Et dixit ei senex. Quomodo vix
facio. Et ceperunt iteruꝫ simul esse ⁊ cōiter viue
re. Facta autem iterum abundantia victualiuꝫ:
veniebant iterum indigentes vt acciperent aga
pem. Cōtigit aūt vna die vt intraret frater ille ⁊
videret quomodo deficerent panes. Uenit autēꝫ
⁊ pauper postulans agapem. Senex aūt dixit fra
tri illi: da ei panē: ⁊ dixit. Iam nō habeo pater: ⁊
dixit ei senex. Intra ⁊ quere. Ingressus autē fra
ter: attendit ⁊ vidit repositiones in quibꝰ panes
haberi solent repletas panibꝰ. Quod cū vidisset
timuit ⁊ tollēs dedit pauperi: atq̄ ita cognoscēs
fidem ⁊ virtutem senis glorificauit deum.

¶ Explicit de hospitalitate ⁊ misericordia.

Incipit liber de obedientia.

BEate memorie abbas arse
nius dixit aliquādo abba-
ti alexādro. Quādo perexerīs de
ris palmulas tuas tunc veni vt
gustemus. Si aūt aliq̄ peregri-
ni superuenerint comede cū eis.
Abbas ergo Alexāder leuius ⁊
modestius operabat: ⁊ cum fa-
cta fuisset hora māducādi sup-
erat ei adhuc ð palmulis suis.
Uolens aūt custodire sermonē
senis: sustinuit donec explicaret palmulas. ¶ Ab
bas aūt arsenius cum videret quia tardaret gu
stauit existimās: q̄ȝ forte peregrini ei superuene
rint: ⁊ cum eis gustauerit. ¶ Abbas autē Alexā-
der postea q̄ȝ expleuit vespere perrexit ad abbatē
Arsenium: ⁊ dixit ei abbas Arsenius. Peregri-
nos aliq̄s habuisti: ⁊ dixit. Nō: ⁊ ille dixit. Qua
re ergo nō venisti? ⁊ respondit: quia dixisti mihi
quando defecerint palme tunc veni ego aūt ha-
bui sermonē tuū in animo ⁊ non veni: quia vsq̄
ad hanc horam nō est consummatum opus: ⁊ ad
miratus est senex scrupulositateꝫ obedientie eiꝰ
Et dixit ei. Citius disiungere ab opere tuo: vt ⁊
ministerium psallendi facias: ⁊ aquam tibi adue
here concurras alioq̄n citius periclitabit cor-
pus tuum. ¶ Uenit abbas Abraam ad abbatem
Aren: ⁊ dum sederent simul supuenit quidā fra-
ter ⁊ dixit abbati Aren. Dic mihi quid faciam vt
saluari possim. Et dixit ei senex. Uade ⁊ toto an-
no isto vespere māduca panem ⁊ salem: ⁊ veni et
iterum loquar tibi: qui pergens fecit ita. Cōple
to autem anno venit iterū frater ille ad abbatē
Aren. Cōtigit aūt vt rursus apud eū inueniret ab
bas Abraā: ⁊ dixit iterū senex illi fratri. Uade et
ieiuna isto anno ⁊ post biduū māduca: cū xo dis-
cessisset dixit abbas Abraā ad abbatē Aren: q̄re
oībꝰ fratribꝰ leue iugū ipones: isti xo fratrē gra
ui sarcina onerasti? Et dixit ei senex. Aliī fratres
quō venīūt q̄rere: ita ⁊ discedūt: hic xo q̄ȝ propt
deū venit audire xbū: opartꝰ aūt magnꝰ est: ⁊ q̄c-
q̄d ei dixero cuꝫ oī solicitudine facit: ꝓpterea et
ego loquor ei xbū dei. ¶ Narrauerūt de abbate
Ioāne breuis stature q̄ȝ perrexit aliqñ ad quēdaꝫ
senem thebeuꝫ genere cōmorātem in scithia qui
sedebat in eremo. Tollens aliqñ abbas eiꝰ lignū
siccū plātauit ⁊ dixit ei. Per singulos dies mitte
ei ad pedē eius lagenā aque donec fructū faciat
Erat eñ lōge ab eis aqua: vt a sero pgeret: ⁊ ma-
ne rediret. Post tres aūt annos vixit lignū illō
⁊ fecit fructum. Sumēs aūt ex fructu eius senex
attulit ad ecclesiā ⁊ dixit fratribꝰ. Accipite ⁊ mā
ducate de obediētie fructu. ¶ Dicebāt de Ioāne
q̄ fuit abbatis Pauli discipulꝰ: q̄ȝ magne obediē-
tie fuerit. Erat aūt ī quodā loco nemoroso: ⁊ ha
bitauit in eo leena pessima. Uidēs aūt circa ipm
locū senex stercora leene ipsius: dixit Ioāni. Ua
de ⁊ affer stercora illa: ⁊ ille dixit ei. Et q̄d facio
abba ꝓpter leenā illā. Senex aūt subridēs dixit ei.
Si venerit cōtra te liga eā ⁊ affer huc: perrexit ḡ
frater illuc vespe: ⁊ ecce venit leena sup ipꝫ. Ille
aūt sꝫ verbū senis impetū fecit sup eā: vt teneret
eam. Fugit aūt leena: ⁊ seq̄batur eā ille dicēs. Ex
pecta q̄ȝ abbas meꝰ dixit vt ligē te: ⁊ tenēs eā al
ligauit. Senex aūt expectādo eū diutius sedebat

⁊ tribulatione affligebat magna. Et ecce tarde
venit: ⁊ habebat leenā illā ligatā. Quod cū vidiſ
ſet ſenex admirat⁹ eſt. Volēs aūt humiliare illū
cecidit eū ⁊ dixit. Stulte: canē ſatuū adduxiſti mi
hi. Soluit aūt eā ſtatī ſenex ⁊ dimiſit redire ad
locum ſuū. ¶ Dicebāt de abbate Siluano: qꝛ ha-
buerit in ſcithia diſcipulum noīe Marcū: ⁊ hic
fuerit magne obedientie quiꝙ etiā ſcriptor anti
quarius erat. Diligebat aūt eū ſenex ꝓpter obe
dientiā ſuā: habebat etiā alios vndecim diſcipu
los: q̄ cōtriſtabātur ꝙ diligeret eū plus eis. Qd̄
cū audiſſent vicini ſenes qꝛ plus eū ceteris diſci
pulis ſuꝭ diligeret: moleſte tulerūt. Vna aūt die
rum venerūt ad eū. Quos aſſumēs ſecū abbas.
Siluan⁹ egreſſus ē de cella ſua ⁊ cepit ſingulorꝫ
ſuorꝫ cellas pulſare dicēs. Frater veni: qꝛ opus
te habeo. Et vnus ex eis nō ē mox ſecut⁹ eū. Ve
nit aūt ad cellā Marci: ⁊ pulſauit dicēs: Marce
Jlle aūt cū audiſſet vocē ei⁹: ſtatī exiuit foras: ⁊
miſit eum ad quoddā miniſterium. Abbas ergo
Siluanus dixit ſenibus. Vbi ſunt ceteri fratres
Et ingreſſus eſt in cellā Marci ⁊ inuenit quater-
nionē quē eadē hora inchoauerat in quo literā
o faciebat: ⁊ audita voce ſenis nō fixit nec gyra-
uit calamū vltra vt impleret ⁊ cōcluderet literā
quā in manu habebat. Et dixerunt ſenes. Vere
abba: quē tu diligis ⁊ nos diligimus: qm̄ ⁊ deus
diligit eum. ¶ Venit aliquādo ſupradicti marci
mater vt videret eum: ⁊ habebat ſecum plurimū
obſequium. Ad quē cū exiſſet ſenex dixit ei illa
Abba: dic filio meo vt exeat ad me vt videā eum
Jngrediens aūt ſenex dixit marco. Egredere vt
videat te mater tua. Jlle aūt veſtit⁹ erat cōcio: ⁊
recōſuto pāno: ⁊ caput ⁊ facies ei⁹ tincta fumo ⁊
fuligine coquine erat. Qui ꝓpter abbatis obediē
tiā egreſſus eſt quidē: ſed clauſit oculos: ⁊ ita ſa-
lutauit matrē ſuā: ⁊ eos qui venerāt cū ea dicēs
Sani eſtote: ⁊ nemo ex eis nec mater ſua eum co
gnouit: qꝛ ipſe eſſet q̄ iterū miſit ad ſenē dicens.
Abba mitte filiū meū vt videā eū. Et dixit mar-
co. Nōne tibi dixi egredere vt videat te mr̄ tua. Et
dixit ei marcus. Egreſſus ſum iuxta verbū tuū pa
ter. Verūtn̄ rogo te ne mihi vltra dicas vt exeā
ne inobediēs tibi videar eſſe. Egreſſus aūt ſenex
dixit matri eius. Jpſe eſt qui exiuit ad vos ⁊ ſalu
tauit vos dicens. Sani eſtote: ⁊ cōſolatus eſt eā
ſenex ⁊ eā diſcedere fecit. ¶ Venerunt aliquādo
quatuor fratres ꝺ ſcithia ad abbatē Pābo veſti
ti pelliceis tunicis: ⁊ indicauit vnuſq́ſꝙ eorꝫ vir
tutem alterius: nō preſente eo de quo loquebat
Vnus nāꝙ ex eis ieiunauit multū: alter vero ni
hil poſſidebat: tertius aūt habebat plurimā cha
ritatē: de quarto vero dicebant: qꝛ viginti duos
annos haberet in obediētia permanēs ſenioris
Reſpondit aūt eis abbas Pambo dicens. Dico
vobis quia iſtius virtus maior eſt ꝙ ceterorū: qꝛ
vnuſquiſꝙ veſtrū virtutē quā poſſidet voluntate
ꝓpria retinuit. Hic aūt voluntatē ſuā abſcīdens
alienæ ſe voluntatis ſuū fecit. Tales eī veri ꝯfeſ-
ſores ſunt ſi vſꝙ ad finē ita ꝑmāſerint. ¶ Venit
q̄dā ad abbatē Syſoy thebeū volēs fieri mōach⁹
Et interrogauit eū ſenex. Si q̄d haberet in ſecu-
lo: ⁊ ille dixit: habeo vnū filiū. Et dixit ei ſenex.
vade iacta eū in flumē: ⁊ tūc eris bon⁹ monach⁹
Qui cū abiiſſet proiicere eū in flumē miſit ſenex

vnū de fratrib⁹ qui prohiberet eū. Qui cū vellet
iactare puerū: dixit ei: frater deſiſte. Quid facis?
Et ille reſpōdit. Abbas mihi dixit vt ꝓijciā eū.
Et dixit ei frater. Sꝫ iterū abbas dixit. Nō proij-
cias eū. Jlle aūt relinquēs filiū ſuū venit ad ſenē:
⁊ factus eſt probatiſſimus monachus. Dicit ſan
cta ſincletice: qꝛ in congregatione cuilibet ꝯuer
ſanti magis obedientiā ꝙ continentiā proponi
mus: quoniā cōtinētia arrogātiā habet: obediē-
tia autē humilitatē congruā pollicet. Dicit iterū
que ſupra. Oportet nos cū diſcretiōe aīas guber
nare: ⁊ in congregatiōe manētes: nō que noſtra
ſunt querere: neꝙ ſeruire proprie volūtati: quo
niam velut exilio relegati noſtro dedim⁹ vni ſm̄
fidem patri: a rebus ſecularib⁹ alienati. Vnde er
go egreſſi ſumus nihil vlterius requiram⁹. Jllic
enim gloriam habuimus illic abundantiā cibo
rum: hic autē eſt etiā panis ipſius inopia. ¶ Di
xit abbas Jperiti⁹: qꝛ miniſteriū mōachi ē obe-
dientia: quā qui poſſidet quicquid popoſcerit a
deo impetrabit: ⁊ cū fiducia crucifixo aſtabit. Et
enim dn̄s ſic venit ad crucem: factus ſcꝫ obediēs
vſꝙ ad mortē. Dicebāt ſenes. Qꝛ ſi hꝫ quis in ali
quo fidē ⁊ tradiderit ſe ei ad ſubiectionē nō debꝫ
intēdere in mādata dei: ſed patri ſuo ſpūali om-
nē voluntatem ſuā cōmittere: qꝛ illi per oīa obe
diēs non incurrit peccatū apud deū. ¶ Dicebāt
ſenes: qꝛ iſta querit de⁹ a chriſtianis: vt obediat
quis diuinis ſcripturis: qm̄ inde accipiet loquē
dorū ⁊ agendorū formā vt cōſentiat prepoſitis ⁊
patribus orthodoxis. Frater quidā de ſcithia va
dens ad meſſē applicuit ad quēdā ſenē magnū
⁊ dixit ei. Dic mihi abba q̄d faciā pergens ad me
tendū. Reſpōdit ei ſenex. Et ſi tibi dixero acquie
ſces mihi. Rn̄dit ei frater. Et tā obedio tibi. Di-
xit ei ſenex. Si mihi acq̄eſcis ſurgēs vade: ⁊ renū
cia meſſi huic: ⁊ veni dicā tibi q̄d facias. Jlle au
tē frater renūciauit meſſioni ⁊ venit ad ſenem.
Dixit autē ei ſenex. Jntra cellam tuā: ⁊ fac quin-
quaginta dies ꝯtinuos: ſemel comedēs in die pa-
nem cū ſale ⁊ iterū indicabo tibi aliā rē. Et fecit
ſic: ⁊ rurſus venit ad ſenē. Senex aūt videns qꝛ vir
operarius eſſet dixit ei: quomō oporteret eū eſſe
in cella ſua. Et diſcedēs frater in cellā ſuā ꝓſtra
uit ſe pronus in terrā tres dies ⁊ tres noctes plo
rans in ꝯſpectu dn̄i. Poſt hoc vero cū dicerēt ei
cogitationes ſue exaltat⁹ es: magnus factus es
ipſe temperans vitia cogitationū ſuarū humiliter
reuocabat culpas ſuas in cōſpectu ſuo dicēs. Et
vbi ſunt oīa illa peccata mea que feci? Si aūt ite
rum in cogitatiōe eius aſcendebat: qꝛ multū ne
glexerat de mandatis dei dicebat ⁊ ipſe intra ſe.
Sꝫ exhibeo paruū ſeruitiū deo meo ⁊ credo qꝛ fa
ciet mecū miam. Hoc igit modo cū deuiciſſet ſpi
rit⁹ malarū cogitationū apparuerūt ei maligni
ſpiritus viſibiliter dicētes. Turbati ſum⁹ a te: ⁊
dixit eis. Quare. Et dixerūt: qꝛ ſi te exaltam⁹ re
curris ad humilitatē: ſi vero nos te humiliam⁹ ⁊
tu te erigis in altū. Dicebāt q̄dā ſenes. Qꝛ nihil
ſic querit deus ab his q̄ primitias habēt cōuer-
ſationis ꝙ obediētie laborē. ¶ Senex quidā ſo-
litari⁹ habuit quēdā miniſtrū manētē in poſſeſ-
ſione. Cōtigit autē ſemel vt tardāte miniſtro de
ficerent neceſſaria ſeni: ⁊ cū tēpus interceſſiſſet
⁊ nō veniret miniſter ille ꝺfecerūt etiā q̄ neceſſa

ria habebat senex ad victū: ꝛ ꝙ operaret̃ manibꝰ suis. Qui cū affligeret̃ non hn̄do qđ laboraret neq₃ vnde viueret: dixit discipl'o suo: vis ire ad possessionē illā ꝛ vocare nobis ministrū q̃ solet afferre que opꝰ sunt nobis. Et ille respōdit. Qđ tu bes facio. Differebat autē adhuc senex nō presumens mittere fratrē ꝛ cū diu sustinerent ꝛ tribularent̃ nō veniente ministro dixit iterū senex ad discipulū suū. Vis ire vsq₃ ad possessionē: ꝛ adducere eū: ꝛ ille rn̄dit. Qđ vis facio. Timebat ēt discipulus ille descēdere ad possessionē ne scandalizaret̃ aliūde: sꝫ ne inobediēs esset patri suo acq̃euit abire. Dixit aūt ei senex. Credo in deum patrū meorū: qꝛ proteget te ab omni tentatiōe. Et facta oratione direxit eū. Veniens aūt frater in possessionē req̃siuit vbi maneret minister ille: ꝛ iuenit hospitiū eius. Cōtigerat aūt eū cum suis oībꝰ ad memoriā parētū suorū extra possessionē inuēiri excepta vna filia eius quo pulsante ianuā filia audiuit ꝛ venit ad ostiū ꝛ apuit ei. Et cū interrogaret eā de p̃re suo illa hortata est eū vt intraret hospitiū simul etiā trahebat eū. Ille vero nō acq̃escebat intrare. Sed cū diu eum cogeret preualuit eū introducere ad se: ꝛ amplexata est eū: ꝛ cepit illicitare ad cōmixtionē corporis sui. Ille aūt vidēs se trahi ad luxuriā ꝛ cogitatiōibꝰ cōfundi ingemiscēs clamabat ad dn̄m dicēs: dn̄e ꝑpter orōnes p̃ris mei libera me ĩ hora ista. Hoc cū dixisset subito inuentꝰ est ad flumē pergēs ad monasteriū ꝛ restitutus est illesus ad abbatē suū. ¶ Duo fratres carnales venerūt habitare in monasteriū q̃ddā: ex q̃bus vnꝰ erat preclare cōtinentie: alter obediētie magne. Cui dicebat pater. Fac hoc: ꝛ faciebat. Māduca mane ꝛ manducabat: de qua re magnā opinionem in monasterio habebat: qꝛ ita obediens existebat. Punctꝰ est aūt inuidie mucrone frater eiꝰ ille continens aduersus eū ꝛ dixit in semetipso Ego probabo eū si habet obediētiā. Et accedēs ad patrē monasterij: dixit ei. Mitte mecū fratrē meū vt eamus alicubi: ꝛ dimisit eos abire: ꝛ assumēs eū frater ille abstinēs: voluit eū tētare. Et cū venissent ad flumē vbi erat multitudo crocodillorū: dixit ei. Descende in flumē ꝛ trāsi. Et ille mox descendit. Venerūt aūt crocodilli ꝛ lingebāt corpꝰ eiꝰ in nullo ledētes eū. Qđ cū vidisset frater eiꝰ dixit ei. Ascēde de flumīe: ꝛ cū iter agerēt inuenerūt corpꝰ humanū mortuū iacēs in via. Tūc dixit abstinens frater ad fratrē suū. Si habuissemꝰ aliq̃d vetustū iactaremꝰ sup corpus illđ: ꝛ respondēs frater ille obediēs dixit. Magis oremꝰ ꝛ forsitā resurget. Et stantibꝰ ad orationē atq₃ orātibꝰ surrexit mortuꝰ ille. Quo facto gloriatꝰ ē ille abstinēs frat̃: ꝛ dixit. ¶ Pro cōtinētia mea surrexit mortuꝰ hic. Oīa aūt hec reuelauit deꝰ abbati monasterij eoꝝ: et qualiter tentauerit fratrē suū de crocodillis: ꝛ quomō suscitatus fuerit mortuꝰ. Et cū venissent in monasteriū: dixit abbas abstinēti illi. Quare ita fecisti fratri tuo. Ecce tū ꝑpter obediētiā eius surrexit mortuꝰ ille. ¶ Alter quidā secularis vite habēs tres filios renūciauit seculo: ꝛ venit ad monasteriū relinquēs filios suos ĩ ciuitate. Et cū fecisset tres annos in mōasterio ceperūt ei cogitationes sue filios ad memoriam frequēter adducere: ꝛ contristabatur pro eis valde. Neq₃ eīm dixerat abbati filios se habere. Videns aūt abbas eū tristē: dixit ei. Quid habes ꝙ tristis es. Et narrauit ei qꝛ tres filios haberet ĩ ciuitate: ꝛ qꝛ vellet eos ad monasteriū eiꝰ adducere. Precepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cū perrexisset ad ciuitatē iuenit duos ex eis iā fuisse defunctos vnū vero solūmodo remāsisse. Quē assumēs venit ad monasteriū: ꝛ requirens abatē nō eū inuenit illic. Interrogauit aūt fratres vbi eēt abbas ꝛ illi dixerūt. Vsq₃ ad pistrinū perrexit. Ille vero tollēs filiū suū quē adduxerat abijt in pistrinū: ꝛ videns eū abbas venientē salutauit: ꝛ tenēs infantē quē adduxerat āplexatꝰ est eū: ꝛ osculabatur. Et dixit patri eiꝰ. Amas eū: ꝛ ille dixit. Etiā Et rursus dixit ei. Omnino diligis eū. Et respōdit: etiā. Hec audiens abbas dixit ei. Tolle ergo si amas eū: ꝛ mitte eū in furnū: sic mō dum ardet furnꝰ ꝛ tenēs p̃r filiū suū iactauit eū in furnū ardētē: statimq₃ factꝰ est furnꝰ velut ros: ex qua re acq̃siuit gloriā ĩ t̃pe illo: quēadmodū Abraā patriarcha. ¶ Dixit q̃dā abbas senex: qꝛ frater q̃ ad obediētiā p̃ris sp̃ualis aīaꝫ dederit maiorē mercedē hꝫ quā ille q̃ in eremo solus recesserit. Dicebat aūt: qꝛ narrauit aliq̃s patrū vidisse se q̃tuor ordines in celo: quoꝝ Primꝰ ordo erat hoīꝫ infirmorū ꝛ grās agentiū deo. Scđs ordo hospitalitatē sectātiū: ꝛ instāter ministrātiū in his. Teriꝰ ordo in solitudīe ꝯuersantiū ꝛ nō vidētiū hoīes. Quartus ordo eoꝝ q̃ ad obediēdū sp̃ualibus patribꝰ se subijciūt ꝑpter dn̄ꝫ deū. Vtebat̃ aūt ordo obediētiū torque aurea ꝛ corona: ꝛ maiorē ꝙ alij gloriā habebat. Ego aūt dixi ei q̃ mihi ostēdebat oīa hec. Quomō iste ordo q̃ paruus est maiorē ꝙ alij gl'iaꝫ hꝫ. Et rn̄dēs dixit mihi. Qꝛ q̃ hospitalitatē sectant̃ s̄m ꝓpriā volūtatē id ip̄ꝫ faciūt similiter ꝛ q̃ in eremo se obligāt arbitrio suo: de seculo recesserūt: hic aūt ordo q̃ se ad obediētiā dedit oēs volūtates suas abijciēs pēdet ad deū ꝛ ad iussionē sp̃ualis p̃ris: ꝑpterea ꝛ maiorē gloriā pre alijs hꝫ. Quapropter o fili bona est obediētia q̃ ꝑpter deū fit. ¶ Intēdite ergo filij virtutis huiꝰ aliqđ ex p̃re vestigiū. Obediētia est salus oīm fideliū ꝛ oīm virtutū. Obediētia est regni celoꝝ inuentrix. Obediētia celos aperiēs est: ꝛ hoīem de terra eleuās. Obediētia cohabitatrix est āgeloꝝ Obediētia sctōꝝ oīm cibus est: ex hac eīm multi ablactati sunt: ꝛ p hāc ad ꝑfectionē peruenerūt.

¶ Explicit liber de obediētia.

¶ Incipit liber de humilitate.

Abbas Antonius deficiēs in cōsideratione profunditatis iudicioꝝ dei postulauit dicens. Dn̄e quomō aliq̃ puo tēpore viuere sue moriunt̃: ꝛ alij vltra decrepitā veniunt senectutē: ꝛ q̃re q̃dā egeni sunt ꝛ alij facultatibus ditant̃: ꝛ quō iniusti opulēti sunt: iusti vō paupertate ꝑmūtur. Et venit eis vox dicēs. Antoni ad teip̄ꝫ intēde: hec eī iudicia dei sunt: ꝛ te scire ea nō ꝯuenit. ¶ Dixit abbas Antoniꝰ abbati pastori. Hoc est magnum opus hoīs: vt culpā suā sup se vnusq̃sq₃ ponat corā dn̄o ꝛ expectet tētationē vsq₃ ad vltimū vite sue t̃ps

dixit iterū abbas Antoni⁹: vidi oēs laqueos ini
mici tēsos in terra: ⁊ ingemiscēs dixit: qs putas
trāsiet istos: ⁊ audiui vocē dicētē. Humilitas. Ue
nerūt aliq̄ senes ad abbatē antoniū: ⁊ erat cum
eis ēt abbas Joseph. Uolēs aūt abbas antoni⁹
ꝓbare eos mouit sermonē de scripturis sctis: ⁊ ce
pit interrogare a iunioribus qd eēt hoc: aut illud
verbū: ⁊ singuli ei dicebāt ꝓut poterāt. Jlle aūt
dixit. Necdū inuenistis: post oēs vero dixit abba
ti ioseph. Tu quō dicis eē vbū hoc: ille rñdit: ne
scio. Et ait antoni⁹. Tu sol⁹ inq̄t inuenisti humilita
tis ianuā. Miserūt aliq̄ abbati arsenio demo
nes ī cella sedēti ⁊ tribulabāt eū. Superuenerunt
āt ⁊ frēs q̄ ei ministrare soliti erāt: ⁊ stātes extra
cellā audiebāt eū clamātē ad dn̄m ⁊ dicētē: dn̄e nō
me derelinq̄s: qz nihil boni feci corā te sz p̄sta mi
hi sm̄ benignitatē tuā saltē mō habere bn̄ viuē
di p̄ncipia. Dicebāt de eo q̄ supra. Qz sicut dū in
palatio eēt: nemo melioribus vestimētis eo vsus
est: ita vt dū ī ꝯuersatiōe monarcℏ nemo vilio
rib⁹ vtebat̄. Cū īterrogaret aliq̄ abbas arseni⁹
quēdā senē egyptiū de cogitationib⁹ suis: ali⁹ vi
dens eū dixit. Abba Arseni. Quō tu q̄ tāte erudi
tiōis es ī latina lingua ⁊ greca rusticū istū de co
gitationib⁹ suis interrogas. Et ille rñdit. Latinā
q̄dē ⁊ grecā eruditionē ꝯtū ad seculū apprehen
di: sz alphabetū rustici illi⁹ necdū discere potui.
Dicebāt senes qz dederint q̄dā fratrib⁹ aliq̄ ī sci
thia paucas caricas: ⁊ ꝓ hoc ꝙ pauce erant non
trāsmiserūt ex eis abbati arsenio: ne velut iniuriā
pateret̄: ille aūt cū hoc audisset nō est egressus iu
xta morē ad op⁹ dei cū fratrib⁹ celebrādū dicēs: ex
cōicastis me vt nō mihi daretis eulogiā quā trās
misit dn̄s frib⁹: ex qua ergo nō sui dign⁹ accipere
Quod cū audissent oēs edificati sunt ī humilitate se
nis: ⁊ vadēs p̄sbyter portauit ei de caricis istis: ⁊
adduxit eū in ꝯgregationē gaudētē. Dicebāt aūt
de eo: qz nemo potuerit cōprehēdere modū ꝯuer
sationis ei⁹. Sedēte aūt eodē abbate arsenio ali
qū in inferiorib⁹ partib⁹ egypti: cū illic importu
nitates pateret̄ visum est ei derelinq̄re cellā illā.
Et nihil ex ea tollēs dixit discipulis suis Alexā
dro ⁊ zoilo. Tu Alexāder ascēde nauē: ⁊ tu zoile
veni mecū vsq̄ ad flumen ⁊ quere mihi nauiculā
in alexandriā euntē ⁊ ita nauigabis ⁊ tu ad fra
trē tuū. Zoilus aūt turbat⁹ est in verbo suo ⁊ ta
cuit atq̄ ita diuisi sunt abinuicē. Descēdit aūt se
nex circa partes alexādrie ⁊ egrotauit egritudi
ne magna. Discipuli aūt ei⁹ dicebāt adinuicē. Pu
tasne aliq̄s nostrū cōtristauit eū ⁊ ꝓpterea diui
sus est a nobis: ⁊ nō inueniebāt in se ingratitudi
nis cām neq̄ ꝙ inobediētes ei aliq̄n fuissent. Cū
vero san⁹ fact⁹ fuisset senex dixit ad semetipsum.
Uadā ad p̄res meos: ⁊ ita nauigās venit in locū q̄
dr̄ petra vbi erāt supradicti ministri ei⁹. Cū vero
eēt iuxta flumē puella q̄dā ethiopissa veniēs te
tigit melotē ei⁹: senex aūt increpauit eā. Jlla vo
dixit: si monach⁹ es vade in montē. Cōpūct⁹ aūt
in hoc vbo senex dicebat ad semetip̄m. Arseni si
monach⁹ es vade in montē. Et inter hec occurre
runt ei alexāder ⁊ zoilus discipuli ei⁹. Et cū ceci
dissent ad pedes ei⁹ ꝓiecit se ēt ⁊ ipse in terrā et
flebāt simul. Dixit āt senex. Nō audistis qz egro
taui. Et dixerūt ei: etiā audiuim⁹. ⁊ ille dixit. Et
quare nō venistis videre me: ⁊ dixit Alexander

Quia diuisio tua a nobis nō fuit tolerabilis: q̄m
multi ex ea ꝯtristati sunt dicētes. Nisi inobediē
tes fuissem⁹ senū: neq̄q̄ se sepasset a nobis: ⁊ di
xit ei senex: ⁊ ego cognoui qz hoc diceret̄: sz rū ite
rū dicturi sunt hoies qz nō inueniens columba
requiē pedib⁹ suis reuersa est ad Noe in archā.
In hoc ergo verbo curati sunt animi discipulorū
eius: ⁊ permanserūt cum eo vsq̄ ad vltimū vite
sue tp̄s. Quo morti appropinquāte turbati sunt
⁊ dixit eis. Nondū venit hora cum aūt venerit in
dicabo vobis. Judicari aūt habeo vobiscū ante
tribunal xp̄i si permiseritis quenq̄ de corꝑe meo
aliq̄d facere: ⁊ illi dixerunt. Quid ergo faciem⁹:
qz nescimus mortuum vestire vel sepelire. dixit
senex. Nescitis mittere funē in pedē meū ⁊ trahe
re in montē. Cū aūt traditur⁹ esset sp̄m viderunt
frēs eū flētē ⁊ dicūt ei. In veritate tu times mor
tē p̄r: et dixit eis. In veritate eni͞ timor q̄ in hac
hora mihi est semper fuit in me ex quo fact⁹ sum
monach⁹: ⁊ timeo valde. Atq̄ ita in pace obdor
miuit. Jlle aūt sermo semꝑ in ore illi⁹ erat. Arse
ni ꝓpter q̄d existi. Loq̄ me semꝑ penituit: tacere
nūq̄. ¶ Audiēs aūt abbas pastor qz ab hac vita
discessērit Arsenius lachrymat⁹ est ⁊ dixit. Bea
tus es abba Arseni: qz fleuisti temetip̄m in secu
lo isto. Qui eni͞ se in hoc mūdo nō fleuerit sempi
terne plorabit illic siue igit̄ volūtarie hic: siue il
lic tormētis cogētib⁹ īpossibile est nō flere. Nar
rauit abbas daniel abbati Arsenio: qz nunq̄ vo
luit loq̄ de q̄one aliqua scripturarū: cū posset ma
gnifice loqui si vellet: sz neq̄ epistolā cito scripsit
ad aliquē. Qñ aūt ad ꝯuentū post aliquātū tp̄is
veniebat post colūnā sedebat ne q̄s videret faciē
ei⁹: ⁊ ne ipse attēderet aliū. Erat aūt visio ei⁹ an
gelica sicut Jacob canis ornat⁹ crinib⁹: elegans
corꝑe sicc⁹ tn̄. Habebat aūt barbā ꝓlixā oīno at
tingētē vsq̄ ad ventrē ei⁹. Pili oculorū ei⁹ p̄ie ni
mio ei⁹ sic tu ceciderant: long⁹ aūt erat: sed senio
longinquo curuat⁹. Mortu⁹ est aūt annorū nona
gintaquinq̄. Hic fuit in palatio diue memorie
theodosij maioris qui fuit p̄r archadij ⁊ honorij
annos quadraginta: ⁊ decē annos in loco q̄ dicit̄
throhen supra babiloniā cōtra ciuitatē mephis
⁊ tres annos in canopo alexandrie: ⁊ alios duos
annos reuertēs iterū in throhen fecit: ⁊ ita dor
miuit cōsummans in pace ⁊ in timore dei cursū
suū vir bon⁹ ⁊ plenus sp̄ū sancto ⁊ fide. ¶ Narra
uit abbas Joannes: qz abbas Anub ⁊ abbas pa
stor: ⁊ residui frēs eorū ex vno vtero nati: mona
chi fuerūt in scithia ⁊ qū venit illuc gēs mazico
rū: ⁊ desolauerūt locū ipsum primo discesserūt il
lic: ⁊ venerūt in locū q̄ dicit̄ theremithym donec
deliberarēt vbi habitare deberēt ⁊ manserunt il
lic in templo quodā antiquo: paucos dies. Dixit
autē abbas Anub abbati pastori. Ostēde chari
tatē vt tu ⁊ fratres tui ⁊ singuli seorsum habite
mus: ⁊ nō veniamus ad nos inuicē hebdomada
hac. Et rñdit abbas Pastor. Faciamus qualiter
vis. Et fecerūt sic. Erat aūt ibi in tēplo statua la
pidea ⁊ surgebat quotidie abbas Anub: et faciē
statue illi⁹ lapidabat: vespere aūt dicebat: Jgno
sce mihi: ⁊ tota hebdomada ita fecit. Die aūt sab
bato occurrerūt sibi inuicem: ⁊ dixit abbas Pa
stor abbati anub. Uidi te abba hebdomada ista
lapidantē faciē statue huius ⁊ iterū penitentiam

agentē apud eā: fidelis aūt homo hec non facit. Et respondit senex. Hanc rē ego propter vos feci. Quando me vidistis lapidantē faciem statue istius: an locuta est aliquid: an furiuit? Et dixit abbas Pastor. Non. Iterū quando apud eam penitentiā egi: an turbata est: aut dixit. Ignosco? Et rñdit abbas pastor. Nō. Et ille dixit. Ergo et nos qui sumus septē fratres: si vultis vt maneamus simul efficiamur velut statua hec que cōtumeliis affecta nō cōturbatur: si aūt nō vultis ita fieri ecce quatuor ingressus sunt tēpli huius: vnusquisqꝫ qua vult exeat: et quo vult vadat. Illi aūt hec audiētes prostrauerūt se in terrā: et dixerūt Abbati. Quō iubes pater ita fiat: obediemus tibi in oībus que dixeris nobis. Postea aūt retulit abbas Pastor dicēs. Et māducauimus simul omni tempore vite nr̄e: operātes et faciētes oīa fm verbū senis: quecūqꝫ dixerit nobis. Cōstituit autē vnū ex nobis dispensatorē: q̄ quecūqꝫ nobis apposuisset: māducabam⁹: et impossibile erat vt diceret aliqs ex nobis: affer aliud aliqd: aut diceret: nolo illō manducare: et sic trāsiuimus oē tp̄s vite nr̄e cum quiete et pace. ¶ Dicebant de abbate Ammone Et venerūt qdā ad eū petētes vt iudicaret inter eos. Senex autē dissimulabat: et ecce qdā mulier ad aliā mulierē iuxta se stātē dicebat. Senex iste fatu⁹ est. Audiuit eā senex: et vocans illā ad se dixit ei: quātos labores putas sustinui in solitudinib⁹ diuersis: vt acquirerē fatuitatē istā: et ꝓpter te hodie perditur⁹ sum. ¶ Narrauerūt de ep̄o ciuitatis q̄ vocat Oxirincus noīe abbas assus: q: cū esset monach⁹: nimis dure tractauerit vitam suā: et cū fact⁹ esset ep̄s voluit ipsa duritia vti in ciuitate quā in eremo habuerat et nō preualuit. Idcirco ꝓstrauit se in cōspectu dn̄i dicēs. Putas ne dn̄e ꝓpter episcopatū discessit a me gr̄a tua. Et reuelatū est ei: q: nō: sꝫ q: tūc solitudo erat: et cū nō eēt hō de⁹ tu⁹ susceptor erat: nūc aūt hic in seculo ex vbi hoīes auxiliant tibi. ¶ Dixit abbas Daniel: q: erat in babilonia filia cuiusdā primarū demoniū habēs. Pater aūt ei⁹ diligebat monachū quendā. Dixit aūt ei monach⁹ ipse. Nemo pōt curare filiā tuā: nisi quos scio solitarios: et si precetis ad eos: nō acquiescēt hoc facere ꝓpter humilitatē. Sꝫ hoc faciamus vt qñ veniūt afferētes venalia q̄ operantur dicatis vos emere velle quod vendūt: et dū venerint ad domū preciū accepturi: dicemus eis vt faciāt orationē: et credo q: saluabit filia tua. Exeuntes ergo in plateā inuenerunt vnū discipulū senis sedentē vt venderet sportas suas: et tulerunt eum secū in domum: vt quasi preciū sportarū acciperet. cū intrasset monach⁹ ille in domū: venit puella illa que a demonio vexabat: et dedit alapā monacho illi. Ille aūt cōuertit ei et alterā maxillā fm diuinū ꝓceptū. Demō coact⁹ clamare cepit. O violētia mādatorū iesu christi expellit me hinc: et statim mūdata est puella illa. Cū aūt venissent ad senes: indicauerūt eis qō fuerat factū: et glorificabant deum et dixerunt. Cōsuetudo est diabolice superbie: humilitate mandatorū iesu xp̄i corruere. Dixit abbas euagrius. Principiū salutis est: si teipsum redarguis. ¶ Dixit abbas Serapion: q: multos labores corporales feci plusqꝫ filius me⁹ zacharias: et non peruenit ad mensuram humilitatis et taciturnitatis ei⁹. ¶ Abbas moyses dixit fratri zacharie. Dic mihi quid faciā? Ille autē hoc audiens: iactauit se pronus in terrā ad pedes eius dicens. Tu me interrogas pater. Dixit ei senex. Crede mihi fili zacharia: q: vidi spiritū sanctum descēdentē in te: et ꝓpterea ꝯpellor interrogare te. Tūc tollēs zacharias cucullā suam de capite suo misit illā sub pedib⁹ suis: et cōculcās eā dixit: nisi ita cōculcatus fuerit hō: nō pōt monachus esse. Dixit abbas pastor. Qui interrogauerat abbas Moyses fratrē zachariā: tp̄e quo moriebat dicēs. Quid vides: et ille dixit. Nihil meli⁹ ꝙ tacere pr̄. Et dixit ei. Fili verū est: q: tacere bonū est: hora aūt mortis ei⁹ sedēs abbas Isidorus respexit in celū et dixit. Letare letare fili mi zacharia: q: apte sunt tibi ianue regni celoꝝ. ¶ Sctē memorie Theophil⁹ ep̄s alexādrin⁹ venit aliqñ ad montē Nytrie: et venit ad eū abbas mōtis illius et dixit ad eū ep̄s. Quid amplius inuenisti in via ista pater. Et rñdit ei senex. Culpare et reprehēdere meipsum sine cessatione: et dixit ei ep̄s. Nō est alia via sequenda nisi hec. Qñ abbas Theodor⁹ cū fratribus māducabat accipiebat calices cū reuerētia et taciturnitate: nec dicebāt sicut mos est ignosce. Dixit autē abbas Theodorus. Perdiderūt monachi ingenuitatē suā: et nō dicūt ignosce. ¶ Dicebāt de eodē abbate Theodoro: q: cū fact⁹ esset diacon⁹: in scithia nō acquiescebat ministrare et huc atqꝫ illuc fugiebat: et iterum senes adducebāt eū dicētes. Nō derelinquas ministeriū tuū. Dixit aūt abbas Theodor⁹. Dimitte me et deprecor deū: et si ostēderit mihi: q: si debeo stare in loco ministerij hui⁹ factū. Et dū depreca(re)t deū dicebat. Si voluntas tua est dn̄e vt stē in hoc ministerio demōstra mihi. Et ostēsa est ei colūna ignis de terra vsqꝫ ad celū et vox sonuit dicēs. Si potes fieri sicut colūna hec: vade ministra. Ille aūt audiēs statuit apud se nullaten⁹ acqescere ministrare. Qui cum venissent ad ecclesiam primam apud eū egerūt fr̄es dicētes. Si nō vis ministrare vel saltem calicē tene et nō requieuit dicēs. Si me nō dimittitis discedā de loco isto: et ita dimiserūt ab eo. Dicebat abbas Joānes breuis. Quia ianua dei est humilitas et pr̄es nostri per multas cōtumelias gaudētes intrauerunt ciuitatē dei. ¶ Dixit iterū q̄ supra. Q: humilitas et timor dei: superāt vniuersas virtutes. Dixit abbas Joānes thebeus: q: debet monach⁹ añ oīa humilitatem habere: hoc est enī primū saluatoris mandatum dicētis. Discite a me q: mitis sum: et humilis corde: et alibi. Btī pauperes spū: qm̄ ipsoꝝ est regnū celoꝝ. ¶ Collecti sunt aliqñ fr̄es q̄ habitabāt in scithia: et ceperunt intra se querere de Melchisedech sacerdote. Obliti sunt vocare abbatē coprē. Postea aūt vocātes eū: interrogabāt eū de eadē q̄ōne. Ille aūt tundēs tertio os suū dixit. Ach tibi copres q: qō tibi mādauit de⁹ vt faceres: dereliquisti: et q̄ a te nō req̄rit: illa scrutari presumis. Hec audiētes fr̄es fugerūt singuli ī cellas suas. ¶ Narrauit aliqñ de seipso abbas Machari⁹ dicēs. Qñ erā iuuenis: et sedebā ī cella mea: tenuerūt me et fecerūt me clericū inuitū. Et cū nollē acqescere ad ministrandū: fugi ad aliū locū: et venit ad me quidā secularis quidē hō: sed vita religiosus: et tollebat a me op⁹ qō faciebā manib⁹ meis et mini-

⁊ ministrabat mihi q̄ necessaria erant. Contigit
aūt tentāte diabolo vt virgo q̄dā in vico suo vicia-
ta lapsum incurreret: ⁊ cū in vtero hr̄e cepisset in
terrogabat̄ quis esset de quo i vtero haberet. Il-
la aūt dixit: q2 hic solitari⁹ est qui mecū dormi-
uit. Exeūtes aūt de vico illo cōprehēderūt me ⁊
adduxerūt ad vicū: ⁊ appēderūt in collo meo ca-
cabatas ollas ⁊ ansas valor: ⁊ miserūt me circui-
re p vicū ⁊ p viā ducebāt dicētes. Hic monach⁹
corrupit filiā nr̄aʒ tollite tollite eū. Et ceciderūt
me pene ad mortē. Superueniēs aūt q̄dam senum
dixit. Quādiu monachū istū cedītis peregrinū.
Ille aūt q̄ mihi solebat ministrare necessaria: se-
quebat̄ retro cū verecūdia: eteni ⁊ ip̄m ɔtumeliis
multis affecerūt dicētes. Ecce solitari⁹ monach⁹
cui tu testificaberis: qd̄ fecit? Et dixerūt parētes
puelle illius. Q2 nō dimittemus eū donec fide-
iussorē p̄beat: q̄ pascat eā: ⁊ dixit illi q̄ ⁊ mihi mi
nistrare solebat: ⁊ fidē dedit. Et reuersus sum in
cellā meā: ⁊ dedi ei quantas habui sportellas di-
cēs. Uende eas: ⁊ da illi mulieri mee mādūcare.
dicebā autem in aīo meo machari ecce inuenisti
tibi mulierē opus habes modo ampli⁹ laborare
vt pascas eā. ⁊ opabar nō solū in die: sed etiā ī no
cte ⁊ trāsmittebā ei. Cuʒ aūt venisset tempus in
felici illi vt pareret: arctabat̄ p plurimos dies et
nō pariebat. Dicūt ergo ei. Quid est hoc. At illa
dixit. ego scio q̄re ista patiar. Et īterrogata a pa-
rentib⁹ suis quare. R̄ndit: q2 monacho illi crimē
illud īposui ⁊ fallēs īplicaui eū cū iste nō habeat
culpā sʒ iuuenis ille talis hoc fecerit. Audiēs au
teʒ hec vnus minister me⁹ gaudēs venit ad me ⁊ di-
xit. Q2 nō potuit parere puella illa donec cōfite-
ret̄: q2 tu nullū crimē in ea habuisses: sʒ q2 mēti-
ta sit aduersum te: ⁊ ecce oēs habitatores vici il-
lius volūt venire huc ad te: glorificaturi deum ⁊
pniam apud te acturi. Ego aūt audiēs ista a mi-
nistro meo ne affligerēt me hoīes surrexi: ⁊ fugi
huc in scithiā ⁊ hoc est pricipiū cause ppter quā
hic habitare cepi. ¶ Preteriēs aliquādo abbas
Machari⁹ a palude ad cellā suā ⁊ reuertēs porta
bat palmulas ⁊ ecce occurrit ei diabol⁹ in via cū
falce messoria. Uoluit aūt percutere eū de falce il-
la: ⁊ nō potuit. Et dixit ei multā violentiā patior
a te Machari q2 nō possum p̄ualere aduersum
te: ecce eī q̄cq̄d tu facis ⁊ ego facio: ieiunas tu:
ego penit⁹ nō comedo: ⁊ vigilas tu ego oīno nō
dormio. Unū est aūt solū in q̄ me superas: ⁊ dixit ei
abbas machari⁹. Qd̄ est illud. ⁊ r̄ndit diabolus.
Humilitas tua per quā nō p̄ualeo aduersum te.
¶ Perrexit aliqn̄ abbas Mathois de raytu in
partib⁹ gebalē. Erat aūt cū eo frater eius. Et ve-
nit ep̄s loci illi⁹ ad memoratū senē: ⁊ fecit eū p̄s-
byterū ⁊ dū gustarēt simul dixit ep̄s. Ignosce mi
hi abba: q2 nūc scio q2 nolueris hāc rē: sʒ vt bn̄di-
ctionē tuā acciperē p̄sumpsi hoc facere. Dixit ei
senex cū humilitate ⁊ anim⁹ me⁹ modicuʒ vole-
bat hoc. Uerūtamen in hoc grauiter fero: q2 cō-
pellor separari a fratre meo q̄ mecum est: neq̄
eī sufficio oēs orationes quas simul faciebam⁹
implere. Et dixit ep̄s. Si scis quia dign⁹ est: ego
ip̄m ordino: ⁊ dixit ei abbas Mathois equidē si
dign⁹ est nescio vnū autē scio q2 melior me est.
Ordinauit aūt ⁊ ip̄m episcop⁹ ⁊ ita vterq̄ recesse-
runt de hac vita: vt nunq̄ se ad sacrificandū obla-
tionē altaris ppinquarēt. Dicebat autē senex. Cre
do in deū q2 forsitā nō sustineā graue iudiciuʒ p
pter ordinationē quā suscepi: dū oblationē non
audeā cōsecrare: hoc enim officiū illorū est qui si
ne q̄rela viuūt. Dixit aūt abbas Mathois. Quā
tum se hō approximat ad deū: tm̄ se peccatorē vi-
det. Esaias eī pphera videns dn̄m: miserū se im-
mūdū dicebat. Nā vir labiis pollut⁹ suʒ. Dicebāt
de abbate Moyse. Q2 cū fact⁹ esset clericus im-
posuerūt ei humerale: ⁊ dixit ei archiep̄s. ecce fa
ctus es cādidat⁹ abba Moyses. ⁊ ille r̄ndit. Pu-
tas deforis dn̄e aut intr⁹? Uolēs aūt ep̄s eum p-
bare dixit clericis. Qn̄ intrat abbas Moyses ad
altare expellite eū ⁊ sequimini eū vt audiatis quid
dicat. Cū aūt cepissent eū mittere foras dicebāt
ei exi foras ethiops. Ille vero egrediēs dicebat.
Bene tibi fecerūt cinerate ⁊ cacabate quia cū ho
mo nō sis q̄re te in medio hoīum dare p̄sumpsi
sti. Cū abbas pastor in ɔgregatiōe esset audiens
de abbate Nesterone desiderauit eū videre ⁊ mā-
dauit abbati eius: vt mitteret eū ad ip̄m. Qui cū
nollet eū solū dimittere nō direxit eū. Post pau
cos aūt dies dispēsator monasterii rogauit abba
tem vt pmitteret eū ire ad abbatē pastorē: ⁊ dice-
ret ei cogitationes suas. Abbas aūt cū eū dimit-
teret dixit ei. Tolle ⁊ fratrē istū tecū q2 mādauit
mihi de ipso senex ⁊ nō p̄sumēs eū solū dimitte-
re distuli vsq̄ modo. Cū ergo venisset dispēsator
ad senē locut⁹ est ei de cogitatiōib⁹ suis ⁊ ille sa-
nauit eū r̄nsione sua. Post hec autē interroga-
bat senex fratrē illū dicēs. Abba nesterō quomo
do acq̄siuisti virtutē hāc: vt quādo immergit tri-
bulatio aliqua ī mōasterio: nō loquaris neq̄ re
mediū facias. Et cū diu cogeret̄ frater a sene di-
xit ei. Ignosce mihi abba: q2 qn̄ intraui in initio
in cōgregationē istā dixi animo meo. Tu ⁊ asin⁹
vnū estote. Si ergo asin⁹ vapulat ⁊ nō loquit̄ in-
iuriā patit̄ ⁊ nō r̄ndet: ⁊ sic tu quēadmodū ī psal-
mo legī vt iumentū fact⁹ sum apud te: ⁊ ego sem
per tecū. ¶ Dicebāt de abbate Olipio in scithia
q2 seru⁹ esset ⁊ descēdebat p singulos ānos ī Ale
xādriā portās mercedē dn̄is suis: ⁊ occurrebant
ei ⁊ salutabāt euʒ. Senex aūt aquā mittebat in
peluim ⁊ afferebat vt lauaret pedes dn̄is suis. Il
li autē dicebāt ad eū. Noli pater ne graues nos.
Ille vero r̄ndebat eis. Ego cōfiteor q2 seru⁹ ve-
ster sum: ⁊ grās ago q2 dimisistis me liberū serui
re deo. Sed tamē lauo vobis pedes: ecce suscipi-
te mercedes meas. Illi aūt cōtēdebāt: ⁊ nō acq̄e
scebāt. Dicebat ergo eis. Credite mihi: q2 si non
vultis recipere mercedes meas remanebo hic ⁊
seruio vobis. Illi aūt reuerentiā ei⁹ habētes da-
bāt ei potestatē ei⁹ vt faceret qd̄ vellet. Et reuer
tētē deducebāt eū cū honore p̄bētes ei q̄ necessa-
ria erāt vt faceret pro eis agapē ⁊ ex eo fact⁹ est no
minat⁹ monach⁹ ī scithia. Dicebat abbas Pastor
Q2 semp hō humilitatē ⁊ timorē dei habens re-
spirare dʒ incessabiliter sicut flatum queʒ narib⁹
attrahit vel emittit. Interrogat⁹ est abbas Pa-
stor a quodā fratre. Quomodo debeo esse in loco
in quo habito? Et respōdit ei senex. Habeto pru-
dentiā velut aduena in quocūq̄ loco fueris: neq̄
ras verbum tuū corā te hr̄e potentiā ⁊ quiescis. Di
xit iterum: q2 si proiecerit te q̄s in conspectu dei ⁊
non seipsum extulerit: ⁊ miserit post terguʒ suuʒ,

propriã volũtatẽ ferramẽta sunt q̃bus aĩa operat̃. Itẽ dixit. Nõ metiaris teipsum: sed adhere ei qui bene cõuersatur. Dixit iterũ: q̃ frater interrogauit abbatẽ Alonium dicẽs: qd est cõtẽptus? ⁊ dixit senex. Ut sis infra aĩalia irrationabilia: ⁊ scias q̃ illa nõ cõdemnant̃. Dixit iterũ qui supra q̃ humilitas terra est in qua dñs sacrificiũ fieri mandauit. Rursus dixit: q̃ si homo ordinẽ suũ custodiat nõ cõturbabit̃. Iterũ dixit: q̃ sedẽtibus aliquã senibus ad mãducandũ stabat abbas Alonius et ministrabat: ⁊ vidẽtes laudauerũt. Ille aũt omnino nihil r̃ndit: dixit ergo ei quidã secrete: quare nõ r̃ndisti senibus laudãtibus te: ⁊ dixit abbas Alonius: q̃ si eis r̃nderẽ: inuenirer delectatus laudibus meis. ¶ Narrauit abbas Joseph: q̃ sedẽtibus nobis aliquã cũ abbate pastore nominauerunt abbatẽ Agathonem ⁊ diximus ei: iuuenis est: quare eũ appellas abbatem. ⁊ dixit abbas pastor: q̃ os suũ fecit eũ appellari abbatẽ. ¶ Dicebant de abbate Pastore: q̃ nũq̃ voluisset sermonem dimittere supra verbũ alterius senis: sꝫ magis laudauerit semp̃ q̃ ille dixisset. ¶ Uenit aliquã scẽ mẽorie Theophilus ep̃s Alexandrinus in scithia. Cõgregati aũt fratres dixerũt abbati pambo. Dic vnũ sermonẽ Pãbo vt edificet̃ animus eius in hoc loco. Et r̃ndit senex. Si in taciturnitate mea nõ edificatur: neq̃ in sermone meo edificabit̃. ¶ Narrauit frater Pystus dicens. Q̃ iuimus septẽ fratres solitarij ad abbatẽ Sysoy habitantẽ in insula clismatos: ⁊ cũ rogaremus eum vt diceret nobis aliquid. Ille r̃ndit. Ignoscite mihi: q̃ idiota hõ sum: sꝫ veni aliquã ad abbatẽ Or: ⁊ ad abbatẽ atrẽ: ⁊ erat in infirmitate abbas: q̃ decẽ ⁊ octo ãnis: ⁊ cepi supplicare eis vt diceret mihi aliqd verbũ: ⁊ dixit abbas or. Quid tibi habeo dicere. Quicq̃d vides fac: deus enim illius est qui sibi vltra q̃ põt extorquet ⁊ violẽtiã facit ad oĩa. Ibi iñ ambo nõ erãt de vna p̃uincia: hoc est abbas or ⁊ abbas atren: Fuit aũt inter eos magna gratia donec exirẽt ambo de corp̃e. Abbas autẽ atren summe obediens erat: abbas vero or multe humilitatis fuit: fui ergo apud eos paucos dies inuestigãs virtutẽ eorũ ⁊ vidi mirabile qd: qd fecit abbas Atren. Attulerat enim eis qdã piscẽ modicũ ⁊ voluit illũ facere abbas atrẽ seniori abbati Or. Posuerat ergo abbas atren cultellum: ⁊ incidebat piscẽ illũ: ⁊ vocauit eũ abbas or dicẽs. Atren atrẽ. Ille vero statim dimisit cultellum in medio pisce inciso ⁊ nõ p̃scidit eũ. Et cucurrit ad eũ ⁊ miratus sum tantã obediẽtiã eius: q̃ nõ dixit: expecta donec incidero piscẽ. Dixi autẽ ergo abbati atren. Ubi inuenisti obediẽtiã hanc. Et ille mihi r̃ndit. Nõ est mea: sꝫ illius senis est. Et tulit me dicẽs. Ueni ⁊ vide obediẽtiã eius. Coxit ergo modicũ piscẽ male: ita vt p̃deret ieiũ volũtarie ⁊ apposuit eum seni ⁊ mãducauit nihil loquẽs ⁊ dixit ei. Bonũ est senex: ⁊ ille r̃ndit: bonũ valde post hec attulit ei illud modicũ nimis bene coctũ: ⁊ dixit. Ecce istud p̃didi senex male istud coxi. Et ille r̃ndit. etiã modice tibi male exiuit: et cõuersus ad me abbas atren dixit. Uideo q̃ hec obediẽtia istius senis est: ⁊ exiui ab eis: ⁊ quicqd vidi hoc feci sm̃ virtutẽ meam. ¶ Hec dixit abbas Sysoy fratribus. Unus aũt ex nobis rogauit eum dicẽs. Ostẽde charitatẽ ⁊ dic nobis ⁊ tu vnũ sermonẽ ⁊ dixit. Qui hꝫ qd inumerabile est in sciẽtia: perficit oẽm scripturã. ¶ Item alter ex nobis dixit ei. Quid est peregrinatio pater: ⁊ respõdit. Tace ⁊ in omni loco quocunq̃ veneris dic. Non habeo causam. ⁊ hec est peregrinatio. ¶ Uenit quidam frater ad abbatem sysoy in mõtem abbatis Antonij ⁊ loquẽtibus eis dicebat abbati Sysoy. Modo adhuc nõ peruenisti ad mensurã abbatis Antonij pater: ⁊ r̃ndit ei senex. Ego si haberem vnã cogitationẽ abbatis Antonij: efficerer totus velut ignis. Uerũ tamen scio hoĩem: qui cũ labore põt ferre cogitationes suas. Iterum aũt interrogauit eũ frater ille dicẽs. Putas sic persequebatur sathanas ãtiquos. Et dixit ei abbas Sysoy. Modo plus: q̃ tp̃s eius appropinquauit ⁊ turba. Uenerũt q̃dam alij ad eũ vt audirẽt ab eo sermonem: ⁊ nihil eis loquebat̃: sꝫ semp̃ dicebat ignoscite mihi videntes aũt sportellas eius dixerũt discipulo eius Abraã. Quid facitis de sportis istis. Et r̃ndit eis. Huc ⁊ illuc eas expẽdimus. Hec autẽ audiẽs senex dixit. Et sysoy hinc ⁊ inde manducat. Illi aũt audiẽtes edificati sunt valde in humilitate senis atq̃ cũ gaudio recesserũt. Frater quidam interrogauit abbatem Sysoy dicẽs. Uideo meipsum q̃ memoria mea ad deũ intẽta sit. Et dixit ei senex. Nõ est magnũ hoc vt mẽs tua cũ deo sit. Magnũ aũt est si teipsum videas sub oĩ creatura: hoc aũt ⁊ labor corp̃alis corrigit ⁊ ducit ad humilitatis viã. Dixit beate mẽorie sincletice. Sicut impossibile est nauẽ fabricare sine acutis: ita impossibile est hoĩem sine humilitate saluari. Dixit abbas Iperitius. Arbor vite est in excelso: ascendit ad eã humilitas monachi. Dixit iterũ qui supra. Imitare publicanũ illũ: ne cũ pharisco dãneris ⁊ seq̃re mãsuetudinẽ Moysi: vt summitates cordis tui releccãs cõuertas in fontes aquarum. Dixit abbas Orcisius. Si fragmẽ crude tegule in fundamẽto mittatur: vbi iuxta sit fluuius: nõ sustinet vnũ diem cocta aũt p̃manet velut lapis: ita est homo qui carnalẽ sapientiã hꝫ ⁊ nõ est tẽtationum igne excoctus sicut ⁊ Joseph. Huiuscemodi enim verbo dei resoluit̃ qui cum initiũ fecerit: multis tẽtationibus in medio hoĩm agitur. Bonũ est enim vt q̃s nouerit mensuras suas ⁊ declinet in initio põdus: fortes aũt in fide immobiles sunt. Nã de ipso scõ Joseph si velit aliq̃s loqui dicet: q̃ nec terrenus erat. Quãto tẽtatus in quali prouincia vbi nec vestigiũ erat diuini cultus. Sed deus patrum eius erat cũ eo: qui eripuit eũ ex oĩ tribulatiõe: ⁊ nũc est cũ patribus suis in regno celorum. Et nos ergo agnoscẽtes mẽsuras nostras certemus vis enim possumus nos effugere iudiciũ dei. Senex quidam erat solitarius vocans in eremo: ⁊ dicebat in semetipso: q̃ p̃fectus esset in virtutibus. Hic orauit deũ dicẽs: ostẽde mihi qd desit p̃fectioni mee vt faciã. Uolẽs aũt deus humiliare cogitatiões eius dixit ei. Uade ad illũ archimãdritã: ⁊ q̃cquid tibi dixerit facito. Reuelauit aũt deus archimãdrite illi: anteq̃ ille veniret ad eũ dicẽs. Ecce ille solitarius veniet ad te: dic ergo illi vt tollat flagellũ ⁊ vadat ⁊ pascat tibi porcos. Ueniens ergo senex pulsauit ostiũ: ⁊ ingressus est Archimãdritam illum: ⁊ cũ se salutassent: sederũt: ⁊ dixit ei solitarius ille qui venerat. Dic mihi quid faciam vt sim saluus: et dixit ille. Facies quodcunq̃ dixero tibi

⁊ reſpōdit etiā. ⁊ dixit ei. Ecce tolle flagellū ⁊ va
de paſce porcos. Hi aūt qui eū nouerāt ⁊ audie-
rāt de eo: cū audirēt q̄ꝛ porcos paſceret dicebāt.
Vidiſtis illū magnū ſolitariū de q̄ audieramus
ecce ſtupuit coꝛ eius: ⁊ a demonio vexaꝫ ⁊ paſcit
porcos. Videns aūt deꝰ hūilitatē eiꝰ: q̄ꝛ ita paciē
ter ſuſtinebat opprobria hoīm p̄cepit eū iterū re
dire ad locū ſuū. ¶ Quēdā ſenē monachū ſoli-
tariuꝫ hō q̄ a demonio vexabaꝫ ⁊ fortiter ſpuma
bat: ꝑcuſſit ī maxillā. Senex vō ꝯuertit ei altam
maxillā. Statim demō nō ferēs incēdium humi
litatis illiꝰ mox exiliuit ab eo. ¶ Dixit ſenex q̄dā.
Qū cogitatio ſupbie aut elationis coꝛ tuū intra
uerit ſcrutare ꝯſciētiā tuā. Si oīa mādata diui-
na cuſtodiſti: ſi inimicos tuos diligis: ſi gaudes
ī aduerſarij tui gloꝛificatiōe: ⁊ ꝯtriſtaris ī mino-
ratione eiꝰ: ⁊ ſi cognoſcas teipm̄ eē inutilē ſeruū
⁊ oīm pctōꝝ deterioꝛē eſſe. Sed nec ſic ita de te
ſentias quaſi oīa correxeris ſciēs q̄ꝛ hmōi cogi-
tatio tua vniuerſa reſoluet. ¶ Dixit ſenex quidā.
Nō appones coꝛ tuū aduerſus fratrē dicēs: q̄ꝛ tu
illo ſobꝛioꝛ ⁊ ꝯtinētioꝛ ⁊ intelligētioꝛ ſis: ſꝫ ſubditꝰ
eſto grē dei in ſpū pauptatis: ⁊ ꝑ charitatē nō fi-
ctā: ne ſpū exaltatiōis elatus ꝑdas laboꝛē tuū:
ſꝫ eſto ſpirituali ſale ꝯditꝰ in xp̄o. Dixit ſenex. Q̄ꝛ
ſi q̄s pluſq̄ dignꝰ eſt: honoꝛaꝫ aut laudaꝫ ampliꝰ
patiꝫ detrimētuꝫ: q̄ aūt oīno nō fuerit ab hoībꝰ
honoꝛatꝰ: hic in celeſtibꝰ honoꝛabiꝫ. Frater ali-
q̄s interrogauit ſenē dicēs. Bonū eſt aſſidue pe
nitere. Et r̄ndit ei ſenex. Vidimus Jeſum filiuꝫ
naue: q̄ꝛ cū p̄nus iaceret: in facie apparuit ei deꝰ.
Interrogatus ſenex q̄re ita infeſtareꝫ a demoni
bus r̄ndit. Dico q̄ꝛ arma nr̄a abijcimus qđ eſt cō
tumelia ⁊ hūilitas: patientia ⁊ paupꝑtas. Frater
quidā interrogauit ſenē dicēs. Si q̄s frater, ru
lerit ad me de foꝛis cogitationes ſuas: dicā ei vt
nō eas afferat ad me ⁊ r̄ndit ei ſenex. Nolī. Et di-
xit frater. Quare r̄ndit ei Senex: q̄ꝛ nec potuimꝰ
id cuſtodire: ⁊ ne forte cū diximꝰ ꝓximo ne faciat
illud inueniamur ⁊ nos poſtea idipm̄ facientes.
Et dixit frater. Quid ergo dꝫ fieri? Et r̄ndit ei
Senex. Si voluerimꝰ taciturnitatē ſeruare ſuf-
ficit ꝓximo modꝰ iſte. Interrogatꝰ ē q̄dā ſenex:
q̄d eſſet hūilitas: ⁊ ille r̄ndit. Si peccāt ī te fratri
ignoueris anteq̄ apud te pn̄iam agat. ¶ Dixit ſe
nex. In oī tētatione nō culpes hoīem: ſꝫ teipſum
ipm̄ tm̄ dicēs: q̄ꝛ ꝓ pctīs meis hec euenerūt mi-
hi. Dixit ſenex nūq̄ p̄terij ordinē meū vt altiꝰ
ambularē: neq̄ ſum aliq̄n in humilitate poſitus
Oīs eīm cogitatio mea ī hoc erat vt depꝛecarer
deū quouſq̄ ſpoliaret me veterē hoīem. ¶ Fra
ter q̄dā interrogauit ſenē dicēs. Quid eſt hūili-
tas. Et r̄ndit ei ſenex. Vt bn̄facias his q̄ tibi ma
lefaciunt. Et dixit frater. Vt ꝑueniat hō in hanc
mēſurā: q̄d faciet. R̄ndit ei ſenex. Fugiat eligēs
taciturnitatē. ¶ Frater aliq̄s interrogauit ſenē
dicēs. Qđ eſt opus ꝑegrinationis. Et ille dixit
ei. Scio fratrē ꝑegrinātē qui cū ingreſſus eſſet in
eccleſia ⁊ ꝯtigiſſet ibi fieri agapē: ſedit ad mēſaꝫ
vt māducaret cū fratribus. Dixerūt aūt quidam.
Iſtū hic q̄s tenuit. Et dixerūt ei. Surge et vade
hinc foꝛas. Qui ſurrexit ⁊ abijt. Alij vō ꝯtriſtati
de expulſione eiꝰ egreſſi ſunt ⁊ reuocauerūt euꝫ.
Poſt hec īterrogauit eū quidā dicēs. Quid pu
tas eſt ī coꝛde tuo: q̄ꝛ expulſus es ⁊ iterū reuocatꝰ

Et ille dixit poſui in coꝛde meo q̄ꝛ eq̄lis eſſem
cani q̄ q̄n infeſtaꝫ foꝛas egrediꝫ q̄n aūt vocaꝫ in
grediꝫ. ¶ Venerunt q̄dā aliq̄n de Thebaida ad
quēdā ſenē habētes ſecū vnū qui a demonio ve
xabaꝫ vt curareꝫ ab illo ſene. Senex vō cū diu ro
gareꝫ. Dixit demoni. Exi de factura dei. Et re-
ſpōdit demon. Exeo ſed interrogo te vnū ſermo
neꝫ ⁊ dicas mihi. Qui ſunt hedi et q̄ ſunt agni.
Et dixit Senex. Hedi q̄dem tales ſunt q̄lis ego
agnos vero deꝰ ſcit. Et audiēs demon clamauit
voce magna dicēs. Ecce ꝓpter iſtā humilitatē
tuā ego exeo. Et exiuit eadem hoꝛa. ¶ Manebat
quidā monachus egyptius in ſuburbano ꝯſtāti
nopolitane ciuitatis ⁊ dū trāſiret Theodoſius
iunioꝛ īperatoꝛ ꝑ illā viā reliquit oēs q̄ in obſe-
quio eiꝰ erāt ⁊ venit ſolus in cellā eius ⁊ pulſans
ad oſtiuꝫ monachi apꝑuit ei monachꝰ. Videns
aūt eum agnouit: q̄ꝛ impatoꝛ eſſet ſic tū ſuſcepit
eū tanq̄ vnū ex officio militārium. Cū ergo intro-
iſſet fecerūt oꝛonē ⁊ ſederūt. Cepit aūt eū inter-
rogare impatoꝛ dicēs. Quō ſunt patres in egy-
pto. Et ille r̄ndit. Oꝛāt pro ſalute veſtra omnes.
Imperatoꝛ autem circūſpectebat in cella eius ſi
quid haberet: ⁊ nihil ibi vidit niſi paruā ſportel
lam habentem modicū panis ⁊ lagenam aque.
Et dixit ei Monachꝰ. Guſta modice ⁊ infudit
ei panem: ⁊ immiſit oleū ⁊ ſal: ⁊ māducauit et de
dit ei aquā bibere. Dixit aūt ei imperatoꝛ. Scis
quis ſim ego ⁊ ille dixit ei. Deus te ſcit quis ſis.
Tunc dixit ei. Ego ſum Theodoſius impera-
toꝛ. Ille autem ſtatim adoꝛauit ſalutās eum hu-
militer ⁊ dixit impatoꝛ. Beati eſtis vos mona-
chi: qui ſecuram vitā habetis: ⁊ nō cogitatis de
hoc ſeculo. Veritatem dico vobis: q̄ꝛ licet in im-
perio natus ſim nunq̄ tamē ita delectatus ſum
pane ⁊ aqua ſicut hodie. Satis eīm ⁊ libenter co
medi ⁊ cepit ex tunc honoꝛare eum imperatoꝛ.
Senex ergo egrediens fugit: ⁊ iterum venit in
egyptum. ¶ Dicebant ſenes. Quia quando ten-
tamur: tunc magis humiliamur q̄ꝛ deus ſciens
infirmitatē noſtram pꝛotegit nos: ſi aūt gloꝛia-
mur aufert a nobis pꝛotectionem ſuā ⁊ perimus.
¶ Cuidam fratri apparuit diabolus transfoꝛ-
matus in Angelum lucis: ⁊ dixit ad eum. Ego
ſuꝫ angelus gabriel. Quare clauſiſti oculos tuos
Ego ſum miſſus ad te. Ille autem dixit ei. Vide
ne forte ad alium miſſus ſis ego eīm non ſum di-
gnus vt angelus mittatur ad me: diabolus autē
ſtatim non cōparuit. Dicebāt ſenes. Quia ſi vel
pꝛo veritate angelus tibi appareat nō ſuſcipias
facile: ſed humilia temetipm̄ dicēs. Non ſum di
gnus videre angelum viuēs in peccatis. ¶ Nar
rauerūt de alio ſene: quia ſedēs in cella ſua et ſu
ſtinēs tentationes viderit demones manifeſte
⁊ contempſerit eos. Cum autem diabolus ſe vi-
deret vinci a ſene: venit ⁊ oſtēdit ſe ei dicēs. Ego
ſum chꝛiſtus: quare clauſiſti oculos tuos. Et re
ſpondens Senex dixit ei. Ego hic chꝛiſtum nolo
videre ſed in alia vita. Audiēs aūt hec diabolus
non comparuit. ¶ Alterum ſenem volentes ſe-
ducere demones dixerūt ei. Scis videre chꝛiſtū
Et ille dixit. Anathema vobis: et de quo dicitis
ego autem meo xp̄o dicēti credo. Si quis vobis
dixerit ecce hic eſt xp̄s ecce illic: nolite credere.
Quo dicto ſtatim nō cōparuerunt. ¶ Narraue-

runt de alio sene: q2 pseuerauit ieiunās septua-
ginta hebdomadas semel in hebdomada se resi-
ciēs hic postulabat a deo de quodā sermone scri
pturarū sctāx:et nō reuelabat ei de⁹. Dixit ergo
in semetipo ecce tm̄ laborē assumpsi et nihil pfe
ci:vado ergo ad fratrē meū et reqrā ab eo. Qui
cum egressus clausisset ostiū vt abiret missus est
ad eum angelus dn̄i dicēs. Septuaginta hebdo-
made quas ieiunasti nō te fecerūt proximum deo:
nunc vo qñ ita humiliat⁹ es:vt ad fratrē tuum
pergeres missus sum indicare sermonē et ape-
riēs ei de re quā qrebat discessit angelus ab eo.
¶ Dicebat senex quidā. Quia si q̄s timore dei et
hūilitate iniungit fratri aliqd facere sermo ipse
q̄ ppter deum egreditur facit fratrē illum subie
ctū existere:τ implere qđ fuerat īperatū si autē
quis volēs iubere fratri:τ nō hoc s̄m timorē dei
fecerit:sed quasi p autoritatem:volēs sibi in eo
potestatem deicendere de⁹ qui videt occulta cor-
dia:nō pmittit eum audire vel facere qđ iubet.
Manifestū est eñ opus qđ s̄m deū fit τ iterū ma
nifestū est qđ p volūtate aut ptāte iniungit:qm̄
qđ a deo est cū humilitate et obsecratiōe impera
tur:qđ aūt ex ptāte est cū furore τ pturbatiōe vt
pote:qm̄ a maligno est. ¶ Dixit senex volo vinci
magis cū humilitate q̄ vincere cū supbia. ¶ Di-
xit senex nō pteñes astantē tibi qm̄ nescis virum
in te sit sp̄us dei:an in illo. Assistērē autē tibi di
co cum:q̄ minister tuus est. ¶ Frater aliqs inter
rogauit senem dicēs. Si habito cū alijs fratrib⁹
et video aliquā rē incōueniētē vis vt loquar et
dixit ei Senex. Si sunt aliqui maiores tibi aut
coetanei tace magis et requiem habebis. In hoc
eñ q te minorem facies etiā securum te reddes
Dicit ei frater. Quid ergo facio pater perturbat
eñ me sp̄us dixit ei senex. Si laborās cōmone fa
cto semel hūiliter. Si aūt nō obediūt tibi relin-
que laborē tuū in cōspectu dei τ ipse te cōsolabi-
tur. Hoc est eñ vt pūciat se dei cultor corā deo
et relinquat ipe volūtates suas. Attēde aūt tibi
vt s̄m deū sit solitudo tua:τ tm̄ q̄ntū video bonuz
est tacere. Humilitas enim tibi est taciturnitas.
¶ Frater qdā interrogauit senem dicens. Quid
est profectus hoīs et respōdit ei Senex. pfectus
hoīs est humilitas. Quātum eñ quis ad humi-
litatē inclinat⁹ fuerit tm̄ eleuabitur ad pfectuz
Dixit senex. Quia si quis dicat ignoscite mihi
humiliās se cōburet demones temptatores. Dixit
senex. Si acqsieris taciturnitatem non habeas
apud teipm̄ q̄si aliquā virtutē tam obtinueris:
sed dic q2 idign⁹ sum loq̄. ¶ Dicebat senex qdaz
nisi velauerit pastor oculos alalis circuērtis ad
molā cōuertet se alal τ comedet labores suos ita
et nos velamen accipim⁹ s̄m dispēsatiōnē dei ne
videamus q̄ opamur bona beatificātes forsitan
nosmetipos pdamus mercedē nr̄az. Propterea
ergo relinqmur p̄ īteruālla tēporis simul et semel
sordidas cogitatiōes assumere vt cuz easdē cogi
tatiōes aspicim⁹ nosmetipos pprio iudicio odē
nemus. Hc eñ sordide ipse cogitatiōes velamen
sunt ipsi⁹ modici boni opis. Qui autē hō seipz ac
cusat nō pdit mercedem suā. ¶ Dixit senex qdaz
volo magis doceri q̄ docere. Itē dixit. Non do-
ceas añ tp̄o alioqn oī tpe vite tue minorāberis
intellectu. ¶ Interrogat⁹ est qdam senex qd est

humilitas et rūdēs dixit. Hūilitas magnū op⁹ es
est et diuinū. Uia autē humilitatis hec est vt la-
bores corporales assumi debeāt et ascribat seipm̄
hō pctōrē et ponat se subiectus hoīb⁹ et dixit fra
ter. Quid ē eē subhoīb⁹? Rūdit senex. Hoc est
esse subiectū hoīb⁹ vt nō attēdat ds aliena pctā
sed sua semp aspiciat:et deprecet̄ sine intermis-
sione deum vt ignoscat. ¶ Rogauit qdā frater se
nem dicēs. Dic mihi vnā rem quā custodiā:et vi
uam p eā. Et dixit ei senex. Si potueris cōtume-
liā pati τ sustinere magnū est hoc et sup oēs vir
tutes. Dixit senex. Qui cōteptū et iniuriā et dā
num patiēter fert pōt saluus esse. Dixit senex cui
dā. Nō habeas notitiā cū abbate:neq3 frequen
ter adiungeris ei:qm̄ ex hoc fiduciā sumes:et de
siderare incipies vt teneas etiā ipse primatum.
¶ Frater qdā erat in cōgregatiōe et oē pondus
qđ fratrib⁹ imminebat ipse suscipiebat:ita vt se
etiā in fornicatiōe accusaret. Quidā aūt fratres
ignorātes act⁹ eius ceperunt murmurare aduer
sus euz dicētes. Quāta mala fecit hic:τ nec opa
tur. Abbas aūt sciēs q̄ agebat frater ille dicebat
fratribus. Plus volo vnā mattulā isti⁹ fratris
cuz hūilitate: q̄ oēs vr̄as cū supbia:τ vt demōstra
ret ex dei iudicio qualis esset frater ille: attulit
oīa q̄ opati fuerāt alij fratres:et mattam ei⁹ de q̄
querebant̄ et accēdit ignē et iactauit in medium
cōsumpta q3 sunt oīa:et matta illoꝝ oīs matta āt
fratris illius illesa pmāsit. Hoc aūt vidētes illi
fratres timuerūt et pniam corā illo egerūt habē
tes eum deinceps velut patrē. ¶ Interrogat⁹ est
quidā senex quōd qdā dicerēt videre se aspectum
angeloꝝ:et rūdit dicēs. Beatus est qui petm̄ suū
semp videt. Frater aliqs contristabatur aduer-
sus aliuz fratrē. Qđ audiēs ille venit satisfacere
ei. Ille āt nō apuit ei ostiū celle sue. Perrexit
ergo ille ad quēdā senem et dixit ei cām:τ rūdit
ei senex. Uide ne quasi iustitiam adhibeas cau-
se apud teipsum in corde tuo tanq̄ culpatur⁹ fra
trē tuum vt q̄si illuz reprehēdas et teipm̄ iustifi-
ces:et pptrea non tetigit de⁹ cor ei⁹:vt aperi-
ret tibi. Ueruntamē hoc est qđ dico tibi:vt si vel
ille peccauit in te ponas in corde tuo:q2 tu ī illo
peccaueris τ fratrē tuū iustifica:τ tūc de⁹ dat in
corde illi⁹ cōcordare tecū. Et narrauit illi exēplū
tale dicēs. Duo qdā erāt seculares τ religiosi et
colloquētes secū egressi sunt τ facti sunt mona
chi emulatiōnē autē habētes vocis euāgelice s3
nō s̄m sciētiā:castrauerūt se quasi pter regnū
celoꝝ. Audiēs aūt hoc archiepꝯs:excōicauit eos
Illi aūt putātes q2 bene fecissent indignati sūt
cōtra eum dicētes. Nos propter regna celoꝝ ca-
strauim⁹ nos τ excōicauit nos. Eamus τ inter-
pellemus aduersus eū hierosolymoꝝ archiepm̄
Abeuntes ergo indicauerunt ei hec oīa:τ dixit
eis archiepꝯs hierosolymitarum. Et ego vos ex-
cōmunico. Ex quo iterum cōtristati abierunt
antiochiā ad archiepm̄:τ dixerunt ei oīa q̄ acta
fuerant circa se. Et ille similiter excōicauit eos τ
dixerūt ad semetipsos. Eamus romā ad patriar
cham:τ ipse nobis iudicabit de omnib⁹ istis. Eun
tes ergo ad summū archiepz romane ciuitatis
suggesserūt ei q̄ fecerūt:et eis memorati epi dicē-
tes. Uenim⁹ ad te q2 tu es caput oīm. dixit eis et
ipse. Et ego vos excōmunico:τ segregati eritis.

Tūc defecerūt ex ore eoꝝ totius cōsiliū ꝛ dixerunt
ad semetipsos. Isti epi sibiinuicē deserunt ꝛ cō-
sentiūt ppter qđ in synodis cōgregātur. Sz ea-
mus ad illū virū dei sanctū Epyphaniū epm de
cypro: qr ppheta est ꝛ psonā hois nō accipit. Cū
aūt ꝓximarēt ciuitati eius reuelatū est ei de ip-
sis. Et mittēs in occursuz eoꝝ mādauit eis. Ne
intretis ciuitatē istā. Tūc illi ī se reuersi dixerūt
In veritate nos culpabiles sumꝰ. Ut qd ergo nos
ipsos iustificamꝰ. Nunqd qr illi nos iniuste ex-
communicauerūt etiā ꝛ iste propheta? Ecce eñ
deꝰ reuelauit de nobis ꝛ reprehenderūt semetip
sos valde similiter ꝛ culpā quā fecerāt. Tūc vi-
dēs deꝰ q̄ cōcorda nouit. qr se in veritate culpabi
les fecerāt reuelauit epo Epyphanio ꝛ vltro mi
sit ꝛ adduxit eos. Et cōsolatꝰ eos suscepit in cōio
nē. ꝛ scripsit de eis archiepo Alexādrie dicens.
Suscipe filios tuos quoniā in veritate pniam
egerūt. Et addidit senex: q̄ hoc exēplū narraue-
rat dicēs. Hec est sanitas hois: ꝛ hoc est qđ vult
deꝰ: vt hō culpā suā ꝓiciat ante deū. Hec aūt cū
dixisset frater: fecit secundum verbum senis: ꝛ p
gens pulsauit ostiū fratris. Ille autē mox vt sen
sit eū. primus apud illū de intus penitētiā gessit
aperuitq3 statim ostiū ꝛ osculati sunt seinuicē ex
aio: et facta est inter vtrosq3 pax magna. ¶ Duo
monachi qui erāt etiā carnales fratres habita
bant simul ꝛ volebat diabolꝰ separare eos ab in
uicez. Semel ergo vnus qui erat iunior etate in
cēdit lucernā: ꝛ posuit eā sup cādelabrū. Fecit au
tē opa sua demon ꝛ euertit candelabrū: ꝓ qua re
cecidit cū maior frater cū ira. Ille autem penitē
tiā egit: dicēs ei: Habe patientiā in me frater. Et
iterū incēdā eā. Et ecce virtꝰ dñi venit ꝛ torq̄bat
demonē illū vsq3 mane. Demō aūt nūtiauit prin
cipi suo q̄d factū fuisset. Et audiuit sacerdos pa
ganorum id quod retulerat demō: ꝛ egressus fa
ctus est monachus ꝛ ab initio cōuersationis sue
tenuit humilitatē dicēs. Humilitas soluit oēm
virtutem inimici: sicut ego audiui demones lo-
quētes dicendo. Quia quando perturbamꝰ mo
nachos conuertitur vnus ex eis ꝛ agit penitētiā
ꝛ destruit omnem virtutem nostram.

¶ Explicit liber de humilitate.

¶ Incipit liber de penitentia.

Dicebāt fratres de abbate gelasio: q̄ habuerit codicē in mēbranis valētē solidos de
cē ꝛ octo. Cōtinebat eñ vetꝰ et
nouū testū totū ꝛ positus erat
codex ipse in ecclesia: vt q̄ vel-
let de fratribꝰ legeret ī eo. Sup
ueniēs aūt quidā frater peregri
nus applicuit ad senē: ꝛ vidēs
codicē illū cōcupiuit: ꝛ furatus
est euz ꝛ exiuit atq3 discessit. Senex aūt nō est se
cutus post eum vt comprehenderet euz cū vtiq3
intellexisset quod fecerat. Ille autē pergēs in ci
uitatē querebat cui venderet eū. Et cū inuenis-
set qui vellet emere: cepit sedeciz solidos preciū
ipsius postulare. Ille vero volens cōparare dixit
Da mihi primum vt ostendam eum et sic dabo
tibi preciū. Dedit ergo illi codicē ad ostendēdū
alicui. Quē accipiēs ille q̄ emere cupiebat: attu
lit eū ad abbatem Gelasium vt ꝓbaret si bonus
esset codex: aut si tantum valeret. Dixerat enim
ei ꝛ quantitatem quam venditor postulabat. Et
dixit senex Gelasius. Eme illum quia bonus co
dex est: et valet hoc preciuz: quod dicit tibi. Ille
autē retulit venditori aliter: ꝛ nō sicut audierat
a sene. Dixitq3. Ecce ostendi codicē illuz abbati
Gelasio: ꝛ dixit mihi quia bonus est: sed non va-
let quantum dixisti. Ille hoc audiēs dixit ei. Ni
hil aliud dixit senex. Et rñdit. Nihil. Tūc dixit ei.
Jam nolo vendere codicem istum. Compunctus
autem venit ad senem penitētiam agēs: ꝛ rogās
eum vt codicem reciperet. Senex autez nolebat
eum recipere. Tunc dixit ei frater. Quia si nō re
cipis eum non possum securus esse. Et dixit ei se
nex. Si non potes securus esse nisi recipiā: ecce
recipio eum. Et remansit frater ille apud eū: vs-
q3 ad exitum suum: proficiens de patiētia senis.
¶ Factus est aliquando cōuentus in cellis pro
quadam causa: et locutus quidem Euagrius ab
bas ꝛ dixit ei presbyter monasterioꝝ. Scimus
abba Euagri: quia si esses ī patria tua forte aut
episcopus eras: aut multoꝝ caput: nunc autem
hic velut peregrinus sedes. Ille vero cōpunctꝰ
non quidam tribulanter aliqd respōdit: sed mo
uens caput: respiciens ad terrā digito scribebat
et dixit eis. Reuera fratres ita est. ¶ Sedēte ali
quando abbate Joanne breui statura ante eccle
siam circumdederunt eum fratres: ꝛ exquirebāt
ab eo singuli de cogitationibus suis. Quidā au-
tē senex hoc audiens: accensus inuidia dixit ei.
Surisculā tua abba Joannes plena veneno est:
Et respondit ei abbas Joannes. Ita est abba.
Hoc autem dixisti quia ea que foris sunt tantū-
modo vides. Si autez videres que intro sunt: qd
eras dicturus? Dicebant de Joanne minore de
theba: da qui fuit discipulus abbatis Antonij:
qr duodecim annos fuerat in ministerio seruiēs
seni ī infirmitate eiꝰ, ꝛ post hec sedebat sup mat-
tam. Senex vero cōtristabat pro eo. Et cū in al-
tum laborasset eum illo: nūq̄ dixit ei sanus esto.
Quando autem iam moriturus erat: ꝛ residenti-
bus senibus loci tenuit manum eius ꝛ dixit. Sa
nus sis: sanus sis: sanus sis. Et tradidit eū seni-
bus dicēs. Hic angelus est non homo. ¶ Dicebāt
de abbate Isidoro qui erat in scithia: quia si q̄s
habuisset fratrem infirmuz aut pusillanimē aut
iniuriosum ꝛ volebat eū expellere foras ille dice
bat. Adducite eū ad me. Et apprehendens eū pa
tientia sua curabat animuz fratris illius. ¶ Ab
bas Macharius in egypto positꝰ inuenit homi
nem qui adduxerat animal ꝛ rapiebat que habe
bat. Ipse vero vt peregrinus astitit furi ꝛ adiuua
bat eū ad animal onerādū ꝛ eū omni q̄ete dedu-
xit eū: dicēs in semetipso. Nihil intulimꝰ in hūc
mūdū sz dñs dedit: et sicut ipse voluit ita factum
est benedictus in omnibus deus. ¶ Facta aliq̄ñ
cōgregatiōe fratrū in scithia cū voluissent senes
probare abbatem Moysen cōtēpserunt eū dicē-
tes: vt quid iste ethiops in mediuz nostrū venit.
Ille autem audiēs tacuit. Cū vero dimissus fuis
set cōuentus dixerunt ei hi q̄ iniuriose eū tractā
uerant nec modo non es turbatꝰ ꝛ ille rñdit. tur
batus sum ꝛ nō sum locutus. ¶ Paysius frater
abbatis pastoris habuit affectū eū quodā mona
cho ex cella sua. Abbas autē pastor nolebat hoc.

Qui consurgens iuit ad abbatem ammonē:⁊ di
xit ei. Frater meus Paysius hꝫ cum quodā affe
ctū:qđ ego nō libenter fero. dicit ei abbas Am-
monas abbas pastor adhuc viuis vade in cellam
tuā ⁊ pone in corde tuo:qꝛ iā annū habes ī sepul
chro. ¶ Dixit abbas pastor. Oīs labor q̄cūq̄ eue
nerit tibi:ex taciturnitate superaṫ. ¶ Quidam
frater lesꝰ ab alio fratre venit ad abbatē Sysoy
thebeum ⁊ dixit ei. Lesus sum a quodā fratre:⁊
volo me ego vindicare. Senex aūt rogabat eū di
cēs. Noli fili:sꝫ dimitte magis deo vīdictā. Ille
aūt dicebat. Non quiesco:donec me fortiter vin
dicauero. Dixit autem senex. Quia hoc semel sta
tui apud te surge oremus. Et surgēs senex dixit
Deus iam nobis non est necessarius quia nosipsi
⁊ volumus ⁊ possumus nos vindicare. Hoc aūt
audiēs frater cecidit ad pedes senis illiꝰ dicēs.
Iā nō cōtendā cū fratre illo:sꝫ rogo ignosce mi-
hi. ¶ Quidā vidēs quēdam religiosum portārē
mortuū in lecto. dicit eī mortuos portas vade ⁊
viuētes porta. ¶ Dicebant de quodā monacho:
quia quāto quis appetisset aut exacerbasset euꝫ
tanto magis ille ad eū concurrebat dicēs. Quia
hmōi causa homines corrigunṫ ab his qui in cō
uersatione studiosi sunt. Naꝫ qui eos beatificāt
magis cōfundunt animas eorū. Scriptū est eīm.
Qui q̄ beatificāt vos seducūt vos. ¶ Uenerūt ali
quādo latrones in monasteriū cuiusdā senis ⁊ di
xerūt ad eū. Oīa que in cella tua sunt tollere vo
lumus:⁊ ille dixit. Quātū vobis vˀ tollite filij.
Tulerunt ergo quodcūq̄ inuenerunt in cella se
nis ⁊ abierūt. Obliti sūt aūt ibi sacculū qđ erat
abscōditū in cella. Senex xᵒ tollēs eū secutꝰ est
post eos clamās ⁊ dicēs. Filij tollite quod obliti
estis in cella. illi vero admirātes patiētiā senis
reuocauerūt oīa in cellā eiꝰ ⁊ penitētiā egerunt
oēs adinuicē dicētes. Hic vere hō dei est. Fra-
tres q̄dā venerūt ad quendā senē sedentē in de
serto loco ⁊ inuenerūt foris extra monasteriū pue
ros pascētes pecora ⁊ loquētes verba q̄ nō dece
bāt. postq̄ vero viderūt senē ⁊ indicauerūt ei co
gitatiōes suas ⁊ de respōsione eiꝰ se ꝓfecisse sen
serūt dixerūt ei abbas quō acq̄escis tecū habitare
pueros istos:⁊ nō ꝓcipis eis vt cōstringātur. ⁊ di
xit senex. Credite mihi fratres dico habeo mul-
tos ex quo volo eis ꝓcipere:⁊ redarguo meipsuꝫ
dicēs. Si hoc parū nō portauero:quō maiorē tē
tationē (si permiserit mihi deus inferri) portā-
re possim:⁊ propterea nihil eis dico:vt fiat cōsue
tudo portandi ea q̄ superuenerint. ¶ Narraue-
rūt de quodam sene qui habuerit puerulū coha
bitantem secū ⁊ vidēs eū qꝛ fecerit opus qđ nō
expediebat dixit ei semel. Nō facias hāc rē ⁊ ille
nō obediuit ei. Hoc aūt senex vidēs abiecit de co
gitatione sua curā illiꝰ iactās ꝓpriū iudiciū sup
ipso. Puer aūt clausit ostiū celle in qua erāt pa
nes p̄ treς dies ⁊ dimisit senē ieiunū:⁊ nō dixit
ei senex vbi es:aut q̄d facis foris. Habebat autē
vicinū senē q̄ cū agnouisset:qꝛ tardaret puer ille
fecit pulmētū modice ⁊ dabat ei p̄ parietē ⁊ roga
bat vt gustaret. Et dicebat seni. Quid tardat fra
ter ille foris. Senex vero dicebat. Qñ ei vacaue
rit reuerteṫ. Narrauerūt aliq̄. Quia philosophi
q̄dā aliqñ voluerunt ꝓbare monachos:⁊ venit
vnus monachus trāsiēs stola ĭdutꝰ ⁊ bōa vestiꝰ.

Et dixerūt ei philosophi. Tu veni huc monache
Ille īdignatus iniuriis aggressus est eos. Trā-
siit ⁊ alter monachꝰ magnꝰ rusticꝰ gñe:⁊ ipsi di-
xerūt ei. Tu mōache male senex veni huc. Ille xᵒ
cursim venit ⁊ ceperūt ei alapas dare. Ille aūt cō
uertit eis aliā maxillā. Statiꝫ xᵒ philosophi illi
surrexerūt ⁊ adorauerūt eū dicētes. Uere hic est
monachꝰ. Et fecerūt eū sedere in medio sui:⁊ in
terrogauerūt eū dicētes. Quid est qđ plus faci-
tis nobis in solitudine ista. Ieiunatis ⁊ nos ieiu
namus. Castigatis corpora vestra:⁊ nos castiga
mus. Sed quicq̄d aliud facitis:et nos facimus.
Quid ergo plus facitis nobis sedentes in ere-
mo. Rñdit ei senex. In gratia dei speramꝰ nos ⁊
mentē nostrā custodimꝰ. Et illi dixerūt ei. Nos
hoc custodire nō possumꝰ. Et edificati: dimiserūt
eū. ¶ Senex q̄dā erat habēs probatū discipulū
quē aliqñ ꝯtristātus expulit foras. Ille xᵒ expecta
bat sedēs foris ⁊ aperiēs senex ostiū inuenit eū ⁊
pnīam egit apud eū dicens. Ab hodierno die tu
pater meꝰ es qm̄ hūilitas ⁊ patiētia tua vicit pu
sillanimitatē aīe mei. Ueni ergo intus:ammodo
eīm tu pater ⁊ senex. ego aūt iuuenis ⁊ tuꝰ disci-
pulus:qm̄ ope tuo supasti senectutē meā. ¶ Dice
bat q̄dā senū ꝙ audierit ab aliquo viro sctō esse
iuuenes:q̄ ducatū prebeāt senibꝰ in vita ista:et
narrauit dicēs. Quia erat q̄dā ebriosus senex ⁊
opabaṫ vnā mattā in die ⁊ vēdebat eā in vicino
vico ⁊ bibebat qđ accipiebat de ꝓcio eiꝰ. Postea
ergo venit ad eū iuuenis q̄dā frater:⁊ manebat
cū ipo q̄ simr opabaṫ ⁊ ipse mattā vnā. Tollebat
aūt senex ⁊ vēdebat:⁊ ambaꝝ mattaꝝ ꝓcium ex-
pēdebat in vino. Illi aūt fratri afferebat tātūmo
do modicū panis ad vesperā. Et cū hoc triēnio
iugiter faceret nihil locutꝰ est frater ille post hec
vero dixit frater ille in semetipso. Ecce nudus
sum ⁊ panē cū egestate comedo:surgā ergo ⁊ di-
scedā hic. Iteꝝ aūt cogitauit in semetipō dicēs.
Ubi habeo ire. Sedebo hic. Ego eīm ꝓpter deū
sedebo in hac vita cōī. ⁊ statim apparuit ei ange-
lus dñi dicēs. Nusq̄ discedas venīemꝰ eīm ad te
cras ⁊ rogauit frater senē dicens. Non discedas
hinc alicubi:qꝛ venient hodie mei tollere me. Cū
ergo facta esset hora:qua solebat senex descēde-
re ad victū:dixit fratri. Non venient hodie fili:iā
eīm tarde est. ⁊ ille dixit ei. Omino scias qꝛ venient
⁊ dū hec loq̄reṫ. dormiuit in pace. Senex autem
flebat dicēs. Heu heu me fili:qꝛ multis ānis sub
negligētia viuo:tu aūt paruo tpe saluā fecisti p̄
patiētiam aīaꝫ tuā:⁊ ex illo die factꝰ est senex so
brius ⁊ ꝓbatus. ¶ Dicebāt de quodā fratre:qui
seni cuidā magno vicinꝰ erat:qꝛ ingredereṫ ⁊ ra
peret quicq̄d habebat senex ī cella sua. Uidebat
aūt senex ⁊ nō obiurgabat eū. sed extorq̄bat sibi
plus solito manibꝰ opari dicēs. Credo opus hꝫ
iste frater:⁊ exigebat a se maiorē solito laborē et
astringebat vētrem suū:vt eū indigētia comede
ret panem suū. Cum aūt mori cepisset senex ille
circūsteterūt eum fratres ⁊ respiciēs in eū qui fu
rabatur:dixit ei. Iunge te huc ad me:⁊ tenuit:et
osculatus est manꝰ eius dicēs. Gratias ago istis
manibꝰ fratres:qꝛ ꝓpter ipsas vado ad regnū ce
lorū. Ille aūt cōpunctus ⁊ penitētiā agens factꝰ
est ⁊ ipse ꝓbatꝰ monachꝰ:exēplū sumēs de acti-
bus magni senis illius. ¶ Fuit q̄dam meretrix

noie Thais tāte pulchritudinis: vt multi ppter
eā vēditis substātijs suis pene ad vltimā puenī-
rēt paupertatē: ⁊ amatores sui pre zelo litib⁹ in-
ter se cōsertis frequenter puelle limina sanguie
iuuenū replebant. Qđ cū audisset abbas Pa-
phnutius: sumpto habitu seculari: ⁊ vno solido p-
fectus est ad eā ad quādam ciuitatē Egypti de-
ditqꝫ ei solidū quasi p mercede peccādi. Illa ac-
cepto pcio ait illi. Ingrediamur domū. Cum aūt
ibi esset ⁊ lectum pciosis vestib⁹ stratū ascēdere
inuitaret: dicit ad eā. Si est interius cubiculū in
ipsū eam⁹. Illaqꝫ dixit. Est qdem cubiculū vbi
nullus ingredit: sed deo nō est loc⁹ qui diuinita
tis eius oculis abscōdatur. Qđ cū senex audis-
set dixit ei. Et scis esse deū? Cum aūt rndisset se
scire deū: ⁊ regnū futuri seculi: necnon ⁊ tormēta
pctōꝝ. Dixit ei senex. Si ergo hec nosti: cur tan-
tas aīas pdidisti vt nō solum pro tua sed ⁊ illoꝝ
animabus reddita rōne dāneris. Illa vo hec au
diēs puoluta ad pedes abbatis Paphnutij exo-
rabat dicēs. Scio esse penitentiā pater: ⁊ cōfido
remissionem pctōꝝ sortiri te exorāte. Tantū pe-
to tribus horis īducias: vt post hoc vbi iusseris
ad te veniā: ⁊ quodcūqꝫ pceperis faciā. Cūqꝫ lo-
cum illi abbas cōstituisset quo venire deberet il
la collectis oīb⁹ quecūqꝫ ex peccato susceperat pla-
tisqꝫ in mediā ciuitatē combussit clamās. Venite
oēs qui peccastis mecū ⁊ videte qūo ea q̄ mihi cō
tulistis exurā. Erat aūt pcium eoꝝ bonoꝝ qdrin
gētaꝝ librarꝫ auri. Cūqꝫ oīa cōsumpsisset in locū
quē ei abbas cōstituerat perexit. Quā ille regto vir
ginū monasterio in cella parua claudēs ostiū cel
le plūbo signauit paruāqꝫ fenestrā reliqt per quā
ei vict⁹ modic⁹ inferret: iussitqꝫ oībus dieb⁹ pa-
rum panis ⁊ paululū aque a ministris ministra-
ri. Cū autem senex ostio plumbato discederet ait
Thais. Quo iubes pater vt ex naturali meatu a-
quam meā fundā. At ille rndit: in cella. Sic di-
gna es. Cū iterū quēadmodū deū deberet orare
inqreret. Dixit ei senex. Nō es digna noīare deū
neqꝫ in labijs tuis nomē diuinitatis imprimere
sꝫ nec ad solē man⁹ expādere: qm̄ labia tua iniq-
tate sunt plena: ⁊ man⁹ tue sordib⁹ inqnate: sꝫ tā
tūmō incūbens cōtra orientē aspice hūc sermo-
nē semper iterās q̄ me plasmasti miserere mei.
Cū ergo trib⁹ annis ita fuisset inclusa: cōdoluit
ei abbas paphnutius: ⁊ mox pfect⁹ est ad abbatē
Antoniū vt ab eo reqreret si remisisset illi deus
pctā an nō. Cū ergo cām rei narrasset: conuoca-
tis discipulis suis abbas Antonius pcepit vt il-
la nocte oēs vigilarēt: ⁊ in orōne psisterēt: singula
tim quaten⁹ vni alicui ex his declararet de⁹ cāꝫ
p qua abbas Paphnuti⁹ venerat. Cū ergo singu-
li successissent: ⁊ incessanter orassēt abbas Pau
lus maior discipl's beati Antonij abbatis vidit
subito in celo lectū preciosis vestib⁹ adornatum
quē quatuor virgīes clara facie custodiebāt. Cū-
qꝫ Paul⁹ intra se diceret. Nō est hec gr̄a alteri⁹
nisi pris mei Antonij: vox ad eū diuina facta est
nō patris tui Antonij: sed Thaidis meretricis
est. Qđ cū mane facto abbas Paulus retulisset
cognita dei volūtate abbas Paphnutius cū gau-
dio discessit: ⁊ pfect⁹ ad monasteriū in quo erat
inclusa ostiū qđ obstruxerat dissipauit. Illa vero
petebat vt adhuc permaneret diuti⁹ inclusa. Cū
vero aperuisset ostiū dixit. Egredere qm̄ de⁹ di-
misit tibi pctā tua. Illa respōdit. Testor deū: qm̄
ex quo hic ingressa sum: ex oībus peccatis meis
feci velut sarcinam: ⁊ statui ante oculos meos.
Et sicut nō discedit anhelit⁹ de narib⁹ meis vna
hora: sic nec discesserūt pctā mea ab oculis meis:
sed flebā illa semper cōsiderans. Cui abbas rn-
dit. Non ppter penitenciā tuā dimisit tibi deus
peccata tua: sed qꝛ semp hūc timorē habuisti in
animo. Et cū eā inde eduxisset: quindecim dies
supuixit tm̄ ⁊ quieuit in pace. ¶ Quidā frater se
debat in cella in egypto: magna humilitate pre-
cipuus. Habebat autem sororem in ciuitate me-
retricē: que multis aīabus perditio fuerat. Fre-
quēter ergo monebāt senes fratrē illū: ⁊ vix po-
tuerūt ei psuadere vt veniret ad eā quaten⁹ p ad
mōitionē ei⁹ posset pctm̄ qđ per eā fiebat termi-
nari. Dū ergo veniret ad locū quidā ex notis vi-
dēs eū pcessit ⁊ nūciauit mulieri dicēs. Ecce fra
ter tu⁹ venit ad te de eremo. Illa aūt pre gaudio
relictis amatorib⁹ suis qbus ministrabat capite
discooperto ad occurrendū fratri egressa est. Et cū
vidisset eū dū tēraret illū amplecti dixit ei ille.
Soror mea charissima parce iam aīe tue: qm̄ p-
pter te multi perierūt. Cōsidera q̄ta habes tormē
ta preparata: nisi cito penitere festinaueris. Illa
aūt contremiscēs dicit ad eū. Et scis frater qꝛ est
mihi salus vel ammodo. Cui ille dixit. Si volue
ris adhuc salus tibi est. Illa aūt iactās se ad pe-
des fratris sui petebat vt eā secū duceret in deser
tum. Cui frater suus dixit. Vade ⁊ cooperi caput
tuū ⁊ seqre me. Cui illa rndit. Eam⁹ (ait) veloci
ter. Opꝫ enī me deformare: ⁊ inter hoīes potius
nudo capite deambulare: q̄ in officinam peccati
mei iterū ingredi. Dum aūt pariter ambularent
monebat eā frater ad pniam. Vidēs aūt ille: qꝛ q-
dam fratres obuiarēt ei dixit ad eā. Qm̄ necdū
oēs sciūt q soror mea sis: parū de via secede dōec
isti trāseāt. Qđ cū fecisset postq̄ trāsierūt illi vo-
cauit eā frater su⁹ dicēs. Veni soror mea eamus
viā nrām. Illa aūt nō rndit ei. Perqrens ergo il
le inuenit eā mortuā: ⁊ vestigia pedum ei⁹ plena
sanguie. Erat enī discalciata. Tūc ille flens clu
lās nūciauit seniorib⁹ patrib⁹ oīa q̄ facta fuerāt.
At illi cōtēdebāt inter se de saluatiōe ei⁹. Mani
festauit aūt dns vni seni de ipsa: eo q nulla cura
illi fuit de re corpali: sed vt pprīū vuln⁹ sanaret
neglexit oīa sua ⁊ suspirauit grauiter ⁊ fleuit p
pctō suo, ppterea suscepit de⁹ penitētiam eius.

¶ Explicit liber de penitentia.

¶ Incipit liber de charitate.

Dixit abbas Antoni⁹. Ego
iam non timeo deum sed
amo: qꝛ amor foris mittit timo-
rem. Dixit iterū qꝛ de proximo
est vita ⁊ mors. Si enī lucramur
fratrē: lucrabimur xp̄m. Si aūt
scādalizam⁹ fratrē in xp̄m pec-
camus. Abbas Ammon de loco
nitrie venit ad abbatē Antoniū
⁊ dixit ei. Video qꝛ maiorem la-
borē q̄ tu sustineo: ⁊ qūo nomē
tuum magnificatū est in hoībus sup me. Et dixit
ei abbas Antoni⁹. Qm̄ ⁊ ego diligo deum plus
quā tu. Venit aliqn̄ abbas Hylarion de palesti-

na ad abbatē Antoniū in mōtē ⁊ dicit ei abbas
Antonius. Bene venisti lucifer qui mane oriris.
Et dicit ei abbas hylarion. Pax tibi colūna lu-
cis q̄ sustines orbē terrarū. Dixit abbas Marcus
abbati arsenio. Quare nos fugis? Et dixit ei se-
nex. Scit deus q̄ diligo vos: sz nō possū esse cū deo
⁊ hoīb⁹. Superiores enim virtutes milia ⁊ miliū milia.
vnā habēt volūtatē: hoīes aūt habēt multas vo-
lūtates: nō possum ego deū dimittere ⁊ venire et
esse cū hoīb⁹. ¶ Dixit abbas agathon: q̄ sm volū-
tatem meā nū q̄ dormiui: retinēs in corde dolo-
rem quē q̄ aduersus aliquē neq̄ dimisi dormire
aliquē habentē aduersū me aliq̄d. Ascēdēte ali-
qñ de scithia abbate Joāne cū aliis fratrib⁹ erra-
uit q̄ eis ducatū p̄bebat in via (erat enī nox) ⁊ fra-
tres dixerūt abbati Joāni. Quid faciem⁹ abba:
q̄ errauit frater iste devia ne forte moriamur er-
rātes. Et dixit ei Senex. Si dixerim⁹ ei aliq̄d cō-
tristabit̄. Sed ecce facio meipsm quasi defunctū
⁊ dico me nō posse ambulare: sz iaceo hic vsq̄ ma-
ne ⁊ fecerūt sic. Sed ⁊ residui dixerunt. Nec nos
ibim⁹ sedebim⁹ tecū. Et sederūt vsq̄ mane ne ob-
iurgarēt fratrē illū. ¶ Senex q̄dam erat in egy-
pto anteq̄ veniret illuc abbas pastor. Ille aūt se-
nex habebat noticiā hoīm: ⁊ multū honorē. Cū
ergo ascendisset abbas pastor de scithia cū suis
dimiserūt hoīes senes illū ⁊ venerūt ad abbatē
pastorem. Ductus autem inuidia senex male lo-
quebatur de eis. Hoc audiens abbas pastor con-
tristabat̄: ⁊ dixit fratrib⁹ suis. Quid faciemus de
sene isto magno: q̄ nos in tribulationem mise-
runt homines derelinquētes senē: ⁊ ad nos qui
nihil sum⁹ attendētes? Quō ergo possum⁹ sana-
re eū? Et dixit eis. Facite aliq̄d ad gustandum: ⁊
tollite vasculū vini: ⁊ eamus ad eū ⁊ simul guste-
mus: forsitan p̄ hoc possum⁹ sanare animū eius.
Tulerūt ergo quos parauerant cibos ⁊ perrexe-
rūt ad eū et dū pulsassent ostiū r̄ndit discipulus
eius dicens. Qui estis: ⁊ illi dixerūt. Dic abbati
tuo: q̄ abbas pastor est ⁊ desiderat b̄ndici p̄ eos.
Hoc aūt nunciāte ei discipulo eius: ille mādauit
dicēs. Vade dic eis q̄ mihi nō vacat. Illi aūt p̄-
seuerātes in caumate dixerūt. Non discedamus
nisi meruerimus benedictionem senis. Senex
aūt videns perseuerantiā eoꝝ ⁊ humilitatē cōpunc-
tus aperuit eis: ⁊ intrātes gustauerunt cum eo.
Cum vero mādu carēt dixit senex. In veritate di-
co min⁹ est q̄d audiui de vobis cētuplū enī est q̄d
video in ope vr̄o. Fact⁹ est ergo eis amic⁹ ex illo
die. ¶ Dixit abbas pastor. Conare sm virtutem
tuā nulli oīno facere malū ⁊ castū serua cor tuū
cū omni hoīe. Iterū dixit. nō est aliq̄d maius in
dilectione: q̄ vt aīam suā ponat q̄s pro proximo
suo. Etenī si q̄s audiēs sermonē tristē cū posset
ipse id facere certet atq̄ sustineat: ⁊ nō cōtristet
eū vel etiā si lesus in re aliq̄ patiēter tulerit nō
retribuēs cōtristanti atq̄ ledēti se eo modo: hu-
iusmodi hō aīam suā ponit pro p̄ximo suo. Con-
tigit aliq̄n abbatem Pambo iter cū fratribus in
partes egypti facere ⁊ vidēs quosdā seculares se-
dentes dixit eis. Surgite ⁊ salutate: ⁊ osculami-
ni monachos: ⁊ benedicamini: frequēter enī cū
deo loquūtur ⁊ sancta sunt ora eoꝝ. ¶ Dicebant
de abbate paphūtio: quia nō cito bibebat vinū.
Aliquādo aūt in itinere ambulās superuenit in cō-
uentū latronum: ⁊ inuenit eos bibētes. Cogno-
uit autem eum qui erat prim⁹ latronū ⁊ sciebat
q̄ non biberet vinū. Videns ergo eum de multo
labore impleuit calicem vini: ⁊ alia manu tenuit
gladium euaginatū: ⁊ dixit seni. Si nō biberis
occidam te. Senex vero sciens q̄ mandatū dei
vult facere ⁊ volēs eum lucrari accepit et bibit.
Ille vero princeps latronū penitentiā apud eū
egit dicens. Ignosce mihi abba: q̄ cōtristaui te.
Et dixit ei senex. Credo in deo meo: q̄ p̄ hūc ca-
licē faciat misericordiā tecum: ⁊ in hoc seculo et
in futuro. Et r̄ndit latro. Et ego credo in deo: q̄
ammodo nō faciam alicui quicq̄ mali: ⁊ lucrat⁹
est senex omne collegiū illorum latronū per id
quod se propter deum dimisit voluntati eorum.
¶ Dixit abbas hiperitius. Eripe proximū a pec-
catis quāta tibi est virt⁹ sine improperio: q̄m de⁹
cōuertētes a peccatis nō repellit a se. Verbū aūt
malitie ⁊ nequitie nō habitet in corde tuo aduer-
sus fratrem tuū: vt possis digne orare. pater di-
mitte nobis debita nr̄a sicut ⁊ nos dimittim⁹ de-
bitorib⁹ nr̄is. ¶ Duo fratres erāt in cellis: vn⁹ au-
tem ex eis senex erat. Et rogabat eū qui erat iu-
uenis: dicēs. Maneamus simul frater. Et ille di-
xit ei. Peccator sum ⁊ nō possum manere tecum.
Ille aūt rursus rogabat eū dicēs. Etiā possum⁹.
Erat autem senex ille mundus: ⁊ nolebat audi-
re: q̄ monachus haberet in cogitatu fornicatio-
nem ⁊ dicit frater. Dimitte me vna hebdomada
⁊ iterum loquamur. Venit ergo post modū iuue-
nis ille ⁊ volēs senem p̄bare dicebat. In magnā
tentationē incurri hebdomada ista abba. Per-
gēs enī p̄ ministerio quodā in vico incidi in mu-
lierē: ⁊ dixit ei senex. Est tibi penitētia. Et dixit
frater etiā. Senex aūt dixit. Ego tecū porto me-
dietatem peccati hui⁹. Tunc dixit frater ille. Mo-
do scio: q̄ possum⁹ simul esse ⁊ mānserūt simul vs-
q̄ ad exitū suū. ¶ Dixit quidā patrum. si quis te
petierit rem aliquā ⁊ violēter p̄stiteris ei. sit vo-
luntas animi in id q̄d datur sicut scriptū est: q̄ si
q̄s te angariauerit vnū miliarium vade cū ipso
duo: hoc aūt est vt si q̄s a te petierit rem aliquā
des ei ex aīo ⁊ sp̄ū. ¶ Dicebāt de quodā fratre: q̄
cū fecisset sportas ⁊ imposuisset eis causos audi-
uit vicinū suū aliū monachū dicentem. Quid fa-
ciō: q̄ proximū est mercatū: ⁊ non habeo ansas
quas imponam sportellis meis. Ille vero resol-
uit ansas quas imposuerat sportellis suis: ⁊ attu-
lit eas fratri illi vicino dicens. Ecce istas ansas
superfluas habeo tolle eas ⁊ impone sportis tuis ⁊
fecit opus fratris sui p̄ficere ad q̄d opus erat: pro-
priū aūt opus reliquit imp̄fectū. Dicebāt de quo-
dam sene in scithia: q̄ egrotauit ⁊ voluit mādu-
care modicū panis recētis. hoc aūt audiēs q̄dā
exercitatoꝝ fratrū tulit melotē suā ⁊ misit in eā
panem siccū ⁊ vadēs in egyptū mutuauit illa p̄
pane recēti ⁊ attulit seni. ⁊ cū vidissent fratres
panes illos recētes mirati sunt: senex aūt nole-
bat gustare dicens. q̄ sanguis fratris illi⁹ est: et
rogauerūt illū fratres dicētes. p̄pter dn̄m come-
de ne vacuū sit sacrificiū fratris istius. Atq̄ ita
rogat⁹ comedit. Frater quidā interrogauit quē-
dam senem dicens. duo sunt fratres ex quibus
vnus quiescit in cella sua protrahēs ieiuniū sex
dierū ⁊ multū sibi laborem imponēs alter vero

egrotãtibus deseruit: cui⁹ pōdus magis acceptū
est deo? Respondit ei senex. Si frater ille qui sex
dieb⁹ ieiunium leuat appēdat se per nares non
pōt esse equalis illi qui infirmantibus deseruit.
¶ Interrogauit quidã senez quendã dicēs: quo
sunt modo quidã laborantes in cōuersatione et
nō accipiunt gratiã sicut antiqui. Dixit ei senex.
Qz tunc charitas erat et vnusquisqz ꝓximũ suũ
trahebat sursum nunc autē refrigescēte charita-
te vnusquisqz proximũ suũ deorsum trahit: ꝓ-
pterea gratiã non meremur accipere. Perrexe-
runt aliqñ tres fratres ad messem ⁊ susceperunt
certum spaciũ sexaginta modiorũ qđ meterent.
Unus autē ex eis ipsa prima die infirmari cepit
⁊ reuersus est ad cellam suã. Duo autem reman-
serunt: ⁊ dixit vnus alteri ecce frater vides qz in-
currit egritudinē frater noster extorque ergo tu
aio tuo paululum ⁊ ego meo similiter ⁊ credim⁹
in deo: qz per orationē fratris nostri implebim⁹
nos duo opa ⁊ metamus partē ipsius: cum ergo
explicassent messem totius loci quã susceperant
venerūt recipere mercedes suas ⁊ vocauerūt fra-
trem illũ dicētes. Ueni frater accipe laborē tuũ.
Et dixit eis. Qualē mercedem accipiam qz non
messui ⁊ illi dixerūt ei. Orationibus tuis cōsum-
mata est messis: veni ergo ⁊ accipe mercedes tu-
as. Facta ergo plurima contētione inter eos de
hac re: illo scz dicēte nō accipiam: qz non labora-
ui: illis vero nō acquiescētibus nisi ⁊ ipse accipe-
ret partem suã abierunt ad iudicium cuiusdã ma-
gni senis: ⁊ dixit ei ille frater. Perreximus tres
vt meteremus in agro cuiusdã viri ad mercedem.
Cum autē venissemus ad locũ quem messuri era-
mus ipsa prima die in egritudinē cecidi ⁊ reuer-
sus sum in cellã meam: nec vna die metere cum
eis preualēs: ⁊ nunc cogūt me fratres isti dicētes
veni accipe mercedes vbi nō laboraui. Dixerunt
autē ⁊ illi fratres re vera nos tres perreximus me-
tere ⁊ suscepimus spaciũ sexaginta modiorũ qđ
meteremus: ⁊ si fuissemus toti tres cum grādi la-
bore vix potuissemus explicare illud: orationibus
autē fratris hui⁹ nos duo velocius qz tres potui-
mus ⁊ demessuimus agrum ⁊ diximus ei veni ac-
cipe mercedes tuas: ⁊ non vult. Hoc audiens se-
nex miratus est ⁊ dixit vni de monachis suis per-
cute signũ in cella fratrũ vt cōgregēt se huc oēs.
Qui cum venissent dixit eis. Uenite fratres ⁊ au-
dite hodie iustum iudiciũ: ⁊ indicauit eis oīa se-
nex ⁊ adiudicauit fratri illi vt acciperet merce-
des suas ⁊ faceret ex his mercedibus qđ ipse vel-
let. Et discessit frater ille cōtristat⁹ ⁊ plorās qua-
si preiudiciũ passus. ¶ Dicebat quidã senex qz pa-
tres nostri consuetudinē habuerūt venire ad cel-
las nouorũ fratrũ: qui solitariū habitare volebāt
⁊ cōuersari ⁊ visitabāt eos ne quis eorum tenta-
tus a demonibus lederetur a cogitatione sua: et
si qñ aliquis eorũ inueniebatur lesus adducebāt
eum ad ecclesiã ⁊ ponebatur peluis cũ aqua: ⁊ fie-
bat pro eo oratio qui in tētationibus laborabat
⁊ lauabant oēs fratres manus suas in peluim et
perfundebatur aqua illa: ille autem frater qui tē-
tabatur: ita statim purgabat. ¶ Duo senes mul-
tis annis simul conuersati sunt: ⁊ nunqz inter se
litem habuerunt. Dixit autē vnus alteri. Facia-
mus ⁊ nos vnã litem: sicut hoīes faciunt. Et ille

respōdit fratri dicēs. Nescio qualiter fiat lis: et
ille dixit eis. Ecce pono in medio laterculum: et
ego dico meũ est hoc: tu autem dicis non: sz meũ
est: ⁊ ita fit litis initium. Posuerunt ergo testam
in medio: sui: ⁊ dixit vnus eorum. Meum est hoc.
Et alter dixit. Non sed meũ est. Et ille respondit
ei. Etiam tuũ est: tolle ⁊ vade ⁊ discesserunt: nec
contēdere inter se potuerunt. ¶ Frater aliquis
interrogauit Senem quēdam dicens. Si video
fratrem de quo audio aliquam culpã nō possum
suadere animo meo vt introducã eum in cellam
meã: si autē videro bonum fratrem ipsum libēter
suscipio: ⁊ dixit ei Senex. Si facis bonum bono
fratri parum bonũ facis illi: alteri duplũ impen-
de. Ipse est eñ qui infirmatur. ¶ Dicit quidã Se-
nex nunqz desiderani opus quod mihi vtile esset
vt fratri meo dispēdium faceret huiusmodi ha-
bēs spem: qz lucrum fratris mei opus fructifica-
tionis mihi est. ¶ Quidam frater erat minister
cuiusdã fratris. Contigit autem qz vulnus fieret
in corpore senis: ⁊ sanies multa ex eo cum fetore
proflueret. Dicebat autē cogitatio sua fratri illi
qui deseruiebat. Discede hinc qz non potes susti-
nere fetorem putredinis isti⁹. Ille vero frater vt
reprimeret huiusmodi cogitationē tulit vas aqͥ
⁊ lauabat vulnus senis illius ⁊ recollegit ipsam
aquam in vase: ⁊ quoties sitiebat ex ipsa bibebat.
Cepit autem iterum cogitatio sua sollicitare eum
dicens. Si non vis fugere vel non bibas fetorē
hunc. Frater autem ille laborabat ⁊ tolerantee
ferebat bibens lauaturam vulneris illius. Et cũ
ita ministraret Seni. Uidit deus laborē charita-
tis illius ⁊ illã lauaturã in aquam mundissimã
vertit: ⁊ Senē inuisibili medicamento sanauit.

¶ Explicit liber de charitate.

¶ Incipit liber de prudentia ⁊ contemplatione.

FRater quidã abijt ad
cellam abbatis Arse-
nij in Scithia: ⁊ attē-
dit per fenestram ⁊ vi-
dit senem totum quasi igneum.
Erat autē frater ille dignus qui
talia intueret. Et cũ pulsassent
egressus est Senex: ⁊ vidit fra-
trem illum stupentē. Et dixit il-
li: est ne diuqz hic pulsas: vidisti
ne aliquid et ille respondit ei
non. Et colloquens cum eo dimisit eum. Dicit
abbas Daniel qui erat discipulus abbatis Arse-
nij: quia narrauerit ei abbas Arsenius tanqz de
aliquo alio dicens puto tamen qđ de se dicebat.
Quia cum sederet in cella sua quasi quendã se-
num vox venit ei dicēs. Ueni ⁊ ostendã tibi ope-
ra hominum. Et surgēs exijt ⁊ duxit eum in quē-
dam locum ⁊ ostendit ei ethiopem incidētem li-
gna ⁊ facientem sarcinam grandem ⁊ tentabat
portare eam ⁊ nō poterat ⁊ pro eo vt auferret sar-
cinam illam ibat iterum ⁊ incidebat ligna: ⁊ ad-
debat ad sarcinam. Hoc autem faciebat diutius.
Et procedēs paululum ostēdit ei hoīem rursus
stantē super lacum ⁊ implentē aquã ex eo ⁊ effun-
dentē in cisternam pertusam: que cisterna ipsam
aquã iterum refundebat in lacũ. Et dixit ei ite-
rum veni: ostēdam aliud. Et ecce vidit templum
et duos viros sedentes in equis: et portantes li-

gnũ trãsuersum vnus cõtra vnum: volebãt autẽ per ianuã introire in tẽplũ ⁊ nõ poterãt propter lignũ illud qḋ in trãsuerso portabãt ⁊ non incli nãtes se vnꝰ post vnũ vt fieret illud lignum dire ctũ remãserunt foris extra ianuã tẽpli. Et cum interrogasset q̃d hoc eẽt. Ille rñdit ei. Hi sunt q̃ portãt velut cũ suþbia iustitie iugũ: ⁊ nõ humilia ti sunt: vt corrigerẽt se ⁊ humiliter ambularent in via xp̄i: ꝑpter qḋ ⁊ remanẽt foris a regno dei. Ille aũt qui ligna incidit hõ est in peccatis mul tis: ⁊ ꝑ eo vt agat penitẽtiam ⁊ subtrahat se de peccatis suis aĩs iniquitates adhibet super ini quitates suas. Qui aũt aquã implet homo est q̃ opera quidã bona facit: sed habet in eis etiam et mala permixta per que perdit ⁊ bona opera sua. Quapropter cõuenit oẽm hoĩem sobriũ esse in cõsiderandis operibꝰ suis ne inuanũ videaƭ su stinere labores. ¶ Narrauit iterũ abbas Daniel dicẽs. Dixit pater noster Arsenius de quodã se ne in Scithia qui erat magnus in hac vita sim plex aũt in fide: ⁊ errauit pro eo qḋ erat idiota: ⁊ dicebat nõ esse naturaliter corpus xp̄i panẽ con secratũ quẽ sumimus: sed figurã eius esse: hoc au diẽtes duo senes q̄ diceret hunc sermonẽ: ⁊ sciẽ tes: qꝛ magna esset vita eius ⁊ cõuersatio cogita uerũt: qꝛ innocẽter ⁊ simpliciter diceret hoc ve nerũtq̧ ad eum ⁊ dicũt ei. Abba audiuimus ser monem cuiusdã infidelis qui dicit: qꝛ panis quẽ sumimꝰ nõ naturaliter corpus xp̄i est: sed figura eius. Senex aũt ait eis: ego sum qui hoc dixi. Il li aũt rogabãt eũ dicẽtes. Non sic teneas abba: sed sicut ecclesia catholica tradidit nos aũt cre dimus qꝛ panis ipse corpus xp̄i est calix ipse san guis xp̄i ſm veritatẽ ⁊ non ſm figuram sed sicut in principio puluerẽ de terra acciptẽs plasmauit hoĩem ad imaginẽ suam: et nemo põt dicere: qꝛ non erat imago dei: q̃uis de terra ⁊ puluere sit: ita ⁊ panis quẽ dixit: qꝛ corpus meũ est credimꝰ et ſm veritatem corpus xp̄i est. Senex aũt ait ei. Nisi rem ipsam cognouero non mihi satisfaciet ratio vestra. Illi aũt dixerũt ei deprecemur deuꝫ hebdomada hac de mysterio hoc ⁊ credimus: qꝛ deꝰ reuelabit nobis. Senex aũt cũ gaudio suscee pit sermonẽ istuꝫ ⁊ deprecabatur deũ dicẽs. Dñe tu cognoscis: qm̄ non per malitiã incredulꝰ sum rei huiꝰ sed per ignorantiã erraui: reuela ergo mihi dñe Iesu xp̄e qḋ veruꝫ est. Sed ⁊ illi senes abeũtes in cellas suas rogabãt ⁊ ipsi deum dicẽ tes. Domine Iesu christe reuela seni mysterium hoc vt credat ⁊ non perdat laborẽ suum. Exaudi uit autem dñs vtrosq̧ ⁊ hebdomada completa ve nerunt dominica die in ecclesiam ⁊ sederũt ipsi tres soli super sedile de scirpo: quod in modũ fa scis erat ligatum medius aũtẽ sedebat senex il le. Aperti sunt aũt intellectuales oculi eorum: ⁊ qñ sunt positi panes in altare videbatur illis tñ tũmodo tribus tanq̃ puerulus iacẽs super alta re: ⁊ cũ extẽdisset presbyter manus vt frangeret panẽ descendit angelus de celo habẽs cultrum in manu ⁊ sacrificauit puerulum istũ sanguinem vero eius excipiebat in calicẽ. Cum aũt frange ret presbyter in paruis partibus panẽ etiam an gelꝰ incidebat mẽbra pueri in modicas partes. Cũ aũt accessisset senex vt acciperet sanctã com munionẽ data est ipsi caro sanguine cruentata.

Quod cũ vidisset pertimuit ⁊ clamauit dicens. Credo dñe qꝛ panis qui in altari ponitur corpꝰ tuum est: ⁊ calix sanguis tuus est. Et statim factã est illa caro in manu eius panis secundũ myste rium ⁊ sumpsit illũ in ore agẽs gratias dño deo. Dixerunt aũt ei senes: deus scit humanã naturã qꝛ non potest vesci carnibus crudis ⁊ propterea transformauit corpus suũ in panẽ: sanguineꝫ in vinũ his q̃ illud fideliter suscipiunt ⁊ egerũt gra tias deo de sene illo qꝛ non permisit deus perire labores eius ⁊ reuersi sunt ad cellas suas cũ gau dio. ¶ Iterũ ipse abbas Daniel narrauit de alio magno sene qui habitauit in inferioribꝰ partibꝰ egypti: qꝛ diceret per simplicitatẽ: q̄ Melchise dech ipse sit filꝰ dei. Hoc aũt indicatũ est sancte memorie Cirillo archiep̄o Alexandrino de eo ⁊ misit ad eũ. Sciẽs aũt: qꝛ signifer esset ip̄e senex: ⁊ quicquid peteret a deo reuelareƭ ei ⁊ qꝛ simpli citer diceret hoc verbũ: vsus est huiusmodi rõne dicens Abba rogo te: qꝛ in cogitatione mea est q̄ melchisedech ipse sit filꝰ dei. Et Rursus alia cogitatio mea dicit qꝛ melchisedech nõ sit deus sed hõ sit ⁊ summus sacerdos dei fuerit. Quũ er go hesito de hoc idcirco misi ad te vt depreceris deũ quatenus tibi reuelare dignetur de hoc q̃d veritas habeat senex aũt de cõuersione sua pre sumẽs cũ fiducia dixit. Da mihi tres dies indu cias ⁊ ego deprecor deũ de hac re: ⁊ renũcio tibi qḋ mihi fuerit reuelatũ de hoc. Intrans ergo in cellã suã deprecabaƭ deũ de verbo hoc ⁊ veniens post tres dies dixit sancte memorie. Cirillo ep̄o Homo est Melchisedech. Archiep̄s respõdit ei. Quõ cõstat apud te abba? Et ille dixit ei. Deus oñdit mihi oẽs patriarchas ita vt singuli eorum corã me transirent ab adã vsq̧ ad melchisedech. Et angelus mihi assistẽs dixit. Ecce iste est Mel chisedech: ⁊ tũ archiepiscope certus esto qꝛ sic est abiens aũt senex per semetipsum predicabat qꝛ hõ esset Melchisedech: ⁊ gauisus est magnifice sctẽ memorie Cirillus ep̄s. ¶ Puer erat adhuc sancte memorie effrẽ: ⁊ vidit somniũ siue reuela tionẽ: qꝛ nata sit vitis in lingua eiꝰ ⁊ creuit ⁊ im pleuit totã terrã fructifera nimis ⁊ qꝛ venirent oĩa volatilia celi: ⁊ comederẽt de fructu vitis il lius. Quãtũ aũt mãducabãt eo ampliꝰ implebaƭ fructu. ¶ Iterũ vidit q̃dã sanctorũ in somnis or dinẽ angelicũ descendẽtẽ de celo ſm preceptum dei habẽtẽ in manu librum hoc est thomon scri ptum intus ⁊ foris. Dicebant autem adinuicem. Cui debet committi hoc. Quidam dicebant illi. aliũ aũt dicebant de alio. Responderunt aũt ⁊ di xerunt: vere vtriq̧ quidẽ sancti sunt ⁊ iusti quos dicitis veruntamẽ hoc eis committi non potest. Multa etiam alia nomina sanctorum dicentes. Postea dixerunt quia nemini potest hoc alteri committi nisi effren: ⁊ vidit senex ille cui hoc in somnis apparuit: qꝛ effren dederunt thomon il lũ. Mane aũt surgẽs audiuit effren docẽtẽ ⁊ ve lut fontẽ ebullientẽ de ore ipsius: ⁊ cognouit se nex qui somnium viderat quia spiritussancti est operatio qḋ egrediebaƭ de labijs effren. ¶ Dice bãt de abbate zenone quia dum moraretur in sci thia exijt nocte ḋ cella sua velut ad paludẽ: ⁊ cũ er rasset fecit tres dies ⁊ tres noctes ãbulãs ⁊ labo rãs ⁊ cũ ðfecisset cecidit semianimis. Et ecce pue

rul⁹ stetit aũ cũ habẽs panẽ ⁊ surriculã aq̃ ⁊ dicebat ei. Surge mãduca. Ille aũt surgẽs orauit existimãs q᷑ fantasma esset. Puer aũt respõdẽs dixit ei. Bene fecisti. Surgẽs ergo accepit ⁊ mãducauit ⁊ post hoc dixit ei. Quãtũ ambulasti iã: tũ longe es a cella tua: sꝫ surgẽs sequere me. Et statiꝫ inuẽtus est ĩ cella sua. Dixit ergo ei senex veni intra ⁊ da nobis orationẽ. Et cũ intrasset senex: ille subito nõ cõparuit. ¶ Dicebat abbas Ioannes q᷑ vidit quidã senũ in excessu mẽtis tres monachos stantes trans mare: ⁊ facta est vox ad eos ex alia parte littoris dicens. Accipite alas igneas: ⁊ venite ad me. Et duo quidẽ ex eis acceperunt alas: ⁊ volauerunt ad aliud littus vñ facta est vox. Tertius vero remansit ⁊ flebat fortiter ⁊ clamabat. Postea vero date sunt ⁊ ipsi ale nõ ignee: sꝫ infirme ⁊ debiles: itavt cũ oĩ labore mergendo et surgendo nimis afflictus veniret illuc. Sic estꝫ generatio hec. Que si acceperit pẽnas nõ tamẽ igneas sed vix infirmas ⁊ debiles potest accipere. ¶ Abbas Machari⁹ habitabat in loco nimis deserto. Erat autem solus in eo solitari⁹ in inferiori vero parte erat alia solitudo in qua habitabant fratres plurimi. Obseruabat autem senex ad iter: ⁊ vidit sathanam venientem in habitu hominis vt pertransiret per cellam eius. Videbatur autem quasi tunica euꝫ vti linea: omnino vetusta ⁊ tota cibrata ⁊ ꝑ omnia foramina eius pendebant ampule. Et dixit ei senior. Obe maior vbi vadis. Et ille respondit. Vado commouere fratres. Senex autẽ dixit ei Ad quid tibi ampule iste: ⁊ dixit. Gustum fratribus porto. Et dixit ei senex: ⁊ omnes ad gustanduꝫ totas ampulas cum gustu portas. Et respõdit etiam. Et si vnum alicui non placet offeram aliud si autem nec illud dabo tertium et sic per ordinem omnibus oblatis fieri non potest nisi vel vnum placeat ex eis. Et cum hec dixisset: trãsijt. Et obseruabat senex custodiẽ vias: donec ille iterũ remearet cum vidisset eum dixit ei. Saluus sis. Et respondit ei. Vnde mihi salus et dixit ei senex. Quare? Respõdit. Quia modo omnes sãctificati sunt: ⁊ nemo mihi acq̃escit. Et dixit ei senex. Neminẽ ergo amicum habes ex illis Et ille respõdit. Unum tãtũ modo fratrẽ habeo ibi ⁊ ipse mihi solus acq̃escit ⁊ quãdo videt me cõuertitur ad me velut ventus. Senex vero dixit ei. Et quis vocat᷑ frater ille. Respõdit Theoctiscus Et cum hec dixisset pertransijt. Surgẽs autem abbas Macharius perrexit ad inferiorem eremuꝫ. Quod cum audissent fratres acceperũt ramos palmarum ⁊ occurrerũt ei obuiam ⁊ singuli eorum parabant cellas suas: incerti ad quẽ declinaret. Senex autẽ inquirebat q̃s inter eos Theoctiscus vocaretur in loco illo. Et inueniẽs eum intrauit in cellã eius. Theoctiscus ergo suscepit euꝫ gaudẽs. Cũ ergo cepissent secrete loq̃: dixit ei senex. Quomodo est circa te frater. Et respõdit orationibus tuis bene. Et dixit senex. Ne impugnant te cogitationes. Et ille respõdit iterum: bene sum (erubescebat eñi dicere ⁊c.) Et dixit ei senex. Ecce quot ãnos habeo in cõuersatione loci istius: ⁊ oẽs honorant me: et tñ in hac senectute infest⁹ est mihi spiritus fornicatiõis. Et respondit Theoctiscus dicẽs. Crede abba et mihi. Senex autẽ simulabat alias quoq̃ꝫ cogitationes sibi esse molestas: donec faceret illũ cõfiteri. Deinde dixit ei. Quomodo ieiunas ⁊ ille dixit ad nonã. Dixit ei senex. Ieiuna vsq̃ꝫ sero ⁊ abstine: ⁊ commenda euangelia: vt memoriter retineas ea: sed ⁊ alias residuas ex animo meditare scripturas: ⁊ si tibi ascẽderit cogitatio mala nũ q̃ deorsum aspicias: sed semper sursum: ⁊ statim te dominus adiuuabit et senex corrigẽs fratreꝫ illum reuersus est in solitudinem suam ⁊ cũ iter obseruaret vidit iterum demonẽ illuꝫ ⁊ dixit ei Ubi vadis iterum. Et ille respondit: cõmouere fratres: et abijt. Dum autem reuerteret᷑ dixit ei senex. Quomõ sunt fratres illi. Et ille respõdit. Male. Senex autẽ dixit. Quare: ⁊ ille respõdit Quia omnes sancti sunt ⁊ maius malum quia ⁊ vnum quem habui amicuꝫ obedientẽ mihi etiã ipse nescio vnde subuersus est: ⁊ nec ipse acq̃escit mihi: sed oĩbus sanctior factus est: ⁊ propterea iuraui iam non ambulare ad illũ: nisi post multum tempus. Et hec dicens trãsijt relinquẽs seneꝫ. Senex vero intrauit in cellam suaꝫ adorãs ⁊ gratias agens deo. ¶ Abbas Macharius volens cõsolari fratres dicebat. Uenit huc aliquãdo cum matre sua puer qui a demonio vexabat᷑ ⁊ dicebat matri sue. Surge eamus hinc. Illa autem dicebat. Nõ possum pedibus ambulare fili: ⁊ dicebat ei filius eius. Ego te porto. Et admiratus sum astutiam demonũ quoniam eos exinde fugare volebat. Dicebat iterũ de consolatiõe scithia ad fratres. Quando videritis cellaꝫ edificatam iuxta paludem scitote: quia prope est desolatio scithie. Quando autẽ videritis arbores: iaꝫ ante ianuam est. Quãdo vero videritis pueros tollite melloteѕ vestras ⁊ abite. ¶ Abbas moyses q̃ habitabat in petra: impugnatus est aliquãdo a fornicatione: ⁊ cum non preualeret tenere se in cella perrexit et ĩdicauit hoc abbati Isidoro Et rogauit eũ senex vt reuerteret᷑ in cellã suã. Ille autem non acquieuit dicens. Nõ possum abba. Et sumpsit eum ⁊ leuauit euꝫ secum in domũ ⁊ dixit ei. Attende ad occasum: ⁊ attendẽs vidit multitudinẽ demonum ⁊ hi confusi erant ⁊ turbantes se ad pugnãdum. Dicit ei iterum abbas Isidorus. Respice ad orientẽ: ⁊ attẽdit ⁊ vidit innumerabilẽ multitudinẽ angeloꝝ in gloria. Dixit aũt abbas Isidor⁹. Ecce isti sunt q̃ missi sunt ad auxiliandũ sanctis. Qui vero ad occasuꝫ ascẽdunt: hi sunt q̃ impugnãt nos. Plures ergo sunt qui nobiscuꝫ sunt: q̃ qui aduersuꝫ nos sunt: ⁊ ita agẽs gratias deo abbas moyses sumpsit fiduciã ⁊ reuersus est ĩ cellã suã. ¶ Dixit abbas moyses in scithia. Si custodierim⁹ mãdata patrũ nostrorũ: ego ꝑsumens de deo: spondeo vobis q᷑ barbari huc non venient. Si autem non custodierim⁹ desolandus est locus iste. ¶ Sedentibus aliq̃ñ fratrib⁹ apud eũdẽ abbatẽ moysen dixit eis. Ecce barbari hodie in scithia veniẽt: sꝫ surgite ⁊ fugite. Dicũt ei illi. Et tu nõ fugies pater. Ille aũt dixit eis. Ego per tot annos expecto diẽ istũ: vt impleat᷑ sermo dñi mei iesu christi dicẽtis. Omnes qui acciplunt gladium gladio peribũt. Alij autẽ dixerunt ei. Neq̃ꝫ nos fugiemus: sed tecũ moriemur: ⁊ dixit eis: ego causam non habeo vnusq̃sq̃ꝫ vestrũ videat quomodo stet. Erant aũt septeꝫ

fratres cū eo ⁊ dixit eis. Ecce barbari appropin-
quant ianue ⁊ statim barbari intrātes occiderūt
eos. Unus aūt ex eis timore carnali pterrit⁹ fugit
⁊ abscōdit se: post piectas de palma ⁊ septez coro
nas vidit descendētes ⁊ coronātes abbatē moy-
sen ⁊ sex fratres q̄ cū eo fuerāt interfecti. ¶ Dice
bāt de abbate siluano qꝛ voluit aliquādo pgere
ī Syriā ⁊ dixit ei discipul⁹ suus marcus. Pater
noli exire hinc: sed neqꝫ ego te dimitto abire. Ex
pecta ḡ hic alios tres dies: ⁊ euz expectaret ab-
bas tertia die dormiuit in pace Marcus discipu
lus eius. ¶ Dicebat abbas Joānes qui exulat⁹
est a marciano: qꝛ venim⁹ aliqñ de syria ad ab-
batē pastorē ⁊ volebam⁹ eū īterrogare de duritia
cordis. Senex āt grecū nesciebat: neqꝫ īterpres
inueniebaꝛ. Uidēs autem nos senes tribulatos
cepit greca lingua loq̄ dicēs. Natura aque mol
lis est: lapidis autem dura. Et si vas aque ple-
num pendeat supra lapidē: ex quo assidue stillās
gutta cadat in lapidē: perforat eum: ita ⁊ sermo
diuinus lenis est: cor autem nostrum duruz. Au
diēs ergo homo frequēter diuinū sermonē aperiꝛ
cor ei⁹ ad timēdū deū. Dixit abbas pastor. Scri
ptū est quēadmodū desiderat ceruus ad fontes
aquaꝝ: ita desiderat anima mea ad te de⁹. Sicut
ergo cerui in solitudīe serpētes plrimos glutiūt
⁊ cū veneno coꝝ accēsi fuerint ad aquas puenire
desiderāt: ita ⁊ monachi in solitudinib⁹ habitā
tes accēdunꝛ demonū malignoꝝ veneno ⁊ ppꝛ
ea desiderāt sabbato dominica die venire ad fon
tes aquarū: hoc est ad corpus ⁊ sanguinē dñi nr̄i
iesu xp̄i: vt purgenꝛ ab omni amaritudine demo
nū malignoꝝ. Interrogauit aliq̄s frater abbatē
pastorē dicēs. Quid est qđ scriptū est: nō reddas
malū p malo. Dixit ei abbas pastor. Hec passio
q̄tuor modos h̄z. Primū d corde: scđz de aspectu
tertiū de lingua: q̄rtū nō reddere malū p malo:
si eī potuerīs purgare cor: nō venit ad aspectū cu-
stodi etiā ne loquarīs. Si aūt ⁊ locut⁹ fueris: cito
corripe ne facias malū p malo. Narrauit sctūs
Basilius eṗs dicēs. Fuit in quodā mōasterio se-
minaꝝ q̄dā v̄go que stultā se esse ac demonē hr̄e
simulabat q̄ adeo ab oībus alijs horrori habeba
tur vt nec cibū q̄dē cū ea caperēt: ⁊ talē quidā ele
gerat vitā vt a coq̄na nunq̄ recedēs totius illius
monasterij officiū impleret: ⁊ erat sm̄ vulgare p
uerbiū vniuerse domus spōgia impletū a se reb⁹
probās qđ in sctis libris scriptū legim⁹. Si qs
inq̄t ex vobis putat se sapiētez esse in hoc mūdo
sit stult⁹ vt sapiēs fiat. Hec igiꝛ inuolutū pānis
habebat caput: ita q̄z oībus seruiebat: cetere au
tem v̄gines tōse cucullis cooperiunꝛ. Nulla ali-
quādo potuit hāc de quadringētis v̄ginib⁹ vide
re aliqñ mādacantē nunq̄ per oē euuz suū sedit
ad mēsam. Et nullā vel modicā ptez panis acce-
pit: sz micas tm̄ detergēs mēsaꝝ: ⁊ abluēs ollas
his solis alimonijs ꝯtenta viuebat: nulli vnq̄ fe
cit iniuriā: nulla psonaꝝ ipsi⁹ murmur audiuit
nulli aut parū aut satis vnq̄ locuta ē ⁊ certe cū
ab oībus cedereꝛ: cuz oīum viueret odio maledi-
cta oluz sustineret. Sācto piterio pbatissimo vi
ro semp̄qꝫ in deserto viuēti astitit angel⁹ dñi qua
daz die sedenti in loco qui dr̄ porfirite: affatusqꝫ
est eū his v̄bis. Cur inq̄t grāde aliq̄d te esse cre-
dis vt sanctus: ⁊ in hmōi degēs loco. Uis videre

mulierē sanctiorē te: vade ad Tabenēsiotaꝝ mo
nasteriū feminaꝝ ⁊ vnā ex eis illic inuenies in ca
pite habētē coronā ipsamqꝫ cognosce te esse me-
liorē. Que duz cōtra ppl'm tm̄ sola dieb⁹ ac nocti
bus pugnat cor ipi⁹ a deo nunq̄ recessit. Tu aūt
in vno loco residēs neqꝫ quoq̄ aliqñ pgrediēs
p oēs vrbes aīo ⁊ cogitatione vagaris. Statimqꝫ
ad predictū monasteriū venit ⁊ magros fratruz
rogauit vt introducerēt eū ad habitaculū femi-
naꝝ. Quā mox illū: ⁊ vita gloriosum ⁊ etate pue
ctiorem vidētes cū fiducia magna introduci fe-
cerūt. Igressus aūt desiderauit oēs sorores inspi
cere inter quas solā illā ppter quā venerat nō vi
debat. Ait aūt ad postremū. Oēs (inquit) mihi
adducite: deesse eī mihi videꝛ aliqua ex vobis.
Dicunt ad eū. Unā adhuc stultā habem⁹ intrin-
secus in coq̄na. Sic eī eas q̄ a demone vexātur
appellāt at ille: Exhibete (inq̄t) ipsam ad me: vt
eam videā. Quo audito supta memoratā vocare
ceperūt. Que cū nollet audire sentiens vt credo
aliq̄d aut fortassis hoc ipz diuina reuelatiōe co
gnoscēs dicūt ei Sanct⁹ piterius desiderat vide
re te. Erat eī vir magn⁹ fama ⁊ noie. Cunqꝫ ad
eum fuisset adhibita: vidissetqꝫ pāno frontē ipsi⁹
īuolutā piecit se ad pedes ei⁹ dicēs. Bn̄dic me
inq̄t. Que similr ad ipsius pedes se piecit dicēs
Tu benedic me dñe. Oēs aūt sorores obstupue-
runt simul dicētes. Noli abba talez iniuriā susti
nere fatua est eī ista quā cernis. Ad hec ictūs Pi-
teri⁹ ipsis oībus ait. Uos inquit estis fatue: naz
hec vestra ⁊ mea domna est. (Sic eī vocant illi
feminas spirituales) Et deprecor deū (ait) vt di-
gnus ipsa in die iudicij merear inueniri. Quo au
dito oēs simul ad pedes ipsius pciderūt singule
se peccasse in eam varijs modis cōfitentes. Uer-
bi gratia. Alia eī abluēs sordes catini: supra
eam se fudisse dicebat. Alia vero colaphis caza-
se verberatā sepe memorabat: alia nares ipsius
synape impletas a se esse deflebat. Cetere quoqꝫ
diuersas referebāt se ei iniurias irrogasse p qui
bus oībus sanct⁹ ille fusis deo pcibus egressus
est. Post paucos aūt dies illa nō ferens tantam
gloriaz tantoqꝫ se nolens honorare soroꝝ cumu
lari grauariqꝫ se credēs excusationib⁹ singuloꝝ
egressa: de monasterio illo occulte quo fuerit in
quē se miserit locū vel quo fine defecerit ad nul-
lius potuit noticiā puenire. ¶ Beate memorie
Paulus simplex discipulus abbatis Antonij
narrauit patribus talē rem. Quia aliqñ veniēs
in monasteriū visitādi gratia: ⁊ pro fratrū instru
ctione post cōsuetam adinuicem cōsolationē in-
trauerit ecclesiā dei: missas more solito celebra-
re. Beat⁹ ergo Paul⁹ intuebatur ad vnūquēqꝫ
introeūtium in ecclesiaz quali aīo intrarez (Ha-
bebat eī ⁊ hāc gratiam datā sibi a deo vt sic vi-
deret vnūquēqꝫ cui⁹ animi esset sicut nos facies
nostras videmus adinuicem). Ingredientibus
ergo omnibus clara facie ⁊ splēdido vultu: sz et
vniuscuiusqꝫ angelo gaudente: vnū vidit nigruz
⁊ obscurū corpore toto ⁊ demones ex vtraqꝫ par
te tenētes ⁊ trahētes eū ad seipsos: ⁊ capistrum
in nares eius mittentes sanctū vero Angelū ei⁹
de lōge lugubrem tristēqꝫ sequētem. Paulus ve
ro lachrymās ⁊ manu frequēter pectus tundēs
sedebat ante ecclesiaz: plorās eum valde qꝛ ei ta-

lis apparuerat. Qui aũt videbãt qđ faciebat et
tam subitam eius mutationem ad lachrimas et
ad luctũ: interrogabãt rogãtes eum q̃d videret
(timẽtes ne quid in reprehẽsione omniũ vidis-
set pro quo hoc faceret) postulabãt etiam vt ad
missas intraret cum eis. Paulus autẽ repelliẽs
eos ⁊ negãs se ingressurũ sedebat foras ianuam
tacẽs ⁊ plorãs nimis eum qui ei taliter apparue
rat. Post paululũ aũt dimisso eccl'ie ꝯuẽtu iterũ
intẽdebat singulos exeũtes: vt quoꝝ introitum
agnouerat sciret quales exirẽt. Et ecce vidit il-
lum virum nigrũ ⁊ obscurum toto corpore: pri⁹
exeuntẽ ab ecclesia: clarum q̃dem vultu cãdidũ
vero corpore demones aũt qui ante euz tenebãt
postea de longe sequẽtes sanctũ vero angelum
iuxta ipm ambulãtem letũ ⁊ promptũ ⁊ gauden
tem sup eum valde. Paulus ꝯo exiliẽs cum gau
dio clamabat benedicẽs deum ⁊ dicẽs. O inefa-
bilis dei misericordia ⁊ benignitas. O diuine mi
serationis eius innumerabilis bonitas. Currẽs
autem et ascendẽs sup altum gradũ: magna vo-
ce dicebat. Venite et videte opa dñi q̃ terribilia
sunt et oĩ stupore digna. Venite et videte eum q̃
vult oẽs hoĩes saluare ⁊ ad agnitionẽ veritatis
venire. Venite adorem⁹ et ꝓcidamus ante eũ.
vt dicam⁹ qr tu solus potens es pctã dimittere.
Ad hãc vocẽ eius oẽs soliciti cucurrerũt cupiẽ-
tes audire q̃ dicebat et ꝯuenientib⁹ oĩbus refere-
bat Paulus q̃ vidisset anteq̃ ecclesiã intrarẽt et
q̃ postea ⁊ iterrogabat virũ illũ vt diceret ei cãm
ꝑ qua ei tãtã subito immutationẽ de⁹ donaue-
rit. Hõ ergo ille cõuict⁹ a paulo corã oĩb⁹ q̃ cir-
ca ipm erãt apte narrauit dicẽs. Ego hõ pecca-
tor sum et multo tpe ĩ fornicatione vixi vsq; nũc
igressus autẽ mõ ecclesiã dei audiui vocẽ Esaie
ꝓphete eũ legeret: magis aũt vocẽ dei loquẽtis
in eo vbi dicit lauamini mũdi estote: auferte ma
lũ de aĩabus vestris corã oculis meis: discite bñ
facere et si fuerint pctã vestra tanq̃ feniculum ve
lut nix dealbabunt et si volueritis et audieritis
me bona terre mãducabitis. Ego ĩ q̃ fornicator
ĩ hoc sermone cõpũct⁹ sum nimis ⁊ ĩgemiscẽs in-
tra cõsciẽtiã meã: dixi ad deũ. Tu de⁹ q̃ venisti in
mũdũ pctõres saluos facere ⁊ q̃ hec q̃ mõ lecta
sunt ꝑ ꝓphetã ꝓmisisti cõple effectu ⁊ ope etiã
ĩ me indigno pctõre ecce eñ ammodo ꝓmitto ti
bi: ⁊ spõdeo sermone ⁊ cõfiteor corde qr ab ho-
die iã nõ ero fornicator: sʒ abrenũcio sordib⁹ se-
culi ⁊ seruio tibi ammodo ĩ cõsciẽtia mũda: ho-
die ergo dñe et ĩ hora hac suscipe me penitẽtem
et iterpellãtẽ te: ⁊ renũctẽ oĩ pctm̃. In his igit ꝓ
missionib⁹ ait egressus sum de ecclia statuẽs in
aĩo meo nihil vltra agere mali corã oculis dñi.
Quod cuz audissent oẽs clamauerunt vna voce
ad dñm dicẽtes: q̃ magnificata sunt opa tua dñe
oĩa in sapiẽtia fecisti. Quapropter cognoscẽtes
hoc christiani de sanctis scripturis et diuinis
reuelationib⁹ q̃tã deus habeat bonitatez circa
eos q̃ ad eũ deuote cõfugiunt ⁊ ꝑ penitẽtiã emẽ
dãt priora delicta: q̃ nõ solũ non cogunt penas
exoluere pro peccatis antea cõmissis verumetiã
consequi bona promissa. Non ergo desperemus
de nostra salute: quia sicut per esaiam prophe-
taz promisit dñs eos qui peccatis inuoluti sunt
lauari: ⁊ sicut lanã albãz niuẽ dealbari: ⁊ bonoꝝ
celestiũ q̃ in ciuitate celestis hierl'm sunt: reple
ri: ita ⁊ nũc iterũ ꝑ sanctũ ezechielẽ ꝓpheiã iu-
reiurãdo ꝓmisit dicẽs. Viuo ego (ĩq̃t dñs) qr no
lo mortẽ pctõris: sed magis vt ꝯuertat ⁊ viuat.

¶ Hucusq; de greco in latinuz trãstulit pelagi⁹
diaconus romane ecclesie: ⁊ ab hinc deorsuz Jo
annis eiusdem ecclesie subdiaconus.

Abijt aliqñ zacharias ad
abbatẽ suũ Siluanũ et in
uenit eũ ĩ excessu mẽtis et erãt
man⁹ ei⁹ extẽse ĩ celũ ⁊ cũ vidis
set ista clausit ostiũ ⁊ exiit. Et in
trãs circa horã sextã atq; nonã
inuenit eũ eodẽ modo. Circa de-
cimã vero horã pulsauit ⁊ ĩgres
sus inuenit eũ q̃iescentẽ ⁊ dicit ei
Quid habuisti hodie pr. Qui di
cit ei. Infirmat⁹ sum hodie fili mi. Ille vero te-
nẽs pedes ei⁹ dicebat. Nõ te dimittã: nisi mihi ĩ
dicaueris qđ vidisti. Rñdit ei senex ego ĩ celũ ra-
pt⁹ fui: ⁊ vidi gloriã dei ⁊ illic steti vsq; modo: et
nũc dimissus sum. ¶ Dixit scã Sincletice Effi-
ciamur prudẽtes sicut serpẽtes et simplices si-
cut colũbe: vt astute intelligam⁹ laqueos diabo
li. Nam prudẽtes sicut serpentes dictum est: vt
nõ ignorem⁹ impetus diaboli: ⁊ artes ei⁹. Etenĩ
simile aliq̃d ex alio simili scelere superat. Naz ⁊
simplicitas colũbe demõstrat puritatẽ actiõis.
¶ Dicebat q̃dã patrũ. Quia dũ sederẽt aliqñ se
niores ⁊ loquerẽtur de bonis edificatiõib⁹ erat
iter eos vn⁹ ꝓuidẽs ⁊ vidit ãgelos man⁹ agitãtes
⁊ laudãtes deũ: vt aũt venisset locutio secularis
discedebãt angeli: ⁊ volutabãt porci ĩ medio eo
rũ pleni fetorib⁹ ⁊ polluebant eos. Cũ aũt rur-
sus loquerent de edificatiõe venientes iteꝝ ange
li laudabãt deũ. ¶ Dixit quidã senex. Hoc ẽ qđ
scriptũ est: sup duobus ⁊ tribus pctis tyri aduer
tã me sup quatuor aũt non aduertã vez cogitare
malũ ⁊ cõsentire cogitatui ⁊ locutioni quartũ ve
ro est ꝑficere opus. In hoc q̃ nõ auertit ira dei.
¶ Dicebant de quodã sene magno in scithia: qr
q̃tiescunq; edificabat cellulã egrediebat cũ gau-
dio: ⁊ ponẽs fundamẽtũ nõ discedebat donec eã
summaret. Aliqñ ergo exiẽs ad fabricãdũ cellã
cõtristabat valde: ⁊ dicũt ei fres. Quare tristis
ac mest⁹ es abba. Qui dixit eis. Desolãd⁹ est lo-
cus iste filij. Ego eñ vidi qm̃ ignis accẽsus ẽ ĩ sci
thia: et accipiẽtes fratres palmas cedẽtes extin
xerũt eũ: ⁊ iterũ accẽsus est ⁊ accipiẽtes rursus
fres palmas cedẽtes extinxerũt eũ. Tertio accẽ
sus est ⁊ repleuit totã scithiã: ⁊ iã nõ potuit exti
gui: ideoq; ego cõtristor: ac mest⁹ sum. Dixit q̃dã
senex scriptũ est iust⁹ vt palma florebit. Signifi
cat aũt hic sermo bonoꝝ actuũ altũ et rectuz ac
dulcẽ fructũ. Est vero ĩ palma vnũ ĩcordiũ: ⁊ ip-
sum cãdidũ oẽm hñs opationẽ in se simile aũt ⁊
sup iusto reperit. Vnũ ei ei ⁊ simplex est cor: ad
deũ tãtũmodo respiciẽs. Est aũt ⁊ albũ hñs illu
minationẽ fidei ⁊ oĩs opatio iusti ĩ corde ipi⁹ est
nã ⁊ acumẽ stimuloꝝ eius aduersus diabolũ est
ꝓpugnaculuz. ¶ Dixit aliqñ alter senex. Suna
mitis heliseũ suscepit eo q̃ nõ haberet affectum
cũ aliquo hoĩe. Dicit sunamitis ꝑsonã aĩe habe-

re. Helliseus vero p̄sonā sancti sp̄us designare.
Quacunq̧ ergo hora recedit aīa a seculari ↄuer
satione ⁊ ꝑturbatione aduenit ei sp̄us dei et tūc
poterit parere cū sit sterilis. Alius quidā patrū dixit
Quia oculi porci naturale h̄nt figmētū ita vt ne
cessitate semp̄ītēdāt in terrā nec aliqñ possīt re
spicere ad celū. Sic ꝙ ⁊ aīa eius q̄ in dulcedie vo
luptatū delectat̄ semel delapsa ī luxurie cenū dif
ficile poterit respicere ad deū aut sapere aliq̄d di
gnū deo. ¶ Fuit quidā magn⁹ inter ꝓuidentes:
qui hec affirmabat dicēs: q2 virtutē quā vidi stā
tē super baptisma eādē etiā vidi sup̄ vestimētū
monachi: quando accepit habitum spiritualez.
¶ Cuidā seni data est gratia videndi que fiebāt
⁊ dicebat. Quia vidi ī cenobio aliqñ meditantē
fratrem in cella et ecce demon veniens stabat fo
ris cellam ⁊ dum frater ille meditaret̄ non pre-
ualebat ingredi. Cum autē cessabat meditando:
tunc demon ingrediebatur cellam. ¶ Dicebant
de quodam sene: quia deprecatus est deum vt
videret demones: ⁊ reuelatum est ei. Non opus
habes videre eos: senex autez rogat dicēs: quia
domine potes me ꝓtegere gratia tua. Post hec
dominus reuelauit oculis eius et vidit eos: q2
tanꝙ apes sic circundabant homines stridētes
dētibus suis: angeli vero dei increpabāt illos.
¶ Dixit quidez senex: quia duo fratres erant et
vicini: vnus peregrinus: ⁊ alius inchoris. Erat
aūt peregrinus ille modicū negligētior. Ille ve
ro īchoris studiosus valde. Contigit aūt vt dor-
miret ille ꝑegrin⁹ in pace. At ille senex vicinus
eorū cū esset ꝓuidens vidit multitudinem an
gelorū deducētiū aīam ei⁹: ⁊ cum perueniret ad
celū vt intraret: facta est questio de illo et venit
vox de sup̄ dicens. Manifestum est: q2 modicum
negligentior fuit peregrinus: sed propter pere-
grinationē ei⁹ aperite ei. Et post hoc dormiuit
⁊ ille inchoris: ⁊ venit oīs cognatio eius ad eū.
Cernēs vero senex ille nō venire angelos ad de
ducendū aīam ei⁹ mirat⁹ est: et cadēs in faciem
suā in cōspectu dei dixit. Quomō peregrinus il
le cum neligentior fuerit talē gloriā habuit: et
hic cum studiosus esset nihil hmōi meruit. Et ve
nit vox ei dicens: hic studiosus cuz venit vt dor-
miret aperuit oculos suos ⁊ vidit parētes suos
flentes ⁊ cōsolata est anima eius. Peregrinus
vero ille licet negligentior fuerit: tamen nulluz
suorū vidit ⁊ ingemiscēs fleuit ⁊ deus cōsolatus
est eum. ¶ Narrauit alter patrū q̄dā. Quia erat
aliq̄s solitarius in eremo. Nycopoleos: ⁊ mini-
strabat ei quidaz secularis: sed fidelis. Erat aūt
in eadē ciuitate homo qui erat diues et impius.
Contingit ergo vt moreretur ille diues ⁊ dedu-
cebat eū tota ciuitas simul: ⁊ ep̄s cum lampadi
bus. Egressus aūt ⁊ ille qui ministrabat illi soli
tario scōm cōsuetudinē portās ei panes: ⁊ inue-
nit q2 comederet eū belua: ⁊ cecidit in faciē suā
in cōspectu domini dicēs. Nō surgā hinc donec
demonstretur mihi a deo que sint hec. Quia ille
quidā impius talē apparatū habuit in deducē-
do: hic vero qui seruiuit deo die noctuq̧ ista per
tulit. Et ecce angel⁹ dn̄i veniēs dixit ei. Ille im-
pius habuit parū bonū in hoc seculo ⁊ recepit il
lud hic: vt illic nullam requiē inueniat: iste aūt
solitarius qui homo erat ornat⁹ ad omnē virtu
tē habebat vero ⁊ ipse vt homo modicū aliq̄d cul
pe: ⁊ recepit hic illud: vt ibi inueniat̄ pur⁹ corā
deo. Et ita cōsolat⁹ in his v̄bis abiit glorificās
deū super iudicia ei⁹ q2 vera sunt. ¶ Sancti pa-
tres de scithia prophetauerunt de vltima gene
ratione dicētes. Quid operati sum⁹ nos. ⁊ respō
dens vn⁹ ex eis vir magne vite nomine Syrion
dixit. Nos mandata dei custodimus. At illi re-
sponderūt dicētes. Hi vero qui fuerint post nos
quid erunt facturi? Qui dixit eis. Dimidiū ope
ris nostri operaturi sunt. Et dixerunt ei. Hi aūt
q̄ post ip̄os fuerint q̄d facient? Qui respōdit: Om
nino nō habebit opationē generatio illa. vētture
sunt aūt illis temptationes: ⁊ qui reperti fuerint
ꝓbati tempore ille meliores ꝙ nos ⁊ patres no
stri erunt. ¶ Narrauit quidā senex dicēs: q2 erat
quedā virgo ꝓuecta etate valde profecerat in
timore dei ⁊ interrogata est a me que res ad hāc
eam adduxerat ↄuersationē. At illa ingemiscēs
ita cepit dicere. Mihi q̄dā venerāde p̄f: cū essem
paruula erat pater modestus ac mansuetus mo
ribus debilis vero ⁊ infirmus corpore qui traxi
xit curā sui agēs: vt vix aliquādo in publico vi-
deretur ab his qui in eodē habitabant vico. Ter
ram autē suā assidue operabat̄: ⁊ ibidē semp̄ oc-
cupabat vitā suā. Si quādo fortasse sanus fuis-
set fruct⁹ culture sue domū portabat. Plurimuz
autē tēporis in lecto ⁊ languorib⁹ detinebat̄ tā
taq̧ erat in eo taciturnitas: vt ignorātibus eū si
ne voce crederēt esse. Mater vero mihi erat ↄ
trario curiosa absq̧ mō atq̧ vltra omnes mulie-
res q̄ erāt in regione hac turpior. Sermones ve
ro eius ita ad vniuersos mouebantur vt putare
tur omne corpus ipsi⁹ lingua esse: lites q̧ frequen
tius cōmittebāt̄ ad oēs ab ipsa: in ebrietate aūt
vna cū viris luxuriosis demorabat̄. Dispēsabat
autem et ea que intus domi erāt tanꝙ meretrix
pessima ⁊ etiā substātia multa valde nō potue-
rit nobis sufficere. Nā huic a patre meo delega-
ta erat dispēsatio domus. Corpus aūt suum ita
in turpitudine adurebat̄: vt pauci de vico ipso
potuissent effugere libidinem eius. Nunꝙ corpo
ri eius morbus occurrit: nec dolorē aliquē sensit
vel aliquātuli: sed a natiuitate vsq̧ ad vltimuz
diē suum integrum sanumq̧ corpus suum possi-
det. Inter hec contigit vt pater meus lōga egri
tudine fatigatus moreret̄ ⁊ continuo aer cōmo-
tus est ⁊ pluuia ⁊ coruscationes atq̧ tonitrua
aerē cōturbabāt: ⁊ neq̧ nocte neq̧ die imber ces
sando triduo sup̄ iectū sine sepultura fecit eū ma
nere ita vt homines vici illi⁹ mouētes capita ad
mirarent̄ q2 totū malū vniuersos lateret dicen-
tes. Siccine dei inimic⁹ erat iste vt nec terra eū
recipiat ad sepulturā. Sed tamē (ne intra domū
membra eius dissoluta ingressum habitantib⁹
prohiberēt) imminente adhuc aere tempestate
⁊ pluuia descendente vix aliquo modo sepulture
eū tradidim⁹. At vero mater mea post hec licē
tia plurima accepta cum improbitate maxīa cor
poris sui libidine vtebatur: ⁊ prostibulum dein-
ceps faciens domum nostram in tanta luxuria:
vixit atq̧ delitiis: vt dum adhuc paruula essem
deficeret nobis substantia nostra: At enim ali-
quando cum timore: sicut mihi videtur: morte
illius adueniēte tantā meruit funeris prosperi-

rarē: vt etiam putaret aer simul in exequijs de-
ducere fumus illius. Ego autē post obitum eius
puellari egressa etate: ↄ desideria titillatiōis cor
poris mei ieiunijs refrenās quadam die ad ve-
sperā vt fieri solēt cogitare cepi atq̄ considerare
cuius vitam magis eligerē imitandā: virū ma-
tris aut patris q̄ modeste ⁊ māsuete ac sobrie vi-
xit. Sꝫ rursus cogitabā illud: q̄ nihil in vita sua
cōsecut⁹ sit boni pr̄ me⁹: sꝫ ꝑ oē tp̄s in infirmita-
te ⁊ tribulatione cōsumptus est: ⁊ ita finē suū ac
cepit: vt nec sepulturā ei⁹ terra reciperet. Si igit̄
bona esset hmōi cōuersatio apud deū quare ergo
tāta mala assecut⁹ est: q̄ sic viuere delegit: sed bo
nū est inq̄t cogitatus me⁹ sicut mater mea vixit
me quoq̄ viuere: tradere voluptati ⁊ luxurie ac
libidini corpus meū. Etenī nullū opus illa tur-
pe pretermisit in ebrietate oē tp̄s incolumis atq̄
ꝓspere degēs itaq̄ vitā suā expleuit. Quid ergo.
Sic opꝫ me viuere sicut mater. Meli⁹ est eni pro
prijs oculis credere q̄ ve manifesta sunt cognita
⁊ nihil pretermittere. Et cū hoc placuisset mihi mi
sere eiusdē me cōstituere vite supuenit nox ⁊ cō-
tinuo mihi sopor accessit. Post hos sermōes asti
tit mihi quidā: grādis quidē corꝑe aspectu autē
terribilis deinde intuēdo me ꝑterrēs: iracunda
visiōe ⁊ aspira voce interrogabat me dicēs. Dic
mihi inquit q̄ sunt cogitat⁹ cordis tui? Ego autē
aspectu ei⁹ ⁊ habitu tremefacta neq̄ aspicere in
eū audebā. Maiori vero voce vsus iterū iussit vt
ea q̄ mihi placerēt sibi ꝓnūciarem. Ego autē pre
timore dissoluta ⁊ oēm oblita cogitatū nihil cē
dicebā. Ille vero negātē mihi reuocabat ad memo
riam vniuersa q̄ in corde meo meditata fueram.
Ego autē cōuicta ⁊ ad precē cōuersa supplicabam
veniā consequi ⁊ cām ei narrabā hmōi cogitat⁹:
q̄ ait mihi. Ueni ergo ⁊ vide vtrosq̄: patrem scꝫ ⁊
matrē: ⁊ cui⁹ deinde volueris elige tibi vitā. Et
apphendēs mihi manū trahebat me. Ducēs autē
me in quendā cāpuꝫ magnū habentē paradisos
multos ⁊ diuersos fruct⁹ variasq̄ arbores ⁊ pul-
chritudinē inenarrabilē introduxit me illuc. Oc-
currēs aūt mihi pr̄ me⁹ amplexat⁹ est me ⁊ oscula
batur filiā me vocās. Ego vero circūplexa eū ro-
gabā vt manerē cū ipso. At ille. Nūc inquit non
potes hic esse si vero volueris mea vestigia sequi:
venies huc nō post multū tp̄s. Cū autē adhuc ego
deprecarer vt manerē cū ipso trahēs me rursus
manū qui ibi me duxerat: veni ait ostendā tibi ⁊
matrē tuā que in igne exurit̄ vt scias ad cui⁹ co-
rū imitationē declinare velis vitā tuā. Statuēs
autē me in domo tenebrosa atq̄ obscura oī strido
re ⁊ perturbatiōe repleta: ostēdit mihi fornaceꝫ
ignis ardentē: ⁊ picē feruentē ⁊ quosdā illic terri
biles aspectu stātes sup fornacē. Ego autē inspi-
ciēs deorsuꝫ video matrē meā in fornace vsq̄ ad
collū demersam stridētē dētib⁹ ⁊ igne ardētem ⁊
vermiū multorū fetorē ferre. Uidens autē me mr̄
cū vlulatu clamabat filiā me vocās. Heu me filia
de ꝓprijs operib⁹ ⁊ peccatis meis hec patior q̄
quasi deliramēta mihi videbant̄ vniuersa: q̄ de
sobrietate erāt. Opa cū fornicationis ⁊ adulterij
nō videbant̄ mihi hec tormēta ebrietatē quoq̄ ⁊
luxuriā nō arbitrabar luctori penas: ⁊ ecce pro-
pter exiguas delitias q̄nta crucio tormēta: ecce
ꝓ cōtēptu dei quales recipio mercedes. Appre-
henderunt me vniuersa immobilia mala. Nunc
tp̄s auxilij o filia nūc recordare nutrimētorū q̄ a
me cōsecuta es nūc retribue bn̄ficium: si quid bo
ni aliq̄n a me accepisti. Miserere mei filia: q̄ in
igne ardeo: ⁊ ab ipso igne nō consumor: miserere
mei: q̄ in hmōi cruciatib⁹ examinor. Miserere
mei filia ⁊ porrigēs manū tuam educ me de loco
hoc. Me autē recusante hoc facere ꝓpter eos qui
astabāt: rursum mr̄ clamabat. Filia mea adiuua
me: ⁊ noli despicere fletū ꝓprie mr̄is tue. Memē
to doloris mei in die parturiētis te: ⁊ ne me de-
spicias q̄ gehēne ignib⁹ depereo. Ego autē in vo-
ce ei⁹ lachrymis ꝯmota humanū aliq̄d patiebar
⁊ cepi cū clamore cōdolēs et ingemiscere. Exur-
gētes vero hi q̄ in domo mea erāt: ⁊ accēdētes ignē
causam mugit⁹ mei interrogabāt. Ego autē narra
ui eis q̄ viderā ⁊ sic iā vnū hoc deliberaui: vt pa-
tris mei sequerer vitā certa factā ꝑ ineffabilē miseri
cordiā dei: q̄ pene reposite sunt his q̄ male viue-
re nō metuūt. Hij siq̄dē multa mea virgo ex ipsa
visiōe cognoscēs per reuelationē dei: multā esse
a deo ⁊ bonorū operum retributionē: ⁊ malorꝫ
actuū ⁊ turpis vite: maximas esse penas annūcia-
bat. Ideo dilectissimi: efficiamur melioris cōsilij
nobismetipsis: vt beati fieri sine fine possimus.

¶ Narrauit iterū idē senex de quodā ep̄o: vt ma
xime ex eo fiduciā capiamus: q̄ facilis sit de⁹ ad
veniā si tm̄ nos peniteat cōmissio ꝑtōꝝ. Nūcia
batur igit̄ a quibusdā eidē ep̄o inter fideliū tur-
mas duas cōsistere mulieres: que abrupta seculi
gradiēdo īpudice inuenirent̄ ⁊ viuerēt ep̄s autē
ex his q̄ ei nūciata sunt cōmotus: suspicatus est:
ne forte et alie hmōi essent: ⁊ ad deꝑcandū deū se
cōuertit: certus inde rogans effici: qḋ ⁊ meruit.
Post diuinā enim illā atq̄ terribilē cōsecratio-
nē dn̄i accederēt singuli ad participandū scī my-
sterij sacramēta: ꝑ vult⁹ corū cernebat aīas: qui-
bus vnaqueq̄ subiaceret ꝑctīs: ⁊ ꝑtōrū quidem
hoīm videbat facies nigras: quosdā vero ipsorū
tanq̄ ab estu exustas facies habētes oculos autē
rubeos ac sanguineos. Iustos autem videbat cla
ros aspectu: ⁊ cādidos amictu ⁊ alij quidē dn̄i ac-
ceperāt corpus dn̄i exurebātur: et incendebātur
alijs autē sicut lumē efficiebant̄ in se ⁊ per os in-
gressum oē corū corpus illustrabat erant autē in-
ter ipsos etiā qui solitariā vitā elegerāt: ⁊ hi qui
in ꝯiugijs erāt: q̄ ⁊ ipsi ita esse videbant̄. Deinde
cōuertit se ⁊ cepit etiā mulieribus ipsa distribue
re mysteria: vt cognosceret quales ⁊ ipsorū essent
aīe et vidit simili modo fieri nigras atq̄ rubeas
facies earꝫ sanguineas quoq̄ ⁊ albas. Inter ipas
āt aduenerūt ⁊ ille due mulieres q̄ accusate erāt
apud eū ꝓpter quas maxie ad hāc precē ⁊ preui-
dentiā venerāt. Cernit autē ipsas dn̄i accedunt ad
scīm mysteriū clarū habētes vultū ⁊ honorificū
cādida quoq̄ stola circūamictas. Deinde cū ⁊ ipe
participate fuissent mysteria xp̄i. Facte sunt si-
cut a lumine illustrate. Rursum ep̄s ad solitā se
precē cōuertebat supplicans deo discere cupiens
modū reuelationū q̄ ei demonstrate fuerāt. Asti-
tit autē angel⁹ dn̄i ⁊ de singulis interrogare pre-
cipiebat. Sciscitās vero ep̄s cōtinuo de illis duab⁹
sanctificabat̄ mulieribus si vera esset illa prima
accusatio an falsa. At vero angelus affirmabat
oia vera esse q̄ dicta de eis erant. Episcop⁹ quo.ꝑ

ait ad angelū. Et q̄ꝛ in perceptione corporis
christi splendide erant facies earum albam etiā
stolā habebāt: lumineq; fulgebāt nō paruo. Ait
aūt ei angelus. Eo ꝙ penituerint de actib⁹ suis:
⁊ discedentes ab his lachrimis et gemitib⁹ atq;
eleemosynis pauperum per cōfessionem diuinā
meruerūt numerū deceteto nequaq̄ in iisdē ma
lis se casuras ꝓmittentes: si tm̄ de priorib⁹ deli
ctis veniā mereant̄ ⁊ meruerūt per hoc diuinā
immutationē ⁊ a criminib⁹ absolute sunt: ⁊ vi=
uēt deinceps sobrie ⁊ iuste ac pie. Eps̄ aūt mira=
ri se dicebat: non tm̄ de immutatione earum hoc
eni multis cōtigit fieri: sed de dei dono: qui non
solū eas tormētis minime subiecit: sed etiā tan=
tā eis donare dignat⁹ est gratiā. Ait aūt ad eum
angel⁹. Admiraris hoc iuste quasi hō: dn̄s autē
oīpotens ac de⁹ noster ⁊ vester cū naturaliter sit
bon⁹ ac misericors hos qui discedūt a ꝓpriis de
lictis: ⁊ per ꝯfessionē accedūt ad eū nō tm̄ perire
nō patit̄: sed etiā furorē suū aufert ab eis: ⁊ hono
re dignos facit: etenī sic de⁹ dilexit mundū: vt fi=
liū suū vnigenitū daret pro eo. Qr̄ igit̄ cū inimi
ci essent hoīes mori pro eis elegit multomagis
domesticos effectos eos: ⁊ penitentiā agētes su=
per his q̄ gesserāt absoluit a penis: ⁊ eis q̄ ab ipo
ꝑparata sunt bona ꝯstabit ꝓfruēda hoc ergo sci=
to: qr̄ nulla delicta hoīm veniunt clementiā dei
tm̄ ⁊ ꝑ pn̄iam ea q̄ vnidē qs gesserat mala abluat
actib⁹ bonis. Cū eni sit misericors de⁹ scit infir=
mitatē ꝯditionis humani ⁊ passionū fortitudinem et
diaboli potentiā atq; astutiā ⁊ lapsis hoībus in
pctīs quasi filiis ignoscit: ⁊ expectat correptionē
eorū patientiā habēs in ipsis: ꝯuertentib⁹ vero
atq; ei⁹ exorantib⁹ bonitatē tanq̄ infirmis cōpa
titur ⁊ absoluit confestim vincula eorū: et donat
eis bona q̄ preparata sunt iustis. Ait aūt eps̄ ad
angelū. Obsecro te dic mihi etiā vultuū differē=
tias: ⁊ quib⁹ pctīs vnusquisq; eorū subiaceat: vt
etiā de his cognoscens ab omni liberer ignorā=
tia. Angelus autem dixit ad eum. Hi quidē qui
splēdido atq; hilari vultu sunt in sobrietate ⁊ ca
stitate ⁊ iustitia viuūt: modesti quoq; ⁊ cōdolen=
tes ac misericordes sunt. Hi vero q̄ nigras ha=
bēt facies fornicationis ⁊ libidinis operarū sunt
ceterisq; scelerib⁹ ⁊ delictis implicati. Hi vero q̄
apparuerūt sanguinei atq; rubei: in malignitate
⁊ iniustitia viuunt: ⁊ amātes detractiones blas=
phemi dolosi: ⁊ homicide sunt. Rursum dicit ei
angel⁹. Adiuua eos: si quidē salutē eorū deside=
ras. Propterea etiā meruisti orationū tuarum
effectū vt vidēdo discas discipulorū tuorū pctā:
⁊ ꝑ ammonitiones atq; obsecrationes meliores
eos per pn̄iam facias ei quo q̄ pro ipis mortu⁹
est ⁊ resurrexit a mortuis iesu xp̄o dn̄o nostro gra
tū facias. Quātacūq; igit̄ tibi virtus est ⁊ studiū
⁊ dilectio circa dn̄m tuum christū iesum: oēm eo
rum gere prouidentiā vt ꝯuertantur a ꝓpriis
pctīs ad cōmunem dn̄m ⁊ manifesta quib⁹ deli=
ctis subiaceant: ne ꝓpriā desperent salutē. Ex
hoc penitentib⁹ quidē illis ⁊ ꝯuertentibus ad
deū animab⁹ eorū salus erit ⁊ epulatio futurorū
bonorū tibi vero erit plurima merces imitanti
deū tuū: qui celos quidē reliquit ⁊ in terris de=
moratus est pro salute hoīm. ¶ Referebat quidā
patrum qr̄ tres sunt res honorabiles apud mo=
nachos quib⁹ oportet nos cū timore ⁊ tremore ⁊
gaudio spirituali accedere. Uidelicet cōmunica=
tio sctōrū sacramentorū ⁊ mensa fratrū: ⁊ peluis
in qua fratrū pedes lauant̄ ꝓferebat āt exēplū
tale dicēs. Qr̄ erat qdā magn⁹ senex ꝓuidus: et
cōtigit eū mādūcare cū plurib⁹ fratrib⁹: ⁊ come=
dentib⁹ illis videbat in ipsā idē senex sedens ad
mēsā quosdā edētes mel alios aūt panes: alios
vero stercus. Et mirabatur intra semetipm̄ ⁊ de
precabat̄ deū dicens. Dn̄e reuela mihi mysteriū
hoc: ꝙ idē cib⁹ oīb⁹ appositꝰ est sup mēsam: ⁊ mā
ducādo ita immutar⁹ videt̄: vt quidā edāt mel q̄=
dā aūt panē alii vero sterc⁹. Et venit ei vox desu=
per dicēs. Illi q̄ mādūcāt mel: hi sunt q̄ cū timo=
re ⁊ tremore ⁊ gratiarū actione edūt ad mēsam ⁊
incessanter orāt ⁊ oratio eorū sicut incēsum ascē
dit ad deū: ⁊ ideo mel comedūt. Qui aūt panē mā=
ducāt hi sunt q̄ gratias agētes percipiūt ea que
a deo donata sunt illis. Alii vero q̄ stercus mādu
cant hi sunt qui murmurant ⁊ dicūt hoc bonum
est: id malū est: hec aūt talia nō oportet cogita=
re: sed magis glorificare deū atq; laudes ei offer
re: vt in nobis impleatur illud qđ dictum est. Si
ue manducatis siue bibitis siue aliud quid facit=
tis: omnia in gloriam dei facite.

¶ Explicit liber de prouidētia: ⁊ contēplatione.

¶ Incipit liber de sanctis senioribus qui signa faciebant.

Dixit abbas Dulas di=
scipul⁹ abbatis Bisa=
rionis qr̄ ambulātib⁹
nobis sec⁹ litt⁹ maris:
sitiui et dixi abbati Bisarioni:
abba sitio valde. Et cū fecisset se
nex orationem dix̄ mihi: bibe de
mari ⁊ dulcis facta est aq̄ ⁊ bibi.
Ego aūt hausi modicū i vase ne
forte iterū sitirē qđ cū vidisset se
nex dixit mihi. Ut qd aquā por=
tas. Dixit ei. Ignosce mihi ne forte iterū sitirē: ⁊
ait senex. De⁹ q̄ hic est ⁊ vbiq; ē. ¶ Alio tpe cū ei
necessariū esset fecit orōnē ⁊ trāsiuit chrisoroan
fluuiū pedib⁹. Ego āt admirat⁹ iterrogaui eū di
cēs. q̄ꝛ sentiebas pedes tuos dū ambulares in
aq̄. Et ait senex. Usq; ad talū sentiebā aquā: reli
quā aūt erāt solida sub pedib⁹ meis. ¶ Rursum
euntib⁹ nobis ad aliū senē venit sol ad occasum:
⁊ orās senex dixit. Obsecro dn̄e stet sol donec ꝑ=
ueniā ad seruū tuum ⁊ factū est sic. ¶ Uenit aliqn̄
qdā demoniū habēs in scithi: ⁊ factā est orō ꝓ ipo
i ecclia: ⁊ nō egrediebat̄ demō ab eo: qr̄ dur⁹ erat.
Dicūt aūt adinuicē clerici loci illi⁹. Quid facie=
mus huic demoni. Nemo eni pōt eū eiicere: nisi
abbas bisariō. Et si rogauerim⁹ eū ꝓ ipo: neq; in
ecclesiam veniet. Hoc aūt faciam⁹. Ecce vētur⁹ est
mane aū oēs in ecclesiam faciam⁹ eū q̄ vexatur se=
dere in loco ipsi⁹: ⁊ cū ingredit̄: stem⁹ ad orationē
⁊ dicam⁹. Excita fratrem illū abba. Fecerūt āt sic.
Uenīēte ita ꝗ mane sene illo steterūt ad orōnē: ⁊
dicūt. Excita fratrē illū abba: ⁊ dicit illi patiēti.
Surge egredere foras: ⁊ ꝯfestim exiuit demō ab
eo ⁊ san⁹ factus est ex illa hora. Dixerūt seniores
fratres aliqn̄ abbati Helye i egypto de abbate Aga
thone: qr̄ bon⁹ frater est: ⁊ dixit ei senex. Scđm ꝯuersa=
tionē suā bonus est. Qui dixerūt ei. Scđm antiq=

quos

antiq̄s aūt q̄d. At ille rn̄dēs ait. Iā dixi vobis: qȝ
ſm gn̄ationē suā bonus est: ſm antiq̄s vero vidi
hoīem in ſcithi: q̄ facere poterat vt ſol ſtaret i ce-
lo: ſicut fecit ieſus filiꝰ naue. Et hec audiētes ob
ſtupuerūt ⁊ glificauerūt deū. ¶ Dicebāt de abba-
te machario illo maiore qȝ aſcendens de ſcithi
portabat ſportas ⁊ fatigatus recedit ⁊ orauit di-
cēs. Deꝰ tu ſcis qȝ iam nō p̄ualeo. Et mox eleua-
tus inuentꝰ est trans flumē. ¶ Habebat q̄dā ho-
mo filiū paraliticū in egypto ⁊ adduxit eū ad cel-
lam abbatis Macharii: ⁊ relicto eo ad oſtiū flē-
te: receſſit longiꝰ. Reſpiciēs aūt ſenex vidit pue-
rū plorantē: ⁊ dixit ei. Quis te adducit huc? Qui
dixit. Pater meꝰ proiecit me huc ⁊ abijt. Et dixit
ei ſenex. Surge ⁊ apprehēde eū. Qui ſtatim ſanꝰ
factꝰ eſt: ⁊ ſurgēs apprehēdit patrē suū: ⁊ ſic abie
rūt in domū ſuam. ¶ Dicebat abbas Syſoys qm̄
erā in ſcithi cū abbate Machario aſcēdimꝰ me-
tere cū eo ſeptē nomiſa. Et ecce vna vidua colli-
gebat ſpicas poſt nos ⁊ nō ceſſabat plorās. Voca
uit ergo ſenex dn̄m agri illiꝰ ⁊ dixit ei. Quid eſt
anicule huic ꝙ ſic plorat. Qui dixit ei: qȝ vir eiꝰ
habuit depoſitū cuiuſdā: ⁊ mortuꝰ eſt nō loquēs
⁊ nō dixit vbi poſuit illud: ⁊ vult dn̄s depoſiti il-
lius accipe eā: ⁊ filios eiꝰ in ſeruitutē. Et ait ei ſe-
nex. Dic illi vt veniat ad nos: vbi requieſcimꝰ i cau
mate. Et cū veniſſet dixit ei ſenex: Ut q̄d ſic plo-
ras: Que ait. Uir meꝰ defunctꝰ eſt accipiēs com-
mēdatū alicuiꝰ: ⁊ nō dixit moriēs vbi poſuerit il
lud. Et dixit ei ſenex. Ueni ⁊ oſtende mihi ſepul-
chrū viri tui. Et aſſumptis ſecū fratribꝰ abijt cū
ea: ⁊ cū veniſſent ad locū vbi poſitꝰ erat vir eius
dixit ad illā ſenex. Recede hinc in domū tuam: ⁊
orātibꝰ illis vocauit ſenex eū q̄ mortuꝰ fuerat di
cēs. Ubi poſuiſti alienū depoſitū. Qui rn̄dēs di-
xit ei. In domo mea abſcōditū eſt ſub pede lectu-
li mei. Et ait illi ſenex. Dormi iterū vſq; in diē re-
ſurrectiōis. Uidētes aūt fratres p̄e timore ceci-
derūt ad pedes eiꝰ. Quibꝰ dixit ſenex. Nō ꝓpter
me factū eſt hoc: nihil eīm ſum: ſed ꝓpter illā vi-
duam ⁊ orphanos ipſius fecit deꝰ rē hanc. Hoc
aūt ſcitote qȝ ſine peccato vult deus eſſe animā
⁊ ſi quid petierit accipit. Ueniēs aūt nūciauit vi
due illi vbi poſitū erat illud cōmendatū. At illa
ſumens illud reddidit dn̄o ſuo: ⁊ liberauit filios
ſuos: ⁊ qui audierunt hoc glorificauerunt deū.
¶ Tranſiens aliqn̄ādo abbas Emilius per quē
dam locū vidit quendam monachum detentum
a quibuſdam tanq̄ homicidam. Accedens autē
ſenex interrogauit cauſam: ⁊ comperto quā ob
cauſam calūniarentur ei dicit ad eos qui eum te
nebant: vbi eſt ille qui occiſus eſt: ⁊ oſtenderunt
ei. Tunc approximās ipſi defuncto dicit omnibꝰ
Orate. Ipſo vero expēdente manꝰ ad deū ſurre-
xit is qui defunctꝰ erat: ⁊ dixit eis corā omnibꝰ.
Dic nobis quis eſt qui interfecit te. Qui reſpon-
dens ait. Ingreſſus eccleſiam commēdaui eccle-
ſiā p̄ſbytero: ipſe vero ſurgens occidit me ⁊ por-
tās proiecit me in monaſteriū abbatis huiꝰ. Sȝ
rogo vos vt tollant ipſe pecunie ab eo ⁊ dētur fi-
lijs meis. Tunc ait ad eū ſenex. Uade dormi do-
nec veniat dn̄s ⁊ reſuſcitet te: ⁊ confeſtim obdor-
miuit. ¶ Uenerūt aliqn̄ plures ſeniores ad ab-
batē Paſtorē: ⁊ ecce quidā de cognatis ipſius ab
batis habebat filiū ⁊ erat facies eiꝰ per operatio

nem diaboli conuerſa retrorſum. Uidēs aūt pa-
ter eius multitudinē patrū accipiēs puerū ſede
bat foris plorās. Cōtigit aūt vt vnꝰ ſeniorū egre
deretur foras: q̄ cū vidiſſet patrem pueri ait illi.
Quid ploras hō? q̄ ait: Cognatꝰ ſū abbatis Pa
ſtoris: ⁊ ecce cōtigit huic puero tētatio iſta: ⁊ vo-
lens eū iſti ſeni offerre vt curaret eum timui. Nō
eīm vult nos videre: ⁊ nūc ſi cognouerit qȝ hic ſū
perſequēs mittit ⁊ minat me hinc. Ego vero vi-
dens penitentiam veſtrā preſumpſi venire huc:
ergo quō vis miſerere mei ⁊ introducitꝰ puerū
iſtum ⁊ orate pro ipſō: ⁊ accipiēs eū, ſenex intra-
uit ⁊ viſus eſt, prudēter ⁊ nō ſtatim eū obtulit ab
bati paſtori: ſed incipiens a minimis fratribꝰ di-
cebat: conſignate puerū iſtū. Cū aūt feciſſet om-
nes per ordinē cōſignare eū ad vltimū obtulit eū
abbati paſtori q̄ nolebat tangere eum. At illi ro-
gabāt eū dicētes vt oēs ita ⁊ tu pater facias: ⁊ inge-
miſcēs ſurrexit ⁊ orauit dicēs. Deꝰ ſalua plaſma
tuū: vt nō dn̄etur ei inimicus: ⁊ conſignās cura-
uit eū et reddidit patri ſuo ſanū. ¶ Narrauit q̄-
dā patrū de aliquo abbate paulo qui erat in infe
riori parte egypti habitās iuxta thebaidā. Hic
ergo paulꝰ tenebat manibus eos qui dicunt cor-
nuti aſpides: ⁊ ſerpentes ⁊ ſcorpiones: ⁊ ſcinde-
bat eos ꝑ mediū. Uidentes aūt fratres admirati
ſunt: ⁊ īterrogabāt eū dicētes. Dic nobis q̄d opa
tus es vt acciperes gratiā iſtā. Qui ait eis. Igno
ſcite mihi frēs ſi q̄s poſſederit puritatē oīa ſu-
bijciunt ei ſicut Ade. Et qn̄ erat in paradiſo an-
te p̄uaricationē mādati oīa terreſtria obediebāt
ei animalia quoq;. ¶ Tēporibꝰ Iuliani apoſtate
cū aſcenderet in pſidē miſſus eſt demō ab eodē
iuliano vt velociꝰ vadēs ad occidētē adduceret
ei rn̄ſum aliqd̄ inde. Cū aūt ꝑueniſſet demon ꝑ
quēdā locū vbi q̄dā monachus habitabat: ſtetit
ibidē ꝑ decē dies immobilis. ⁊ nō poterat vltra
ꝓgredi: qȝ monachꝰ ille nō ceſſabat orando neq;
nocte: neq; die: ⁊ regreſſus eſt demon ſine effectu
ad eū q̄ miſerat illū. Dixitq; ei Iulianus. Quare
tardaſti? Rn̄dit ei demon dicens: ⁊ moram feci et
ſine actione reuerſus ſum ſuſtinui enim decē dies
monachū nomie Publiū: ſi forte ceſſaret ab ora-
tione vt trāſirē ⁊ nō ceſſauit ⁊ prohibitꝰ ſum trā-
ſire ⁊ redij nihil agens. Tunc impijſſimꝰ Iulia-
nus dixit: Cū regreſſus fuero faciam in eū vindi-
ctam. Et inter paucos dies interemptus eſt per
ꝓuidētiā dei: ⁊ continuo vnꝰ ex p̄fectis q̄ cum
eo erāt vadēs vendidit omnia q̄ habebat ⁊ dedit
pauperibꝰ ⁊ veniēs ad ſenē illū factus eſt mona
chus magnus ⁊ ſic quieuit in dn̄o. ¶ Uenit aliqn̄
quidam ſecularis ad abbatem Siſoy in montē
abbatis Anthonij habēs filium ſecū: qui in iti-
nere mortuꝰ fuerat ⁊ nō eſt ꝯturbatꝰ: ſȝ cū fiducia
tulit eū ſecū ⁊ ꝓcidit cū illo tanq̄ pn̄iam faciēs
vt bn̄dicerent ab eodē ſene. poſt puſillū vero ſur-
gens reliquit cadauer ante pedes ſenis ⁊ egreſ-
ſus eſt foras. Porro ſenex putabat ꝙ pn̄iam age-
ret ante pedes ſuos: ⁊ dicit ei. Surge vade foras
nō eīm ſciebat qȝ mortuus erat: ⁊ ſtatim ſurgens
egreſſus eſt: ⁊ vidēs eū pater eiꝰ expauit, ⁊ intrās
adorauit ſenem ⁊ dixit cām: ⁊ audiēs hoc ſenex
ꝯtriſtatꝰ eſt. Nō enim volebat hoc fieri. Precē-
pit itaq; ei diſcipulꝰ huius ſenis vt nemini dice-
ret hoc vſq; ad obitū illius ſenis. ¶ Tentatꝰ eſt

aliqñ Abraā discipl'is eiusdē abbatis Sysoy a demone ⁊ vidēs eū senex: q̄ cecidit surrexit ⁊ expā dit man⁹ suas in celū dicēs. Deus velis nōte dimittā sī cū nō curaueris ⁊ illico curat⁹ est frater ille. ¶ Senex q̄dā erat solitari⁹ iuxta Jordanem fluuiū ⁊ ingressus ꝑ cauma in speluncā inuenitūt ibi leonē ⁊ cepit fremere leo dētib⁹ suis ac rugire. Dixit aūt ei senex: q̄d angustiaris? Est locus q̄ capiat me ⁊ te. Si vero nō vis: surgens egredere hinc. Leo aūt nō fremēs egressus est inde foras. ¶ Ascēdit quidā senex aliqñ de scithi in terminthym ⁊ ibi diuertit ⁊ vidētes hoīes laborē abstinētie eius obtulerūt ei modicū vini. Aliȷ̄ aūt audiētes de ipso: adduxerūt eū ad hoīem quēdā demoniū habentē. Cepit demon ille maledicere senem istū dicēs. Ad istū potatorē vini me adduxistis. Et senex q̄dem ꝓpter humilitatē nolebat eum eijcere: ꝓpter improperiuȝ v̄o ei⁹ dixit. Credo in xp̄o ꝙ priusq̄ finē factā bibēdi calicez istū egredieris ab eo ⁊ cū cepisset senex bibere: clamauit demon dicēs. Incēdis me. Et anteq̄ cōsumeret bibēs exiuit demō ꝑ grām dei. ¶ Misit q̄dā patruz discipulū suū haurire aquā. Erat aūt pute⁹ ꝓcul valde a cella ipsoꝝ ⁊ oblit⁹ est funem portare secū. Duȝ vero venisset ad puteū frater ille ⁊ cognouisset: q̄ nō portauerat funem solito more fecit orationē: ⁊ clamās dixit. Lasse abbas me⁹ misit me lagenam istam implere aqua. Et ↄtinuo ascē dit aq̄ vsq̄ ad summuȝ putei: ⁊ īpleuit frater ille lagenā suā ⁊ restituta est aqua iterū in locū suū.

¶ Explicit liber de sanctis senioribus qui sⁱgna faciebant.

¶ Incipit liber de conuersatione optima diuersorum sanctorum Patrum.

Retulit abbas dulas dicēs. Q̄ āmbulātes aliqñ in eremo ego ⁊ abbas me⁹ Bysariō venim⁹ sec⁹ quādā speluncā ī quā ingressi īuenim⁹ ibi quēdā fratrē sedētē ac operātē plectā de palmis q̄ noluit respicere ad nos: neq̄ salutare nec oīno voluit loq̄ nobiscū. Dixit aūt senex. Eam⁹ hinc forsitā nō est anim⁹ fratris illi⁹ loq̄ nobiscū. Egressi v̄o īde āmbulauim⁹ illico videre abbatē Joanē. Redeūtes v̄o vēim⁹ iterū ꝑ eādē speluncā vbi fratrez illū pri⁹ videramus ⁊ dixit mihi senex. Ingrediamur ad fratrez istū sī forte reuelauit ei de⁹ vt loquat̄ nobiscum. Intrātes autē inuenim⁹ eū q̄ dormierat in pace At v̄o senex ait mihi. Ueni frater ⁊ colligamus corp⁹ eius in hoc tp̄m misit nos de⁹. Cum autez colligerem⁹ eum inuenim⁹: q̄ mulier erat ⁊ ammirat⁹ est senex dicēs. Ecce q̄ō mulieres colluctant̄ aduersus diabolū in eremo: ⁊ nos in ciuitatib⁹ dehonestamur. Glorificantes ergo deum qui ꝓtegit diligentes se recessim⁹ inde. Dicebat abbas vindemi⁹: q̄ narrauit abbas Macharius dicēs. Sedēte me aliqñ ī scithi descēderunt duo adolescētes ꝑegrini vnus q̄dez ipsoꝝ barbatus. alt⁹ v̄o imberbis: ⁊ venerūt ad me dicētes. Ubi est cella abbatis macharij. ego aūt dixi eis. Quid eū vultis? Rñderūt: Audiētes de eo de scithi venim⁹ videre eū. dico eis. Ego suȝ. Qui penitētiā agētes dixerūt hic volum⁹ mānere pr̄. Ego aūt cū vidissem eos delicatos: ⁊ q̄si nutritos diuitijs dixi eis. Non potestis hic sedere. Dixit ille maior. Et sī nō possum⁹ sedere hic ꝑgem⁹ alibi. Dixi ergo apud aīum meū. Ut q̄d eos ꝑsequor ⁊ scādalizant̄? Labor ip̄e faciet vt a nobis fugiāt. Tūc dixi eis. Uenite facite vobis cellā sī potestis. Dicūt illi. Ostēde nobis tm̄modo locū ⁊ faciemus. Dedi ergo eis securī ⁊ sportā plenā panib⁹ ⁊ salē Ostēdi etiā eis durā petrā dicēs. Excidite hoc ⁊ adducite vobis ligna de palude: ⁊ cū īposueritis tectū sedere ī eodē loco. Ego aūt putabā ꝙ fugerēt ꝓpter nimiū laborē. Post hec interrogauerunt a me q̄d opaturi essent. Dico eis Plectā de palmis ⁊ sumēs folia palmaꝝ de palude ostendi eis initiū plecte: ⁊ q̄ō ↄiūgere deberēt: q̄b⁹ etiā dixi. Facite sportas: ⁊ date custodib⁹ ecclie: ⁊ illi vobis afferēt panes. Post hec ergo recessi ab eis ipsi aūt patiēter oīa q̄cūq̄ dixi eis fecerūt ⁊ non venerūt ad me ꝑ tres annos. Sustinui aūt ⁊ ego luctādo cū aīo meo dicēs. Putasne q̄ sit coꝝ opatio: q̄ nō venerūt īterrogare me de cogitatiōib⁹ suis. Qui enī de lōginquo sunt veniūt ad me isti v̄o de ꝓxio nō venerūt ad me. Nā nec ad aliū abierūt nisi solū ad ecclesiam cū silētio accipe oblationē. Igit̄ ergo oraui deū ieiunās vnā septimanā: vt demōstraret mihi opationē coꝝ. Surgēs aūt post illā septimanā abij ad eos videre q̄ō sederēt: ⁊ cū pulsassem apuerūt mihi: ac salutauerūt me tacētes: faciēsq̄ oronē sedi. Innuēs autē ille maior miori vt egrederet̄. Ipse v̄o maior sedit facere plectā nihil loquēs ⁊ circa horā nonā significauit ꝑcutiēs: ⁊ venit ille mior ⁊ fecit modicā cocturā pulmēti. Apposuit v̄o ⁊ mēsam: innuēte ei illo maiore: ⁊ posuit sup eā tres paximates: ⁊ stetit tacēs. Ego aūt dixi. Surgite māducemus. Et exurgētes māducauim⁹. Attulit v̄o laguncula ⁊ bibim⁹. Cū aūt factū esset vespere dicunt mihi vadis nc hinc. Respōdi: ego nō sȝ hic dormiā: posuerūt aūt mihi mattā in vna parte: ⁊ sibi in angulo ex alia pte. Tulerūt etiā cingulos suos ⁊ semicinctia sua ⁊ posuerūt se dormire simul sup mattā ante me. Cum aūt se reclinassent oraui ad deū vt mihi reuelaret opationē coꝝ. Et apertū est tectū celle: ⁊ facta est lux tanq̄ per diē ipsi v̄o nō cōspiciebāt lumē illud. Cum v̄o putarent q̄ ego dormirē tetigit ille maior minorē in lat⁹: ⁊ surrexerunt atq̄ cinxerunt se: ⁊ expādentes quoq̄ man⁹ in celū steterūt cum silētio ego q̄dē videbā eos: ipsi v̄o nō me videbant. Uidebā ergo demones sicut muscas venientes sup illū minorez: ⁊ aliȷ̄ quidā veniebāt vt sederēt super os ei⁹. Aliȷ̄ vero sup oculos ⁊ vidi angelū dñi habentez gladiū ignis circūuallātē eū atq̄ secātē ab eo demones. Illi aūt maiori fratri nō poterāt appropinquare. Circa mane v̄o reclinauerūt se: ⁊ ego feci meip̄m quasi euigilātē ⁊ ipsi fecerūt similit̄. Dixit aūt ille maior hūc sermonē tm̄: vis dicam⁹ hos duodecim psalmos. Dixi etiā. ⁊ psallebat ille minor quinq̄ psalmos senos v̄sus: vna cuȝ alleluia: ⁊ ꝑ vnūquēq̄ versum exibat lāpas ignis de ore ipsi⁹ ⁊ ascēdebat in celū. Similiter ⁊ ille maior cum apiebat os suū psalliēs tanq̄ fumus ignis egrediebat̄ de ore ipsius ⁊ ꝑtingebat ad celum ⁊ ego dixi modicum ex animo sicut illi op⁹

dei: expiēs aūt dixi. Orate ꝑ me. Illi vero satisfecerunt mihi tacētes: et cognoui quia ille maior ꝑfect⁹ esset: et illū minorē īpugnaret adhuc inimicus. Post paucos aūt dies dormiuit ille maior frater et tertio die ille iunior: et cū aliqui patrū venirēt ad abbatē Machariū ducebat eos in cellā ipsorū dicēs. Venite et videte martyriū horū peregrinorū. ¶ Duo qdā patrū rogauerūt deum: vt ostēderet eis in quā ꝑuenerint mēsurā et venit illis vox dicēs. Quia in villa illa que est egypto: est secularis quidā Eucharistus noīe et vxor eius vocat̄ Maria: nōdum adhuc ꝑuenistis in mensurā ipsoruꝫ. Exurgētes aūt illi duo senes venerūt in vicū illū. Qui ꝑcūctātes inuenerūt cellulā ipsius et vxorē eius et dicūt ad eā vbi est vir tu⁹. At illa dixit eis Pastor est ouiū et ipsas pascit et introduxit eos in domū suā. Cuꝫ vero sero factū esset venit ipse Eucharistus cū ouibus et vidēs illos senes parauit illis mēsam misitqꝫ pulmētum: et lauit pedes eorū qui dixerūt ei. Non gustabim⁹ quicq̄ nisi indicaueris nobis operationem tuā. Tūc eucharistus cum humilitate dixit eis. Ego sum pastor ouiū: et hec vxor mea est. Cū vero ꝑseuerassent illi seniores rogātes eū vt oīa denūciaret eis: et ipse nollet dicere. Dixerūt ei De⁹ misit nos ad te. Audiēs autem Eucharistus hoc verbū timuit: dixitqꝫ. Ecce oues istas habem⁹ a parētibus nr̄is: et quicqd ex ipsis donauerit nobis deus: diuidimus in tres ptes. Partem vnā pauperibus: et vnā parteꝫ in susceptione peregrinorū: et tertiā ptē in vsum nr̄m: ex quo aūt accepi vxorē meā: neqꝫ ego pollut⁹ sum neqꝫ ipsa: sed virgo est. Singulariter aūt remoti a nobis dormimus: et noctu quidē induim⁹ nos saccos in die vero vestimenta nr̄a: et vsqꝫ nūc nemo hoīm hoc cognouit. Cum aūt hec audissent illi patres admirati sunt: et recesserunt glorificātes deum. ¶ Venit aliqn̄ abbas Macharius ille egyptius de Scithi in mōteꝫ Nytrie: in die oblationis ad monasteriū abbatis Pambo et dixerū: ei seniores loci illius. Dic fratribus verbū edificatiōis pater. Qui ait eis: ego nōdum factus suꝫ monachus. sed vidi monachos et dixit. Sedēte me aliqn̄ in cellula in scithi: perurgebāt me cogitationes mee dicētes. Surgēs vade vsqꝫ in desertū: et cōsidera quicqd illic videris et ꝑmansi luctās cū aīo meo ꝑ quinqꝫ annos dicēs ne forte a demonibus ista suggestio. Cum ergo ꝑseuerareꝫ ista cogitare abij in eremū: et reperio ibi stagnum aquarum: et insulā in medio eius: veniebāt qꝫ diuersa aīalia eremi istius: et bibebant ex eo inter q̄ vidi duos hoīes nudos: et cōtremuit corpus meū putabā eīm q spūs essent. Cūqꝫ illi vidissent me trepidātem locuti sunt ad me dicētes. Noli timere: etenim nos hoīes sumus. Dixi itaqꝫ illis. Vn̄ estis: et quō in hūc eremū venistis. Qui dixerūt De cenobio sumus: et factus est nobis cōsensus et egressi sumus: et ecce egressionis nr̄e quadraginta anni sunt. Erat aūt vn⁹ ex his egyptius alius vero thebeus. Interrogabāt aūt me et ipsi dicentes. Quō est mūdus et si ascendit aqua fm tēpus suum: si etiā hꝫ mūdus abundantiā suam. Rn̄di eis. Etiā. Quos et ego interrogaui. Quō possuꝫ fieri monach⁹. Dicūt mihi. Nisi quis renūciauerit oībus q̄ in mundo sunt non pōt fieri monachus. Quibus dixi. Ego infirm⁹ sum: et nō possuꝫ sicut vos. Responderunt mihi. Si nō potes sicut nos sede in cella tua: et plāge peccata tua. Interrogaui ergo eos dicēs. In hyeme non sentitis frigus aut in estate nō incendit corpus vestrum cauma. At illi dixerūt. Deus fecit nobis hāc dispensationem vt neqꝫ in hyeme frigus: neqꝫ in estate ardorem sentiamus. Ideoqꝫ dixi vobis: quia ego nōdum factus sum monachus: sed vidi monachos ignoscite mihi. ¶ Sedebat aliquādo abbas Sysoys solus in monte abbatis Antonij. Moram autem faciēte ministro eius venire ad eum ꝑ mēses decem nō vidit hominem. Ambulās autem in mōtem: inuenit quēdam capiētē agrestia animalia. Cui Senex dixit vnde venis et quantum temporis habes hic. At ille dixit: vere abba habeo vndecim mēses in mōte isto et nō vidi hominem nisi te. Audiens aūt hec Senex intrauit in cellam suam: et percutiebat seipsum dicens. Ecce Sysoy existimabas te aliqd fecisse: et neqꝫ vt secularis hic ita fecisti. ¶ Item ipse Sysoys abbas sedens in cella: semꝑ claudebat ostium suū. Dicebāt autem de ipso quādo in die dormitiōis sue cuꝫ sederēt circa eum pr̄es resplēduit tanq̄ sol facies eius. Et dixit ad eos. Ecce abbas Antonius venit: et post pusillum rursus dixit eis. Ecce chorus prophetarum venit et iterum amplius facies eius refulsit: et dixit ecce chorus apostolorum venit et dupliciter refulsit adhuc facies ei⁹ et ecce ipse q̄si cū aliqbus loq̄batur. Deprecati sunt aūt illū senes dicētes. Cuꝫ quo loq̄ris abba. Qui dixit eis: ecce venerunt angeli accipe me et rogo vt dimittat penitere modicū. dicūt ei senior es nō indiges penitentia pater. Dixit aūt illis: vere fratres nescio me ipm vel initiū fecisse penitētie: et cognouerunt oēs: quia perfectus est. et rursum subito facta est facies eius sicut sol: et timuerunt omnes. Dixit autem illis videte: ecce dn̄s venit dicens. Afferte mihi vas electiōis eremi et continuo reddidit spiritū: et fact⁹ est splendor magn⁹ et replet⁹ est tot⁹ loc⁹ ille odore suauitatis. ¶ Dicebāt de abbate Or: quia neqꝫ mētit⁹ est vnq̄ neqꝫ iurauit neqꝫ maledixit hominem neqꝫ sermonē noxiū locut⁹ est alicui. Idem abbas Or dicebat discipulo suo. Vide ne aliqn̄ alienū verbū adducas ī cellā istā. ¶ Duo qdā magni senes ambulabāt in eremū q̄ est iuxta scithin: et audiētes murmur vocis cuiusdā de terra q̄sierūt introitū spelunce: ī quā ingressi reperiūt ibidē quādā aniculā virginē sanctā iacētē: et dicūt ei. Quō huc venisti an⁹ aut quis est q̄ tibi ministrat. Nemine eīm inuenerūt in ipsa spelunca nisi solā ipsaꝫ iacētē infirmā. At illa dixit: trigesimūoctauū habeo annū in spelunca hac herbarū radicib⁹ viuēs et seruiēs xp̄o: et non vidi hoīem nisi hodie. Misit eīm vos de⁹ vt sepeliatis corp⁹ meū. Cūqꝫ hoc dixisset quieuit ī pace. Patres vero illi glorificauerūt deū: et recōdito corpusculo ei⁹ recesserūt in locū suū. ¶ Narrauerūt de quodā solitario q̄ erat vi in eremū vestitus lineo sacco tantū. Cumqꝫ ꝑambulasset iter trium dierū ascendit supra petram et vidit sub ipsa virideꝫ herbā et hoīem pascētē tanq̄ bestiam. Descendens autē occulte tenuit eū. Senex vero ille cū esset nud⁹ nec posset ferre odorē hoīm angustiatus est: et vix tandem euadēs de manibus eius fugiebat. Ille vero fra

ter exijt currēs post ipm ⁊ clamās. Expecta me: qꝛ ꝓpter deū te sequor. At ille cōuersus dixit ei. Et ego propter deū fugio abs te. Frater aūt ille post hec proiecit lebitonē quo erat indutꝰ ⁊ seq̄batur eū. Que cū vidisset senex: qꝛ abiecisset indumētū suū sustinuit eū: ⁊ cū appropinquasset ei dicit ad illū senex. Quoniā ꝓiecisti materiā mūdi abs te ego te expectaui. Rogabat autē frater ille dicēs. Pater dic mihi verbū quō saluus fiā. Qui dixit ei fuge homines ⁊ tace ⁊ saluus eris. Narrabat quidā solitariꝰ fratribus qui erant in raithum vbi sunt septuaginta arbores palmarū in loco vbi applicuit Moyses cū populo quādo egressus est de terra Egypti sic dicens. Cogitaui aliqn̄ debere me ingredi in interiorē eremū si forte inuenirē aliquē interiꝰ habitātē in eremo ⁊ seruientē dn̄o nr̄o iesu christo. Ambulans aūt quatuor dies ac noctes inueni speluncā: ⁊ cū appropinquassem respexi intus ⁊ vidi sedentē hominē ⁊ pulsaui ſm consuetudinē monachorū vt egredientē salutarē eū. At ille nō mouebat: dederat eñ in pace. Ego aūt nihil dubitās introiui ⁊ cū tenuissem scapulā ipiꝰ cōfestim dissolutꝰ est ⁊ factus est puluis: Deinde aspiciēs vidi colobiū pēdēs. Cū vero ⁊ hoc tenuissē dissolutū est: ⁊ in nihilū redactū. Cū aūt ex hoc hesitarē egressus sum inde ⁊ deambulabā in deserto in q̄ rursus aliā reperi speluncam et vestigia hominis ibidē: factꝰ sum aūt alacrior ⁊ appliciu ad ipsā speluncā. At vero iterum pulsaui: et nemo mihi obaudiuit ingressus quoqꝫ nullum inueni. Stans autem foras speluncam dicebam intra meipsum: quia huc oportet venire hunc seruum dei vbicunqꝫ fuerit. Cū vero preteriret dies vidi bubalos venientes ⁊ illum seruum dei sequentem eos nudum sed capillis suis cooperientē q̄ inhonesta erāt corporis sui. Qui appropinquās mihi existimabat me spiritū esse: ⁊ stetit ad orationem. Ego aūt hec intelligēs dicebam ei. Serue dei ⁊ ego homo sum: vide vestigia mea ⁊ cōtrecta me: qꝛ caro et sanguis sum. Cum vero post orationem dicto amen: respexisset me ⁊ cōsolatꝰ fuisset: introducit me in speluncam ⁊ interrogauit me dicens. Quomodo huc aduenisti: cui ego dixi. Requirēdi gratia seruorum dei veni ī hāc solitudinē et nō me fraudauit deus a desiderio meo. Ego autem interrogaui eū rursum dicēs. Quomodo et tu huc venisti: ⁊ quantum temporis habes aut qđ est alimētū tuū: vel quō cū sis nudus nō indiges vestimento. Qui dixit mihi. Ego in cenobio erā thebaide: ⁊ opus meū erat lini textura: subintrauit aūt in animū meū cogitatus vt exiēs inde singulariter sederē ⁊ possem in quietꝰ esse ⁊ suscipere peregrinos ⁊ maiorē mercedē possidere ex eo qđ acq̄sierim de ope tuo. Vt autē cōsensi cogitationi huic: ⁊ ope ꝑfeci cā: exiēs edificaui mihi monasteriū: ibiqꝫ veniebāt q̄ mihi iniūgebāt opꝰ. Cūqꝫ iā multū cessisset q̄ cōgregauerā festinabā pauperibꝰ ac peregrinis illud distribuere. Sed aduersariꝰ noster diabolꝰ inuidens mihi sicut semꝑ: ita etiā ⁊ tunc futurā ī me retributionē machinabatur auferre eoqꝫ festinabam labores meos deo offerre. Uidens aūt vnā virginē sacrā iniungentē mihi species ⁊ eas me perficientē atqꝫ reddentem. iniūxisti ei vt rursū mihi demandaret alias species. At vbi iam consuetudo facta est ⁊ fiducia maior postremo etiā tactus manuum et risus ac simul conuescere ad vltimū ꝯcepimꝰ dolorē ⁊ ꝑfecimꝰ iniq̄tatē. Cū aūt mānissē cū ipsa in eadē ruina sex mēses post ea cogitaui dicēs: Qꝛ aut hodie aut crastino: aut post multos annos morti addictꝰ eternū habeo suppliciū. Si enī vxorē qs hoīs violaret penis eternis legitime subiaceret: quātis tormētis dignus est q̄ xp̄i stuprauerit spōsam. Et sic occulte ī hāc eremū recurri: oīa relinquēs illi mulieri. Ueniēsqꝫ huc inueni speluncā hāc atqꝫ fontē hūc ⁊ istā palmā afferētē mihi botriones duodecim dactilorū. Per singulos mēses affert vnū botrionē q̄ mihi sufficit triginta dies: ⁊ post hūc maturat alter. Post tēpus aūt multū creuerunt pili mei ⁊ cū dirūperēt iam vestimēta mea ipsis verecūdiorē partē operio corporis mei. Dū aūt rursum interrogarē eū si a primordijs difficultatē habuisset ibidē ait mihi. In initijs valde afflictꝰ sum dolore iecoris ita vt humi iacēs nō possem stando psalmū dicere: sꝫ ꝓstratꝰ ī terra clamabā ad altissimū. Cū aūt ī spelūca essem ī dolore valido atqꝫ defectione vt etiā nec egredi iā possem vidi virū ingrediētē ⁊ iuxta me stātē ac dicētē mihi. Quid pateris? Ego cōfortatꝰ ab eo modicū dixi ei. Epar doleo. Qui dixit mihi: vbi doles. Cū x̄o ostēdissem ei digitos manꝰ sue in directū cōiungēs diuisit locū istū tanq̄ ꝑ gladiū. Et euellens iecur ostēdit mihi vulnera ⁊ raso iecore ī manu sua in pānū ipsam scabiē misit atqꝫ rursum ipm iecur ipōnēs manibꝰ suis locū ipm reclusit: ⁊ ait mihi. Ecce sanꝰ factꝰ es: serui dn̄o nr̄o iesu xp̄o sicut opꝫ ⁊ extūc factꝰ sum sanꝰ: ⁊ sine laborare iā sum hic. Ego aūt multū illū rogaui vt manerē in interiori spelūca ⁊ ait mihi. Non pōt sufferre impetꝰ demonū. Et ego hoc ipm cōsiderās rogabā: vt orans ꝓ me dimitteret me. Qui cū orasset dimisit me. Hec vobis narraui edificatiōis grā.

¶ Dicebat rursus aliꝰ qdā senex q̄ etiā dignꝰ factus est epūs ciuitatis oxirinci tanq̄ ab alio hec audisset: sed ipse erat q̄ hoc fecerat. Uisum est mihi (inquit) aliqn̄ intrare in interiorē eremum q̄ est circa oasim vbi genus est mazicorū vt viderē si forte inuenirē aliquē xp̄o seruiētē. Sumens igit̄ paucos paximates: ⁊ quasi dierū quatuor aquā in vase: iter meū faciebam. Trāsactis vero quatuor diebꝰ cōsumptisqꝫ cibis expectabam qđ agerē ⁊ cōfidens dedi me ad ꝑgēdū. Ambulaui quoqꝫ alios quatuor dies sine cibo ꝑdurās. Cūqꝫ ieiuniū ⁊ laborē itineris corpus meū iā nō ferret in pusillanimitātē iam ꝑueni: ac sic iacebā ī terra. Ueniēs aūt qdā digito suo tetigit labia mea ⁊ tā q̄ medicinali instrumēto curauit me. Statimqꝫ confortatus sum: ita vt putarē me neqꝫ ambulasse: neqꝫ famē pertulisse. Cum ergo tantam insensissem virtutem surgens perambulabā desertū. Preteritis itaqꝫ alijs quatuor diebus rursum fatigatus defeci. Cūqꝫ extendissem manus meas in celum ecce vir ille qui pridem me confortauerat iterum digito quasi liniens labia mea cōfortauit me. Peracti sunt autem dies decē ⁊ septē ⁊ post hoc inuenio tugurium ⁊ arborem palme: ⁊ virum stantem cuius capilli capitis erant pro indumēto ipsius ⁊ pre canicie candidi per totū.

Erat autem ⁊ terribilis aspectu. Cumq̄ vidisset
me stetit ad orationem et expleto Amen: cogno
uit me esse hoīem tenensq̄ manū meam inter
rogauit me dicens. Quomodo huc aduenisti: ⁊ si
adhuc constant omnia que sunt in mūdo ⁊ si ad-
huc etiam sunt persecutiones? Ego autē dixi ei.
Quia vestri gratia qui in veritate christo domi
no seruitis hanc perambulo eremum persecutio
vero cessauit per potētiā christi. Edissere nūc mi
hi obsecro te. ⁊ tu quō huc aduenisti? At ille cū
lamētatione plorās cepit dicere mihi. Ego epi-
scopus eram: et persecutione facta multis mihi
illatis supplicijs cū sufferre non possem tormē-
ta postea sacrificaui. In meipsum deinde reuer-
sus agnoui iniquitatē meā ⁊ dedi meipm̄ ad mo
riēdū ī hāc eremū: ⁊ sum degens hic annis qua
draginta nouē ī ꝯfessiōe ⁊ obsecratione ad deū:
si forte dimittat̄ mihi pctm̄ meū. Et victū mihi
qdē ꝓstitit dn̄s ex hac palma ꝯsolationis vo in-
dulgentiā nō accepi: nisi post. xlviij. annos: ī hoc
aūt anno cōsolat⁹ sum hoc aūt dicēs repēte sur-
rexit: ⁊ currēs exijt foras ⁊ stetit ad orationem
diu. Cū aūt cōplesset orationē venit ad me. In-
tuēs aūt ego faciē ei⁹ exterrit⁹ trepidaui: factus
eñi erat quasi ignis. Dixitq̄ mihi. Noli timere.
Dn̄s eñi te misit vt funeri tradas corp⁹ meū atq̄
sepulture. Dū aūt cōsummasset hec dicēs: statī
extēdēs manus pedesq̄ finē fecit: diuisā ergo tu
nicā meā ego mihi dimidiā tenui ⁊ dimidiā in-
uoluto sctō eius corpusculo abscōdi ī terra. Re-
cōdito aūt illo continuo palma illa aruit ⁊ tu-
guriū illud cecidit. Ego aūt multū flebā obsecrās
deū si quō ꝓstaret mihi palmā illā ⁊ fontē ⁊ ꝑse-
uerarē illo in loco residuū tēpus meū. At autē
nō est hoc factū dixi apud me: vtiq̄ nō est volū-
tas dei. orās ergo tēdebā iterū ad seculum ⁊ ecce
homo ille qui pri⁹ liniuit labia mea veniēs: ap-
paruit mihi atq̄ ꝯfortauit me ⁊ ita cōualui ꝑue-
nire ad fratres ⁊ narraui eis hec rogans eos ne
desperarēt de mīa dei: sed ꝑ patiētiā expectarēt
deum. ¶ Frater qdā interrogauit senem dicens
Nomē est qō saluat aut op⁹. Rn̄dit ei senex. Op⁹
⁊ ait senex. Scio fratrē orātē aliqn̄: ⁊ statī exau
diebat̄ oratio ei⁹. Subintrauit aūt aīo ei⁹ cogi-
tatus: vt vellet videre aīam pctōris et iusti quō
abstrahat̄ a corpē: ⁊ nō volēs de⁹ cōtristare eū in
desiderio suo dū sederet ī cella sua ingressus ē
lup⁹ ad eū: ⁊ tenēs ore suo vestimēta ipsi⁹ fratris
trahebat eū foras: surgēs aūt frater seq̄bat̄ eū:
lup⁹ aūt duxit eū vsq̄ ad aliquā ciuitatē. ⁊ dimit
tēs illū recessit ab eo: cū vo sederet foras ciuita
tē in monasterio quodā: erat qdā habitans q̄ ha
bebat nomē quasi magni solitarij: ipse vero infir
mus erat expectās horā mortis sue. Frater igit̄
ille q̄ ibidē venerat videbat ꝓparationē fieri ce
reorū ⁊ lāpadarū ꝓpter solitariū illū tāq̄ ꝑ ipm̄
de⁹ panē ⁊ aquā inhabitātib⁹ ciuitatē illā ꝓsta-
ret atq̄ saluaret eos: ⁊ dicebāt: qr si h̄ senex vitā
finierit oēs simul moriemur. Facta aūt hora exi
tus ipsi⁹ vidit frater ille tartaricū inferni descē
dētē sup solitariū illū habētē tridētē igneū: ⁊ au
diuit vocē dicētē. Sicut aīa ista nō me fecit q̄e-
scere neq̄ vna hora ī se sic neq̄ tu miserearis ei⁹
euellēs eā. Defigens igit̄ tartaric⁹ ille quē tene
bat igneū tridentē in corde solitarij illi⁹: ꝑ mul
tas horas torquēs illū abstraxit aīam ei⁹. Post
hec aūt ingressus frater ille ciuitatē: inuenit ho
minē peregrinū in platea egrotū nō habentē q̄
ei curā adhiberet ⁊ māsit cū eo die vna: et cū ve-
nisset hora dormitionis eius cōspexit frater ille
Michaelē ⁊ gabrielē descēdētes ꝓpter aīaz ei⁹
⁊ sedēs vnus a dextris ⁊ alt⁹ a sinistris ei⁹ roga-
bant aīam illā vt egrederet̄: ⁊ nō exibat quasi no
lens relinquere corp⁹ suū. Dixit aūt Gabriel Mi
chaeli. Assume iā aīam istā vt eam⁹. cui Michael
rn̄dit. Iussi sumus a dn̄o vt sine dolore eijciat̄:
ideoq̄ eū vi nō possum⁹ euellere eā. Exclamauit
ergo Michael voce magna dicēs. Dn̄e qd̄ vis de
aīa hac qr nō acq̄escit nobis vt egrediat̄. Venit
aūt vox. Ecce mitto dauid cū cythara ⁊ oēs psal
tentes hierusalē ⁊ audiēs psalmodiā ad vocē ip
sorū egrediat̄. Cūq̄ descēdissent oēs in circuitu
anime illi⁹ cātātes hymnos ⁊ audiēs psalmodiā
ad vocē ipsoꝝ egrediebat̄. Tūc demū exiliēs aīa
illa sedit in manibus Michaelis ⁊ assumpta est
cū gaudio. ¶ Dixit iterū idē qui supra de quodā
sene: qr veniēs aliqn̄ in ciuitatē vt venundaret
vasa que opatus fuerat. et cum explicuisset ea cō
tigit eū sedere ante ianuā cuiusdā diuitis: qui iā
moriebat̄. Sedens ergo Senex ille vidit equos
nigros ⁊ ascēsores eoꝝ nigros ⁊ terribiles ha-
bētes singuli baculos igneos in manibus suis.
Cū vo iam ꝑuenissent ad ianuā diuitis statue
runt equos suos foris: ⁊ intrauit vnusquisq̄ cū
festinatiōe. Infirm⁹ aūt ille vidēs eos clamauit
voce magna dicēs. dn̄e adiuua me. at illi dixerūt
ei. nūc memor dei fact⁹ es qn̄ tibi sol obscurat⁹ ē.
Quare vsq̄ in hodiernū diē nō exquisiuisti eū
dū adhuc tibi erat splēdor diei. Nūc aūt in hac
hora nō est tibi portio spei neq̄ cōsolatiōis. Di-
xerūt ꝑres fuisse quēdā machariū q̄ scithiū pri-
mus monasteriū fecit. Est enim loc⁹ ipse vast⁹
eremus lōge a nitria: habēs interuallū itineris
diei ⁊ noctis ⁊ grāde periculū est eūtibus ibidē.
Si eñi modicū qs aberrauerit vagat̄ periclitās
per eremū. Sūt aūt illi oēs ꝑfecti viri nec aliqs
impfectus pōt in eodē loco tā feroci ꝑdurare: qr
oīno ardu⁹ est: ⁊ absq̄ ꝯsolatiōe eoꝝ q̄ necessaria
sunt. Hic igit̄ predict⁹ vir machari⁹ cū hō esset
de ciuitate cōiunct⁹ est aliqn̄ machario illi ma-
iori ⁊ cū venissent ad trāsfretādū Nylū fluuium
cōtigit eos ingredi nauē maiorē in qua tribuni
qdā duo cum multa intrauerāt extollentia habē
tes intus redā totā ereā: ⁊ equos qbus freni au
rei erāt ⁊ obsecūdātes quosdā milites ⁊ pueros
torques vtētes aliquos atq̄ aureos habētes cin
gulos. Vidētes ergo tribuni illi hos duos mo-
nachos veteres pānos indutos ⁊ in angulo se-
dētes beatificabāt exiguitatē ipsoꝝ. Vnus vo
ex tribunis illis ait ad eos. Beati estis vos mo-
nachi q̄ mūdo huic illusistis. Rn̄dēs āt ille vrba
nus Machari⁹ dixit ad eos. Nos qdē mūdo isti
illusimus vobis aūt hic mundus illusit. Scito
tū qr nō volēs hoc dixisti vtriq̄ eñi beati dici-
mur id est macharij. At ille tribunus cōpunctus
in vbo eius ⁊ regressus domi expoliauit se vesti
mētis suis ⁊ cepit esse monachus faciēs eleemo
synas multas. ¶ Dicebant de eodē abbate ma-
chario maiore: qr dū ambularet aliqn̄ ꝑ eremū
inuenit caput hoīs mortui in terra iacens. Qu

cum moueret virga palme: quã in manu tenebat locutũ est caput illud ad eũ. Cui dixit senex. quis es tu. Rñdit: ego erã sacerdos gẽtilium qui commanebant in loco hoc tu vero es abba macharius qui habes spm̃ sancti dei. Quacũq; ergo hora misertus fueris eorũ qui sunt in tormẽtis et oraueris p eis tũc cõsolant pusillũ. Dixit ei senex. et que est ipsa cõsolatio. Rñdit quãtũ distat celũ a terra tm̃ est ignis sub pedibus nr̃is et sup caput nostrũ. Stantibus ergo nobis in medio ignis nõ est vt quis facie ad faciem videat primũ suum. Ait ergo senex cũ fletu. Ve illi diei in q̃a natus est homo si est hec cõsolatio supplicij. Rursum dixit senex. est ne peius tormentũ his? Rñdit maior pena subtus nos est. Dixit ei senex. Et qui sunt in ipsa. dixit ei nos q̃ ignorauimus deũ vel ad modicũ habemus aliq̃d misericordie. Hi vero qui cognouerũt deũ et negauerũt eum nec fecerũt voluntatẽ eius: hi sunt subtus nos. Et post hec sumens senex caput illud sepeliuit. ¶ Orante aliquñ eodẽ abbate machario in cella sua: venit ei vox dicẽs. Machari nondum peruenisti ad mensuram illarũ duarũ mulierũ illius ciuitatis. Surgens ergo senex mane accepit virgã suã palmeã et cepit pgere in ciuitatẽ. Cũ vero peruenisset in eã reperto loco pulsauit ianuam. Egressa aũt vna suscepit eũ in domũ suã: et cum sedisset nolbus ppriis vocauit eas q̃ cum venissent sederũt cũ eo. Ait autem ad eas senex. Propter vos tm̃ laborẽ itineris arripui: dicite mihi nũc opa vestra q̃ vel q̃lia sint. At ille mulieres dixerũt. Crede nobis abba q; nec hac nocte fuimus sine viris nr̃is: quam ergo opationẽ possumus habere. At ipse senex cũ satisfactiõe rogabat eas: vt manifestarẽt ei actũ suũ. Tũc dixerũt ei. Nos quidem scḋz seculũ extranee nobis sumus placuit autem nobis nubere duobus fratribus sm̃ carnem. Quindecim eñ annis nos hodie due habitauimus in hac domo: et nescimus si aliquñ litigauimus adinuicẽ aut sermonẽ turpẽ dixit vna ad alterã: sed in pace et cõcordia peregimus totũ tẽpus nr̃m. Subintrauit aũt nobis in animũ ingredi in monasteriũ virginũ: et rogaui viri nr̃i nõ nobis cõsenserũt in hoc. Cũ ergo minime voluissemus obtinere hm̃oi propositum disposuimus vtreq; testamẽtũ inter nos et deũ vt vsq; ad mortem p os nr̃m non egrediatur sermo secularis. Audiẽs aũt hec abbas macharius dixit. In veritate q; nõ est virgo neq; sub marito agens: neq; monachus neq; secularis: sed deus sm̃ vniuscuiusq; ppositum oĩbus prestat spm̃ sanctũ. ¶ Dicebant patres de aliquo sene magno: qui cũ ambularet in eremo vidit duos angelos comitantes secum vnũ a dextris et vnum a sinistris suis. Dum vero ambularẽt inuenerũt cadauer in via iacẽs et cooperuit Senex ille nares suas ppter fetorẽ. Fecerũt aũt et angeli illi: et pfecti pusillũ dixit ei senex. Et vos hec odoratis. Qui dixerũt ei. Nequaq;: sed ppter te cooperuimus et nos. Naz immũdiciã huius mũdi non odoramus nos: neq; appropriat nobis: sed aĩas q̃ fetorem pctõr habent ipsarum fetorem nos odoramus.

¶ Incipiunt septem capitula que misit abbas Moyses abbati Pirmenio et q̃ custodierit ea liberabitur a pena.

Dixit abbas Moyses: q; debet hõ quasi mortuus esse socio suo mori amico suo vt nõ diiudicet eũ in aliqua cã. Dixit iterũ. Quia dz hõ mortificare seipm̃ ab oĩ re mala priusq̃ egrediat de corpe vt non ledat vllũ hoĩem. Dixit iterũ. Nisi habuerit hõ ĩ corde suo: q; pctõr est deus nõ exaudiet eũ. Dixit ei frater. Quid est in corde habere: q; pctõr est. Et dixit ei senex. Si quis attẽdit peccata sua non videt pctã proximi sui. ¶ Dixit rursuz idẽ senex. Nisi cõuenerit actus orõni I vanum laborat hõ. Et dixit frater. Quid est cõsensus actus cũ oratione. Rñdit senex: vt ea p quibus oramus iam non faciamus. Quando enim homo dimiserit volũtatem suam: tũc ei reconciliabitur deus: et suscipiet orõnes eius. ¶ Interrogauit eũ frater. In oĩ labore hoĩs q̃d est q̃d eum iuuat? Dixit ei senex. Deus est qui adiuuat. Scriptum est eñ. Deus noster refugiũ et virtus adiutor in tribulationibus q̃ inuenerũt nos nimis. ¶ Dixit frater. Ieiunia et vigilie quas facit hõ quid efficiũt. Dixit ei senex. Quia ipa sũt q̃ faciũt humiliari aĩam. Scriptũ est eñ. Vide humilitatem meã et laborem meũ et dimitte oĩa pctã mea. Si ergo fecerit aĩa labores istos: miserebitur ei deus ppter eos. ¶ Interrogauit frater senẽ dicens. q̃d faciet hõ in oĩ tentatione veniẽte sup se aut in oĩ immissione inimici. Ait illi senex. Flere dz in cõspectu bonitatis dei vt adiuuet eũ et requiescet velociter si rogat mẽte. Scriptũ est eñ Dñs mihi adiutor nõ timebo q̃d faciat hõ. Interrogauit eum iterum frater dicẽs. Ecce hõ cedit seruuz suũ ppter aliq̃d pctm̃ q̃d egit: quid dicet seruus ille. Dixit ei senex. Si bonus seruus est: dicet peccaui miserere mei. Dixit ei frater. Nihil aliud. Dixit ei senex. Non ex quo eñ culpã sup se posuerit et dixerit: peccaui: statim miserebitur ei dñs suus. Finis aũt horũ est: nõ iudicare proximum. Qñ eñ manus dñi occidit omne primogenitũ in terra egypti nõ erat domus in qua nõ esset mortuus. Dixit ei frater. Quid est verbum hoc? Rñdit ei senex. q; si cõspexerimus peccata nr̃a nõ videbimus peccata proximi. Stultitia est homini habẽti mortuũ suũ relicto eo abire et flere mortuuz proximi sui. Mori aũt primo tuo est portare peccata tua: et sine cogitatu esse ab omni hoĩe: q; iste bonus est et iste malus est et ne facias malũ vlli homini neq; cogites malũ in corde tuo ĩ oĩe quem neq; spreueris aliquẽ facientẽ malũ: neq; acquiescas faciẽti malũ proximo suo: et noli gaudere cũ eo qui malũ facit primo suo hoc est mori primo suo et noli obloqui de aliquo hoĩe: sz dicito q; deus cognoscit vnũquẽq;. Noli ergo obedire detrahẽti: neq; congaudeas ei in detractione. Noli audire obloquentẽ primo tuo: q; scriptum est: nolite iudicare et nõ iudicabimini. Nõ habeas inimicitias cũ aliq̃ hoĩe neq; retineas cõtumelias in corde tuo neq; odio habeas euz q̃ inimicat tibi: et nõ sentias inimicitias eius. Noli despicere eũ qui inimicitias hz cũ primo suo: et hoc est pax. In his temetipm̃ cõsolare. Est labor sed sempiterna reqes. Dixit aliꝰ senex. Propter

te inquã o hõ ſaluator eſt natꝰ ꝓpter te venit fi-
liꝰ dei vt tu ſalueris. Factꝰ eſt hõ manens deꝰ fa-
ctꝰ eſt puer factꝰ eſt lector. Accipiẽs nãq; librum
legit in ſynagoga dicẽs. Spũs dñi ſup me: eo qđ
vnxerit me: euãgelizare paupibꝰ miſit me. Factꝰ
eſt ſubdiaconꝰ. Faciẽs nãq; de fune flagellũ: oẽs
eiecit de tẽplo oues vẽdẽtes ⁊ boues. Factus eſt
diaconꝰ: precingẽs eũ ſe lintheo lauit pedes di-
ſcipulo ſuo ꝑcipiens eis fratrũ pedes lauare.
Factꝰ eſt p̃ſbyter: q; reſedit in medio magiſtro
ppl̃m docẽs. Factꝰ eſt ep̃s: q; accipiẽs panẽ: bñ-
dixit ac fregit ⁊ dedit diſcipulis ſuis. Flagella-
tus eſt ꝓpter te vt redimeret te: crucifixꝰ ⁊ mor-
tuꝰ eſt ⁊ tertia die reſurrexit ⁊ aſſumptꝰ eſt. Om-
nia hec ꝓpter nos ſuſcepit in ſe oĩa iuxta diſpen
ſationẽ oĩa ꝑ ordinẽ oĩa cõſequenter opatꝰ eſt vt
ſaluaret nos ⁊ tu ꝓpter eũ nihil tolerãs. Simꝰ
ſobrij: vigilemꝰ vacemꝰ oratiõibꝰ ⁊ q̃ placita ſũt
ei faciẽtes, vt ſaluari poſſimus. Joſeph nonne in
egyptũ eſt vẽditus in terrã alienam. Tres pueri
in babyloniã captiui ducti ſunt: nũquid ibi cu-
iuſq; habuerũt noticiã? Tamen deꝰ patrocinatꝰ
eſt eis: ſuſcepitq; ⁊ glorificauit eos: q; timebant
eũ. Qui dat aĩam ſuã deo nõ hʒ ꝓpriã voluntatẽ:
ſed expectãs dei arbitriũ nõ laborat. Nã ſi tuam
vis facere voluntatẽ: nõ coopante deo nimiũ fa-
tigaberis. Interrogauit frater abbatẽ paſtorem
dicẽs. Quid eſt qđ ſcriptũ eſt nolite cogitare de
craſtino. dixit ei ſenex. Ad hoĩem reſpicit hoc q̃ i
tẽtatione ꝯſtitutꝰ eſt: ⁊ deficit: vt nõ cogitet quã
tum tẽporis in ea facturꝰ ſit: ſed potiꝰ qđ hodier
nũ eſt ⁊ quotidianum futurum libẽter ſuſcipiat.
¶ Interrogauit frater abbatẽ Joannem dicens
Quo aĩa habẽs ꝓpria, vulnera: nõ erubeſcit de-
trahere primo ſuo. Cui rñdit ſenex per parabo-
lã. Erat q̃dã paup hõ habẽs vxorẽ qui, cũ vidiſſet
aliquã aliã mulierẽ pulchriorẽ: ipſam quoq; fortꝰ
tus eſt in ꝯiugiũ. Erãt aũt vtreq; nude. Sʒ cũ eſ-
ſent in, quodã loco nũdine rogauerũt eũ ambe di
cẽtes. Tecũ deſideramꝰ venire. Quas mittẽs nu
das in doliũ cũ nauicula trãſfretauit venitq; ad
locũ. Facto aũt meridie cũ vna eaꝝ ꝑplo receden
te vidiſſet ſilẽtiũ exiuit de dolio in quẽdã locum
vicinũ velociter: ⁊ veteres atq; cõſciſſos pãnos
repeẽs: precinxit ſe: dehinc fiducialiter viſa eſt
ambulare. Altera ꝟo nuda ſedens intrinſecꝰ dice-
bat marito. Ecce meretrix iſta nuda eſt nec ꝯfun
ditur. Cui maritꝰ cũ dolore ac ſtupore rñdit o mi
raculũ. Hec vtcũq; confuſionẽ ſuã cooperuit tu
vero vndiq; nuda: nõ erubeſcis culpare vel ex par
te veſtitã. Ita eſt oĩs detractor qui propria mala
nõ vidẽs aliena ſemꝑ accuſat. ¶ Dixerũt quidã
fratres abbati Antonio: volumꝰ a te audire ver-
buʒ q̃ſo ſaluari poſſumꝰ. Tũc ait ſenex. Ecce ſcri
pturas audiſtis ſufficiat vobis. Qui dixerunt: ⁊
a te volumus audire verbũ. Rñdit ei ſenex. Au-
diſtis dñm dicenteʒ ſi quis te percuſſerit in ſini-
ſtrã maxillã ꝑbe illi ⁊ alterã. Dicũt ei. Hoc iple-
re nõ poſſumꝰ. Dixit eis. Si ergo alterã prebere
non poteſtis ſaltem in vna percuſſi ferte patien
ter. Reſpõderũt ei. Nec hoc poſſumus. Dixit eis.
Si nec hoc poteſtis vultis ne percutere magis q̃
percuti. Dicũt ei. Nec hoc volumus. Tũc ſenior
ait diſcipulo ſuo. Succos ꝑpara fratribꝰ iſtis: q;
nimis ĩfirmati ſunt. Deĩde dixit eis. Si nec hoc

nec illud poteſtis. Quid faciam vobis ergo ſola
oratio neceſſaria eſt pro vobis. Dicit abbas Joã-
nes q̃buſdã fratribꝰ. Ut fuerũt tres philoſophi
ſimul amici: quoꝝ vnus moriẽs: alteri reliquit
filium ſuũ cõmendatũ: qui in etate iuuenili pro-
uectus nutritoris ſui adulterauit vxorem. Quo
ſcelere cognito miſſus eſt foras deinde cum plu
rimũ peniteret nõ ei conceſſit ingreſſum: ſed ait
illi. Uade ⁊ eſto tribus annis inter damnatos q̃
metalla in flumine colligunt: ⁊ ſic tibi indulgeo
culpam tuã. Quo poſt triennium reuerſo rurſus
ait. Uade alios tres annos ⁊ da mercedes vt in-
iurias patiaris. Ille vero fecit ſic tres annos a-
lios. Qui dixit ei. Ueni ergo nunc in ciuitatem
Athenienſiũ vt philoſophiã diſcas. Erat aũt ad
portã ciuitatis quidã ſenex philoſophꝰ ſedẽs q̃
intrãtes ciuitatẽ cõtumelijs afficiebat. Iniuria-
uit ergo ⁊ iuuenẽ illũ. At ille iniuriatꝰ riſit. Cui
Senex ait. Quid eſt hoc q̃ tibi iniurias facio et
tu rides. Et dixit iuuenis. Nõ vis vt ridẽã q̃ tri-
bus annis vt iniurias paterer dedi mercedes et
hodie eas gratis patior. Prorſus ob hoc riſi. di-
xit ei ſenex. Accede ⁊ ingredere ciuitatem. Cum-
q; hoc retuliſſet abbas Joannes dixit. Hec por-
ta dei, ⁊ patres nři per multas iniurias eã gratu-
lantes ingreſſi ſunt. ¶ Dicebat abbas Joannes
de aĩa que deſiderat penitere. Quedã pulcherri
ma meretrix fuit in quadã ciuitate que habebat
plurimos amatores. Quidaʒ aũt vir de ducibus
veniẽs ad eã dixit. Promitte mihi caſtitatẽ tuã:
⁊ ego te accipiã in vxorẽ. Illa igiť ꝓmittẽte acci
piẽs eam introduxit in domum ſuã. Cũq; a ſuis
amatoribus quereretur: agnito q̃ ille tã magnꝰ
vir ſortitus eã fuiſſet in vxorem dixerũt. Si ac-
ceſſerimꝰ ad ianuã hois tã potẽtis cognouerit q;
deſideria requirentiũ ꝓculdubio puniemur. Sʒ
venientes poſt dorſum domus vtamur ſolito ſi-
bilo: cũq; ſibilãtiũ illa ſonũ audierit deſcẽdet ad
nos ⁊ inueniemur innoxij. Que cũ audiſſet ſigna
uit aures ſuas ⁊ exiliẽs interiora domꝰ ingreſſa
ẽ atq; clauſit. Hec ita locutꝰ ſenior dicebat mere-
tricem eſſe aĩam: amatores aũt eius eſſe vitia du
cem vero vel principem dicebat eſſe xp̃m domũ
aũt eius celoꝝ perpetuã manſionem: ſibilatores
aũt demones eſſe malignos hec ergo ſi caſta fue
rit ⁊ fidelis ſemper currit ad deũ. ¶ Dicebat ab-
bas paſtor. Scriptũ eſt in euangelio. Qui habet
tunicã vendat eam ⁊ emat gladiũ: hoc intelligi-
tur ſ.c. Qui habet requiem dimittat eam: ⁊, teneat
gladiũ. i. pugnã aduerſum diabolum. ¶ Dicebat
qui ſupra. Quia ſenior quidam in partibus egy
pti ſedebat in cella: cui frater aliquis ⁊ virgo que
dam miniſtrabãt. Accidit aũt vna die vt vterq; ſi
bi ad ſenem venientes occurrerẽt. Cum ergo fa-
cto iam ſero: ⁊ ad ſua remeare nõ poſſent poſuit
mattã ſenior ĩter vtroſq; vt dormirent. Fr̃ ꝟo il-
le carnis ſue pugnã nõ ſuſſtẽs, miſerandam vir-
ginem ſtuprauit ⁊ perdidit cõſummatoq; pecca-
to mane diſceſſit cũ ea viciata virgine. Senex aũt: cũ
cognouiſſet ⁊ futura ꝓſpiciens tacuit in ꝑſenti.
Recedẽtes itaq; ꝓſequẽte eos ſene: neq; aliquã
triſtitiam demõſtrante: vbi receſſit ab eis ita ad
inuicẽ loquebanť. Putaſne intellexit hic ſenex
facinus noſtrũ an nõ. Reuerſiq; ambo ad eũ ⁊ pe
nitẽtia ducti dixerũt ad eũ. Pater ſancte itelle-

xisti quẽadmodũ nos seduxerit inimic⁹ atq͂ pro
strauit an nõ. Qui rñdit. Intellexi filĩ. dicũt ei.
Et vbi fuit ĩ illa hora mortis nr̃e cogitatio tua.
Dixit eis. Mea cogitatio illa hora illic erat vbi
crucifixus est xp̄s. Stabã aũt ⁊ flebã tam pro me
q͂ pro vobis. Sed qꝛ penitentiam vestram deus
repromisit admoneo vt curãdo vulneri qd̄ per ne
gligentiã pertulistis diligentius insistatis. Ac=
cepta igitur ab eo regula penitẽtie recesserũt iaꝫ
fortiter certantes donec vasa electa fieri potuis=
sent. Philosoph⁹ q̄dam interrogauit sctm̃ An=
tonium. Quõ (inquit) sustines pater qui codicuꝫ
cõsolatiõe frauderis ? Ille respõdit. Meus codex
o philosophe: natura reruꝫ est creataꝝ que mihi
quoties verba dei legere cupido adesse ꝯsueuit.
¶ Dum quidã venisset ad abbatẽ Macharium ⁊
meridiano estu nimia siti succẽsus aquã quere=
ret ad bibendũ rñdit. Sufficit tibi vmbra hec: qꝛ
multi viatores aut nauigãtes hac indigent nec
fruunt̃. ¶ Apud eũdẽ Senem cũ verba de cõtinẽ
tie exercitio haberem age (inquit) fiducialiter
o fili. nam ⁊ ego ꝑ viginti annos cõtinuos nõ pa
ne nõ aqua: nõ somno satiatus sum pane quideꝫ
pensatũ accipiẽs aque vero mensurã somnũ aũt
parietibus dũtaxat me inclinãs surripe paulu=
lũ festinabã. ¶ Quidã frater interrogauit Senẽ
virũ cum matre vel cum fratrib⁹ ad eos profici=
scẽs mãducare deberet: cui Senex rñdit. Cũ mu
liere inquit nõ mãducabis. ¶ Interrogauit qui=
dam frater abbatẽ Isidoꝝ de cogitatu fornicatio
nis. rñdit senex: q͂ quidẽ veniat cogitatio forni=
cationis animũ conturbãs atq͂ occupãs: sꝫ actũ
implere nõ preualẽs neq͂ perficiẽs: sed tñ impe
dit ad virtutẽ. Sobrius aũt vir a se eaꝫ discutiẽs
ad oratiõnẽ statim cõuertit̃. ¶ Item de eodẽ co=
gitatu rñdit senex. Si cogitationes nõ habem⁹:
ferarum similes erimus. Sed sicut inimic⁹ quod
suũ est exigit: nos quoq͂ qd̄ nostrũ est implere de
bemus. Insistam⁹ orationi ⁊ inimic⁹ fugabit̃ va
ca meditationi dei ⁊ vincis. Perseuerãtia boni
victoria est: certa viriliter ⁊ coronaberis. ¶ Dixit
abbatissa syncletica. Aduersarius noster facile a
nihil possidentib⁹ superat̃. nõ eñ habẽt quo le=
dantur: qꝛ plerisq͂ memores angustie atq͂ tenta=
tionum a deo separantiũ in ablatis pecunijs ce=
terisq͂ facultatibus flere cõsueuerunt. Rursus q͂
supra. Qui visibiles (inquit) diuitias ex multis
laborib⁹ atq͂ maximis periculis colligũt dũ plu
ra lucrãtur plurima cõcupiscũt ⁊ presentia quidẽ
tanq͂ nihil extimãt: nos vero necessaria pro ti=
more dei renuimus possidere. ¶ Dixit quidaꝫ se=
nex. Qui aĩam suã ligat memoria malicie simi=
lis est igni inter paleas occultato. ¶ Dixit q̄daꝫ
senex si (inquit) de vita eterna cuiq͂ sermonẽ fa=
cis dic verbum audiẽti cum compunctione ⁊ la=
chrymis alioquin nõ dicas: ne fias inutilis alie
nis verbis alios saluos facere festinãs peccato=
ri nanq͂ dixit deus. Quare tu enarras iustitias
meas: ⁊ assumis testamentũ meũ per os tuũ. Dic
ergo cantus sum immo cantus melior me est ꝓpter
qd̄ ⁊ amat dñm suum: ⁊ ad iudiciũ dei non est vẽ=
turus. ¶ Interrogauit q̄dam frater seniorem di=
cens. Quõ anima mea diligit immũdiciã. Dixit
ei senex. Anima quidẽ corporales plerũq͂ deside
rat passiones: sed spũs dei est qui eam continet.

Flere ergo debemus: ⁊ immũdicias nostras at=
tendere diligẽter. Vidisti mariã Magdalenam
quẽadmodũ cũ se ad sepulchrũ dñi inclinasset et
fleret vocauit eã dñs. Sic erit ⁊ aie. ¶ Interro=
gauit frater seniorẽ dicẽs. Quid sunt pctã. Dixit
ei Senex. Peccata sunt cuꝫ hõ sua delicta velut
nihil despiciẽs alios docere conatur propterea
dñs dicit in euãgelio. Ipocrita eijce primum tra
bem de oculo tuo: ⁊ tũc videbis eijcere festucã de
oculo fratris tui. ¶ Interrogauit frater senioreꝫ
dicens. Quid agam: qꝛ animus meus in paruo
labore me vulnerat. Dicit ei senior nõ enim mira
mur. Joseph cũ esset puer in egypto in terra colẽ
tium idola: quemadmodũ tentationes viriliter
pertulit ⁊ deus glorificauit eũ vsq͂ in finem. Vi=
deamus ⁊ Job q͂ se vsq͂ in finem nõ relaxauerit
tenens deũ vnde eũ nullus a spe que in deum est
mouere preualuit. Interrogat⁹ est senior a quo=
dã militante si de⁹ reciperet penitenteꝫ. Qui cũ
eum pluribus edificasset sermonibus: postremo
ait ad eũ. Dic mihi dilectissime si clamys tua cõ=
scissa fuerit proijcis ne eã. Qui respondens ait.
non. Sed resarciẽs vtor ea: dixit ad eum senior.
Si ergo tu parcis proprio vestimẽto de⁹ sue ima
gini nõ indulget. ¶ Erat quidaꝫ frater in cella q̄
post expletas missas cũ dimitteret ecclesiam: ex
pectabat donec oẽs egrederentur ne aliquis euꝫ
teneret ad manducandum. Una ergo dierum ex
pleto conuentu ante omnes egressus est ⁊ curre=
bat ad cellam suam: quem intuẽs presbyter cur=
rentem miratus est. Cũq͂ trãsacta septimana reve
nisset frater ille in collectã ecclesie dixit ei p̄sby=
ter. Dic mihi frater. Que causa fuit circa te qui ꝑ
oẽs quidẽ cõuentus remanebas vltimus olim
q͂ in collectione p̄terita ante oẽs egressus es. cui
frater ille rñdit. Quia abstinebã ne mihi coque
rem ⁊ ideo expectabã vt aliq͂s me teneret ad mã
ducandũ. illa vero collecta priusq͂ venirem in ec=
clesiã coxi mihi pusillũ lenticule: ideoq͂ cõsum=
mato sacro ministerio ante oẽs exiui. Audiens
aũt hec presbyter dedit mãdatũ in ecclesia dicẽs
Fratres anteq͂ veniatis ad collectã ecclesie coq͂=
te vobis pusillũ cocture vt ꝓpter illud cũ alacri=
tate festinetis recurrere ad cellulas vr̃as. ¶ Ve=
nit aliq͂ñ iudex regionis alicui⁹ de ꝓuincia ab=
batis pastoris. Uenientes aũt oẽs habitatores
loci illius rogauerũt ip̄m abbatẽ vt veniẽs roga
ret eũ: qui dixit eis. Sinite me tres dies: ⁊ tũc ve
niam. Orauit ergo senex ad dñm dicẽs. Dñe noli
mihi dare grãm hãc: alioquin nõ ꝑmittũt me ho
mines sedere in loco isto. Veniẽs ergo senex ro=
gauit iudicem. At ille dixit. Pro latrone rogas
abba. Gauisus est aũt senex: qꝛ nõ obtinuit apud
iudicem grãm quã postulauit: ⁊ sic rediit in cellã
suã. ¶ Dicebãt seniores: qꝛ qñ intrabat Moyses
in nubeꝫ cũ deo loquebatur qñ aũt exibat de nu
be loquebat̃ cũ populo. Sic ⁊ monachus donec
in cella sua est cũ deo loquit̃: egrediẽs aũt de cel=
la loquitur cũ demonib⁹. Venit q̄dam adolescẽs
ad abbatẽ Machariũ vt sanaretur a demonio: et
dum esset foris stãs ecce aduenit quidam frater
de aliquo monasterio ⁊ cõcubuit in peccatũ cum
adolescẽte illo: egressus aũt senex cernit fratrem
illũ peccãtem cũ paruulo illo ⁊ nõ increpauit eũ
dicẽs. Si deus qui plasmauit eos ⁊ vidẽs patiẽ=

ctā in illis habet qui si vellet incēderet eos ego qs sum vt arguā eos. ¶ Dicebant de quodā sene qui habitabat in inferioribus partibus egypti. Qr sedebat quietus ⁊ vnus secularis ministraret ei. Cōtigit aūt vt filius illius secularis infirmaret: qui multū rogabat senē vt veniēs oraret ꝓ puero. Surgēs quoq; senex abijt cū ipso. Precurrēs autē ille securus introiuit in domū suam dicēs. Venite obuiā solitario illo sancto. Videns aūt senex eos a lōge excūtes cū lāpadib⁹ cognouit: qr sibi venirēt in occursum ⁊ exuēs vestimenta sua misit illa in flumē ⁊ cepit lauare ea stās nudus. Minister aūt eius ille laic⁹ erubuit videns eū nudū: ⁊ rogauit hoīes illos dicēs. Reuertimini qr senex a se mēte excessit. Veniēsq; ad senem dixit ei. Quid hoc fecisti? Oēs eñi dicebāt qr demoniū hʒ senex iste qui dixit. Ego hoc volui audire. ¶ Interrogauerūt quidā seniores abbatē pastorē dicentes. Si viderim⁹ aliquē fratrē peccātē: arguem⁹ eū. Rñdit eis abbas Pastor. Ego interim si necesse habuero trāsire inde: ⁊ videro eū peccātē ꝑtereā ⁊ nō arguā eū. Sed qr scriptū est q̄ viderūt oculi tui his testimoniū perhibe: id dico vobis quia si nō palpaueritis manibus vestris nolite testificari. Aliqū eñi quidā frater seduct⁹ est in hmōi re: ⁊ apparuit ei quasi q frater quidā cū muliere peccaret. Qui cū ꝑ multū impugnaretur a cogitatiōibus existimās simul coire eos abijt ⁊ pulsauit eos pede suo dicēs. Cessate iam. ⁊ ecce erāt manipuli messis triticee. Idō dixi vobis nisi ⁊ manibus vr̄is palpaueritis nolite testificari. ¶ Dicebāt de quodā fratre qr sedebat in eremo ⁊ seducebatur a demonib⁹ per multos annos ipse vero existimabat: qr angeli eēnt. Egrediebatur autē pater eius sm̄ carnē per tp̄s ⁊ visitabat eum: vna autē dierū pater tulit bipēnem secum dicēs: qr reuertēs afferam mihi pauca ligna ⁊ preueniēs vnus demon dixit ad filiū eius. Ecce diabolus venit ad te in similitudine pr̄is tui habēs bipēnem vt impugnet te. Tu ergo preueniens tolle illā bipēnem ab eo ⁊ occide eū. Igitur pater sm̄ ꝯsuetudinē venit ⁊ accipiēs filius ei⁹ bipēnem ab ipso percussit eū ⁊ occidit: ⁊ cōtinuo adhesit ei spūs malignus ⁊ suffocabat eū. ¶ Referebāt sancti seniores nobis dicentes. Quia fuit quidā monachus in eremo Scithie. Venit aūt ad visitandū sctōs patres qui habitabāt in loco qui dr̄ cellia vbi multitudo monachorum diuisis habitabāt cellulis. Cūq; nō inueniret ad p̄sens cellulā vbi posset manere q̄dā de senioribus habēs cellulā vacantē dedit ei dicens. Interim repausa in hac cellula donec inuenias vbi possis manere. Cūq; ad visitandū eū conuenirēt q̄plurimi fratres desiderātes ab eo audire verbū salutis eterne habebat eñi gratiā specialē docēdi verbum dei. Vidēs ergo ille senior qui ei ad habitandū prestiterat cellulā: inuidie liuore eor ei⁹ vulneratū est ⁊ indignari cepit ac dicere. Qm̄ ego tantis tēporibus in hoc loco habito et nō ad me cōuenijt fratres nisi rarissime: et hoc in dieb⁹ festis ⁊ ecce ad istū impostorē pene quotidie fratres q̄plurimi conueniūt. Dixit aūt discipulo suo: vade dic ei vt egrediatur de cella illa qm̄ necessaria est mihi. Cū ergo perrexisset discipulus ei⁹ ad fratrē illū dixit ei. Mandat abbas meus sanctitati tue qualiter te habeas: audiuit enim te infirmari. Ipse vero remādauit ei dicēs Ora pro me domine pater quia valde stomachū doleo. Reuersus autē discipul⁹ dixit abbati suo. Nimis rogat sanctitatem tuam vt vel duos dies iubeas ei inducias dare vt possit sibi aliam cellā prouidere. Transactis aūt trib⁹ dieb⁹: iterū misit discipulū suum dicens. Vade ⁊ dic ei vt egrediatur de cella mea. Nam si rursus distulerit: dices ad eum. Quia cōtinuo venio ⁊ cū baculo cedēdo expellā eū de cella mea. Pergens autem discipulus ad supradictū fratrē: dixit ei. Qm̄ valde sollicit⁹ est abbas me⁹ de infirmitate tua: ideo misit me requirēs si meli⁹ habeas. At ille hec audiēs remādauit dicēs. Gratias ago sancte charitati tue: qr sollicitus es de me: verumtñ precibus tuis meli⁹ habeo. Reuersus autē discipul⁹ dixit abbati suo. Etiā ⁊ nūc satis deprecat̄ sanctitatē tuā dicens: vt vsq; ad dñicū diē expectes eū ⁊ statim egredietur. Cū aūt aduenisset dñic⁹ dies ⁊ nō egrederet̄ accipiēs vectē senior: inflāmat⁹ inuidie ⁊ iracundie spū: ꝑgebat vt cedēdo expelleret eū de cella. Accedēs aūt discipul⁹ ei⁹ dixit ei. Si iubes pater p̄cedo te: ⁊ videbo ne forsitā aliq̄ fratres ad salutādū eū venerint ⁊ si viderint ⁊ ne in te scādalizentur. Precessit ergo discipulus ⁊ ingressus ad eū dixit. Ecce inquit abbas me⁹ venit ad salutandū te: egredere ergo celerius: ⁊ cū gratiarū actiōe occurre ei: qr pre nimia charitate et dilectiōe venit ad te. Cūq; vidisset eū anteq̄ appropinquaret: ꝓstrauit se pron⁹ in terrā: adorabatq; senē cū gratiarū actiōe dicēs. Retribuat tibi dn̄s charissime pater bona eterna pro cellula quā mihi ꝓpter nomē ei⁹ p̄stitisti: ⁊ in celesti hierusalem inter sanctos suos xp̄s dn̄s tibi gloriosam preparet mansionē. Hec audiēs senior cōpūctus est corde: ⁊ proijciēs baculū cucurrit in amplexū eius ⁊ osculatus est eū: ⁊ inuitauit illuʒ in cellā suā: ⁊ pariter cū gratiarū actione ꝑceperūt cibū. Vocauit aūt senior supra memoratū discipulū suū ⁊ interrogauit eū dicēs. Dic mihi fili: si dixisti isti fratri verba mea q̄ ꝓpter cellā isti mādaui: vt diceres ei? Tunc discipulus eius cōfessus est ei dicēs. Vere dico tibi pater: qr ꝓpter humilitatē quā tibi exhibere debeo tanq̄ patri spirituali: nō audebā tibi respondere aliq̄d qn̄ mittebas me ad eū. Verūtñ nihil eor dixi ei q̄ mādabas ei. Hec audiēs senior ꝓstrauit se in terrā ad pedes discipuli sui dicēs. Ex hodierna die ⁊ deinceps tu mihi pater esto ⁊ ego discipulus tuus qm̄ te cum timore ⁊ charitate dei hec agente: et meā ⁊ illi⁹ fratris animā de peccati laqueo christus dn̄s liberauit: prouocante eum ⁊ sancta sollicitudine ⁊ intētione discipuli q̄ ꝑfecte in charitate xp̄i diligebat abbatem suum: ⁊ anxius timebat ne ꝑ inuidie ⁊ iracundie vitiū aliq̄d tale ageret p̄r eius spiritalis: ⁊ ꝑderet oēs labores quos ab ineūte etate in xp̄i seruitio ꝓ vite etate p̄mūs laborauit. Ideoq; dn̄s donauit gratiā suaʒ vt in pace xp̄i pariter letarent̄. ¶ Consiliū inter se habuerunt sancti patres ⁊ oēs monachi habitātes in eremo scithi: ⁊ cōsenserūt vt beat⁹ pater Isaac presbyter ei⁹ ordinaretur in ecclesia: que in ipsa eremo sita est: vbi cōueniūt die ⁊ hora statuta multitudo monachorū q̄ in ipsa eremo cōuersantur

audiēs aūt supradict⁹ abbas Isaac: hmōi cōsiliū
fugit in egyptū: ⁊ abscondit se in quodā agro in-
ter frutecta: arbitrās indignuz se esse p̄sbyterio.
Quē plurimi fratres monachi sequebātur vt cō
prehenderēt eū. Cum aūt applicuissent advespe
rū in eodem agro vt reficerētur fatigati de itine
re: erat eñ nox: dimiserūt asellū qui eis sumpt⁹
portabat itineris vt pasceretur. Cum aūt pasce-
retur asellus peruenit in locum vbi supradictus
abbas Isaac latitabat cumq̄ eluxisset dies requi
rentes monachi asellū peruenerūt ad eundē lo-
cū vbi senior se occultauerat: ⁊ admirantes valde
diuinā dispēsationez cōp̄hendētes ligare ⁊ con-
stringere voluerūt eū ⁊ ita perducere. Uenerabi
lis aūt senior nō permisit dicēs. Iā nō possuz cō
tradicere vobis qr forsitā volūtas dei est vt licet
indignus suscipiā ordinem p̄sbyterii. Erat q̄dam
in cenobio iam senex ꝓbatissimus monachus ⁊
grauissimā egritudinem incurrit: cōfectusq̄ ni-
mia ⁊ intolerabili infirmitate: per longū tēp⁹ la
borabat in doloribus multis: nec inuenire pote
rāt fratres qualiter succurrerēt egritudini eius
qm̄ ea que necessitas infirmitatis ei⁹ expetebat:
nō habebāt in monasterio. Audiens aūt q̄dā fa
mula dei de afflictione infirmitatis eius depre-
cabat patrē monasterii: vt eum ad cellulā suā tol
leret ⁊ ministraret ei: maxime qr facilius inue-
nire posset in ciuitate que necessaria ei⁹ egritu-
dini videbant. Precepit ergo pater monasterii:
vt portarēt eū fratres ad cellulā famule dei. Ipa
vero eū omni veneratione suscipiēs eū propter
nomē dñi ministrabat ei: ⁊ ꝓpter retributionez
mercedis eterne quā credebat a xp̄o saluatore nr̄o
se accepturā. Cūq̄ p̄ tres annos sedule obseque-
ret ⁊ ministraret famulo dei ceperūt hoīes mēte
corrupti s̄m scabiē mētis sue suspicari q̄ nō sin-
cerā haberet senior cōsciētiā de virgine q̄ mini-
strabat ei. Audiēs aūt hec senior exorabat diui-
nitatē xp̄i dicēs. Tu dñe de⁹ nr̄ q̄ sol⁹ cognoscis
oīa: ⁊ vides qr multi dolores sunt egritudinis ⁊
miserie mee ⁊ afflictiões tāte infirmitatis q̄ me
ita tanto consumūt tp̄e: vt necessariū habeā obse
quium hui⁹ famule tue: q̄ mihi ꝓpter nomē tuū
ministrat tribue ei dñe de⁹ cōdignā mercedē in
vita eterna: sicut dignat⁹ es ꝓpter bonitatē tuā
ꝓmittere his q̄ ꝓpter nomen tuū egenis ⁊ infir
mis suū exhibēt ministeriū. Cum aūt appropin-
quasset dies transit⁹ ei⁹ de hoc mūdo cōuenerūt
ad eū q̄ plurimi scti seniores ⁊ fratres de mona
sterio. Et dixit eis senior. Obsecro vos p̄res ⁊ fra
tres: vt cū defunct⁹ fuero tollatis baculū meū: et
plātate eū super sepulchrū meū: ⁊ cū radices mi
serit feceritq̄ fruct⁹ tūc scietis: qr mūda est con-
sciētia mea a famula dei que ministrat mihi. Si
aūt non fronduerit: scitote qr nō sum mūdus ab
ea. Cū ergo vir dei exisset de corpe s̄m preceptuz
ei⁹ sancti seniores plātauerūt baculū ei⁹ sup se-
pulchrū ei⁹ ⁊ frōduit. Accedēteq̄ tp̄e ꝓtulit fru-
ctū: ⁊ admirati sunt oēs glorificātes deū: tale ei
miraculū etiā de vicinis regionib⁹ multi veniē-
tes magnificabāt gr̄az saluatoris. Nā ⁊ nos ip̄az
arbusculā vidim⁹ ⁊ benediximꝰ dñm q̄ protegit
omnes in sinceritate ⁊ veritate sibi seruientes.
¶ Explicit liber de cōuersatione optima sctōꝝ
patrū ⁊ per cōsequēs secunda pars huius opis.

¶ Incipit tertia pars libri vitaspatrū videlicet
de regula vel ꝯuersatione egyptiōꝝ monachoꝝ
⁊ eoꝝ q̄ degūt apud palestinā vel mesopotamiā.

¶ Incipit prologus.

Frequēter ac sepius a me fratres fla
gitatis vt vobis gr̄a edificatiōis re-
gressus de patrib⁹ trāsmarinis edis
serē mee peregrinatiōis hystoriā vl̄
qualiter in oriente fides xp̄i floreat
qd̄ sit principiū q̄ sctōꝝ quies q̄ sctōꝝ instituta
monachoꝝ q̄ eremitarū vita vel conuersatio. Si
vel in eremo viuere xp̄ianis licet q̄ etiā signis ac
virtutib⁹ in seruis suis xp̄s operetur: quēadmo
dum etiā mihi ꝓspera fuerit nauigatio: qua vel
quo me iter terrenū ꝑduxerit. Uestris ergo adiu
tus orationib⁹ faciā vt desiderare vos video: ⁊ q̄
sovt libētissime ad ea q̄ narro aurē accōmodetis

¶ Finit prologus.

¶ De monacho solitario q̄ in finib⁹ cyrenorū in
paruo tugurio commanebat. Cap. j.

Ante hoc triēnium quo
tp̄e hic abii vbi, a narbo
nanautis soluim⁹ q̄nto
die portum affrice intrauimus
adeo ꝓspera dei nutu nauiga-
tio fuit: libuit aīo adire cartha-
ginē loca visitare sctōꝝ ⁊ preci
pue ad sepulchrū cypriani mar
tyris adorare. Quintodecimo
igitur die ad portū regressi ꝓfe
ctiq̄ in altū alexandriā petētes reluctāte austro
pene in sirtim illati sum⁹ qd̄ ꝓuidi naute cauen
tes iactis anchoris nauim sistūt. Sub oculis āt
terra ꝯtinēs in quā staphis egressi eā vacua oīa
ab hūano cultu cernerem⁹ ego studiosi⁹ explorā
doꝝ locoꝝ gr̄a lōgi⁹ ꝓcessi trib⁹ fere a littore mi-
lib⁹ pūū tuguriū inter arenas ꝯspicio: cui⁹ tectū
q̄si carina nauis erat ꝯtiguū terre satis firmis ta
bulis ꝯstructū. Nō qd̄ ibi ymbriū vlla, vis timea
tur: fuisse aūt illic pluuiā nec aliq̄ quidā auditū
est: s3 qd̄ vētoꝝ tāta vis est vt si q̄n vel clemētior e
celo aliquātū spirare flat⁹ ceperit mai⁹ i illis ter
ris q̄ i vllo mari naufragiū sit. Nulla ibi germi-
na: sata nulla ꝓueniūt q̄ppe instabili loco arētī
bus arenis ad oēz motū vētoꝝ cedētib⁹. Ueꝝ ibi
aduersa q̄dā a mari ꝓmōtoria vētis resistūt ter-
ra aliquantū solidior herbā rarā atq̄ hispidā gi
gnit ea ouib⁹ est pabulū satis vtile. Incole loci il
li⁹ lacte viuūt Qui solertiores sunt (vl̄ vt ita dixe
rī) ditiores ordeaceo pane vtunt. Ea ibi sola mes
sis est q̄ celeritate ꝓuēt⁹: ꝑ naturā solis siue ae-
ris vētoꝝ casus euadere solet Quippe ferī a die
iacti seminis tricesimo die maturescere. Cōsiste
re āt ibi hoīes nō alia rō facit q̄ q̄ oēs tributo
liberi sūt. Extrema siq̄dē cyrenorū ora ē deserto
illi ꝯtigua: qd̄ iter egyptū ⁊ affricā interiacet: ꝑ qd̄
olī Cato cesarē fugiēs duxit exercitū. Ergo vt ad
tuguriū illd̄ qd̄ emin⁹ circūspexerā p̄rēdi tuenio
ibi senē i veste pellicea molā manuvertētē. Cōsa
lutat⁹ accepit nos benignissime. Eiectos nos i il
lud litt⁹ exponim⁹: ⁊ ne statim repetere cursum
possem⁹ maris molitie detineri. Egressos i terrā
(vt est mos humani ingenii) naturā locoꝝ cultū
q̄ habitātiū voluisse cognoscere xp̄ianos nos eē:
id p̄cipue q̄rere an essent aliq̄ inter illas solitudi

nos xp̄iani. Tūc vo ille flens p̄ gaudio ad genua
nostra ꝓuoluit: iterū ac sepi⁹ nos deosculās inui
tat ad orōnē. Deinde exposito in terrā scrinto pel
lib⁹ facit nos discūbere: apponit prādiū sine in-
cupietissimū dimidiū penē ordeaceū. Eram⁹ aūt
nos q̄tuor: ipse erat quint⁹. Fasciculū herbe āt
intulit: cui⁹ nomē mihi excidit: q̄ mēte similis est
exuberās foliis saporē mellis p̄stabat. Dul⁹ pre
dulci admodū suauitate τ delectati sum⁹ τ satia
ti. Septē eīn dieb⁹ apud illū fuim⁹ postera igit
die cū aliqui ex incolis ad nos ꝯfluere cepissent
cognoscim⁹ illū hospitē nr̄z esse p̄sbyterū: qḋ sum
ma nos dissimulatiōe ille celauerat. Deinde cū
ip̄o ad ecclīaz ꝓcessim⁹ q̄ fere duob⁹ milib⁹ a ꝯspe
ctu nr̄o interiectu montis exclusa aberat. Erat
aūt vilibus texta virgultis: non multo ambitio
sior: q̄ꝫ nostri hospitis tabernaculū: in quo quis
nisi curuus poterat cōsistere cū hominū mores
quereremus: illud p̄celarum animaduertim⁹ ni
hil eos neq̄ vēdere neq̄ emere. Quid sit fraus
atq̄ furtū nesciūt aurum atq̄ argentuz: neq̄ ha
bēt: neq̄ habere cupiūt. Nā cū ego presbytero il
li decez aureos obtulissem: refutauit. Et cū nol
let eos accipere aliquantulū vestimentoꝝ ei in-
dulsimus. Qḋ cum ille benigne accepisset reuo
cantibus nos ad mare nautis discessim⁹ ab eo.

¶ De dictis Origenis q̄ heretica sint. Cap. ij.

Rospero igit cursu septimo die ale-
xandriam peruenimus: vbi feda in-
ter episcopos τ monachos certami-
na gerebātur ex ea occasione: vel q2
causa illa q̄ congregati in vnum se-
pius sacerdotes frequētib⁹ decreuis
se synodis videbāt ne quis Origenis libros le-
geret aut haberet. Qui tractator sctāx scriptu-
rarū peritissim⁹ habebat: sed Episcopi quedam
in libris illius insanius scripta memorabant:
Que assertores origenis nō ausi ꝺfendere: ab he
reticis potius fraudulēter inserta dicebāt: et iō
nō ꝓpter illa solū q̄ in rep̄hēsione merito nota
rentur: verūetiā τ reliqua esse dānanda cū legē
tium fides facile posset hr̄e discrimen ne falsa se
querētur: τ iā catholice disputata retineret. Nō
esse aūt mirum si in libris neoꝉhericis τ recēter
scriptis fraus heretica fuisset opata: que ī q̄bus-
dam locis nō timuisset impetere euāgelicā veri
tatē. Aduersum hec x̄pi obstinatius renitētes ꝓ
ptāte cogebāt recta etiā vniuersa: cū prauis τ cū
ipso autore dānare. Q2 satis sup his sufficerēt
libri q̄s ad se iaz recepisset ecclesia respuēdāq̄
esse penit⁹ lectionē q̄ plus esset nocitura insiplē
tibus q̄ꝫ futura sapiētibus. Mihi aūt ex illius li
bris q̄dam curiosius indagāti admoduz multa
placuerūt: sꝫ aliqua rep̄hēdi: in q̄bus illū pra
ua sensisse nō dubiū est q̄ defensores eius falsa-
ta cōtendūt. Ego miror vnū eundēq̄ hoiez tā di
uersum esse a se eē potuisse: vt in ea pte qua ꝓba
tur neminem post ap̄los habeat equalē in ea vo
qua iure reprehendit nemo deformi⁹ doceatur
errasse. Nam cū ab ep̄is excerpta ex libris illius
multa legerētur q̄ cōtra catholicā fidem scripta
cōstarēt: locus ille vel maximā parabat inuidiā
ī quo edictū legebatur: q2 dn̄s noster iesus xp̄s
sicut ꝓ redēptione hoīs in carne venisset crucē
pro hoīs salute ꝑpessus mortē ꝓ hoīs eternita-
te gustasset: ita esset eodē ordine passionis etiaz
diabolū redēptur⁹. Quia hoc bonitati illi⁹ pie-
tatisq̄ cōgrueret vt qui perditū hoīem reformas-
set ꝓlapsum q̄ꝫ angelū liberaret cū hec atq̄ alia
hmōi ab ep̄is ꝓderētur ex studiis partiū orta est
magna seditio. Que cū reprimi sacerdotū autori
tate nō posset: seuo exēplo ad regēdā ecclesie di-
sciplinam prefectus assumitur: cui⁹ terrore disp
si fratres: ac ꝑ diuersas oras mōachi sunt fuga-
ti: ita vt ꝓpositis edictis in nulla ꝯstare sede sine
rētur. Illud aūt me admodū ꝓmouebat q̄ Hie-
ronym⁹ vir maxime catholicus τ sacre legis pe-
ritissimus origine secutus primo tp̄e putabat:
quem nunc idē ipse Hierony. p̄cipue et oīa illi⁹
scripta dānaret. Nec vo ausus sum de quoq̄ꝫ te-
mere iudicare: prestātissimi tū viri doctissimiq̄
ferebātur in hoc certamine dissidere: sꝫ tū siue il
lud errorem: vt ego sentio: siue heresis putatur
non solū reprimi nō potuit multis aīaduersioni
bus sacerdotū sed nequāq̄ꝫ tam late se potuisset
effundere nisi contentione creuisset. Istiusmodi
ergo turbatione cū veni Alexādriam fluctuabā
me quidē ep̄s illius ciuitatis benigne admoduz
et melius q̄ꝫ opinabar excepit: secūq̄ tenere ten-
tabat. Sed non fuit animus ibi cōsistere vbi re-
cens fraterne cladis feruebat inuidia.

¶ De conuersatione Hieronymi
hierosolymitani. Cap. iij.

Bitur inde egressus bethelez oppi-
duz petij qḋ ab hierosolymis sex mi
libus sep̄abatur: ab Alexandria au
tem sexdecim mansionib⁹ abest ab
ecclesia loci illius quam Hierony-
mus p̄sbyter regebat. Nā parrochia
est ep̄i q̄ hierosolymā tenet. Mihi iā p̄idē Hie-
ro. supiore illa mea peregrinatiōe cōpertus faci
le obtinuerat: vt nullum p̄ter illum mihi expetē
dum recius arbitrarer. Vir eīn p̄ter fidei meri
tum dotēq̄ virtutū non solū latinis atq̄ grecis
sed τ hebraicis etiā ita eruditus est vt se illi in
omni sciētia nemo audeat cōparare. Nā sex men
ses apud ipsuz fui cōuersatus. Cui iugis est ad-
uersum malos pugna cōscium perpetuūq̄ certa
men contra odia perditoꝝ. Vere fateor: pinxisse
mihi videt in aliquibus opusculis vitia multoꝝ
imo qui mihi penitus omisit quod nō carperet:
laceraret exponeret. Precipue auaritiaz: nec mi
nus vanitatē insectatus est: multa de sup̄bia nō
pauca de sup̄stitione disseruit. Ceterum de fami
liaritatibus virginū τ monachoꝝ atq̄ etiā cleri
coꝝ q̄ꝫ vera: q̄ꝫ fortia disputauit. Unde a quibus-
dam dicitur nō amari. Oderūt eum heretici: q2
eos impugnare non desinit. Oderunt eum cleri
ci: quia vitia eoꝝ insectatur τ crimina. Sed pla-
ne eum boni hoīes admirātur τ diligunt. Naz q̄
eum hereticū esse arbitrātur insaniunt. Vere di
xerim: catholica hoīs sciētia sana doctrina est
totus semp in lectiōe: totus in libris est. Nō die
nō nocte quiescit: aut legit aliquid semp aut scri
bit. Qḋ nisi mihi fuisset fixuz aīo τ ꝓmissuz deo
teste ante ꝓpositum eremuz adire: vel exiguum
tēporis punctū a tāto viro discedere noluissem:
Huic ergo traditis atq̄ commissis oībus meis:
omniq̄ familia que me contra voluntatē animi
mei secuta tenebat implicitū exoneratus quodā

modo graui fasce penitus ac liber egressus sum ad Alexandriam. Visitatis ibi fratrib⁹ ad superiorez inde thebaidam: id est ad egypti extrema contendi. Ibi em̄ vaste patentis eremi solitudines plurimum ferebātur habere monachorum. Longum est si omnia cupiā referre que vidi pauca namq̧ perstringam.

¶ Qd̄ abbates fratribus suis eoꝝ licentia in eremo cōstitutis victū administrāt. Cap̄. iiij.

Aud longe ab eremo contigua nilo multa sunt monasteria: habitant in vno loco plerīq̧ centeni: quib⁹ summa vis est: sub abbatis imperio viuere nihil arbitrio suo agere per oīa ad nutum illius potestatē q̧ pēdere. Ex his ergo si qui maiorem virtutem mente cō cupiuerint (vt acturi solitariam vitam se se ad eremum cōferant) nō nisi permittēte abbate discedūt. Hec illorum prima virtus est parere alieno imperio. Trāsgressis ergo ad eremum abbatis illius ordinatione: panis et quilibet alius cibus ministratur.

¶ Quod frater in eremo pascitur pane celico. Capitulū. v.

Asu per illos dies quib⁹ illuc aduenerā cuidam solitario qui nuper ad eremum secesserat: neq̧ amplius ab hoc monasterio q̄ sex milibus tabernaculum sibi constituerat panez abbas p̄ duos pueros miserat. Quorū maior habebat etatis annos q̄ndecim minor duodeciz annis erat. His ergo inde redeūtibus aspis mire magnitudinis venit obuiā: cuius occursu nihil pterriti vbi ad pedes eoꝝ puenit q̄si incātata carminib⁹ cerulea colla dposuit minor ex pueris manu eā apphensaz ac pallio inuolutā ferre cepit: deinde monasteriū quasi victor ĩgressus ĩ occursuz fratrū captiuā bestiā resoluto pallio nō sine iactātie tumore deposuit. Sed cuz infantiū fidē atq̧ virtutē ceteri pdicarent. Abbas ille altiori cōsilio ne ĩfirmior etas insolesceret: vtrūq̧ virgis cōpescuit multuz obiurgatos: cur ipsi qd̄ p̄ eos opatus fuerat dn̄s pdidissent opus illud nō sue fidei: sz diuine fuisse v̄tutis: discerēt poti⁹ deo in hūilitate seruire: nō in signis ꝛ v̄tutib⁹ gl̄iari: qꝛ melior eēt infirmitatꝫ ꝯsciētia virtutū vanitate. Hoc vbi ille frater audiuit solitarius ꝛ pclitatos infantulos serpētis occursu: ꝛ ipsos insup multa v̄bera victo serpēte meruisse abbatē obsecrat: ne sibi post hec vllus panis aut cib⁹ aliq̄s mitteret. Iāq̧ octau⁹ dies fuerat emēsus quo se hō x̄pi: intra pleuiuz famis ꝯcluserat ipse. Arebāt mēbra ieiunio sz deficere mēs celo intēta nō poterat: corp⁹ inedia fatiscebat: fides firma durabat cū interiz admonit⁹ abbas ille p̄ spiritū vt discipulū visitaret pia sollicitudine cōnoscere cupiēs: qua vite substātia vir fidelis aleretur. Qui ministrari sibi panē ab hoīe noluisset ad requirēdū cū ipse abbas pficiscit. At ille vbi eminus senem venire cōspexit: occurrit ei obuiā agit gr̄as ducit ad cellulā cū ingressi pariter ambo ꝯspiciūt palmiciā sportā calido pane cōgestā forib⁹ affixā de poste pēdere: ac primū panis calidus sentit odore: tactu v̄o (ac si ante paululum foco esset erept⁹) ostēdit: egyptiū tn̄ forma nō cernitur panis: obstupefacti ambo mun⁹ celeste cognoscūt cū ille hoc abbatis aduētu prestitū fateretur. Abbas v̄o illius fidei ac v̄tute: id potius ascriberet: ita ambo celestē panē cū magna exultatione fregerunt. Qd̄ cum abbas ad mōasteriū post regressus fratrib⁹ retulisset tātus oēs incēderat ardor aiarum: vt certatim ad eremum ꝛ sacras solitudines ire pperarent. ¶ In hoc monasterio duos ego iam senes vidi qui p̄ quadraginta annos ibi deguere: ita vt nunq̄ inde discessisse ferebātur. Siq̄dem id de eoꝝ virtutib⁹: ꝛ abbatis ipsius testimonio: ꝛ oīuz fratrū audierim sermone cōsono celebrari: qd̄ vnuz eoꝝ sol nunq̄ vidisset ambulātem: alteꝝ nunq̄ vidisset iratum. Sed qꝛ vnius eremite cognouistis virtutē: referā vobis adhuc pauca de pluribus.

¶ Quod leena tanq̄ animal mansuetum a sene escam cepit. Capi. vj.

Go vbi primā prez eremi ingressus sum duodecim fere a nilo milibus (habebā aūt vnū ex fratrib⁹ ducem locoꝝ peritū) puenim⁹ ad quēdam senem monachū sub radice montis habitātē ibi (qd̄ in illis locis rarissimū est) pute⁹ erat. Bouē vnū habebat: cui⁹ hic erat tot⁹ labor ĩpulsa rotali machina aquā pducere. Nā v̄o mille: aut āplius pedū pfundū puteus ferebat ortus illic erat multis olerib⁹ copiosus. Id q̄dem cōtra naturā eremi: vbi oīa arentia exusta solis ardorib⁹ nulli⁹ vnq̄ seminis vel exiguā radicem ferūt reperisse. Verū hic sancto illi labor cū pecude cōis: ꝛ ppria prestabat industria frequēs em̄ irrigatio aque: tantā pinguedinem harenis dabat: vt mirum immoduz viuere atq̧ fructificare ortuli illius olera videremus. Ex hoc ergo vna cū dn̄o suo bos ille viuebat: nobis quoq̧ ex ea copia cenā sanct⁹ ille dedit post cenā autem iam inclinante vespa inuitat nos ad arborē palme cuius interdū pomis vti solebat. Que fere duobus milibus aberat. Naz he tm̄ in eremo arbores: licet rare habebātur tn̄ vtruz solers antiquitas pcurauerit: an solis natura gignat ignoro: nisi deus pscius futuroꝝ habitandam q̄nq̧ sanctis eremuz: hec seruis suis parauerit. Ex maiore em̄ parte q̄ intra illa ꝯsistūt secreta: cū alia germina nulla succedāt istaꝝ arborum pomis ibi aluntur ergo vbi ad illam quam nos hospes noster ducebat arborem puenim⁹: leonem ibi offendimus. Quo viso ego ꝛ ille dux meus intremuim⁹: sanctus ille incunctāter accessit nos licet trepidi secuti sumus fera paululum ab eo imperata modestia discessit ꝛ cōstitit dum ille attigua ramis humilioribus poma discerperet. Cunq̧ palmis plenā manum obtulisset occurrit bestia: xcepitq̧ tam libere q̄ nullum animal domesticuz. Et cum comedisset abscessit nos hec intuētes ꝛ adhuc tremētes facile potuimus agnoscere quāta in illo virtus fidei: ꝛ quāta in nobis esset infirmitas.

¶ Quod lupa a sene pascitur: furti reauentiam precatur. Cap̄. vij.

Lium eque singularem virum vidimus paruo tugurio in quo non nisi vnus recepi posset habitantem huic lupa solita erat astare cenanti nec fa-

cile vnq̄ bestia fallebatur: quin illi ad legitimā horam refectionis occurreret vt tandiu pre foribus expectaret: donec ille panem qui in cena superat offerret. Illa manum ei lambere solita atq̄ ita quasi impleto officio et prestita consolatione discedebat. Sed forte accidit vt sanctus ille dum fratrem (qui ad eum venerat) deducit abeuntem: diutius abesset et nō nisi sub nocte remearet interim bestia ad consuetū illud tēpus esse occurreret: vacuam cellā cū familiarem patronū abesse sentiret ingressa est curiosi⁹ explorans vbinā esset habitator casu cōtigua cū parietibus quinq̄ palmicia fiscella pēdebat ex his vnū sumit et deuorat deinde perpetrato scelere discessit. Regressus eremita vidit sportellā dissolutā non constantem panum numero damnum rei familiaris intelligit ac ppe limē panis assumpti fragmēta cognoscit: sed nō erat incerta suspitio que furtum persona fecisset. Ergo cum sequētibus diebus sm consuetudinem bestia non veniret nimirum audacie facti conscia ad eum venire dissimulans: cui fecisset iniuriā egre patiebatur eremita se alumne solatio destitutū. Postremo illius oratione reuocata septimum post diē affuit: vt solebat ante fores cenanti: sed vt facile cerneres verecundiam penitentie non ausa propius accedere deiectis profundo pudore in terrā luminibus qd patā licebat intelligi quandam veniam precabatur. Quam illius confusionem miseratus eremita iubet eam propius accedere ac manu blanda caput triste permulcet deinde pane duplicato eā refecit ita indulgentiam consecuta officiū consuetudinem deposito merore reparauit. Intuemini queso christi etiam in hanc virtutem cui sapit omne quod brutum est cui mite est omne quod seuit. Lupa officium prestabat: bestia furtiq̄ crimen agnoscit: conscio pudore confunditur vocata adest caput prebet: et habet sensum indultē sibi venie: sicut pudorem gessit errati. Tua hec virtus christe tua hec sunt christe miracula. Etem que in tuo nomine operantur serui tui tua sunt mirabilia: et in hoc ingemiscimus q̄ maiestatem tuam fere sentiūt homines non verentur. Ne cui autem hoc incredibile videatur: maiora adhuc memorabo. Fides christi adest me nihil fingere sed q̄ mihi bene cōperta sunt explicabo.

¶ Quod quinq̄ catuli leonū ceci per anachoretam illuminati sunt. Cap.viij.

H Abitabant plerique in eremo sine vllis tabernaculis quos anachoretas vocant. Viuunt herbarum radicib⁹ nullo vnq̄ certo loco consistunt ne ab hominibus visitentur ad quendam igitur in hoc ritu atq̄ hac lege viuentem: duo ex nitria monachi licet longe diuersa regione tamen q2 olim ipsis in monasterū conuersatione charus et familiaris fuisset auditis eius virtutibus tetenderunt. Quem diu multumq̄ quesitum tandē mense iunio repererunt in extremo illo deserto: quod est meniphis contiguum demorantem quas ille solitudines iam per annos duodecim dicebatur habitare. Qui licet omnium hominum vitaret occursum tamen agnitis fratribus nō refugit: seq̄ charissimus per triduum nō negauit. Quarto die aliquantulum progressus cum persequerentur abeuntes leenā mire magnitudis ad se venire cōspicit. Bestia lꝫ trib⁹ repertis nō incerta quē peteret anachorete se pedib⁹ aduoluit: ac deinde precedentē sequunt. Nam illa preiens et subinde restans in eos intendebat vt facile posset intelligi id eā velle vt quo illa ducebat anachoreta sequeretur. Quid multis: ad speluncā bestie puenit vbi illa adulta hos iam quinq̄ catulos mala fera nutriebat. Qui vt clausis luminibus ex aluo matris exierāt cecitate ppetua tenebāt. Quos singulos de rupe portatos añ anachorete pedes mater exposuit. Tunc demū sanctus aduertit quid bestia postularet. Inuocatoq̄ xpi nomine cōtrectauit manu clausa lumina catulorū ac statim cecitate depulsa apertis oculis bestiarum diu negata lux patuit. Ita fratres illo anachoreta quē desiderauerāt visitato fructuosa laboris sui mercede ad mōasteriū redierūt: et fidē sancti gloriāq̄ xpi quā ipsi viderāt narrauerūt.

¶ Frater quidam ibicis exēplo didicit quid de herbis edere: quidue respuere deberet. Capitulum.ix.

Uir et alius in illis regionibus anachoreta qui in ea pte q̄ est syenis habitabat. Hic cū primū se ad eremū contulisset: herbis herbarūq̄ radicibus quas pdulcis interduꝫ saporis et eximiū fert arena victur⁹ ignarus germinis eligendi nociua pleraq̄ carpebat nec erat facile vel radicū sapore discernere: q2 oīa eq̄ dulcia: sꝫ pleraq̄ occultiore natura virus letale habebāt. Cū ergo edenteꝫ vis interna torqueret et immensis doloribus vitalia vniuersa quaterētur ac frequens vomitus cruciatibus non ferendis: ipsam anime sedem stomacho iam fatiscente dissolueret eremita omnia penit⁹ que essent edenda formidans nihil iam gustare audebat. Septimū quoq̄ ieiunus diem: spiritu iam deficiēte ducebat. Cū ad eū fera (cui ibicis ē nomē) accessit huic propius astanti fasciculū herbarū quem collectum pridie attingere eremita non audebat obiecit. Sed fera que virulenta erant ore discutiēs que inopia nouerat eligebat. Ita vir sanctus eius exemplo: quod edere qd respuere deberet edoctus periculuꝫ famis euasit: et herbarum venena vitauit.

¶ Frater quidam quinquaginta annis in mōte syna cōstitutus nō patit alio-rum fratrum accessus. Captm.x.

SEd longum est de omnibus qui eremum incolunt comperta nobis memorare Annum integrum et sepiem fere menses intra solitudinem constitutus exegi sepius tamen cum illo sene qui puteum et boueꝫ habuit habitaui. Quo beati Antonij monasteria adij: que hodie ab eius discipulis incoluntur. Ad eū etiam locum in quo beatissimus Paulus primus eremita conuersatus est accessi: iugum syna montis vidi cuius cacumen celo pene contiguum nequaq̄ adiri potest. Inter huius mōtis secessus anachoreta esse aliquis ferebatur: queꝫ diu multūq̄ quesituꝫ videre nō potui. Qui fere

tam ante qdraginta annos a 9uersatione huma na remotus nullū vestis vsus habebat:sed setis corporis sui tectus erat. Hic itaq; quoties cum religiosi viri adire voluerūt cursu rapido auia pe tens:occursum fugiebat humanū. Uni tātūmō ferebatur se ante quinqueniū prebuisse vidēdū: q̄ credo potēti fide id obtinere ꝓmeruit. Cui in ter multa colloquia pcōctātī cur homines tāto pere fugeret:rn̄disse ille ꝑhibet q̄ ab hominib⁹ frequentat̄ nō pōt ab angelis frequētari. Uñ nō immerito recepta opinione multoꝝ fama vulga uerāt huc atq; illuc sanctū illū ab āgelis visitari. Ego autē a syna mōte digressus ad flumē nilū re gressus sū:cuius ripas frequentibus monaste riis consertas vtraq; ex pte lustraui plerisq; vidi: vt dudum dixerā, vno in loco habitare cētenos: sȝ 7 binos 7 tria milia in ijsdē viculis agere 9sta bat. Nec sane ibi minorē putetis diuersantiū in multitudine monachoꝝ esse virtutē:q̄ eoꝝ esse cognouistis:q̄ se ab humanis setib⁹ remouerūt: ꝑcipua vt iā dixi:7 prima ibi virtus obediētia: neq; eñ ibi aliter q̄s aduenīēs a monasterij ab bate suscipit̄ q̄ q̄ tētatus fuerit 7 probatus nul lum vnq̄ recusaturum lȝ arduū ac difficile indi gnūq; tolerarum abbatis imperium.

¶ Obediētie icredibil' magna miracula. Ca.xi.

Referā vobis duo icredibilis obediē tie magna miracula:igit̄ cū qdā fra ter seculi actib⁹ abdicatis monaste riū magne dispōnis igress⁹ suscepis sē rogaret:i 9gregatione abbas ei cepit multa proponere: graues esse illius discipline labores sua vero dura imperia: q̄ nulli⁹ facile posset iplere patiētia. Aliud poti⁹ monasteriū vbi facilioꝛib⁹ legib⁹ viueret̄ expete ret 7 nō id tētaret aggredi qđ nō posset implere. Ille vō his terrorib⁹ nihil 9mouerī:sȝ magis oēȝ obediētiā ita polliceri cepit: vt si eū abbas i ignē ire ꝓciperet nō recusaret itrare. Quā illius ꝓfes sionē vbi abbas accepit:nō cūctat⁹ ꝓbare iubet eū in clibanū q̄ coquēdis panib⁹ parabat̄ itrare. At ille nō distulit parere ꝓcepto:sed statim me dias flāmas nihil cūctat⁹ ingress⁹ est. Que mox tā audaci fide victe:velut ignis quondā hebreis pueris cesserūt 7 cōfestim fugit incēdiū. Et ipse q̄ ingressus est 7 putabat̄ arsur⁹ velut frigido ro re ꝑfusum esse mirat⁹ est. Hinc ergo intelligēdū est q̄ti obedientia obtinere apud deum mereat̄ dum ille qui eo quo aduenerat die tentatur in firmus pagilitatē obediētie ꝑfect⁹ inuētus est.

¶ Aliud miraculū obedientie. Capl'ȝ.xij.

Uidam frater in eodē mōasterio ad eūdē abbatē recipiēdus aduenerat. Cum prima ei lex obedientie prepo neretur ac perpetuā polliceretur ad oīa patiētiā:casu abbas storacinam virgā aridā manu gerebat hāc fixit in terrā atq; illi aduene id operis iniūxit:vt tā diu virgule aquā ministraret donec qđ cōtra na turā erat virga arida in solo arente viresceret. Subiectus ille frater dure legis imperio aquas proprijs humeris quotidie 9uehebat: que a ni lo flumine per duo fere milia petebatur. Jamq; emerso anni spacio labor non cessabat operan tis: de fructu operis spes esse non poterat: ta men obedientie virtus in labore durabat:spes quoq; vano labore affectū fratris nō elusit. Ter tio demum anni succedentiū tēporū labente cur riculo cum neq; nocte neq; die aquarius ille ces saret:virga floruit. Ego ipse ex illa virgula arbu sculā vidi:que hodie intra atriū monasterij ra mis virentib⁹ q̄si i testimoniū manēs q̄tū obe diētia meruit:7 quātum fides posset ostendit.

¶ Demoniacū sciens etiam a demone obsidet̄ fi ne tñ salubri restituitur. Cap.xiij.

Uidā aūt ex sanctis patrib⁹ fugādo rum de corporibus obsessis demonū incredibili preditus ptāte multa si gna faciebat nō solū eñ ꝑsens neq; verbo tñ sed absens quoq; interdū cilicij sui fimbrijs aut epistolis mis sis corpora obsessa curabat. Hic ergo mirum in modū frequentabatur a populis ex multis locis ad eū venientibus:taceo de minoribus prefecti comites atq; diuersarū iudices potestatum:pre foribus illius sepe iacuerūt. Hic enim omni po tu imperpetuū penit⁹ abstinuit ac pro cibo septē tantū caricis sustentabat̄. Interea sancto viro: vt ex virtute honor:ita ex honore vanitas cepit obrepere:quod malū vbi ille primū potuit in se sentire crassari:diu discutere conatus est:sed re pelli penitus non potuit. Ubiq; nomen eius de mones fatebantur. Excludere a se cōfluentē po pulū nō valebat. Uirus interim latēs serpebat in pectore 7 cui⁹ nutu ex alioꝝ corporib⁹ demo nes fugabat seipm̄ occultis cogitatiōib⁹ vanita tis purgare nō poterat. Totis igit̄ ꝑcib⁹ conuer sus ad dñm orauit vt ꝑmissa i se diaboli ptāte:si milis illis fieret:quos ipe curauerat. Qđ mul tis ille ꝑporēs ille signis atq; virtutib⁹ toto oꝛbē te vulgat⁹ ille ad cui⁹ limina ppl'i ante confluxe rant correptus a demone est:ac retētus i vincu lis oīa illa q̄ i energumino solent fieri ꝑpessus. Quinto demū mēse purgat⁹ est nō tm̄ demone:sȝ qđ illi erat vtilius atq; optatius etiā vanitate.

¶ Eremita ad seculum rediens:quomodo pu nitus est. Caplm.xiiij.

Dolescēs qdā ꝑdiues opib⁹ gñe cla rus hñs vxorē 7 filiū puulū cū i egy pto tribun⁹ cēt 7 frequētib⁹ aduersū lēbos expeditionib⁹ qdā eremi cōti gisset setōꝝ cēt tabernacula cōplura vidisset a btō Joāne eremita xbū sa lutis accepit nec morat⁹ inutilē maliciā cū vano honore illo cōtēnere:eremū constāter ingressus breui tpe in oī gñe virtutū ꝑfect⁹ emicuit. potēs ieiunijs hūilitate cōspicu⁹ fide firm⁹:facile se an tiquis monachis studio virtutis equauerat cū in terim subijt eū cogitatio inimica p diabolū q̄ re ctius cēt:vt rediret ad patriā filiūq; vnicū ac do mū totā cū vxore saluaret:qđ vtiq; cēt acceptius deo q̄ si solū se seculo criperet:7 salutē suorū ne gligeret. Huiusmodi ergo false iustitie colore su perat⁹ post quadriēniū cellā suā atq; ꝓpositum eremite deseruit:sȝ vbi ad primū monasterium q̄ a multis frīb⁹ habitabat̄ accessit cāȝ discessio nis atq; 9siliū q̄rētib⁹ cōfitet̄. Renitētib⁹ cūctis 7 ꝑcipue loci illi⁹ abbate:male aīo fixa insania nō po tuit euelli. Igit̄ infelix se obstinatione ꝑpiplēs cū dolore oīm digressus est a fratribus:et vix a

cōſpectu coꝝ obſceſſerat mox implerur demone cruētaſq; ſpumas ore prouoluens: ſuis dētibus ſeipſum lacerabat. Deinde ad idem monaſteriū fratrum humeris reportatus: cum cohercerí in eo immūdus ſpūs non valeret: neceſſitate cogēte ferreis nexibus alligat⁹ pedes cū manib⁹ vinciuntur. Non immerita pena fugitiuo. Poſt biēnium vero oratiōe ſanctorum ab immundo ſpiritu liberatus ad eremum: vnde diſceſſerat mox regreſſus ⁊ ipſe correptus eſt: ⁊ aliis profuturus exemplo: ne quem aut falſe iuſtitie vmbra aut incerta mobilitas inutili leuitate compellat ſemel cepta deſerere.

¶ De habitu vel veſtimento egyptiorum monachorum. Ca.xv.

SUnt preterea quidā in ipſo egyptiorum habitu non tm̄ ad curā corporis quantum ad morum formulā cōgruentia. Cucullis nāq; perparuis indeſinenter vtūtur diebus ac noctibus. i. vt innocentiam ⁊ ſimplicitatem paruulorum iugiter cuſtodire etiam imitatione ipſius velaminis commoneantur. Colobiis quoq; lineis induuntur: que vix ad cubitos vſq; pertingunt nudas reliquo circumferunt manus: vt amputatos eos habere actus ⁊ opera mundi huius ſuggerat abciſſio manicarum. Poſt hec anguſto palliolo tam amictus humilitate q̄ vilitate precium colla pariter atq; humeros tegunt: que maiores tam noſtro q̄ ipſorum nuncupatur eloquio. Vltimum eſt habitus eoꝝ pellis caprina que melotis appellatur. Qui tn̄ habitus pellis caprine ſignificat mortificata mēbra omni petulātia carnalium paſſionū debere eos in ſumma virtutū grauitate cōſiſtere. Calciamenta quoq; cū infirmitas corporis vel matutinus rigor hyemis ſeu ſeu meridiani eſtus feruor exegerit: tm̄mō muniunt pedes. Quib⁹ cū calciis q̄ q̄ licito vtant: vtpote dn̄i mādato cōceſſis nequaq̄ tn̄ pedibus eos inherere permittūt cū accedūt ad celebrāda ſeu ad percipiēda ſacroſctā myſteria: illud etiā exiſtimātes ſm̄ literā cuſtodire debere qḋ dicit ad moyſen ⁊ ad Ieſum naue. Solue corrigiā calciamenti: cui locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt.

¶ De canonico orationum modo ⁊ perfecta abrenunciatione fratrum. Cap.xvi.

ITaq; per vniuerſam egyptum ⁊ thebaidā: vbicūq; habētur monaſteria legitimū orationū modū in veſpertinis cōcentibus ſeu nocturnis vigiliis tenēt. Nō enim illic quiſq̄ cōgregationi fratrū intereſſe permittitur niſi pri⁹ vniuerſis facultatib⁹ ſuis reddat extraneus. Et q̄ ingreſſus in cōgregatiōe fuerit ſic obedire cogēt cūctis vt redeundū ſibi ſm̄ ſniam dn̄i ad infantiā priſtinā nouerit: nihil ſibi cōſideratione etatis vel annorū numeroſitate preſumēs (quā in ſeculo inaniter cōſumptā ſe reputat perdidiſſe) ſed pro rudimentorum merito ⁊ tyrocinii nouitate: quam ſe gerere in xp̄i militia recognoſcit: ſubdere ſe etiā iunioꝛib⁹ cōpellitur. Igit per vniuerſam vt diximus egyptū duodenari⁹ pſalmorū numerus tā in veſpertinis q̄ in nocturnis ſolēnitatib⁹ cuſtoditur: ita dūtaxat vt poſt illos pſalmos due lectiones vna veteris alia noui teſtamēti ſubſequātur: qui modus antiquit⁹ cōſtitutus: idcirco per tota ſecula intemerat⁹ perdurat: q2 nō humana adinuētione ſtatutus a ſenioribus affirmat: ſed celitus angelico magiſterio patribus antiquis fuiſſe delatus.

¶ Vbi angelus in cōgregatione ſeniorū .xii. pſalmos viſus fuit cantaſſe. Cap.xvii.

NAm cū in primordiis fidei pauci quidē (ſed pbatiſſimi) viri monachorū noīe cēſerent: qui eq; iā normā viuēdi a ſucceſſorib⁹ apoſtolorū ſuſceperāt ſecedētes in ſecretiora ſuburbiorū loca: agebant vitā tāto abſtinētie rigore diſtrictā: vt oīb⁹ ſtupori eſſet tam ardua cōuerſatiōis eoꝝ profeſſio. Hi ergo venerabiles pře ꝑuigili cura poſteris cōſulētes: q̄ mod⁹ quotidiano cultui p vniuerſum fraternitatis corp⁹ decerni deberet tractari: oēs in vnū locū conueniūt: vt hereditatē pietatis ac pacis ſucceſſorib⁹ ſuis abſolutā ab oī diſpēſationis lite trāſmitterēt: verētes ne qua in quotidianis ſolēnitatib⁹ inter viros eiuſdē culture diſſonātia: vel varietas exorta: quā in poſterū erroris noxiū germen emitteret. Cūq; p ſuo vnuſq;q; feruore diuerſo mō pſalmoꝝ numerū inſtitueret: ⁊ aliū quinquagenos: alii ſexagenos: pſalmos nōnulli x°o (nec hoc quidē cōtēti numero) trāſcēdere eū debere cēſerēt eſſetq; inter eos p religiōis regula pia contētio: ita vt tps veſpertine ſolēnitatis ſacratiſſime qōni ſuccederet: repēte vn⁹ in medio eoꝝ pſalmos dn̄o cātatur⁹ exurgit cūctis admirātib⁹ cūctis .xi. pſalmos: orōnū interiectiōe diſtinctos: contiguis verſib⁹ pariliq; pnūtiatiōe cātaſſet .xii. ſub alla rn̄ſione cōſummās ab vniuerſoꝝ oculis repēte ſubtract⁹ quōni pariter ⁊ cerimoniis finē impoſuit. Exhinc ſcīt q̄ aderāt ſeniores intelligētes angelico magiſterio cōgregationib⁹ fratrū ghalē canonē nō ſine diſpēſatiōe dn̄i cōſtitutū decreuerūt hūc numerū tā in veſpertinis q̄ in nocturnis vigiliis cuſtodire. Has igit pdictas orōnes hoc mō incipiūt atq; cōſummant vt finito pſalmo: quē glīa ſubſequit nō ſtatim ad incuruatiōnē genuū corruāt ſz anq̄ genua flectāt paulliſper orāt ⁊ ſtātes in ſupplicatiōe maiorē partem horarū expēdūt. Icaq; poſt hec pācto breuiſſime pcidētes ad terrā velut orātes tn̄ diuinā clementiā cū ſumma ruſus velocitate ꝯſurgūt ac iterū expāſis manibus eodē mō quo pri⁹ ſtātes orauerūt ſuis pcib⁹ intētius immorant: dicūt eīm ipſi in terra diuti⁹ pcūbentē monachū: quaſi in orōne enici⁹ laborantē nō ſolū diuerſis cogitationib⁹ ſz ēt ſomno grauius impugnari. Experimēto didicim⁹ q̄ plerīq; nō tā orōnis grā q̄ refectiōis obtētu in terram proſtrati diutius videnť orōnē protrahere.

¶ Quanta diſcretio ⁊ obſeruātia in oratione tenenda ſit. Cap.xviii.

CUm igit predictas ſolēnitates quas illi ſinaxis vocāt celebraturi cōueniunt tm̄ prebeť a cūctis ſilentiū vt cū in vnū tā numeroſa fratrū multitudo conueniat nulli⁹ vox excepto canente perſonet: in qua oratione non ſputum emittitur: non excreatio obſtrepit: non oſcitatio ſomnolenta trahiť nullaq; vox abſq; ſacerdotis prece concludentis auditur. Cum aūt ille qui orationē collecturus eſt

de terra surrexit ita vt nullus nec anteꝙ incline
tur ille genuflectere nec cum ex terra surrexit re
morari presumat. Ideo enim orationes illi celeri
fine cōcludunt ne forte immorantibus eis diu-
tius redundantia quedam sputi seu flegmatis
interrūpat orationis excessum ⁊ idcirco dū ad-
huc feruet velut de faucibus inimici velociter
rapiēda est. Quin cum sit nobis semper infestus
tunc maxime assistit infestior cū contra se offerre
nos dño preces videt. Quāobrem vtilius censent
breues quidem orationes: sed creberrimas fieri
melius esse dicunt decem psalmi versus cū con
tritione cordis ⁊ cum rationabili assignatione
cantare ꝙ totidem psalmos cum confusione mē
tis effundere.

¶ Quod in respōsione alleluia non dicatur psal
mus nisi qui hoc titulo prenotatur. Cap. xix.

Illud quoque apud eos omni obseruā-
tia custoditur vt in rñsione alleluia
nullus dicat psalm⁹ nisi is qui in ti-
tulo suo alleluia inscriptione preno
tatur. Nullū etenim tempus ab ope
ris exercitatione vacuū trāsire cōce-
dunt q̄r non solū ea que diei splendor emittit om
ni instigātia manibus exercere contendunt: sed
etiam illa operationū genera solicita mēte per-
quirunt que nec ipsius quidē noctis densissime te
nebre valeant impedire: credentes se tanto su-
blimiorē spiritualium contēplationum puritate
mētis intuitum quesituros: quāto diutius fue-
rint erga operis studium ac laboris intenti. Hoc
quoque nosse debem⁹ a vespera sabbati q̄ lucescit
in diem dñicum ad vesperam sequentē: apud eos
genua non curuari sed nec totis quidē quinqua
gesime diebus.

¶ De opere manuum ⁊ cur tertia sexta et nona
psallatur. Capi. xx.

Ita nāque ab eis incessanter operatio
manuū priuatim per cellulas exer-
cetur vt psalmorū quoque vel cetera-
rū scripturaꝝ studium per totū diei
spaciū ingiter meditātes in his offi-
ciis que nos statuto tēpore celebra-
mus totum diei tēpus absumant. Tertiam vero
horam ⁊ sextam atque nonam trinis psalmis quo-
tidie finiunt. His enim tribus tēporibus etiam
danielē prophetam quotidie fenestris apertis in
cenaculo preces dño fudisse cognoscimus. Nec
immerito hec spāliter tēpora religiosis sunt offi
ciis deputata. In his siquidē promissionū per-
fectio ⁊ summa nostre salutis est adimpleta. Ho
ra nāque tertia repromissus olim per prophetam
spiritussanctus super apostolos descēdit: lingua
rūque omnium eis scientiam dedit. Hora autē se-
xta imaculata hostia dñs noster iesus xp̄s obla-
tus est patri: crucēque pro totius mundi salute cō
scendens humani generis deleuit peccata. Eas-
dem quoque hora petro in excessu mentis vocato
gētium per summissionē vasis euangelij celitus
delati ⁊ purificatio omniū generum animantiū
in eodē vase consistētium delata ad eum voce di
uinitus reuelatur dicēte ei. Surge petre occide ⁊
māduca. Quod vas quatuor initijs de celo sum-
missum nō aliud ꝙ euangelium designare mani
feste cognoscitur. Hora vero nona xp̄s inferna
penetrās inextricabiles tartari tenebras coru-
scatione sui splēdoris extinxit: portasque ereas ei⁹
effringēs ⁊ seras ferreas conterēs captiuitatem
sanctorū que clausa tenebatur secū transuexit ad
celos: igneaque rōphea summota antiquū incolā
paradiso restituit: eadē quoque hora cornelius cē
turio in precib⁹ persistēs commemorationē ora
tionū ⁊ eleemosynarū suarū ante deū factam ab
angelo sibi loquēte cognoscit quib⁹ testimoniis
liquido cōprobatur: nō immerito a sanctis ⁊ apo
stolicis viris: has horas religiosis obsequijs cō-
secratas a nobis quoque obseruari similiter opor-
tere qui nec si velut lege quadā soluere hec pieta-
tis officia saltē statutis tēporibus abigam⁹ totū
diei spaciū obliuione aut desidia vel vanis occu
pationibus inuoluti absque orationis interpella
tione consumamus.

¶ Cū quāta discretione ⁊ cautela suscipiātur in
monasterio abrenūciantes seculo. Cap. xxi.

Cum igit̄ quis renunciaturus seculi
negotijs in monasteriū se suscipi ro
gauerit nō ante admittit̄ ꝙ diebus
decē vel eo amplius pre forib⁹ mona-
sterij excubās indiciū perseuerātie
sue pariter humilitatis ac patiētie
demonstrauerit. Cūque oīm fratrū pretereūtium
genib⁹ prouolut⁹ ⁊ ab vniuersis refutat⁹ atque de-
spectus sit quasi qui nō cā religionis: sꝫ necessi-
tatis obtētu monasterium opꝫ intrare: iniurijs
quoque multis affect⁹ experimētū dederit cōstan-
tie sue: ⁊ qualis futur⁹ sit in tētationibus oppro-
briū tolerātia declarauerit atque ita postmodū su-
scept⁹ diligētia summa perquirat̄ ne de facultati
bus suis inheserit ei vel vni⁹ nūmi contagio. Scibit
ei cū sub monasterij disciplina diuturnū esse nō
posse sꝫ nec humilitatē aut obediētiā obtinere si
in cōsciētia ei⁹ quātuliscūque pecunie latitauerit.
Quāobrē ita nudat̄ vnusquisque cū recept⁹ fuerit oī
pristina facultate: vt nec ipm q̄dē vestimētū quo
indut⁹ est habere ꝑmittat̄ vlteri⁹: sed in cōuentu
fratrū ꝓductus in mediū exuit̄ ꝓprijs indumen
tis ac ꝑ man⁹ abbatis induit̄ monasterij vestimē
tis: vt ꝑ hoc nō solū se vniuersis reb⁹ suis antiq̄s
nouerit spoliatū: sꝫ etiā oī mūdiali fastu deposi-
to ad xp̄i paupertatē ⁊ inopiā se descendisse co-
gnoscat. Illa vero q̄ posuit vestimēta tādiu reser
uātur in monasterio donec ꝓfectus ⁊ cōuersatio
nis ei⁹ ac tolerātie virtutē euidēter agnoscāt. Et
si posse eū ibi ꝑdurare ꝑspexerint: tūc indigētib⁹
eadē vestimēta largiunt̄: sin vero in quadā illum
murmuratiōe vel qualibet inobediētia deprehē
derint exuētes eū monasterij quib⁹ indutus erat
vestimentis ⁊ reuestitū antiquis que seruata fue
rant: depellūt de cōgregatione. Cū igit̄ quis su-
sceptus ⁊ hac perseuerātia (quā diximus) fuerit
cōprobatus: ac depositis ꝓprijs indumētis habi
tu monasteriali fuerit accinct⁹ nō statim cōgre-
gationi fratrū cōmiscerī permittit̄ sed deputat̄
alicui seniori: q̄ seorsum nō lōge a vestibulo mo-
nasterij cōmanēs habet extram peregrinorū atque
aduentētiū deputatā ei atque oēm diligentiā susce-
ptiōis ⁊ hūanitatis impēdit: cūque ibidē eū ipo in
tegro anno deseruiēs absque vlla querela suū circa
peregrinos exhibuerit famulatū: doct⁹ ꝑ hec pri
mā institutionē humilitatis: admittet̄ post hec
congrega-

congregationi fratrū ac demū docetur primitus suas vincere volūtates: et illi ea sepius imperare student que senserint animo eius esse contraria. Pronunciant eñ nullatenus monacho preualere vel iram vel tristitiā vel spm̄ fornicationis nisi prius didicerit mortificare per obedientiā suas volūtates: sed nec humilitatē quidē cordis verā: nec cū fratrib⁹ cōcordiā firmā posse retinere: nec in monasterio diuti⁹ permanere eum qui voluntates suas non didicerit superare.

¶ Qđ nullus in monasterio sine iussione senioris agere aliquid presumat. Capitu.xxij.

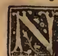
Ost hec tāta obseruantia apud eos obediētie regula custodit: vt iuniores atq₃ prepositi sui licētia vel permissu: nec ad ipas quidē naturales necessitates ꝓgredi ꝓsumāt. Et sic vniuersa precepta que eis ab abbate fuerint imperata cōplere festināt tanq̄ si ex deo sint celitus edita vt aliqñ etiā impossibilia sibimet imperata ea fide ac deuotione suscipiant vt tota virtute perficere ea et ꝯsummare nitantur. Itaq₃ considētes intra cubicula sua et opi ac meditationi studiū pariter impēdētes cū signū aliquod audierint ad oratione eos seu ad opus aliquod inuitantis: certatim de cubilib⁹ suis vnusquisq₃ prorumpit: ita vt ille qui scripturas exercet cum repertus fuerit inchoasse literam finire non audeat: sed in eodē puncto quo ad aures ei⁹ sonitus pulsantis signi aduenerit: summa velocitate prosiliens ne tm̄ quidem more ei interponat: quantū cepti apicis consumet effigiem. Illā sane virtutem inter ceteras institutiones eorum magnam esse cognouimus q̄ nulli scilicet fiscellam nulli peculiarem sportā nec aliquid aliud quasi propriū possidere liceat: sed nec verbo quidem audeat quis dicere aliquid esse suum.

¶ De tribus granis lenticule negligenter dimissis. Capitulum.xxiij.

Situr septimana cuiusdam fratris qui officio coquine deseruiebat: cum preteriens prepositus monasterij tria grana lēticule iacere vidisset in terra que fratri festinanti ad coctionem preparandā inter man⁹ quādo aqua lauabantur elapsa fuerant: cōfestim super hoc abbatē cōsuluit. Tunc frater ille velut interuersor et neglector sacri peculij iudicatus ab oratione suspensus est cuius negligentie reatus nō aliter ei remissus est nisi eum publica penitentia deleuisset.

¶ De duobus monachis in quorum septimana ligna defecerunt. Capitulum.xxiiij.

Oui alios fratres in quorū quidem septimana cū accidisset tanta lignorum penuria: vt non esset penit⁹ vnde soliti cibi fratrib⁹ pararētur et do nec possēt cepta differre: vt xerophagia cōdendi essent abbati fuisset auctoritate preceptum: essetq₃ hoc vniuersis placitū nec quisq₃ posset vllum coctionis sperare pulmētum: illos velut qui fructu ac mercede sui laboris et obsequij fraudarentur si in ordine vicis sue cibos fratribus non sm̄ ꝯsuetudinē parauissent tm̄ sibi sponte nei laboris et solitudinis induxisse vt in illis aridis ac sterilib⁹ locis: in quibus ligna (nisi de fructiferis arboribus excidentur) omodis nequeunt inueniri: neq₃ eñ in illis locis vlla reperiunt fructeta siluestria. Igitur per extenta auis discurrentes fratres illi et eremū que versus mare mortuū tenditur abeūtes festucas tenues ac spinulas quas ventus huc illucq₃ dispersérat colligentes cunctaq₃ ad solennitatem ciborum spontaneis obsequijs preparauerūt. Tāta nanq₃ fide hec sua munera fratribus exhibuerunt vt etiā cum illos honeste posset vel lignorum excusare penuria vel abbatis imperium pro suo fructu atq₃ mercede noluerunt abuti licentia

¶ De beato Joāne qui habitabat iuxta lyco oppidum. Capitulum.xxv.

Ecessarium reor hoc in opere cōmemorationem facere beati Joānis qui cōmoratus est iuxta lyco qđ est oppidū thebaidē quiq₃ ꝓpter obedientie virtute vsq₃ ad ꝓphetie gratiam sublimat. Sic per totū claruit mundū vt et regibus mūdi hu ius merito suo redderetur illustris. Nam cū in extremis (vt dixi) thebaide partib⁹ cōmaneret nō ante presumebat Theodosius imperator ad prepotentiū tyrannorū bella procedere q̄ illi⁹ animaretur oraculis atq₃ responsis. Quibus confidens velut celit⁹ sibi delatis trophea de desperatis bellis atq₃ hostibus semper reportauit.

¶ De mirabili patientia eiusdem Joannis circa patrem suum. Capitulum.xxvj.

Ic itaq₃ beatus Joānes ab adolescētia sua vsq₃ ad perfectā ac virilē etatem cuidā seniori deseruiens donec ille in huius vite conuersatione durauit tanta ei humilitate inhesit vt ipsi quoq₃ seni stuporē summum obedientia incuteret. Cuius hāc virtutē: vtrū de vera fide ac profunda cordis simplicitate descenderet volens senex manifestius explorare: ei plura etiam superflua et impossibilia frequētius iniungebat ex quibus pauca narrabo: sumpsit nāq₃ de lignario suo virgultū senex qđ olim excisum vsibus foci fuerat preparatū cū hoc corā ipso fixisset in terrā precepit ei vt aduecta aqua quotidie bis illud irrigaret. Qđ preceptum veneratione solita sine vlla impossibilitatis consideratione adolescens suscipiens: ita quotidianis dieb⁹ expleuit: vt aquā per duo miliaria indesinenter apportās nullaten⁹ lignū cessaret irrigare: atq₃ per totū anni spaciū nō infirmitas corporis nō occupatio necessitatis vlli⁹ intercidēs ab obseruantia ꝑcepti hui⁹ potuit eū impedire. Cūq₃ hāc sedulitatē tacit⁹ senex latēter dieb⁹ singulis explorasset: et videret eū simplici cordis affectu mādatum suū velut diuinit⁹ imperatū seruare miserās tādē tā lōgi laboris ei⁹ perseuerātiam accedēs ad aridū virgultū dixit. O fili Joānes misit ne radices hec arbor an nō? Cūq₃ ille se nescire dixisset senex velut tentās si iam suis radicib⁹ teneretur euulsit corā ipso virgultū et proijciēs lōgi⁹ illud precepit discipulo vt deinceps rigare cessaret.

¶ De immani saxo quod idem Joannes per obedientiam aduexit. Capitulū.xxvij.

Itaqꝫ cum iam fama obediētie eius per monasteria vniuersa flagraret. Quidā fratres ꝓbationis:imo edificationis causa venerūt ad senem. Tūc senex vocās discipulū suum ait ad eū: curre Joānes ⁊ saxū illud huc aduolue ꝙ̄ totius. Qui confestim saxum immane applicata nunc ceruice:nūc toto pectore tāto nisu atqꝫ conatu prouoluere cōtendebat vt sudore mēbrorū suorū non solū totū infunderet vestimentum:sed etiam saxū ipsum suis ceruicibꝰ humectaret. In hoc quoqꝫ parū mentiēs īpossibilitatē precepti vel facti:pro reuerentia senis ⁊ obsequij simplicitate sincera:qua credebat tota fide senem nihil posse incassum ac sine ratione precipere. Hucusqꝫ abbatis Joānis pauca de multis dixisse sufficiat:nunc abbatis Mutij factum dignum memoria comprehendam.

¶ De mirabili patientia abbatis Mutij. Capitulum.xxviij.

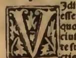
Ic nanqꝫ abbas pater Mutiꝰ abrenunciare desiderans huic mūdo monasteriū petijt qui tandiu pre foribꝰ monasterij cū paruulo filio octo circiter annorum excubauit donec suscipi mereret. Cumqꝫ tādem recepti fuissent:confestim abinuicez separati sunt ne scilicet iugi visione paruuli reminisceret pater quā abiecerat facultatem. Et quēadmodū diuitez se iam non esse sciebat ita ⁊ patrem se esse nesciret. Quod vt plenius probaretur vtruz ipse plus faceret affectione sanguinis an obedientie negligebatur paruulus pannis potius ꝙ̄ vestimentis indutus. Sed ⁊ colaphis atqꝫ alapis expositus diuersorū:quos plerūqꝫ sub oculis suis pater innocēti paruulo etiā gratis cernebat inferri ita vt nunꝙ̄ genas eius nisi lachrymarū sordentibus vestigijs videret infectas. Cūqꝫ taliter infans sub oculis eius ꝑ singulos dies ageretur ille pro amore xp̄i ⁊ obedientie virtute rigido semper et immobili viscere perdurauit. Non enim reputauit iam suū filiū quē secū pariter obtulerat christo nec curabat de presētibꝰ eius iniurijs. Sed magis exultabat ꝙ ille nequaꝙ̄ districtionem mentis illius atqꝫ immobile rigorem emoliret. Quod vidēs pater monasterij ad comprobandā magis eius constantiam cū vidisset quadā die infantez plorare:simulabat se iratū:precepit patri eius vt tollēs eū iactaret in aquā. Tunc ille velut a dn̄o hoc sibi esset preceptū:confestim celeri cursu rapiēs filiū:ad ripaz fluminis iactaturus adduxit. Quodqꝫ profecto furore fidei:⁊ obedientie eius fuisset opere cōsummatū:nisi procurati fuissent ab abbate fratres qui sollicite ripā fluminis obsiderent ad paruulū eruendum:protectūqꝫ iam ⁊ quodāmodo de fluminis alueo paruulū cōfestim rapuerunt ⁊ cum summa deuotione precepto patris cōpleto ab effectu operis reuocauerunt: cuius fides atqꝫ obedientia ⁊ deuotio:intantū deo fuit accepta:vt statiz diuino testimonio cōprobatus sit. Reuelatuz nāqꝫ est continuo seniori: hoc eum obedientia abrae patriarche opus implesse:cūqꝫ breui tempore transacto idem abbas migraret de seculo hunc patrē mutium pro obediētia cunctis fratribus proponens successorez sui atqꝫ abbatem monasterio reliquit.

¶ De monacho cuiusdaz comitis filio q̄ sportas per plateas iussus fuerat portare. Capi.xxix.

Audiuimus quendā fratrez sm̄ seculi huius ordinē summe familie nā patre comite ac ditissimo oriundꝰ fuit. Qui relictis parētibus cū ad monasteriū peruolasset ad cōprobādā eius humilitatē statim ei a seniore preceptum est vt decem sportas grandes:quas necesse nō erat tunc vendere ceruicibꝰ suis impositas:distrahēdas per plateas circūferret adiecta cōditione:quo diutius in hoc officio ipse detineret:vt si forte vnus eas emere pariter voluisset nō sederet sz sigillatim eas querētibus vēderet. Quod ille tota deuotione ꝯpleuit:⁊ omni verecūdia pro xp̄i desiderio calcata:sportas humeris suis imponēs:⁊ ꝑ plateas portās statuto ꝑcio distraxit:⁊ pecuniā ad monasteriū reportauit.

¶ De abbate Pinuphio. Capitulū.xxx.

Vidimus ⁊ abbatē pinuphiū qui cuz esset immāis monasterij presbyter quod est in egypto:nō lōge a panisū ciuitate:⁊ pro ipsa reuerentia:vel vite sue vel etatis vel sacerdotij: cunctis honorabilis existeret: videns se pro hoc ipso humilitatem tenere nō posse occulte fugiens de cenobio secessit solus in thebaidis vltimas partes:ibiqꝫ deposito indumēto monachorum assumpta seculari veste:monasteriuz tabenesiotarum expetijt: quod sciebat cunctis monasterijs esse districtius:et in quo se pro longitudine regionis credidit ignorandum. Ubi dū diutissime pre foribus perseuerans:cunctorum fratribus genibus prouolutus: vt susciperetur summis precibus ambiuit. Cumqꝫ multo despectu probatus ⁊ tandem fuisset admissus:cōtinuo vt seni:nulliqꝫ operi penitus apto:horti cura diligentiaqꝫ mandatur. Quam ille operaz sub alio fratre iuniore qui eum sibi creditum retinebat exercens:sic eidem subdebatur:vt non solum ea que ad horti diligentiam pertinebant sed etiam vniuersa officia que erāt cunctis fratribus aspera vel indigna tota quotidie sedulitate cōpleret: complura vero etiaz nocte consurgēs:ita furtim nullo teste operabatur vt penitus autorem operis nemo deprehenderet. Cūqꝫ ibidez triennio delitescens per vniuersam egyptū dispersis vbiqꝫ fratribus quereretur:a quodam tandez visus fratre qui de egypti partibus aduenerat vix potuit pro humilitate habitus sui a vilitate officij quod gerebat agnosci:nam sarculo deorsum incuruus preparabat oleribus terram deinde stercus humeris suis asportās eorum radicibus ingerebat. Cūqꝫ hec intuens frater:super agnitione eius diutissima hesitatione fuisset detentus: propiꝰ tandē accedēs nō solū vultū:sed etiā sonū vocis eius diligenter explorans ad pedes eius cominus se proiecit. Tunc fratres stupere primū ⁊ inquirere cur hoc fecisset ei qui apud ipsos velut nuper de seculo egressus habebat extremꝰ:cūqꝫ eis frater ille rei ordinem et nomen ipsius abbatis indicasset maiori miraculo sunt perculsi:quia ⁊ apud ipsos magna opinione fuerat con-

pertus. Hic ignorātie sue veniā ab eo postulabat q̄ eū tanto tp̄e inter iuniores ac paruulos deputassent. At ille flebat multū ⁊ lugebat q.d. inuidia diaboli fuisset proditus nec licuisset ei diutius in tali humilitate atq̄ abiectione pdurare. Tunc cum fratres inuitū ac flentē ad proprium monasteriū reduxerūt custodiētes eū summa diligētia: ne sibi quoq̄ delapsus aufugeret. Ubi cum fuisset modico tp̄e demoratus eodem rursus humilitatis desiderio succensus captās nocturna silentia ita defugit vt iam non vicinā ꝓuinciā sed incognitas regiones expeteret. Nā cōscendens nauim in palestine partes cōmeare curauit credens se tutius latitaturum si ad illa semetipsum asportasset loca· in q̄bus nec nomē quidē suū fuisset auditū. Quo cū aduenisset nostrū monasteriū ꝓtinus expetiuit qđ non longe erat a spelea: in qua dn̄s nr̄ ex virgine nasci dignatus est. In quo monasterio ꝑ modico tēpore supradictus abbas Pinuphius delitescens sm̄ sniām dn̄i tanq̄ ciuitas supra montem posita diutius abscondi nō potuit. Nā continuo q̄dā fratrum: qui ad loca sancta de egypti partibus orationis causa venerant agnitum est cum multa prece et maxime inuitum: ad suum iterum cenobium reuocauerunt.

¶ Exhortatio optima ad nouitium monachum. Cap.xxxj.

Unc igit̃ senē ꝓ illa que nobis fuerat apud ipsum ĩ nostro monasterio familiaris amicitia cū post hec ĩ egypto req̄sissemus cōtigit: vt nobis illic cōmorātib⁹ fratrē quendā in monasterio suo reciperet. Cui mirā exhortationem sub nr̄a p̄ntia indidit: quā mihi animus fuit huic opusculo interere. Ait ergo ad eū. Nosti fili quot diebus pre forib⁹ excubās hodie sis receptus. Cuius difficultatis cām primit⁹ debes agnoscere: poterit eñ tibi in hac vita quā ingredi cōcupiscis multū cōferre si rōne eius agnita ad seruitiū xp̄i sicut opꝫ accesseris. Sicut nāq̄ immēsa gloria fideliter seruiētib⁹ deo ac sm̄ institutiones huius regule etcoherentibus repromittit̃ in futurꝫ ita pene grauissime ꝑparant̃ his q̄ tepide eā negligēterq̄ fuerint executi: ⁊ sm̄ hoc q̄ ꝓfessi sunt vel qđ ab hoībus esse credunt̃: fructus etiā cōgruos sctītatis eidē exhibere neglexerint. Melius est eñ nō vouere q̄ vouere ⁊ nō reddere: ⁊ maledictus qui facit opus dn̄i negligenter. Igit̃ ideo a nobis diutissime refutat⁹ es nō q2 tuā vel oīm salutē nō toto desiderio cupiamus amplecti: sed ne temere recept⁹ ⁊ nos apud deū leuitatis: ⁊ te reū grauioris supplicij fecerimus: si ad p̄ns facile suscept⁹: nec pōdus ꝓfessionis huius intelligēs: vel destitutor post hec: vel tepidus extitisses. Moneris ergo hodierna die te huic mūdo ⁊ actibus ei⁹ esse defunctū: teq̄ sm̄ apl̄m mūdo huic esse crucifixū tibiq̄ hūc mūdū. Sed forte dicis. Q̄uo q̄s viuēs pōt esse crucifix⁹. Audi breuiter rōnē. Crux nr̄a timor dn̄i est. Sicut eñ q̄s crucifixus: iā nō ꝓ animi sui motu mēbra sua quoq̄ mouēdi vel couertendi hꝫ ptātem: ita ⁊ nos voluntates nostras ac desideria nō sm̄ id qđ nos delectat ad p̄sens: sed sm̄ preceptū dn̄i quo nos cōstrinxit applicare debemus. Et sicut ille qui patibulo crucis affligitur iam non presentia contēplatur: nec de suis affectionib⁹ cogitat: nulla iam possidendi cōcupiscentia permouetur: seq̄ eū adhuc spirat in corpore cūctis momentis credit esse defunctum ita nos quoq̄ timore dn̄i oportet esse crucifixos omnibus carnalibus vitijs ⁊ illuc semper habere oculos mētis nostre defixos quo nos sperare debemus momētis singulis esse migraturos. Cauenduꝫ est ergo ne quid aliq̄d eorū presumamus q̄ renunciātes abiecimus. Non enim qui ceperit hec: sed qui perseuerauerit in his vsq̄ in finem hic saluus erit. Uersutus eñ serpens calcanea nostra semp obseruat. i. insidiatur exitui nostro: et vsq̄ ad finem vite nos supplātare conatur ⁊ idcirco bene cepisse nihil proderit: si bene consummatū non fuerit quapropter sm̄ scripture sniām ingressus ad seruiendum dn̄o sta in timore dn̄i et prepara animā tuam non ad requiē non ad delitias sed ad tentationes ⁊ angustias: per multas eñ tribulationes oportet nos introire regnū dei. Angusta nāq̄ est porta ⁊ arcta via q̄ ducit ad vitam ⁊ pauci sunt qui inueniant eam. Principiū ergo salutis nostre timor dn̄i est. Per hunc eñ et initium conuersionis: ⁊ virtutum custodia acq̄ritur. Qui cū penetrauerit hoīs mentem contemptum oīm rerū parit ⁊ mundi gignit horrorem. Cōtemptu aūt ac priuatione oīm facultatū humilitas vera acquiritur: humilitas aūt his indicijs cōprobatur. ¶ Primo si mortificatas in se monachus oēs habeat voluntates. ¶ Secundo si actus ⁊ cogitationes nō celauerit seniorē. ¶ Tertio si nihil sue discretioni sed iudicio ei⁹ vniuersa committat. ¶ Quarto si in oībus p̄ceptis seruet obedientie mansuetudinem ⁊ patiētie constantiā. ¶ Quinto vt nulli inferat iniuriā sed ⁊ illatas sibi patiēter toleret. ¶ Sexto si nihil agat preter regule exēpla. ¶ Septimo si ad oīa que sibi imperant̃ velut operarium malum se iudicauerit ⁊ indignū. ¶ Octauo si semetip̄m cunctis inferiorē ꝓnuntiet. ¶ Nono si linguā suā cohibeat ⁊ nō sit clamosus ĩ voce. ¶ Decimo si nō sit facilis ac promptus in risu. Talib⁹ nāq̄ indicijs humilitas vera dignoscit̃. Sed et hec quoq̄ tibi in congregatione necessario custodiēda sunt: vt. s. sm̄ psalmiste sententiam sis tanq̄ surdus non audiens: ⁊ sicut mutus non aperiēs os suū: nihil discernens nihil dījudicans ex his que tibi fuerint imperata. Ergo patientiā tuam non debes de alioꝝ sperare virtute. i. vt tunc eā tantummodo possideas cū a nemine fueris irritatus principiū nostre salutis sicut iam dictū est timor dn̄i est. De timore domini nascitur compūctio salutaris. De compunctione cordis procedit contemptus omnium facultatuꝫ ac nuditas. De nuditate humilitas procreatur. De humilitate generatur mortificatio voluntatū. De mortificatione voluntatū extirpantur vniuersa vitia. Expulsione vitiorū virtutes fructificāt atq̄ succrescunt. Pullulatione virtutū puritas cordis acquiritur: ⁊ puritate cordis apostolice charitatis perfectio possidetur.

¶ De monacho qui ante cõstitutã horã peregrinos reficere coegit. Cap. xxxij.

Um de syrie partibus egypti prouinciam petissemus quidam monachus senex ꝓbatissimus grati fice nos suscipiens: refectionem nobis ante constitutã horã ieiunij preparauit. Percunctantib⁹ ergo nobis cur ante canonicã refectionis horã nos prãdere cogeret rñdit ⁊ ait. Ieiuniũ fratres semp est mecũ: vos aũt cõtinuo dimissuros. mecũ iugiter tenere nõ potero. Itaq ҳp̃m in vobis suscipiẽs reficere eũ debeo: ⁊ cũ vos deduxero districtionẽ ieiunij in memetipso potero cõpẽsare. Nõ eñ pñt filij sponsi ieiunare donec cũ illis est sponsus: cum autem discesserit tunc licite ieiunabunt.

¶ De monacho qui nunq̃ solus escam sumere solitus erat. Cap. xxxiij.

Idimus ⁊ alium in solitudine commorantem qui nunq̃ solus cibum sumere consueuerat sed etiã si ꝑ totos quinq dies ad eius cellulam nullus ex fratribus aduenisset refectionem iugiter differebat: ieiunus permanens donec sabbatorũ vel dominico die congregationis obtentu: procedens ad ecclesiaz peregrinum quempiam reperisset quem exinde reducens ad cellulam suam cũ ipso pariter sumebat cibum.

¶ De Machete sene monacho. Cap. xxxiiij.

Idimus ⁊ aliũ senẽ macheteʒ noĩe solitariũ: cui hãc gratiã donauerat dñs vt si qñ in conuentu fratrũ ꝑ totam noctẽ ⁊ diẽ agitaretur collatio spiritalis nunq̃ ille somno opprimeretur si qs vero detractionis verbum seu ociosum tentasset inferre statim ille in somnum concidebat: huic etiã seni cũ aliqñ ep̃le patris eius ac matris amicorũq multorũ de ꝓuincia ponti transmisse fuissent: accipiẽs grãdeʒ fasciculũ litterarũ diuq apud semetipsuʒ voluẽs dixit. Quãtarũ cogitationum cã erit mihi istarum lectio q̃ me vel ad inane gaudiũ vel ad tristicias infructuosas impellent quantis diebus horũ recordatione q̃ scripserũt intentionẽ pectoris mei a proposita cõtẽplatione reuocabũt. Et hec voluens in suo pectore non solũ nullã resoluere eplam definiuit: sed ne ip̃m q̃dem fasciculũ resignare nc. s. eorũ q̃ scripserunt vel noĩa recensendo vel vultus recordando a sp̃us sui intentione cessaret. Itaq vt cũ constrictũ acceperat: igni tradidit cremandũ: ite inquiẽs cogitationes patrie pariter concremamini nec me vlteri⁹ ad illa que fugi reuocare tentetis.

¶ De Theodoro abbate. Cap. xxxv.

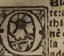
Idimus ⁊ aliũ abbatẽ Theodorum summa scĩtate ac scĩa ꝑditũ nõ solũ in actuali vita sed etiam notitia scripturarũ quã ei non tam studiũ lectionis cõtulerat: q̃ sola puritas cordis. ¶ Hic cũ explanationẽ cuiusdã obscurissime q̃stiõis inquireret: septẽ dieb⁹ ⁊ noctibus in orõne infatigabilis ꝑstitit: donec solutionẽ ꝓposite q̃stionis dño reuelãte cognosceret. ¶ Hic idẽ btũs Theodorus cũ inopinat⁹ ad meã cellulã intẽpesta nocte venisset: q̃dnam nouus adhuc eremita solus agerem: paterna curiositate latenter explorans: cunq ego iam finita vespertina solennitate lassum corpus cepissem iam reficere et me incubantem psyato repperisset: protrahens ex intimo corde suspiria: meoq me vocitãs noĩe dixit. Quanti inquit o Joannes de deo loquuntur cunq in semetipsis amplectunt: ⁊ tu fraudaris tanto lumine inerti sopore solutus itaq excitato me salubriter deinceps vigilare compulit.

¶ De anachorita in vastissimo eremo habitante. Cap. xxxvj.

Taq cum de palestine monasterijs ad oppidum egypti (qđ diulcus appellat) venissemus ibiq plurimam turbã cenobij disciplinã cõstrictaʒ vidissem⁹ aliũ quoq ordinẽ q̃ excelsior hr. i. anachoritarũ cunctorum preconijs instigati sagacissimo corde videre properauimus: hi nanq in monasterijs primuʒ sub discretione regule diligenter edocti dirissimis demonum prelijs congressuri penetrant eremi profunda secreta. Huius ergo propositi viros cõperimus citra nili fluminis alucum commorari in loco qui vno latere nilo flumine alio maris vastitate circũdatus insulaʒ reddit nullis aliis hoibus q̃ monachis secretũ expetentibus optabilẽ: nec enim culiq̃ culture aptam esse terram illã salsitas salis ac sterilitas patitur arenaruʒ. Ad istos ergo summo desiderio festinantes supra modum summos eorũ labores quos in solitudine tolerant admirati sumus. Nam ipsius aque tanta penuria constringuntur vt tali diligentia dispensent quali nemo facit preciosissimũ vinum. Tribus nãq millibus ⁊ eo amplius eam de nilo flumine necessarijs vsibus apportãt qđ tñ interuallum arenosis diuisum montibus laboris difficultate grauissima duplicatur. His igitur visis cum nos imitationis eorũ ardor accederet vnus eorũ ꝓbatissimus eremita Archilebius noĩe humanitatis gratia ꝑduxit nos ad suã cellulã. Qui cũ comperisset nos ibidem velle cõmorari finxit se eundem locum velle derelinquere: ac nobis cellulã suam velut exinde migraturus cepit offerre. Dicebat aũt hoc se facturum etiã si nos nõ aduenissemus. Tunc susceptã cellulam ipsius cũ oĩbus vtensilibus possedim⁹ Erat itaq illis paucis diebus q̃bus cõstruende celle pararet impendia: de illo loco discedens. Reuersus post hec aliã sibi summo labore construxit: quã rursum nõ longe post superuenientibus fratribus similiter charitatis causa cũ vniuerso tradidit instrumento: ipse vero erga opus charitatis infatigabilis ꝑseuerans tertiam sibi cellam vbi cõmaneret instruxit.

¶ De duobus adolescẽtibus q̃ ficus ad egrotuʒ ferentes in itinere defuncti sunt. Cap. xxxvij.

Uidã aũt frater cum ficus de mareote: abbati Joanni in heremum scithie detulisset: ille statim eas ad senẽ quẽdã q̃ in interiore deserto mala valitudine laborabat per duos adolescẽtulos misit: si q̃dẽ decem

octo milibus longe ab ecclesia cõmanebat solitarius q̃ adolescentes acceptis pomis cũ ad p̃dicti senis tenderent cellulã infusa repẽte densissima nube tramitẽ recti itineris pdiderunt cũcq̃ tota die ac nocte discurrẽtes: pouiã eremi vastitatem nequaq̃ potuissent eremite egrotãtis cellulã inuenire tam itineris lassitudine q̃ inedia fatigq̃ cõfecti: fixisq̃ in terrã genib⁹ dũ orarẽt spm̃ dño reddiderũt. Qui post hec vestigiorum indicus diutissime pquisiti q̃ in locis illis arenosis tãq̃ niuibus impressa designarẽt donec ea leui flatu ventorum tenuis arena discurrẽs cooperiret. Inuenti sunt tandem sicut orauerant iacentes: & ficus intactas vt acceperãt reseruãtes. Elegerũt em̃ animam magis q̃ fidẽ depositam pdere: nec scz absq̃ iussu abbatis quicq̃ victus p̃sumerent vitãq̃ potius maluerũt amittere tẽporalẽ: q̃ senioris violare mandatum.

¶ Quanta sit iugitas operum apud egypti monachos. Cap.xxxviij.

PEr totam igitur egyptuz monachi nullo modo patiunt esse ociosi: sed victum suum labore manuum cõsequunt & non solum de laborib⁹ suis peregrinos & aduenientes fratres secum reficiunt sed etiã p loca Libie his qui fame laborant necnon etiã per ciuitates his q̃ in carceribus & diuersis vinculis tenentur: immanem conferunt alimonie substantiam de fructu manuum suarum rationabile sacrificium domino tali oblatione se offerre credẽtes. Dicunt em̃ operantem monachum demone vno pulsari semper ociosum vero innumerabilibus spiritibus deuastari.

¶ De abbate paulo. Cap.xxxix.

DEniq̃ abbas Paulus p̃batissimus patrũ cũ in eremo vastissima cõsisteret q̃ porphyrio nũcupat: tñ palmarum fructib⁹ & horto modico sustentabat nec poterat aliud vñ sustẽtaret operis exercere. eo q̄ ab hoĩbus vel habitabili terra amplius q̃ septẽ mãsionib⁹ aberat ĩ deserto. Hic ergo ne momẽtũ tpis penitus ociosus staret colligebat palmarum folia: & quotidianum pensum velut exinde sustentãdus: ipse a semetipso exigebat iugiter cũq̃ ope totius anni spelunca ei⁹ fuisset impleta: & non haberet q̃ hoc distraheret: neq̃ ipse ociosus posset manere totũ q̃d sollici⁹ a cura laborauerat annis singulis igne supposito cõcremabat intm̃ p̃bans sine opere manuũ: nec in loco posse monachũ pdurare nec ad pfectionis culmẽ aliqñ cõscẽdere.

¶ De fratre blasphemo q̃ intolerabili estu libidinis vrebatur. Cap.xl.

Qui aliũ fratrem qui p̃batissimo cuidã seni: vitio carnis semetipm grauissime cõfessus est impugnari intolerabili nãq̃ estu libidinis vrebatur tunc senex velut spiritalis medicus interiorem causam & originẽ morbi huius p̃ rimus p̃uidens: grauiterq̃ suspirans ait: nequaq̃ fili tam nequã spiritui tradi te dñs pmisisset: nisi aliqd blasphemasses in eo. Q̃d frater audiens: statiz procidit ad pedes eius in terram summaq̃ admiratione perculsus confessus est se in filiũ dei cogitatione impia blasphemasse. Unde pspicuũ est: cũ q̃ in deũ blasphemus existit. tanq̃ q̃ irrogat illi iniuriã: perfectionis integritate priuari & sanctificationem castimonie non mereri.

¶ Collatio bona de discretione que est custos & mater virtutum. Cap.xlj.

QUodã aũt tpe conuenerunt plurimi seniorũ ad beatũ antoniũ cõmorantem in thebaide partibus pfectionis inquisitione & collocationis gratia cumq̃ a vespertinis horis vsq̃ ad lucẽ fuisset ptracta collatio questio discretionis maximum noctis spaciũ cõsumpsit. Nam diutissime inter eos querebatur que nam virtus vel obseruatio monachum a diaboli laqueis custodire posset illesum vel certe ad deum recto tramite firmoq̃ gressu perduceret: cũq̃ p captu mentis sue vnusquisq̃ sniam proferret in mediũ et alij quidez hoc ieiuniorum vigiliarũq̃ studio collocarẽt alij in nuditate & cõtẽptu rerũ alij remotiorẽ vitã & eremi secreta cẽserent: & nõ nulli imprimis sectãde charitatis. i. humanitatis officia definirent qr ipsa pie erga fratres & peregrinos studio susceptionis impendunt. Cũq̃ in hunc modũ pia cõtentione decertarẽt. essetq̃ iã noctis maximũ tps cõsumptũ: rñdens demũ b. Antonius vniuersis dixit oĩa q̃dem hec q̃ dixistis necessaria sunt & vtilia sitietibus deũ sed his principalẽ retribuere grãm nequaq̃ nos innumerabiles multorũ fratrũ casus & experimẽta pmittũt. Nã sepe vidim⁹ fratres has obseruationes tenentes repẽtino casu deceptos: eo q̄ in bono q̃d ceperãt discretionẽ minime tenuerunt nec em̃ alia cã lapsus eorũ depҏhendit nisi q̄ minus a senioribus instituti nequaq̃ potuerũt rõnẽ discretiõis hui⁹ adipisci q̃ viã regiã docet monachũ semp incedere: & nec excessu cõtinentie modũ trãsire pmittit nec deflectere ad vitia pmittit: in oĩb⁹ ergo q̃ agimus discretio anteponẽda est manifestissime em̃ declarat nullaz sine discretiõis grã pfecte posse vel pfici vel stare virtutẽ. Et hec dicẽte Antonio vniuersorum snĩa diffinitũ est discretionẽ esse q̃ fixo gradu intrepidũ monachũ pducat ad deũ & p̃dictas v̾tutes iugiter cõseruet illesas. Omniũ nãq̃ virtutum genitrix & custos atq̃ moderatrix discretio est.

¶ De Herone sene indiscreto monacho. Cap.xlij.

ET vt hec exẽplis certiorib⁹ approbemus referã vobis de quodã sene Herone noĩe: q̃ discretionem minime retinẽs oẽs pristinos labores pdidit & insup miserabiliter vitã finiuit. Ante paucos etem̃ dies illusione diaboli a summis ad ima deiectus est. Hic ita q̄ .l. annis ĩ eremo cõmoratus singularẽ vite districtionẽ tenuit & solitudinis secreta miro furore vltra oẽs sectat⁹ ẽ. Hic igit post tãtos labores ab insidiatore delusus grauissimo lapsu corruẽs cũctos ĩ eremo cõstitutos luctuoso dolore pcussit qui minime cecidisset si bonũ discretiõis tenere voluisset. Tãto siqdẽ rigore animi sui immutabilẽ ieiuniĩ cõtinentiã semp exercuit: & solitudinis ac cellule secreta iugiter sectat⁹ ẽ: vt nec die

..a cōfessione elidens: ꝙ ipse fueras ab eo tua taciturnitate delect⁹. Et idcirco post hāc publicationem tuam iste malignus spiritus non dominabitur tibi: nec in te latibulum sibi teterrimus serpens hactenus vsurpabit: qꝛ de tenebris cordis tui per hanc confessionē protectus es. Necdū senex hec verba compleuerat: ⁊ ecce statim velut lāpas ignis accensa de meo sinu procedēs: tāto fetore cellā repleuit: vt vix in ea residere possemus. Resumensqꝫ senex dixit. Ecce probauit tibi dominus veritatē sermonū meorū: vt passionis illius incentorem de corde tuo confessione salubri fugatū oculorū fide perciperes: patefactūqꝫ hostem nequaꝙ locū in te vlterius habiturum: aperta eius expulsione cognosceres. Itaqꝫ ſm sententiā senis ita est in me virtute confessionis dominatio diabolica extincta: vt nunꝙ mihi vlterius: nec memoriā concupiscentie huius tentauerit inimicus ingerere.

¶ De monachis a sarracenis interfectis. Capitulum.xlvij.

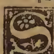
In palestine partibus iuxta vicum thecue: qui amos prophetam meruit procreare solitudo vastissima est vsqꝫ ad arabiam ac mare mortuum quo ingressa deficiunt fluenta iordanis ⁊ cinis sodomorum amplissima extensione porrecta pertingens. In hac solitudine summe sanctitatis monachi diutissime commorantes repente sunt a discurrentibus interēpti sarracenis. Quorū corpora tam a populo regionis illi⁹ ꝙ ab vniuersa arabum plebe tanta veneratione sunt percepta: vt innumeri populi concurrentes ex vtraqꝫ parte grauissimū sibi certamen pro reliquijs eorum indixerint pie inter se pro sancta rapine deuotione decertantes qui nam iustius mereretur eorum sepulturam ac reliquias possidere. Illis scilicet de vicina cōmoratione ipsorū alijs de originis propinquitate gloriantibus.

¶ De abbate daniele. Capitulum.xlviij.

Inter ceteros eremitas abbatē quoqꝫ vidimus danielem: equalem ceteris in omnibus virtutibus sed peculiarius gratia humilitatis preditum. Qui merito puritatis ac mansuetudinis sue a sancto Paphuncio eiusdē solitudinis presbytero ad diaconij officiū est preelectus. In tantū enim eisdem beatus Paphuncius virtutibus ipsius adgaudebat: vt quē vite meritis ⁊ gratia parē sibi nouerat: coequare sibi etiā sacerdotij ordine festinaret. Deniqꝫ optans sibimet successorē dignissimū prouidere superstes: presbyterij honore eū prouexit. Qui tamen prioris consuetudinē hūilitatis nō omittens: nihil vnꝙ sibi illo presente de sublimioris ordinis adiectione donauit: sed semper abbate Paphuncio offerente spiritales hostias: ille velut diaconus in prioris ministerij permansit officio: in quo tamen beatus Paphuncius cum talis vir esset ac tantus vt in multis etiā presciētiam gratie possideret: hec spes de substitutionis electione frustrata est. Nā nō longe post hūc ipse eum quem sibi parauerat successorē ante se deꝰ premisit.

¶ De abbate Sereno. Cap.xlix.

Summe sanctitatis ⁊ continentie virum nominisqꝫ sui speculum abbatem vidimus Serenum quē singulari veneratione pre ceteris admirati sumus. Cui supra oēs virtutes que non solum in actu eius vel moribus: sed etiā in ipso vultu per dei gratiā refulgebant: ita est peculiari beneficio dono castitatis infusus: vt nec seipsum quidem naturalibus inquietari vel in sopore sentiret. Ad quā tamen carnis puritatem quomodo peruenerit: quia supra conditionem humane nature videtur necessarium esse reor explicare. Hic igitur beatus Serenus pro interna cordis atqꝫ corporis castitate nocturnis diurnisqꝫ precibus ieiunijs quoqꝫ ac vigilijs infatigabiliter insistēs: cū se vidisset orationū suarū obtinuisse vota: cunctosqꝫ estus in corde suo concupiscentie extinctos: velut suauissimo gustu puritatis accensus: in maiorem suā sitiz zelo castitatis exarsit: ⁊ intentioribus cepit ieiunijs atqꝫ obsecrationibus incubare: vt mortificatio passionis huius que interiori homini solo dono dei fuerat attributa ad exterioris etiā puritatē eatenus perueniret: vt ne ipse quidē vel illo simplici ac naturali motu (qui etiā in paruulis atqꝫ lactantibus excitatur) vlterius pulsaretur. Cūqꝫ repetitiōe cepta supplicatiōe iugi ac lachrymis indefessus insisteret: adueniens ad eū angelus in visione nocturna eiqꝫ velut aperiens vterū quandā ignitā carnis strumā de eius visceribus euulsit atqꝫ proiecit: suisqꝫ locis vt fuerant oīa intestina restituēs dixit ad eū. Ecce inquit incētiua carnis tue abscissa sunt: ⁊ obtinuisse te noueris hodierno die perpetuā corporis puritatē fideliter postulasti. Hec de gratia dei que memorato viro peculiariter attributa est breuiter dixisse sufficiat. ¶ Ceterū cū ad eū die quadragesima venissemus ac de diuersis questionibus eū flagitaremus: ad extremū de impugnatione demonū eū requirebamus. Tunc ille (vt semp erat placidissimo vultu) respōdens dixit. Non enim demones habere potestatē quenꝙ hominē ledendi: exemplū beatus Job manifesta ratione demonstrat: vbi non amplius eum tentare audet inimicus ꝙ diuina ei dispensatione conceditur.

¶ De eo ꝙ non eandem vim habeāt nūc demones contra monachos quomodo anteriori tempore. Capitulum.l.

Satis tamē nobis experiētia nostra ⁊ seniorū nostrorum relatione compertum est nō eandē vim demones nūc habere contra monachos: quā anteriori tempore inter anachoritarū principia in quibus adhuc raritas monachorū in eremo cōmanebat. Tanta nāqꝫ tunc erat demonū feritas: vt vix paucissimi tolerare habitationē solitudinis possent. Siquidem in ipsis cenobijs in quibus cōmorabant̄.x. vel.xj. ita eorū atrocitas grassabat̄: ⁊ frequenter ac visibiles sentiebantur aggressus vt nō auderēt oēs pariter noctibus obdormire: sꝫ vicissim alijs degustantibus somnum: alij vigilias celebrantes psalmis ⁊ orationibus seu lectionib⁹ inherebant. Cūqꝫ illos ad soporem nature necessi

..ar mendacium ex propriis loquitur: pelusium periit ubi illum fratrē noverat cōmorari quē malignus spiritus asseruit esse deceptum. Erat ēt ibi et alius frater illi notissimus quem interrogās de eodem fratre: reperit quod eadem nocte qua teterrimus ille demō ruinam eius suo principi nunciaret monasterio pristino derelicto. vicum petisset ⁊ in fornicationē miserabiliter cecidisset. Hec aūt audiens frater suspirans ⁊ flens reversus est in locum suum.

¶ De duobus philosophis qui ad sanctum Antonium perrexerūt. Capitulum.liiij.

Quodam aūt tempore quidā duo philosophi audientes famam beati Antonij perrexerunt ad eum. Qui cum inter se quasdā questiones habuissent despiciētes philosophi sanctum Antonium velut imperitum ⁊ sine literis virum reversi sunt ab eo. Volentes autem eum si nihil amplius potuissent ledere vel de cellula eius magicis prestigijs ⁊ circūventione demonum perturbare immiserunt ei nequissimos demones ad impugnationē hac invidia ⁊ livore percussi: eo quod multi hominū ad illum velut dei famulum quotidie convenirent. Cūqꝫ illo nunc quidem imprimente pectori suo: ⁊ fronti signaculum crucis nunc vero orationi suppliciter incubante nec appropinquare quidem dirissimi demones eidem auderent revertebantur ad eos qui illos direxerant sine effectu. Tunc illi alios rursum quasi potentiores miserunt: cumqꝫ ⁊ illi fatigati revertissent iterū alios nihilominus potentiores ac vehementiores adversus militem christi destinaverunt qui nihil penitus prevaluerūt Antonio viriliter reluctante eo. Itaqꝫ nihil profecerunt tales tātēqꝫ eorum insidie tota magica arte et nigromantia quesite ut per hec evidentissime comprobarent magnam virtutem inesse professioni christianorum: quibus ille tam seve umbre nihil Antonium non solum ledere: sed nec puncto quidem de habitaculo suo valuerunt perturbare. Pro hac ergo admiratione stupefacti philosophi cōfestim ad sanctū Antonium venerunt impugnationum suarum magnitudinem ⁊ causas atqꝫ insidias livoris sui ei patefecerunt: christianos se fieri protinus poposcerunt: cumqꝫ diem ab illis prodire impugnatiōis requireret indicaverūt. Asseruit autem se beatus Antonius amarissimis cogitationum stimulis tunc fuisse pulsatū. Eundem beatum Antonium ita nonnunqꝫ in oratione novimus perstitisse/ ut eundem in excessu mentis frequenter orantem cum solis ortus eccidisset infundi audierimus eum in furore spiritus sic proclamantem quid me impedis sol: qui ad hoc oriris: ut me ab huius veri luminis abstrahas claritate.

¶ Finit tertia pars principalis huius operis videlicet liber de regulari conversatione egyptiorum monachorum ⁊ eorum qui degūt apud Palestinam vel Mesopothamiam.

¶ Incipit prologus sancti Pascasij ad exhortationem sanctorū tam grecorum qꝫ egyptiorum.

Domino venerabili patri Martino presbytero ⁊ abbati Pascasius. Vitas patrū sanctorum grecorum ut cetera facūdia studiose cōscriptas iussus a te sanctissime pater in latinum transferre sermonē insolito si licuisset opere renuissem. Neqꝫ eīn unqꝫ qđ scribi vel legi potest excudi ingenio aut consciētia cordis prohibente. Scire eīn me qꝫ nihil sciā non audeo dicere ne verbum hoc sapientissimo socrati surripiam. Sed quia tua pater necesse est iussione utar non gloriabor ingenio sed fidem quam tibi debeo etiam opere iniuncto prestabo. Verum quia eloquentium virorū libri sunt plurimi: sermone latino conscripti: quorū lectionis expertū me esse: te etiā astruēte testificor: si quid de illis aut hic incertum forte reperteris: ut minus elegāter expressum ne mee culpe deputetur exoro: quia sicut i dato mihi codice reperi ea scripta sic trāstuli: licet nec ea studiose posse me profiteor. Unde restat: ut quod te iubente cepi te orāte perficiam: que tamen si scribenda decreveris ut tuo potius sermone digneris exposco. Neqꝫ eī mihi liquebit quedā placuisse tibi: non ⁊ aliqua displicuisse cognoverim.

¶ Incipit liber exhortationum. Et primo contra castrimargiaꝫ ad evitandum gule desideriū.

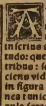

Quidaꝫ frater quemadmodum in cella propria degere deberet: abbatem Siloy requisivit: cui respōdit abbas Sisoys comede (inquit) panem tuum ⁊ salem: et non sit tibi necessitas aliquid excoquendi: aut lōgius evagandi. Alteri quoqꝫ idem requirenti respondit Daniel propheta cum dixit. Panem desideriorum non comedi. ¶ Dixit unus senex ad alterum senem habentem charitatem: ⁊ suscipientē tam monachos multos qꝫ seculares: lucerna quidē multis lucet: rostrū tamen propriū incendit. ¶ Dixit un⁹ ex patrib⁹ qꝫ invenitur hō multum comedēs ⁊ adhuc esuriēs continet se: ne satietur: alter aūt comedit parū ⁊ satiatur. Qui autem multū comedit ⁊ adhuc esuriens cōtinet se maiorē mercedē habet: qꝫ ille qui parū comedit ⁊ satiatur. ¶ Dixit quidā senex. Me qđ desideraveris aliqñ māduces Comede aūt qđ transmissum tibi fuerit a dño: ⁊ gratias ei age. ¶ Quidā frater impugnabat a spiritu blasphemie: ⁊ erubescebat dicere ⁊ quoscunqꝫ audisset magnos senes pergebat ad eos ut illis declararet ⁊ mox ut perveniebat: verecundabatur dicere. Cum autē frequēter ad abbatem Pimenium veniret: vidit eum senex habentē cogitationes ⁊ dixit ei. Ecce frequēter venis ad me habēs cogitationes: ⁊ sic iterū remeas tristis tecū illas portās dic ergo mihi fili: quid est qđ habes. At ille dixit. In blasphemia impugnat me diabolus: ⁊ erubescebam dicere. Et mox ut aperuit causam: levior impugnatio ei⁹ apparuit. Et dixit ei senex: ne cōtristeris fili. Qū enim hec cogitatio advenit: dic. Ego hac cā opus non habeo: blasphemia tua super te sit sathana. Hanc enim causam animus non vult. Quācunqꝫ enim causam anima noluerit nō diu

permanebit. Et ita frater ille discessit. ¶ Dixit abbas Moyses per has quatuor res pollutiōis passio gignitur: per abundantiā esce ⁊ potus ⁊ saturitatem somni: per ociū ⁊ iocum: ⁊ ornatis vestibus incedendo. Item dixit: corpori multe sunt passiōes. Et dixit ei frater ⁊ que sunt abba? At ille respondit: qꝛ paulus apostolus dicit fornicatio: ⁊ immunditia vel oīs cupiditas: nec nominetur in vobis sicut decet sanctos visus quoqꝫ ⁊ fiducia frequenter ad prelium veniunt.

¶ De abbate Machario.

Abbas Macharius referebat quod cum maneret in illa solitudine vbi solus residebat inferius autem fuit altera solitudo: que plena erat multis fratribus: sero per viam circūspiciens vidit demonem venientē in figura hominis vestitum linea tunica perforata: ⁊ per singula foramina vasa parua pendebant ⁊ dixit ei senex. Quo vadis maligne. Et respōdit ei. Uado cōmouere fratres qui sunt inferius. Ait senex. Et propter quid tot vascula tecum fers. At ille dixit. Gustum fero fratribus: et ideo tanta fero vt si vnum nō placuerit porrigo aliud: qꝫ si ⁊ illud displicuerit ostendam aliud ⁊ sic fieri non pōt: nisi vnum ex illis aliquod placeat eis et hec dicens discessit. Permansit autē senex in eodem loco: iterum per viam circunspiciens: vsquequo demon rediret et cognosceret que indicaret: et cum rediret dixit ei saluus sis. At ille respondit. Quid mihi istud verbum: quia omnes mihi contrariī facti sunt: et nullus consiliīs meis acquiescit: dixit ei senex: ergo neminē ibi habes amicum. At ille respondit. Unum habeo amicum: ipse mihi consentit: ⁊ quoties viderit me huc atqꝫ illuc cito cōuertitur ad me velut ventus. Cumqꝫ nomen eius ab eo requisisset dixit. Quia Theopistus dicitur: et mox euanuit. Exurgens itaqꝫ confestim abbas Macharius descendit ad inferiorem eremum. Quem cum vidissent fratres a longe egressi sunt obuiam ei: et vnusquisqꝫ sperās quod apud se maneret: preparabat se. At ille requirens cellam theopisti ad eum profectus est. Cumqꝫ cum gaudio ille suscepisset ⁊ essent vtriqꝫ soli. Dixit ei abbas Macharius. Quemadmodum tecum est frater. At ille respondit. Interim orationibus tuis bene est. Et senex ait. Non te impugnant cogitationes? At ille ait. Interea bene sum. Erubescebat enim dicere. Et dixit ei senex. Ecce quot annis sum in solitudine et ab omnibus honoror: et in hac etate cum sim senex moleste mihi sunt cogitatiōes. Respondit Theopistus et ait. Crede abba: quoniam et mihi. Tunc senex singulas cogitationes quasi se impugnantes fingebat vsqꝫquo confiteretur illi totum Theopistus. Post hec dixit senex. Quemadmodum ieiunas. At ille dixit. Usqꝫ ad nonam. Dixit ei senex. Ieiuna vsqꝫ ad vesperam: ⁊ de euangelio vel de aliīs scripturis sine cessatiōe semper aliquid meditare ⁊ quoties tibi aliqua cogitatio superuenerit nunqꝫ deorsum aspicias: sed sursum oculos cordis intende: ⁊ mox dominus adiutor tibi erit ⁊ ita discessit ad propriam solitudinem. Et dum insisteret orationi circūspiciens viam iterum vidit demonē euntem et requirit eum. Quo vadis? At ille simili modo fratres cōmouere respondit cū aūt reuerteretur interrogauit eum senex. Quēadmodum nunc se habent fratres? At ille dixit. Male: quoniam oēs agrestes effecti sunt: ⁊ qꝫ de oībus peius est vnum quem habui amicum obedientem mihi: ⁊ ipse nescio vnde cōuersus omnibus asperior est: ⁊ iuraui me non calcaturū illum locū nisi post multum tempus. Et hec dicens discessit.

¶ Interrogauit quidā frater cogitationes suas abbatē Pimeniū. Et respondit senex monach⁹ si ventrem ⁊ luxuriā ⁊ linguā tenuerit: ⁊ vagationē non fuerit sectatus: cōfido qꝛ nō morietur: sꝫ viuet in perpetuū. ¶ Duo fratres ad abbatē Heliā venerūt impugnati a cogitationib⁹. Et vidēs eos senex qꝫ corpulēti essent tanqꝫ ad discipulū suū subridens dixit. Uere frater ego erubesco pro te: qꝛ sic in sagina nutristi corpus tuum quia esca vermium sumus cum profitearis te esse monachum. Pallor enim cum humilitate et macies decus est monachi. Item dixit: quia monachus edens multum ⁊ operans multum nō confidat: qui autem parum edit etiam si parum operetur confidat ⁊ agat viriliter.

¶ Contra philargiam ⁊ de perfecta abrenunciatione.

Uidam iuuenis volebat abrenūciare mundo ⁊ frequēter eum egressum de domo sua reuocabant cogitationes inuoluētes plurimis negotiīs. Erat enī diues valde. Uno die egresso eo: hostes immundi circundederunt eum et multum puluerem excitauerunt ante illum. Ille vero confestim expolians se et iactans vestimenta sua: currebat nudus ad monasterium. Declarauit autem deus vni seni dicēs. Surge ⁊ suscipe athletam meum. Surgens ergo senex obuiauit illi nudo: et cognoscens causam admiratus est: et dedit illi habitum monachalē. Quando autem aliqui veniebant ad senem requirere de cogitationibus variīs instruebat eos de abrenunciatione mundana ⁊ dicebat. Illum fratrem requirite qui nec indumenta sui corporis seruauit: quia ego ad mensuram renunciationis ipsius necdum perueni. ¶ Dicebat autem Paulus abbas galatha: si aliquas res voluerit monach⁹ in cella sua habere preter eas sine quibus non potest viuere: frequenter cogitur e cella egredi: et ita a demonibus preuaricatur ac decipitur. Hic aūt ipse Paulus in quadragesima cū sextario lēntis: ⁊ paruo vasculo aque perdurauit: ⁊ vnā matulā faciēs eandē texebat: ⁊ retexebat: ne tm̄modo foras exiret. ¶ Quidā frater requisiuit senē dicens. Fac abba charitatē ⁊ dic mihi sermonē: quid debeā in iuuentute cōgregare vt habeam illud in senectute rn̄dit senex. Aut xp̄m adipiscere: et cogita de te: aut certe pecuniā ne mendices ergo tuū est eligere aut dominū deum aut mammona. Frequenter abbas agathon suū discipulum commonebat dicens. Ne aliquando tale aliquid tibi acquiras quod fratri te petenti dare pigeat: et per hoc inueniaris mandata

irā sgrediens. Qui petit da ei: ⁊ volenti a te mutuari: ne auertaris.

¶ Nihil dolendū monacho si quid perdiderit vel amiserit.

Abbas Macharius dū eēt in egypto ⁊ egressus fuisset de cella sua regressus inuenit quēdam latronem furantez id quod in cella sua haberet stetit ergo ⁊ ipse tanꝙ peregrinus: ⁊ caricauit animal cū illo: ⁊ cū magna patiētia deduxit eum dicens: nil intulimus in hunc mundū: dominus dedit: sicut illi placuit ita factū est: benedictus dominus in omnibus. Quidā frater vicinus cuiusdam magni senis: occulte ingrediebatur cellā eius: ⁊ quicquid habebat senex furabat: sed amplius operabat dicēs. Puto frater ille necessarius est. Habebat ergo senex grandē tribulationē ex penuria panis: cum autem moriturus esset ⁊ circundedissent eum alij fratres ille cum vidisset illum fratrē qui solebat illi furari: dixit ei. Accede huc ad me frater: et apprehendēs manus eius osculatus est eas dicēs. Gratias ago manibus istius fratris: quia ꝓpter eū arbitror me iturū in regnū celorū. Ille autez cōpunctus ⁊ agens penitentiā factus est ⁊ ipse strēnuus monachus ex actibus senis quos vidit.

¶ Qd tolerātia paupertatis in requiē ducit.

Dicebat vnus ex senibus. Nihil inuenimus scriptuz de lazaro illo paupere ꝙ aliquā virtutē fecisset nisi hoc tantum quia nunꝙ aduersus diuitem murmurauit ꝙuis illi nullam misericordiam faceret: sed cum gratiarū actione portauit laborē paupertatis sue: ideoqꝫ in sinū abrahe susceptus est. ¶ Itē dixit: quia non oportet quemꝙ cogitare: nisi de timore dei. Nā ⁊ si coactus fuerit de corporali necessitate esse sollicitus nunꝙ cogitet de ea ante tempus.

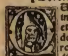
¶ De reprimenda auaritia.

Abbas Siluanus dum modicū discessisset a cella discipulus suus zacharias cum alijs fratribus sepem orti mouit ⁊ fecit ortum maiorez quod postꝙ regressus senex agnouit tulit melotem suum vt discederet. At illi proijcientes se ad pedes eius propter quid hoc faceret vt indicaret postulabāt. Tunc senex ait. Non ingredior (inquit) in cellam hanc nisi sepes fuerit in locum suum reuocata: quo mox facto ita regressus est. ¶ Quidā frater requisiuit senem dicēs. Si mihi debeat paucos nummos frater iubes vt repetam eos? Cui senex. Semel tantummodo illi dic cum humilitate. At ille dixit. Quod si semel dixero et nihil mihi dederit quid faciam? Tunc senex ait. Alterius ei nihil dicas. At ille iteruz ait. Et quid faciam quia nō possum vincere cogitationem meam nisi fuero illi importunus. ¶ Dicit ei senex. Dimitte cogitationes tuas tantūmodo fratrem tuum ne contristeris quia monachus es. ¶ Abbas agathon volentibus emere opera manuum suarum cum requie vendebat. Precium autem erat cribri centum sportelli vero ducenti quinquaginta: et volentibus comparare dicebat precium: ⁊ quicquid illi dedissent suscipiebat tacēs: nec aliquā donumerans. Dicebat enim. Quid mihi ꝓdest concertare cuz illis: vt illi peccent forsitan iurātes: ⁊ quando superfuerint nummi erogez illos fratribus. Sed quia deus non vult huiuscemodi eleemosynam a me neqꝫ illi placet vt aliquez permittam in sacrificio peccare. Et dum illi frater diceret: ⁊ paulo in cellam vnde venturus est. Dixit ei. Quid enim panis hominū in cella.

¶ Contra iram ⁊ de origine ire.

Dixit quidaz ex sanctis patribus. Ira ꝑ hos quatuor actus exurgit per cupiditatez auaritie dādi ⁊ accipiendi resqꝫ alienas rapiendi: ⁊ si quis propriam sententiam amans defendit: et si quis se vult honoribus esse dignum ⁊ si quis doctorē se esse vult plus omnibus sapiētem se esse sperans. Ira etiam per hec quatuor humanos sensus obscurat: si odio habuerit homo proximum suū: ac si pro nihilo habuerit aut si inuiderit illi aut si detractauerit de eo ad hoc sanctū Joannē euangelistā ostendā autorē. Qui odit (inquit) fratrem suū in tenebris est ⁊ nescit quo eat: ⁊ manet in morte passionis autē huius retributio quatuor modis habet. Primū ex corde: scdm ex facie: tertium ex lingua: quartū ex facto. Si quis ergo potuerit ita portare malum vt nō ingrediatur in corde nō perueniet vsqꝫ ad faciem. Si autem venerit in faciem custodiat linguam suā ne loquatur illud. Quod si locutus fuerit vel hoc custodiat ne redeat in facto: sed mox abscidat a corde. Tres eīm gradus sunt hoīm in passione ire. Nā qui nulli voluntarie nocet: ⁊ resistentibus nō iniuriat ⁊ parcit proximo suo: hic ſm naturā xpi est. Qui aūt nec alium ledit: neqꝫ se ledi vult: hic ſm adā est. Qui vero alijs nocet aut iniuriatur: aut calūnias ingerit: aut vsuras exigit: hic ſm diabolū est. ¶ Quidam fratres venientes ad abbatē Antoniū postulabant ab eo audire sermonē per quē saluarentur. Quibus ille ait. Scripturas audistis: que vobis a christo sufficiūt scitis. At illi vt ipse quoqꝫ aliqd eis dicere dignaretur instabāt. Tūc dixit eis euangeliū dicit. Si qs te ꝑcusserit in maxillā dextrā prebe illi ⁊ alterā. At illi se facere hoc non posse dixerunt. Rūdit senex. Prebere alterā non potestis: vel in illam iteruz si voluerit ferire sustinete. Sed cuz neqꝫ hoc se posse facere testarent. Dixit eis senex. Ergo si hoc non potestis reddatis pro eo quod accepistis. Et cum idem verbuz quod superius dixerant repeterent dixit abbas Antonius discipulo suo: vade fac illis escas vt comedant. Video enim ꝙ valde infirmi sunt. Et ait ad illos. Si vnum non potestis ⁊ alteruz nō vultis: quid a me requiritis. Ut video necessaria est vobis oratio per quam infirmitas vestra sanetur.

¶ De retribuendo bonum pro malo.

Quidam ex fratribus ab alio passus iniuriam venit ad abbatem Sysoy et contumelie genus exponens addebat. Cupio me vindicare. Senex rogabat eum vt relinqueret deo vindictam. At ille iterum nō desistam (inqt) nisi fortiter me vindicauero: cui beatus Sy

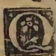
soy ait. Quia semel hoc in animo posuisti: saltē
oremus. Et exurgens senex his verbis cepit ora
re. Deus iam nō es nobis necessari⁹: vt ꝓ nobis
solicitus sis quia nosipsi sicut iste frater dicit et
volumus ⁊ possumus vindicare: qđ cū ille fra-
ter audisset ante pedes senis prostratus veniā
precabatur promittens se cum illo cui irasceba-
tur nunꝗ deinceps esse certaturum. Quidam
frater cum ab altero iniuriaretur venit ⁊ annū-
tiauit seni: cui senex respondit. Satisfac cogita-
tioni tue q̄m frater non vult tibi iniuriari sed
peccata tua submittunt illū. Nam in omni tēta
tione que tibi contigerit per oīa ne arguas eum
nisi tantūmodo dic: q̄ propter peccata mea con
tingunt mihi hec. ¶ Dicebat frequenter abbas
Pimenius. Malicia nunꝗ exuperat maliciā:
sed si quis malefecerit tibi tu illi bonum redde: vt
per bonitatē vincas maliciā. ¶ Quidam frater
erat qui quanto plus ei aliquis iniuriabatur aut
incitabat: tantomagis ad eū recurrebat dicēs.
Isti sunt qui nobis occasionem prebēt ad perfe-
ctionem nostrā qui autē beatificant nos deci-
piunt nos ⁊ semitam pedum nostrorum subuer-
tunt. Alius erat senex si quis detraxisset ei ille
festinabat si vicinus erat per seipsū bene remu-
nerare illum ꝙ si longius manebat transmitte-
bat ei munera.

¶ De non retribuendo inimicis.

Quidam frater interrogauit abba-
tē Sysoy dicēs. Si latrones aut
barbari super me irruerint ꝓ occide-
re me volētes ⁊ ego si preualuero
iubes vt occidam? Cui ille respon-
dit ne facias istud: ne nomineris
homicida sed totum deo cōtrade:
et quicquid tibi contigerit aduersi ꝓfitere hoc
tibi propter peccata tua venire. Si quid vero bo
ni fueris consecutus: diuine dispensationi to-
tum debes ascribere. Erat eremita quidam ma-
gnus in monte qui dicitur athabeos: et venerūt
super eum latrones. Cum autem ille vocem di-
disset de vicinis locis fratres alij confluentes
comprehenderunt eos. Quos transmissos in
ciuitatem iudex misit in carcerem. Fratres vero
illi contristati sunt nimis: quia propter eos la-
trones traditi essent ad penā. Et venientes ad
abbatē Pimenionem narrauerunt ei factum.
Qui scripsit ad eremitam dicens. Reminiscere
primam proditionem vnde facta est: et tunc vi-
debis secundam proditionem: nisi enim ꝓdi-
tus fuisses ab interioribus tuis secundam pu-
blicationem nunꝗ perpetrasses. Cumꝗ ille ta-
lem audisset sermonem compunctus est: et cum
esset in illa regione nominatus et per multum
tempus de cella sua non exiens: exurgens tamē
in ciuitatem et expellens latrones de carcere li-
berauit eos publice.

¶ De perfecta patientia.

Quidam videns laboriose portantē
in lecto mortuū dixit ei. Mortuos
portas si vis meli⁹ facere viuos por
ta: quia pacifici filij dei vocabuntur.
¶ Interrogantibus quibusdam fra
tribus abbatem Moysen sermonē
ille hortatus est discipulū suum zachariā vt eis
aliquid diceret. Tunc ille palliū suum deposuit
sub pedibus ⁊ cōculcauit illud ⁊ dixit. Nisi quis
sic fuerit cōculcatus monachus esse non potest.
abbati Ammoni prophetauit beatus Antonius
dicens. Multum habes in timore dei proficere.
Et educens eum de cella ostendit ei lapidē et di
xit ei. Vade ⁊ iniuriare lapidi huic ⁊ indesinen-
ter cede illum. Quod cum fecisset interrogauit
eum sanctus Antonius si ei aliquid lapis respō
disset: at ille dixit. Non. Cui abbas Antonius
ait. Ita ⁊ tu ad hanc mensurā peruenturus es:
vt nullam tibi fieri arbitreris iniuriam.

¶ Quod oportet pro pace ꝙuis bona
sint opera dimittere.

Abbas Motoys edificauit si
bi mōasteriū ī loco qui dicit
eracleona. Et dum ibi a mul
tis molestaretur in alterum
locū transgressus est. Et simi
liter ibi construxit monaste-
riū sed per inuidiā diaboli q̄
dā frater ibi inuent⁹ est: qui
semper iram cū eo habebat
propter hec surrexit inde: ⁊ ad ꝓprium reuersus
est vicū: ⁊ fecit ibi monasteriū et reclusit semet-
ipsum. Post tempus aūt aliquātulū congregati
sunt senes de illo loco vn̄ egressus est: deducētes
secum illū fratrē cū quo habuerat litē: quaten⁹
rogarent eum ⁊ reducerent in monasteriū suū.
Postꝙ aūt in vicina loca venerunt tā melotes
suos ꝙ illum fratrē ibidē dereliquerunt: ipsiꝗ
profecti sunt ad senē. Et pulsantibus illis aper-
ta fenestra respexit ⁊ cognouit eos. Post oratio-
nē factam dixit eis abbas Motoys: vbi sunt me
lotes vestri? At illi responderunt. Ecce in vici-
no sunt vna cum fratre qui tecū iram habebat.
Postꝙ hec senex audiuit: ⁊ nomē illius ⁊ aduē-
tum cognouit pre gaudio ostium per qđ ingres-
sus fuerat securi cōfregit: ⁊ egressus cucurrit ad
locum vbi erat ille frater: ⁊ prior ipse cepit age-
re penitētiā apud eū ⁊ amplectēs eū introduxit
in cellā suā: ⁊ per tres dies ꝯuiuatus est cū eis q̄
nunꝗ habebat cōsuetudinē vt ieiuniū solueret:
⁊ surrexit ꝓfectusꝗ est cū illis. ¶ Quidā frater
requisiuit abbatē Helyā dicēs. Si ꝯtristauero ali
que quēadmodū vis rogē. Respondit senex. Ex
ꝓfundo cordis tui cū dolore age penitētiā apud
deū: ⁊ videns deus ꝓpositū tuū satisfaciet ei.

¶ Cōtra spiritū tristicie qui desperationē facit.

Abbas Arsenius dixit. Non co
ctum laterculū si missum in fun
damentum fuerit prope fluuiū
neꝗ vno die sufferre poterit.
Si aūt bene fuerit coctū perma
net tanꝗ lapis: sic ⁊ hō non co-
ctus neꝗ inflāmatus fm qđ de
Joseph dictū est eloqū dn̄i inflāmauit eū mox in
ꝓ̄ncipio carnalī cogitatiōis dissoluit. ¶ Idē re-
quisiuit ab altero fratre dicēte. Si peccauero etiā
in quocūꝗ minuto peccato ⁊ cōsumit me cogitatio
mea ⁊ arguit me dicēs. Quare peccasti qđ faciā?
Rn̄dit senex: quacūꝗ hora ceciderit hō in cul-
pā: ⁊ dixerit ex corde: dn̄e deus peccaui indulge
mihi mox cessabit cogitationis vel tristitie illa
ꝯsumptio. ¶ Dicebat aūt abbas Pimeni⁹ de ab-

... isidoro q2 solus ille se cognouisset. Nam
quoties illi⁹ dicebat cogitatio sua:q2 magnus
es tunc ⁊ ipse respondebat sibi. Nunquid talis
qualis Antoni⁹ aut certe abbas pamō vel re-
liq patres qui deo placuerūt. Quoties ergo hec
cogitabat requiescebat. Quādo vero inimicus
cōturbās eū suggerebat ei desperationē ⁊ penā
dicens:qm̄ post hec omnia iturus es ad tormē-
ta:dixit ipse:q2 Quis ego in tormenta mittar:ta
men vos subtus me inuenio. ¶ Abbati Moysi
frequēter apparuerunt spiritus maligni dicen-
tes. Vicisti nos⁊ nihil tibi possumus facere qm̄
quoties per desperationē humiliare reuolum⁹,
exaltaris: quotiens te exaltare ita te humilias
vt nullus de nobis accedat ad te. ¶ Cū quidam
ad abbatem Sysoym frequēter talē sermonē re
quireret:quid faciā pater qm̄ cecidi:Ille respon
dit Surge⁊ surrexit. Et iterū se cecidisse profes
sus est. Ait senex. Et iterum surge. Cum aūt fra
ter frequenter se cecidisse narraret:eodem mo-
do senex vtebatur sermone exclamās. Non ces-
ses surgendo fili. Cui frater. Vsqquo possuz sur-
gere pr explana. Ait senex:quousqꝫ aut in⁹ bono
ope aut in malo deprehēsus occumbas. In quo
eñ opere deprehēsus fuerit homo iudicabitur.
Item dixit. Qui laborat et arbitratus se fuerit
aliquid facere recipit hic mercedem suam.

¶ Contra spiritum vane glorie.

Quidam frater requisiuit abba
tem Pimenium si melius es-
set remotius an cum aliis ma
nere:respondit senex homo si
semetipsum reprehēderit vbi-
qꝫ potest persistere si autem se
magnificet nusq̄ stat sicut scri
ptum est. Qui se existimat ali
quid esse cū nihil sit:ipse se seducit. Quicquid
eñ boni fecerit homo ne exaltetur in eo:q2 mox
perdet illud. ¶ Abbas Macharius si quis illuz
cum timore velut sanctum virum voluisset au-
dire:susceptus nullum penitus a sene percipie-
bat responsuz. Si quis vero velut contemnens
cum talibus verbis cōpelleret:abba machari qm̄
eras camelarius ⁊ nitrū furabaris:nunquid nō
vapulabas a magistris deprensus in furto:libē-
ter ei quicquid requisisset cum gaudio responde
bat. ¶ Abbas nesteron dum cū aliis ambularet
fratrib⁹ in deserto viderunt draconem fugerūt
Dixit ei vnus ex eis:⁊ tu times abba. Cui senex.
Nō timeo fili:sz oportuit me fugere:q2 nisi fugis
sem cogitationē vane glorie nō vitassez. ¶ Venit
aliqn̄ ad abbatē zenonē i syria aliqs frater egy-
ptius ⁊ cepit cogitatiōes pprias accusare pñte
sene. Ille aūt audiēs hoc admiratus dixit. Egy-
ptii quas habēt virtutes celant:⁊ vitia que non
habent manifestāt. Syri aūt⁊ greci xtutes q̄s nō
habēt pdicāt:⁊ vitia q̄ habēt abscōdūt. ¶ Quidā
senex cū venisset ad aliū senem dixit. Ego mor-
tuus sum huic seculo. Cui ille alter. Ne cōfidas
in te:donec egrediaris de corpe hoc. Nā ⁊ si di-
cis quia mortu⁹ sum:diabolus tamē necdū mor
tu⁹ est cui⁹ innumerabiles sūt male artes. ¶ Ab-
bas Sysoys cum sedens pñte fratre altero fa-
ctus esset in extasi:⁊ altero audiente nesciēs su-
spirasse cepit penitere ac dicere:Indulge mihi fra
ter exposco:necdum enim me cognosco esse mo-
nachum:quia audiente altero suspiraui. Quo-
ties autem in oratione senex idem stans manus
suas erexit ad celum cito deponebat manus:p-
pterea si alter presens esset:ne hoc ipsum illi
plaudere constaret. ¶ Quidam senex habitabat
in inferioribus partibus egypti et sedebat quie
scens. Unus autez secularis religiosus ministra
bat ei. Contigit autem vt filius secularis infir-
maretur. Multis ergo precibus postulabat senē
vt veniret ad domum suam et faceret orationem
pro infante. Exurgens vero senex ambulabat
cum eo. Ille autem precessit et ingressus in do-
mum suam dixit. Venite in occursum anachori-
te. Quos cum senex vidisset a longe egressos cū
lampadibus sensit q ad se venirent ⁊ statim de-
spolians se vestimenta sua:misit in fluuium ⁊ ce
pit lauare stans nudus. Ille aūt qui ministrabat
ei:videns hec erubuit. Et rogabat homines dicens
reuertimini Senex enim noster sensuz perdidit:
et veniēs ad eū ait illi. Abba quid est hoc quod
fecisti? Omnes enim qui te viderunt dixerūt q2
demoniū habet senex:cui ille. Et ego volebā hoc
audire. ¶ Idem alia vice volebat eum aliquis vi
dere ex iudicibus:⁊ precesserunt clerici dicētes
ei. Abba prepara te qm̄ iudex audiēs opera tua
veniet ad te:benedici cupiens a te. Ille autem di
xit:ita faciam ego preparabo me. Vestitus ergo
lebetone suo ⁊ tollens panem ⁊ caseum in ma-
nibus:ascēdit in portam ⁊ diuaricatis pedibus
sedens cepit manducare. Veniens autem cū offi
cio suo iudex ⁊ videns eū dixit. Iste est anachori
ta de quo talia audiebamus. Et contemnens eū
ita discessit.

¶ Contra spiritum superbie.

Quidam senex dixit. Qui ab ho
minibus amplius honoratur
aut laudatur non paruum dā
num patitur:qui autem ab ho
minibus non honoratur de-
super gloriam accipit. Itez di
xit. Fieri non potest:vt simul
herba nascatur et semen:ita
impossibile est vt laudem ⁊ gloriā hñtes secula-
riū simul ⁊ fructū faciamus celestē. Item dixit.
Qñ cogitatio superbie vel certe vane glorie te-
impugnat iperscrutare teipsum:si oīa mandata
dei seruasti:si inimicos diligis:si gaudes de glo-
ria inimici tui ⁊ cōtristeris in delectione eius si
apud te habes: qm̄ seruus inutilis es:⁊ q plus
oībus hoib⁹ sis peccator:⁊ neqꝫ tunc tā grāde ali
quid sapias tanq̄ aliqd boni feceris:sciēs q cte
cta cogitatio illa bona oīa dissoluit:Dixit senex
cuidā. Nō apponas cor tuū aduersus fratrē tuū
dicens. Qm̄ tu amplius sobrius es q̄ ille:et cō-
tinentior:sed subditus esto gratie dei in spiritu
paupertatis:⁊ per charitatē nō fictaz:ne spiritu
exaltationis perdas laborem tuum. Item dixit
senex. Quantumcūqꝫ eñ se deposuerit homo in
humilitate:tm̄ pficit in altū. Sicut eñ superbia
si ascenderit in celum vsqꝫ ad infernum deducit
ita ⁊ humilitas si descēderit ad infernū ibi exal
tabit vsqꝫ ad celū. ¶ Abbas machari⁹ dū dilucu
lo palmaꝝ folia portās ad cellā suā reuerteret ec
currit ei diabolus cū falce pacuta volens eū pcu

tere et nō valebat. Qui exclamans ait. Magnā vim a te patior machari. Qui cū te cupio nocere non valeo: dum quecunqꝫ tu facis ego magis exuperem. Tu ergo interdum ieiunas: ego nunq̄ ullo cibo reficior. Tu sepe vigilas: me vero nunq̄ sopor oppressit: sed vno re me vincis ipse fateor. Cumqꝫ ab eo rem ipsam macharius requisisset ait. Humilitas tua sola me vincit. Hec dicente inimico ꝛ extendēte beato machario manus suas ad orationē: spiritus immundus inter auras euanuit. ¶ Quidam ex patribus dicebat. Omnis labor sine humilitate vanus est. Humilitas enī precursor est charitatis. Sicut Joannes precursor erat iesu omnes trahens ad eum: ita ꝛ humilitas attrahit ad charitatem id est ad ipsum deum quia deus charitas est. Quidam frater requisiuit a sene. Quid est humilitas. Cui senex. Arbor est vite in altū excrescēs. Item dixit. Terra in qua dixit deus sacrificium sibi offerre humilitas est. ¶ Iterum requisitus senex quidam. Quomodo potest anima humilitatem adipisci. Respondit: si sua tantū modo mala homo consideret. Dicebat autem: quia perfectio hominis est humilitas. ¶ Dixit abbas moyses Humilitas nec ipsa irascit nec alios irasci permittit. Itē dixit: humilitas est si quādo peccauerit in te frater tu⁹ antequā peniteat indulseris ei.

¶ Quod perfecti viri q̄uis possint nolūt miracula facere ne extollātur.

Abbas. Joseph dum cū alijs fratribus ad abbatem Pimenium veniret quidam ex parentibus predicti senis pimenij attulit infantem cui⁹ facies per arreptionem diaboli fuerat deprauata: et sedens pater eius cum eo foris monasterium plorabat. Cum autē vnus senex ad vocem flentis egressus esset ꝛ interrogaret eum cur ploraret. Ille respōdit. Parens sum istius Pimenij: ꝛ ob hoc veni vt videret hunc infantem. Vides domine que huic infanti per sathanam contigerit tentatio. Timuimus enim vsqꝫ nunc illum huc offerre: qui non vult nos videre. Et nūc si cognouerit q̄ hic ego sum cum confusione eijciet me. Ego autem vos videns patres: qui modo ad eum venistis presumpsi venire huc. Quomodo ergo vis vade et miserere mei abba: et tolle infantem istum: ꝛ defer intus tecum vt oret pro eo. Quem cum senex tulisset ꝛ ingressus fuisset in cellam sapienti consilio vsus non illum obtulit primo abbati Pimenio: sed minorib⁹ patribus ꝛ dicebat. Signate infantem fratres facientes orationem rogās per singulos senes. Et post omnes detulit illum Pimenio. At ille nolebat eum nec aspicere. Cum autem rogarent eum: vt sicut omnes: sic et ipse oraret ingemuit ꝛ surgēs orauit dicens. Deus sana facturam tuam ne dominetur illi inimicus. Et signauit infantem et mox sanus est patri redditus. ¶ Cum quidam secularis in ecclesiam veniens ab immundo spiritu teneretur: et omnes orationem fecissent nullatenus spiritus immundus egrediebatur ab eo. Dicunt ergo inter se fratres. Quid possumus huic spiritui facere. Nemo illū poterat excutere nisi abbas Bisarion. Sed si hoc dixerimus ille nec ad ecclesiam acquiescit venire. Sed faciam⁹ taliter. Quando ad ecclesiam ante omnes solet venire hunc qui patitur faciamus sedere: ꝛ post ea dicam⁹ Abba abba suscita hūc dormientē. Fecerunt ergo ita: ꝛ veniente abbate Bisarione steterunt oēs in oratione ꝛ dicunt ei. Abba suscita istum q̄ dormit. Ille aūt dixit. Surge ꝛ egredere foras ꝛ mox egressus est ab eo spiritus immundus ꝛ sanus factus est ex illa hora.

¶ Quod vtiliter aliquotiens in sordidis cogitationibus derelinquimur ne extollamur.

Epe dicebat beatus antonius nisi pastor velaret oculos animalis mercedē suā recipiens ipsum consumeret ita ꝛ nos per dei dispensationem regimen accipimus vt ea q̄ operamur bona non valeamus intendere: ne nosipsos beatificantes possimus extollere: et mercedem propriam amittamus: Nam ꝛ ob hoc quando relinquimur in sordidis cogitationib⁹ necesse sit vt hoc tantummodo preuideamus vt nosipsos ꝛ nostram sententiam cōdemnemus ꝛ ea que sunt in nobis sordida: illud parum bonū opus nostrum in nobis obscurent. Nunq̄ enim homo bonus est etiam si bonus esse desideret: nisi deus habitauerit in ipso quia nemo bonus nisi solus deus. Oportet autem vt nosipsos semper veraciter incusemus. Quando enim se quisqꝫ non reprehendit mercedem propriam amittit. ¶ Idem beatus Antonius dū in cella propria oraret venit ad eum vox dicens. Antoni necdū peruenisti ad mensuram Coriarij qui est in Alexandria. Quo audito senex consurgens mane arrepto baculo in ciuitatem festinus puenit. Cūqꝫ ad designatū hominem peruenisset ꝛ ingressus fuisset: ille viso tanto viro obstupuit. Cui dixit senex. Refer mihi opera tua: quia propter te relicto deserto huc veni. Qui respondens ait. Nescio me aliquando aliquid boni perpetrasse. Unde ex cubili proprio mane consurgens anteq̄ in opere meo residcam: dico q̄ omnis hec ciuitas a minore vsqꝫ ad maiorem ingreditur in regnū dei propter iustitias suas ego autem solus propter peccata mea penam sempiternā ingredior. Quod verbum mane: et anteq̄ quiescā sero: ex cordis mei censeo veritate. Quod audiens beatus Antoni⁹ rñdit. in veritate fili sicut bon⁹ artifex sedens in domo tua cū rede regnū dei adeptus es: ego aūt velut sine discretiōe oē tpe meū in solitudine cōuersat⁹: necdū verbi tui assumpsi mēsurā. Quidā frater requisiuit abbatem Pimenium dicens. Quid est pater q̄ apostolus dixit: omnia munda mundis. At ille dixit. Si quis ad hunc sermonem peruenire potuerit vt eum intelligat: videbit se minorem esse totius creature: cui frater. Ex quo modo me possum videre minorem ab eo qui homicida est. Respondit senex. Si potuerit homo ad sermonem hunc apostoli peruenire: et viderit hominem qui forte alium occiderit: dixit in semetipso: Ille quidem hoc solum peccatum fecit ego autem omni hora homicidium committo meipsum interficiēs. Ex

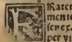
cum frater requireret quomodo hoc posset fieri Respondit senex. Hec sola hominis iustitia est: vt semper semetipsum reprehendat: et tunc iustificabitur: cum sua peccata condẽnat. Quidam frater dixit ad senem cogitatio mea dixit mihi bon⁹ sum. Respondit ei senex. Qui nõ videt pctã sua semper ille in bonis esse se credit: q̃ autẽ videt illa cogitatiões ei suadere non possunt q in bonis sit scit enim qui det opus ergo est laborare multũ vt se quisq̃ cõsideret: nã negligentia ignauiaq̃ et relaxatio excecant oculos cordis nostri. Quidã frater dixit abbati Pimenio: cogitatiões mee non permittunt me pctã mea respicere: sz patres mei cogunt me cogitare peccata. Rñdit abbas Pimenion de abbate Isidoro referẽs et dicẽs. Dũ plangeret abbas Isidorus in cella sua et discipul⁹ ei⁹ in alia cella sederet: cõtigit vt illa hora idẽ discipul⁹ ad illũ veniret: q̃ ille plãgebat: et requisiuit eũ dicens q̃d plãgis pr. At ille rñdit. Pctã mea plãgo fili. Iterũ dixit ei. Nõ habes pctã abba. Dixit ei senex. O fili si pctã mea de⁹ manifestaret hominibus nec tria nec quatuor sufficerent sed plura.

¶ Quomodo vitetur detractio.

Uidã frater requisiuit abbatẽ pimenionẽ dicẽs. Q̃uo põt hõ vitare: ne loquat̃ male de proximo suo. Respondit senex. Ego et proxim⁹ meus duc imagines sumus. Cũ ergo meã imaginem reprehẽdero inuenit̃ imago fratris mei apud me venerabilis q̃n aũt mea laudauero tũc fratris mei imaginem prauã respicio. Tunc ergo alijs non detraho si semper meipsum reprehendo qz magnũ virum despicit qui seipsum non cõsiderat. Dicebat quidam patrum quicquid habes odio: alij ne facias. Si odis qui tibi male loquit̃ neq̃ tu male loquaris de alio. Si odio habes qui tibi facit calumniã neq̃ calũniam tu alicui facias. Si odio habes qui te in cõtemptum ducit: aut iniurijs appetit aut aufert quod tuũ est aut aliquod tale facit nihil horum facias alicui. Qui ergo hoc verbũ custodire põt sufficit ei ad salutẽ. Unus ex sanctis patribus videns alium negligentẽ fleuit amare dicẽs. Ueh mihi quia q̃uo iste peccat sic et ego crastino. Et monebat discipulũ suum dicens. Q̃ñuis aliq̃s grauiter presente te peccauerit: ne condẽnes eũ: sed sic apud te sit: tanq̃ tu plus eo pecces: q̃uis ille secularis sit: nisi forte deũ blasphemauerit q̃d est hereticorũ. ¶ Quidam nomine Timotheus anachorita negligẽtem quendã fratrem audiẽs interrogauit abbatẽ quid illi fratri faceret: dedit consilium: vt eum expelleret: cum ergo ille expulsus esset tentatio venit super Timotheuz. Et cũ ploraret in conspectu dei et diceret peccaui miserere mei venit ad eum vox dicens. Timothee ideo tibi hoc euenit quia fratrẽ tuum tempore tentationis sue despexisti.

¶ De voluntate proximi facienda.

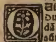
Frater quidam requisiuit abbatem Pimenionem dicẽs. Quid est fides: Cui senex. In charitate et humilitate semper viuere: et facere bonum proximo suo. ¶ Abbas theodorus cum de opere manuum animeq̃ loqueretur dicit ad eum frater. Explana nobis opus anime abba: et opera manuũ. Cui senex omnia quecunq̃ pro mãdato dei facimus in operibus anime reputanda sunt que vero pro nostra agimus vtilitate seu cõmodo: hec omnia opera manuum esse noscuntur. ¶ Abbas appollo: si quis de fratribus eũ in suo requisisset opere et labore: mox pergebat cum omni leticia dicens. Ego cum rege meo christo vado hodie operari pro anima mea. Hec est eñ merces que anime deputatur.

¶ De refutatione proprie voluntatis.

Uidam anachoreta sedebat iuxta cenobium multas virtutes faciẽs. Et cum venissent ad illum aliqui monachi de cenobio compulerunt eum non consueta hora manducare. Et post hoc dixerunt ei fratres: contristatus est abba aliquid: quia hodie contra consuetudinem fecisti. Quibus ille respondit. Tũc est mihi tribulatio quando propriam fecero voluntatem. ¶ Quidam frater veniens in scithi vt videret abbatem Arsenium postulabat. Cumq̃ alij fratres ei vt paululum requiesceret suaderent respondit. Non manduco partem nisi illuz videre meruero. Tunc vnus ex fratribus ipsum duxit ad abbatem Arsenium: pulsatoq̃ ostio celule introducit eum. Deinde suscepti et oratione facta consederunt. Cum autem beatus taceret Arsenius ille qui fratrem adduxerat ait. Ego discedo. Sed et is qui ex magno desiderio venerat: videns quia nihil ei locutus fuisset abbas Arsenius: pre verecũdia tacitus sedens dixit. Et ego quoq̃ tecum frater accedo. Ac sic vterq̃ discesserunt. Postulabat autem vt etiam ad abbatem Moysen qui ex latronibus conuersus fuerat deduceretur. A quo suscept⁹ facta charitate dimissus est. Frater autem qui ad vtrosq̃ ipsum duxerat dixit illi. Ecce vtrosq̃ quos postulabas vidisti: quis tibi plus ex ambobus placet. At ille ait. Mihi interea hic melior videt̃ qui nos vtrosq̃ et bene suscepit et bene pauit. Quo sermone comperto vnus ex patribus ad dominum orauit dicens. Domine hanc mihi rem precor ostende: qz vnus propter nomen tuum omnes homines videre aut appellare refugit: alter vero omnibus propter nomen tuum communis est. Et ecce in extasi due illi naues per fluuium ostense sunt: et in vna quidem vidit spiritumsanctum cum silentio et requie vna cum abbate Arsenio nauigantẽ in altera vero naui vidit abbatem Moysen et angelos dei mel et fauum in os et in dentes eius inserentes.

¶ De obsequijs infirmantium vel infirmitate ipsa.

Uidam frater requisiuit senes dicens. Duo fratres in vna sunt cella et illa quidã vnus sex dieb⁹ integris ieiunat: ille aũt alter infirmanti facit obsequiũ cuius ergo opus maius est apud deum. Respondit senex. Si ille qui ieiunat sex dies, per nares se suspenderit: non erit, similis illi alteri in conspectu dei. ¶ Joannes minor Thebeus discipulus abbatis Ammoys duodecim annis ipsi se-

ni infirmanti fecit obsequium: senex tamen cum vidisset eum laborantem: nunq̃ illi sermonem blandum ac placitū locutus est. Cum aūt de hoc mundo transiret sedētibus aliis senibus tenuit manus eiꝰ ⁊ dixit ei tertio: salueris salueris salueris: ⁊ tradidit illū senibus dicēs. Ille non homo: sed angelus est qui tot annis mihi infirmanti seruiēs: nec bonū sermonē audiēs fecit tñ obsequium cū magna patiētia. ¶ Plures igiẗ diuersis laborātes necessitatibus cōuenerunt fratres ad sanctum Antonium inter quos et Eulogius quidā monachus Alexandrinus cū alio qui elephantiaco morbo cruciabatur: quos illuc ꝓpter hmōi causam venisse memorabant. Hic Eulogiꝰ scholasticus erat secularibꝰ literis eruditꝰ. Qui immortalitatis desiderio captus huic mūdo renunciauerat diuisisq̃ rebus suis omnibꝰ atq̃ dispersis parū aliquid pecuniarū reliquerat sibi quibus q: per se operari nō poterat vteretur. Cū igitur eum quedā animi defectio fatigaret ⁊ neq̃ cū multis in monasterio degere neq̃ solitariā vitam posset ferre patiēter reperit quendā publice in platea iacentē ita in valitudine illa quā superius dixi impletū vt sine pedibꝰ ⁊ manibꝰ videretur: cui lingua tantūmodo immunis a tātis cruciatibus erat: q: magis posset ab intuētibus malorum suorū remediū promereri: cūq̃ eum assistens vidisset Eulogius oratione facta ad deū et facta quadā cum dn̄o pactione his allocutꝰ est verbis. Domine (inquit) deus in tuo nomine suscipio istū tam immani valitudine prepeditū vt ꝓpter istū possim ⁊ ipse saluari. Affis ergo mihi Iesu christe atq̃ patientiā in tali ministerio largiaris: moxq̃ ad iacentē illū ait. Uis frater suscipio te in domo mea: ⁊ quacūq̃ potuero ratione sustētō: cūq̃ hec ille libēter amplecti dignaretur se diceret vadā ergo (inquit) ⁊ asinū quo veharis adducā cui vehementer exultans cōsensit egrotus: quodq̃ mox fecit Eulogius ⁊ memoratum ad hospitiū suum sine dilatione transuexit. Per quindecim igiẗ annos iugi curatiōe ⁊ perpetua ei solicitudine seruiebat: per qd̄ omne tempus ⁊ ille cuiꝰ tñ deferebatur obsequiū cū gratiarum actione cūcta tolerabat: ⁊ Eulogij manibꝰ ⁊ medicamētis cibisq̃ ⁊ balneis prout cōpetebat valitudini curabatur. Post quindecim vero annos instinctu demonis supradictus egrotꝰ immemor tot laborū Eulogij: tantorū meritorū cepit ab eo velle discedere: multisq̃ iniurijs atq̃ opprobrijs increpare eū dicēs. Fugitiue qui propriam domū deuorasti: furatusq̃ es alienam substantiā in me occasionem salutis tue reperisse te credis. Eulogius aūt rogabat eum ⁊ satisfaciēs animo eius dicebat. Noli, mi dn̄e talia loqui sed dic potius quid te cōtristauerim ⁊ emendo. Elephātiosus aūt cū furore dicebat vade noto istas adulationes tuas. Proijce me in publicū refrigeratione tua nō egeo. Eulogius aūt: obsecro te inquit placare: aut quid te inquit cōtristauerim venerande senex edicito. Elephantiosus autem asperior in furore dicebat ad eum. Iam fraudulentas irrisiones tuas non fero: adulationes et subsannationes tuas non tolero. Nec mihi nec arida pereaq̃ vita iocunda est volo carnibus saturari. Cūq̃ ei exhibite a viro patientissimo Eulogio carnes fuissent: cepit iterum proclamare. Non potes (inquit) mee satisfacere voluntati: neq̃ tecum solitarius habitare preualeo: populum videre: ad publicum ire desidero. Dicit ei Eulogius: ego adduco tibi multitudinem fratrum rursus ferocior ac pene blasphemꝰ egrotus. Nec inquit tuam faciem videre volo ⁊ adducis mihi similes tuos solius panis deuoratores concutiensq̃ semetipsum: inquieta voce clamat dicēs. Hic esse nolo ad publicum ire desidero. O violētia In eum locum me proijce vnde me sustulisti. Tāta ergo erat eius insania adeoq̃ sensus ipsiꝰ infirmi quodāmodo ⁊ mores peruerterat demō vt laqueo se forte suspēdisset si manus per quas hoc facere posset habuisset. Ad monachos itaq̃ vicinos pergit Eulogius ita dicēs eis. Quid faciam q: elephātiosus iste penitus desperare me fecit. Dicūt ei. Quam ob causam. Respondit eis q: dura sunt que mihi conatur imponere: ⁊ quid agam ignoro proijciā ne eum. Sed aliter deo dexteras dedi de hoc satis vereor. Non proijciam eum. Sed tot ac tanta iterum dierū ac noctium mala ferre nō possuz quid de ipso igitur a me fiat ignoro. Ad quē illi his verbis loquūtur dū adhuc viuit ⁊ superest magnus ille: sic enim vocabatur Antonius ascēde ad eum egrūq̃ naui impositum in monasterium eius defer expectās ibi donec spelūcam suam egressus adueniat. Quē cum videris referes ista que pateris: atq̃ ab eo consilium postulabis quicquid tibi super hoc dixerit facies ⁊ eius monitionibꝰ acquiesces: sciēs a deo iuberi tibi quod ille preceperit. Mox igitur sermonibus fratrum libenter instructus supradictum egrum blandis precibus superās litorali nauicule imposuit sustulitq̃ de ciuitate ꝑ noctem ⁊ ad discipulorum sancti antonij habitaculum duxit. Euenit autem vt altero die vespertinis horis superueniret illuc beatus Antonius referente mihi Cronio q: clamide ex pellibus facta indutus aduenerit. Solebat autem veniens ad monasterium fratrum vocare ex ipsis Macharium: cūq̃ his verbis interrogare. Uenerūt adhuc aliqui fratres. Et ille venisse dicebat De egypto inquit sunt an de hierosolyma. Hoc autem signum ab his iusserat dari vt quoties aliqui non satis digni colloquio ipsius venirēt aduenisse egyptij dicerentur quoties autem sancti quidam et spiritales viderentur viri venisse de hierosolyma nunciarentur. Tunc ergo veniens iuxta consuetudinē suam cum interrogaret vtrū hierosolymite illic fratres essent an egyptij respondit Macharius dicens: ex vtroq̃ illic isdem genere vidisse se? Cum aūt dixisset illi sanctus Antonius: fac illis lentiam ⁊ sumant cibū ⁊ vna cum eis oratione cōpleta iubeātur discedere: ac vero cū hierosolymitas venisse didicisset per totam noctem cum ipsis sedens ea illis que saluti eorū proficerent loquebatur. Memorata igitur nocte sedisse referebant: ⁊ cum vnumquenq̃ ad se de his qui conuenerāt euocasse. Cumq̃ a nullo quis illic eulogius vocaretur audisset: ipse in tenebris propria voce sua illum ter nomine vocauit: cui cum supradictus scholasticus nō respōderet putans quod alter aliquis Eulogius vocaretur. Dixit ei rursus. Te voco Eulogi qui ab

Alexandri

Alexandria ciuitate venisti. Dixit ei Eulogius. Quid queso iubes. Et Antonius q̄d inquit huc venisti. Respondit Eulogi⁹ dicens. Quis tibi nomen meū reuelare dignatus est: ipse etiā ⁊ aduētus mei causam proculdubio reuelauit. Tunc ille quare inquit veneris scio: sȝ ante omnes hos fratres vt oēs audiant refer. Jussus igitur a magno Antonio seruus xp̄i Eulogius retulit ante omnes. Jstum elephantiosum in platea publica reperi proiectum cuius curam nullius hominuȝ gerebat ⁊ promisi deo vt deseruirem egritudini eius quomodo possem vt ego per illuȝ: ⁊ ille per me saluaretur. Ex quo autem pariter sum⁹ quintusdecimus ann⁹ est sicut ⁊ vestre sanctitati credo omnia reuelata. Quia igit̄ post plurimos annos: cū a me nihil mali pertulerit: varijs me procellis ac tēpestatib⁹ vexat ob q̄d ⁊ ego ipsuȝ a me proijcere cogitaui propterea ad sanctitatem tuā veni: ⁊ quid ex hoc faciā digneris me tuis edocere cōsilijs ⁊ orationib⁹ adiuuare. Pessimis eniȝ morib⁹ totus fatigor ⁊ crucior. Cui hec tunc Antonius seuera atq̄ iracunda voce respōdit. Tu illum a te proijcis Eulogi. Sed ille cum nō ꝓijcit qui eū a se factū esse cognoscit. Proijcis eū meliorem te inueniet ⁊ eligit deus qui colligat destitutum. Cūq̄ perterrit⁹ ad hec Eulogius verba tacuisset relicto rursus sanct⁹ Antoni⁹ Eulogio: cepit egrotū ꝓprijs sermonib⁹ verberare et hec ad eū cum clamore maximo loqui. Elephantiose seno ⁊ luto horride nec terra digne nec celo nō desinis iniuriā dei vociferari. Nescis q̄ ministrat tibi xp̄s est. Quēadmodū ausus es cōtra xp̄m talia loqui. Naȝ propter xp̄m se iste seruitio tali ⁊ obsequijs subiugauit: quē ⁊ ipsum mordaci sermone laceratū reliquit cōuersusq̄ verbis ad alios fratres ad vnūquēq̄ ita vt ratio singulorū exigebat locutus rursus ad Eulogium ⁊ ad egrotū redit dicitq̄ eis. Ne quis vestrum o filii quoq̄ se vertat neuter ab altero separetur: sed ad cellaȝ vestrā in q̄ per tantū tēpus vixistis redite in pace omnem tristitiā deponentes. Jam nunc enim ad vos dominus deus mittet. Nam tentatio ista idcirco accidit vobis: q2 ad fineȝ vite ambo venistis etiā vterq̄ vestrum merebitur coronari. Nihil ergo aliter feceritis ne forte vos angelus veniens in eo in quo dixi loco inuenire non possit vtriq̄ coronis fraudemini. Qui cū ad cellaȝ suā velociter redeūdo reintegrata pace venissent: intra quadraginta dies Eulogi⁹ prior obijt ⁊ post aliquod triduū supradictus defecit egrotus: alo vehementer incolumis. Cronius aūt cum plurimum tēporis in thebaicis fuisset locis ad monasteria Alexandrina descendit: euenitq̄ vt ad illū occurreret diem qui vnius quidē quadragesim⁹ alterius aūt tertius celebratus tunc a fratribus dicebatur. Cū igitur Croni⁹ hoc audisset obstupuit: sumptoq̄ euāgelio sancto atq̄ in medio fratrum posito cum sacramento ip̄s per ordinē cūcta exposuit dicens. Horum omniū que commemoraui interpres ipse fui sermonum: eo q̄ grece loqui sanctus Antonius nesciebat. Ego autē vtramq̄ linguā noueram: atq̄ inter ipses loquebar: illis quidē greco isti autē egyptio ore respōdens. Hoc quoq̄ Cronius ipse nobis referebat: q̄ ei sanctus Antoni⁹ in illi⁹ ipsa nocte quā beatum Eulogiū dimisit dixisset: q2 per totū annum deprecatus fuisset: vt ostenderent̄ eidē per reuelationem loca peccatorū atq̄ iustorum. Et se vidisset dicebat procerū quendā vsq̄ ad nubes gigantē: tetri coloris extēsas habentē ad celū manus: atq̄ infra pedes ipsius lacum ad speciē maris fusum: vbi tanq̄ aues inquietas animas volantes vidit Antonius. Et ille quidē quecūq̄ supra ipsius manus: caputq̄ volabāt conseruabantur. Quecūq̄ aūt sub manib⁹ ipsius reperte fuissent mergebantur in lacū. Vocem aūt tunc talē sibi venisse referebat. Has omnes animas quas volantes vides: scias animas esse iustorum que in paradisi habitatione requiescūt. Jlle aūt anime alie ad inferna mittunt̄: q̄d patiunt̄ quicūq̄ carnali obedierint voluptati: ⁊ q̄cūq̄ iracundiam retinentes reddere malis paria tentauerint. ¶ Referebant aūt nobis tam Croni⁹ q̄ sanctus Jerax atq̄ alij plures vicini fratrū ista que dicam. Quidā senex dixit: q2 si scit monach⁹ esse aliquē apud quem proficere possit: sȝ necessaria corporis cum labore habet: ⁊ propterea non vadit ad eū huiusmodi monachus non credit esse deum. Dixit quidā Senex. Qui vult eremum habitare debet esse doctor non qui doctrina egeat ne detrimentum sustinere videatur.

¶ Q̄d infirmitas corpis ꝓsit aīe claret ex his.

Magnus quidā senex infirmāti discipulo suo dixit: ne contristeris fili ex infirmitate vel plaga corpis tui. Summa eīm religio est vt in īfirmitate deo gratias agat deo: si ferrū es per ignē emittis eruginē. si vero auruȝ es per ignē probat⁹ a magnis ad maiora ꝓcedis. Ne anxieris ergo frater. Si eīm te de⁹ vult in corpe torqueri: tu quis es qui eius voluntati resistas: aut moleste feras. Sustine ergo ⁊ roga deū: ⁊ que ipse vult illa concedas. ¶ Quidam senex cū frequenter infirmaretur corpore ⁊ langueret contingit vt vno anno nulla eum egritudo cōtingeret ⁊ ꝓpter illa flebat ⁊ grauiter ferebat dicens. Reliquisti me dn̄e ⁊ noluisti me ꝑsenti hoc anno visitare.

¶ De timore dei.

Abbas Piemon requisit⁹ a fratre quēadmodū aīa resisteret ⁊ timere deū non vult. Respondit senex: anima quidē vult timere deū: sed necdū tēpus est. Timor eīm domini magna perfectio est. ¶ Quidā frater a sene requisiuit dicens. Quomodo timor dei venit in animā. Et ait senex. Si quis prius humilitatem possederit vt⁹ neminem iudicet vel condēnet vel largitor sit elecmosynarum ⁊ vt nihil habeat: sic venit timor dei in animam. Dixit senex: timor ⁊ humilitas ⁊ egestas victualium maneant in te. ¶ Frater quidā interrogauit senem dicens. Unde est abba cor meuȝ durū: ⁊ non timet deū. dixit ei senex. Puto si homo teneat increpationē in corde suo possidere timoreȝ dn̄i. Dixit ei frater. Quid est increpatio. ait senex. Ut in omni re increpet homo animā suā dicendo ei. Memor esto quoniā oportet te deo occurrere. Dixit autē ⁊ hic: quid ego volui cū homine. Estimo auteȝ quia si quis in his permanet veniet ei timor dei.

¶ De penitentia.

Equisiuit quidā frater abbatē Pimeniuz dicēs. Quid est penitentia: cui Senex rñdit. Penitētia pctōꝝ est vlterius nō peccare. Hec enī vox ad hominē semꝑ clamat vsqꝫ ad vltimā respirationē. Hodie ꝯuertimini ne vobis repentina mors tanꝙ fur superueniat.

¶ Abbas pimeni⁹ dixit cū gemitu. Oēs virtutes ingresse sunt in cellā meam preter vnam virtutem: et ex eius labore stat homo. Interrogauerūt eum fratres que est ista virtus abba. Respondit Senex vt semper seipsum reprehendat homo.

¶ Quomodo per penitentiam vno die potest homo reconciliari deo.

Uidam ex patrib⁹ de aliquo referebat epō: eo ꝙ audisset duos ex plebe sua viros nimie impuritatis ꝛ adulteros. Rogauit ergo deum vt si ita esset agnosceret. Cū ergo post oblationē ꝯsecratā vnusquisqꝫ ad cōionem accederet: per singloꝝ facies intelligebat ꝛ aīos. peccatoꝝ enī facies nigras inspiciebat: vt carbones ꝛ oclos sanguine repletos: alios vero vidit clara facie ꝛ vestib⁹ albis indutos: cū aūt corpus dñi suscepissent in quorūdam vultib⁹ lumē: in quorūdam vero flāma videbat. Ut aūt agnosceret de illis quorū crimē audierat cōionē illis porrexit: ꝛ vidit vnū ex illis clara facie ꝛ honorabili: albisqꝫ vestib⁹ circundatū: alterū vero nigrū ꝛ horribili vultu. Et postꝙ diuini mysterij grām susceperūt vnū lux quedā illustrauit. alterum aūt quasi flāma succēdit. Orauit ergo episcop⁹ deū de singulis que ei ostēsa fuerāt se edoceri. Astās aūt angelus dñi dixit ad eum. Oīa que de istis audisti vera sunt. Sꝫ ille vnus in sordibus suis adhuc permanet ꝛ in voluntate peccādi: ideo illū nigra facie ꝛ flāma succēdi vidisti. Ille aūt alter similis illi quidem erat sicut audieras: sed ideo illū clara facie illustrari vidisti qꝛ recordat⁹ eorū que prius fecerat: ꝛ abrenūcians illis malis operibus cū lachrymis ꝛ gemitibus dei mīam postulabat: promittēs vt si preterita illi fuissent dimissa pctā: vlteri⁹ ad eadem nō rediret: ꝛ ideo prioribus criminibus deletis ad hāc gratiā quā vidisti puenit. Cū aūt episcopus de gratia dei miraret eo ꝙ nō solū de tormētis tā turpis vite hoīem liberū statuerit: sed ꝛ tāto honore decorauerit. Rñdit angelus. Bene miraris: homo enī est. Nam dñs noster ac vester naturaliter bonus ꝛ humanus est cessantibus a peccatis: ꝛ penitentibus in confessione: qꝛ nō soluz tormēta dimittit: sꝫ ꝛ honore efficit dignos. Sic enī deus dilexit hoīes: vt vnigenitū suum daret pro peccatorib⁹ ꝛ ꝓ ipsis ad mortem destinaret. Qui ergo cum inimici eius essent mori pro ipsis elegit: quanto magis miseretur eorū cum illius proprij sint. Hoc ergo scias: qꝛ nulla peccata hominū dei bonitatē vincūt: si tantūmodo per penitentiam vnusquisqꝫ que prius fecerat aboleuerit mala. Misericors est enī deus ꝛ infirmitatē generis humani scit ꝛ passionum fortitudinem ꝛ diaboli virtutē vel malitiā ꝛ cadētibus quidē hoībus in peccatū tanꝙ filijs indulgēs expectat emēdationē: penitētibus vero tanꝙ languidis cōpatitur ꝛ miseretur ꝛ mox soluēs peccata eoꝝ iustorum illis etiā premia tribuit. Audiens autem epūs miratus est nimis: ꝛ glorificauit deum. manifestans omnibus que facta sunt.

¶ De eodem.

Abbas Paulus simplex habebat hanc gratiā: vt ingredientes in ecclesiā senex aspiciēs: ex ipsa facie eorum vniuscuiusqꝫ cogitationes siue male siue bone essent sentiret. Cum ergo aliquando venissent ad ecclesiā vidit eos clara facie ꝛ leto animo ingredi: ꝛ angelos eorum cū gaudio pariter euz ipsis. Unum autē vidit nigrū ꝛ nebulosum habentem corpus: ꝛ demones hinc atqꝫ inde trahentes euz ad se: misso freno in naribus eius: ꝛ angelum sanctum eius de longe sequentem tristem. Beatus ergo Paulus cepit flere amarissime ꝛ pectus suum tondere sedens ante ecclesiam propter eum quem talem aspexerat: omnes autem alij senes videntes eū sic flentē ceperunt rogare vt si quid in illis vidisset manifestaret: aut cum illis ingrederetur in congregationeꝫ. Ille autem noluit ingredi: sed semper flebat propter eum quem sic viderat. post paululum autem cum absoluta cōgregatiōe discederēt iterū oīm vult⁹ circūspiciebat si tales egrederentur quales ingressi sunt. Et vidit quē illū aū viderat nigrū ꝛ nebulosuꝫ egressū clara facie: ꝛ candido corpore demones de longe sequentes eum: sanctum autem angelum eius prope eum hylarem: ꝛ gaudentem super eum nimis. Tunc sanctus paulus exurgens cum gaudio vociferabatur benedicens deum ac dicens. Quanta misericordia ꝛ benignitas dei: ꝛ quanta miseratio eius est. Et ascendens in altiori loco voce magna dicebat. Uenite ꝛ videte opera dei venite ꝛ videte quemadmodū omnes homines saluos vult fieri. ꝛ ad agnitionem veritatis venire. Uenite adoremus eum dicentes: quia tu solus potes peccata dimittere. Cum autem omnes conuenissent exposuit eis Paulus que vidisset anteꝙ ingrederentur in ecclesiam: et que postea ꝛ petebat illum fratrem quem sic viderat: vt ei manifestaret cogitationes et actus suos: vel quemadmodum tantam commutationem illi deus donasset. Ille vero ante omnes cepit referre dicēs. Ego homo sum peccator. ꝛ multis temporibus semper fornicationi fui deditus. Ingressus autem nunc in ecclesiam dei audiui verba que locutus est dominus per Esaiam prophetam dicens. Mundi estote: et tollite malitias de manibus vestris: ante conspectum oculorum meorū. Discite benefacere querite iudicium. Et si fuerint peccata vestra vt coccinum: vt nix dealbabūtur: si volueritis ꝛ audieritis me bona terre comedetis. Ego enim fornicator compunctus in hoc sermone prophete: ꝛ ingemiscēs intra pect⁹ meum dixi ad dñm. Dñe tu es qui venisti saluare peccatores. Hec ergo que nunc per prophetā ꝓmisisti, ope comple in me indigno ꝛ pctōre. Ecce enī ammodo ꝯfiteor tibi ꝛ promitto ex toto corde: qꝛ vlteri⁹ hoc malū non faciam: sed renuntio omni iniustitie: ꝛ ammodo tibi seruio in cō

tia mũda. Ab hodie ergo dñe ꝛ ab hac hora susci pe me penitentem ꝛ adorãtẽ: ꝛ renũciãtẽ oĩbus peccatis. Iuraui et statui apud me seruare oẽs iustificationes tuas. Sub hac sponsione egressus sum de ecclesia statuens apud me nihil de prioribus peccatis vlterius facere. Quod cum audissent omnes clamauerũt vna voce ad dñm dicẽtes. Quã magnificata sunt opa tua dñe: oĩa in sapientia fecisti.

¶ Quia ꝛ in ꝓposito penitentie si trãseat homo tamen suscipiatur.

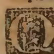
VEnit quidã frater ad abbatem Pimenion dicens: ꝙ grauem tribulationem passus esset. Dixit ei Senex. Fuge de loco illo: ꝙtium tribus diebus ꝛ trib⁹ noctibus ambulare potes: ꝛ fac annum integrum ieiunãs vsqꝫ ad noctem. Cui ille. Si mortuus fuero anteꝙ vnus annus transeat: quid de me fiet? Dixit abbas Pimenion. Confido in deum qꝛ si: in cuz tali ꝓposito a me fueris egressus: vt hoc facias etiam si mox mortuus fueris cum desiderio bono suscipietur penitentia tua apud deuz. ¶ Quidam frater sedebat in cella sua in egypto in magna humilitate precipuus: et habebat sororem in ciuitate meretricem que multis animabus perditio fuerat. Frequenter autem insultabant senes fratri illi: ꝛ vix potuerunt persuadere illi: vt veniret ad illam: quatenus per admonitionem eius posset peccatum quod per eam fiebat euincere: cum ergo venisset ad locum quidaz ex notis eius: videns eum precessit ꝛ nuntiauit illi dicens. Ecce frater tuus venit ad te. Illa autem pre gaudio relictis amatoribus suis quibus ministrabat capite discooperto ad occurrendum fratri egressa est: dum ergo tentaret eum amplecti dixit ei. Soror mea charissima parce anime tue quoniam propter te multi pereunt ꝛ quemadmodum poteris sufferre amara illa et eterna tormenta. Illa autem contremiscens dixit ad eum. Scis frater quia est mihi salus vel ammodo. cui ille. Si volueris est salus. Illa autem iactans se ad pedes fratris: petebat vt eam secum duceret in desertum. Cui frater. Uade cooperi caput tuum et sequere me. Cui illa. Eamus: opz me enim deformari inter homines nudo capite deambulantem ꝙ in officinam peccati mei iterum ingredi. Dum vero pariter ambularent: monebat eam ad penitentiam. Uidens autem quia quidam obularent sibi dixit ei. Quoniã nõ oẽs sciunt qꝺ soror mea es parum de via secede donec transeant. Et postea transgressis illis: vocauit eam ꝛ dixit. Eamus soror viam nostram illa autem non respondente: perquirens inuenit eã mortuam: ꝛ vestigia pedum eius sanguine plena. erat enim discalciata. cum autem senibus renunciasset factum: contendebant inter se de salute eius. Manifestauit autem deus vni seni de ipsa: eo ꝙ nulla cura fuit illi in itinere de corporali vsu: sed vulnus proprium neglexit: et suspirauit in tam grandi perditione: ideo pro deuotione cordis eius suscepit deus penitentiam eius.

¶ De impugnatione demonum.

Uidam frater requisiuit a Sene dicens. Cur abbas a demonibus impugnamur? Rñdit Senex. qm̃ arma nostra abiecimus. i. penitentiaz humilitatem obedientiam et penuriã. ¶ Frater quidam abbatem Syloꝝ requisiuit dicens. Putas abba si modo persequitur nos diabolus: sicut antiquos? Rñdit. magis modo hoĩes nostre etatis persequit: qꝛ appropinquant genera penarũ vbi ille cũ legionibus suis angustiatur duz scit stagnũ vbi in igne et sulphure arsurus erit ideo hoĩbus, infestatur nec tñ infirmos quosqꝫ dignatur appetere quos vbi voluerit cito subuertit: sed fortes magis ac magnos supplantare per diuersa precipitia aggreditur. ¶ Abbas Pimenius requisiuit abbatem Abraã Quẽadmodum nos demones impugnant. Ait senex. demones nobiscum non pugnant: qꝛ voluntates eorum facimus: sed nostre nobis voluntates demones facti sunt ꝛ tribulãt nos. vnde Apls: caro concupiscit aduersus spiritũ. spũs autem aduersus carnem ꝛ nõ queciqꝫ vultis illa faciatis. Nam vis scire cũ quibus demones pugnauerũt cũ abbate Moyse: ꝛ filiibus ei⁹ nos añt voluntates cordis nostri impugnant. ¶ Quidã frater reqsiuit abbatem Achilem quẽadmodum aduersum nos possunt demones? Rñdit senex Per volũtates nostras. Et adiecit dicens. Ligna libani dixerunt: ꝙ grãdia sumus et alta ꝛ paruissimo ferramento incidimur? Nihil ergo ei demus ex nobis: ꝛ nos nõ poterit incidere. Uenerunt ergo hoĩes ꝛ fecerunt in securi manubrium ex ipsis lignis: ꝛ ita inciderũt. Ligna ergo sunt anime secur. e diabolus manubriũ voluntas nostra est. Per malas ergo voluntates nostras incidimur.

¶ Qualiter hõ in se mortificare vitia põt.

Uidam frater requisiuit abbatem moysen dicens. Quõ põt se hõ mortificare: Dixit ei senex nisi quis arbitratus fuerit se habere iam triennium in sepulchro ad hunc sermonem peruenire non potest. Abbas Pimenius dixit. Ille monachus põt tanꝙ mortuus huic seculo esse qui duas res horruerit. i. carnis sue requiem ꝛ vanã gloriã. Senex qdam dixit. Tunc erit monachus liber ab oĩbus cum in opere tñ intẽtus est bono qñ eñ bona opera exercet: veniẽs diabolus locũ nõ inuenit ꝛ discedit. Si añt malum opus exercet veniens frequẽter et impugnat eum et in deteriora subuertit. ¶ B. Antonius monebat discipulum suũ dicẽs horre ventrẽ tuum: ꝛ necessitates hui⁹ seculi, et cõcupiscentiã malã: ꝛ honorem tanꝙ absens de hoc seculo et requiem possidebis.

¶ De perseuerantia.

Bbas antonius dixit monachus si paucis diebus laborat et iterũ relaxatur ꝛ rursus laborat ꝛ inde neglexit hic nihil agit nec patientie perseuerantiam possidebit. Dixit senex. Quid est opus incipere artificiuz si non discat perficere illud. Nihil est ergo qꝺ incipitur ꝛ nõ perficitur.

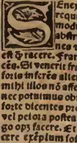
¶ De labore sanctorum.

Uidam Senex dixit vsq tunc laboret hō vsqueq possideat xpm qui aūt semel illū adept' fuerit iam nō periclitatur: permittitur tū laborare: vt rememorans tribulationē laboris vndiq semetipm custodiat timens ne tātos labores amittat. Nā et filios israel: ideo de' p desertū quadraginta annis circūduxit: vt rememorātes vie tribulationē nollent redire retrorsum. Quidā frater reqsiuit senem quēadmodū laborāt postulātes de remissione pctōrū. rūdit senex. Anteq pueniat in eos grā q operetur p labore ipsoꝝ: ipsi pallidi et i labore sūt sup qs vo ex poi patiētiā grā xpi puenit isti florēt et exultāt aīe eorū et facies eorū clara est sicut sol: cū nubes nō hz et lucet. Qn vo sol nube cooperitur pallescit sic tala qn passiones eā et tentationes obscurant. Que aūt p grāz dei mūdata est: ita fulget sicut scriptū est. Magna est gloria eius in salutari tuo. Item dixit. Quāuis laborent hic scti viri tū et aliquē requiem possidēt qm liberi sunt a cogitationibus hui' mūdi. ¶ Quidā frater requisiuit a sene dicens. Quēadmodū nūc laborātes in cōuersationibus viri: nō accipiūt grām sicut antiq. Ait ei senex. Tunc erat charitas et vnusquisq proximū suū sursum trahebat nūc vo postq charitas refriguit singuli pximos suos in inferiora dedacunt: et ideo gratiam dei nō merentur.

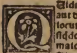
¶ De exhortatione doctrine.

Interroganti cuidā abbatem Pimentionē de duritia cordis. Rūdit Senex dicēs ¶ Natura aq mollis est et lapidis dura. Si aūt frequēter aq stillat sup lapidē stillando pforat illū. Sic et vbū dei dulce et molle est: nostrū aūt cor durū. hō ergo audiēs frequēter aut meditās verbū dei dat locū timori dei ingredi in eum.

¶ De curiositate vitāda.

Senex qdā dixit. Nō opz monachū requirere qualiter sit ille aut quēadmodum: ille qz p interrogationem abstrahitur ab ōone in detractiones et vbositates. Unde nihil meli' est q tacere. Frater quidā requisiuit a Sene dicēs. Si venerit frater aliquis sermones mihi de foris inferēs alienos nubes vt dicā illi quaten' mihi illos nō afferat. Ait senex. Nihil dicas: qz nec potuimus obseruare. Cauendum est ergo ne forte dicentes proximo: hoc ne facias: nos idem vel peiora postea faciamus. Cui frater. Quid ergo opz facere. Et senex. Si voluerimus indi tacere exēplum solum sufficit proximo.

¶ De cōtentione vitāda.

Uidam Senex dixit. Si qs tecum aut de scripturis aut de quacūq cā locutus fuerit: ne cōtēdas cū eo sed siddem bñdicit consenti ei. Si vero male: dic illi. Tu scis qdo loqueris. Ait apostolus. Noli contendere verbis. Hec obseruans et humilitatem possidebis: et odium vitabis. Nam si persistas contendens et vis defendere sermonez tuum nascitur inde scādalum. Frequenter ergo dum laudas alterum: fit etiam ex iustificatione contentio. De quacūq autem re si grauiter contenderis non paruaz noxietatez sentiens et nullomodo requiem possidebis. Magis stude silentium: et de nullo esse solicitus. Attēde meditationi tue: cum timore dei exurgēs tam mane q vespere et impetum inimicorum non timebis.

¶ De silentio.

Eatus Antonius discipulo suo solebat dicere. Si affectaueris silentium: ne arbitreris te exercere virtutem sed indignum te proloqui cōfitere. ¶ Cum quidam frater abbati Sysoy dixisset: volo aīam meam saluare: rūdit. Qua rōne possumus animam nostram saluare: cum lingua nostra aperto ostio sepe prosiliat. ¶ Quidam frater interrogauit senem dicens. Usquequo obseruandum est silentium pater. Respondit senex. Usquequo interrogaueris in omni enim loco si tacitus fueris: requiem possidebis. Dixit senex. Peregrinatio est tacere. Dixit quidam senex. Peregrinatio q propter deum fit bona est: si habuerit et silentium: nam fiducia non est iam peregrinatio. ¶ Abbas Arsenius solebat dicere. Peregrin' monachus in aliena terra nullius cause mediator accedat et quietem poterit adipisci. Abbas Ampo dicebat. Sicut apis quocunq vadit mel operatur: ita et monachus quocūq pergit si pter opus dei perrexerit: dulcedinem bonorū actuuz potest afferre.

¶ De fugiendo clericatus honorem.

Abbas Theodorus dum esset in scithi diaconus ordinatus nullaten' permanere acquiescebat. sed multis locis fugiebat. Et iterū senes reducebant eum dicentes. Ne derelinquas locum tuum. Quibus ille ait. Permittite me deprecari deum si me iubet ministrare in loco meo. et orauit sic: domine si voluntas tua est vt in ordinatione mea persistam ostende mihi. Et ostensa est illi columna ignea a terra vsq ad celū pertingens: et vox ad eū. Theodore: si potest fieri sicut columna ista: vade et ministra. Sufficit qd leuitis et sacerdotibus per Moysen dictum est vt mundo corde et corpore: innoxiis manibus et vestimento mundissimo pro filiis israel offerrent sacrificia. quod ille audiens vltra nullatenus acquieuit. Sed cū venisset in ecclesiam deprecabantur eum: vt si non ministraret vel calicem teneret. Qui nō acquieuit dicens. Si mihi de hac re amplius verbum feceritis discedo hinc et sic eum dimiserunt.
¶ Abbas Isaac audiens quia presbyterum euz patres volebant facere in scithi fugit in egyptum. Et ingressus in agrum latuit inter herbas. Contigit autem vt patres qui sequebantur eum in eodem agro requiescerent qz iam nox erat: et dimiserunt asinum vt pasceretur. Ille autem puenit pascendo ad locum vbi latebat abbas Isaac. Et mane facto querentes asinum inuenerunt: et senem. et mirati sunt. Cum autem

vellent eum litigare dicit eis. Iā nō fugio: quia scio ex iussione dei esse: τ quocūq̧ fugero ad hoc peruēturus sum. ¶ Abbas motoys venit aliqñ de loco q̄vocat̄ ragita in ptibus gebilonis. Erat aūt cū eo etiā discipulus ei⁹. Vidēs aūt illū ep̄s illius loci tenēs eū inuitū presbyterū fecit. Et dū pariter comederēt dixit ei ep̄s. Indulge mihi abba. Scio enī q̄ hunc honorē nolebas: sed ego a te bñdici desiderās hoc facere presumpsi: cui senex pro humilitate ait. Et mea cogitatio parū volebat sed ī hoc laboro q̄ diuidi habeo a fratre qui mecum est: τ solus non sufficio orationes meas implere. Dixitq̧ ei ep̄s. Si scis eū dignū ordinabo et ego illū. Rñdit abbas motoys Siquidē dignus sit nescio vnū tñ scio q̄ melior est me. Ordinauit aūt illū. Vterq̧ tñ ita pmāserunt vsq̧ ad finem suū vt ad altare xp̄i ad oblationē sacrādā nunq̄ accederēt. Vnde dicebat senex. Cōfido in deū meū: q̄ nō habeo grande iudicium propter ordinationem hanc: q̄ oblationem offerre non presumpsi: nam ordinatio illorum est: qui sine culpa sunt iusti et immaculati: ego autem me bene cognosco.

¶ De eremo τ quare fugerunt in solitudinem.

Abbas arsenius ab abbate Marco requisitus est aliqñ cur fugeret homines. At ille respondit. Scit de⁹ q̄ diligo hoīes sed cum deo pariter τ hoībus esse nō possum. Supne eñi multitudines ac virtutes vni⁹ sunt voluntatis hoīes vero τ multas habent voluntates et varias: τ ob hoc deum relinquere τ cū hominibus esse non possum. ¶ Quidā fratres dum lignum ex thebaida pergerent comparare dixerunt per occasionem beatum Arsenium videamus. Quod cum daniel discipulus eius ei nuntiasset precepit pro qua causa illic aduenissent de alexandria ab eis inquireret. Cum ergo nunciasset q̄ propter lignum pergerent comparandum respondit Arsenius. Ergo faciem meā nō videbunt: q̄ non propter me sed propter suū opus aduenerunt. Vade itaq̧ τ susceptis eis fac obsequium: τ dimitte eos dicēs. Quia senex nō potest vobis occurrere. ¶ Abbas Bisarion dum deambularet cum discipulo suo per eremum venerunt ad quandam speluncam. Et ingressi ibi inuenerunt fratrem sedentem et funiculum operantem qui neq̧ respexit in eos: neq̧ salutauit eos neq̧ aliquid locutus est eis. Dixit ergo abbas Bisarion ad discipulum suum. Eamus hinc: q̄ non vult hic senex loqui nobiscum τ profecti sunt ad Ioannem abbatem. Cum autem reuerterentur venerunt ad eandem speluncam. et dixit abbas bisarion. Ingrediamur iterum ad hunc fratrem si forte vel modo persuadeat illi deus vt loquatur nobiscum. Et cū ingressi fuissent inuenerunt eum mortuum. Et dixit discipulo suo. Veni frater cōponamus illū q̄ ppter eū deus huc trāsmisit nos. Cū aūt sepelirēt eū inuenerunt q̄ mulier esset τ admirati sunt τ dixerūt Quia magna misericordia dñi est q̄ τ mulieres colluctant̄ τ vincunt demonia. Et glorificantes deū q̄ est protector oīm ad propria redierūt narrantes que viderant.

¶ Que sit obseruantia eremite.

Abbas Moyses ad solitarios solebat proferre sermonem dicēs quatuor sunt principalia obseruantie: id est tacendi: seruādi mandata dei: humiliandi semetipsū: τ angustia paupertatis tres autem has virtutes homo difficile possidet vt semper lugeat. et semper suorum memor sit peccatorum et omni hora ponat sibi pre oculis mortem Beatus Antonius solebat dicere: Patres antiqui egressi sunt in desertum: τ ipsi sani effecti: facti sunt medici: et reuersi alios sanauerunt ex nobis autē si quem egredi contigerit in desertum anteq̄ ipsi sanemur: curam aliis adhibemus τ reuerit̄ ad nos infirmitas nostra τ fiunt vltima nostra peiora prioribus: propter quod dicit̄ nobis. O medice p̄mus tibi curam impende.

¶ Qui sunt similes vnius meriti fratres.

Quidam frater interrogauit Pimenionē abbatē dicens. Qui sunt vni⁹ meriti fratres. Rñdit senex. Si fuerint tres simul vnus quidem in omni verbo vel opere quiescens alter autem infirmans et gratias agens tertius vero cum munda conscientia illis obsequium faciēs hi tres vnius meriti sunt. ¶ Dixit senex. Iniuriare aut mentiri aut piurare alienū a xp̄o est. Per has quatuor res anima maculat̄ id est si amicitiam quis cū potentibus habuerit concupiscentias carnales sindens: vel si de proximo suo detractauerit aut si p ciuitatem ambulans oculos suos non custodierit τ si quācunq̧ notitiā cum muliere habuerit. ¶ Beatus Arsenius referebat q̄ cū in propria cella resideret vocem sibi audierat dicentem vt egrederet̄ foras ꝓpter opera manuum cōtēplanda. Et egressus vidit hoīem quēdam aquā de puteo haurientem atq̧ in vas perforatum mittentē et aqua egrediens refundebat̄ in puteū Et iterū parum progressus vidit ethiopē ex lignis a se concisis sarcinā facientē quā cū temptasset: τ importabilē sensisset: alia iterū ligna sup ea cōgessit similiterq̧ tentans cū nec mouere potuisset: tñ alia addens ligna nō destitit. Et iterū progressus Arsenius vidit ante portam ciuitatis duos iuuenes sedētes in equis q̄ lignū trāsuersum portātes ingredi non poterant ciuitatem. Lignū eñi qd̄ ab eis portabatur nō eos permittebat intrare: nec sed vel humiliare alteri alter non sinebat τ ita foris ciuitatē vterq̧ remanserūt. Ille xp̄o q̄ hoc sancto arsenio in spiritu ostendebat dixit ei. Hunc quē prius vidisti aquam de puteo haurire: τ de vase perforato rursum in puteū fundere similitudo est hoīs facientis elemosynam q̄ bonū opus imitat̄ efficere: sed q̄ in aliis operib⁹ sepe cōmittit iniqtatē ꝓpter hec mala illud parum boni se coinquinans pdit. Illū aūt quē vidisti ligna cōcidere τ graue sarcinā addidisse faceręq̧ grauiorē: homo est in peccatis plurimis constitutus q̄ post penitentiā aliud sup peccatis suis onus augmentat. Hos vero quos trāsuerso ligno tenētes ciuitatem non posse ingredi conspexisti: isti sunt qui iugum miserabile videntur ferre superbie: et alter alteri se humiliare noluerunt: vt per hoc emendati viam christi humilem seque-

t iij

rentur: atq3 ideo extra regnū dei tam hi q̄ illi remāserūt. ¶ Interrogauit frater abbatē Sysoyū dicens. Dimissa est mihi hereditas a parentib⁹ meis. quid faciam de illis. Respondit senex. Si dixero da illam ecclesiam clericis illi epulantur ex ipsa. Si dixero da illam consanguineis tuis: nullam habebis mercedem. Si ergo vis implere mandatum diuinum da hanc pauperibus et egenis: ꝛ perfectus eris.

¶ Temporalis profectus derelinquendus est propter amorem charitatis.

Abbas Sysoys dixit. Cū fuissem aliqū in mercato: et sporteilas meas fratri venderem: videns quia iracūdia approximabat mihi: dimisi vascula mea fugiens. ¶ Dixit abbas Joannes. Ascenderam aliquando per viam eremi in scithia texens plectam: et audiui camellarium loquentem sermones varios. Et ne forte irascerer dimisi plectam meam ꝛ fugi. ¶ Interrogauit frater abbatem pimenionem dicens. Quid est quod dominus dixit maiorem charitatem nemo habet q̄ vt animam suam ponat quis ꝓ amicis suis quomodo hoc facit. Respondit senex. Si quis audit verbum malum a proximo suo: ꝛ dum possit similia respondere pugnat tamen in corde suo portare laborem ꝛ vim sibi facit ne respōdeat malū vt contristet illum: hic talis animā3 suam ponit ꝓ amico suo. ¶ Abbas macharius dixit. Si reminiscimur maiorū que ab hominibus patimur. perdimus memorie virtutem. Item dixit: si aute3 recolimus maiorum que nobis a demonibus mittuntur sine perturbatione erimus scientes q̄ ab initio bona deus creauit diabolus vero mala superseminauit. En sunt perditiones innumere. Et addidit, dicens. culpa est monachi: si lesus a fratribus primus in charitate purgato corde non occurrit. Nam sunamitis non meruisset recipere Helyseum prophetam in domum suam nisi q̄ cu3 nullo alio habuit causam. Sunamitis eñ in persona est anime. Helyseus vero in persona spiritussancti figuratur: q̄ nisi pura sit anima: nō meretur suscipere spiritum dei. Ita ira inueterata excecat oculos cordis: ꝛ animam excludit ab oratione.

¶ Quid lamentatio vel paupertas que fit ꝓpter deum operetur.

Sanctum Antonium requisiuit frater dicens. Quid faciam pro peccatis meis? Respondit. Qui vult liberari a peccato fletu in plāctu liberabitur ab eis: ꝛ qui vult edificari in virtutibus per fletum lachrymaru3 edificatur. Ipsa laudatio psalmorum planctus est Memento exemplum Ezechie regis iude sicut scriptum est per esaiam prophetam: qui flēdo non solum sanitatem recepit: sed etiam per xv. annos augmentum vite promeruit ꝛ superuenientis hostis exercitium videlicet centum ꝛ octoginta quinq3 milia: per lachrymarum eius rigationem virtus domini in mortem prostrauit. Sanctus petrus apostolus flēdo recepit qd̄ in christum negando commiserat. Maria cum lachrymis rigauit pedes dñi meruit audire optimam partem elegisse. Ipse est timor sanctus permanens in seculum seculi. ¶ Beatus machari⁹ dixit. In veritate si facta est monacho despectio quasi laus paupertas sicut diuitie inopia sicut epule: nū q̄ moritur. Impossibile est bene credētem ꝛ pie colentem deū cadere in possessionē immundam ꝛ in errorem demonum.

¶ In hac vita homo requiem inuenire non potest.

Abbatem sysoyū requisiuit frater post q̄ tū tempus d3 homo a se abscindere passiones. Respōdit. Scriptū est in euangelio: q̄ peccatores deus non audit sed qui cultor dei est et voluntate3 facit. Ideo cū venerit impugnatio abscinde illa3: q̄ fragilis est anima. Ante armetur q̄ a peccatis inquinetur. ¶ Abbatem pimenionem interrogauit frater. Quid faciā q̄ cōturbant me cogitationes sedētē in cella? Rñdit: Neminē despicias: nullū dāpnes: de nullo male loquaris et deus dabit tibi requiem ꝛ statuet sessionē tuā sine cōturbatione. Custodiā eiū seniorū: ꝛ quietē ipsorum considera. Meditare in diuinis officijs: ꝛ scias horas canonicas die ac nocte. Timor dñi non discedat a corde tuo: et non glorieris neq3 te estimes cu3 iustis ꝛ ex omni virtute tua custodi: vt nō facias propriā voluntatē. ¶ Idem dixit sicut ad succensam ollam musce no appropinquant: si vero tepida fuerit incidunt in eam: ꝛ faciunt vermes: ita ꝛ monachu3 succensum igne diuini spūs demones fugiunt tepidū vo illudunt ꝛ insequunt.

¶ Unde vitia oriuntur.

Sanctum Antonium requisiuit frater. Quomodo deus repromittit bona anime per assiduitatem scripturarū ꝛ nō vult anima in bonis ꝑmanere sed declinat ad trāsitoria caduca ꝛ immunda? Respondit ad hoc iungitur quod psalmista ait. Iniquitatem si cōspexi in corde meo nō exaudiet deus. Ignoras q̄ cū venter plen⁹ fuerit escis: statim ebulliūt magna vitia: q̄ saluator noster ꝑ euāgelium ꝓdixit. Nō coinquinat qd̄ in os intrat aīam hominis: sed de corde exeūt q̄ i interitū demergūt hoīem. Uide q̄d dixerit primum. Cogitationes male homicidia: adulteria fornicationes: furta: falsa testimonia: et blasphemie. Quia nec dū gustauit dulcedinem celestium: vt ex toto corde exquirat deum ideo ad immunda reuertit. Quis poterit recte dicere: vt iumentū factus sum apud te ꝛ ego semper tecum.

¶ Qualiter virtutes obtinere oportet.

Quendam senem requisiuit frater dicēs. Doce me pater ꝛ dixit ei: vade arma tibi ipse vim facere. Euagina gladiū tuum et exi in bellū. Dixit ei frater non me permittunt cogitationes. Respondit senex. Scriptu3 est. Inuoca me in die tribulationis tue eripiā te ꝛ glorificabis me. I

ca ergo deũ ⁊ eripiet te. ¶ Perrexerunt duo fratres ad vnũ senẽ sanctũ in scithia sedentẽ singularẽ. dixitq; vnus ex illis. Abba om̃e vetus ⁊ nouum testamẽtũ memoriter didici. Dixit ei senex impleſti aerem verbis. Et alter dixit. Ego vetus ⁊ nouum testamentũ totũ scripsi ⁊ penes me habeo. Et huic r̃ndit: ⁊ tu impleſti fenestras tuas cartis. An ignoratis que deus dixit. Regnũ dei non est in sermone: sed in virtute. Et iterũ. Nõ auditores legis iusti sunt apud deum: sed factores legis iustificabuntur. Inquirebant ergo ab eo viam salutis. Ille autem dixit eis. Initiũ sapiẽtie timor dñi ⁊ humilitas cũ patiẽtia. Quibus his insertis vel his vtentibus pauca sufficiunt.

¶ Quomodo in cenobijs viuendum sit.

Cum quidã adolescens frater abbatẽ agathonem requireret dicẽs volo permanere cum fratribꝰ. Dic mihi quomodo habitem cũ ipsis. Respondit ei senex. Obserua pre omnibus hoc vt qualia primo die ingrediens apud ipsos talia reliquũ peragas tẽpus ⁊ cũ quiete adimpleas peregrinationẽ tuã. Custodi enim nequando fiduciã loquendi assumas dicente apostolo. Nemo militans christo implicat se negocijs secularibus. ¶ Item dixit Agathon. Si habitas cũ proximo tuo sicut columna lapidea que si iniuriatur non irascitur si glorificatur nõ extollitur. ¶ Abbas Pimenius ad abbatẽ Nesterionẽ sedentem in cenobio requisiuit dicens. Unde adeptus es hanc virtutẽ frater: vt quotiescunq; tribulatio cõtigit in cenobio: neq; loquaris neq; mediator accedas. Et cum nollet dicere postea cõpulsus a sene dixit. Indulge mihi abba: quia in principio quando ingressus sum dixi cogitationi mee. Ecce tu ⁊ hic asinus vnꝰ estis. Sicut enĩ hic asinus vapulat ⁊ nõ loquitur iniuriatur ⁊ nihil respondet ita ergo esto ⁊ tu: iuxtã sic dicit ⁊ psalmista. Ut iumentũ factus sum apud te: ⁊ ego semper tecũ. ¶ Cũ aliquando genus mazicorũ in scithia superueniens multos ex patribus occidisset abbas Pimenius vna cũ alio patre seniore nomine Anub ⁊ cũ alijs quinq; patribus fugiens inde venit in locũ qui dicitur therenuthi: ⁊ inuenerunt ibi tẽplũ antiquũ desertũ ⁊ manserunt in eo hi septẽ pariter donec cognoscerent vbi vnusq̃sq; in egypto mansurus esset: decreuerunt aũt inter se dicentes. Septimana hac vnusq̃sq; requiescat apud se ⁊ alter ad alterũ nõ loquatur. Cũ aũt id facerẽt erat in templo illo statua cuiusdã idoli. Abbas vero Anub exurgens mane lapidabat eã in facie ⁊ vespere veniens dicebat ad eã peccaui indulge mihi: ⁊ sic fecit p totam ebdomadã: die aũt sabbati cũ venissent pariter dixit ei abbas Pimenĩꝰ. Quid voluisti hoc tota ebdomada facere vt hõ fidelis diceres idolo indulge mihi. Dixit ei senex Anub. Hoc ego propter vos feci. Dicite mihi: nũquid qñ hoc idolum lapidabã: locutũ est aut iratũ: aut qñ indulgentiam petebã: nunq̃d exaltauit se aut gloriatum est. Cui abbas Pimenius respondit. Non vtiq;. Tũc dixit senex. Ecce fratres septẽ sumus si vultis ergo pariter manere: vt lucrum anime faciamus sit idolum nobis istud in exemplũ: ne quando iniuriatus aliquis irascatur ne quando ab eo venia petitur glorietur aut extollatur. Si autem ita no vultis: vnusquisq; vadat quo vult. At illi proijcientes se in terram spoponderunt se ita facturos et sic permanserunt per multos annos cum magna humilitate ⁊ abstinẽtia vnũ ex ipsis facientes dispensatorem. Et erat eis perfectio ⁊ vnum desideriũ: ⁊ quicq̃d positũ esset in mensa hoc reficiebant: nullo dicente affer nobis illud aut istud nolo comedere. Quatuor siquidẽ horas dormiebãt in nocte ⁊ quatuor psallebãt: ⁊ quatuor operabant. In die vero per interualla horarum officijs diuinis insistebant operantes ⁊ legentes ⁊ findentes folia palmarũ vsq; ad horam nonam. Post hoc vero victum sibi preparabant colligentes quasdam herbas terre.

¶ Que sit obseruantia spiritualis discipline.

Quidam frater requisiuit sanctũ Serapionem abbatem habentẽ sub regimine suo decẽ milia monachorũ dicens. Alij fratres de cenobio elegerunt me vt ego illis precipiã: ostẽdis mihi quomodo iubeo. respondit Serapion. Durum est meum fortasse imperium. Nam dominus noster iesus xp̃s per euangeliũ suum instruit dicens. Si diligitis me mandata mea seruate. Et cum discipuli de primatu inter se disceptarẽt quis esset senior: ait ad eos. Si quis voluerit inter vos maior fieri: erit vester minister ⁊ quicunq; voluerit in vobis prior esse erit omnium seruus. Petrus apostolus in epistola sua monet pastores: pascite qui in vobis est gregem dei: nec compulsione sed voluntarie secundũ deum: neq; in turpe lucrum: sed forma estote gregis vt cum apparuerit princeps pastorum percipiatis immarcessibilem eterne glorie coronam. Ita facito prius quod precipis vt non tantum illis precepta sed formulam prebeas: vt tua imitentur exempla. Ne sis mercenarius ⁊c. sed pastor ouium: quia saluator noster beatum dixit quem constituit super familiam suam: vt det illis cibũ in tempore. ¶ Interrogauit abbas moyses abbatem siluanum dicens. Potest homo per singulos dies apprehendere conuersationis initiũ. Respondit oportet enim apprehendere vnumquenq; aliud ex omnibus. Surgens mane sumat initium sapientie in omni virtute ⁊ in omni mandato dei in magna patiẽtia ⁊ lõganimitate ⁊ charitate dei ⁊ xp̃i humilitate anime et corporis, in multa sustẽtatione ⁊ cõmemoratiõe celle in oratione ⁊ deprecatiõe cũ gemitu cũ puritate cordis ⁊ oculorum ⁊ custodia lingue ac sermonum in abrenuntiatione rerum materialium: desideriorum carnis cruciationem habentes in certamine in continentia spirituali ⁊ agone pugne in penitentia ⁊ luctu: in simplicitate anime et taciturnitate: in ieiunijs et vigilijs nocturnis: in operatione manuum secundum quod dicit apostolus Paulus. ¶ Operantes manibus vestris in fame et siti: in frigore et nuditate: in laboribus et angustijs et persecutionibus: in foueis et speluncis et cauernis esto factor verbi ⁊ non auditor tantum operans talentum: indutum habens vestem nuptialem: firmatus su-

pra firmã petrã. Elecmosyna ⁊ fides nõ te dere-
linquãt. Cogitans esto omni die mortem vicinã
esse et quasi iã clausus in monumento nihil de
hoc seculo cures: qꝛ sollicitudo seculi ⁊ cupiditas
diuitiarum he sunt spine quas dñs cauere dixit
in euangelio qui bonũ semen suffocant. Inedia
escarum humilitas ⁊ luctus non recedãt a te: qꝛ
dominus dissipat ossa hominũ sibi placẽtiũ. Ti-
mor omni hora permaneat in te sicut scriptũ est:
propter timorem tuum domine in vtero cõcepi-
mus ⁊ doluimus ⁊ peperimus spiritũ salutis. Hec
ergo ⁊ si qua alia virtus inest his prospice: ⁊ ne
te extollas cũ magnis: aut iustum te existimes
sed te crede inferiorẽ esse totius creature: id est
viliorem quouis homine peccatore. Qui se exi-
stimat aliquid esse cum nihil sit: ipse se seducit.
Non iudices proximum neqꝫ despicias alienũ
delinquentẽ sed tua plange peccata: et de nullius
bonis actu solicitus sis. Esto mansuetus spiritu
⁊ non iracundus nihil in corde tuo: neqꝫ odium
neqꝫ contra inimicũ aliquid sine causa habeas
neqꝫ despicias eum in tribulatiõe eius neqꝫ red-
das malũ pro malo: sed esto pacificus cum omni-
bus hoc est vinculũ perfectionis. Non te credas
malum facienti: neqꝫ congaudeas ei qui fecit ꝓ-
ximo suo malum. Non detrahas alio: qꝛ deus iu-
dex ⁊ testis est in omnibus. Ne oderis aliquem
propter peccatum eius: quia scriptum est. Noli-
te iudicare vt non iudicemini. Dum aliũ arguis
vide ne peiora cõmittas non despicias peccantẽ
sed ora pro illo: vt deus illi det ꝯuersionẽ ad pe-
nitentiam ⁊ si audieris de aliquo quod agat ini-
qua: responde dicens. Nunquid ego horum sum
iudex: homo sum peccator mortuus sub peccatis
meis. Mortuus enim causam non habet curare
pro aliquo. Qui hec oĩa procurat ⁊ cogitat ope-
rarius est omnis iustitie. Dum de christo redem-
ptore nostro propheta denunciet dicẽs. Ego au-
tem sum vermis ⁊ non homo. Et alius propheta
Abachuc dicit. Lapis de pariete clamauit ⁊ sca-
rabeus de ligno loquitur nos vero dum in mul-
tis extollimur in multis supplantamur. Qui ve-
ro hec custodit viuit sub gratia ⁊ virtute domi-
ni nostri iesu christi.

¶ De meditationibus duodecim
anachoretarum.

Nachorete aliquãdo
sapientes sancti ⁊ spi-
rituales duodecim nu-
mero ꝯgregati in idip-
sum expetierunt a semetipsis di-
cere vnum quemqꝫ que emenda
uerit in cella sua: ⁊ quam medi-
tationem meditatus sit spiritua-
liter Et dixit primus qui ⁊ senior
eorum. Ego fratres ex quo cepi
quiescere totũ crucifixi meipsũ
his que extrinsecus sunt actionibus: reminiscẽs
quod scriptum est. Dirumpamus vincula eorum
⁊ proiciamus a nobis iugum ipsorum. Et velut
murum faciens inter animam ⁊ corporales actus
dixi in mente mea. Quemadmodum is qui intra
murum est stantem foris non videt sic nec tu ve-
lis exteriores actus aspicere: sed teipsum intue-
re sustinens quotidie spem dei. Sic autem habe

to malignas cogitationes aut malas concupiscẽ-
tias: sicut serpentis ⁊ scorpionum prolẽ. Si quã-
do autem eas in corde meo nasci sensero atten-
dens illas cum comminatione et ira arefacio
eas nec vnqꝫ cesso irascens corpori ⁊ menti mee
nequid prauum faciat. ¶ Secundus ait. Ego di-
xi ex quo renunciaui terre hodie renatus es: ho-
die cepisti seruire deo: hodie hic inhabitare cepi-
sti: sic esto quotidie peregrinus ⁊ crastino liberã-
dus hoc mihi quotidie consulebam. ¶ Alter di-
xit. Ego diluculo ascendo ad deum meum ⁊ ado-
rans illum. iactans me in faciem meam confitẽ-
do culpas meas: ⁊ sic descendẽs adoro angelos
dei rogans illos supplicare deo pro me et omnẽ
creaturam. Et cum ista adimpleuero vado ad a-
byssum: ⁊ quid iudei faciunt hierosolymis cun-
tes concidentes se ⁊ lachrymantes ac lugentes
casum patrum suorum. Hoc ergo circuens ⁊ ex-
pectans propria membra tormentis subdita et
cum plorantibus ploro. ¶ Quartus ait ego sic
sum ac si in monte oliuarum sedeam cum domi-
no ⁊ discipulis eius Et dixit mihi ex quo nullũ
cognoscas secundum carnem sed cũ his esto sem-
per celestis conuersationis imitator sicut bona
Maria ad pedes Jesu, sedens ⁊ verba eius audiẽs.
Efficiamini sancti ⁊ perfecti sicut ⁊ pater vester
qui in celis est. ¶ Et discite a me quia mitis sum
⁊ humilis corde. ¶ Quintus ait. Ego angelos a-
spicio ascendentes ⁊ descendentes ad vocationẽ
animarum ⁊ semper finem meum operior dicẽs.
Paratum cor meum deus paratum cor meum.
¶ Dixit sextus: ego per dies singulos statui ver-
ba mea audiri a domino putans mihi dici labo-
rate propter me: ⁊ ego quiescere faciã vos. Adhuc
modicum decertate et videbitis salutare meum
⁊ gloriam meam. Si diligitis me si filij mei estis
ad patrem rogantes reuertimini si fratres mei
estis erubescite pro me quemadmodum propter
vos multa perpessus sum. Si oues mee estis do-
minicam passionem sequimini. ¶ Septimus ait
Ego ista assidue meditor: ⁊ sine intermissione col-
loco mihi: fidem spẽ ⁊ charitatem: vt spe quidem
gaudeam: dilectione vero neminem aliquando
contristem ⁊ fide corroborẽ. ¶ Octauus ait. Ego
volantẽ dyabolũ inspicio querentẽ quẽ deuoret
⁊ vbicũqꝫ ierit inspicio illũ interioribus oculis
meis ⁊ dominum meum aduersus illum inter-
pello: vt sine effectu maneat: ⁊ in nullo ꝓualeat
maxime in timentibus deum. ¶ Nonus ait. Ego
quotidie ecclesiã intellectualiũ virtutũ expecto:
⁊ dominum glorie in medio earum video super
oẽs splendentẽ. Quando aũt ascẽdo ab eo ascen-
do in celũ expectãs admirãdas pulchritudines
angelorum: ⁊ quos emittũt hymnos incessabiliter
deo ⁊ dulces eorum cãtilenas differentiasqꝫ sonis ac vo-
cibus ⁊ suauitate vt libeat reminisci qđ scriptũ
est. Celi enarrãt gloriã dei opera manuũ eius an-
nunciat firmamentũ ⁊ oĩa que super terrã sunt
sicut cinerem et stercora opinor. ¶ Decimus ait.
Ego angelũ meũ assistentẽ mihi iuxta me expe-
cto ⁊ custodio memetipsum qđ scriptũ est remi-
niscẽs prouidebam dñm in conspectu meo semp
qm a dextris est mihi ne cõmouear. Timeo illũ
eum vt custodientem vias meas et quotidie ascen-
dentem ad deum et insinuantem actus meos ei

verba. ¶ Undecimus ait. Ego personam infundens virtutibus veturi sit abstinentie castitati. benignitati dilectioni in meipsum steti: et circundans mihi illas & vbicunq; iero dico mihi ipsi vbi sunt sequaces tue: ne pusillanimis sis ne deficias habens iuxta eas semper. Quecunq; iubent loquere de virtute vt post mortem testificentur de te coram deo: quia inuenerunt requiem in te. ¶ Duodecimus ait. Uos quidē patres celestes habentes conuersationem celestem sapientiam possidebitis. Nihil mirum. Eleuatos vos operibus video & superiora sectantes. Quid dicam. Uirtute enim etiam transpositi estis terram: vos metipsos ex toto alienantes ab ea. Quid dicam. Uos terrenos angelos & celestes homines dicens non peccauistis. Ego vero me bis indignum iudicans peccata mea vbicunq; iero precedunt me semper: ad dexteram & sinistram in infernum vero adiudicaui meipsum dicens. Esto cum his quibus dignus existis post modicum annumeraberis: video ibi plures gemitus & incessabiles lachrymas que a nullo referri queunt. Aspicio quosdam stridentes dentibus et salientes toto corpore: & trementes a capite vsq; ad pedes. Et iactans me super terram & amplectens cinerem deprecor deum nunq; casuum me illorum experimenta accipere. Uideo et mare ignis bulientis immensibile: & circunsilientes & mugientes: vt putent aliqui vsq; ad celos attingere fluctus ignis & in tremendo illo mari innumerabiles hoīes deiectos ab agrestib⁹ & vna voce oēs illos clamantes & vlulātes simul quales nemo super terram vlulat⁹ & voces audierat: & sicut ardētia olus virgulti cremare miā sūt dei auertēte se ab illis ꝓpter iniustitias eorum & tūc lamēto genus hoīm qūo audeo loqui vel cuilibet attēdere tātis mūdo repositis malis & in his teneo mentē meā luctum meditās: qđ ait dn̄s indignū me celo & terra iudicās reputāsq; qđ scriptū est: facte sunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. Hec sapientium & spiritualiū respōsa patrū. Et veniat in nos digna memoria vt narrationē cōuersationis opere ostēdere possimus vt facti inuiolabiles et perfecti & irreprehensibiles placeamus saluatori nostro. Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

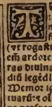
¶ Finit quarta principalis pars huius operis.

¶ Sequitur opusculum pro cōclusione annexū de virtutum laude & effectu intitulatum.

¶ Incipiunt capitula subsequentis opusculi.

¶ Admonitio de laude charitatis. Cap. j.

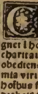

Ue nō immemor petitionis hāc ammonitionē ꝓ salute tue ꝓfectu o frater charissime tibi (vt rogasti) prebere studui: noui eñ ardorem aīe tui erga scripturas diuinas: noui tibi inesse studiū legēdi & implendi qđ legis. Memor igit̄ sum lachrymarum tuarū: & oīs studij tui qđ in te sepe perspexi dum tecū de aīe tue sermocinarer profectu: & idcirco me non piguit: hoc qđ tua mihi suggerere voluit charitas adimplere: quatenus & tu ex hac ipā admonitiōe in dīnī gratiā amore proficias: & ego tue mercedis effici merear particeps. Scio vero nō mediocriter esse btm̄ qui se solūmodo dn̄o adiuuāte saluat sz non mūlto beatiorē fore q̄ secū alios ad celeste regnū trahere festinat. Quapropter hortor tuā eximiā dilectionē vt hāc admonitionē subinde legas: & memorie cōmendes atq; opere cōpleas vt aliis bonū exemplū mōstrādo & te & alios salues vt de tuo aliorūq; profectu felicē remunerationē ab immortali spōso recipere merearis. Mēte solerti tracta: ne hoc agas vnde celesti tuo sponso displiceas: qz ipse tibi si bene vt cepisti perseueraueris: inauditā letitiā inuisum gaudiū cū ceteris cōdonabit sanctis Paulo affirmāte q̄ ait. Qđ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hoīs ascēdit: que preparauit de⁹ diligentib⁹ se. Festina igitur ad illud gaudiū: ad illam letitiam in qua multi sctōrum requiescūt: considera deo dilecte: quāta sit felicitas dei vultū sine defectu cernere sctōrum angelorum choris interesse: cū sctōrū hoīm multitudine sine fine gaudere: et ad hec gressibus virtutū quotidie appropinquare stude. Ut ad ea que cōmemoraui recto tramite pergas citiusq; vt peruenire queas: hāc tue beatitudini admonitionem scripsi per quā non de vna solūmodo virtute: sed de multis te cupio cōmonere virtutib⁹. Quem sermonem ideo singulari numero admonitionē voco: quia q̄uis multe sint virtutes & innumerabilia hortamenta: ad vnam tamen pertinēt viam: ad vnum iter: et ad vnam felicitatem perducunt hominem. Cum igitur

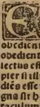
de pluribus virtutibus te admonere desiderem primum cum Paulo apostolo hortor vt charitatis virtutem ante omnia habere studeas: quia sicut panis omnibus cibis est melior: ita charitas omnes antecellit virtutes. Et sicut sine pane mensa efficitur inops: ita sine charitate nulla proficit virtus. Sine charitate enim nec lachrymę nec vigilie nec nuditas nec castitas nec elecmosyne: nec martyrium hominem saluare potest hanc dominus ac redemptor noster specialiter nobis cōmendauit. Hec inquit mando vobis vt vos inuicem diligatis. Et iterum. In hoc cognoscent oēs: quia mei estis discipuli: si dilectionē habueritis ad inuicē. Hanc Joannes apostolus laudat dicēs. Qui manet in charitate in deo manet et deus in eo. Hāc predicator egregius cunctis virtutibus preferens dicit. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas: et si tradidero corpus meum ita vt ardeam charitatem autē non habuero nihil mihi prodest. Deinde subiungit. Patiens est charitas benigna est. Patiens est ad tolerāda aduersa benigna est ad bona prestanda. Stude ergo fidelissime frater omnia patienter tolerare aduersa ipsos quoqꝫ quos toleras cura diligere.

¶ De charitatis et humilitatis connexione. Cap. ij.

Ertissime tibi conuenit credere qd nunqꝫ charitas sine humilitate et obedientia regnet i hoie. Si verā habueris charitatē mox eris humilis et obediens. Humilitas nāqꝫ exima virtus est. Hec de terrenis hoībus facit celestes. Per hāc diabolus superatur: per hāc eius laquei vitātur: sicut btūs Antonius dicit abbati Pastori. Uidi omnes inimici laqueos tensos in vita et ingemiscēs dixi. Quis putas trāsiet istos laqueos. Et audiui vocē dicentē: humilitas. hoc vero beatus Antonius vt puto non pro se tantū vidit et audiuit. Sed et pro nobis qui peccatores et insipientes sumus: et longe ab illius meritis distamus vt nos hec legētes: et opere complentes diaboli laqueos possimus vitare qui semper inquirit qūo nos decipiat. Igitur qꝫ magna sit humilitas virtus. Martini etiā monachi vita insinuat quē dicunt etiā in iuuētute valde fuisse mā suetum humilem ac sapientē: et pro eius virtutibus tantū dicunt deo fuisse amabilez vt dum ad dominicū corpus accederet angelus ei sacramēta preberet. Pēsare vero debemus ex hoc miraculo qꝫ magnū donum sit humilitas per qd donum tam amabilis et tam acceptabilis deo adhuc homo mortalis efficitur. ¶ Abbas etiā Danieł miraculū narrat per qd virtus humilitatis declarat. Erat aūt vir in Babylone filia cuiusdā illic pretoris demoniū habens. Pater aūt eius diligebat quendā monachuz: qui dixit ei. Nemo pōt curare filiam tuaz nisi quos scio solitarios. Et si perrexeris ad eos: nō acquiescent hoc facere propter humilitatē. Sed hoc faciemus qñ veniunt afferētes venalia que operātur: dicamus nos emere velle qd vendūt. Et cum venerint in domū pretium accepturi dicemus eis vt faciant orationem pro ea: et credo qꝫ saluabitur filia tua. Exeūtes ergo in plateā: inuenerūt vnum monachum sedentē vt vēderet sportellas suas: et tulerunt eum in domū quasi pretiū acciperet sportarū et cū intrasset in domū venit puella que a demonio vexabatur et dedit alapaz monacho. Ille aūt conuertit ei et aliā maxillā ₚm diuinū preceptum. Demon aūt dū torqueretur clamare cepit. O violētia mandatorū xpi expellit me hinc. Et statim mūdata est puella. Cum aūt venisset senex indicauerunt ei qd factum erat: et glorificauerūt deū et dixerunt. Cōsuetudo est diabolice superbie ab humilitate xpi corruere. Cōsideremus et nos o sanctissime frater humilitatē huius felicissimi monachi et quantū possumus imitari curemus. Si igit humilitas alterius ab alio demoniū expulit sine dubio firmiter credere debemus qꝫ nostra humilitas diabolū in cordib' nostris regnare non sinat. Tūc vere etiam humilitatem habem' si oībus nos putam' esse inferiores et oībus venerationez deferimus: et oia que nobis aliꝫ faciunt aduersa humiliter toleram' propter dei amorē. De hac virtute dominus in euāgelio dicit. Ois enim qui se hūiliat exaltabitur: et qui se exaltat humiliabitur. Ex isto enim versiculo discere debem' qꝫ supbia cōtraria sit hūilitati. Ergo si vere hūiles esse volum' supbiā fugiam': qr supbia deiicit hūilitas eleuat. Ad hāc virtutez princeps aplorū inuitat dicēs. Hūiliamini sub potenti manu dei vt vos exaltet in die tribulationis. Hec sniā manifeste nobis insinuat: quod si hic dū viuim' hūiliare nos curauerimus in tpe tribulationis vel retributionis. i. in die iudicij dñs nos pietate exaltabit in celesti scilicet regno. Jam vero iugiter dixi quod charitas et humilitas atqꝫ obedientia ab inuicem separari non possunt.

¶ De obedientie bono eiusqꝫ laudibus. Capi. iij.

T qr hactenus de charitate et humilitate dictū est: restat vt solerter attēdas qualis sit obedientie virtus. Propter inobedientiam primus homo abiectus est de paradiso. Quapropter si illuc vis ascendere: obediēs esse stude. Ut autem qꝫ magna sit hec virtus agnoscas miraculum tibi ad memoriam reuocabo. Quidam secularis habēs tres filios renunciauit seculo: et venit ad monasterium relinquens filios suos in ciuitate. Et cum fuisset tres annos in monasterio ceperunt cogitationes sue ei filios ad memoriam frequenter adducere: et contristabatur pro eis valde: neqꝫ tamen dixerat abbati se filios habere. Uidens autem abbas eū tristem dixit ei. Quid habes qd tristis es? et narrauit ei quod tres filios haberet in ciuitate: et quis vellet eos ad monasterium adducere precepit autem abbas vt adduceret eos. Qui cum perrexisset ad ciuitatem inuenit duos ex his mortuos: vnum vero solummodo remansisse. Quem sumēs duxit ad monasterium. Et requirens abbatem nō inuenit illic. Interrogauit eu

tem fratres vbi esset ⁊ dixerunt ei ꝙ ad pistrinū perrexisset. Ille vero tollens filiū quē adduxit abijt ad pistrinū. Et videns eū abbas venientē salutauit. Et tenens infantē quē adduxerat amplexatus est eū ⁊ osculabatur ⁊ dixit patri eius. Amas eū: ⁊ ille respondit: etiā. Omnino inquit diligis eum. Et respondit etiam. Postea vero dixit ei. Tolle ergo si amas eū ⁊ mitte in fornacē ignis modo dum ardet. Et tenēs eū pater iactauit in fornacem ardentē. Statim autē fornax facta est velut ros: ex qua obediētia acquisiuit gloriam: quēadmodum abraā patriarcha. Hoc ergo miraculum hortor vt memorie tradas: vt semper obedientie virtutē ante oculos habeas. Qui sicut illo tempore illius monachi obediētia extinxit ignē fornacis sic ⁊ modo si fueris obediēs ipsa virtus in corde tuo ignem vitiorum extinguet in te ⁊ nequaꝗ post mortē in ignē descendes eternum: sed ad gloriam ascendes celestem sine fine manentem. Ergo ama obediētiam dilige obedientiam: quia magna virtus est. Et autē illius magnitudinē adhuc lucidius intelligas sequens miraculum frequenter lege. ¶ Dicebāt fratres: quia narrauit quidam patrū vidisse se quatuor ordines in celo quorum primꝰ erat hominum infirmorum gratias deo agentium: secūdus hospitalitatem sectantium instanter ministrantes eis: tertius ordo in solitudine commorantiū ⁊ non videntiū homines: quartus ordo erat qui ad obediendū patribus spiritualibus se subijciunt propter dominum. Videbatur autem ordo obedientiū torquem aureā habere: et multo maiorem ꝗ alij gloriam habebāt: ego autem dixi ei qui mihi hec omnia ostendebat. Quomodo iste ordo qui paruus est maiorē ꝗ alij gloriam habet. Et ille respondit ꝙ hi qui hospitalitatem sectātur sm propriam voluntatē: idipsm faciunt similiter qui in eremo se religant arbitrio suo de seculo recesserunt. Hic autem ordo qui se ad obedientiam dedit omnes voluntates suas abijciens: pendet ad deum et ad iussionem spiritualis patris: ꝓpterea ⁊ maiorē gloriā alijs habet. Quapropter charissime bona est obediētia que ꝓpter deum fit. Intende ergo dilectissime virtutis huius aliquod vestigiū vel ex parte. Obedientia salus est omnium fideliū: genitrix est omnium virtutum: obedientia regni celorum inuentrix est celos aperiens: hominem de terra leuat: obedientia cohabitatrix est angelorum: et sanctorum omnium cibus est: ex hac enim abluti sunt: et per hanc ad perfectionem venerunt.

¶ Ammonitio de virtute continentie. Capitulū. liij.

Iam tēpus est vt post trium virtutum doctrinā vigilāter attendas quanta sit continētie virtus et quod continentia non solum in cibo ⁊ potu sit: sed etiam in locutiōe ⁊ in somno ac vestitu ⁊ innumerabilibus causis. Ammoneo igitur dilectionem tuam vt non delicatos cibos queras: nec ante horam cōgruā comedere velis nec dicas in corde tuo: ecce alij ita vel ita faciunt scito pro certo ꝙ vnusquisqꝫ ꝗ in hac vita plus in dei seruitio laborauerit eo maiorē mercedē post mortem a deo consequetur. Ne igitur tibi grauis videatur continētie virtus miraculū hinc quod in tripartita historia legi profero. ¶ Dorotheus genere thebeus talem ducere curauit vitā: vt quotidie lapides a mari colligeret: et in annis singulis hospitium edificaret: ⁊ ipsa hospitia dedit illis qui nō habebant. Noctibus autem propter eorum cibum faciebat sportellas. Cuius cibus erat panis vncie sex: ⁊ oleorum minutorum vnus fasciculus: ⁊ ad bibendū aque hic a iuuentute sic viuens nec in senectute defecit. Nunꝗ visus est in lectulo soporatus vel pedes pro requie tetendisse aut dormire pro voluntate: nisi quantū operando aut comedendo natura compressos oculos claudere potuisset: ita vt sepe dū comedendo dormiret: cibus ex ore eius laberetur. Aliquando ergo somno valde grauatus cū in stercore cecidisset obdormiuit. Expergefactꝰ autem ⁊ contristatus sub silentio dixit. Si angelis dormire suaseris ⁊ mihi vlterius suadebis. Quo forte dicebat ad somnum vel ad demonem qui nitebatur bonas eius actiones impedire. Huic laboranti quidam dixit. Cur ita perimis corpus tuum? Et ille: quia me (inquit) illud occidit. Huius vero sacratissimi monachi continentiam tibi scripsi: ne ipsa tibi virtus grauis videretur: vt cognosceres ꝗtum ab antiquis vel modernis quibusdam patribus distemus. Audiuit ergo beatitas tua quod dorotheus omni anno edificauit cellam ⁊ alijs donauit. Audisti etiam ꝙ in lecto non iacebat ⁊ de pane ⁊ aqua ⁊ herbis viuebat. Non ideo hoc dico: vt tantum facias tu: sed te humiles simulqꝫ scias ꝗtam abstinentiam habuerunt patres nostri et nequaquam delicatos cibos queras presertim cum in prefato libro Moysi monachi scriptum sit ꝙ per multos annos panem tantummodo comederet: et multum opus faceret. Sex autem annis per totam noctem stans orauit: neqꝫ genibus inclinatis: nec oculis in somno sponte clausis: insuper etiam circuibat cellulas monachorum et lagenas eorum aqua impleuit cum longe aut decem aut viginti milium aqua maneret. Qui licet ita domaret corpus priorem tamen valitudinem non amisit. Hec miracula assidue lege sanctissime frater: et per hec cum dei adiutorio in abstinentia proficere stude. Non simus ergo parati ad omnia quidam concupiscenda recolamus continentiam beati zenonis abbatis. Abbas zenon ambulans aliquando in palestina: et cum laborasset resedit vt manducaret iuxta cucumerarium. Suadebat autem ei animus suus dicendo. Tolle tibi vnum cucumerem et manduca. Qui increpans cogitationem suam sibi dixit. Fures ad tormenta vadunt proba ergo teipsum in hoc: si potes ferre tormenta. Et surgens stetit in ardore solis diebus quinqꝫ et dixit. Si ardorē solis non possum sufferre quomodo sufferre potero ignem eternū. Et dixit ad animum suum. Si nō potes portare tormenta nō rapies cucumerē vt manduces. Verba igit̄ tanti viri ꝯsiderare nos cōmo

nent: ꝗ tm̄ ab ipsius ꝯuersatione distemus. Quapropter perpēdam⁹ nos peccatores: ⁊ infirmos esse in cōparatione sanctorū virorū: vt nos ipsos ex illorū meritis despicientes per domini piam misericordiā eorū consortium habere possimus.

¶ De continentia visus. Ca. v.

Quod autem non in cibo tantū: sed in visu sit continentia sequens miraculum insinuat. Pyor cum de domo patris ad philosophiam conuersationis exiret promisit deinde nullum se propinquorū fore visurum. Post aliquot vero annos: dum eius soror eū viuere ⁊ habitare in eremo cognouisset non cessabat donec eum inspiceret. Quam cum episcopus loci illius iam grādeuaꝫ propter ea videret affligi: scripsit presulibus eremi vt pyorem dirigerent. At ille quoniam contemnere nefas est iussionibus seniorum obediēs ⁊ assumens quēdam venit ad patriam cumq ante domus sue ianuā venisset ⁊ suum nunciasset aduentum veniēte germana dixit. Ecce ego sum pyor: ꝗto vis aspectu saciare. Hec illa gratificata laudauit. At ille oratione facta: remeauit ad eremū ibi fodiens aquā inuenit amarā caq vsus est vsq ad vltimū vite sue diē: post huius obitū nullus ibi habitare preualuit. Ego autē reor: quia per orationē eam ad suos vsus fecerit dulcem: vñ etiaꝫ alibi nō existante oratione meruit emanare. Nā cum moyses ⁊ eius monachi puteum aliquādo foderent ⁊ nec venam aliquam reperirent: nec amplius iam fodere altitudo ꝑmitteret medio die superuenit pyor: et oratione facta descendit in foueam. Cumq tertio percussisset terrā mox emanauit aqua. Cumq oratione facta discederet illis eū petentibus: vt vel ex aqua gustaret: ad hoc inquit directus sum: ⁊ propter quod veni peractum est. Propterea vero o sanctissime frater: hec tibi de pyore scripsi: vt per te scires ꝙ cōtinentia etiam in visu sit necessaria. Audisti vero nunꝗ iste monachus incautus fuit quia nec inobediens fuit preceptis seniorum: qui illum ad sororem ire iusserūt nec ipsam vidit: visus ab illa ne contra suum votum facere videretur quapropter hortor tuam sanctitateꝫ vt illū studeas imitari. Non sit tibi cura videndi propinquos tuos vel amicos quos in seculo reliquisti: et pro illorum cura oratio tueq lachryme non minuātur: ne cum vxore Loth retro respiciendo in statuam salis conuertaris: recole ergo illum euangelij versiculum ⁊ ꝙ nemo mittens manum in aratrum ⁊ aspiciens retro aptus est regno dei.

¶ De continentia locutionis ammonitio. Capitulum. vi.

Hortor etiam vt in locutione sis cōtinens: vt assidue cum psalmista decantes. Dixi custodiam vias meas vt non delinquam in lingua. Posui ori meo custodiam. Noli igitur alijs detrahere. Memento vero ꝙ maria soror Moysi: seruo dei suoq fratri cum detraxisset quid illi accidit. Narrat enim historia quia ob hanc culpam lepra fuerit maculata septemq diebus māsit extra castra que post modū per orationem Moysi fratris sui mundata est. Absit autem vt ex lingua per quam patrem benediximus: inde maledicamus aut detraham⁹ proximo. ¶ Recolamus igitur quod scriptuꝫ est quia omnis detractor eradicabitur. Unde eradicabitur oīs detractor Sine dubio de cetu sanctorum. Ergo ne ⁊ nos de sanctorum consortio eradicemur custodiamus a detractione linguā nostram. Non detrahamus proximo quem iubemur diligere sicut nosmetipsos. Et non tantuꝫ a detractione nos oportet cessare sed etiam ab ociosis verbis: quia euangelium clamat de omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines reddent rationem in die iudicij. Ociosus vero sermo est qui nec ad eius qui eum loquitur nec ad ipsius qui illum audit pertinet profectum. Noli ergo proferre verba que risum aut cachinnum moueant sed magis que ad compunctionē et lachrymas: ⁊ ad animarum profectum pertinent. Tuus sermo semper sit sale conditus. Narrat namq historia tripartita ammonem beneuolum presulem atq theonem multorum monachorum presides fuisse. Ambo namq operatores fuerunt inopinabiliū rerum ⁊ diuina prouidentia prophetiaq completi. Dicitur theonē fuisse eruditum egyptiorum grecorum latinorū q studijs: ⁊ triginta annos habuisse taciturnitatem porro ammonem a nullo homine visuꝫ irascentem: aut iurantem: aut mentientem: aut vanum aliquem vel asperum vel infirmum protulisse sermonem. Horuꝫ temporibus fuit Helias monachus in eremo agens annum centesimuꝫ ⁊ decimum: antea tamen septuaginta annis solus vixerat in solitudine: ⁊ vsq ad hanc etatem ieiunando multum silendo et viriliter conuersando peruenit. Hec miracula hortor vt frequēter legas vt scias ꝙ cautum te in loquendo esse oporteat. Audiuisti ꝗ nunc: et vt puto memorie cōmendasti ꝙ doctissimus theon monach⁹ per triginta annos tenuit taciturnitatem. Hortor igitur vt quia nobis assidue tacere non licet: vel etiam quolibet id placeat: vt semper a malo detractionis sileas. At ergo tibi virtus taciturnitatis placeat audi adhuc quid zacharias de ipsa interrogatus respondit. Dixit abbas pastor: quia interrogauit abbas Moyses fratrē zachariam dicens. Quid tu vides. Et nihil melius ꝙ tacere pater. Et dixit verum est fili tace. Hora asit mortis eius sedens abbas Isidor⁹ respexit i celū ⁊ dixit. Letare letare fili zacharia: qr aperte sunt tibi ianue regni celoꝝ vides o sāctissime frater ꝙ zacharie per taciturnitatē maxime virtutē: aperte sint ianue celi: vt ergo ⁊ tibi aperiāt ama tacere delecta silere. Legi ego de quodā viro dei ꝙ vt taciturnitatē disceret: ꝑ plures annos lapides in ore portaret. Ammoneo ergo: atq iteruꝫ ammoneo: vt linguā tuā custodias nulli detrahas nemini maledicas nulla risuꝫ mouētia verba ꝓferas: cogita ꝙ breuis sit ista vita ⁊ ꝙ misera in comparatione eterne. Hec cogitando ⁊ linguaꝫ refrenādo: imitādo scꝫ eoꝝ actum: quorū superi⁹ mentio facta est: aduenies eoꝝ consortio. Quoniam autēꝫ animo tuo multam taciturnitatē in

culcare volo:⁊ q̄ multa bona opera propter vitium lingue pereunt:ideo adhuc vnam sententiolam subiungā. Uenit in itinere conuersationis abbas Euagrius ad quendā senem et dixit. Dic abba sermonem quo saluus fiam? Et ille respondit. Saluus si vis fieri quando venies ad aliquem non prius loquaris ꝙ ipse inquirat. Euagrius compunctus in hoc sermone penitētiam egit in cōspectu senis:⁊ satisfecit ei dicēs. Crede mihi multos codices legi:⁊ talem eruditionem nunquā inueni. Et multum proficiens exiuit. Ex his enim verbis o beatissime frater lucide demonstratur:ꝙ beata est illa anima que taciturnitatis perfecte habet virtutem. Dilige hanc virtutem: posside hoc donum: conserua hanc margaritam. Amandum est ergo silentiū quia per illud humilitas nutritur lachryme generantur ad extremum multa mala per illud declinantur.

¶ ¶ De vilium vestimentorum appetitu. Capitulū.vij.

Sclas deniq̄ o frater ꝙ ⁊ in vestimentis sit cōtinentia valde necessaria. Sunt eñ multi qui putant:ꝙ appetitus preciosarum vestium nō sit pctm̄. Qđ si pctm̄ non esset nequaꝙ dn̄s Joannē de asperitate vestimēti laudasset. Ait eñ turbis. Quid existis in desertuȝ videre hoīeȝ mollibus vestitū? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Joannes ꝟo mollibus vestitus esse negatur:quia qui mollibus vestiuntur magis terreno regi seruiunt ꝙ celesti. Joannes vero primus noui testamenti monachus pilis cameloꝝ indutus fuisse perhibetur. Si ille qui in vtero matris sanctificatus fuit:⁊ deo multum amabilis atq̄ dilectus extitit:qui fuit verus propheta ⁊ plusꝙ propheta:pilis vero camelorum fuit indutus nos qui peccatores et infirmi sumus: quanto magis vilibus vestibus esse contenti? Si hoc culpa non esset: nequaquam Petrus apostolus per epistolam firmans a preciosarum vestium appetitu compesceret dicens. Non in veste preciosa. Nemo namq̄ vt ait papa Gregorius:preciosa vestimenta nisi ad inanem gloriā querit. Peccatores enim sumus:⁊ ideo preciosa vestimēta q̄rere non debemus. Magis vero ornatum mentis querere ꝙ corporis debemus. Ornatus mentis est charitas:fides humilitas bonitas ac benignitas. De his namq̄ virtutib⁹ mens ornatur sine fine cū deo victura. Caro eñ ꝙuis preciosis vestimentis cooperiatur ꝙuis auro argentoq̄ ornetur:nihil est aliud ꝙ caro ⁊ puluis ⁊ lutum ⁊ stercus. Quapropter magno opere procurare corporis labores debemus:nō balneum subinde inquirere nō ornata vestimēta:q̄ si delicate corpus nostrū fouem⁹ hostē nostrū nutrimus. Nullū eñ maiorē inimicum nutrit homo ꝙ corpus. Corpus autem trahit mentem ad peccatum:⁊ ideo semper debet illud seruus vt ancilla dei subiugatum habere.

¶ Quod supradicta cum discretionis virtute debeant perfici. Capitulum.viij.

Debet namq̄ corpus affligi per abstinentiam:per vigilias ⁊ per diuersos modos ita tamen vt semper suum officium suāq̄ obedientiam possit perficere castigandum semper ⁊ affligendum est corpus vt ad malum opus animā nō trahat et ad peragendum bonum sit sempˀ idoneum. Naȝ qui ita corpus macerat vt nec q̄dem bonū opus facere valeat discretiōis adhuc ignorat virtutē. Ut igitur ⁊ corpus scias affligere ⁊ tēperare vnum supra relatū de Uitaspatrum dicā sermonē. ¶ Dicebāt de quodam patre qui dum secularis esset ⁊ coniugem habuisset postea conuersus tentabatur a sathana de ea. Ipse ꝟo narrauit hoc patribus. Qui cum hoc audissent:q̄ operarius esset et maiora facere potuisset ꝙ officio suo agebat imposuerunt ei maiora vt debilitaretur corpus eius vt nec surgere posset. Deo autem disponente:quidam peregrinus aduenit et pertrāsiuit:admirans ꝙ nemo egressus esset in occursum eius. Et reuersus pulsauit dicēs. Ne forte frater qui in ea habitat infirmetur qui cū pulsasset intrauit et nimis infirmum inuenit: et dixit ei. Quid habes pater. Et narrauit ei dicens. Ego de seculari vita sum:et solicitat me inimicus de vxore mea et narraui patribus ⁊ imposuerunt mihi onera diuersa. Et cum implere vellem iussa defeci:⁊ ꝟo stimulus crescit. Audiēs hec senex contristatus est ⁊ dixit ei. Siquidem patres magni viri bene imposuerunt tibi onera quibus grauaris. Si vero me paruulum audire volueris cito inuenies requiem. Nunc paululum cibum sume in tpe suo:⁊ recollige vires tuas :fac aliquantulum opus dei:⁊ iacta in dn̄o cogitatum tuum:q̄ tuis laboribus hanc impugnationem superare non poteris. Corpus enim nostrum velut vestimentum est si cum discretione tractaueris stabit. Qui cū audisset eum fecit ita:⁊ intra paucos dies recessit stimulus eius. Hanc fabulam ideo volui scribere in isto ordine: q̄ ea q̄ superius ammonui.i.silentium nuditas: abstinentia:corporisq̄ castigatio cū discretione sunt agenda. Discretio vero magna virt⁹ est:q̄ p ipsam mala declinantur:⁊ bona seruāt. Bonum ergo opus si sine discretione fit:cito deficiet. Discretio eñ mater est oīm virtutum. Quapropter ⁊ tuam frater hortor dilectionem.vt oīa cum discretione facias vt nec ad dexteram nec ad sinistram corruas. De hac etiā discretionis virtute habes hic supra in vitaspatrū. Dicit abbas Antonius. Quia sunt quidam cōterentes corpora sua in abstinentia:⁊ q̄ nō habuerunt discretionem longe facti sunt a deo. Superuenit aūt quidā venationē faciēs in siluis agrestiū aīalium ⁊ vidit abbatem Antoniū gaudētem cū fratribus ⁊ displicuit ei:volens aūt senex ostendere ei:q̄ oportet aliqū condescendere fratribus dixit ei. Pone sagittam in arcu tuo ⁊ trahe:⁊ fecit sic et dixit ei. Iterum trahe:⁊ traxit ⁊ dixit Senex trahe adhuc. Tunc dixit venator. Si supra moduȝ traxero frangetur arcus. Respondit abbas Antonius. Ita est in opere dei. Si plus ad mensu-

ram tendimus fratres cito deficiunt. Expedit
ergo vel ad monumentum hore relaxare iu-
gum cor. Hec audiens venator cõpunctus est ꝛ
multum proficiens in sermone senis discessit et
fratres confirmati reuersi sunt ad loca sua. Ma
xima autem mihi cura fuit hec scribere religio-
sissime frater: vt ab vtroq periculo te immunem
custodias: videlicet vt curã corporis non dei pre
ponas seruitio. ꝛ rursus: vt dei seruitium exple-
re queas corpori necessaria ministrare non ces-
ses quan q̃ tuum bonum mihi notum sit studiũ:
sed ꝛ non ammoneo vt in scđo loco post continẽ
tiã discretionis virtutẽ memorie cõmendes

De bono compũctiõis que maxime ex
mortificatione nascit᷑. Cap. ix.

SEd quia cõpunctio in om-
ni opere est necessaria: cõ-
mendanda est tibi ipsa virtus
quatenus mortificationi iun-
gatur compunctio. Puto enĩ
q̃ vera mortificatio ab aliquo
possideri nõ possit nisi cum cõ-
punctione. Idcirco tuã chari-
tatem o frater hortor: vt quic-
quid agis vel silentium teneas:
vel abstinentiam facias vel nu
ditatem ames: vel vigilias furtiuas diligas: oĩa
pro dei amore fac: ꝛ cum lachrymis. Si lachry-
me currũt adest tibi salutaris cõpunctio: ita dũ-
taxat vt cum discretione de qua supra dictũ est:
facias vt per te non scandalizentur alii: sed po-
tius edificentur. Simus ergo in omni opere no-
stro compuncti: vt possimus dicere domino cũ
psalmista holocausta medullata tibi offerimus
holocaustum vero totũ incensum dr̃. Holocau-
stum ergo dño offert qui totũ se dño tradit: quod
ad monachorum ordinem specialiter pertinet.
Per medullam vero holocausti compunctio de
signatur. Holocaustum vero sine medulla est bo
num opus sine compunctione. Hanc medullam
ipse psalmista alibi pinguedinem nominat: ho-
locaustum inquit tuum pingue fiat. Magna est
virtus compunctionis de qua supra in vitaspa
trum scriptum est. Frater quidam interroga-
uit alium senem dicens. Pater quid faciam. Di
xit ei senex. Flere debemus semper. Contigit
enim aliquem senem mori aliquando ꝛ postmo-
dum in seipsum reuerti ꝛ interrogauimus eum
dicentes. Quid vidisti abba. Et narrauit nobis
plorans. Audiui illic vocem sine mora dicentem.
Veh nobis veh nobis sic et nos semper dicere
debemus. Apertissime vero in his verbis possu
mus cognoscere quare nobis semper flere con-
ueniat scilicet ne post vite huius discessum in lu
ctum veniamus eternum. Utile namq consiliũ
est hic ad tempus deplorare: qr hec vita breuis
est: labens est misera est cito transitoria est: Illa
alia vita nullũ terminũ h3 nunq̃ finiet᷑: et sicut
sancti sine fine gaudebunt cũ angelis in celo: sic
ꝛ pctõres sine fine cruciabunt᷑ cum diabolo in in
ferno: q̃ si lachrymas statiz vt volum⁹ inuenire
non possumus psistamus in pcibus: qr dñs no-
bis facile põt lachrymas dare: multi enĩ vollẽt la
chrymas habere: sed nõ statiz vt illas volunt in-
ueniunt. Unde supra in vitaspatrum scriptũ est.

Interrogauit quidam frater quendam senez
dicẽs. Desiderat anima mea lachrimas habere
sicut audio senes lachrimas effundentes ꝛ non
veniunt mihi et tribulatur anima mea. Dixit ei
senex. Filii israel post quadraginta annos intra
uerant terram repromissionis. Lachryme igit᷑
sunt terra repromissionis ad quas si perueneris
iam multum timebis bellum: ita enim vult de⁹
affligi animam vt semper desideret ingredi ter-
ram illam. Dicebant de beato Arsenio: qr toto
tempore vite sue ad opus manuum suarum pan
num habebat ante se propter lachrimas q̃ cre
bro cadebant ex oculis eius. Hec vero audiẽtes
o charissime frater quantũ debeamus nos pre
parare ad lachrimas pensemus. q̃ si illi iam san
cti et iusti: ꝛ dei facientes per oĩa voluntatẽ sic
se mortificabant quanto magis nos qui peccato
res sumus flere et lugere debemus. Pensare enĩ
debemus diẽ mortis nostre ꝛ diem iudicii. Pen
sare etiam debemus qualis discussio tibi erit. Au
diamus quid beatus Ammon fratri se interro-
ganti responderit. Frater quidam interrogauit
abbatem Ammonem dicens. Dic mihi aliquod
verbum. Dixit ei Senex. Uade talem fac cogita
tionem tuã queadmodum faciunt iniqui q̃ sunt
in carcere. Illi enim interrogant vbi sit iudex ꝛ
quando venturus sit. Et in ipsa expectatione pe
nas suas deplorant. Ita ꝛ monachus debet sem
per esse suspectus ꝛ obiurgare animam suam di
cendo veh mihi quomodo habeo astare ante tri
bunal xp̃i: ꝛ qño habeo actuum meorum redde-
re rationem. Si igitur sic semper meditatus fue
ris poteris saluus esse atq compunctus. Et tu o
frater fidelis hec audiens fac sic vt iste seru⁹ dei
hortatur. Cogita de penis inferni vermis ibi
non morietur: ignis non extinguetur luctus nũ
q̃ cessabit pena nunq̃ finietur: ꝛ si semper hec
cogitaueris saluaberis. recole semper illud qđ
abbas Helias dixit. Ego tres causas timeo.
Primam quando egressura est anima mea de
corpore. Secundam quando occursurus sum
deo. Tertiam quando aduersum me sententia
est proferenda. Et tu frater hec meditare hec co
gita hec tracta sollicite vt inferni laqueos pos-
sis euitare: ꝛ ad regna celorum merearis cõscen
dere. Lugendum hic est: quia scriptum est. Bea
ti qui lugent qm̃ consolabuntur. Nequaq̃ hoc
de omni luctu dixit quia sunt luctus multi: qui
de parentum morte fiunt vel amicorum et qui
res quas desiderant adipisci non possunt qui p
suo luctu non sunt beati. Solummodo illi lu-
gentes beati sunt qui sua vel aliorum lugent pec
cata sicut Samuel deflebat Saul. ꝛ Paulus de-
flebat eos qui non egerunt penitentiam a forni
catione et immundicia sua. Defleamus in hac vi
ta nostra peccata et aliorum quia dictum est lu-
gentibus: luctus vester vertetur in gaudium.
Seminemus nunc in luctu vt metamus tunc in
gaudio cum quibus psalmista dixit. Euntes ibãt
et flebant mittentes semina sua. Uenientes au-
tem venient cum exultatione portantes mani-
pulos suos. Uidens autem quomodo beatus in
scripturis esse pdicatur luctus. Audi adhuc qđ
supra in Uitaspatrum scriptum sit de eo. Mise-
runt aliquãdo senes de monte Nytrie ad abba-

tem Macharium maiorem in scithi rogantes vt veniret ad eos alioquin sciret oēm multitudinē ad se esse venturā: eo q̄ desiderarēt eū videre anteq̄ migraret ad dn̄m. Qui cū venissent in montē congregata est multitudo fratrū ad eum. Rogabant autem fratres vt faceret verbuꝫ ad eos. Ille autē lachrymans ait. Ploremus fratres et producāt oculi nostri lachrymas anteq̄ eamus hinc vbi lachryme nostre corpora nostra cōburant ⁊ fleuerunt omnes proni in faciem suam dicentes. Pater ora pro nobis. Abbas etiam Siluanus aliquando sedens cū fratribus factus est in excessu mētis: ⁊ cecidit in faciem suā. Et post modū surgens: plorabat. Et interrogauerunt eū fratres dicentes. Quid habes pater. Ille autem tacebat ⁊ flebat. Cōpellentibus autem illis dixit. Ego ad iudicium raptus sum ⁊ vidi multos de habitu nostro ire ad tormenta ⁊ multos seculares ire ad regna: ⁊ lugebat senex: ⁊ noluit deinceps exire de cella sua. Sed si exire cogebat operiebat cuculla faciem suam dicens. Quid necesse est videre lumen hoc temporale in quo nihil est vtile. Manifestum esse prudentie tue credo quā magna sit virtus cōpunctionis: per quā peccata deleantur ⁊ virtutes acquirantur. Nolo autē ab hac virtute tua sit mens aliena que in peccatoribus hominū habitat. Per hanc multi domino placuerunt per hāc diabolus vincitur per hanc vitia superātur per hanc dn̄s ad misericordiam prouocatur: per veras etenim lachrymas ea que dicta sunt cōplentur. Veras nāq̄ lachrymas habet: qui hoc non cōmittit qd̄ defleet hoc est docte plangere. Docte plangit: qui plangēs malū qd̄ fecit: non perpetrat quod iterū plangere debeat. Dicit enī Isidorus: quia liberior est non penitēs q̄ qui adhuc agit quod penituit.

¶ De qualitate cōpunctionis. Cap. x.

Quapropter post luctū admonēda est beatitudo tua vt qd̄ plāgitur desiderio emendandum ne iterū delectetur diabolo suadente cani nāq̄ assimilatur omnis penitēs qui plangendo iterum cōmittit qd̄ plāgat. Canis reuersus ad vomitū ⁊ penitens ad peccatū. Multi enim lachrymas indesinenter fundunt et peccare non desistunt. Et ideo dilectissime charitatem tuā hortor: vt q̄ plangis iterū iterare non velis. Scito ergo q̄ ille qui qd̄ plangit iterū cōmittit: similis fit illi qui lauat laterem crudū: q2 in eo qd̄ magis lauat magis lutū facit. Esaias nāq̄ hortatur dicens. Lauamini mundi estote: auferte malum cogitationum vestrarū ab oculis meis. Lauatur etenī ⁊ mundus non est qui quoddā peccatū plāgit ⁊ iterat. Lauatur ⁊ mundus efficitur quisq̄ plangendo malū quod fecit ⁊ iterū nō cōmittit. De illa enī anima que plāgit mala sua ⁊ iterat: de ipsa scriptū est in propheta. Quā vilis facta es nimis iterās vias tuas. Non ideo hec tibi scribo: vt de te suspicer talia: sed vt pleniter ⁊ lucide scias qualis compunctio esse debeat.

¶ Admonitio de modo orandi. Capitulum. xj.

Et quia tibi manifesta est iam cōpunctionis virtus: restat vt mod9 orandi tibi pandatur. Dn̄s enī ostendit modū orandi cuꝫ rogatus a discipulis vt eos doceret orare dixit. Cum statis ad orandū nolite multū loqui sed dicite. Pater noster et reliqua. Oratio breuis esse debet nisi forte ex affectu diuine gratie protendatur. De beato Arsenio dicebāt: q2 vespere sabbati lucescente in dn̄ica relinquebat post se solem extēsis manib9 ad celū orās: donec mane die dn̄ico ascendens sol illustraret faciē eius. Et sic residebat. Videat ergo o sanctissime frater charitas tua q̄ fortis iste vir fuerit in orationis officio qui de vespera vsq̄ mane extēsis manib9 orabat. Non ideo hoc tibi scripsi: vt tu sic facere tentes: sed vt affectū ⁊ studium quod ille per totam noctē vel etiā per totum tēpus habebat: tu vel regularibus horis habere studeas: et sic sies in oratiōe: vt mēs tua cōcordet voci tue. Audiat igit dilectio tua adhuc verbum de modo orandi. Narrauit abbas Dulas qui fuit discipulus abbatis Besarionis dicēs. Veni aliqñ in cellā abbatis mei: ⁊ inueni eū stantem ad orationē ⁊ man9 suas extēderat ad celū: permanserat autē persiciens iugiter quatuor dies: ⁊ post hec vocauit me dicens. Sequere me. Et exeūtes perreximus in eremū ⁊ cum sitirem dixi. Abba sitio. Ille autē tollēs perā discessit a me q̄tū iactus est lapidis ⁊ facta oratione attulit eam aqua plenā. Et iuimus in ciuitatē illico ⁊ venimus ad abbatē Joānem. Et salutantes eū fecimus orationē. Deinde sedentes ceperūt loqui de visione quam viderant. Dicebant aūt se audisse de abbate Sysoyo: q2 nisi manus suas cito deponeret qñ stabat ad orationē rapiebatur mēs eius in superioribus. Si ergo cōtingebat aliquis fratrū cū eo orare: festinabat cito deponere manus suas ne raperet mēs eius ⁊ moraretur. ¶ Dicebat etiā senex ali9: q2 assidua oratio cito corrigit mentē. ¶ Dicebat quidā patrū q2 sicut impossibile est vt videat quis in aqua turbida faciē suā: sic et anima nisi purgata fuerit a cogitationib9 alienis non pōt contemplari deū. Audisti quoq̄ q̄ abbas Sysoyus nisi cito dimitteret man9: raperetur in contemplationē. Quare ergo repēte in contēplationē raperet sine dubio mortificatus erat. Audiat igitur dilectio tua quare studiū beatus Paulus monach9 habuit orando quod in ecclesiastica historia scriptum habetur. Fuit Paulus de Libia scithi nō minus quinquaginta habens monachos. Nihil aūt operabatur neq̄ percipiebat: nisi qd̄ comederet tm̄. Orabat aūt solūmodo: ⁊ veluti quoddam tributū habēs impositū trecētas orationes deo vnaquaq̄ die reddebat. Et ne vna die relinqueret trecētos lapides ponebat ⁊ singulis orationibus lapidē in sinū mittebat. Expensis ergo lapidibus orationes sciebat esse cōpletas. Multū igitur debem9 nos humiliare: qui ⁊ lōge ab illoruꝫ meritis quorū superi9 mētio facta est distamus: ⁊ sic prompti ad orationem faciendam non sumus vt illi. Oratio vero iuncta compunctioni ma-

gna virtus est. Volo quoq; vt solerter attendas q Jesus xp̄s ac dn̄s saluator noster volens orare ascendit in montem. Jdeo Jesus oraturus in montem ascendit: vt & tu mōtem orando cōscendas. Nequaq̄ autem oīs qui orat in montē ascēdit. Jlle vero qui in oratione mortē inimici sui querit aut res mundi huius vt honorabilior in hoc mūdo esse possit nequaq̄ in montem orando cōscendit. Qui contra qui in oratione pro remedio anime sue siue pro aliorū pctīs deū deprecatur: iste absq; dubio in montem ascēdit. ¶ Vide vt hec legas attente deo dicatur vt ordinatim de mortificatione venias ad cōpunctionē illāq; habendo noscas modum orandi.

¶ De pugna vitiorum aduersus virtutes. Cap. xij.

Sed q2 lucide de nōnullis instructus est virtutibus restat vt mēte perpēdas: quanta luctatio sit vitiorū aduersum virtutes. Magnū quoq; certamen est vitiorum ad virtutes. Tunc enim poteris oīa vincere vitia pugnādo cū diuino adiutorio: si cōtra singula opposueris virtutē. Solet enim vitiorū pugna aduersum virtutes ad profectum hoīs venire: q2 per illud certamen mēs exercitatur & ab electionis vitio purgatur: cōtra singula quoq; vitia virtutes sunt adhibende. Contra luxuriam munditia cordis adhibēda est. Contra iracundiā vero patientia opponenda est. Mittēda est fiducia contra timorē. Contra torporem vero zelus opponēdus est contra tristitiā malam adhibendū est gaudium spiritale contra accidiam vero fortitudo assumēda est cōtra auaritiam assumēda est largitas. Cōtra superbiam autē humilitas proponēda est: contra odiū assumenda est charitatis virtus. De hoc enim certamine Paulus dixit apostolus. Caro concupiscit aduersus spiritū: spūs aūt aduersus carnem. Hec enim sibiīnuicem aduersantur vt non quecūq; vultis illa faciatis. Et tu charissime hec legendo et memorie cōmendando stude contra hostis antiqui insidias viriliter dimicare. Si te somnolentia grauat stude illam vincere amando vigiliam: quia somnolētia per vigiliam destruitur. Si te delectat balneorum vsus veniat tibi ad memoriam beatus Jacobus frater domini: qui primus post apostolos hierosolymoꝝ rexit ecclesiā de quo Josephus narrat: q nunq̄ carnem comedit: nec vnq̄ balneo vsus fuerit: nec lineis vestibus sit indutus nec caput suū sm̄ consuetudinem sue gentis oleo vnxit. Si in delectionem tibi delitie veniunt propone ante oculos tuos Joannem baptistam: qui fuit in vtero matris sue sanctificatus: de quo dn̄s Jesus dixit q nemo maior illo inter natos mulierū surrexit. Narrat de eo sanctum euangelium q mel siluestre & locustas edebat. Si ei qui in te peccat qui tibi detrahit: aut maledicit vel in aliquo ledit non potes ignoscere si vis veniant ad memoriam quanta & qualia passus sit pro te christus. Pro te enim homo factus est mortalis & passibilis qui erat immortalis & impassibilis: assumpsit pro te carnē ex virgine in qua pateretur & moreretur. Pro te quoq; fuit flagellat⁹: alapis cesus: sputis linitus: spinis coronatus: ad extremum etiam crucifixus. Pro te enim hec omnia sustinuit xp̄s vt te a diaboli potestate liberaret. Pendens vero in cruce quid dicebat. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. Jlle igitur qui sine peccato occidebatur pro suis inimicis orabat tu si aliquam molestiam pateris ab aliquo non potes dimittere. Credo quoq; si ista que dico subtiliter cogitare volueris oībus in te peccātib⁹ toto ex corde facile dimittere poteris. Hec meditando: hec mente discutiendo: poteris irā vincere: poteris omnes diligere: poteris domini implere preceptū. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos & orate pro persequentibus & calūniantibus vos. Si tibi venit voluntas vagandi recole q iam mortuus es: q crucifixus es. Nunquid crucifixo homini venit voluntas vagandi. Non quia nihil cogitat nisi de morte sua. Et tu iam mortuus es huic mūdo: vide ne aut tu illi: nec ille tibi reuiuiscat. Dic potius cum apostolo Paulo. Mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Hec vero cogitando poteris vincere vagationem. Audi quid ipse apostolus de pugna vitiorum aduersus virtutes doceat. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Tu ergo si vis viuere cum christo: mortifica per virtutes omnia vitia. Per charitatem mortifica odium: per gaudium spiritale occide tristitiam. Per pacem extingue discēsionem. Per patientiam mortifica impatientiam. Per bonitatem occide malitiam. Per māsuetudinem extingue ferocitatem. Per continētiam mortifica intemperantiam. Per castitatem occide impudentiā. Si isto modo actus carnis mortificare curaueris sine dubio perēni letitia cum angelis in celo frueris.

¶ De studio legendi. Capitulum. xiij.

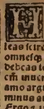

Non est in his diu immorandum q2 transmitto charitatē tuā ad latissimum campū diuinarum scripturarum: vt q̄ hic tibi deesse cernis: ibi solerter perquiras. Quapropter oro dilectionem tuam vt studium semper in te crescat legendi. Nullus enim puto potest perfecte dei noscere precepta: nisi q legendi continuum habet studium. Quia quanto quisq; in diuinis scripturis assiduus fuerit tanto ex his maiorem intelligentiam capit: sicut terra que in quanto magis excolitur: tanto amplius fructificat. Nam q̄uis homo tardum sensum habeat: aliquid tamē discere poterit ex scripture mysterijs si habuerit assiduitatem legendi sicut scriptum est in euangelio. Qui enim habet dabitur illi: & qui nō habet etiam q̄ videtur habere auferetur ab eo. i. qui habet studium legēdi: dabitur etiam illi intelligendi facultas: & qui legendi studium non habet etiam hoc q̄ videtur habere: id est q̄ naturaliter bonū intelligit propter ignauiam eius auferetur ei. Et sicut ille

qui tardus est ad intelligēdū pro sua bona intelligentia recipiet gloriā: ita ille qui talētū sibi datuʒ negligit condenabitur. Quapropter ammoneo charitatē tuā vt studiū habeas legendi: quia omnis profectus ex lectione ꝓcedit. Que nescimus ex lectione discimus. Dicit enim Isidorus q in orationibus mundamur: lectionibꝰ instruimur vtrumq bonum est si liceat: si non liceat melius est orare q̄ legere. Qui vult cuʒ deo semper esse frequenter debet orare frequenter τ legere. Nam cum oramus ipsi cum deo loquimur. Cum vero legimus deus nobiscum loquitur. Si hec ita sint o dilectissime frater: necesse est tibi orandi legendiq studium habere. Lectio cognitionē dei administrat: lectio tenebras ignorantie fugat lectio scientiam homini confert lectiōis studio dei preceptum eiusq sacramenta occulta discere solemus: lectionis studio dei omniūq virtutum amor nutritur. Per lectionem potes cognoscere qualis sit beatitudo qualis gloria: qualis sit claritas: que promittitur sanctis electisq omnibus. Per lectionem potes cognoscere qualis, sit pena qualis luctus: qualis fletus immineat malis τ iniustis atq impiis hominibꝰ. Per lectionem cognoscere vales quid audituri sint boni τ mali in die iudiciꝫ malis enim a domino dicetur ite in ignem eternum qui preparatus est dyabolo τ angelis eius. Bonis vero dicetur: venite benedicti patris mei percipite regnuʒ quod vobis paratū est ab origine mundi. Hec eniʒ oīa lectione didiscimus. Lectio etiā manifestat. quō prospera quō aduersa tolerare debeas. Quapropter subiungendū est hic aliq̄d qđ legi de patruʒ exēplis qui infirmitates vel omnia aduersa pro amore dñi nr̄i Iesu xp̄i tolerare studuerūt, vt tua charitas hoc legens menti commendans illos viribus totis imitari studeas.

¶ Ammonitio de peruersa aduersitate, tolleranda τ maxime atq grauissime infirmitate amanda. Capitulum.xliiij.

Ettor igitur vt si vel infirmitas vel alia cōtrarietas tibi acciderit quatenꝰ pfecte valeas scire qualiter tribulatiōes omnesq infirmitates tolerare debeas lectioni esto deditꝰ ibi eīn inuenies scriptū ego quos amo arguo τ castigo: si quos dominus amat: arguit τ castigat: Ergo τ tu frater ama argui et castigari ab illo. Qualiscūq infirmitas tibi euenerit gratanti animo suscipe illā. Uolo tibi vnā rem de hystoria tripartita narrare: quaʒ volo vt legas: τ memorie cōmendes. Fuit beniamin senior qui valde clarus hab. batur dono dei ditatus vt sine medicamin. tactu manus aut olei facta oratione sanaret egrotū. Hic fertur incidisse in idropicā passionē: τ sic eius corpus ītumuisse vt non posset per ianuam cellule in qua habitabat efferri: nisi ianue cū tabulis ante positis sublate essent. Is ergo passionis sue tempore pene octo mēses sibi ante mortē in cellā latissima sedēs curabat solēniter egrotātes: nō grauiter ferens qđ sue egritudini nō ꝓdesset: sed etiā se vidētes cōsolabatꝰ τ deprecabatꝰ vt rogarēt deum ꝓ aīa eiꝰ τ de corpe nō curarēt qr dū sanꝰ inquit essem nihil ꝓfuit mihi. ¶ Hūc beiamin imitari stude o sanctissime frater: τ in oībus infirmitatibus tuis dn̄o semper gratias referas. Audiat ēt dilectio tua de beato stephano monacho qualiter i infirmitate sua dn̄o gratias agere studuit. Stephanus aūt habitauit iuxta mare occanum: perfecta degēs τ integra cōtinētia. Qui circa sexaginta annos probatissimꝰ monachꝰ fuit τ Antonio magno notissimꝰ. Fuit itaq mansuetꝰ τ sapiens locutione suauis τ vtilis tristantiū cōsolabatꝰ aīos τ ad alacritatē reuocabat liʒ necessaria tribulatio ꝓueniret. Talis erat in cladibus propriis. Deniq cū infirmitate incurabili captꝰ esset τ medici putrida mēbra eiꝰ abscidissent ille tū operabatꝰ manibꝰ palmarū plectēs folia: τ presentibus suadēs vt de rebus huiuimodi nō dolerēt nec aliud cogitarē nisi de bono fine: Deus inquit cūcta que facit vtilia sunt. Ego aūt noui qr hmōi passiones pro peccatis eueniūt: τ meliꝰ est hic penas soluere q̄ post mortē perpetua supplicia sustinere. Stude ergo τ tu similiter dicere qū tibi infirmitas vel alia cōtrarietas venit. Cōsiderare quoq summopere debemꝰ si illi qui sancti τ iusti fuerūt dn̄o ꝓ infirmitate gr̄as referebant quāto magis nos qui peccatores sumꝰ τ infirmitates τ tribulationes amare debemus presertim cū apostolus dicat: q per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Si igitꝰ per multas tribulationes intratur in regnum: amande sunt tribulationes cū gratiarū actione tolerāde sunt tribulationes quatenus heredes regni celestis effici mereamur. Peccator eīn qui in hoc mundo flagellari nō meretur: in inferno torquebitur. Cupiendū est nobis o frater vt hac in vita dum viuimus tribulationes τ infirmitates pro christi amore: τ pro remissione peccatorum libēti animo sustineamus. Scire namq debet dilectio tua quibus modis deus hominem flagellat. Primo modo flagellat ad probationem: sicut flagellatus est beatus Iob et thobias qui probati sunt vt essent flagellati τ manif. stati aliis ob causam exempli imitandi vt eorum cognoscentes patientiam illos imitari studeamus. Secundo modo deus homines flagellat: ne se extollāt in superbiam vel in securitate ponant quod ad sanctos specialiter pertinet sicut de seipso apostolꝰ dixit: τ ne magnitudo reuelationuʒ extollat me datus est mihi stimulus carnis mee angelus sathane vt me collaphizet: qui postq̄ cognouit q salubre fuisset illud flagellum dixit libenter ego gloriabor in infirmitatibꝰ meis vt inhabitet in me virtus christi. Tertio modo deus hominem flagellat propter peccata sicut paraliticum cui dixit remittuntur tibi peccata deinde subiunxit tolle lectum tuum τ vade in domum tuam. Per hoc vero q illi prius peccata dimisit τ deinde ab infirmitate curauit apertissime monstratur qđ ei infirmitas propter peccata euenerit. Quarto modo deus hominem flagellat vt sua virtus vel sanctorum suorum meritum demonstretur sicut de ceco nato dominus in euangelio dixit: neq hic peccauit neq parentes eius vt cecus nasceretur: sed vt clarificetur filius dei per eum. Hic

verbis aperte declarat q ideo cecus natus fuerit vt ab eo illuminatus virt⁹ diuinitatis demōstraret. Quinto modo de⁹ hominē flagellat: vt hic incipiat flagella sustinere que postmodū sine fine sustinebit. Quod solū modo ad maiores ptinet sicut antiochus ⁊ herodes hic inchoauerunt pati: qđ postmodum in inferno passuri erāt de his scriptū est. Duplici contritione ptere eos. i. in presenti ⁊ in futuro. His quinq modis dñs hominē flagellat idcirco cognitum est vt vnusquisq flagellat⁹ timeat ⁊ emedet flendo qđ fecit quaten⁹ flagellū ad profectū ei eueniat. Admonēda est ergo beatitudo tua: vt ⁊ hos quinq modos quibus deus hominez flagellat memoriter discat quatenus in omni infirmitate vel tribulatione an mentis oculos illos habeas. In his nāq meditando flagelluz domini gratandi animo tolerabis. Firmiter enīz debemus credere q nullum peccatuz sine vindicta relinquitur. Aut enī hic per penitentiam vnusquisq peccatum suū delet: aut dominus pie per flagellum suum purgat aut post mortē igne purgatorio purgabitur. Qđ si his modis peccatum hominis non fuerit deletum post hanc vitam in ignem descendet eternum. Hec vero audiens nequaq̄ de tua debes desperare salute: nequaq̄ cum desperatione dicere multa sunt mala mea ⁊ innumerabilia pctā mea. Scito pro certo nullus tantuz potest peccare q̄tum pietas dñi valet dimittere. Tantū enim est si peniteat peccās si ad illū se querere studeat.

¶ Et qz sermo se intulit de venia peccatorū sperāda volo factū theodosij imperatoris tibi ad memoriā reducere per qđ ⁊ ad sperandā peccatorum veniaz mens tua subleuetur: ⁊ ad lachrymarum fluenta proferenda: cor tuum compūgatur. Cur desperabit aliquis peccator de venia: si ad dominum ex toto corde conuertatur: cum supradictus imperator septem milia hominū occidēs lamentando ⁊ se reum agnoscēdo veniam intra paucos dies potuit promereri. Ut igitur manifestissime cognoscere possis sanctitas tua: quomodo gesta sunt cur vez septē milia hominuz occiderit ⁊ q̄ se occasione reū agnouerit qūo se humiliauerit: ⁊ qūo veniam promeruerit verba hystorie tripartite hic per ordinē sunt inserēda: per que verba in multis proficere domino adiuuāte poteris virtutib⁹. Primū in sperāda venia peccatorū: qz tantorū hoīm sanguinis reus existēs: facile veniā impetrauit. Deinde in humilitate: qz cū imperator eēt p p̄dicationē beati Ambrosij tātū se humiliauit vt oīb⁹ peccatorib⁹ se inferiorē esse cognosceret. Deinde i lachrymis qz cū ecclesiā intrauit: pauimētū ipsius ecclesie lachrymis rigauit. Volo igit̄ vt hoc tue charitati nō sit icognitum: q nemo simul iū se oīa valet extinguere vitia. Nā cuz quispiam passionē libidinis effugerit: auaritiā incurrit. Et cū ex auaritia declinauerit inuidie fouea illi p̄parat̄. Et si inuidiā vicerit mox vitiū furoris: ⁊ alios plurimos laqueos ponit ei inimicus: per quos capere eum possit incautum. Non itaq facile est vitare hominibus vniuersas insidias hostis: sed mens diuino solatio vigilans diuina protectione adiuta argumenta et machinamenta omnia antiqui hostis destruit.

¶ De venia peccatorum speranda. Capi. xv.

Theodosius namq imperator habuit passionem furoris. sed iusto furori immensam crudelitatem permiscuit. Quā obrem pro tua vtilitate. vt in supradictis virtutibus ex eius lectione proficias: narrare necesse est. Thessalonica ciuitas est grādis ⁊ populosa. In qua cū orta esset seditio quidā ex iudicib⁹ ei⁹ lapidati sunt atq tracti. Hinc indignatus theodosius iracundie non refrenauit infirmitatem: sed iussit iniustos gladios sup omnes euaginari: ⁊ vna cum nocentibus innocentes interimi. Septem etenim milia hominum sicut fertur occisa sunt non precedente iudicio: sz tanquam in messe omnes simul incisi sunt. Huiusmodi cladem valde plenam gemitibus audiuit beatus Ambrosius: et cum princeps Mediolanum venisset et solenniter in sacrum templuz voluisset intrare occurrit ei foris ad ianuas beatus Ambrosius ⁊ ingredientez his sermonibus a templi ingressu prohibuit. Nescis imperator scelus perpetrate iracundie nescis a te, q̄ta magnitudo peccati sit facta nec post causam tanti furoris mens tua molem presumptionis agnoscit. Sed forte recognitionem peccati prohibet potestas imperij: decet tamen vt vincat ratio potestatez: sciendā quippe natura est: ⁊ eius mortalitas atq resolutio ⁊ puluis progenitorum: ex quo facti atq in quē redigendi sumus: ⁊ non flore purpureo confidentem infirmitatez operti corporis ignorare coequalem hominum. Non est confidēdum in purpura: sed magis consideranda est cōditionis equalitas Princeps es o imperator et conseruorum vnus est enim dominus omnium rex omnium ⁊ creator. Quibus igitur oculis immundis aspicies templum domini quibus calcabis pedibus sanctum illius pauimentum Quomodo manus extendes de quibus sanguis innocens adhuc distillat: Quomodo huiusmodi manibus suscipies sanctum domini corpus. Qua p̄sumptiōe ori tuo porriges poculū sanguinis xp̄i preciosi dū furore sermonū tātus sanguis sit iniuste effusus. Recede igitur recede: ne scđo peccato priorē nequitiā augere cōtendas. Suscipe vinculum quo te omniū dñs nūc ligauit est enī medicina maxime sanitatis. His ergo sermonibus imperator obediens (erat enī diuinis eruditionibus enutritus ⁊ aperte sciēs que sunt p̄pria sacerdotū ⁊ que regū gemēs ⁊ deflens ad regalia remeauit. Cūq octo mensiū continue trāsissent tempora appropinquauit natiuitatis saluatoris nostri festiuitas. Imperator autem lamentationibus assiduis in palatio residens continuas lachrymas incessabiliter expēdebat. Ingressus autem rufinus tunc curie magister ⁊ singularem fiduciam habens apud principem: ⁊ videns eum in lamentationem p̄stratum accessit vt lachrymarum causas inquireret. At ille amarissime ingemiscens ⁊ vehementius lachrymas fundēs tu inquit rufine ludis ⁊ mea mala non sentis. Ego aūt lamentor ⁊ gemo calamitatē meā quia

seruis quidē ꝛ mendicātibus aperta sunt tēpla dei ꝛ ꝓpriam domū ingredientes deīceter exorāt mihi vero ingressus ad ea non est: insup etiam celi sunt clausi. Hec dicens verba singula singultibus interrumpebat. Rufinus vero curro inquit si tibi placet ꝛ pōtifici ꝓcib⁹ persuadeo vt soluat vinculū quo te ligauit. Ait imperator. Nō suadebis ambrosio. Noui enī decretū illius esse iustū: neq͛ enī reuerebitur imperialē potētiā: vt legem possit preuaricari diuinā. Cūq͛ rufinus verbis plurimis vteret̄. ꝛ ꝓmittens Ambrosiū esse flectendū imperatorem pgere cū festinatione pcepit. Ipse vero spe data paululū post est secutus: credens rufini promissionibus. Porro vir mirādus Ambrosius mox vt vidit rufinum ait. Impudens tā canū imitatus es o rufine tante vez necis autor existens pudorē ex fronte detergēs nec erubescēs metuis contra diuinā imaginem latrare. Cūq͛ rufinus supplicaret: ꝛ imperatorē diceret esse venturū: supno zelo accēsus Ambrosius ego inquit rufine predico tibi: qm̄ eū ingredi ecclesiā ꝓhibebo. Si vero imperium in tyrānidē mutauerit necē: ꝛ ego libēter suscipio. Hec ꝛ alia plurima rufinus audiens nūciauit imperatori votū antistitis: monens de palatio procederet. At imperator hec in media iā platea cognoscens: pergo inquit. Et iustas ī facie suscipio cōtumelias. Cūq͛ ad sacra limina peruenisset sanctam quidem Basilicam non ꝑsumit intrare: sꝫ veniens ad antistitē: ꝛ inueniens eū in salutatorio residentē supplicabat vt eius vincula solueret at ille crudelē dicebat eius ꝑsentiā esse ꝛ cōtra deū vesanire theodosiū eiusq͛ calcare leges cui imperator dixit: non insurgo aduersus ecclesiasticas sanctiones atq͛ inique ingredi limina sacra cōtendo sꝫ te soluere mea vincula deposco vt dñi clemētiā ꝓ me exorare studeas nec mihi ianuā claudi ꝑcipias quā dñs noster cūctis agētibus penitētiā aperuit. Tunc ait antistes. Quā penitētiā ostendisti post tantas iniquitates quib⁹ medicaminib⁹ incurabilia vulnera plagasq͛ curasti. At imperator tuū inquit opus est. Et docere ꝛ medicamina tēperare meū vō est oblata suscipere. Tunc sermo Ambr. dixit. Qm̄ furori tuū iudiciū cōmisisti ꝛ nō ratio ꝓtulit sniaꝫ: sꝫ potius iracūdia: scribe legē q̄ decretū furoris euacuet vt triginta diebus snīa necis atq͛ ꝓscriptionis in litteris tm̄modo maneat ꝛ iudiciū rōnis expectet. Quib⁹ trāsactis dieb⁹ ira vez iā cessante rōcām iudicās: apud semetipꝫ q̄ cognouerit sub veritate disponat. In his enī diebus agnoscet̄ si iusta sit snīa quā ꝓtuleris an iniusta. Si iusta fuerit ꝑmaneat: si aūt iniusta destruat̄ numer⁹ vero triginta diez ad hec examināda sufficit. Hanc ammonitionē impator libēti aīo suscipiēs: ꝛ optimā esse ꝯsiderās: legē ꝯscribi repēte ꝑcepit ꝛ ꝓpriis manibus ipsas cōfirmauit. Quo facto vinculū eius absoluit Ambrosius q̄ lex hacten⁹ obseruat̄. In tali nāq͛ tenore facta fuit illa descriptio: vt si quis imperator morti dānasset vsq͛ ad triginta dies seruarent̄ illesi: quo ira regi vindicaret seuerius: ꝛ eorum sententia esset suspensa: quatenus in spacio triginta dierum ira quiescente ꝓbasset virum iudicasset iustū an iniustū ꝛ qđ iustum ꝓbasset facere studuisset. Sic itaq͛ sacratissimus impator ingredi limina ꝑsumens nō stans dño supplicauit neq͛ genu flexo sed pronus in pauimento iacens dauiticaꝫ vocem proclamauit: Adhesit pauimento aīa mea viuifica me dñe sm̄ verbū tuū manibus aūt capillos euelliens frontēq͛ ꝑcutiens ꝛ pauimētū lachrymarum guttis aspergens veniā impetrare poscebat. Cūq͛ tp̄s accederet q̄ munus ad altare solebat offerre surgens cū lachrymis est ingressus. Cū autē obtulisset sicut solitus erat in cancella stetit. Rursus aūt Ambrosius nō quieuit sed differentiā locoꝝ edocuit: ꝛ primo q̄dā q̄siuit qđ ibidē expectaret. Imperatore aūt dicente sustinere se sacrorū mysteriorū ꝑceptionē. Per archidiaconū remādauit. O imperator interiora loca tm̄ sacerdotib⁹ collata sunt que ceteris nec ingredi nec contingere fas est. Egredere igit̄ ꝛ hanc expectationē cū ceteris habe cōēꝫ: purpura nāq͛ imperatores nō sacerdotes facit. Tunc fidelissimus Imperator etiā hāc traditionē aīo gratāti suscipiens remādauit dicēs. Non audacie cā intra cancellos māsi sed in Cōstantinopoli hanc consuetudinē esse cognoui. Aū ago gratias ꝓ hmōi medicina. Tali ergo ꝛ tāta virtute ꝛ ꝑsul ꝛ Imperator clarebant. Ego nāq͛ vtriusq͛ opus admiror: illius fiductā: huius aūt obedientiā id est fiduciā sacerdotis ꝛ obediētiā regis illius zeli feruorē hui⁹ fidei puritatē: id est feruor zeli in sacerdote fidei puritatē in rege. Igit̄ eximiū est opus iā nūc narratū: qđ te pōt excitare. O sanctissime frater et deo dicate in custodia multarū virtutū. Hec enī Theodosij christianissimi principis ꝛ beati Ambrosij sanctissimi pontificis cōtentio sanctū prouocat hoīem ad sperandum veniā peccatorū ob quā maxime causam hanc sanctā cōtentionē tibi scribere studui. Prouocat etiā durū ꝛ lapideū cor ad lachrymas proferēdas: incitat et ad zeli feruorē. Deprecor vero dilectionē tuam vt hunc actū hanc sanctissimā pn̄iam pijssimi principis ꝛ zelū sanctissimi pontificis crebro legas: q͛ magnus animi ꝓfectus in ea latet. Si itaq͛ ea que tue sanctitati scripsi prudētissime frater perficere potueris opera. i. si profusa a te oīa vitia ꝓiniceris ꝛ q̄ in ammonitione narrātur bona custodire volueris scito ꝙ nō tuis viribus hoc facies sed illo inspirante ꝛ adiuuante q̄ dicit in euāgelio sine me nihil potestis facere. Non solū facere sed nec cogitare q̄dez aliq̄d boni valemus nisi illo operante: illo donāte a quo omne bonū ꝓcedit. Audi quoq͛ attēte q̄d dñs de hac rē ꝑ Hieremiam prophetam dixit. Non glorietur sapiens in sapientia sua. Nō glorietur fortis in fortitudine sua. ꝛ nō glorietur diues in diuitijs suis sꝫ glorietur in hoc qui gloriat̄ scire ꝛ intelligere ꝛ nosse me. Per hec enī verba oīno auferet̄ supbia: q͛ sapiētia ꝛ fortitudo ꝛ oēs opes reputant̄ nihilū. ꝛ. ista est gloriatio vt sciat intelligat ꝙ ipse sit dñs qui fecit mīam ꝛ iudiciū ꝛ iustitiam in terra. Ex isto quoq͛ loco sumpsit aplūs Paul⁹ illud exēplū qđ corinthijs scripsit dicēs. Fratres qui gloriat̄ in dño glorietur. Ubi sunt illi qui dicunt hoīem ꝓprio arbitrio regi. Ubi sunt illi qui dicūt ꝙ a nobis bonū inchoare possimus. Nequaq̄ illis credere debemus: q͛ nec cogitare (quāto min⁹ pficere) valemus bonū nisi ipso dño adiuuante. Er-

go si dñi gr̃a largiente bonus opus peregeris: et ea que beatitudini tue scripsi cuncta perfeceris nõ tuis viribus: nõ tuis meritis deputa sed illius q̃ in te operetur et dat perficere pro bona volũtate, cui est honor: potestas et imperium per infinita secula seculorum. Amen.

¶ De lectione sanctarum scripturarum vbi in quodam speculo homo seipsum considerare põt qualis sit vel quo tẽdat. Cap. xvj.

Anctarum lectio scripturarũ diuine est cognitio beatitudinis. In his enĩ quasi in quodam speculo hõ seipm̃ cõsiderare põt qualis sit vel quo tẽdat. lectio assidua purificat aĩam timorẽ in curis gehẽne: et ad gaudia eterna cor instigat legẽtis. Geminum confert donũ lectio sanctarũ scripturarũ siue qr intellectũ mẽtis erudit: seu q̃ a mũdi vanitatibus abstractũ hoĩem ad amorem dei perducit labor honestus est lectionis et multũ ad emẽdationẽ aĩe pficit. Sicut enĩ ex carnalib⁹ escis alitur caro ita ex diuinis eloquijs hõ interior nutritur et pascitur. Quam dulcia faucibus meis (inquit psalmista) eloq̃a tua d̃ñe sup mel et fauũ ori meo. Sed ille beatissimus est q̃ diuinas scripturas legens verba vertit in opa. Uis plane scriptura sctã ad nr̃am salutẽ scripta est: vt pficiamus in veritate et cognitione sepi⁹ cecus offendit q̃ videns. Sic ignorãs legẽ dei sepius ignorãter peccat q̃ ille q̃ scit. Sicut cecus sine ductore: sic hõ sine doctore viã rectã vix gradit. Uaca lectioni vaca meditationi scripturarũ: vaca in lege dei. Habeto in diuinis lr̃is frequentiã assiduitatis legẽdi. Sit tibi freq̃ẽs lectio. Lectione sensus et intellectus augetur. Lectio enĩ docet quid caueas ostẽdit qõ tẽdas multũ proficies si legis si facis tñ que legis.

¶ De pace. Cap. xvij.

Aluator noster ad patrẽ rediens: spectale munus discipulis dedit vnitatis scz et pacis pcepta dicens. pacẽ meũ do vobis: pacẽ relinquo vobis. In pacẽ vos dimisi. In pace vos inueniã. Proficiscens voluit dare qõ rediẽs desiderabat in oĩbus inuenire. Cuius pacis ornamẽta mirabiliter alio loco ostẽdit dicẽs Beati pacifici: qm̃ filij dei vocabũtur. Et filius deus incipit vocari qui pacificus esse iam cepit. Non vult filius dei dici: qui pacẽ noluerit amplecti. Negat sibi patrẽ deũ qui pacificus esse cõtemnit. Sed pax hec: cũ bonis et dei precepta seruãtibus custodienda est: nõ cũ iniq̃s et sceleratis: qui pacẽ inter se habent in peccatis suis. Pax xp̃i ad salutem proficit sempiternã pax que in diabolo est: ad perpetuã peruenĩet pditionem. Pax cũ bonis et bellũ cum vitijs semper habẽdum est. Mala quidem hoĩm impiorũ odio habẽda sunt non hoĩes ipsi quis mali sint quia creatura dei sunt. Pax vero que in bonis est: cõcordiam fratrum et charitatem proximorũ copulat. Pax spiritum dei specialius pmeretur. Pax dilectionis mater est. Pax iudiciũ est sanctitatis de qua dñs per prophetam ait. Pacem et veritatem diligite. Pax plebis sanitatis gloria sacerdotis: patrie leticia et terror hostiũ siue visibilium siue inuisibilium. Omnibus virtibus pax est custodia: quia semper in meman et qui in pace sancta manet cum sanctis dei. Sacerdotis est: in pace populum admonere quid debeat agere. Populi est humilitate audire quid moneant sacerdotes. Quicquid non licet: pastoris est ne fiat prohibere: et plebis obedire ne fiat.

¶ Epistola sancti Macharij ad monachos. Caplm. xviij.

N primis quidem si ceperit homo semetipsum agnoscere cur creatus hic sit si quesierit factorem suũ deum et penitere de his voluerit q̃ cõmisit in tpe negligentie sue: sic demum benignus deus dat illi tristitiam propterea et postea per suam benignitatẽ dat illi afflictionẽ corporis i ieiunijs i vigilijs: et orationũ instãtia: et contẽptu mũdi: vt libens illatas iniurias sufferat: et odio habeat omne refrigerium corporale et diligat planctum magis q̃ risum. Post hec tribuet illi desiderium et fletũ et humiliationem cordis et humilitatẽ vt trabem oculi sui cõsideret nõ alterius festucã nitatur auferre: et dicat semp qm̃ iniq̃tatẽ meã ego cognosco: et delictum meũ cõtra me est semp. Semp exitus sui memor sit: et qũo in cõspectu dei occursurus sit: et iudicia et penas describat in cõspectu mẽtis sue: nec nõ etiã merita et honores q̃ dãda sunt sctis. Si aũt cognouerit quia cor ei⁹ suis firmatũ est in timore dñi. et nõ dimittit locũ suũ: sz fortiter resistit aduersario suo ille perfect⁹ monachus et miles xp̃i vocatur. Ut enĩ cũ multo nauis onerata ictu obruitur: sic multa possidẽs monachus nõ saluatur. Nihil possidẽs monachus quasi aq̃la ad excelsa puolat. Tũc descẽdit ad esca qñ compellit necessitas. Prudẽs monachus nõ adulabitur propter voluptatẽ ventris diuitibus. Nihil possidẽs monachus velut cursor leuis sagacius puenit ad brauium. Qui vult cũ deo semp esse: debet frequẽter orare et frequẽter legere. Nam cũ oramus ipsi cũ deo loquimur: cũ vero legimus de⁹ nobiscum loquit. Orationibus aũt mũdamur: lectionib⁹ instruimur. Utrũq3 bonũ est: si liceat melius est enĩ cõferre q̃ legere. Qõ enĩ obscurũ est aut dubiũ cõferendo cito cõspicitur. Quatuor sunt necessaria i ecclesia dei canonica diuina in qua narratur et predicatur vita futura historia in qua narratur res gesta: numerus in quo facta futurorum et solennitates diuine enumerãtur grammatica in qua scientia verbor intelligitur. Nemo renuncians seculo bene potest videre: qõ contempsit vt videret. Quicquid in sumpt⁹ de tuo tuleris pro lucro depura. Antiquũ dictũ est auaro tã deest qõ hz q̃ qõ nõ hz. Credẽti tot⁹ mũd⁹ diuitiarũ: infidelis aũt obolo indiget sic viuam⁹ quasi nihil ha=

bentes ⁊ omnia possidentes. Victus et vestitus diuitie christianorum sunt: si habes in potestatem tuam vende: si non habes proijce. Tollenti tunicam ⁊ pallium relinquendū est. Nisi tu semper crastinans ⁊ in diem de die trahens caute ⁊ pedetentim possessiunculas vendideris non habet christus vnde alat pauperes suos. Qui totū se dedit totū obtulit. Apostoli nauim ⁊ rhete tātū reliquerunt. Vidua duo era misit in gazophilatiū: ⁊ pferť cresi diuitijs. Facile contēnit oīa qui semper cogitat se esse moriturum. Ecce duo viri steterunt In matheo vnus angelus in marco adolescens in Joāne duo angeli. In luca duo viri dicuntur. i. multa itinera mulierum ⁊ diuerse sunt visiones vel vnū ⁊ vna visio et dissimiles sunt narrationes euangelistarum Lintheamina sola posita ostendit ꝙ non indigent corpora vestimento post resurrectionem. Secum mirās id est ꝙ reliquit lintheamina transitus in christo resurrectio vita eterna Prima est cogitare de domino vt desideremus. Secunda de passione vt sustineamus Tertia de hora transitus vt simus parati. Quarta de die iudicij vt rationē reddamus. Quinta de inferno vt timeamus. Sexta de vita eterna vt desiderem⁹. ¶ Tribus modis diabolus securitatem in mentem hominis immittit. Primum suggerit homini: vt nō faciat confessionem quia iuuenis est. Secundo dicit: quia alij grauius peccauerunt ꝙ tu: et diu vixerunt. Tertio dicit tu pecca quia magna est clementia et misericordia dei indulgebit tibi peccata tua: et per hanc securitatem ducit eum in infernum. Diuersas medicinas anime deus ostendere dignatus est. Alius per eleemosynam alter per obsequium alius per hospitalitatem alter per ieiunium ⁊ vigilias: alius per continētiam: alius per castitatem: alter per benignitatem alius per obediētiam: alter per humilitatē: alter per patientiam. Alij datur per spiritū sermo sapientie alij sermo scientie: alij prophetia: alij genera linguarum: alij dona sanitatum: alij discretio spirituum. Omnia operatur vnus atq; idem spiritus diuidens singulis prout vult. In psalmis itaq; inuenies: si intēta mente perscrutaueris. Dominici verbi incarnationē passionēq; et resurrectionem atq; ascensionem. In psalmis inuenies tam intimam orationem si intenta mēte perspexeris sicut non potest vllatenus per teipsum excogitare. In psalmis inuenies intimā confessionem peccatorum tuorum ⁊ integrā deprecationē diuine atq; dominice misericordie. In psalmis quoq; inuenies omnium rerum que tibi accidunt intimā gratiarū actionē. In psalmis confiteris infirmitatē tuā atq; miseriā ⁊ per idipsum misericordiā dei prouocas. Oēs enim virtutes in psalmis inuenies si a deo merueris vt tibi reuelet secreta psalmorū. Etiā si volueris intima mente exercere te in diuinis laudib⁹ ac pceptis ⁊ mandatis celestibus: psalmum. Beati immaculati decanta. Et licet vsq; ad obitum vite tue huius psalmi virtutē contēplaueris atq; scrutaueris: nunꝙ vt puto illū perfecte intelligere poteris in quo nullus versus est: in quo nō sit vel via dei: vel lex: vel mādatū seu preceptū vel verba aut iustificationes vel iudicia aut sermones dei descripti. Et ideo nō est opus vt per diuersos libros animo diffundaris. In psalterio solo habes materiam legendi vsq; ad obitum vite ī quo inuenies ꝓphetas: euangelia et apostolos ⁊ omnes libros diuinos spiritualiter atq; intelligibiliter expresse tractatos ⁊ descriptos. Et priorē atq; secundum aduentū dñi ibi inuenies prophetatū incarnationem quoq; ac passionē ⁊ resurrectionem atq; ascensionem dñicā. Et oēm virtutē diuinorum dictorū inuenies in psalmis si intima mēte perscrutaueris ⁊ ad medullam intimi intellectus per dei gratiā perueneris. ¶ Camera christi est hoīe dei est correctū ⁊ bonū. Fundamentum ipsius camere est fides: altitudo eius est spes latitudo est charitas longitudo eius est perseuerantia: latera eius sunt concordia et pax frōdes ipsius sunt iustitia: ⁊ veritas pulchritudo ei⁹ est exemplū bonorū operū fenestre ipsius sunt dicta sanctorū paulmentū eius est humilitas cordis: camere eius sunt boni pontifices: interligatio eius est vinculum pacis tectum eius est fidelis dispēsator piscis eius est meditatio celestis. Mensa christi in camera sua est bona conuersatio. Ministerium christi in camera sua est bona memoria. Bacinus xp̄i bona est voluntas: cātīcellus xp̄i est nitor conscientie. Cathedra xp̄i est serenitas mentis. Sponsa xp̄i anima sancta: camerarie xp̄i virtutes spiritales sunt. Prima sancta charitas dicta est: illa regit cameram christi. Est ⁊ sancta humilitas illa est thesauraria ī camera. Est ⁊ sancta sapientia illa facit luminaria In camera est sancta puritas illa scobat camerā. In camera est sancta bonitas illa incensum ponit: in camera: est sancta diligentia mentis illa ornat camerā. Est ⁊ sancta abstinētia illa parat mensam: in camera est sancta tēperātia illa miscet: in camera cū cāticello ⁊ ipse cāticell⁹ est nitor cōsciētie: est ⁊ sancta vigilātia illa seruat cameram dominicam: estq; sancta penitentia: illa facit disciplinam in camera: est etiam sancta et bona cōsciētia illa est portaria in camera. Istas totas supradictas ipsa peperit ⁊ mater earū est. Est sancta perseuerantia illa nutrit earum est vsq; ad finem perfectum. Prestet nobis itaq; dominus vt inueniat in nobis talem mansionem Qui viuit et regnat deus in secula seculorum Amen.

¶ Beatissimi Hieronymi cardinalis presbyteri sancte Romane ecclesie catholice doctoris pcipui Libris qui vitas patrum inscribuntur diligenter examinatis vigilantiq; studio emendatis: atq; per punctos et comata distinctis nuper finis imponitur. Impressis Lugduni Anno nostre salutis. M.cccccxxxvj.

¶ Registrum.

A a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v. A ⁊ v. duerniones. Reliqui quaterniones.

¶ Reuerendo in Christo patri et domino Domino Joanni de Poupeto iurium celeberrimo doctori Cabilonensique episcopo: ac abbati alia monasterii sancti Petri prope et extra muros Cabilonen. Commendatario administratorique perpetuo Celsus Hugo dissutus in vtroque iure doctor: Cathedralis prefate vrbis canonicus creatus omni cum humilitate Salutem.

Emosthenes ille Orator philosophusque maximus (quem) vt inquit Juuenalis (mirabantur Athene torrentem et pleni moderantem frena theatri) dicere solitus erat Reuerendissime presul: se id hominum genus qui brutorum instar viuentes animam cunctaque cum vita interire putarent non laudare. Ex diuerso magna se credere esse laude dignos qui preclara facinora factitantes eternam post cineres acquirerent famam. Quid enim belli (dicebat) ducibus triumphi: quid statue pictive triumphantes arcus: quid oleagine: lauree: tum victores cum poetas remanentes, conducerent corone? quid celeberrimi (a summis etiam principibus ac induperatoribus exoptati) historiarum tanto studio appeterentur scriptores? quid qui heroicorum fortia facta celebrarent versu poete? Cuncta enim si cum corpore interirent. Epicuree quisque secte imitator esse studeret: et homines inter ac bruta interesset nihil cum eadem homini eadem quoque morienti pecudi conditio esset. Hanc ergo (ni fallor) ob rem priscorum aliis triumphi (ad preclara vi ad facta cogerentur) victoribus ducibus: aliis corone: aliis pario de marmore statue rerum bene gestarum premium quia dabatur: sibi quisque commissam eo studio prouinciam agere satagebat. Proprius vi rebus postpositis varia (mortis etiam nonnunquam) pericula imperterritus subiret perpetuam vt tantum ipse famam suis posteris relinqueret. Quamobrem qui flagitiis (vt Herostratus qui) vt sui nominis famam dilataret (clarissimum Ephesie diane templum incendit: seque mox ipsum prodidit) egregiisque patratis delictis famam acquirere sunt nisi non defuere. Exquisitos enim quisque ad eorum describenda acta iure vates cum oratores vt maxima queque bona petebant. Eamobrem magnus ille Alexander inscio Cherilo (qui eum illius vt facta scriberet sequebatur) aliquando dixisse fertur se male Homeri esse Thersitem (Grecorum qui vilissimus) et si nobilis (erat) quam huius Achillem. Tanto igitur si studio gentilium tum prosa cum versu (qui multa vt plurimum poetico more effingunt aut falsa veris inuoluunt) historiarum scriptores aucmus: qui nec quod viderunt sed quod multo ante actum est euo scribunt. Hos inter procuidubio noster erit Hieronymus dignior ac primus qui antiquorum patrum propriis quos conspexit luminibus arctissimam vitam paupertatesque varias pro eterna (non vt gentilibus fama) beatitudine consequenda eloquentissimo lepidissimoque stylo complexus est: nisi quod maxima pro parte vidit: aut a fidedignis sanctis patribus hoc in volumine scribens nihil. Huic ergo non iniuria veridico veluti qui visa scitaque oculatim dicat preque cunctis sanctissimo historico adherendum censeo. Plus enim (vt Plautus ait) valet oculatus vnus testis: quam auriti decem. Cui Bar. dicto. in l. quid tamen. § si arbiter. ff. de arbi. et Bal. in l. solam. C. de testi. et in l. data opera. in. xviii. col. C. qui accu. non pos. et Abb. in. c. j. in. v. col. de iudi. astipulantur. Nam segnius irritant (ait Flaccus) demissa per aures quam que sunt oculis subiecta fidelibus: et que ipse sibi tradit spectator. Tam celebre igitur (ne te plus equo presul dignissime remorer) non voluit celare volumen vir egregius Antonius vincent Lugdunensis opulentus bibliopola. quod (quia id mendosum offendit) mihi (etsi inscio) elimandum dedit. Tantis enim erat (vt in titulo predixi) mendis refertum. In hoc vt antiqui vix libri vestigia comperiat quispiam. Pro enim dictionibus alie etiam diuerse posite dictiones: sensum diui (quod iam dixi) Hieronymi peruertebant. Nec deerant pro aliis syllabe proque veris diuersa seu impressorum incuria correctorum ve inertia pretermissa elementa vim dictionis ac sensum permutantia. Hoc tandem sed nec prius quam vetustissimo adhibito exemplari tantis extersum mendis: tue ideo paternitati et reuerentie volumen dicaui: vt extremas per te (cuius literas in Parrhisiano tecum et vltramontano studio conuersatus nouerim) vbi spacium loco legens congruum videris patiatur limam (neque enim omnia) vt ait Maro (possumus omnes) et tanti presulis numine tutum vt liberius ire queat. Tue reuerentie (id si acceptum sensero) alio que paucos post dies emissurus sum volumina dicatur. Et vale.

